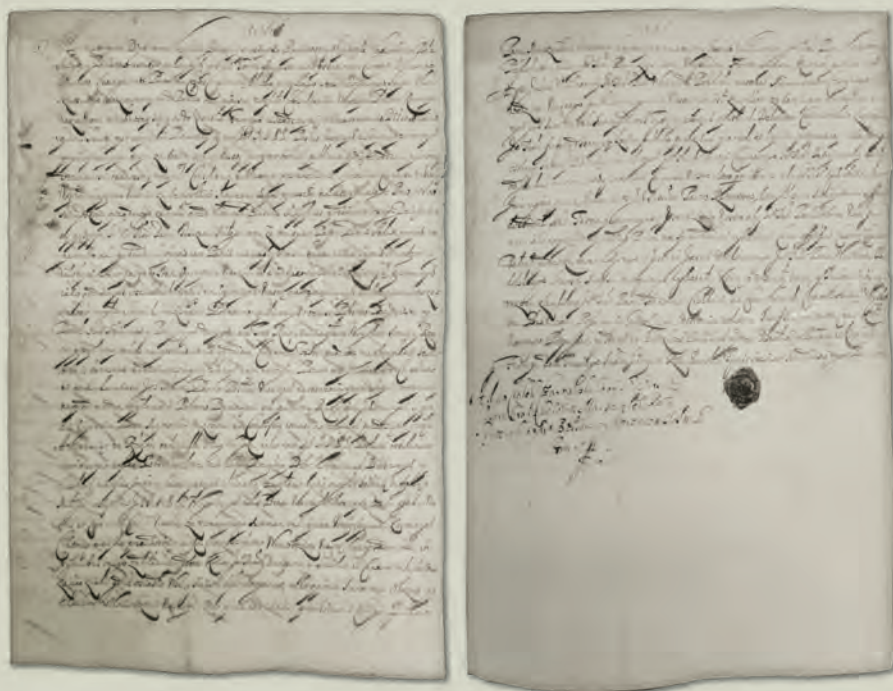

Akta sejmikowe województwa bełskiego. Lata 1656-1695

Wydali
Michał Zwierzykowski
Robert Kołodziej
Andrzej Kamieński

KSIĘGARNIA AKADEMICKA

*Akta sejmikowe
województwa
bełskiego.
Lata 1656-1695*

STAROPOLSKI PARLAMENTARYZM

Redaktor serii
Michał Zwierzykowski

Akta sejmikowe województwa bełskiego.

Lata 1656-1695

*Wydali
Michał Zwierzykowski
Robert Kołodziej
i Andrzej Kamieński*

Kraków 2022

Recenzenci:

dr hab. Jarosław Stolicki, prof. UJ

dr Oleksij Winnyczenko

© Michał Zwierzykowski, Robert Kołodziej, Andrzej Kamiński, 2022

Opracowanie publikacji finansowane w ramach programu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego pod nazwą „Narodowy Program Rozwoju Humanistyki” w latach 2012-2017, numer projektu 11H 11 000280

Druk publikacji finansowany w ramach programu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego pod nazwą „Narodowy Program Rozwoju Humanistyki” w latach 2018-2023, numer projektu 31H 17 0445 84

NARODOWY PROGRAM
ROZWOJU HUMANISTYKI

Indeksy opracowali: Robert Kołodziej, Michał Zwierzykowski

Na okładce: pierwsza i ostatnia strona laudum sejmiku relacyjnego z 1661 r., Archiwum Państwowe w Lublinie, Księgi grodzkie grabowieckie, Nr 251 RMO, k. 33, 35

Korekta: Weronika Kajdas, Klaudia Kruczek

Projekt okładki: Ewa Wąsowska

Korekta tłumaczeń: dr hab. Andrzej Wypustek

Skład: Agnieszka Kluzik

ISBN 978-83-8138-830-6 (druk)

ISBN 978-83-8138-831-3 (PDF)

<https://doi.org/10.12797/9788381388313>

KSIEGARNIA AKADEMICKA

ul. św. Anny 6, 31-008 Kraków

tel./faks: 12 431-27-43, 12 421 13 87

e-mail: publishing@akademicka.pl

<https://akademicka.com.pl>

*Niniejszy tom dedykujemy
Ukrainie oraz Jej Bohaterskiemu Narodowi,
walczącemu o Wolność i Niepodległość*

Wstęp

W 2020 r. ukazały się *Akta sejmikowe województwa bełskiego. Lata 1572-1655*¹. Wydawnictwo to było pierwszą z zaplanowanych trzech publikacji, których celem jest kompletna i nowoczesna edycja akt sejmiku bełskiego. We wstępie do tego tomu omówiono szczegółowo zarówno dzieje akt bełskich, jak i perturbacje związane z pierwszymi próbami ich edycji w zasłużonej serii „Akta Grodzkie i Ziemskie”. Dokonano tam również szczegółowej charakterystyki spuścizny zachowanej po niedoszłym wydawcy akt, Wojciechu Hejnoszu, która to spuścizna stała się pierwszą inspiracją do podjęcia na nowo próby edycji tego wielce interesującego i bardzo potrzebnego materiału źródłowego. W 2021 r. udało się wydać kolejny tom akt sejmikowych, noszący tytuł *Akta sejmikowe województwa bełskiego. Lata 1696-1772 (1792)*². We wstępie do niego Czytelnik znajdzie krótko omówione przyczyny, które sprawiły, że jako drugi ukazał się tom obejmujący czasy saskie i stanisławowskie. Niniejszy tom jest trzecim i jednocześnie ostatnim z serii akt sejmiku bełskiego – obejmuje lata 1656-1695. Dzięki temu, że ukazuje się jako ostatni, jeszcze jesienią 2021 r. udało się wydawcom przeprowadzić uzupełniające kwerendy we Lwowie. Planowano wprowadzić dodatkowe kwerendy wiosną 2022 r., jednak na przeszkodzie stanęła bezprecedensowa i niczym nieuzasadniona napad Rosji na Ukrainę. Dzięki pomocy i zaangażowaniu jednego z recenzentów wszystkich tomów, dr. Oleksija Winnyczenki, oraz pracowników Centralnego Państwowego Archiwum Historycznego we Lwowie udało się jednak przygotować ostateczną wersję niniejszego zbioru do druku.

Podobnie jak w tomach poprzednich, również w tym przypadku materiały ze spuścizny Wojciecha Hejnosza były dla wydawców jedynie punktem wyjścia do dalszych prac. Wszystkie zebrane przez niego odpisy zostały zweryfikowane z księgami grodzkimi bełskimi. Podczas prac korekcyjnych poprawiono występujące omyłki i opuszczenia, na nowo

¹ *Akta sejmikowe województwa bełskiego. Lata 1572-1655*, wyd. M. Zwierzykowski, R. Kołodziej, Kraków 2020.

² *Akta sejmikowe województwa bełskiego. Lata 1696-1772 (1792)*, wyd. M. Zwierzykowski, R. Kołodziej, Kraków 2021.

zmodernizowano również pisownię tekstów źródłowych. Kwerendy w spuściźnie pozostałej z grodu bełskiego dały też inne pozytywne rezultaty, ponieważ odnaleziono tam materiały, które pominął pierwszy wydawca akt bełskich (być może dlatego, że seria „Akta Grodzkie i Ziemskie” zakładała zupełnie inny, dużo bardziej ograniczony model edycji). Niestety kilka ksiąg grodzkich bełskich (nr 246, 247 i 248), wykorzystanych przez Wojciecha Hejnosza, jest obecnie w złym stanie i nie są one udostępniane. W ich przypadku wydawcy skorzystali z uprzejmości archiwistów lwowskich, którzy wykonali kopie wybranych stron, aby można było na nowo sprawdzić i poprawić odpisy Hejnosza. Jednak szczegółowe zbadanie tych tomów okazało się niemożliwe. O ile poszukiwania archiwalne Hejnosza ograniczone były niemal zupełnie do ksiąg grodzkich bełskich, wydawcy, podobnie jak w przypadku poprzednich tomów, przeprowadzili kwerendy w księgach pozostałych grodów województwa bełskiego. Pozwoliły one na odnalezienie nie tylko innych egzemplarzy wydawanych materiałów (co miało niejednokrotnie duże znaczenie w uzupełnianiu fragmentów pochodzących z ksiąg częściowo zniszczonych), lecz także nowych źródeł, które z różnych powodów nie trafiły do grodu bełskiego, lub nie zostały przez jego urzędników przepisane do ksiąg. Liczne uzupełnienia dały przede wszystkim poszukiwania w księgach grodzkich buskich (Centralny derżawny istoryczny archiv Ukrainy we Lwowie) i grabowieckich (Archiwum Państwowe w Lublinie). Znacznie mniej materiałów odnaleziono w księgach grodzkich horodelskich (Archiwum Państwowe w Lublinie, Nacional’ny Gistaryczny Archiv Belarusi w Mińsku), ponieważ z omawianego okresu zachowało się ich niewiele³. Tym niemniej i tam udało się zlokalizować kilka tekstów, opublikowanych w niniejszym tomie. Uzupełnieniem kwerendy w księgach grodzkich były poszukiwania w archiwach oraz bibliotekach krajowych i zagranicznych, które pozwoliły na odnalezienie wielu cennych materiałów zamieszczonych w wydawanym tomie. Kwerenda przyniosła pozytywne rezultaty zarówno w zbiorach krajowych (Archiwum Główne Akt Dawnych, Biblioteka Narodowa oraz Biblioteka Uniwersytetu Warszawskiego w Warszawie, Biblioteka Książąt Czartoryskich oraz Biblioteka Naukowa PAU i PAN w Krakowie, Biblioteka Zakładu Narodowego im. Ossolińskich we Wrocławiu, Biblioteka PAN w Kórniku, Biblioteka Raczyńskich w Poznaniu, Archiwum Państwowe w Lublinie), jak i zagranicznych (Geheimes Staatsarchiv Preussische Kulturbesitz w Berlinie i Nacional’ny Gistaryczny Archiu Belarusi w Mińsku).

Pod względem zastosowanych zasad edycji prezentowany tom nie odbiega od poprzednich. Wydawcy przyjęli w nim ponownie metodę rekonstrukcyjną, polegającą na odtworzeniu wszystkich sejmików oraz pozostałych zjazdów szlachty województwa bełskiego. Choć taka metoda wymaga znacznie więcej pracy, dobrze oddaje intensywność życia sejmikowego i samorządowego obywateli dawnej Rzeczypospolitej. W edycji znalazło się więc miejsce zarówno dla zjazdów, z których zachowały się materiały z obrad; zjazdów, o których wiadomo wyłącznie dzięki informacjom pośrednim, oraz tych, co do których żadne materiały się nie zachowały, jednak wiadomo, że sejmik odbyć się powinien, albo zgodnie z prawem (np. sejmiki deputackie), albo na mocy postanowienia samej szlachty (sejmiki z limity). Przy edycji pominięto – podobnie jak miało to miejsce w poprzednich tomach – zjazdy elekcyjne

³ Część z tych materiałów przechowywana jest obecnie w Moskwie (Rosijskij gosudarstwiennyj archiw drewnich aktow), jednak dotarcie do nich w zaistniałych okolicznościach nie było możliwe.

kandydatów na urzędy sądowe województwa bełskiego, jeśli nie podejmowały innych decyzji poza oborem kandydatów na wakujący urząd sądowy. Materiały z tego typu zjazdów uwzględniano jedynie w przypadku, gdy oprócz samej elekcji w ich laudach znalazły się inne postanowienia, dotyczące całego województwa bełskiego. Opublikowano wówczas wszystkie odnalezione dokumenty związane ze zjazdem, łącznie z uniwersalami wojewodów. Odtworzenie intensywności życia sejmikowego województwa bełskiego było możliwe nie tylko dzięki aktom wytworzonym w związku ze zwoływaniem zjazdów (uniwersały, deklaracje sejmowe posłów) czy spisaniem przez samą szlachtę (lauda, instrukcje, atestacje), ale również dzięki materiałom pośrednim (korespondencji, doniesieniom krajowym i zagranicznym). Niezwykle pomocnym materiałem źródłowym, pozwalającym na odtworzenie kalendarza sejmikowego, szczególnie w przypadku sejmików zerwanych, są manifestacje i protestacje szlachty wnoszone w grodach województwa.

Data początkową wydawnictwa jest rok 1656. Takie rozwiązanie wynika oczywiście z chronologii przyjętej w pierwszym tomie akt bełskich. Data końcowa to rok 1695, a więc schyłek rządów Jana III. Sejmiki zwołane w roku 1696 odbyły się już po śmierci Sobieskiego i ich akta znalazły się w wydany w 2021 r. ostatnim tomie całej edycji. Prezentowany zbiór obejmuje więc zaledwie 40 lat dziejów sejmiku, lecz mimo to jego objętość jest niemała. Wynika to oczywiście z faktu, że na ten okres przypadają czasy tzw. rządów sejmikowych, kiedy zjazdy szlacheckie przejmowały wiele kompetencji skarbowo-wojskowych państwa. Na wysoką intensywność życia sejmikowego miała również wpływ przyjęta w tym okresie i rozpowszechniona „limita” sejmikowa, kiedy jeden zjazd zwołany przez króla lub odbyty z mocy prawa, na podstawie decyzji sejmikujszej szlachty odkładano na dalszy termin, czasem nawet kilka razy na przestrzeni nawet kilkunastu miesięcy. Wszystko to wpływało na dużą intensywność życia sejmikowego. Warto przy tym zauważyć, że nie było lat szczególnie aktywności szlachty w omawianym zakresie, rozkładała się ona w miarę równomiernie i co rok odbywało się kilka sejmików (liczba oscylowała między 2 a 8 zjazdami). Warto przy tym zauważyć, że 2 zjazdy rocznie odbyły się jedynie trzykrotnie (w latach 1663, 1665 i 1684), wysoka była natomiast liczba lat z większą częstotliwością zjazdów. 3 sejmiki rocznie odbyły się w 11 latach, 4 – w 5 latach, 5 – w 9 latach, 6 – w 7 latach, 7 – w 1 roku, a 8 – aż w 4 latach. Z tego powodu średnia za okres 1656-1696 jest bardzo wysoka i wynosi ponad 4,5 sejmiku rocznie (dla porównania w latach 1696-1772 było to tylko nieco ponad 4 sejmiki rocznie). Duża jest również liczba wytworzonych materiałów związanych ze szlacheckimi zjazdami. W omawianym czasie na sejmik średnio przypada niemal 2,5 dokumentu, a na rok ponad 11 (gdy dla lat 1696-1772 niespełna 1,7 dokumentu na sejmik, na rok zaś niespełna 7).

Ostatecznie w niniejszym tomie uwzględniono 184 sejmiki i zjazdy szlacheckie, a wśród nich: 32 przedsejmowe, 3 powtórne przedsejmowe, 24 relacyjne, 38 z limity, 22 ekstraordynaryjne (głównie za uniwersalami królewskimi), 44 deputackie, 13 różnego rodzaju zjazdów politycznych (najczęściej związanych z popisami pospolitego ruszenia), a także wyjątkowo, co zaznaczono wyżej, 8 elekcji kandydatów na urzędy sądowe ziemskie. Przytłaczająca większość zgromadzeń sejmikowych odbywała się w uświęconym zwyczajem i prawem pisanym miejscu, jakim była stolica województwa – Bełz. Na miejscu korzystano z kościoła farnego na tzw. Zameczku, a po okresie potopu już niemal wyłącznie z klasztornego kościoła Dominikanów. Jeśli gromadzono się podczas popisów lub okazowań pospolitego ruszenia, korzystano

z podmiejskich łąk. Tylko wyjątkowo obradowano poza Bełzem. W okresie objętym edycją sejmikujących gościły podczas wypraw pospolitego ruszenia pola pod Lublinem (trzykrotnie – w 1656, 1667 i 1672 r.), Bełżycami (1656 r.) oraz wsiami Ślipcze (1668) i Zemborzyce (1669).

W niniejszej edycji uwzględniono 447 dokumentów i innych tekstów. Dla porównania, w materiałach zebranych i częściowo przygotowanych do edycji planowanej przez Wojciecha Hejnosza znalazły się jedynie 203 z uwzględnionych obecnie tekstów. Obecne wydawnictwo zawiera zatem 244 (prawie 55%) nowych materiałów – są to przede wszystkim pomijane wcześniej w przeważającej większości uniwersały zwołujące zgromadzenia sejmikowe oraz te nadsyłane przez władców, hetmanów i innych urzędników, informujące o bieżącej sytuacji czy zwołujące pospolite ruszenie lub wzywające do jego gotowości. Wydawcy, idąc za wzorem przyjętym przy edycji akt sejmikowych województw poznańskiego i kaliskiego, a także poprzednich tomów akt bełskich, postanowili uwzględnić je w ogromnej większości.

Dla 22 zgromadzeń sejmikowych i zjazdów (bez mała 12% wszystkich) nie udało się odnaleźć żadnych dokumentów – dotyczy to głównie sejmików deputackich oraz z limity. W przypadku tych pierwszych oprócz zerwania i braku wyboru deputatów mógł wystąpić również fakt, że wystawionej przez sejmik atestacji o wyborze nie dostarczono do ksiąg grodzkich. Najczęściej jednak przyczyną było zerwanie sejmiku, co w omawianych czasach staje się wielkim problemem życia samorządowego w Rzeczypospolitej – miało ono miejsce również w przypadku szeregu zgromadzeń, dla których odnaleźliśmy źródła, m.in. uniwersały, ale zabrakło ich uchwał czy instrukcji dla posłów (w przypadku zgromadzeń przedsejmowych). Dla 42 sejmików odnaleziono jeden dokument (informację), dla 41 – 2, dla 35 – 3, dla 22 – 4, dla 12 – 5, dla 4 – 6, dla 4 – 7, dla 1 – 8 i dla 1 – 9. Są wśród nich również materiały luźniej powiązane z samym sejmikiem, ale ważne z uwagi na kształtowanie życia politycznego w okresie odbywania poszczególnych zgromadzeń.

Wśród zebranych materiałów znajduje się: 180 rozmaitych uniwersałów, wystawianych do województwa i sejmiku bełskiego przez królów, prymasów, wojewodów, kasztelanów, podkomorzich, starostów, hetmanów i innych urzędników oraz funkcjonariuszy sejmikowych, 114 laudów, 1 akt konfederacji oraz informacja o jego obłacie w grodzie bełskim, 1 ordynacja sądów kapturowych województwa bełskiego, 25 instrukcji dla posłów województwa bełskiego na sejmy, 13 instrukcji do królów oraz odpowiedzi na nie, 10 atestacji dla deputatów oraz kandydatów na urzędy, 1 asekuracja dla dowódcy piechoty łanowej, 16 deklaracji sejmowych posłów bełskich w sprawie podatków oraz terminów sejmików relacyjnych, 34 różnego rodzaju i wagi protestacje, reprotestacje oraz manifestacje, 5 popisów i rejestrów szlachty na pospolitym ruszeniu, 11 listów i instrukcji do sejmiku oraz szlachty województwa bełskiego, 10 materiałów o charakterze skarbowym (kwitacje, rachunki i uniwersały poborców, instruktarze podatkowe, przysięgi), 1 instrukcja dla posłów wojskowych wysłanych na sejmik bełski, a także 23 informacje o sejmiku zawarte w korespondencji. Wprawdzie wydawcy już jakiś czas temu zdecydowali, że instrukcje królewskie na sejmyki przedsejmowe wydawane będą w serii akt sejmikowych województw poznańskiego i kaliskiego, jednak w tomie uwzględniono wyjątkowo informację o jednej tego typu instrukcji (naturalnie bez publikacji treści), ponieważ odnaleziona jej kopia została przepisana z egzemplarza skierowanego do województwa bełskiego.

Tylko 47 z prezentowanych w edycji materiałów wydano z oryginałów – przede wszystkim są to uniwersały oraz oryginalna korespondencja zawierająca informacje o sejmiku. Wielką rzadkością są oryginalne lauda z tego okresu (są to zaledwie 2 lauda, z 1661 i 1689 r.), znamy również 3 oryginalne instrukcje dane posłom do króla. Wiele z oryginałów odnaleziono przede wszystkim w aktach grodu grabowieckiego, przechowywanych w Archiwum Państwowym w Lublinie. Tylko tam wydawcy mieli możliwość przeprowadzenia kwerend w materiałach luźnych. We Lwowie, w zachowanych materiałach z grodu bełskiego, w związku z ograniczeniami w wydawaniu czytelnikom akt luźnych, taka możliwość praktycznie nie istnieje (zresztą większość tzw. „luźów” z tego okresu uległa zniszczeniu już długo wcześniej, po ich indukowaniu – przepisaniu do księgi czystopiśmiennej).

Podobnie jak w dwóch wydanych wcześniej tomach akt bełskich, nie wszystkie odnalezione teksty zostały opublikowane w całości. Dotyczy to przede wszystkim uniwersałów kierowanych nie tylko do szlachty bełskiej, ale mających zasięg ogólnokrajowy. Dokumenty te z lat 1668-1695 zostały już wydane w dwóch tomach akt sejmiku województw poznańskiego i kaliskiego w Środzie⁴. W takim przypadku, jeśli udało się zlokalizować uniwersał skierowany do szlachty bełskiej, wydawcy poprzestali na podaniu sygnatury rękopisu, w którym go odnaleziono, daty jego oblaty w grodzie, oraz na informacji odsyłającej do wydawnictwa, gdzie jego tekst został opublikowany. Uniwersały z lat 1656-1667 zostaną ogłoszone drukiem w najbliższym czasie, w przygotowywanym kolejnym wydawnictwie akt sejmiku średzkiego. Ze względu na oszczędność miejsca, poza jednym wspomnianym wyżej wyjątkiem, nie informowano w osobnych nagłówkach o instrukcjach królewskich na sejmyki przedsejmowe. Materiały te w całości albo już są, albo niebawem będą ogłoszone drukiem w kolejnych tomach akt sejmiku średzkiego. Z tego samego powodu w spisie treści nie uwzględniono pozycji będących jedynie informacją o tekstach (uniwersałach czy laudach), które z jakiegoś powodu nie zostały przepisane do akt grodzkich, a pisarze ograniczyli się jedynie do opublikowania wyłącznie samego nagłówka, czasem pozostawiając puste miejsce w księdze.

Strona edytorska i wydawnicza nie różni się od opublikowanych w ciągu ubiegłych dwóch lat tomów akt sejmikowych województwa bełskiego. W dużej mierze oparta jest ona na *Instrukcji wydawniczej* opracowanej przez zespół pod kierunkiem Kazimierza Lepszego⁵. Ponieważ wydawcy niezmiennie uznają, że publikują tekst historyczny, nie literacki, dokonali sporych ingerencji, aby ułatwić dzisiejszemu czytelnikowi jego zrozumienie. Znaki diakrytyczne uzupełniono, uwspółcześniono zapisy „i”, „j”, „y”. Zmodernizowano pisownię imiesłów przysłówkowych uprzednich, pisanych w źródłach w przeróżny sposób, do jednolitej formy z końcówkami -lszy, -wszy (np. zniósłszy, wziąwszy). Pozostawiono zapisy oboczne „a” pochylonego w słowach „koždy” „každy”. Zachowano też oboczności a/e np. w słowach „ja-chać” i „jechać”. Mimo niekonsekwencji w zapisie końcówek -em i -ym w narzędniku i miejscowniku (spólnemi/spólnymi, wolnemi/wolnymi, pożądanemi/pożądanymi), pozostawiono

⁴ *Akta sejmikowe województw poznańskiego i kaliskiego. Lata 1668-1675*, wyd. M. Zwierzykowski, R. Kołodziej, A. Kamieński, Poznań 2018; *Akta sejmikowe województw poznańskiego i kaliskiego. Lata 1676-1695*, wyd. M. Zwierzykowski, R. Kołodziej, A. Kamieński, Poznań 2018.

⁵ *Instrukcja wydawnicza dla źródeł historycznych od XVI do połowy XIX wieku*, red. K. Lepszy, Wrocław 1955.

niejednolity zapis zgodny z zapisem w źródle. Słowa pochodzące z łaciny a odmieniane po polsku zmodernizowano zgodnie z zaleceniami *Instrukcji wydawniczej*. Podobnie postąpiono z interpunkcją, wstawiając przecinki i dzieląc zdania, niekiedy bardzo długie i trudne do zrozumienia dla współczesnego czytelnika, na krótsze. Pisownia nazwisk została zmieniona jedynie częściowo. Jeśli jedno nazwisko było zapisywane na kilka różnych sposobów, pisownię ujednolicano do wersji, jaka występuje w literaturze przedmiotu, ewentualnie pozostawiając oboczności, jeśli takie w literaturze istnieją. Zastosowano liczne skróty tytułów jak, J.K.M. (jego królewska mość), jm. (jego mość), ichm. (ich moście), jejm. (jej mość). W skrócie terminu „pan nasz miłościwy” zastosowano wprawdzie małe litery (p.n.m.), jednak przy osobnej pisowni słowa „Pan”, w rozumieniu „król”, pozostawiono wielką literę, która ułatwia zrozumienie tekstu. Wszystkie używane skróty zamieszczono w osobnym wykazie. Wszelkie wtręty i dodatki wydawców umieszczono w nawiasach kwadratowych. W ten sposób oznaczono zarówno brakujące imiona, jak i hipotetyczne odczyty zniszczonych fragmentów tekstu. Przy manifestacjach, rejestrach pospolitego ruszenia oraz popisach wydawcy wprowadzili dla wygody korzystającego numerację kolejnych osób w nawiasach kwadratowych. Wreszcie w takich samych nawiasach znajdują się numery stron lub kart podstawy edycji.

Wydawnictwo, wzorem poprzednich, zostało zaopatrzone w niezbędny aparat naukowy. W przypisach rzeczowych objaśniono osoby, w tekście wymienione jedynie z tytułu (dotyczy to również członków domu panującego, obcych monarchów i ich urzędników, dyplomatów, dowódców wojsk i innych). W przypisach starano się również uwzględnić występujące w tekście miejscowości, z podaniem ich obecnej nazwy i przynależności administracyjnej. W przypadku miejscowości znajdujących się obecnie na Ukrainie w przypisie podana została oryginalna nazwa w pisowni ukraińskiej bez transkrypcji czy transliteracji⁶. Bardzo przydatnym wydawnictwem, umożliwiającym identyfikację wielu miejscowości, było opracowanie pióra Wiesława Bondyry⁷. W przypisach podano również nazwy konstytucji sejmowych wymienianych w tekstach, wraz z odpowiednim odnośnikiem do *Volumina constitutionum*⁸ lub *Volumina legum*⁹. Rozwiązano również zapis używanych czasem w tekście dat z kalendarza kościelnego. Wreszcie objaśniano niektóre wydarzenia historyczne, jeśli ułatwiało to zrozumienie tekstu. W większości przypisów rzeczowych, ze względu na oszczędność miejsca,

⁶ Ze względu na przeprowadzoną niedawno reformę administracyjną na Ukrainie wydawcom nie udało się dotrzeć do wszystkich aktualnych nazw miejscowości oraz ich właściwej przynależności terytorialnej; za informację na ten temat i uzupełnienia w tym zakresie wydawcy dziękują dr. Oleksijowi Winnyczenko.

⁷ W. Bondyra, *Własność ziemska w województwie bełskim w czasach saskich*, Lublin 2015.

⁸ *Volumina constitutionum*, t. 1: 1493-1549, vol. 1: 1493-1526, do druku przyg. S. Grodziski, I. Dwornicka, W. Uruszczak, Warszawa 1996; vol. 2: 1527-1549, do druku przyg. W. Uruszczak, S. Grodziski, I. Dwornicka, Warszawa 2000; t. 2: 1550-1609, vol. 1: 1550-1585, do druku przyg. W. Uruszczak, S. Grodziski, I. Dwornicka, Warszawa 2005; t. 2: 1550-1609, vol. 2: 1587-1609, do druku przyg. W. Uruszczak, Warszawa 2008; t. 3: 1611-1640, vol. 1: 1611-1626, do druku przyg. S. Grodziski, A. Karabowicz, M. Kwiecień, Warszawa 2010; vol. 2: 1627-1640, do druku przyg. S. Grodziski, M. Kwiecień, A. Karabowicz, Warszawa 2013; t. 4: 1641-1668, vol. 1: 1641-1658, do druku przyg. S. Grodziski, M. Kwiecień, K. Fokt, Warszawa 2015; t. 4: 1641-1668, vol. 2: 1659-1668, do druku przyg. S. Grodziski, M. Kwiecień, K. Fokt, Warszawa 2017.

⁹ *Volumina legum*, wyd. J. Ohryzko, t. 5, Petersburg 1860.

zrezygnowano z cytowania literatury przedmiotu, której pełny wykaz znalazł się w załączonej do pracy bibliografii. Przypisy tekstowe, niezbędne w każdym wydawnictwie źródłowym, dotyczą ważniejszych odmian tekstowych (nie uwzględniano jednak różnic związanych np. z przestawionym szykiem zdań, nie zmieniających sensu tekstu, które niekiedy można za-uważyć w oblatkach tego samego dokumentu w różnych grodach), oraz ewentualnych problemów związanych uszkodzeniem tekstu lub wątpliwymi odczytami.

Zgromadzony materiał tradycyjnie podzielono w sposób chronologiczny. Każdy sejmik otrzymał odrębne oznaczenie cyfrowe, a w obrębie każdego sejmiku osobno ponumerowano wszystkie dokumenty i inne materiały związane z konkretnym sejmikiem (głównie uniwersały, lauda, instrukcje, informacje na temat obrad). Każdy z tekstów zaopatrzony został w krótką informację na temat podstawy rękopiśmiennej, w kilku przypadkach również miejsca, w którym ukazał się drukiem. Sejmiki, które powinny odbyć się zgodnie z prawem, a o których wydawcy nie posiadali żadnych informacji, również zostały ponumerowane i uwzględnione w niniejszej edycji, opatrzone je jedynie krótką notką o braku odnalezionych informacji na ich temat.

Wydawcy poczuwają się do miłego obowiązku, aby złożyć podziękowania wszystkim osobom, które miały udział w powstaniu ostatniego już tomu akt sejmiku bełskiego. Ogromne wyrazy wdzięczności kierujemy w stronę pracowników Centralnego Historycznego Archiwum Ukrainy we Lwowie. Dyrekcji dziękujemy za zgodę na korzystanie z oryginalnych ksiąg przechowywanych w zasobach archiwum, a także za wykonanie kopii kilkudziesięciu dokumentów, do których wydawcy nie mieli dostępu ze względu na trwającą wojnę. Za nieocenioną pomoc w korzystaniu z zasobów Archiwum składamy podziękowania pracownikom czytelnicy oraz magazynów: paniom Oksanie Mel'nyk i Irinie Wengryn oraz panu Wołodymyrowi Dolinowskiemu. Dziękujemy również Dyrektorowi Archiwum Państwowego w Lublinie, dr. Piotrowi Dymelowi za pomoc podczas kwerend w tamtejszych zbiorach. Profesorowi Andrzejowi Wypustkowi należą się wielkie słowa podziękowania za wielotygodniową, żmudną pracę przy korekcie tekstów łacińskich. Ogromne podziękowania składamy recenzentom. Dzięki profesorowi Jarosławowi Stolickiemu udało się wyeliminować wiele mankamentów tekstu oraz uzupełnić go o nowe materiały. Wobec doktora Oleksija Winnyczenki wydawcy wyrażają ogromną wdzięczność już po raz trzeci, dziękując za cenne uwagi i wskazówki, które miały duży wpływ na ostateczny kształt zarówno wstępu, samej publikacji, jak i jej aparatu naukowego. Niezwykle pomocne były uwagi recenzenta dotyczące miejscowości znajdujących się na terenie Ukrainy czy pomoc w rozszyfrowaniu niektórych osób oraz ich tytułatury. Skrupulatna lektura opasłego maszynopisu oraz cenne uwagi ze strony obu recenzentów pozwoliły nie tylko uzupełnić tom, ale również wyeliminować szereg potknięć. Na ostatnim etapie prac cenna okazała się pomoc przy weryfikacji kilku wątpliwych odczytów z ksiąg grodzkich grabowieckich w Archiwum Państwowym w Lublinie, udzielona przez Doktora Bartosza Staręgowskiego.

Poprzednie dwa tomy zostały zadedykowane pomysłodawcom wydania akt bełskich, Antoniemu Prochasce oraz Wojciechowi Hejnoszowi. Obecna sytuacja sprawiła jednak, że niniejszy tom wydawcy pragną zadedykować Niepodległej Ukrainie.

Wydawcy

Wrocław – Poznań, 27 listopada 2022 r.

Вступ

У 2020 році були видані *Akta sejmikowe województwa bełskiego. Lata 1572–1655*¹. Ця публікація стало першим із трьох запланованих томів, метою яких є повне й сучасне видання документів белзького сеймика. У вступі до першого тому було детально окреслено як історію белзьких сеймикових актів, так і пертурбації, пов'язані з першими спробами їх опублікування в знаному серійному виданні „Akta Grodzkie i Ziemskie”. Там також було подано детальну характеристику спадщини, яка залишилась після безуспішного видавця актів Войцеха Гейноша і яка стало першою спонукою до започаткування нової спроби видати ці дуже цікаві й особливо важливі джерельні матеріали. У 2021 р. вдалося видати наступний том сеймикових документів під назвою *Akta sejmikowe województwa bełskiego. Lata 1696–1772 (1792)*². У вступі до нього Читач може відшукати коротко окреслені причини, які обумовили чому як другий був опублікований том, що охоплював саксонські та станіславські часи. Теперішній том є третім і водночас останнім з серії актів белзького сеймика та охоплює 1656–1695 роки. Завдяки тому, що він з'являється друком останнім, ще восени 2021 р. видавцям вдалося провести архівні пошуки у Львові, доукомплектуючи том. Були заплановані додаткові пошуки на весну 2022 р., однак цьому перешкодив безпрецедентний і нічим не виправданий напад Росії на Україну. Завдяки допомозі й заангажованості одного з рецензентів усіх томів, д-ра Олексія Вінниченка, та працівників Центрального державного історичного архіву у Львові вдалося однак приготувати остаточний варіант теперішньої збірки до друку.

¹ *Akta sejmikowe województwa bełskiego. Lata 1572–1655*, wyd. M. Zwierzykowski, R. Kołodziej, Kraków 2020.

² *Akta sejmikowe województwa bełskiego. Lata 1696–1772 (1792)*, wyd. M. Zwierzykowski, R. Kołodziej, Kraków 2021.

Подібно як і в попередніх томах, у цьому випадку матеріали зі спадщини В. Гейноша стали для видавців лише вихідною точкою для подальшої праці. Усі зібрані ним відписи були звірені за белзькими гродськими книгами. Під час звірки виправлено виявлені помилки та пропуски, також наново модернізовано правопис тексту джерел. Пошуки в зібранні, що залишилась від Белзького гроду, дали й інші позитивні результати, оскільки там виявлено матеріали, пропущені першим видавцем белзьких актів (можливо тому, що серійне видання „Akta Grodzkie i Ziemskie” представляла зовсім іншу, значно обмежену публікаційну модель). На жаль, кілька белзьких гродських книг (№ 246, 247 і 248), якими користувався В. Гейнош, зараз перебувають у поганому стані та не є доступними. В їх випадку видавці скористалися сердечністю львівських архівістів, які зробили копії вибраних сторінок, щоб можна було ще раз перевірити та виправити відписи В. Гейноша. Проте детальне вивчення цих томів виявилось неможливим. Оскільки архівні пошуки В. Гейноша були обмежені майже виключно белзькими гродськими книгами, видавці – подібно як і у випадку попередніх томів – провели пошуки в книгах інших ґродів Белзького воєводства. Це дозволило відшукати не лише інші примірники відомих документів (що мало надзвичайно велике значення для доповнення фрагментів текстів, що походили з частково знищених книг), але й також нові джерела, які з різних причин не потрапили до Белзького гроду, або не були переписані його урядниками до книг. Численні доповнення передусім принесли пошуки в гродських книгах буських (Центральний державний історичний архів України у Львові) та ґрабовецьких (Державний архів у Любліні). Набагато менше матеріалів виявлено в городельських гродських книгах (Державний архів у Любліні, Національний історичний архів Білорусі в Мінську), оскільки з означеного періоду їх зберіглося небагато³. Тим не менш і там вдалося відшукати кілька документів, опублікованих у цьому томі. Доповненням до знахідок у гродських книгах стали пошуки у вітчизняних і зарубіжних архівах та бібліотеках, що дозволило віднайти чимало цінних матеріалів, вміщених у публікованому томі. Позитивні результати мав пошук у зібраннях як вітчизняних (Головний архів давніх актів, Національна бібліотека та Бібліотека Варшавського університету у Варшаві, Бібліотека князів Чарторийських та Наукова бібліотека ПАН в Кракові, Бібліотека Національного Закладу ім. Оссолінських у Вроцлаві, Бібліотека ПАН у Курніку, Бібліотека Рачинських у Познані, Державний архів у Любліні), так і закордонних (Таємний державний архів пруської культурної спадщини в Берліні та Національний історичний архів Білорусі в Мінську).

З точки зору едичійних засад представлений том не відрізняється від попередніх. Видавці в ньому знову застосували метод реконструкції, який полягає у фіксації всіх сеймиків та інших зібрань шляхти Белзького воєводства. Хоча такий метод вимагає набагато більше роботи, однак він добре відображає інтенсивність сеймикового та самоврядного життя обивателів давньої Речі Посполитої. У виданні знайшли відображення і ті зібрання, від яких збереглися матеріали з нарад, і ті зібрання, про які відомо виключно завдяки опосередкованим відомостям, і ті зібрання, від яких не збе-

³ Частина з цих матеріалів зберігається зараз у Москві (Російський державний архів давніх актів), однак доступ до них в нинішніх умовах був неможливий.

ріглося жодних матеріалів, однак відомо, що сеймик мав відбутися або згідно з правом (наприклад, депутатські сеймики), або на підставі рішення самої шляхти (лімітовані сеймики). У виданні не враховано – подібно, як це мало місце в попередніх томах – елекційні з'їзди для обрання кандидатів на судові уряди Белзького воєводства, якщо вони не приймали інших рішень поза виборами кандидатів на вакантний судовий уряд. Матеріали зі з'їздів цього типу залучено лише в тих випадках, коли, окрім самих виборів, в їхніх постановах містились інші ухвали, що стосувалися всього Белзького воєводства. Тоді були опубліковані всі знайдені документи, пов'язані з таким зібранням, включно з універсалами воєвод. Відтворення інтенсивності сеймикового життя в Белзькому воєводстві була можливою завдяки не лише актам, створеним у зв'язку зі скликанням з'їздів (універсали, сеймові декларації послів) чи укладеним самою шляхтою (постанови, інструкції, атестації), а й опосередкованим матеріалам (листування, вітчизняні та закордонні повідомлення). Надзвичайно корисним джерельним матеріалом, що дозволив реконструювати сеймиковий календар, особливо у випадку зірваних сеймиків, стали маніфестації та протестації шляхти, подані до ґродів воєводства.

Початковою датою видання став 1656 рік. Звісно таке рішення впливає з хронології, прийнятої в першому томі белзьких сеймикових актів. Кінцевою датою є 1695 рік, тобто кінець правління Яна III. Скликані в 1696 р. сеймики відбулися вже після смерті Яна Собеського, а їх документація увійшла до виданого в 2021 р. останнього тому всього видання. Представлена збірка охоплює, отже, заledве 40 років з історії белзького сеймика, але, незважаючи на це, її обсяг є чималим. Звісно це спричинено тим, що на цей період припадають часи так званих «сеймикових правлінь», коли шляхетські з'їзди перебрали на себе чимало фіскальних та військових повноважень держави. На високу інтенсивність сеймикового життя також мала вплив і поширена в той час сеймикова «ліміта», коли один з'їзд, скликаний королем або проведений згідно права, на підставі рішення сеймикуючої шляхти, було продовжено на пізніший час, іноді навіть кілька разів протягом кільканадцяти місяців. Усе це вплинуло на високу інтенсивність сеймикового життя. Варто при цьому зазначити, що не було років особливої активності шляхти в окресленому періоді, розподілялась вона доволі рівномірно і щороку відбувалось кілька сеймиків (їх кількість коливалася від 2 до 8 зібрань). Також слід відзначити, що 2 зібрання на рік відбулися лише тричі (у 1663, 1665 і 1684 рр.), натомість чималою була кількість років із вищою частотою з'їздів. 3 сеймики впродовж року відбулись в 11 роках, 4 – в 5 роках, 5 – в 9 роках, 6 – в 7 роках, 7 – в 1 році, а 8 – аж в 4 роках. З цієї причини середній показник за період 1656–1696 рр. дуже високий і становить понад 4,5 сеймика на рік (для порівняння у 1696–1772 рр. відбувалось лише трохи більше 4 сеймиків на рік). Чималою є так само кількість актів, укладених у зв'язку з проведенням шляхетських з'їздів. В окресленому періоді на сеймик в середньому припало майже 2,5 документи на сеймик, а на рік понад 11 (тоді як за 1696–1772 рр. приходить менше 1,7 документа на сеймик, а на рік не більше 7).

Остаточну у нинішньому томі враховано 184 сеймики та шляхетські з'їзди, а серед них: 32 передсеймові, 3 повторні передсеймові, 24 реляційні, 38 лімітованих, 22 надзвичайні (здебільшого за королівськими універсалами), 44 депутатські, 13 різного роду політичних з'їздів (найчастіше пов'язаних з переписами посполитого рушен-

ня), і також винятково, як зазначено вище, 8 елекцій кандидатів на земські судові уряди. Переважна більшість сеймикових зібрань відбувалася в освяченому звичаєм і писаним правом місці, яким була столиця воєводства – у Белзі. Тут на місці послугувались фарним (парафіяльним) костелом на так званому Замочку, а після часів Потопу вже майже виключно домініканським монастирським костелом. Якщо збирались під час переписів чи оказовань посполитого рушення, то використовували приміські луки. Лише у виняткових випадках наради проводили поза Белзом і його околицями. У період, охоплений виданням, учасників зібрань під час походів посполитого рушення приймали поля під Любліном (тричі – в 1656, 1667 і 1672 рр.), Белжцями (1656 р.) та селами Сліпче (1668 р.) і Земборжиці (1669 р.).

До теперішнього видання включено 447 документів та інших текстів. Для порівняння, серед матеріалів, зібраних і частково підготовлених до публікації, запланованої В. Гейношем, налічувалось лише 203 акти з-поміж поданих тепер. Отже нинішнє видання містить 244 нові матеріали (майже 55 %) – це, насамперед, ігноровані раніше в переважній більшості універсали, якими скликали сеймикові зібрання, а також ті універсали, які надсилали правителі, гетьмани та інші урядники, повідомляючи про поточну ситуацію чи скликаючи посполите рушення або закликаючи бути до нього готовими. Видавці, дотримуючись моделі, прийнятої у виданні сеймикових актів Познанського та Каліського воєводств, а також у попередніх томах белзьких сеймикових актів, вирішили включити їх у переважній більшості.

Для 22 сеймикових зібрань і з'їздів (майже 12 % від усіх) не вдалося знайти жодних документів – стосується це, переважно, депутатських та лімітованих сеймиків. У випадку перших, крім зриву та не проведення виборів депутатів, могло статися ще й те, що видану сеймиком атестацію про обрання не доставлено до гродських книг. Однак найчастіше причиною був зрив сеймика, що в окресленому періоді стало великою проблемою самоврядного життя в Речі Посполитій – це також мало місце щодо низки зібрань, для яких виявлено джерела, поміж іншим універсали, але бракує їх постанов чи інструкцій для послів (у випадку передсеймових зібрань). Для 42 сеймиків знайдено один документ (інформацію), для 41 – 2, для 35 – 3, для 22 – 4, для 12 – 5, для 4 – 6, для 4 – 7, для 1 – 8 і для 1 – 9 актів. Серед них є й матеріали, слабо пов'язані з самим сеймиком, але важливі з огляду на функціонування політичного життя в період проведення окремих зібрань.

Зібрані матеріали включають: 180 різноманітних універсалів, адресованих Белзькому воєводству та белзькому сеймику королями, примасами, воєводами, каштелянами, підкоморіями, старостами, гетьманами й іншими урядниками, також сеймиковими урядовцями, 114 постанов (ляуд), 1 акт конфедерації та відомості про його облятацію в Белзькому гроді, 1 ординація каптурових судів Белзького воєводства, 25 інструкцій послам Белзького воєводства на сейми, 13 інструкцій до королів та відповіді на них, 10 атестацій для депутатів і кандидатів на уряди, 1 асекурація для керівника ланової піхоти, 16 сеймових декларацій белзьких послів в справі податків та термінів проведення реляційних сеймиків, 34 протестації, репротестації та маніфестації різного роду та значення, 5 переписів і реєстрів шляхти під час посполитого рушення, 11 листів та інструкцій до сеймика і шляхти Белзького воєводства, 10 ма-

теріалів скарбового характеру (квитації, рахунки й універсали поборців, податкові інструктажі, присяги), 1 інструкція для військових послів, відряджених на белзький сеймик, а також 23 інформації про сеймики, вміщені в кореспонденції. Хоча видавці вже якийсь час тому вирішили, що королівські інструкції на передсеймові сеймики будуть видані в серії сеймикових актів Познанського та Каліського воєводств, однак у цьому томі винятково вміщено відомості про одну інструкцію такого типу (звичайно без публікації змісту), оскільки знайдена її копія була переписана з примірника, адресованого саме Белзькому воєводству.

Лише 47 матеріалів, поданих у виданні, опубліковано на підставі оригіналів – передусім це універсали та оригінальне листування, що містить інформацію про сеймик. Великою рідкістю є оригінальні сеймикові постанови з цього періоду (знані лише 2 постанови, з 1661 і 1689 рр.), відомо також про 3 оригінальні інструкції, надані послам до короля. Багато оригіналів було знайдено передусім в актах Грабовецького гроду, що зберігаються в Державному архіві в Любліні. Лише там видавці мали змогу проводити пошуки у розсіпних матеріалах. У Львові, у збережених матеріалах Белзького гроду, через обмеження на видачу читачам документів з фасцикул індукованих та неіндукованих актів, такої можливості практично немає (зрештою, більшість так званих «розсіпних» актів з цього періоду підлягали знищенню набагато раніше, вже після їх індукування, тобто після переписування до чистової книги).

Подібно, як і в двох виданих раніше томах белзьких сеймикових актів, не всі знайдені документи опубліковані повністю. Це стосується насамперед універсалів, адресованих не лише белзькій шляхті, а й таких, що мали загальнодержавний характер. Ці документи з 1668–1695 рр. вже опубліковані у двох томах актів сеймика Познанського й Каліського воєводств у Сьроді. У такому випадку, якщо вдавалося виявити універсал, адресований белзькій шляхті, видавці задовольнялися поданням номеру рукопису, в якому універсал був знайдений, дати його облятації в гроді та інформації, що скеровувала до видання, де було надруковано його текст. Універсали з 1656–1667 рр. будуть опубліковані найближчим часом у підготовленому до друку черговому томі актів сьредського сеймика. Задля економії місця, крім одного згаданого вище винятку, в окремих заголовках не подано інформації про королівські інструкції на передсеймові сеймики. Ці матеріали в повному обсязі або вже є, або незабаром будуть опубліковані в наступних томах актів сьредського сеймика. З цієї ж причини до змісту не включено позиції, які є лише інформацією про тексти (універсали чи сеймикові постанови), що їх з якогось приводу не було вписано до гродських актів, а писарі обмежилися поданням лише заголовка, іноді залишаючи порожнє місце в гродській книзі.

З точки зору едиційної археографії видання не різняться від опублікованих впродовж двох минулих років томів сеймикових актів Белзького воєводства за 1572–1655 рр. і в значній мірі ґрунтується на „Instrukcji wydawniczej”, підготовленій колективом під керівництвом Казімежа Лепшого⁴. Оскільки видавці незмінно вважають, що публікують історичні тексти, а не літературні, то зробили чимало виправлень,

⁴ *Instrukcja wydawnicza dla źródeł historycznych od XVI do połowy XIX wieku*, red. K. Lepszy, Wrocław 1955.

щоб спростити сучасному читачеві їх розуміння. Додано діакритичні знаки, осучаснено вживання літер „i”, „j”, „y”. Написання дієприслівників минулого часу, написаних у джерелах по-різному, модернізовано до однорідної форми із закінченнями „-lszy”, „-wszy” (наприклад, „zniósłszy”, „wziąwszy”). Залишено варіативне написання закритого „a” в словах „koždy” і „každy”. Збережено також варіативність „a/e”, наприклад у словах „jachać” і „jechać”. Незважаючи на непослідовне написання закінчень „-em” і „-um” в орудному та місцевому відмінках („spólnemi / spółnymi”, „wolnemi / wolnymi”, „pożadanemi / pożadanymi”), залишено їх різнорідне написання відповідно до наявного в джерелі. Слова латинського походження, як відмінювали по-польськи, модернізовано відповідно до рекомендацій „Instrukcji wydawniczej”. Подібно зроблено з пунктуацією, були вставлені коми і поділені на коротші речення, які деінде довгі та складні для розуміння сучасним читачем. Написання прізвищ була змінена лише частково. Якщо одне прізвище було записане у кількох різних варіантах, тоді його написання уніфіковано до форми, яка прийнята в історіографії, еwentуально залишаючи різночитання, якщо такі існують в літературі. Вжито численні скорочення таких титулувань, як J.K.M. („jego królewska mość”), jm. („jego mość”), ichm. („ich moście”), jejm („jej mość”). У скороченні окреслення „pan nasz miłościwy” щоправда використано малі літери (p.n.m.), однак при окремому написанні слова „Pan” на означення короля залишено велику літеру, що значно спрощує розуміння тексту. Усі скорочення розкрито в їх окремому переліку. Будь-які виправлення й доповнення видавців вміщено у квадратних дужках. У такий спосіб подано як імена, яких бракує в документі, так і гіпотетично реконструйовані фрагменти тексту, що були знищені. У маніфестаціях, реєстрах посполитого рушення та переписах шляхти видавці впровадили – для зручності читача – у квадратних дужках послідовну нумерацію осіб. Врешті в таких самих дужках знаходяться номери сторінок або аркушів рукописної підстави публікації.

Видання, слідом за попередніми томами, було забезпечено необхідним науково-довідковим апаратом. У змістових примітках ідентифіковано осіб, згаданих у текстах лише за титулуванням (стосується це членів правлячого дому, іноземних монархів та їх урядників, дипломатів, військових керівників та інших осіб). Також у примітках видавці постарались локалізувати місцевості, згадані в джерелах, з поданням їх сучасної назви та адміністративної приналежності. Для місцевостей, розташованих тепер в Україні, у примітці подана оригінальна назва в українському написанні без транскрипції чи транслітерації⁵. Особливо помічним виданням, яке уможливило ідентифікацію багатьох місцевостей, стало дослідження Веслава Бондири⁶. У виносках також подано назви сеймових конституцій, згаданих у джерелах, разом із відповідним

⁵ З огляду на проведену нещодавно адміністративну реформу в Україні видавцям не вдалося з'ясувати усі актуальні назви місцевостей та їх справжню територіальну приналежність; за інформацію з цього приводу та уточнення у цій сфері видавці дякують д-ру Олексію Вінниченку.

⁶ W. Bondyra, *Własność ziemska w województwie belskim w czasach saskich*, Lublin 2015.

посиланням на *Volumina constitutionum*⁷ або *Volumina legum*⁸. Роз'яснено також написання дат за церковним календарем, деінде вжитих у джерелах. Врешті пояснено деякі історичні події, якщо це спрощувало розуміння тексту. У більшості змістових приміток з міркувань економії місця опущені цитування тематичної літератури, повний перелік якої міститься в бібліографії, доданій до тому. Текстові виноски, необхідні в кожному джерельному виданні, стосуються найбільш суттєвих текстуальних різночитань (не враховано, однак, відмінності, пов'язані, наприклад, із зміною порядку речень, які не змінюють значення тексту і які подекуди можна зауважити в об'єктах того самого документу в різних грідах), а також можливих проблем, пов'язаних з пошкодженням тексту або сумнівним прочитанням.

Зібрані матеріали традиційно представлені хронологічно. Кожен сеймик отримав окрему цифрову позначку, а в рамках кожного зібрання осіб пронумеровані всі документи та інші матеріали, пов'язані із цим конкретним сеймиком (головно універсали, ляуди, інструкції, відомості стосовно нарад). Кожен акт супроводжує коротка інформація про рукописну підставу, в кількох випадках також щодо місця попередньої публікації. Сеймики, які повинні були відбутися згідно з правом, але про них видавці не мали жодних відомостей, так само були пронумеровані та включені до теперішнього видання, лише додано до них коротку нотатку про відсутність виявлених відомостей щодо них.

Видавці відчують за собою приємний обов'язок скласти подяку усім особам, які спричинилися до появи вже останнього тому актів белзького сеймика. Величезну подяку видавці адресують працівникам Центрального державного історичного архіву України у Львові. Дирекції архіву дякуємо за надання згоди на використання оригінальних актових книг, що зберігаються у фондах архіву, а також за виготовлення копій кількадесят документів, до яких видавці не мали доступу з огляду на триваючу війну. За безцінну допомогу в користуванні архівними матеріалами складаємо подяку працівникам читального залу та сховищ: Пані Оксані Мельник, Пані Ірині Венгрин та Пану Володимирі Доліновському. Дякуємо також Директору Державного архіву в Любліні Д-ру Пйотру Диммелю за сприяння під час пошуків у тамтешніх зібран-

⁷ *Volumina constitutionum*, t. 1: 1493–1549, vol. 1: 1493–1526, do druku przyg. S. Grodziski, I. Dwornicka, W. Uruszczak, Warszawa 1996; vol. 2: 1527–1549, do druku przyg. W. Uruszczak, S. Grodziski, I. Dwornicka, Warszawa 2000; t. 2: 1550–1609, vol. 1: 1550–1585, do druku przyg. W. Uruszczak, S. Grodziski, I. Dwornicka, Warszawa 2005; t. 2: 1550–1609, vol. 2: 1587–1609, do druku przyg. W. Uruszczak, Warszawa 2008; t. 3: 1611–1640, vol. 1: 1611–1626, do druku przyg. S. Grodziski, A. Karabowicz, M. Kwiecień, Warszawa 2010; vol. 2: 1627–1640, do druku przyg. S. Grodziski, M. Kwiecień, A. Karabowicz, Warszawa 2013; t. 4: 1641–1668, vol. 1: 1641–1658, do druku przyg. S. Grodziski, M. Kwiecień, K. Fokt, Warszawa 2015; t. 4: 1641–1668, vol. 2: 1659–1668, do druku przyg. S. Grodziski, M. Kwiecień, K. Fokt, Warszawa 2017.

⁸ *Volumina legum*, wyd. J. Ohryzko, t. 5, Petersburg 1860.

нях. Професору Анджею Випустку належать великі слова вдячності за багатотижневу, копітку роботу з корегування латинських текстів. Величезні подяки складаємо Рецензентам. Завдяки Професору Ярославу Століцькому вдалося усунути чимало огріхів у томі та доповнити його новими матеріалами. До д-ра Олексія Вінниченка видавці висловлюють велику подяку вже в третій раз, дякуючи за цінні зауваження та вказівки, які мали значний вплив на остаточний вигляд як вступу, самої публікації, так і її наукового апарату. Надзвичайно корисними були зауваження Рецензента, що стосувались місцевостей, розташованих на теренах України, чи допомога у розшифруванні підписів деяких осіб та їх титулатури. Скуппульозна вчитка об'ємного машинопису та цінні зауваження обох Рецензентів дозволили не лише доповнити том, але й усунути ряд неточностей. На останньому етапі роботи цінною виявилася допомога, приділена д-ром Бартошем Старенговського у перевірці кількох сумнівних розчиток з грабовецьких ґродських книг у Державному архіві в Любліні.

Попередні два томи були присвячені першим ініціаторам публікації белзьких сеймикових актів – Антонію Прохасці та Войцеху Гейношу. Однак теперішня ситуація спричинилась до того, що цей том видавці прагнуть присвятити Незалежній Україні.

Видавці

Вроцлав – Познань, 27 листопада 2022 р.

Переклад Вступу: Олексій Вінниченко

Bibliografia

- Akta sejmikowe województwa bełskiego. Lata 1572-1655*, wyd. M. Zwierzykowski, R. Kołodziej, Kraków 2020.
- Akta sejmikowe województwa bełskiego. Lata 1695-1772 (1792)*, wyd. M. Zwierzykowski, R. Kołodziej, Kraków 2021.
- Akta sejmikowe województwa krakowskiego*, wyd. A. Przyboś, t. 3 (1661-1673), Wrocław–Kraków 1959; t. 4 (1674-1680), Wrocław–Kraków 1963; t. 5 (1681-1696), Wrocław 1984.
- Akta sejmikowe województw poznańskiego i kaliskiego*, wyd. W. Dworzaczek, t. 1: 1572-1632, cz. 1: 1572-1615, Poznań 1957.
- Akta sejmikowe województw poznańskiego i kaliskiego. Lata 1668-1675*, wyd. M. Zwierzykowski, R. Kołodziej, A. Kamiński, Poznań 2018.
- Akta sejmikowe województw poznańskiego i kaliskiego. Lata 1675-1695*, wyd. M. Zwierzykowski, R. Kołodziej, A. Kamiński, Poznań 2018.
- Akta sejmikowe województw poznańskiego i kaliskiego. Lata 1733-1763*, wyd. M. Zwierzykowski, Warszawa 2015.
- Akta sejmikowe województwa lubelskiego 1572-1632*, oprac. H. Gmiterek, Lublin 2016.
- Akta sejmikowe województwa lubelskiego. Lata 1633-1668*, oprac. H. Gmiterek, Lublin–Radom 2021.
- Akta sejmikowe ziemi chełmskiej 1572-1668*, oprac. W. Bondyra, H. Gmiterek, J. Ternes, Lublin 2013.
- Akta sejmiku podolskiego in hostico 1722-1698*, wybrał i oprac. J. Stoliczka, Kraków 2002.
- Bondyra W., *Własność ziemska w województwie bełskim w czasach saskich*, Lublin 2015.
- Chronologia polska*, red. B. Włodarski, Warszawa 2007.
- Chronologia sejmów polskich*, zestawił W. Konopczyński, Kraków 1948.
- Chronologia sejmów Rzeczypospolitej Obojga Narodów (1569-1793)*, red. L.A. Wierzbicki, D. Kupisz, Warszawa 2021.
- Deputaci Trybunału Koronnego 1578-1794. Spis, cz. III: 1621-1660*, oprac. D. Kupisz, Warszawa 2017.
- Deputaci Trybunału Koronnego 1578-1794. Spis, cz. IV: 1661-1700*, oprac. L.A. Wierzbicki, Warszawa 2017.
- Efemeros czyli Diariusz prywatny pisany w Zamościu w latach 1656-1672*, cz. 1-2, oprac. M. L. Klementowski, W. Froch, Lublin 2002.
- Hundert Z., *Dyslokacja partii wojska koronnego w 1677 roku. Przyczynek do badań pogranicza polsko-tureckiego oraz organizacji armii w dobie pokoju 1677-1683*, „Klio” 36 (2016), z. 1, s. 41-67.

- Hundert Z., *Między buławą i tronem. Wojsko koronne w walce stronnictwa malkontentów z ugrupowaniem dworskim w latach 1669-1673*, Oświęcim 2014.
- Kersten A., Hieronim Radziejowski. Studium władzy i opozycji, Warszawa 1988.
- Kołodziej R., Zwierzykowski M., *Bibliografia parlamentaryzmu dawnej Rzeczypospolitej*, Poznań 2012.
- Kołodziej R., „Ostatni wolności naszej klejnot”. Sejm Rzeczypospolitej w za panowania Jana III Sobieskiego, Poznań 2014.
- Kołodziejczyk D., *Ejalet Kamieniecki*, Warszawa 1994.
- Kołodziejczyk D., *The Crimean Khanate and Poland-Lithuania*, Leiden–Boston 2011.
- Korespondencja Andrzeja Potockiego. Hetman polny koronny 1684-1691, oprac. T. Ciesielski, M. Franz, A. Wołoszyn, Warszawa–Bellerive-sur-Allier 2021.
- Korespondencja Szczęsnego Kazimierza Potockiego. Hetman polny koronny 1692-1702. Hetman wielki koronny 1702, oprac. K. Kościelniak, Warszawa–Bellerive-sur-Allier 2019.
- Korzon T., *Dola i niedola Jana Sobieskiego*, t. 1-3, Kraków 1898.
- Krakowiak P., *Dwa sejmy w 1661 roku*, Toruń 2010.
- Kulecki M., *Wygnańcy ze Wschodu*, Warszawa 1997.
- Mironowicz A., *Prawosławie i unia za panowania Jana Kazimierza*, Białystok 1997.
- Nagielski M., *Druga wojna domowa w Polsce*, Warszawa 2011.
- Nagielski M., *Tadeusz Daniel Boubonombek Pers w służbie króla i Rzeczypospolitej*, [w:] *Afryka, Orient, Polska*, red. S. Kuczyński, A. Rachuba, M. Tymowski, Warszawa 2007.
- Nitecki P., *Biskupi Kościoła w Polsce w latach 965-1999. Słownik biograficzny*, Warszawa 2000.
- Ochmann-Staniszevska S., Staniszevski Z., *Sejm Rzeczypospolitej za panowania Jana Kazimierza Wazy. Prawo – doktryna – praktyka*, t. 1-2, Wrocław 2000.
- Pisma do wieku i spraw Jana Sobieskiego*, t. 1, cz. 12, wyd. F. Kluczycki, Kraków 1880-1881.
- Polska w okresie drugiej wojny północnej 1655-1660*, red. K. Lepszy, Warszawa 1957.
- Rybarski R., *Skarb i pieniądź za Jana Kazimierza, Michała Korybuta i Jana III*, Warszawa 1939.
- Rychlik I., *Kościół i klasztor PP benedyktynek w Jarosławiu*, Jarosław 1903.
- Sowa J.J., *Wojskowa Temida. Dyscyplina i sądownictwo wojskowe w Koronie w dobie wojen tureckich w drugiej połowie XVII wieku*, Białystok 2021.
- Szmytka R., *Osadnictwo ołędzkie na Żuławach w ujęciu historii środowiskowej*, „Historyka”, 46 (2016), s. 63-78.
- Sarnecki K., *Pamiętniki z czasów Jana Sobieskiego*, oprac. J. Woliński, Wrocław 1958.
- Urzędnicy centralni i dostojnicy Wielkiego Księstwa Litewskiego XIV-XVIII wieku*, oprac. H. Lulewicz, A. Rachuba, Kórnik 1994.
- Urzędnicy centralni i nadworni Polski XIV-XVIII wieku. Spisy*, oprac. K. Chłapowski i in., Kórnik 1992.
- Urzędnicy kujawscy i dobrzyńscy XVI-XVIII wieku. Spisy*, oprac. K. Mikulski, W. Stanek, Kórnik 1990.
- Urzędnicy podlascy XIV-XVIII wieku. Spisy*, oprac. E. Dubas-Urwanowicz, W. Jarmolik, M. Kulecki, J. Urwanowicz, Kórnik 1994.
- Urzędnicy podolscy XIV-XVIII wieku. Spisy*, oprac. E. Janas, W. Kłaczewski, J. Kurtyka, A. Sochacka, Kórnik 1998.
- Urzędnicy Prus Królewskich XV-XVIII wieku. Spisy*, oprac. K. Mikulski, Wrocław 1990.
- Urzędnicy Wielkiego Księstwa Litewskiego. Spisy*, t. 1, *Województwo wileńskie XIV-XVIII wiek*, pod red. A. Rachuby, oprac. H. Lulewicz, A. Rachuba, P. Romaniuk, przy współpracy U. Jemielan-czuka i A. Macuka, Warszawa 2004.
- Urzędnicy wielkopolscy XVI-XVIII wieku. Spisy*, oprac. A. Bieniaszewski, Wrocław 1987.

- Urzędnicy województw łęczyckiego i sieradzkiego XVI-XVIII wieku. Spisy*, oprac. E. Opaliński, H. Żerek-Kleszcz, Kórnik 1993.
- Urzędnicy województwa bełskiego i ziemi chełmskiej XIV-XVIII wieku. Spisy*, oprac. H. Gmiterek, R. Szczygiel, Kórnik 1992.
- Urzędnicy województwa kijowskiego i czernichowskiego XV-XVIII wieku. Spisy*, oprac. E. Janas, W. Kłaczewski, Kórnik 2002.
- Urzędnicy województwa krakowskiego XVI-XVIII wieku. Spisy*, oprac. S. Cynarski, A. Falniowska-Gradowska, Kórnik 1990.
- Urzędnicy województwa lubelskiego XVI-XVIII wieku. Spisy*, oprac. W. Kłaczewski, W. Urban, Kórnik 1991.
- Urzędnicy województwa ruskiego XIV-XVIII wieku. Spisy*, oprac. K. Przyboś, Wrocław 1987.
- Urzędnicy województwa sandomierskiego XVI-XVIII wieku. Spisy*, oprac. K. Chłapowski, A. Falniowska-Gradowska, Kórnik 1993.
- Urzędnicy wołyńscy XIV-XVIII wieku. Spisy*, oprac. M. Wolski, Kórnik 2007.
- Vinničenko Oleksij, *Instytut sejmikowego maršalka v Rus'komu i Belz'komu voëvodstvah ostannõj čverti XVI – peršoj polovini XVII st.*, Visnik L'vivs'kogo Universitetu, Seria Īstorična, 34 (1999), s. 109-121.
- Vinničenko Oleksij, *Nevidanij 26-j tom „Aktów grodzkich i ziemskich”*, Visnik L'vivs'kogo Universitetu, Seria Īstorična, 33 (1998), s. 207-217.
- Volumina constitutionum*, t. 1-4, Warszawa 1997-2015.
- Volumina legum*, t. 1-5, wyd. J. Ohryzko, Petersburg 1859-1860.
- Wagner M., *Korpus oficerski wojska polskiego w drugiej połowie XVII wieku*, Oświęcim 2015.
- Wagner M., *Słownik biograficzny oficerów polskich drugiej połowy XVII wieku*, t. 1-3, Oświęcim 2013-2018.
- Wagner M., *Stanisław Jabłonowski (1634-1702)*, t. 1-2, Zabrze–Tarnowskie Góry 2020.
- Wagner M., *Wojsna polsko-turecka w latach 1672-1676*, t. 1-2, Zabrze 2009.
- Walden A., *Sejmiki bełskie wobec problemów kościelnych i wyznaniowych Rzeczypospolitej 1587-1668*, Przegląd Historyczny, t. 57 (2016).
- Wiatrowski A., *Kościół po-dominikański w Hrubieszowie*, Lublin 1925.
- Wierzbicki L., *Pospolite ruszenie w Polsce w drugiej połowie XVII wieku. Ostatnie wyprawy z lat 1670-1672*, Lublin 2011.
- Wierzbicki L., *Rejestr pospolitego ruszenia województwa bełskiego z 1669 r.*, „Rocznik Lubelski” 42 (2016).
- Wójcik Z., *Jan Kazimierz Waza*, Wrocław 1997.
- Żychliński T., *Złota księga szlachty polskiej*, t. 1-31, Poznań 1891 i nn.

Wykaz skrótów

Część skrótów obejmuje również liczbę mnogą, wynikającą z kontekstu, co nie zostało uwzględnione w niniejszym wykazie.

a.	anno
abp	arcybiskup
a. D.	anno Domini
AGAD	Archiwum Główne Akt Dawnych
AN Kraków	Archiwum Narodowe w Krakowie
AP Gdańsk	Archiwum Państwowe w Gdańsku
AP Lublin	Archiwum Państwowe w Lublinie
AP Poznań	Archiwum Państwowe w Poznaniu
AP Toruń	Archiwum Państwowe w Toruniu
APP	Archiwum Publiczne Potockich
AR	Archiwum Radziwiłłowskie
ASWPiK	Akta sejmikowe województw poznańskiego i kaliskiego
b.d. i m.	brak daty i miejsca
Bibl. Czart.	Biblioteka XX. Czartoryskich
Bibl. Jag.	Biblioteka Jagiellońska
Bibl. Kórn.	Biblioteka Kórnicka PAN
Bibl. Oss.	Biblioteka Ossolińskich
Bibl. PAU i PAN	Biblioteka PAU i PAN w Krakowie
Bibl. Racz.	Biblioteka Raczyńskich w Poznaniu
Bibl. U.W.	Biblioteka Uniwersytetu Warszawskiego
bp	biskup

d.n.c.	dominus noster clementissimus
Gen.	Generosus
Gr.	Grodzkie
Hon.	Honestus
ichm.	ichmość
Ill.	Illustrissimus
J.K.M.	Jego Królewska Mość
j.o.	jaśnie oświecony
j.w.	jaśnie wielmożny
jejm.	jejmość
jm.	jegomość
k.	karta
K.J.M.	Król Jegomość
ks.	książę
LNNBU	Lviv'ska Nacional'na Naukova Biblioteka Ukrainy
LSB 1572-1668	Lauda sejmikowe bełskie 1572-1668 (szczotka edycji przygotowanej przez W. Hejnosza w 1939 r., w zbiorach Ossolineum – rkp. 15964)
m.	mości
M.D.L.	Magnus Ducatus Lituaniae
m.m.	mój miłościwy
m.p.	manu propria
m.w.m.	mój wielce miłościwy
Mag.	Magnificus
MNK	Muzeum Narodowe w Krakowie
N.	nieznany
n.m.	nasz miłościwy
N.N.	nieznany z imienia i nazwiska
n.w.m.	nasz wielce miłościwy
NGAB	Nacional'ny Gistaryczny Archiv Belarusi
Nob.	Nobilis
ob.	obecnie
ol.	olim
Pisma do wieku	Pisma do wieku i spraw Jana Sobieskiego
p.n.m.	pan nasz miłościwy
pow.	powiat
Prov.	Providuus
r.	rok
r. P.	rok Pański
R.P.	Rzeczpospolita
rkp.	rękopis
s.	strona

S.R.M.	Sacra Regia Maiestas
śp.	świętej pamięci
t.	tom
tys.	tysiąc
ur.	urodzony, urodzeni
v	verso
<i>Vol. const.</i>	Volumina constitutionum
<i>Vol. leg.</i>	Volumina legum
w.	wielmożny
W.K.M.	Wasza Królewska Mość
W.Ks.L.	Wielkie Księstwo Litewskie
wł.	właściwie
w.m.	wasza miłość
w.m.m.	wielce mój miłościwy
w.m.w.m.	wielce mój wielce miłościwy
w.n.m.	wielce nasz miłościwy
w.n.w.m.	wielce nasz wielce miłościwy
woj.	województwo
z.	ziemia
zł	złoty
złp	złoty polski

Akta sejmikowe

1. Zjazd województwa bełskiego za uniwersałem podkomorzego bełskiego pod Bełzem, 26 lutego 1656 r.

1. *Uniwersał Stanisława Potockiego hetmana wielkiego koronnego w sprawie wydawania podatków – Sokal, 12 stycznia 1656 r.*

Rp. 1 CDIAUL, *Fond 1, Opis 1, 245, s. 17-18 – oblata; w grodzie bełskim oblatował Nob. Walerian Zółtecki (data oblady zniszczona, karty i część tekstu uszkodzone).*

Stanisław z Potoka na Podhajcach Potocki wojewoda i generał ziem kijowskich, hetman wielki koronny, krasnostawski, sokalski etc. starosta.

J.w., w., wielbnym, ur. ichm. panom senatorom, urzędnikom, szlachcie i innym, za jakimkolwiek prawem dzierżawcom dóbr królewskich, duchownych, także i dziedzicom miast i miasteczek w województwie bełskim będących, obywatelom województwa bełskiego, m.m. panom i braci, także mieszczanom i Żydom w tychże miastach i miasteczkach, i wsiach rezydującym, wiadomo czynię. Iż z jednostajnej uchwały i konfederacyi tyszowieckiej czopowe województwa bełskiego na armatę i inne potrzeby tegoż województwa jest obrócone, przeto mocą tej uchwały, a władzą moją przez tę konfederacyją mnie daną rozkazuję, abyście w.m. panowie to czopowe, nie referując się na żadne libertacyje, według laudum świeżo przeszłym sejmem aprobowanego¹ intra decursum duarum septimanarum do rąk ichm. panów administratorów tegoż województwa i ich subkolektorów oddawali. Nad to mocą tegoż związku naszego rozkazuję, aby miasta i miasteczka królewskie konie pod armatę z woźnicami, która przy pospolitym ruszeniu województwa tego będzie, gotowali, i one według ordynacyjej ur. jm. pana podkomorzego bełskiego² i jm. pana starosty grabowieckiego³ jako komisarzy,

¹ Konstytucja sejmu 1655 r. „Approbatio laudorum” (*Vol. const.*, t. 4, vol. 1, s. 365).

² Marcin Mirz Brzezicki podkomorzy bełski.

³ Stanisław Sarbiewski starosta grabowiecki.

tyle, ile będzie sama potrzeba wyciągała, z woźnicami oddali. A iż Żydzi według tejże konfederacyjej powinni dać prochy i ołowie, od każdej płci męskiej funt prochu i funt ołowiu, tedy Żydom gdziekolwiek mieszkającym rozkazujemy, aby te prochy i ołowie nie pieniędzmi, ani żadną inną rzeczą, które od nas przyjęte nie będą, jeno prochem i ołowiem [18] ^a ten proch i ołów, od ^a daliście. A iż na bezpieczeństwie pospolitym ^a zależy, tedy tym wszystkim osobom, tak czopowe jako i konie, i te prochy wybierającym, odwożącym i wszędy rezydującym, na wszelakich miejscach warujemy pokój pospolity. A kto by się znalazł przeciwny temu uniwersałowi memu, takiego każdego sądem komisarzkim sądzić i winami surowemi karać będziemy. A ten uniwersał aby do grodu był podany i publikowany, rozkazujemy. W Sokalu, die 12 ianuarii 1656.

Stanisław Potocki w[ojewoda] kijowski, h[etman] w[ielki] k[oronnny]

Locus sigilli

^a uszkodzona karta, brak kilku linijek tekstu od góry i pojedynczych słów w dalszej części

2. Uniwersał Jana Kazimierza w sprawie popisu i przygotowań do wojny – Sambor, 1 lutego 1656 r.

Rp. CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 245, s. 34-35 – oblata; w grodzie bełskim oblatował Nob. Walerian Żółtecki w dniu 11 lutego 1656 r. [feria 6 post festum Sanctae Agathae Virginis et Martyris proxima a. D. 1656].

Jan Kazimierz z Bożej łaski Król Polski, wielkie książę litewskie, ruskie, pruskie, mazowieckie, żmudzkie, inflanckie, smoleńskie, czernihowskie, a szwedzki, gocki, wandalcki dziedziczny Król.

Wszem wobec i każdemu z osobna, komu to wiedzieć należy, a mianowicie w., ur., szlachetnym dygnitarzom, urzędnikom i wszystkim stanu rycerskiego województwa i powiatu bełskiego obywatelom, uprzejmie i wiernie nam miłym, łaskę naszą królewską. W., ur., szlachetni, uprzejmie i wiernie nam mili.

Stanąwszy w państwach naszych za cudowną Boską Opatrznością, na to wszystkie myśli i staranie nasze obracamy, jakobyśmy wprzód chwałę Bożą, która pod ten czas z ozdób swych złupiona zostaje, wprowadzić znowu mogli, a potem R.P. z tak gwałtownych niebezpieczeństw wyzwolili. Zaczynamy chcąc jako najprędzej nieprzyjaciela z państw naszych wyprzeć, Niemieszkanie wyprawiliśmy wojsko nasze przeciwko temu nieprzyjacielowi. Przy tym, jako do inszych województw wydaliśmy uniwersały nasze, tak do uprzejmości i wierności waszych niniejszy dajemy, żądając, abyście się za obwieszczeniem onego zaraz do pułkowników i rotmistrzów swych dawnych, lub też których sobie uprzejmości i wierności wasze obierzecie w powiecie swym, pospolitym ruszeniem zgromadzili i na miejscu zwyczajnym popisawszy się, we wszelkiej gotowości na dalszy nasz ordynans, jeśli by tego przed rezolucyją zimy potrzeba było, oczekiwali, nie czyniąc sobie tym żadnych skrupułów, które Ojczyznę prawie

[35] o ostatnią przyprawili zgubę, ale owszem, w takowy^a trudy ochotnie podejmując. Ażeby ten uniwersał nasz do wiadomości wszystkich doszedł, urzędowi grodzkiemu rozkazujemy, aby podług zwyczaju publikowany był. Dan w Samborze, dnia 1 miesiąca lutego r. P. 1656, panowania naszego polskiego i szwedzkiego 8.

Jan Kazimierz Król

Locus sigilli maioris cancellariae Regni

^a zniszczona strona, brak pół linijki tekstu

3. *Uniwersał Jana Kazimierza w sprawie gromadzenia się u boku Stefana Czarnieckiego kasztelana kijowskiego – Lwów, 20 lutego 1656 r.*

Rp. CDIAUL, *Fond 1, Opis 1, 245, s. 28-29 – oblatą; w grodzie bełskim oblatował Nob. Walerian Żółtecki.*

Jan Kazimierz z Bożej łaski Król Polski, wielkie książę litewskie, ruskie, pruskie, mazowieckie, żmudzkie, inflanckie, smoleńskie, czernihowskie, a szwedzki, gocki, wandalcki dziedziczny Król.

W., ur., szlachetnym dygnitarzom, urzędnikom i wszystkim województwa bełskiego obywatelom, uprzejmie i wiernie nam miłym, łaskę naszą królewską. W., ur., szlachetni, uprzejmie i wiernie nam mili.

Lubośmy już wydali pierwsze i powtórne uniwersały nasze do uprzejmości i wierności waszych, szczęśliwie za zrządzeniem Boskim w państwa nasze wkroczywszy i teraz już we Lwowie cum magno wiernych i życzliwych poddanych naszych applauso stanąwszy, także wojsko nasze z ur. Stefanem Czarnieckim kasztelanem kijowskim ku Sandomierzowi, które ochotnie przeciwko nieprzyjacielowi poszło, wysławszy, zabiegając imminentibus periculis, dajemy ten uniwersał nasz do uprzejmości i wierności waszych per zelum religionis, amore Patriae i pod surowością prawa pospolitego żądając, abyście za obwieszczeniem tego uniwersału pod Bełz na dzień 7 miesiąca marca zjechali i tam sposób o porządku pospolitego ruszenia, postpositis solennitatibus, które bardziej szkodliwe niż pomocne były, namówiwszy, pod Kryłów⁴ zaraz pospolitym ruszeniem stanęli, na dalszy ordynans nasz tamże oczekiwając. Ażeby ten uniwersał tym prędzej do wiadomości wszystkich obywateli przyszedł, tedy urzędowi grodzkiemu rozkazujemy zaraz, jako tylko oddany będzie, przepisawszy i pieczęcią grodzką zapieczętowawszy, po różnych miastach i miasteczkach powiatu swego rozsłać. Insuper poborcy i wszyscy, tak dawnych, jako i świeżych podatków retentorowie, aby tamże pod Bełz retenta zniósłszy, rachunki czynić i pieniądze zaraz do Lwowa wozić byli gotowi. Te zaś podatki, które ad 1 ianuarii na przeszłym sejmie uchwalone, aby wydane i do Lwowa odwiezione były. Inaczej nie czyniąc dla miłości Ojczyzny

⁴ Kryłów, miasto w z. chełmskiej (ob. wieś w pow. hrubieszowskim, woj. lubelskim).

i ostrości prawa pospolitego. Dan we Lwowie, dnia 20 miesiąca [lutego] roku 1656. Panowania naszego polskiego 8, a szwedzkiego [29] 9 roku.

Jan Kazimierz

4. *Uniwersał Marcina Mirż Brzezickiego podkomorzego bełskiego zwołujący zjazd województwa bełskiego pod Bełż na dzień 26 lutego 1656 r. – Pukarzów, 22 lutego 1656 r.*

Rp. 1 CDIUL, Fond 1, Opis 1, 245, s. 29 – obłata; w grodzie bełskim oblatował Gen. Marcin Mirż Brzezicki podkomorzy bełski.

Inne rękopisy: **Rp. 2** AP Lublin, 10 Ks. gr. grabowieckie 88, s. 1017-1019 – obłata; w grodzie grabowieckim oblatowano w dniu 24 lutego 1656 r. [feria 5 in vigilia festi Sancti Mathaei Apostoli a. D. 1656].

LSB 1572-1668, s. 297.

Marcin Mirż z Brzezic Brzezicki podkomorzy województwa bełskiego.

Wszem wobec i każdemu, komu o tym należy wiedzieć, a mianowicie ichm. panom i braci, i obywatelom województwa bełskiego wiadomo czynię.

Iż nowe i bardzo świeże terazniejsze R.P. zamieszanie żadnej pewności pokoju obiecować nie może, dlaczego nie masz nic potrzebniejszego dla całości, zdrowia i dalszej jakiegokolwiek zaślony i ochrony niedogorzałych popielisk naszych, jako to, abyśmy w zgromadzeniu spółnym sposobem pospolitego ruszenia jako naprędzej zostawali, w którym zgromadzeniu wszelaka rada około bezpieczeństwa naszego łącno stanąć może.

Z powinności tedy urzędu mego w tak nagłym i ścisłym razie znosiłem się z niektórymi urzędnikami województwa naszego. Nie znaleźliśmy i nie widzimy inszego sposobu w tak nader wielkim niebezpieczeństwie, tylko nie w domach naszych, ale w kupie jako najprędzej widzieć się. Skłaniając się tedy do zdania wszystkich ichm. panów braci naszych, widząc nagle niebezpieczeństwo, wczesną i spółną radą obviare imminenti periculo, rzekliśmy sobie i namówili zjazd pod Bełż die 26 praesentis, to jest po św. Macieju. Proszę tedy i życzę tego, żebyście w.m.m. panowie i bracia na tamten dzień zgromadzić się raczyli do Bełża. Datum w Pukarzowie, 22 februarii 1656.

Marcin Mirż Brzezicki podkomorzy bełski m.p.

Locus sigilli

5. *Uniwersał Jana Kazimierza w sprawie gromadzenia się u boku Stefana Czarneckiego kasztelana kijowskiego – Lwów, 28 lutego 1656 r.*

Rp. 1 CDIAUL, *Fond 1, Opis 1, 245, s. 51-52 – oblata; w grodzie bełskim oblatował Nob. Maciej Szymanowski w dniu 16 marca 1656 r.* [feria 5 post Dominicam Reminiscere Quadragesimalem proxima a. D. 1656].

Inne rękopisy: Rp. 2 AP Lublin, 10 Ks. gr. grabowieckie 88, s. 1019-1020 – oblata; w grodzie grabowieckim oblatowano w dniu 16 marca 1656 r. [feria 5 post Dominicam Reminiscere Quadragesimalem proxima a. D. 1656].

Jan Kazimierz z Bożej łaski Król Polski, wielkie ksiązę litewskie, ruskie, pruskie, mazowieckie, żmudzkie, inflanckie, smoleńskie, czernihowskie, a szwedzki, gocki, wandalcki dziedziczny Król.

Wszem wobec i każdemu z osobna, komu to wiedzieć należy, a mianowicie w., ur., szlachetnym dygnitarzom, urzędnikom i wszystkim stanu rycerskiego województwa bełskiego obywatelom, uprzejmie i wiernie nam miłym, łaskę naszą królewską. W., ur., szlachetni, uprzejmie i wiernie nam mili.

Lubośmy byli dali uniwersały nasze do uprzejmości i wierności waszych z ojcowskim napomnieniem, abyście się uprzejmości i wierności wasze do ur. Stefana Czarneckiego kasztelana kijowskiego i do wojska, któreśmy wiadomości jego poruczyli, gromadzili, że jednak w tak nagłej i gwałtownej R.P. potrzebie ozięble postępujecie, jakoby nic te opresyje, które uprzejmości i wierności tak na osobach, jako i na dobrach swych ponosicie, nie dolegały, dajemy ten powtórny uniwersał nasz do uprzejmości i wierności waszych, abyście na nas nie oczekiwając, gdyż my sami nowe posiłki wojsk naszych na odparcie tego nieprzyjaciela sposabiamy, co prędzej za ogłoszeniem tego uniwersału naszego do wojska się tamtego gromadzili i Ojczyznę o ostatnią już prawie zgubę przyprawioną, staropolską odwagą, odłożywszy na stronę wszystkie skrupuły i solennitates szkodliwe, ratowali. A teraz, komu chwała Boża, wiara święta, prawa i swobody miłe, o to się ujęli, czym by się na rozsądek u świata wszystkiego starodawnej wiary i przeciwko Królom, panom swoim i dostojęństwu ich zarobili. Ażeby ten uniwersał tym prędzej do wiadomości wszystkich doszedł, urzędowi grodzkiemu rozkazujemy, aby po parafiach, kościołach i innych miejscach zwyczajnych publikowany był. Dan we Lwowie, 28 miesiąca lutego r. P. 1656, panowania naszego polskiego i szwedzkiego 8 r.

Jan Kazimierz Król

Locus sigilli maioris cancellariae Regni

2. Sejmik ekstraordynaryjny za uniwersałem królewskim w Bełzie, 30-31 marca 1656 r.

1. *Uniwersał Jana Kazimierza w sprawie pospolitego ruszenia – Lwów, 5 marca 1656 r.*

Rp. AP Lublin, 10 Ks. gr. grabowieckie 88, s. 1027-1028 – oblata; w grodzie grabowieckim oblatowano w dniu 16 marca 1656 r. [feria 5 post Dominicam Reminiscere Quadragesimalem proxima a. D. 1656].

Jan Kazimierz z Bożej łaski Król Polski, wielkie ksiączę litewskie, ruskie, pruskie, mazowieckie, żmudzkie, inflanckie, smoleńskie, czernihowskie, a szwedzki, gocki, wandalcki dziedziczny Król.

Wszem wobec i każdemu z osobna, w., ur., szlachetnym dygnitarzom, urzędnikom i wszelkim stanu rycerskiego województwa bełskiego obywatelom, uprzejmie i wiernie nam miłym, łaskę naszą królewską. Ur., szlachetni, uprzejmie i wiernie nam mili.

Lubośmy byli uniwersałami naszymi pod Kryłów⁵ uprzejmości i wierności waszych pospolitym ruszeniem stawić rozkazali, jednak iż się do Lwowa nieprzyjacieli zbliżył, Zamoście ex obsidione, za providencyją Boską i wiekopomną ur. podczaszego [1028] koronnego⁶ cnotą, uwolniwszy i od niego sromotnie odstąpiwszy, wzywamy i gorąco zagrzewamy tym uniwersałem naszym uprzejmości i wierności wasze, abyście się co prędzej do w. kasztelana kijowskiego⁷, któremu w. w[o]jewoda kijowski⁸, sam w nieposposobnym zdrowiu we Lwowie zostając, regiment wojska zlecił, gromadzili i to, co cnota wrodzona i staropolska odwaga po was wyciąga, czynili, chwałę Bożą, dostojęństwo nasze i wolność uprzejmości i wierności wasze przed oczyma mając. Które Bóg od uprzejmości i wierności waszych na strasznym sądzie swem w oczach świata wszystkiego surowo rekwirować będzie. Dan we Lwowie, dnia 5 miesiąca marca r. 1656, panowania naszego polskiego 8 i szwedzkiego 9 r. Na to miejsce ściągnąć się uprzejmości i wierności wasze, kiedy uniwersał ur. kasztelana kijowskiego naznaczy.

Jan Kazimierz Król

Locus sigilli

⁵ Kryłów, miasto w z. chełmskiej (ob. wieś w pow. hrubieszowskim, woj. lubelskim).

⁶ Jan Zamoyski podczaszy koronny.

⁷ Stefan Czarniecki kasztelan kijowski.

⁸ Stanisław Potocki wojewoda kijowski.

2. *Uniwersał Jana Kazimierza w sprawie wydawania podatków – Lwów, 11 marca 1656 r.*

Rp. CDIAUL, *Fond 1, Opis 1, 245, s. 50* – oblata; w grodzie bełskim oblatowano w dniu 14 marca 1656 r. [feria 3 post Dominicam Reminiscere Quadragesimalem proxima a. D. 1656].

Jan Kazimierz z Bożej łaski Król Polski, wielkie książę litewskie, ruskie, pruskie, mazowieckie, żmudzkie, inflanckie, smoleńskie, czernihowskie, a szwedzki, gocki, wandalcki dziedziczny Król.

Ur., szlachetnym poborcóm, subkolektoróm i ich namiestnikom województwa bełskiego wiernie nam miłym, łaskę naszą królewską. Ur., szlachetni, wiernie nam mili.

Ponieważ natenczas w. podskarbiego koronnego⁹ przy boku naszym nie masz, tedy ex senatus consulto zleciliśmy ur. Aleksandrowi Sielskiemu kasztelanowi łączyckiemu, aby pod niebytność jego rationibus thesauri Regni attenderet, a za kwitami i asygnacjami z kancelaryi naszej wydanemi dysponował. Żądamy tedy po wierności waszej i mieć to chcemy, abyście wierności wasze, cokolwiek się tak starych retent, jako i nowych na sejmie walnym warszawskim roku 1654 na zaciąg nowego wojska czterema ratami uchwalonych i od posłów tego województwa communi consensu pozwolonych, a do skarbu R.P. koronnego nie wniesionych podatków, znajduje, tak z pieniędzmi, jako i rachunkami perceptorum et distributorum do Lwowa intra decursum duarum septimanarum stawali i one na toż miejsce zwiózłszy, do rąk wzwyż mianowanego kasztelana, sub poena peculatus, oddawali, aby się tym prędzej wojska nasze do usługi naszej i R.P. przychęcić mogły i Ojczyzna z tak wielkiego ciężaru oswobodzona być mogła. Napominamy przy tym starostów naszych sądowych i urzędy grodzkie, aby ad instantiam et delationem poborców tegoż województwa egzekucją nieodwłoczną ex retentoribus, sub poenis in legibus Regni descriptis, czynili. Co że chętnie wierności wasze dla łaski naszej i całości Ojczyzny uczynicie, nic nie wątpiemy. Dan we Lwowie, dnia 11 miesiąca marca r. P. 1656, panowania naszego polskiego 8, a szwedzkiego 9 r.

Jan Kazimierz Król

Locus sigilli maioris cancellariae Regni

3. *Uniwersał Jana Kazimierza zwołujący sejmik ekstraordynaryjny w Bełzie – Lwów, 20 marca 1656 r.*

Rp. AP Lublin, 10 Ks. gr. grabowieckie 88, s. 1029-1031 – oblata; w grodzie grabowieckim oblatowano w dniu 24 marca 1656 r. [Sabbatho post Dominicam Oculi Quadragesimalem proximo a. D. 1656].

⁹ Bogusław Leszczyński podskarbi wielki koronny.

Jan Kazimierz z Bożej łaski Król Polski, wielkie ksiązę litewskie, ruskie, pruskie, mazowieckie, żmudzkie, inflanckie, smoleńskie, czernihowskie, a szwedzki, gocki, wandalcki dziedziczny Król.

W., ur., szlachetnym dygnitarzom, urzędnikom i wszytkiemu rycerstwu województwa bełskiego, uprzejmie i wiernie nam miłym, łaskę naszą królewską. W., ur., szlachetni, uprzejmie i wiernie nam mili.

Lubo nam w podziwieniu być musi, że uprzejmości i wierności wasze mając in visceribus województwa swego nieprzyjaciela, za uniwersałami naszymi pospolitem ruszeniem pod Kryłów¹⁰ nie stanęliście, gdzie byście byli przykładem województwa wołyńskiego securitatem województwa swego obmyślili. Dajemy jednak teraz ten uniwersał nasz, składając uprzejmościom i wiernościom waszym sejmik na miejscu zwyczajnym na dzień 30 miesiąca marca, na którym abyście uprzejmości i wierności wasze wprzód fortyfikację miasta naszego Bełza obmyślili i na nią kwotę jaką z łanu złożyć, nemine excepto, uchwalili. Tak jednak, aby ta kwota w podatki na obronę R.P. uchwalone napotym komputowana nie była, gdyż to będzie primatum uprzejmości i wierności waszym commodum napotym, abyście uprzejmości i wierności wasze porządek pospolitego ruszenia między sobą postanowili i na ordynans nasz w gotowości oczekiwali, pilnie żądamy. Przy tym i to paterne proponujemy uprzejmościom i wiernościom waszym, abyście na tymże sejmiku z poborcami rationes uczynili i re-tenta do skarbu a 1 iulii w roku [1030] przeszłym nie wniesione, wraz wnieść kazali. A ponieważ w terażniejszym zamieszaniu R.P. sejm być nie może, żądamy uprzejmości i wierności waszych, abyście in vim przyszłego postanowienia R.P. i obmyślenia płacy wojsku, podatki a die 1 ianuarii w roku terażniejszym uchwalili i one jako najprędzej do poborców oddawać postanowili. Urzędowi też grodzkiemu rozkazujemy, aby kwerele tych, którzy by w czym laudom tego województwa przeciwni byli, sądzili. Uczynicie to uprzejmości i wierności wasze dla miłości Ojczyzny, conservationis wolności swych i siebie samych. Dan we Lwowie, dnia 20 miesiąca marca roku 1656, panowania naszego polskiego i szwedzkiego 8.

Jan Kazimierz Król

Losus sigilli maioris cancellariae Regni

Jan Andrzej Morsztyn s[ekretarz] J.K.M.

4. *Uniwersał Jana Kazimierza w sprawie fortyfikacji Grabowca – Lwów, 29 marca 1656 r.*

Rp. *AP Lublin, 10 Ks. gr. grabowieckie 88, s. 1030-1031 – oblata; w grodzie grabowieckim oblatował Nob. Piotr Gutowski w dniu 3 kwietnia 1656 r. [feria 2 post Dominicam Iudica Quadragesimalem proxima a. D. 1656].*

¹⁰ Kryłów, miasto w z. chełmskiej (ob. wieś w pow. hrubieszowskim, woj. lubelskim).

Jan Kazimierz z Bożej łaski Król Polski, wielkie książe litewskie, ruskie, pruskie, mazowieckie, żmudzkie, inflanckie, smoleńskie, czernihowskie, a szwedzki, gocki, wandalcki dziedziczny Król.

Wszem, wobec i każdemu z osobna, mianowicie w., ur., szlachetnym^a, dygnitarzom i wszystkim stanu rycerskiego województwa bełskiego obywatelom, uprzejmie i wiernie nam miłym, łaskę naszą królewską. W., ur., szlachetni, uprzejmie i wiernie nam mili.

Lubośmy byli uniwersały nasze wydali do uprzejmości i wierności waszych, abyście [1032] pod poddaniem swemi miasto Bełz fortyfikować dopomogli i tę piechotę, którąśmy tam na praesidium ordynowali, sustentowali i prowiantowali. Ale że powiat grabowiecki, mając barzo sposobne miejsce, to jest zamek grabowiecki przez ur. Stanisława Sarbiewskiego starostę natenczas grabowieckiego, z gruntu nowo zmurowany, z pomocą tamecznych że obywatelów fortyfikuje, że i tamże ciż obywatele wszelkiego nieprzyjaciela impet wytrzymać deklarowali. Że tedy z tak słusznych przyczyn od fortyfikowania Bełza i prowiantowania wzwyż mianowanej piechoty przerzeczony powiat i jego obywatelów ekscypujemy i uwalniamy, żądając i chcąc po nich, aby tego swojego zamku grabowieckiego fortyfikacją, jako się deklarowali, kończyli. Dan we Lwowie, dnia 29 marca r. P. 1656, panowania naszego polskiego 8, a szwedzkiego 9 r.

Jan Kazimierz Król

Locus sigilli

^a słowo powtórzone dwukrotnie

5. *Laudum sejmiku ekstraordynaryjnego województwa bełskiego w Bełzie, 30-31 marca 1656 r.*

Rp. CDIAUL, *Fond 1, Opis 1, 245, s. 59-62 – oblata; w grodzie bełskim oblatował marszałek sejmiku, w dniu 1 kwietnia 1656 r.* [Sabbatho post Dominicam Laetare Quadragesimalem proximo a. D. 1656].

LSB 1572-1668, s. 298-299.

My dygnitarze, urzędnicy i rycerstwo województwa bełskiego, zjehawszy się do Bełza na sejmik pro die 30 martii od J.K.M. p.n.m. złożony in anno praesenti, stosując się do woli J.K.M. i zabiegając niebezpieczeństwom R.P., które od różnych nieprzyjaciół ściśniona zostaje, na poratowanie onej takowe między sobą unanimi consensu namawiamy media.

Naprzód inimus rationes z pany poborcami naszymi, u którychże cokolwiek było gotowych pieniędzy, na różne erogatum est za asygnacjami skarbowemi chorągwie, że tylko same między niektórymi obywatelami zostają reszty, które że propter publicam krajów naszych, nie po jeden raz nieprzyjacielem i wojskami naszymi zniszczonych, egestatem, wyciągnięte nie są, zleciliśmy panom poborcom, aby ich jako napilniej pacatis utrumque rebus dobierali, a wybrawszy ad mentem legis stosowali się z onych

dyspensacją. W tym jednak ipsam upatrujemy possibilitatem, żeby ostatniej raty poborów 15, które pro die 1 decembris do Lwowa odniesione być miały, wybrane być mogły, kiedy trój nieprzyjaciół w jednym roku w województwie naszym grassabatur et ferro et igne, ale i milicja nasza, nie tylko w dobrach królewskich i duchownych, ale ziemiańskich hibernowała, a potem skupiona nie tylko [60] [ciąg]nieniem ku nieprzyjacielowi, ale i recessu od niego nie tylko poddaństwo, ale i domy nasze extreme zniszczyła, tedy wybierania raty tej do uspokojenia Ojczyzny naszej differre przychodzi.

A iż post subsidia pecuniaria zwykłym Ojczyzny zaszczytem to bywa, kiedy popolitym ruszeniem Patriae rebus succurritur, tedy nie mógłszy się pod Kryłów¹¹ dla nieprzyjaciela, przed którym i wojsko ustępować musiało, skupić, tedy teraz zjechawszy się pod Bełż, gdzie według uniwersałów J.K.M. w należytej gotowości do dalszej J.K.M. ordynacyjej zostawać będziemy, oczekiwając na insze województwa, które gdyby nobis absentibus kraje nasze przechodzić miały, z ostatnim by to być musiało zniszczeniem. A do tego popolitego ruszenia i ci należeć mają, którzy sobie egzempty przeciw prawu pootrzymowali, jakoż i wojscy, których w takim na Ojczyznę gwałcie nie uwalniamy.

Nie mniejsza i to jest każdych krajów twierdza, kiedy fortece w dobrym są opatrzeniu, tedy unaniami consensu postanowiliśmy, aby naturalis zamku i miasta bełskiego municyja poprawiona była. Do czego obraliśmy i uprosiliśmy jm. pana Krystyna Gorajskiego, którego i od popolitego ruszenia praesenti uwalniamy laudo i u J.K.M. p.n.m. exempt in personam jego otrzymać submitujemy się, ponieważ bez żadnych konsolacyjej solo boni publici amore tej podjął się pracy.

A że już piechota, która podczas inkursyjej szwedzkiej w Bełżu zostawała pro praesidio, adiecit operi manum tu dalej w Bełżu zostawając toż agere ma, tedy na prowiant jej z łanu po korcu żyta miary bełskiej z dóbr tak królewskich, duchownych i ziemskich na jedną ćwierć tylko pozwalamy, salvis przez terażniejsze spalenia i zniszczenia abiuratis, które w grodzie wójtowie deponere powinni, zostawując w tym opcją obywatelom zapłacenia pieniędzmi według targu, które do rąk subkolektora jm. pana Gorajskiego i zboża oddawać powinni. Któremu za płacą zł 200 na rok pozwalamy. Na którego zboża zsypanie powinien będzie miejsce w zamku bełskim pan burgrabia ukazać, a jm. pan Gorajski mensuatim, według potrzeby na piechotę dysponować. Która to piechota z skarbu R.P. płacę mieć ma i żołd, który i teraz jej curret, bo i dalszego nad jedną ćwierć prowiantowania onus sposobem wyżej napisanym na się nie zabieramy. A jeśliby piechota [61] ^ata z Bełża awokowana była, pieniędzy^a na zboża wybrane jm. panu Gorajskiemu zostawać będzie dyspozycyja ex necessitatibus z fortyfikacyjej mianowanej.

Ażeby tym prędzej i prędsza fortocy tej mogła być restauracyja, będą po jednemu z rydlem i siekierą z poddaństwa naszego z łanu na dni 4 z dóbr generalier wszytkich każdy z obywatelów województwa naszego dać powinien, salvis w tym jako i w prowiancie abiuratis. Z czego, jako i z prowiantu, subkolektor jm. pana Gorajskiego kwity, nic od nich nie wyciągając, dawać powinien, daturus z tego wszytkiego województwu rationem, a prowiant ten, jako i robotnicy, w niedzielach 3 wydani być mają. Z dóbr

¹¹ Kryłów, miasto w z. chełmskiej (ob. wieś w pow. hrubieszowskim, woj. lubelskim).

zaś tych, które łańców w sobie nie mają, szóstego z dymu na dni 4, a z 10 osady korzec zboża na tenże czas wydać powinni.

A że prócz samej ziemi municyjej multa accedere muszą, tedy na to czopowe, które po wyjściu terażniejszej arendy curret, do lat trzech ordynujemy, sine praeiudicio anterioris laudi, którym suplementowania poborcy naszego w niedobranu poborów podjęliśmy się, jeśliby z porachowania z ichm. pany administratorami z dawnych administracyjej tyle, ile panu poborcy przychodzić provenire nie mogło. A te pieniądze z czopowego co ćwierć ichm. panowie administratorowie do rąk jm. pana Gorajskiego oddawać powinni, z których annuatim na rokach trzechkrólskich przed sądem ziemskim i urzędnikami województwa bełskiego pro tempore będącemi, unius vel plurium absentia non obstante, dać powinien rationem jm. pan Gorajski, z tegoż in quantum by sufficere mogło, prochy, ołowy sposobiąc, co w sekwestrze i dozorze jm. zostawać ma.

Lasów do starostwa bełskiego i mostowskiego wolne zażywanie do tej fortyfikacyjej mieć ma jm. pan Gorajski, któremu będzie wolno demoliri budynki fortyfikacyjej szkodliwe. Jakoż który by z obywatelów chciał się w zamku budować, wolno mu to być ma, według dymensyjej jm. pana Gorajskiego.

A kto by temu naszemu postanowieniu chciał być przeciwny, tedy urząd grodzki o to sądzić ma i na nieposłusznych extendere egzekucyją cum poena quadruplicis pensionis, co i podczas pospolitego ruszenia exequi mają. Ciż ichm. necessitabunt do tego mieszczan bełskich, aby robotnikami przykładali się, do czego i ci mieszczanie, którzy we dworkach [62] ^anależć mają.

To tedy postanowienie nasze dyrektorowi koła naszego podpisać^a zleciliśmy, et ad acta authentica do grodu podać, który to postanowienie nasze publikować będzie. Działo się w Bełzie, 31 martii r. 1656.

Kazimierz Brodecki podczaszy bełski, jasielski starosta, dyrektor sejmiku bełskiego

^a uszkodzona górna część karty, fragment uzupełniono na podstawie LSB 1572-1668

3. Sejmik ekstraordynaryjny za uniwersałem królewskim na pospolitym ruszeniu pod Bełzem, 29 kwietnia 1656 r.

1. *Uniwersał Marcina Mirza Brzezickiego podkomorzego bełskiego w sprawie zebrania pospolitego ruszenia w dniu 11 kwietnia pod Tyszowce – Pukarzów, 8 kwietnia 1656 r.*

Rp. AP Lublin, 10 Ks. gr. grabowieckie 88, s. 1038-1040 – oblata; w grodzie grabowieckim oblatowano w dniu 8 kwietnia 1656 r. [Sabbatho post Dominicam Iudica Quadragesimalem proxima a. D. 1656].

Marcin Mirz z Brzezia Brzezicki podkomorzy województwa bełskiego.

Wszem wobec, komu należy wiedzieć, a mianowicie ichm. panom obywatelom i rycerstwu województwa bełskiego.

Wiadomo to jest, iż częste uniwersały od J.K.M. p.n.m. do grodów województwa naszego powychodziły, abyśmy w gotowości na pospolite ruszenie zostawali, na co i sejmik od J.K.M. świeżo 30 martii złożony nam był, na którymście się w.m.m. panowie pisać raczyli i z tym się do domów swych rozjechali, aby postulante necessitate ex occasione zaraz na koń wsiadać gotowości raczyli być. Przychodzą wieści, że ten nieprzyjaciół, który był między Sanem a Wisłą osadzony, usus arte sua przeprawił się na tę stronę Sanu i podobno będzie chciał pospieszyć ku Lublinu abo Kazimierz. Przeto gorąco proszę i upominam, abyście w.m.m. panowie i bracia jako najprędzej kupić się raczyli pro die 11 aprilis pod Tyszowce¹², stamtąd zaraz tam, gdzie postulabit necessitas, dlatego nie pod Bełz, iż bliżej kilką mil ku nieprzyjacielowi ściągnięcie nasze będzie. Głupi bowiem to by był gospodarz, który widząc, iż się dom i ściana jego zatłala, nie gasząc, czekał, żeby ażby płomień obaczył. A iż się wiele braci w województwie naszym znajduje, których nieprzyjaciół ogniem i mieczem do ostatniej penitus przywiódł zguby, że podobno tej służby na koniu odprawić nie będą mogli, życzyłbym tedy, aby pod chorągwią pana [Jędrzeja] Świdnickiego zostawali, któremu z kilkadziesiąt piechoty Tyszowce na ściągnięcie naznaczyłem. Proszę tedy o to, żeby bez wielkich ciężarów i w liczbie wozów małej raczyliście m.w.m. panowie dla pośpiechu stawić się, nie upatrując wielkich wczasów, które, gdy Pan [1040] Bóg nam pomoże, uczynią sobie pokój, natenczas odłożyć. Braterskie zatym usługi moje oddaję. Dan w Pukarzowie, die 8 aprilis 1656.

¹² Tyszowce, miasto w starostwie tyszowieckim, w pow. bełskim (ob. w pow. tomaszowskim, woj. lubelskim).

^aMarcin Mirż Brzezicki podkom[orzy] bełski m.p.

Locus sigilli^a

^{a-a} dopisek pod dokumentem, we właściwym miejscu znak #

2. *Uniwersał Jana Kazimierza w sprawie zwolnień od podatków uchwalonych na sejmiku – Lwów, 10 kwietnia 1656 r.*

Rp. CDIAUL, *Fond 1, Opis 1, 245, s. 168-169* – oblata; w grodzie bełskim oblatował Nob. Paweł Szymanowski w dniu 23 czerwca 1656 r. [feria 6 in vigilia festi Nativitatis Sancti Joannis Baptistae proxima a. D. 1656].

Jan Kazimierz z Bożej łaski Król Polski, wielkie ksiączę litewskie, ruskie, pruskie, mazowieckie, żmudzkie, inflanckie, smoleńskie, czernihowskie, a szwedzki, gocki, wandalcki dziedziczny Król.

Wszem wobec i każdemu z osobna, komu to wiedzieć należy, a mianowicie w., ur., szlachetnym, dygnitarzom, urzędnikom i innym wszystkim obywatelom województwa bełskiego, uprzejmie i wiernie nam miłym, łaskę naszą królewską. W., ur., szlachetni, uprzejmie i wiernie nam mili.

Luboście uprzejmości i wierności wasze na blisko przeszłym sejmiku swoim uchwalili, aby ze wszystkich dóbr ziemskich w tamtym województwie będących, dla umocnienia zamku bełskiego tameczni obywatele pewną kwotę poddanych do roboty posyłali i prowiant piechocie, która tam pro praesidio zostaje, aby z łanu dawali, i zbożem supedytowali, a przy tym i czopowe na też unkoszty oddawali. Jednak że i ur. Jan Zamoyski podczaszy koronny, kałuski starosta nasz, na fortyfikację Zamościa, wam i R.P. fortacy bardzo potrzebnej, własnego kosztu swego i poddanych swych nie tylko nie żałuje, ale też ludziom tam in praesidio [zosta]jącym z prowentów swoich należyty prowiant obmy[ślił] ^a [169] czego otrzymał był od nas asygnacją na dobrach swoich, aby z nich poborcom tamecznym czopowego nie wydawał, ale na pomienione ludzie obrócił. Tedy i my też asygnacją naszą onemu świeżą daną niniejszym listem naszym aprobujemy i onego od pomienionych uchwalonych powinności oddałyśmy tak, aby z dóbr, i majątności swoich dziedzicznych, które ma w tamecznym województwie i czopowego nie dawał, i umówionemu nie podlegał laudo. Co do wiadomości uprzejmości i wierności waszych donosząc, po nich to mieć chcemy, abyście pomienionego ur. podczaszego koronnego do żadnych obligów tamecznych nie pociągali, ani o to turbowali i turbować nie ważyli się, dla łaski naszej. Na co dla lepszej wiary przy podpisie ręki naszej pieczęć naszą koronną przycisnąć rozkazaliśmy. Dan we Lwowie, dnia 10 miesiąca kwietnia r. P. 1656, panowania królestw naszego polskiego i szwedzkiego 8 r.

Exempt od laudum województwa bełskiego ur. Janowi Zamoyskiemu podczaszemu koronnemu względem fortyfikacyi Zamościa.

Jan Kazimierz Król

Locus sigilli maioris cancellariae Regni

Jan Andrzej Morsztyn s[ecretarius] S.R.M.

^a uszkodzony brzeg karty, brak jednego słowa

3. Uniwersał Jana Kazimierza na pospolite ruszenie – Lwów, 10 kwietnia 1656 r.

Rp. CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 245, s. 83-85 – oblata; w grodzie bełskim oblatował Nob. Walerian Żółtecki w dniu 19 kwietnia 1656 r. [feria 4 post festum Solennia Pascha proxima a. D. 1656].

Jan Kazimierz z Bożej łaski Król Polski, wielkie książę litewskie, ruskie, pruskie, mazowieckie, żmudzkie, inflanckie, smoleńskie, czernihowskie, a szwedzki, gocki, wandalcki dziedziczny Król.

W., ur., sławetnym, dygnitarzom, urzędnikom i wszystkim stanu rycerskiego województwa bełskiego i powiatu tego obywatelom, uprzejmie i wiernie nam miłym, łaskę naszą królewską. Uprzejmie i wiernie nam mili.

Nie chcemy się szerzyć jako w tym infelicitatem Ojczyzny jawnie widzimy, że lubo uprzejmości i wierności wasze częstemi a gorącemi uniwersałami naszemi do pilnego ratunku jej przy ochocie wojska dotąd pracującego wzywaliśmy, przecie jednak ^a od uprzejmości i wierności waszych mieć nie mogło. A że za pomocą Boską nieprzyjacieli od wojsk tak koronnego, jako i W.Ks.L. ściśniony nad Wisłą ustępuje, za którym oboje wojska w też tropy idą, tedy i my z innemi siłami osobą naszą ku niemu ruszyć się umyśliliśmy. Rozkazujemy przeto uprzejmościom i wiernościom waszym, i pod surowością prawa to koniecznie mieć chcemy, abyście uprzejmości i wierności wasze do wodzów swych dawnych, którym urząd z prawa należy, lub też w niebytności ich, których sobie obierzecie, zgromadziwszy się, pospolitem ruszeniem pod Bełz pro 29 aprilis stanęli, a stamtąd niemieszkanie pod Tyszowcami w najlepszym porządku, z ryszunkiem przybyli. Gdzie i my natenczas osobą naszą stawiamy się zarówno, a z uprzejmościami i wiernościami waszemi tam, gdzie tego potrzeba będzie, zdrowie nasze poniesiemy. Przy tym oznajmujemy też uprzejmościom i wiernościom waszym, iż orda krymska idzie i prędko się jej spodziewamy. Zaczynamy przestrzegając, abyście cara pignora swoje do miast i zamków na czas schronili, nie dlatego, aby jaka hostilitas od nich miała być, ale że taki gmin ludzi w powinnej ryzie zatrzymać niepodobna. Ażeby ten uniwersał tym prędszej wszystkich dojść mógł, rozkazujemy grodzkiemu urzędowi, aby po miastach, miasteczkach i parafiach był publikowany. Dan we Lwowie, dnia 10 miesiąca kwietnia r. P. 1656, panowania naszego polskiego i szwedzkiego 8 r.

A spod Tyszowiec tam uprzejmości i wierności przybędziecie, gdzie i my [85] osobą naszą w pobliżu będziemy, upominając, abyście tego terminu nie uchybiali.

Jan Kazimierz Król

Jan Andrzej Morsztyn sekretarz

^a tekst wyblakły, jedno słowo nieczytelne

4. Sejmik ekstraordynaryjny za uniwersałem królewskim na pospolitym ruszeniu pod Bełżycami – Bełżem – Lublinem, 20 sierpnia – 10 września 1656 r.

Uchwał sejmiku nie odnaleziono. Wiadomo, że szlachta wysłała poselstwo do króla.

1. *Uniwersał Jana Kazimierza w sprawie przemarszu wojsk tatarskich – obóz pod Warszawą, 26 czerwca 1656 r.*

Rp. CDIAUL, *Fond 1, Opis 1, 245, s. 207-208* – obłata; w grodzie bełskim oblatował Nob. Aleksander Gwiazdowski w dniu 4 września 1656 r. [feria 2 post festum Decolationis Sancti Joannis Baptistae proxima a. D. 1656].

Jan Kazimierz z Bożej łaski Król Polski, wielkie książe litewskie, ruskie, pruskie, mazowieckie, żmudzkie, inflanckie, smoleńskie, czernihowskie, a szwedzki, gocki, wandalcki dziedziczny Król.

Wszem wobec i każdemu z osobna, komu to wiedzieć należy, a osobliwie jednak w., ur., szlachetnym, dygnitarzom, urzędnikom i innym wszystkim stanu rycerskiego województwa bełskiego w domach pozostałym obywatelom, tudzież i innym wszelakiej kondycyjej ludziom oznajmujemy.

Iż ordy tatarskie, jako nam poprzysięgli w każdych okazyjach przeciwko nieprzyjacielom naszym i całej R.P. stawać, idą nam na pomoc, którzy, lubo nie wątpiemy, że w ciągnieniu swoim każdemu się jako naskromniej zachować zechcą, in omnem jednak casum przestrzegamy uprzejmości i wierności wasze, abyście się cum pignoribus i in nemi wszelakimi dostatkami swemi do zamków, dworów i miast obronnych garnęli i dotąd w nich dostatki swoje trzymali, póki ciż Tatarowie nie przemina. Ażeby w wybieraniu sobie prowiantów uprzejmości i wierności wasze ciężkimi nie byli, chcemy mieć po uprzejmościach i wiernościach waszych, abyście zawczasu wszelakie prowianty do żywności należące gotowali i one według ordynansu ur. Mariusza Stanisława

Jaskólskiego strażnika wojskowego, pułkownika naszego, któregośmy na prowadzenie tychże Tatarów za komisarza przydali, na miejsce od niego naznaczone odwozili. Napominamy też przy tym uprzejmości i wierności wasze, abyście im żadnej zaczepki nie dawali i poddanym swoim, jeśliby który z Tatarów w domu był [208] pozostał, szarpać, daleko więcej, zabijać nie kazali. Inaczej nie uczynią uprzejmości i wierności wasze dla potrzeby R.P. i dla łaski naszej. Na co dla lepszej wiary przy podpisie ręki naszej pieczęć koronną przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w obozie pod Warszawą, dnia 26 miesiąca czerwca r. P. 1656, panowania naszego polskiego 8, a szwedzkiego 9 r.

Jan Kazimierz Król

Locus sigilli minoris cancellariae Regni

Wojciech Gorajski krakowski, poznański proboszcz, regent kancelarii koronnej

‡ 2. *Uniwersał Jana Kazimierza na pospolite ruszenie – Lublin, 13 sierpnia 1656 r.*

Rp. CDIAUL, *Fond 1, Opis 1, 245, s. 187-188 – oblata; w grodzie bełskim oblatował Nob. Dominik Łuszczewski w dniu 18 sierpnia 1656 r.* [feria 6 post festum Assumptionis in Coelum Beatissimae Virginis Mariae proxima a. D. 1656].

Jan Kazimierz z Bożej łaski Król Polski, wielkie książę litewskie, ruskie, pruskie, mazowieckie, żmudzkie, inflanckie, smoleńskie, [188] czernihowskie, a szwedzki, gocki, wandaliski dziedziczny Król.

Wszem wobec i każdemu z osobna, komu to wiedzieć należy, a mianowicie dygnitarzom, urzędnikom i wszystkiemu stanowi rycerskiemu województwa bełskiego obywatelom uprzejmie i wiernie nam miłym, łaskę naszą królewską. W., ur., szlachetni, uprzejmie i wiernie nam mili.

Lubo to za rozerwanemi siłami naszemi przez rozjechanie się województw różnych przed potrzebą, a za dopuszczeniem Boskim, pole nieprzyjacieli pod Warszawą otrzymał, że jednak wojsko całe zostało i piechoty wiedzione, możemy dać jeszcze odpór nieprzyjacielowi, gdy zgoda i ochota prędką wszystkich nastąpi. Przeto dajemy te uniwersały nasze do województw i ziem napominając uprzejmości i wierności wasze, abyście się wszyscy zarówno dla podźwignienia siebie samych i wspólnej Ojczyzny jako najprędzej do boku naszego wracali. A na dzień 20 miesiąca teraźniejszego sierpnia pod Bełżycami tak, jako kto stawać powinien, pospolitym ruszeniem stawali. Od którego jako nikogo ochraniać nie będziemy, prócz których tylko samo prawo wyraźnie uwalnia, tak na każdym, który by się pod taki raz Ojczyzny z tej powinności na stan rycerski włożonej wyłamując, albo jej jakimkolwiek kształtem ulegając, na czas od nas naznaczony w osobie i tak, jako powinien, nie stanął, winy de expeditione bellica opisane, bez ochrony ekstendować i do egzekucyj przywozić rozkażemy. Inaczej tedy nie uczynicie uprzejmości i wierności wasze dla łaski naszej i z powinności na się

przez prawo włożonej. Dan w Lublinie, dnia 13 miesiąca sierpnia r. P. 1656, panowania królestw naszych polskiego i szwedzkiego 9.

Jan Kazimierz Król

Locus sigilli minoris cancellariae Regni

3. *Uniwersał Marcina Mirza Brzezickiego podkomorzego bełskiego przesuwający termin zjazdu szlachty na 25 sierpnia – Pukarzów, 21 sierpnia 1656 r.*

Rp. CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 245, s. 189-190 – oblata; w grodzie bełskim oblatował Nob. Dominik Łuszczewski w dniu 23 sierpnia 1656 r. [feria 4 in vigilia festi Sancti Bartholomaei Apostoli a. D. 1656].
LSB 1572-1668, s. 299-300.

Marcin Mirz z Brzezic Brzezicki podkomorzy województwa bełskiego.

Wszem wobec i każdemu z osobna, komu to należy wiedzieć, a mianowicie ichm. panom braci, obywatelom województwa bełskiego wiadomo czynię.

Iż przyszły uniwersały od J.K.M. do grodu naszego bełskiego, w których na dzień 20 miesiąca sierpnia pospolitym ruszeniem pod Bełżyce, tak jako kto powinien, stawać nam rozkazują. A że te uniwersały w tenże dzień, to jest 20 sierpnia, którego byśmy już mieli być w kupie, przeszły, tedy zdało mi się ex consilio niektórych ichm. panów braci naszych złożyć sejmik pod Bełzem na dzień 25 tegoż miesiąca, na którym collatis consiliis trzeba nam przy porządku wojennym inszych urzędników namówić, ponieważ ich wiele z tej utarczki pod Pragą nie wyszło, ale albo poginęli, albo też w więzieniu u nieprzyjaciela zostają. Więc będzie li się to zdało w.m.m. panom i braci, że do K.J.M. wyprawimy, opowiadając J.K.M., że wielka klęska w braci naszej zostawa, mogą rzecz, że principaliora capita polegli, z koni, z rynsztunków obnażeni, piechotą chyba, cokolwiek nas zostało, iść nam na tę wojnę [190] przyszło by. Proszę tedy w.m. panów i braci, aby na dzień naznaczony, to jest na piątek przyszły, stawić się nie omieszkali, żebyśmy tej strasznej egzekucyjnej uszli, którą K.J.M. karać repugnantes obiecuje. Na co dla lepszej wiary przy pieczęci mojej ręką swoją podpisuję się. Działo się w Pukarzowie, die 21 augusti r. 1656.

Marcin Mirz Brzezicki podkomorzy bełski

Locus sigilli

4. Odpowiedź Jana Kazimierza na poselstwo województwa bełskiego – Lublin,
2 września 1656 r.

Rp. CDIAUL, *Fond 1, Opis 1, 245, s. 233-234* – obłata; w grodzie bełskim oblatował Nob. Kazimierz Pniowski; b.d. [data oblaty zniszczona].
LSB 1572-1668, s. 300-301.

Respons ichm. panom Janowi Wybranowskiemu stolnikowi, Stanisławowi Wierzbickiemu cześnikowi bełskim, od rycerstwa tegoż województwa bełskiego do J.K.M. posłom wyprawionym, w Lublinie 2 septembris roku 1656.

W oczach J.K.M. było jako odważnie i z nieporównaną dzielnością rycerstwo województwa bełskiego pod Warszawą stawało, nie litując krwi swojej na zaszczylenie całości R.P. i dostojęństwa J.K.M. od wiarołomnego nieprzyjaciela. Co jako natenczas J.K.M. z powinna przyjmował wdzięcznością, tak zawsze ochoty braci pomienionego województwa pamiętny zostawa, łaskę pańską onymże w każdej ofiarując okazyjej.

Co strony afektacyjej ichm. panów posłów, aby J.K.M. miasto pospolitego ruszenia na wyprawę kozackiej albo pieszej pieniężnej chorągwi temuż województwu pozwolić raczył, tego per rationem temporum uczynić J.K.M. nie może. Idzie naprzód o sławę całego narodu polskiego, którą przed światem i posłami panów chrześcijańskich zwykł proscindere nieprzyjaciół, większą daleko w niezgodzie i niesforności naszych, niżeli w sile swojej pokładając nadzieje, i twierdząc, że pospolite ruszenie lubo w liczbie wielkie, jednak nietrwałe i Panu swemu nie do końca życziwe. Idzie o przykład drugim województwom, jakośmy tego po wielokroć doświadczyli. Zaczem abyście w.m. panowie jako najprędzej do boku J.K.M. (który nadalej 5 septembris z osobą swoją pańską rusza się do obozu) przybywali, żądać i napominać przez miłość Ojczyzny J.K.M. raczy.

Usilne to jest J.K.M. staranie, [234] ^a J.K.M. ^a innym traktem bez uciążenia ^a koźcowisk swoich powracała. Jako ^a synowie godni są osobliwego w poda[wających się] okazyjach [względów] i łaski J.K.M., tak nieposłuszni prawu pospolitemu [de]sertores castrorum nie bez karania zostawać muszą. Zaczym wszytych takowych dobra iuri caduco podległe, do dyspozycyjej J.K.M. przychodzące, inter bene meritos J.K.M. rozdawać gotów będzie.

Negligentes oficiales, osobliwie ur. kasztelanów¹³ i wojskiego¹⁴ województwa bełskiego J.K.M. serio napomina, aby powinności swojej z prawa należącej pilnie przestrzegali, sub rigore poenarum. Także nakazuje ur. staroście¹⁵, podstarościeму bełskiemu, żeby gród otworzywszy, kwerele co dwie niedzieli według opisanja prawa pospolitego sądzili i sprawiedliwość nieodwłoczną ukrzywdzonym czynili.

Compatitur J.K.M. obywatelom województwa bełskiego, którzy mężnie czyniąc pod Warszawą, dostali się w ręce nieprzyjacielskie. A że z teraźniejszego pod Rawą pogromu wszytek łup nieprzyjacielski i więźniowie dostali się Tatarom, dla zachęcenia ich do dalszej z nieprzyjacielem imprezy, sposobu natenczas ratowania ich przez zamianę

¹³ Daniel Jeło Maliński kasztelan bełski, Stanisław Koniecpolski kasztelan lubaczowski.

¹⁴ Marcin Borzęcki wojski bełski.

¹⁵ Aleksander Stanisław Bełzecki starosta bełski.

nie ma J.K.M. Gdyby jednak przyszło do zawierania pokoju z nieprzyjacielem, primae curae będzie J.K.M. oswobodzić bene meritos cives i jeśliby dostali się potem więźniowie szwedzcy, chętnie ich darować będziemy. Na własne J.K.M. rozkazanie.

Andreas Olszowski s[ecretarius] R[egiae] M[aiestatis]

Locus sigilli maioris cancellariae Regni

^a góra strony uszkodzona, brak kilku słów

5. *Uniwersał Jana Kazimierza przesuwający termin pospolitego ruszenia na 10 września 1656 r. – Lublin, 3 września 1656 r.*

Rp. AP Lublin, 10 Ks. gr. grabowieckie 88, s. 1105-1106 – oblata; w grodzie grabowieckim oblatowano w dniu 6 września 1656 r. [feria 4 pridie festi Nativitatis Beatissimae Virginis Mariae proxima a. D. 1656].

Jan Kazimierz z Bożej łaski Król Polski, wielkie książę litewskie, ruskie, pruskie, mazowieckie, żmudzkie, inflanckie, smoleńskie, czernihowskie, a szwedzki, gocki, wandalcki dziedziczny Król.

Wszem wobec i każdemu z osobna, komu to wiedzieć należy, a mianowicie w., ur., szlachetnym, dygnitarzom, urzędnikom i wszystkim stanu rycerskiego województwa bełskiego i powiatów wszystkich województwa bełskiego obywatelom, uprzejmie i wiernie nam miłym, łaskę naszą królewską. W., ur., szlachetni, ^a uprzejmie i wiernie nam mili.

Lubośmy wydali uniwersały nasze, jako do innych województw, tak do uprzejmości i wierności waszych, abyście się uprzejmości i wierności wasze pro die 20 augusti pod Bełżycę stawili, lecz że przypadkiem, snadź jako mamy informacją od ur. panów hetmanów naszych, wyprawiony uniwersał ten późno doszedł i po terminie opublikowany jest, tedy powtórny nasz ten uniwersał do uprzejmości i wierności waszych wydaliśmy, abyście się pospolitem ruszeniem w jak najlepszym porządku na dzień 10 praesentis do boku naszego stawili pod Lublin, skąd my natenczas przeciwko nieprzyjacielowi z innemi wojskami się skupimy. Uczynicie to uprzejmości i wierności wasze nie tylko dla zaszczytowania chwały Bożej i wiary, wolności i swobód własnych, a uchodząc zaś surowości prawa, które na każdym nieposłusznym nieomylnie ekstendowane będzie. Dan w Lublinie, die 3 miesiąca września r. P. 1656, panowania polskiego 8, a szwedzkiego 9 r.

Jan Kazimierz Król

Locus sigilli Regni

Andreas Olszowski S.R.M. s[ecretarius]

^a powtórzone słowo urodzeni

6. *Uniwersał Marcina Mirza Brzezickiego podkomorzego bełskiego w sprawie pospolitego ruszenia – Pukarzów, 6 września 1656 r.*

Rp. *AP Lublin, 10 Ks. gr. grabowieckie 88, s. 1106-1107 – oblata; w grodzie grabowieckim oblatowano w dniu 6 września 1656 r. [feria 4 pridie festi Nativitatis Beatissimae Virginis Mariae proxima a. D. 1656].*

Wiem, że to nie wszystkim w.m.m. panom i braci wiadomo, że to już drugi uniwersał od K.J.M. na to pospolite ruszenie. W pierwszym kazano nam pod Bełżycami die 20 augusti stanąć, złożony tedy zjazd był pro die 25 augusti, z którego wyprawiliśmy do K.J.M. dwóch braci z pewnymi punktami, pokornie prosząc, żebyśmy przy fortocy swojej zostawali i insze punkta, na które w grodach respons jest, że ani piechoty, ani zaciężnych ludzi K.J.M. akceptuje, tylko nam samym pro die 10 praesenti stawać rozkazuje. Ja tedy pro meo officio, lubom zrujnowany, nie tylko na wyprawie wojennej, ale i na synach moich, stawam pod Bełzem i w.m.m. panów czekam i proszę, żebyśmy i my przy nieochotnych do usług R.P. srogiej nie popadli egzekucyjei, którzy chcemy służyć Ojczyźnie. Dan w Pukarzowie, die 6 septembris 1656 r.

Marcin Mirz Brzezicki podkom[orzy] bełski m.p.

Locus sigilli

5. Sejmik deputacki w Bełzie, 11 września 1656 r.

Nie odnaleziono informacji o sejmiku. Nie wiadomo, czy się odbył, skoro szlachta na 10 września została zebrana na pospolite ruszenie pod Lublin. Według spisów deputatem był Stanisław Służewski starosta horodelski (Deputaci, cz. 2, s. 264).

6. Sejmik ekstraordynaryjny za uniwersałami senatorów w Bełzie, 23 stycznia 1657 r.

1. *Uniwersał poborców czopowego województwa bełskiego – Rachanie, 20 grudnia 1656 r.*

Rp. CDIAUL, *Fond 1, Opis 1, 245, s. 326-327 – oblata; w grodzie bełskim oblatował Perfidus Mendel Chaimowicz mieszczanin sokalski w dniu 22 grudnia 1656 r.* [feria 6 in crastino festi Sancti Thomae Apostoli a. D. 1656].

LSB 1572-1668, s. 301.

My, Wacław z Wysokiego Kaszowski sędzia ziemski bełski i Kazimierz Brodecki podczaszy bełski, mając zleconą sobie i daną w dyspozycję administrację czopowego po wszystkich miastach i miasteczkach do województwa bełskiego należących, królewskich, duchownych i szlacheckich na sejmiku przeszłym od wszystkiego stanu rycerskiego natenczas zgromadzonego, wiadomo czynimy, komu to wiedzieć należy, zwłaszcza panom urzędowi miasteczek i miast w tymże województwie bełskim, iż te podatki, to jest czopowe nam, jako się wyżej napisało, do szafunku powierzone, z naszych rąk do wybierania powierzyliśmy faktorom naszym, to jest Rubinowi Jakubowiczowi, mieszczaninowi uhnowskiemu i drugiemu Mendlowi Chaimowiczowi, mieszczaninowi sokalskiemu. Którym to faktorom naszym dajemy moc zupełną do onego wybierania od wszelkiego likworu według starego zwyczaju. Którym to faktorom naszym bez żadnej kontrowersyj i zatrzymania powinni będą wszyscy, którzykolwiek jakiegokolwiek likwory mieć będą, we wszystkim powiecie województwa bełskiego do rąk ich oddawać, sub poenis in constitutionibus contra retentores czopowego descriptis, nie zasłaniając się żadnymi libertacyjami. Stosując się do uniwersału j.w. jm. pana hetmana koronnego¹⁶ początek tego wybierania w roku przyszłym 1657 od dnia 1 ianuarii naznaczając, na który czas i dzień [327] też egzakcja ^a albo miasteczek ^a tego dojrzeć, żeby szkody ten ^a przyniósł, z czego rachunek faktorom ^a powinni ^a. Na [co się] przy przyciśnieniu pieczęci rękami naszymi podpisujemy. [Działo] się w Rachaniach, a. 1656, die 20 decembris.

Wacław Kaszowski sędzia z[iemski] b[ełski] m.p.

Locus sigilli

^a góra karty uszkodzona, niekompletnych kilka linijek tekstu

¹⁶ Stanisław Potocki wojewoda kijowski, hetman wielki koronny.

2. *Uniwersał prymasa Andrzeja Leszczyńskiego w sprawie zagrożenia od strony Węgier – Kurzelów, 12 stycznia 1657 r.*

Rp. *AP Lublin, 10 Ks. gr. grabowieckie 253, k. 176 – zapewne kopia z grodu bełskiego; brak daty oddania do grodu – część tekstu uszkodzona.*

Andrzej hrabia z Leszna z Bożej łaski arcybiskup gnieźnieński, prymas i pierwszy książę Korony Polskiej.

Wszem wobec i każdemu z osobna, komu to wiedzieć należy, a osobliwie j.w., w. ichm. panom wojewodzie, kasztelanom, dygnitarzom, urzędnikom i wszystkiemu rycerstwu stanu szlacheckiego województwa bełskiego i ziemie chełmskiej wiadomo czynię.

Iż mnie doszły pilne wiadomości z różnych miejsc, a osobliwie od j.w. jm. pana marszałka wielkiego koronnego¹⁷, że niechętny sąsiad nasz¹⁸ od granic węgierskich novam hostilitatem dawno in animo praeconceptam, teraz wyrzecz przeciwko Ojczyźnie naszej chce. Do czego nie tylko apparatus belli wojsk już przysposobiony, ale de facto wojska ku granicom koronnym zemknione i armata wojenna sprowadzona. Że tedy periculum in ^a bytność J.K.M. we Gdańsku ^b de opportuno w tak nagłym niebe[pieczeństwie] ^a remedio prospicere, et huic tam praegnanti malo obviare może, ex vi ^a rozumiałem donieść te wiadomości wszystkim stanom Korony, aby nobilitas jako najprędzej na miejscach zwyczajnych po województwach ^b jako to samo, aby ^b w gotowości i liczbie ludzi gotowi byli tam iść, kędy et necessitas Ojczyzny naszej exposcit i dalsza około Węgier z K.J.M. p.n.m. et cum amplissimo senatu namowa persuadebit, albo gdzie by nas te pericula barzo miały antevertere tam, gdzie jm. pan marszałek, mając sobie zlecony od J.K.M. regimen, listem swoim obwieści. Do czego tak miłość Ojczyzny, jako i zelus religionis catholicae, całość kościołów i ołtarzów świętych, utrzymanie praw i swobód tej R.P. naszej, każdego z obywatelów koronnych ferventissimae stimulabit. Co wszystko oraz zginąć by musiało, gdyby, strzeż Boże, nieprzyjaciół ten, summus wiary katolickiej hostis, miał górę otrzymać. Kiedy tedy takowa gotowość, ochota i miłość przeciwko wierze świętej i Ojczyźnie wszytek obywatelów koronnych, nadzieja w Miłosierdziu Boskim, że ten nieprzyjaciół ^c od nas secessitus, i owszem, beneficiis et indygenatami świeżemi ozdobiony, pociechy w zapędach swoich nie odniesie. Dan w Kurzelowie, die 12 miesiąca stycznia r. P. 1657.

Andrzej hrabia z Leszna arcybiskup gnieźnieński ^d

^a zniszczona strona, jedno słowo nieczytelne ^b uszkodzona strona, kilka słów nieczytelnych ^c jedno słowo nieczytelne ^d w prawym dolnym rogu dopisek: Marcin Mirz Brzezicki p[odkomorzy] b[ełski]

¹⁷ Jerzy Sebastian Lubomirski marszałek wielki koronny.

¹⁸ Mowa o najeździe księcia siedmiogrodzkiego Jerzego II Rakoczego.

3. *Laudum sejmiku ekstraordynaryjnego województwa bełskiego w Bełzie, 23 stycznia 1657 r.*

Rp. 1 AP Lublin, 10 Ks. gr. grabowieckie 253, k. 147-147v – zapewne uwierzytelniony ekstrakt z grodu bełskiego; w grodzie grabowieckim oblatowano w dniu 25 września 1657 r. [feria 3 ante festum Sancti Michaelis Archangeli proxima a. D. 1657].

Inne rękopisy: **Rp. 2** CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 246, s. 36 – księga ze względu na zły stan nie jest udostępniana.

LSB 1572-1668, s. 301-302 – jedynie fragment laudum; zapewne tekst w księdze bełskiej jest uszkodzony.

^aMy dygnitarze, urzędnicy, rycerstwo województwa bełskiego, z obwieszczeniem i przestrogą naprzód jm. pana^a marszałka koronnego¹⁹, jm. pana wojewody ^abełskiego, tudzież^a jm. pana podkomorzego naszego bełskiego i innych ichm. panów senatorów na dzień dzisiejszy, to jest ^apro die 23 mensis ianuarii^a do Bełza zjechawszy się, a wziąwszy ^awiadomość od ichm.^a o niebezpieczeństwach pewnych na ^aR.P.^a undique następujących, tudzież o nieprzyjacielach naszych, świeżo do państw naszych zbliżających się, którym niebezpieczeństvom, nie widząc innym, prędszym sposobem nie mogąc zabieżeć in hoc Patriae praegnante et calamitoso periculo, tylko maiorum nostrorum more et consuetudine, jakośmy zwykli piersiami swemi zaszczycać pro posse nostro chcemy, nie inaczej, tylko popolitym ruszeniem, a to iuxta constitutionem anni 1621²⁰, nie ekscypując żadnych miast, miasteczek, ani tych, którzy wedle prawa odprawować popolite ruszenie powinni, ktokolwiek się tylko szlachcicem mieni, non tantum ex bonis, ale ex persona. Także ichm. panowie wojscy, którzy zamków do obrony sposobnych ani ksiąg grodowych, ani ^b ziemskich nie ratują, od tego popolitego nie są excepti, ale wszyscy zarówno zgromadziwszy się na miejscu tym, gdzie będzie uniwersałem naznaczone, stanąć obiecujemy. Ichm. zaś panowie podstarościowie sądów, ponieważ dla sądenia ekscesów w zamkach J.K.M. zostawać będą, tedy w tak gwałtownym R.P. razie konia każdy z ichm. za się stawić z dobrym rynsztunkiem powinien. A to daliśmy w moc ichm. w. panom Krzysztofowi z Konieczpola Konieczpolskiemu wojewodzie naszemu bełskiemu, staroście [stryjskiemu] i jm. Marciniowi Mirż Brzezickiemu [podkomorzemu] bełskiemu, którzy ichm. uniwersałem ^c [do grod]u podanym, mają nas, zniósłszy się z sobą, o niebezp[ieczeństwie] ^c obwieścić. A za uniwersałem ^c [147v] ^c i ordynans J.K.M. każe ^c i zaszczycać integritatem Patriae tam, gdzie ^c powinni będziemy. A takową gotowość sobie generaliter uchwalamy, aby po wydaniu uniwersałów pomienionych ichm., nie prolongując sobie czasu, in armis, in loco assignato stanęliśmy, a to sub poenis de [ex]peditione bellica sancitis i na takowego, który by refraga[rius] tej uchwale naszej był, omnes invicem consurgere mamy. Co się tćnie czopowego województwa naszego bełskiego na tymże zgromadzeniu naszym, iż jeden z ichm. panów administratorów, to jest jm. pan Kazimierz Brodecki podczaszy bełski, fatis cessit, na miejsce tedy jego do jm. pana Wacława Kaszowskiego

¹⁹ Jerzy Sebastian Lubomirski marszałek wielki koronny.

²⁰ Konstytucja sejmu 1621 r. „Sposób popolitego ruszenia” (*Vol. const.*, t. 3, vol. 1, s. 297-304).

sędziego bełskiego, aby to czopowe currere nie ustawało w województwie naszym, jm. pana Stanisława Wierzbickiego cześnika bełskiego uprosiliśmy i naznaczamy, aby spólnie z pomienionym jm. panem sędzią to czopowe in commodum publicum województwa naszego administrowali i tę funkcją na się przyjętą egzekwowali. Ciż ichm. coniunctim perceptorum et expensorum registra mieć mają, aby, strzeż Boże, na jednego śmierci, jeden z drugiego mógł czynić kalkulacją. Pogorzelnicy świeżo przy prawie swoim w podatkach zostawać mają. Co sobie wszystko wszyscy wzajemnie strzymać, sub fide, honore obiecujemy i obo[wiązuujemy] się. A to postanowienie nasze jm. panu Je[rzemu Rade]ckiemu komornikowi granicznemu województwa [bełskiego] ^c jako marszałkowi koła naszego rycerskiego podpisać i do akt grodzkich bełskich podać zleciliśmy, żeby ^c. [Działo] się w Bełzie, die 23 ianuarii 1657.

[Jerzy Ra]decki komornik graniczny w[ojewództwa] b[ełskiego], natenczas koła [rycerskiego marszałek]

^a odtworzone na podstawie LSB 1572-1668, s. 301-302 ^b w tym miejscu kończy się LSB 1572-1668, s. 301-302

^c zniszczona karta, brak fragmentu tekstu

7. Sejmik ekstraordynaryjny za uniwersałem królewskim w Bełzie, 9 marca 1657 r.

Nie udało się odnaleźć materiałów tego sejmiku. Sejmik zalimitował obrady do 22 marca 1657 r. Informacja o sejmiku zob. niżej, laudum z 22 marca 1657 r.

1. *Uniwersał Jana Kazimierza w sprawie pospolitego ruszenia – Kalisz, 28 lutego 1657 r.*

Rp. *AP Lublin, 10 Ks. gr. grabowieckie 253, k. 154 – kopia z ksiąg bełskich; w grodzie bełskim oblatował Nob. Jan Jabłoński w dniu 16 marca 1657 r. [feria 6 post Dominicam Laetare Quadragesimalem proxima a. D. 1657] – egzemplarz zniszczony, brak części tekstu.*

Jan Kazimierz z Bożej łaski Król Polski, wielkie książę litewskie, ruskie, pruskie, mazowieckie, żmudzkie, inflanckie, smoleńskie, czernihowskie, a szwedzki, gocki, wandalcki dziedziczny Król.

Wszem, wobec i każdemu z osobna, komu to wiedzieć należy, mianowicie w., ur., szlachetnym, dygnitarzom, urzędnikom i wszystkim województwa bełskiego powiatów i ziem jego, stanu rycerskiego obywatelom uprzejmie i wiernie nam miłym, łaskę naszą królewską. Uprzejmie i wiernie nam mili.

Jakośmy podczas ruszenia się naszego z wojskiem do Prus, na tamteczne uprzejmości i wierności waszych ściany pilne oko mieli i gwoli temu onychże w domach własnych dla bezpieczeństwa i całości Ojczyzny zostawili, tak gdy teraz ksiąę siedmiogrodzki²¹ z wojskami swojemi, nie wiedzieć z jaką intencją nad granicami państw naszych stanął, pilnie uprzejmości i wierności waszych żądamy, abyście się bez wszelakiej zwłoki w województwach swoich kupili pospolitym ruszeniem, przy wszelakiej gotowości stawali i jeżeliby w państwa nasze wstępować miał^a co by do zobopólnego samychże ichm. ratunku^a ichm. nie tylko sama wrodzona przeciwko Ojczyźnie żarliwość i ochota, ale też doświadczona w inszych województwach złość nieprzyjacielska do należytej około siebie wzruszy czułości. Ażeby ten uniwersał nasz tym prędzej do wszech przyszedł wiadomości, urzędnikom grodzkim rozkazujemy, aby wedle zwyczaju jako najprędzej był publikowany. Dan w Kaliszu, dnia 27 miesiąca lutego r. P. 1657, panowania naszego polskiego i szwedzkiego 9 r.

Jan Kazimierz Król

Locus sigilli maioris cancellariae Regni

^a brak części tekstu, uszkodzona karta

2. List Stanisława Potockiego wojewody kijowskiego, hetmana wielkiego koronnego w sprawie konsystencji dla wojska – Lublin, 13 marca 1657 r.

Rp. AP Lublin, 10 Ks. gr. grabowieckie 253, k. 154 – kopia z ksiąg bełskich; w grodzie bełskim oblatował Nob. Jan Jabłoński w dniu 16 marca 1657 r. [feria 6 post Dominicam Laetare Quadragesimalem proxima a. D. 1657] – egzemplarz zniszczony, brak części tekstu.

Naznaczam ichm. województwa bełskiego konsystencyją Tyszowce²² i z włościami do nich należącemi, a upraszam, żeby ante Dominicam Palmarum za daniem wiadomości tam, kędy res et occasio strzymie się czas^a według wydanych uniwersałów J.K.M. Datum w Lublinie, die 13 martii a. D. 1657.

Stanisław Potocki w[ojewoda] kijowski, h[etman] w[ielki] k[oronny] m.p.

^a fragment tekstu nieczytelny

²¹ Jerzy II Rakoczy ksiąę siedmiogrodzki.

²² Tyszowce, miasto w starostwie tyszowieckim, w pow. bełskim (ob. w pow. tomaszowskim, woj. lubelskim).

8. Sejmik z limity w Bełzie, 22 marca 1657 r.

1. *Uniwersał Jana Kazimierza w sprawie pospolitego ruszenia, wici pierwsze za drugie i trzecie – Częstochowa, 8 marca 1657 r.*

Rp. AP Lublin, 10 Ks. gr. grabowieckie 253, k. 153 – kopia; brak daty wniesienia do grodu.

Jan Kazimierz z Bożej łaski Król Polski, wielkie książę litewskie, ruskie, pruskie, mazowieckie, żmudzkie, inflanckie, smoleńskie, czernihowskie, a szwedzki, gocki, wandalcki dziedziczny Król.

W., ur., szlachetnym, dygnitarzom, urzędnikom i wszystkim stanu rycerskiego województwa bełskiego obywatelom, uprzejmie i wiernie nam miłym, łaskę naszą królewską. Uprzejmie i wiernie nam mili.

Ponieważ się woli Boskiej podobało w tak wielkim zamieszaniu mieć tę R.P., że na nią, z jednej strony nie uspokojoną, z drugiej nowe przepuszcza niebezpieczeństwa, za wtargnieniem nowego w państwa nasze ks. siedmiogrodzkiego²³ z wojskami swemi. Nie zostaje nam, tylko z powiną pokorą i cierpliwością to od Pana Boga przyjąwszy, sprawiedliwości i wszechmocności Jego ufać, że i z największych niebezpieczeństw onę wydzwignie. Naznaczywszy tedy wszystkiemu wojsku koronnemu nad Wisłą pod Solec stanąć, żądamy uprzejmości i wierności waszych, których gotowości nie powątpiewamy, aby się za publikacją tego uniwersału naszego, który za pierwsze i wtóre, i trzecie wici wydany, pospolitym ruszeniem w województwie swoim skupiwszy się do wodzów swych, także pod Solec na dzień 20 miesiąca marca stawali i tam się z w. marszałkiem wielkim koronnym²⁴ łączyli, a oraz pod władzą jego, póki my osobą naszą nie przybędziemy, zostawali. A my z tych podróżynych fatyg nieco wytchnąwszy, pospieszyć nie omieszkamy. Uczynicie to uprzejmości i wierności wasze nie tylko z powinnej ku Ojczyźnie miłości, ale też z obowiązku prawa pospolitego. Ażeby ten uniwersał tym prędzej do wszech przyszedł wiadomości, urzędom grodzkim rozkazujemy, aby podług zwyczaju po miastach, miasteczkach i parafiach nieodwłocznie publikowany był. Dan w Częstochowie, dnia 8 miesiąca marca r. P. 1657, panowania naszego polskiego i szwedzkiego 9 r.

Jan Kazimierz Król

Locus sigilli maioris cancellariae Regni

Jan Różycki s[ekretarz] J.K.M.

²³ Jerzy II Rakoczy książę siedmiogrodzki.

²⁴ Jerzy Sebastian Lubomirski marszałek wielki koronny.

2. *Laudum sejmiku ekstraordynaryjnego województwa bełskiego w Bełzie, 22 marca 1657 r.*

Rp. CDIAUL, *Fond 1, Opis 1, 246, s. 145-149* – obłata; w grodzie bełskim oblatował Mag. Marcin Mirż Brzezicki podkomorzy bełski w dniu 28 kwietnia 1657 r. [Sabbatho post Dominicam Iudica Quadagesimalem proximo a. D. 1657].

LSB 1572-1668, s. 302-303.

My rady, dygnitarze, urzędnicy i rycerstwo województwa bełskiego, którzyśmy się tu, do Bełza, zjechali na dzień 22 marca a. D. 1657, stosując się do uchwały przeszłej tu, w Bełzie, anno praesenti, die 9 martii postanowionej, którą dana jest moc naznaczenia czasu jm. panu podkomorzemu bełskiemu²⁵ dla uczynienia liczby przez ichm. panów administratorów czopowego, poczynając inclusive ab anno 1650. Że tedy jm. pan podkomorzy naznaczył czas, dzień dzisiejszy zjazdu ichm., lubo jm. pan stolnik, jeden z naznaczonych do słuchania liczby deputatów, nie zjechał, jednak aby ta zwłoka kalkulacyjnej nie była damnosa województwu [146] naszemu, ponieważ się ichm. panowie administratorowie stawiający przed jm. panem Stanisławem Wierzbickim cześnikami bełskim i jm. panem Piotrem Czermińskim deputatami, przy obecności wielu ichm. panów obywatelów liczbę uczynili, tali modo et rationem, jako ciż ichm., którzy słuchali i do akt z zlecenia naszego podali, i nam wszystkim natenczas przytomnym rationem uczynili.

A naprzód, przy tej kalkulacyjnej j.w. jm. pan Aleksander Stanisław z Bełża Bełzecki wojewoda podolski, starosta bełski, że też przeszłych lat miał w swojej administracyjnej czopowej, kwit z niego od województwa dostateczny, anno 1650 die 15 martii dany, produkował, z którego constat, że reszty przy jm. zostało zł 600, które przy jm. zostają na fortyfikacją zamku bełskiego iuxta rationes et nexum ostatecznej immediate uchwały die 9 martii spisanej. Zaś że ex rationibus drugich ichm. constat nam, iż nic przy nich reszty nie zostało, jako to z liczby ad acta podanej od ichm. panów deputatów dziś odprawionej patebit, osobliwie przy jm. panu Marcinie Mirż Brzezickim podkomorzym bełskim, przy jm. panu Stanisławie Sarbiewskim staroście grabowieckim, przy jm. panu Wacławie Kaszowskim sędzim bełskim, ponieważ się słusznie wyrachowali i dosyć uczynili, tedy ichm. wzwyż mianowanych i z ich sukcesorami dostatecznie kwitujemy. Oprócz sukcesorów sławnej pamięci jm. pana Kazimierza Brodeckiego podczaszego bełskiego, u którego jest reszty 1122 zł, czego salva repetitio zostaje u sukcesorów nieboszczykowskich.

A iż ichm. panowie deputaci uczynili nam relacją, że jm. pan starosta grabowiecki produkował asygnacją sobie od województwa daną na zł 600 do tegoż nieboszczyka pana podczaszego, którą asygnacją i przed [147] nami jm. pan starosta produkował, a że jej nieboszczyk jm. pan podczaszy nie opłacił, tedy salvam repetitionem u sukcesorów nieboszczykowskich jm. panu staroście zachowujemy i onego do tychże sukcesorów na odzyskanie z tych retent, które u nieboszczyka pana podczaszego sukcesorów wyżej wspomniane zostają, odsyłamy.

A co się tćnie fortyfikacyjnej zamku i miasta Bełża, to stosując się do wszystkich przeszłych o tym uchwał eo modo et ratione, i z tych prowentów, i przez tychże ichm. za-

²⁵ Marcin Mirż Brzezicki podkomorzy bełski.

cząć i kończyć się ma, jako się w przeszłym laudum die 9 martii postanowiło. Na którą fortyfikacją jako przed tym, tak i teraz, prowenta z czopowego, i przyszłego, i z retent dawniejszych czopowych, nieodmiennie ordynujemy tak, aby przez ichm. panów administratorów, jm. pana sędziego i cześnika bełskich, wybierane i do rąk jm. pana wojewody podolskiego i jm. pana podkomorzego bełskiego oddawane było, jako do tych, którym fortyfikacja i modus w ręce i dyspozycją dana jest. Tej zaś percepty czopowego nie na co inszego obracać nie powinni, jeno ex mutuo consensu et consilio na fortyfikacją miasta i zamku bełskiego, z czego rationem in simul et semel czynić będą powinni tak, jako się na przeszłym sejmiku opisało.

A przy tym akcie, gdyśmy się do tej kalkulacyjnej i do inszych rad naszych w terażniejsze zamieszania R.P. zgromadzili, przyszedł do nas uniwersał wtóry J.K.M., który za pierwsze, wtóre i trzecie wici mieć chce, żądając, abyśmy pospolitym ruszeniem w województwie swoim skupiwszy się, do wodzów swych poszli pod Solec. W czym jako woli J.K.M. obedire dignum, tak i same niebezpieczeństwa i powinność nasza po nas tej gotowości i ruszenia się potrzebuje. Jakoż stosując się i do uniwersału J.K.M., do uchwały die 23 [148] ianuarii anno praesenti w Bełzie postanowionej, deklarujemy i wzajemnie wszyscy powinność na się bierzemy, abyśmy w takowej gotowości de facto byli, jakoby już w tym tygodniu ruszyć się potrzeba. Jakoż za wydaniem uniwersału przez j.w. jm. pana wojewodę, lubo jm. pana podkomorzego bełskich na czas i miejsce uniwersałem naznaczone zjechać się powinni. Potrzeba zaś wydania uniwersału constabit ichm. z konferencyjnej z drugimi województwy i z j.w. jm. panem wojewodą kijowskim, hetmanem wielkim koronnym²⁶. Do którego natenczas uprosiliśmy jm. pana starostę grabowieckiego, a w dalszym czasie, jeżeliby się tak prędko ruszyć nie przyszło, jm. pana podsędkę bełskiego²⁷ upraszać będzie jm. pan podkomorzy. A ci ichm., cokolwiek ex necessitate periculi R.P. i krajów tutejszych uczynić trzeba i z jm. pana hetmana wyrozumiawszy, dadzą znać jm. panu podkomorzemu bełskiemu.

A lubo wyżej w tej uchwale danej jest kwit zupełny jm. panu sędziemu bełskiemu przy inszych ichm. panach administratorach czopowego, zostaje jednak przy jm. panu sędzim reszty zł 626 i gr 15, którą resztę także na fortyfikacją obracamy wyżej wspomnianą. Sukcesorom zaś nieboszczyka jm. pana podczaszego bełskiego²⁸ kwit dać obiecujemy, skoro się w reszcie wyżej mianowanej uiszcza. A ta liczba uczyniona od ichm. rozumieć się ma ad 1 ianuarii 1657 a., a od tamtego czasu liczba na potym czyniona będzie od ichm. panów sędziego i cześnika bełskich.

Taką tedy naszą uchwałę i postanowienie dla lepszej wagi i pewności zleciliśmy podpisać i ad acta podać [149] jm. panu podkomorzemu bełskiemu. Działo się w Bełzie, dnia 22 marca r. 1657.

Marcin Mirz Brzezicki podkomorzy bełski m.p.

Locus sigilli

²⁶ Stanisław Potocki wojewoda kijowski, hetman wielki koronny.

²⁷ Michał Stępkowski podsędek bełski.

²⁸ Kazimierz Brodecki zmarły podczaszy bełski.

3. Uniwersał dygnitarzy i urzędników bełskich w sprawie czopowego – Bełz, 22 marca 1657 r.

Rp. CDIAUL, *Fond 1, Opis 1, 246, s. 143-145 – oblata; w grodzie bełskim oblatował Nob. Maciej Szymanowski w dniu 28 kwietnia 1657 r. [Sabbatho post Dominicam Iudica Quadragesimalem proximo a. D. 1657].*

LSB 1572-1668, s. 303-304.

My rady, dygnitarze i urzędnicy województwa bełskiego, zjechawszy się do Bełza na dzień 22 marca za uniwersałem J.K.M. p.n.m., który uniwersał de data sua praesentis z Częstochowy, żebyśmy we wszelkiej gotowości in succursum Patriae sami osobami swemi jako najprędzej pod Solec stawili się. A iż na fortecach wiele [144] należy, zawsze daleko więcej, kiedy оголоcone województwo z obywatelów będzie, aby pignora swoje in tuto et securo loco zostawili, takowy namówili sposób i porządek metropolis nostrae zamku i miasta Bełza. Wysłuchawszy z przeszłych lat ichm. panów administratorów [liczby] dostatecznej czopowego, cokolwiek się u którego reszty znalazło, to wszystko na fortyfikacją, nie na żadną inszą potrzebę obrócić się ma, o czym szerzej laudum i kalkulacja ichm. panów administratorów do ksiąg podana. Toż się zamyka na terażniejszy rok, który poczyną się a 1 ianuarii, takowyż stanął ordynans, aby zupełny ten rok na też fortyfikację, a nie na co inszego było obrócone.

Do czego uproszony jest j.w. jm. pan wojewoda podolski jako starosta nasz bełski z jm. panem podkomorzym bełskim, aby ichm. retenta wyciągnawszy od przeszłych ichm. administratorów i z tym terażniejszym czopowym złączywszy, te fortyfikacje zaraz zaczynali i sine intermissione kończyli sumptem czopowego. Dlaczego prosimy i upominamy, tak miast J.K.M. dzierżawców, jako ichm. panów duchownych, tak i dziedzicznych obywatelów, aby w realną posesyją, która a 1 ianuarii currere powinna, niewiernemu Żydowi Markowi Chanowiczowi, którego ichm. panowie administratorowie terażniejsi do wybierania tego czopowego naznaczyli, puszczono było. A iż niektóre miasta nie dopuścili a 1 ianuarii posesyje i aż dotąd sami wybierali, że i temu wzwyż mianowanemu Żydowi z kolegami jego uczyniwszy doskonałą przez ten czas niedopuszczonej posesyje kalkulacją, to co się pokaże z niej, i należy, juramentem potwierdziwszy, oddali.

Ażeby w tym żadna nie znajdowała się defraudacja prowentu tego upominamy i według porządku bełskiego od surowców, nie tylko od słodów i od miodów, prowent ten był płacony. Czemu jeśli [145] się kto taki znalazł refragarius i tej zgodnej uchwale naszej dosyć uczynić nie chciał, srogością prawa karany będzie i zaraz jako in causa fisci sądzony nieodwłocznie będzie i egzekucja skuteczna odprawowana stanie.

Na co dla lepszej wagi i pewności rękami się swemi przy pieczęciach podpisujemy. Działo się w Bełzie, die 22 martii a. 1657.

Aleksander Stanisław Bełżecki wojewoda podolski, starosta bełski

Marcin Mirz Brzezicki podkomorzy bełski m.p.

Wacław Kaszowski sędzia ziemski bełski

Stanisław Wierzbicki cześnik województwa bełskiego

Loca quatuor sigillorum

4. Kwitacja rachunków z czopowego przez deputatów sejmiku bełskiego – Bełż,
24 marca 1657 r.

Rp. CDIAUL, *Fond 1, Opis 1, 246, s. 149-167 – oblata; w grodzie bełskim oblatował Gen. Piotr Czermiński w dniu 24 marca 1657 r. [Sabbatho post Dominicam Iudica Quadragesimalem proximo a. D. 1657].*

LSB 1572-1668, s. 304-310.

Anno 1657, die 24 martii.

My niżej podpisani, będąc ex laudo publico naznaczeni do słuchania rachunków ichm. panów administratorów czopowego, to jest jm. pana Marcina Mirż Brzezickiego podkomorzego bełskiego, jm. pana Stanisława z Sarbiewa Sarbiewskiego starosty grabowieckiego, jm. pana Wacława z Wysokiego Kaszowskiego sędziego ziemskiego bełskiego, jm. pana Kazimierza Brodeckiego podczaszego bełskiego potomków, takowym tedy porządkiem zaczęliśmy.

Naprzód tedy jm. pan podkomorzy obrany ex laudo publico do tej administracyjej czopowego miał w swojej dyspozycyjej te miasta ab anno 1651: Lubaczów, Oleszyce²⁹, Cieszanów³⁰, Narol³¹, Lubela³², Bełż, Łaszczów³³.

W pierwszym roku 1651

Lubaczów przez dwie lecie dał jm. zł 50, gr 28; za ostatek banicyją autentyczną i juramenta jm. produkował.

Oleszyce przez lat dwie oddali jm. zł 521, gr 19. [150]

Cieszanów za dwie lecie oddał zł 98, gr 24. Ostatek dlatego nie wybrał, tak z Oleszyc, jako i z Cieszanowa, że spustoszony był Cieszanów przez Kozaki i powietrze, co jm. probuje listem j.w. jm. pana wojewody podolskiego³⁴, a na Oleszyce juramenta autentyczne i banicyje produkował.

Narol przez dwie lecie oddał jm. zł 264, gr 22; w ostatku juramenta autentyczne pokazał.

Lubela przez dwie lecie oddała zł 132, gr 6; na ostatek registra poprzysiężone, że nie mogło być więcej, pokazał jm.

Bełż za dwie lecie oddał zł 110, gr 10; ostatek juramentami autentycznymi próbował jm., że nie mogło być więcej.

Łaszczów oddał przez też dwie lecie jm. zł 68, gr 4; że nie mogło być więcej, registrami ręką dziedzicznego ich pana weryfikował podpisanemi.

Wybrał tedy jm. przez te dwie lecie, to jest 1651 i drugi 1652 z tych miast sumę zł 1246, gr 23.

²⁹ Oleszyce, miasto w woj. bełskim (ob. w pow. lubaczowskim, woj. podkarpackim).

³⁰ Cieszanów, miasto w pow. bełskim (ob. w pow. lubaczowskim, woj. podkarpackim).

³¹ Narol, miasto w woj. bełskim (ob. w pow. lubaczowskim, woj. podkarpackim).

³² Lubela, wieś w woj. bełskim (ob. Любеля, w rej. żółkiewskim, obw. lwowskim, Ukraina).

³³ Łaszczów, miasto w woj. bełskim (ob. w pow. tomaszowskim, woj. lubelskim).

³⁴ Aleksander Stanisław Bełżecki wojewoda podolski.

Trzeci rok tej administracji swojej, to jest 1653, jm. pan podkomorzy bełski te miasta, do administracji swej należące, arendował Żydowi Dawidowi na rok za zł tysięcy, co jm. weryfikował intercyzą żydowską ręką podpisaną. Wziął tedy jm. tej arendy od Żyda na dwie racie zł 500. Drugie zł 500 wziął sobie Żyd od kwitów, który kładzie sobie defalkę z tych racji, że nieprzyjacieli i powietrze grasowało, i miasta niektóre nie dawali. Odsyłamy ich tedy do braci, którym tych 500 zł ratio dabitur. W tym tedy roku wziął jm. tylko zł 500.

Czwarty rok, 1654, arendował jm. pan podkomorzy wspólnie z ichm. panami kolegami swymi per plus offerentiam jm. panu Kazimierzowi Brodeckiemu podczaszemu bełskiemu za sumę 5500 zł, której to sumy nie brał jm. pan podkomorzy [151] do rąk swoich, a jm. pan podczaszy, według intercyzy z jm. o tym opisanej, powinien dać rationem.

Zaczynam przez te wszystkie lata cztery nie doszło do rąk jm. pana podkomorzego, tylko zł 1746, gr 23.

Do tego jeszcze wziął jm. pan podkomorzy do rąk swoich, jako przyznał jm., od jm. pana Stanisława z Sarbiewa Sarbiewskiego starosty grabowieckiego, za wiadomością ichm. panów deputatów do rachunków ex laudo publico naznaczonych, to jest jm. pana podczaszego i jm. pana Jacka Wozuczyńskiego łowczego bełskiego, sumy zł 747.

Wziął znowu jm. do rąk od jm. pana Wacława Kaszowskiego sędziego bełskiego do rąk swoich zł 769. Summa summarum percepta jm. pana podkomorzego facit za lat cztery ze swej administracji, i z tym co brał od ichm. wżwyż mianowanych kolegów swoich, zł 3262, gr 23.

Z tej percepta takową jm. pan podkomorzy pokazuje ekspensę.

Naprzód jm. panu Stanisławowi Szczawińskiemu na lustrację ex laudo in anno 1652 za asygnacją dyrektora koła braterskiego jm. pana Michała Stempkowskiego zł 200.

Jm. panu Rzuchowskiemu na lustrację ex laudo publico za asygnacją dyrektora koła braterskiego zł 200.

Jm. panu cześnikowi ex laudo publico za asygnacją jm. pana Stefana Komorowskiego, dyrektora natenczas koła braterskiego, względem salarium wybierania poborów dał jm. zł 300.

Temuż jm. panu Stanisławowi Wierzbickiemu cześnikowi bełskiemu na drogę do K.J.M. w sprawie województwa dał jm. zł 300.

Pod Beresteczkiem nie dostawało na chorągiew jm. panu [Janowi] Lipskiemu chorągiewu teraz bełskiemu, dał jm. pan podkomorzy zł 300. [152]

Jm. panu Komorowskiemu ex laudo publico za asygnacją jm. pana [Aleksandra] Gruszeckiego jako dyrektora natenczas koła braterskiego zł 500.

Dominikanom z Persyji ex laudo publico za asygnacją jm. pana Gabriela Żulińskiego, dyrektora natenczas koła braterskiego, zł 60.

Pretenduje też sobie jm. szkody na pieniądzach, które podwyższone były, a potem prędko waloru ich umniejszono, tudzież kładzie jm. salaria, które mieszczanom za dzierżawy własnej jm. czopowe z miast wybierającym dawał, de utroque położył nam jm. zł 50.

Na inkwizycję albo scrutinium z żołnierzami, którzy nas sejmikujących hostiliter invaserunt, jm. panu Jabłońskiemu poborowe pieniądze pozakowali, kładzie jm. koszta zł 200.

Na muzykę wojskową przez te kilka ekspedycje nasze zaciągniłą przez jm. zł 150.

Na list przypowiedni jm. panu [Stefanowi] Rogowskiemu rotmistrzowi województwa naszego pieszemu zł 30.

Jm. panu Sokolnickiemu na drogę do K.J.M., który natenczas we Lwowie był, zł 30.

Do chana jm. posłanemu czeladnikowi z listami w sprawie województwa dał jm. zł 20.

Jm. panu Słace towarzyszeni jm. pana Komorowskiego rotmistrza województwa naszego za dwie ćwierci zł 150.

Jm. panu Rogowskiemu na chorągiew, dardy, bębny dał jm. zł 130.

Summa tedy tych expens jm. pana podkomorzego bełskiego z tamtej percepty 2660 zł.

Restat przy jm. panu Marcinie Mirz Brzezińskim podkomorzym bełskim z percepty zł 602. A że salarium (które ichm. [153] panom administratorom ex laudo publico pozwolono, każdemu z ichm. na rok po zł 300) w expensach swoich jm. przez ten czas administracyjej swojej nie kładł, tedy hanc residuitatem zł 602 przyjmuje jm. za to salarium sobie należące. Takową nam tedy jm. pan podkomorzy swej administracyjej czynił kalkulacyją. Co wszystko laudis publicis, asygnacyjami ichm. panów dyrektorów i inszymi autentycznymi dokumentami probował.

Kalkulacyja jm. pana Stanisława Sarbiewskiego starosty grabowieckiego.

Jm. pan starosta grabowiecki, także ex laudo publico obrany do administracyjej czopowego, miał w swojej dyspozycyjej tych miast prowenta: Tomaszów³⁵, Dubna³⁶, Horodło, Korytnica³⁷, Grabowiec. Taką jm. czyni nam swej administracyjej rationem.

Naprzód za r. 1650 z Dubny wziął jm. za ten cały rok według juramentów zł 97.

Z Horodła wziął jm. za tenże rok zł 91, gr 24, także według juramentów.

Z Korytnicy za tenże rok wziął jm. według juramentu zł 148, gr 3.

Z Tomaszowa za trzy ćwierci roku tego (bo posesyja przeszłemu administratorowi ad dies Cinerum roku tego służyła), odebrał jm. zł 1488, gr 15.

Grabowiec miał libertacyją per constitutionem.

Za ten tedy rok percepty facit 1825 i gr 12.

Na drugi rok, 1651, z Tomaszowa wziął jm. zł 101; że tak mało z tej racyjej, iż powietrze panowało mało nie cały rok w tem mieście, i ci, co wybierali, pomarli powietrzem, co jm. pan starosta kilką listów burmistrzów tomaszowskich weryfikował, których oni nie przyznawają, jeno reszty wybranych zł 160, a i te miasto wzięło na potrzebę swoją, co listami ciż burmistrze przyznają. [154]

³⁵ Tomaszów, miasto w pow. bełskim (ob. w pow. tomaszowskim, woj. lubelskim).

³⁶ Dubienka (Dubna), miasto w pow. horodelskim (ob. w pow. chełmskim, woj. lubelskim).

³⁷ Korytnica, miasto nad Bugiem w pow. horodelskim (ob. Коритниця, w rej. włodzimierskim, obw. wołyńskim, Ukraina).

Z Korytnice wziął jm. zł 64.

Z Horodła zł 90, gr 24.

Z Dubny zł 30; że z tych miast nie mogło być więcej, juramentami autentycznymi jm. próbował.

Grabowiec przez konstytucją libertowany.

Facit za rok 1651 percepty z tych miast zł 285, gr 25.

Za rok 1652, administracyjej zaś jm. trzeci rok, wziął jm.

Z Korytnice zł 100.

Z Dubny zł 42.

Z Tomaszowa zł 233.

Z Horodła zł 38, gr 17; że nie mogło być więcej, próbował jm. iuramentis tych miast.

Facit tedy za rok 1652 zł percepty 413 zł, gr 17.

W roku 1653 arendował jm. pan starosta miasta do administracyjej sobie należące, wyżej mianowane, Żydom za zł 2 tys., defalkowało województwo zł 100, o czym laudo publico docuit jm. Zostało przy jm. zł 1900.

W roku 1654 też miasta wyżej mianowane, a do administracyjej sobie należące, arendował jm. per plus offerentiam jm. panu Kazimierzowi Brodeckiemu podczaszemu bełskiemu za zł 2200.

Suma percepty przez te lata pięć administracyjej jm. pokazała się z tych miast, które jm. trzymał, zł 6624, gr dwadzieścia i półczwarta.

Ekspensa z tej percepty jm. pana starosty grabowieckiego ta jest.

Naprzód dało województwo asygnacją z koła sejmiku swego w Bełzie, 10 februarii anni 1650 odprowadzonego, [155] z podpisem ręki jm. pana Michała Stempkowskiego podsędką bełskiego, dyrektora natenczas, jm. panu Mikołajowi Łaszczeniowi na zł 3200 do jm. pana starosty grabowieckiego, których jm. in parte zapłacił i kwitami produkował na zł 2278.

Item ex laudo publico za asygnacją ichm. deputowanych do kalkulacyjej, to jest jm. pana Kazimierza Brodeckiego podczaszego, jm. pana Jacka Woźuczynskiego łowczego bełskich w roku 1652, 10 iulii do rąk jm. pana Marcina Mirz Brzezickiego podkomorzego bełskiego oddał jm. pan starosta zł 747.

Znowu ex laudo publico in anno 1652 za asygnacją dyrektora koła braterskiego jm. pana Michała Stempkowskiego zł 200.

Na lustracyję jm. panu Stanisławowi Szczawińskiemu wojskiemu lubaczowskiemu dał jm. ^a

Item ex laudo in anno 1653, feria 2 post festum Nativitatis Beatissimae Virginis Mariae [9 września], a za asygnacją jm. pana Gruszeckiego, dyrektora natenczas koła braterskiego, ad rationem zasług jm. panu Stefanowi Komorowskiemu dał jm. zł 600.

Item ex laudo koła braterskiego die 19 maii anni 1654, za asygnacją jm. pana Kazimierza Brodeckiego, dyrektora natenczas, jm. panu Jędrzejowi Świdnickiemu na prowadzenie piechoty dał jm. zł 300.

Summa expens percepty jm. pana starosty grabowieckiego przez lat pięć czyni zł 4125. Nad to deduxit jm. pan starosta grabowiecki, że zaarendowawszy nieboszczykowi jm. panu podczaszemu bełskiemu za 2200 zł miasta do administracyjej swej

należące [156] w roku 1654, nie wziął od niego, tylko 550 zł. Zaczyn restat mu jm. pan podczaszy nieboszczyk 1650 zł. Z której to reszty (ponieważ jm. pan Mikołaj Jabłoński z woli województwa imieniem sukcesorów nieboszczyka jm. pana podczaszego bełskiego stawa) tenże jm. dabit rationem. A teraz przyznał jm. pan Jabłoński, że 1650 zł został nieboszczyk jm. pan podczaszy winien jm. panu staroście grabowieckiemu. Suma tedy z tą resztą jm. pana podczaszego bełskiego in expensis jm. pana starosty facit 5775.

Combinando perceptus jm. przez wszystkie lata administracyjej swojej, których jest 6624 z ekspensami, których jest in numero 5775, restat u jm. pana starosty grabowieckiego zł 849. Ale że salarium ex laudo naznaczonego wszystkim ichm. panom administratorom nie wziął sobie jm. za trzy lata, tedy jako insi ichm. brali pro labore, przyjmuje jm. te 849 zł, które zostają u jm.

A iż przy tymże rachunku jm. pan starosta produkował asygnacyją na zł 600 sobie od braci daną do nieboszczyka jm. pana podczaszego, tedy ją za ważną uznawając, do braterskiej decyzyjej jm. odsyłamy. Taką nam tedy jm. pan starosta grabowiecki administracyjej swojej uczynił kalkulacyję.

Kalkulacyja jm. pana Wacława z Wysokiego Kaszowskiego sędziego ziemskiego bełskiego.

Jm. pan Wacław z Wysokiego Kaszowski sędzia ziemski bełski, ex laudo publico obrany równo z ichm. panami kolegami swemi dla administracyjej czopowego, miał w dyspozycyjej [157] swojej te miasta ab anno 1651, to jest Sokal³⁸, Mosty³⁹, Stojanów⁴⁰, Busk, Szczurowice⁴¹, Dobrotwór⁴², Firlejówka⁴³, Uhnów⁴⁴, Strzemielcza⁴⁵. Takową, tedy jm. z administracyjej czopowego czyni rationem.

Naprzód pierwszego roku, to jest a. 1651.

Z Sokala wziął jm. czopowego z Stojanowem zł tysiąc.

Z Buska za tenże pierwszy rok wziął zł 80; że więcej wybrać jm. nie mógł, juramentami miasta tego komprobował.

³⁸ Sokal, miasto w pow. bełskim (ob. Сокаль w rej. sokalskim, obw. lwowskim, Ukraina).

³⁹ Mosty (Mosty Wielkie, Augustów), miasto w pow. bełskim (ob. Великі Мости, w rej. sokalskim, obw. lwowskim, Ukraina).

⁴⁰ Stojanów, miasto w pow. bełskim (ob. wieś Стоянів w rej. radziechowskim, obw. lwowskim, Ukraina).

⁴¹ Szczurowice, miasto w pow. buskim (ob. wieś Щуровичі w rej. radziechowskim, obw. lwowskim, Ukraina).

⁴² Dobrotwór, miasto w z. buskiej, w starostwie kamionackim (ob. Добротвір osiedle miejskie w rej. kamionackim, obw. lwowskim, Ukraina).

⁴³ Firlejówka, miasto w pow. buskim (ob. wieś Андріївка w rej. złoczowskim, obw. lwowskim, Ukraina).

⁴⁴ Uhnów, miasto w woj. bełskim (ob. Угринів w rej. czerwonogrodzkim, obw. lwowskim, Ukraina).

⁴⁵ Wł. Strzemilcze, miasto w woj. bełskim (ob. wieś Стремільче w rej. radziechowskim, obw. lwowskim, Ukraina).

Z Mostów wziął jm. pierwszego roku zł 138, co jm. iuramentis authenticis tych mieszczanów próbował.

Uhrynów nie dał nic jm. per pertinaciam ut asseruit jm. et agre z nimi iuris processibus pokazał.

Firlejówka w pierwszym roku nic także nie dała, a to dla depopulacyjnej przez nieprzyjaciela deflagracji, co jm. dokumentami pokazał słusznymi.

Dobrotwór w tymże pierwszym roku oddał jm. zł 2, gr 15.

Szczurowice nie dały per pertinaciam, i owszem, in vitam arendatoris possessionem requirentis machinati sunt.

Wybrał tedy jm. z miast tych w pierwszym roku zł 1220.

W drugim roku 1652.

Sokal z Stojanowem oddał jm. zł tysiąc.

Busk cale nic nie dał dla dezolacyjnej przez nieprzyjaciela, deflagracji i gwałtownego powietrza, co jm. próbował iuramentis tego miasta.

Mosty oddali jm. zł 30, na co jm. jurament autentyczny tych mieszczanów pokazał.

Firlejówka, Uhrynów, Strzemilcze, Szczurowice, ci per pertinaciam, tamci dla spuszczenia wielkiego nic nie dali, o to jednak są processus iuris i kondemnaty na nich od jm. otrzymane.

Wybrał tedy jm. na ten rok 1652 [158] z tych miast zł 1030.

W trzecim roku 1653 arendował jm. pan sędzia do administracji swej należące miasta Żydowi Dawidowi Lazarowiczowi na ten rok za zł tysiąc. A iż miasto Sokal przed tym dawało czopowego zł tysiąc, libertacją wprzód wyprawiwszy zadworną, a potem per constitutionem na sejmie brzeskim aprobowaną, nie dawał nic na ten rok, toż insze miasta per pertinaciam uczyniły, na których kondemnaty od jm. są otrzymane, których authentica widzieliśmy documenta. Za czym uznało się, że na ten rok cały nic nie wziął jm. pan sędzia z tych miast administracji swej.

W czwartym roku 1654 arendował jm. pan sędzia bełski per plus offerentiam równo z ichm. panami kolegami swymi, jm. panu Kazimierzowi Brodeckiemu podczaszemu bełskiemu na ten rok za sumę zł 5500, z której to arendy wziął jm. tylko zł 275. Z ostatka dabunt rationem potomkowie nieboszczyka jm. pana podczaszego. Wziął tedy tego roku jm. pan sędzia, to jest 1654, zł 275 z arendy jm. pana podczaszego 275.

W piątym r. 1655 deposuerunt ichm. drudzy onus to administrationis, a uprosili ex laudo koła braterskiego jm. pana Tomasza z Karnkowa Jankowskiego (cuius memoria in benedictionibus sit) sędziego natenczas bełskiego i jm. pana Wacława z Wysokiego Kaszowskiego podsędziego natenczas, a teraz sędziego bełskiego, którzy ichm. arendowali Żydowi Markowi z Uchań i Dawidowi z Tomaszowa za sumę zł 6100, na co jm. intercyzę z arendarzami spisaną produkuje z podpisem [159] ręki nieboszczyka jm. pana Tomasza z Karnkowa Jankowskiego sędziego natenczas bełskiego i swojej. Za ten tedy rok 1655 doszło do rąk jm. pana Wacława Kaszowskiego sędziego bełskiego zł 350, a do rąk zaś jm. pana Tomasza z Karnkowa Jankowskiego sędziego pro tunc bełskiego, doszło 762 zł i gr 15. Z czego otrzymali kwit potomkowie jm. pana Jankowskiego od województwa. Interea fatis cessit jm. pan Jankowski sędzia bełski. Na miejsce tedy jm. nastąpił do tej administracji w trzecim kwartale jm. pan [Kazimierz] Brodecki podczaszy bełski, który do swych rąk odebrał 762 zł i gr 15. Ostatek zaś sumy na ten

rok przychodzi od arendarzów zł 1525, których nie odebrał jm. dla tej przyczyny, że nie byli in possessione tych miast, przy tym inkursyje nieprzyjacielskie nastąpiły, skąd musiała być dezolacyja.

W r. 1656 tenże jm. pan sędzia suo pro interesse nie odebrał więcej od arendarzów, tylko zł 200, a to z tej racyjej, że spustoszenie i dezolacyja nastąpiła dla inkursyjej nieprzyjacielskiej i odjęcie z Tomaszowa, z którego największy był prowent czopowego. Przeto ichm. panowie administratorowie, zniósłszy się z jm. panem podkomorzym, jako o tym skrypt produkował nam jm. pan sędzia, a nie mogąc więcej wyciągnąć na arendarzach, arendowali za zł 400 sortem hanc, z których to do rąk jm. pana sędziego doszło zł 200. A jm. pan podczaszy wziął do rąk swych drugie zł 200. [160]

Summa summarum tedy percepty przez lat sześć z tych miast do administracyjej swojej należącej wziął jm. pan sędzia bełski zł 5775 i gr 15.

Z której percepty takową czyni jm. rationem.

Naprzód ex laudo publico jm. panu wojskiemu lubaczowskiemu na instygatoryjną za asygnacyją dał jm. zł 250, na co i kwity autentyczne pokazał jm.

Item do rąk jm. pana podkomorzego na różne potrzeby województwa za kwitami tegoż jm. dał zł 769.

Item jm. pan Pawłowskiemu nieboszczykowi in vim gratitudinis lustracyjej łanów sołtysowskich dał jm. pan sędzia zł 200, na co laudum i kwit nieboszczykowski pokazał jm.

Sukcesorom Żyda Marka bełskiego, za zgodą ichm. panów braci na sejmiku, na co i laudum jm. produkował i z podpisem jm. pana [Gabriela] Żulińskiego wojskiego buskiego, jako natenczas dyrektora, asygnacyją dał na zł 340, na co i kwit przy laudum jm. pokazał, że jm. dał realiter.

Jm. panu Stefanowi Rogowskiemu rotmistrzowi piechoty województwa naszego dał jm. za asygnacyją jm. pana podkomorzego ex laudo publico zł 160, na co i kwit produkowano od jm. pana rotmistrza.

Item stawając jm. do Radomia na pozwy panów skarbowych względem odebrania czopowego, lubo non in persona, jednak przez posłańcałożył jm. na to prawo zł 50.

Jm. panu Komorowskiemu za [161] asygnacyją ex laudo publico dał jm. zł tysiąc, na co i dekreta jm. wojskowe i kwity jm. pana Komorowskiego pokazał.

Na prawa z Sokalczany o czopowełożył jm. zł 30.

Defalki względem powietrza miasta Sokala wytrąca jm. z tej percepty zł 150.

Salarium za lat trzy po zł 300, bierze jm. zł 900.

Na pieniądzech od arendarza danych, to jest 100 czerwonych zł, które przy podniesieniu pieniędzy po zł siedmiu brał jm., a potem prędko, gdy spadły, musiał na nich szkodować, kładzie sobie tej szkody na nich zł 100.

Suma ekspensy z percept dzierżawy czopowego przez te wszystkie lata facit 4849 zł.

Combinando tedy percepty z tych miast administracyjej jm. pana sędziego, której się znajduje 5775 zł i gr 15 z ekspensą, której jest 4849 zł, restat u jm. pana Kaszowskiego sędziego bełskiego województwu czopowych pieniędzy z tej administracyjej zł 926. Includendo w te retenta 200 zł, które ex laudo za asygnacyją jm. pana podkomorzego jm. panu [Piotrowi] Czermińskiemu do Podhajec, do jm. pana hetmana⁴⁶

⁴⁶ Stanisław Potocki hetman wielki koronny.

w usłudze województwa na drogę debebantur, a jm. pan sędzia nie oddał ich jm. panu Czermińskiemu i asygnacją [162] tylko pokazuje, a kwitu z odebrania nie ma, tedy że kontrowersya zaszła o to jm. pana sędziego z jm. panem podkomorzym, lubo ichm. panowie deputaci do tej kalkulacyjej należący przyjmują te zł 200 w ekspensach, viam jednak agendi zostawuje sobie z jm. panem sędzią i z jm. panem podkomorzym jm. pan Czermiński. Zostaje tedy realnej sumy in retentis u jm. pana Wacława Kaszowskiego sędziego ziemskiego bełskiego zł 726, gr 15.

Kalkulacyja sukcesorów nieboszczyka jm. pana Kazimierza Brodeckiego podczaszego bełskiego, których imieniem jm. pan Jabłoński czyni.

Zaczęła się arenda jm. pana Kazimierza Brodeckiego podczaszego bełskiego w roku, który się poczynął 1653, a kończy się w roku 1654 po Bożym Narodzeniu, którą trzymał od ichm. panów administratorów czopowego per plus offerentiam, to jest jm. pana Marcina Mirz Brzezickiego podkomorzego bełskiego, jm. pana Stanisława z Sarbiewa Sarbiewskiego grabowieckiego i korytnickiego starosty, jm. pana Wacława z Wysokiego Kaszowskiego sędziego bełskiego natenczas, jm. pana Michała Stempkowskiego podsędką natenczas bełskiego za sumę 5500 zł wszystko czopowe województwa naszego. Tenże jm. pan podczaszy tę swoją arendę Żydowi Dawidowi Lazarowiczowi za takową sumę 5500 zł arendował. Na którą sumę nie wybrał za ten rok jm. pan podczaszy bełski, tylko zł 4165, a to eo respectu, że miasto Sokal mając libertacyją zadworną, a potem konstytucyją brzeską aprobowaną, [163] nie dawali nic za ten rok cały. Także miasta Uhrynów, Oleszyce, Witków⁴⁷, a Bełz dla libertacyjej, tamte zaś dla dezolacyjej nic nie dawali, o czym jm. tylko asserit, a żadnemi dokumentami nie probuje, to jest jm. pan Mikołaj Jabłoński, który z woli województwa imieniem sukcesorów śp. jm. pana Kazimierza Brodeckiego podczaszego bełskiego daje tej administracyjej nieboszczykowskiej rationem.

Rok drugi arendy jm. pana Kazimierza Brodeckiego podczaszego bełskiego poczyną się in anno 1655, a kończy się 1656, w którym to roku jm. pan Tomasz z Karnkowa Jankowski sędzia natenczas bełski z jm. panem Wacławem Kaszowskim podsędkiem natenczas bełskim trzymali pół roka, a post decessum jm. pana Tomasza z Karnkowa Jankowskiego sędziego bełskiego, co przed tym jm. pan podczaszy arendował, teraz ex laudo publico obrany od św. Jana objął in administrationem suam. Za to tedy pół roka wziął jm. pan podczaszy tylko zł 262, gr 15, a to, powiedział, dla dezolacyjej, czego nie próbował jm. pan Jabłoński. W roku zaś 1656 wziął jm. pan podczaszy z miast administracyjej arendy swojej zł 200. Więcej dla spustoszenia miast wybrać jm. nie mógł.

Suma percepty jm. pana Kazimierza Brodeckiego podczaszego bełskiego zł 5127 i gr 15.

Z tej percepty ekspensę takową jm. pan [Mikołaj] Jabłoński na potrzeby województwa włożone być pokazuje. [164]

Jm. panu staroście grabowieckiemu oddał zł 550, na co kwit od jm. pana starosty grabowieckiego pokazał jm. pan Jabłoński.

⁴⁷ Lipsko, miasto w woj. bełskim (ob. wieś w pow. lubaczowskim, woj. podkarpackim).

Jm. panu Michałowi Stempkowskiemu podsędkowi teraz bełskiemu dał zł 550, na co kwit tylko pokazał.

Sukcesorom jm. pana Łychowskiego na zasługi towarzystwu pod chorągwią nieboszczykowską, że dał nieboszczyk jm. pan podczaszy zł 2400, asseruit jm. pan [Mikołaj] Jabłoński i tylko skryptami nieboszczyka jm. pana podczaszego próbował, ale ani laudum braterskiego, ani asygnacyjej marszałkowskiej, ani kwitów z nich pokazał.

Więc w Trybunale w sprawie z Sokalczany dał zł 80.

Na procesa prawne z tymiż wydał jm. zł 50.

Mnichom sokalskim na podniesienie dzwona za asygnacją jm. pana podkomorze-
go dał zł 100, nie pokazał jednak na to laudum braterskiego.

Jm. panu sędziemu bełskiemu dał zł 275.

Suma wydatku jm. pana podczaszego z tamtej percepty (której się znalazło 5127) pokazuje się 4005 zł, jako nam dał tego rationem jm. pan [Mikołaj] Jabłoński imieniem sukcesorów jm. pana Kazimierza Brodeckiego podczaszego bełskiego. Restat tedy przy sukcesorach jm. pana podczaszego bełskiego województwu zł 1122 i gr 15.

Kalkulacja jm. pana Michała Stempkowskiego podsędku bełskiego. [165]

Jm. pan Michał Stempkowski pokazał nam naprzód kwit od ichm. panów deputatów ex laudo publico do słuchania rachunków ichm. naznaczonych, to jest jm. pana Kazimierza Brodeckiego podczaszego bełskiego, świeżo nam zmarłego, jm. pana Jerzego Radeckiego, jm. pana Krzysztofa Rajskiego i jm. pana Piotra Pawłowskiego, który to kwit rękami własnymi tych ichm. panów deputatów wzywyż mianowanych podpisany de die 11 iunii anno 1652 widzieliśmy. Ten kwit docuit nos, że jm. pan podsędek z administracyjej swojej został jeszcze winien województwu po kalkulacyjej zł 180.

W pierwszym tedy roku administracyjej swojej post calculationem factam ichm. panom deputatom z koła wzywyż mianowanym, który zaczął się inclusive roku 1652, ośmią miesięcy przed kalkulacją zaczęty, jm. pan Michał Stempkowski równo z ichm. panami administratorami, a kolegami swemi, arendował Żydom ten kwartał za zł tysięcy.

Rok drugi 1653, po kalkulacyjej swojej arendował jm. równo z ichm. panami kolegami swemi per plus offerentiam jm. panu Kazimierzowi Brodeckiemu podczaszemu bełskiemu miasta do administracyjej swej natenczas należące za sumę zł 5500. Ten rok jednak arendy jm. lubo się poczynął in anno 1653, a to ob possessionem citius apprehensam, kończył się jednak in extremis anni 1654, równo z arendą inszych ichm. Wziął tedy w tym roku jm. pro sorte sua zł 550.

Summa summarum tedy uczyni, co odebrał [166] jm. czopowych pieniędzy in dispositionem suam przez te lata administrationis suae, facit 2630 zł.

Z tej percepty takie ekspensa jm. pan Michał Stempkowski podsędek bełski na potrzeby województwa włożone być producit.

Naprzód jm. panu Komorowskiemu rotmistrzowi województwa naszego na zasługi ex laudo publico i asygnacją jm. pana Aleksandra Gruszeckiego jako dyrektora koła braterskiego dał jm. pan Michał Stempkowski podsędek bełski zł tysięcy. Na co przy

asygnacyjnej dyrektorskiej asygnacją jm. pana Gruszeckiego i kwit od jm. pana Komorowskiego z odebrania sumy pokazał nam.

Żydowi Markowi bełskiemu ex laudo publico naznaczone dał jm. zł 200, o które jm. jeśli należą temu arendarzowi in lite jm. zostaje, o które miał ten Żyd przysiąc, jako mu realiter należeli od województwa.

Żydowi Dawidowi defalki za rok 1652 złp sto dla spustoszenia, co jm. inhaerendo contractui uczynił, który nam prezentował.

Salarium ex laudo publico ichm. panom administratorom czopowego naznaczone, jako insi ichm. brali, na rok po 300 zł, z tychże jm. z tej percepty wytrąca sobie zł za lat trzy 900.

Na lustrację wybraniecką, jako inszym do tej lustracyjnej należącym kolegom dawali, jm. będąc także od województwa naznaczony lustratorem wziął sobie z tej percepty zł 200.

Za szkody poczynione w Boratynie przez [167] województwo idące do wojska przez dekret ichm. panów sędziów expeditionis bellicae zł 200 z tejże wziął percepty.

Combinando perceptę jm., której się znalazło 2630 zł z ekspensą, której jest 2600, restat przy jm. województwu czopowych pieniędzy zł 30.

Takową nam tedy ichm. panowie administratorowie czopowego rationem villicationis suae reddiderunt, którą jako słuszną pro rato et firmo przyjąwszy, rękami naszymi podpisujemy się, a dla większej wagi do akt grodzkich bełskich podajemy. Działo się w Bełzie ex laudo publico, die 24 martii anno 1657.

Stanisław Wierzbicki cześnik województwa bełskiego, deputowany do tej kalkulacyjnej z koła braterskiego

Piotr Czermiński z Czermińska, deputowany do słuchania tej kalkulacyjnej z koła braterskiego

^a brak kwoty, pozostawione puste miejsce

9. Zjazd za uniwersałem wojewody bełskiego na popis przed pospolitym ruszeniem pod Bełzem – 24 kwietnia 1657 r.

Nie odnaleziono materiałów z tego zjazdu.

1. *Uniwersał Krzysztofa Koniecpolskiego wojewody bełskiego na popis – Poryck, 17 kwietnia 1657 r.*

Rp. *AP Lublin, 10 Ks. gr. grabowieckie 253, k. 179-179v – oryginał.*

J.w., w., ichm. panom obywatelom województwa bełskiego, m.w.m. panom i braciej.

W tak słusznym zewsząd i niebezpiecznym całej R.P. naszej razie J.K.M. p.n.m. gwoli poratowania i podźwignienia jej ab ultimo interitu gruntownych sposobów, ruszywszy wszystkich synów Ojczyzny przez ostatnie wydane z kancelaryjej swojej wici, gorąco na sukurs wzywa. Przetoż i ja, przychylając się do prawa pospolitego de generali bellica expeditione opisanego, za takowym wydaniem ostatnich wici z powinności mojej qua hac in parte fungor w.m.m. panom i braciej do popisu i skupienia się na tę ekspedycję dzień 23 miesiąca kwietnia na miejscu zwyczajnym pod Bełzem intymuję, nic nie wątpiąc, że w.m.m. panowie i bracia będąc oczywistemi spektatorami obrotów Ojczyzny i sprzysiężonych na zgubę narodu naszego różnych nieprzyjaciół, nie zechcecie być alieni od podźwignienia jej, tam, kędy tego potrzeba ukaże, z miejsca popisu postępując, gdzie i ja zwykłą moją pro posse gotowością przybyć nie omieszkam. A natenczas moje powinne usługi braterskie w.m.m. panom i braci łasce oddawam jako najpilniej. W Porycku, die 17 aprilis a. 1657.

Krzysztof Koniecpolski wojewoda bełski, s[tarosta] st[ryjski]

Locus sigilli

10. Zjazd za uniwersałem urzędników na pospolitym ruszeniu w Bełzie, 26 lipca 1657 r.

1. *Uniwersał urzędników bełskich w sprawie pospolitego ruszenia – Bełz, 16 lipca 1657 r.*

Rp. 1 *AP Lublin, 10 Ks. gr. grabowieckie 253, k. 151-151v – oryginał, częściowo zniszczony; w grodzie grabowieckim oblatowano w dniu 20 lipca 1657 r. [feria 6 ante festum Sanctae Mariae Magdalenae proxima a. D. 1657].*

Inne rękopisy: Rp. 2 CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 246, s. 358-359 – księga ze względu na zły stan nie jest udostępniana.

LSB 1572-1668, s. 311.

Aleksander Stanisław ^az Bełżca na Cieszanowie Bełżecki wojewoda generalny^a ziem podolskich, ^abełski etc. starosta, ^aMarcin Mirż ^aBrzezicki podkomorzy bełski.^a

Ichm. panom województwa bełskiego, n.m. panom i braci, przy oddaniu naszych braterskich usług, zdrowia dobrego życzymy.

W jakich niebezpieczeństwach wszyscy, tot circumdati malis zostawamy, testantur popieliska majątności naszych, które i przed tym, i teraz świeżo przez nieprzyjaciół mieczem i ogniem są poznoszone. A że w.n.m. panowie i bracia ani za uniwersałami J.K.M. p.n.m. in vim trzecich wici świeżo wydanych, ani za naszymi prywatnemi, stosującami się do uniwersałów J.K.M. na miejsce zwyczajne pod Bełż dotąd nie stawiliście się, tedy teraz bratersko per amorem Patriae upraszamy, abyście się w.m. wszyscy dla miłości Ojczyzny na dzień 26 [lipca] pod Bełż, tak dla poratowania chwały Bożej, która od tak wielu nieprzyjaciół Kościoła Bożego laceratur, jako też wsparcia upadającej Ojczyzny, matki wspólnej naszej, cuius lacte libertatis enutriti beneficio utimur, stawić raczyli. Wolna tam będzie w.n.m. panom namowa, lubo idąc torem zacnych przodków swoich, w osobach swych zaszczycać całość R.P. piersiami swemi, stosując się do wolei J.K.M., lubo też i przed tym, i teraz przez nieprzyjaciół zniesionym i zniszczonym inszy znaleźć salvandae Reipublicae pośrzodek i suplementowania wojska R.P. przez powiatowego żołnierza exemplo inszych województw, które już in armis zostają, byleśmy nie byli degeneres od przodków naszych et indefensam Rempubicam relinquere nie chcieli. Bo jako krwią przodków naszych nabyte, a nam zostawione prawa i wolności wszystkim nam są miłe, tak sromotne niewoli jarzmo, które, gdy opuścimy ręce, prędko nam je nieprzyjaciół na kark włoży, musi nam być bardzo ciężkie i przykre. Bratersko tedy i powtórę upraszamy, abyście się w.n.m. panowie na ten czas stawić wszyscy raczyli, czym Bogu i Ojczyźnie uczynicie przysługę, a imieniowi swemu nieśmiertelną sławę. Co dla większej wagi rękami swemi podpisujemy się. Działo się w zamku bełskim, 16 iulii 1657.

A[leksander] S[tanisław] Bełżecki wojewoda podolski, starosta bełski

Marcin Mirż Brzezicki podkomorzy bełski m.p.

^{a-a} odtworzono na podstawie LSB 1572-1668, s. 311

2. *Protestacja szlachty bełskiej przeciwko odprawianiu sądów podczas pospolitego ruszenia – Bełż, 30 lipca 1657 r.*

Rp. CDIAUL, *Fond 1, Opis 1, 246, s. 385-386 – oblata; w grodzie bełskim wniesiono w dniu 30 lipca 1657 r. [feria 2 post festum Sanctae Annae proxima a. D. 1657].*

LSB 1572-1668, s. 311-312.

Ad officium et acta praesentia castrensia capitanealia Belzensia personaliter accedentes Mag. Martinus Mirż Brzezicki succamerarius palatinatus Belzensis et Gen. Sigismundus Ubysz vexillifer terrae Dobrzynensis, Stanislaus Szczawiński tribunus

Lubaczoviensis suo et aliorum dignitariorum et officialium totiusque nobilitatis palatinatus Belzensis nomine, solennem protestationem fecerunt in et contra celebrationem iudiciorum expeditionis generalis bellicae in castro praesenti Belzensi ultra mentem legis et post extraditionem per S.R.M. literarum restium de actu et data illarum in Danków die 12 mensis iunii anno praesenti per officium praesens castrense capitaneale Belzense expeditarum omniaque in eisdem iudiciis expeditionis bellicae decreta lata idque ex eo.

Quoniam literae universales restium S.R.M. ad anteriores sese referentes interceserunt et ad acta praesentia porrectae et publicatae extiterunt, post quarum publicationem die tertia conventus particularis intercessit et interim hostium Regni impetus Hungarorum et Cosacorum sibi iunctorum intervenit, ob quas et alias rationes ex quo non attentanda ulla iudicia sed omni praeparamento bellico sese tota nobilitas palatinatus Belzensis adstringere debuit et conabatur, tum quod ex congressu totius eiusdem nobilitatis per certos nuntios de medio sui ad officium praefatum missos ab actu illius non celebratur existentes assecurati eadem iudicia celebrarunt et continuarunt actionesque omnes ex praescripto legis publicae vetitas iudicarunt. Ideo de nullitate et invaliditate praefatorum iudiciorum ex praemissis et aliis rationibus in quovis termino inferendis, iterum atque iterum ad acta officii praesentis inferunt [386] manifestationem et sunt protestati.

3. *Uniwersał urzędników bełskich w sprawie stacji wojskowych – Bełż, 14 sierpnia 1657 r.*

Rp. CDIAUL, *Fond 1, Opis 1, 246, s. 451-453 – oblata; w grodzie bełskim oblatował Nob. Stanisław Szymanowski; data oblaty nieznana.*

LSB 1572-1668, s. 312-313.

Aleksander Stanisław z Bełżca na Cieszanowie Bełżecki wojewoda generalny ziem podolskich, bełski etc. starosta, Marcin Mirz Brzezicki podkomorzy województwa bełskiego.

J.w., w.n.m. panom i braci, [452] obywatelom województwa bełskiego przy oświadczeniu chęci naszych braterskich zdrowia dobrego życząc.

Nie wątpiemy, iż devenit to do w.n.m. panów i braci, że j.w. jm. pan wojewoda kijowski, hetman wielki koronny⁴⁸ dał konsystencyją na pewny czas pułkowi swemu w województwie naszym bełskim i wołyńskim, co i uniwersałem swoim, który w grodzie naszym bełskim aktykowany jest, deklarował. Zaczem my, natenczas będąc zgromadzeni bracia, za obwieszczeniem listownym jm. pana [Sebastiana] Machowskiego pułkownika J.K.M., biorąc przykład z dezolacyj i innych województw, które przez nieznośne wojskowe egzakcje wniwecz są obrócone i zrujnowane, lubo to rzecz jest nowa i w województwie naszym dotąd in executione nie była, et primo teraz jest exem-

⁴⁸ Stanisław Potocki wojewoda kijowski, hetman wielki koronny.

plo cum praeiudicio praw i wolności naszych, zabiegając jednak upadkowi dalszemu fortun i substancyi tak naszych i w.n.m. panów i braci, patrząc, co się cum collateralibus dzieje z bracią naszą, do takowej przystąpiliśmy z jm. panem pułkownikiem i chorągwiarni w tym pułku zostającymi mediacyje, że z każdego łanu z dóbr naszych ziemskich dziedzicznych pozwoliliśmy dać protunc adacti po zł 25, według kwitów poborowych i regestrów jm. pana wojskiego buskiego, podstarościę grodzkiego bełskiego⁴⁹, nic nie prejudykując w tym w.n.m. panom i braci, bo my tylko wnieśliśmy to onus na substancje nasze, salvis possessionibus n.m. panów. [453] Tego przestrzegłszy i z ichm. postanowiwszy, że którykolwiek z w.n.m. panów i braci, nie mając sobie tej pieniężnej kontrybucyje za agramacyją, zechce dać z łanu zł 25 za niedziel dwie od aktu dzisiejszego, ma być od wszelkich tego pułku stacyje wolny, który by zaś miał to sobie z w.n.m. panów i braci mieć za aggravamen, wolno będzie z ichm. secundum arbitrium komponować.

A te łanowe pieniądze mają być wydane we dwóch niedzielach do rąk tych ichm., którzy e medio kompanije j.w. jm. pana wojewody kijowskiego deputowani będą, tudzież za wiadomością jm. pana Piotra Radomskiego, natenczas regenta grodzkiego bełskiego, przy podpisaniu ręki jego, a to dla weryfikacyje pomienionej kontrybucyje wydania. Co do wiadomości n.m. panów i braci podawszy, przy podpisaniu rąk naszych pieczęć swoją przycisnąć rozkazaliśmy. Działo się w Bełzie, die 14 augusti a. D. 1657.

Aleksander Stanisław Bełżecki wojewoda podolski, starosta bełski
Marcin Mirz Brzezicki podkomorzy bełski m.p.

Locus sigilli

11. Sejmik deputacki w Bełzie, 10 września 1657 r.

W spischach brak deputatów województwa bełskiego (Deputaci, cz. 2, s. 269).

1. *Manifestacja szlachty bełskiej w sprawie uchwalonego podatku – Bełż, 10 września 1657 r.*

Rp. CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 246, s. 511-512 – oblata; w grodzie bełskim wniesiono w dniu 10 września 1657 r. [feria 2 post festum Nativitatis Beatissimae Virginis Mariae proxima a. 1657].

LSB 1572-1668, s. 313.

⁴⁹ Prawdopodobnie Adam Ciołek Czarnołoski wojski buski, podstarości grodzki bełski.

Do urzędu i ksiąg grodzkich bełskich oblicznie przyszedłszy w. i ur. ichm. panowie Marcin Mirz Brzezicki podkomorzy województwa bełskiego, Stanisław Sarbiewski starosta grabowiecki, Wacław Kaszowski sędzia ziemski bełski, Samuel Sokół sędzia ziemski buski, Stanisław Wierzbicki cześnik województwa bełskiego, Zygmunt Ubysz chorąży ziemie dobrzyńskiej, Franciszek z Mirowa Myszkowski marszałek sejmiku koła rycerskiego województwa bełskiego, Stefan Komorowski, Kazimierz Prusinowski i Daniel Grabia, dygnitarze, urzędnicy i obywatele województwa bełskiego, zjechawszy się do Bełza na sejmik electionis deputata, przed urzędem i księgami terażniejszymi imieniem swym i wszystkich województwa tego obywatelów oświadczyli się w ten sposób.

Iż lubo od niektórych ichm. województwa naszego dygnitarzów, bez społecznego braci zezwolenia, pewne postanowienie na ukontentowanie żołnierza kwarcianego stanęło, mając jednak respekt na instancją przez uniwersał j.w. jm. pana Stanisława z [512] Potoka Potockiego wojewody i generała kijowskiego, hetmana wielkiego koronnego, krasnostawskiego, ropczyckiego etc. starosty, do województwa naszego wniesioną, także na żołnierzów ustawicznymi pracami przeciw nieprzyjaciołom Ojczyzny strudzonych, w koniach i rynsztunkach osłabiających, do tegoż postanowienia dygnitarzów naszych dobrowolnie referujemy się i umówiony podatek w województwie naszym pułkowi j.w. jm. pana hetmana wielkiego koronnego, rachując z łanu po 25 złp podług ostatnich kwitów poborowych, acz ci z wielką poddanych zdezolowanych ciemiegą, in vim jednak komputowania w podatki R.P. oddajemy. A że niektórzy ichm. panowie bracia obywatele województwa naszego krzywdy wielkie i wyciągnięcie większej kwoty nad postanowienie do koła braterskiego wnosili, z temi pretensjami ichm. panów braci naszych do j.w. jm. pana hetmana wielkiego koronnego odsyłamy, tusząc sobie, że jako w inszych okazjach łaskawym województwu naszemu stawić się raczył, tak i w pomienionych pretensjach braci naszej słuszną sprawiedliwość uczyni. A natenczas iż potrzebną żołnierza wi[dzi]eliśmy kontentacją, in vim komputowania w podatki R.P. to czyniąc oświadczamy się.

12. Elekcja kandydatów na urząd pisarza bełskiego w Bełzie, 9 października 1657 r.

1. *Uniwersał Krzysztofa Koniecpolskiego wojewody bełskiego zwołujący elekcję kandydatów na pisarstwo bełskie – zamek stryjski, 26 września 1657 r.*

Rp. *AP Lublin, 10 Ks. gr. grabowieckie 253, k. 156-156v – oryginał; w grodzie grabowieckim oblatowano w dniu 29 września 1657 r. [feria 2 ipso die festi Sancti Michaeli Archangeli a. D. 1657].*

J.w., w., ichm. panom obywatelom województwa bełskiego, m.w.m. panom i braciej.

Lubo to zewsząd confatalis calamitas Ojczyznę naszą afficit, jednak multum interest w.m.w.m. panom i braciej na całości sądu ziemskiego bełskiego. Do którego completum iż post evectionem jm. pana Michała Stempkowskiego na podsędkostwo bełskie, desideratur jeszcze pisarz, przetoż ja, stosując się do prawa opisanego, aby per absentiam tak potrzebnego urzędnika w sprawach w.m.m. panów nie było jakiego detrimentum, powagą, quam hac in parte fungor, takowej elekcji pisarza w.m.m. panom i braciej intymuję dzień ^{a-a} miesiąca października w Bełzie. Na który żebyście w.m.m. panowie i bracia zjechawszy podług prawa pospolitego, z pośrodku siebie subiectum habile do takowego urzędu obrać i J.K.M. p.n.m. do potwierdzenia podać raczyli, mnie w swojej chowając łasce i miłości braterskiej, do której się z uprzejmymi usługami memi jako najpilniej oddawam. W zamku stryjskim, die 26 septembris a. 1657.

Krzysztof Koniecpolski wojewoda bełski, starosta stryjski

Locum sigilli

^{a-a} dopisane inną ręką

2. *Laudum elekcji kandydatów na urząd pisarza bełskiego w Bełzie, 9 października 1657 r.*

Rp. CDIAUL, *Fond 1, Opis 1, 246, s. 586-588 – oblata; w grodzie bełskim oblatował marszałek sejmiku w dniu 9 października 1657 r. [feria 3 post festum Sancti Francisci Confessoris proxima a. D. 1657].*

LSB 1572-1668, s. 314.

My dygnitarze, urzędnicy, rycerstwo, obywatele województwa bełskiego, którzyśmy się na dzień dzisiejszy, 9 października roku terażniejszego niżej mianowanego tu, do Bełza, na miejsce konsultacyjom zwyczajne, według uniwersału j.w. jm. pana Krzysztofa Koniecpolskiego wojewody naszego bełskiego, do grodu tutecznego bełskiego per oblatam podanego, na elekcją pisarską po postąpieniu na urząd podsędkostwa zjechali, laudum takowe między sobą zgodnie stanowimy.

A to stosując się do przeszłego laudum, w którym wspominając czopowe, obróciliśmy je na fortyfikacją Bełza, w którym zleciwszy administrationem czopowego jm. panu sędziemu bełskiemu⁵⁰ i jm. panu cześnikowi bełskiemu⁵¹, a gubernacją fortyfikacyjnej i ekspensę na nią pieniędzy j.w. jm. panu wojewodzie podolskiemu⁵² i jm. panu podkomorzemu bełskiemu⁵³. Ale że jm. pan podkomorzy składa to onus

⁵⁰ Wacław Kaszowski sędzia ziemski bełski.

⁵¹ Stanisław Wierzbicki cześnik bełski.

⁵² Aleksander Stanisław Bełzecki wojewoda podolski, starosta bełski.

⁵³ Marcin Mirz Brzezicki podkomorzy bełski.

z siebie, jako odległy od Bełża tak łacno sufficere nie może jako j.w. jm. pan wojewoda podolski, będąc starostą bełskim, tedy gdy na tymże zjeździe naszym jm. pan sędzia i jm. pan cześnik bełski kalkulacją uczynili, tedy tych pomienionych ichm. hoc praesenti laudo kwitujemy. A że tej administracyjej czopowego nie chcą się podjąć dalej, tedy my, mając w rękach naszych przez konstytucyją czopowe i moc rządzenia niem, jako przez tak wiele czasów było w dyspozycyjej naszej, tak i teraz za zgodną wolą i radą naszą, stosując się do przeszłego laudum o czopowym dostatecznego, uprosiliśmy j.w. jm. pana wojewodę podolskiego jako starosty bełskiego, aby jm. sam i administratorem czopowego województwa naszego zostawał i z tych pieniędzy fortyfikacyjej Bełża i zamku bełskiego [588] poprawę kontynuował, i jako najprędzej być może kończył. A względem nakładów i prac jm. z tegoż czopowego tysiąc złp j.w. jm. panu wojewodzie podolskiemu quotannis naznaczamy et in calculo przyjąć powinni będziemy. A jm. powinien będzie i submituje się rachunek z tego czopowego i demonstracyją fortyfikacyjej przed deputatami od nas obranymi uczynić, a to na sejmiku elekcyjej deputata. In quantum by też natenczas legalitas impedimenti zjechania jm. obstaret, tedy na inszy czas sposobniejszy j.w. jm. pan wojewoda podolski rationem czopowego uczynić powinien.

A dawne retenta, które przeszli szafarze [od] administratorów czopowego nie wybrali, tym wolne wybieranie i dochodzenie pomienionych retent zostawujemy, sine praepeditioe nowych od j.w. jm. pana wojewody podolskiego postanowionych szafarzów i faktorów. A iż ichm. panowie administratorowie, to jest j.w. jm. pan wojewoda podolski i jm. pan podkomorzy bełski ad hunc diem administrationem fortalicyjej, tak zamku, jako i miasta według laudum anni 1657, składając kalkulacyją przed ichm. w kole naznaczonemi, jm. panem Stanisławem Szczawińskim wojskim lubaczowskim i jm. panem Bogusławem Gorajskim uczynili takową, którą weryfikowaną ad acta podali, tedy pomienionych ichm. także praesenti hoc laudo kwitujemy i uwalniamy.

Taką tedy naszą uchwałę i postanowienie dla lepszej wagi i pewności podpisać, i do akt grodzkich bełskich podać zleciliśmy ur. jm. panu Jerzemu Radeckiemu komornikowi granicznemu bełskiemu, koła naszego marszałkowi. Działo się dnia 9 października w Bełzie, r. 1657.

Jerzy Radecki komornik graniczny bełski, natenczas koła rycerskiego marszałek m.p.

3. *Kwit dla administratora czopowego od deputatów sejmiku bełskiego – Bełż, 11 października 1657 r.*

Rp. CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 246, s. 589-590 – oblata; w grodzie bełskim oblatowali Gen. Stanisław Szczawiński wojski lubaczowski, Gen. Bogusław Gorajski i Ill. et Mag. Aleksander Stanisław Bełżecki wojewoda podolski, starosta bełski w dniu 13 października 1657 r. [Sabbatho ante festum Sanctae Hedvigis Viduae Electae proximo a. D. 1657].

LSB 1572-1668, s. 315.

My, Stanisław Szczawiński wojski lubaczowski i Bogusław Gorajski, niżej rękami naszymi podpisani, na sejmik electionis pisarza ziemskiego od braci na odebranie rationem z czopowego od ichm. panów administratorów czopowego deputowani [590] zeznawamy, iż j.w. jm. pan Aleksander Stanisław z Bełzca Bełżecki wojewoda podolski, starosta bełski, z administracyjnej swojej czopowego, to jest z retent dawnych 600 złp, także za ten rok 1657 ze 250 złp, sufficientem calculum uczynił i tę sumę, gdzie województwo potrzebowało, obrócił i wydał, zeznawamy. Na co jm. z tej sumy autoritate conventus kwitując, tę atestacją z podpisem rąk naszych dajemy. Działo się w Bełzie, 11 octobris a. D. 1657.

Stanisław Szczawiński wojski lubaczowski
Bogusław z Goraja Gorajski m.p.

‡ 4. *Protestacja szlachty bełskiej przeciwko akcyzie – Bełz, 4 grudnia 1657 r.*

Rp. CDIAUL, *Fond 1, Opis 1, 246, s. 699 – oblata; w grodzie bełskim wniesiono w dniu 4 grudnia 1657 r.* [feria 3 post festum Sancti Andreae Apostoli proxima a. 1657].

LSB 1572-1668, s. 315.

Ad officium actaque praesentia capitanealia Belzensia personaliter venientes officiales, dignitarii totaque nobilitas palatinatus Belzensis solemnem manifestationem fecerunt ratione contributionis dictae acciza per S.R.M. benigniter dari iniunctam, per se vero manifestantes protunc non concessam, ratione cuius iterum atque iteum manifestantur.

‡ 5. *Rachunki poborców czopowego województwa bełskiego – Bełz, 12 lutego 1658 r.*

Rp. CDIAUL, *Fond 1, Opis 1, 247, s. 115-117 – oblata; w grodzie bełskim oblatował Gen. Stanisław Szczawiński wojski lubaczowski w dniu 12 lutego 1658 r.* [feria 3 ante festum Sanctae Valentini Martyris proxima a. 1658].

LSB 1572-1668, s. 315-317.

My niżej podpisani, będąc naznaczeni do rachunku czopowego na sejmiku elekcyjnej pisarza w roku 1657 ichm. panów administratorów, jm. pana sędziego bełskiego⁵⁴, jm. pana [Stanisława] Wierzbieckiego cześnika bełskiego, którzy na ten rok tym czopowym administrowali, jm. pan sędzia takowy rachunek czynił. Zostało było przy jm. z dawnych rachunków zł 600, które oddał do rąk jm. pana podkomorzego bełskiego. Potym wziął od Żydów arendarzów zł 200, które oddał do rąk jm. pana podkomorzego⁵⁵ na fortyfikacją miasta i zamku bełskiego. Jm. pan cześnik nic nie wziął czopowego do rąk swych, tylko nam ukazał kondemnaty, co czopowego nie oddali.

⁵⁴ Wacław Kaszowski sędzia ziemski bełski.

⁵⁵ Marcin Mirz Brzezicki podkomorzy bełski.

J.w. jm. pan wojewoda podolski⁵⁶ natenczas będący uproszony aby był gubernatorem do fortyfikowania miasta Bełza, doszło do rąk jm. dawnych retent zł 600, a od Żydów arendarzów zł półtrzecia sta, z których pieniędzy takowy rachunek jm. czyni według tego rejestru.

Regestr wydatku pieniędzy na poprawę strzelby i na różne instrumenta do rynsztunku i do fortyfikowania wałów należące i na poprawienia budynków zamkowych.
[116]

	złote	grosze
Za hakownic sztuk 15, sztuka po zł 25 facit	375	
Za poprawienie i okowanie hakownic, sztuk 37	35	
Za wykręcenie dział pana Polanowskiego i zamkowych	1	15
Za szuflów 5 i stemplów 5	5	5
Za cztery koła do dział	1	18
Za naprawienie muszkietów krzosowych, sztuk 13	12	
Za naprawienie muszkietów lontowych, sztuk 13	8	
Za formę do hakownic i muszkietów	2	28
Za papier na ładunki i nici		18
Za wory skórzane co do dział na proch 5 po zł 1	5	
Na srubsztaki do hakownic i do muszkietów	1	6
Za tarcice do rysztowania	3	
Za tacek 5 po gr 24	4	
Za naprawienie tych tacek	1	8
Za rydlów 5 po gr 15	2	16
Za kalcedany do muszkietów	1	15
Za ołowiu kamieni 2	10	
Za kamieniów prochu 17, po zł 18 i gr 12	312	24
Za ładownic 4 po gr 24	3	6
Za klucze do nich 48		48
Wydatków na budynek nie rachuję		
Za podwaliny, za słupy i za drzewo	6	
Za płatwy i za krokwy	1	24
Za łąty	4	

Lubo prochu pięć kamieni kupiono w Lesku po zł 40, nie kładę ich, tylko po zł 18, gr 12 dla różnych akłamacyjej. To jednak podaję do uwagi ichm., bo realiter po zł 40 płacono et sub conscientia.

Jm. pan podkomorzy, przy którym było pieniędzy różnych 1300 zł, z których pieniędzy tak się jm. rachował według jego rejestru.

Regestr percepty pieniędzy na fortyfikacją miasta i zamku bełskiego obróconych:

⁵⁶ Aleksander Stanisław Bełżecki wojewoda bełski.

	złotych	groszy
To jest od jm. pana sędziego dawnych retent zł	600	
Od sukcesorów nieboszczyka pana podczaszego bełskiego także retent	500	
Od Żydów arendarzów na ten terażniejszy rok	200	
Ekspensa tej percepty:		
Na prochy, to jest na kamieni 22, kamień po zł 18 i gr [12] facit	404	24
[117] Na strawę i na furmany	14	24
Za hakownic 8 po zł 25	200	
Za działo	50	
Od czterech sztuk wału grabarzom i od łokci 10 w zamku	311	
Od ziemie, którą przeciwko forcie dla szańcu sypano	36	
Od sztuki w mieście i od łokci 10	75	
Furmanom, co działo z Buska przywieźli	20	
Czeladnikowi, co po to działo jeździł	6	
Za żelazo na okowanie dział i na śrot	30	
Łoża do dział, koła i osi i rzemieśnikom	36	
Na świnki do dział 6 i na kowale	34	
Grabarzowi, co usadzał ziemię, gdy chłopci szlacheccy sypali	10	
Suma	1227	8

Stanisław Szczawiński wojski lubaczowski m.p.

13. Sejmik ekstraordynaryjny za uniwersałem królewskim w Bełzie, 11 kwietnia 1658 r.

1. *List Jana Kazimierza do Stanisława Sarbiewskiego starosty grabowieckiego i korytnickiego w sprawie sejmiku bełskiego – Warszawa, 19 marca 1658 r.*

Rp. *Bibl. Oss., rkp. 4753, s. 693-694 – kopia:* Kopia listu K.J.M. Jana Kazimierza do Stanisława Sarbiewskiego starosty grabowieckiego i korytnickiego.

Ur., wiernie nam miły.

In defectu sejmku walnego, którego przed czasem z carem moskiewskim⁵⁷ umówionym składać i odprawować nie możemy, urgente necessitate publica złożyliśmy sejmiki po wszystkich województwach koronnych na dzień 11 miesiąca kwietnia. Żądamy przeto wierności twojej, abyś na sejmik bełski wcześniej zjechawszy, do tego powagą swoją, którą wielką masz między bracią, i przykładem dobrym obywateli tamecznych pro-

⁵⁷ Aleksey I Michajłowicz Romanow car moskiewski.

wadził, żeby w tak gwałtownym razie, gdy nam przez wojnę gruntownego pokoju szukać potrzeba, ludźmi i pieniędzmi R.P., miłą matkę swoją, ratowali, i ^asposoby^a w uniwersale sejmikowym i instrukcyi naszej od nas podane akceptowali. W czym jako nie wąpiemy, że w[ierność] t[woja] z miłości swojej przeciwko Ojczyźnie wszystkie te nasze sposoby ochotnie sam przyjmiesz, tak pewni jesteśmy, że przykładem wierności twojej wszyscy tak zdrowe i sprawiedliwe [694] ratowania Ojczyzny środki ochotnie amplementur. Życzymy zatem wierności twojej dobrego od Pana Boga zdrowia. Datum w Warszawie, 19 miesiąca marca r. P. 1658, królestw naszych polskiego i szwedzkiego 10 r.

Jan Kazimierz Król

^{a-a} w Rp. sposobny

2. *Laudum sejmiku ekstraordinaryjnego województwa bełskiego w Bełzie, 11 kwietnia 1658 r.*

Rp. CDIAUL, *Fond 1, Opis 1, 193, s. 517-523* – oblata; w grodzie bełskim oblatował marszałek sejmiku; brak daty oblasy – karty mocno uszkodzone, brak znacznych fragmentów tekstu. *LSB 1572-1668, s. 317-319.*

My senatorowie, dygnitarze koronni i ziemscy, rycerstwo i obywatele województwa bełskiego na sejmik do Bełza, na [miejsce] konsultacyjom województwu naszemu i powiatom do [niego na]leżącym zwyczajne, na dzień 11 miesiąca kwie[tnia ro]ku teraz idącego 1658 [no]wym uniwersałem J.K.M. p.n.m. [522] ^a przeszłej ex ^a wydanym naznaczonego, zjecha[w]szy się, wprzód powinno Majestatowi Boskiemu wszechmocną ręką za odwagą rycerstwa ^ana et per hostes Regni undique obtoczoną ^a nasze z ciężkiego wyrwała paroksyzmu, J.K.M. p.n.m. curam naufraganti Patriae nostrae oświadcza[li] ^a swoje conatus z odwagą zdrowia Majestatowi, non parcendo na tym, jakoby Reipublicae ^aował manum i one dotąd jeszcze non ex ^a w straszej recydywie zostającą z ciężkiego ^a solidioribus consiliorum remediis et paternis ^arum felicem reduces et statum zasadził sławie ^a votis et paternae intentioni także sanis^a J.K.M. i senatu przy boku pańskim ^a nie chcąc in tam calamitoso Reipublicae s[tatu] ^a antecessorów swoich deesse tej miłej Ojczyźnie naszej, takową uczyniliśmy na punkta w uniwersale wyrażone [de]klaracyją i postanowienie.

Naprzód co się tknie pun[ktu] pierwszego względem gotowości na pospolite ruszenie, [w] którym J.K.M. uważając, że więcej piechoty, aniżeli jazdy desideratur i daje opcyją, aby loco pospolitego ruszenia według konstytucyjej anni 1655 wyprawowaliśmy piechotę łanową, tedy my inhaerendo tejże konstytucyjej uchwalamy, aby wszyscy obywatele województwa naszego z dóbr wszystkich generaliter tak J.K.M. i R.P., jako też duchownych (ponieważ agitur de conservatione integritatis ecclesiarum, których jeszcze nieprzyjacieli nie posiadł), nad to z ziemskich dziedzicznych i zastawnych, nemine excepto, iuxta dispositionem eiusdem constitutionis [517] anni 1655 [od dnia] dzisiejszego za niedziel dwie do Bełza ^a [zebr]awszy się, każdy obywatel w powiecie

swoim iuxta proportionem dóbr swoich stawili i pod regiment ur. jm. pana Henryka Denhoffa od J.K.M. do regimentu tej piechoty obersztera naznaczonego, za wiadomością urzędu grodzkiego bełskiego i za kwitem tegoż jm. pana obersztera oddali i realiter cum omni apparamento bellico, to jest w żupanie błękitnym, w katance czerwonej z pętlczkami białymi, w ubierze wszystkim dobrym, z muszkietem lontowym i lontów według potrzeby, z dziesiątkiem funtów prochu i ołowiu funtów pięć, z szablą, motyką, rydlem i siekierką, i prowiantem, który by mógł sufficere na pół roka, opatrzywszy i wóz na pięci hajduków z koniem, chomątem i co należy do tego, dawszy, wyprawili.

A co się tknie arendarzów z sum swoich od 30 tys. na arendę danych, także i tych, którzy dóbr swoich nie mają, jeno sumy w płat i wyderkaff dane, lubo drudzy i dobra mają, a sumę z osobna w prowizyje u kredytorów mają i od niej prowizyją biorą, tedy i ci do teje wyprawy należą i także od sumy 30 tys. zł piechotnego z takimże aparamentem stawić mają. A którzy by sum tak wielkich nie mieli, tedy z drugimi bracią mniejsze sumy mającemi kombinować się mają.

Do teje wyprawy należeć mają miasta i miasteczka, i wsi tak dziedziczne szlacheckie, jako i J.K.M., i duchowne, to jest z tych dóbr, którzy panom pańszczyznę robią, a łanów nie mają, powinni z pięciudziesiąt domów jednego pieszego stawić, a z tych, którzy nie robią pańszczyzny z 35 domów także stawić hajduka powinni. A te wszystkie miasta należeć mają do takowej wyprawy według kwitów ostatnich [518] poborowych fortun^a a gdzie indziej do miasta quaerere propter fugiendum onus w tak ciężkim razie R.P. z sejmu włożonego, tedy od domów i fortun swoich odpadać mają, które zaś łanów nie mają, tylko zagrody osiedli, tedy z pięciudziesiąt zagród do wyprawy jednego hajduka należą, deklarując, iż którzy z łanów wyprawują, z domów wyprawować nie powinni, hoc specialiter cavendo, aby każdy in genere obywatel województwa naszego, nemine excepto, piechotę wyżej mianowaną, nie zasłaniając się żadnymi asygnacyjami i ordynowaniem onej na osadzenie fortec, także i do swego pułku onej nie przyłączając, ani przy sobie zostawując, do województwa swego pod regiment jm. pana obersztera stawili. O co ad instantiam instigatoris ex delatione jm. pana obersztera, albo któregośkolwiek szlachcica sądzony ma być. Co wszystko mamy egzekwować wszyscy i każdy z nas z osobna sub poenis de expeditione bellica w konstytucjach koronnych opisanych.

A co się tknie punktu formowania sądów na retentorów, tedy my przychylając się do konstytucyje anni 1655 o sądach na retentorów województwu sandomierskiemu służącej⁵⁸, obieramy ur. ichm. panów Wacława Kaszowskiego sędziego bełskiego, Samuela Sokoła sędziego buskiego, Stanisława Wierzbickiego cześnika bełskiego, Jarosza Lipskiego wojskiego horodelskiego, Stanisława Szczawińskiego wojskiego lubaczowskiego, Jerzego Radeckiego komornika granicznego bełskiego, Abrahama na Tuczapach Wereszczyńskiego do sądu grodzkiego sędziami, którzy tu do Bełza po przewodniej niedzieli, unius vel duorum absentia non obstante, zjechawszy, praevio iuramento iuxta rotham deputatów Trybunału Radomskiego, praestandam, z sądem grodzkim w zamku zasiadszy, stosując się do uniwersału J.K.M., wszystkich retentorów i egzak-

⁵⁸ Konstytucja sejmu 1655 r. „Rachunek w województwie sandomierskim” (*Vol. const.*, t. 4, vol. 1, s. 355).

torów w tymże uniwersale specyfikowanych [519] iuxta resonantiam tegoż uniwersału sądzić i decreta swoje ferować mają.

Ci zaś retentores i exactores mają się wszyscy poczuwać i na termin sine omni ad-citatione według praw i konstytucyj koronnych, ponieważ już uniwersały do grodów dawno są podane, a laudum także do każdego grodu podane będzie, za tymże laudum przed onym sądem stawić się z pieniędzmi peremptorie powinni będą. A kto by był tak temerarius, żeby za terażniejszą uchwałą będąc winien do skarbu, do sądu na termin nie stanął, tedy triplicem pensionem cum poena duplici quatuordecem marcarum Polonicalium et aliis poenis in constitutione expressis, per iudicium illud ma być karany i egzekucja nieodwłoczna de persona et bonis illorum per officia castrensia w każdym powiecie jako najprędzej czyniona być ma. A jeśli by kto fortiter eandem executionem chciał denegare, tedy pro decernendis rigidioribus poenis et pro ulteriori informatione do Trybunału Radomskiego albo Lubelskiego odesłany będzie.

A że z województwa naszego deputat do Radomia naznaczony fatis cessit, tedy na miejsce jego z pośrodku siebie obraliśmy ur. jm. pana Jarosza Lipskiego wojskiego horodelskiego, który na czas prefigowany do Radomia zjechawszy, tę funkcję iudicis deputati wspólnie z innymi ichm. panami zasiadłszy, odprawować mocen będzie. O czym atestacja ręką jm. pana marszałka naszego podpisana jm. dana być ma.

A ponieważ J.K.M. votis suis annuendo, chcąc poddanych ubogich od ciężarów i poborów i wszelakich innych egzakcyj uwolnić, podawać media do zapłaty wojsku akcyzę raczy, tedy my chcąc succurrere tymże ubogim poddanym naszym po wszystkich generaliter miastach i miasteczkach, tak J.K.M. i R.P., jako i duchownych i szlacheckich loco poborów akcyzę według uniwersału wybierać pozwalamy, a tę akcyzę ultimus consumens kupujący według uniwersału J.K.M. dawać będzie powinien. [520] Którą w moc i administrację w. jm. pana Stanisława Głogowskiego starosty buskiego w województwie naszym dajemy, upraszając fraterne jm., aby wybrawszy przez subkolektorów swoich, realiter wybraną iuramento weryfikował i tych wybranych pieniędzy z województwa naszego do skarbu sine speciali consensu nas wszystkich obywateli nie wydawał, sub solutione de suo województwu. Deklarując przy tym, że i ta akcyza in commodum Reipublicae i na zapłatę wojsku cedere ma, którą po te czasy niektórzy w dobrach swoich wybierali. A jeśli by kto ważył się violare securitatem poborców i subkolektorów tę akcyzę wybierających, tedy termino peremptorio w grodzie należnym tanquam violator securitatis iudiciorum ma być [sądzony]. A jeśli by poborca albo subkolektor akcyzy excederet modum in exigentia eadem contributione, tedy o to in vim termini tacti w grodzie należnym sprawić się powinien będzie.

Co się tkanie czopowego iuxta constitutiones antiquas Regni z miast i miasteczek generaliter wszystkich przychodzącego, tedy ponieważ mediante autoritate J.K.M. p.n.m. ex laudo województwa naszego przez K.J.M. approbato, na fortyfikację zamku bełskiego obrócone do dyspozycji j.w. jm. pana Stanisława Aleksandra Bełżckiego wojewody podolskiego, a starosty bełskiego, jako gubernatora zamku tutejszego, tak laudo nostro publico, jako per declarationem K.J.M. i ultimarie per declarationem j.w. jm. pana podskarbiego koronnego jest podane, i teraz reassumendo w dyspozycję tegoż przerzeczonego jm. pana wojewody podolskiego na tę fortyfikację zamku i miasta bełskiego, salva calculatione in priori laudo expressa, podajemy.

A co się tknie płacenia czopowego ze wsiów przez K.J.M. uniwersałem proponowanego, tedy to do zgody dalszej do sejmu da Bóg przyszłego odkładamy.

Ingemiscunt bardzo ichm. panowie obywatele ^a [523]

^a jm. pana sędziego i terazniejszego ^a pana Gabriela Żulińskiego podsędka bełskiego, pod ten czas i jurament egzekwować może podczas leżenia ksiąg i wyjęcia spraw każdemu według [potrzeby] jego przez ichm. panów komorników ziemskich.

Tę tedy uchwałę na tym sejmiku naszym spólną [i zgo]dną zleciliśmy jm. panu marszałkowi niżej [na pod]pisie mianowanemu koła naszego to laudum pod[pisać] i podpisane do akt grodzkich bełskich per oblatam podać. Działo się w Bełzie, w kościele farnym, 11 dnia kwietnia r. P. 1658.

Adam Ciołek Czarnołoski podstarości bełski, pisarz grodzki włodziemski, jako marszałek i dyrektor koła województwa bełskiego

^a brak fragmentu tekstu

14. Sejmik przedsejmowy w Bełzie, 21 czerwca 1658 r.

1. *Uniwersał Jana Kazimierza zwołujący sejmik przedsejmowy w Bełzie na dzień 21 czerwca 1658 r. – Boguniewo, 19 maja 1658 r.*

Rp. *AP Lublin, 10 Ks. gr. grabowieckie 253, k. 116-116v – oryginał; w grodzie grabowieckim oblatował Nob. Walenty Skolimowski w dniu 5 czerwca 1658 r. [feria 4 post Dominicam Exaudi proxima a. D. 1668].*

Druk: ASWPiK 1656-1668.

2. *Laudum sejmiku przedsejmowego województwa bełskiego w Bełzie, 21 czerwca 1658 r.*

Rp. *CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 247, s. 639-647 – oblata; w grodzie bełskim oblatował marszałek sejmiku.*

LSB 1572-1668, s. 320-322.

My senatorowie, dygnitarze koronni i ziemscy, rycerstwo [640].

Gdy wszechmocność Króla Najwyższego, Stwórcy Nieba i ziemi poważając protekcją narodów ziemskich R.P. Korony naszej polskiej w nawałnościach zewsząd od nieprzyjaznych następców już według mniemania ludzkiego zatopioną in naufragio, jednak nadziei pomocy Boskiej przy woli Jego Świętej krzepko dzierżącą się, z szcze-

gólnej a łaskawej providencyjej swojej dotąd wynurza, dźwiga i czasu do rady o obro-
nie przeciw nieprzyjaciołom tak J.K.M. p.n.m., jako i nam wiernym poddanym po-
zwala, kiedy ojcowskie około Ojczyzny i swobód naszych J.K.M. pieczołowanie sejmik
dnia niniejszego w dacie niżej wyrażonej nam składa i w instrukcyjej swej na blisko
sejm przyszedłszy złożony paterna consilia i sposoby dla odparcia następców przekłada.
Tedy za takowym obmyśleniem instrukcyjej i przełożeniem pobożnej J.K.M. rady
na dzień dzisiejszy, w akcie niżej wyrażony, terażniejszego sejmiku zjechawszy się,
Królowi Wszechmocnemu, Stwórcy Nieba i ziemi za łaskawą providencyją cześć
i wiekuiłą chwałę w tej Ojczyźnie Korony naszej polskiej teraz, zawsze i na wieki
niech dziedziczy, z serc naszych ofiarujemy. A J.K.M. p.n.m. pro paternis curis dziękię
z wiernym poddaństwem w długie wieki, przy szczęśliwym panowaniu niech zostawa,
uprzejmie życzymy.

Więc że niektóre consilia w instrukcyjej J.K.M. wyrażone, aby natychmiast, in om-
nes praeveniendo casus et propter imminencia pericula in reali [641] zostawały effectu,
zgodnie et unanimi consensu uchwaliliśmy takowe w województwie naszym postano-
wienie. Iż proposita J.K.M. w instrukcyjej pozwalają mieć w województwach totius Re-
gni iudicia causerum fisci, które już ex fundamento anterioris universalis J.K.M. sunt
inchoata, tedy akceptując to salubre J.K.M. Ojczyźnie consilium, ponieważ te consilia
po województwach totius Regni ordynowane, tak retentorum persolvendorum ex ditio-
nibus contributionum publicarum, jako et exactores ad reddendam skarbowej R.P. ra-
tionem, etiam intercedentibus casibus, uchowaj Boże, na R.P., jako to zamieszkania przez
wojny, interregna i insze casus, dla których by skarb R.P. difficultatem mógł mieć pro
necessitate podatków R.P., łatwiej w każdym województwie stringere swych mogą, dla-
tego tych sądów jurysdykcyją już in fundamento pierwszego uniwersału J.K.M. zaczęta,
niniejszą uchwałą naszą tak reasumujemy, iżby te iudicia causerum fisci w wojewódz-
twie naszym wiecznie trwały.

Których sądów porządek takowy czyniemy. Obrani już sędziowie w laudum prze-
szłym województwa naszego, na uniwersale J.K.M. o takowych sądach przyslanym
fundującym się, de nomine et cognomine ichm. mianowani, niektórzy zasiadając
tę funkcycją iuramenta podług rotę Trybunału Radomskiego prestiterunt, ciż ichm.
in laudo anteriori z urzędem grodzkim beńskim mianowani do tych sądów z pośrodku
naszego niech zostawają [642] i we środę a data laudi praesentis przyszlą sądy swe
reasumowawszy, do soboty przyszłej kontynuować będą, salvis condemnationibus per
exactores. [Który z sędziów] in anteriori sessione iuramentu nie ekspediował, tako-
wyż iurament według rotę Trybunału Radomskiego przy zasiadaniu praestare ma.
A na inne zaś czasy, lubo ci ichm. panowie sędziowie, non obstante unius vel duorum
tantum absentia, sędzić będą. Aby zawsze plenus ichm. numerus w województwie zo-
stawał, obieranie tych sędziów, in quantum by, uchowaj Boże, z pomienionych ichm.
panów sędziów który przez śmierć ustąpił, albo żeby też aliquo publico natenczas gdy
tych sądów będzie potrzeba impeditus był negotio, na miejsce tego jm. pan wojewoda
beński, albo też jm. pan podkomorzy beński przez uniwersał swój na obranie tego sę-
dziego sejmik w Bełzie złoży, na którym sejmiku in locum decessi vel impediti innego
sędziego obierzemy i successores nasi obierać będą.

Miejsce tym sądom w zamku bełskim, przy urzędzie grodzkim bełskim naznacząmy. A czas sądzenia według potrzeby przez obwieszczenie za uniwersałem tak jm. pana podkomorzego, jako jm. pana wojewody podolskiego jako dyrektora obranego e medio sui tych sądów ichm. panów sędziów od prefiksyj w uniwersale naznaczonej, przez dwie niedziele trwać ma, toties quoties i kiedykolwiek potrzeba tego będzie ukazywała. Przed którym jednak czasem na tydzień poborcy pozwy swe referowawszy jm. panu podkomorzemu bełskiemu, albo jm. panu wojewodzie podolskiemu [643] jako marszałkowi potrzebę tych sądów na retentory wydawać, sub titulo S.R.M. ad instantiam instigatoris tegoż sądu ex delatione sui mogą. Za którymi pozwami retentores ze wszystkich powiatów województwa tutejszego peremptorie, uti in causa fisci, także poborcy, ad instantiam instigatoris, więc et ad instantiam tegoż, którego by poborca niesłusznie albo w tym sądzie kondemnował, albo nad to i nie według prawa o podatkach R.P. opisanego co wyciągał, sine omnibus exceptionibus sprawować się będą. Dekreta zaś i kondemnaty otrzymane każdy starosta sam, albo per officium suum w swoim powiecie do egzekucyj, post factam o to requisitionem od panów poborców, przywieść podług prawa powinien.

Jakoby zaś ten sąd sądzić miał, we wszystkim podług praw autentycznych sądu Trybunału Radomskiego naśladować będzie. Który sąd od dekretów ferowanych apelacyj nigdzie nie dopuści, owszem, dekreta tego sądu takowego waloru zostawać mają, jakoby w Trybunale Radomskim ferowane były. Securitas także i w innych okolicznościach podług ordynacyj Trybunału Radomskiego prawem warowanych, autoritas wszelaka przy tych sądach zostawać ma. Co mieć chcemy et unanimi consensu zezwalamy.

A stosując się do pierwszego uniwersału J.K.M. o wyprawie łanowej piechoty do nas wydanego i na konwokacyj blisko przeszłej warszawskiej uchwalonego, oczekiwaliśmy jm. pana Henryka Denhoffa za obersztera do tej [644] piechoty województwa naszego. Że dotąd onego nie mieliśmy, obraliśmy byli jm. pana Stanisława Wierzbickiego cześnika bełskiego za rotmistrza tej piechocie. A że teraz, na teraźniejszym sejmiku od K.J.M. znowu nam przez świeży od J.K.M. uniwersał wydany, na miejsce naznaczonego jm. pana Denhoffa praesens jm. pan Jan Krystian Glaubicz oberszter J.K.M. do piechoty łanowej za obersztera podany, a jm. pan cześnik bełski ponieważ uniwersał J.K.M. zaszedł, tej funkcyj ultro ustępuje, tedy my przychylając się do świeżo uniwersału J.K.M. wydanego, piechotę województwa naszego łanową pod regiment i posłuszeństwo przerzeczonego jm. pana Jana Krystiana Glaubicza obersztera J.K.M., w którego cnocie et dexteritate nie omylimy się, wierzymy, podajemy i oddajemy.

Któremu dla pędzszego tej piechoty zgromadzenia takową natenczas ordynacją uchwaliliśmy. Iż obywatele wszyscy województwa naszego z dóbr ziemskich, także królewskich i duchownych, generaliter ze wszystkich dóbr, którekolwiek ad contributionem publicam należą, także zastawnicy z zastawnych i od sum natenczas realiter fruktyfikujących, in vim pospolitego ruszenia, referując się do konstytucyj anni 1655⁵⁹ we dwóch niedzielach, zaraz od święta św. Jana Chrzciciela inkludujących, z 15 łanów pachofka, także z sum i z domów we wsiach i miasteczkach, które łanów nie mają, jako o tym w laudum przeszłym i w konstytucyj anni 1655, cum omni apparamen-

⁵⁹ Konstytucja sejmu 1655 r. „Wyprawa piechoty łanowej” (*Vol. const.*, t. 4, vol. 1, s. 347-348).

to bellico do jm. pana obersztera w Bełzie, gdzie mu ściąganie naznaczamy, [645] stawać uchwalamy. A przy pachółku każdym do rąk jm. pana obersztera od 15 łanów tylko oprócz zagrodników i młynów, które by w kwitach wspomiano, z tych dawać nie trzeba, złp 20 in vim gratitudinis pracy i odwag jm. pana obersztera oddać pozwalamy. A kwity dawać powinien jm. pan oberszter, które tak mają być ważne, jakoby od egzaktora od nas obranego dawane były. A kto by zaś dla trudnej kombinacji łanów na pachółka chciał gotowe pieniądze na zaciąg pachółków przez jm. pana obersztera dać, tedy z łanu do rąk jm. pana obersztera w tychże dwóch niedzielach po zł ośmi, inkludując już w to gratitudinem jm. panu oberszterowi, oddać powinien będzie, sub poenis de expeditione generali bellica legibus sancitis, także i o niestawienie na czas pachółka.

A jm. pan oberszter submituje się 100 piechoty stawić oprócz oficerów. A likwidacją liczby łanów w województwie naszym z rejestru poborowego przez jm. pana Mikołaja Jabłońskiego poborcę ad acta castrensia capitanealia Belzensia per oblatam podanego, jm. pan oberszter będzie miał. Czas do obrony R.P. przy innych siłach Ojczyzny przez pół roka trwać ma, przez który czas do zapłaty województwo tyło należeć ma, jako i uniwersał J.K.M. wyraźnie deklaruje. Tedy początek tego półrocza a 1 iulii proxime ventura służbę tej piechocie naznaczamy i przypowiadamy. Którą piechotę z województwa naszego zupełnie zebraną i zaciągniętą jm. pan oberszter jako województwu, tak i R.P. pokaże i onę, gdzie ordynans i potrzeba R.P. będzie, z reputacją województwa naszego obracać i Ojczyźnie [646] zadziaływać będzie.

Stawił się też do koła naszego jm. pan Franciszek Pruszkowski, chorągwie ks. jm. Michała Czartoryskiego porucznik, wnosząc słuszne postulata przy produkowanej asygnacji do egzaktorów urzędu grodzkiego bełskiego z skarbu R.P. wydanej, aby na tę asygnację od mianowanych poborców ta suma w asygnacji wyrażona, odliczona i oddana była. Ale lubo praepostere jm. z tą asygnacją ozwał się, bo już od mianowanych poborców naszych urzędu grodzkiego bełskiego suma dwudziestu i półtrzecia poborom przy nich wybranym korespondująca, tak do skarbu, jako i na asygnację od tegoż skarbu R.P. dane, de integro wydana jest i tylko na dopłacenie pewnym asygnacjiom ostatek retent panowie poborcy przed sądem naszym bełskim na to uniwersałem J.K.M. ordynowanym circa factam rationem calculi pokazał, jako o tym obszerniej dekret tegoż sądu naszego bełskiego w sobie deklaruje. Jednak przecie respective uważając, iż natenczas ta chorągiew ks. jm. w służbie zostawa, nie chcąc województwo nasze kompaniję tej chorągwi sine aliqua consolatione nec non in toto przynajmniej in parte mieć, za słuszną rzecz zlecamy autoritate sejmiku niniejszego, aby jm. pan Gabriel Żuliński, przedtym podstarości grodzki bełski, a natenczas podsędek województwa bełskiego z jm. panem Kasprem Zaniskim pisarzem grodzkim bełskim, poborcą województwa bełskiego, do rąk jm. pana Pruszkowskiego, to czego jm. pan Roźniatowski na swe asygnacje i plenipotent jego jeszcze z retent nie dobrał, mediante quietatione coram actis castrensibus Belzensis [647] przez jm. pana Pruszkowskiego facienda, wybrawszy od retentorów, oddał.

A względem zaś dekretu sądu bełskiego, którym pomienionym panom poborcom i subkolektorowi ich na asygnację pana Roźniatowskiego dopłacać kazano ab hac residuitate jm. panu Roźniatowskiemu i plenipotentowi jego ad solvendum pertinenti

authoritate conventus praesentis pomienionych panów poborców uwalniamy i onych ab impetitione iuridica od pana Roźniatowskiego i plenipotenta jego w solucyje re-stantis summae omni evictione intercedere powinni jesteśmy.

Tę tedy uchwałę, na tym sejmiku naszym spólną i zgodną zleciliśmy jm. panu marszałkowi niżej na podpisie mianowanemu koła naszego w laudum podpisać i podpisanie do akt grodzkich bełskich per oblatam podać, który zaś gród bełski do innych powiatów toż laudum ad notitiam deduceret publicam. Działo się w Bełzie, w kościele farnym, dnia 21 iunii a. D. 1658.

Samuel Sokół z Zawadki sędzia ziemski buski, marszałek i dyrektor koła rycerskiego województwa bełskiego

3. Instrukcja dana posłom na sejm z sejmiku przedsejmowego województwa bełskiego w Bełzie, 21 czerwca 1658 r.

Rp. 1 CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 247, s. 647-655 – oblata; w grodzie bełskim oblatował marszałek sejmiku.

Inne rękopisy: **Rp. 2** CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 250, s. 94-96 – oblata; w grodzie bełskim oblatował Marcin Dobrzycki w dniu 1 lutego 1661 r. [feria 3 pridie festi Purificationis Beatissimae Virginis Mariae a. D. 1661] – jedynie końcowy fragment (*petita*), jako aneks do instrukcji dla posłów na sejm 1661 r.

LSB 1572-1668, s. 323-326.

[648] Instrukcja sejmiku województwa bełskiego, od J.K.M. p.n.m. pro die 21 iunii anno praesenti złożonego, ichm. panom posłom zgodnemi głosy obranym, z podpisem ręki jm. pana marszałka koła naszego rycerskiego dana, to jest w. jm. panu Stanisławowi z Sarbiewa Sarbiewskiemu staroście grabowieckiemu, jm. panu Ewarystowi Bełżeckiemu cześnikowi koronnemu, jm. panu Zygmuntowi Ubyszowi chorążemu dobrzyńskiemu, jm. panu Andrzejowi Sawickiemu łowczemu mielnickiemu na sejm blisko przypadający pro die 10 iulii anno praesenti złożony, a przez nas senatorów, dygnitarzów koronnych i ziemskich zgromadzonych na sejmik do Bełża takowa jest.

Naprzód, aby ichm. panowie posłowie przy oddaniu należytej Majestatowi Boskiemu, jako Panu Najwyższemu dzięki, iż nam dotąd z opatrności swojej Boskiej o całości i podparciu upadającej Ojczyzny radzić pozwala, a przy tym przy przywitaniu J.K.M. p.n.m. i oddaniu pokornego i wiernego poddaństwa naszego Majestatowi J.K.M. p.n.m. i testifikacyjej w powinszowaniu szczęśliwego przedłużenia dobrego zdrowia i panowania, pokorną życzliwość ofiarowali. A iż J.K.M. p.n.m. amore przeciwko tej R.P. i nam wiernym poddanym swym, non parcendo zdrowiu i dostojęństwu swemu królewskiemu, zastawia się za nas zelo eodem ardore i nas dla zaszczycenia wprzód chwały Bożej i Majestatu J.K.M. oświadczyć z odwagą zdrowia i substancyjej [649] naszych ochotę ichm. panowie posłowie zalecić mają.

A że sejmu tego to jest osobliwe motivum, aby R.P. tot circumdata periculis przy ojcowskim J.K.M. p.n.m. pieczołowaniu mogła za zgodną wszech stanów radą in sua

conservari integritate i od dalszych następujących uwolniona była niebezpieczeństw, które nam J.K.M. p.n.m. w instrukcyjej swej przekłada, tedy to wszystko, cobykolwiek cum bono et commodo Reipublicae ichm. panowie posłowie nasi być rozumieli, zniósłszy się zgodnie z inszemi ichm. górnych województw posłami, aby szczęśliwie konkludowali, zlecamy. A to takim sposobem.

Aby [ad] inchoationem konsultacyjej juramenta ichm. panowie posłowie praestarent, iż nie mają prywat swych na tym sejmie traktować, tylko bonum Reipublicae, gdzie pluralitas votorum konkludować ma. Kontradykcyja nie ma być wolna tym posłom, którzy by niewczesnie na sejm przyjeżdżali i rzeczy postanowione psować chcieli, a co by się tknęło jednak wolności a nie prywaty, w tym tylko kontradykcyja ma być wolna.

Co się tknie uspokojenia gruntownego z carem jm. moskiewskim⁶⁰, to aby do efektu i dokończenia skutecznego od komisyyj wileńskiej zaczętego przyszło, najbardziej przestrzegać mają, aby całe konkludowano na sejmie terażniejszym i konstytucyją aprobowano było, o to usilnie ichm. panów posłów upraszamy. Pacta zaś z inszemi postronnemi pany, aby do tak srogiego zniszczenia utrapionej Ojczyźnie nie przyszło, jakiegośmy doznali od ludzi jm. króla węgierskiego⁶¹, u których dotąd stołeczne miasto Kraków in praesidio cum summo periculo zostaje, żeby uwolnione było, starać się ichm. panowie posłowie mają, a in posterum rekuperowane nie tylko te, ale i inne z rąk nieprzyjacielskich aby ludziom cudzoziemskim nie były [650] powierzone.

Wojsku R.P. koronnemu, także i W.Ks.L., które iż przez wszystkie czasy nieszczęśliwie cierpliwie w borgowej służbie zostaje, temu zapłata miała być jako najprędza z akcyzy i czopowego. Która to akcyza z dóbr tylko J.K.M. i duchownych wyciągana być ma, ekscypując szlacheckie, chyba żeby wszech stanów zgoda na to była, tudzież i tego przestrzegać mają, aby ta akcyza nie na co inszego, tylko na zapłatę wojsku obracała się i ci, którzy ją wybierają, aby w tym nie damnifikowali R.P. i na swój pożytek prywatny nie obracali. A jeśliby akcyza i czopowe zasługom nie wystarczyło ichm. panom żołnierzom, tedy ichm. panowie posłowie, zniósłszy się z inszemi ichm. panami posłami górnych województw, modum wynaleźć mają do zatrzymania żołnierza.

A iż czopowe województwa bełskiego dane jest na fortyfikacyją zamku bełskiego, tedy upraszamy, aby to czopowe na lat trzy przy województwie naszym zostawało.

Ludzi ubogich ucisk i wielkie utrapienie od żołnierza przechodzącego iż Niebiosą przebijają i gniew Pański zaciągają, temu zabiegają, ichm. panowie posłowie taki sposób podać mają, aby hiberna in suo esse stanęła i karmowe pieniądze aby żołnierzom obmyślono, o to się usilnie starać mają. A żołnierz od takowej licencyjej, której sobie pozwala, był pohamowany i od onej stan szlachecki opresyjej wolny aby zostawał.

Sumy zaś ichm. panów kredytorów, od których in fidei Reipublicae są zaciągnięte, na co są spendowane, tego ichm. panowie posłowie rationem excipere mają, a wzięwszy od nich weryfikacyją, iż się na potrzeby R.P. obrócili, aby ichm. panom kredytorom asekuracyja [651] stanęła, pozwolić mają.

⁶⁰ Aleksy I Michajłowicz Romanow car moskiewski.

⁶¹ Leopold król Węgier od 1657 r., cesarz od lipca 1658 r. W Krakowie stacjonowała w tym czasie załoga wojsk austriackich.

Gdańszczanie wielkiej rzeczy po R.P. afektują, w tym zniósłszy się z posłami górnych województw to traktować mają, aby z akcyzy gdańskiej ten dług pretendujący do czasu pewnego wytrzymali, a w inszych dezyderjach aby do czasu szczęśliwego cierpliwymi byli, ichm. panowie posłowie upraszać mają.

Srebro z kościołów iż nie na co inszego, jeno na zapłatę żołnierzom konferowane jest, ci co go pobrali, gdzie go obrócili, rationem tego aby oddali, albowiem to od R.P. cokolwiek Kościołowi wzięto, felicii tempore nagrodzić R.P. submitowała się i aby już więcej srebra tego z kościołów nie brano. Osobliwie za klasztorem i kościołem oo. Bernardynów sokalskich, którzy tylko ex ipsa elemosina victum et amictum mają, a konwent onych i kościół pomieniony przez wszystkie inkursyje nieprzyjacielskie, jako to na szlaku odpór dając i zastawiając się, na municyją i aparamenta wojenne zawsze siłą spendują i aby tym dalej umacniali się w rekwizyta do obrony miejscu temu należące, tak chwalebne i świętobliwe województwu naszemu, także i wołyńskiemu, propter reclinatorium podczas inkursyje wszelakiej nieprzyjacielskiej jest bardzo potrzebne i chwała Najwyższemu Panu nieustawająca na tem miejscu odprawuje się, i nam wszystkim przez przyczynę Przeczystej Panny Maryje do Boga Wszechmogącego drogę toruje, o to, aby byli wolni od wydania srebra kościoła swego, pokornie i uniżenie Majestatu J.K.M. p.n.m. nomine totius nobilitatis nostrae upraszać mają ichm. panowie posłowie. Także też i kościół oo. Dominikanów bełskich świeżo przez nieprzyjaciela [652] koronnego zrabowany, aby od tego wydania srebra był uwolniony, tymże sposobem J.K.M. p.n.m. upraszać mają ichm. panowie posłowie. Insi zaś ichm. panowie duchowni, którzy fundacje i beneficja wielkie mają, aby wydaniem tego srebra z kościołów od łanowego żołnierza [się] nie zasłaniali i we wszystkich podatkach zarówno z nami pociągali, postrzegać mają ichm. panowie posłowie.

Sejmiki generalne, jako to przed tym bywały w Korczynie, w Słonimie, aby odtąd już ustawały, a partykularne odprawowane były, o to się ichm. panowie posłowie starać mają. Miasto korczyńskiego sejmiku aby zjechawszy się na sejm, modelusz taki między sobą umówili i postanowili, z senatory województwa swego zniósłszy się posłowie prywatnie i zgodziwszy się, aby z każdego województwa jeden tylko poseł umówioną kondycją, zgodnie między sobą referował w izbie senatorskiej.

Przywileje na przywileje in grave damnum et praeiudicium possessorum z kancelaryj J.K.M. aby nie były wydawane, także i przywileje z okienkami, pilnie przestrzegać mają ichm. panowie posłowie.

Indygenaty aby afektującym na nobilitacje były konferowane, tedy kontradycować ichm. panowie posłowie nie mają.

Stosując się też do uchwały konwokacyjnej blisko przeszłej warszawskiej o piechocie łanowej in vim pospolitego ruszenia postanowionej i terażniejszej J.K.M. instrukcyj, oczekiwaliśmy obersztera tej naszej piechocie od J.K.M. naznaczonego, którego że my dotąd nie mieli i nie widzieli, tedy praecavendo w tym indemnitati i omieszkania województwa naszego w tej wyprawie piechoty łanowej, obraliśmy z pośród braci województwa naszego do prowadzenia tej piechoty za rotmistrza jm. pana Stanisława Wierzbickiego cześnika bełskiego, który [653] ^a zarówno z piechotami od województwa wystawionemi stawać powinien będzie. Który aby od J.K.M. za rotmistrza był ufirmo-

wany, ichm. panowie posłowie efficere mają, także aby to laudum terazniejsze sejmiku naszego województwa bełskiego in toto constitutione aprobowano było.

A iż wola J.K.M., aby sądy formowane były przy województwach casuarum fisci ratione retentorum, inibunt rationem cum statibus ichm. panowie posłowie.

A że w województwie naszym, tak dla częstych inkursyj nieprzyjacielskich, jako też przez zejście fatis i odmianę sądu bełskiego ziemskiego, iż przez lat już to 7 sądy ziemskie silent, przez co w krzywdach swych obywatele tegoż województwa wielką zwłokę ponoszą i szkodę nie tylko w sądeniu sądów ziemskich, ale i przez niewydanie z ksiąg zapisowych albo jakichkolwiek ekstraktów do Trybunału teraz należących, gdy dotąd jeszcze sądu ziemskiego bełskiego zupełnego nie mamy, tedy to efficere ichm. panowie posłowie mają, aby z akt ziemskich bełskich i grabowieckich nie tylko czasu naznaczonego sądów, ale też i innego czasu rekwirującym, exemplo innych województw, lubelskiego i lwowskiego, wolne było wyjęcie każdemu zapisów sobie potrzebnych ekstrakty in praesentia officialium terrestrium, albo li też na to osobiłwie wybranych. To aby było constitutione approbatum upraszamy.

A iż in tam praegnanti periculo ratując prawie upadającą Ojczyznę i kościołom Bożym nie folgując, srebra z onych dla prętszego zapłacenia żołnierzom i domy Boże ogalać przyszło, przy której że się też i Żydzi ze wszytkiem zaszczycają, aby też ratione pogłównego większą sumę niżeli przedtym do skarbu dawali dla wypłacenia [654] ^a o tem się z posłami województw innych panowie posłowie nasi powinni będą znosić.

Ponieważ też jm. pan Stanisław z Sarbiewa Sarbiewski starosta grabowiecki częste i znaczne nie tylko fatygi, ale też i koszty niemałe z odwagą zdrowia swego dla usługi R.P. województwa naszego bełskiego, żadnej okazji nie omieszkując, znaczny uszczerbek w substancyjej swojej ponosi, na którego merita wzgląd mając województwo nasze osobiłwie ichm. panom posłom swym zleciło pokornie i usilnie upraszać J.K.M., aby in vim gratitudinis zasług i kosztów jm. panu staroście grabowieckiemu, którego zasługi i dexteritas samego Majestatowi J.K.M. nie tajna jest, koszt ten, który na restauracyją zamku grabowieckiego pod ten czas nieszczęśliwy na Ojczyznę de proprio aerełożył, aby mu był nagrodzony, Modryń⁶² i Witków⁶³ bona regalia post sera fata modernorum possessorum aby do starostwa grabowieckiego inkorporowane były, gdyż to starostwo bardzo w prowentach swych jest szczupłe.

To też ichm. panowie posłowie mają u J.K.M. expostulare, aby dwory szlacheckie w zamku bełskim, tak te już pobudowane, jako i te, które budować mają, J.K.M. p.n.m. aprobował, a to propter ipsam securitatem miejsca tego i zgromadzenia większego podczas inkursyj nieprzyjacielskich, aby bezpieczniejsze reclinatoria mieli.

Zamoście, które tak R.P., jako i województwu bełskiemu w tak ciężkich i częstych inkursyjach nieprzyjacielskich i oblężeniach qua reclinatorio zostawało, teraz noviter per casum et conflagrationem nimia zdezelowane, iż od świątobliwych przodków J.K.M. p.n.m. libertacyjami zaszczycalo się zatym [655] ^a

⁶² Modryń, wieś w woj. bełskim, w starostwie hrubieszowskim (ob. w pow. hrubieszowskim, woj. lubelskim).

⁶³ Witków, wieś w pow. bełskim, w tenucie poturzyńskiej (ob. w pow. tomaszowskim, woj. lubelskim).

^b ^cintercedować też mają ichm. panowie posłowie imieniem województwa naszego za w. jm. panem Jerzym z Tęczyna Ossolińskim starostą piotrkowskim do J.K.M., aby konferowane starostwo piotrkowskie i używaniem utwierdzone przywrócone było, które jest przez jm. pana wojewodę ruskiego⁶⁴ illegitime jm. odebrane, a odważne dzieła jm. panu wojewodzie aby rekratyfikowane i nagrodzone innym sposobem były, pilnie upraszać J.K.M. p.n.m.

Starostwo buskie, ponieważ wszystko prawie penitus i ze wsiami funditus jest zniesione przez nieprzyjaciela i zamek spalony, że koła nie zostało, iż prawie w pustyni obrócono tak, że i jurydyki nie masz kędy odprawować, tedy zlecamy to ichm. panom posłom, aby się starali u J.K.M. i R.P. o asekurację taką, jaka jest innym grodom województwa naszego ratione fortyfikowania i budowania zamków de proprio aere per constitutionem przeszłego sejmu⁶⁵, ponieważ się jm. pan starosta buski⁶⁶ z tem ozywa, iż chce budować i fortyfikować zamek buski.

Mają też intercedować ichm. panowie posłowie za jm. panem Mikołajem Łaszczem do J.K.M., który lubo jest honore privatus, stale jednak miłość swą Ojczyźnie oświadczając in visceribus onejże tułał się (nie tak jako insi), trwał i pod żadną protekcją nieprzyjacielską nie uciekał się. Nomine tedy totius palatinatus upraszać mają, aby onemu glejt ad comprobandum cum parte ex benignitate S.R.M. był wydany z kancelaryj J.K.M.

Także i za jm. panem Jerzym Piwem, R.P. zasłużonym i po różnych ekspedycjach doświadczonym, in vim też gratitudinis zasług jego chorągwo buskie aby było onemu konferowane, ichm. panowie posłowie J.K.M. upraszać mają. Tudzież chorągwo horodelskie jm. panu Mikołajowi Dramińskiemu, człowiekowi rycerskiemu i teraz w służbie R.P. zostającemu, takimże sposobem, jako jm. panu [Wojciechowi] Czarnołoskiemu chorągwo grabowieckiemu z łaski J.K.M. konferowane było, starać się ichm. panowie posłowie mają upraszać J.K.M. p.n.m.

A że województwo nasze bełskie za asygnacją j.w. jm. pana wojewody krakowskiego, hetmana wielkiego koronnego⁶⁷, z dóbr dziedzicznych naszych, jedni po zł 25, a drudzy więcej z łanu każdego według kwitów poborowych dali, co gdy kwitami od tych deputatów spod różnych chorągwi danymi weryfikować się będzie, upraszamy i ichm. panom posłom to naszym zlecamy, aby to przyjęto było w koekwacyą z inszemi województwy, także insze podatki, któreśmy do skarbu nad insze województwa różnie, gdzie tylko necessitas Reipublicae expostulabat, wnieśliśmy i spendowali, co ichm. panowie posłowie elucydować będą.

Osobliwie też to zlecamy ichm. panom posłom naszym, iż niektórzy dissidentes, mianowicie ariani, podczas inkursyi szwedzkich loco filiis pro hostibus Patriae ozwali się, przez wydanie między sobą uniwersałów, powstawający na zniesienie wiary katolickiej a potem swobód^c naszych i dostojeństwa J.K.M. p.n.m., o czym J.K.M. manifeste

⁶⁴ Stefan Czarniecki wojewoda ruski.

⁶⁵ Konstytucja sejmu 1655 r. „Restauracya zamków bełskiego, grabowieckiego i rubieszowskiego” (Vol. const., t. 4, vol. 1, s. 362).

⁶⁶ Stanisław Głogowski starosta buski.

⁶⁷ Stanisław Potocki wojewoda krakowski, hetman wielki koronny.

constat, ci wszyscy, którzy autorami tego byli, cum suis complicitibus aby byli o to serio sążeni, instare serio do J.K.M. p.n.m. mają nasi ichm. panowie posłowie i powinni będą.^b

Samuel Sokół sędzia ziemski buski, marszałek natenczas i dyrektor sejmiku teraźniejszego koła rycerskiego województwa bełskiego

^a uszkodzona karta, kilka słów nieczytelnych ^{b-b} fragment również w Rp. 2 ^{c-c} tekstu brak w Rp. 1 – ewidentnie brak jednej karty, która musiała być w księdze jeszcze przed II wojną, kiedy tekst przepisywał W. Hejnosz; ten fragment wydano za odpisem W. Hejnosza

15. Sejmik deputacki w Bełzie, 9 września 1658 r.

Nie odnaleziono informacji o sejmiku. W spisach jako deputata województwa bełskiego wymieniono Stanisława Wierzbickiego cześnika bełskiego (Deputaci, cz. 2, s. 275).

16. Sejmik relacyjny w Bełzie, 18 września 1658 r.

Uchwał sejmiku nie odnaleziono. Sejmik pomimo udziału zaledwie 7 uczestników zakończył się pozytywnie i załimitował do dnia 21 października 1658 r., zob. laudum poniżej.

1. Deklaracja posłów województwa bełskiego na sejmie w sprawie podatków i sejmiku relacyjnego.

Vol. const., t. 4, vol. 1, s. 422.

Województwo bełskie sumę korespondującą dwudziestom półszostom poborom, sine abiuratis, sejmik relationis 18 septembris [1658].

17. Sejmik z limity w Bełzie, 21 października 1658 r.

1. *Uniwersał Aleksandra Stanisława Bełżeckiego wojewody podolskiego, starosty bełskiego w sprawie zwołania sejmiku z limity (powtórnego sejmiku relacyjnego) w Bełzie na dzień 21 października 1658 r. – Bełż, 14 października 1658 r.*

Rp. *AP Lublin, 10 Ks. gr. grabowieckie 89, s. 47-48 – oblata; w grodzie grabowieckim oblatował woźny Prov. Mikołaj Więckowski w dniu 19 października 1658 r. [Sabbatho in crastino festi Sancti Lucae Evangelistae a. D. 1658].*

Aleksander Stanisław z Bełżca na Cieszanowie Bełżecki wojewoda generalny ziem podolskich, bełski etc. starosta.

Nie chcąc deesse temu zacnemu województwu, ponieważ w.m.m. panowie obywatele, w.m.m. panowie i bracia wszyscy o sejmiku relacyjnej nie wiedzieli, ani per constitutiones publicationem, ani przez żaden uniwersał, ale tylko 7 osób zjechało się było. A nie chcąc przy tym remory dalszej w podatkach R.P., do których ani poborców do wybierania poborów, ani w czopowym ordynacyjnej dostatecznej obmyślono, a za zjazdem ^apodczas^a sądów kwerelowych zszedłszy się in locum consultationibus destinatum i ten 7 osób zmówiony consensus byleć wszytkiej w przeszłym kole nie podobał, i owszem, protestacje pozachodziły de nullitate niektórych punktów na tamtym zjeździe postanowionych, tedy unaniami consensu ciż ichm. panowie naznaczyli zjazd dla dostatecznego naradzenia się o wszystkim, co concernit bonum publicum, na dzień 22 octobris. Który dzień aby był przez uniwersał jm. pana podkomorzego bełskiego⁶⁸ obwieszczony po grodach, z koła swego ichm. panowie i bracia upraszali. Co że jm. pan podkomorzy ^{b...}^b będąc ichm. w.m.m. ^{c...}^c [48] pro die praeinominata dla dostateczniejszego namówienia się i konferencyjej około całości publicznych spraw ichm. panów ten uniwersał do wiadomości podaje i podpisem ręki mojej i przy własnej pieczęci stwierdzając. Dat w Bełzie, die 14 octobris anno 1658.

A[leksander] Bełżecki woje[woda] podolski, staro[sta] bełski

Locus sigilli

^{a-a} uszkodzony tekst, lekcja niepewna ^{b-b} w tym miejscu jedna linia nieczytelna ^{c-c} w tym miejscu kilka słów nieczytelnych

2. *Laudum sejmiku relacyjnego województwa bełskiego z limity w Bełzie, 21 października 1658 r.*

Rp. *AP Lublin, 10 Ks. gr. grabowieckie 253, k. 123-125v – ekstrakt z grodu; na dokumencie brak daty oblasy; część tekstu zniszczona, odtworzone fragmenty podano w nawiasach.*

⁶⁸ Marcin Mirz Brzezicki podkomorzy bełski.

My dygnitarze, urzędnicy i rycerstwo województwa bełskiego, zjechawszy się na kontynuacją sejmiku relationis z sejmu walnego warszawskiego in anno 1658, na dzień 21 octobris z sejmiku przeszłego die 18 septembris zaczętego, do Bełza naznaczony, stosując się we wszystkim do uchwały sejmu walnego teraz szczęśliwie odprawionego, takowe czynimy postanowienie.

A naprzód, ponieważ prowiant jest na sejmie wojsku R.P. pozwolony, tedy do wybierania onego uprosiliśmy zgodnie jm. pana Kaspra Trębińskiego, który zarazem w kościele farnym bełskim, in praesentia nas wszystkich przysięgę ad altare, jako ten urząd swój fideliter egzekwować i oddawać wojsku ma, i tym dysponować według ordynacyjej sejmowej, wykonał. Ale że wojsko, które w województwie naszym natenczas obozem stało, za którym j.w. jm. pan wojewoda krakowski, hetman wielki koronny⁶⁹ powagą swoją do koła naszego instancją wnosieł, żeby województwo nasze prowiant od nas należący temu wojsku, tu obozem stojącemu, oddało, do czego my przychylając się, zleciliśmy jm. panu Trębińskiemu prowiantmagistrowi naszemu, aby takowym porządkiem, jako opisała konstytucya, wybierał cum abiuratis według kwitów poborowych ostatnich, to jest z łąnu jednego żyta korcy półtora, słodu korcy półtora, owsa korcy trzy, grochu ćwierć jedną, krup także ćwierć jedną miary sandomierskiej, w którym korcu ma być garcy 24, z dziesięci zaś łąnów jałowica jedna i poleć słoniny. A kto by też to chciał płacić gotowemi pieniędzmi, tedy według konstytucyjej dać powinien z łąnu za wszystko zł półtora. Skład tego prowiantu w Bełzie naznaczamy, dla którego złożenia gospody ex officio mają być naznaczone. A te prowianty za dyspozycją jm. pana hetmana wielkiego koronnego i za kwitem jm. dawać będzie powinien. Salarium jm. panu Trębińskiemu względem prac jego naznaczamy zł 300 i jeśli by ekspensa jakiełożył na to potrzebne, tedy to przy likwidacyjej nagrodzić obiecujemy. Na które to salarium i ekspensa z tych miasteczek i wsi, które by łąnów nie miały, dwoje podymne wkładamy, a jm. pan Trębiński wybrawszy z tego, rationem województwu dać powinien. Na żadne zaś insze salaria żadnym prowiantmagistrom wojskowym nie pozwalamy.

A że na sejmie deklaracyja stanęła wydawać sumę correspondentem dwudziestu i półszósta poborów sine abiuratis według starych kwitów, tedy że zniszczenia nasze, tudzież szczupłości akcyzy i czopowego, i dla krótkości czasu tak wybierania [123v] tych podatków pomienionych nie mogliśmy mieć natenczas ratunku do wypłacenia tej sumy, tedy sobie ciężko czyniąc, a stosując się do uchwały sejmowej, pozwalamy wydać 10 poborów sine abiuratis, według starych kwi[tów] i rejestru pana [Jana] Lipskiego anno 1618, ponieważ registr[u] anno 1629 nie mamy. Więc jeśli by się tacy należeli stanu szlacheckiego, którzy nie mając posesyi swojej, a sumy fruktyfikujące m[a]ją i niemi handlują, więc i ci, którzy w płacie sumy mają i biorą prowiz[yję], od nich taki każdy od zł 100, trzy zł dać powinien. Które to pod[atki?] mają być wydane ad ultimos dies novembris, sub poenis de retentoribus san[citis]. Ostatek zaś poborów, to jest półszesnasta, zostawujemy do wypłacenia z cz[opo]wego i akcyzy, odebrawszy rationes od ichm. panów administratorów. Te zaś miasta i miasteczka, i wsi, które łąnów nie mają, pięcioro podym[nego] loco poborów płacić będą powinni, według dawnych

⁶⁹ Stanisław Potocki wojewoda krakowski, hetman wielki koronny.

kwitów i regestrów anno 1629. Które podymne współ z akcyzą i czopowym, furmanką i prasolką, która furmanka i prasolka do czopowego należy, i od sum fruktyfikujących mają wchodzić na wypłacenie półszesnastu p[obo]rów. A że urząd grodzki bełski wybiera tych podatków reunit, tedy do wybierania poborów i podymnych, i ich akcydency w konstytucyj anno 1629 opisanych i w regestrach dawnych specyfikowanych, i od sum fruktyfikujących zaledwieśmy uprosili jm. pana Piotra Stoińskiego, który in facie nas wszytkich ad altare przysięgę super fidelitatem iuxta constitutionem 1629⁷⁰ wykonał. Któremu salarium po gr jednemu od zł przy odbieraniu poborów, zarazem i od kwitu gr trzy naznaczamy. Z czego wybrawszy, ma rationem oddać coram iudicio formato, a nie przed skarbem R.P., i tę sumę na komisję przysłał na zapłatę wojsku oddać powinien i kwit od ichm. panów sędziów tychże formati iudicii, za oddaniem sum wybranych otrzymywać będzie i przed sądem Trybunału Radomskiego odpowiadać nie będzie powinien. A ponieważ czopowe uchwałą sejmu blisko przeszłego warszawskiego dane jest w moc województwom, aby się nie na żadne largicyje, ale na zapłatę wojsku J.K.M. obracało, które przez ten rok 1658, który się poczynął in anno 1657 feria 2 post festum Sanctae Hedvigis [22 października] w administracyj j.w. jm. pana Aleksandra Stanisława Bełzeckiego wojewody podolskiego zostawało, a czas administracyi tego czopowego na takowyż czas skończył się, i uchwałą województwa naszego na fortyfikacyą zamku bełskiego ordynowane było, z czego j.w. jm. pan wojewoda podolski zarazem skuteczny przed sądem formati iudicii rachunek powinien uczynić, wiele ten rok fruktyfikował z tego czopowego i na co jm. tę sumę obrócił. Residuitatem loci, jeśli się co pokaże, do półszesnastu poborów oddać powinien [124] j.w. jm. pan wojewoda podolski. Na terazniejszy zaś rok 1658, który się zaczął a feria 2 post festum Sanctae Hedvigis [21 października] i kończyć się ma na takowyż czas in anno 1659, tegoż j.w. jm. pana wojewody podolskiego, starosty bełskiego uprosiliśmy za administratora tego czopowego do roku zupełna jednego. Który jako fideliter ma administrować tym czopowym praestito iuramento w kościele ad altare in facie braćiej wszytkich, aby się to czopowe nie na żadne insze ekspensa, tylko jako jest mens constitutionum et laudi, to jest na zapłatę wojska J.K.M. i zaszczytowanie półszesnastu poborów. Z którego czopowego j.w. jm. pan wojewoda podolski submituje się dać ad inhoationem Komisyye Lubelskiej, to jest na zapłatę wojsku zł 2 tys., z ostatka zaś tego czopowego powinien dawać rationem według naznaczenia czasu od ichm. panów sędziów formati iudicii, stosując się do dawnych zwyczajów, i także na zapłatę wojsku oddawać to będzie powinien. Elekcyja zaś administratora do tego czopowego na przyszłe czasy albo aprobowanie tegoż jm. diem feriam 2 post festum Sancti Hedvigis in anno 1659 [20 października], to jest od czasu sejmiku niniejszego, sive laudo sejmem approbato naznaczamy. Salarium dla dozoru succollectorum jm. pana wojewody podolskiego zł tysiąc naznaczamy.

A że także i akcyza dana jest w moc województwom, aby była "inkludowana" do dwudziestu półszosta poborów na zapłatę wojsku, którą w województwie naszym dotąd w. jm. pan Stanisław Głogowski starosta buski w miastach J.K.M. trzymał, który ma ex

⁷⁰ Uniwersał poborowy sejmu 1629 r. „Czas oddawania poborów koronnych” (*Vol. const.*, t. 3, vol. 2, s. 78).

nunc przed ichm. pany sędziami formati iudicii rationem dać i to, co się pokaże, na zaszczytowanie dwudziestu półszóstą poborów oddać zarówno z przyszlą akcyzą. Na co ma mieć kwit od ichm. panów sędziów, aby nie był w skarbie ^bużycy^b R.P. inkwietowany. Do której akcyzy za rok niniejszy, który się zaczął a die 18 septembris uprosiliśmy tegoż jm. pana starosty buskiego, aby tę akcyzę z miast J.K.M., także duchownych i szlacheckich wybierał. Który zarazem w kościele ad altare super fidelitatem praestitit iuramentum i to, cokolwiek wybierze, nie na insze potrzeby, tylko na zaszczytowanie dwudziestu półszóstą poborów na zapłatę wojsku obrócił. Z czego ma co ćwierć roku czynić przed ichm. pany sędziami calculationem, na czasy od ichm. panów praefigowane. A że już teraz jm. pan starosta buski tak z miast J.K.M., tak duchownych i szlacheckich wziął w administracją swoją tę akcyzę, tedy z niej na zapłatę półszesnastu poborów powinien dać zł 8 tys. na Komisję Lubelską, który i więcej na tenże czas dać deklarował. Instruktarz [124v] przy wybieraniu tej akcyzy teraz na sejmiku spisany i ręką jm. pana podkomorzego bełskiego podpisany⁷¹, do miast i miasteczek ma być podany, podług które[go] ta akcyza wybierania ma być bez depaktacyjej i uciążenia ludzkiego. A jeśliby kto od subkolektora był depaktowany niesłusznie, tedy przed sądem forma[ti iu]dicii respondere ma. Ażeby ujma prowentu akcyzy w miastach nie była, [we] wsiach żadne targi być nie mają pod utraceniem sprzedających rzeczy, nie [o]chroniając w tem nikogo, choćby też i na kościelnych gruntach mercatum ^c i ^bliquores^b sprzedawane były. Salarium od złotego grosz jeden naznacza[my]. A jeśliby się to znalazło, że przed sejmem z dóbr szlacheckich nie pozwoloną wybierano akcyzę do skarbu przez jm. pana administratora, takiemu szlachcicowi de facto, w którego majątności wybierano, ma być przywrócona. Insuper na wypłacenie tak wielkich sum wszystkie retenta, tak dawniejszych poborów i czopowego ab anno 1654, jako i przeszłych 24 poborów, także i 15, i inszych, które były wybierane, cokolwiek jest przy panach poborcach dawniejszych i pośledniejszych, zapłaciwszy poczęte asynagacje, także administratorów czopowego i akcyzy, praesenti laudo do inkludownia tychże dwudziestu i półszóstą poborów oddać naznaczamy.

Których wszystkich podatków, tak przeszli, dawniejszy panowie poborcy, jako i pośledniejszy, więc i ichm. panowie administratorowie czopowego i akcyzy koronnych, co kwity z administracyjej mają, indilate dochodzić, ewinkować sub poenis in constitutione descriptis mają, dla których retent pomienionych wszelkich podatków, tak przeszłych, jako i teraz uchwalonych, sądy generalne causarum fisci, anteriori laudo postanowione, z urzędem grodzkim i deputatami praesenti laudo reasumujemy. Których sądów kondemnaty ad instantiam instigatoris, aby finalem executionem na retentorów, tak poborów dawniejszych, świeższych zatrzymanych, akcyzy i czopowego, także prowiantu naznaczonego, tak stanu szlacheckiego, jako i magistratus civilis in bonis Regalibus, którzy iure suo gaudent, ichm. panowie starostowie sine quavis ad citatione et dilatione czynili i przywodzili iuxta praescriptum constitutionum. Które sądy i egzekucyje na tydzień przed Trybunałem Radomskim kończyć się mają. A po skutecznym dosyć uczynieniu, tak od ichm. panów administratorów, jako i poborców, ichm. panowie sędziowie kwity oddać conventi powinni, a wszyscy ichm. panowie

⁷¹ Marcin Mirz Brzezicki podkomorzy bełski.

administratorowie i poborcy, sine ad citationem retentorów wzdawać iuxta praescriptum legis będą powinni. A in quantum by nam te terażniejsze, uchwalone na sejmiku podatki nie wystarczały ad correspondentem summae dwudziestu i półszósta poborów, co ex calculatione [125] ichm. panów poborców i administratorów patebit, tedy vigore eiusdem laudi, constitutione approbati, za uniwersałem przez jm. pana podkomorzego bełskiego wydanem, zjechać się, i tam consulere o defektach podatków mamy.

A że niektóre miasta i wsi w województwie naszym z dóbr J.K.M., także duchownych i szlacheckich łanową piechotę, albo też postanowienie pieniędzy z łanów według uchwały sejmowej i sejmiku naszego do inszych województw wyprawili, lub też te pieniądze łanowe oddali, tedy inhaerendo laudo nostro anteriori ta piechota do województwa naszego ab actu praesenti in decursu duarum septimanarum ma być rewowowana, albo pieniądze z łanów do rąk jm. pana Glaubicza⁷² oberstera województwa naszego przez posesorów i dzierżawców mają być oddane, sub poenis ratione retentionis exactionum sancitis per iudicium formatum, od województwa naszego decernendis et publicandis. Których pen egzekucja nieodwłoczna ma być super bonis in contravenientes sancitis.

Którą to uchwałę sejmiku naszego zgodnie postanowioną zleciliśmy jm. panu Aleksandrowi Gruszeckiemu marszałkowi koła naszego podpisać imieniem nas wszystkich i to laudum do akt grodzkich bełskich według trybu pospolitego podać. Działo się w kościele farnym bełskim, na zwyczajnym miejscu konsultacyjom naszym, dnia 21 oktobra r. P. 1658.

Aleksander Gruszecki jako dyrektor sejmiku imieniem wszystkich ichm. podpisuję się

Locus sigilli

^a w Rp.: niekludowana ^{b-b} lekcja niepewna ^c uszkodzona karta, brak jednego słowa

3. *Ordynans Marcina Mirz Brzezickiego obwieszczający instruktarz akcyzy – Bełż, 22 listopada 1658 r.*

Rp. CDIAUL, *Fond 1, Opis 1, 248, s. 973-975 – oblata; w grodzie bełskim oblatował Nob. Stanisław Sobieszczański sługa wojewody podolskiego i starosty bełskiego.*

LSB 1572-1668, s. 326-327.

Ordynans i ustawa akcyzy z sejmu blisko przeszłego w roku 1658 [974] województwom w dyspozycję podane.

Województwo bełskie takowy stanowi dla gwałtownej R.P. potrzeby i dla większego długu wojsku borgowemu, które przez czas niemały zapłaty swojej od R.P. nie odniósłszy przyszło na sejmie walnym warszawskim przystąpić do tego, aby tak ciężki dług jako najprędzej zniesiony był. Iż akcyza, która nie bez wielkiego uciążenia ludzi

⁷² Jan Krystian Glaubicz oberster piechoty łanowej województwa bełskiego.

ubogich być musi, na sejmie walnym warszawskim namówiona, jest w moc i dyspozycją województwom podana, aby dla tak wielkiego spustoszenia wsi i miast, przez co dyminucja podatków rolnych wielka być musi, aby tedy w nagrodę tego tym nowym podatkiem mogły się zaszczycać województwa, instruktarz akcyzy takowy podajemy, mając publicam legem przed oczyma, a mianowicie novellam constitutionem.

Akcyzę generalną po wszystkich miastach i miasteczkach królewskich, duchownych, szlacheckich, żadnymi się nie zaślaniając przywilejami, wolnościami, listami, według konstytucyj na przeszłym sejmie uchwalonej, nie tylko a victualibus et liquoribus, ale i od towarów wszelakich omni mercatura i re vendibili do roku, albo póki to konstytucją rewowano nie będzie, postanawiamy, deklarując pensionem a vendentibus towarów wszelakich in genere po gr 2 od zł, a victualibus zaś od tych, co kupują, to jest ab ultimis consumentibus także od zł po gr 2. Względ mając na ludzi ubogich, aby gdy który wieśniak lub jakikolwiek człowiek ubogi za pół zł przeda, aby grosz od niego był wzięty, gdy za połowę tego, półgrosza dać ma, et per consequens ^anizszą^a sprzedaż. Od której akcyzy żaden cuiuscunque status, generis, conditionis ulegać ani się uchraniać nie będzie mógł.

Kupcy, kramarze, Sz[k]oci wszelakich towarów swoich registra prawdziwe z podpisem rąk swoich administratorowi albo subkolektorom jego oddać mają i podług tego rejestru akcyzę rzeczy poprzedanych płacić, sub amissione rerum vendibilium et poena arbitraria. O co forum przed ichm. panami sędziami causarum fisci noviter postanowionemi. Od likworów zaś wszelakich, a naprzód od wina wszelakiego beczki, za których dał zł 100, od każdego zł kładąc po gr 2, zł 6 i gr 20, od beczki miodu przasnego według ceny i taksy po gr 2 od zł, od beczki piwa, już nie patrząc taksy ani sprzedaży, ale od beczki, w której garcy 60, gr 20, od mniejszych zaś ducta proportionie beczek. A beczki w każdym mieście i miasteczku, gdzie jako zwyczaj niósł, równe być mają, to jest [975] gdzie garcy 60, 50, 40, tak i teraz być powinni, żeby z każdego szynkarza jedna liczba była garców w beczce, pod winą utracenia piwa.

A żeby tego prowentu nikt się nie uchraniał, we wszelakich jurysdykcjach, gruntach, domach królewskich, duchownych, szlacheckich, w miastach i miasteczkach będących postanawiamy, żeby akcyzę z osobna od czopowego według uniwersałów administratorów czopowe płacono. A żeby dyminucja jaka w akcyzie nie działa się, praesenti laudo postanowiono jest, aby po wsiach targi i sprzedaży nie były, sub amissione rerum vendibilium ex delatione cuiusvis. Pokazałoby się, żeby gdzie targi odprawowały się, tedy i we wsi od sprzedających towarów płacić powinni, także i ci, którzy by byli refragarii tej uchwale sejmowej, od sejmiku aprobowanej, tedy ma być karany poenis de retentoribus pecuniae publicae sancitis, videlicet triplici pensione cum refusione damnorum.

Którą to akcyzę wszyscy generaliter, w sposób wzwyż pomieniony płacić powinni, sub poenis in constitutione descriptis. A jeśliby też kto od subkolektorów tej akcyzy był uciążony depaktowany, nie według tego ordynansu wyciągając, powinien respondere ad instantiam ukrzywdzonego coram formato iudicio praevia citatione, a karany ma być poena arbitraria iudicii.

Co aby do wiadomości wszystkim przyszło, takowy instruktarz do miast i miasteczek rozsyłam. Na co dla pewniejszej wiary temu dania ręką się swą podpisuję i pieczęć kładę. Datum w Bełzie, die 22 septembris a. D. 1658.

Marcin Mirż Brzezicki podkomorzy bełski m.p.

Upominam, aby podług tego instruktarza akcyza wybierana była, żadnemi inszemi nie zasłaniając się instruktarzami albo listami, pod karaniem w prawie opisanem. Idem qui supra m.p. W Pukarzewie, die 28 novembris a. D. 1658.

^{a-a} w Rp.: niszczą

18. Sejmik z limity w Bełzie, 15 stycznia 1659 r.

Uchwał sejmiku nie odnaleziono. Jedyna informacja na temat sejmiku zob. laudum z 28 lutego 1659 r. Był to prawdopodobnie sejmik zebrany za uniwersałem Marcina Mirż Brzezickiego podkomorzego bełskiego, zgodnie z postanowieniem sejmiku z 21 października 1658 r.

19. Sejmik przedsejmowy w Bełzie, 28 lutego 1659 r.

1. *Uniwersał Jana Kazimierza zwołujący sejmik przedsejmowy w Bełzie na dzień 28 lutego 1659 r. – Toruń, 12 stycznia 1659 r.*

Rp. AP Lublin, 10 Ks. gr. grabowieckie 89, s. 151-153 – oblata; w grodzie grabowieckim oblatował woźny, Prow. Mikołaj Węckowski w dniu 3 lutego 1659 r. [feria 2 in crastino festi Purificationis Beatissimae Virginis Mariae proxima a. D. 1659].

Druk: ASWPiK 1655-1668.

2. *Laudum sejmiku przedsejmowego województwa bełskiego w Bełzie, 28 lutego 1659 r.*

Rp. CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 248, s. 223-228 – oblata; w grodzie bełskim oblatował marszałek sejmiku, brak daty oblatty.

LSB 1572-1668, s. 328-330.

My senatorowie, dygnitarze, urzędnicy i rycerstwo województwa bełskiego, zjechawszy się na sejmik dzisiejszy za uniwersałem J.K.M. dla obrania posłów przed sejmem sześćniedzielnym złożony, a referując się do laudum województwa naszego die 15 ianuarii anno praesenti uchwalonego, w którym *continuat*o vigore constitutionis obmyślenia na wypłacenie podatków zachowaliśmy sobie, do tego za produkowaniem sobie dekretu Komisyye Lubelskiej przez jm. pana [Piotra] Stoińskiego poborcę naszego, takowy natenczas uchwały naszej sposób in *supplementum defectuum* podatków czyniemy.

Ponieważ dla srogich dewastacyi i w województwie naszym podatków na sejmie deklarowanych oraz wszystkich żadnym sposobem nie podobna abyśmy wydać mogli, nic jednak deklaracye sejmowej w podatkach wyrażonej nie ubliżając, co *possibilitas* natenczas pozwala, a niżej mianowane podatki wydać uchwaliliśmy. Stosując się przy tym do dekretu Komisyye Lubelskiej, iż jm. pan Stoiński poborca nasz cum *abiuratis* 10 poborów wybrał, tedy tychże 10 poborów sine *abiuratis* podług rejestru dawnego jm. pana Lipskiego dobierać ma, eo *praecustodito*, iż popi w tym rejestrze napisani po złotemu do każdego poboru tylko dawać winni. A co by więcej miast i wsiów nad rejestr pomieniony jm. pana Lipskiego z rejestrów pośledniejszych pokazywało się, to jm. powinien likwidować, abo i popów, od tych wszystkich także jm. pan poborca podatki odbierze.

Nad to według laudum dnia wyżej mianowanego 15 ianuarii uchwalonego, nowo obmyślane podatki, to jest od Żydów za czeladź chrześcijańską obojey płci, których na posługę swą chowają, tak w miastach, jako i we wsiach *ex persona* po zł jednemu do każdego poboru. Także w miastach i w miasteczkach od wszystkich browarników, winników, drążników, hultajów, szynkarek i tych, którzy ze wsiów na zarobek do miast pozachodzili i od wszelakich muzyków po zł jednemu *de persona* do każdego poboru wydawane być mają. Których to wyżej pomienionych akcydencyi, tak czeladzi żydowskiej, jako i w miastach, i miasteczkach browarników, winników i innych wyżej mianowanych magistratus civilis w miastach swoich zregistrować i rejestr do grodu bełskiego podawszy, poprzysiąc [225] będzie powinien tamże w grodzie. Ze wsi także wójtowie przy asekuracye pańskiej od czeladzi żydowskiej *per iuramentum* w grodzie bełskim likwidacyą uczynią.

Takowe zaś od Żydów podatki i inne wzwyż mianowane, także do płacenia 10 poborów mieszczanie z królewskich miast uprzywilejowanych sami, a z nieuprzywilejowanych *tenutarii haeredes* swych miast i wsiów abo *possessores* aby do rąk jm. pana poborcy od dnia dzisiejszego we trzech niedzielach oddali, powinni się będą starać i aby oddane były, do efektu przywieść *sub solutione de suo*. Więcej jednak podatków nad te, które w teraźniejszym laudum są mianowane, wyciągać ichm. panowie poborcy natenczas *viam praecludimus* i potestatem sobie do wybierania więcej podatków *usurpare* nie powinien.

Których to egzakcyi sobie powierzonych jm. pan poborca *rationem coram iudicio fiscali palatinatus Belzensis*, abo jako województwo zechce oddać, uczyni. A że jm. pan poborca przy odbieraniu cum *abiuratis* 10 poborów pro *salario* sobie od poddanych za sumę sine *abiuratis* 10 poborom korespondującą od zł po gr wybrał, tedy i teraz przy

wybijaniu tych podatków nic brać nie powinien, oprócz kwitowego po 3 gr z osobna, jednak na ukontentowanie jm. zł 300 za pracę dać jm. obiecujemy.

Czopowe zaś, które j.w. jm. pan wojewoda podolski⁷³ in administratione trzyma, z województwa naszego 4 tys. złp czyni, jako j.w. jm. pan wojewoda podolski w ryżę to wprawił. Z których teraz dał jm. przez lentwójta bełskiego do skarbu R.P. na Komisji Lubelskiej złp 2 tys., jako to z kwitu skarbowego autentycznego patet. A że tych 2 tys. zł do skarbu danych dla powietrza, które po miastach grasowało i dla zniszczenia wielkiego z miasteczek i ludzi w nich zubożałych jm. nie wybrał, ale de suo dał, tedy ex residuitate 2 tys. złp podług laudum przeszłego circa calculationem defalka względem pomienionego powietrza i salarium na subkolektory jm. potrącone będą.

Akcyzę, którą jm. pan Stanisław Głogowski starosta buski administrował i onę w arendę Żydom za sumę złp 17 tys. na rok jeden zupełny puścił, z czego nam na sejmiku terażniejszym kalkulacją ex laudo nostro anteriori za ćwierć roku uczynioną coram deputatis formati iudicii produkował, a po skończeniu ćwierci roku tę administrację swoją na jm. pana Marcina Mirz Brzezickiego podkomorzego bełskiego i sąd ziemski bełski rezygnował, i więcej tej administracji [226] akceptować nie chciał. Czego że ichm. pomienieni dotąd recusant, tedy na terażniejszym sejmiku naszym uprosiliśmy jm. pana Marcina Mirz Brzezickiego podkomorzego województwa bełskiego i jm. pana Wacława Kaszowskiego sędziego bełskiego, aby o tym prowencie zawiadowali. Pieniądze zaś gotowe, które się ex calculatione pokazały przy Żydach arendarzach, którzy z jm. panem starostą buskim kontrakt mieli, to jest złp 2686, a przez jm. pana sędziego bełskiego odebrane, do skarbu R.P. na wypłacenie poborów należą.

Pokazano też to w kole naszym, iż przed sejmem blisko przeszłym żadnych miast i miasteczek dziedzicznych akcyzy nie wybierano i aż do przeszłego sejmiku wybierać nie pozwalaliśmy. Iż jednak z miasteczka Magierowa⁷⁴ akcyzy wzięto było zł 80, tedy temu miasteczku dziedzicznemu Magierowi te zł 80 w terażniejszą po sejmie akcyzę, z miasteczka tego pochodzącą, ichm. panowie administratorowie akcyzy w rachunek przyjąć i wytrącić powinni.

Iż na przyszłym, da Pan Bóg, sejmie koekwacyja w podatkach województw R.P. wszystkich ad effectum przyjsć ma, tedy ichm. panowie poborcy, także i rotmistrze, i wszyscy, którzy się pieniędzy i podatków województwa bełskiego ab anno 1649 aż dotychczas tknęli, każdy z ichm. i successores ich rachunki, asygnacje, kwity i inne documenta egzakcyi swych abo antecesorów swoich wcześniej, przed wyjazdem na sejm jm. panu Jerzemu Radeckiemu pisarzowi ziemskiemu bełskiemu, posłowi naszemu do rąk oddać będą powinni. A którzy by ichm. teraz tego wcześniej nie uczynili, przez co by zaś na sejmie przy koekwacyji województwo szkodowało, tedy takową szkodę ci, którzy pomienionych dokumentów nie oddadzą, teraz de suo nagradzać województwu sub poena peculatus powinni będą. O co inter causas fisci przed każdym sądem takowi respondebunt.

A że też województwu naszemu wiedzieć należy, jako wiele z kościołów srebra na zapłatę żołnierzowi z województwa naszego wybrano, ponieważ to R.P. feliciori

⁷³ Aleksander Stanisław Bełzecki wojewoda podolski, starosta bełski.

⁷⁴ Magierów, miasto w pow. bełskim (ob. Marepiw w rej. żółkiewskim, obw. lwowskim, Ukraina).

tempore kościołom ma nagradzać, tedy jm. pan podkomorzy ma się w tym znieść z jm. ks. archidiaconem chełmskim, który te srebra z kościołów województwa naszego wybierał, abo z jm. ks. prałatem, który teraz vices gerit jm. ks. biskupa, żeby per decanatos i w plebaniach to obwieścił, skąd by certitudinem województwo [227] nasze miało, jak wielką sumę stąd z kościołów województwa bełskiego wybrano. Która to likwidacyja na przyszłym sejmiku relationis województwu innotescere ma przy podpisie ichm. panów duchownych.

Ichm. też panowie posłowie na ten sejm od nas obrani, iż niektórzy dla pewnych trudności na początek sejmu zjechać nie mogą, przez co by województwo in coequationem w trudność przyjść mogło, tedy w tak krótkim czasie dla wczesnego zjechania jm. panu pisarzowi ziemskiemu bełskiemu, który aby na początek sejmu z dokumentami do koekwacyjej należącemi zjeżdżał, na expensa zł 300 jm. ichm. panowie administratorowie akcyzy dadzą. Konstytucyje, jeśli nie drukowane, tedy per oblatam ad acta podane ex actis wyjąwszy, jeśli będzie mógł, tenże jm. pan pisarz ziemski bełski na sejmik relationis przywiezie.

A że akta ziemskie bełskie przez Moskwę i Kozaki barzo zrujnowane, które prędziej restauracyjej i ratunku potrzebują, a bez kosztu to być nie może, tedy na restauracyją tych ksiąg spółnie ze wszytkiego województwa po gr 6 z łanu przy jednym poborze tylko abo przy terażniejszych podatkach do rąk jm. pana poborcy naszego, abo też jeśli by przy terażniejszych nie dano, tedy przy podatkach po sejmie, in quantum by były postanowione, wydać uchwalamy. A te jm. pan poborca wybrawszy, do rąk jm. pana Jerzego Radeckiego pisarza ziemskiego bełskiego oddać będzie powinien.

A podatków zaś teraz przez to laudum uchwalonych a data laudi praesentis we trzech niedzielach jeśli by kto nie wydał, zaraz ichm. panowie sądowi ordinarii iudicii fiscalis do Bełza na miejsce sądom swym zwyczajne zjechać się mają i retentorów sądzić.

Akta buskie nieprzyjacieli funditus annihilavit, zaczym jeśli by ktokolwiek w domu swym ekstrakty dawno wyjęte zapisów, granic i innych jakichkolwiek aktów miał, żeby do ksiąg dla indukowania tamże podawał, do wiadomości donosimy. Także do ksiąg bełskich też uczynią.

Którą to uchwałę naszą zleciliśmy jm. panu Stanisławowi Wierzbickiemu cześnikowi i dyrektorowi natenczas sejmiku naszego województwa bełskiego podpisać i in maiorem fidem do akt grodzkich bełskich per oblatam podać. Działo się w Bełzie, w kościele farnym na miejscu konsultacjom zwyczajnym, dnia 28 februarii [228] anno 1659.

Stanisław Wierzbicki cześnik województwa bełskiego, dyrektor natenczas koła sejmiku poselskiego m.p.

Locus sigilli

3. Instrukcja dana posłom na sejm z sejmiku przedsejmowego województwa bełskiego w Bełzie, 28 lutego 1659 r.

Rp. 1 CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 248, s. 228-242 – obłata; w grodzie bełskim oblatował marszałek sejmiku.

Inne rękopisy: **Rp. 2** CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 250, s. 381-386 – obłata; w grodzie bełskim oblatowano w dniu 31 marca 1659 r. [feria 2 post Dominicam Iudica Quadragesimalem proxima] – tylko wybrane punkty.

LSB 1572-1668, s. 330-338.

My senatorowie, dygnitarze, urzędnicy i wszystko rycerstwo województwa bełskiego, zjechawszy się do Bełza na miejsce konsultacyjnej sejmiku zwyczajnej za uniwersałem J.K.M. p.n.m. na dzień 28 miesiąca lutego przed sejmem blisko przypadającym nam naznaczony, naprzód podziękowawszy Panu Bogu w Trójcy Św. jedynemu, że już upadła Ojczyznę naszą podźwignąć od wielu nieprzyjaciół następujących uwolnić raczył, tudzież Majestatowi J.K.M. p.n.m. za ojcowskie obmyślanie o całości i zatrzymaniu nas od Boga sobie powierzonych i wiernych poddanych swoich, że wcześniej dobro i całość obmyślać raczy, środki do zatrzymania i uspokojenia Ojczyzny przez instrukcje swoje wcześniej nam podawa.

Stosując się tedy do instrukcyj nam od J.K.M. p.n.m. podanej i do konstytucyj sejmu przeszłego o koekwacyj wyrażnie opisanej, obraliśmy z pośrodku siebie ichm. panów posłów, w. jm. pana Stanisława z Sarbiewa Sarbiewskiego starostę grabowieckiego, jm. pana Wacława z Wysokiego Kaszowskiego sędziego ziemskiego bełskiego, jm. pana Samuela Sokoła sędziego ziemskiego buskiego, jm. pana Jerzego Radeckiego pisarza ziemskiego bełskiego, których cum plenaria potestate na sejm blisko przypadający posyłamy. Którzy wprzód J.K.M. przy oddaniu [229] wiernego poddaństwa naszego podziękowawszy, aby z województwy górnymi i inszemi wszystkimi ichm. panami posłami znosili się i to, co by było wprzód z chwałą Majestatu Boskiego, a potem z całością Ojczyzny, praw i swobód naszych stanowili. Którym takowe artykuły zgodnie namówione podajemy.

A naprzód ichm. panowie posłowie tak, jako na przeszłym sejmie, prywat żadnych aby nie traktowali, ale jurament odprawiwszy, to co właśnie R.P. należy promowowali. A potem, aby ichm. panowie posłowie do żadnej rzeczy nie przystępowali, ażby podług konstytucyj sejmu przeszłego koekwacyja wszystkich podatków dostatecznie wszystkiej R.P. ab anno 1649 odprawiła się i efekt swój wzięła. Do której to koekwacyj ichm. panowie posłowie nasi takowym sposobem accedere mają. In anno 1649 były dwa sejmy, jeden coronationis, na którym sejmie żeśmy byli zdezolowani od nieprzyjaciół, nie pociągano nas do podatków poborów cztery. Na drugim sejmie, in decembri pozwoliło województwo nasze dwoje podymne, jako i wołyńskie. To dwoje podymne wypłacone. Anno 1650 wydało województwo nasze sumę 30 tys. zł znowu na ekstraordynaryjne podatki jeden pobór. Anno 1652 województwo bełskie wypłaciliśmy półtrzecia pobora, na tymże sejmie województwo wydało na stary dług 10, a nowy podatek 8 poborów. Anno 1653 jako R.P., tak i województwo nasze pozwoliło 8 poborów ea declaratione, że zł tysięcy sympla tylko miała czynić. Anno 1654 uchwalone podatki numero 24 pobory

na starą zapłatę cum abiuratis desertatorum et conflagratorum, z których pan poborca czynił w skarbie R.P. calculum, wiadomo co wydał. Eodem anno 1654 pozwoliło województwo naprzód półósma pobora, a potym 15 na nową zapłatę wojsku, które według rachunku skarbowego z poborcami pokazuje, że wypłacili. Pozwoliło było na tymże sejmie znowu 15 poborów, z których jako i insze województwa nie wybierały i nie wydawały, tak i województwo nasze. Anno 1655 uchwalona jest łanowa wyprawa, którą województwo nasze, jako i insze województwa, wyprawieło pieszym żołnierzem. Rotmistrem tej piechoty był jm. pan [Stefan] Rogowski.

Ekstraordynaryjne [230] wydatki. Wyprawiliśmy chorągiew kozacką pod Zborów koni 100, której daliśmy 4 tys. Tej chorągwi był jm. pan Mikołaj Łaszc rotmistrem. Item spod Beresteczka pod Białą Cerkiew wyprawiliśmy chorągiew kozacką koni 100, której był rotmistrem jm. pan Jan Lipski. Pod Żwaniec wyprawiliśmy chorągiew, której było koni 120, rotmistrem był jm. pan [Piotr Felicjan] Telefus, na którą daliśmy 15 poborów. Na pana Głaubiczową⁷⁵ piechotę daliśmy 8 poborów anno 1658. Na pułk jm. pana wojewody krakowskiego, hetmana wielkiego koronnego⁷⁶ na poprawę rynsztunków daliśmy poborów 25. Zostawało in restis z podatków województwa naszego u jm. pana Wojciecha Ubysza skarbnika bełskiego złp 8 tys. Którą to sumę pomienionemu panu Ubyszowi za odgraniczenie od państw cara moskiewskiego pewnych dzierżaw J.K.M. z konsensem R.P. dał te 8 tys. zł, które in coaequationem mają mu być przyjęte.

Akcyzy przedsejmowej, którą wybierano z dóbr K.J.M. anno 1658, wydano z województwa naszego do skarbu R.P., to jest jm. pan starosta buski zł 2352 i gr 15. Czopowego w tymże roku j.w. jm. pan wojewoda podolski oddał zł 2 tys. podług laudum województwa naszego, jm. pan Stoiński in eodem anno wydał do skarbu R.P. zł 6837 i gr 10. Tenże jm. pan Stoiński, poborca województwa naszego, za asygnacją J.K.M. j.w. jm. panu [Janowi] Zamoyskiemu wojewodzie kijowskiemu dał zł 10 tys., których że na przeszłej Komisyj Lubelskiej skarb R.P. przyjąć nie chciał, mają ichm. panowie posłowie urgere u J.K.M. i R.P., aby to było przyjęte. A jeśliby tenże pan poborca według dekretu Komisyj Lubelskiej na sejm wcześniej nie stawiał się, ponieważ dobiera w województwie tych podatków, jeśliby co in restis skarbowi zostawał, tedy ichm. panowie posłowie mają go zastąpić, aby nie był sądzony i penowany. A ponieważ jm. [231] pan Mikołaj Jabłoński poborca poborów 24 cum abiuratis województwa naszego uczyniwszy rachunek w skarbie na Komisyj Lubelskiej, na której i dekret komisarski pokazał, z którego rachunku iż R.P. do skarbu reszty niezapłaconej summa 2591 i gr 8, pieniędzy 12 do skarbu należy, tedy w tej sumie ichm. panowie posłowie, aby na nim poena jaka nie stanęła, przestrzegać mają i fideiubere imieniem województwa, że w tym skarbowi za niego dosyć się stanie, ponieważ ob transformationem laudorum tej sumy nie wybierał.

A że województwo bełskie na nowy zaciąg żołnierski podług deklaracyjej na sejmie in anno 1654, w konstytucyj napisanej, cum abiuratis dwadzieścia i półtrzecia poborów przez ichm. panów Gabriela Żulińskiego i Kaspra Zaniskiego poborców, dwiema ratami do skarbu R.P. wydało i de integro zapłaciło, o czym kalkulacyja pierwszej coram

⁷⁵ Jan Krystian Głaubicz oberszter piechoty województwa bełskiego.

⁷⁶ Stanisław Potocki wojewoda krakowski, hetman wielki koronny.

formato iudicio causerum fisci województwa naszego, a potem skarbowa na Komisyję teraz lubelskiej odprawiona i podpisana świadczy. Tedy ichm. panowie posłowie pilno starać się będą, aby województwo bełskie od tych wydanych egzakcyi uwolnione było i żeby skarb R.P. non praesumat więcej nad abiurata poborców pociągać, ponieważ salvis abiuratis, jako jm. pan [Mikołaj] Jabłoński, tak i insi wzwyż mianowani poborcy wybierali i wszystko do skarbu zapłacili.

Podatki tak wielkie gdzie się podziewają, które na samą tylko zapłatę wojsku miały się obracać, a nie na żadne ekstraordynaryjne ani prywatne rozchody, skąd wojsku zapłata ma być obmyślona. A iż wojsko wszystko uczyniło nexum, o czym i przez ichm. panów posłów swoich do koła nas na sejmiku będących i przez list to deklarowali, że w tym związku do skutecznej zapłaty trwać mają, ofiarując się praestare to, co by było z najlepszym R.P., przeto zniosłszy się z inszych województw posłami, całość R.P., a co największa, zapłatę wojsku obmyślawać mają.

A że po przeszłym sejmie rzecz się nowa stała, iż dwakroć konstytucyje drukowane i wydane były propter quem errorem stetit, gdyż lepiej było ten error konstytucją terazniejszą przyszłego sejmu meliorować, aniżeli palić, przeto aby się takowe na potem errorry nie działy, ichm. panowie posłowie [232] mają to efficere, aby ichm. panowie marszałkowie poselscy na potym każdy konstytucją, seorsive zgodnie uchwaloną, podpisawszy i onę do akt podawszy, zaraz authenticie odbierali.

Artyleryja iż jest rzecz potrzebna i ekonomia aby się koło niej porządna odprawowała, tedy upraszać ichm. panowie posłowie J.K.M. mają, aby iuxta pacta conventa z starostw i żup obmyślana była. Na co i połowicę kwarty R.P. pozwoliła. A że powraca za błogosławieństwem Boskim ad obsequium J.K.M. i R.P. Ukraina, cokolwiek tedy przez ichm. panów komisarzów z wojskiem zaporoskim postanowiono z dobrem Ojczyzny naszej, to ichm. panowie posłowie, zniosłszy się z ichm. panami posłami wszystkimi, do efektu przywieść mają.

Ekspensa Królestwa ichm. tak na zaciągi wojsk, słusznie aby były oddane, jedno ichm. panowie posłowie mają tego przestrzec i autentyczne kwity, i rekognicyje, komu i na co wydawane były, rekwirować mają, aby im były pokazane, aby dwa razy jeden dług nie był płacony.

^aChanowi jm.⁷⁷ za uznanie i dotrzymanie wiary słuszna podług pakt z nim aby mu była obmyślona satysfakcyja, podług zdania inszych województw.^a

Pretensyje domu książęcia jm. kurfirsta brandenburskiego⁷⁸, aby ichm. panowie posłowie dojrzeli i pilnie uważeli, co za pacta z nimi stanęły i co by było contrarium prawu i wolnościom, aby to do braci wzięli dla przestrogi. A że obywatele regalis et ducalis Prussiae z wielkim żalem uskarżają [się] na to, że J.K.M. w paktach z książęciem jm. pruskim podał ich cale do jurysdykcyjej książęcia jm., odłączywszy od Korony, przeto ichm. panowie posłowie pilnie się o to starać mają, aby te paktą przejrzawszy, przy wolnościach i prawach dawnych zostawali.

^aIchm. panom gdańszczanom za wierność przeciwko J.K.M. i R.P. oświadczoną przy podziękowaniu onym gratitudinem oświadczyć, tak jednak, aby nie było cum

⁷⁷ Mehmed IV Girej chan krymski.

⁷⁸ Fryderyk Wilhelm elektor brandenburski, książę pruski.

detrimento bonorum et dominii tak J.K.M., jako też i R.P. Których pretensje i długi ichm. panowie posłowie, jeżeliby co cum damno Reipublicae być miało, do braciej wziąć mają.^a

Rezydencyja ichm. panów ministrów przy różnych monarchach jest potrzebna, ale iż zniszczonej R.P. o koszt [233] idzie, bez którego to być nie może, tedy ichm. panowie posłowie prosić o to K.J.M. mają, aby na takowych rezydencyjach, gdy kto z stanu szlacheckiego będzie przez trzy lata suo sumptu zostawał, aby takowym starostwa konferowane były, inferre to R.P. mają.

Na pocztę speza iż jest dawno obmyślona i prawem obwarowana z prowentu na podwody ordynowanego, którą do egzekucyjej przywieść według ostatniej konstytucyjej ichm. panowie posłowie powinni będą.

Komput łańów dóbr J.K.M. i duchownych ichm. panowie posłowie referre mają, łańy zaś dóbr szlacheckich przy prawach i wolnościach dawnych aby zostawały, i żeby żadnych stanowisk i asygnacyje na zasięganie chlebów nie dawali ichm. panowie hetmani, czego ichm. panowie posłowie z pilnością przestrzec mają. A in quantum by też o prowiant co instaret z województwa naszego, to ichm. panowie posłowie z inszemi województwy znosić się, i co insze województwa uczynią, na to pozwolić powinni.

Forteca kamieniecka pograniczna, na której jako R.P. siła należy, tak słuszną, aby jako najlepsze opatrzenie onej obmyślone było.

A że ichm. panowie posłowie wojskowi zwłokę przez skarb R.P. w zapłaceniu sobie być mienia i do województw przez posłów swych o to suplikują, aby in futurum już od województw, a nie od skarbu zapłaty swej upominali się, o to ichm. panowie posłowie usilnie, równo z inszemi województwy u R.P. i J.K.M. starać się powinni, praevia ordinatione jako wielom chorągwi, wzięwszy miarę podatków ex coaequatione, płacić mają. A in quantum by to nie mogło być, a komisya będzie naznaczona do zapłaty wojskowej i podatki na nią uchwalone będą, tedy na takowe podatki nie powinny wychodzić asygnacyje, ale de plano na komisję mają być zwiezione.

A że też podatki każdego czasu uchwalone ze wszystkich województw do skarbu R.P. oddają się i te na różne potrzeby spendują, inkwirować ichm. panowie posłowie mają, aby z nich dostateczna kalkulacyja R.P. pro praeteritis perceptis przez jm. pana podskarbiego uczyniona była, [234] nie przypominając inszych ekstraordynaryjnych prowentów, jako w konstytucyjej anni 1647 mianowanych i przez konstytucję anno 1649 wspomnionych. Których akcydencyje, jeżeliby się to pokazało, że in privatum commodum jm. pan podskarbi, a nie na zapłatę wojsku R.P. obrócił, aby to de suo zapłacił.

Więc srebra kościelne iż są pobrane, jako wielka quantitas onych i gdzie są obrócone ichm. panowie posłowie inquirere mają. A jeśliby się pokazało, że kto wzięte z kościołów in commodum suum, a nie na zapłatę wojsku toż obrócił, de suo restituere Reipublicae za afektacyją ichm. panów posłów powinien będzie. Także też skarb R.P. koronny, który na zamku krakowskim zostawał, gdzie się obraca, ichm. panowie posłowie quam attentissime pytać się i restitutionem, jeśliby się pokazało, że kto in commodum suum obrócił, afektować powinni.

Constat i to, że niektórzy ichm. panowie pułkownikowie przy oddaniu miast R.P. królowi szwedzkiemu⁷⁹ pewne skarby i z wojskiem brali, jako to jest przy odebraniu Warszawy w zamku warszawskim pozostałe, na wojsko w podział dawali, aby to w zapłatę wojsku potrącone było.

^aPatet i to, że ks. jm. siedmiogrodzki Rakoczy⁸⁰ powinien był sumę pewną ichm. panom hetmanom i wojsku, której że nie oddał, a ma dobra pewne cesarza jm. chrześcijańskiego⁸¹ in obligatione, a cesarz zaś jm. na żupach J.K.M. ma pewną sumę, tedy mają upraszać ichm. panowie posłowie J.K.M., aby przez posły swoje traktował z księciem siedmiogrodzkim, jako i z cesarzem jm., aby księżę jm. siedmiogrodzki puścił dobra jego cesarskiej mości, a jego cesarska mość aby uwolnił żupy R.P. ab onere, a R.P. wojsku tę sumę od ks. jm. winną wypłaci.

Deklarował przeszły jm. pan podskarbi⁸², że z prowentu akcyzy do przeszłego sejmu z dóbr J.K.M. wybieranej miał wystarczyć na zapłatę 30 tys. wojska. Ten tedy prowent jako wielki był i na co jest obrócony, pytać się ichm. panowie posłowie powinni.

Mennica miała czynić dwa kroć sto tys. na rok ab anno 1654, jako jm. pan podskarbi deklarował, za czym wiele uczyniła, mają inquirere u jm. pana podskarbiego⁸³ ichm. panowie posłowie i na potym, aby ten prowent nie ginął, mają tego przestrzec.^a

Od Ojca Świętego⁸⁴ iż pewna suma jest wydana do skarbu R.P., ineant notitiam ichm. panowie posłowie, jeśli wojsku jest wydana i wiele jej było.

^aKwadrupłą kwarty wielki akces miał przybyć [235] do skarbu R.P., ineant notitiam ichm. panowie posłowie, jako jej wiele accessit i na co jest obrócona.^a

Województwu krakowskiemu sumę 25 tys. przeszłej koekwacyjej z województwy położono na wyparcie Kostki⁸⁵ z Czorsztyna, którą to sumę jm. pan [Jerzy] Platenberg starosta czorszyński województwu krakowskiemu jako był powinien, jeśli ją reposuit, o tym ichm. panowie posłowie z pilnością pytać się mają.

^aW wybieraniu szosu, także w wyciąganiu od popów i młynarzów iż jest wielka difficultas panom poborcom i uciążenie ludziom, tedy ichm. panowie posłowie, zniósłszy się z sobą, mają umówić, co za kwota szosu jednego i jeżeli do każdego poboru, jako ich wiele uchwalą, szosy mają być dawane. Także popi, po czemu by przy poborze jednym dawać mieli, gdyż to jest wielkie gravamen, jako teraz dają po zł dwóch przy każdym poborze.

Suma trubecka ponieważ jest naznaczona na zapłatę panu [Jerzemu] Trubeckiemu i prowizya od niej naznaczona dotąd tutorom jego dawana była, a teraz że już sam lat doszedł, aby nikomu innemu dawana nie była, dokąd sam apparebit, salvis iuribus pana [Pawła] Sołtyka, z którymi na sejmie apparere ma i pokazać realitatem sumy swej, a co mu będzie należało przysądzone być ma.

⁷⁹ Karol X Gustaw król Szwecji.

⁸⁰ Jerzy II Rakoczy księżę Siedmiogrodu.

⁸¹ Leopold Habsburg cesarz.

⁸² Bogusław Leszczyński podskarbi wielki koronny do 1658 r.

⁸³ Jan Kazimierz Kasiński podskarbi wielki koronny.

⁸⁴ Aleksander VII papież.

⁸⁵ Aleksander Kostka Napierski przywódca powstania ludowego na Podhalu w 1651 r.

Województwo poznańskie, kaliskie, sieradzkie i inne wielkopolskie, ponieważ dołożyli sobie, fundując się na asekuracyjej J.K.M., na sejmie przeszłym deklarowawszy, pozwolili poborów dwadzieścia półszosta, przeto ichm. panowie posłowie mają pilno dojrzyć, za jakimi kwitami tę sumę wydali i tę asekuracją aby ukazali, urgeant, i jeżeli wnieśli tę sumę do skarbu, dowiedzieć się mają. I to dołożyli sobie skryptem ad archivum danym, aby się im według asekuracyjej dosyć stało, ten skrypt aby ukazali in publico, urgere mają ichm. panowie posłowie.

A że panowie Borzydzkowie znaczną sumę wnieśli do skarbu, gdzie się obróciła, także pan Boratyni⁸⁶ sumę nie małą wnieść miał, jako konstytucja opiewa⁸⁷, similiter pan Turowszowic⁸⁸ sumę wniósł nie małą, jako konstytucja⁸⁹ deklaruje, gdzie się te sumy podziały, ichm. panowie posłowie dowiedzieć się mają.

Z włók wybranieckich ab anno 1654, póki piechota nie chodziła na usługę R.P., ale pieniądze z niej wybierano, gdzie się zapodziali, pytać się ichm. panowie [236] posłowie jm. pana podskarbiego mają.

Lubo jest dawne prawo de convulsione et convulsoribus dekretów sejmowych i trybunalskich, że jednak znajdują się tacy, którzy po sejmowych i trybunalskich dekretach pociągają ad alia subsellia iudiciorum, skąd prawo łamią i końca sejmowym, i trybunalskim dekretom nie pozwalają, aby tacy convulsiores karani byli, ichm. panowie posłowie nasi prosić będą.^a

Jeśli by też którzy najdowali się tak generali legum, którzy by functionem poselstwa przyjmowali [od] braci, mając dane sobie mandaty na sejm, aby takowi w izbie poselskiej nie zasiadali, pilnie o to starać się będą panowie posłowie nasi, ponieważ jawnie pugnant przeciwko prawu. Uważając maius commodum boni publici, kiedy święta sprawiedliwość sine omni respectu executionem bierze, co być tak dalece nie może, kiedy kto komu servitio obstrictus, a przeto mając przed oczyma w tym prawo wyraźne pospolite ad ordinem w województwie wołyńskim, kiedy każdy in functionem iudiciorum przysięga, aby to iuramento każdego z koronnych obstringowało tak, żeby marszałkiem trybunalskim żaden być nie mógł, kto ad minimum przed tym trzy razy nie był deputatem, a to propter maiorem praxim et experientiam legis, starać się o to pilno będą ichm. panowie posłowie nasi.

Praerogativa urzędowi j.w. jm. pana podskarbiego koronnego należąca, aby w swojej podług prawa pospolitego i zwyczaju zachowanego zostawała całości, serio promovebunt ichm. panowie posłowie, osobliwie, aby się nikt, etiam ex senatus consulto, w rząd ten nie wdawał i aby asygnacyjej ani dyspozycyjej żadnych w rzeczach skarbowych nie czynił, sub solutione de suo. A kto by się hactenus pokazał, reddet rationem tego całej R.P.

⁸⁶ Tytus Liwiusz Boratini sekretarz J.K.M., dzierżawca mennic królewskich.

⁸⁷ Konstytucja sejmu 1658 r. „Indygenat urodzonym Boratinim” (*Vol. const.*, t. 4, vol. 1, s. 416).

⁸⁸ Jan Turowszowic Wieniawski sekretarz J.K.M.

⁸⁹ Konstytucja sejmu 1658 r. „Nobilitacya urodzonego Jana Turowszowica Wieniawskiego, sekretarza naszego” (*Vol. const.*, t. 4, vol. 1, s. 417).

^aUważając i to, że często R.P. mieszają interesaty z skarbem, funkcją jaką publiczną odprawują, przeto ichm. panowie posłowie nasi instabunt, aby tacy nie byli ani posłami na sejm, ani przy zapłacie wojsku komisarzami, ani do Radomia deputatami.^a

Wiadome są przy tym w całej R.P. wysokie merita j.w. jm. pana Jana Kazimierza na Krasnym Krasieńskiego, przeszłego wojewody płockiego, a terażniejszego podskarbiego wielkiego koronnego, które etiam hoc turbulento Reipublicae tempore luculenter wyświadczył, potwierdziwszy tego w różnych legacyjach z odwagą zdrowia i substancyje, którą od J.K.M. i całej R.P. był назначony. Zaczym, aby w osobliwej [237] u J.K.M. i R.P. zostawał konsyderacyjej, promotebunt ichm. panowie posłowie.

A iż starostwo bełskie od nieprzyjaciela bardzo jest zdezolowane i miasto samo Bełż także, które circum circa błotami jest obtoczone, przepraw i mostów naprawnych, także i parkanów ustawicznie potrzebuje, do którego miasta lasy podług dawnych praw do Augustowa abo Mostów rozciągają się, a tenutarii zaś Augustowa incisionem in silvis miastu Bełzowi violenter denegują, postarają się ichm. panowie posłowie, aby tenutarii Augustowa incisionem denegantes przeciw praw[om] miasta Bełża in officio castrensi Belzensi na kwerelach, sine appellatione, sprawowali się, a miasto Augustów alias Mosty cum omnibus attinentiis, jako przedtem do Bełża należało, post sera fata moderni possessoris aby do Bełża przyłączone i inkorporowane było.

Nie tajne są zasługi nie tylko całej R.P., ale i obcym narodom zacnego domu ichm. panów Zamoyskich, które i teraz j.w. jm. pan wojewoda kijowski⁹⁰ ochotnie, z niemłym uszczerbkiem substancyje swojej wyświadcza luculenter, zaczym ichm. panowie posłowie mają instare J.K.M., aby za odwagi i straty jm., które w usłudze J.K.M. i R.P. spendował, akcyza należąca z dóbr jm. pana wojewody samego do czasu pewnego na municyją zamku, która całej Ojczyźnie potrzebna jest, także na restaurowanie armaty przez ogień popsowanej, obracała się. Przy tym miasto Zamoście przy dawnych libertacyjach aby zostawało.

Mając na dobrej pamięci województwo nasze ustawiczne poważne merita nie tylko województwu swemu, ale też i całej R.P. przez w. jm. pana Stanisława Sarbiewskiego starostę grabowieckiego, nie tylko z uszczerbkiem substancyje, ale też z odwagą zdrowia swego oświadczone, o co przedtym także na sejmie upraszailiśmy i obietnicę od J.K.M. w ukontentowaniu otrzymał, mają teraz ichm. panowie posłowie upraszać J.K.M., aby to rzeczą samą wyświadczyć J.K.M. onemu i primum vacans conferre raczył.

Starostwo buskie, ponieważ prawie wszystko penitus i ze wsiami funditus jest zniszczone przez nieprzyjaciela, zamek spalony, że koła nie zostało i prawie w pustynią obrócono, tak że i jurydyki nie masz kędy odprawować, tedy zlecamy to [238] ichm. panom posłom, aby się starali u J.K.M. i R.P. o asekuracyją taką, jaka jest inszym grodom województwa naszego ratione fortyfikowania i budowania zamków de proprio aere per constitutionem przeszłego sejmu, ponieważ się jm. pan starosta buski [Stanisław Głogowski] z tym ozywa, iż chce budować i fortyfikować zamek buski.

Mają też ichm. panowie posłowie upraszać J.K.M., aby miał w pamięci pozabijanych i do więzienia pobranych pod Warszawą w potrzebie z królem szwedzkim oby-

⁹⁰ Jan Zamoyski wojewoda kijowski.

watelów województwa bełskiego, których braci i pokrewieństwo w podawających okazyjach łaską swą pańską opatrować raczył.

^aA że J.K.M. na przeszłym sejmie chorążych w województwie naszym do wszystkich powiatów podać nam raczył, tedy ichm. panowie posłowie mają to efficere, aby miejsce zasiadania ich, po których urzędnikach per constitutionem ordynowane było.^a

A iż księgi ziemskie bełskie zrujnowane są przez nieprzyjaciela, to jest Moskwę i Kozaków, tedy ichm. panowie posłowie będą upraszać J.K.M., żeby do tych to akt ziemskich ur. panu Jerzemu Radeckiemu pisarzowi ziemskiemu bełskiemu z pany komornikami ziemskimi na restaurowanie i skorygowanie onych zawsze pateat aditus, na których przepisanie po gr 6 z łanu przy najpierwszych podatkach, przy jednym tylko poborze pro semel naznaczyliśmy, aby konstytucją było aprobowano.

^aWięc nieboszczka jejm. pani z Romanowa Koziczyna podczas beresteckiej ekspedycyje na potrzebę R.P. za asekuracją w. jm. pana Bogusława Leszczyńskiego podskarbiego koronnego dała zł 12 tys., ichm. panowie posłowie instare mają, aby to potomkom, którym de iure należy, oddano było, albo w koekwacyją podatków województwa bełskiego przyjęto.^a Także też i suma jm. pana Sułockiego, którą pod tenże czas dał na potrzebę R.P.

Ponieważ roku przeszłego ichm. panowie hetmani koronni obadwa wojska R.P. obozem na slipeckich gruntach⁹¹, tudzież cichobuskich jm. pana Jana Lipskiego chorążego bełskiego postawiwszy, wieś Cichobuż⁹² prawie funditus zniesiona została, także i insze wsi w bliskości będące, jako Czamów⁹³, Smoligów⁹⁴ i inne, przeto ichm. panowie posłowie mają upraszać J.K.M., aby na zasługi i więzienie, [239] które u króla szwedzkiego ponosił, jm. pana Lipskiego respektując w pamięci swej mieć raczył, a teraz rewizyja tych dóbr i inszych zdezelowanych, aby naznaczona, a potem i nagroda dana była.

^aIntercedować też mają ichm. panowie posłowie województwa naszego za w. jm. panem Janem z Tęczyna Ossolińskim starostą piotrkowskim do J.K.M.,^a aby mu starostwo piotrkowskie za ^aprzywilejem J.K.M. konferowane i używaniem utwierdzone, przywrócone było.

Za j.w. jm. ks. biskupem wileńskim⁹⁵ mają wnieść ichm. panowie posłowie intercesyją, aby przy probostwie trockim zostawał, ponieważ biskupstwo wileńskie in hostico zostaje.^a

Uprasza ją też ichm. panowie Daniłowiczowie, to jest jm. pan podstoli koronny⁹⁶ z ichm. panami synowcami swymi, aby województwo wołyńskie sumę czworgu podymnemu korespondującą in vim gratitudinis śp. K.J.M. Władysława im pozwoloną i już przed tym wybraną, pomienionym ichm. panom Daniłowiczom oddali, ponieważ i w. nieboszczyk jm. pan podskarbi koronny⁹⁷, brat jm. rodzony, na potrzebę

⁹¹ Grunta wsi Ślipcze (Ślepcze) w pow. horodelskim (ob. w pow. hrubieszowskim, woj. lubelskim).

⁹² Cichobóz, wieś w pow. bełskim (ob. Cichobórz w pow. hrubieszowskim, woj. lubelskim).

⁹³ Czamów (Czumów), wieś w pow. horodelskim (ob. w pow. hrubieszowskim, woj. lubelskim).

⁹⁴ Smoligów, wieś w pow. bełskim (ob. w pow. hrubieszowskim, woj. lubelskim).

⁹⁵ Jan Krzysztof Zawisza biskup wileński.

⁹⁶ Piotr Daniłowicz podstoli koronny.

⁹⁷ Jan Mikołaj Daniłowicz podskarbi wielki koronny.

J.K.M. klejnoty i srebra swoje in spem sumy tego czworga podymnego zostawił, którą mu śp. K.J.M. Władysław asygnował za zapłacenie długów.

Za jm. panem chorążym sandomierskim⁹⁸ mają wnieść prośbę panowie posłowie do Królestwa ichm., aby suma przez jm. pana chorążego Królowej jejm. dana na starostwo wiślickie, której arendy dla nastąpienia nieprzyjacielskiego i zniszczenia wybrać nie mógł, a potem mu dobra odebrano, przywrócona była.

Także mają ichm. panowie posłowie intercedere za jm. panem starostą przemyskim⁹⁹, aby remissa z Komisyj Lubelskiej na sejmie nieodwłocznie była sądzona.

A lauda wszystkie, które się z prawem zgadzają i nie są cum diminutione podatków, aby in suo robore zostawały, o to się ichm. panowie posłowie starać mają.

Postulatом też jm. pan starosty wiskiego¹⁰⁰ aby ichm. panowie posłowie promovali.

^aMają też ichm. panowie posłowie gorącą wnieść instancją za pannami zakonnymi lwowskimi św. Dominika, aby wieś [240] Dziewiętniki¹⁰¹ na nową fundacją tych zakonnic przez pana Adama Kłóńskiego fundowana, iure haereditario aprobowana była.^a

Także też za miastami i wsiami zdezolowanymi w województwie naszym mają intercedować ichm. panowie posłowie do J.K.M., aby mogły mieć jakie w podatkach ulżenie i rewizyją na spustoszenie.

Mając też w oczach znaczne przysługi w Ojczyźnie i odwagi jm. pana Aleksandra Myszkі Chołoniewskiego porucznika usarskiej chorągwi jm. pana wojewody kijowskiego¹⁰², zleciliśmy ichm. panom posłom, aby upraszali Majestatu J.K.M., aby zostawał przy dobrach, które ma konferowane po panu Grzybowski.

Także za panem [Stefanem] Chmieleckim, towarzyszem chorągwi usarskiej j.w. jm. pana wojewody krakowskiego, hetmana wielkiego koronnego, pewną dzierżawkę w województwie ruskim a powiecie lwowskim lennym prawem, aby mu konferowana była.

Mając też wzgląd na zasługi panów Łysakowskich, którzy w wielu okazjach odważnie zaszczycając całość R.P. stawali, tedy mają intercedere panowie posłowie za córką pozostałą niegdy pana Aleksandra Łysakowskiego, aby banicyja na sądach łuckich otrzymana, praevia satisfactione et deductione quietationis kasowana była.

^aA iż z kancelaryj J.K.M. listy przypowiednie pod czas bez zalecenia ichm. panów hetmanów wydawane bywają ludziom lekkim, niewiadomym wojny, na rotmistrzostwa, także cudzoziemcom, którzy wielkie uciążenia ludziom ubogim i stanowi szlacheckiemu czynią, tudzież i w usługach R.P. nie tak stawają, jako potrzeba, nie oglądając się na honor swój, przeto ichm. panowie posłowie pokornie Majestatu J.K.M. upraszać będą, aby rotmistrzostwa ludziom dobrze zasłużonym, osiadłym i od ichm. panów hetmanów zaleconym dawane były. Więc też i tego się siła trafia, że mniej zasłużeni wodzą chorągwie, jedną polską, drugą wołoską i dragońską, tylko na opresyją szlache-

⁹⁸ Marcin Dębicki chorąży sandomierski.

⁹⁹ Marcin Madaliński starosta przemyski.

¹⁰⁰ Jan Kossakowski starosta wiski.

¹⁰¹ Dziewiętniki, wieś w pow. lubelskim (ob. w rej. żydaczowskim, obw. lwowskim, Ukraina).

¹⁰² Jan Zamojski wojewoda kijowski.

ckiego stanu, pilno upraszać J.K.M. mają, aby na potym jeden rotmistrz jedną tylko rotę miał, a porządną.^a

Ma też stan szlachecki i ubodzy ludzie wielkie uciążenie od posłów cudzoziemskich często przechodzących, którzy nie tylko do miasta przyjechawszy, [241] konie zabierają, ekscesy robią, ludzie uciążają, toż na wsiach i drogach czynią, nie folgując i dworom szlacheckim, albo z tej okazji, że przystawów słusznych przy sobie nie miewają, mają ichm. panowie posłowie intercedować, aby temu zabieżono.

^aMają też ichm. panowie posłowie z inszemi ichm. panami posłami wynaleźć sposoby, jakobyśmy tak ciężkimi podatkami nie byli agramowani i podatków sine abiuratis nam nie przywozili.

O zbiegłe chłopcy, przez co jako dobra J.K.M. niszczą, że się pomykają z miejsca do miejsca, o co ichm. panowie żołnierze suplikowali, a że to się dzieje w dobrach szlacheckich, przeto aby o zbiegłego chłopca iure fisci agere na kwerelach sine appellatione mógł, ponieważ przez to ujma i podatków R.P. dzieje się, i zniszczenie majątności.

Suplikowali też mieszczanie sokalscy, aby targ drugi czwartkowy w jednym tygodniu był im pozwolony, co ichm. panowie posłowie promovere mają.^a

Piechota wybraniecka aby podług dawnych zwyczajów i prawa za K.J.M. Stefana postanowiona, reasumowana była.

^aA iż jm. pan Kasper Trembiński prowiantmagister województwa bełskiego, za konsensem jm. pana [Marcina Michała] Dębickiego chorążego sandomierskiego, prowiantmagistra generalnego, a za zniesieniem się z j.w. jm. panem wojewodą krakowskim, hetmanem wielkim koronnym, wydał prowiant na wojsko dywizyj tejgoż jm. pana hetmana, za uniwersałem jm., a kwitem jm. pana Hulewicza prowiantmagistra tegoż wojska w województwie naszym obozem stojącego, przeto mają to praecustodire ichm. panowie posłowie, aby od pana Dębickiego chorążego województwa sandomierskiego, prowiantmagistra generalnego nie był inkwietowany.

Dobra J.K.M., duchowne i szlacheckie ni przez co bardziej do tak wielkiej dezolacji przyszły, tylko przez częste przechodzenie chorągwi, a to z tej przyczyny, że j.w. ichm. panowie hetmani nierówno podziałają ichm. panów wojskowych [chlebami] i ukazywaniem stanowisk, a drugim chorągwiom i nie naznaczają, dlaczego i przez całą zimę od wsi do wsi ciągnięciem chodząc, ubogie ludzie tak noclegami, jako wybieraniem pobocznych chlebów (z tej racji, że nierówno chlebem podzieleni bywają), niszczą, dlategoż ichm. panowie posłowie urgere prośbami swemi K.J.M. mają, aby temu zabieżeć się mogło, jakoby te tak częste przechody żołnierskie nie niszczyły ubogich ludzi.

Daniny wszystkie, które [242] prawem słusznym podane po tych, którzy przy Szwedach zostawali, a nie per violentiam odebrane, aby in suo robore zostawały, upraszać ichm. panowie posłowie J.K.M. mają.^a

J.K.M. p.n.m. proponować nam raczy w instrukcji swojej, aby do prerogatywy i wolności szlacheckich pan Pinocy¹⁰³ był przypuszczony, na co ichm. panowie posłowie, zniósłszy się z inszemi ichm. panami posłami, pozwolić mają ea conditione, aby w tak gwałtownym R.P. razie sumę znaczną do skarbu R.P. na zapłatę wojsku wniósł. A że do koła naszego suplikowali ichm. panowie z Biberszteynu, także pan Jakub Ber-

¹⁰³ Zapewne Hieronim Pinocci sekretarz Jana Kazimierza.

ny, aby byli do swobód, praw i prerogatyw szlacheckich przypuszczeni, na co ichm. panowie posłowie nasi, zniósłszy się z inszemi ichm. panami posłami, instancją wnieść i pozwolić mają, ea tamen conditione, aby na terazniejszą gwałtowną potrzebę R.P. do skarbu sumy znacznej na zapłatę wojsku pownosili realiter. A który by do takowych preeminencji przyszedł, aby według praw dawnych nie przychodził ad gradus honoris, a który by z takowych ad male narrata otrzymał urząd jaki, deponat privilegium.

Co in maiorem fidem et auctoritatem zleciliśmy jm. panu Stanisławowi Wierzbickiemu cześnikowi bełskiemu, dyrektorowi natenczas sejmiku naszego podpisać i ad acta grodu bełskiego porrigere. Działo się w Bełzie ut supra.

Stanisław Wierzbicki cześnik województwa bełskiego i dyrektor sejmiku poselskiego m.p.

Locus sigilli

^{a-a} fragment również w Rp. 2.

20. Sejmik z limity w Bełzie, 21 marca 1659 r.

1. *Kwit sejmiku województwa bełskiego dla poborcy czopowego – Bełż, 21 marca 1659 r.*

Rp. CDIAUL, *Fond 1, Opis 1, 248, s. 242-243* – oblaty; w grodzie bełskim oblatował Mag. Stanisław z Głogowca Głogowski starosta buski.

LSB 1572-1668, s. 338.

[243] My rady, dygnitarze, urzędnicy i wszystko rycerstwo województwa bełskiego, przychylając się do laudum województwa naszego dnia 21 octobra roku 1658 spisanego, dajemy ten nasz kwit j.w. jm. panu wojewodzie podolskiemu¹⁰⁴, iż według uchwały natenczas naszej oddał jm. i wniósł do skarbu z administracyjej czopowego złp 2 tys., a to die 27 februarii w Lublinie na Komisyjej terazniejszej. Referując tedy do kwitu z skarbu danego i imieniem województwa naszego, z oddania tych pieniędzy jm. kwitujemy, którą inkludujemy do sumy dwudziestu półszostu poborów uchwalonych. Co aby tym większą wagę i wiarę miało, panu marszałkowi koła natenczas naszego rycerskiego ręką swą podpisać zleciliśmy. Działo się w Bełzie, dnia 21 martii anno 1659.

Stanisław Wierzbicki cześnik województwa bełskiego i marszałek natenczas koła rycerskiego województwa bełskiego

¹⁰⁴ Aleksander Stanisław Bełzecki wojewoda podolski.

2. Manifestacja szlachty województwa bełskiego z powodu okazowania w Bełzie,
21 kwietnia 1659 r.

Rp. CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 248, s. 375-376 – oblata; w grodzie bełskim wniesiono w dniu 21 kwietnia 1659 r. [feria 2 post Dominicam Conductus Paschae proxima a. 1659].

LSB 1572-1668, s. 339.

Lustratio palatinatus Belzensis.

Ad officium et acta praesentia castrensia capitanealia Belzensia personaliter venientes Gen. et Nob., inhaerendo legibus et constitutionibus Regni de lustratione nobilitatis sancitis, solenniter protestati et manifestati sunt in eo, quia ipsi coram Ill. et Mag. palatino, castellano et aliis dignitariis palatinatus praesentis Belzensis parati erant sese iuxta statuta Regni et leges lustrari, verum quoniam non comparuerunt nec ad praesens comparent, ideo de diligentia sua coram officio praesenti se demonstrant et lustrant.

Et videlicet Gen. Samuel Pruszczyński nomine Ill. et Mag. Alexandri Stanislai a Bełżec Bełżecki palatini Podoliae, loci praesentis capitanei, Gen. Jacobus Grochowski camerarius actorum terrestrium Belzensium suo et Gen. Venceslai de Wysokie Kaszowski iudicis terrestres Belzensis, Nob. Franciscus Grzymała nomine Gen. Gabrielis Żuliński subiudicis terrestres Belzensis, Nob. Casimirus Dorochoński nomine Gen. Georgii Radecki notarii terrestres Belzensis, Nob. Mathaeus Szymanowski nomine Gen. Petri Stoiński de Stoieszyn vicecapitanei castrensi capitaneali Belzensis, Nob. Joannes Nurzyński nomine Gen. Joannis Michaelis Izdebski notarii castrensis capitaneatus Belzensis, Nob. Joannes Kolczycki nomine Gen. Gaspari in Zaniż Zaniński vicecapitanei castrensis Buscensis, Nob. Thomas Wojciechowski nomine Gen. Nicolai Damiński vexilliferi terrae Horodliensis, Nob. Alexander Sokołowski nomine Perillustis et admodum reverendi domini Joannis Constantini Woźuczyński decani Chelmensis, Nob. Alexander Bryliński nomine Gen. Alberti et Stephani Czerminskich, [376] Nob. Franciscus Lipiński nomine Gen. Joannis, Francisci et Michaelis Jarczewskich, Nob. Andreas Pogorzelski nomine Gen. Francisci Gnoiński. Ratione quorum omnium iterum atque iterum iidem sese omnes coram officio praesenti lustrantes protestantur suntque solenniter manifestati.

21. Sejmik relacyjny w Bełzie, 20 czerwca 1659 r.

Dokumentów sejmiku nie odnaleziono. Sejmik został limitowany do 1 lipca 1659 r. Informacja o szczęśliwym przebiegu pochodzi z laudum sejmiku 1 lipca 1659 r.

1. Deklaracja posłów województwa bełskiego na sejmie w sprawie podatków i sejmiku relacyjnego.

Vol. const., t. 4, vol. 2, s. 60.

Województwo bełskie sumę 12 tys. zł, ante ultimam decembris [1659] wnieść na zapłatę wojsku, a nie na inne ekstraordynaryjne potrzeby (lubo by na nie i od skarbu asygnacje wyszły), wydać pozwala, a to z akcyzy i czopowego, abo jaki sobie sposób wybierania tej sumy na sejmiku relationis uchwałą, który die 20 iunii [1659] w Bełzie się im składa. Laudum, które sobie o tym na sejmiku względem wybierania tej sumy uchwałą, także sądy na retentorów et modus executionis approbatur.

22. Sejmik z limity w Bełzie, 1 lipca 1659 r.

1. Laudum sejmiku relacyjnego województwa bełskiego z limity w Bełzie, 1 lipca 1659 r.

Rp. CDIAUL, *Fond 1, Opis 1, 248, s. 621-625 – oblata; w grodzie bełskim oblatował marszałek sejmiku w dniu 3 lipca 1659 r.* [feria 5 in crastino festi Visitationis Beatissimae Virginis Mariae a. D. 1659].

LSB 1572-1668, s. 339-341.

My senatorowie, dygnitarze, urzędnicy i rycerstwo województwa bełskiego, iż na sejmik relationis do Bełza na miejsce konsultacyjom naszym zwyczajne, na dzień 20 miesiąca czerwca zgromadzeni, zaczętych rad naszych dla pewnych przyczyn continuare nie mogliśmy, tedy zgodnemi głosami ad continuanda consilia nostra na dzień 1 miesiąca lipca zjechać znowu zezwoleliśmy.

Na który to dzień dzisiejszy zjachawszy, upatrując to, iż R.P. matka nasza tot eneruata malis do nas jako synów koronnych ingemiscit, abyśmy naufraganti zelo amoris onej ducti auxiliatricem chcieli porrigere dextram, [623] a idąc torem przodków naszych nie chcemy onej in tam calamitoso statu deesse i lubo oppressi tot malis jesteśmy, tot incursionibus hostium vastati, że substancyje nasze wojsk R.P. tak polskich, jako i cudzoziemskich ustawicznymi przechodami, częstemi obozami zdewastowane, dalszego levamen Ojczyźnie penitus podatkami swemi dać nie może, gdyż

i pierwszych jeszcześmy nie wydali i nie wypłacili. W tym jednak Ojczyźnie całej chcąc wyświadczyć miłość, nec non rigorem konstytucyjnej sejmu terazniejszego na retentorów uchwalonej evitando, ciężko sobie uczyniwszy, in supplementum 25 poborów na ukontentowanie wojsk R.P. i zapłatę, podatki, to jest poborów 5 sine abiuratis, według rejestru anni 1618 obmyślić et ante 15 praesentis wydać zgodnie, bez wszelkich dylacyi pozwoliliśmy.

A iż niektóre miasta znajdują się i wsi, które z łanów wydać nie mogą, a w ludzie są obfite, aby rogowym od bydła lubo quovis alio genere, który by sobie obywatele miast i wsiów obmyśleć mogli, dajemy in dispositionem onych, [aby] tak poborom uchwalonym summam correspondentem wydawali.

Ratione popów, iż numerus wielki poborów, aby jm. pan poborca trudności żadnej w wybieraniu poborów nie miał, po złotemu jednemu na pobór ciż popi wydawać mają.

Żydzi, iż mają na siebie od R.P. włożone onera pewne, które ich już od inszych wszelakich uwalniają podatków, tedy hoc praesenti laudo tak sobie z nimi postępujemy, aby ci Żydzi, którzykolwiek lubo in circulo civitatum lubo w ulicach mieszkający, ab antiquo w dobrach swoich własnych i domach zostają, cale od pomienionych terazniejszych podatków uwolnieni byli. Ci zaś, którzy noviter chrześcijańskich quorundam obywatelów w miastach jakiegokolwiek posesyje albo zastawnym sposobem trzymają grunty, nie inaczej, tylko jako in persona onych zostający, ciężary i podatki R.P. równo z innemi obywatelami, tak w dobrach J.K.M., jako i ziemskich zostający, sufferre powinni. Które to posesyje przez mieszczan mają być zarejestrowane i do rąk jm. pana poborcy, praevio iuramento, oddane. Te zaś miasta i wsi, które łanów nie mają, podymne troje wydać podług taryfy i abjurat anni 1629 powinni będą.

Do których to wybierania poborów jm. pana Teofila Bukara komornika granicznego bełskiego uprosiliśmy et in vim gratitudinis traktamentu zł 400 z podymnego naznaczyliśmy i od kwitu po gr 3 brać pozwolili.

Do wysłuchania kalkulacyjnej z podatków przeszłych jm. pana Piotra Stoińskiego podstarościego grodzkiego bełskiego, poborcy województwa naszego przeszłego, uprosiliśmy ichm., jm. pana Stanisława Szczawińskiego [624] wojskiego lubaczowskiego, jm. pana Piotra na Piławcach Czerwińskiego dyrektora natenczas koła naszego i jm. pana Teofila Bukara komornika granicznego województwa naszego. Którzy wysłuchawszy i przejrawszy dostatecznie rejestra przez pomienionego jm. pana poborcę ręką podpisane i podane, nomine totius conventus nostri jm. panu dyrektorowi koła naszego podpisać zleciliśmy. Podług których rejestrów powinien będzie na Komisyjnej Lwowskiej jm. pan poborca pieniądze oddać, z oddanych kwit otrzymać, z której to sumy oddania województwo bełskie kwit generalny dać ma.

A żeby w wydawaniu terazniejszych, laudo praesenti uchwalonych podatków zwłoka jaka nie zachodziła, tak deklarujemy i terazniejszego jm. pana poborcę asekurujemy, iż mieć żadnych terminów prawnych cum retentoribus, którzy by na czas wyżej oznaczony poborów nie wydali, mieć ani atentować będzie, ale podług relacyjnej ichm. panów posłów naszych z sejmu terazniejszego na Komisyjnej Lwowskiej wybrane pieniądze do skarbu R.P. oddać, a defekta super retentores na delacie skarbowi podać powinien będzie i tym samem de plano uwolniony być ma. A in quantum by aliquae

jakie difficultates na tej Komisyyj interuenirent temuż jm. panu poborcy, tedy województwo in omnibus difficultatibus obiecuje go zastępować.

Iż na sejmie anni 1658 in supplementum wypłacenia 25 poborów R.P. dała województwom w moc i dyspozycyją akcyzę i czopowe, do której jm. pan starosta buski [Stanisław Głogowski] podjął się administratorem i przysięgą stwierdził cum submissione wnieść do skarbu na Komisją Lubelską zł 8 tys., a potym cum detrimento tegoż województwa, lubo dekretami tak fisci, jako i komisarzskimi jest do tego przyciśniony, temere jednak porzucił, aby jednak w tym prowencie województwo nasze nie szkodowało, z tego laudum, którem się obowiązał i z administracyjej nie wypuszczamy, i owszem, na Komisyyj przyszłej Lwowskiej termin, stosując do relacyjej ichm. panów posłów naszych z sejmu terażniejszego, naznaczamy. Interea vero temporis, aby ta akcyza nie ginęła, tedy ad attentandum faktorów w [624] kontrakcie z jm. panem starostą buskim specyfikowanych, w jm. pana podkomorzego bełskiego [Marcina Brzezickiego] uprosiliśmy.

Czopowe w administracyjej j.w. jm. pana wojewody podolskiego [Aleksandra Bełzeckiego] ponieważ in dispositione zostaje, tedy circa determinationem anni, to jest post festum Sanctae Hedvigis na rokach ziemskich bełskich z administracyjej onego calculationem uczynić powinien, do której to kalkulacyjej urząd ziemski naznaczamy.

Likwidacyja sreber kościelnych na sejmie terażniejszym dla nieprodukowanych regestrów, wiele która diecezyja grzywien wydała, iż nie doszła, dlaczego asekuracyja kościołom od R.P. nie stanęła, tedy stosując się do terażniejszej relacyjej ichm. panów posłów ratione tego srebra uchwalonych, dla weryfikacyjej i odebrania regestrów tych sreber z województwa naszego od ichm. panów duchownych z każdego kościoła jm. pana Stanisława Szczawińskiego wojskiego lubaczowskiego i jm. pana Piotra na Piławcach Czermińskiego dyrektora koła naszego uprosiliśmy i naznaczyli. Którzy ichm. odebrane registra wszytkich in genere sreber do rąk jm. pana Wacława z Wysokiego Kaszowskiego sędziego bełskiego, jako komisarza województwa naszego oddać na komisiją ichm. mają. Któremu jm. na Komisiją przyszłą Lwowską jadącemu, pro viatico z akcyzy zł tys. pozwalamy.

Księgi ziemskie województwa naszego, iż są per hosticam incursionem zepsowane, zabiegając dalszej onych ruinie, gdyż w tym agitur salus praw i substancyi naszych, na restauracyją i przepisanie onych naznaczamy z łanu po gr 6, a gdzie by w miastach i wsiach łanów nie było z domów i chałup, po gr 3 pozwalamy jm. panu pisarzowi ziemskiemu bełskiemu [Jerzemu Radeckiemu]. Który to podatek tenże jm. pan poborca przy terażniejszych, laudo praesenti uchwalonych, podatkach insimul wybierać będzie, a wybrany w tychże kwitach poborowych specyfikować ma i do rąk sumę jm. pana pisarza ziemskiego oddać. A że sklep murowany, w którym akta ziemskie conservantur w zamku tutecznym bełskim, pokrycia indiget lepszego, na które iż jm. pan podsędek terażniejszy bełski [Gabriel Żuliński] wziął od województwa sumę pewną, który ma inire modum spólnie z jm. panem pisarzem ziemskim bełskim, aby ten sklep był pobity gontami.

Wniósł też skargę jm. pan Dunin, obywatel województwa naszego na przeszłego jm. pana Piotra Stońskiego poborcę województwa naszego, o przebranie poborów z poddanych jm., któremu salvam sumę egzakcyjej in super repetitionem u jm. pana poborcy tegoż zostawujemy, in quantum by się co pokazało extra mentem laudi województwa naszego.

Które to laudum ad mentem wspólnej zgody braterskiej, przy pieczęci [625] mojej, jako dyrektor koła rycerskiego ręką własną podpisuję i do akt grodzkich bełskich podaję. Datum w Bełzie, 1 iulii a. D. 1659.

Piotr z Czermina na Piławcach Czermiński marszałek koła rycerskiego

Locus sigilli

23. Sejmik deputacki w Bełzie, 15 września 1659 r.

Według spisów deputatem województwa bełskiego był Stanisław Sarbiewski kasztelan sochaczewski, starosta grabowiecki (Deputaci, cz. 2, s. 282).

1. List Stanisława Potockiego wojewody krakowskiego, hetmana wielkiego koronnego w sprawie zapłaty wojsku – Lwów, 1 września 1659 r.

Rp. CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 248, s. 868-871 – oblata; w grodzie bełskim oblatował Nob. Jan Królik w dniu 5 września 1659 r. [feria 6 ante festum Nativitatis Beatissimae Virginis Mariae proxima a. D. 1659].

LSB 1572-1668, s. 341-342.

Stanisław z Potoka na Podhajcach Potocki wojewoda krakowski, hetman wielki koronny, krasnostawski, ropczycki, doliński etc. starosta.

J.w., w.m.w.m. panom obywatelom województwa bełskiego na sejmiku bełskim zgromadzonem, przy wszelakiej powolności oddaję moje braterskie chęci.

Za rzecz słuszną zdało mi się podać do wiadomości w.m.m. panów, jako wiele tym należy całości R.P., żeby wojskom J.K.M. i R.P., które nie przestając pro Republica [869] zimie i lecie we wszystkich okazyjach piersiami swymi zasłaniając i zaszczycając, krew swoją obficie wylewając, fortuny swoje gubiąc i tracąc, a zgoła do ostatniego zrujnowania samych siebie przywodząc, zapłata stać się mogła. Doznała tego R.P. we wszystkich okazyjach, w strasznych terminach i w ostatnich onej periodach, jako wojsko borgowe, nie patrząc na niedostatek swój, dotąd z konia nie zsiada i zsiadać nie chce, lubo od R.P. żadnej satysfakcyej odnieść nie może. Z tej ci to okazyjej w wojsku zamieszanie stać się musiało, kiedy z uchwały sejmowej podatki nie są na Komisye tak Lubelską blisko przeszłą, jako i na Lwowską terazniejszą zwiezione. Dlaczego w jaką straszną tonią R.P. województwa i ziemie wprowadziły, świadczyć będą potomne wieki.

Przyszło nam tedy wszelakich sposobów szukać, którymi byśmy wojsko upacyfikować mogli, które fide publica z ichm. pany komisarzami z sejmu przeszłego naznaczonemi na tej komisyej upewniliśmy, iż we dwóch miesiącach ma się im stać doskonała

zapłata z tych reszt i remanentów, które przy województwach i ziemiach zostawają, do których in fidei totius Reipublicae podział się stał na wojsko. Ex consensu tedy totius commissionis przychodzi mi tedy ten list otworzysty do w.m. panów dyrygować obtentando w.m. panów miłością braterską, abyście wprzód authoritatem principis et totius Reipublicae, a potem et fidei nostram commissorialem salvare chcieli, a dług województwa swego sine intermissione wypłacili, i jeśliby in supplementum defektów jakich potrzeba było województwu pieniędzy, abyście w.m. panowie in reali supplementowali i na sejmiku podatki doskonale uchwalili, chcecie li w.m. panowie salvam et incolumem widzieć Ojczyznę i wewnętrzne jej uspokoić incendium.

Doznali tego ichm. panowie komisarze, qua fide et dexteritate znosząc się z jaśnie wielcebnym jm. ks. arcybiskupem lwowskim¹⁰⁵ i z wielą ichm. panów senatorów naticzas na komisyyjey będących, consilium uczyniliśmy koło tego, jakobyśmy ab illo incendio, na które się zaniosło było, Rempublicam salvare mogli. Pobłogosławił Pan Bóg intecyje nasze, iż rycerstwo niepłatne kontentuje się asygnacyjami do województw i ziem, tak jednak, żeby im satysfakcya na czas w asekuracyjej od nas danej stać się mogła. Upraszam tedy w.m.m. panów i braciej, chciejcie sami porrigere manum Ojczyźnie wspólnej i onę salvare, by, strzeż Boże, gdyby frustrari miało wojsko krwawej [870] zapłaty swojej w województwach i ziemiach nie chciało in peius recrudescere i żeby pośledniejsze nie były rzeczy gorsze niż pierwsze.

Dosyć wielkim kosztem R.P. rzeczy te uspokajać się musiały nad intencyją jej, chciejcie tedy w.m.m. panowie consulere securitati onej, jakoby [w] tak straszne periody nie wpadła, gdyż się obawiać potrzeba, aby wojsko niepłatne nie chciało szukać sposobów takich, któremi by dojść mogło swojej zapłaty.

Nic tedy nie wątpię, że w.m.m. panowie tę przestrożę, którą nomine totius commissionis deklaruję w.m.m. panom, wdzięcznie ode mnie przyjąwszy, mnie w swoich braterskich sercach chować zechcecie. Działo się we Lwowie, die 1 septembris a. D. 1659.

Stanisław Potocki wojewoda krakowski, hetman wielki koronny m.p.

Locus sigilli

2. *Uniwersał Marcina Mirż Brzezickiego podkomorzego bełskiego w sprawie podatków – Pukarzów, 3 września 1659 r.*

Rp. CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 248, s. 867-868 – oblata; w grodzie bełskim oblatował Nob. Kazimierz Karwecki w dniu 4 września 1659 r. [feria 5 ante festum Nativitatis Beatissimae Virginis Mariae proxima a. D. 1659].

LSB 1572-1668, s. 342-343.

Marcin Mirż Brzezicki z Brzezia podkomorzy województwa bełskiego.

¹⁰⁵ Jan Tarnowski arcybiskup lwowski.

Wiadomo czynię komu o tym wiedzieć należy, a mianowicie ichm. panom braci i obywatelom województwa bełskiego, iż Komisya Lwowska terazniejsza wstąpiwszy w kalkulacyją z województwem naszym, jeżeli dwadzieścia pól szosta pobora sine abiuratis (co wyniesie sumę 122 tys., może i co więcej), na sejmie w Warszawie roku 1658 uchwalonych i od ichm. panów posłów naszych w deklaracyjach pozwolonych, wydane już są z województwa naszego, inkludując w też pobory czopowe i akcyzny prowent. Do którego prowentu uchwalone są w naszym województwie 15 poborów na dwóch sejmikach sine abiuratis, to tedy wszystko komputowawszy, co się wybrało i oddało, połowie sumy wyżej mianowanej nie wystarczy.

A Komisya terazniejsza Lwowska nie uważając srogiego spustoszenia i niedostatków naszych, gorąco instat nas starszych braci, w.m.m. panów w tym winując, że sobie folgujemy i nie czyniemy dosyć prawu i uchwale sejmowej. Przeto przypada sejmik electionis deputata [868] według prawa feria 2 post festum Nativitatis Beatae Mariae Virginis, to jest die 15 septembris. Zaczynam upraszamy w.m.m. panów, żebyście na ten sejmik zjechać raczyli, że się tam z sobą zniesiemy i porachujemy, aby ta suma już pozwolona, a w inszych województwach wydana, i od nas niemieszkanie na zapłatę wojsku złożona była, oraz i ten prowent akcyzy w lepszy porządek wprawiony był. Gdyż jm. pan starosta buski¹⁰⁶, podjąwszy się tej administracyjej, jako skoro porzucił z wielką szkodą województwa naszego do tych czasów mały bardzo prowent dla tej mieszaniny macie w.m.m., że w dobrym porządku nie zostaje. Datum w Pukarzowie, 3 septembris a. D. 1659.

Marcin Mirz Brzezicki podkomorzy bełski m.p.

Locus sigilli

3. *Laudum sejmiku deputackiego województwa bełskiego w Bełzie, 15 września 1659 r.*

Rp. CDIAUL, *Fond 1, Opis 1, 248, s. 921-924 – oblata; w grodzie bełskim oblatował marszałek sejmiku.*

LSB 1572-1668, s. 343-345.

My senatorowie, dygnitarze, urzędnicy i rycerstwo województwa bełskiego na sejmik electionis deputata do Bełza, na miejsce konsultacjom naszym zwyczajne pro die feria 2 post festum Nativitatis Beatissimae Virginis Mariae zjechawszy się, upatrując to naprzód, iż w tak prędkim czasie podatki od województwa naszego pozwolone, z sumą dwudziestom pól szostom poborom korespondujące, dla złych czasów tak na Komisję Lubelską, jako i na blisko przeszłą Lwowską wniesione być nie mogły, tedyśmy na tym zjeździe naszym, wzięwszy przed się tego rationes, tośmy wprzód uważyli, jako wiele sympla poboru naszego ab antiquo wydana, kwitami skarbowymi likwidowana i wielą dekretów Trybunałów Radomskich i sejmowych deklaracyi wyrażona. Iż ukazuje się,

¹⁰⁶ Stanisław Głogowski starosta buski.

że sympla naszego województwa sine abiuratis czyniła zł 4697, gr półczternasta, to poborów dwadzieścia i pośszosta uczynią sumę zł 119 745, gr półtrzynasta, i tak wielką sumę wnieść do skarbu powinniśmy byli. Na którą wnieśliśmy przez jm. pana Piotra Stoińskiego podstarościego bełskiego zł 31 897 i gr 25. I znowu przez tegoż, już po Komisysiej Lwowskiej, za asygnacją skarbową zł czternaście set. Z czopowego wniósł j.w. jm. pan wojewoda podolski¹⁰⁷ zł 4 tys. Jm. pan sędzia ziemski bełski¹⁰⁸ z pieniędzy akcyźnych od faktorów wziętych i od jm. pana starosty buskiego¹⁰⁹ zł 2030 i gr 15. Jm. pan [Teofil] Bukar komornik graniczny bełski, natenczas poborca [922] wniósł zł 3 tys. Uczyni suma zł 42 328, to jest reszty zostajemy zł 77 417 i gr półtrzynasta.

Na którą sumę ostaje nam u jm. pana Stoińskiego podstarościego bełskiego zł 14 916, a to na delatach u jm. pana Bukara komornika granicznego zł 21 170 i gr 11, a u jm. pana starosty buskiego reszty akcyzy, którą był za zł 17 tys. arendował, zostaje zł 14 969, gr 25. Uczyni suma tych reszt zł 50 993, którą obracamy na opłacenie asygnacyjej od jm. pana podskarbiego koronnego¹¹⁰ przysyłanych proportionaliter. Zostajemy jeszcze winni zł 26 422 i gr półtrzynasta. Co abyśmy spłacić mogli, uchwalamy podymne dwoje, a to cum abiuratis noviter praestandis, jako teraz która wieś lub miasto wiele ma dymów realiter osiadłych.

Do których wybierania tegoż jm. pana Teofila Bukara komornika granicznego uprosiliśmy. Temuż od wybierania za pracę po gr jednemu od zł, tak od zatrzymanych, jako i terazniejszych podatków pozwoliliśmy. A juramenta w grodach mają być odprawowane, od których nic a nic grody nie powinni brać, tak ud suscepty, jako i od wydania ekstraktem juramentu. A to podymne nie dalej, jeno w niedzielach czterech wydane być mają, sub poena triplicis pensionis et duplici quatuordecem marcarum. A że się u miasta Tomaszowa¹¹¹ dług pewny znajduje względem niewydania tak czopowego, jako i akcyzy przez lat trzy, to to na sądach przyszłych fisci weryfikować się ma.

A ponieważ proventus czopowego z furmanką i prasołką akcyzy jeszcze ad diem feriam 2 post festum sancate Hedvigis przeszedł administratorom do wybierania tempus currit, tedy te kontrakty faktorów tak akcyzy, jako i czopowego in suo esse zachowujemy, in futurum zaś a tempore festi Sanctae Hedvigis proventus akcyzy i czopowego j.w. jm. panu Aleksandrowi Bełżeckiemu wojewodzie podolskiemu, [923] bełskiemu etc. staroście za sumę 18 tys. do roku puściliśmy w administracyją. Które to proventus ratami jm. po półpięta tys. zł przy dokończeniu każdej ćwierci wypłacić powinien będzie. A w defektach in casu, strzeż Boże, morowego powietrza, nieprzyjaciela koronnego et motum in Republica defalkować obiecujemy.

Z której to akcyzy i czopowego suma 12 tys., na sejmie przeszłym deklarowana, z tej sumy 18 tys. wypłacona powinna być. A że w niektórych miastach z dworów szlacheckich i domów żydowskich podatków wydawać zbraniają się, zaszczycając się jakimiś libertacjami, tedy z tych wszystkich generaliter aby wszyscy, nemine excepto,

¹⁰⁷ Aleksander Stanisław Bełzecki wojewoda podolski.

¹⁰⁸ Wacław Kaszowski sędzia ziemski bełski.

¹⁰⁹ Stanisław Głogowski starosta buski.

¹¹⁰ Jan Kazimierz Krasiński podskarbi wielki koronny.

¹¹¹ Tomaszów, miasto w pow. bełskim (ob. w pow. tomaszowskim, woj. lubelskim).

podatki tak przeszłe, jako i terazniejsze płacili, także i ci, którzy by napoje, osobiłwie stanu szlacheckiego, w miastach, per subordinatas personas szynkowali, aby czopowe i akcyzę dawali. Którego to prowentu, to jest osobiłwie czopowego, że jm. pan wojewoda podolski zupełnie od retentorów dotąd jeszcze nie wybrał, a de suo w skarbie zapłacił i kwit produkował, aby tę resztę retentores jako najprędzej wydawali, także i inne wszystkie generaliter podatki zatrzymane sub poena triplicis pensionis et duplici quatuordecem marcarum. Z których executio panom administratorom i panom poborcom samym przez się, sine officio quovis hoc laudo conceditur, której retentores praepedire et impugnare sub poena peculatus nie mają in iudicio formato fisci decernenda et exequenda.

Jm. pan starosta buski i faktorowie jego, ponieważ die hodierna jako był według laudum przeszłego powinien rachunek województwu uczynić z podatków akcyzy, a nie uczynił, tedy na przyszłych sądach fisci uczynić calculum powinien będzie sub poena de retentoribus sancita, gdyż ten podatek akcyzy per constitutionem Regni w moc województwu dany i w sumę dwudziestu półszosta poborów inkludowany jest, a nie do skarbu ani komisyyj należy. Jm. pan Stoiński podstarości bełski ponieważ sobie pretenduje sumę de suo do skarbu na wypłacenie asygnacyjey wniesioną, jakoby pobory przez niego według rejestru jm. pana Lipskiego wybrane taryfie skarbowej iuxta annum 1629 nie wystarczały, przeto chcąc tej aukcyjey mieć verificationem, potrzebujemy tego, [924] aby registra ad acta według konstytucyjey wybranych podatków sufficienter spisawszy i każdą rzecz, co od kogo brał, specyfikowawszy, ręką swą podpisawszy tak te, któremi podatki wybierał, jako i te, które na delatach podaje retentorów, post finitam exactionem podał. Z których gdy się pokaże, województwo restituere jm. panu podstarościemu submituje się.

Ażeby tym prędzej te podatki wszystkie in genere i retenta jakiegokolwiek hucusque zatrzymane, wydane były, stosując się w tym do konstytucyjey przeszłego sejmu uchwalonej, ichm. panów sędziów, to jest sąd ziemski bełski i buski, także urząd grodzki bełski i inszych ichm. w przeszłej uchwale naszej mianowanych uprosiliśmy i naznaczyli do tegoż sądu, jm. pana Jana Sokolnickiego uprosiliśmy i naznaczamy, sub poena contra negligentes officiales sancita, absentia unius duorumque non obstante.

A tych sądów praefixionem pro die 26 mensis septembris w Bełzie in loco solito et publico naznaczyliśmy. Do tegoż sądu za instygatora jm. pana Jakuba Grochowskiego komornika ziemskiego bełskiego obieramy, który tak o dawne wszystkie retenta, jako i terazniejszej uchwały podatków dochodzić i executionem z retentorów powinien urgere. A in quantum by jaki impedymment lubo poena dla niewybrania podatków na jm. panu [Teofilu] Bukarze komorniku granicznym skazana była, tedy od niej uwolnić i zastąpić onego obiecujemy, jednak jm. te podatki zaczęte sine intermissione wybierać powinien.

A że konstytucja anni praesentis sonat, aby pobory wybrańcy sami, nie chłopci za nich płacili i aby z osiadłości swych z osobna do rąk pomienionego pana poborcy oddawali, stosując się w tym in toto do konstytucyjey.

Którą to uchwałę naszą zleciliśmy jm. panu Jerzemu Radeckiemu pisarzowi ziemskiemu bełskiemu, marszałkowi natenczas koła naszego podpisać i do akt dla wia-

domości inszych do grodu podać. Działo się w Bełzie, feria 2 post festum Nativitatis Gloriosissimae Virginis Mariae proxima a. D. 1659.

Jerzy Radecki pisarz ziemski bełski, koła województwa bełskiego natenczas marszałek m.p.

24. Zjazd za uniwersałem podkomorzego bełskiego w Bełzie, 17 listopada 1659 r.

1. *Uniwersał Marcina Mirz Brzezickiego podkomorzego bełskiego zwołujący zjazd w Bełzie na dzień 17 listopada 1659 r. – Bełż, 20 października 1659 r.*

Rp. CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 248, s. 1128-1129 – oblata; w grodzie bełskim oblatował Hon. Wawrzyniec Dragan sługa podkomorzego bełskiego w dniu 3 listopada 1659 r. [feria 2 post festum Omnium Sanctorum proxima a. D. 1659].

LSB 1572-1668, s. 345-346.

Marcin Mirz z Brzezia Brzezicki podkomorzy województwa bełskiego.

J.w., w. ichm. panom dygnitarzom i wszytkiemu rycerstwu województwa bełskiego do wiadomości donoszę. Iż z woli ichm. w.m.m. panów na sejmikach odwłoka w wydaniu podatków R.P. miasto folgi, penuryją wszytkiemu województwu przyniosła i dalszą wszytkim nam i substancjom [1129] pociąga za sobą angarią. A ponieważ w przeszłych laudach naszych zachowaliśmy sobie wolną in vim defectuum w podatkach naszych konsultacją, przeto consulendo indemnitati substancjom naszym, zniósłszy się z niektórymi ichm. pany dygnitarzami i starszą bracią województwa naszego, zdało się nam w.m.m. panów dygnitarzów i wszytkiego rycerstwa województwa naszego in fraternum colloquium invitare. Której to konsultacyjej czas pro die 17 mensis novembris w Bełzie na miejscu konsultacjom naszym naznaczyliśmy.

Na którą konsultacją nie tylko zwykła ad tractanda publica negotia w.m.m. panów i braci ochota, ale i sama terazniejsza necessitas, która gdyby przez opuszczenie naznaczonej terazniejszej konsultacyjej nie była poratowana, tedy każdemu w.m.m. panu może to być do uprzykrzenia. Przeto proszę, żebyście w.m.m. panowie zjechać raczyli, bo to o pieniądze idzie. Będą tamże i insze negotia traktowały się. Moją przy tym powolność do usług w.m.m. panom zalecam.

Datum w Bełzie, w poniedziałek podczas leżenia ksiąg, święta św. Jadwigi blisko przeszłej r. P. 1659. Na tenże czas i sądy causarum fisci będą o niewyplacenie wszelakich retent.

Marcin Mirz Brzezicki podkomorzy bełski m.p.

Locus sigilli

2. *Laudum zjazdu województwa bełskiego w Bełzie, 17 listopada 1659 r.*

Rp. CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 248, s. 1173-1176 – oblata; w grodzie bełskim oblatował marszałek zjazdu w dniu 19 listopada 1659 r. [feria 4 ante festum Praesentationis Beatissimae Virginis Mariae proxima a. D. 1659].

LSB 1572-1668, s. 346-347.

My dygnitarze, urzędnicy i rycerstwo województwa bełskiego, za wydaniem od jm. pana Marcina Mirz Brzezickiego podkomorzego bełskiego uniwersałami zjechawszy się do Bełza, ponieważ i wydane od jm. uniwersały nullo alio fine byli, jeno abyśmy quam sufficientissimam wypłacenia asygnacyi ichm. panom wojskowym rationem obmyślili, a propozycja jm. przy intymacyjej tego zjazdu do wydanych tylko uniwersałów cale stosowała się, inszej żadnej nie proponując prywatnej materyjej, jeno samą ichm. panom wojskowym zapłaty obmyślenie, ponieważ i wydanie dwojga podymnego cum abiuratis noviter praestandis, na przeszłym sejmiku electionis deputata dwudziestu i półszostu poborom nie korespondowało, które na wypłacenie asygnacyjej być miały, tedy stosując się do prawa pospolitego i konstytucyjej anni praesentis de approbatione laudorum opisanej, ratione namówienia i suplementowania podatków, nie mniej też reflektując się [1174] do dekretu Komisyyj Lwowskiej ferowanego, w którym to iniunctum est, ut efficiat apud palatinatum jm. pan podkomorzy, aby dług skarbowi winny był wypłacony, tudzież za częstemi a prawie codziennemi niemal od jm. pana wojewody krakowskiego, hetmana wielkiego koronnego¹¹² przez listy instancjami, a co większa, mając na karkach prawie poddanych naszych z temiż asygnacyjami do województwa naszego od różnych chorągwi ichm. panów deputatów przysłanych, którzy nie tylko nas samych solicytują ustawicznie, ale i poddanych naszych z wielkiem uprzykrzeniem ich infestują, względem czego upatrując omnem indemnitate et damnum województwa naszego, takową między sobą na wypłacenie ichm. panom wojskowym zgodną uczyniliśmy namowę.

A to ad supplementum pierwszych podatków, do dwudziestu półszostu poborów należących, tą uchwałą podymnego troje według rejestru i kwitów jm. pana [Mikołaja] Jabłońskiego pozwoliliśmy, a to in consideratione mając, iż na przeszłym sejmiku dwoje podymne cum noviter praestandis iuramentis miasto aukcyjej jakiej longe maiorem diminutionem przyniosło. Którego podymnego wydanie ad diem 17 decembris praecise bez wszelkich zwłok sub poena triplicis pensionis et duplici quatuordecem marcarum submittowaliśmy się i to onus na się libere przyjęliśmy.

Do których wybierania podatków tegoż jm. pana Teofila Bukara komornika granicznego bełskiego uprosiliśmy, którego fides w wybieraniu podatków dobrze jest wszytkiemu wiadoma województwu. Temuż od wybierania tych podatków za pracę po gr od zł i od kwitów po gr 3 pozwoliliśmy. Który że takowej usługi województwu pod tak ciężkie czasy nie wzbrania się, omnem respectum meritorum onego zawsze mieć obiecujemy, a jm. pana Jabłońskiego prosimy, aby sine ulla dilatione, jako się

¹¹² Stanisław Potocki wojewoda krakowski, hetman wielki koronny.

i submittował, registr wybierania swego podymnego ad acta, quam sufficientissime spisawszy, podał, do czego i prawo wyraźnie każdego stringit poborcę.

A że podatek akcyzy i administracja [1175] onej post factam abrenuntiationem lubo temerariam jm. pana starosty buskiego¹¹³ do rąk jm. nieboszczyka pana Wacława Kaszowskiego sędziego ziemskiego bełskiego devolutus est (tudzież też jm. pana podkomorzego bełskiego, który ex persona sui coram eodem formato iudicio uczynił kalkulacją, o czym dekret eiusdem iudicii szerzej w sobie opiewa, z którego i województwo na przyszłym, da Pan Bóg, sejmiku electionis sędziego sprawi się dostatecznie)), czego wydanie z akcyzy pieniędzy od faktorów do rąk jm. przez pokazane kwity od nieboszczyka faktorom dane, przy odbieraniu od nich pieniędzy komprobują. Tedy ponieważ zazdrosne fata, ukróciwszy dni życia, nie dopuścili samemu in vivis będącemu według dekretu blisko przeszłych sądów formati iudicii ferowanego czynić rachunków percept i ekspens, na terażniejszym takowychże formati iudicii sądów terminie, po ichm. panach sukcesorach nieboszczykowskich chcemy to mieć i upraszamy ichm., aby in instanti tak percepty z tej akcyzy od faktorów, jako i ekspensy chcieli reddere rationem, a to przed jm. panem Stanisławem Wierzbickim cześnikiem bełskim i jm. panem Jerzym Radeckim pisarzem ziemskim bełskim. Do czego ichm. ex gremio iudicum formati iudicii województwa naszego naznaczamy, aby się dostatecznie mogło informować województwo, jaką sumę uczyniła przeszłoroczna akcyza.

Obowiązujemy przy tym wszystkich ichm. panów egzaktorów województwa naszego i ichm. panów administratorów, aby dostateczne mieli na przyszły sejmik rachunki i registra, aby ad acta przed sejmikiem podane byli, gdyż województwo chce się informować dostatecznie z percept ichm., a to dla prędszej satysfakcyjej ichm. panom wojskowym.

Takowym tedy sposobem chcąc jako najprędszą uczynić ichm. panom wojskowym satysfakcją, tę uchwałę naszą zleciliśmy jm. panu Janowi Sokolnickiemu dyrektorowi koła naszego rycerskiego, ręką jego podpisawszy, do akt [1176] grodzkich bełskich podać. Działo się w Bełzie, die 17 novembris roku 1659.

Jan Sokolnicki dyrektor koła rycerskiego natenczas m.p.

3. *Protestacja szlachty buskiej przeciwko złożeniu zjazdu przez Marcina Mirz Brzezickiego podkomorzego bełskiego – Busk, 13 listopada 1659 r.*

Rp. CDIAUL, *Fond 1, Opis 1, 248, s. 1172* – oblata ekstraktu z grodu buskiego; w grodzie bełskim oblatował Nob. Franciszek Czubiński w imieniu sędziów ziemskich buskich i całej ziemi buskiej; w grodzie buskim wniesiono w dniu 13 listopada 1659 r. [feria 5 post festum Sancti Martini Pontificis proxima a. 1659].

LSB 1572-1668, s. 346.

¹¹³ Stanisław Głogowski starosta buski.

Coram Mag. Stanislao a Głogowiec Głogowski capitaneo Buscensi et officio actisque praesentibus castrensibus capitanealibus Buscensibus personaliter comparentes Gen. Samuel Sokół iudex et Samuel Chołojowski subiudex terrestres Buscenses, atque Remigianus et Stanislaus Dąbscy fratres germani in conventu electionis notarii terrestris Buscensis die hodierna in actu contenta vigore litterarum universalium Ill. et Mag. palatini Belzensis celebrato, de medio nobilitatis in eodem conventu congregatae ad infrascripta facienda deputati, suo et eiusdem totius nobilitatis districtus Buscensis nomine solennem manifestationem fecerunt in eo, quod quam primum nobilitati districtus praesentis Buscensis relatum sit litterarum universalium a Mag. Martino Mirż Brzezicki succamerario palatinatus Belzensis sub titulo eiusdem memorati Mag. succamerarii Belzensis pro conventu privato particulari palatinatus Belzensis seu potius quodam colloquio pro die 17 novembris anno praesenti emanatarum et extraditarum esse illico de unanimi consensu nobilitatis huiusce districtus Buscensis, inhaerendo legibus Regni de libertatibus nobilium sancitis, easdem ad acta officii praesentis castrensis capitanealis Buscensis declarationes connotant, quod nobilitas districtus Buscensis ad palatinum Belzensem aequali libertate pertinens, non nisi litteris Serenissimi Regis Poloniae iuxta leges Regni obedire vult et litteras universales a memorato Mag. succamerario Belzensi emanatas uti nullas, atque quisquam in eodem conventu statutum fuerit id irritum atque inane declarant et sese nobilitas districtus huiusce Buscensis in omnibus opponit et ad praesens per se manifestantes protestantur et manifestantur.

25. Elekcja kandydatów na urząd sędziego ziemskiego bełskiego w Bełzie, 17 grudnia 1659 r.

1. *Uniwersał Krzysztofa Koniecpolskiego wojewody bełskiego zwołujący elekcję kandydatów na urząd sędziego ziemskiego bełskiego w Bełzie na dzień 17 grudnia 1659 r.*

Rp. CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 248, s. 1176-1177 – oblata; w grodzie bełskim oblatował Gen. Jakób Grochowski komornik ziemski bełski w dniu 19 listopada 1659 r. [feria 4 ante festum Praesentationis Beatissimae Virginis Mariae proxima a. D. 1659].

2. *Laudum elekcji kandydatów na urząd sędziego ziemskiego bełskiego w Bełzie, 17 grudnia 1659 r.*

Rp. CDIAUL, *Fond 1, Opis 1, 248, s. 1226-1230* – obłata; w grodzie bełskim oblatował Nob. Marek Stoiński w imieniu Gen. Piotra Stoińskiego podstarościego bełskiego w dniu 18 grudnia 1659 r. [feria 5 ante festum Sancti Thomae Apostoli proxima a. D. 1659].

LSB 1572-1668, s. 348-349.

My senatorowie, dygnitarze, urzędnicy i wszyscy obywatele województwa bełskiego na sejmik electionis sędziego bełskiego legitime na dzień dzisiejszy 17 decembris złożony, zgromadzeni, przychylając się do prawa opisanego o wypłaceniu podatków dwudziestu półszosta poborów, tak też i 12 tys. złp na przeszłych sejmach deklarowanych, tudzież wzięwszy in considerationem gorącą do nas instancją j.w. jm. pana wojewody krakowskiego, hetmana wielkiego koronnego¹¹⁴ i ichm. [1227] panów wojskowych o wypłacenie zasług R.P. ichm. od nas pomienionych podatków przychodzące do wypłacenia, ichm. panowie wojskowi dla niedostatku i zdezolowanych majątności naszych, lubo różnemi sposobami wypłacić usiłujemy, dotąd oczekiwają. Tedy względem wypłacenia pośledniejszych podatków, to jest 12 tys. zł, aby takoważ remora, jako w pierwszych podatkach dzieje się, nie była, snadniejszy i prędzszy sposób, niżeli przez prowent akcyzy, który czasem aż dorocznym currit, wzięliśmy przed się. Nie mniej płacz i skwierk ubogich ludzi dla tej akcyzy nas commovit, abyśmy tego prowentu akcyzy odtąd w województwie naszym poniechali.

Jakoż terazniejszą uchwałą naszą tę akcyzę umarzamy i j.w. jm. pan wojewoda podolski¹¹⁵, administrator tego prowentu, od dnia dzisiejszego już więcej po miastach, miasteczkach województwa naszego tego prowentu, oprócz czopowego z furmanką, nie będzie się ważył wybierać, także arendarze i subkolektorowie jm. Miasto zaś tego prowentu akcyzy na wypłacenie 12 tys. 12 podymne na miasta i miasteczka województwa naszego wkładamy.

A ponieważ z samych wielu miast tak chrześcijanie, jako universitas żydostwa w województwie naszym, nie zaślaniając się konstytucją libertacyjnej od podatków, przez podymne raczej, aniżeli przez akcyzę na te 12 tys. zł przy czopowym wypłatę suplikując obiecują, tedy te 12 podymne według rejestru jm. pana Mikołaja Jabłońskiego miasta i miasteczka wypłacać mają, tego dokładając, aby żydostwo, od których dla handlów ich najwięcej przychodziło tego prowentu akcyzy i przez nich też najwięcej w tym prowencie subtrakcyjnej, nie tylko sam gospodarz Żyd z domu swego, ale i inni Żydzi, sobie gospodarze i handlem się bawiący, abo w tymże domu komorą mieszkający, także Żydzi po domach chrześcijańskich komorą mieszkający, każdy za się 12 podymne zapłacił. Ażeby żydostwo z miast do wsiów podczas tego podatku, od tego prowentu ukrywając się, nie wychodziło i innemi swemi sposobami nie zbywało, tedy magistratus miast numerum Żydów w każdym mieście swoim wczśnie zrewiduje i de nomine

¹¹⁴ Stanisław Potocki wojewoda krakowski, hetman wielki koronny.

¹¹⁵ Aleksander Stanisław Bełzecki wojewoda podolski.

onych zregestruje. A ten registr burmistrz ze dwiema rajcami w grodzie bełskim, że pilnie i wiernie tego dojrżeli, poprzysięże.

Że też ten prowent akczyzy u j.w. jm. [1228] pana wojewody podolskiego ^a a feria secunda post festum Sanctae Hedvigis aż do dnia dzisiejszego w administracyjnej zostawał i [mógłby] przecie nieco fruktyfikować, przeto j.w. jm. pan wojewoda podolski arendarzów swych i subkolektorów *conveniet*, aby dali dostateczny za ten czas przez rejestra rachunek. Który rachunek ciż arendarze ichm. i subkolektorowie *iuramento corporali conprobabunt et co się ex calculatione znajdzie*, to j.w. jm. pan wojewoda podolski do wypłacenia 12 tys. oddać powinien.

Dawniejszej zaś akczyzy, którą jm. pan starosta buski [Stanisław Głogowski] w roku przeszłym 1658 z administracyjnej swej przez ćwierć roku trzymając, też administracją z siebie złożył, a za uproszeniem przez województwo w dozór jm. pana podkomorzego bełskiego¹¹⁶ i nieboszczyka jm. pana Wacława Kaszowskiego sędziego bełskiego podana, iż *ex calculatione* jm. pana podkomorzego w sądzie *formati iudicii* rejestrem produkowanym patuit, że nieboszczyk jm. pan sędzia odebrawszy kontrakty przez jm. pana starostę buskiego z Żydami stanowione, wszystkim dysponował i pieniądze odbierał, których pieniędzy realiter przez nieboszczyka jm. pana sędziego odebranych z kalkulacyjnej jm. pana podkomorzego pokazało się 6107 złp, gr 11, a na resztach 1104 złp, gr 28, tedy *successores* nieboszczyka jm. pana sędziego dostateczniejszą kalkulacją według kontraktów tegoż jm. pana starosty buskiego z Żydami postanowionych uczynić powinni będą, a co się z kalkulacyjnej pokaże, to najdalej do Trzech Królów na wypłacenie asygnacyjnej ichm. panom wojskowym oddadzą. In quantum by zaś temu dosyć uczynić nie chcieli, *rigorem decreti Komisyjej Lwowskiej* na onych instygator województwa naszego ad *executionem* przez starostów *extendere curam adhibebit*.

Widząc *impossibilitatem* dla dezolacyjnej województwa naszego, że oraz podatków wypłacić nie możemy, a lubo też i *per partes* różnymi sposobami *intervallo temporis* to nagrodzić i odbyć usiłujemy, przecie niedostatek wielką temu jest przeszkodą, atoli jeszcze troje podymne do trojga podymnego, w przeszłym blisko *laudum* uchwalonego postanawiamy, które to 6 podymnych ad 15 ianuarii w roku przyszłym do rąk jm. pana Teofila Bukara komornika granicznego [1229] województwa naszego według rejestru wydać powinniśmy, tak ze wsiów, jako miast i miasteczek, wyżej mianowane na wypłacenie akczyzy uchwalone wydadzą. J.w. jm. pan wojewoda podolski z czopowego tys. złp na wypłacenie 12 tys. ichm. panom wojskowym na asygnacyjnej na Trzy Króle blisko przyszłe¹¹⁷ odda.

A że jm. pan Mikołaj Jabłoński dotąd rejestru podymnego wyboru swego do akt grodzkich bełskich nie podał, przez co *impedymet* i trudność, także odwłoka w teraźniejszych podatkach dzieje się, przeto instygator województwa naszego *iure* onego do sądu *conveniet sine adcitatione*, ponieważ in *laudo* anterori był *certificatus*, aby koniecznie ten registr do akt podał sub *poena fisci*.

Wielką też trudność poborcy nasi mają, że sądy *formati iudicii* *propter varios casus* nie dochodzą, dlatego postanawiamy, aby poborcy nasi i administratorowie czopowego

¹¹⁶ Marcin Mirz Brzezicki podkomorzy bełski.

¹¹⁷ 6 stycznia 1660 r.

swoich retentorów, także instygator województwa naszego, jm. pan Jakub Grochowski komornik ziemski bełski, o akcyzę dawną z administratorami abo ich sukcesorami i o terażniejszą, która w administracyjej dotąd j.w. jm. pana wojewody podolskiego zostawała, także i o inne prowenta i w czymkolwiek pro bono publico województwa naszego potrzebnego być widział, generaliter wszystkie retenta i wszystkich retentorów, tak dawnych podatków, jako i terażniejszych ze wszystkich powiatów do grodu bełskiego, jako ad metropolium województwa naszego, albo też na Trybunały Lubelski i Skarbowy Radomski, więc i na sejm convenire powinni. I ponieważ nie mniejsza by była trudność i zwłoka do wyboru poborcom convenire retentów po grodach każdego powiatu, urząd tedy grodzki bełski ma być zawsze, etiam extra cadentiam quaerellarum, ad requisitionem poborców i instygatora województwa naszego, do sądzenia takowych spraw skarbowych gotowy.

Mając też respekt na ichm. panów wojskowych z asygnacyjami do nas deputowanych, którzy czekając wypłaty kosztem mieszkają, in vim gratitudinis 100 czerwonych zł pomienionym ichm. panom deputatom z dawniejszej akcyzy successores nieboszczyka jm. pana sędziego bełskiego na Trzy Króle blisko przyszłe oddadzą ichm. panowie poborcy [1230]^a.

[Którą to] uchwałę terażniejszą naszą, aby wszystkiemu pospólstwu do wiadomości doszła i skutek swój wzięła, takowym sposobem spisana zleciliśmy jm. panu Piotrowi Stońskiemu podstarościemu grodzkiemu bełskiemu, marszałkowi natenczas sejmiku naszego do akt grodzkich bełskich przy podpisie ręki i pieczęci tegoż jm. pana marszałka podać. Działo się w Bełzie, w kościele farnym, die 17 decembris a. D. 1659.

Piotr Stoński podstarości bełski, marszałek natenczas koła rycerskiego m.p.

^a uszkodzona górna krawędź karty, kilka słów nieczytelnych

26. Sejmik ekstraordynaryjny za uniwersałem królewskim w Bełzie, 20 kwietnia 1660 r.

1. *Uniwersał Stanisława Potockiego wojewody krakowskiego, hetmana wielkiego koronnego w sprawie wojska – Poczajów, 16 stycznia 1660 r.*

Rp. CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 249, s. 64-65 – oblata; w grodzie bełskim oblatowano w dniu 19 stycznia 1660 r. [feria 2 pridie festi Sanctorum Fabiani et Sebastiani Martyrum a. D. 1660].

Stanisław z Potoka na Podhajcach Potocki wojewoda krakowski, hetman wielki koronny, ropczycki, doliński, gródecki, mościcki etc. starosta.

J.w., w. ichm. panom obywatelom województwa bełskiego, m.m. panom i braciej, przy zaleceniu służb moich braterskich czynię wiadomo.

Ponieważ podług umowy i pism z chanem jm. krymskim¹¹⁸ prętko schodzić mi się potrzeba i z wielu innych przyczyn wojska rozrywać nie mogę, ale z nim progredi dalej potrzebną rzecz widzę, przychodzi mi bratersko przestrzec i upraszać w.m.m. panów [65] ^a piersiami ^a odpór dawali zawziętemu na zrujnowanie [ojcz]yzny naszej nieprzyjacielowi, o którym już certa ^b notitia, że województwo podlaskie i brzeskie plądruje i bez mała dalej, gdy nie będzie miał rezystencji, progredi nie zechce. Obviamus w.m.m. panowie securitati suae, gdy z zwykłej swojej ochoty i miłości Ojczyzny, ^cniemieszkanie^c się skupicie i zniósłszy się z inszemi, bliskimi województwami, propulsabitis przy pomocy Boskiej tego nieprzyjaciela. Czego życząc, zleciłem, aby ten mój uniwersał do grodów był podawany i publikowany. Który dla lepszej wiary i ważności ręką moją podpisuję i pieczęć przycisnąć rozkazałem. Dan w Poczajowie, die 16 ianuarii 1660.

Stanisław Potocki wojewoda krakowski, hetman wielki koronny m.p.

Locus sigilli

^a karta uszkodzona, brak kilku linijek tekstu ^b uszkodzony brzeg karty, brak jednego słowa ^{c-c} w Rp. błędnie niemieszanie

2. *Uniwersał Jana Kazimierza w sprawie przechodów wojska – Gdańsk, 10 marca 1660 r.*

Rp. CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 249, s. 329-331 – oblata; w grodzie bełskim oblatowano w dniu 15 kwietnia 1660 r. [feria 5 post Dominicam Misericordiae proxima a. D. 1660].

Jan Kazimierz z Bożej łaski Król Polski, wielkie książę litewskie, ruskie, pruskie, mazowieckie, żmudzkie, inflanckie, smoleńskie, czernihowskie, a szwedzki, gocki, wandalcki dziedziczny Król.

Wszem wobec i każdemu z osobna, komu to wiedzieć należy, a osobliwie wielbny, w., ur., szlachetnym, dygnitarzom, urzędnikom, wszystkim stanu rycerskiego obywatelom województw mazowieckiego, bełskiego, lubelskiego i ziemie chełmskiej, uprzejmie i wiernie nam miłym, łaskę naszą królewską. Uprzejmie i wiernie nam mili.

Że wojsko cesarza jm.¹¹⁹ w państwach naszych zimujące ruszyć nam już przychodzi z stanowisk i z państw naszych wyprowadzić, obwieszczamy uprzejmości i wierności wasze, przez województwa i powiaty uprzejmości i wierności waszych porobiliśmy stanowiska temu przejściu. Żeby tedy mogło to być bez wielkiego uciążenia, którego wojsko jako cudzoziemskie czynić zwykło, jako dotąd nie bez żalu waszego przycho-

¹¹⁸ Mehmed IV Girej chan krymski.

¹¹⁹ Leopold I Habsburg cesarz.

dziło to do uszu naszych, zabiegając temu pro cura Regia, pilność wszelką i staranie około tego zleciliśmy i zalecili wielbnemu proboszczowi jeżowskiemu¹²⁰, przy tym wojsku zostającemu komisarzowi naszemu. Którą wolą naszą aby mógł wykonać skutecznie i snadniej, zda się nam rzecz potrzebna, aby uprzejmości i wierności wasze de medio swoich mu przydali komisarzów, którzy by metuis consiliis et opera ochrony od przechodzącego wojska należyty jemu wcześniej sposabiając prowiant, wzięli przed się staranie i prowadzili aż do granic węgierskich. Jeśliby zaś uprzejmości i wierności wasze in antecessum potrzebowali sejmiku, [331] na którym by^a i na ten pozwalamy uprzejmościom i wiernościom waszym.

Trakt ujścia wojska tego podaliśmy na piśmie wielbnemu komisarzowi naszemu z podpisem ręki naszej i przyciśnięciem pieczęci koronnej dla lepszej wiary, i ten uniwersał nasz ręką własną podpisawszy, pieczęcią koronną stwierdzić rozkazaliśmy. Dan we Gdańsku, die 10 miesiąca marca r. P. 1660, panowania królestw naszych polskiego 12, a szwedzkiego 13 r.

Jan Kazimierz Król

Locus sigilli maioris cancellariae Regni

Stefan Hankiewicz J.K.M. sekretarz

^a uszkodzona góra strony, jeden wers nieczytelny

3. *Uniwersał Jana Kazimierza do poborców podatków – Gdańsk, 18 marca 1660 r.*

Rp. CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 249, s. 408-409 – oblata; w grodzie bełskim oblatowano w dniu 1 maja 1660 r. [Sabbatho post Dominicam Cantate a. D. 1660].

Jan Kazimierz z Bożej łaski Król Polski, wielkie książę litewskie, ruskie, pruskie, mazowieckie, żmudzkie, inflanckie, smoleńskie, czernichowskie, a szwedzki, gocki, wandalski dziedziczny Król.

Wszem wobec i każdemu z osobna, komu to wiedzieć należy, osobliwie ur. poborcom województw i ziem, w których szafunku i dyspozycyjej pieniądze z podatków na zapłatę wojsku z przeszłego sejmu uchwalonych zostają, wiernie nam miłym, łaskę naszą królewską. Wiernie nam mili.

Że podług asygnacyi skarbowych, jako się nam uskarża przez posłów swoich wojsko, dotąd jego deputaci swojej odnieść nie mogli satysfakcyjej, przez co frustrati spe posiłku swego i poprawy rynsztunków zostają, chcąc to wojsko jako najbardziej do tak pilnej, na której salus Ojczyzny consistit, zachęcić i sposobić prace, dajemy ten nasz uniwersał do wierności waszych, pilno napominając i mieć po nich koniecznie chcąc,

¹²⁰ Stefan Lipski proboszcz jeżowski.

aby wszelakiemi wierności wasze starali się o to sposobami, jakoby wojsko to przez deputatów swoich nieodwłoczną w asygnacjach odnieść mogło satysfakcją i ukontentowanie. Do czego że każdemu z wierności waszej i sama powinność, i miłość Ojczyzny będą powodem i pobudką, nie wątpimy.

Żeby tedy wiadomości wszytkich tym prędzej uniwersał ten nasz dojść mógł, rozkazujemy, aby do któregokolwiek będzie ^a [409] ^b Dan w Gdańsku, dnia 18 miesiąca marca r. P. 1660, panowania królestw naszych polskiego i szwedzkiego 12 r.

Jan Kazimierz Król

Locus sigilli minoris cancellariae Regni

Stefan Hankiewicz J.K.M. sekretarz m.p.

^a dół strony podczas konserwacji zaklejony paskiem papieru, ostatni wers niewidoczny ^b góra strony zniszczona, jeden wers uszkodzony

4. Uniwersał księdza Stefana Lipskiego komisarza królewskiego w sprawie przechodu wojska – Sarny nad Wieprzem, 2 kwietnia 1660 r.

Rp. CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 249, s. 331-332 – oblata; w grodzie bełskim oblatowano w dniu 15 kwietnia 1660 r. [feria 5 post Dominicam Misericordiae proxima a. D. 1660].

Najjaśniejszego Majestatu J.K.M. polskiego i szwedzkiego sekretarz, generał komisarz wojska, przy oddawaniu powinnej obserwancyjej ichm. panom braciom województwa bełskiego i powiatów do niego należących, ichm. m.m. panom wiadomo czynię.

Iż za ordynansem J.K.M., wydanym na ciągnięcie wojska cesarskiego, wchodzić będzie to wojsko w te województwo, awizują tedy w.m.m. panom przy uniwersale J.K.M. p.n.m. prosząc, aby do intencyjej tego uniwersału skłaniać się w.m.m. panowie raczyli do sposobów i porządku, któremi by to wojsko bez szkody i z najmniejszym uprzykrzeniem w.m.m. panów przyjść mogło. Naprzód, pro munere commissoriali upraszam deputatów ośm ichm., którzy by continue, każdy swoim, którym applicabitur, regimentom assistat attentantis causis iniuriatorum et promoventis eas ac remittentis ordinate ad generale iudicium, gdzie by satysfakcja w regimencie nie stanęła, znowu za prowiantmagistrów ośm delegentur, którzy anticipative procedent i prowianty według taryfy inszą na każdy regiment posyłać przysposabiali.

Trakt tego wojska od Zamościa ku Lublinowi, szeroko na mil pięć. We wszytkim tym tedy w.m.m. panowie raczcie inire consilium, jakoby słuszne konsystencyje [332] ^a być mogły, bo zaś tym ^b kondycyjej ludziom i domom subsequentur, gdy żołnierz nie będzie miał okazji szukania sobie pożywienia, żeby zaś tym lepsza we wszytkim stanęła konsystencyja, należy, jeżeli nie wszytkim ichm. m.m. panom komisarzom, tedy z ich pośrodku deputowanych, nas tu z jm. panem generałem accedere. Gdzie natenczas będziemy denominatione ichm. i każdego z osobna na komisarstwo depu-

towanych declarare, aby tak każdy do swego regimentu applicetur et muneris sui rationibus informatur, a nade wszystko, żeby zaraz tractus ratio et modus praescribatur.

Co aby do wiadomości ichm. m.m. [panów] jako najprędzej przyszło, proszę ichm. m.m. panów grodowych bełskich, w.m.m. panów i braci, aby tak uniwersał J.K.M., jako tę moję innotescencyją do ksiąg swoich przyjąwszy, wedle zwyczaju publikowali i do inszych grodów województwa tego per extractum przesłali, a mnie oryginał aktykowanego uniwersału J.K.M. nazad za kwitem praesentatis odesłali. Datum w Sarnach nad Wieprzem, die 2 aprilis 1660.

Ks. S[tefan] Lipski

Locus sigilli

^a brak jednej linijki tekstu zaklejonej podczas konserwacji ^b pół linii tekstu wyblakłe i nieczytelne

5. Taryfa prowiantu dla przechodzącego wojska cesarskiego – Sarny nad Wieprzem, 6 kwietnia 1660 r.

Rp. CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 249, s. 332 – oblata; w grodzie bełskim oblatowano w dniu 15 kwietnia 1660 r. [feria 5 post Dominicam Misericordiae proxima a. D. 1660].

Taryfa prowiantów wojska cesarza jm., na dzień jeden, przechodzącego.

Jałowic numero 30, wagi każda funtów 150. Połci 40, wagi każdy funtów 40. Mąki korcy 31, w korcu garncy 26. Piwa beczek 70, w beczce garncy ^a20^a. Soli beczka jedna. Masła fasek 2, ^apo gr^a 6. Cielaki 8. Kur 30. Gęsi lubo prosiąt 30. Siana wozów 100. Słomy wozów 60. Zostaje zaś na uwadze ichm., co by captivare wodza i oficerów dla trzymania tym większej dyscypliny i ^aprowizować^a pospieszniejsze ciągnienie, od rzeczy było gratitudinem jaką namówić. Dan w Sarnach nad Wieprzem, die 6 aprilis 1660.

Ks. S[tefan] Lipski

Locus sigilli

^{a-a} tekst wyblakły, lekcja niepewna

6. *Uniwersał Marcina Mirza Brzezickiego podkomorzego bełskiego wyznaczający termin sejmiku bełskiego na dzień 20 kwietnia 1660 r. – Pukarzów, 15 kwietnia 1660 r.*

Rp. CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 249, s. 333-335 – oblata; w grodzie bełskim oblatował Nob. Jan Skrzywiecki w dniu 16 kwietnia 1660 r. [feria 6 post Dominicam Misericordiae proxima a. D. 1660].

LSB 1572-1668, s. 350.

Wiadomo czynię, komu o tym wiedzieć należy, j.w., w. ichm. panom i braci, obywatelom województwa bełskiego, iż przyszły uniwersał J.K.M. przestrzegające ojcowsko, aby, gdy wojsko cudzoziemskie przyjdzie, ciężkości jakiej i szkody nie czynili, jako to wojsko cudzoziemskie zwykło w państwach cudzych, nie bez kondolencyj J.K.M., czynić raczy. Że przez środek państw J.K.M. trakt temu wojsku ukazać przyszło, tedy przy tym obwieszczeniu tego żąda J.K.M., aby prowiant był obmyślony wojsku temu z województwa naszego i komisarzów 8 żebyśmy z pośrodku siebie wyprawili, żeby przy regimentach, gdyby się krzywda jaka komu stała, sądzili i trakt rozpisowali, upatrując wczesność miejsca. Także żeby i prowiantmagistrów obraliśmy z pośrodku siebie i kwotę tego prowiantu żebyśmy namówili, co bez sejmiku być nie może. Tedy za rozkazaniem i wolą J.K.M. składam sejmik na dzień wtorkowy, to jest na 20 kwietnia, bo praepostere bardzo ten uniwersał J.K.M. i innotescencyja jm. pana komisarza i generała wojska cudzoziemskiego przyszła do grodu naszego, to jest 15 aprilis, do rąk zaś moich jeszcze później.

Proszę tedy w.m.m. panów i braci, abyście się na czas naznaczony do Bełza stawić raczyli, to jest na dzień 20 kwietnia. Tam faciemus consilium dla zasłony substancyj naszych już dosyć niszczałych, atoli jednak pro viribus namówimy prowiant i bracią z pośrodku siebie, którzy [335] tym prowiantem ^a i potem nie żałowali, gdy ko[go od] wojska tego potka szkoda jaka dla renitencyj albo ^a. Dan w Pukarzowie, die 15 aprilis 1660.

Marcin Mirz Brzezicki podkomorzy bełski m.p.

Locus sigilli

^a góra karty uszkodzona, brak fragmentów tekstu

7. *Uniwersał Stanisława Potockiego wojewody krakowskiego, hetmana wielkiego koronnego o zagrożeniu moskiewskim i kozackim – Podhajce, 26 kwietnia 1660 r.*

Rp. CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 249, s. 445-446 – oblata; w grodzie bełskim oblatowano w dniu 7 maja 1660 r. [feria 6 post Dominicam Rogationum proxima a. D. 1660].

Stanisław z Potoka na Podhajcach Potocki wojewoda krakowski, hetman wielki koronny, ropczycki, doliński, gródecki, mościcki etc. starosta.

J.w., w. ichm. panom obywatelom województwa bełskiego, m.m. panom i braci, przy zaleceniu służb moich braterskich czynię wiadomo.

Iż pewne mając o zamysłach nieprzyjacielskich, tak Moskwy, jako i Kozaków z języków, z szpiegów wiadomości, więc i od chana tatarskiego¹²¹ przyszły, że ten [446] nieprzyjaciel dla głodu w Ukrainie ^a [wyprowa]dzać wojska swoje chce i zaraz po świętach ru[szać] ^b nam ma, na którego ja z wojskiem intentur jestem, jednak potędze nieprzyjacielskiej, zwłaszcza kiedy tureckie wojska in succursum nam obiecują małej garści ludzi opponere, i między tatarskimi i tureckimi narodami comparere z małą częścią wojska periculum, aby po tym za wejściem wojsk nieprzyjacielskich, także i posiłków tych, które nam obiecują, Ojczyźnie naszej i prowincyjom tym ciężko nie było, a mianowicie ne aliquod grave subsequatur periculis, przychodzi mi w.m. panom i braci proponere tę przestrożę, życząc tego, abyście w.m. wcześniej uwiadomieni o tym niebezpieczeństwie będąc, tak gotowali się, jakoby conservando Patriam pignora et bona sua równo z wojskiem stawać i iunctis viribus resistere nieprzyjacielowi mogli.

O czym aby wszystkim w.m.m. panom innotescat, zleciłem, aby ten uniwersał do grodu bełskiego był podany, który dla lepszej pewności ręką moją podpisuję i pieczęć przycisnąć rozkazałem. Dat w Podhajcach, die 26 aprilis anni 1660.

Stanisław Potocki w[ojewoda] krakowski, h[etman] wielki koronny m.p.

Locus sigilli

^a podczas konserwacji zaklejona góra karty, niewidoczne jedno słowo ^b zaklejona góra karty, niewidoczne dwa słowa

27. Sejmik ekstraordynaryjny za uniwersałem królewskim w Bełzie, 27 lipca 1660 r.

1. *Uniwersał Jana Kazimierza zwołujący ekstraordynaryjny sejmik w Bełzie na dzień 27 lipca 1660 r. – Warszawa, 9 lipca 1660 r.*

Rp. 1 CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 249, s. 897-898 – oblata; w grodzie bełskim oblatowano w dniu 22 lipca 1660 r. [feria 5 ipso die festi Sanctae Mariae Magdalenae a. D. 1660].

Inne rękopisy: **Rp. 2** CDIAUL, Fond 3, Opis 1, 22, s. 625-626 – oblata; w grodzie buskim oblatował Nob. Aleksander Borawski[?] w dniu 28 lipca 1660 r. [feria 4 post festum Sanctae

¹²¹ Mehmed IV Girej chan krymski.

Annae Matris Beatissimae Virginis Mariae proxima a. D. 1660]; **Rp. 3** *AP* *Lublin*, 10 Ks. gr. grabowieckie 90, s. 372-373 – oblata; w grodzie grabowieckim oblatowano w dniu 23 lipca 1660 r. [feria 6 in crastino festi Sanctae Mariae Magdalенаe a. D. 1660].

Jan Kazimierz z Bożej łaski Król Polski, wielkie książę litewskie, ruskie, pruskie, mazowieckie, żmudzkie, inflanckie, smoleńskie, czernihowskie, a szwedzki, gocki, wandalcki dziedziczny Król.

Wszem wobec i każdemu z osobna, komu to wiedzieć należy, osobliwie jednak w., ur., dygnitarzom, urzędnikom, starostom, dzierżawcom i wszystkiemu rycerstwu i ^aobywatelom^a województwa bełskiego i ^bpowiatów^b jego, uprzejmie i wiernie nam miłym, oznajmujemy.

Chcąc jako najgruntowniej uspokoić państwa nasze, cooperari łasce najwyższego Boga, która wszelakie conatus i imprezy nasze szczęśliwie perficit, gdy nam jak najwięcej ludzi przeciwko potędze hardego nieprzyjaciela potrzeba, inivimus certa media et modos z wiernymi pany radami naszymi, ^cin^c frequentissimo numero przy boku naszym natenczas zostającymi, które w osobliwym liście uprzejmościom i wiernościom waszym proponować umyśliliśmy.

Ażeby tem prędzej skutek swój wziąć mogły, sejmik uprzejmościom i wiernościom waszym na dzień 27 miesiąca lipca na miejscu zwyczajnym w Bełzie [898] składamy, ^dna którym wierności wasze pro innato suo in Patriam zelo zjechawszy się, i to, cokolwiek w liście naszym proponowano będzie, pilnie uważywшы, stosować consilia i wota swoje do zdania naszego i wiernych panów rad naszych będziecie. Jeżelibyście zaś uprzejmości i wierności wasze tam salutifera salvande Patriae media nie akceptowali, tedy trzecie wici na pospolite ruszenie (a te już z kancelaryjej naszej są wydane) publikować zarazem urzędowi grodzkim rozkazaliśmy. Którego porządek abyście uprzejmości i wierności wasze podług prawa i zwyczaju na tymże zjeździe opatrzyli i sporządzili, ojcowsko requirimus.

Co żeby tym prędzej wszystkich uprzejmości i wierności waszych do wiadomości doszło, rozkazujemy ten uniwersał nasz urzędowi wszelakiem na miejscach zwyczajnych publikować. Na co dla lepszej wiary przy podpisie ręki naszej pieczęć koronną przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w Warszawie, dnia 9 miesiąca lipca r. P. 1660, panowania królestw naszych polskiego 12, szwedzkiego 13 r.

Jan Kazimierz Król

Locus sigilli^d

Andreas Miaskowski abbas Prem[entensis], regens can[cellariae] Regni

^{a-a} brak w *Rp. 3* ^{b-b} w *Rp. 3* powiatu ^{c-c} brak w *Rp. 3* ^{d-d} *Rp. 1* zniszczony, tekstu uzupełniony wg. *Rp. 3*.

2. *Laudum sejmiku ekstraordynaryjnego województwa bełskiego w Bełzie, 27 lipca 1660 r.*

Rp. *AP Lublin, Trybunał Koronny 470, s. 37-40 – ekstrakt z grodu bełskiego; w grodzie bełskim oblatował marszałek sejmiku w dniu 29 lipca 1660 r. [feria 5 post festum Sanctae Annae proxima a. D. 1660]*¹²².

My dygnitarze, urzędnicy i rycerstwo województwa bełskiego na sejmik za uniwersałem J.K.M. p.n.m. pro die 27 iulii na miejsce konsultacyjom naszym zwyczajne, do Bełza zgromadzeni.

Grato animo przyjmując ojcowskie J.K.M. p.n.m. pieczołowanie, które dla całości i ochrony R.P. i Ojczyzny naszej milej indefesse z odwagą zdrowia Majestatu swego podejmować raczy. Co i stąd uznawamy, że nam czas terażniejszy i termin dla konsultacyji o obronie Ojczyzny naszej złożyć raczył, za co my dziękując J.K.M. p.n.m., a stosując się do instrukcyjej nam przez list od J.K.M. p.n.m. podany, jako nigdy nie zwykło województwo nasze deesse potrzebie R.P., i owszem, ochotnie zdrowie i substancyje nasze nieśliśmy zawsze i w każdej okazyjej przeciwko nieprzyjacielowi, tak teraz wziąwszy in deliberationem media et remedia nam przez J.K.M. p.n.m. do poratowania Ojczyzny podane, uznaliśmy i uznajemy praesentissimum et efficiatissimum remedium, abyśmy sami osobami naszymi według dawnych praw i zwyczajów ruszyli się przy boku i dostojęństwie J.K.M. p.n.m. popolitum ruszeniem.

Jakoż onem haerendo trzecim wiciom nam przez J.K.M. p.n.m. przysłanym, auctoritati praesentis conventus województwie swym, sine tamen divisione belli, postanowiamy. Obieranie rotmistrzów i namówienie porządku do popisu, któremu termin i czas pod Bełzem pro die 10 augusti naznaczony zachowując sobie, z tem jednak dokładem, że się z miejsca ruszyć nie możemy, aż województwa górne naciągną, a wojska i chorągwie w naszym województwie commorantes wyniejdą, abyśmy eo securius z domków naszych odjechać mogli.

A iż nam constare nie może na terażniejszym zjeździe, jako sobie górne województwa, tak wielkopolskie, jako i małopolskie postąpią, i którą amplectentur partem instrukcyjej J.K.M. p.n.m., czyli podane media przez podatki, czyli przez popolite ruszenie, zaczem powziąwszy wiadomość na przyszłym popisie zostawujemy sobie auctoritate praesentis conventus moc i salvam, stosując się do inszych województw tak postąpić sobie, co by było aere et commodo Reipublicae.

A iż j.w. jm. pan marszałek wielki i hetman polny koronny¹²³ kupi wojsko [w] województwie naszym, tak wiele razy i przez różne i częste obozy zniszczonym, zaczem uprosiliśmy cum postulatis et petitis nostris z koła naszego ichm. panów, jm. pana Jana Myszkowskiego starostę tyszowieckiego i jm. pana [38] Jędrzeja Muszyńskiego, aby nomine publico według osobnej od nas danej ichm. instrukcyjej petita nasze pomienionemu j.w. jm. panu marszałkowi i hetmanowi przełożyli i staranie uczynili, aby efekt swój wzięli. A po odprawieniu tej swojej funkcyjej pomienieni ichm. u j.w. jm. pana

¹²² Za wskazanie tego laudum wydawcy dziękują dr. Oleksijowi Winnyczenec.

¹²³ Jerzy Sebastian Lubomirski marszałek wielki, hetman polny koronny.

marszałka, mają relacją uczynić niemieszkanie, wprzód jm. panu podkomorzemu naszemu bełskiemu¹²⁴. Któremu dajmy tę moc si res non patietur moram convocandi nobilitatem. Na którym zjeździe co ichm. bracia praesentes postanowią i uchwalą, to pro rato et grato przyjąć i ad effectum przywieść powinni będziemy. A jeżeli też to do popisu wzwyż mianowanego odłożoną będzie, tedy natenczas tę relację od ichm. odebrawszy, onę trutinare będziemy.

Także do j.w. jm. pana wojewody krakowskiego, hetmana wielkiego koronnego¹²⁵ w krzywdach i nieznośnych opresyjach od ichm. panów wojskowych zniewagę stanu szlacheckiego i złamanie praw i wolności naszych zachodzących, użyliśmy jm. pana Stanisława Sokołowskiego cześnika nowogródzkiego i jm. pana Jana Jarczewskiego, dając tę moc, aby ichm. nomine publico sprawy, mianowicie ichm. panów obywatelów wsi Skomoroch¹²⁶ wespół z delatorami promowowali.

Także też jm. panu Mikołajowi Jabłońskiemu dajemy tę moc i czynimy plenipotentem dochodzenia nomine publico sprawy przeciwko jm. panu Wrębskiemu porucznikowi natenczas i drugiej kompaniej jm. pana [Mikołaja] Dzieduszyckiego chorążego podolskiego, w którymkolwiek sądzie wojskowym i Trybunale.

A iż nie mniejsze angarie ponieśli przez ten czas obywatele województwa tego od rajtaryjej i ludzi w regimencie j.w. jm. pana Jana na Zamościu Zamoyskiego wojewody sandomierskiego zostawających, przeto widząc przychylność J.K.M. p.n.m. przeciwko temu województwu, zleciliśmy to ichm. panom, jm. panu Stanisławowi Szczawińskiemu wojskiemu lubaczowskiemu i jm. panu Kasprowi Trembińskiemu rotmistrzowi J.K.M., aby upraszali J.K.M., aby serio kazał w te sprawy wejrzeć i sprawiedliwość skuteczną iniuriatis uczynić, i in instanti et indilate z województwa, tak barzo zniszczonego i na pospolite ruszenie się gotującego, rozkazał ustąpić. Zleciliśmy przy tym ichm., aby tegoż jm. pana wojewodę upraszali o sumę pewną 3 tys. zł akcyzy antecomitalis przez mieszczan tomaszowskich juramento likwidowaną, województwu naszemu należącą, aby niemieszkanie oddana ad aerarium publicum była.

Iż J.K.M. p.n.m. upomina nas w instrukcyjej swojej, abyśmy asygnacyjom z skarbu koronnego ichm. panom wojskowym do województwa naszego danym, indilate dosyć czynili, zatem lubo ex calculationibus z ichm. pany poborcami naszemi patet, że sumę dwudziestu półszostom poborom na sejmie pierwszym i drugim 12 tys. zł na pośledniejszym sejmie [39] pozwoloną [39] już niemal prawie wszystkie powydawali, a zostaje jeszcze asygnacja chorągwi jm. pana [Mikołaja] Dzieduszyckiego chorążego podolskiego na sumę 1064 zł i gr 23, pieniędzy 12 niepłacona.

Zaczem nie chcąc i w tym deesse R.P. ani dłużej ichm. panów deputatów trzymać, naznaczamy zapłacenie tej sumy z akcydencyjej czopowego z raty od j.w. jm. pana wojewody podolskiego [Aleksandra Bełżeckiego] województwu przychodzącej, zachowując sobie salvam do porachowania z [s]karbem, jeżeli się to pokaże, że nad

¹²⁴ Marcin Mirz Brzezicki podkomorzy bełski.

¹²⁵ Stanisław Potocki wojewoda krakowski, hetman wielki koronny.

¹²⁶ Skomorochy, wieś w pow. bełskim (ob. Скоморохи w rej. sokalskim, obw. lwowskim, Ukraina).

zwyż mianowanej sumy płacimy te asygnacje. Ponieważ konstytucja 1658 stanęła¹²⁷, abyśmy wydali dwadzieścia półszosta poborów sine abiuratis, nie wyraziwszy według którego roku taryfy, a skarb upomina się iuxta tariffam anni 1629, bo lubo anni 1629 pozwolone były na sejmie 4 pobory salvis desertatibus abiuratis od nieprzyjaciela województwom naszym, jednak iż naonczas alio genere podatków, to jest podymnym ta suma wydana była, zaczem in laudo anteacto publico recurrere musieliśmy ad tariffam anni 1618, ponieważ i porządniejszych, i dostateczniejszych rejestrów w księgach naszych wybierania poborów sine abiuratis nie znajdujemy. Której taryfy sympla anni 1618 wynosi sumę 4697 zł i gr 13, denarios 9. Według tej taryfy wydając dwadzieścia i półszosta poborów na sejmie pomienionym uchwalonych, wynosi sumę 119 784 zł, gr 29, pieniędzy półpiąta. Którą to sumę, a nie inszą ichm. panowie egzaktorowie nasi do skarbu wnieść albo według asygnacyjnej skarbowych wypłacić byli powinni i wypłacili.

Do słuchania rachunków ichm. panów egzaktorów, a mianowicie jm. pana Teofila Bukara komornika granicznego bełskiego naznaczyliśmy jm. pana Jana Sokolnickiego podstarościego grabowieckiego i jm. pana Wojciecha Zielińskiego, którzy rachunki od pomienionego jm. pana komornika odebrawszy, [40] rękami swemi podpisawszy, na termin przyszłego popisu nam przynieść powinni. A po tej kalkulacyjnej tak jm. pan komornik, jako i jm. pan [Piotr] Stoiński podstarości bełski, prout ex anteacto laudo są obowiązani i ex vi legis novellae tenentur powinni registra swoje, specifice wszystko w nich wyraziwszy, do akt tutecznych grodzkich bełskich podać i circa oblationem in praesentia nobilitatis podczas kwereł albo roków iuramentem corporali ea rotha jako jest w konstytucyjach na egzaktorów wyrażona, comprobare.

Działo się w Bełzie, na miejscu konsultacjom zwyczajnym, dnia 27 iulii r. P. 1660.

Wespazjan z Bończy Sienicki dyrektor koła rycerskiego

28. Sejmik z limity podczas popisu przed pospolitym ruszeniem w Bełzie, 10 sierpnia 1660 r.

1. *Uniwersał Jana Kazimierza ogłaszający trzecie wici na pospolite ruszenie – Warszawa, 9 lipca 1660 r.*

Rp. 1 *AP Lublin, 10 Ks. gr. grabowieckie 90, k. 373-376 – oblata; w grodzie grabowieckim oblatowano w dniu 28 lipca 1660 r. [feria 4 post festum Sanctae Annae Matris Beatissimae Virginis Mariae proxima a. D. 1660].*

¹²⁷ Konstytucja sejmu 1658 r. „Deklaracje województw i ziem koronnych” (*Vol. const.*, t. 4, vol. 1, s. 421-423).

Inne rękopisy: Rp. 2 CDIAUL, Fond 1, opis 1, 249, k. 872-874 – oblata; w grodzie bełskim oblatowano w dniu 28 lipca 1660 r. [feria 4 post festum Sanctae Annae proxima a. D. 1660] – oblata; uszkodzona część tekstu; Rp. 3 CDIAUL, Fond 3, Opis 1, 22, s. 624-625 – oblata; w grodzie buskim oblatowano w dniu 28 lipca 1660 r. [feria 4 post festum Sanctae Annae Matris Beatissimae Virginis Mariae proxima a. D. 1660].

Jan Kazimierz z Bożej łaski Król Polski, wielkie książe litewskie, ruskie, pruskie, mazowieckie, żmudzkie, inflanckie, smoleńskie, czernihowskie, a szwedzki, gocki, wandalcki dziedziczny Król.

Wszem wobec i każdemu z osobna, komu to wiedzieć należy, mianowicie w., ur., dygnitarzom, urzędnikom, starostom, dzierżawcom i wszystkiemu rycerstwu województwa bełskiego i powiatów jego, uprzejmie i wiernie nam miłym, oznajmujemy.

Jakośmy w blisko przeszłym czasie intuitu periculorum na Ojczyznę następujących nieprzyjacielskie molimina antevertere, jedne za dwoje wici z kancelaryjej naszej do wszystkich grodów wydać rozkazali, nic nie wątpiąc, że dotychczas ad notitiam wszystkich uprzejmości i wierności waszych przyszły, tak już teraz, gdy widzimy że car moskiewski¹²⁸ w zawziętości swojej nie tylko nie ustaje, ale owszem, postpositis mediis et conditionibus pacis, wzięwszy pod protekcją swawoleństwo kozackie, extrema quoquo nam samym i państwowym naszym iactat et minatur. Przychodzi nam do tego, że idąc za zdaniem wiernych panów rad naszych na tę przeszłą konwokację, jako na sejm jaki, in frequentissimo numero zgromadzonych, już te trzecie wici na pospolite ruszenie, insistero prawu o nim napisanemu, nam na przeszłym sejmie w moc danemu, wydać i po grodach publikować rozkazaliśmy. Żądamy przeto i ojcowsko uprzejmości i wierności wasze napominamy, abyście pod ostrością praw [375] dawnych i świeżych de expeditione bellica napisanych, chcieli się wyprawować na tę wojnę eam celeritate et eo apparatu, jako prawo i zwyczaj, a przy tym magnitudo periculorum po uprzejmości i wierności waszych potrzebują. Brać bowiem potrzeba przed oczy naprzód potęgę nieprzyjacielską, jako w Litwie i po Ukrainie ogromne w liczbę i porządek wojska swoje wylicza. I lubo to za pomocą Bożą od wojsk naszych koronnego i litewskiego znacznie niedawno pod Lachowiczami przełomany został¹²⁹, atoli przez to jeszcze non est debellatum, bo zamki i miasta różne dotąd przy nim zostają, które od tak możnego nieprzyjaciela non nisi summa vi odbierać przyjdzie. Uważając i po wtóre potrzebę jaką jest odległość miejsc tych, które possidet nieprzyjaciel, że to nie na dwie niedzieli, jako niektórzy ridicula interpretaetione tempus belli conficiendi praescribere sobie zwykli, wybierać się potrzeba, ale tak, jako sors et occasio belli postulabit.

Cośmy tedy uprzejmościom i wiernościom waszym w pierwszych wiciach ad considerationem podali o potędze nieprzyjacielskiej i odległości miejsc tych, w które ciągnąć przyjdzie potrzeba, tak i teraz incalcare serioque sortiri nie przestajemy, abyście się przeciwko nieprzyjacielowi dobrze w ogień i żelazo przybranemu non dissimili armatu-

¹²⁸ Aleksy I Michajłowicz Romanow car moskiewski.

¹²⁹ Oblężenie Lachowicz przez wojska moskiewskie od 23 marca do 28 czerwca 1660 r., ostatecznie zakończone niepowodzeniem po przegranej wojsk moskiewskich w bitwie pod Połonką w dniu 28 czerwca 1660 r.

ra przybierali, to jest w dobrych zbrojach, z strzelbą porządną, rynsztunkiem usarskim, a zgoła more maiorum z kopiami, abyście nimi nieprzyjacielskiej rajtaryjej robur tym snadniej przełamać mogli, jako się to w terażniejszej bitwie na oko pokazało.

Ażebyśmy uprzejmości i wierności wasze do tej imprezy przychęcić mogli, tedy jako w inszych, przeszłych, tak w terażniejszej okazji praeundo exemplo sami osobą swoją do obozu [376] ruszamy się, gdzie abyście też uprzejmości i wierności wasze na dzień 16 miesiąca sierpnia stawiali się cum omnibus requisitis bello idoneis, do obozu naszego pod Hrubieszów¹³⁰, idque sub poenis in legibus descriptis, iterato żądamy i napominamy.

Który uniwersał aby tym prędzej do wiadomości uprzejmości i wierności waszych doszedł, rozkazaliśmy wszelakim urządóm na miejscach zwyczajnych publikować. Na co dla lepszej wiary, przy podpisie ręki naszej pieczęć koronną przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w Warszawie, dnia 9 miesiąca lipca r. P. 1660, panowania królestw naszych polskiego 12, a szwedzkiego 13 r.

Jan Kazimierz Król

Locus sigilli maioris cancellariae Regni

Andreas Miaskowski abbas Praem[entensis], regens cancellariae Regni

2. *Laudum sejmiku ekstraordynaryjnego województwa bełskiego w Bełzie, 10 sierpnia 1660 r.*

Rp. 1 CDIAUL, *Fond 1, Opis 1, 249, s. 934, 957-959 – oblata; w grodzie bełskim oblatowano w dniu 12 sierpnia 1660 r. [feria 4 in crastino festi Sancti Laurentii Martyris a. 1660] – księga mocno uszkodzona, część tekstu odtworzono na podstawie LSB 1572-1668. LSB 1572-1668, s. 350-351.*

[My dygnitarze], urzędnicy i rycerstwo województwa bełskiego, [na] popis [vigore] laudi anteacti conventus particularis Belzensis die 27 iulii celebrati, zjechawszy się na dzień dzisiejszy i miejsce konsultacyjom naszym zwyczajne do Bełza.

Inhaerendo laudo praetacto o popisie na dzień dzisiejszy naznaczonym, mając moc i o inszych materyjach w temże laudum wyrażonych traktować, continuando przeszły sejmik, naprzód popis dnia dzisiejszego do efektu przywiódłszy i odprawiwszy, do namowy porządku pospolitego ruszenia przystąpiliśmy. A iż porządek dobry bez duktora i wodza być nie może, przychylając się tedy do prawa pospolitego, które in absentia ichm. panów wojewody¹³¹ i kasztelana¹³² pozwala nam obierać z pośrodku

¹³⁰ Hrubieszów, miasto w ziemi chełmskiej (ob. siedziba powiatu w woj. lubelskim).

¹³¹ Dymitr Wiśniowiecki wojewoda bełski.

¹³² Daniel Jęło Maliński kasztelan bełski.

siebie wodza, zwłaszcza iż jm. pana podkomorzego¹³³ naszego od pracy wojennej same lata i prawo pospolite ekskuzują, zaczym unaniami voce et consensu uprosiliśmy za duktora i pułkownika jm. pana Jana z Mirowa Myszkowskiego starostę tyszowieckiego, dając facultatem jm. takim porządkiem, jako prawo pospolite opisało, terazniejsze pospolite ruszenie tam, gdzie wola J.K.M. p.n.m. będzie i insze województwa pójda, prowadzić.

A iż siła znajduje się takowych ichm., którzy pod różnemi pretekstami absento- wać się zwykli od tej generalnej ekspedycyje, przeto authoritate praesentis conventus uchwalamy, aby żaden, ani exceptione principis, ponieważ tego i prawo samo nie pozwala, ani zostawaniem przy fortecach, będąc usługą czyją obowiązani, od teraz- niejszego pospolitego ruszenia nie byli wolni, sub rigore et poenis de expeditione bel- lica sancitis. Także też, iż niektórzy ichm. mając syny w wojsku kwarcianym służbą R.P. obowiązane, zwykli poczty także pod chorągwiemi pieniężnemi przysadzać, tu się [958] absentując. ^aWięc iż i mieszany bywa, że siła ichm. braci popisawszy się^a pospoli- tego ruszenia zostawiwszy poczty, sami się ^aabsentują, ^a chorągwie gonią. Przeto mieć chcemy, aby żaden, zjehawszy ^araz na pospolite^a ruszenie i popisawszy się, sine legali impedimento et speciali consensu jm. pana pułkownika więcej się nie absentował, a który by cum praefato consensu odjechał, aby intra tempus definitum od jm. pana pułkownika wracał się.

W inszych zaś punktach, które do porządku dobrego tak w ciągnieniu, jako przez wszystkie czas tej ekspedycyje należą, wszystkie prawa i konstytucyje koronne, a więc i lauda nasze w tej materyje pod przeszłe generalne ekspedycyje, jako to przed zbo- rowską, berestecką i warszawską uchwalone, in toto reasumujemy, chcąc, aby wszystko, cokolwiek do dobrego porządku należy, i teraz sub eodem rigore zachowane było.

Chcąc, aby J.K.M. p.n.m. constare mogło, cośmy na tych zjazdach naszych za wolą i złożeniem J.K.M. odprawionych postanowieli, uprosiliśmy z pośrzedka siebie do J.K.M. p.n.m. ichm. panów, pana Leona Konstantego Obodyńskiego i jm. pana An- drzeja Moszyńskiego, aby ichm. naprzód ochotę naszą, którą devovendo zdrowia nasze pro salute Patriae i dostojęstwa J.K.M. nieścieśmy gotowi, opowiedzieli J.K.M. p.n.m., a potym desideria i prośby, jako też i dolegliwości nasze przełożyli, według osobnej danej sobie od nas instrukcyje J.K.M. p.n.m. Po której odprawieniu funkcyje, relacyją jako najprędzej uczynić ichm. panowie delegati powinni jm. panu podkomorzemu naszemu bełskiemu. Któremu dajemy tę moc i facultatem, gdy tego potrzebę uzna, convocandi przez uniwersał swój nobilitatem [959] tak ad consultandum o tym, co ichm. panowie delegati od J.K.M. nam przyniosą, na miejsce konsultacyjom naszym zwyczajne, jako i na pospolite ruszenie authoritate praesentis conventus uchwalone, jeżeli taka nastąpi J.K.M. deklaracyja, abyśmy z inszemi wychodzili województwy.

¹³³ Marcin Mirz Brzezicki podkomorzy bełski.

A iż ob absentiam ichm. tych, którzy do rachunków na przeszłym sejmiku z ichm. panami egzaktorami naznaczeni byli, nie odebraliśmy rationem tych rachunków, przeto cum toto negotio ten punkt do przyszłego, da Pan Bóg, zjazdu zawieszamy. Działo się w Bełzie, na miejscu konsultacyjom zwyczajnem, dnia 10 augusti roku 1660.

Wespazjan z Bończy Sienicki dyrektor koła rycerskiego m.p.

^{a-a} fragmenty uzupełnione na podstawie LSB 1572-1668

3. Instrukcja dana posłom z sejmiku do Jana Kazimierza – Bełz, 10 sierpnia 1660 r.

Rp. CDIAUL, *Fond 1, Opis 1, 249, s. 959-960, 935 – oblatą; w grodzie bełskim oblatował marszałek sejmiku w dniu 12 sierpnia 1660 r.* [feria 4 in crastino festi Sancti Laurentii Martyris a. D. 1660].

LSB 1572-1668, s. 351-352.

Instrukcja ichm. panom posłom do J.K.M. p.n.m. z sejmiku przy popisie bełskim deputowanym, to jest jm. panu Leonowi Konstantemu Obodyńskiemu i jm. panu Andrzejowi Moszyńskiemu dana, die 10 augusti a. D. 1660.

Naprzód ichm. panowie posłowie ochotę naszą, z której zdrowia nasze przy dostojenstwie J.K.M. p.n.m. i całości R.P. nieść chcemy, opowiedzieć mają. Przełożyć to mają J.K.M. p.n.m., że my pospolite ruszenie uchwaliliśmy i amplexi sumus hanc partem instrukcyj J.K.M., nie przez to, abyśmy z inszemi województwy pro posse nie chcieli pociągać, ale ex his rationibus. Naprzód, że żadne województwo nie jest tak zrujnowane jako nasze, gdyż przez tę dwunastoletnią wojnę wszystkie wojska i obozy niemal zawsze tu się ściągali. Secundo, że żadne wojska na Ukrainę, ani nazad idące, województwa naszego nie miały, że każdy impetus nieprzyjacielski wytrzymało województwo nasze, kozacki, [960] tatarski, moskiewski, aż i węgierski.

Wiadomo to J.K.M., iż teraz necessitate urgente wojsko przez j.w. jm. pana marszałka wielkiego koronnego¹³⁴ w naszym województwie ściągane jest i nad to prowiant wojsku pieszemu niemal wszystkiemu, za rozłożeniem go po województwie naszym z dóbr naszych szlacheckich ad praesens dajemy. Który to prowiant nie tylko tym czterem poborom, ad quorum proportionem propozycja była J.K.M. p.n.m., abyśmy monderowali pewne regimenty, ale bez chyby kilkomdziesiąt poborom korespondować będzie, czego żadne teraz województwo nie ponosi. Zaczynamy gdybyśmy inire chcieli rationem tego per iuramenta poddanych z każdej wsi, tak jako w oddaniu podatków in-szych bywa, chcąc to weryfikować, a tem prowiantem wydamy, ukazalibyśmy to, że propozycyjej J.K.M. o prowiantowaniu pewnych regimentów abunde od nas satisfactum.

Przełożyć i to mają ichm. panowie posłowie nasi, że województwo nasze tak jest wyniszczone, iż przeszłe podatki na sejmie pozwolone tanta cum summa aggravatione

¹³⁴ Jerzy Sebastian Lubomirski marszałek wielki, hetman polny koronny.

per executionem militarem antea inauditam wybierane były, aż i fantami, srebrami, perełkami, sukniami, końmi, bydłem, gruntami i tym ichm. panom deputatom wojskowym podług asygnacyjnej płacone były. Zaczyn ex his rationibus do podatków skwapiać nie mogliśmy się.

Prosić mają ichm. panowie posłowie J.K.M. p.n.m., aby wojska tak piesze, jako i konne wyprowadzone były z województwa naszego, a nadto, aby po ode[j]ściu stąd wojska, chorągwie i znaczki, które za wojskiem ociągając się zwykły wielkie szkody czynić, tu po województwie nie grasowały.

Przełożyć mają J.K.M. p.n.m. obelgę województwa naszego, która po dwakroć dotknęła województwo nasze. Raz od chorągwi jm. pana [Mikołaja] Dzieduszyckiego chorążego podolskiego, a mianowicie od pana Wrębskiego, porucznika natenczas i kompaniję jego, przez rozbicie sejmiku i skrwawienie kościoła, i poranienie i skontemptowanie osób stanu szlacheckiego. Drugi raz od chorągwie pana Mustafy z pułku jm. pana pisarza polnego koronnego¹³⁵, która przed kilkunastu niedziel osoby stanu szlacheckiego, obywatelów wsi Skomoroch¹³⁶, przyszedłszy z chorągwiami, ze dworu wywłoczyli, obuchami [935] ^a przed ^a jako w te, które nie tylko ^a cały stan szlachecki zachodzi. Datum w Bełzie, na miejscu konsultacyjom zwyczajnem, dnia 10 augusti r. P. 1660.

Wespazjan z Bończy Sienicki dyrektor koła rycerskiego

^a urwana góra karty, brak kilku linii tekstu

4. *Popis szlachty województwa bełskiego zebranej na pospolite ruszenie – Bełz, 11 sierpnia 1660 r.*

Rp. CDIAUL. Fond 1, Opis 1, 249, s. 938-941 – oblata; w grodzie bełskim oblatował Nob. Mateusz Szymanowski w dniu 12 sierpnia 1660 r. [feria 4 in crastino festi Sancti Laurentii Martyris a. D. 1660].

LSB 1572-1668, s. 352-354.

[Działo się] r. P. 1660. Popis na pospolite ruszenie województwa bełskiego spisany.

Naprzód [1] jm. pan Jerzy Piwo z Opulska chorąży buski tak z wołyńskiej, jako i bełskiej majątności koni 2. [2] Jm. pan Lew Konstanty Obodyński ze dwóch majątności koni 2. [3] Jm. pan Piotr Stoiński podstarości grodzki bełski koń 1. [4] Jm. pan Wespazjan Sienicki koń 1. [5] Jm. pan Adam Stankar koń 1. [6] Jm. pan Adam Wydzga po kozacku koń 1. [7] Jm. pan Jan Zawadzki po kozacku koń 1. [8] Jm. pan Stanisław Pieczychojski koń 1. [9] Jm. pan Wojciech Podczaski koń 1. [10] Jm. pan Aleksander Gruszecki koń 1. [11] Jm. pan Aleksander Żuliński koń 1. [12] Jm. pan Mikołaj Bukowski koń 1. [13] Jm. pan Kasper Trębiński koń 1. [14] Jm. pan Paweł Gawłowski koń 1. [15] Jm. pan Stanisław Wydzga koń 1. [16] Jm. pan Florian Mirecki koń 1. [17] Jm. pan

¹³⁵ Jan Fryderyk Sapieha pisarz polny koronny.

¹³⁶ Skomorochy, wieś w pow. bełskim (ob. Скоморохи w rej. sokalskim, obw. lwowskim, Ukraina).

Jan Kozuborski imieniem jejm. paniej Katarzyny Potockiej wojewodziny bracławskiej koni 4. [18] Jm. pan Jan Ostrowski koń 1. [19] Jm. pan Stanisław Lutoborski koń 1. [20] Jm. pan Jan Grabia Wolski koń 1. [21] Jm. pan Łukasz Prusinowski koń 1. [22] Jm. pan Daniel Skarbek koń 1. [23] Jm. pan Jan Liberacki koń 1. [24] Jm. pan Olbrycht Sistrzewitowski koń 1. [25] Jm. pan Stanisław Szumowski koń 1. [26] Jm. pan Stanisław Szczawiński wojski lubaczowski koń 1. [27] Jm. pan Andrzej Szczawiński koń 1. [28] Jm. pan Franciszek Łaszcz koni 2. [29] Jm. pan Gabriel Żuliński podsędek ziemski bełski koń 1. [30] Jejm. pani [Zofia Izabela z Poryckich] Koniecpolska wojewodzina bełska z Cichobuża koni 2. [31] Jm. pan Wojciech Solski koń 1. [32] Jejm. pani Katarzyna Niszczyczka koń 1. [33] Jm. pan Jan Nartowski koń 1. [34] Jm. pan Stanisław Głogowski starosta buski koni 3. [35] Jm. pan Andrzej Żyrzyński koń 1. [36] Ichm. panowie Marcin Baczyński, [37] Aleksander Baczyński, [38] Łukasz Baczyński i [39] Kasper Ślieśnicki koń 1. [40] Jm. pan Mikołaj Mirecki koń 1. [940]^a [41] Jm. pan Marek Mirecki koń 1. [42] Jm. pan Jędrzej^b Ziółkowski koń 1^b. [43] Jm. pan Marek Zwiartowski koń 1. [44] Jm. pan Walenty Łaskarzowski imieniem jejm. paniej Anny starościny ciechanowskiej koń 1. [45] Jejm. pani Miedźwiecka Piotrowa koń 1. [46] Jm. pan Adam Podhorecki koń 1. [47] Jm. pan Mojżesz Mohyla koni 2. [48] Jm. pan Mikołaj Bobowski koń 1. [49] Jm. pan Andrzej Dramiński koń 1. [50] Jm. pan Sośnicki koń 1. [51] Jm. pan Marcin Gruszecki koń 1. [52] Jm. pan Jakub Korycki koń 1. [53] Jm. pan Paweł Ołtarzewski koń 1. [54] Jm. pan Jakub Grochowski komornik ziemski bełski koń 1. [55] Jejm. pani Aleksandra Słupska koń 1. [56] Jm. pan Adam Powęski koń 1. [57] Jm. pan Krzysztof Gąsecki koń 1. [58] Jm. pan Tomasz Kazimirski koń 1. [59] Jm. pan Samuel Polanowski koń 1. [60] Jejm. pani Helżbieta Olesznicka koń 1. [61] Jm. pan Stanisław Jagiełłowicz koń 1. [62] Jm. pan Winiarski i [63] pani Moczulska koni 2. [64] Jm. pan Jan Świżyński koń 1. [65] Jm. pan Tomasz Mirecki koń 1. [66] Jm. pan Jakub Policki koń 1. [67] Jejm. pani Sierakowska konia 1. [68] Jm. pan Mikołaj Sobieszczański koń 1. [69] Jm. pan Jan Jasiński imieniem jejm. paniej Potockiej koń 1. [70] Jm. pan Krzysztof Komorowski koń 1. [71] Jejm. pani Łychowska podkomorzyna bełska koni 2. [72] Jm. pan Mikołaj Dramiński chorąży horodelski koń 1. [73] Jm. pan Andrzej Moszyński koń 1. [74] Jm. pan Ignacy Brodowski koń 1. [75] Jm. pan Blinowski koń 1. [76] Jm. pan Felicjan Brześciński koń 1. [77] Jm. pan Władysław Malawski koń 1. [78] Jm. pan Stefan Nowosielecki koń 1. [79] Jm. pan Wawrzyniec Barzykowski koń 1. [80] Jm. pan Wojciech Zieleński koń 1. [81] Jm. pan Franciszek Sulimowski koń 1. [82] Jm. pan Łukasz Gołębiowski koń 1. [83] Jm. pan Stanisław Żukowski koń 1. [84] Jm. pan Andrzej Ziółkowski koń 1. [85] Jm. pan Jarosz Jahodyński koń 1. [86] Jm. pan Jerzy Micowski [941] koń 1. [87] Jm. pan Jerzy Trzeciński koń 1. [88] Jm. pan Jędrzej Osmólski i [89] jejm. pani Katarzyna Zawadzka konia 1. [90] Jm. pan Stefan Żuliński koń 1. [91] Jm. pan Stefan Rokicki za rodzicielkę swoją koń 1. [92] Jm. pan Jędrzej Sokół koń 1. [93] Jejm. pani Adamowa Sokołowa konia 1. [94] Jm. pan Zwiartowski koń 1. [95] Jejm. pani Bębnowska koni 2. [96] Jm. pan miecznik bełski¹³⁷ koń 1. [97] Jm. pan Marcin Niezabitowski koń 1. [98] Jm. pan Andrzej Bobowski koń 1. [99] Jm. pan Szommer Frydrych koń 1. [100] Jm. pan Zbykowski koń 1. [101] Jm. pan Piotr Mukański koń 1.

¹³⁷ Łukasz Serny miecznik bełski.

[102] Jm. pan Stanisław Łychowski koń 1. [103] Jm. pan Górnicki koni 3. [104] Jm. pan Teofil Bukar komornik graniczny bełski koń 1. [105] Jm. pan Mikołaj Orlik koń 1. [106] Jm. pan Arnolf Lisowski konia 1.

Wespazjan z Bończy Sienicki dyrektor sejmiku koła rycerskiego województwa bełskiego

^a góra karty zaklejona paskiem papieru, brak jednego wersu tekstu ^{b-b} fragment tekstu uszkodzony, uzupełniony na podstawie LSB 1572-1668

5. *Manifestacja Aleksandra Bełżeckiego wojewody podolskiego i starosty bełskiego w sprawie niemożności wybrania podatku czopowego z województwa bełskiego – Bełż, 12 sierpnia 1660 r.*

Rp. CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 249, s. 937-938 – oblata; w grodzie bełskim wniesiono w dniu 12 sierpnia 1660 r. [feria 4 in crastino festi Sancti Laurentii Martyris a. D. 1660].

Ad officium (cui protunc Gen. Wespasianus de Bończe Sienicki ad hunc unicum actum subdelegatus praesidebat) veniens Gen. Albertus Pogroszewski, Ill. ac Mag. Alexandri Stanislai a Bełżec Bełżecki palatini Podoliae, Belzense capitaneo famulus, nomine et ex parte eiusdem superscripti Ill. ac Mag. domini sui solenniter manifestatus est in eo.

Quodcum praefatus Ill. ac Mag. sui manifestantis dominus existeret administrator proventus ducillorum vigore laudi conventus particularis palatinatus Belzensis assignatus et constitutus cum maximo dispendio eosdem proventus ducillorum a multis civitatibus ob tardeam negligentiam earundem civitatum et oppidorum palatinatus Belzensis quam haeredi possessores et tenutarii nolunt extradere et renuunt [938] imo maximopere innodationis se condemnare permiserunt, quarum condemnationum executio nullatenus in tam stricto tempore peragi, et extendi potest, unde praefatus Ill. et Mag. palatinus Podoliae sui manifestando dominus de suo proprio aerario summam duorum millium florenorum Polonicalium persolvit, residuitatem ut in hoc tempore nullatenus exigere protulereque potest, doneo executio super rebelles finalis et ad mota nobilitate peragatur, praecavendo itaque indemnitati suae ratione praemissorum iterum atque iterum manifestatur estque protestatur.

6. *Uniwersał Jana Kazimierza w sprawie podatków – Warszawa, 18 [lipca?] 1660 r.*

Rp. CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 249, s. 942-945 – oblata; w grodzie bełskim oblatował Fam. Stefan Pańczuk w dniu 11 sierpnia 1660 r. [feria 4 in crastino festi Sancti Laurentii Martyris a. D. 1660].

Druk: ASWPiK 1656-1668.

7. *Uniwersał Stanisława Potockiego hetmana wielkiego koronnego do szlachty województwa bełskiego w sprawie rabunków żołnierskich – Lwów, 11 sierpnia 1660 r.*

Rp. CDIAUL, *Fond 1, Opis 1, 249, s. 961-962 – oblata; w grodzie bełskim oblatował Gen. Leon Konstanty Obodyski w dniu 16 sierpnia 1660 r.* [feria 2 in crastino festi Assumptionis in Coelum Beatissimae Virginis Mariae a. D. 1660].

Stanisław z Potoka na Podhajcach Potocki wojewoda krakowski, hetman wielki koronny, ropczycki, doliński, gródecki, mościcki starosta.

J.w., w. ichm. panom dygnitarzom, urzędnikom i wszytkiemu rycerstwu województwa bełskiego, m.m. panom i braciej, przy zaleceniu służb moich czynię wiadomo.

Iż widząc sam czas pory wojennej i gwałtowną [962]^a ciągnąć i równo z wojskiem^a [przeci]wko nieprzyja[cielowi] [nastę]powali, czemu sprzeciwiając się^a i desertores Patriae, ode wsi do wsi, jako mi dostaje się słyszeć^a chodzą, egzakcyjne nieznosne wyciągają, ludzi ubogich do ostatni[ego] [przy]wodzą zniszczenia, drudzy, z wojska zuchwale powychodziwszy, [kupa]mi się po włościach włóczą i do wielkiego spustoszenia Ojczyznę utrapioną przywodzą. Czemu zabiegając, aby impuniti takie ausus nie zostawały, deklaruję, ktokolwiek do wojska w tych czasach, gdy już operi accingitur bellico, nie przybędzie, taki każdy nie tylko trybem wojskowym sądzony i trąbą wojskową ogłoszony będzie, ale i zasług swoich abiudicabitur.

Ażeby po województwach o takich wiedząc, nie tylko im chleba jakiego albo straży nie pozwolono, ale onych po publikacyjej tego uniwersału, jako licentiosos imano, łapano i jako nieprzyjaciół Ojczyzny znoszono, captos w grodzie karano, przychylając się do uniwersału J.K.M., z władze urzędu mego hetmańskiego pozwałam.

Deputaci zaś wojskowi zasługi za asygnacyjami skarbowemi wybierający, którzy dotąd dla protrakcyi dzierżawców, albo i poddanych zubożałych, nie powrócili z niemi do wojska, jako najprędzej ekspediować się i pospieszać powinni, w trakcie żadnych wolencyi ani krzywd z uciążeniem ludzkim nie czyniąc.

Co aby wszytkim quibus interest, innotescat zlecam, aby ten uniwersał do grodów był podany i publikowany. Na co się podpisuję i pieczęć przycisnąć rozkazałem. Dan we Lwowie, dnia 11 augusti r. P. 1660.

Stanisław Potocki w[ojewoda] krak[owski], hetm[an] wielki koronny m.p.

Locus sigilli

^a góra i bok karty uszkodzone, brak kilku linii tekstu

29. Sejmik deputacki przed pospolitym ruszeniem w Bełzie, 13 września 1660 r.

1. *Powtórny uniwersał Jana Kazimierza na pospolite ruszenie i sejmik przed pospolitym ruszeniem – Lwów, 15 sierpnia 1660 r.*

Rp. CDIAUL, *Fond 1, Opis 1, 249, s. 964-965 – oblata; w grodzie bełskim oblatowano w dniu 20 sierpnia 1660 r.* [feria 6 post festum Assumptionis in Coelum Beatissimae Virginis Mariae a. D. 1660].

Wszem wobec i każdemu z osobna, komu to wiedzieć należy, mianowicie w., ur., dygnitarzom, urzędnikom, starostom, dzierżawcom i wszystkiemu rycerstwu, i obywatelom województwa bełskiego uprzejmie i wiernie nam miłym, oznajmujemy.

Lubo to już zda się być superfluum, żebyśmy do uprzejmości i wierności waszych, wydawszy raz trzecie wici i ostatnie według prawa pospolitego, one znowu teraz powtarzać mieli. Patrząc jednak na to, że na przeszłych sejmikach, gdzieśmy uprzejmości i wierności wasze, różne media salvandae Patriae podawszy, liberam optionem onych zostawili, nie tylko się żadne nie podobały, ale też rectissimam intentionem nostram niektórzy sinistre tłumaczyli, udawając, jakobyśmy tylko pobory wystracić, albo absolute tributa imperare chcieli, czegośmy nigdy w umyśle nie mieli, wiedząc dobrze, w teże Ojczyźnie urodziwszy się i wychowawszy, że in hac Republica tantum velle debemus, quantum libere populo persuadere possumus. Zaczyn cośmykolwiek i teraz proponowali suadendi magis, quam imperandi potestate działa się. Czego że niektórzy z uprzejmości i wierności waszych wyrozumieć nie chcieli, przeto narodziło się takowych dubia et perplexitates, a przy tym rozmaitych i niestwornych deklaracji sejmikowych, że ich combinare et praesenti Reipublicae necessitati accomodare rzecz trudna, a prawie niepodobna. Bo jedni z uprzejmości i wierności waszych deklarowali chcieć iść pospolitym ruszeniem, drudzy sumą pieniężną wojsko posiłkować obiecali, trzeci zaś neutrum horum [965] akceptowawszy, żadnej penitus nam deklaracji nie dali. In ea tedy confusione rerum nie możemy już, jeno prawu samemu insistere, które nam dało w moc na przeszłym sejmie pospolite ruszenie, one trzeciemi wiciami ogłosić rozkazać, bo choćbyśmy uprzejmości i wierności wasze najbardziej ochronić chcieli, a sumptibus et incommodis belli obawiając się, jednak casum aliquem, strzeż Boże, na wojska nasze, gdyż hortus bellorum sunt in manu Dei. Nie widzimy, abyśmy już skąd inąd wojskom naszemu koronnym, jeno z samego pospolitego ruszenia, mogli parare auxilia. A jako już na przeszłe sejmik z kancelaryjej naszej wydane były trzecie wici, tak aby już więcej authoritas nostra i prawo pospolite in collusionem nie przychodziło, a przy tym periclitanti Patriae wygodzić się mogło, takowe znowu wici wydać i ogłosić in superabundanti rozkazaliśmy. Żądając uprzejmości i wierności wasze i ojcowsko napominając, abyście według dawnych i świeżych praw de expeditione bellica sancitis, chcieli się na tę wojnę wyprawować, eo aparatu et ordine, jako prawo samo, a przy tym magnitudo periculorum po uprzejmościach i wiernościach waszych potrzebuje.

Co jednak abyście uprzejmości i wierności wasze eo facilius namówić mogli, to jest modum et ordinem wyprawy, ad eum finem składamy uprzejmościom i wiernościom waszym sejmiki pro die 13 septembris. Miejsce zaś ściągnięcia się pospolitego ruszenia generalnego za zdaniem wiernych panów rad naszych uprzejmościom i wiernościom naznaczamy pod Łuckiem, a dzień ściągnięcia się diem 4 octobris, idque sub poenis legum de expeditione bellica descriptis.

Który uniwersał aby tym prędzej wszystkich uprzejmości i wierności waszych doszedł wiadomości, rozkazujemy go urzędom wszelakim od grodu do grodu województwa albo powiatu swego przesyłając, na miejscach zwyczajnych publikować. Na co dla lepszej wiary przy podpisie ręki naszej pieczęć koronną przycisnąć rozkazaliśmy. Dan we Lwowie, dnia 15 miesiąca sierpnia, r. P. 1660, panowania królestw naszych polskiego 12, szwedzkiego 13 r.

Jan Kazimierz Król

Locus sigilli maioris cancellariae Regni

2. *Laudum sejmiku deputackiego województwa bełskiego w Bełzie, 13 września 1660 r.*

Rp. CDIAUL, *Fond 1, Opis 1, 249, s. 1021-1029 – oblata; w grodzie bełskim oblatował marszałek sejmiku w dniu 15 września 1660 r.* [feria 4 in crastino festi Exaltationis Sanctae Crucis a. D. 1660].

LSB 1572-1668, s. 354-358.

My dygnitarze, urzędnicy i rycerstwo województwa bełskiego na sejmik elekcyjnej deputata, tudzież i za instrukcją nam przez posła J.K.M. p.n.m. na tenże czas przyniesioną pro die 13 septembris na miejsce konsultacjom naszym zwyczajne zgromadzeni, po obraniu zgodnym sędziego na sądy główne trybunalskie, a to jm. pana Gabriela Romanowskiego, któremu atestacją z podpisem ręki jm. pana dyrektora naszego, ut moris daliśmy, do uwagi propozycyjej J.K.M. p.n.m. przystąpiliśmy.

Przyznawa województwo nasze tę nieustawającą plusquam paternam J.K.M. p.n.m. sollicitudinem, którą tak w burzliwym [s] i zamieszanych czasiech Ojczyzny naszej, nie tylko ustawicznymi marsowemi pracami i wielkimi niewczasami, ale między tem tanquam ex specula tronu swego imminentes upatrując procellas wczesnemi zaszczycaniem, radami i przestrogią wyświadczać raczy. Stąd i terazniejszą J.K.M. p.n.m. za spólną z ichm. pany hetmany i pany radami swemi namową, propozycyją, którą nam insynuować raczy, abyśmy providendo całości et indemnitati Reipublicae et sublevando ciężkie gemitus et eiulatus afflictæ od przechodzącego i hibernującego żołnierza plebis sposób takowy akceptowali, aby wojska in hosticum wyprowadzone na chleby więcej się nie wracały aequi bonique consulimus.

Jakoż przychylając się do pomienionej instrukcyjej J.K.M. p.n.m. servatis servandis inferius specificatis pozwalamy i w swoim województwie autoritate praesentis con-

ventus uchwalamy, aby [1022] z łanów królewskich i duchownych, które hibernie żołnierskiej podległe, nemine cuiuscunque status, praecminentiae et conditionis excepto, po 20 zł z łanu sine abiuratis et desertatis, według starych kwitów anni 1618, z dóbr zaś naszych szlacheckich, które nullatenus temu ciężarowi podlegać mogą, spontanee z miłości przeciwko Ojczyźnie, sine ulla sequella et iudicio libertatum nostrarum pozwalamy i uchwalamy po zł 10, także sine abiuratis et desertatis, według tychże kwitów starych. A w których wsiach i miasteczkach, tak królewskich jako i duchownych, które subiacent oneri hiberny, łanów nie masz, tedy według zwyczaju w tymże województwie ośmioro podymne sine abiuratis et desertatis, według regestrów jm. pana Piotra Stoińskiego podstarościego bełskiego, wydawać będą powinni, w dobrach zaś szlacheckich czworo podymne według tychże kwitów dać będą powinni.

Żydzi zaś, którzy także łanów nie mają, jednak aby się od tego podatku żadnymi nie zasłaniali libertacyjami, powinni będą wydać w miasteczkach i dobrach szlacheckich, pięć Żydów, którzy swoją kwadrą żyją, lub gospodarz, lub komornik, na 10 zł powinien się składać, w królewskich zaś i duchownych in duplo, to jest pięć Żydów na 20 zł składać się powinni. Ażeby żaden z nich nie ulegał, ani się po wsiach rozprowadzali, wkładamy to na urzędy miejskie sub nexu iuramenti, aby ich zarazem pokomputowali i te registra jm. panu poborcy naszemu fideliter pooddawali.

Miasto jednak Bełz, iż tak wiele razy suplikowało do koła naszego, abyśmy względ mając na summam vastitatem, czego sami occultati jesteście testes, a to przez częste asygnacje chlebowe ichm. panom wojskowym, których w tym roku sześć było, co na sumę circiter 10 tys. zł wynosiło, przeto succurrendo ich egestati, zlecamy to jm. panu poborcy, aby tylko po zł 10 z łanu, tak jako szlacheckich, ten podatek zapłacili.

Także i za miastem Potyliczem¹³⁸, iż J.K.M. przez list swój do koła naszego pisany intercedować raczy, lubo stare kwity 119 łanów w sobie mają, dając miejsce intercesyj J.K.M. p.n.m. i zabiegając dalszej tego miasta ruinie, ponieważ re ipsa nie siedzą, tylko na sześciudziesiąt łanach, przeto zlecamy to jm. panu poborcy naszemu, aby tylko z sześciudziesiąt łanów po zł 20 zapłacili, co in posterum inszym [1023] podatkom prejudykować nie ma, gdyż wielka by stąd województwa naszego była ruina, a skarb by na to nie respektował.

Do których wybierania podatków uprosiliśmy jm. pana Jana Włostowskiego cześnika bielskiego, podwojewodzkiego naszego bełskiego, który praestito super fidelem exactionem, podług konstytucyj coram officio castrensi Belzensi iuramento te podatki z samych tylko łanów i to na dwie racie wybierać będzie powinien. Pierwsza a die 20 praesentis ad diem 18 octobris przez niedziel cztery, druga a die 20 martii anni 1661 ad diem 16 aprilis. A po wybieraniu każdej raty, pierwszą do Lwowa na dzień i święto blisko przyszłe św. Marcina, drugą na Przewodnią Niedzielę tamże do Lwowa w przyszłym, da Bóg, roku wystawić będzie powinien. Salarium jm. panu poborcy po gr od zł, nie inkludując tych gr w podatek, a od kwitów po gr 3 pozwalamy. A in refragarios, którzy by pro tempore tej uchwały naszej dosyć czynić nie chcieli, executionem fortem

¹³⁸ Potylicz, miasto w starostwie lubaczowskim, w pow. bełskim (ob. wieś Потелич w rej. żółkiewskim, obw. lwowskim, Ukraina).

et militare uchwalamy, którą officia castrensia, każdy w swym powiecie, jm. panu poborcy sine salario odprawować powinni.

A iż wielkie się dzieje stąd omieszkanie, że cohaeredes w jednej wsi zostający, z sobą się nie zgadzając, albo jeden na drugiego składa, albo quod iniquum est, jeden za drugiego cierpi, przeto jeżeliby ten, który ex sorte sua zapłacił, potym per executionem za drugiego co szkody poniósł, tedy vindicationem tych szkód super refragariis processu fisci coram officio castrensi sine appellatione naznaczamy parti laesae.

A iż ten terażniejszy podatek ex mera charitate przeciwko miłej Ojczyźnie naszej, nie interpretując sinistre mentem świątobliwej J.K.M. p.n.m. intencji, uchwaliliśmy, przeto warujemy, aby to nam i sukcesorom naszym, ani prawom i wolnościom naszym, żadnego nie przyniosło praeiudicium, i owszem, obowiązujemy się sami między sobą et successores nostros in posterum żadnych podatków, quocunque nomine et praetextu wymyślonych, na się i sukcesory^a swe bez sejmu nie uchwalać, ani przyjmować, ani żadnych hibern w dobrach i z dóbr naszych szlacheckich podług dawnych wolności naszych nie pozwalać. Co na przyszłym, da Pan Bóg, sejmie lege publica ma być cautum.

Iż J.K.M. propozycją swą i ichm. panowie hetmani listami swemi do koła naszego pisaniami [1024] asekuruje nas, że ten terażniejszy podatek ad rationem długu wojsku winnego potrącony być ma, przeto na sejmie przyszłym per constitutionem ma to być cautum. Czego ichm. panowie posłowie nasi, da Pan Bóg, ustępować nie będą powinni, dokładając tego, iż przychylając się do instrukcji J.K.M., te terażniejsze podatki, nie za asygnacjami skarbowemi, ale za ichm. panów hetmanów, którym necessitates wojska hibernującego w Ukrainie magis będą perspectae, wydawać jm. pan poborca nasz będzie powinien.

To też sobie warujemy, co i J.K.M. i ichm. panowie hetmani spondere nam raczą, aby wojska ullo praetextu tam in parte, quam in toto, na hiberny, tak do dóbr królewskich, jako i szlacheckich wracane nie były i pod pretekstem wytchnienia i suplementów, aby chorągwie i znaczki po województwie nie chodziły i szkód nie czyniły.

Żądać raczy J.K.M. w tejże instrukcji swojej, abyśmy akcyzę ab comestilibus et utensilibus, które się u nas rodzą i tu consumuntur w województwie naszym, pozwolili. Jednak mając próbę tego, że ten podatek w województwie naszym więcej płaczu ludzkiego, aniżeli pożytku przynosi, dla spustoszenia miasteczek i że miasta żadnego, i handlownego, i ludnego, w województwie naszym nie mamy, druga, że miasteczka nie mogąc dla ustawicznych handlów subsistere, pozwolili i wydali in vim accisae 12 podymne do św. Tomasza blisko przyszłego, przeto tego podatku w województwie naszym uchwalać nie mogliśmy.

Kolekta także browarna, którą J.K.M. proponuje, iż oraz z czopowem subsistere nie może, gdyżby to z wielkim obciążeniem ubogich ludzi być musiało, cena trunków in immensum podnieść by się musiała, przez co więcej w czopowym ujmy, niż pożytku z kolekty pokazałoby się, zaczem i tego podatku, jako nowego, akceptować nie możemy.

Podniesienie ceł i akcyzę od soli zamorskiej i win wszelakich, jako insensibile ultimis consumentibus aprobujemy i aby przez skarb koronny wybierane było pozwalamy.

Kalkulacją jednak z tego procentu na przyszłym, da Bóg, sejmie czynić i aukcją okazać j.m. pan podskarbi koronny¹³⁹ powinien będzie.

Czopowe zwyczajne tak, jako dotąd dawane było w województwie naszym, lauda w tym dawne reasumując, nemine excepto we wszystkich miasteczkach, tak królewskich, jako i duchownych, aby arendarze piw i gorzałek czopowego płacili, uchwalamy, warując to, że nie skarbowej R.P., ale dyspozycyjej województwa naszego podług dawnych zwyczajów [1025] należeć ma. Do którego czopowego za administratora uprosiliśmy j.m. pana Jana Włostowskiego cześnika bielskiego, podwojewódzkiego bełskiego, który podjął się wydać z tego czopowego złp 5 tys. na rat cztery, to jest, na każdy kwartał 1250 zł. Która egzakcja od święta św. Jadwigi blisko przyszłego [15 października] poczynąć się będzie, a kończyć na takoweż święto w roku, da Pan Bóg, przyszłym 1661. Uchowaj jednak Boże calamitatem publicam, to jest powietrza morowego w miastach, nieprzyjaciela koronnego, lubo też jeżeliby pospolite ruszenie generalne do skutku przyjść miało, przez co by jawny detryment w podatku tem likwidował j.m. pan administrator, tedy to od województwa za słusznymi dowodami i za likwidacją per corporale iuramentum przyjęto być ma.

W przeszłym zaś czopowym anni currentis 1660, iż sieła na retentach pokazywał j.w. j.m. pan wojewoda podolski, starosta nasz bełski¹⁴⁰, znajdując się tacy refragarii jako to w Witkowie¹⁴¹, Chołojowie¹⁴², Lipsku¹⁴³ i inszych, którzy po kilku lat dawać nic nie chcieli, i owszem, na egzaktorów i egzекutorów swawolnie się na niektórych miejscach targali, przeto iż województwo na tym szkodować nie powinno, i owszem, takowi karani surowo być mają, mieć chcemy, aby post convictionem iuris executionem fortem, admota nobilitate za uniwersałami swemi, którym wszyscy posłuszni być mają, sub poenis de expeditione bellica sancitis j.m. pan wojewoda podolski, jako starosta nasz bełski, indilate czynił.

Także i respektem dawniejszych retent, których na 2 tys. kładzie sobie j.m. pan wojewoda, o czym i dekret komisarski opiewa, iż J.K.M. powtórnie nas upominąć raczy, abyśmy asygnacyjom do nas z skarbu wydanym satisfaciamus, przeto chorągwi j.m. pana [Mikołaja] Dzieduszyckiego chorążego podolskiego, której w przeszłym laudum satysfakcja u j.w. j.m. pana wojewody podolskiego z czopowego jest naznaczona, jednak iż propter temerarios retentores zapłacić tego gotowizną nie mógł, zlecamy, aby per executiones militares z temiż pany deputatami, którzy na to czekają, intra decursum duarum septimanarum ab actu praesenti, albo jako może być najprędzej, satysfakcja obmyślona była. Także z kompanijey dragańskiej j.m. pana Stefana Piaseczyńskiego podstolego braclawskiego, który produkował dawną asygnacją na zł 470,

¹³⁹ Jan Kazimierz Kasiński podskarbi wielki koronny.

¹⁴⁰ Aleksander Stanisław Bełżecki wojewoda podolski, starosta bełski.

¹⁴¹ Witków, wieś w pow. bełskim, w tenucie poturzyńskiej (ob. w pow. tomaszowskim, woj. lubelskim).

¹⁴² Chołojów, miasto w pow. buskim (ob. wieś Вузлове w rej. radziechowskim, obw. lwowskim, Ukraina).

¹⁴³ Lipsko, miasto w pow. bełskim (ob. wieś w pow. lubaczowskim, woj. podkarpackim).

aby z tychże retentów czopowego i akcyzy zapłacona była, mieć chcemy i także [1026] *per executionem militarem contra temerarios retentores*.

A lubo prowent akcyzy *laudo anteacto* odniesiony był w dwojenaście podymne, jednak iż przecie od św. Jadwigi [15 października] *circiter* do św. Tomasza [3 lipca] *anni praeteriti currebat* akcyza w niektórych miasteczkach, czego administratorem *vigore contractus* z j.w. jm. panem wojewodą podolskim był jm. pan Jarosz Lipski wojski horodelski, przeto i kalkulacyja z tego *in absentia* subkolektorów jm. na tym sejmiku odprawiona skutecznie być nie mogła, przeto zlecamy jm. panu wojskiemu horodelskiemu, aby *intra decursum duarum septimanarum* tych subkolektorów swoich przypożwał *ad officium castrense Belzense*, którzy na terminie *sub poena peculatus* powinni, każdy to, co wybrał *comprobare iuramento corporali*, nie zostawując sobie nic więcej *salarii*, jeno zł 3 na tydzień, oddać do rąk jm. pana wojskiego, nie odchodząc od sądu *coram officio*, powinni. Co już jednak oddał który przed tym, to mu w te sumy *includi*. A jeżeliby który na ten termin nie stanął i dał na sobie *poenam peculatus* otrzymać, z takowego *sine ulla dilatione et exceptione* powinien urząd grodzki bełski *de persona et bonis egzekucyją* czynić. A cokolwiek z tych juramentów likwidowano i oddano do rąk jm. pana wojskiego, będzie to na wypłacenie tych asygnacyj pomienionych, inkludowawszy w to sumę trzech set zł do rąk j.w. jm. pana wojewody podolskiego przez tegoż jm. pana wojskiego oddaną, którą *benevole* jm. pan wojewoda w kole naszym *reponere* i na tę asygnacyją obrócić obiecał, *cedere* ma. A iż sumę 200 zł z prowentu tejże akcyzy wydał pomieniony jm. pan wojski na wypłacenie jakiegoś dawnego, przez województwo obiecanego długu, do rąk jm. pana [Gabriela] Żulińskiego podsędką bełskiego *sine speciali województwa consensu*, przeto do pierwszego zjazdu i bytności jm. pana podsędką, którego o to żądamy, tę sprawę zawieszamy.

Produkowano w kole naszym asygnacyją skarbową chorągwi tatarskiej pana Zachariasza Talkowskiego, lecz iż skarb na nas wielką kładzie *taryfę symplę poboru*, aniżeli w rzeczy samej jest, co w przeszłym *laudum* dostatecznie jest wyrażono, a to snać z tej racyjey, że nas dochodzi wiedzieć, iż starostwo tarnogórskie ze wszystkimi przysiółkami, a snać i więcej dóbr (które *in meditullio* powiatu krasnostawskiego leży i tam podatki płaci) w województwie bełskim skarb rachuje, przeto nie mając czym tej asygnacyjej płacić, z skarbem sobie *viam agendi* na sejmie lub na generalnej [1027] komisyyjey o depaktacyją *taryf zachowujemy*.

A że ichm. panowie posłowie nasi z przeszłego popisu do J.K.M. deputowani, przynieśli nam asekuracyje, tak J.K.M. samego, jako *ex senatus consulto* ichm. panów senatorów *natenczas* przy boku J.K.M. będących, jm. pana marszałka wielkiego a hetmana polnego koronnego¹⁴⁴ na wydane świeżym piechotom z województwa naszego *prowianty*, iż to nam na przyszłym, da Bóg, sejmie *in coequationem* przyjęto być ma, przeto mieć chcemy, aby dla porachowania tego, cośmy temi wydali *prowiantami* z każdej wsi po dwóch *poddanych* przy atestacyjej pańskiej albo *dzierżawce coram officio castrensi* z swego powiatu *komprobowano* to było *iuramentem*, co która wieś i czym wydała, czego *registr osobny* przy grodach być ma, a od juramentu zaś nad gr 6 wyciągać ichm. panowie *grodowi* nie mają. Które *registra* grody na sejmik przed sej-

¹⁴⁴ Jerzy Sebastian Lubomirski marszałek wielki koronny, hetman polny koronny.

mem przypadającym authenticice przynieść mają, aby na tymże sejmiku potaksowane, ichm. panom posłom oddane, serio na przyszłym, da Pan Bóg, sejmie podług aseku-racyjej, tak J.K.M. samego, jako i inszych ichm. in coequationem promowowane były.

Ciż ichm. panowie posłowie, iż przynieśli uniwersały od J.K.M. p.n.m. i od jm. pana hetmana wielkiego koronnego¹⁴⁵ contra licentiosos milites tu w województwie naszym grasujących, przeto providendo securitati publicae, przychylając się do uni-versałów J.K.M. i jm. pana hetmana koronnego, uprosiliśmy z pośrodku siebie za rotmistrzów jm. pana Jana Chmiela łowczego bełskiego z powiatu bełskiego, jm. pana Jerzego Piwa chorążego buskiego z powiatu buskiego, jm. pana Łukasza Serne-go miecznika bełskiego z powiatu horodelskiego, jm. pana Jana Sokolnickiego pod-starościę grabowieckiego z powiatu grabowieckiego, jm. pana Wojciecha Alojzego Zielińskiego do traktu lubaczowskiego i okolicy. Którym dajemy tę facultatem, aby convocata nobilitate powiatu swego armata plebe takich licentiosos, którzy by tu, po województwie, nie idąc do obozu, ode wsi do wsi się włóczęc, grasowali, szkody ubo-gim ludziom czyniąc, gromili i ubogich ludzi angaryzować nie dopuszczali. A kto by za uniwersałem ichm. panów rotmistrzów i obwieszczeniem będąc w domu, kupić się i posłusznym być nie chciał, na takowych poenas de expeditione bellica ekstendujemy.

A iż niedawnemi czasy wychodziły asygnacje j.w. jm. pana hetmana [1028] wiel-kiego koronnego, snadź że sam jm., a drugie sobie sami ichm. panowie wojskowi for-mowali na dobra nasze szlacheckie przeciwko dawnym prawom i wolnościom naszym, za którymi wielkie egzakcyje armata manu ichm. panowie wojskowi powyciągli, przeto iniuriatis dochodzenie krzywd lub w Trybunale, lub na Komisyyej wolne zostawiwszy, vindicationem iniuriae publicae libertatibus nostris illatae na sejmie blisko przyszłym dochodzić będziemy. A iż niemniejsze dzieje się praeiudicium prawu naszemu, gdy niektórzy ichm. panowie wojskowi, jako to jm. pan Niezabitowski stolnik braclawski, który ludzi na obronę R.P. ordynowanych na roztrącenie dekretów J.K.M. i egzekucyjej starostwa tarnogórskiego zażywa, przeto aby się to J.K.M. doniosło i temu obviare, aby jako najprędzej mogło, list z koła naszego do j.w. jm. ks. kanclerza koronnego¹⁴⁶ dyrgowaliśmy.

Ratione pospolitego ruszenia, parendo prawu pospolitemu i uniwersałowi J.K.M., jakośmy w przeszłych laudach naszych postanowili, zachowywać się wszyscy będziemy, czekając uniwersałów w. jm. pana podkomorzego¹⁴⁷ naszego, a interim we wszelakiej zostawając gotowości.

Rachunki na przeszłym sejmiku od ichm. panów poborców, tak od jm. pana Piotra Stoińskiego podstarościę bełskiego, jako i od jm. pana Teofila Bukara komornika granicznego bełskiego, per delegatos odebrane i do terażniejszego zjazdu zawieszone, iż w kole naszym comprobarunt pomienieni ichm. iuramento corporali secundum mentem constitutionis novellae 1659¹⁴⁸ registra przez się do grodu podane, także i sumy z tych podatków wybrane, za asygnacyjami wydali skarbowemi, przeto pomie-

¹⁴⁵ Stanisław Potocki wojewoda krakowski, hetman wielki koronny.

¹⁴⁶ Mikołaj Prażmowski kanclerz wielki koronny.

¹⁴⁷ Marcin Mirz Brzezicki podkomorzy bełski.

¹⁴⁸ Konstytucja sejmu 1659 r. „Kommissya lwowska” (*Vol. const.*, t. 4, vol. 2, s. 13).

nionym ichm. kwity nomine publico jm. pan dyrektor nasz z podpisem ręki swej dać powinien.

Lecz iż przy jm. panu komorniku granicznym pokazało się reszty zł 1041, gr 29 i pół, o którą resztę tak się justyfikował, że per importunitatem ichm. panów deputatów wojskowych, za asygnacjami na te pieniądze czekających i executionem militarem odprawujących, którzy mu byli z pieniędzmi skrzynkę sekwestrowali i przez niemały czas u siebie mieli, więc i egzekucyje inconsulto et in absentia subkolektora sami podczas czynili i pieniądze jako chcieli odbierali, sam nie wie jako mu te pieniądze zginęły, przeto patrząc [1029] na jego ukrzywdzenie i stratę, przypuściliśmy go do juramentu, czego sam żądał, jako nie skorzystał tych pieniędzy ani na swój obrócić pożytek i nie wie, gdzie się podzieli. Który jurament iż w kole naszym wykonał, przeto mu pro persoluto przyjęto i skarb u niego repetere nie ma, bo województwo nasze skąd inąd, to jest z czopowego i akcyzy ten supplevit defekt.

Jm. zaś pan Piotr Stoński podstarości bełski, iż się pokazało z kalkulacji, że 200 zł de suo na wypłacenie asygnacyjej przyłożył, przeto asekurujemy mu tę pomienioną sumę z przyszłego, da Pan Bóg, czopowego zapłacić.

A że w tak prędkim czasie nie możemy tej mieć notycyje, co insze uchwały województwa, tedy autoritate praesentis conventus salwę sobie do zniesienia z insze mi województwy zachowujemy. A in quantum by tego ratione hiberny w instrukcyjej J.K.M. proponowanego podatku drugie województwa nie akceptowały, tedy aby i ta nasza terażniejsza względem tegoż podatku uchwała nullitatis była, mieć chcemy, aże by J.K.M. p.n.m. nie raczył nam to vitio vertere, pokornie i uniżenie hoc publico laudo upraszamy.

Działo się w Bełzie, die 13 septembris a. D. 1660, na miejscu zwyczajnym konsultacyjom naszym.

Andrzej Moszyński dyrektor koła rycerskiego m.p.

^a w tekście dodano słowo nasze, podkreślone jako omyłka

3. *Atestacja marszałka sejmiku potwierdzająca wybór deputata na Trybunał Koronny – Bełz, 13 września 1660 r.*

Rp. CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 249, s. 1017-1018 – oblata; w grodzie bełskim oblatował Nob. Wojciech Cichowski w dniu 14 września 1660 r. [feria 3 ipso die festi Exaltationis Sanctae Crucis a. D. 1660].

LSB 1572-1668, s. 359.

Ja niżej podpisany, dyrektorem sejmiku electionis sędziego na Trybunał anni 1660, za zezwoleniem ichm. panów braci, obywatelów województwa bełskiego na sejmik pro die 13 septembris do Bełza na miejsce zwyczajne obierania sędziego zgromadzonych, będąc, hoc praebeo testimonium, że jm. pan Gabriel Romanowski sine ulla contradictione suffragiis trzydziestą dziewięcią jest za sędzięgo trybunalskiego obranym. Na

co in maiorem fidei ręką moją przy pieczęci mojej podpisuję się. Działo się w Bełzie, die 13 septembris a. D. 1660.

Andrzej Moszyński dyrektor koła rycerskiego m.p.

Locus sigilli

4. *Protestacja w imieniu Stanisława Sarbiewskiego wojewody mazowieckiego i starosty grabowieckiego przeciw punktowi laudum sejmiku deputackiego – Bełz, 27 września 1660 r.*

Rp. CDIAUL, *Fond 1, Opis 1, 249, s. 1108-1109 – oblata; w grodzie bełskim wniósł Nob. Paweł Kłębowski w dniu 27 września 1660 r. [feria 2 ante festum Sancti Michaelis Archangeli proxima a. D. 1660].*

Przyszedłszy do akt tutecznych grodzkich bełskich szlachcic pan Paweł Kłębowski, sługa j.w. jm. pana wojewody, generała księstwa mazowieckiego, starosty grabowieckiego¹⁴⁹, imieniem tegoż jm. pana swego takową zaniósł manifestacją.

Naprzód deklaruje, że terażniejszą manifestacją swoją nie chce jm. pan wojewoda derogować żadnemu punktowi uchwały na przeszłej elekcyjej deputata postanowionej, tylko temu jednemu, który jest z szkodą R.P. et cum praeiudicio dóbr królewskich, osobiwie miasteczka Grabowca, bo to miasteczko będąc fundowane na łanów 50, tak przez ucisk pospolity jest zniszczone, że ledwo już jest 2 łany osiadłe i ledwo kilka gospodarzów, i to tak ubogich, że chociaż jeno ośm łanów wedle odprzysiężenia opłacać im należy, a przecie dla spustoszenia i ucisków, że ich opłacić nie mogą, podani są i dobra ich per executionem pewnej chorągwi, pogotowiu tej przeszłej, tak uciążliwej uchwały i obowiązku dosyć czynić nie będą mogli, kiedy i teraz dobra ich zabrane są w posesyją deputatów wojskowych, a bez odprzysiężenia postanowiono płacić ze wszystkich łanów. Praecavendo tedy [1109] ostatniej zgubie, spustoszeniu i zniszczeniu, i szkodzie R.P., deklaruje imieniem jm. pana swego manifestujący, że nie jest rzecz podobna, aby bez abiurat opłacić mieli, ale wedle słuszności i sprawiedliwości z dóbr tych opłacić każe z osiadłych i nieosiadłych sprawiedliwie, wedle ostatniego odprzysiężenia z łanów ośmi, lubo i te już tak spustoszałe, że ledwo 2 osiadłe, ale iż nie masz ostatnich abiurat, tylko te ośm łanów, tedy lubo nieosiadłe, z nich opłacać każe, bo i sami ichm. panowie hetmani in consilio we Lwowie z pustych nie potrzebowały, i sama słuszność i sprawiedliwość tego nie pozwala, czego, da Pan Bóg, na przyszłym sejmie domówić się obiecuje i jeśliby jm. pan poborca ultra hoc ważył się ucisk czynić i do większego tych ludzi ubogich przywieść spustoszenia, z nim na sejmie czynić o te krzywdy deklaruje się o to, tak solenną zanosi manifestacją.

¹⁴⁹ Stanisław Sarbiewski wojewoda mazowiecki, starosta grabowiecki.

5. *Uniwersał Jana Kazimierza w sprawie podatków – Kraków, 8 listopada 1660 r.*

Rp. 1 AP Lublin, Ks. gr. grabowieckie, 90, s. 549-551 – oblata; w grodzie grabowieckim oblatował Gen. Jąbuł Rościszewski kapitan chorągwi niemieckiej J.K.M. z armii litewskiej w dniu 18 grudnia 1660 r. [Sabbatho ante festum Sancti Thomae Apostoli proximo a. D. 1660].

Inne rękopisy: **Rp. 2** CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 249, s. 1281-1283 – oblata; w grodzie bełskim oblatował Nob. Bartłomiej Kliszewski w dniu 9 grudnia 1660 r. [feria 5 in crastino festi Conceptionis Beatissimae Virginis Mariae a. D. 1660] – egzemplarz uszkodzony, brak części tekstu.

Druk: ASWPiK 1656-1668.

6. *Uniwersał Stanisława Potockiego wojewody krakowskiego, hetmana wielkiego koronnego w sprawie podatków – Podhajce, 4 grudnia 1660 r.*

Rp. CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 249, s. 1293-1295 – oblata; w grodzie bełskim oblatował Nob. Maciej Szymański w dniu 15 grudnia 1660 r. [feria 4 post festum Sanctae Luciae Virginis proxima a. D. 1660].

Stanisław z Potoka na Podhajcach Potocki wojewoda krakowski, hetman wielki koronny, ropczycki, doliński, gródecki, mościcki starosta.

J.w., w. ichm. panom obywatelom województwa bełskiego, m.m. panom i braciej, przy zaleceniu służb moich braterskich przesyłam ekspostulację i przestrożę, iż żyjąc w tej [1294] ^a propulsatis hostibus ^a ale i ^a każdemu z w.m.m. panów ^a aby ubodzy ludzie od żołnierza żadnego uciśnienia nie ponosili. Bratersko rekwirowałem listami mojemu w.m.m. panów ze Lwowa, abyście byli sposób zatrzymania i posilenia w Ukrainę szczęśliwie wyprowadzonego wojska namówiwszy, wcześniej złożone na to pieniądze odwozić do Lwowa prędko kazali. Tak, gdy już wojsko tam zostaje i na stanowiska rozchodzić się nie będzie, aby jak najprędzej pieniężny posiłek w terażniejszym niedostatku swoim, o który przy takich, jakie ponosiło pracach, przyprawić się musiało, mieć mogło, barzo rzecz potrzebną uznawamy, całe trzymając, że w.m. panowie consulendo bono Patriae, providendo ochronieniu dóbr swoich, aby od żołnierza agrawowane w niwczym nie byli in vim hibernorum i innych namówionych wydatkach, pieniądze już złożone w województwie swoim macie i abyście je w.m. pro die 24 praesentis do Lwowa zwozić kazali proszę. Gdyż jeśli by dalsza była nad naznaczony dzień w komportacyjnej onych zwłoka, przyszloby niepewnie dawać asygnacje na wszystkie dobra onera hibernorum subiecta, bo deputaci z wojska już przyjechali i instant, abym im ukazywał chleby na chorągwie. Co z większym ciężarem dóbr takowych być musiałoby, bo nie tylko trawiąc, ale i większą niżeli po 20 zł z łana egzakcją, ubogim ludziom mógłby się naprzykrzyć żołnierz. A do tego i dziedzicznym dobrom od przejeżdżających się kup mogłaby być ciężkość i wojsko tą wyprawą po chleby do Polski deputatów swoich rozerwałoby się i diminuetur natenczas, kiedy jak najwięcej go tak ad appraehendum fundamentaliter provincias Ukrainy, jako i do dalszych eksperymentów czasu

zimy z nieprzyjacielem potrzeba. Do tego aby nie przychodziło, fraterne w.m.m. panów tym uniwersałem ostrzegam.

Który aby wszystkich wiadomości doszedł, zlecam, aby do grodów [1295]^a [dla lepsz]ej wiary przy przyciśnieniu pieczęci^a [dan w] Podhajcach, die 4 decembris 1660.

Stanisław Potocki w[ojewo]da krakowski, hetman wielki koronny m.p.

Locus sigilli

^a góra karty uszkodzona, brak fragmentów tekstu

30. Sejmik przedsejmowy w Bełzie, 28 marca 1661 r.

1. *Uniwersał Jana Kazimierza zwołujący sejmik przedsejmowy w Bełzie na dzień 21 lutego 1661 r. – Kraków, 21 grudnia 1660 r.*

Rp. 1 CDIAUL, Fond 3, Opis 1, 22, s. 673 – oryginał drukowany; w grodzie buskim oblatowano w dniu 23 lutego 1661 r. [feria 4 in vigila festi Mathiae Apostoli 1661].

Inne rękopisy: **Rp. 2** CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 250, s. 113-116 – oblata; w grodzie bełskim oblatował Nob. Marcin Dobrzycki w dniu 3 lutego 1661 r. [feria 5 in crastino festi Purificationis Beatissimae Virginis Mariae a. D. 1661].

Druk: ASWPiK 1656-1668.

2. *Uniwersał Jana Kazimierza przekładający sejmiki przedsejmowe na dzień 28 marca 1661 r. – Kraków, 10 stycznia 1661 r.*

Rp. CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 250, s. 167-169 – oblata; w grodzie bełskim oblatował Nob. Jakub Litwinowski w dniu 15 lutego 1661 r. [feria 3 post festum Sancti Valentini Martyris proxima a. D. 1661].

Druk: ASWPiK 1656-1668.

3. *Uniwersał Stanisława Potockiego wojewody krakowskiego, hetmana wielkiego koronnego do szlachty bełskiej w sprawie podatków – Sokal, 24 lutego 1661 r.*

Rp. CDIAUL, *Fond 1, Opis 1, 250, s. 277-279 – oblata; w grodzie bełskim oblatował Nob. Jan Borkowski w dniu 12 marca 1661 r. [Sabbatho post Dominicam Invocavit Quadragesimalem proximo a. D. 1661].*

Stanisław z Potoka na Podhajcach Potocki wojewoda krakowski, hetman wielki koronny, ropczycki, doliński, gródecki, mościcki starosta.

J.w., w. ichm. panom dygnitarzom, urzędnikom i wszystkim stanu rycerskiego województwa bełskiego obywatelom, m.w.m. panom i braciej przy zaleceniu służb moich do wiadomości donoszę.

Gdy już ćwierć roku wychodzi jako panowie deputaci od wojska zjachawszy po pieniądze do Lwowa, które tamże podług deklaracyjej samych w.m. panów na św. Marcin [11 listopada 1660 r.] zwiezione być miały, teraz nie tylko frustrati spe, ale tak elusi zostający. Czego w obozach pod nieprzyjacielem dosyć drogo każdą rzecz opłacając, nie potracili, we Lwowie z niemałym kosztem swoim mieszkając, wniwecz się obracać muszą i widząc inefficaces w sercach [278] m.w.m. panów declarationes, prosto do wojska jechać chcieli, co jakoby głodne, opieszale i nader zniszczone wojsko commonere mogło, snadno każdy convincere może, i aby do usługi R.P. cale ochoty nie straciło wojsko, a po tym także non exoriuntur stąd mieszaniny. Ledwie takową deklaracyją zatrzymałem panów deputatów do niedziel czterech. Jeśli intra hoc tempus nie staną wszystkie pieniądze, tak łanowe, jako i czterech poborów we Lwowie, i wojsku rozdane nie będą, muszą invitus intuitu publici boni przystąpić do rozdawania asygnacyjej na zimowe chleby. Lubom ja dał contraria pisma moje w.m.m. panom ex consulto senatus ze Lwowa, jednak iż w.m. panowie akceptowanemu nie dość uczyniliście i czynicie medio, i nad nader dobrze zasłużonym wojskiem, które teraz in opere zostaje, komizeracyjej nie macie, praemissa protestatione cum S.R.M. et tota Reipublicae principibus muszą deficienter i od samych w.m.m. panów defertis mediis zwyczajnym chlebowym posiłkiem zapracowane ukontentować wojsko, i tym samym w dalszej, której sine hoc cale renuntiare manifestuję się, zatrzymać służbie. Na co już gotowa zostaje dystrybuta hibernorum, tylko z nią ekspiracyjej mianowanego czasu czekam. Aby tedy do tego nie przychodziło i parte krwią i dzielnością od wojennego rycerstwa ^azechce^a manibus teneris w Ukrainie mogły i Ojczyźnie całej praefunde i do końca restituantur, partem per amorem Patriae, [279] jeszcze raz tylko obsyłając temi uniwersałami w.m. panów upraszam, abyście od daty ich intra quatuor septimanas pretiosae na mienione wojsko pieniądze do Lwowa, bez wszelakiej ujmy, bo nie gdzie indziej, jedno tam podział tych pieniędzy ma być, zwieźć kazali.

Asekurując i po dziesiąte przy pierwszej J.K.M. asekuracyjej, iż na przyszłym sejmie te pieniądze w podatki w.m. panom przyjęte, a wojsku w zasługi potrącone będą. Inaczej podług wyżej mianowanej deklaracyjej mojej przystąpić muszą i jeśli by jaka w którym województwie ujma była pieniędzy, tam asygnacyją ad repetendum quotam, jakiej nie będzie dostawać, wychodzić będą.

To finaliter deklarowawszy, aby wszystkim wiadomości doszło, zlecam, aby ten uniwersał do grodu województwa tego był podany i publikowany. Dat. w Sokalu, die 24 februarii 1661.

Stanisław Potocki wojewoda krakowski, hetman wielki koronny

Locus sigilli

^{a-a} lekcja niepewna

4. *Laudum sejmiku przedsejmowego województwa bełskiego w Bełzie, 28 marca 1661 r.*

Rp. CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 250, s. 373-379 – oblatą; w grodzie bełskim oblatował marszałek sejmiku w dniu 1 kwietnia 1661 r. [feria 6 post Dominicam Laetare Quadragesimalem proxima a. D. 1661].

LSB 1572-1668, s. 359-361.

My senatorowie, dygnitarze, urzędnicy i rycerstwo województwa bełskiego, zjechawszy się na sejmik dzisiejszy przedsejmowy, za uniwersałem J.K.M. złożony, chcąc wszystkie difficultates uprzątnąć, które z zatrzymanych publicznych podatków R.P. suboriri zwykły, takową unaniami omnium consensu stanowiemy uchwałę.

A naprzód, ponieważ podług tych registrów, które nie wedle terażniejszego wybierania spisane, ale z rejestru tylko gotowego nieboszczyka jm. pana Jana Lipskiego sędziego ziemskiego, poborcy niekiedy [s] bełskiego przepisane są, został na rachunkach województwu winien jm. pan Teofil Bukar poborca przeszły województwa naszego, złp 1041 i gr dwadzieścia półdziesiąta, dlatego te pieniądze non obstante iuramento, które impertinenter wykonał, jakoby o tych pieniądzech, gdzie mu się podziały nie miał wiedzieć, województwu sine mora oddać powinien. A iż registra te nie genuine spisane są i nie specyfikowano w nich dziedziców i posesorów terażniejszych, żeby się każdy w tym przejrzał, jeżeli go tak, [373] jako oddał, napisano, dlatego przepis tych registrów cum expressa wedle raptularza specificatione osób, od kogo, co i z czego wzięto, sub fide et honore iniungitur. Z których zaś tak przepisanych registrów mają być reasumowane rationes i wedle nich, jeżeliby się co znajdowało przy panach poborcach, to ma być nieodwłocznie wrócone województwu. Więc że tenże jm. pan [Teofil] Bukar po wykonaniu tamtej mniej potrzebnej przysięgi i kwit od województwa otrzymał, a pieniądze, które położył in expensis, nie wydał i panowie deputaci od wojska na terażniejszym sejmiku uskarżali się, że ich rekognicyjami tylko ujęto dla pokazania województwu asygnacyjej, a satysfakcyjej swojej dotąd nie odnieśli, dlatego aby te zatrzymane pieniądze podług dawnych rekognicyj indilate panom deputatom od niego oddane były, serio iniungitur.

Stanowiemy i to, iż na przyszłym, da Pan Bóg, sejmie koekwacyja w podatkach R.P. województw wszystkich ad effectum przyjąć ma, tedy ichm. panowie poborcy

i subkolektorowie ich, wszyscy in genere, czopowego i akcyzy administratorowie, także ichm. panowie rotmistrze, jm. pan prowiantmagister i wszyscy, którzy by się pieniędzy i podatków województwa bełskiego ab anno 1649 aż dotychczas jakokolwiek tknęli, każdy z ichm. i succesores ich asygnacje, rachunki skarbowe, kwity i dekreta sądów komisarskich i inne dokumenta z egzakcyi swych, albo antecesorów swoich, wcześniej przed wyjazdem na sejm jm. panu Wojciechowi Tomisławskiemu podczasemu bełskiemu i posłowi naszemu do rąk oddać będą powinni. A wprzód zjachawszy się do Tomaszowa pro die 7 mensis aprilis in praesentia jm. pana Wojciecha Tomisławskiego podczaszego bełskiego, jm. pana Jerzego Radeckiego pisarza ziemskiego bełskiego, jm. pana Stanisława Wierzbickiego cześnika [375] bełskiego, jm. pana Adama Ciołka Czarnołoskiego wojskiego buskiego, jm. pana Wojciecha Alojzego Zielińskiego, którzycheśmy ad hunc actum z pośrodka siebie uprosili, dostateczną rationem egzakcyi swoich ciż ichm. panowie egzaktorowie oddadzą tak, aby i ich kalkulacyej i rachunków jm. pan podczaszy bełski, poseł nasz, sufficientem dla koekwacyej na sejm informationem mógł mieć.

Dlatego praesenti laudo upraszamy pomienionych ichm., aby quam exactissime od wszystkich egzaktorów rationem repetant i nam na sejmiku, da Pan [Bóg], relacyjnym takową, od nich odebraną, rationem egzakcyi produkowali, a co by się z takowej kalkulacyi przy egzaktorach retentów być pokazało, to wszystko ciż exactores do jm. pana poborcy terazniejszego in vim wypłaty drugiej raty terazniejszych podatków inferre powinni, fide et honore obowiązując wszystkich ichm. panów egzaktorów do dosyć uczynienia we wszystkim terazniejszej uchwale naszej. In contravenientes zaś, aby przez nich województwo przy koekwacyej nie szkodoowało, forum w Trybunale zaraz na początku inter causas fisci sine beneficio aresti zgodę powszechną na to województwa naszego ad instantiam lubo któregokolwiek z pomienionych ichm. od nas deputowanych, lubo cuiuscunque possessionati w tem województwie nobilis naznaczamy. Dokładając i tego, jeżeliby województwo przez niestawienie się ich na termin naznaczony i niedosyćuczynienie w czymkolwiek terazniejszej uchwale naszej szkodę jaką w koekwacyej na sejmie poniosło, compensatio szkody takowej na dobra ich ma się ekstendować. O którą coram quovis iudicio et officio Regni peremptorie, tanquam in causa fisci contraventor uchwale terazniejszej praebens occasionem szkody województwu circa coaequationem [376] laudo praesenti, ad instantiam także cuiusvis possessionati nobilis respondere adstringitur.

A że województwo nasze wojsku cudzoziemskiemu w Ukrainę ciągnącemu nie mało spendowało na prowianty, czego w grodach województwa naszego per iuramenta odprawione likwidacje być mają, wszyscy tedy ichm. panowie obywatele województwa naszego takowe swe likwidacje do rąk tegoż jm. pana podczaszego bełskiego oddadzą, a w kancelaryjach, wyjmujących takowe autentice iuramenta, panowie pisarze i podpiskowie depaktować nie mają, trzema tylko groszami kontentując się od każdego juramentu, sub poenis legibus Regni descriptis podług dawnego zwyczaju.

Co się zaś tknie podatków, których egzakcyja [w] województwie naszym powierzona jest jm. panu Janowi Włostowskiemu podwojewodzie mu bełskiemu, ponieważ dla niewypowiedzianej dezolacyej miast niektórych powychodziły libertacje z kancelaryjej J.K.M., dla których żadną miarą te podatki podług uchwały przeszłej dalej

wyciągnione być nie mogą, a przy tymże i uniwersał generalny do wszystkich województw z tejże kancelaryj J.K.M. wyszedł, przez który non nisi salvis abiuratis te podatki wybierać pozwala J.K.M., dlatego stosując się w tej mierze do samej słuszności i ad intentionem J.K.M. deklarujemy laudo praesenti, że ta druga rata tych podatków z dóbr zniszczałych inaczej nie ma być wyciągniona przez jm. pana poborcę naszego terazniejszego, tylko abiuratis salvis według kwitów jm. pana [Jana Michała] Izdebskiego pisarza natenczas ziemskiego buskiego, a gdzie łańów nie masz, podymne według ostatnich abiurat. Pierwszą jednak ratę [377] sine abiuratis, non obstantibus libertationibus, wydać powinni będą i te podatki drugiej raty jm. panu poborcy do Wielkiej Nocy wszyscy ichm. panowie obywatele cuiuscunque status et conditionis wypłacić tenentur. A którzy by natenczas tej kontrybucyj nie wydali, urzędy grodzkie w województwie naszym extra cadentiam quaerellarum, za podaniem delat do ksiąg per oblatam jm. pana poborcę takowych retentorów sądzić, a ex iudicatis et condemnatis realiter et fortiter egzekucyją czynić i aby in toto satisfaciant ichm. panowie poborcy, też urzędy grodzkie sine mora et sine quovis solario, uti in negotio publico efficient.

Miasteczka Grabowiec i Korytnica¹⁵⁰, dzierżawy j.w. jm. pana Stanisława Sarbiejowskiego wojewody mazowieckiego, grabowieckiego etc. starosty, zbyt zdezolowane i natenczas stanowiskiem wozów żołnierskich uciśnione, podług słusznej komizeracyj politywania godne, tym bardziej za onemi instancją j.w. jm. pana wojewody mazowieckiego, które[go] znaczne merita nie tylko [w] województwie naszym, ale i całej Ojczyźnie znacznie innotuerunt, ochotnie i unanimitate consensu nostro sprawiła to, iż Grabowcowi, który pierwszą ratę terazniejszych podatków z ośmiu tylko łańów według ostatnich iuramentów zapłacił, in caetero zostawszy in retentis, te tedy retenta pierwszej raty temu miasteczkowi kondonujemy. A in futurum tak to miasteczko Grabowiec, jako i Korytnica według ostatnich swych abiurat odbywać podatki będą.

Więc o Żydach, lubo ich publiczne podatki ex nexu constitutionis nie mijają, ale i [378] województwo nasze uchwałami przed tym swemi ob arduam publicam necessitate ad extraordinarias contributiones nierównie z chrześcijany, ale bardziej stringent, o którą z chrześcijany w podatkach terazniejszych koekwacją i sami Żydzi, nie zasłaniając się liberacyjami i konstytucyją, supplices prosili, tak terazniejszą uchwałą naszą postanowiliśmy, aby tę drugą ratę Żydzi z miast i miasteczek królewskich, duchownych, ziemskich, zarówno i wespół z chrześcijany według ostatnich abiurat zapłacili, a do egzakcyi innych in laudo die 13 septembris anno proxime praeterito podatków opisanych nie będą już Żydzi należeć. Pierwszą przecie ratę według laudum o tych podatkach postanowionego odbywać mają.

Obowiązujemy też jm. pana poborcę naszego terazniejszego fide et honore, aby pieniędzy egzakcyi tych podatków nie gdzie indziej i na żadne asygnacje nie dawał, tylko we Lwowie do skarbu żołnierzom, a z tego wyboru swego tych podatków, nie skarbowi, ale województwu rationem rachunku oddał, z oddanych zaś pieniędzy do skarbu kwit na to, co odda, otrzymał.

¹⁵⁰ Korytnica, miasto nad Bugiem w pow. horodelskim (ob. Коритниця w rej. włodzimierskim, obw. wołyńskim, Ukraina).

Żałosny w tym braci naszych ichm. panów Hostyńskich od chorągwie tatarskiej kontempt in consensu nostro przełożony commovit nos, żebyśmy ad conveniendos delinquentes auxilio stali się, zleciliśmy tedy jm. panu [Janowi] Włostowskiemu poborcy naszemu dać onym z czopowego pieniędzy złp 100. Które 100 zł ciż ichm. panowie Hostyńscy, doszedłszy super delinquentes krzywdy swej, temuż jm. panu poborcy oddać [379] submitują się.

Widząc też jm. pana poborcy naszego pracę i koszty, dla których tej drugiej raty wybierać renueret, do tego i umniejszenie salarii w groszach per abiurata onemu się otworzyło, dlatego uprosiwszy jm. do drugiej raty za poborcę od każdego popa po zł 2 pro salario brać jm. panu poborcy pozwalamy i grosz od złotego.

Którą to terazniejszą uchwałę naszą i punkta w niej zgodnie et unanimi voce atque consensu postanowiwszy, zleciliśmy jm. panu Wojciechowi Tomisławskiemu podczaszemu bełskiemu i dyrektorowi natenczas sejmiku naszego województwa bełskiego podpisać i do akt grodzkich bełskich dla lepszej wiary i wszystkim wiadomości podać. Działo się w Bełzie, w kościele u oo. Dominikanów, die 28 martii a. D. 1661.

Wojciech Tomisławski podczaszcy bełski, marszałek sejmiku województwa bełskiego.

5. Instrukcja dana posłom na sejm z sejmiku przedsejmowego województwa bełskiego w Bełzie, 28 marca 1661 r.

Rp. CDIAUL, *Fond 1, Opis 1, 250, s. 357-372 – oblata; w grodzie bełskim oblatował marszałek sejmiku w dniu 1 kwietnia 1661 r. [feria 6 post Dominicam Laetare proxima a. D. 1661].*
LSB 1572-1668, s. 362-369.

My senatorowie, dygnitarze, urzędnicy i wszystko rycerstwo województwa bełskiego, zjechawszy się do Bełza na miejsce konsultacyjom naszym zwyczajne za uniwersałem J.K.M. p.n.m. na sejmik przedsejmowy pro die praesenti, 28 mensis martii złożony, a Bogu, który jest supremus boni author, za wszystkie dobroczynności Jego i za to, że nam frequentiore dał teraz do konsultowania numerum braci, pokornie oddawszy dzięki, instrukcyjej do koła naszego przez jm. pana Krzysztofa Brzozowskiego podczaszego czernihowskiego, posła J.K.M. przysłanej, z należyłą intencyją i obserwancyją naszą przesłuchaliśmy. Do której stosując consilia nasze, za panów posłów naszych z pośrodka siebie na sejm blisko przypadający uprosiliśmy w. jm. pana Mikołaja Daniłowicza podstolego koronnego, podkomorzego ziemie chełmskiej, hrubieszowskiego, jm. pana Szczęsnego z Potoka Potockiego krasnostawskiego, sokalskiego, starostów, jm. pana Jana Lipskiego chorążego bełskiego, jm. pana Wojciecha Tomisławskiego podczaszego bełskiego, te niżej wyrażone punkta fidei ichm. panów zleciliśmy.

Naprzód znając, jako J.K.M. p.n.m. więcej niżeli [358] paterna solitudine chodzi około doskonałego ze wszystkich stron uspokojenia i zatrzymania w całości Ojczyzny naszej, której incolumitatem raro apud alios principes exemplo, zdrowiu własnemu i najwyższemu dostojeństwu Majestatu swojego w oczach świata wszystkiego przekłada, za te wszystkie starania i dobroćliwość pańską uniżone oddadzą J.K.M.

podziękowanie ichm. panowie posłowie nasi. Nie przepomną przy tym i macierzyńskiego Królowej jejm. paniej naszej miłościwej¹⁵¹ około tejże Ojczyzny naszej pieczęlowania, które jako admirationem u postronnych narodów, że tak hojnie i skarby gasae suae regiae pod te zamieszane Ojczyzny naszej czasy ważyła na zaszczytowanie, że i tak u nas należyta gratitudinem i uniżone meretur podziękowanie. Życząc, aby Królestwu ichm. i Niebo samą takową ku R.P. inklinacją i propensją pańską obfitemi in perennes annos nadgradzało szczęśliwościami i dało pod nogi wszystkich nieprzyjaciół Majestatu J.K.M. p.n.m.

J.w. ichm. wodzom i regimentarzom wojska koronnego i W.Ks.L.¹⁵² za podjęte prace, które jak wiele z nieprzyjacielem potrzeb, tak wiele zwycięstw i tryumfów tej Korony ogłosili światu wszystkiemu, z oświadczeniem należytej wdzięczności in facie totius Reipublicae podziękują ichm. panowie posłowie nasi. Wojsku koronnemu i W. Ks.L. za odważne dzieła i krwawe zasługi, którymi imię narodu polskiego po wszystkich częściach szerokiego świata głośno innotuit i seriae posteritati perennem zostawiło glorią, bo nie tak dla żołdu, w którym przez spustoszenie dóbr wszystkich prawie R.P. naszej muszą [359] pati moram, jako dla miłości wspólnej Ojczyzny i sławy narodu swojego czynili z nieprzyjacielem, w powinności żołnierskiej dotąd cierpliwie zostając, aby in confesso publico podziękowali ichm. panowie posłowie nasi, pilnie to zlecamy ichm.

A iż J.K.M. p.n.m. sejm ten a modo concludendorum consiliorum na sejmie publicorum podług konstytucyj sejmku blisko przeszłego zaczynać życzy, o tym tedy praemissis solennitatibus, które na sejmie wedle praw dawnych praemitti zwykły, aby się z innymi województwy znosieli ichm. panowie posłowie nasi i on wynaleźli, zlecamy, hac tamen adiecta cautione, aby pluralitas votorum in legibus cardinalibus, jako to in electione miłościwego Pana na potem, in condendis legibus, i w tym, cokolwiek by było przeciwko dawnym prawom i wolnościom naszym stanowiono, nigdy miejsca nie miała.

Na podatki żadne ichm. panowie posłowie nasi nie będą pozwalać, aż wprzód stanie podług sejmu tegoż blisko przeszłego generalna wszystkich województw w podatkach R.P., nie tylko ex concessio, ale i ex debito należących, koekwacyja. Która żeby etiam per formatum iudicium, exemplo anni 1642, in effectum przywiedziona była, instare powinni ichm. panowie posłowie nasi i aż wprzód dostateczny z ukontentowaniem R.P. rachunek tak z percept ordynaryjnych i ekstraordynaryjnych podatków i prowentów R.P., jako i z expens ich przez j.w. jm. pana podskarbiego koronnego¹⁵³ uczyniony będzie. Któremu i kwitu żadną miarą nie pozwolą ichm. panowie posłowie nasi, póki i takowego doskonałego nie odda R.P. rachunku.

Z strony zapłaty wojsku inibunt rationes ichm. panowie posłowie nasi z stanami koronnymi, aby ta jako najskuteczniej obmyślona była. Jeżeliby jednak przyszło do podatków, na te inaczej pozwalać nie będą, jedno salvis abiuratis, z tym dokładem,

¹⁵¹ Ludwika Maria królowa Polski.

¹⁵² Stanisław Potocki hetman wielki koronny, Jerzy Sebastian Lubomirski hetman polny koronny, Paweł Jan Sapieha hetman wielki litewski i Wincenty Aleksander Gosiewski hetman polny litewski.

¹⁵³ Jan Kazimierz Krasiński podskarbi wielki koronny.

żeby te podatki odtąd do [360] skarbu nie były oddawane i na żadną inną potrzebę R.P. obrócone, tylko na samą zapłatę żołnierzowi za asygnacjami skarbowymi. Które jeżeliby na inną jaką potrzebę krom zapłaty żołnierzowi wydane od skarbu były, takowe nullitati subesse mają i panowie poborcy do wypłacenia ich *constringentur*, *sub solutione de suo*.

Co się zaś tkanie innych *expens publicznych*, jako to na poselstwa, komisye, te z ordynaryjnych *prowentów* R.P. produkowane być mają. Artyleryja z tychże *prowentów* ordynacyjnych, przy ordynowanym na nie konstytucją sejmu blisko przeszłego¹⁵⁴ *prowencie* sumę 30 tys. złp wynoszącym. Która konstytucja aby in effectu zostawała, starać się o to będą ichm. panowie posłowie nasi. Na rezydencyje u panów postronnych, bez których być nie może, ponieważ przy innych tak wielkich *expensach* swoich *non sufficit* kosztom R.P. nasza, upraszać będą J.K.M. ichm. panowie posłowie nasi, aby pewne dobra R.P. ordynował na tych *ex primis vacantibus*, którymi by się każdy rezydent *iuxta proportionem* kosztów swoich mógł ukontentować.

A ponieważ R.P. wiele należy na tym, aby się wcześniej o *perceptach* i *expensach* j.w. jm. pana podskarbiego koronnego informować mogła, domówią się tego ichm. panowie posłowie nasi, żeby to było *lege perpetua cautum*, aby jm. pan podskarbi zawsze na sejmiki przedsejmowe przy instrukcyj J.K.M. *rationes* skarbu przysłał.

Na aprobacyją paktów z Ukrainą plenaria *datur facultas* ichm. panom posłom, aby jednak te pakta były *sine praeiudicio iuris haereditarii civium Reipublicae*, przestrzegać z pilnością będą. A iż in *praeiudicium iuris haereditarii* wielu osób, a osobliwie księżny jm. Wiśniowieckiej, wojewodziny ruskiej¹⁵⁵, jejm. pani obożnej koronnej¹⁵⁶, których małżonkowie na usługę R.P. zdrowie swoje położyli, także jm. pana wojewodzica sandomierskiego¹⁵⁷, którego [361] dziada i ojca pamiętne zostają *merita* w R.P., dobra dziedziczne ichm. Kozakom porozdawane, tedy *urgebunt* ichm. panowie posłowie, jakoby każdy przy prawie swoim dziedzicznym zostawać mógł i przywileje Kozakom na te majątności wydane, aby kasowane były.

Co się tkanie *prosecutionem ulteriolem* wojny moskiewskiej i zatrzymania Ukrainy, także komisyj z Moskwą, w tych punktach zniosą się ichm. panowie posłowie ze stanami koronnymi, tymże ichm. panom komisarzom *omnem securitatem* przestrzegłszy.

Fortece pruskie słuszną, aby były opatrzone przez obywateli pruskich, ponieważ nam też ichm. do *pospolitego ruszenia* nie pomagają, po Drwęce rzekę tylko stawiając.

Ordynowanie *Inflant ad consensum totius Reipublicae* odkładamy, nagrodę zaś *Inflantczykom* ichm. panowie posłowie z tychże dóbr od nieprzyjaciela *rekuperowanych*, zniósłszy się z innemi stanami koronnymi, *providebunt*.

Długi Królestwa ichm. i sumy pewne na potrzebę R.P. erogowane, lubo potrzebują prędkiej od nas *satisfakcyje*, iż jednak temu *zrujnowana* *tot cladibus* Ojczyzna nie wystarczy natenczas, tedy przy *powinnym* i uniżonym podziękowaniu za te wygody

¹⁵⁴ Konstytucja sejmu 1659 r. „Porządek artyleryi” (*Vol. const.*, t. 4, vol. 2, s. 19-20).

¹⁵⁵ Gryzelda z Zamoyskich Wiśniowiecka, wdowa po Jeremim Wiśniowieckim wojewodzie ruskim.

¹⁵⁶ Zapewne Urszula Brygida z Ossolińskich Kalinowska, wdowa po Samuelu Jerzym Kalinowskim obożnym koronnym.

¹⁵⁷ Stanisław Koniecpolski wojewodzie sandomierski.

Królestwu ichm., prośbę wniosą ichm. panowie posłowie, aby onych Królestwo ichm. ad feliciora Reipublicae tempora łaskawie poczekać raczyli.

Województwo wołyńskie in vim gratitudinis śp. K.J.M. Władysławowi pieniędzy pozwolonych nie wydali, albo wydawszy in privatos usus obrócili, zlecamy to tedy ichm. panom posłom, aby zniósłszy się z innymi ichm. urgeant, jakoby sine mora te pieniądze oddane były kredytorem J.K.M.

Forteca sławna pograniczna, Kamieniec Podolski, ponieważ potrzebuje wielkiego opatrzenia i municyj, mają ichm. panowie posłowie znieść się z innymi województwy [362] i jako najlepszą securitatem onej obmyślić. Eandem rationem będą mieli ichm. panowie Sambora, Lubomla¹⁵⁸ i Halicza.

O długi książąt ichm. de Croy¹⁵⁹ ponieważ Republica nie jest informata, przeto książęta ichm. mają realitem długu tego documentis evidentibus probare, którą jeśli ukażą, tedy inibunt rationes ichm. panowie posłowie, aby kredyt publiczny w tej mierze mógł być eliberowany.

Osoby mianowane w instrukcyi, aby podług woli J.K.M. i zasług swoich byli ad praerogativam nobilitatis przypuszczeni, pozwalamy. A że nam dobrze zasługi krwawe i odwagi są wiadome, w różnych ekspedycjach utwierdzone ichm. panów de Villaries oberszter leutenaanta, pana Aleksandra Caterle majora¹⁶⁰, pana Pentrzeia, pana Caterla kapitanów regimentu jm. pana wojewody sandomierskiego¹⁶¹, przeto wniosą ichm. panowie posłowie za nimi instancją, aby ad praerogativam status equestris Królestwa naszego byli przypuszczeni. Wnieść mają też instancją ichm. panowie posłowie za panem Bernym¹⁶², aby ad eandem nobilitatem był przypuszczony, tego jednak dojrzyć mają, aby się znaczną sumą na terażniejszą potrzebę R.P. przyłożył. Nobilitacje zaś, ultra consensum Reipublicae w konstytucyi sejmu przeszłego wpisane, przeciwko którym zaszła manifestacyja w grodzie bełskim, aby kasowane były, instabunt ichm. panowie posłowie.

A że przeciwko dawnym prawom i statutom koronnym homicidae ex poena publica przez konstytucyje wychodzą, a zatem zabójstwa in dies między ludźmi większe się dzieją, zaczym ichm. panowie posłowie serio przy tym stawać mają, jakoby dawne prawa i statuta koronne de homicidis et de poena publica nunquam remittenda reasumowane były i starać się mają, jakoby per constitutiones Regni warować, aby żaden zabójca ex poena publica relaksacyją konstytucyi koronnych nie wychodzili, a kto by się o taką relaksacyją na potym starał, tedy taka relaksacyja ważna być nie ma [363] i homicidae aby dwojaką za to sustinent poenam publicam, konstytucyją warować mają. A że jm. pan Kiełczewski mając poenam publicam o zabój nieboszczyka

¹⁵⁸ Luboml, miasto w woj. wołyńskim (ob. Любoмль w obw. wołyńskim, Ukraina).

¹⁵⁹ Książę Ernest Bogusław de Croy siostrzeniec księcia pomorskiego Bogusława XIV.

¹⁶⁰ Aleksander Caterle (Katerla), oficer (występuje jako kapitan, major, a nawet jako chorąży J.K.M.) w regimencie Jana Zamoyskiego.

¹⁶¹ Jan Zamoyski wojewoda sandomierski.

¹⁶² Jakub Berny sekretarz J.K.M.

jm. pana instygatora koronnego¹⁶³, dekretem trybunalskim sustinendam na sobie wskazaną, onej nie kontynuując, sine consensu et intercessionem Reipublicae parte non composita otrzymał per constitutionem, przy drukowaniu konstytucyj relaksacją wieży przeciwko dekretowi trybunalskiemu i przez to zniósł dekret trybunalski, tedy ichm. panowie posłowie serio urgere mają, jakoby dekreta trybunalskie takim sposobem znoszone nie były i żeby ta relaksacja skasowana, a sprawa do dekretu trybunalskiego była restituta.

Pacta z kurfirsztlem jm. brandenburskim¹⁶⁴ jakim stanęły sposobem innotuit R.P., przy których per appendicem przyłożono starostwo drahimskie, aby po trzech latach (a te już wychodzą) w ręce kurfirsztla jm. przyszło, in quantum suma 4 tys. talarów quotannis na armatę kurfirsztla jm. a totalis 12 tys. talarów in decursu trium annorum zapłacona nie będzie. Zlecamy ichm. panom posłom, zniósłszy się cum Republica, inire modum, aby to starostwo i tak wiele gruntu od Korony oddalone nie było, oraz instare za j.w. jejm. panią Anną Potocką wojewodziną krakowską, hetmanową wielką koronną, starościną drahimską, aby proportionatam et effectivam starostwu drahimskiemu, według konstytucji anni 1658¹⁶⁵ odniosła recompensam, in quantum by starostwo pomienione odpaść miało.

Porządek militiae aby według pakt przez K.J.M. Władysława anno 1633 poprzysiężonych w ryżę wprowadzony był, oraz i disciplina militaris obwarowana, ichm. panowie posłowie przyłożą starania, jakoby częstymi przechodami lud ubogi nie był agrawowany. [364]

Wielka w tem niewygodą w okazyjach wojennych R.P. bywa, że pułkownicy i obersterowie przy regimentach i pułkach swoich nie bywają praesentes na wojnie, aby tedy lege publica stringantur do czynienia w tym powinności swojej dosyć, lubo in quantum by temu contrarii być chcieli, do deponowania regimentów swoich, instabunt ichm. panowie posłowie nasi.

Oswobodzeniu Elbląga z sumy dwunastu kroć sta tys. zł, w której ta fortyfikacja obligowana jest, znosić się z stanami koronnymi będą ichm. panowie posłowie nasi.

Contra dignitatem et Maiestatem principis być uważamy, że niektóre miasta wdają się tak w poselstwa, jako też i prywatne osoby w listowne korespondencje z pany postronnymi, inscia Republica, zaczyn serio ichm. panowie posłowie mają o takich miastach i prywatnych ludziach inquirere i onych zaraz na sejmie formato iudicio sądzić i karać.

Co się tćnie przydanego do instrukcji J.K.M. na osobnej karcie addytamentu circa deliberationem de electione novi principis et successoris post sera, da Pan Bóg, fata J.K.M., nie może być gloria maior J.K.M. p.n.m. jakoby nam insze[go] po sobie successora zostawić nie chce, tylko conservationem praw, swobód i wolności naszych, których że źródłem i matką jest wolna elekcja Pana. Tedy nam za żywota swego, obviando periculis metuendi futuri interregni, deliberacją około złożenia electionis sejmu wziąć przed się pozwala, podziękując tedy ichm. panowie posłowie nasi J.K.M. p.n.m., że jako

¹⁶³ Zapewne Daniel Żytkiewicz instygator koronny.

¹⁶⁴ Fryderyk Wilhelm Hohenzollern elektor brandenburski, książę pruski.

¹⁶⁵ Konstytucja sejmu 1658 r. „Assekuracja niektórym osobom” (*Vol. const.*, t. 4, vol. 1, s. 393-394).

za panowania J.K.M. nic nam swobód naszych nie jest ujęto, i owszem, przy całości wolności naszych cum periculo vitae zastawiał się J.K.M., tak teraz z miłości ku nam videtur J.K.M. p.n.m. sobie praw ujmować, nam przydawać, kiedy zrzekając się wszelkiego inszego interesu do osób tronu polskiego godnych, cale to permittit i zgodnie radzić placito et consensui ordinum Reipublicae. A że to jest maxima przyszłego sejm, tedy się ichm. panowie posłowie nasi stosować w tym punkcie będą do zgody całej R.P., która w tak fundamentalnym swobody [365] naszej prawie za wdaniem Ducha świętego errare nie może.

Z strony żup wielickich i bocheńskich mają się znieść ichm. panowie posłowie z stanami koronnymi, jakoby z tak wielkiego długu eliberowane być mogły.

Wielkie dzieje się inconveniens R.P. naszej, że dygnitarstwa i urzędy koronne, które bez rozchodów wielkich żadną miarą [być] nie mogą, nie mają sobie annexa beneficia, któreby by wsparte commodius dignitatem conservare per officium swoje mogły exequi. Upraszać zatem będą ichm. panowie posłowie nasi J.K.M., aby proportionate ducta z rozchodów, do każdego dygnitarstwa i urzędu pewne już starostwa, lubo possessoribus modernis salvis, per constitutionem publicam ordynacją pozwolił.

Wielki i szkodliwy error w mennicy koronnej dzieje się, że z niej moneta cum effigie obcych panów wychodzi, zaczętem serio ichm. panowie posłowie inquirere mają, jakimby się to działo sposobem i oraz exactissime wejrzeć i zrewidować mennicę i rachunków wysłuchać, co by przez ten czas uczyniła. Skarb koronny aby był zrewidowany według przeszłej konstytucyj, ichm. panowie posłowie serio curabunt.

Ponieważ R.P. zostaje tak wiele długu wojsku koronnemu winna, że ledwie podobno, żeby się z niego kiedy wypłacić mogła, przeto innych długów na R.P., które by z publicznych prowentów płacić miano, zaciągać, ani na likwidacyję żadnych długów pozwalać ullatenus nie mają ichm. panowie posłowie, lecz J.K.M. każdemu primis vacantibus straty i zasługi według dawnego zwyczaju aby nagradzał, upraszać będą ichm. panowie posłowie nasi.

Dwory szlacheckie i privata domicilia szlachty uboższej, że przeciw dawnym wolnościom i surowym konstytucyjom w żadnej nie są obserwancjey od żołnierza, inibunt rationes ichm. panowie posłowie z stanami koronnymi, aby taka licencyja saeverissimis poenis była interdicta i egzekucja jako najprędsza żeby była namówiona.

Przystawowie, którzy przy posłach i gońcach cudzoziemskich chodzą, [366] że wielkie praeiudicia tak w miastach, jako i wsiach, a nawet i dworach szlacheckich czynią, konie, woły na podwozy zabierają i okupować ich u siebie każą, cavebunt lege perpetua ichm. panowie posłowie, aby takowa insolencyja coercita zostawała, a contravenientes przy nagrodzeniu szkód poczynionych, aby poena capitali byli karani lubo w sądzie marszałkowskim, lubo w Trybunale Koronnym per terminum tactum vindicanda.

Wiele R.P. należy na Górze Biskupskiej przy Gdańsku będącej, o którą panowie gdańszczanie do R.P. czynią instancją, przeto ichm. panowie posłowie cale pozwalają na to nie mają, aby ta Góra oddana być miała, owszem, życzy tego województwo nasze, aby na tamtej górze forteca stanąć mogła i na niej praesidium R.P. było, a komendantem aby tam szlachcic polski tylko zostawał.

Uniwersały na podatki, które lubo na sejmie, lubo laudis privatis palatinatum uchwalone bywają, aby z kancelaryj J.K.M. przeciwne wyda[wa]ne nie były, wydane

nullitati subsint, lege publica cavendum. O aprobacją laudi, które województwo nasze mieć chce względem rewizyjej łanów, starać się mają ichm. panowie posłowie nasi.

Słobody gęste wielką ujmę i zniszczenie czynią w dobrach szlacheckich, a zatym i w podatkach R.P., aby tedy ab hinc na słobody nikt wołać, rozkazywać na targach i jarmarkach, i one zakładać nie śmiał, ani chłopów cudzych na nie przyjmować nie mógł, sub poena mille marcarum ad instantiam cuiusvis iniuriati in officio castrensi repetenda, sine appellatione, obwarować konstytucyją.

Ichm. panowie duchowni contra expressam constitutionem anni 1635¹⁶⁶ szlachtę ad forum spirituale abusiva consuetudine pozywają i ekskomuniki otrzymywają, zaczym starać się mają ichm. panowie posłowie, aby per constitutionem takowy proces był zniesiony, [367] a pomieniona konstytucyja in suo robore zostawała.

Dwóch osoby duchowne nieboszczyka pana Tchórzewskiego, obywatela tutejszego województwa niewinnie zabili, a sukcesorowie sprawiedliwości dojść nie mogą już po wywiedzionych inkwizycyjach, tedy ichm. panowie posłowie uczynić mają instancyją do ichm. panów biskupów i jm. księdza legata¹⁶⁷, aby per commissarios mogła ta sprawa być decydowana w Krasnym Stawie¹⁶⁸ in loco delicti, i ci, którzy subtraxerunt zabójce umyślnie, aby tamże byli karani tak, jakoby successores mogli innocentem sanguinem sine mora vindicare.

Komisye w kancelaryjej J.K.M., że potrzebującym przeciwko wyraźnemu prawu i konstytucyjom dawnym denegantur in causis dividendorum bonorum terrestrium cum regalibus, obwarują to tedy prawem ichm. panowie posłowie nasi, aby w tej mierze prawom dawnym dosyć się działo i na terażniejszym sejmie aby każdemu potrzebującemu komisye takowe z kancelaryjej J.K.M. wydane były, osobiłą wniosą instancyją ichm. panowie posłowie nasi.

Roki ziemskie buskie, iż w ścisłym czasie przypadają po sądach ziemskich bełskich z niewygodą obywatelów województwa naszego, dlatego wniosą instancyją ichm. panowie posłowie nasi, aby odtąd we trzy niedziele po każdej kadencyjej roków ziemskich bełskich sądzone były.

Iż starostwo bełskie od nieprzyjaciela jest bardzo zdezolowane i miasto samo Bełż, które circum circa błotami jest otoczone, przepraw i mostów naprawnych należy i parkanów ustawicznie potrzebuje, do którego miasta lasy podług dawnych praw do Augustowa albo Mostów¹⁶⁹ rozciągają się, a tenutarii zaś Augustowa incisionem in silvis miastu Bełzowi violenter denegują, postarają się ichm. panowie posłowie, aby tenutarii Augustowa incisionem denegantes przeciwko prawu [368] miasta Bełża, in officio castrensi Belzensi na kwerełach sine appellatione sprawowali się, a miasto

¹⁶⁶ Chodzi o dwie konstytucje sejmu 1635 r. „Forum ludzi szlacheckich z duchownymi in personalibus criminalibus, koronnych i Wielkiego Księstwa Litewskiego” oraz „Forum ludzi szlacheckich z duchownymi in civilibus realibus, koronnych i Wielkiego Księstwa Litewskiego” (Vol. const., t. 3, vol. 2, s. 259-260).

¹⁶⁷ Antonio Pignatelli nuncjusz papieski.

¹⁶⁸ Krasnystaw, miasto w woj. lubelskim (ob. siedziba powiatu, woj. lubelskie).

¹⁶⁹ Mosty (Mosty Wielkie, Augustów), miasto w pow. bełskim (ob. Великі Мо́сти w rej. sokalskim, obw. lwowskim, Ukraina).

Augustów seu Mosty, cum omnibus attinentiis jako przedtem do Bełza należało, post sera fata moderni possessoris, aby do Bełza przyłączono było i inkorporowane. A że toż miasto Bełz przez niedyskrecyją żołnierską w niwecz prawie obrócone jest, przez co przyjeżdżającym na sądy i zjazdy publiczne wielka się niewygodą dzieje, starać się mają ichm. panowie posłowie, aby per legem publicam od stanowisk i przechodów żołnierskich uwolnione było.

Jm. pan [Gabriel] Żuliński, przedtem podstarości, teraz podsędek ziemski bełski, będąc poborcą in anno 1655 z nieboszczykiem panem [Kacprem] Zaniskim pisarzem grodzkim bełskim, uczynił rachunek dostateczny w skarbie koronnym, dotychczas województwo kwitu nie ma, przeto ichm. panowie posłowie uczynią instancją, aby kwit z skarbu województwu był dany z tej egzakcyje.

Jm. pan Mikołaj Jabłoński poborca poborów 24 cum abiuratis województwa naszego, uczyniwszy rachunek w skarbie na Komisyye Lubelskiej, na który i dekret komisarzski pokazał, z którego rachunku i reszty do skarbu niedopłaconej, suma zł 2591, gr 8, pieniędzy 12 do skarbu należy, tedy na tej sumie ichm. panowie posłowie, aby na nim poena jaka nie stanęła, przestrzegać mają i fide iubere imieniem województwa, że w tym skarbowi za niego dosyć się stanie, ponieważ ob transformationem laudorum tej sumy nie wybierał.

Jm. pan wojewoda sandomierski fundował oo. dominikanów w miasteczku swym Janowie¹⁷⁰ przy cudownym obrazie Najświętszej Panny i dobra pewne nadał, także oo. franciszkanom zamojskim zapisał 6 tys. sposobem wyderkafowym na Rudzie Sopockiej¹⁷¹, [369] przeto instabunt ichm. panowie posłowie, aby utrumque aprobowano było per constitutionem.

Desideria jm. ks. władzyki chełmskiego¹⁷² i wszytkiej kapituły onego serio promovere mają ichm. panowie posłowie, aby w oczach ukontentowany zostawać mógł.

Wysokie merita j.w. jm. pana Jana na Zamościu Zamoyskiego wojewody sandomierskiego i koszty wielkie w usługach R.P., które indefesso studio z wielką dyminucją substancyjej swojej oddawa, podjęte, ale nie mniejsze etiam in conservationem fortocy zamojskiej, wielce potrzebnej R.P. i wygodnej, pod przeszłe świeżo zamieszania Ojczyzny wyłożone, iż potrzebują słusznego respektu, wniosą gorąco do stanów koronnych i do całej R.P. ichm. panowie posłowie nasi instancją, aby takowych spez jm. osobliwa była habita ratio i compensatio należyta nieodwłocznie uczyniona z dóbr R.P. A iż majątność Tarnopol¹⁷³ tegoż jm. pana wojewody sandomierskiego przez częste, według potrzeby R.P., na tych tam gruntach obozów stawiania jest wniwecz zrujnowana, tedy serio instabunt ichm. panowie posłowie, aby przykładem innych ichm., którzy z tego respektu competentem od R.P. odnieśli satisfactionem i jm. pan wojewoda sandomierski słuszną także i nieodwłoczną od R.P. odniósł rekompensę.

¹⁷⁰ Janów, miasto w ordynacji zamojskiej (ob. Janów Lubelski w pow. janowskim, woj. lubelskim).

¹⁷¹ Ruda Sopocka, wieś w woj. bełskim, ordynacji zamojskiej (ob. Hamernia w pow. biłgorajskim, woj. lubelskim).

¹⁷² Jakub Jan Susza władzyka chełmski.

¹⁷³ Tarnopol, miasto w woj. ruskim (ob. Тернопіль, stolica obwodu i rejonu, tarnopolskiego, Ukraina).

Wiadome są całej R.P. wysokie merita j.w. jm. pana Stanisława na Sarbiewie Sarbiewskiego [s] wojewody mazowieckiego, starosty grabowieckiego, które do lat kilkudziesiąt z odwagą zdrowia, stratą substancyjej swej, osobliwie na terażniejszych komisjach kilku i traktatach z Moskwą, oświadczał R.P. i dotychczas salutis fortunis non prarcendo oświadcza, przeto ichm. panowie posłowie gorącą wniosą [instancją] do J.K.M. i R.P., aby za tak wielkie zasługi i straty swoje należyte odniósł ukontentowanie.

Za jejm. panią wojewodziną [370] bełską¹⁷⁴, która privata jest beneficio iuris communicativi z odjęciem dóbr jm. przez jm. pana chorążego koronnego¹⁷⁵ w powiecie przemyskim, wniosą instancją ichm. panowie posłowie, aby były jm. przywrócone.

Za jm. panem [Michałem] Stanisławskim chorążym halickim, który przez dekret trybunalski innodowany jest poena privationis honoris, a potem nil intentavit mali, a tej, owszem, przysługując się wiernie R.P. dotychczas swym kosztem chorągiew miał na usłudze R.P., a ta i dotąd w Ukrainie za kosztem jego perseverat, wniosą ichm. panowie posłowie instancją do stanów koronnych, jakoby in pristinum statum et honorem był restitutus.

Za jm. panem [Janem] Lipskim chorążym bełskim wniosą gorącą ichm. panowie posłowie nasi instancją do J.K.M. i R.P., aby na straty jego, które poniósł, chorągiew przez czas długi kosztem niemałym w wojsku trzymając, na co w oczach i za wiadomością województwa naszego i substancją swoją Ojczyztą zawiódł, także na więzienie jego, które cierpiał, dostawszy się królowi szwedzkiemu pod Warszawą, więc i na zniesienie przez obozy pod Ślipczem¹⁷⁶ i Kryłowem¹⁷⁷ po dwakroć stanowione w ostatniej majątności jego dziedzicznej w Cichobużu¹⁷⁸ osobliwym był wzgląd, a w nagrodę tego, aby wieś Jastrzembice¹⁷⁹ z przyległościami, którą on za pieniądze własne kupił, cedat mu in haereditatem.

Nie przepomną ichm. panowie posłowie nasi znacznych zasług jm. pana starosty wiskiego¹⁸⁰, za które aby należyte od J.K.M. i R.P. odniósł ukontentowanie, pilnie instabunt.

Wniosą instancją i za jm. panem [Gabrielem] Silnickim miecznikiem braclawskim, dobrze tej R.P. zasłużonym, aby in suo desiderio był ukontentowany. [371]

Przyczynią się i za panem Stefanem Chmieleckim towarzyszem chorągwie usarskiej w. jm. pana wojewody krakowskiego, dawnym żołnierzem, aby na zasługi jego osobliwy był wzgląd miany i o co wnosić będzie prośbę na sejmie, aby to otrzymał.

Stateczne przez lat kilkanaście jm. pana Leona Tyszy Bykowskiego pod znakiem tegoż j.w. jm. pana wojewody krakowskiego, hetmana w. koronnego usarskim krwawe

¹⁷⁴ Konstancja ze Stanisławskich Koniecpolska, wdowa po Krzysztofie Koniecpolskim wojewodzie bełskim.

¹⁷⁵ Jan Sobieski chorąży koronny.

¹⁷⁶ Ślipcze, wieś w pow. horodelskim (ob. w pow. hrubieszowskim, woj. lubelskim).

¹⁷⁷ Kryłów, miasto w z. chełmskiej (ob. wieś w pow. hrubieszowskim, woj. lubelskim).

¹⁷⁸ Cichobuż, wieś w woj. bełskim (ob. w pow. hrubieszowskim, woj. lubelskim).

¹⁷⁹ Wł. Jastrzębica, wieś w pow. buskim (ob. Яструбичі w rej. radziechowskim, obw. lwowskim, Ukraina).

¹⁸⁰ Jan Kossakowski starosta wiski.

zasługi i postrzały częste, przy stracie dóbr jego w województwie kijowskim merentur omnem gratitudinem od R.P. Zaczyn uczynią instancją ichm. panowie posłowie, aby wioska Baranie Peretoki¹⁸¹, w której łąn tylko jeden, w dzierżawie jego będąca, onemu dziedzicznym prawem była konferowana.

Dopomogą i jm. panu [Jakubowi] Rościszewskiemu kapitanowi J.K.M. instancją swoją do otrzymania z tych, od których praetendit się być iniuratum, skutecznej sprawiedliwości.

Akademia Zamojska, iż wiele pożytku R.P. institutione synów koronnych przynosi, tedy starać się będą ichm. panowie posłowie, aby iuxta bullas pontificis et privilegia serenissimorum Regum iisdem libertatibus et immunitatibus ac praerogativis sese Akademia sama, jako i osoby w niej profitujące gaudeant, quibus gaudent Academia Cracoviensis i żeby to konstytucją publiczną stwierdzono zostawało.

Miasto Zamoście, że wielkie ponosi w prawach swoich, jemu z dawna nadanych i konstytucjami publicznymi stwierdzonych, ubliżenie, instabunt ichm. panowie posłowie, aby przy dawnych prawach, wolnościach i przywilejach swoich per constitutionem publicam zachowane było i konstytucje dawne około tego aby były reasumowane.

Postulatum oo. dominikanów bełskich i panien zakonnych bełskich tegoż zakonu promotebunt ichm. panowie posłowie.

Także i desiderium jejm. księżnej pani jarosławskiej¹⁸² z strony kupna majątności za kilkadziesiąt tys. salvis oneribus Reipublicae [372] et servitio bellico promotebunt ichm. panowie posłowie nasi.

Za mieszczany sokalskimi i tomaszowskimi, aby od tych czas z łąnów, a nie podymnym płacielci podatki, praevia revisione łąnów ich, instabunt panowie posłowie nasi.

Puncta w przeszłej instrukcyjej do akt grodzkich bełskich sub actu feria 3 post Dominicam Invocavit Quadragesimalem proxima in anno 1659 podane, zgodnie niektóre tylko in numero 25 reasumujemy, to jest primum sub numero 26, secundum sub n[umero] 28, tertium sub n[umero] 39, quartum sub n[umero] 40, quintum sub n[umero] 41, sextum sub n[umero] 43, septimum sub n[umero] 45, octavum sub n[umero] 46, nonum sub n[umero] 47, decimum sub n[umero] 48, undecimum sub n[umero] 49, duodecimum sub n[umero] 50, tredecimum sub n[umero] 53, quatuordecimum sub n[umero] 60, quindecimum sub n[umero] 62, sedecimum sub n[umero] 64, septemdecimum sub n[umero] 65, octodecimum sub n[umero] 71, decimum nonum sub n[umero] 76, vigesimum sub n[umero] 78, vigesimum primum [sub] n[umero] 79, vigesimum secundum sub n[umero] 80, vigesimus tertius sub n[umero] 82, vigesimus quartus sub n[umero] 83, vigesimus quintus sub n[umero] 84. Które to wszystkie punkta z instrukcyjej mianowanej ichm. panowie posłowie promotebunt, a oraz i te inne wszystkie wyżej mianowane z instrukcyjej naszej terażniejszej.

Którą to instrukcyję terażniejszą naszą in maiorem fide et autoritatem zleciłszy jm. panu Wojciechowi Tomisławskiemu podczaszemu województwa bełskiego

¹⁸¹ Baranie Peretoki, wieś w pow. bełskim (ob. Перетоки w rej. sokalskim, obw. lwowskim, Ukraina).

¹⁸² Anna z Kostków (III) starościanka lipińska, ksieni benedyktynek jarosławskich od 1656 r.

i dyrektorowi natenczas sejmiku naszego podpisać i do ksiąg grodzkich bełskich po-
dać. Działo się w Bełzie, w kościele u oo. Dominikanów, die 28 martii anno 1661.

Wojciech Tomisławski podczaszy bełski, marszałek sejmiku województwa bełskiego

Locus sigilli

6. *Uniwersał poborcy Jana Włostowskiego podwojewodzkiego bełskiego w sprawie
wyplacania zaległych podatków – Bełz, 1 kwietnia 1661 r.*

Rp. *AP Lublin, 10 Ks. gr. grabowieckie 90, s. 651-652 – oblata; w grodzie grabowieckim oblatował Nob. Paweł Kłębowski w dniu 5 kwietnia 1661 r. [feria 3 post Dominicam Iudica Quadragesimalem proxima a. D. 1661].*

Wiadomo czynię wszystkim wobec, komu to wiedzieć należy, tym uniwersałem moim, ichm. panom obywatelom, tak w miastach dziedzicznych i wsiach, jako też w miastach królewskich, duchownych i wsiach, w województwie i powiecie bełskim leżących, przestrozę taką daję.

Według terażniejszego sejmiku, na którym takowe laudum stanęło, żeby tę drugą ratę cum abiuratis wydano przed Wielką Nocą, a kto by omieszkiał i nie oddał natenczas, tedy [652] przez asygnacyje i egzekucyje tę hibernę sine abiuratis będą wydawać i z winami w prawie opisanemi, bo ta druga rata tej hiberny ma być we Lwowie oddana na Przewodny Poniedziałek do skarbu R.P. i do rąk ichm. panów deputatów i komisarzów. A że z tak wielu majątności i wsi pewnych nie wydano pierwszej raty z uporu swego, także się zasłaniając libertacyjami, których nie akceptowano ani w skarbie, ani na sejmiku, ale kazano de facto oddać i egzekucyje czynić na retentorach z otrzymanych kondemnatach i na delacie podanych, żadnego ta egzekucyja żołnierska nie minie, podawszy to do wiadomości w powiatach i w grodach. Na co się podpisuję ręką swą. Datum w Bełzie, die 1 aprilis a. D. 1661.

Jan Włostowski podwojewodzi bełski, poborca, administrator w Bełzie m.p.

Locus sigilli

7. *List Stanisława Potockiego wojewody krakowskiego, hetmana wielkiego koronnego do poborcy województwa bełskiego – Krasnystaw, 22 kwietnia 1661 r.*

Rp. *CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 250, s. 485-486 – oblata; w grodzie bełskim oblatował Gen. Marcin Cetler żołnierz rotty niemieckiej Jana Zamoyskiego w dniu 25 kwietnia 1661 r. [feria 2 post Dominicam Conductus Paschae proxima a. D. 1661].*

Mości panie poborco bełski, m.m. panie i przyjacielu.

Tego będąc rozumienia, że w.m. wszystkie masz z województwa bełskiego wybrane u siebie pieniądze, onych dyspozycję moją ordynowałem na chorągiew husarską jm. pana wojewody sandomierskiego część, a część na regiment pieszy, tym pisanem naznaczam, to jest 6 tys. zł. Które abyś w.m.m. pan niemieszkanie wypłacić temu regimentowi chciał, proszę, gdyż niezabawnie sposabiać potrzeba ludzi do usługi R.P. intervenientis motibus jakie są w Ukrainie. Służby moje przy tym w.m. panu zalecam. W Krasnymstawie, die 22 aprilis 1661. W.m.m. pana życzliwy przy[jaciel] służyć gotów.

Stanisław Potocki wojewoda krakowski, hetman wielki koronny

31. Sejmik relacyjny w Bełzie, 3 sierpnia 1661 r.

1. *Deklaracja posłów województwa bełskiego na sejmie w sprawie podatków i sejmiku relacyjnego*

Vol. const., t. 4, vol. 2, s. 129-130.

Województwo bełskie deklaruje sumę korespondującą dwudziestu i dwom poborom sine abiuratis, także dwoje podymne cum abiuratis. Na pierwszą ratę dziesięć poborów do Lwowa zwieźć pro 26 septembris [1661]. Na drugą ratę poborów 6, pro 15 aprilis [1662]. Na trzecią ratę także poborów 6 i dwoje podymne in anno 1662 deklaruje pro 15 octobris. Te jednak dwie racie w województwie zapłacić powinni będą chorągwiom tym, które z Komisji Lwowskiej onym będą asygnowane. Sejmik relationis 3 augusti [1661] im składamy. Także modum contribuendi podatków biorą do braci, cum ea declaratione, iż ieśliby wojska lub statywami, lub wybieraniem chleba agramowali obywateli województwa tego, iż tych podatków wydawać nie będą mogli, tedy ich na Komisji naonczas necesytować nie będą powinni. Laudum, które sobie ratione podatków, także względem sądów skarbowych, jako też ratione securitatis domesticis uchwalili, onym aprobujemy.

2. *Obwieszczenie Wojciecha Tomisławskiego podczaszego i posła bełskiego z sejmu w sprawie sejmiku relacyjnego – Warszawa, 18 lipca 1661 r.*

Rp. CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 250, s. 918-919 – oblata; w grodzie bełskim oblatował Nob. Piotr Hoszowski w dniu 23 lipca 1661 r. [Sabbatho in crastino festi Sanctae Mariae Magdalenae a. D. 1661].

J.w., w. ichm. panom senatorom, dygnitarzom, [918] urzędnikom i wszystkim obywatelom stanu rycerskiego województwa bełskiego, m.w.m. panom i braci, przy zaleceniu usług moich powolnych do wiadomości donoszę, iż za nastąpieniem szczęśliwej, za łaską Bożą, sejmu blisko przeszłego do 16 iulii konkluzji, czas sejmiku relationis według deklaracji województwa tego na tymże sejmie uczynionej determinowany jest w Bełzie pro die 3 augusti anni praesentis, na który abyście się w.m.w.m. panowie tym wcześniej sposobili i zjachać mogli, tak ad excipiendas rationes funkcji naszej poselskiej, jako też dla obmyślenia i wspólnego namówienia dalszych potrzeb R.P., pro debito officii mei z terazniejszym poprzedzam uwiadomieniem, przy doniesieniu powtórnych w.m.w.m. panom braterskiej mojej powolności. Datum w Warszawie, die 18 iulii 1661.

Wojciech Tomisławski p[odczaszy] b[ełski]

Locus sigilli

3. *Uniwersał starostów województwa bełskiego wzywający szlachtę na pospolite ruszenie w celu egzekucji wyroku Trybunału – Lublin, 28 lipca 1661 r.*

Rp. AP Lublin, 10 Ks. gr. grabowieckie 90, s. 882-884 – oblata; w grodzie grabowieckim oblatował Nob. Jan Grabowski w dniu 16 sierpnia 1661 r. [feria 3 in crastino festi Assumptionis in Coelum Beatissimae Virginis Mariae a. D. 1661].

Stanisław na Sarbiewie Sarbiewski wojewoda generał mazowiecki, grabowiecki, Stanisław z Fałęcina Służewski horodelski, Stanisław z Głogowca Głogowski buski starostowie.

J.w., w., ichm. panom dygnitarzom, urzędnikom i wszystkim staniu rycerskiego ludzior województwa bełskiego, a mianowicie powiatów grabowieckiego, horodelskiego i buskiego obywatelom, n.m. panom i braci przy zaleceniu służb naszych [883] donosiemy do wiadomości.

Ponieważ sąd główny Trybunału Koronnego Lubelskiego za przekonanego prawem uznawszy jm. pana Stanisława z Bełzca Bełżeckiego wojewodę podolskiego, starostę natenczas bełskiego, w sprawie ichm. panów Franciszka, Magdaleny, Teresy i Doroty Sulimowskich do czynienia powtórnej a skutecznej egzekucji i z osoby samej, i z dóbr wszystkich jm., surowo urzędy nasze obowiązują i na w.m. też powinność kładzie, winy takowe na każdego, który by się absentował od tej egzekucyj, założywszy, jako gdyby kto powinności pospolitego ruszenia omieszkiał. My tedy poczuwając się w powinności naszej i dosyć czyniąc w tej mierze pomienionemu dekreto wi trybunalskiemu, jesteśmy gotowi bez wszelakiego omieszkania tę czynić egzekucyją. Abyście zatym i w.n.m. panowie byli gotowi, wcześniej o tym obwieszczamy, pilnie żądając, aby każdy z w.m. tak, jako należy, w porządku dobrym wojennym na odprawienie tej egzekucyj wybie rał się, a we dwie niedzieli po sejmiku relationis, to jest na dzień 19 miesiąca sierpnia

blisko następującego pod Cieszanowem¹⁸³, tam, gdzie i urzędy nasze natenczas będą, żebyście w.m. wszyscy armatnie stanęli i to czynili, co samo prawo, gdzie o jego zatrzymanie idzie, w takowym terminie wyciąga po w.m.

Ażeby ten nasz uniwersał do wiadomości wszystkich wcześniej doszedł, ma być na sejmiku przysyłany relationis i po grodach naszych także, gdzie by mogło lepiej wszystkim innotescere, publikowany. Na co dla lepszej wiary przy pieczęciach naszych rękami się własnymi podpisujemy. Dan w Lublinie, 28 [884] miesiąca lipca a. D. 1661.

Stanisław Sarbiewski w[ojewoda] g[enerał] m[azowiecki,] g[rabowiecki] starosta
Stanislaus Głogowski s[tarosta] b[uski] m.p.
Stanisław Służewski hor[odelski] s[tarosta]

Locus trium sigillorum

4. *Laudum sejmiku relacyjnego województwa bełskiego w Bełzie, 3 sierpnia 1661 r.*

Rp. 1 *AP Lublin, 10 Ks. gr. grabowieckie 251, k. 33-35v – oryginał z pieczęcią; w grodzie grabowieckim oblatował Nob. Jan Zdanowski w imieniu marszałka sejmiku w dniu 9 sierpnia 1661 r. [feria 3 in vigilia festi Sancti Laurenti Martyris 1661].*

Inne rękopisy: Rp. 2 CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 250, s. 989-996 – oblata; w grodzie bełskim oblatował marszałek sejmiku w dniu 6 sierpnia 1661 r. [Sabbatho ipso die festi Transfigurationis Christi Domini a. D. 1661]; Rp. 3 AP Lublin, 10 Ks. gr. grabowieckie 90, s. 873-880 – oblata; w grodzie bełskim oblatował Nob. Jan Szyszkowski w dniu 9 sierpnia 1661 r. [feria 3 in vigilia festi Sancti Laurentii Martyris a. D. 1661].

LSB 1572-1668, s. 369-372.

My senatorowie, dygnitarze, urzędnicy ziemscy i wszystko rycerstwo i obywatele województwa bełskiego i powiatów do niego należytych, pro die 3 augusti anno praesenti nunc currenti 1661, na czas konstytucyją blisko przeszłego, sześćniedzielnego sejmu warszawskiego naznaczony, tu, do Bełza, na miejsce zwykle konsultacyjom naszym prawem koronnym naznaczone zjechawszy się i tu do kościoła farnego zszedłszy się, invocato nomine Dei et auxilio Spiritus Sancti, po uczynieniu relacyj przez ichm. panów posłów naszych z sejmu powróconych i po zwyczajnym onym za trudy, prace, koszty propter bonum publicum podjęte oddaniu powinnej wdzięczności, takoweśmy uczynili consiliorum publicorum postanowienie i unanimi consensu uchwałę.

Wprzód Supremo Numini za szczęśliwie skończony sejm przeszły, na którym całość praw, wolności i pokoju pożądanego zawisła, przed ołtarzem Pańskim supplices podziękowawszy, dziękujemy przy tym J.K.M. p.n.m., że tamquam pater Patriae, saluti propriae non parcendo, ad publicam defensionem Patriae cum amplissimo senatu na tem sejmie se conferre i jakoby in tuto et paccato statu Ojczyzna nasza, tak od

¹⁸³ Cieszanów, miasto w pow. bełskim (ob. w pow. lubaczowskim, woj. podkarpackim).

nieprzyjaciół^a postronnych, jako i od innych wszelakich undique na Ojczyznę naszą następujących niebezpieczeństw, zostawać mogła, sejmik na złożenie podatków publicznych, to jest poborów 22 sine abiuratis i podymnego dvojga^b cum abiuratis^b na trzy raty, na zapłatę wojskom swoim i R.P., także na postanowienie sędziów causarum fisci, tudzież na obmyślenie securitatis domesticae, na dzień dzisiejszy złożyć nam raczył.

Przeto my, adhaerendo constitutioni et declarationi ichm. panów posłów naszych na terażniejszym sejmie uczynionej, naprzód modum wypłacenia poborów 10 na pierwszą ratę przychodzących i pro die 26 septembris do Lwowa na Komisję wnieść należących, przedsięwzięli. A uważając, że R.P. tak wielki dług wojsku, jako nam ichm. panowie posłowie retulerunt, winna, iż nie tylko poborami, lecz vix całej R.P., dóbr królewskich, duchownych i świeckich, nie tylko intratą, lecz i onych alienacją zapłacić by się mógł, jednak dufając miłości wszystkich ichm. panów wojskowych, jako braci naszych, którzy są os de ossibus nostris et caro^c de carne nostra, że uważywszy summam tak przez nieprzyjaciół koronnych (którzy nie tylko przechodząc kilka razy hostiliter województwo nasze, lecz et sedem belli in visceribus onego zakładając, dobra K.J.M., duchowne i świeckie in cineres tak bardzo, że jeno znaki, gdzie osiadłe wsi i miasta byli, redegerunt, jako i przez stanowienie obozów po kilkakroć w województwie naszym, więc przez codzienne przechodzenie chorągwi i pułków, [33v] posłów kozackich, cudzoziemskich, także asygnacyjej na rok po kilkakrotnych wydanie) desolationem, tym się od nas, co już z ostatniej krwawej prace i zbioru, nie poddanych naszych, lecz nas samych, zakładając ubóstwo ich, natenczas zebrać mogli, kontentować się zechcą.

Abyśmy tedy sumę 10 poborom korespondującą złożyć mogli, mając facultatem z sejmu sobie pozwoła modum contribuendi na tym obrać sejmiku, wszelakich szukaliśmy sposobów. A że inszych, pewniejszych znaleźć nie mogliśmy, przeto uchwalamy publico laudo wybrać sumę dziesięciom poborom korespondującą, takim sposobem postanawiamy, aby wszystkie miasta, miasteczka J.K.M., także duchowne i świeckie, nadto wsi generaliter wszystkie, królewskie, duchowne i świeckie dziedziczne et possesores eorum wydali czworo podymne według regestrów i kwitów anni 1629. A co się tćnie miast samych, Bełza, Grabowca, Buska, Korytnice¹⁸⁴, Dubnej¹⁸⁵, Rawy¹⁸⁶, uważając, iż te dobra ob desolationem eorum, niektóre per executionem są wzięte, drugie funditus zniesione, tedy mając onych osobliwy respekt, uchwalamy, aby te miasta same oddali do skarbu podymnych ośmioro według kwitów i regestrów jm. pana Mikołaja Jabłońskiego, przeszłego poborcę naszego bełskiego (a jeśliby ta suma, praesenti laudo uchwalona, nie wyniosła sumy dziesięciom poborom sine abiuratis korespondującej, w czym jm. pan poborca na przyszłym sejmiku electionis ma nas informare, tedy z czopowego ten defekt supplere powinniśmy).

Który to podatek wszyscy do rąk jm. pana poborce naszego oddać realiter powinni intra decursum trium septimanarum ab actu praesenti rachując, nemine excepto, kto-

¹⁸⁴ Korytnica, miasto nad Bugiem w pow. horodelskim (ob. Копитниця w rej. włodzimierskim, obw. wołyńskim, Ukraina).

¹⁸⁵ Dubienka (Dubna), miasto w pow. horodelskim (ob. w pow. chełmskim, woj. lubelskim).

¹⁸⁶ Rawa, miasto w pow. bełskim (ob. Рава-Руська w rej. żółkiewskim, obw. lwowskim, Ukraina).

kolwiek do tego podatku należy, nie wyjmując z tego wszystkich, którzykolwiek dóbr duchownych, ziemskich i królewskich miejskich używają i na nich osiedli, tudzież i dwory, grunty *oneribus civilibus* podległe pokupili i onych używają, nie zaślaniając się żadnemi libertacyjami, aby oddali.

Do których wybierania użyliśmy z między siebie ur. jm. pana Jana Izdebskiego pisarza ziemskiego buskiego, upraszając jm., aby te podatki wyżej mianowane odebrawszy i one całe według terażniejszego postanowienia naszego wybrawszy, pro die 26 mensis septembris anno praesenti nunc currenti 1661, podług czasu w konstytucyj wyrażonego, do Lwowa na komisyj, nie obracając onych na żadne prywatne potrzeby, odwieźć i te podatki według ordynacyjej skarbu koronnego, lubo do skarbu, lubo za asygnacyjami skarbowemi chorągwiom oddać. Poruczając to *dexteritati* jm. pana poborcy naszego, aby jm. nikogo nie ochraniając, jako in *praegnanti Reipublicae necessitate fideliter* te podatki, tak z dóbr [34] królewskich, duchownych i świeckich, wyżej specyfikowanych, od wszystkich dzierżawców, posesorów, dziedziców, mieszczan, wsi, tudzież i od tych, którzy w dobrach ziemskich, duchownych i królewskich dobra, dwory i chałupy, i grunty podatkom *Reipublicae* podległych posiadli, onych używają, drudzy pokupili, *realiter, sine intermissione* exigat.

Ażeby jm. pan poborca nasz *eo diligentiore curam in exigendis exactionibus adhibeat*, tedy uchwalamy, aby każdy, ktokolwiek podatki oddawać będzie, osobiwie grosz od złotego przy podatkach, in *simul et semel* jm. panu poborcy oddać. Nadto, iż wielkie ekspensa tak przy wybieraniu, jako też odwożąc te podatki, jm. pana poborcałożyć musi, przeto postępujemy temuż jm. panu poborcy naszemu z osobna złp 300. Które zł 300 polskich z tejże egzakcyjej wziąć sobie, a in *quantum* cokolwiek nad sumę do skarbu należącą wybierze, to do skarbu województwa naszego i do dyspozycyjej naszej oddać będzie powinien, a jeśliby czego nie dobrał, tedy dołożyć powinni będziemy. To osobiwie warując, aby jm. pan poborca dla wybrania podatku do powiatu grabowieckiego, do miasta Grabowca na tydzień zjechał, gdzie i powiat horodelski *sine mora* te podatki znieść do tegoż Grabowca będzie powinien. A obywatele powiatu buskiego do Bełza, także z powiatem bełskim zwiozą i oddadzą, *hoc adiecto*, że też podatki, to jest czworo podymne, a nie więcej, wszyscy popi religijej greckiej, w rejestrach poborowych mianowani, oddać do rąk tegoż jm. pana poborcy *intra decursum supranominati temporis*, osobiwie z swojej rezydencyjej mają.

A gdyby ktokolwiek z ichm. panów dzierżawców, dziedziców, posesorów, także popów, mieszczan i innych dzierżawców tych podatków *pro tempore praefixo* do rąk jm. pana poborcy nie oddał, tedy postanawiamy *et praesenti laudo edicimus*, aby zaraz ichm. panowie starostowie i ich *officiales ad instantiam* jm. pana poborcy, *sine mora et intermissione* wszystkich retentorów, in *officiis Belzensi vel Grabovecensi*, a jeśliby który z ichm. panów starostów został in *retentis*, albo też z retentorów egzekucyjej nie czynił, tedy *vicinius officium omnes retentores* sądzili i egzekucyje, *absque omni mora, non obstantibus quibusvis novorum possessorum et dominorum reformato- riarum tum advitalitium impugnationibus, in omnibus bonis mobilibus et immobilibus, sub solutione de suo, iuxta praescriptum constitutionum*, bez wyciągania wszelakiego *salarium* czynili.

Co się zaś tkanie podatków na ratę anni 1661 mensis aprilis i na drugą ratę mensis octobris eiusdem anni przychodzących, i innych punktów sejmikowi terażniejszemu należących, ponieważ onych na tym sejmiku modum contribuendi umówić propter intervenientia negotia nie mogliśmy, tedy te materie cale odkładamy do sejmiku electionis blisko przyszłego, na którym vigore praesentis constitutionis zachowujemy [34v] wolne umówienie modum contribuendi contributionum supranotatarum i namówienie inszych punktów w konstytucyjey wyrażonych, in quantum necessitas exigeret, deklarując, iż tamten sejmik eiusdem ma być valoris, jako i terażniejszy. Na którym sejmiku ichm. panowie poborcowie, także arendarze i administratorowie czopowego, osobliwie też i pan Rychalski, subkolektor jm. pana Teofila Bukara, poborcy przeszłego, stawić się i na tamtym terminie rationem omnium exactionum dać będą powinni. Nihilominus, tym czasem ciż ichm. powinni będą retenta, jeśli by jakie mieli, sine omni mora et intermissione u retentorów etiam per fortem executionem exigere et cum parata re pro illo tempore ad faciendum sufficientem calculationem comparere, na którym sejmiku electionis liberum dispositionem czopowego in futurum sobie zachowujemy.

A że multum interest województwu naszemu, abyśmy mogli mieć podkomorzego, na miejsce przeszłego świeżo zmarłego¹⁸⁷, także też i podsędka buskiego¹⁸⁸, zaczem przy liście naszym użyliśmy z koła naszego jm. pana Stanisława Szczawińskiego wojskiego lubaczowskiego do j.o. ks. jm. wojewody bełskiego¹⁸⁹, upraszając jm., aby według powinności swojej sejmik electionis podkomorzego nazajutrz po sejmiku electionis deputata¹⁹⁰, a sejmik zaś electionis podsędka buskiego w Busku na czas którykolwiek raczył złożyć.

A iż od wojska J.K.M. i R.P. w związku będącego¹⁹¹ przysłani są z pewnymi deklaracjami ichm. panowie posłowie do koła naszego, przeto condigne dawszy ustny respons ichm., wzajemnie uprosiliśmy z pośrzedku siebie ichm. panów, jm. pana Stanisława Wierzbickiego cześnika naszego bełskiego i jm. pana Jana Sokolnickiego podstarościego grabowieckiego, aby pewne nasze bonum publicum et securitatem województwa naszego nadchodzące, jm. panu marszałkowi¹⁹² i całemu wojsku J.K.M. i R.P. przełożyli desideria.

Zleciliśmy przy tym jm. panu marszałkowi koła naszego, aby kwit dał jm. panu Janowi Włostowskiemu podwojewodziemu bełskiemu, arendarzowi i administratorowi czopowego naszego na pewne ekspensa z tegoż czopowego na tym sejmiku naznaczone, summam 600 zł non excedentia, które przy rachunkach przyjęte jm. panu administratorowi będą.

¹⁸⁷ Marcin Mirz Brzezicki podkomorzy bełski.

¹⁸⁸ Samuel Chołojowski podsędek buski.

¹⁸⁹ Dymitr Wiśniowiecki wojewoda bełski.

¹⁹⁰ Nazajutrz po sejmiku deputackim, a więc na 13 września 1661 r. Uniwersał na sejmik na ten dzień, złożony przez wojewodę bełskiego w Lublinie dnia 3 września 1661 r. (CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 250, s. 1144).

¹⁹¹ Konfederacja wojska koronnego, tzw. Związek Święcony z lat 1661-1663.

¹⁹² Jan Samuel Świdorski marszałek konfederacji wojskowej.

Iż jm. pan Jarosz Lipski wojski horodelski ex nexu et ad mentem laudorum antea-
teactorum uczynił województwu naszemu, tak coram delegatis w Tomaszowie, jako
i na terazniejszym sejmiku, calculationem sufficientem et satisfactionem z admini-
stracyjej prowentu akcyzy w pewnych miasteczkach, przez pewny czas w dyspozycyjej
swojej vigore contractus od j.w. jm. pana wojewody podolskiego¹⁹³ będących, przeto
zleciliśmy jm. [35] panu marszałkowi naszemu, aby tak pomienionemu j.w. jm. panu
wojewodzie podolskiemu, jako i jm. panu Lipskiemu wojskiemu horodelskiemu kwit
nomine publico dał. A iż j.w. jm. pan wojewoda podolski, ante hac administrator czo-
powego województwa naszego, publicam in gremio nostri wniósł quaerelam, że dotąd
per renitentiam niektórych ichm., tak sumy 2 tys. złp, dekretem komisarskim lwow-
skim jm. przysądzonej i laudo publico przez nas pro reali et liquidati przyznanej, jako
i drugiej, osobnej sumy 900 złp, in vim czopowego jm. zatrzymanej, dotąd odszukać
nie może, tedy unanimi consensu nostro ultro permittimus, aby jm. tych obudwu sum
iuris vigore przez egzekucyje u ichm. panów retentorów, których onus satisfactionis
afficit, dochodził sobie.

To też przestrzegamy praesenti laudo nostro, aby jm. pan poborca nasz jurament
jako najprędzej według prawa na sprawiedliwe wybieranie coram officio praesenti
castrensis capitaneali Belzensi podatku terazniejszego in praesentia j.w. jm. pana wo-
jewody podolskiego, starosty miejsca tutejszego, wykonał.

Którą to uchwałę naszą i punkta w niej wyrażone zleciliśmy jm. panu Adamowi
Ciołkowi na Czarnołożziech Czarnołoskiemu wojskiemu buskiemu, pisarzowi grodz-
kiemu włodziemiarskiemu, marszałkowi natenczas koła naszego podpisać i do akt
grodzkich bełskich podać. Działo się w Bełzie, [w] kościele farnym, dnia 3 miesiąca
sierpnia r. P. 1661.

Adam Ciołek ^dna Czarnołożziech^d Czarnołoski wojski buski, pisarz grodzki włodzi-
emiarski, marszałek ^dnatenczas^d koła rycerskiego województwa bełskiego, imieniem
^dwszystkich^d ichm. panów braciej

Locus sigilli

^{a-a} w Rp. 1 otoczone ramką słowo: koronnych pominięte w kopiach ^{b-b} w oryginalnym dokumencie Rp. 1 tego
fragmentu brak ^c w Rp. 1 w tym miejscu: et pominięte w oblatach w księgach grodzkich ^{d-d} w Rp. 1 brak

5. Przysięga Jana Michała Izdebskiego pisarza ziemskiego buskiego, poborcy po-
datków województwa bełskiego – Bełż, 3 sierpnia 1661 r.

Rp. CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 250, s. 997 – oblata; w grodzie bełskim oblatował marszałek
sejmiku w dniu 6 sierpnia 1661 r. [Sabbatho ipso die festi Transfigurationis Christi Domini
a. D. 1661].

¹⁹³ Jan Kazimierz Krasiński podskarbi wielki koronny.

Ja, Jan Michał Izdebski pisarz ziemski buski, poborca województwa bełskiego, przysięgam Panu Bogu wszechmogącemu w Trójcy Świętej jedynemu, iż w wybieraniu tych podatków na sejmiku bełskim relationis uchwalonych czworga podymnego wierny będę, chcę i jestem powinien wszelaką szczerością i pilnością takowy podatek według laudum wyżej pomienionego terażniejszego, zgodnie uchwalonego, wiernie wyciągać i wybierać, nikogo nie uchylając, ani na przyjaźń, ani na nagrodę patrzeć i żadnego podatku nie utaję, o defektach pilną inkwizycję czynić będę, a cokolwiek wybiorę, fideliter zarejestrowawszy, według tegoż laudum zupełnie oddam, nic a nic sobie z tych podatków pożytku nie czyniąc i nikomu ich nie pożyczę, i na nic insze tych podatków obracać nie będę, jedno na samą zapłatę długu winnego wojsku. Tak mi Panie Boże dopomóż i męka Chrystusa Pana.

32. Sejmik deputacki w Bełzie, 12 września 1661 r.

1. *Uniwersał Jana Kazimierza w sprawie wojny z Moskwą i sytuacji wojska – Warszawa, 30 sierpnia 1661 r.*

Rp. 1 CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 250, s. 1157-1160 – oblatą; w grodzie bełskim oblatował Nob. Piotr Janowski w dniu 9 września 1661 r. [feria 6 in crastino festi Nativitatis Beatissimae Virginis Mariae a. D. 1661].

Inne rękopisy: **Rp. 2** AP Lublin, 10 Ks. gr. grabowieckie 90, s. 946-951 – oblatą; w grodzie grabowieckim oblatowano w dniu 19 września 1661 r. [feria 2 ante festum Sancti Mathaei Apostoli proxima a. D. 1661].

Jan Kazimierz z Bożej łaski Król Polski, wielkie książe litewskie, ruskie, pruskie, mazowieckie, żmudzkie, inflanckie, smoleńskie, czernihowskie, a szwedzki, gocki, wandalcki dziedziczny Król.

Wszem wobec i każdemu z osobna, komu to wiedzieć należy, mianowicie wielbny, w., ur., dygnitarzom, urzędnikom, starostom, dzierżawcom i wszytkiemu rycerstwu i obywatelom województwa bełskiego, ^aziem^a i powiatów jego, uprzejmie i wiernie nam miłym oznajmujemy.

Jakośmy po te przeszłe zamieszane R.P. czasy nie zaniedbywali nigdy całości i bezpieczeństwa państw nam od Pana Boga powierzonych impendio capitis nostri zaszczycać, tak i teraz tenże respectus et cura salutis publicae zda się po nas wyciągać, abyśmy i Księstwa Litewskiego zamki, fortece i całe województwa i powiaty, pod ciężkim jarzmem niewoli moskiewskiej jęczące, jako najprędzej ex hac tyrannide oswobodzić mogli. Boga tedy zastępów na pomoc wziąwszy, podług deklaracyjej naszej coram ordinibus Regni na sejmie uczynionej, już tę imprezę constanter wziąwszy przed się, tamże 9 die septembris ruszyć umyśliliśmy, chcąc obiektu własnej osoby naszej nieprzyjacielowi do dalszych progresów w Księstwie Litewskim wstręt uczynić. Nic nie wątpiąc,

że teraz, którąśmy zawsze *difficillimis temporibus* sobie *commilitantem* znali *dextera excelsi* *supplebit paucitatem* i różne defekty wojsk naszych i tę pietatem nam *fulcire* zechcą *supernis auxiliis*. A któżby był tego nie życzył, żeby i wojsko koronne *postrema* [1158] tam *prospere gestam* w roku przeszłym i po tak wielkich i nieśmiertelnej sławy godnych zwycięstwach chciałoby i teraz *victriciae signa proferre in hosticum*. Ale że *fatali infelicitate* Ojczyzny *contigit*, że toż wojsko R.P. służbę, a w. hetmanom posłuszeństwo wypowiedziawszy, do związku przystąpiło *et in viscera* ^bOjczyzny^b ^cweszło^c ^d*et oppressione* ubogich poddanych naszych i duchownych siły swoje miasto nieprzyjaciela obróciwszy^d, rzecz zaiste żałosna, że przez takowy postępek nie tylko szczęśliwe progresy *et optime dispositae res* do dokończenia wojny tamować i *super hoc scopulo* rozbijać się muszą, ale też i Ojczyzna cała przez tę domową mieszaninę stanie się, strzeż Boże, *opprobrium vicinis* *et arena digladiatoria* nieprzyjaciołom i tym, którzy dawno wolnościom i swobodom onej *insidiantur*. My już dla słowa na sejmie danego i reputacyjej u świata wszystkiego na tę przedsięwziętą do Księstwa Litewskiego imprezę *non gravatim* wybieramy się, chcąc *aleam belli* z nieprzyjacielem *experiri*. Żebyśmy się jednak nie zdali *statum Korony* *in oblivionem* puszczając, tedy uprzejmości i wierności wasze ostrożnych mieć chcemy, abyście związek ten wojskowy, który *in dies magis ac magis maturescit*, serio przed oczy brali, uważając, że *florētissima quaequis Regna* prędzej przez domowe zamieszania, aniżeli ob *externa* wyginąć i upadać zwykły. Tym się uprzejmości i wierności wasze ubezpieczać nie możemy, że teraz *telum* hoc na dobra tylko nasze i duchowne *dirigitur*, dojdzie to za czasem, strzeż Boże, i dóbr ziemskich, gdzie *principiis* tej zawziętości nie zabieżycie *iustus et adaequatus mediis*. Medium zaś prędsze skuteczniejsze być nie może, jeno nieodwłoczne, na czas naznaczony pieniądze na sejmie obiecanych zwiezienie na Komisyją.

A lubośmy *ex senatus consulto* rozkazali wydać niedawno podział wojska na województwa *eo vel maxime fine*, aby się żołnierzowi w wybieraniu zasług wygodziło, których by nie czekając Komisyjei, przez deputaty swoje od województw snadniej je mógł ^ebył^e wyciągnąć [1159] i województwom się w odwożeniu pieniędzy pracy i kosztu sfolgowało, atoli, że tam *recta intentio nostra* od samego wojska minus *accepta* i zdała mu się nad rozumienie tych, którzy *unicum hoc remedium* ujęcia wojska być rozumieli, i nam *consilii huius suscipiendi* powodem byli, ^f*satius* być rozumiejąc, aby pieniądze *in unum* do Lwowa zwiezione byli^f. Więc my (ponieważ to nie nowina *pro tempore immutari consilia*) *recedimus* od uniwersałów naszych pierwszych, gdzieśmy wojska na województwa podzielili, i one tym uniwersałem niniejszym znosimy i kasujemy, chcąc to mieć, aby *iuxta placitam et sancitam Reipublicae* na czas i miejsce prawem naznaczone pieniądze zwiezione były. Co gdy się stanie, *non desperandum* że i rycerstwo zostawające w związku *non exuet* tak prędko *amorem Patriae* *et condescendant ad iusta media* politowania zażyje nad matką swą, tym się kontentując, co teraz *hoc miserabili statu* z płaczu i krwi ubogich ludzi wycisnąć mogła.

Chana krymskiego¹⁹⁴ przyście w niezwykłej liczbie i potędze nie mniej życzymy, aby *in consideratione* uprzejmości i wierności waszej zostawało. Terret nas albowiem ta deklaracyja chańska posłannikowi naszemu dana, że gdzie wojska naszego w Ukrainie

¹⁹⁴ Mehmed IV Girej chan krymski.

we wszytkiej gotowości nie zastanie, chce go po Polsce szukać i łączyć się z nim, by też i wśród Polski. Co jako jest rzecz plena periculi, snadnie każdy zdrowym rozumem uważić może, żebyśmy, strzeż Boże, nie rzekli: „Obronę mamy, ale z nią nie wytrwamy”. In casum tedy wejścia chańskiego w dalsze państwa nasze przestrzegamy uprzejmości i wierności wasze, abyście w domach swoich we wszelakiej zostawali ostrożności i nie czekając trzecich wici, tak byli gotowemi, jakobyście wszytkim niebezpieczeństwom fortibus remediis occurrere mogli, żebyście tej Ojczyzny, w której porodzieliście się i wychowali, w nienaruszonej sławie i wolnościach przy tych swobodach posteritati integram relinquare mogli.

Co i po wtóre z ojcowskiej naszej providencyjej zalecamy uprzejmościom i wiernościom waszym, onych gorąco żądając, żeby te nasze przestrogi [1160] w pilną wzięwszy uwagę, we wszelakiej gotowości zostawali, pewnemi będąc, że i za tym oddaleniem się naszym też cura et sollicitudo nasze około dobra pospolitego ustawać nie będzie.

Który uniwersał aby tym prędzej wszytkich wiadomości doszedł, rozkazujemy urzędom grodzkim na miejscach zwyczajnych publikować. Na co dla lepszej wiary przy podpisie ręki naszej pieczęć koronną przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w Warszawie, dnia 30 miesiąca sierpnia r. P. 1661, panowania naszego polskiego i szwedzkiego 12 r.

Jan Kazimierz Król

Locus sigilli maioris cancellariae Regni

^{a-a} brak w Rp. 2 ^{b-b} w Rp. 2: Regni ^{c-c} w Rp. 1 brak ^{d-d} w Rp. 2 brak ^{e-e} w Rp. 2 brak ^{f-f} brak w Rp. 1

2. *Uniwersał Stanisława Potockiego wojewody krakowskiego, hetmana wielkiego koronnego w sprawie zagrożenia – Peczynczyn[?], 3 września 1661 r.*

Rp. CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 250, s. 1156 – oblata; w grodzie bełskim oblatował Nob. Piotr Janowski w dniu 9 września 1661 r. [feria 6 in crastino festi Nativitatis Beatissimae Virginis Mariae a. D. 1661].

Stanisław z Potoka na Podhajcach Potocki wojewoda krakowski, hetman wielki koronny, doliński, gródecki, mościcki starosta.

J.w., w. ichm. panom, dygnitarzom, urzędnikom i wszytkim obywatelom, tak stanu rycerskiego, jako i innej jakiegokolwiek kondycyjei ludziom województwa bełskiego, przy zaleceniu służb moich czynię wiadomo.

Iż chan jm. krymski¹⁹⁵ wyszedłszy z wielką potęgą na wojnę przeciwko Moskwie, a na posilek nam, i wojska nasze w Ukrainie nie zastawszy, przegróżki wielkie czyni i nad dwadzieścia dni a die 24 augusti czekać nie obiecuje, intra quod tempus, gdyby wojska nasze nie pospieszyły do niego, deklaruje w pisaniu swoim i ustnie przez posła swego do mnie, iż za wojskami naszemi postępować ma. Zaczym aby tej przegróżki do

¹⁹⁵ Mehmed IV Girej chan krymski.

efektu przywieść nie chciał, za rzecz słuszną poczytałem ostrzec w.m. panów, abyście wcześniej, nie chcąc o tym consulere, raczyli integritati bonorum, fortunarum et pignorum suorum. Co aby wszystkich wiadomości doszło, zleciłem, aby uniwersał do grodu bełskiego był podany i publikowany, który dla lepszej wiary i ważności, przy zwykłej pieczęci podpisuję. Dan w ^aPeczýńczynie^a, die 3 septembris 1661.

Stanisław Potocki wojewoda krakowski, hetman wielki koronny

Locus sigilli

^{a-a} lekcja niepewna

3. *Laudum sejmiku deputackiego województwa bełskiego w Bełzie, 12 września 1661 r.*

Rp. CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 250, s. 1177-1180 – oblatą; w grodzie bełskim oblatował Gen. Wiktoryn ze Żmigroda Stadnicki w dniu 13 września 1661 r. [feria 3 pridie festi Exaltationis Sanctae Crucis a. D. 1661].

LSB 1572-1668, s. 372-373.

My dygnitarze, urzędnicy i rycerstwo województwa bełskiego na sejmik electionis deputata na sądy główne Trybunału Koronnego, na miejsce konsultacyjom zwyczajne podług prawa koronnego pro die 12 septembris zgromadzeni, po zgodnym obraniu nemine contradicente za sędziego na pomienione sądy główne trybunalskie jm. pana Jana Myszkowskiego starosty tyszowieckiego, któremu atestacją podług zwyczaju nomine publico z podpisem jm. pana marszałka koła naszego dać zlecieliśmy, do inszych materyjej dniowi i sejmikowi dzisiejszemu, vigore laudi anteactu sejmiku relationis ichm. panów posłów (które laudum jest lege publica approbatum) przystąpiliśmy.

A naprzód, iż dzień i sejmik dzisiejszy vigore laudi praetacti, inhaerendo declarationi panów posłów naszych na sejmie uczynionej jest i naznaczony ad ineundum modum contribuendi dwóch rat, jednej in aprili, drugiej in octobre [1178] anni 1662, oraz i na obranie egzaktora do tych kontrybucyje, jednak iż dla szczupłości czasu i wielu ważnych przyczyn materyja ta dnia dzisiejszego traktowana być nie mogła, przeto autoritate conventus praesentis, która się na przeszłym sejmiku relationis per legem publicam aprobowane funduje, ad feriam 2 post festum Sanctorum Trium Regum in anno 1662 proxime venturo [9 stycznia] tę materyją odkładamy, na której dzień i czas sejmik sobie, sub eodem vigore et rigore constitutionum Regni, naznaczamy.

Iż administracyja i аренда czopowego w województwie naszym na dzień i święto św. Jadwigi blisko przeszłe ekspiruje, przeto aby ten prowent województwa naszego nie wakował, puściliśmy go unaniami consensu i arendowali za sumę 5300 zł jm. panu Janowi Włostowskiemu podwojewodziemu bełskiemu, administratorowi i arendarzowi dotąd tegoż prowentu, który sub eodem nexu et ligamentis, jako w przeszłym roku tymiż kondycyjami i wypłaceniem na czas w tamtem laudum mianowanych rat, czopowe

to trzymać i administrować przez cały rok, usque ad diem et festum Sanctae Hedvigis [15 października] in anno 1662 będzie. Któremu mianowanemu jm. panu podwojewodźemu bełskiemu kwit na sumę zł tysiąc z czopowego anni 1661, za potrzebą i konsensem województwa i zjazdu naszego wydaną, jm. panu marszałkowi naszemu dać zlecieliśmy, jako i na drugą sumę zł 70. Które to kwity, jako i insze in anteactis conventibus dane przerzeczonemu jm. panu podwojewodźemu przy rachunkach przyjęte będą.

A iż na przeszłym [1179] sejmiku relationis stanęło to, że pieniądze czopowego nie mamy na co inszego obracać, tylko na suplement defektów, jeżeliby jakie z podatku z podymnego od nas na przeszłym sejmiku uchwalonego pokazały się, przeto iż to nam na terażniejszym sejmiku deductum est przez jm. pana egzaktora, że to czworo podymne nie koresponduje sumie dziesięciom poborom sine abiuratis, przeto zlecamy to jm. panu poborcy, aby pieniędzy czopowego, tak anni currentis 1661, jako i anni 1662 na insze nie wydawał ekspensa, tylko na suplement tych pomienionych defektów podymnego i na wypłacenie długu dawnego skarbowi, na który asygnacja prezentowana na niniejszym sejmiku, [z] którą asygnacją na przyszłym, da Bóg, sejmiku stanąć towarzyszowi pozwoliliśmy.

Zlecamy to jm. panu Wojciechowi Tomisławskiemu podczaszemu naszemu bełskiemu, komisarzowi konstytucyją do Lwowa naznaczonemu, aby jm. inhaerendo declarationi województwa naszego na sejmie uczynionej, in constitutionibus Regni wyrażonej, która to w sobie ma, iż jeżeliby województwo nasze przez żołnierza agrawowane było, że do zapłacenia deklarowanych podatków nie ma na Komisyyej in toto być necessytowane, aby jm. pan komisarz nomine publico przełożył to na Komisyyej, że w województwie naszym przez ściąganie się i kupienie wojsk różnych w związku będących i przez stanie obozami na miejscach różnych pod Niemirowem¹⁹⁶, Potyliczem¹⁹⁷, Smolinem¹⁹⁸, Rawą¹⁹⁹, Hrebennym²⁰⁰, Siedliskami²⁰¹, Rzyckimi²⁰², Krzczenicami²⁰³, Komorowem²⁰⁴, Magierowem²⁰⁵, Żurawcami²⁰⁶, Świtarzowem²⁰⁷, Orbkowem²⁰⁸ i inszemi tu nie mianowanemi wielkie się praeiudicium [1180] i dezolacja stała, aby ichm. panowie komisarzowie inire chcieli rationes, żeby województwo nasze ulgę w tych podatkach mieć mogło.

¹⁹⁶ Niemirow, miasto w pow. bełskim (ob. osiedle miejskie Нeмipив w rej. jaworowskim, obw. lwowskim, Ukraina).

¹⁹⁷ Potylicz, miasto w starostwie lubaczowskim, w pow. bełskim (ob. wieś Потелич w rej. żółkiewskim, obw. lwowskim, Ukraina).

¹⁹⁸ Smolin, wieś w pow. bełskim (ob. Смолин w rej. jaworowskim, obw. lwowskim, Ukraina).

¹⁹⁹ Rawa, miasto w pow. bełskim (ob. Рава-Руська w rej. żółkiewskim, obw. lwowskim, Ukraina).

²⁰⁰ Hrebennie, wieś w pow. horodelskim (ob. w pow. hrubieszowskim, woj. lubelskim).

²⁰¹ Siedliska, wieś w pow. horodelskim (ob. w pow. tomaszowskim, woj. lubelskim).

²⁰² Rzyckie, wieś w pow. bełskim (ob. Річки w rej. żółkiewskim, obw. lwowskim, Ukraina).

²⁰³ Krzcenice, miejscowość niezidentyfikowana.

²⁰⁴ Komorów, miasto w pow. grabowieckim (ob. Komarów w pow. zamojskim, woj. lubelskim).

²⁰⁵ Magierów, miasto w pow. bełskim (ob. Марепис w rej. żółkiewskim, obw. lwowskim, Ukraina).

²⁰⁶ Żurawce, wieś w pow. bełskim (ob. w pow. tomaszowskim, woj. lubelskim).

²⁰⁷ Świtarzów, wieś w pow. bełskim (ob. Свитазів w rej. sokalskim, obw. lwowskim, Ukraina).

²⁰⁸ Wł. Horbków, wieś w pow. bełskim (ob. Горбків w rej. sokalskim, obw. lwowskim, Ukraina).

Iż konstytucja²⁰⁹ sejmu blisko przeszłego expresse lege dołożyła, aby Żydzi od podymnego nie wolni byli, a w województwie naszym na przeszłym sejmiku podatek podymnego jest uchwalony, do tego iż to constat, że w miastach tak królewskich, jako i duchownych i świeckich Żydzi w domach, które przedtym byli chrześcijańskie, passim mieszkają i w rynkach więcej żydowskich, niż chrześcijańskich osiadłych domów, przeto żeby pomienione podymne według osiadłości swojej Żydzi dawali, inhaerendo praetactae constitutioni mieć chcemy.

Iż na przeszłym sejmiku relationis naznaczony był czas na dzień dzisiejszy czynienia i rekapitulacyjnej rachunków ichm. panom egzaktorom przeszłym wszystkim, przeto iż się dnia dzisiejszego propter angustiam temporis te rachunki odprawić nie mogły, deputujemy z koła naszego do tych rachunków ichm., jm. pana Jerzego Radeckiego pisarza ziemskiego bełskiego, jm. pana Stanisława Szczawińskiego wojskiego lubaczowskiego, jm. pana Jana Sokolnickiego podstarościego grodzkiego grabowieckiego, jm. pana Wespazjana Sienickiego. Którzy pomienieni ichm. powinni się do Bełza pro feria 3 post festum Sanctae Hedvigis Viduae proxime [18 października] ventura, unius absentia non obstante, zjechać, przed którymi ichm. panami egzaktorowie w laudum przeszłym mianowani na pomienionym terminie rekapitulacją, non obstantibus quibusvis quietationibus, uczynić [mają]. Które rachunki na przyszłym, da Bóg, sejmiku post festum Sanctorum Trium Regum²¹⁰ przynieść i prezentować nam będą powinni.

Które to pomienione punkta za zgodą wszystkich braci namówione, nomine publico podpisuję i do akt grodzkich bełskich podaję. Działo się w Bełzie, die 12 septembris 1661.

Wiktoryn z Żmigroda Stadnicki dyrektor koła rycerskiego województwa bełskiego

33. Sejmik z limity w Bełzie, 9 stycznia 1662 r.

‡ 1. *Laudum sejmiku województwa bełskiego z limity w Bełzie, 9 stycznia 1662 r.*

Rp. CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 251, s. 30-35 – oblata; w grodzie bełskim oblatował Gen. Jan Lipski w dniu 11 stycznia 1662 r. [feria 4 post festum Sanctorum Trium Regum proxima a. D. 1662].

LSB 1572-1668, s. 374-376.

My senatorowie, dygnitarze, urzędnicy ziemscy i wszystko rycerstwo województwa bełskiego, zjechawszy się tu do Bełza, na miejsce konsultacyjom naszym zwyczajne, dla kontynuowania sejmiku naszego relationis ichm. panów posłów z sejmu walnego

²⁰⁹ Konstytucja sejmu 1661 r. „Pogłowne żydowskie” (*Vol. const.*, t. 4, vol. 2, s. 96).

²¹⁰ Jest to faktyczna limita obrad (choć nie stosuje się jeszcze tej nazwy) do dnia 9 stycznia 1662 r.

warszawskiego takrocznego de modo contribuendi podatków, w dzień dzisiejszy, feria 2 post festum Sanctorum Trium Regum in anno 1662 konserwowanego per laudum antierius, względem której naszej przeszłej uchwały, przez konstytucyjną aprobowanej, dnia niniejszego, stosując się do deklaracyjnej na sejmie ichm. panów posłów naszych, podatki ostatnich dwóch rat takeśmy namówili.

A lubo to ustawicznie wojska wszystkie koronne, tak temi czasy świeżo kupili się, jako i przed ekspedycją z Szeremetem²¹¹, tudzież przechodzące i natenczas województwo nasze z niemałym uciążeniem substancyjej suplementowało, o czym i asekuracyje j.w. ichm. panów hetmanów²¹² województwa zaszyły, ale i sama R.P. na przeszłym sejmie przy deklaracyjnej panów posłów naszych, uznawszy ciężkość województwa naszego, intimavit w konstytucyjnej respectum casu nienagłego wydania podatków województwu naszemu. Przecie jednak in tam arduis Reipublicae necessitatibus succurendo Ojczyźnie, ultimam prawie fortunam zniszczonych substancyi naszych ciągnąc, a stosując się do konstytucyi, podług onej 12 poborów sine abiuratis i dwoje podymne cum abiuratis ostatnich dwóch rat unanimi consensu wydać obiecujemy na dwie racie, równie z województwy inszymi.

[31] Anni 1629 registra poborów sine abiuratis in actis publicis desunt, tylko registry jm. pana [Jana] Lipskiego anni 1618, który podług taryfy skarbowej anni 1629 sympli poboru nie koresponduje, tedy podług tegoż rejestru jm. pana Lipskiego jedną ratę, poborów 6, ad diem 10 martii futurum do rąk jm. pana poborcy, sine quavis diminutione, oddać powinniśmy. Drugą zaś ratę, ob defectum pomienionego rejestru 1618 anni, ad impletionem taryfy 1629, poborów 7 sine abiuratis, a ten trzynasty pobór in supplementum taryfy 1629 anni, z którego co by nad to zostało, do tego skarb należeć nie ma, ale w dyspozycyjej województwa naszego zostawać powinno. A dwoje podymne na sejmie pozwolone cum iuramentis, te in tempore wybierania podatków assignato cum abiuratis circa attestationem dominorum et possessorum noviter praestandis, praesenti laudo ad diem 10 septembris futurum zapłacić do tego pana poborcę naszego naznaczyliśmy i uchwalamy.

A z miast, miasteczek i wsiów łanów nie mających, podymne in numero 6 iuxta registrum anni 1629 in vim wypłacenia poborów 13 na dwie racie według czasu wyżej mianowanego i z osobna dwoje podymne konstytucyjną naznaczone cum abiuratis, przy ostatniej racie oddadzą i zapłacą.

A iuramenta na podymne konstytucyjną naznaczone in officiis castrensibus województwa naszego mają być ekspediowane, od których ichm. panowie officiales od suscepty i pieczęci, i laboris nad gr 6 extorquere nie powinni.

Do których podatków poborowych et novae locationis miasta, miasteczka i wsi in registro jm. pana Lipskiego non existentes należeć będą.

A kto by in praefixo tempore pomienionych podatków nie wydał, na takowych ze wszystkich powiatów województwa naszego retentorów rigor iuris ad instantiam poborcy naszego, coram ipso officio castrensi capitaneali Belzensi ma być, cum triplici pensione et duplici quatuordecem marcarum polonicarum ekstendowany et iuxta

²¹¹ Wasyl Szeremietiew, dowódca armii rosyjskiej na Ukrainie.

²¹² Stanisław Potocki hetman wielki koronny; Jerzy Sebastian Lubomirski hetman polny koronny.

praescriptas anteriores atque novellas constitutiones, [32] celeriore executionem in se continentes, przez ichm. panów starostów tak egzekwowany, aby in hac praegnantia Reipublicae necessitate gotowe pieniądze do pana poborca oddane były.

Do których wybierania podatków pomienionych dwóch rat de medio nostro uprośliśmy jm. pana Jana Izdebskiego pisarza ziemskiego buskiego, którego laudo praesenti unanimi consensu publica fide asekurujemy, iż in quantum by z pomienionego rejestru jm. pana Lipskiego in adimpletionem taryfy skarbowej 1629 impedimenta defectionis pokazywali się, które jm. pan poborca na przyszłym sejmiku i zawsze deklarować nam będzie, takowe defekta adimplere jako najprędzej obmyślimy, ażeby jm. pan poborca w usłudze naszej tutior et ab intervenientibus casibus zostawał. Dlatego in casu, quod absit, mortis onego, województwo nasze odebrawszy rationem od sukcesorów i subkolektorów jm., upewnia, iż i succesoros jm. ab impedimento et petitione skarbu R.P. województwo nasze evincet et manum zasłoni, aby w niwczym nie szkodovali. Porriget salarium jm. panu poborcy jako i w pirszym laudum, po gr od złotego, przy oddaniu podatków i kwitowe sobie wybierać będzie.

I że też tenże jm. pan poborca z pierwszej raty część miała pieniędzy przez podymne wybrał, a gdzieby in loco tutiori wybrane pieniądze cum superintendentia województwa naszego, praecavendo indemnitati suae i województwa deponował, in medium terażniejszego konsensu naszego assecurationem żądał, przeto kosztu spendowanego na chowanie pieniędzy i zapłatę straży, i innych ekspens, aż do oddania pieniędzy, wzięwszy realną verificationem od jm. pana poborcy, nagrodzić onemu obiecujemy.

A natenczas jm. pan Izdebski, poborca nasz, na ukontentowanie deputatom pana Sieleckiego chorągwie za województwo de proprio suo peculio dał złp 100, tedy przy innych ekspensach i to oddać obiecujemy jm.

Produkowana też jest asygnacyja w kole naszym pana Sieleckiego rotmistrza J.K.M., wydana [ze] skarbu z przeszłego sejmu [33] w roku 1661 odprawującego się, względem reszty poborów in numero dwudziestu i półszosta, i sumy 12 tys. na sejmie w roku 1660 pozwolonych w województwie naszym z porachowania się z skarbem na sumę zł 4741 i gr 16, i pieniędzy 5 do wypłacenia należącej, o którą i dekret sądu Komisyyej Lwowskiej, per constitutionem anni 1661 asygnowanej, a to dla prędszego wypłacenia, stanął, i druga przy tym prezentowana jest nam asygnacyja przez jm. pana Wacława Teleżyńskiego, rotmistrza J.K.M. chorągwie kozackiej na sumę zł 2591, gr 8 i pieniędzy 12, a to z reszty poborów 24 per constitutionem 1654 naznaczonych, której jm. pan Mikołaj Jabłoński, poborcą będący, nie wypłacił był ob transformationem exigendarum contributionum, lubo i kwit od województwa ex sufficienti calculo per iudices causarum fisci województwa naszego miał i w skarbie na Komisyyej Lubelskiej die 17 februarii anni 1659 uczynił. I nic więcej z porachowania skarbowego, tylko wzwyż mianowaną sumę in vestis został, które województwo jako nasze wzięło solatio, praecavendo indemnitati te asygnacyje ex consensu unanimi obiedwie obmyślili niżej opisanym wypłacić sposobem. To jest, dwoje podymne cum abiuratis podług rejestrów i kwitów jm. pana Teofila Bukara komornika granicznego województwa bełskiego in anno 1659 praestitis, a to na czas od aktu terażniejszego sejmiku naszego, do niedziel 7, to jest ad diem ultimam februarii, wypłacić bez wsze-

lakich prolongacyjej zezwoliliśmy. A post praefixum tempus niedziel 7, jeżeliby kto z retentorów w oddaniu tych podatków na czas naznaczony był temerarius, żeby post obtentam bannitionem do tego przyszło, aby per viam executionis [34] cum officiis castrensibus, którzy de lege ekskuzować się egzekucyje czynić nie powinni, do dóbr cuiuscunque status et conditionis, tak królewskich, jako i szlacheckich, i duchownych, jm. panu poborcy czynić przyszło, tedy secundum rigorem legum cum poena duplici quatuordecem marcarum poloncialium, parti et iudicio totidem, et cum triplici pensione irremisibiliter egzekwowani aby tacy byli. Ea tamen conditione, [iż] ta ekspediowana ma być egzekucyja post decursum 7 hebdomadatum. O co wszystko jeżeliby jaka difficultas od kogokolwiek z nas interveniret jm. pana poborcy, nie ma być ni od kogo do żadnego sądu koronnego by trybunalskiego o takową egzekucyją pociągany i za to odpowiadać nie powinien, hoc laudo praesenti tę czynimy jm. panu poborcy naszemu kaucyją et asekuracyją. Officia jednak castrensia sine ullo solario et sine ulla dilatione egzekucyje te czynić powinni.

Do których to podatków na te asygnacyje uchwalonych zaledwie uprosiliśmy jm. pana Teofila Bukara komornika granicznego województwa naszego, któremu salarium na ukontentowanie onego po gr od złotego i kwitowe pozwoliliśmy po gr 3. Obiecujemy też jm. panu poborcy naszemu, iż za wypłaceniem tych asygnacyi i odszukaniem od panów deputatów wyżej mianowanych chorągwi, nie powinien będzie skarbowi R.P. dare rationem z wybrania tych podatków, ani kwitów u skarbu generalnego na sumy poborów dwudziestu półszosta korespondującego wyprawować, ale ten przez ichm. panów posłów naszych na przyszłym sejmiku obranych, za oddaniem do skarbu obudwu tych asygnacyje wyjednać mamy i jm. pana poborcę za oddaniem nam asygnacyje lubo ichm. panom posłom kwit i asekuracyją dać submitujemy i asekurujemy się.

Ichm. panowie posłowie na sejm, da Bóg, przyszły, od nas uproszeni, za oddaniem tych obudwu asygnacyje od jm. pana poborcy generalne kwity, tak na sumę dwudziestu półszosta poborów, jako i na sumę 24 poborów otrzymać i efficere na tymże sejmie u skarbu R.P. będą powinni. In quantum by też jakiekolwiek realne delaty na retentorach [35] po wyjściu 7 niedziel przez jm. pana poborcę pokazane były, tedy panowie deputaci chorągwi pomienionych, tak pana Sieleckiego, jako i jm. pana Teleżyńskiego, w niwczem jm. pana poborcę naszego turbować i uszkadzać nie będą mogli, ani mają, póki tych podatków jm. pan poborca od retentorów nie wyciągnie.

A że tenże jm. Teofil Bukar komornik graniczny bełski, już uczynił naszemu województwu publicam et sufficientem ze wszystkich generaliter podatków podczas egzekucyje swojej calculationem i był ad hucusque od województwa naszego nie uspokojony, którą iżeśmy quam sufficientissimam od jm. per delegatos de medio nostri asygnowanych odebrali, inhaerendo tedy onej et laudo anteriori, i kwitu ex consensu nostro przez jm. pana Andrzeja Moszyńskiego dyrektora koła naszego w roku 1660 onemu nomine publico danego, tak jego, jako i sukcesorów jm. z oddania i dosyć skutecznego uczynienia wiecznymi czasy tą uchwałą naszą praesentis conventus kwitujemy i uwalniamy. I to asekurujemy, że jako sam, tak successores jm. wiecznymi czasy nie będą turbowani od nas generaliter wszystkich, in universum braci województwa naszego obowiązujemy się i punkt in laudo praeterito anni 1661 na elekcyje posłów na sejm

walny warszawski przeciwko jm. panu [Teofilowi] Bukarowi opisany, unanimi consensu nostri hoc praesenti laudo anihilujemy i wiecznie kasujemy.

Które to pomienione punkta, za zgodą wszystkich braci namówione, zleciliśmy jm. panu Janowi Lipskiemu, natenczas koła naszego marszałkowi, nomine publico do akt grodzkich bełskich z podpisem ręki jm. podać. Działo się w Bełzie, feria 2 post festum Sanctorum Trium Regum proxima a. D. 1662.

Jan Lipski marszałek koła rycerskiego województwa bełskiego m.p.

Locus sigilli

34. Sejmik przedsejmowy w Bełzie, 30 stycznia 1662 r.

1. *Uniwersał Jana Kazimierza zwołujący sejmik przedsejmowy województwa bełskiego w Bełzie na dzień 30 stycznia 1662 r. – Bielsk, 7 stycznia 1662 r.*

Rp. 1 CDIAUL, Fond 3, Opis 1, 22, s. 813 – oryginał; oddany z Sokala w dniu 29 stycznia do rąk Jerzego Piwo chorążego buskiego, a ten 30 stycznia odesłał go do grodu buskiego; w grodzie buskim oblatowano w dniu 1 lutego 1662 r. [feria 2 ante festum Purificationis Beatissimae Virginis Mariae proxima a. D. 1662].

Inne rękopisy: **Rp. 2** CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 251, s. 48-51 – oblata; w grodzie bełskim oblatował Nob. Jan Lisowski w dniu 16 stycznia 1662 r. [feria 2 ante festum Sanctae Priscae Virginis proxima a. D. 1662]; **Rp. 3** AP Lublin, 10 Ks. gr. grabowieckie 90, s. 1152-1153 – oblata; w grodzie grabowieckim oblatował Nob. Wawrzyniec Brzeziński w dniu 25 stycznia 1662 r. [feria 4 ipso die festi Conversionis Sancti Pauli Apostoli a. D. 1662]; **Rp. 4** AP Lublin, 10 Ks. gr. grabowieckie 251, k. 112-112v – odpis z grodu bełskiego, oblata jak Rp. 2.

Druk: ASWPiK 1656-1668.

2. *Uniwersał Stanisława Potockiego wojewody krakowskiego, hetmana wielkiego koronnego ostrzegający o zagrożeniu – Podhajce, 9 stycznia 1662 r.*

Rp. CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 251, s. 51-52 – oblata; w grodzie bełskim oblatował Nob. Jan Lisowski w dniu 16 stycznia 1662 r. [feria 2 ante festum Sanctae Priscae Virginis proxima a. D. 1662].

Stanisław z Potoka na Podhajcach Potocki wojewoda krakowski, hetman wielki koronny, doliński, gródecki, mościski, drahimski etc. starosta. [52]

J.w., w. ichm. panom dygnitarzom, urzędnikom i wszystkim obywatelom województwa bełskiego, m.m. panom i braciej, przy zaleceniu służb moich czynię wiadomo.

Iż mając przestrogi z różnych miejsc o wielkiej mutacyjej Ukrainy, że tam wszystkim panom i dzierżawcom majątności poodbierano, urzędnikom zjechać kazano, ludzi wszystkich, kto tylko z czym miał, z kosami, cepami, berdyszami, nawet i kijami w kozactwo popisano i do kupy iść kazano, tak jako pierwszego roku rebelijej kozackiej było. A na co by tak wielka potęga gotować się miała, dwie mam konsyderacyje. Albo tedy, jako tu fama volat, odebrany chanowi Krym i inne państwa przez Portę Otomańską per vim odbierać u drugiego nadanego chana i nadanemu oddawać, i na tę okazyją tam iść, albo też na nas zawczasu sforować się, jakoż o nowych kupach pana [Jerzego] Chmielnickiego z chanem, o skryptach i przysięgach między niemi zwięzłych słyhać. Zdało mi się tedy za słuszną donieść to w.m.m. panom i braciej i ostrzec wcześniej, jakobyście w.m.m. panowie de imminenti periculo praecauti, zawczasu ad omnem casum gotowali się i consulere utrapionej Ojczyźnie chcieli. O czym chcąc lepszą mieć wiadomość, umyślnego do pana Chmielnickiego wyprawilem posła.

Co aby wszystkich wiadomości doszło, zlecam, aby ten uniwersał do grodu województwa bełskiego był podany. Datum w Podhajcach, die 9 ianuarii 1662.

Stanisław Potocki wojewoda krakowski

Locus sigilli

3. *Laudum sejmiku przedsejmowego województwa bełskiego w Bełzie, 30 stycznia 1662 r.*

Rp. CDIAUL, *Fond 1, Opis 1, 251, s. 85-87 – oblata; w grodzie bełskim oblatował marszałek sejmiku w dniu 1 lutego 1662 r. [feria 4 pridie festi Purificationis Beatissimae Virginis Mariae a. D. 1662].*

LSB 1572-1668, s. 377-378.

My rady, dygnitarze, urzędnicy, rycerstwo, szlachta, obywatele województwa bełskiego, którzyśmy się tu na dzień 30 miesiąca ianuarii anno praesenti nunc currenti 1662 na sejmik uniwersalem J.K.M. p.n.m. przed sejmem dwuniedzielnym pro die 20 februarii w Warszawie złożonym, zjechali, wiadomo czynimy i oznajmujemy wszem wobec i każdemu z osobna praesenti laudo nostro, iż my na sejmiku terażniejszym, mając facultatem od J.K.M. p.n.m. w instrukcyjnej J.K.M. pozwolą obmyślenia obrony domowej, zaczym adhaerendo constitutionibus Regni o swawolnych werbunkach [86] laudatis, postanawiamy et praesenti laudo uchwalamy, iż jeśliby kto z ludzi swawolnych śmiał i ważył się w województwie naszym werbować, albo pod mieniem żołnierskim szkody obywatelom tego województwa i powiatów do niego należących czynić, gospody zapisywać, stacje wybierać bez listu przypowiedniego, tedy na takowych wszyscy wraz lubo parafiami, ruszyć się i takowych swawolnych ludzi znosić obiecujemy.

Ażeby w tym lepszym porządku zostawać mogliśmy, dlatego upraszamy ichm. panów starostów sądowych i niesądowych województwa naszego i ich, in absentia, podstarościch, aby in casu necessitatis uniwersały do parafiej, aby się nobilitas viritim kupiła, wydawali i sami na znoszenie takich ludzi gotowi byli. Jakoż każdy z nas za takowemi uniwersalami comparere tak, jako na gwałt powinien, w czym fide, honore et conscientia nas i ichm. panów starostów obligujemy, zlecając jm. panu marszałkowi naszemu, aby ea in materia gorące listy do j.w. ichm. panów hetmanów koronnych²¹³ nomine województwa naszego napisał, aby talem licentiam uniwersalami swymi cohibere raczyli i żeby żołnierz więcej województwa naszego nie pukał.

A iż na tymże sejmiku uroszczona była kwestyja między mieszczany i obywatelami tego województwa, którzy swoje dwory w miastach na gruntach miejskich mają, że z nich do podatków ichm. przykładac się do miasta nie chcą, przeto praesenti laudo uchwalamy, aby ichm. panowie obywatele dwory swoje na gruntach miejskich mający, względem podatków R.P. gospodarzom swoim proportionaliter jednak płacić przykazali i sami, jeśliby gospodarzów nie mieli, przykładali się według praw dawnych, uważając osobiwie, że mieszczanie in tanta desolatione wystarczyć podatkom nie mogą.

Co się tknie jm. pana pisarza ziemskiego buskiego²¹⁴, poborcy województwa naszego, uprosiliśmy jm. nomine publico, aby pieniędzy publicznych, nic ich nie ruszając, nigdzie z województwa naszego nie wywoził, owszem, aby one za pilną strażą w zamku bełskim w sklepie murowanym, gdzie księgi ziemskie zostają (o co fraterne ichm.

²¹³ Stanisław Potocki hetman wielki koronny; Jerzy Sebastian Lubomirski hetman polny koronny.

²¹⁴ Jan Michał Izdebski pisarz ziemski buski.

panów sądowych ziemskich, [87] aby sklep otworzyli i onego nie bronili, upraszamy), lubo gdzie securius będzie rozumiał, aż do skutecznej sejmowej decyzji chował.

Zleciliśmy jm. panu Janowi Włostowskiemu podwojewodzie mu bełskiemu, administratorowi czopowego województwa naszego, aby na ukontentowanie ichm. panów posłów wojskowych dał z pieniędzy czopowych 100 talarów, upewniając jm., że powinniśmy jm. evincere, in quantum by jaką miał mieć od kogo trudność, które za kwitem jm. pana marszałka naszego i asygnacją oddać powinien.

Które to laudum zleciliśmy jm. panu Adamowi Ciołkowi Czarnołoskiemu wojskiemu buskiemu, pisarzowi grodzkiemu włodzimierskiemu, marszałkowi natenczas koła rycerskiego województwa bełskiego podpisać i do akt grodzkich bełskich podać. Działo się w Bełzie, w kościele oo. Dominikanów, na miejscu konsultacyjom naszym zwykłym, die 30 ianuarii a. D. 1662.

Adam Ciołek na Czarnołoszech Czarnołoski wojski buski, pisarz grodzki włodzimierski, marszałek natenczas koła rycerskiego sejmiku województwa bełskiego

Locus sigilli

4. Instrukcja dana posłom na sejm z sejmiku przedsejmowego województwa bełskiego w Bełzie, 30 stycznia 1662 r.

Rp. CDIAUL, *Fond 1, Opis 1, 251, s. 87-93 – oblata; w grodzie bełskim oblatował marszałek sejmiku w dniu 1 lutego 1662 r. [feria 4 pridie festi Purificationis Beatissimae Virginis Mariae a. D. 1662].*

LSB 1572-1668, s. 378-380.

Instrukcja ichm. panom posłom naszym, województwa bełskiego i powiatów do niego należących, to jest w. jm. panu Szczęsnemu z Potoka Potockiemu krasnostawskiemu, sokalskiemu, ropczyckiemu etc. staroście, jm. panu Janowi z Liwego Lipskiemu chorążemu bełskiemu, jm. panu Adamowi Ciołkowi Czarnołoskiemu wojskiemu [88] buskiemu, pisarzowi grodzkiemu włodzimierskiemu, jm. panu Michałowi z Tuczap Łaszczowi rotmistrzowi J.K.M., na sejm dwuniedzielny pro die 20 februarii anni 1662 w Warszawie złożony dana.

Naprzód przyznawa województwo nasze J.K.M. p.n.m, że od początku panowania swego wzięwszy impaccatum regnum dotąd paternam curam et sollicitudinem et laborem zdrowiu pańskiemu minime parendo, cum discrimine vitae we wszystkich ekspedycjach, novissime jednak teraz w W.Ks.L. i przez posły do wojska w związku zostającego in tantum desudare raczył, jakoby in paccato et tranquillo statu mógł conservare to państwo sobie od Pana Boga powierzone, a miłą Ojczyznę naszą. Za co ichm. panowie posłowie nasi powinszowawszy zdrowia dobrego J.K.M., szczęśliwego z krwawego boju powrotu i panowania szczęśliwego, za wszystkie prace, trudy i pieczołowienia J.K.M. koło dobra pospolitego, tudzież za złożenie sejmu terażniejszego dla uspokojenia wojska J.K.M. podziękować mają.

J.w. ichm. panom hetmanom koronnym²¹⁵ jako czułym wodzom około dobra polspolitego, tudzież i wszytkiemu rycerstwu należyte ichm. panowie posłowie nasi od nas oddadzą dzięki.

A że J.K.M. p.n.m. upatrując to, że wojsko w związku, który przyjęli, rozejść się nie może, jeno sola satisfactione ujęci, zaczym żądać raczy J.K.M., aby wszystkie oraz raty na sejmie per declarationem postąpiono, przed sejmem były wydane i żeby pieniądze na sejm zwiezione przez poborcę były. Jeśli czego życzylibyśmy bardziej, jako by to pracowite J.K.M. pieczołowanie i desiderium principis szczęśliwy na sejmiku terażniejszym efekt wziąć było mogło, lecz miarkując się dobrami naszymi, nie tylko przez nieprzyjaciela koronnego, który tak wiele ferro et igne województwo nasze depopulabat, lecz przez obozów lokowanie w województwie naszym, już przez ustawicznego żołnierza i wojska cudzoziemskiego przechodzenie, które i teraz chodząc po województwie [89] naszym, ad ultimum interitum dają okazyją, bardzo zniszczonemi. Zaczym upraszać mają ichm. panowie posłowie, aby J.K.M. p.n.m. miał respekt na to utrapienie i zniszczone województwo, a tą deklaracją przez posły nasze na przeszłym sejmie uczynioną kontentować się raczył, gotowi będąc starać się o to, jakobyśmy mogli przez raty dosyć uczynić tej deklaracyjej przez posłów naszych na przeszłym sejmie uczynionej. I oraz upraszać mają ichm. panowie posłowie nasi J.K.M. p.n.m., aby zniósłszy się z stanami koronnemi, inne media do uspokojenia wojska adinvenire raczył, gdyż całe województwo nasze nie tylko nowym podatkom, lecz i na przeszłym sejmie pozwolonym, vix sufficere może.

A że dotychczas województwo nasze o retentach skarbowych doskonałej nie ma informacyjej, tedy ichm. panowie posłowie nasi, zniósłszy się z ichm. panami posłami innych województw, ante omnia dostatecznie jm. pana podskarbiego koronnego²¹⁶, także wszystkich, którzy się jeno tak teraz, jako i dawno jakimkolwiek sposobem pieniędzy publicznych i skarbu tknęli, między innemi jm. pana [Ludwika] Niezabitowskiego i wszystkich, którzy hiberną dysponowali, wysłuchał, tamże oraz o sumach, tak testamentami legowanych, jako i przez ojca swojego in subsidium Ojczyzny danych i o srebrach kościelnych dowiedzie[li] się i oraz urgere, aby wrócone były, mają.

Do którego rachunku nie tylko terażniejsi, którzy in vivis extant, lecz i sukcesorowie ich, osobliwie jm. pana [Bogusława] Leszczyńskiego podskarbiego, a potem podkanclerzego koronnego należeć mają i stanąć do tego rachunku wszyscy na początku sejmu, sub poena peculatus et privatione officiorum atque bonorum powinni. Przy którym rachunku aby i deputaci z wojska J.K.M. dla snadniejszego ukontentowania onych in desideriis byli praesentes, ponieważ sami afektują tego, pozwala województwo nasze. [90]

Prolongacyja sejmowa iż zwykła trudnić consilia publica, przeto ichm. panowie posłowie instare mają, jakoby ten sejm we dwóch niedzielach mógł być ekspedyjowany, zaczym i na prolongacyją pozwalać nie mają.

Na którym sejmie ichm. panowie posłowie nasi samo ujęcie i uspokojenie wojska, innych nie przypuszczając materyjej, które by miały trudnić R.P., traktować mają.

²¹⁵ Stanisław Potocki hetman wielki koronny, Jerzy Sebastian Lubomirski hetman polny koronny.

²¹⁶ Jan Kazimierz Krasiński podskarbi wielki koronny.

Jednak co się tkanie wolności i miłych swobód naszych, zniósłszy się z inszemi województwy, tudzież z posłami wojskowymi, ichm. panowie posłowie nasi serio instabunt, jakoby onej iacturam non patiantur.

Donieśli to nam ichm. panowie posłowie wojskowi, że niektóre osoby contra pacta conventa z K.J.M. p.n.m. circa felicem electionem J.K.M. facta, fide regia et iuramento comprobata, promovent za sukcesora na państwo privata autoritate, sine consensu publico pewną osobę i by też cum ruina libertatum nostrarum dopiąć tej fakcyj przyobiecali, przeciwko prawom naszym de libera electione uchwalonym. Ponieważ tedy libera electio jest basis et fundamentum wszystkich wolności naszych, przeto gorąco ichm. panowie posłowie nasi urgere mają, aby wszyscy tej fakcyj promotores na tym sejmie publice deklarowani et summario processu, tanquam hostes Patriae, sądzeni. Nadto aby skrypta wszelakie ea in materyja przez jakiekolwiek osoby dane in publico reponowane i kasowane były. A konstytucyje, prawa, privilegia, diplomata de libera electione antea edita, aby reasumowane były, instare serio ichm. panowie posłowie mają.

Donosi i to do wiadomości naszej J.K.M. p.n.m. przez posła swego, że ichm. panowie wojskowi ekonomie i dobra do stołu J.K.M. należące w swój sekwestr chcą odbierać. Przeto ichm. panowie posłowie nasi wniesć mają nomine publico instancją do wojska, aby respektując na ojcowskie J.K.M. koło dobra pospolitego pieczętowanie, od odbierania intrat do stołu J.K.M. należących supersedować chcieli. [91]

Ponieważ na przeszłym sejmie wiele konstytucyi, przeciwko którym protestacyje zaszły, sine consensu publico do druku są podane, przez które konstytucyje są alienowane dobra R.P. i wiecznością oddane niektórym osobom, przeto instabunt ichm. panowie posłowie, aby te konstytucyje, przeciwko którym zaszły protestacyje, kasowane były i aby na potem dóbr J.K.M. in haereditatem nie oddawano, starać się mają.

Przełożyli w kole naszym ichm. panowie posłowie nasi wojskowi quaerelam suam, że lubo podatki z sejmu przeszłego są uchwalone na zapłatę wojsku, jednak te podatki per constitutionem różnym osobom są już dystrybuowane, zaczem upraszać ichm. panowie posłowie nasi mają, aby ci ichm. wszyscy raczyli prioritatem suam wojsku ustąpić, ażby cale uspokojone było.

A że niektóre osoby w obozach praesentes być nie mogą i do wojny sposobnemi, mając insze munia od R.P. na sobie włożone, regimenty pobrali, urgere ichm. panowie posłowie mają, aby one deponowali i żeby też regimenty żołnierzom, którzy praesentes w obozie zawsze być mogą, oddane były.

Jeśliby kto chciał diminuere auctoritatem j.w. ichm. panów hetmanów koronnych, starać się o to ichm. panowie posłowie mają, aby ichm., tanquam optime meriti de Republica, circa praerogativam suam zostawali.

Co się tkanie intercesyj od wojska wniesionej za panem [Hieronimem] Radziejowskim, tę cale ad consensum totius Reipublicae odkładamy.

A iż j.w. jm. pan wojewoda krakowski²¹⁷ daje nam znać o mutacyjej wielkiej na Ukrainie, także o poselstwach i znoszeniu się nieprzyjaciół in ruinam nostri, przeto

²¹⁷ Stanisław Potocki wojewoda krakowski, hetman wielki koronny.

ichm. panowie posłowie nasi we wszystkim zniosą się z stanami koronnemi i starać się będą, aby tempestive na tę odmianę remedia były obmyślane.

Doniosą i to ichm. panowie posłowie nasi J.K.M. p.n.m., iż i teraz piechoty, rajtaryje cudzoziemskie [92] grassantur w województwie naszym i upraszać będą, aby J.K.M. ruinam nie dopuścił zrujnowanemu województwu pati, owszem, uniwersalami swymi a ruina rewokować raczył.

Ponieważ w uniwersale na sejmiki wydanym, czyli per errore, czyli też in dishonorem województwa naszego, czego przedtym nigdy nie bywało, włożono słowo niepotrzebne „sławetnym”, przeto ichm. panowie posłowie urgere mają, aby ten, który to pisał, był sądzony i karany i na potym aby takowe uniwersały nie wychodziły do województwa naszego.

Niemalą stąd ponoszą iacturam honoris poborcy województwa naszego, że lubo sumy do skarbu popłacili przeszłych podatków, kwitów jednak bez znacznych pieniędzy i korupcyjej dać skarb nie chce, przeto ichm. panowie posłowie nasi domówić się mają, aby te kwity województwu naszemu wydane były.

Znaczne i odważne merita tak j.o. ks. jm. pana wojewody bełskiego²¹⁸, jako i sławnej pamięci książęcia jm. pana wojewody ruskiego²¹⁹ merentur u nas tego, abyśmy onych grati et memores zostawali. Przeto wniosą ichm. panowie posłowie nasi, aby tak książe jm. pan wojewoda bełski, jako i książe jm. pan Michał Wiśniowiecki, pozostały potomek książęcia jm. pana wojewody ruskiego, in suis desideriiis ukontentowani byli.

Promovebunt ichm. panowie posłowie nasi desiderium jejm. paniej obożnej koronnej²²⁰ strony dóbr jej Kozakom oddanych, także i strony starostw Lubecza i Łazowa, wniosą i za jejm. panią Niszczyczą instancją, aby mandat ad instantiam instigatoris na sejm wydany przeciwko prawu na zniesienie prawa onej, był kasowany. Więc za mieszczany bełskimi i sokalskimi cale zrujnowanemi wniosą instancją ichm. panowie posłowie nasi, aby ulgę w podatkach, respektując na ich zniszczenie, mieć mogli.

Którą to instrukcją de mutuo consensu wszytkich ichm. panów obywatelów, ręką jm. pana Adama Ciałka Czarnołoskiego wojskiego buskiego, pisarza grodzkiego włodzimierskiego, jako natenczas koła rycerskiego marszałka sejmiku województwa bełskiego podpisać i do akt grodzkich bełskich podać, [93] unanimi consensu nostro zleciliśmy. Działo się w Bełzie, w kościele oo. Dominikanów, na miejscu konsultacyjom naszym zwykłym, die 30 ianuarii a. D. 1662.

Adam Ciołek Czarnołoski na Czarnołożach wojski buski, pisarz grodzki włodzimierski, marszałek natenczas koła rycerskiego województwa bełskiego

Locus sigilli

²¹⁸ Dymitr Wiśniowiecki wojewoda bełski.

²¹⁹ Jeremi Wiśniowiecki wojewoda ruski.

²²⁰ Zapewne Urszula Brygida z Ossolińskich Kalinowska, wdowa po Samuelu Jerzym Kalinowskim obożnym koronnym.

35. Sejmik relacyjny w Bełzie, 22 maja 1662 r.

1. Deklaracja posłów województwa bełskiego na sejmie w sprawie sejmiku relacyjnego.

Vol. const., t. 4, vol. 2, s. 222.

W wydanych konstytucjach brak jest deklaracji posłów bełskich.

2. Laudum sejmiku relacyjnego województwa bełskiego w Bełzie, 22 maja 1662 r.

Rp. 1 CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 251, s. 477-483 – oblatą; w grodzie bełskim oblatował Gen. Józef Branicki marszałek sejmiku w dniu 23 maja 1662 r. [feria 3 post Dominicam Exaudi proxima a. D. 1662].

Inne rękopisy: **Rp. 2** AP Lublin, 10 Ks. gr. grabowieckie 90, s. 1374-1382 – oblatą; w grodzie grabowieckim oblatowano w dniu 12 czerwca 1662 r. [feria 2 intra octavas Festi Sacratissimi Corporis Christi a. D. 1662].

LSB 1572-1668, s. 381-384.

My rady, dygnitarze, urzędnicy, rycerstwo, obywatele województwa bełskiego i powiatów do niego należących, którzyśmy się tu na dzień 22 miesiąca maja roku terażniejszego 1662 na sejmik relationis konstytucyją sejmku terażniejszego blisko przeszłego naznaczony zjechali, wiadomo czynimy i oznajmujemy wszem wobec i każdemu z osobna, iż my, po odebranej relacyjnej od ichm. panów posłów naszych na sejm blisko przeszły i podziękowaniu ichm. za straty, prace i koszty pro bono publico podjęte, niżej umówione punkta postanowiliśmy.

Lubo insze województwa ex certis respectibus, a mianowicie dla niewydania konstytucyj protrahowali sejmiki, my jednak, akomodując się ad intentionem deklarowanego [przez] jm. pana marszałka izby poselskiej, przyniesionego od ichm. panów posłów naszych z podpisem ręki jm. et approbatione laudorum, terminum sejmiku relationis, in praefixo odprawiliśmy tempore, to sobie ante omnia praecavendo, aby konstytucje te, jeżeliby i in quantum by jaka po sejmie extra spheram illationis ichm. panów posłów, nie tylko naszych, ale i inszych województw, była wydana, żadnego nie miała waloru i owszem, jako ichm. panowie posłowie województwa naszego, tak i my wszyscy na sejmik zgromadzeni, publico nomine de nullitate takich konstytucyj protestamur, które in oppresionem libertatis et nobilitatis nie umówione i publice [478] nie czytane na sejmie wychodzić by mieli, i "gdyby" jakie extra mentem wszystkich braci stanęło na przeszłym sejmie inconveniensi, które by swobodom naszym mogło imponere gravamen, tedy ichm. panowie posłowie na "przyszłym", da Bóg, sejmiku electionis podkomorzego, ut personaliter compareant et solvant dubium publico laudo, obligamus.

Więc że przy tymże terminie i jm. pan chorąży dobrzyński²²¹, obywatel województwa bełskiego, vir w Ojczyźnie optime meritis, suam deposuit w kole naszym querimoniam, że mu wioskę pewną, Zniesienie²²² nazwaną, illegitime do szpitala lwowskiego żołnierskiego ad male narrata aplikowano, constitutione conventus praesentis de nullitate onej et ad praesens publico laudo protestamur i na przyszły, da Bóg, sejm ichm. panom posłom naszym serio hoc mieć chcemy praecautum, aby ta wioska Zniesienie od jm. nie odchodziła.

Przytem, uważając pregnantes Reipublicae necessitates, na kontrybucyją generalną od stanów koronnych ex charitate ku Ojczyźnie uchwaloną pozwalamy. Do której egzakcyjej ichm. panów poborców dwóch, jm. pana Stanisława Wierzbickiego cześnika bełskiego, jm. pana Jana Sokolnickiego podstarościego grabowieckiego uprosiliśmy, salarium ichm. naznaczywszy po groszu od złotego jednego, a od kwitu po szóstaku tylko brać powinni z miast i ze wsi.

Więc że in hac generali contributione jest inaequalitas summa w podatku wydawania, tedy praecavemus laudo nostro, aby wolno było każdemu podług instruktarza do grodów podanego w majątnościach swoich inire modum wybierania tych egzakcyjej, żeby ubodzy poddani mniej, a bogaci więcej od złotego dawali. Suma jednak aby proporcjonalna ^c inferowana była do skarbu.

A iż siła województwu naszemu na sądach skarbowych należy, tedy laudo nostro ad instar Trybunału Radomskiego, praevio iuramento w województwie naszym sądy uchwalamy. Do których sądów przy sądzie ziemskim ichm. panów deputatów uprosiliśmy [479] de medio nostri, jm. pana Pawła Borzęckiego wojskiego kijowskiego, jm. pana Adama Ciołka Czarnołoskiego wojskiego buskiego, pisarza grodzkiego włodzi-mierskiego, jm. pana Jana Lipskiego, jm. pana Sinickiego. Którzy ichm., unius aut duorum absentia non obstante, sądy te odprawować tu w Bełzie na miejscu zwyczajnym in duabus [septimanis] mają. A ichm. panowie poborcy i wszyscy administratorowie, którzy się tknęli pieniędzy publicznych, sine adcitatione dla skutecznej weryfikacyjej pieniędzy, które do Trybunału Radomskiego importari mają i dla uczynienia rzetelnego rachunku comparere sine omnibus dilationibus z rejestrami dostatecznymi powinni będą, hoc adiecto, aby każdy jm. poborca podług swoich własnych rejestrów czynił rachunek i one per oblatam do grodu bełskiego podał.

A te sądy, póki exiget necessitas, trwać mają, a in quantum by, strzeż Boże, tego subsidium na ukontentowanie wojsk naszych na blisko przeszłym sejmie uchwalonego miała stanąć odmiana, żeby nam jakiej około tego potrzeba konsultacyjej, tedy dajemy omnem convocandi facultatem nobilitatis na miejsce konsultacyjom naszym zwyczajne j.w. jm. panu wojewodzie podolskiemu, staroście bełskiemu²²³, a in defectu bytności jm., jm. panu staroście tyszowieckiemu²²⁴, jm. panu chorążemu bełskiemu²²⁵,

²²¹ Zygmunt Ubysz chorąży dobrzyński.

²²² Zniesienie, wieś w pow. lwowskim (ob. Знесіння, część miasta Lwowa w rej. łyczakowskim, Ukraina).

²²³ Aleksander Stanisław Bełzecki wojewoda podolski, starosta bełski.

²²⁴ Jan Aleksander Myszkowski starosta tyszowiecki.

²²⁵ Jan Lipski chorąży bełski.

upraszając, aby przez uniwersał wydany którykolwiek z ichm. panów ad communem consultationem uniwersałem swoim pro exigentia temporis wokował szlachtę, które uniwersały do grodów wszystkich podane być mają.

Więc że jm. pan [Jan] Włostowski, poborca nasz do skarbu R.P. sprzedał pewną sumę, seriam około tego inquisitionem ichm. panowie sądowi uczynić mają, aby te pieniądze województwu nie ginęły, [480] i owszem, komu ich jm. illegitime oddał, aby ich u tego rekwirował, żeby województwo w tym nie poniosło szkody. W czym fidem et honorem obligamus ichm. panów deputatów do sądów obranych, aby na sądach naznaczonych wysłuchawszy jm. rachunku, realem na przyszłym sejmiku oddali nam relationem i in quantum by jaka przy jm. zostawała suma, żeby ją peremptorie oddał województwu.

Jm. zaś pan starosta zaś bełski przez urząd grodzki albo vicesgerenta przysięgłego, sub poenis constitutionibus antiquis et modernis sancitis et expressis, sine remora na ichm. panów poborców instancją egzekucyjną czynić sine omni salario powinien będzie, a in quantum by w tych egzekucyjach była jaka procrastinatio, tedy z jm. zostawiwszy salvam prosecutionem in foro competenti ratione non praestitae executionis, osobę przysięgłą destinare na to mają, któremu plenariam nomine publico deklarujemy potestatem.

A że jm. pan podsędek bełski²²⁶ de proprio pewną wydał sumę i na retentory i przewidzione na nich procesy, ciż ichm. panowie officiales albo delegati od ichm. panów sądowych ad requisitionem jm. pana podsędka executionem odprawić powinni będą, jako i jm. panu Włostowskiemu, poborcy hiberny. Jm. pan Adam Ciołek Czarnołoski wojski buski, pisarz grodzki włodziński, poseł województwa naszego, że przez konstytucją komisarzem i deputatem do sądów radomskich został deklarowany i my jm. publice aprobujemy nomine i na traktament zł tysięcy z czopowego jm. asygnujemy u pana administratora czopowego, za oddanie jednak tego tysiąca zł, który ex mente communi dać jm. obligatur, nikomu respondere nie powinien, i owszem, na ten tysiąc zł kwit jm. panu wojskiemu buskiemu, komisarzowi województwa naszego, aby był do dyrektora naszego dany zleciliśmy.

Kwity generalne, które ichm. panom poborcom [481] ichm. panowie posłowie nasi wyprawili w skarbie R.P., jeden z poborów numero 24 jm. panu [Mikołajowi] Jabłońskiemu, drugi z poborów numero 15 i trzeci numero półósma pobora, jm. panu podsędkowi bełskiemu i nieboszczykowi [Kacprowi] Zaniskiemu pisarzowi grodzkiemu bełskiemu, czwarty jm. panu sędziemu ziemskiemu bełskiemu²²⁷ i jm. panu [Teofilowi] Bukarowi z poborów numero dwudziestu półszósta, aby były do grodu podane przez jm. pana dyrektora koła naszego. Upraszamy przy tem jm. pana komisarza województwa naszego, aby sedulo chciał tego przestrzegać, żeby podatki noviter i [na] przeszłym sejmie uchwalone nie były wniesione, jeno równo z inszemi do skarbu R.P., których ichm. panowie poborcy sine scitu jm. pana komisarza do skarbu importare nie mają. A iż województwo nasze tot calamitatibus oppressum in pregnanti necessitate Reipublicae z dóbr naszych i duchownych nad chleby zwyczajne, także z dóbr duchownych

²²⁶ Gabriel Żuliński podsędek bełski.

²²⁷ Piotr Stoiński sędzia ziemski bełski.

wydało prowiant, częścią gotowemi pieniędzmi, częścią innemi leguminami ad victum należącemi, za asekuracją w. ichm. panów hetmanów na wojsko pod Lubar idące, jako et in aliis necessitatibus Reipublicae, tedy praesenti laudo cavemus, aby każdy z ichm. panów obywatelów województwa naszego, także i dzierżawców dóbr naszych duchownych, przy oddaniu podatku terażniejszego generalnej kontrybucyje do rąk panów poborców teraz obranych, oddali regestra poprzysiężone prowiantów tak pod Lubar idące, jako po węgierskiej ekspedycyje i kiedykolwiek z dóbr dziedzicznych wydanych. A ichm. panowie poborcy do rąk jm. pana komisarza województwa naszego do Komisyjej asygnowanego oddać mają, w czym fidem jm. obligamus, aby jm. starał się o to, jakoby te prowianty w zapłatę, według tych asekuracyje województwu naszemu danych, potrącone były.

A iż na przeszłym sejmie sześciuniedzielnym uchwalono było ratę wydać [482] w marcu sześciu poborów, którą niektórzy ichm. już wydali, tedy, ponieważ insze nastąpiły z uchwały R.P. na blisko przeszłym sejmie dwuniedzielnym podatki, stringimus jm. pana [Jana Michała] Izdebskiego pisarza ziemskiego buskiego, poborcę naszego, aby to, cokolwiek od każdego z ichm. odebrał, za rekwizycją nazad powracał, salva jednak via pierwszej raty u retentorów per executionem solitam adeundi.

Podymne dwoje na zniesienie dwóch skarbowych asygnacyje pana Wacława Teleżyńskiego i Sieleckiego rotmistrza J.K.M., iż już jest ex parte potiori wydane, tedy residuum tego podymnego publico laudo uchwalonego ci ichm., którzy jeszcze nie wydali, tenebuntur do rąk pana poborcy na to obranego wydać, rachunek jednak z tej egzakcyje jm. pan Teofil Bukar, komornik graniczny, do tej egzakcyje obrany, powinien będzie ichm. panom sędziom ex gremio nostri na sądy poborowe naznaczonym, exactissimam dać rationem.

Do ks. jm. pana wojewody bełskiego²²⁸ z listem jm. pana dyrektora koła naszego jm. pana Michała Jarczewskiego, aby jechał, uprosiliśmy, który publico nomine o elekcyją podkomorską, aby była złożona od księcia jm. pana wojewody naszego bełskiego, ma upraszać. Co otrzymawszy, innotescencyją do grodu bełskiego oddać ma, a gród bełski burmistrzów miasta Bełza do tego adigere powinien, aby sześć niedziel przed sejmikiem do innych grodów one odesłali.

A że zawsze, a osobliwie pod ten czas, contributionum securitas publica i domestica jest potrzebna, której obmyślenia facultas per constitutionem terażniejszego sejmu jest nam od K.J.M. p.n.m. dana, tedy inhaerendo konstytucyjom o swawolnych kupach uchwalamy i praesenti laudo postanawiamy, iż jeśliby jakiekolwiek swawolnych ludzi najdowały się kupy, przez których by securitas publica była violata, takowych swawolę znosić obiecujemy.

A żebyśmy w lepszym zostawali [483] porządku, upraszamy ichm. panów starostów sądowych i niesądowych województwa naszego i in absentia ichm. panów podstarościch, aby in casu necessitatis uniwersały do parafiej, aby się nobilitas viritim kupiła, wydawali i sami na zniesienie takowych gotowi byli, a każdy z nas za takimi uniwersałami tak, jako praescribet uniwersał od ichm. wydany ma comparere. Czym fidem et conscientiam ichm. panów starostów naszych obligujemy.

²²⁸ Dymitr Wiśniowiecki wojewoda bełski.

Ojcowie duchowni ritus Graeci wnosili instancją do koła naszego, że aggravantur od poborców, których ad formatum ichm. panów deputatów od koła naszego iudicium remittimus.

Uniwersał, który extraordinarie jm. pan podskarbi koronny²²⁹ sine consensu Rei-publicae wydał do grodów strony zniesienia pieniędzy, nie tylko w województwie naszym non acceptatur, ale przeciwko niemu publicam zanosimy protestationem.

Żydzi według instruktarza na sejmie terazniejszym spisane²³⁰ oprócz pogłównego zwyczajnego assignatum powinni reddere census, ci jednak, którzy wielkie trzymają arendy wsi, miasta i faktorami są u wielkich panów, powinni będą podług instruktarza wnieść do poborów województwa naszego po 200 grzywien. Tatarowie przy tym i Cygani w instruktarzu praescriptam sequentur legem.

Którą to uchwałę naszą, unanimi consensu nostro postanowioną, zleciliśmy jm. panu dyrektorowi koła naszego ręką własną podpisać i do grodu dla lepszej wszytkich wiadomości podać. Działo się w Bełzie, w kościele oo. Dominikanów, na miejscu konsultacyjom naszym zwykłym, die 22 mensis maii a. D. 1662.

Józef Branicki dyrektor koła rycerskiego województwa bełskiego

Locus sigilli

^{a-a} w Rp. 1 błędnie: ktoby ^{b-b} Rp. 1 błędnie: przeszłym ^c w Rp. 1 pomyłka pisarska, powtórzone słowo: była

3. Protestacja Aleksandra Stanisława Bełżeckiego starosty bełskiego przeciw punktowi w laudum sejmiku – Bełż, 17 czerwca 1662 r.

Rp. CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 251, s. 672-673 – oblata; w grodzie bełskim wniesiono w dniu 17 czerwca 1662 r. [Sabbatho post octavas festi Sacratissimi Corporis Christi Domini proximo a. D. 1662].

LSB 1572-1668, s. 384.

Ad officium loci protunc Gen. Nicolaus Bukowski in locum Ill. et Mag. Alexandri Stanislai a Bełżec Bełżecki palatini Podoliae, Belzensis etc. capitanei subdelegatus praesidebat et acta praesentia castrensia capitanealia Belzensia veniens personaliter Ill. et Mag. palatinus Podoliae, loci praesentis capitaneus a prima inchoatione iudicii moderni ordinarii generalis tribunalitii Regni Lublinensis anno currenti certis in causis et actionibus suis usque ad festa ipsius Solennia Sacri Pentecosten Lublini detentus, quam primum post reditum suum de infrascriptis rescivit illico solennem ex parte contra incolas palatinatus praesentis fecit in eo manifestationem et protestationem.

Quia ipsi in derogationem privilegiorum S.R.M. iurisdictionisque suae capitanealis suppressionem ausi sunt declarationem laudi sui publici in convencionem particulari,

²²⁹ Jan Kazimierz Kasiński podskarbi wielki koronny.

²³⁰ Konstytucja sejmu 1662 r. „Żydzi koronni” (Vol. const., t. 4, vol. 2, s. 204-205).

hic Belzae die 22 mensis maii ad excipiendam relationem a generosis nuntiis de medio sui pro comitiis Regni generalibus Varsaviensibus proxime praeteritis destinatis, praecise celebrata, personas exoticas, neque de lege, neque de consuetudine ad id muneris obeundum legationis ad exactiones nimirum de retentoribus contributionum publicarum ad instantiam generosorum [673] exactorum peragendas (quas Ill. et Mag. protestans sive per se, sive per officium suum semper pro munere suo expedit et expedire promptum se offert) designare et destinare, de nullitateque itaque eiusdem puncti in praefato laudo appositi, praerogativae et iurisdictioni suae capitaneali, per quam obnoxii iterato protestatur.

4. *Manifestacja Stanisława Wierzbickiego poborcy podatków województwa bełskiego – Bełż, 17 czerwca 1662 r.*

Rp. CDIAUL, *Fond 1, Opis 1, 251, s. 674-675* – oblata; w grodzie bełskim oblatowano w dniu 17 czerwca 1662 r. [Sabbatho post octavas festi Sacratissimi Corporis Christ Domini proximo a. D. 1662].

Ad officium actaque praesentia castrensia capitanealia Belzensia personaliter veniens Gen. Stanislaus Wierzbicki pincerna palatinatus Belzensis et exactor contributionis publicae generalis in vim subsidiis charitativi ad exsolvenda stipendia militis Regni in comitiis Regni generalis Varsaviensis declaratus, laudo publico palatinatus Belzensis electus prout ante hac eo nomine ad acta praesentia fecit manifestationem suo et ad praeteris suo et Gen. Joannis Sokolnicki vicecapitanei castrensi capitanei Graboviecensi et collegis sui ad eandem contributionem generalem laudo eadem palatinatus Belzensis destinati nomine manifestatus est in eo, qui ipsi uterque ambo insolidum et quilibet illorum suo pro interesse patati erant pro munere suo exactorali ab incolis palatinatus Belzensis summas quasvis pecuniarias quis et quantis ex dispositione et informatione legis publice et ex mente laudi sui palatinatus ad thesaurum Regni per manus sui manifestantium importanda provenerit effective in tempore lege publica et laudo eodem praeciso [675] levare numerare percipere quietare et ad thesaurum Regni in tempore suo importare veniens, quoniam iidem incolae palatinatus praesentis in universum omnes exsolutionem eandem contributionum hac usque differunt nec registra sua ex quibus quota contributionis pro interesse cuius libet extradent elici posset ad acta publica hac usque porrexerunt in ea omnia totaliter neglexerunt, id circo manifestans sibi et eiusdem Gen. Sokolnicki collegae sui mature consultum in cupiens indemnitati de sui in praemissis diligentia iterum atque iterum manifestatur.

5. *Manifestacja Aleksandra Stanisława Belżeckiego starosty bełskiego z powodu nieogłoszenia konstytucji sejmu – Bełż, 19 czerwca 1662 r.*

Rp. CDIAUL, *Fond 1, Opis 1, 251, s. 679-680* – oblata; w grodzie bełskim wniesiono w dniu 19 czerwca 1662 r. [feria 2 ante festum Nativitatis Sancti Joannis Baptistae proxima a. D. 1662].

LSB 1572-1668, s. 384-385.

Coram Gen. Nicolao Bukowski, [qui] in locum Ill. et Mag. Alexandri Stanislai a Belżec Belżecki palatini Podoliae, Belzensis etc. capitanei ad hunc unicum actum subdelegatus praesidebat, officioque et actis praesentibus castrensibus capitanealibus Belzensibus is idem Ill. et Mag. palatinus Podoliae et capitaneus loci solenniter manifestatus est in eo.

Quia ad hoc usque tempus constitutiones novellae in comitiis Regni generalibus Varsoviensibus proxime celebratis sancitae nescitur qua de causa non sunt ad palatinatum Belzensem allatae, [680] nec ad officia palatinatus eiusdem per oblata, ut iuris et moris est, porrectae, ob quam constitutionum novissimarum ad notitiam non deductionem neque norma extradendae contributionis publicae in vim subsidii charitativi declaratae incolis palatinatus Belzensis elucescere, neque sibi manifestanti modus exsolvendae de capitaneatu suo quartae, ad thesaurum Regni quotannis per se manifestantem importari solitae, certus constare potest. Siquidem bona capitaneatus sui non minus anteactis quam de currenti anno ob calamitatem temporum praesentium maximopere sunt desolata et devastata neque tam lustrata. Quaecirca manifestans omni indemnitate suae, potissimum respectu proventus quartae de capitaneatu suo ad thesaurum Regni quolibet anno importatae (quem proventum quartae idem manifestans etiam pro anno decurrenti proventum feria 3 ante festum Sanctissimae et Individuae Trinitatis ad manus Mag. Evaristi Belżecki capitanei Wyszogradiensis, fratris sui germani Varsaviam et per ipsum Mag. capitaneum nomine sui manifestantis Varsavia Ravam, uti in locum computandae quartae privilegiatum, transmittendum ordinavit et de facto reddidit) praecavendo ratione praemissorum iterum atque iterum manifestatus est.

6. *Protestacja Adama Ciołka Czarnołoskiego wojskiego buskiego, pośła na sejm, przeciwko niektórym konstytucjom sejmowym – Bełż, 22 czerwca 1662 r.*

Rp. CDIAUL, *Fond 1, Opis 1, 251, s. 690-691* – oblata; w grodzie bełskim wniesiono w dniu 22 czerwca 1662 r. [feria 5 ante festum Nativitatis Sancti Joannis Baptistae proxima a. D. 1662].

LSB 1572-1668, s. 385-386.

Ad officium et acta praesentia castrensia capitanealia Belzensia personaliter veniens Gen. Adamus Ciołek in Czarnołosy Czarnołoski tribunus Buscensis, notarius castrensis Vlodimiriensis, nuntius pro comitiis proxime praeteritis de palatinatu Bel-

zensi electus et ab initio comitiorum usque ad determinationem eorundem continue residentis nullaque die tempore comitiorum usque ad determinationem a consiliis publicis se absentans, quam primum constitutiones ex typo editas ad manus habere potuerit, solennem fecit protestationem et manifestationem suam in eo.

Quia manifestans constitutionibus nonnullis licet contradixit et publicam protestationem coram ordinibus Regni intulit, attamen contra manifestam protestationem manifestantis sunt inscriptae et connotatae, aliae vero licet cum subscriptione Mag. marschalci nuntiorum terrestrium pro conventu relationis palatinatus sui accepit, attamen aliter sunt connotatae prout specialiter sunt inferius per manifestantem specificatae nobilitacyjom wszystkim, których wojsko nie rekomendowało privata autoritate contradicentibus una qua [que] ex parte nuntiis terrarum sunt connotatae kontradykowałem, które per specialem protestationem connotare gotów jestem alienationibus per emphiteusim bonorum regalium omnium salvis advitalitatibus contradixi [91] kwitowi jm. pana podskarbiego koronnego²³¹ generalnemu tym sposobem, aby sumę dwóch kroć sta tys. dziewięciu tysięcy zł, osobno od Żydów 30 tys. zatrzymanego wniósł poglównego, kontradykowałem. Od Żydów w ekonomiach arendom majątności trzymających napisano było per consensum publicum, aby dali po grzywnien 200 in subsidium ubogich Żydów, to odmieniono a napisano, aby po zł jeno dwa in subsidium ubogich Żydów ci arendarze dali. Restytucyje pana Beniamina Rylskiego et cassationem decretorum tribunalitiorum, lectis inquisitionibus latorum itidem contradixi, nihilominus sunt connotatae, tum restitutionibus nonnullarum personarum, que suo loco specificabuntur contradixi, attamen sunt connotatae. De nullitate itaque earundem idem manifestans iterum atque iterum protestatur.

7. *Reprotestacja Kazimierza Micowskiego przeciw protestacji posłów – Bełż,*
22 czerwca 1662 r.

Rp. CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 251, s. 691-692 – oblata; w grodzie bełskim oblatowano w dniu 22 czerwca 1662 r. [feria 5 ante festum Nativitatis Sancti Joannis Baptistae proxima a. D. 1662].

Ad officium actaque praesentia castrensia capitanealia Belzensia personaliter veniens Gen. Casimirus in Koniuchy Micowski, suo et Gen. Francisci in Horyszow Micowski haeredis fratris sui germani nominae, adhaerendo manifestationi per nuntios terrestres Belzensis factae sollemniter et gravi cum quaerela protestatus est in et contra Gen. bannitionem Rylski infamem et lectis scrutiniis convictum quia ipsis in eliminatio-nem criminalis ultimis invasionis et homicidii olim Gen. Nicolai Micowski fratris sui germani rerum de que dationis et aliarum violentiarum illationis in convulsionem decretorum Tribunalium Regni Lublinensis convictionis in poena infamiae ratione eiusdem homicidii ausus est ordinibus Regni quasi pro tunc in Holsatia erat, quando poena infamiae est super ipso obtenta et quasi in contumaciam non post lectas

²³¹ Jan Kazimierz Kasiński podskarbi wielki koronny.

[692] inquisitionis intimare et constitutionem cassationis poenae infamiae licet contradictentibus nuntiis pallatinatus Belzensis protunc praesentibus obtinere. Id circo protestans de nullitate praefatae constitutionis iterum atque iterum protestatur, offerendo se et praefatum fratrem suum ratione permissorum cum ipso iure actum et quod protunc in Holsatia exercitus Regni non erat ipse vero iuris terminos attentabat deducturos salva eiusdem protestationis meliorandi vel alius similis favendi reservata facultate.

36. Sejmik ekstraordynaryjny za uniwersałem królewskim w Bełzie, 26 czerwca 1662 r.

1. *Uniwersał Jana Kazimierza zwołujący sejmik ekstraordynaryjny w Bełzie na dzień 26 czerwca 1662 r. – Warszawa, 7 czerwca 1662 r.*

Rp. CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 251, s. 700-702 – oblata; w grodzie bełskim oblatował Hon. Iwan NN w dniu 26 czerwca 1662 r. [feria 2 post festum Nativitatis Sancti Joannis Baptistae proxima a. D. 1662].

Druk: ASWPiK 1656-1668

2. *Uniwersał Jana Kazimierza na pospolite ruszenie – Warszawa, 9 czerwca 1662 r.*

Rp. 1 CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 251, s. 838-840 – oblata; w grodzie bełskim oblatował Nob. Jan Szymanowski w dniu 3 lipca 1662 r. [feria 2 in crastino festi Visitationis Beatissimae Virginis Mariae a. D. 1662].

Inne rękopisy: **Rp. 2** AP Lublin, 10 Ks. gr. grabowieckie 90, s. 1421-1424 – oblata; w grodzie grabowieckim oblatowano w dniu 28 czerwca 1662 r. [feria 4 in vigilia festi Sanctorum Petri et Pauli Apostolorum a. D. 1662] – ten egzemplarz nosi datę 10 czerwca 1662 r.; **Rp. 3** AP Lublin, 10 Ks. gr. grabowieckie 251, k. 83-83v – oryginał; w grodzie grabowieckim oblatowano w dniu 1 lipca 1662 r. [Sabbatho in vigilia festi Visitationis Beatissimae Virginis Mariae a. D. 1662] – egzemplarz częściowo zniszczony, brak końcowego fragmentu tekstu z datą.

Druk: ASWPiK 1656-1668.

3. *Laudum sejmiku ekstraordinaryjnego województwa bełskiego w Bełzie, 26 czerwca 1662 r.*

Rp. 1 CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 251, s. 808-809 – oblata; w grodzie bełskim oblatował marszałek sejmiku w dniu 28 czerwca 1662 r. [feria 4 in vigilia festi Sanctorum Petri et Pauli Apostolorum a. D. 1662].

Inne rękopisy: **Rp. 2** AP Lublin, 10 Ks. gr. grabowieckie 251, k. 175-176 – ekstrakt z grodu bełskiego; w grodzie grabowieckim oblatowano w dniu 1 lipca 1662 r. [Sabbatho in vigilia festi Visitationis Beatissimae Virginis Mariae a. d. 1662] – egzemplarz częściowo zniszczony, część tekstu niewidoczna.

LSB 1572-1668, s. 386.

My senatorowie, dygnitarze, urzędnicy i wszystko rycerstwo województwa bełskiego na sejmik i miejsce konsultacyjom zwyczajne, od K.J.M. na obranie posłów do Warszawy na konwokacją złożony, die 26 iunii do Bełza zgromadzeni, stosując się do propozycyjej od K.J.M. na tenże sejmik podanej, posłów e medio [809] nostri na też konwokację uprosiliśmy. Jako to jm. pana Jana Chmiela łowczego bełskiego, jm. pana Michała Łaszcza i jm. pana Piotra Telefusa, rotmistrzów J.K.M. i jm. pana Jana Lipskiego, którzy podziękowawszy J.K.M. p.n.m. za ojcowskie około R.P. całości pieczołowanie, do podanej sobie z koła naszego instrukcyjej we wszystkim przychyłać się mają. Którym ichm. panom posłom naszym, mianowicie jm. panu Łaszczowi i jm. panu Telefusowi tysiąc zł pro viatico dać pozwoliliśmy, a to z prowentów czopowego województwa naszego.

A że na przeszłym sejmie stanęła konstytucyja subsidii charitativi alias pogłównego, co i lege per constitutionem approbatum jest, tedy przychyłając się ad mentem et dispositionem legis, jakośmy ichm. panów egzaktorów uprosili do wybierania tych kontrybucyi, aby już ichm. fungantur officio suo i zaczęli ten wybierać podatek, ponieważ i czas już bliski, tak wybierania, jako i wydania do skarbu imminet.

Otrzymali mieszczenie bełscy z łaski J.K.M. egestatis et inopiae suae rationem, do której ruiny, tak przez ciężkie wojny i inkursyje nieprzyjaciół różnych, jak też świeżo przez przypadkowy ogień devenerunt, że prawie wszystka już bonorum et fortunarum onych przepadła nadzieja, kiedy libertacyją z kancelaryjej na uwolnienie z czopowego wydać J.K.M. rozkazał. Tedy i my, stosując się do wyraźnej woli J.K.M., z wydania czopowego jm. panu administratorowi naszemu tych bełskich mieszczan uwalniamy i jm. pana administratora naszego czopowego do wydania zupełnego czopowego ab actu praesenti pociągać nie mamy. Co też i mieszczanom a data praesenti służyć ma.

Dosyć tedy czyniąc tak instrukcyjej J.K.M. przez daną informacyją ichm. panów posłów na konwokacyją, jako i prywatnym województwa naszego uchwałom, takową postanawiamy uchwałę naszą, którą jm. panu marszałkowi koła naszego ręką onego podpisaną do ksiąg podać zleciliśmy. Działo się w Bełzie, die 26 iunii 1662 r.

Balcer Pniowski podstarości grodzki i dyrektor sejmiku województwa bełskiego m.p.

4. Instrukcja dana posłom do Jana Kazimierza z sejmiku przedsejmowego województwa bełskiego w Bełzie, 26 czerwca 1662 r.

Rp. CDIAUL, *Fond 1, Opis 1, 251, s. 800-804 – oblata; w grodzie bełskim oblatował Gen. Piotr Stoiński sędzia ziemski bełski w dniu 28 czerwca 1662 r. [feria 4 in vigilia festi Sanctorum Petri et Pauli Apostolorum a. D. 1662].*

LSB 1572-1668, s. 387-389.

My senatorowie, dygnitarze, urzędnicy i wszystko rycerstwo województwa bełskiego na sejmik i miejsce konsultacyjom naszym zwyczajne od J.K.M. pro die 26 praesentis złożone, do Bełza zgromadzeni, primum et ante omnia J.K.M. p.n.m., który paternam sollicitudinem wcześniej ostrzegając i odwracając od całej R.P. ab exteris imminetia pericula i swego pańskiego Majestatu zdrowie za całość Ojczyzny odważywszy proponit, pokornie dziękujemy.

Boskie adsint nomina tak pobożnej [801] J.K.M. intencji, do której unanimitate voto et consensu i my, stosując się, a uważając potrzebne zapłaty wojsku w służbie R.P. a w związku natenczas dla zatrzymanych zasług zostającemu, sumę dwóch milionów zł polskich obmyśliwając, naznaczamy ex currentibus Reipublicae proventibus, to jest z województwa naszego ze czworga podymnego na przeszłych sejmikach naszych pro prima ratha uchwalonych, sumę 30 tys. złp, które ad praesens jm. pan poborca nasz mieć wybraną deklarował się. A że sumy zł 18 tys. do tejże raty należących, ex bonis desertatis et conflagratis, także z innych defektów, żadną miarą wybrać nie może, upraszać J.K.M., aby ex innata sua clementia, habita znacznego województwa naszego spustoszenia ratione, ta suma 19 tys. złp przez jm. pana [Jana] Włostowskiego, przeszłego poborcę naszego, ut liquet z rachunków jego, do skarbu R.P. wydana, w tę pierwszą kontrybucyi naszej ratę przyjęta była, o co ichm. panom posłom naszym aby się starali, serio iniungimus.

A zaś uważając securitatem et commoditatem odwiezienia pieniędzy i onych dystrybucyj, aby in usus privatos nie obracała się, Komisya i Trybunał Radomski, cum consensu ordinum i z ukontentowaniem wojska R.P., na miejscu, które sama necessitas pokaże naznaczamy, upraszając ichm. panów wojskowych, aby natenczas, gdyż tak w prędkim i w krótkim czasie R.P. exhausta contribuere więcej nie może, dwiema milionami sumy ex contributione totius Reipublicae naznaczonemi, które w zasługi ichm., nie w żadne largicije inne potrącone być mają i będą (z którymi izba poselska tak w ukontentowaniu desideriorum ichm., jako też R.P. interesach jeżeli expedit sama przez się cum directore izby poselskiej, nie per deputatos traktować powinna będzie, kontentując się) in casu, strzeż Boże, imminentium periculorum jako unita z nami Reipublicae membra necessitatibus bellicis, Reipublicae nie chcieli deesse, jakoż się nam przez ichm. panów posłów swoich cum ea alacritate deklarowali. Z którymi i my wszyscy, in casu pregnantium periculorum, jednak sine divisione belli, gdy wojska wszystkie, tak R.P., jako województw koronnych simul et semel przy Majestacie J.K.M. ruszają się, iść deklarujemy.

Pieniądze zaś, że nullatenus per omnes rationes na perswazyją [802] J.K.M. do Warszawy zwiezione być nie mogą, tedy za asygnacyjami tak w. jm. pana podskarbiego

koronnego²³², jako jm. pana komisarza naszego i ichm. panów komisarzów wojskowych w związku będących, wydać obiecujemy i wydamy, eo praecauto, aby w. jm. pan podskarbi, któremu kwit na sejmie blisko przeszłym z prowentów R.P. ultra notitiam et consensum ichm. panów posłów, cum irritatione wojska et non sine ingenti skarbu R.P. iactura wydany, przeciwko któremu protestacyje zaszły i my onemu żadnego nie przyznajemy valorem, meliorando rachunki swoje dał rationem na Komisysjej przyszej, a na sejmie, da Bóg, ordynaryjnym sześciedzielnym, praevia na Komisysjej calculationis, satisfactione, kwit inszy otrzymał, czego serio aby się upomnieli ichm. panowie posłowie nasi, zlecamy.

A że pewne części wojska R.P. extra nexum exercitus będące, exviscerant dobra R.P., jedne pod Tykocinem, drugie pod Dubnem i Ostrogiem, trzecie województwo nasze z nieznośnym ludzi ubogich uciążeniem pustoszą, przez co podatki R.P. nie tylko niszczeją, ale i wybierać one z ciężkością przychodzi, iniungimus ichm. panom posłom naszym, aby hanc oppressionem nostram i poddanych naszych deferant J.K.M. i R.P., żeby ex nunc in gremium wojska, lubo gdzie się natenczas gwałtowniejsza ukaże potrzeba, za ordynansem ichm. panów hetmanów koronnych²³³ wyprawione byli, secus nieposłuszni et excessivi suberunt sądom i egzekucysjej ichm.

Znajdują się niektóre aggravantia integritatem Reipublicae, iż daniny zbyteczne dóbr R.P. alienationes et emphiteuses konstytucysją sejmową ultra mentem nostram notitiamque et consensum ichm. panów postów naszych, przeciwko którym protestacyje zaszły i my wszyscy protestamur, jako totam Rempublicam afficienies distributam, starać się ichm. panowie posłowie będą, aby daniny, które excedunt numerum dwóch wsi ad summum, zniesione per constitutionem byli teraz i na potym. Aby ichm. panowie ad correcturam voluminis legum na przeszłym [803] sejmie naznaczeni, per quorum iniuriam enormitates in volumina legum wpisane są, nie należeli, i owszem, oddaleni byli.

Ciż ichm. panowie posłowie nasi instabunt, aby kontenta skryptów różnemi czasy ad archiwum danych czytane były, w których nas z przeszłego sejmu informować nie mogli, którzy nam na sejmiku przyszłym relationis omnium w tych skryptach contentorum dać notitiam powinni będą. Także też coniurationis extra notitiam quo motu et super quae contenta mają dyskwisycysją uczynić i na tymże sejmiku relationis nas informować, ponieważ ex ista novitate non inanis metus, tak in animis civium jako i wojsk nieuspokojonych, ex hoc fundamento oriri videtur.

Tudzież requirent rationem, czemu gród warszawski protestacyjej przeciwko pewnym punktom w konstytucysjej napisanym, które nuntii terrarum zawsze mieli et quo motore nie przyjął. Także prosić będą J.K.M. p.n.m. o admonicyją kancelaryjej koronnej, aby z niej ad consultationes publicas wcześniej uniwersały wydawano, gdyż niniejszą konsultacyją naszą dla niewczesnego obwieszczenia, in paucitate ichm. panów braci województwa naszego odprawić nam przyszło i konstytucysje po skończonym sejmie aby ichm. panom posłom do województw powracającym drukowane i ex nunc wydane były, bo inaczej w podatkach R.P. informować się nie będziemy mogli. A zaś

²³² Jan Kazimierz Krasiński podskarbi wielki koronny.

²³³ Stanisław Potocki hetman wielki koronny; Jerzy Sebastian Lubomirski hetman polny koronny.

requisita wszystkie na przeszły sejm jm. panu wojskiemu buskiemu²³⁴ przez nas powierzone, aby pro informatione oddał ichm. panom poborcom naszym, necesytujemy jm.

Desiderium jm. pana Szymona Kawieckiego chorążego nowogródzkiego, oboźnego wojsk i rotmistrza J.K.M. in gremio województwa naszego wniesione ponderando, zlecamy ichm. panom posłom w dalszą J.K.M. łaskę promovere, aby jako vir bene meritis de Republica debitam mógł odnieść gratitudinem.

Wątpliwość niejako parit nie tylko braci naszego województwa, ale i innym województwa ruskiego braciom konstytucja anni 1659 ratione contributionis [804] ritus graeci duchownych, którzy tą się zasłaniają konstytucją, podatków R.P. wydawać re-nuunt. Curabunt tedy ichm. panowie posłowie, aby to dubium na terażniejszej konwokacyjej solutum było.

Takowe tedy punkta zgodnie w kole naszym namówione, do których promocyjej uprosiliśmy ichm. panów posłów z województwa naszego zgodnie obranych, jm. pana Jana Chmiela łowczego bełskiego, jm. pana Michała Łaszcza, jm. pana Piotra Telefusa, rotmistrzów J.K.M., jm. pana Jana Lipskiego, którzy aby na pierwszą tej konwokacyjej sesyją zjechali obligujemy. Których fide, honore et conscientia stringimus, aby privatis nie uwodząc się privatorum desideriis, więcej nad pozwołoną sobie instrukcją domyślać nie ważyli się. Secus czegokolwiek by się domyślili ultra intentionem nostram, ma być irritum et inane i żeby od nas wdzięczne powrotu swego odnieśli powitanie, provideant.

Które to punkta wzwyz opisane, ręką jm. pana marszałka koła naszego aby podpisane były, zleciwszy do akt grodzkich bełskich podać i one ichm. panom posłom oddać, uprosiliśmy. Działo się w Bełzie, die 26 iunii a. D. 1662.

Balcer Pniowski podstarości grodzki i dyrektor sejmiku województwa bełskiego m.p.

5. *Protestacja Aleksandra Stanisława Bełzeckiego wojewody podolskiego, starosty bełskiego przeciwko laudum – Bełż, 30 czerwca 1662 r.*

Rp. CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 251, s. 828-829 – oblata; w grodzie bełskim wniesiono w dniu 30 czerwca 1662 r. [feria 6 in crastino festi Sanctorum Petri et Pauli Apostolorum a. D. 1662]. LSB 1572-1668, s. 389-390.

Ad officium (cui protunc Gen. Nicolaus Bukowski in locum Ill. et Mag. Alexandri Stanislai a Bełzec Bełzecki, palatini Podoliae, loci praesentis capitanei subdelegatus praesidebat) et acta praesentia castrensia capitanealia Belzensia veniens personaliter itidem Ill. et Mag. palatinus Podoliae, capitaneus loci solenniter in et contra quosdam palatinatus praesentis incolas pro conventu particulari Belzensi iuxta litteras S.R.M. universalis die 26 iunii celebratis congregatos et praecipue contra Gen. Stanislaum Wierzbicki pincernam palatinatus Belzensis, ex voto iuramenti circa munus senatoriae suae dignitatis a S.R.M. benigne collatum et susceptum super fidelitatem

²³⁴ Adam Ciołek Czarnołoski wojski buski, pisarz grodzki włodziemski.

erga S.R.M. dominum suum clementissimum omni loco et tempore contestatis praestiti, fecit in eo protestationem quod cum S.R.M., dominus noster clementissimus, prout ab ipsa divina super Regiam suam Sacram Maiestatem inauguratione primaque Regni istius suscepta [829] gubernatione, tanquam optimus pater Patriae pro artis et focis Reipublicae nostrae semper zelando ad avertenda omnia mala Reipublicae nostrae obnoxia augendaque quam plurima eidem bona animum suum traduxisset eandemque paternam sollicitudinem suam toto felicitis suae gubernationis in facie totius Reipublicae satabunde, qua foris qua intus, et in toga et in sago contestata esset, ita et ad praesens eodem animo paterno erga Rempublicam urgens malisque omnibus et tumultis intestinis ex occasione retentorum militiae Regni stipendiorum exoriundis mature consultum in cupiens, literis suis universalibus conventum particularem palatinatus Belzensis pro die 26 iunii partim de periculis Reipublicae a diversis hostibus imminetibus incolas paterne edocendo, partim communicationem consiliorum in desideriis militiae Regni, praesertim respectu commissionis Leopoli alio locorum nempe extra Vistulam transferendae exploratam habere volendo assignasset. Ex tunc incolae palatinatus praesentis, praecipue suprascriptus Gen. Wierzbicki his formalibus. Strzeż Panie Boże w moc dawać to J.K.M., nie pozwalam na to in publico gremio incolarum prolatis, ultra sensum et sententiam sui protestantis et secus mentem ac consensum ipsae militiae Regni praetensem eidem S.R.M. domino suo clementissimo super determinandum locum expediendae commissionis abrogarunt, quam modernus protestans adhaerendo votis et consensui militiae Regni absolutae dispositioni eiusdem S.R.M. uti supremo patri Patriae et tutelari committere et instructioni nuntiis palatinatus sui applicare volebat et adversus contradicentes solenniter in facie eorundem generosorum incolarum circa actum eiusdem conventus protunc personarum existentium ex ratione cuiusdam adversus S.R.M. diffidentiae (quod non modo dicere verum cogitare nefas est), per eosdem incolas, praecipue per suprascriptum Gen. Wierzbicki praetensae protestabatur et cum eadem sua protestatione integritatem S.R.M. propugnando ^{a-a} continuatione^a eiusdem actus tanquam in discrimen fidei honoris et conscientiae S.R.M. inconvincibilis vergentis, cum protestatione recessit. Ratione itaque premissorum suprascriptus Ill. et Mag. palatinus iterum atque iterum nec non de nullitate totius actus eiusdem conventus particularis ex ratione suprascriptae contradictione et dissonis sententiae solenniter protestatus est.

^{a-a} fragment powtórzony dwukrotnie

37. Elekcja kandydatów na urząd podkomorzego bełskiego w Bełzie, 1 sierpnia 1662 r.

1. *Uniwersał Dymitra Wiśniowieckiego wojewody bełskiego zwołujący elekcję kandydatów na podkomorstwo bełskie – Lublin, 17 lipca 1662 r.*

Rp. CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 251, s. 960-961 – oblatą; w grodzie bełskim oblatował Nob. Szczyński w dniu 21 lipca 1662 r. [feria 6 pridie festi Sanctae Mariae Magdalenae a. D. 1662].

Dymitr Jerzy Korybut ks. na Zbarażu i Wiśniowcu Wiśniowiecki wojewoda bełski.

J.w., w. ichm. rycerstwu i obywatelom województwa bełskiego, przy zaleceniu braterskich moich powolności.

Ta mnie pierwszego w.m.m. panów rozkazania foverat opinia, że złożony przeze mnie electionis kandydatów na urząd podkomorstwa zgodnych discordibus nie miał rumpi termin votis. Condolendo tedy w tym razie w.m.m. panom adversis unibus, do których teraz potrzebnych stosuję się z powinnością mojej intencyjej, pro munere mei naznaczam czas electionis kandydatów podkomorstwa w Bełzie pro die 1 augusti na zwyczajnym wszelakim konsultacyjom miejscu, życząc, by szczęśliwie w.m.m. panów braterskie compleantur suffragia zgodnego obrania et decora województwa [961] naszego na tak poważny urząd oficjalisty. Sam iteratim usługi moje braterskie in sinum congressus w.m.m. panom oddaję. Z Lublina, die 17 iulii a. D. 1662.

Dymitr ks. Wiśniowiecki w[o]jewoda b[ełski]

Locus sigilli

2. *Uniwersał Adama Czarnotńskiego komisarza województwa bełskiego – Lwów, 21 lipca 1662 r.*

Rp. CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 251, s. 965-966 – oblatą; w grodzie bełskim oblatował Nob. Mateusz Adam Szymanowski w dniu 24 lipca 1662 r. [feria 2 in vigilia festi Sancti Jacobi Apostoli a. D. 1662].

W., ur., ichm. panom poborcom, administratorom i ich subkolektorom, także i wszystkim, którzykolwiek podatków publicznych w województwie bełskim i powiatach do niego należących tknęli się, wiadomo czynię i braterską moją przesyłam przestrożę, oznajmując, iż już nieodmiennie Trybunał Skarbowy we Lwowie solito tempore, to jest die 17 iulii zaczął się. Respektując jednak na zamieszane czasy, przez zwoływanie konwokacji, a to frysztu ad camparendum w.m., dał tydzień. Trzeba tedy i już stanąć na przyszedłem tygodniu zaraz po święcie św. Maryjej Magdaleny dla uczynienia rachunku pieniędzy, może jeszcze nie wieść pieniędzy, być tu niedaleko, komu dadzą

asygnacją, temu wyliczyć [966] trzeba będzie. Jm. pana [Jana] Włostowskiego cześnika bielskiego i podwojewódzkiego naszego obwieszczam, aby jm. compareat na poniedziałek, ażebyśmy mogli cokolwiek sumy przedanej od jm. wywiadować z skarbu. Upraszam tedy i napominam z braterskiej mojej przestrogi, że już dalej terminu nie da Trybunał, lecz ad iudicium cum executione subsidii charitativi, także ichm. panów poborców przestrzegam, aby jako najprędzej wybierali, gdyż nad półtorej niedziele od zaczęcia Trybunału obawiam się, aby Trybunał czekał.

Dla przestrogi tedy ten mój do grodu bełskiego dla obwieszczenia ichm. dyryguje uniwersał, życzliwość oświadczając w.m.m. panom, którym jestem życzliwy brat i sługa.

Adam Ciołek Czarnołoski wojski buski, pisarz grodzki włodzimierski, komisarz województwa bełskiego m.p.

Datum we Lwowie, die 21 iulii 1662.

A juramenta względem hibern wydanych, aby ichm. panowie poborcy subsidii charitativi z sobą przywozili, upraszam.

Locus sigilli

3. *Przysięga Stanisława Wierzbickiego poborcy podatków województwa bełskiego – Bełż, 31 lipca 1662 r.*

Rp. CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 251, s. 992-993 – oblata; w grodzie bełskim wniesiono w dniu 31 lipca 1662 r. [feria 2 pridie festi Sancti Petri in Vinculis a. D. 1662].

Ja, Stanisław Wierzbicki cześnik województwa bełskiego przysięgam Panu Bogu wszechmogącemu, w Trójcy Świętej Jedynek, iż ja w wybieraniu tych podatków subsidii charitativi na sejmie uchwalonych wiernym będąc i jestem powinien wszelaką szczyrością i pilnością takowy podatek według uchwały sejmowej wiernie wybierać, nikomu go nie uchylając, ani na przyjaźń, ani na nagrody patrząc i jednego podatku nie utaić. O defektach pilną inkwizycją czynić będę, a cokolwiek wybiorę, fideliter zarejestrowawszy, wedle tejże uchwały sejmowej zupełnie oddam, nic a nic sobie z tych podatków pożytku nie czyniąc i nikomu ich nie pożyczę, i na nic inszego tych podatków obracać nie będę, jedno na same potrzeby R.P. Tak mi Panie Boże dopomóż i męka Chrystusa Pana.

‡ 4. *Laudum elekcji kandydatów na urząd podkomorzego bełskiego w Bełzie, 8 sierpnia 1662 r.*

Rp. CDIAUL, *Fond 1, Opis 1, 251, s. 1029-1030* – oblata; w grodzie bełskim oblatował Gen. Józef Branicki w dniu 8 sierpnia 1662 r. [feria 3 post festum Transfigurationis Christi Domini proxima a. D. 1662].

My dygnitarze, urzędnicy i wszystko rycerstwo województwa bełskiego, stosując się do uniwersału j.o. ks. jm. pana wojewody bełskiego, pro die 1 augusti na elekcyą podkomorską na miejscu konsultacyjom naszym zwyczajnym nam wydanego zjechawszy się, liberis vocis et suffragiis czterech podług zwyczaju na podkomorstwo obraliśmy kandydatów, jm. pana Jana Myszkowskiego starostę tyszowieckiego, jm. pana Piotra Stońskiego sędziego bełskiego, jm. pana Stanisława Wierzbickiego cześnika bełskiego, jm. pana Józefa Branickiego. Którą elekcyą, aby jm. pan dyrektor koła naszego [1030] ad acta podał publica, zleciliśmy nomine. Datum w Bełzie, die 8 augustii 1662 a.

Józef Branicki marszałek koła rycerskiego w[ojewództwa] bełskiego

‡ 5. *Uniwersał Jana Kazimierza w sprawie podatków – Warszawa, 31 lipca 1662 r.*

Rp. CDIAUL, *Fond 1, Opis 1, 251, s. 1082-1084* – oblata; w grodzie bełskim oblatował Nob. Jan Lisowski w dniu 16 sierpnia 1662 r. [feria 4 in crastino festi Assumptionis in Coelum Gloriosissimae Virginis Mariae a. D. 1662].

Druk: ASWPiK 1656-1668.

38. Sejmik deputacki w Bełzie, 11 września 1662 r.

Według spisów deputatem województwa bełskiego był Stefan Komorowski (*Deputaci*, cz. 3, s. 38).

‡ 1. *Laudum sejmiku deputackiego województwa bełskiego w Bełzie, 11 września 1662 r.*

Rp. CDIAUL, *Fond 1, Opis 1, 251, s. 1161-1166* – oblata; w grodzie bełskim oblatował Jan Sokolnicki podstarości grabowiecki w dniu 13 września 1662 r. [feria 4 pridie festi Exaltationis Sanctae Crucis a. D. 1662].

LSB 1572-1668, s. 390-391.

My rady, dygnitarze, urzędnicy i wszystko rycerstwo województwa bełskiego na sejmik electionis sędziego deputata na Trybunał Koronny, według prawa pospolitego na dzień dzisiejszy do tego aktu uprzywilejowany, który jest natenczas 11 septembris zgromadzeni. Przy którym zgromadzeniu naszym, mając od jm. pana Adama Ciołka Czarnońskiego wojskiego buskiego, komisarza naszego, usilną przestrożę, iż Komisya Lwowska, stosując się do prawa, surowie animadvertit defekta poborów na sejmie deklarowanych, a ob transformationem podatków przez uchwałę województwa naszego niedoskonale wydanych. Co się stało w pierwszej racie, albowiem jm. pan [Jan Michał] Izdebski pisarz ziemski buski, egzaktor poborów 10 pierwszej raty, miasto tych poborów 10, które sumę 48 214 zł, gr 14 i pieniędzy 6, podług taryfy skarbowej anni 1629 wynoszą, nie pobory, ale czworo tylko podymne, podług rejestru pana Mireckiego ex laudo nostro in exsolutionem tej sumy wybierając, intercedentibus defectibus jako ex calculatione województwu innotuit, nie mógł wnieść do skarbu, tylko wybranych in paratis 30 tys. złp, a 5 tys. ma inferre ex retentis, Komisya zaś Lwowska integram summam 48 214 [złp], 14 [gr], 6 [pieniędzy] in instanti sub rigore iuris, tak pomienionemu poborcy naszemu, jako i całemu województwu naszemu nocivo et periculoso wnieść do skarbu przykazała.

Praecavendo tedy indemnitati nas samych, tudzież in electione poborcy naszego, [by] na usłudze naszej in honore et substantia rujnowany [1163] nie był, takowyśmy supplementowania do pierwszej raty sposób, stosując się do wyraźnego prawa, które wszystkie postanowione lauda na sejmikach in supplementum podatków aprobeje, tą naszą terażniejszą uchwałą unaniami voce et consensu postanowili. Naprzód, iż przy jm. panu Janie Włostowskim podwojewódzim bełskim, pieniądze województwa naszego jest sumy in paratis zł 6358, a zaś in retentis na 1664 złp, to jest na Potyliczu, Lubaczowie i Mostach, tedy stringimus praesenti laudo tegoż jm. pana Włostowskiego, aby in exsolutione pierwszej raty poborów 10 te sumy do skarbu aplikował. A że do wypełnienia pierwszej raty non sufficiunt i te sumy od jm. pana Włostowskiego, przeto dwie racie ostatnich, lubo non integras in unum combinare nam przyjdzie, bo według konstytucyj i dekretu Komisysje Lwowskiej aż w trzeciej racie 14369 złp i gr 5, przez jm. pana Włostowskiego z hiberny do skarbu naddane, wytrącone nam być mają, dlategoż pierwszą ratę jm. pan poborca nasz sumą z drugiej raty, a zaś drugą ratę tudzież i sumę z trzeciej raty supra superadditam summam należącą wypłaci ex parte trzeciej raty, supplebit.

Na które sumy oraz poborów 10 sine abiuratis podług rejestru pana [Jana] Lipskiego, nie ekscypując popów et sine quavis diminutionem accidentium w rejestrze [1164] pana Lipskiego mianowanych i na resztach zostających, wszyscy bonorum terrestrium, regalium et spiritualium tenutarii, haeredes et possessores do rąk tegoż jm. pana [Jana] Izdebskiego pisarza ziemskiego buskiego, poborcy naszego, stosując się we wszystkim do laudum przez jm. pana Jana Lipskiego, marszałka natenczas koła naszego, do ksiąg grodzkich bełskich sub actu feria 4 post festum Sanctorum Trium Regum proximae anno praesenti podanego, wydać we dwóch niedzielach obiecujemy. Także z miast, miasteczek i wsiów łanów nie mających, podymne in numero 6, oraz miasto poborów 10 według rejestru pana Mireckiego wydać powinni. Według którego laudum pod aktem pomienionym zostającego, jm. pana poborca nasz we wszystkim postąpi sobie w wybieraniu tychże podatków non obstantibus quibuscunque exceptionibus et libertatibus tak, aby wszystkę sumę z rejestru pana Lipskiego procurandam

całe wybrał i salarium sobie w tymże laudum wyrażone przy egzakcyjnej podatków odbierze sobie.

Więc że w województwie naszym anno 1629 i registra poborów sine abiuratis in actis publicis desunt, tylko registr anni 1618 pomienionego pana Lipskiego, który po-
dług taryfy skarbowej anni 1629 sympli poboru nie koresponduje, tedy in quantum by
nie wystarczyło z tych 10 poborów panu poborcy naszemu do wydania sumy należytej
do skarbu, o czym wcześniej uwiadomić ma jm. pana podkomorzego naszego²³⁵, a jm.
pan podkomorzy praevia calculatione przez pana poborcę po egzakcyjnej coram iudi-
cio fisci abo przed deputowanymi z koła naszego, uniwersałem swoim obwieści nam,
jeżeliby jeszcze czego nie dostawało. A my, powziąwszy wiadomość, supplere quosvis
[1165] defectus obiecujemy. Jednak dwoje podymne przy trzeciej racie konstytucją
naznaczone, salvis abiuratis noviter praestandis, jako się w pierwszym laudum wyra-
ziło, na czas konstytucją opisany do rąk tegoż jm. pana poborcy wydać powinniśmy.

Ponieważ też administracja i arenda prowentu z czopowego w województwie naszym
na dzień i święto św. Jadwigi blisko przeszłe ekspiruje, aby ten prowent województwa
naszego nie wakował, unanimi consensu puściliśmy go i arendowali do roku za sumę
5500 złp jm. panu Janowi Sokolnickiemu podstarościemu grodzkiemu grabowieckiemu,
który sub eodem nexu et ligamentis atque conditionibus z wypłaceniem rat, jako jm. pan
Włostowski antedecaneus administrator tegoż prowentu trzymał, tak trzymać będzie
do roku usque ad diem et festum Sanctae Hedvigis in anno 1663 futurum. Do którego
prowentu czopowego i furmanka z prasołką należeć będzie jm. Warujemy jednak jm.
panu administratorowi czopowego casus fortuitos, to jest incendia miast, nieprzyjaciela
koronnego i powietrza morowego, z których, jeśliby, strzeż Boże, za czasu administracy-
jej jm. przypadł, tedy powinni będziemy defalkować jm. z sumy na arendę pozwolonej.

Mając tudzież respekt na miasto Bełz, w którym konsultacje nasze odprawujemy,
a przez dezolacją tegoż miasta, wczesności gospód i stacyjej nobilitas mieć nie może,
aby tedy w budynkach lepszą commoditatem dla zgromadzonych na sejmik restau-
rowali i pobudowali, od wydania prowentu czopowego mieszczan bełskich do [1166]
roku, od święta świętej Jadwigi przyszej na takoweż święto kończonego, uwalniamy.

Ponieważ zaś jm. pan Włostowski, administrator przeszły czopowego, ma retenta
prowentu tego i z innych egzakcyjnej swoich, przeto sobie jm. per executionem fortem
et realem exigere ma, której impugnare w dobrach naszych żaden z nas sub poenis de
irritatoribus executionum sancitis nie powinien.

Które to pomienione punkta terażniejszej uchwały naszej, za zgodą wszytkiej bra-
ci namówione, zleciliśmy jm. panu Janowi Sokolnickiemu podstarościemu grodzkie-
mu grabowieckiemu, natenczas koła naszego marszałkowi, do akt grodzkich bełskich
z podpisem ręki jm. nomine publico podać. Działo się w Bełzie, die 11 mensis sep-
tembris na miejscu konsultacyjom zwyczajnym r. P. 1662.

Jan Sokolnicki podstarości grodzki grabowiecki, dyrektor natenczas koła rycerskiego
województwa naszego

Locus sigilli

²³⁵ Jan Aleksander Myszkowski podkomorzy bełski.

2. *Uniwersał Jana Kazimierza w sprawie podatków – Lwów, 29 grudnia 1662 r.*

Rp. CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 252, s. 20-24 – oblata; w grodzie bełskim oblatował Nob. Jan Lisowski w dniu 8 marca 1663 r. [feria 2 post festum Sanctorum Trium Regum a. D. 1663] – górna część kart uszkodzona, część tekstu zniszczona.

Druk: ASWPiK 1656-1668.

3. *Uniwersał Jana Kazimierza w sprawie zapłaty wojsku – Lwów, 12 marca 1663 r.*

Rp. CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 252, s. 283-285 – oblata; w grodzie bełskim oblatował Nob. Piotr Łoziński w dniu 28 marca 1663 r. [feria 4 post festa Solennia Sacri Paschalis a. D. 1663].

Druk: ASWPiK 1656-1668.

4. *Uniwersał Jana Kazimierza w sprawie zakończenia konfederacji wojska – Lwów, 24 lipca 1663 r.*

Rp. CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 252, s. 1106-1107 – oblata; w grodzie bełskim oblatował Nob. Jan Lisowski w dniu 22 sierpnia 1663 r. [feria 4 ante festum Sancti Bartholomaei Apostoli proxima a. D. 1663].

Druk: ASWPiK 1656-1668.

39. Sejmik deputacki w Bełzie, 10 września 1663 r.

Według spisów deputatem województwa bełskiego mógł być Franciszek Myszkowski kasztelan bełski, starosta korytnicki (*Deputaci*, cz. 3, s. 43).

1. *Laudum sejmiku deputackiego województwa bełskiego w Bełzie, 10 września 1663 r.*

Rp. CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 252, s. 1160-1164 – oblata; w grodzie bełskim oblatował Andrzej Moszyński w dniu 12 września 1663 r. [feria 4 post festum Nativitatis Beatissimae Virginis Mariae proxima a. D. 1663].

LSB 1572-1668, s. 392-393.

My rady, dygnitarze, urzędnicy i rycerstwo województwa bełskiego na sejmik elekcyjnej deputata pro die 10 septembris na miejsce konsultacyjom naszym [zwyczajne] zgromadzeni, po zgodnym obraniu sędziego na sądy główne trybunałskie (któremu atestacją z podpisem ręki jm. pana dyrektora na ten czas naszego daliśmy), do traktowania innych, województwu naszemu potrzebnych, przystąpiliśmy materyjej.

Naprzód, iż podczas sejmiku naszego przyniesiona jest skarbową, na 17 405 zł, gr 1 i pieniędzy [1161] 8, na chorągiew w. jm. pana Jana z Mirowa Myszkowskiego podkomorzego bełskiego, asygnacja do retent w województwie naszym z przeszłych podatków zostawających, tedy takowym tę asygnacją wypłacamy sposobem. Ponieważ u jm. pana Jana Izdebskiego pisarza ziemskiego buskiego, poborcy natenczas naszego, tak z 10 poborów, jako i czworga podymnego, z ustnej tylko protunc jm. deklaracyjej, znajduje się zł 12 tys., tudzież i od popów wybranych zł 2925, także iż i resztę w rejestrze nieboszczyka pana [Jana] Lipskiego specyfikowaną, tenże jm. pan Izdebski od niektórych ichm. wybierał, z których jakakolwiek musi być auctio, ponieważ antecedeni exactores onej nie wybierali, tedy i te, jeżeliby się jaka pokazała, złączwszy ze 12 tys. zł i z tą od popów wzwyż mianowaną sumą, na wypłacenie tej asygnacyjej *authoritate praesentis conventus nostri* u pomienionego jm. pana poborcy naznaczamy. Obowiązując go *hoc praesenti laudo*, aby jako najprędzej ichm. panów deputatów spod tej chorągwi ekspediował na retentorów i nieposłusznych, *poenas quasvis in iure sancitas* i na terażniejszej Komisyyj dekretem *declaratas reasumując*.

Residuum zaś do wypłacenia tej asygnacyjej, to jest 2480 zł u jm. pana Jana Sokolnickiego, administratora czopowego, ordynujemy z tych 3500 zł po porachowaniu przy jm. zostających. Ostatek zaś, to jest sumę 1020 zł in *supplementum* tejże asygnacyjej, jeżeliby tego była potrzeba, zachowujemy.

Druga asygnacja, iż także skarbu koronnego na sumę 3100 zł jest przyniesiona na chorągiew księcia jm. Czetwertyńskiego, tedy i ta, aby była wypłacona, do jm. pana Jana Włostowskiego podwojewodzkiego bełskiego, egzaktora podatków hibernowych odsyłamy. Z których podatków zostaje przy jm. reszty 2022 zł, in *quantum* by jednak na retenta z Mostów tej egzakcyjej jm. pana Włostowskiego zaszła jaka trudność, abo pierwsza skarbową asygnacja, tedy wolny do województwa rekurs *ratione* tych retent jm. panu deputatowi tej chorągwi zostawujemy. Residuum zaś, to jest 1078 zł z retent swoich jm. pan [1162] Izdebski wypłacić powinien.

A że protunc generalnych w tak krótkim czasie nie mógł tak jm. pan Izdebski z poborów 10 i czworga podymnego, jako i jm. pan Teofil Bukar z dwójga podymnego i z tej percepty we wsiach starostwa lubaczowskiego, także i ze wsiów w dekrete komisarskim specyfikowanych, uczynić rachunków, tedy naznaczamy *hoc laudo publico* ichm. obudwom termin w Bełzie pro die 8 octobris, uprosiwszy de *medio nostri* na wysłuchanie tych rachunków jm. pana Piotra Stoińskiego sędziego ziemskiego bełskiego, jm. pana Stanisława Wierzbickiego cześnika bełskiego, jm. pana Krzysztofa Brzozowskiego podczaszego czernihowskiego, jm. pana Jana Drużbicza i jm. pana Kaspra Trębińskiego, aby ichm., zjechawszy się na czas i miejsce naznaczone, *unius vel plurium absentia non obstante, quam diligentissime* ichm. obudwu wysłuchawszy rachunków ze wszystkich mianowanych podatków, na przyszłym, da Bóg, sejmiku totem tej kalkulacyjej dali nam *rationem*. Reszt zaś tych wzwyż mianowanych wybierać jm. pan Izdebski więcej nie powinien.

Mając osobliwy na ichm. panów egzaktorów charitativi subsidii respekt i koszty, prace ichm. koło wybierania tego podatku podjęte, z którego iż ichm. słabą bardzo mieli konsolacją, tedy ichm. z czopowego przeszłego u jm. pana Sokolnickiego, jako administratora tego prowentu, złp tys. naznaczamy. A że tenże jm. pan administrator za asygnacją w. jm. pana podkomorzego bełskiego, tak na prowianty wojsku cudzoziemskiemu, jako i panom posłom od wojska związkowego, wszystkiej sumy 350 zł wydał, tedy i to pro exsoluto przyjmujemy.

Wniósł też przy tym tenże jm. pan administrator czopowego in gremio nostri instancją swoją, aby mógł mieć defalkatę ratione iniquitatum temporum i znacznych nieurodzajów, przez które znaczna musiała się stać tego prowentu diminutio, tudzież strat i kosztów przy usłudze naszej podjętych. Tedy [1163] mając na to respekt, ustępujemy jm. 600 zł z umówionej z jm. na przeszłym sejmiku deputackim kwoty. Reliquum, to jest 3500 zł na wypłacenie asygnacyjej chorągwi w. jm. pana podkomorzego bełskiego ordynujemy.

Toż czopowe na przyszły, da Bóg, rok, że tenże jm. pan Jan Sokolnicki z jm. panem Kasprem Trembińskim w swoją biorą, arendownym sposobem, administracją, submityjąc się dać na rok 6500 zł bez defalkaty, a casus fortuitos nieprzyjaciela koronnego i morowego powietrza ichm. warując, żadnego nie ekscypując w województwie naszym miasta, tedy my na to wszystko consentimus. A ta arenda ze wszystkimi z dawna zwyczajnymi pożytkami poczynać się ma od Jadwigi Św. [15 października] w roku terazniejszym, a kończyć się ma o temże święcie w roku, da Bóg, przyszłym 1664.

Relacją funkcyjej komisarzkiej jm. pana Adama Czarnołoskiego wojskiego buskiego jako komisarza województwa naszego, także i gratitudinem do przyszłego zachowujemy sejmiku.

Jm. panu Mikołajowi Łaszczowi skarbnikowi bełskiemu, na usłudze województwa naszego podczas zborowskiej ekspedycyjej zostawającemu, długu zł 500 z przyszłej raty czopowego u ichm. panów administratorów do wypłacenia naznaczamy.

Na jm. pana Mikołaja Jabłońskiego, na usłudze naszej znaczne podjęte okaleczenie condignam mając rationem, tę sumę, o którą jm. nomine publico z kompanią jm. pana [Mikołaja] Dzieduszyckiego chorążego podolskiego proprio sumptu suo czyni, auctoritate praesentis conventus nostri darujemy, tali jednak conditione, aby odzyskawszy pewną kwotę, to jest zł 500, temu oddał kościołowi, gdzie nastąpi consensus noster.

Na konwent oo. Dominikanów bełskich na poratowanie kościoła i budynków zł 100 z przyszłej raty czopowego u panów administratorów ofiarujemy.

A że wielka dzieje się w województwie naszym ob defectum sędziów ziemskich, tak podsędka ziemskiego bełskiego, jako też sędziego i podsędka ziemskiego [1164] buskich, sprawiedliwości świętej remora, tedy uprosiliśmy z pośrodku siebie jm. pana Teofila Bukara, aby wzięwszy imieniem naszym kredens od jm. pana dyrektora naterczas koła naszego, dojechał do j.o. ks. jm. pana wojewody bełskiego²³⁶, upraszając o trzy uniwersały na elekcyję tych wielce potrzebnych w województwie sędziów, które z okienkami uprosiwszy, w. jm. panu podkomorzemu naszemu oddać powinien.

²³⁶ Dymitr Wiśniowiecki wojewoda bełski.

Tę tedy uchwałę naszą, autoritate praesentis conventus nostri pro exigentia temporis postanowiwszy, jm. pana dyrektora natenczas koła naszego upraszamy, aby onę ręką swą podpisałwszy, do akt grodzkich bełskich podał. Działo się w Bełzie, na sejmiku electionis deputata, dnia 10 września r. 1663.

Andrzej Moszyński dyrektor koła rycerskiego województwa bełskiego

40. Sejmik ekstraordynaryjny za uniwersałem królewskim w Bełzie, 11 września 1663 r.

1. *Uniwersał Jana Kazimierza zwołujący sejmik ekstraordynaryjny w Bełzie na dzień 11 września 1663 r. – Lwów, 8 sierpnia 1663 r.*

Rp. CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 252, s. 1107-1109 – oblata; w grodzie bełskim oblatował Nob. Jan Lisowski w dniu 12 września 1663 r. [feria 4 post festum Nativitatis Beatissimae Virginis Mariae proxima a. D. 1663].

Druk: ASWPiK 1656-1668.

2. *Laudum sejmiku ekstraordynaryjnego województwa bełskiego w Bełzie, 11 września 1663 r.*

Rp. CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 252, s. 1158-1160 – oblata; w grodzie bełskim oblatował marszałek sejmiku w dniu 12 września 1663 r. [feria 4 post festum Nativitatis Beatissimae Virginis Mariae proxima a. D. 1663].

My rady, dygnitarze, urzędnicy i rycerstwo województwa bełskiego na sejmik przez uniwersał J.K.M. p.n.m. pro die 11 septembris na miejscu konsultacyjom naszym zwyczajnym złożony, stawivszy się, do propozycyjej przez tenże uniwersał J.K.M. p.n.m. przyniesiony przystępujemy.

Przyznawa województwo nasze plusquam paternam K.J.M. p.n.m. sollicitudinem, którą w tak zamieszanych i burzliwych czasiech Ojczyzny naszej nie tylko ustawicznymi marsowemi pracami i codziennymi niewczasami, ale też tanquam ex speculo tronu swego imminentes upatrując prosessus, wczesnemi zaszczycając radami i przestrogami, wyświadczać raczy. Kiedy i teraz sam in persona non parcendo pańskiemu zdrowiu swemu, przeciwko Moskwicinowi zdradliwemu w Ukrainę idzie, gdzie, aby Pan Bóg hanc victricem J.K.M. posiełał i ubłogosławiał dexteram, wszystkich pod nogi

Majestatu J.K.M. podawszy nieprzyjaciół, jako wierni i życzliwi J.K.M. p.n.m. poddani do Majestatu Boskiego suplikujemy.

Jakoż stąd jawnie patet J.K.M. p.n.m. paterna circa bonum publicum cura, kiedy i teraz, za spółną z ichm. pany radami swemi namową, w propozycyjej swojej insynuować nam paterne raczy, abyśmy naprzód securitatem domesticam abunde sobie obmyślili, tedy podziękowawszy pokornie za to ojcowskie Pana Boga miłościwego pieczętowanie, takowy ante presenti conventus nostri ratione securitatis od swawolnych kup postanawiamy sposób, czterech obrawszy sobie w województwie naszym rotmistrzów. Naprzód z powiatu bełskiego w. jm. pana podkomorzego bełskiego²³⁷, z grabowieckiego jm. pana miecznika bełskiego²³⁸, z horodelskiego jm. pana [Józefa] Branickiego, z ziemie buskiej jm. pana [Kaspra] Trembińskiego, dając ichm. facultatem, aby convocata nobilitate po parafiach powiatu swego przez rozesłanie swoich uniwersałów et armata plebe, gdyby jakowe znajdowały się swawolne kupy, aliqua inconvenientia i krzywdy ubique locum [w] województwie naszym popełniające, takowych wszystkich gromili, łapali i do grodów oddawali. A kto by za uniwersałem każdego z ichm. panów rotmistrzów w powiecie swoim na miejsce i czas od ichm. w uniwersale naznaczone [1160] nie stanął, na takowych poenas de expeditione bellica sancitas reasumujemy ad cuiusvis instantiam.

A że K.J.M. p.n.m. w propozycyjej swojej obmyślenie defektów skarbowych intymować nam raczył, tedy wcześniej postrzegając się w powinności za przyniesieniem dwóch skarbowych asygnacyjej, zniósłszy się z pany poborcami naszymi na blisko przeszłym elekcyjej deputata sejmiku, wypłacenia naszych retent dość sufficientem obmyśliliśmy modum, który laudo publico już jest obwarowany. Ratione zaś w temże uniwersale J.K.M. p.n.m. proponowanych na zapłatę wojsku w służbie R.P. teraz, a 1 augusti zostającemu, podatków, z deklaracyją naszą do blisko przyszłego, da Pan Bóg, sejmu zachowujemy się.

Interea temporis, tak za szczęśliwe J.K.M. na tej ekspedycyjej sukcesy i prędkie cum victrici z nieprzyjaciół J.K.M. i całej R.P. manu powrót, jako i za dalsze J.K.M. p.n.m. długoletnie w dobrym zdrowiu panowanie, Pana Boga supplices, jako wierni i życzliwi J.K.M. poddani prosić będziemy. Działo się w Bełzie, dnia 11 września r. 1663.

Andrzej Moszyński dyrektor koła rycerskiego województwa bełskiego m.p.

|| 3. *Uniwersał Jana Kazimierza w sprawie zachowania porządku podczas jego wyjazdu na wojnę – w Ostrzu za Dnieprem nad Desną, 26 grudnia 1663 r.*

Rp. CDIAUL, *Fond 1, Opis 1, 253, s. 114-117 – oblata; w grodzie bełskim oblatował Nob. Łoziński w dniu 22 stycznia 1664 r.* [feria 3 in crastino festi Sanctae Agnethis Virginis et Martyris a. D. 1664].

Druk: ASWPiK 1656-1668.

²³⁷ Jan Myszkowski podkomorzy bełski.

²³⁸ Łukasz Serny miecznik bełski.

41. Elekcja kandydatów na urząd pisarza bełskiego w Bełzie, 11 sierpnia 1664 r.

1. *Laudum elekcji kandydatów na urząd pisarza bełskiego w Bełzie, 11 sierpnia 1664 r.*

Rp. CDIAUL, *Fond 1, Opis 1, 253, s. 1273-1275* – oblatą; w grodzie bełskim oblatował marszałek sejmiku w dniu 13 sierpnia 1664 r. [feria 4 post festum Sancti Laurenti Levitae et Martyris proxima a. D. 1664].

LSB 1572-1668, s. 394-395.

My dygnitarze, urzędnicy i wszyscy obywatele województwa bełskiego, na sejmik electionis pisarza ziemskiego bełskiego dnia dzisiejszego zgromadzeni, dajemy tę atestację naszą, iż na sejmiku terażniejszym między jm. panem Janem Sokolnickim, administratorem czopowego w województwie bełskim i jm. panem Janem Izdebskim pisarzem ziemskim buskim z jednej, a z drugiej strony jm. panem Jackiem Szymanowskim i Janem Kulikowskim, chorągwi jm. pana Jana z Mirowa Myszkowskiego podkomorzego bełskiego, starosty tyszowieckiego, na odzyskanie zasług z podatków do województwa naszego deputatami, wniesione są kontrowersyje w pośrodek koła naszego strony brakowania wołoskich szelągów, dla których między ichm. kontrowersyi, rekuncyliacyi i osądzenia pretensyi ab utrinque uprosiliśmy ichm. panów sędziów ziemskich i grodzkich bełskich, aby od dnia dzisiejszego in una septimana, unius absentia iudicium non obstante, wszystkie pretensyje i dyssensyje między ichm. uspokoiłi i osadzili. Przed którymi ichm. pany sądowemi jm. pan administrator [1274] czopowego z swoimi arendarzami, subkolektorami, także i jm. pan poborca stawić się mają i retentores, tak czopowego, jako i poborów, nemine excepto przed tymże sądem poborcom swym satysfakcją, sine quavis addicatione uczynią.

A że pomieniony jm. pan Sokolnicki spółnie z jm. panem Kasprem Trembińskim, jako administratorowie tegorocznego czopowego województwa naszego uskarżali się na wielkie nieposłuszeństwo burmistrzów i obywatelów w miastach, miasteczkach tak J.K.M., jako duchownych i świeckich w województwie naszym będących, iż za ten rok z wielu miast różnych żadnej satysfakcyej ratione prowentu tego nie odnoszą, tedy powagą sejmiku naszego terażniejszego deklarujemy i chcemy mieć, aby z każdego miasta w województwie będącego po jednemu z burmistrzów i Żydowi arendarzowi jednemu, zjechawszy na dzień wzwyż mianowany, a przed wzwyż mianowanymi ichm. panami sędziami na to osobiwie wysadzonemi stanąwszy, racyje swoje i przyczyny, dla czego ten prowent nie dochodzi ichm. panów administratorów, dawali, a ichm. usłyszawszy i uważwszy słuszość racyi, według niej decident. Co powinni uczynić burmistrzowie i Żydzi arendarze, pod winami o retentorach i nieposłusznych prawu popolitemu napisanemi, i pod podpadnięciem egzekucyje żołnierskiej. Którą zaraz ichm. panowie deputaci zaprziesłego roku retenta odprawować przy subkolektorze

jm. pana administratora powinni, i te retenta in exsolutionem sobie reszty do asygna-
cyjnej skarbowej obracać mają.

Co iż chcemy mieć wszystko eo ordine jako wyżej, tę terażniejszą deklarację na-
szą, dla większego waloru zleciliśmy jm. panu Mikołajowi Janowi Brodowskiemu koła
natenczas naszego marszałkowi, ręką swą [1275] podpisać i do akt grodzkich bełskich
podać. Działo się w Bełzie, w kościele oo. Dominikanów, dnia 11 sierpnia roku 1664.

Mikołaj Jan Brodowski marszałek koła rycerskiego sejmiku electionis pisarza ziem-
skiego

Locus sigilli

2. *Atestacja o wyborze kandydatów na urząd pisarza bełskiego – Bełż, 11 sierpnia
1664 r.*

*Rp. CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 253, s. 1275-1277 – oblata; w grodzie bełskim oblatował marsza-
łek sejmiku w dniu 13 sierpnia 1664 r. [feria 4 post festum Sancti Laurenti Levitae et Mar-
tyris proxima a. D. 1664].*

LSB 1572-1668, s. 395-396.

Za szczęśliwe panowanie i długoletnie zdrowie najaśniejszego Jana Kazimierza, Króla
polskiego p.n.m. i opiekuna wolności naszych naprzód Boga Wszechmogącego modląc,
my dygnitarze, urzędnicy i wszyscy obywatele województwa bełskiego, zjechawszy się
na sejmik niniejszy do Bełża, przez uniwersał j.o. ks. jm. Dymitra Jerzego Korybuta
na Zbarażu Wiśniowieckiego wojewodę bełskiego, białocerkiewskiego etc. starostę, dla
elekcyjnej pisarza ziemskiego bełskiego (ponieważ pisarzowi ziemskiemu bełskiemu jm.
panu Jerzemu Radeckiemu urząd podsędkowstwa ziemskiego bełskiego J.K.M. p.n.m.
z elekcyjnej także sejmiku województwa [1276] naszego bełskiego łaskawie konferował)
legitime złożony zgromadzeni, poddaństwa nasze wierne J.K.M. p.n.m. oddajemy i do
wiadomości Majestatu J.K.M. donosimy.

Iż podług uniwersału j.o. ks. jm. pana wojewody bełskiego do Bełża, na miejsce sej-
mikom naszym zwyczajne, na dzień dzisiejszy pro die 11 augusti w temże uniwersale
naznaczony, dla elekcyjnej z pośrodku siebie pisarza ziemskiego bełskiego zjechawszy
się, według dawnych zwyczajów i prawa czterech kandydatów na pisarstwo ziemskie
bełskie wszyscy zgodnie obraliśmy i mianowali, to jest jm. pana Jana Sokolnickiego,
który miał głosów in numero 43, jm. pana Kaspra Trembińskiego, który miał głosów
21, jm. pana Jana Družbicza, który miał głosów 21, jm. pana Andrzeja Nagórskiego,
który miał głosów 24, ludzi godnych, we wszystkim sobie równych i do tego urzędu
spособnych.

Jednak, iż ciż ichm. panowie kandydaci konferowanych sobie głosów dobrowolnie
in facie natenczas consensus nostri jm. panu Janowi Sokolnickiemu, jako primo elec-
to ustąpili i onemu darowali, z czego tota nobilitas contenta została, tedy pokornie
Majestatu J.K.M. p.n.m. upraszamy, aby z miłościwej łaski swej et innata clementia

Regia pomienionemu jm. panu Janowi Sokolnickiemu ten urząd pisarstwa ziemskiego bełskiego za produkowaniem otworzyć listu naszego in vim atestacyej braterskiej, temuż jm. panu Sokolnickiemu danej, miłościwie konferować raczył.

Którą atestacją naszą jm. panu Mikołajowi Janowi [1277] Brodowskiemu, marszałkowi natenczas tego sejmiku naszego electionis pisarza, aby podpisawszy ręką swą z przyciśnieniem pieczęci Majestatowi J.K.M. p.n.m. prezentował, zleciliśmy. Działo się w Bełzie, w kościele oo. Dominikanów, dnia 11 miesiąca sierpnia roku 1664.

Mikołaj Jan Brodowski marszałek koła rycerskiego sejmiku electionis pisarza ziemskiego

Locus sigilli

42. Sejmik deputacki w Bełzie, 15 września 1664 r.

1. *Laudum sejmiku deputackiego województwa bełskiego w Bełzie, 15 września 1664 r.*

Rp. CDIAUL, *Fond 1, Opis 1*, 253, s. 1400-1403 – oblata; w grodzie bełskim oblatował marszałek sejmiku w dniu 15 września 1664 r. [feria 2 in crastino festi Exaltationis Sanctae Crucis a. D. 1664].

LSB 1572-1668, s. 396-397.

My senatorowie, dygnitarze, urzędnicy i wszystko rycerskie koło województwa bełskiego, na sejmik electionis ultimae instantiae sędziego na Trybunał przyszedł Piotrkowski i Lubelski pro feria 2 post festum Nativitatis Beatissimae Virginis Mariae do Bełza na miejsce elekcyjej i konsultacyjom naszym zwyczajne zgromadzeni, communi voto et unanimes suffragio w. jm. pana Szczęsnego z Potoka Potockiego podstolego koronnego, krasnostawskiego, sokalskiego etc. starostę obraliśmy, o czym atestacja jm. pana Józefa Branickiego marszałka i dyrektora koła naszego jm. dana i podpisana fusius testatur.

A zaś consulendo bono publico województwa naszego et decidendo quaestionis względem monety zagranicznej wołoskiej między ichm., jm. panem Janem Izdebskim pisarzem ziemskim buskim, egzaktorem poborów i jm. panem Janem Sokolnickim, administratorem czopowego i kompanią chorągwie w. jm. pana podkomorzego bełskiego²³⁹ województwa naszego et reassumendo laudum sejmiku przeszłego, ponieważ in hucusque ob certas legalitates et absentiam ichm. panów sądowych ziemskich bełskich materyja nie jest rozsządzona, aby tym prędzej ichm. jako ludzi rycerskich ukontento-

²³⁹ Jan Aleksander Myszkowski podkomorzy bełski.

wać, tudzież ichm. panów egzaktorów naszych, jeżeli debite respectu vitiosae monetae arguuntur rozstrzygnąć, uprosiliśmy ichm. z pośrodku koła naszego, jm. pana Piotra Stoińskiego sędziego ziemskiego bełskiego, jm. pana Wojciecha Tomisławskiego podczaszego bełskiego, jm. pana Jana Drużbiczę, aby ab actu diei hodiernae za niedziel dwie praecise [1402] zjechawszy się do Bełża, questiones ab utrinque między ichm. ortas ultimarie et definitive decydowali, którym decidendi et decretandi dajemy plenariam et omnimodam potestatem. Którzy to ichm., da Pan Bóg, na sejmiku blisko przyszłym mają nam dać rationem suae sententiae et expurgationis ichm. panów egzaktorów, a my natenczas indifferenter do wypłacenia residuitatis ichm. panom deputatom pomienionej chorągwi, jako może być najprędsze, medium obmyślimy.

A ponieważ ichm. panowie egzaktorowie publicam wnoszą przeciwko ichm. panom z miast i miasteczek i wsi retentorum tak poborowych, jako i czopowych pieniędzy, że in toto ut fas est calculo, nie mogą respondere województwu, jm. pana dyrektora koła naszego upraszamy, aby ichm. wszystkich przez ichm. egzaktorów delatos retentores ex voto nostro communi zagroził monitoriis litteris, aby ichm. panowie exactores aerario publico satisfaciant i województwo quantitate sumy przez nich wybranych certitudine miało. Quantitas czopowego, jako currens województwa naszego proventus, iż dotąd przez ichm. panów administratorów i arendarzów nie jest sufficienter declaratus na ten rok, tylko terażniejszy ten prowent czopowego jm. panu sędziemu naszemu ziemskiemu i jm. panu podwojewodziemu²⁴⁰ bełskim insimul obiema za sumę złp 6 tys. arendujemy, bez żadnej jednak defalki (excepto, strzeż Boże, casu mere fatali przy każdym zjeździe sejmiku naszego dignoscendo), et si quid nad sumę 6 tys. złp obvenient, ma to cedere ukontentowaniu ichm. cum ea fidei et conscientiae ichm. obstrictionie, aby po wytrzymaniu roku extinguendo possessionem pro fide et conscientia reductis miast i miasteczek proventibus summę quae et quanta na przyszłe lata obvenire może deklarowali.

Klasztor panien zakonnych Dominika św. bełski żadnego nie [1403] mając natenczas od dobrodziejów fundatorów suffragium, temu et jego dispositioni zł 300 polskich z czopowych pieniędzy przy ichm., jm. panu Sokolnickim i jm. panu Trembińskim darujemy i naznaczamy, które ichm. za kwitem jm. pana dyrektora koła naszego, sine omni mora et diffugio, oddać submitowali się.

Mieszczanom bełskim przez różne calamitates zniszczonym succurendo fortunis i poprawie miastu sumę zł 270 z poborowych pieniędzy przeszłych 10 darujemy i na tę sumę kwit dać jm. panu egzaktorowi submitujemy się.

Miast zaś, Buska, Potylicza²⁴¹ desideria wniesione, consulendo brevitati czasu, do sejmiku blisko przyszłego odkładamy.

A te wszystkie między nami zgodnie umówione circa electionem w. jm. pana sędziego ultimae instantiae województwa naszego et consilia uprosiliśmy jm. pana dyrektora koła naszego, aby ręką własną podpisawszy, imieniem naszym do akt grodzkich beł-

²⁴⁰ Jan Włostowski podwojewodzi bełski.

²⁴¹ Potylicz, miasto w starostwie lubaczowskim, w pow. bełskim (ob. wieś Потелич w rej. żółkiewskim, obw. lwowskim, Ukraina).

skich propter omnium notitiam podał. Działo się w Bełzie, w poniedziałek po święcie Najświętszej Panny Narodzenia pierwszy r. P. 1664.

Józef Branicki d[yrektor] k[ola] r[ycerskiego] w[ojewództwa] b[ełskiego]

43. Sejmik przedsejmowy w Bełzie, 15 października 1664 r.

1. *Uniwersał Jana Kazimierza zwołujący sejmik przedsejmowy w Bełzie na dzień 15 października 1664 r. – Warszawa, 26 sierpnia 1664 r.*

Rp. CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 253, s. 1449-1452 – oblata; w grodzie bełskim oblatował Nob. Marcin Radziwiński w dniu 25 września 1664 r. [feria 5 post festum Sancti Mathaei Apostoli et Evangelistae proxima a. D. 1664].

Druk: ASWPiK 1656-1668.

2. *Laudum sejmiku przedsejmowego województwa bełskiego w Bełzie, 15 października 1664 r.*

Rp. CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 253, s. 1584-1588 – oblata; w grodzie bełskim oblatował marszałek sejmiku w dniu 25 października 1664 r. [Sabbatho ante festum Sanctorum Simonis et Judae Apostolorum proximo a. D. 1664].

LSB 1572-1668, s. 397-399.

My senatorowie, dygnitarze, urzędnicy i wszystko rycerstwo województwa bełskiego, zjechawszy się do Bełza na sejmik electionis posłów na sejm od J.K.M. p.n.m. złożony [1585] i dla kontynuowania porządku ex fonte laudi na sejmiki relationis ichm. panów posłów z sejmu anni 1662, a to względem podatków R.P. i prowentów województwa naszego postanowionego i różnemi laudami aż do tego czasu przedłużonego, w dzień dzisiejszy, to jest 15 mensis praesentis octobris, gdy poborcom naszym ultimariam przychodzi skarbowi R.P. na sejmie rationem dać satisfactionis podatków z województwa naszego należących, ad salvas o tym referując się continuationes in laudo originali constitutione approbato conservatas, takowaliśmy między sobą unanimitate consensu et voce porządek et modum namówili, to jest.

Iż ex anterioribus laudis formatum iudicium ob certas legalitates sądów swych z poborcami i innemi egzaktorami nie egzekwowali, przeto teraz uprosiliśmy ichm., w. jm. pana Jana Aleksandra na Mirowie Myszkowskiego podkomorzego wojewódz-

twą naszego, starostę tyszowieckiego, jm. pana Piotra Stoińskiego sędziego, jm. pana Jerzego Radeckiego podsejdy, urzędników ziemskich bełskich, jm. pana Andrzeja Moszyńskiego, jm. pana Wespazjana Sienickiego i jm. pana Jana Drużbiczę, aby ichm. wszystkich poborców i innych wszystkich, którzy jakimkolwiek sposobem tknęli się podatków publicznych, innotescencyją swoją ad instantiam instygatora województwa naszego, cum praefixione loci et termini w dzień poniedziałkowy, to jest w wilię święta św. Szymona i Judy apostołów [27 października 1664] przed sąd swój przypozwali, a rachunków tak poborów, jako i podymnego dwojga cum abiuratis, tudzież i pogłównego rationem odebrali. Mając od nas ciż ichm. panowie sędziowie plenariam facultatem, który by z poborców, egzaktorów, administratorów, szafarzów, subkolektorów i wszystkich tykających się podatków publicznych co został in retentis, według sposobów pierwszych laud decydowali, osądzi i upornych iuxta arbitrium suum karali.

A potem we wszystkim ichm. panom posłom ciż ichm. panowie [1586] sędziowie dostateczną informacją, cum omnibus requisitis dla otrzymania na sejmie kwitu z podatków zapłaconych, podadzą. Które to formatum iudicium absentia unius, duorum vel trium iudicum impedire nie może. Ciż ichm. panowie sędziowie o brakowanie monety z ichm. pany deputatami wojskowymi, a jm. panem Janem Sokolnickim bełskim i jm. panem [Mikołajem] Izdebskim buskim, pisarzami ziemskimi, egzaktorami, kontrowersyje zachodzące disiudicabunt.

A że ex consensu communi ichm. na tym sejmiku będących stanęło to, aby ichm. panom posłom województwa naszego na sejm przysły naznaczonym dać pro viatico 3200 zł z pieniędzy czopowych, tedy ichm. panowie administratorowie czopowego wydać mają ichm. panom posłom naszym te zł 3200 wcześniej przed początkiem sejmu, pozwoiliwszy ichm. panom administratorom tegoż czopowego wytrącić sobie ratione defalki 2 tys. zł. Którą defalkę słuszną być ex certis rationibus uznaliśmy, jakoż hoc laudo praesenti ichm. defalkujemy.

Mając też pobożny wzgląd na szczupłość wielką dochodów panien zakonnych klasztorów bełskiego reguły św. Dominika i sokalskiego reguły św. Brygidy, dla czego należytej w potrzebach swych nie mogą mieć suficiencyjej, przeto ratione jałmużny ofiarujemy klasztorowi bełskiemu zł 300, a sokalskiemu zł półtorasta, które do wypłacenia naznaczamy od jm. pana Jana Sokolnickiego pisarza ziemskiego bełskiego i jm. pana Kaspra Trębińskiego, administratorów tegoż czopowego województwa naszego, aby z reszty tegoż prowentu, wypłaciwszy ichm. panom posłom, pomienionym klasztorom zapłacili.

Więc także mając komizeracyją nad ubogimi i spustoszonymi miastami w województwie naszym, to jest Bełzem z wójtostwem, Buskiem, Tyszowcami²⁴² i wsiami do Tyszowiec należącymi, [1587] także Potyliczem²⁴³ i Stojanowem²⁴⁴, że z niektórych

²⁴² Tyszowce, miasto w starostwie tyszowieckim, w pow. bełskim (ob. w pow. tomaszowskim, woj. lubelskim).

²⁴³ Potylicz, miasto w starostwie lubaczowskim, w pow. bełskim (ob. wieś Потелич w rej. żółkiewskim, obw. lwowskim, Ukraina).

²⁴⁴ Stojanów, miasto w pow. bełskim (ob. wieś Стоянів w rej. radziechowskim, obw. lwowskim, Ukraina).

upłacono część podatków, a ostatka dla zniszczenia niepodobna poborcy wyciągnąć. A iż też z innych suplementów województwa naszego te podatki są wypłacone, tedy tym pomienionym wszystkim miastom i starostwu tyszowieckiemu zatrzymane te podatki odpuszczamy i od nich uwalniamy. A pan poborca nasz, vigore laudi praesentis, kwity onym wydać będzie powinien, w niwczem onych nie turbując, ani też ichm. panowie deputaci wojskowi odtąd onym przykrzyć się nie mają.

A że pan Olbrycht Hostyński, obywatel powiatu grabowieckiego effrenata sua lingua podczas sejmiku ważył się Majestat J.K.M. p.n.m. tangere, co jako pro blasphemia censuimus et aegerrime tulimus, tak zabiegając tantae inconvenientiae, aby Majestat Pański w powinnej zawsze zostawał u poddanych powadze i obserwancyjej, który pan Hostyński, nie czekając koła naszego animadwersyjej, de medio braciej z koła zaraz evasis, tedy upraszamy j.w. jm. pana wojewody podolskiego, starosty bełskiego²⁴⁵ i one-mu autoritate praesentis conventus nostri dajemy absolutam potestatem, aby takiego blasphematora nadalę intra decursum unius septimanae ab actu praesenti termino peremptorio et processu summario sądził i karał, etiam extra cadentiam quorumvis terminorum, bez wszelakich ekscencyjej, dylacyjej i apelacyjej.

Ojcowie ritus graeci disuniti w województwie naszym będący, do podatków poborowych, jeżeliby jakie teraz z sejmu byli i na potem jeżeli będą, nie mają więcej przykładać się do sumy, jeno za wszystkie pobory po zł 2 polskich.

Którą to uchwałę naszą terażniejszą, za zgodą wszystkich braciej namówioną, zleciliśmy jm. panu Krzysztofowi Brzozowskiemu podczaszemu czernihowskiemu, natenczas koła [1588] naszego marszałkowi, nomine publico do akt grodzkich bełskich z podpisem ręki swej podać. Działo się w Bełzie, w kościele oo. Dominikanów, die 15 mensis octobris a. D. 1664.

Chrystoph Brzozowski podczaszy czernihowski, marszałek natenczas koła rycerskiego województwa bełskiego m.p.

Locus sigilli

3. Instrukcja dana posłom na sejm z sejmiku przedsejmowego województwa bełskiego w Bełzie, 15 października 1664 r.

Rp. CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 253, s. 1588-1621 – oblata; w grodzie bełskim oblatował marszałek sejmiku w dniu 25 października 1664 r. [Sabbatho ante festum Sanctorum Simonis et Judae Apostolorum proximo a. D. 1664].

LSB 1572-1668, s. 399-414.

Instrukcja w. i ur. ichm. panom, Janowi Aleksandrowi z Mirowa Myszkowskiemu podkomorzemu województwa bełskiego, tyszowieckiemu, krasnopolskiemu, etc. starości, Janowi z Liwego Lipskiemu chorążemu bełskiemu, Andrzejowi Moszyńskiemu,

²⁴⁵ Aleksander Stanisław Bełzecki wojewoda podolski, starosta bełski.

Piotrowi z Czerмна na Piławcach Czermińskiemu, posłom województwa bełskiego i powiatów do niego należących na sejm sześćniedzielnny pro die 26 mensis novembris anni 1664 w Warszawie złożony, na sejmiku na miejscu zwyczajnym w Bełzie dnia 15 miesiąca oktobra roku wzwyz mianowanego odprawionym, dana.

1. Od początku zawzięcia przy klejnotach staropolskiej nienaruszonych wolności zawsześmy ten pobożny i świętobliwy tu na tym miejscu obserwowali zwyczaj, że wszelakie publiczne konsultacje et rerum gerendarum auspicia wprzód invocato numine ad Aras, a potym [1589] od propozycyje J.K.M. p.n.m. zaczynać zwykliśmy. Przeto i teraz primario Supremo Numini Divino pro singulari patrocinio jako omnium regnorum et rerum publicarum supremo directori za to, że Ojczyznę naszą zewsząd nawalnościami wszystkich nieprzyjaciół koronnych, na wolności i zgubę nas konspiracyjących, obtoczoną, singulari patrocinio suo protegit supplices oddawszy dzięki. Zaraz też udać się mają ichm. panowie posłowie nasi do powinnego oświadczenia wiernego poddaństwa i szczerzej życzliwości naszej we wszystkich okazjach od województwa naszego J.K.M. p.n.m. należycie i uniżenie za wszystkie ojcowskie dobroczynności, pieczołowowania i obmyśławania około dobra Ojczyzny naszej, a państwa od Pana Boga sobie powierzonego, że jako a primordiis panowania swego dotychczas wzięwszy impacatum regnum, ojcowską, częstokroć ukoronowaną głowę swoją tanquam pro victima przeciwko wszystkim nieprzyjaciółom niosąc, przy całości jej chwalebne otrzymuje trophaea, pokornie podziękują.

2. A tuż zaraz ichm. panowie posłowie nasi pokornie upraszać będą, aby J.K.M. p.n.m. respektując na zniszczałą Ojczyznę naszą, która jeszcze po tak wielkich paroksyzmach do siebie nie przysła, cum suo desiderio respectu gratitudinis (quae maxime debetur J.K.M. p.n.m. od nas, wiernych poddanych) do szczęśliwszych trochę czasów zatrzymać się raczył.

3. Ciż ichm. panowie posłowie nasi podziękować quam solennissime mają ichm. panom hetmanom²⁴⁶ wojsk R.P. i jm. panu wojewodzie kijowskiemu²⁴⁷, ichm. panom pułkownikom, rotmistrzom i całemu wojsku R.P. za podjęte trudy i prace, że nas heroicis pectoribus suis z uszczerbkiem tak znacznym i jawnym światu polskiemu zdrowia i substancyjej swoich zaszczycają i dotąd indefesso labore [1590] krew hojnie na szczyt Ojczyzny lejąc, w teźże ochotnej obronie Ojczyzny nie ustają.

4. A iż to jest zwyczajna, że discordia potentissima dissipat maenia, jako też zgoda nie tylko jednemu królestwu, ale i całemu światu vernantem porrigit gloriam et faustitatis haereditatem, dlatego nie tylko upraszamy ichm. panów posłów naszych, ale serio chcemy to mieć praecautam, aby ante omnia w to potrafiali, żeby między J.K.M. p.n.m. a wiernymi J.K.M. poddanymi mogli na początku zaraz sejmu sopiri dyfidencyje.

5. Więc, że co przedtym pod podobieństwem około tego mówiono, teraz manifeste nam to constat, że ad male narrata do J.K.M. per malevolorum machinationes jm. pan marszałek wielki, hetman polny koronny²⁴⁸ jest delatus, przez co et in illibato honore wielkie ponosi ruiny. Instare ichm. panowie posłowie nasi, aby interposita authori-

²⁴⁶ Stanisław Potocki hetman wielki koronny; Jerzy Sebastian Lubomirski hetman polny koronny.

²⁴⁷ Stefan Czarniecki wojewoda kijowski.

²⁴⁸ Jerzy Sebastian Lubomirski marszałek wielki i hetman polny koronny.

tate j.o. księżęcia jm arcybiskupa gnieźnieńskiego²⁴⁹, jako prymasa tej R.P. et legati nati, i ichm. inszych panów senatorów tak duchownych, jako i świeckich, i całej izby poselskiej ten magnus in Republica civis ad pristinam J.K.M. był restitutus gratiam, do żadnej traktowania materyej przystąpić nie mają, aż jm. pan marszałek wielki koronny będzie przywrócony pristinae confidentiae i łasce J.K.M. Jeżeliby zaś per intermedium ordinum te nie miały sopiri diffidentiae, tedy ichm. panowie posłowie nasi stosować się ad intentionem inszych województw mają i do inszego przystąpić nie powinni, aż się ta uspokoi materia ratione diffidentiarum wniesiona. W czym fidem, honorem et conscientiam ichm. panów posłów naszych obstringimus.

6. A iż po śmierci sławnej pamięci jm. pana wojewody mazowieckiego, starosty grabowieckiego²⁵⁰, przez całe lat już półtrzecia vacat starostwo grabowieckie, a iniuriati sprawiedliwości świętej nie odnoszą i akta dotąd zawarte, przeto ichm. panowie posłowie nasi instabunt, aby to starostwo civi bene merito, [1591] terrigenae, incolae bene possessionato według prawa i przywileju województwa bełskiego incorporationis, zarówno z inszemi wakansami, oddane było.

7. Rachunki, ponieważ quies gentium sine armis, arma vero sine stipendiis, stipendia sine tributis być nie mogą, tedy ichm. panowie posłowie nasi obmyślając zapłatę żołnierzowi, przystąpią ad calculationem strictam jm. pana podskarbiego koronnego²⁵¹, a przystąpiwszy powinni będą widzieć constitutiones Regni, osobliwie 1647 o kwarcie starej²⁵² i o innych wszystkich podatkach, jako i świeże konstytucyje o poborach podymnych, pogłównych od świeckich osób po województwach wydanych, więc od osób duchownych i o innych wszystkich podatkach R.P. na żołnierza uchwalonych tak dawnych, jako i terazniejszych, i dowiedzieć się, jeśli wszystkie te podatki wysli na żołnierza. A jeżeliby cokolwiek pokazało się wydanych pieniędzy in privatos usus, a nie na zapłatę żołnierzowi, to wszystko jm. pan podskarbi koronny de suo zapłacić powinien R.P., albo u tych, którym rozdał, windykować sub solutione de suo.

8. Do tegoż rachunku uczynienia należą ichm. panowie administratorowie cel generalnych constitutione 1661²⁵³ ordinati, którzy powinni będą, nim przystąpią do czynienia rachunku, przysięgę iuxta rotham in constitutione expressam wykonać i potem rachunku z tego cła, iuxta resonantiam constitutionis eiusdem (titulo: „Cło generalne”), odebrać mają, oraz według konstytucyje te wszystkie pieniądze, jedne na okupienie Elbląga i Drahimia, i księżęciu jm. pruskiemu²⁵⁴ według pakt odliczyć i to pactum R.P. oswobodzić powinni będą. Reliqua summa długi, jako J.K.M. p.n.m., jm. panu hetmanowi W.Ks.L.²⁵⁵ i inne (które osobnym skryptem ręką o. ks. jm. prymasa Regni, który powinien być ukazany ichm. panom posłom naszym) popłacić każą.

²⁴⁹ Wacław Leszczyński abp gnieźnieński, prymas.

²⁵⁰ Stanisław Sarbiewski starosta grabowiecki.

²⁵¹ Jan Kazimierz Krasiński podskarbi wielki koronny.

²⁵² Zapewne chodzi o konstytucję sejmu 1647 r. „Ordynaryjne prowenta” (*Vol. const.*, t. 3, vol. 2, s. 90).

²⁵³ Konstytucja sejmu 1661 r. „Cła generalne koronne” (*Vol. const.*, t. 4, vol. 2, s. 116-119).

²⁵⁴ Fryderyk Wilhelm Hohenzollern książę pruski, elektor brandenburski.

²⁵⁵ Paweł Jan Sapieha hetman wielki litewski.

[1592] A jeżeliby ta suma, na tak znaczne długi R.P. ordynowana, gdzie indziej ultra mentem constitutionis obrócona była, tedy ichm. panowie posłowie nasi upominać się u jm. pana podskarbiego koronnego będą i one na te długi obrócić mają.

9. Więc że książę jm. pruskie powinien umknął R.P. kanonu, nie stawiawszy ludzi na usługi R.P., tedy za to niedotrzymanie pacti huius, jako wiele razy do wojennej okazji nie stawiał ludzi, porachowawszy, in exsolutionem długu, quae et quanta mogła być suma, za to wytrącić mają.

10. A że się necessitate Reipublicae dictante, iż na instancją obywatelów W.Ks.L. dana jest z skarbu koronnego na ujęcie wojska litewskiego 720 tys. zł podczas przeszłej Komisyj Lwowskiej, zaczym instabunt ichm. panowie posłowie nasi, aby ta suma z skarbu W.Ks.L. wrócona Koronie była, czego serio upomnieć się mają i tego nie ustępować, i aby ta suma cederet in necessitatem modernam zapłaty żołnierzowi.

11. Zastawione są klejnoty R.P. w pewnej sumie wojsku cudzoziemskiemu na Komisyj przeszłej niezapłaconej, zaczym dowiedzieć się mają ichm. panowie posłowie, w jakiej sumie zastawione i czemu teraz wojsku nie dopłacono z podatków R.P., i jeżeliby z rachunków jm. pana podskarbiego cokolwiek obveniret sumy, tedy mają ichm. panowie posłowie tę sumę ordynować na wykupienie tych klejnotów i oswobodzenie dóbr R.P. temi sumami onerowanych. Tamże zaraz dowiedzieć się mają ichm. panowie posłowie nasi i komputować sumy od R.P. na zapłatę wojsku postąpione i jeżeli wszystkie wydane są wojsku, i jeśli non cesserunt in privatos usus, i wojsko dawne w związkach zostające, jeżeli płatne zostaje, aby zaś R.P. [1593] w jakim długu nie zostawała na potym.

12. Jm. pan artilleriae magister²⁵⁶ na tenże czas powinien będzie do rachunków należeć i powinien uczynić rachunek dostateczny z percepty i expensy na artylerję i armatę, i artylerję koronną zrewidować ichm. posłowie nasi powinni będą, o dalszym zaś sporządzeniu artylerji znosić się z innemi województwy.

13. Długi Królestwu ichm. jeżeli zapłacone, o tym dowiedzieć się mają i jeśli skarb nie drugi raz przez omyłkę jaką płacił na Komisyj przeszłej i kwit od Królestwa ichm. w konstytucyją wpisać.

14. A że Komisja ordynowała wojsko w Ukrainę idące i postanowiła, aby go było wszystkiego 25 tys., przeto ichm. panowie posłowie nasi instancją uczynią, aby ta ordynacja z ksiąg komisarских ukazana była, oraz obaczyć mają popisy i dowiedzieć się, jeśli in eo numero było wojsko w każdej ćwierci, jako go Komisja ordynowała. A jeżeliby go nie było natenczas i teraz in eo numero, tedy ichm. panowie posłowie nasi nie ad proportionem tej ordynacyjej, lecz ad proportionem popisów et realitatem ipsam stosować się, jako w której ćwierci było wojska, mają, i zapłata nie z podatków, bo tych dla zniszczenia przez wojska dać nie możemy, lecz z kwarty, z prowentów i cel R.P., także ewekty, indukty, składu winnego, czwartych groszów i z innych R.P. uchwalonych obmyślona być ma. A jeżeliby te prowenta nie wystarczały, tedy nie pozwalając żadnych podatków, do braciej rewokować się powinni i to, jeżeli by jaka residuitas w niedopłaceniu wojska pokazać się miała, na województwa do zapłacenia rozebrać

²⁵⁶ Fromhold a Ludingshausen Wolff generał artylerji koronnej.

chorągwie, żeby tak natenczas, jako i na potym same województwa, nie wnosząc sum żadnych do skarbu R.P., płacili wojskom.

15. Co się tknie punktu o zatrzymanie Ukrainy et prosecutionem [1594] belli ulterioris inibunt modos ichm. panowie posłowie nasi z drugimi województwy w tych materyjach i szukać będą wszelakich sposobów, jakoby lub przez osadzenie fortiec, lubo przez trzymanie ludu żołdem R.P., Ukraina dotrzymana była. Do czego należy, aby wojsko in eo numero et ordine, jako w ordynacyjej przeszłej Komiszyjej Lwowskiej jest, wyrażono było.

16. A że do tejsze obrony są ordynaty śp. ks. jm. [Janusza] Ostrowskiego ordynowani, których ma być 600 in numero, starać się przeto mają ichm. panowie posłowie nasi, aby konstytucyją do takowej służby adacti byli, zwłaszcza którzy in possessione bonorum ordinatorum zostają.

17. Są też dawne prawa, jako constitutiones 1620²⁵⁷ et 1654²⁵⁸ annorum, aby starostowie ukraiinni sami in personis na zamkach ukraiinnych rezydowali i ludzi pewny poczet trzymali, ani z nich zjeżdżali, sub amissione capitaneatus, zaczym ichm. panowie posłowie nasi starać się mają, aby konstytucyje reasumowane, a forum w Trybunale inter causas militares ad cuiusvis instantiam nobilis possessionati naznaczyć et poenam quinque millium marcarum polonicalium założyć.

18. Do tejsze obrony Ukrainy powinny miasta ukraiinne, jako z Baru²⁵⁹, Latyczowa²⁶⁰, Chmielnika²⁶¹, Łojowa²⁶², Lubecza²⁶³, Ostrza²⁶⁴, Owrucza²⁶⁵, Korsunia²⁶⁶, Kowla²⁶⁷, Ratna²⁶⁸ i innych w dawnych regestrach skarbowych wyrażonych wyprawować. Instabunt ichm. panowie posłowie, aby ich zlustrowano i żeby zostawali do obrony Ukrainy adigant.

19. Z wybrańców wielką R.P. miała pomoc, gdy ich za K.J.M. śp. Stefana bywało 7 tys., a teraz barzo mała liczba bywa w obozie. Przeto starać się ichm. posłowie mają, jakoby o nich wszystkie reasumować prawa i w jako najlepszy wprawić porządek.

²⁵⁷ Konstytucja sejmu 1620 r. „Starostowie ukraiinni” (*Vol. const.* t. 3, vol. 1, s. 273).

²⁵⁸ Sejm z 1654 r. nie uchwalił takiej konstytucji.

²⁵⁹ Bar, miasto w woj. podolskim (ob. Бар w rej. barskim, obw. winnickim, Ukraina).

²⁶⁰ Latyczów, miasto w woj. podolskim (ob. Летичів w rej. latyczowskim, obw. chmielnickim, Ukraina).

²⁶¹ Chmielnik, miasto w woj. podolskim (ob. Хмільник w rej. chmielnickim, obw. winnickim, Ukraina).

²⁶² Łojów, miasto od 1646 r. w pow. starodubowskim, woj. smoleńskim (ob. Лоеў w obw. Homelskim, Białoruś).

²⁶³ Lubecz, miasto od 1646 r. w pow. starodubowskim, woj. smoleńskim (ob. Любеч w rej. i obw. czernihowskim, Ukraina).

²⁶⁴ Ostrza, wł. Oster, miasto w woj. kijowskim (ob. Остер w rej. kozieleckim, obw. czernihowskim, Ukraina).

²⁶⁵ Owruć, miasto w woj. kijowskim (ob. Овруч w rej. owruckim, obw. żytomierskim, Ukraina).

²⁶⁶ Korsuń, miasto w woj. kijowskim (ob. Корсунь-Шевченківський w rej. korsuńskim, obw. czerkaskim, Ukraina).

²⁶⁷ Kowel, miasto w woj. wołyńskim (ob. Ковель w rej. kowelskim, obw. wołyńskim, Ukraina).

²⁶⁸ Ratno, miasto w woj. wołyńskim (ob. Ратне w rej. ratnieńskim, obw. wołyńskim, Ukraina).

20. Egzorbitancje. Każdemu w wolnym narodzie ur. [1595] szlachcicowi nie może być nic cięższego, jako gdy coraz prawo de reddenda ratione senatus consultorum piszemy, a po staremu przeciwko niemu ex senatus consulto przeciwne wychodzą sentencje. Zaczynam pytać się ichm. panowie posłowie mają per verbum quare: czemu przeciwko konstytucyjom przeszłego sejmiku exorbitatum.

21. Dlaczego Tatarów in viscera Regni [z] niszczeniem ubogich ludzi i ruiną wielką dóbr szlacheckich w Podole wprowadzono i jeśli pieniądze R.P. na nie dano, aby wrócone były na zapłatę żołnierzowi et cuius consilio ultra consensum Reipublicae zaciągnięte nowe podczas Komisji Lwowskiej byli i pieniądze, jeśli na nie wydano, dowiedzieć się ichm. panowie posłowie mają.

22. Więc też wołoskie szelągi magnam iacturam Reipublicae przynieśli, a sama wołoska ziemia passim udawała, że się to działo ex permissione nonnullarum personarum in Regno degentium, przeto ichm. panowie posłowie seriam koło wniesienia tych szelągów do Polski uczynią inquisitionem i winnych tamże na sejmie confiscatione bonorum et poena capitis karać będą i o to się starać będą, aby ci ichm., którzy od kupców i Żydów na granicach te zabierali pieniądze, restituant do skarbu R.P.

23. Mennice dwie, szelężna i tymfowa, cuius consilio są erygowane i dobre pieniądze za złe przemieniane, urgebunt tedy, aby te mennice zawarte były, a inny sposób do uspokojenia wojsk tamże namówiony.

24. Mandaty cuius itidem consilio in causis ad inscriptionem castrensem et alias quasvis, także in causis successionis et stabiliendi invalidi testamenti in confusionem iurisdictionis przeciwko prawu pospolitemu wydane. Zaczynam ichm. panowie posłowie urgebunt, aby takowe mandaty wydane nie były i na potym wydane, aby nie były prosekwowane, owszem, kasowane et poenam evocationis na takowych założyć.

25. Wielką poniosła R.P. iacturam w zwinieniu [1596] wojska i że półtora miliona według traktatu z wojskiem nie „w linii”, ale tu, pod Lwowem, płacono, a po zapłaceniu magnis civibus Reipublicae rotmistrzostwa i regimenty pobrano, i chorągwie pozwijać kazano, lubo swoje zupełne mieli kompanie, impossessionatis vero mniej capacibus et ignotis pooddawano, przeto spytać się mają i żeby cum honore tymże oddane były, instabunt ichm. panowie posłowie.

26. Meruit to j.w. jm. pan wojewoda sandomierski²⁶⁹, nie tylko sam stawiając częstoć niemałe pułki ludzi wielkim kosztem swym za całość Ojczyzny, także i dostojęństwo J.K.M. p.n.m., lecz ex antecessoribus suis, aby koszty onego i odwagi omni mogły compensari gratitudine. A że jm. zaciągnąwszy wielkim sumptem rajtaryją i czas nie mały z wielkim kosztem onę trzymał, a teraz tę rajtaryją nie tylko że już zwiniono, lecz i generalstwo nad wojskiem cudzoziemskim z łaski J.K.M. p.n.m., za odwagi i koszty przy dostojęństwie pańskim podjęte, konferowane, privata autoritate wzięte jest, a Wranglowi²⁷⁰, immerito, impossessionato, non terrigenae sed extraneo, tak wielki in Republica honor dany. Przeto ichm. panowie posłowie nasi uczynią instancją do J.K.M. p.n.m. i pytać się będą, czemu tanto et tam bene merito civi taki regiment, którym zwykli pospolicie panowie, cives Patrios et bene meritos kondekorować, oraz

²⁶⁹ Jan Zamoyski wojewoda sandomierski.

²⁷⁰ Zapewne Jan Walter Wrangel oberszteljtant.

upraszać będą J.K.M. p.n.m., aby ten koszt na rajtaryją ważony i regiment generalstwa był przywrócony. I serio zlecamy, aby tego nie ustępowali i do innych materyi nie przystępowali, aż prośbą swoją u J.K.M. p.n.m. efficient, żeby ten honor był przywrócony.

27. Oraz za tymże jm. panem wojewodą sandomierskim [1597] wniosą do J.K.M. p.n.m. instancją, ponieważ on, pomnąc na temporum calamitatem i mniej uważając pro bono publico zniszczenie przez wojska w Ukrainie będące włości swoich szarogrodzkich²⁷¹, pawołockich²⁷², koteleńskich²⁷³, rużyńskich²⁷⁴ jeszcze in subsidium Ojczyzny i na zaszczyt całości jej i dostojęstwa J.K.M., jako życzliwy Pana swego civis et senator, proprio sumptu stawiał ludzi dwanaście set na obronę tamtej ściany i województwa braclawskiego przy wojskach J.K.M., i ten lud, tak w dobywaniu fortec, jako i w zatrzymaniu województwa braclawskiego, jako ściany najniebezpieczniejszej od wołoskiej granicy i od Podola, wielkie odwag swych wyświadczył specimina. Zlecamy przeto pokornie prosić J.K.M. p.n.m., aby J.K.M. ten lud obróciwszy na obronę Ukrainy, do komputu wojska w służbie R.P. będącego wpisać i do zapłaty przypuścić raczył, ponieważ dalej, dla zniszczonych i spustoszonych fortun swoich, trzymać go nie może. Oraz i o nagrodę względem spustoszenia włości tamecznych J.K.M. prosić będą.

28. A że privilegia noviter creatis, a jeszcze nie na wojnie (jako prawo każe) nobilibus et indigenis super dignitates varias et officia są powydawane, a starożytna szlachta za nimi do żadnej godności docisnąć się nie może, zlecamy tedy ichm. panom posłom naszym, aby per verbum quare pytali, czemu takowe przeciwko zwyczajowi i prawu wychodzą privilegia i prosić będą J.K.M. p.n.m., żeby takim ludziom nie były nadawane godności, aż in tertio gradu. I oraz de scartabellis reasumować prawo, wyjąwszy tych, którzy są za krwawe ich odwagi creati na wojnie. [1598]

29. Przypomnią i to ichm. panowie posłowie nasi, że na przeszłym sejmie wielka kontradycja względem długu Orszetych²⁷⁵ była, także desideria Wieliczki i Bochni, a przecie ultra consensum wpisane są te desideria w reces sejmowy, przeciwko którym, że zachodziła wielka kontradycja, traktowane być nie mają. Że jednak summa iustitia est reddere unicuique quod suum est, a Orszety towarami, lubo częścią większą zbutwialemi, wygodził R.P. na dług tatarski, zaczyn nie mają ichm. panowie posłowie pozwalać na tak wielki dług, aż przynajmniej iuramento comprobabunt, jako oni towary dobre, niezbutwiałe Ordzie pro Republica w takiej cenie, jako tu w Polsce idzie, a nie wyższej, dawali i nic na nich nie zyskali, a wszystko Ordzie wydali i nic nikomu z respektu jakiego nie dawali. Jeżeliby też przysiąc nie chcieli, tedy połowę długu tego na starostwie knyszyńskim do wytrzymania asecurabunt, to jest non modo obligatorio,

²⁷¹ Szarogród, wieś w woj. wołyńskim (ob. Шапропод miasto obwodowe w rej. winnickim, Ukraina).

²⁷² Pawłocz, wieś w woj. kijowskim (ob. Паволоч в обw. i rej. żytomierskim, Ukraina).

²⁷³ Kotelnia (Stara Kotelnia), wieś w woj. kijowskim (ob. Стара Котельня в обw. żytomierskim, rej. andruszowskim, Ukraina).

²⁷⁴ Wł. Różyn, miasto w woj. kijowskim (ob. Ружин в rej. różyńskim, obw. żytomierskim, Ukraina).

²⁷⁵ Dług sukcesorów Wilhelma Orsettiego na sejmie 1662 r. znalazł się w recesie, zob. „Reces do drugiego sejm” (Vol. const., t. 4, vol. 2, s. 222).

lecz per extenuationem, quasi per arendam, cum consensu ordinum, że za pewne lata ten dług sobie wytrzymają. W czym stosować się mają do prawa de non obligandis bonis regalibus et castris principalioribus.

30. Więc też ichm. panowie posłowie nasi dowiedzieć się mają, jeśli z metryki wielkiej koronnej eliminowana manifestacja od ichm. panów senatorów i obywatelów niektórych W.Ks.L. zanesiona, jako R.P. szkodliwa i obiena narodom. Spytać się mają, czemu dotąd nie eliminowana, ponieważ już jest per constitutionem de reassumptione iurium de libera electione (która osobliwie stanęła z osobliwej łaski J.K.M. p.n.m.) skasowana et urgebunt, aby in facie ordinum Regni oryginał był zdrapany i z ksiąg eliminowany. [1599]

31. Doszło to nas wiedzieć, jakoby ex senatus consulto miała coniunctio armorum stanąć z różnemi postronnemi narody i wojskami, i zaciągi jakoby miały być pozwolone ultra consensum Reipublicae. Instabunt tedy, aby te coniunctiones nie działy się in scia Republica, gdyż, z łaski Bożej i za szczęśliwym panowaniem J.K.M. p.n.m., może J.K.M. dać odpór nieprzyjacielowi polskim wojskiem samym et propriis viribus, aby się przez to nie ukazywała nuditas jaka virium nostrarum nieprzyjaciołom naszym.

32. In quantum by też nadzwyczajną gwardyją J.K.M. lud jaki miał być w bliskim około Warszawy trakcie podczas sejmu, tedy zlecamy to ichm. panom posłom naszym, aby do żadnej materyjej traktowania nie przystępowali, ażby ten lud oddalony był. Także ichm. panowie senatorowie, w proporcjonalnych aby się tam zjeżdżali pocztach do konsul[t]acji sejmowych.

33. Spytają też ichm. panowie posłowie nasi, czemu z kancelaryjej J.K.M., po skończeniu czasu cłom generalnym naznaczonego, wydano privilegium na cła w Brześciu Litewskim, za którym wielkie egzakcje wybierano cum summa aggravatione wielu obywatelów koronnych i prosić mają, aby ten przywilej był kasowany i to myto cum duplici refusione et poenis ducentarum marcarum ukrzywdzonym wrócone było. O co forum w najbliższym grodzie koronnym ma być naznaczone.

34. Ciężko nam przychodzi słuchać od braciej naszych, jako jm. pan wojewoda mścisławski²⁷⁶ pasierba swego, pana sędzica Trubeckiego, wydał do Moskwy i sprawa o eliberacyją jego od nieboszczyka pana Sołtyka²⁷⁷ instituta na sejm za śmiercią jego indecisa manet. Przeto prosić mają ichm. panowie posłowie nasi, aby ta sprawa zaraz po sprawie jejm. paniej Gąsiewskiej²⁷⁸ sądzona była, ażeby jm. pan wojewoda za ten występki był karany, sine omni protractione.

35. A że niektórzy rebelles et infames ex gratia J.K.M. p.n.m. i R.P. ad protectionem principis et Reipublicae są przyjęci cum hac cautella et conditione, [1600] ut hoc beneficio non abutantur et modeste se gerant, przeto jeśli abuti hoc beneficio J.K.M. i R.P. i wdawali się w nienależące sobie munia, albo raczej aliquas dissentiones, urgebunt ichm. panowie posłowie nasi, aby ta protekcja cassata była, jeżeli się indebite et immodeste zachowują takie osoby.

²⁷⁶ Mikołaj Walerian Ciechanowiecki wojewoda mścisławski.

²⁷⁷ Bazyli Sołtyk podczaszcy czernihowski, syn Pawła Sołtyka.

²⁷⁸ Magdalena z Konopackich Gosiewska, podskarbina i hetmanowa lit.

36. Iż nas dochodzą słuchy, jakoby suma na Żywcu miała być ustąpiona osobie pewnej, która niepodległa *aequalitati iuris et poenae*, zlecamy ichm. panom posłom naszym, aby się o tym pytali i znosili cum tota Republica, upraszając J.K.M. aby się przeciwko prawu nic w tej sprawie nie działo.

37. Suma cztery kroć sto tys. i potym druga, 75 tys. zł od panów egzaktorów pewnych województw przez skarb w monecie grubej, to jest w talerach twardych, ortach i półtorakach wzięta, a na tynfy, to jest ortów złotych przebicie obrócona, z czego, iż pożytek wielki miał być R.P., który aby cedat in commodum onej, dojrzeć tego mają ichm. panowie posłowie i wiele z tego accrevit pożytku.

38. Przy tym 72 tys. kupcom za fanty dane dobremi pieniędzmi przez jm. pana podskarbiego wzięte, a zaś tymfami płacone, tedy i ten zysk nie jm. panu podskarbiemu, ale R.P. powinien cedere, takse zaś fantów tych ukazać powinien jm. pan podskarbi.

39. Ponieważ ichm. panowie komisarze do zapłaty wojsku naznaczeni in sua distributione pieniądze R.P. mieli i niemi skarbowi płacić rozkazowali, przeto jeśli z ichm. na ten sejm był który obrany posłem, a byłaby jaka obiekcja onemu z początku sejmu zadana, tedy urgebunt ichm. panowie posłowie nasi, aby się pierwej in objectis w izbie poselskiej sprawili, a potym, in quantum patebit innocentia jego, dopiero zasiadał.

40. Przeszła Komisja Lwowska postanowiła z wojskiem przez traktat [1601] wolborski na ośmi milionach z fantowym i na dziewiątym na cłach, tak J.K.M. i ekonomicach, jako i R.P. przez wojsko także w szwedzkich pieniądzach wziętych, przeto ichm. panowie posłowie circa calculationem dowiedzieć się o tym dziewiątym milionie, jeśli by co z niego nie mogło cedere jakiej sumy na zapłatę terazniejszemu wojsku, w czym fide ichm. obligamus.

41. Więc że w zasłużonych sumach mianowani ichm. panowie komisarze facilitando długi R.P. wojsku należące, siła dóbr J.K.M. i R.P. sumami onerowali, ad extenuationem jednym quatuor, a drugim quinque advitalitatibus, przeto consulendo, ne bona regalia diuturnitate temporis nie obracały się w dziedziczne, mają ichm. panowie posłowie, zniósłszy się z innemi województwy wynaleźć taki sposób, żeby successores modernorum tenutarium post fata każdego novo donatorio nie ustępowali, aż tę sumę wytrzymają per extenuationem, czego skarb zaraz po śmierci tenutarii dojrzeć i kontrakty o arendę fideliter spisować będzie powinien.

42. Siła na tym R.P. należy, aby wiedziała o paktach tak dawnych, jako i terazniejszych, z różnemi postronnemi pany zawartych, osobliwie o paktach dawnych moskiewskich, których in volumine legum nie masz. Przeto dowiedzą się ichm. panowie posłowie nasi o tych paktach, które R.P. wielkim kosztem z carem moskiewskim²⁷⁹ przez śp. jm. pana [Gabriela] Stempkowskiego kasztelana braclawskiego, jm. pana [Adama] Kisiela wojewodę kijowskiego, posłów wielkich i innych wszystkich odprawowała, i które są odebrane po śmierci śp. jm. pana wojewody mazowieckiego²⁸⁰ od małżonki i sukcesorów jego, gdzie są et instabunt, aby były przetłumaczone i w druk podane, i do grodów wszystkich województw przy konstytucjach przesłane. Także i pakta inne, których in volumine legum nie masz, ani R.P. o nich constat. [1602]

²⁷⁹ Aleksy I Michajłowicz car moskiewski.

²⁸⁰ Stanisław Sarbiewski wojewoda mazowiecki, podpisał traktat w Niemieży z Rosją w 1656 r.

43. A że klejnoty R.P. pospołu z Koroną są z Lubowli²⁸¹ przez jm. pana podskarbiego koronnego do Krakowa przewiezione i tam deponowane, drugie zaś w rękę wielu ichm. zostają (jako to też komisya testatur), zaczym ichm. panowie posłowie urgere mają u jm. pana podskarbiego koronnego, aby registra wszystkich klejnotów R.P. przepisane, które propter aeternam memoriam do grodu naszego przywiozłszy, ichm. panowie posłowie podać mają. A co się tknie klejnotów w rękę różnych ichm. zostających, na które dekreta komisarskie zaszyły, przeto ichm. panowie posłowie uczynić instancją do J.K.M. p.n.m. mają, aby rozkazał jm. panu instygatorowi koronnemu na przyszłym sejmie iure mediante, nie folgując nikomu, wystąpić. Które klejnoty odszukane, do skarbu R.P. przy stróżach przysięgłych skarbu koronnego, oddane być mają.

44. Jako tylko stanu szlacheckiego wolność za odważną dzielnością onego krzewić się poczęła, tak zaraz na początku plebeium statum od niego spreparowawszy i stan szlachecki do dzieł rycerskich i do rozszerzenia Ojczyzny i chwały Bożej, a statum plebeium ad artes mechanicas aplikowawszy, wszystkie też beneficia, honesta et licita, primarie przy dworze pańskim jako i wszędy per regnum, ad sustentandum et alendum statum nobilitarem antecessores nasi fundowali i erygowali, przeto ichm. panowie posłowie nasi, stosując się do dobrowolnej J.K.M. p.n.m. w propozycyjej wyrażonej o wolnościach naszych obietnice (ponieważ to z ryzy przez niedbałość nasze za traktowaniem wojen wypadło), upraszać mają J.K.M., aby od skarbu i od innych wszelakich [1603] miejsc, na których by szlachta promoveri mogła, plebei oddaleni, a na to miejsce szlachta przyjęci et promoti byli. Aby stan szlachecki swoje miał pomnożenie za przystępem do dworu i do wszelakich per consequens godności, o co też i jm. pana marszałka koronnego ichm. panowie posłowie nasi upraszać mają, aby ten punkt swój skutek otrzymał.

45. O indygenach iż konstytucya przeszłego sejmu 1662 anni²⁸² wszystkim, którzykolwiek in regno indygenaty otrzymali, terminum comparendi na tym sejmie naznaczyła et praestandi fidelitas iuramenti et producendarum possessionum, przeto urgebunt ichm. panowie posłowie nasi, aby ta konstytucya skutek swój otrzymała i tego ustępować nie mają, aby każdy z nich był fidei orthodoxae catholicae Romanae.

46. Wiele należy wszystkim nam, aby skrypta wszystkie ad archivum ab anno 1653 na sejmie i na Komisyyej przeszłej Lwowskiej czytane, aby na sejmie produkowane były. Urgebunt przeto ichm. panowie posłowie nasi, aby te wszystkie skrypta et in volumen legum inserowane zostały, a które są przeciwko prawu, aby były kasowane i żeby miejsce hinc archivio in Republica per legem designatum było.

47. A że i Kamieniec Podolski najprzedniejsza jest w R.P. forteca i najpotrzebniejsza, a zatym najpodleglejsza periculis, przeto ichm. panowie posłowie nasi z innymi ichm. pany posłami de securitate tej fortecy zniósłszy się, securitatem jej obmyślą z podatków tamecznych i komisyyej R.P. w Kamieńcu Podolskim odprawionej. O której komisyyej relacją uczynić ma jm. pan kasztelan lubelski²⁸³, o którą instabunt ichm.

²⁸¹ Lubowla (Stara Lubowla), miasto na terenie Spisza (ob. Stará Ľubovňa, miasto powiatowe w kraju preszowskim, Słowacja).

²⁸² Konstytucja sejmu 1662 r. „O indygenach przeszłych sejmów” (*Vol. const.*, t. 4, vol. 2, s. 217).

²⁸³ Stanisław Widlica Domaszewski kasztelan lubelski.

panowie posłowie nasi i co by w niej potrzebnego widzieli, referent na sejmiku relationis et instabunt, aby ta komisya inter constitutiones inseratur. [1604]

48. Lustratorowie do dóbr K.J.M. i R.P. na potym, gdy będą wysyłani, urgebunt ichm. panowie posłowie nasi, aby przy ichm. panach senatorach sześć z obywatelów dygnitarzów i urzędników ziemskich naznaczeni byli i żeby jedno województwo obywateli drugiego województwa lustrowali, na przykład województwa naszego bełskiego z województwa ruskiego obywatele, a województwo ruskie obywatele naszego bełskiego, przy ichm. panach senatorach aby lustrowali, et sic per consequens. A że ichm. panowie lustratorowie, podjąwszy się lustracyjej, brali na się inne munia, a zatem nie sami przez się, lecz per varias personas, abo przez jednego z między siebie lustracyje odprawowali, przeto konstytucyją warować, aby każdy na potym lustrator z konstytucyjej naznaczony nie mógł być na sejm posłem, ani na Trybunał deputatem, aż całe pokaże kwit, że satisfecit muneri suo i lustracyją do metryki oddał. A terazniejszych za to karać, jeśli jeszcze nie odprawili funkcyjej swojej, gdyż certitudinem kwarty R.P. mieć dlatego nie może.

49. Ponieważ dotychczas do pakt z Moskwą nie przyszło, przeto jeśli instrukcyją do traktowania z Moskwą koncypować będą, urgebunt ichm. panowie posłowie nasi, aby przy koncypowaniu onej był jeden naszego województwa poseł, aby dojrzał tego, żeby nie były dobra R.P. i W.Ks.L. oddawane, ani sumy na dobra R.P. nieprzyjacielowi wnoszone, jako się stało w paktach szwedzkich i pruskich.

50. Wielką i nieoszacowaną ponosi szkodę R.P. przez podniesienie w niezmierną cenę towarów różnych kupieckich, co się dzieje dla ustawicznych wojen, i że [1605] komisya de pretiis rerum nie bywa, a nie mniej i dla nowej, złej w R.P. monety, zazczym reasumować mają ichm. panowie posłowie nasi, zniósłszy się z innemi ichm. kolegami swemi, konstytucyją anni 1643²⁸⁴ i komisyją de pretiis rerum namówią i do skutku przywiodą.

51. Oraz domówić się mają, aby monopolia niedawno (kos i tabaki, i innych towarów) skasowane i zniesione, i jako dawnym prawem zakazane było.

52. A iż dotychczas privati wielkie mieli i mają ex istis monopolis kos i tabaki et aliorum intratę, przeto ichm. panowie posłowie nasi domówić się mają, aby ci, którzy te monopolia exercent i ci, ex cuius consensu też monopolia exercebantur, per seriam inquisitionem propalati i żeby convicti będąc lugeant poenas restitutionis wszystkich zysków, a oraz cum triplici refusione jeśli szlachcic, a jeśli plebeius, confiscationis bonorum omnium et poena capitis.

53. Inquirant, kto był autorem monety tymfowej, to jest ortów nowych złotych i tak barzo ładajakich, i co za pożytek accrevit z tej monety Reipublicae, i pytać się serio o tym będą ichm. panowie posłowie nasi i znosić się w tym punkcie z innymi ichm. kolegami swemi, posłami z innych województw.

54. Szelągi wołoskie, które do Polski weszły cum iactura R.P., ponieważ sami powie-
dają Wołochowie, że to się stało za radą pewnych osób in Regno, za co wielkie wzięli

²⁸⁴ Konstytucja sejmu 1643 r. „Kommissya de pretiis rerum et inductis z uchwały sejmu walnego dnia 27 miesiąca maja, roku 1643 w Warszawie, przy boku J.K.M. odprawowana i postanowiona” (*Vol. const.*, t. 4, vol. 1, s. 66-70).

honoraria, a lud popolity do ostatniej przywiedli ruiny, intimabunt ichm. panowie posłowie R.P., ut ineant modum lubo przez posta do Porty, lubo per alia media, ponieważ Wołochowie passim mówią, że authentica documenta [mówią], kto był motorem do robienia tych szelągów, a tak accedere może wielka suma R.P., gdy gospodar siebie ekspurgując wyda tych, którzy jego do robienia tej monety, a R.P. do nieznośnej przywiedli szkody.

55. I to ad commodum Reipublicae accedere może, iż Amorety²⁸⁵, ponieważ [1606] publicznym był zdrajcą i wielkie R.P. uczynił szkody, i lubo był na garło sądzony, przyrodzoną jednak umarł śmiercią, a jm. pan podskarbi koronny na kilkakroć sto tys. wziął po nim, aby tedy to wszystko oddał R.P., instabunt ichm. panowie posłowie nasi.

56. Constat nam też i to, że jm. pan Biana pisarz skarbu koronnego importare powinien był zł 20 tys. ratione przypuszczenia osoby swej do klejnotu preeminencyjej szlacheckiej, aby tedy przy słuchaniu rachunków intenti byli ichm. panowie posłowie nasi i na to, gdzie się ta suma obróciła.

57. A żeśmy też i to z relacyjej jm. pana komisarza naszego do przeszłej Komiszyjej Lwowskiej naznaczonego wyrozumieli, że z miast pruskich ratione subsidii charitativi nihil est do skarbu R.P. importatum, tedy i o tym quam diligentissime pytać się będą ichm. panowie posłowie nasi i ante omnia dojrzyć tego, aby miasta takowe, które się niczym do tego podatku R.P. nie przyłożyli, na równo z innemi hoc in passu koekwowane zostały.

58. Od ichm. duchowieństwa, że też barzo nieznaczna importowana suma do skarbu R.P. ratione eiusdem subsidii, tedy i o tym zniósłszy się ichm. panowie posłowie nasi z innymi ichm. panami posłami górnych województw, serio expostulabunt od ichm. primatibus osób duchownych, czemu tak mała oddana od ichm. suma.

59. Precipue z j.o. ks. jm. biskupem krakowskim²⁸⁶ et privatim serio conferent ichm. panowie posłowie nasi et publice expostulabunt, czemu z księstwa jm. siewierskiego, uti nobis est relatum nieoddane to subsidium, a jm. ksiądz biskup krakowski primarie et primus niemal był inventor^b et motor^b huius subsidii.

60. Ratione etiam eiusdem subsidii conferent et privatim et publice ichm. panowie posłowie nasi i z ichm. pany urzędnikami, że się ichm. ratione urzędów swoich nie przyłożyli też, jako byli powinni, według opisanja sejmowego i instruktarza de hoc subsidio, a jeżeliby kto z ichm. allegaret, że oddał, o prezentowanie kwitów instare mają ichm. panowie posłowie nasi. [1607]

61. Przy tejże expostulacyjej de hoc subsidio exigent rationem ichm. panowie posłowie nasi et ab exactoribus, którzy byli powinni odbierać hoc subsidium ode dworów Królestwa ichm., tam ab officialibus, jako i od innych prywatniejszych osób.

62. Dochodzi też nas to wiedzieć, że panowie gdańszczanie na gruncie puckim wzięwszy okręt, na którym jm. pana [Hieronima] Radziejowskiego, jako już impedimenta swoje uprzątającego, rzeczy i suppellex domestica na kilkakroć sto tys. było, krom inszych po Slibembachu mobilium, dotychczas ani się K.J.M. i R.P. nie rachują, ani Pucka, na którym sumę sobie pretendują ex his mobilibus wytrącone być może,

²⁸⁵ Zapewne Andrea Amoretti mieszczanin lwowski.

²⁸⁶ Andrzej Trzebicki biskup krakowski.

nie wracają, ani jm. panu Radziejowskiemu żadnej nie czynią satysfakcyjej. Tedy zlecamy to ichm. panom posłom naszym, aby inquant rationes, jako by to, co wzięli, per comissionem elucidatur i żeby ciż komisarze mieli facultatem, z pany gdańszczany się porachowawszy, eximendi Pucka, a in quantum by refractarie stawały przy J.K.M., aby finalis egzekucya zostawała i tamże proportionales jm. panu Radziejowskiemu za te szkody jego satysfakcyja obmyślona była.

63. Względem sreber, któremi się kościoły in necessitate Reipublicae przyłożyły ad exsolvenda onera Reipublicae, czasów, da Bóg, szczęśliwych na Ojczyznę naszą, postarać się o to R.P. będzie chciała, aby rekompensa należyta Ecclesiae być mogła.

64. Per deputatos aby nic nie traktowano, bo to jest rzecz sensim Rempublicam znosząca i a pluribus ad paucos przenosząca, ichm. panom posłom naszym iniungimus.

65. Więc że też omnes novitates in Republica periculosae, obligamus ichm. panów posłów naszych, aby nic nowego, na sejmikach nie trutynowanego et legibus contrarium, nie przynosili, w czym stricto voto fides et conscientia ichm. panów posłów naszych obstringitur.

66. Correctura iurium per constitutionem novellam reassumatur et ad effectum tandem reducatur, żeby procesa skrócone były, wszelkim i oto sposobem starać się będą ichm. panowie posłowie nasi. [1608]

67. A iż temi czasy zageściły się importunae vexae tak dalece, że ani honor, ani substancyja ludzka dla niespokojnych et lites vexosas promowujących ludzi nie może być in tuto et tranquillo, gdy contra omnem iustitiae et aequitatis rationem et contra omnes praescriptiones wąż się iura et inscriptiones iuste et legitime recognitas per actiones suas vexosas infringere i substancyjom ludzkim discrimen attentare. Przeto ichm. panowie posłowie nasi, praeccludendo viam takowym weksom niesłusznym et communi integritati bonorum suorum praecustodiendo, serio na tym przyszłym sejmie procurabunt, aby poena evocationis na tysiąc grzywien parti et iudicio tandem na takowych podniesiona była.

68. A że panowie officiales castrenses według statutu iurati et possessionati mają być, tedy i to utwierdzą ichm. panowie posłowie lege publica, żeby ichm. panowie starostowie sądowi takowych do sądów grodzkich akomodowali, którzy by incolae possessionati byli. A de salariis et iuribus cancellariae reassumi mają konstytucyje habita ratione temporum praesentium et pretii rerum omnium, żeby i kancelaryja słuszne ukontentowanie prac swoich miała i szlachta agrawacyi nie cierpiała.

69. Rewizyja łanów, aby per constitutionem naznaczona była, a revisores z obywatelów województwa naszego iurati aby byli, et hoc per legem, aby constitutum sit, starać się i o to będą ichm. panowie posłowie nasi. Która rewizyja, gdy będzie w którym województwie odprawiona, actis inseratur z podpisami rewizorów iuratorum rąk.

70. Jako wielce rzecz potrzebną opatrzyło było stare prawo i dawny zwyczaj, po województwach popisy gotowości szlacheckich do okazyjej wojennej, tak i natenczas aby też popisy do skutku przychodziły zwyczajnych czasów, tu u nas w województwie [1609] bełskim na tydzień przed Święty Zielonemi obwarować i to albo per novellam constitutionem, albo per reassumptionem dawniejszych konstytucyjej tenebuntur ichm. panowie posłowie nasi, sub poenis na tych, którzy by stawać nie mieli do tych

popisów in tempore praesignato i na panów officialistów, per quorum negligentiam, żeby w którym województwie popisy dochodzić czasu swego nie miały.

71. Instrukcje J.K.M. na sejmiki przedsejmowe, aby wcześniej do podkomorzych albo do kancelaryj w starostwach sądowych przynoszone i stamtąd, aby tempestive także ad notitiam szlachcie podawane były et hoc efficere mają staraniem ichm. panowie posłowie nasi.

72. Po szczęśliwym, da Bóg, skończeniu sejmu, aby zaraz drukowano konstytucje, tempestive o to starać się mają ichm. panowie posłowie nasi i aby z konstytucyjami drukowanymi na sejmik relationis do województwa powrócili, omnem curam et hac in parte adhibeant ichm. panowie posłowie nasi.

73. Primarie vero starać się o to mają ichm. panowie posłowie, aby na początek sejmu wszyscy czterech zjechali i continui do konsultacyi sejmowych bywali, a post expirationem niedziel sześciu do sejmowania naznaczonych, aby w żadne już konsultacje w izbie poselskiej ani w senatorskiej nie wchodzili, gdyż to per expressum deklaruje województwo nasze ichm. panom posłom swoim, że im tylko na niedziel sześć daje potestatem consultandi et concludendi, quidquid boni censuerint ad bonum Reipublicae, która onych potestas et facultas po sześciu niedzielach od początku sejmu evanescere ma.

74. Amnestia wojsku związkowemu, jako przeszłej Komisyj przyobiecana, tak i natenczas aby to konstytucją exprimatur, według skryptu na przeszłej Komisyj Lwowskiej w tym spisane go efficere i to conabuntur ichm. panowie posłowie nasi mają.

75. Starostwo barskie jako z dawna przy buławie wielkiej konferowane bywało, tak i teraz o to prosić ichm. panowie posłowie mają J.K.M., aby i teraz, i na potem starostwo to barskie od buławy wielkiej alienowane nie było, co aby przez konstytucją [1610] wyrażono, starać się o to mają ichm. panowie posłowie nasi.

76. Asygnacje na dobra szlacheckie aby żadne a quavis ratione prowiantów żołnierzowi nie wychodziły, reassumantur omnes hac pro in parte constitutiones additis et pro tunc et ex praemissis poenis na takiego, kto by manifeste eo modo aggravare chciał stan szlachecki i dobra ziemskie.

77. Ponieważ też to manifeste constat, że przez to ujma wielka jest prowentów R.P., że królewsczyzn siła cesserunt w dziedzictwa, na co i protestacje w różnych zaszły grodach, domawiać się tego ichm. panowie posłowie będą, aby te wieczności przez konstytucją zniesione były.

78. Dystrybucja urzędów aby słusznym procederem odprawowała się, upraszać i o to J.K.M. p.n.m. ichm. panowie posłowie mają, żeby kilkom jeden nie był dawany urząd, ani z okienkami żeby in antecessum nie wychodziły przywileje, i żeby vivente uno drugi wakansów po nim nie upraszał.

79. Horrendum exorbitans zabój nieboszczyka sławnej pamięci jm. pana [Wincentego Korwina] Gosiewskiego podskarbiego oraz i hetmana, marszałka komisyj przeszłej wileńskiej, jako jest w Ojczyźnie naszej niesłychany, tak musi być barzo nam żaloszny, przeto tantum scelus et enorme facimus, by na tym sejmie sądzone przed wszystkimi sprawami ex speciali registro było, żeby iustam ci scelerati otrzymali animadversionem, instabunt serio ichm. panowie posłowie nasi.

80. A co się tknie innych egzorbitancji, tedy ichm. panowie posłowie nasi stosować się będą in toto do instrukcji drugich województw i które słuszne będą, promotebunt.

81. Nie przez jedno wojsko przechodzące zniszczone jest województwo nasze, a osobliwie jednak przez wojsko cudzoziemskie pod Cudnów idące i przez lokacje wojska w województwie naszym bełskim podczas przeszłej Komisji Lwowskiej. A że mamy asekurację J.K.M. [i] ichm. panów wodzów wojskowych, iż prowiant ten wojsku pod Cudnów idącemu dany na 20 tys. złp wynosi, miał być potrącony w zasługi onym, zaczym ichm. panowie posłowie nasi urgebunt, jakoby te 20 tys. złp przynajmniej z sumy wojsku cudzoziemskiemu [1611] na klejnotach asekurowanej były w zasługach wytrącone. A zaś o te prowianty, które teraz wojsko z dóbr szlacheckich wybierało, także J.K.M. i duchownych najmniej na taką sumę wynoszące prowianty w zasługi temuż wojsku pobożnego związku były potrącone.

82. Ponieważ na teraźniejszym sejmiku kontrowersja nie jest uspokojona, dla naśladości materji barzo poważnych R.P., ichm. panów chorążych grabowieckiego²⁸⁷, horodelskiego²⁸⁸ i buskiego²⁸⁹, strony miejsca i wotum ichm., przeto aby nie cierpieć dalej remoram, zlecamy ichm. panom posłom naszym, aby instancją uczyniwszy za ichm. do K.J.M. i R.P., efficiant aby miejsca przez konstytucją, da li Bóg, przyszłą mieli ad instar województwa lubelskiego i powiatu łukowskiego według preminencyi każdego powiatu. O co ichm. bratersko prosimy, aby już nam indecisa istam materiam, która zawsze trudnić zwykła sejmi, nie przywozili, a in quantum by aliquo fatali, strzeż Boże, casu ta konstytucja nie stanęła, tedy od K.J.M. przynajmniej deklaracją jaką nam per privilegium efficiant, aby już pewne miejsca swoje mieli.

83. Rozgraniczenie województwa bełskiego z ruskim, wołyńskim jest barzo potrzebne, przeto ichm. panowie posłowie nasi prosić będą J.K.M. p.n.m., aby komisja była iuxta constitutionem 1647²⁹⁰ wyprawiona do rozgraniczenia tych województw.

84. Więc województwo nasze, iż podatki na sejmie in anno 1662 od województwa naszego deklarowane, to jest poborów trzy raty, pierwszą poborów 10, drugą poborów 6, trzecią poborów 6 iuxta taryfam a. 1629, tudzież podymne dwoje cum abiuratis na różne skarbowe asygnacje wypłaciło przez ręce poborcy naszego, jm. pana [Jana] Izdebskiego pisarza ziemskiego buskiego, który kwitu generalnego od skarbu R.P. [1612] jeszcze nie otrzymał. Tedy ichm. panowie posłowie nasi promotebunt et curabunt, aby od jm. pana podskarbiego koronnego, tak na pomienione pobory, jako i podymne dwoje cum abiuratis województwu naszemu kwity byli wydane. Poena peculatus o podymne na Trybunale Radomskim na poborcy naszym równo z innymi poborcami otrzymana, aby była constitutione zniesiona, in verificationem zaś wypłacenia pomienionych podatków ichm. panowie posłowie nasi ex formato iudicio województwa na-

²⁸⁷ Andrzej Orzeszko Czarnołoski chorąży grabowiecki.

²⁸⁸ Mikołaj Dramiński chorąży horodelski.

²⁸⁹ Jerzy Piwo chorąży buski.

²⁹⁰ Konstytucja sejmu 1647 r. „Rozgraniczenie województw ruskiego, bełskiego, wołyńskiego” (*Vol. const.*, t. 4, vol. 1, s. 107).

szego informacją cum omnibus requisitis na sejmik wezmą. Przy której ichm. panowie posłowie ad verificationem do skarbu i pomienionego poborcy naszego posyłamy.

85. Nagroda zasług j.w. niegdy jm. pana Stanisława Sarbiewskiego wojewody mazowieckiego od R.P. accedere omnium ordinum consensu w konferowanym jemu i potomkom jego iure emphiteutico do lat sześćdziesiąt na Miączynie²⁹¹ z młynem i stawem czehlatyńskim z przyległościami per constitutionem publicam obwarowana jest, a że post fata jego per rescripta privata ad malam informationem kancelaryjej koronnej vocatur in dubium constitutio 1658²⁹², przeto adlaborabunt ichm. panowie posłowie nasi, żeby pozostali potomstwo, Rafał i Jakub Sarbiewscy, tak dobrze zasłużonego ojczyźnie senatora, w prawie swoim więcej ni od kogo nie byli inkwietowani, i ta konstytucja aby ullatenus nie była inwalidowana, i żeby privilegia z kancelaryi koronnych przeciwne konstytucyjom nie wychodziły.

86. Uczynią instancją ichm. panowie posłowie nasi do J.K.M. i R.P., aby mandatai nie pociągano na sejm o dobra ziemskie i dziedziczne, które vim sapiunt alienationis et ex hereditationis a successoribus legitimis et naturalibus, a zwłaszcza gdzie haereditas mere paterna non acquisita bona.

87. Ażeby testamentami, jako nie wolno, tak i nie bywało wolno ex hereditare bratu jednemu drugich braciej et per consequens wszystkich in quocunque gradu sanguinis zostających, a [1613] jeżeliby takie alienacje per testamenta bonorum immobilium stać się miały, aby nullitatis byli, a zwłaszcza które sine solennitatibus iuris uczynione, aby takie totaliter kasowane były in omnibus circumstantiis clausulis, quo etiam ad bona mobilia.

88. Aby dekreta trybunalskie in causis criminalibus, osobliwie in causa sanguinis et necis, żadnym sposobem na sejmie kasowane albo relaksowane być nie mogły, a jeżeliby per constitutionem jakie w czemkolwiek odmienione, naruszone albo relaksowane być miały, aby takie wszystkie zniesione per constitutionem były, ażeby in suo robore et vigore in causa necis et sanguinis dekreta wszystkie a wszystkie zostawały i ab homicidis, fratricidis, matricidis wykonywane bywały, i były sub rigore iuris w dekretach specificato. Ażeby z tak licentiosos effutores sanguinis indilata executio była, starostowie in onere niech zostają i z takich poenas urgeant, którzy nie staną na egzekucyją przez wydanie uniwersałów swoich. Toć się ma rozumieć i o sejmowych dekretach.

89. A iż panowie rotmistrze wybranieccy nie mają satysfakcyjej w zasługach swych od skarbu ab anno 1658 ad anno 1662, w czem wielką krzywdę mają, osobliwie z województwa lubelskiego, także z województwa naszego, urgebunt tedy ichm. panowie posłowie nasi, aby onym satysfakcja była od pana podskarbiego, a in defectu non satisfactionis, aby panom rotmistrzom wolno było pana podskarbiego do Trybunału pozwać inter causas fisci, o co się sprawić będzie powinien sine beneficio arresti.

90. Desiderium jm. ks. Zbigniewa z Tenczyna Ossolińskiego opata pokrzywnickiego, na tym przyszłym sejmie promovebunt ichm. panowie posłowie nasi, serio instando, aby koadiutoria jm. ks. [Janowi Chryzostomowi Benedyktowi] Gnińskiemu,

²⁹¹ Miączyn, wieś w pow. grabowieckim (ob. w pow. zamojskim, woj. lubelskim).

²⁹² Konstytucja sejmu 1658 r. „Opatrzanie iurydyki grabowieckiej” (*Vol. const.*, t. 4, vol. 1, s. 412-413).

opatowi wągrowieckiemu na toż opactwo pokrzywnickie stante vita jm. [1614] ks. Ossolińskiego *nullo iuris titulo służąca, per legem publicam* była *annihilowana et pro irrita deklarowana, ex his rationibus pro parte* jm. ks. Ossolińskiego *militantibus*. Naprzód, że jm. ks. Gniński, będąc *abbas infulatus Wągrowiecensis, per incompatible* drugiego opactwa *administrare vetantibus canonibus* nie może; druga, że ta *koadiutoria per solum compulsum* jm. ks. generała *ordinis cisterciensis*, a nie *per consensum* jm. ks. opata *usurpatur* przez jm. ks. Gnińskiego; *tertium est*, że jm. ks. Gniński na tę *koadiutoriā* nie otrzymał żadnej *elekcyjnej*. *Quibus obstantibus procurabunt* ichm. panowie *posłowie nasi, aby viva vox ordinum Regni provideat indemnitati* jm. ks. Ossolińskiego *przez zniesienie tej koadiutoryjnej, nulliter et praeiudiciose* jm. ks. Gnińskiemu *służącej*.

91. Lubo się ichm. panowie *egzaktorowie nasi subsidii generalis* dostatecznie na przeszłej Komisyjce Lwowskiej *wyrachowali i sumę, jaka od województwa proveniebat, do skarbu wnieśli, kwit wypłaconej asygnacyjnej otrzymali, nadto dosyć czyniąc deklaracyjom generali Radomiensi omnem curam in exactione adhibuerunt, przeto instabunt* ichm. panowie *posłowie nasi, aby im już kwit generalny był dany i do dalszych kosztów jakich nie byli przywodzeni*.

92. Dzieje się też to *cum praeiudicio iustitiae et iurisdictionis*, że gdy *sententia* przez sędziego *ferowana* nie *ad placitum* którejkolwiek stronie przypadnie, zwykli więc niektórzy *ratione ducti, iudices et iudicata* ich, tam *privatim, quam publice laedere et arguere* i różnemi *karmić kontemptami, zaczym za staraniem* ichm. panów *posłów naszych* ma się to *obostrzyć lege publica, aby takowa laesio, tam maioris, quam minoris subsellii iudicum, która oppressionem iustitiae redolet, sessione turris elluatus, praevia o to convictione in quocunque iudicio et officio*. [1615]

93. Wioska do uchańskiego probostwa²⁹³ nazwana Wolica²⁹⁴, z kilką chłopów w Wysokiem²⁹⁵ do używania proboszczowi od pobożnych fundatorów *naznaczona, z której proventus na trzymanie kapłanów i sług kościelnych in augmentum chwały Bożej, od stanowisk zimowych uwolniona być ma, a to per constitutionem obwarowano, ichm. panowie posłowie nasi starać się będą. Także i wioska Staje²⁹⁶ nazwana panien zakonnych bełskich reguły Dominika św., ut eadem gaudeat libertate, i to omni promovebunt diligentia*.

94. Fundacyja probostwa Hotcza²⁹⁷ od sławnej niegdy pamięci jm. ks. [Andrzeja] Lipskiego biskupa krakowskiego, aby od tychże *asygnacyi prowiantów żołnierzowi i od stanowisk wszelakich wolna była, jako antiquitus bona terrestria, obwarować i to constitutione tenebuntur* ichm. panowie *posłowie nasi*.

²⁹³ Wł. Uchanie, wieś w z. chełmskiej (ob. w powiecie hrubieszowskim, woj. lubelskim).

²⁹⁴ Wolica parafia Uchanie, miejscowość niezidentyfikowana. Być może chodzi o Wolicę Uchańską (ok. 9 km na pld-wsch od Uchań), wieś w pow. grabowieckim (ob. w pow. zamojskim, woj. lubelskim).

²⁹⁵ Wysokie, wieś w pow. grabowieckim parafia Uchanie (ob. w pow. hrubieszowskim, woj. lubelskim).

²⁹⁶ Staje, wieś w pow. bełskim (ob. Craibka w rej. sokalskim, obw. lwowski, Ukraina).

²⁹⁷ Chotcza, wieś w woj. sandomierskim, w z. radomskiej (ob. w pow. lipskim, woj. mazowieckim).

95. A że j.w. jm. pan wojewoda sandomierski²⁹⁸ w miasteczku Janowie²⁹⁹, w dziedzictwie swoim, na miejscu cudownem objawienia Najświętszej Panny, klasztor oo. Dominikanów fundował, pewne nadawszy grunty i znowu w Zamościu oo. franciszkanom zapisał zł 6 tys. na Rudzie Sopockiej³⁰⁰, przeto upraszamy ichm. panów posłów naszych, aby się o aprobację tego postarali.

96. Nieboszczyk godnej pamięci jm. ks. [Andrzej] Bzicki oficjał łukowski, scholasteriją w kapitule chełmskiej na domów cztery, to jest panów Bzickich, panów Czarnołoskich, panów Wiśniowskich, panów Żulińskich, którzy się Ciołkiem pieczętują, przeto instabunt ichm. panowie posłowie nasi, aby dla pomnożenia, tak chwały Bożej, jako i tych domów braciej naszej, ta fundacja była aprobowana per constitutionem.

97. Manaster świeżo fundowany zakonu św. Bazylego Wielkiego, założenia Wniebowzięcia Pańskiego rithus graeci w powiecie buskim, we wsi Wolej Derewleńskiej³⁰¹, aby od wszelakich podatków R.P. wiecznymi czasy mógł być uwolniony, starać się o to mają ichm. panowie posłowie nasi. [1616]

98. Jej. panny ksieniej jarosławskiej³⁰² petitum wniesione do koła naszego na pozwolenie kupna wioski jakiej do klasztoru jarosławskiego za pewną sumę, promotebunt ichm. panowie posłowie, aby to klasztorowi temu lege publica pozwolono być mogło, salvis jednak iuribus Ecclesiae et Reipublicae.

99. Instancje. Meruit to z zacnych i wielkich in Republica przodków swoich j.o. ks. jm. [Dymitr] Wiśniowiecki wojewoda bełski, aby wysokie in Republica książęcia jm. zasługi cum dispendio vitae et fortunarum na usłudze J.K.M. p.n.m. i w oczach wszystkiego rycerstwa podjęte, aby J.K.M. p.n.m. i cała R.P. osobiłwy miała respekt, urgebunt tedy ichm. panowie posłowie nasi, aby za znaczne spustoszenie majątności ks. jm. zbaraskich przez wojska R.P. i nieprzyjacielskie, mogła ukontentowaniem ks. jm. być obmyślona nagroda.

100. Wiedząc omnem perseverantiam in statecznej usłudze R.P. w jm. pana chorążego koronnego³⁰³, zlecamy to ichm. panom posłom naszym, aby onego merita, mając prae oculis desolationem przez częste obozy majątności jm. dziedzicznych, J.K.M. p.n.m. i całej R.P. rekomendowali fawory. A że i jaworowskie starostwo nie tylko przez wojska związkowego przechody i konsystencyje, ale i przez gwardyje J.K.M. kollacyjej podczas Komisyje Lwowskiej jest spustoszone, aby te szkody larga gratia K.J.M. nagrodzone być mogły, instare mają. Więc i draganii jm. chorągwi dwie, które w różnych R.P. były usługach, na Komisyje zapłaty nie odnieśli, aby i w tym jm. nie był damnificatus, starać się o to mają ichm. panowie posłowie nasi. [1617]

²⁹⁸ Jan Zamoyski wojewoda sandomierski.

²⁹⁹ Janów, miasto w ordynacji zamojskiej (ob. Janów Lubelski, stolica powiatu, woj. lubelskie).

³⁰⁰ Ruda Szopocka, wieś w woj. bełskim, ordynacji zamojskiej (ob. Hamernia w pow. biłgorajskim, woj. lubelskim).

³⁰¹ Wola Derewlańska, wieś w pow. buskim (ob. Волиця-Деревлянська w rej. buskim, obw. lwowskim, Ukraina).

³⁰² Anna z Kostków (III) starościanka lipińska, ksieni benedyktynek jarosławskich od 1656 r.

³⁰³ Jan Sobieski chorąży koronny, starosta jaworowski.

101. Ks. jm. Michała Korybuta Wiśniowieckiego, który i prześwieatnych przodków domu swego, a rodzica, osobliwie sławnej pamięci ks. jm. pana wojewody ruskiego³⁰⁴, chcąc in heroicis naśladować virtutibus, jawnie bohaterskiego serca (acz młodości swojej) w oczach J.K.M. i wojska wszytkiego w Ukrainie świeżo przeszłej ekspedycyjej wyświadczył specimina, serio zalecić mają ichm. panowie posłowie nasi osobliwej łasce i respektowi J.K.M. p.n.m., aby, póki jeszcze in hostico zostają majątności ks. jm., w miłościwej łasce i pamięci swej J.K.M. p.n.m. mieć go raczył.

102. Jm. pana starosty przemyskiego³⁰⁵ instancyją promotebunt ichm. panowie posłowie nasi, jakoby in laesione honoris sui et praerogative iudicis deputati był ukontentowany, w czym z ichm. panami posłami województwa ruskiego znosić się mają ichm. panowie posłowie nasi i do instrukcyjej tegoż województwa akomodować.

103. Jm. pana [Jana] Lipskiego chorążego bełskiego, jako K.J.M. p.n.m., tak i całej R.P. iż są dobrze wiadome koszty i odwagi krwawe, które w wielu okazjach wojennych chorągwie swoje mając, ochotnie za dostojenstwo J.K.M. i całość R.P.łożył, merentur to, aby omni nagrodzone były gratitudine, przez co i dalsza w każdych do podobnej R.P. usługi będzie rosła w synach koronnych ochota. Zaczem wioska pewna, Jastrzębiec³⁰⁶, za własne pieniądze jm. pana chorążego kupiona, aby iure emphiteutico służyła jm. i potomkom onego do lat sześćdziesiąt, usilnie starać się u K.J.M. i R.P. ichm. panowie posłowie mają, gdyż i obozy wojsk R.P. na dziedzicznych gruntach w dziedzictwie jm. po dwakroć stoczone, do zniszczenia dóbr i ujęcia prowentu nie mniejszą przyczyną były. [1618]

104. Constat to całej R.P., jako majątność jm. pana Piotra Czermińskiego, Piławce³⁰⁷, cum attinentiis suis spustoszone przez stanowienie obozów, zaczem uczynią ichm. panowie posłowie nasi za jm. panem Czermińskim do J.K.M. instancyją, aby względem takowej ruiny substancyjej swojej jakąkolwiek mógł otrzymać consolationem, chociaż primo vacanti z łaski J.K.M. p.n.m.

105. A ponieważ jm. pan łowczy braclawski³⁰⁸ będąc przez konstytucyją³⁰⁹ naznaczonym prowiant magistrem na Kamieniec Podolski iuxta mentem R.P. satisfecit officio suo i kwit generalny, sine ullo appendice, od nieboszczyka śp. jm. pana [Bogusława] Leszczyńskiego podskarbiego koronnego otrzymał, rachunki i rekognicyje wszytkie oddał, tedy instabunt ichm. panowie posłowie nasi, aby jako per constitutionem do tej był naznaczony usługi, tak per constitutionem i kwit otrzymał, który kwit jm. pana podskarbiego demonstrabitur ordinibus Regni.

106. Ojców duchownych ritus graeci w jedności Kościoła świętego rzymskiego zostających, a w województwie naszym będących, aby od wszelakich ciężarów i podatków

³⁰⁴ Jeremi Wiśniowiecki wojewoda ruski.

³⁰⁵ Marcin Madaliński starosta przemyski.

³⁰⁶ Jastrzębiec, zapewne wieś w starostwie leżajskim, z. przemyskiej (ob. w pow. leżajskim, woj. podkarpackim).

³⁰⁷ Piławce, wieś w woj. podolskim (ob. Пилява w obw. i rej. chmielnickim, Ukraina).

³⁰⁸ Piotr Dąbrowski łowczy braclawski.

³⁰⁹ Konstytucja sejmu 1658 „Deputaci do instrukcyi na uspokojenie Ukrainy obojga narodów (Vol. const., t. 4, vol. 1, s. 360-361).

R.P. (osobliwie przy których cerkwiach czerńcy unicy rezydują) uwolnić, starać się mają ichm. panowie posłowie nasi. A jm. ks. episkop chełmski³¹⁰, albo namiestnik jm., rejestry spisać powinien, wiele cerkwi in unione zostających sub oboedientia jego jest w województwie naszym i ten registr do grodu bełskiego podać, od każdej jednak cerkwi, przy której pop żonaty zostaje, kopą jedną tylko do podatków R.P., by największych z sejmu każdego uchwalonych, przyłożyć się powinien.

107. Instancją jm. pana Konstantego Modryńskiego łowczego [1619] czernihowskiego mają promowować ichm. panowie posłowie nasi w sprawie tej, którą jm. sam declarabit na przysłym sejmie albo listownie do ichm. prześle.

108. A że bene meritorum, a osobliwie tych, którzy usługę R.P. traktują (i condignam za sobą mają rekomendacją wodzów wojsk R.P.) iusta ma być ratio, tedy uczynią ichm. panowie posłowie nasi pilną do J.K.M. i R.P. instancją, aby za krwawe zasługi onych, swoje otrzymali od J.K.M. i R.P. nagrody. Jakoż zaraz merita pana [Aleksandra] Kryczyńskiego rotmistrza J.K.M., dobrze R.P. zasłużonego, zalecą J.K.M. i aby suma pewna, to jest 15 tys., na wiosce, którą teraz trzyma iure advitalitio per constitutionem asekurowana być mogła, starać się mają ichm. panowie posłowie nasi.

109. Zawsze bene meriti, którzykolwiek przy dostojenstwie J.K.M. nieprzyjaciół koronnym odważnie stawali, godni są łaski J.K.M. p.n.m. A że pan Katerla kapitan³¹¹ J.K.M. p.n.m. żadnej okazyjej nie opuszczając i będąc kapitanem w regimencie j.w. jm. pana wojewody sandomierskiego, odważnie we wszystkich stawał okazyjach wojennych, zaczym serio instabunt ichm. panowie posłowie nasi, aby do praemienicyjej szlachectwa polskiego przypuszczony był.

110. Pobożne oo. kamedułów desiderium, tak wiele w nas do chwały Boskiej sprawuje ferworu, jak wiele szczęśliwsze, daj Boże, za ich modłami czasy podadzą nam sposób.

111. Za panem Kazimierzem Kuchowiczem kapitanem regimentu rajtarskiego j.w. jm. pana wojewody sandomierskiego, który odważnie w każdej stawał okazyjej, wniosą do J.K.M. p.n.m. [1620] instancją ichm. panowie posłowie nasi, aby tymże indigenatus uczyniony był.

112. Za panem Jakubem Pernem nie mniejszą też wniosą do J.K.M. p.n.m. prośbę ichm. panowie posłowie nasi, aby za odwagi jego, które podczas oblężenia zamojskiego wierne i znaczne pokazał, do tego indygenatu przypuszczony był.

113. Jeśli inne województwa instancją jaką uczynić by miały o śmierci pana [Iwana] Wyhowskiego wojewody kijowskiego, albo ekspostulować rationem od tych, którzy byli okazyją śmierci jego, tedy i nasi ichm. panowie posłowie dopomóc by tego drugim ichm. panom kolegom swym mieli.

114. Sigillata gdańska, ponieważ do przyszłego tylko sejmu jest gdańszczanom pozwolona, przeto ichm. panowie posłowie nasi instabunt, aby ten podatek Reipublicae na zapłatę żołnierza był obrócony.

³¹⁰ Jakub Jan Susza władca chełmski.

³¹¹ Aleksander Caterle (Katerla), oficer (występuje jako kapitan, major, a nawet jako chorąży J.K.M.) w regimencie Jana Zamoyskiego.

115. O komisjach legitime in contumaciam lubo per controversias między dobrami naszymi, byle przez zupełną liczbę komisarzów w prawie opisaną odprawionych, constitutionem anni 1651³¹² reasumować ichm. panowie posłowie mają.

116. Kupcy koronni, iż do wielkich zysków przyszli pod te czasy na handlach i towarach swych bez taksy barzo wysoką cenę, acz to respektem nowej monety, jednak iustissimum est, aby et ex hac ratione osobliwe do skarbu R.P. wnieśli donativum i drugie donativum iuxta constitutionem anni 1659³¹³, o co urgebunt ichm. panowie posłowie nasi.

117. Żydzi, jako jest rzecz słuszna, aby byli in protectione J.K.M. p.n.m. i R.P., tak też aby respectu commorationis in Regno dali sumę względem pogłównego zwyczajnego zł 150 tys., a z osobna od głowy każdy po kopie przynajmniej, wszyscy in genere, o co instabunt ichm. panowie posłowie nasi. [1621]

118. Providendo zaś paci et securitati publicae i zabiegając tak wielkiej swejwolej, która się wszczęła przez studentów i hultajstwo do nich się wiążące we Lwowie i na innych miejscach, gdzie wiele niewinnych Żydów pozabijano, szkoły i domy ich porabowano, przez co communis securitas et pax publica violata, na ostatek i wielu ludzi zastawy porabowane poginęły, nie dosyć na Lwowie mając, ale się rozszedłszy ze Lwowa po miasteczkach i chłopów po wsiach i hultajstwa, czeladź od panów odstającą i z obozów uciekających do siebie przybrawszy, na różne napadli miejsca. Aby się tedy za takowe krwie rozlanie niewinne więcej nie działały i do sedycyje jakiej nie przyszło (skąd by, strzeż Boże, i inny lud niewinny chrześcijański wiołencje, jako i szkody ponieść miał et publica violari pax et securitas każdego), tedy inibunt modum ichm. panowie posłowie nasi et praecustodient lege, aby się tak złe rzeczy dalej nie działały w R.P. naszej.

119. Aby też ciż Żydzi, w R.P. naszej zostający, nie pociągani byli do sądów tych, do których i przed tym nie należeli, ma to im być na tym sejmie precautum.

Działo się w kościele bełskim oo. Dominikanów, dnia i roku wzwyz mianowanego.

Christoph Brzozowski podczaszy czernihowski, marszałek na ten czas koła rycerskiego województwa bełskiego m.p.

Locus sigilli

^{a-a} odczyt niepewny ^{b-b} fragment nadpisany nad wierszem ^{c-c} fragment dopisany pod tekstem na dole strony

³¹² W 1651 r. nie było sejmu.

³¹³ Konstytucja sejmu 1659 r. „Donativum kupieckie” (*Vol. const.*, t. 4, vol. 2, s. 25).

4. *Protestacja w imieniu Konstantego Modryńskiego łowczego czernihowskiego przeciw punktowi instrukcji dla posłów na sejm – Bełż, b.d. 1665 r.*

Rp. CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 254, k. 167-167v – oblata; w grodzie bełskim wniesiono w 1665 r. Brak daty oblady, góra kart w księdze uszkodzona; tekst odtworzono częściowo na podstawie punktu z instrukcji.

Pro parte Gen. Modryński ex instructione comitali extraordinario puncti.

Ad personalem affectationem Nob. Alberti Uszkowski nomine Gen. Constantini Modryński venatoris Czernihoviensis factam officium praesens castrense capitaneale Belzense punctum ex instructione nuntiis palatinatus Belzensis pro comitiis generalibus Regni Varsaviensis die 26 novembris a. D. 1664 datum celebratis, quantum pro parte Gen. venatoris Czernihoviensis serviebat ob prolixitatem eiusdem instructionis depromptit et eidem affectationi praesenti instrumento extra^adit^a cuius quidem puncti in eadem instructione oppositae tenor [167v] ^b [In]stancją jm. pana [Konstantego Modryńskiego łowczego] czernihowskiego mają promowować ichm. [panowie] posłowie nasi w sprawie tej, którą jm. [sam declara]bit na przyszłym sejmie albo listownie [prześle].

^{a-a} część strony zaklejona podczas konserwacji, brak początku słowa ^b zniszczona góra strony, brak części tekstu

44. Sejmik przedsejmowy w Bełzie, 19 lutego 1665 r.

Sejmik zerwany.

1. *Uniwersał Jana Kazimierza w sprawie Jerzego Lubomirskiego marszałka wielkiego koronnego – Warszawa, 3 stycznia 1665 r.*

Rp. CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 254, k. 49v-51 – oblata; w grodzie bełskim oblatował Nob. Szymon Golecki w dniu 10 lutego 1665 r. [feria 3 post festum Sanctae Dorotheae Virginis et Martyris proxima a. D. 1665] – tekst mocno uszkodzony.

Druk: ASWPiK 1656-1668.

2. *Uniwersał Jana Kazimierza zwołujący sejmik przedsejmowy w Bełzie na dzień 19 lutego 1665 r. – Warszawa, 15 stycznia 1665 r.*

Rp. CDIAUL, *Fond 1, Opis 1, 254, k. 48-49v* – oblata; w grodzie bełskim oblatował Nob. Szymon Golecki w dniu 10 lutego 1665 r. [feria 3 post festum Sanctae Dorotheae Virginis et Martiris proxima a. D. 1665] – tekst mocno uszkodzony.

Druk: ASWPiK 1656-1668.

3. *Uniwersał Jana Kazimierza w sprawie gromadzenia się wojska na pograniczu śląskim – Warszawa, 26 stycznia 1665 r.*

Rp. CDIAUL, *Fond 1, Opis 1, 254, k. 48-49v* – oblata; w grodzie bełskim oblatowano w dniu 19 lutego 1665 r. [feria 5 in crastino Diei Cinerum proxima a. D. 1665] – tekst mocno uszkodzony.

Druk: ASWPiK 1656-1668.

4. *Informacja o zerwaniu sejmiku w liście Johana von Hoverbeck do Fryderyka Wilhelma elektora brandenburskiego – Warszawa, 7 marca 1665 r.*

Rp. GStPK, *I HA, Rep. 6, 52, k. 396v* – oryginał.

Welchen fallß dann die Stände von Neun Seymiken keine Deputirte auff dem Reichstage haben würden alß nehmlich von Schroda, Sieratz, Belß, Wolhynnian, Bratzlaff, Vielun, Chelm, Liv und Lutzko.

5. *Uniwersał Jana Kazimierza w sprawie działań Jerzego Lubomirskiego – Warszawa, 31 marca 1665 r.*

Rp. CDIAUL, *Fond 1, Opis 1, 254, k. 225-229* – oblata; w grodzie bełskim oblatował Nob. Jan Boskowski w dniu 6 maja 1665 r. [feria 4 post Dominicam Cantatae proxima a. D. 1665].

Druk: ASWPiK 1656-1668.

6. *Uniwersał Jana Kazimierza w sprawie podatków – Warszawa, 4 kwietnia 1665 r.*

Rp. CDIAUL, *Fond 1, Opis 1, 254, k. 229-231 – oblata; w grodzie bełskim oblatował Nob. Jan Boskowski w dniu 6 maja 1665 r. [feria 4 post Dominicam Cantatae proxima a. D. 1665].*

Druk: ASWPiK 1656-1668.

45. Sejmik deputacki w Bełzie, 14 września 1665 r.

1. *Atestacja sejmiku o wyborze deputata na Trybunał Koronny – Bełz, 14 września 1665 r.*

Rp. CDIAUL, *Fond 1, Opis 1, 255, s. 1217 – oblata; w grodzie bełskim oblatował Nob. Michał Klepacki w dniu 15 września 1665 r. [feria 3 in crastino festi Exaltationis Sanctae Crucis a. D. 1665].*

LSB 1572-1668, s. 414.

My rady, dygnitarze, urzędnicy i wszystko rycerstwo, obywatele województwa bełskiego na sejmik electionis iudicis deputati prawem pospolitem naznaczony, dnia dzisiejszego do Bełza, na miejsce konsultacyjom naszym zwyczajne i naznaczone zgromadzeni, communibus votis et suffragiis w. jm. pana Jana Aleksandra na Mirowie Myszkowskiego podkomorzego naszego bełskiego, tyszowskiego, krasnopolskiego starostę, na przyszły, da Bóg, Trybunał za sędziego generalnego województwa naszego zgodnie obraliśmy. Na co atestacją jm. panu Józefowi Branickiemu marszałkowi koła naszego wydać i podpisać imieniem naszym zleciliśmy. Datum w Bełzie, na miejscu konsultacyjom zwyczajnem, feria 2 post festum Nativitatis Beatissimae Virginis Mariae proxima a. D. 1665.

Józef Branicki marszałek koła rycerskiego województwa bełskiego sejmiku electionis deputata

2. Instrukcja dana posłom do Jana Kazimierza z sejmiku deputackiego województwa bełskiego – Bełz, 14 września 1665 r.

Rp. *Bibl. Raczyński, rkp. 375, s. 204-206 – kopia.*

Instrukcja z koła rycerskiego województwa bełskiego, sejmiku electionis deputata posłom do J.K.M. p.n.m. communibus votis, za listem na pomieniony sejmik J.K.M. p.n.m. obranym ichm., jm. panu Krzysztofowi Przanowskiemu sędziemu naszemu ziemskiemu buskiemu i Wespazjanowi Sienickiemu dana, r. P. 1665, dnia 14 septembris.

Przy wyświadczeniu debiti obsequii J.K.M. p.n.m. panowie posłowie nasi stałe i nieodmienne testabuntur poddaństwo J.K.M. p.n.m.

Podziękują przy tym J.K.M. p.n.m. jako dobrotliwemu ojcu Ojczyzny naszej za wszelkie, które ex zelo salvandae libertatis nostrae podejmuje razy, trudy i fatygi, vi-gebit przez to nomen J.K.M. p.n.m. aeternis perennaturum fastis i do przyszłej nieśmiertelności innixum dabit incrementum.

Więc że J.K.M. p.n.m. z zwykłej ku wiernym swym poddanym providencyjy wszelką nam w liście do sejmiku naszego electionis deputata przysłanym pollicetur securitatem, za tę miłościwą podziękują deklaracją. [205]

A jako wszystkie państwa i monarchie samą tylko dobrotliwością i klemencyją panów i monarchów kwitną i rozkrzewiają się, bo miłosierdziem Bożem wszytek świat stoi, przez które królowie królują i państwa rządem sobie od Pana Boga danym rządzą, doznała i Ojczyzna nasza niewypowiedzianej nad wielą upadłemi ludźmi J.K.M. p.n.m., który hoc solium Regni na miejsce Boskim zasiadł klemencyjy i dobrotliwości pańskiej. A iż i teraz jako do miłościwej J.K.M. p.n.m. dobrotliwości jm. pan Lubomirski suplikował oraz i wojsko kwarciane J.K.M., tak i do wszystkich województw, a ci wszyscy takoweż przydali supliki, gorąco upraszając całej R.P. i województwa do Majestatu J.K.M. p.n.m. o intercesyją, pokorną tedy za temi wszystkimi miłosierdzia J.K.M. p.n.m. żebrzącemi wniosą ichm. panowie posłowie nasi do Majestatu J.K.M. suplikę, aby J.K.M. p.n.m. per innatam suam clementiam do miłościwej łaski swojej pańskiej przyjąć ich raczył, aby salutari J.K.M. p.n.m. suffulti gratiae in pristino dobroczynności J.K.M. zostawali statu.

Więc w kole naszym rycerskim publice wniesiona od brata naszego jm. pana Lipskiego instancja o nienależyte wolnemu narodowi polskiemu securitatis publicae wolnemu narodowi, bo na dom jego wiołencyje i jego samego iure non victum, aut ad ius vocatum ab impari wzięcia i sromotne, cum ignominia całego województwa traktowanie, ichm. panowie posłowie nasi aby z tego winowajcę skuteczna ex gratia principis uczyniona była sprawiedliwość, upraszać będą, i aby na potym takie impii ausus in libera gente nie były patrati, do J.K.M. p.n.m. gorąco instabunt.

Zlecamy zatym ichm. panom posłom naszym, aby się we wszystkich terminach, które concernunt bonum publicum et iura libertatis z ichm. panami posłami innych województw znosili, aby tym uniżonej wspólnej prośby swojej terminem celerius łaskę i klemencyją pańską tym ludziom, za którymi communis Respublica interceduje, uprosić mogli.

A że bez relacyjej ichm. panów posłów naszych nic nam elucescere nie będzie mogło, pokornie upraszać będą, aby na relacją ekspedycyjej ichm. panów posłów naszych termin nam naznaczyć J.K.M. p.n.m. przez swój uniwersał raczył, gdyż optime speramus, że łaskawszą niżeli pierwej u J.K.M. p.n.m. otrzymają audiencyją.

A lubo pewni jesteśmy po takich łaski i klemencyjej pańskiej nam wiernym podanym swoim eksperymentach, że tym wszystkim, za których pokorne wnosimy suppliki, łaskawą i dobrotliwą porriget dexteram, tak pokornie upraszamy, ponieważ tanta molimina rerum, bez sejmu uspokoić się nie mogą, ad sananda Reipublicae vulnera, et imminetia pericula sejm nam był jako najprędzej złożony. Jeżeliby jednak, co jest extra sphaeram opinionis nostrae, ichm. panowie posłowie nasi, którzy ore communi województwa naszego, tak za jm. panem Lubomirskim, jako i wojskiem J.K.M. humillime suplikować będą, byliby tak infelices, żeby iustam nie odnieśli [206] consolationem, jakośmy wszyscy w oczach J.K.M. p.n.m., czego sam Pan był spectator et iudex, ochotnie dostojęństwa Majestatu J.K.M. własnymi pierściami i krwią naszą zaszczycali, tak i teraz ad placandam Maiestatem J.K.M. p.n.m. z pokornymi naszymi wszyscy gotowiśmy supplices upaść do nóg Majestatu J.K.M. p.n.m. prośbami, abyśmy tym prędzej przez ubłaganie tranquillam pod szczęśliwym panowaniem J.K.M. p.n.m. oglądali Rempublicam.

Co aby fusius ichm. panowie posłowie nasi J.K.M. p.n.m. imieniem naszym deklarowali, dexteritati et fidei ichm. committimus. A tę instrukcyję jm. panu marszałkowi koła naszego rycerskiego podpisać zleciliśmy.

3. *Odpowiedź Jana Kazimierza dana posłom z województwa bełskiego – Rawa, 3 października 1665 r.*

Rp. CDIAUL, *Fond 1, Opis 1, 255, s. 1339-1343* – oblata; w grodzie bełskim oblatował Nob. Albert Bąkowski w imieniu Gen. Wojciecha Przanowskiego sędziego ziemskiego buskiego oraz Gen. Wespazjana Sienickiego, posłów sejmiku do króla, w dniu 12 października 1665 r. [feria 2 ante festum Sanctae Hedvigis Electae proxima a. D. 1665].

LSB 1572-1668, s. 414-416.

Respons na instrukcyję ur. Krzysztofowi Przanowskiemu sędziemu ziemskiemu buskiemu i Wespazjanowi Sienickiemu, posłom województwa bełskiego do K.J.M. p.n.m. z sejmiku deputackiego bełskiego anno 1665 przysłanym, wydany z kancelaryjej J.K.M., w Rawie, dnia trzeciego października r. P. 1665.

Nie może, jeno wdzięczem być J.K.M. p.n.m. tej życzliwej sobie zdrowia dobrego i innych sukcesów kongratulacyjej, która a fidis pectoribus wrodzonej obywatelów województwa bełskiego ku J.K.M. jako Panu swemu przychylności procedit i przyznawać to J.K.M. raczy, że to sobie ma za jedyne regiarum curarum levamen, za jedno tot procellosis tej R.P. tempestatibus sfatygowanego pańskiego zdrowia w tak daleko zapędzone już lata nutrimentum, którym późne dni swoje w obecnej cum factorum inclementia luctis [1340] posiedla, kiedy niewygaszoną wiernych poddanych swoich od samej starożytności swojej wziętą ku Panu widzi i uznawa przychylności. Tot publica

numerando vota za dostojęństwo i panowanie swoje, wzajemnie J.K.M. p.n.m. obywatelom województwa bełskiego z ojcowskim ozywa się afektem i w powinnej ku Panu swemu wierze statecznej persewerancyjej, qua publice, qua privatim ojcowsko błogosławi.

Ciężko ubolewać J.K.M. p.n.m. musi, który się w tej urodziwszy ojczyźnie i w królewskim polskiego tronu swego enutritus domu napatrzył się za świętobliwych antecesorów swoich, najjaśniejszych Królów, pana ojca³¹⁴ i brata³¹⁵ swego, własnym okiem swoim głębokiej malacyjej i tranquillitatem tryumfalnego panowania ich, sam zaś J.K.M. p.n.m. jako skoro od wolnych narodów wzięty tej R.P. gubernacula przyjął, same zaraz pierwociny panowania swego zaprawił w wyratowaniu ex faucibus wynurzonej z państw swych ukraiennych hydry quassatam Rempublicam partem qua cura et labore sami obywatele województwa bełskiego, nie tylko spectatores, ale i cooperatores tego są i byli. Czuwali na to quod vicini tot imienia polskiego haereditarii hostes, aż upatrzywszy pogodę, rzucili in viscera Regni prodigiosam licznych narodów colluuiem, jednym oraz impetem chcąc in barathro calamitatum pograć imię narodu naszego fessam et sautiam i już ledwie nie pod sercem utajone spiritus vitates celantem chcąc vigulare Rempublicam, jako cum stupore świata auspiciis J.K.M. p.n.m. reintegrata i prawie relevata została, czujemy wszyscy, którzy jeszcze tu w niej vivimus et sumus, co i województwo bełskie do woli baczyć musi. Nie była jednak żadna J.K.M. p.n.m. tak ciężka i żałosna R.P. crisis, nie przerażała żadna tak gorzka serca pańskiego amaritudo, jako ten terażniejszy ferit miłej Ojczyzny raz enarrat [1341] lanigaera niewinnego pospółstwa, kiedy ta broń, którą piissimis intentionibus J.K.M. p.n.m. pro gloria crucis et servandorum civium corona do boku swego pańskiego przypasał, inaudito za świętobliwych przodków swych exemplo na obronę własną swą od wolnego narodu ukoronowanej głowy obracać musi.

Neogarnionych jednak zastępów Majestatowi (któremu swój debet J.K.M.) tę krzywdę swoją oddawszy, temperować łaskawie raczy tę, którą zawsze mógłby iure vibrare in rebellem vindictam cruciatum skrycie i tym okrutniej serce swe pańskie żalem obewrzałe, praeponderat amore populorum necessitatem ultionis włożona sobie ab amplitudine wokacyjej swojej uprzedza desideria województwa bełskiego demittit ex rigore iustitiae armorum suorum, daje to w moc tak gromadnemu, z najwielebniejszym w Bogu tej R.P. prymasem³¹⁶, przy boku swym będącemu senatowi. Ale że wysforowana in omne nefas cudzych interesów prywatna promocyja tę dobroć J.K.M. spernit i onę acceptare nie chce, rozwiązać się z tak szkodliwego R.P. związku nie myśli, wołą pryncypała swego (który będąc iure victus, omnia secum perire rad by w tej ojczyźnie widział) ma pro ratione animi obstinati. Pod tym zaś obuchem R.P. trzymać nec decet nec licet najjaśniejszemu J.K.M. Majestatowi, ani ius tam nefando principi dare, oświadcza się J.K.M. p.n.m. przed tym samym, którego vicaria potestate tron ziemski zasiada na ziemi i wszystką R.P., a osobiwie obywatelami województwa bełskiego, że jeżeli pervicatori convicti nie opamięta się i nie przestanie dilacerare wnętrzności tej R.P., J.K.M. honoru swego pańskiego salva Maiestate odbieżeć nie może, impune dep-

³¹⁴ Zygmunt III Waza król Polski.

³¹⁵ Władysław IV Waza król Polski.

³¹⁶ Wacław Leszczyński arcybiskup gnieźnieński, prymas.

tać województwa hostili gressu nieprzyjacielowi temu nie dopuści, a defensive tylko idąc w trop za nim, póty chodzić musi, póki go albo extra fines nie wyprze, albo Boga vindicem rozboju Ojczyzny wziąwszy [1342] na pomoc, Regia dextera hardości jego nie skróci.

Wie dobrze J.K.M. p.n.m., jako necessitates Reipublicae urgent złożenia sejmu jako najprętszego, ale że sejmy per praevariationem privatorum ingenti tylko dispendio czasu i kosztów, a bezsennych pańskich nocy, już to po dwakroć sine fructu et bono eventu złożone, rozerwane bywają, których rozerwania województwa najpierwsze znajdą między sobą przyczyny, upatruje to J.K.M. p.n.m. przezornym okiem swoim, iż wprzód ab initio paccare Rempubicam et ferocientes na tę spólną matkę privignorum genios pokojem wewnętrznym R.P. ^acurare^a trzeba i swawolny uspokoić związek, bo pod związkiem sejmować byłoby to prostituere powagę sejmu licentiae związkowych i in cassum dare Rempubicam, jako tego każdy doznał przed kilką lat, co za pociecha była R.P. pod związkiem sejmowania. Toż dopiero unanimi concordia bezpiecznie będą mogły ordines Regni in commune consulere, co aby się jako najprędzej stało, dies noctesque na to J.K.M. indefesso studio ojcowsko impendere raczy, a gdy w tym Niebo pobłogosławi pius labores J.K.M., sejm walny sześćniedzielnny stanowi tej R.P. złożyć obiecuje. Na tenże czas i sejmiki zwyczajne przedsejmowe, jako inne województwa, tak i województwo bełskie mieć będzie.

A teraz ad omne periculum (lubo o nim J.K.M. nie wie), nie zamruża J.K.M. czulego oka na wszystkie strony państw swoich i jeżeliby jakakolwiek aparencyja periculi skąd była, ochotnie odważa J.K.M. p.n.m. sumptum labore et vigilantiam suam paternam, jakoby mature województwo bełskie ab ingruentibus periculis zaszczycić i zasłonić mógł, byle tylko paccate w domach swoich siedzieli.

Z strony rotmistrza Persa³¹⁷, który ur. Lipskiego (że suspectus był o korespondencją z Lubomirskim), wziął był captivum do obozu J.K.M., deklaruje [1343] J.K.M., że ten Pers jako żołnierz w sądzie hetmańskim już się sprawował o to i mniej winnym się być pokazał, i ur. Lipskiemu już satisfactum est, gdyż mu wszystko powracano i ukontentowano go. Caeterum in belli civili tak musi być, że czasem i niewinny pati musi, bo trudno discernere intereuntes et redeuntes, kto complex rebellis, a kto nie.

Tak tedy in desideriiis województwa bełskiego, przez ur. posłów sobie doniesionych, obywatelów tamecznych, ojcowsko ukontentowawszy, zlecać pomienionym ur. posłom J.K.M. p.n.m. raczy, żeby ten respons J.K.M., ażeby tym prędzej mógł przyjsć ad notitiam wszystkich, do grodów województwa swego jako najprędzej podali i publikować kazali. Dan w Rawie, dnia miesiąca roku ut supra. Na własne J.K.M. rozkazanie.

Jan Emiński P. P. N. G. G. s[taros]ta

Locus sigilli

^{a-a} lekcja niepewna

³¹⁷ Pers, wł. Tadeusz Daniel Boubonombek Pers, rotmistrz kozacki.

46. Sejmik przedsejmowy w Bełzie, 3 lutego 1666 r.

Sejmik zerwany. Według P. Krakowiaka sytuację na sejmiku zaognił fakt, że posłem królewskim był biskup sufragan chełmski Mikołaj Świrski (P. Krakowiak, Dwa sejmy w 1661 roku, Toruń 2010, s. 81).

1. Uniwersał Jana Kazimierza zwołujący sejmik przedsejmowy w Bełzie na dzień 3 lutego 1666 r. – Warszawa, 26 listopada 1665 r.

Rp. 1 AP Lublin, 10 Ks. gr. grabowieckie 251, k. 219-219v – oryginał; w grodzie grabowieckim oblatował Nob. Piotr Lisowski w dniu 23 grudnia 1665 r. [feria 4 post festum Sancti Thomae Apostoli proxima a. D. 1665].

Inne rękopisy: **Rp. 2** AP Lublin, 10 Ks. gr. grabowieckie 91, s. 16-18 – oblata; w grodzie grabowieckim oblatował Nob. Piotr Lisowski w dniu 23 grudnia 1665 r. [feria 4 post festum Sancti Thomae Apostoli proxima a. D. 1665]; **Rp. 3** CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 255, s. 1635 – notka aktykacyjna; w grodzie bełskim oblatowano w dniu 18 grudnia 1665 r. [feria 6 ante festum Sancti Thomae Apostoli proxima a. D. 1665] – w aktach nie przepisano dokumentu, zachowała się jedynie formuła aktykacyjna i miejsce na uniwersał.

Druk: ASWPiK 1656-1668.

2. Instrukcja Jana Kazimierza na sejmiki przedsejmowe – [Warszawa], 30 grudnia 1665 r.

Rp. Bibl. PAU i PAN, rkp. 1046, k. 452-456v – kopia: Instrukcja na sejmik przedsejmowy bełski województwa bełskiego z kancelaryjnej wielkiej koronnej dnia 30 miesiąca grudnia r. P. 1665 dana posłowi JKM ur.^a

Druk: ASWPiK 1656-1668.

^a posłem królewskim na ten sejmik był ksiądz Mikołaj Świrski biskup sufragan chełmski (P. Krakowiak, Dwa sejmy w 1661 roku, Toruń 2010, s. 81).

3. Protestacja Stanisława Bełżeckiego wojewody podolskiego i innych obywateli w sprawie nieważności sejmiku bełskiego – Bełż, 3 lutego 1666 r.

Rp. CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 256, s. 202-204 – oblata; w grodzie bełskim oblatował Ill. et Mag. Aleksander Stanisław Bełżecki wojewoda podolski, starosta bełski w dniu 3 lutego 1666 r. [feria 4 in crastino festi Purificationis Beatissimae Virginis Mariae a. D. 1666].

Coram officio et actis praesentis castrensis cepitanealis Belzensis comparentes personaliter Ill. et Mag. Aleksander Stanislaus a Belżec Belżecki palatinus Podoliae, loci praesentis capitaneus tum Gen. Joannes Włostowski vicepalatinus Belzensis, Nicolaus Hrodyłowski, Florianus Płonowski, Baltasar Pniowski vicecapitaneus loci praesentis, incolae palatinatus Belzensis, praecavendo omni indemnitati liberae vocis et libertatis totius status equestris solenniter eidem officio praesenti suo et Gen. Petri Stoiński iudicis, Joannem Sokolnicki notarii terrestres Belzensis, Joannis [s/] Komorowski vexilliferi Dobrinensi, Christophori Brzozowski pocillatoris Czernihoviensis, Joannis Chmiel venatoris Belzensis, Samuelis in Tuczapę Łaszcz rothmagistri S.R.M., Venceslai Thelezinski rothmagistri S.R.M., Joannis Rostek Ill. et Mag. ducis Wisniowiecensis [203] palatini Belzensis, pro conventu praesenti delegati Joannis Światopełk Zawadzki, Christophori Gorzeński, Joannis Družbicz, Nicoali Ubysz, Joannis Kaznowski, Sigismundi Głogowski, Pauli Nagórka, Valentini Mirecki, Jozephi Podniesiński, Nicolai Bukowski, Theophili Bukar camerarii granitali Belzensis, Stephani Brześciański, Severini Kochanowski, Alberti Socha, Petri Ożarowski, Stanislai Jankowski, incolarum palatinatus praesentis Belzensis pro conventu particulari Belzensi die hodierna in actu contenta incidentia ad civitatem praesentis Belzensis congregatorum, nomine in et contra nonnullos Gen. incolas palatinatus Belzenisi ibidem pro conventu eidem congregatos, protestati sunt in eum modum, quia idem Gen. incolae licet quidem de praesentia sui manifestantium pro conventu moderno congregatorum et protunc in residentia Ill. et Mag. manifestantis pro iuribus humanitatis commorantium optimum notitiam habuissent uno vero se manifestantes apud eundem Ill. et Mag. palatinum existentes per suos nuntios de tempore inchoandi eiusdem conventus in tempore debito avisaturos declarassent, nihilominus in grave praeiudicium libertatis equestris ac in summam laesionem praerogativae nobilitatis sui manifestantium avisi sunt privata sua autoritate ad ecclesiam religiosorum patrum ordinis praedicatorum conventus Belzensis festinare non avisatisque mature nec expectatis se manifestantibus, sessionem suam fundare, directorem conventus eiusdem formare postquam vero directorem conventus elegerunt modo [204] primum se manifestantes ad suum gremium in meram collusionem vocarunt cum vero manifestantes accepto nuntii ab eisdem nuntiis delegato in gremium eorundem Gen. incolarum sese contulissent marschalco conventus in absentia sui electo contradixissent libera sua suffragia eo in passu abrogata in publicum intulissent. Ex tunc iidem Gen. incolae nec liberae voci nec licitae contradictioni manifestantium ullum locum concesserunt uno vero fremitu suo oppressorio in se manifestantes invecti sunt.

Qua oppressione liberae vocis et libertatis equestris attentata manifestantes praemissa de nullitate conventus eiusdem in oppressionem libertatis equestris urgentis protestatione de gremio eorundem incolarum recesserunt et acta publica officii praesentis sese convalerunt coram quibus quidem actis tam de eiusmodi sui oppressione et libertatis equestris in abrogata libera voce diminutione quam de nullitate eiusdem conventus particularis Belzensis iterum atque iterum manifestantur et protestantur.

4. *Protestacja Jana Włostowskiego w sprawie bezprawnego kontynuowania obrad zerwanego sejmiku bełskiego i groźb kierowanych wobec siebie – Belż, 5 lutego 1666 r.*

Rp. CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 256, s. 206-208 – oblata; w grodzie bełskim wniósł Gen. Jan Włostowski podwojewodzi bełski w dniu 5 lutego 1666 r. [feria 6 post festum Purificationis Beatissimae Virginis Mariae a. D. 1666].

Ad officium actaque praesentia castrensia capitanealia Belzensia personaliter veniens Gen. Joannes Włostowski vicepalatinus Belzensis, solennem suam et gravissimi doloris plenam in et contra Mag. et Gen. dignitarios, officiales et nobiles post protestationem sui protestantis et aliorum nobilium de nullitate conventus particularis Belzensis ab actu feriae 4 in crastino festi Purificationis Beatissimae Virginis Mariae inchoati et in diem usque actus praesentis nullitum durantis sessionem suam, in conventu eodem, cui nulla agnoscitur legalitas, continuantes, coram officio praesenti deposuit quaerellam et protestationem idque praecavendo liberae vocis integritatis et libertatis totius status equestris in eo.

Quia idem Mag. et Gen. dignitarii, officiales et nobiles quam primum resciverunt de protestatione per se protestantem et alios nobiles de [207] nullitate conventus particularis Belzensis hucusque nullitatis durantis coram actis praesentis pro ratione libertatis equestris status facta, illius contra se protestantem odio et rancore libertati equestri praeiudiciosi concepto, protestantem ad ecclesiam ubi conventus celebrabatur in gremium suam ingredi coegerunt, ecclesiam eandem secutus protestante occludere mandarunt, se protestantem sequestraverunt et mancipaverunt gravissimis investitionibus protrahere et contra melius enormibus ex occasione factae protestationis de nullitate conventus affectarunt, ad arma sese proripuerunt, discrimen vitae praemissis formalibus (jeśli nie rewokujesz tej protestacyjej, nie wynijdziesz stąd, rozniesiemy cię na szablach) cum plures suo loco et termino de nominibus et cognominibus specificandi intentaverunt, scriptum quoddam revocationum contra protestationem suam et aliorum nobilium de nullitate conventus legitime factam, pugnans minus et terribiliter suis per vim extorserunt et ad subscribendis hoc idem chyrographum armis suis compulserunt et vegerunt.

Praecavendo itaque omni indemnitati liberae vocis et libertatis totius status equestris, in persona sui protestantis adeo laesae, tam ratione cuiusmodi oppressionis quam de nullitate eiusdem conventus particularis Belzensis contra libertatem fratres equestris pugnantes nec non de invaliditate eiusdem chyrographi revocatorii, per vim et summam oppressionem status sui equestris, cum discrimine vitae a se protestante extorsi, iterum atque iterum protestatur. Offerendo se protestantem ratione eiusmodi non modo sui protestantis verum totius status equestris libertati [208] oppressionis cum iisdem Gen. et Nob., suo loco et termino specificandum, prout iuris et libertatis equestris ratio dictaverit iure actum et oppressionem eandem die hesterna actum praesentem praecedende illatam vindicaturum, salva eiusdem protestationis auctione et omni meliori stylo, forma ac methodo iuris enucleatione, pleno in robore tam sibi protestanti, quam omnibus liberam vocem et libertatem status sui equestris cordi suo habentibus, reservata et praecustodita facultate.

47. Sejmik ekstraordynaryjny za uniwersałem wojewody bełskiego przed pospolitym ruszeniem w Bełzie, 9 sierpnia 1666 r.

1. *Uniwersał Jana Kazimierza w sprawie amnestii generalnej – Warszawa, 9 maja 1666 r.*

Rp. CDIAUL, *Fond 1, Opis 1, 256, s. 935-946 – oryginał drukowany; w grodzie bełskim oblatował Nob. Sebastian Kurowski w dniu 27 maja 1666 r. [feria 5 post Dominicam Cantate proxima a. D. 1666].*

Druk: ASWPiK 1656-1668.

2. *Uniwersał Jana Kazimierza w sprawie sytuacji w kraju – Warszawa, 9 czerwca 1666 r.*

Rp. CDIAUL, *Fond 1, Opis 1, 256, s. 1081-1085 – oblata; w grodzie bełskim oblatował Nob. Jan Lisowski w dniu 26 czerwca 1666 r. [Sabbatho in crastino festi Nativitatis Sancti Joannis Baptistae a. D. 1666].*

Druk: ASWPiK 1656-1668.

3. *Uniwersał Dymitra Wiśniowieckiego wojewody bełskiego w sprawie zjazdu przed pospolitym ruszeniem – Zbaraż, 3 sierpnia 1666 r.*

Rp. CDIAUL, *Fond 1, Opis 1, 256, s. 1325-1327 – oblata; w grodzie bełskim oblatował Gen. Teofil Bukar podwojewodzi bełski w dniu 4 sierpnia 1666 r. [feria 4 ante festum Transfigurationis Christi Domini proxima a. D. 1666].*

J.o., j.w., w. a m.w.m. panom i braci, przy zaleceniu służb moich do wiadomości donoszę. [1326]

Tym się szeregali Ojczyzny naszej limites, gdy odważne nobilitatum pectora przy swoich oponując swobodach vile pretio zdrowie dla zatrzymania onych nieśli, eventus intessimi w ojczyźnie naufractus wiadomy w.m.m. panom i braci, gdy oczewistym potokiem krew się lejąc, nociva Reipublicae portendunt fata ex occasione mali consilii climata. Spólnie tedy, jako powinniśmy currere do uspokojenia Ojczyzny, tak accelerare intencyjej naszej terminum, by nie długo deliberando, effectiva realitate fidelitatis nostrae suffragari mogła. Teraz upraszam w.m. panów i braci oraz praefigo terminum, abyście się zjachać chcieli pro die 9 augusti in locum solitum do Bełża,

tamże niemieszkanie, jako najprędszym skupieniem się ojczyźnie upadającej succurrere chcieli, oraz miejsce należyte obozowi między sobą namówili. Które ex sensu meo być sposobne między Kryłowem³¹⁸ a Rubieszowem³¹⁹ rozumiem. Podając to tedy trutinae w.m. panom, czekać współ z jm. panem podstolim koronnym³²⁰ i jm. panem wojewodzie sandomierskim³²¹, m.m. pany i bracią będą, umyśliwszy in loco praefixo pro die 15 augusti z ludźmi naszymi stanąć, oraz w.m. panów prosić, abyście chcieli abstracta omni mora, festinare do tego miejsca na tenże dzień. Usługi moje zatym braterskiej w.m. panów zalecam łasce. Dan w Zbarażu, die 3 augusti anno 1666.

Dymitr książę Wiśniowiecki wojewoda bełski, białocerkiewski etc. starosta m.p.

Locus sigilli

4. *Laudum sejmiku ekstraordynaryjnego województwa bełskiego w Bełzie, 9 sierpnia 1666 r.*

Rp. CDIAUL, *Fond I, Opis 1, 256, s. 1350-1351 – oblata; w grodzie bełskim oblatował Nob. Paweł Smoleński w imieniu marszałka sejmiku w dniu 9 sierpnia 1666 r.* [feria 2 in vigilia festi Sancti Laurentii Levitae et Martyris a. D. 1666].
LSB 1572-1668, s. 416.

My rady, dygnitarze, urzędnicy i całe rycerstwo województwa bełskiego na sejmik konsultacyjom naszym należący ordynaryjny do Bełza, pro die 9 augusti, podług uniwersału j.o. książęcia jm. pana wojewody bełskiego³²² zjechawszy się, to communibus votis et suffragiis między sobą [1351] uchwaliwszy, dziękujemy naprzód in primo accessionis konsultacyjej naszej prologo j.o. księciu jm. panu wojewodzie bełskiemu, że in hac Patriae procella seu turbulentis zmieszanej civili bello casibus, ojczyźnie, która od nieprzyjaciół koronnych tot lacesa malis, spólnego od w wspólnej ojczyźnie urodzonych synów wołała ratunku, generosam porrexit dexteram.

Którą i my, legis et libertatis uważając tesseram, która et comprimit potentiores et arguit temerarios, na dzień naznaczonego czasu od księcia jm. pod Kryłów³²³ zjechać umyśliliśmy, dla rekognoskowania miejsca skupienia naszego jm. pana Kaspra Trembińskiego uprosiwszy, hoc adiecto colophone, że, kto by z braci chciał recalcitrare umówionemu postanowieniu, ten easdem, które sobie górne województwa in refragatores uchwalili, powinien subiire poenas.

³¹⁸ Kryłów, miasto w z. chełmskiej (ob. wieś w pow. hrubieszowskim, woj. lubelskim).

³¹⁹ Hrubieszów, miasto w z. chełmskiej (ob. siedziba powiatu w woj. lubelskim).

³²⁰ Feliks Potocki podstoli koronny.

³²¹ Zapewne Stanisław Koniecpolski, syn Aleksandra Koniecpolskiego wojewody sandomierskiego.

³²² Dymitr Wiśniowiecki wojewoda bełski.

³²³ Kryłów, miasto w z. chełmskiej (ob. wieś w pow. hrubieszowskim, woj. lubelskim).

Więc jeżeliby, jako constat ex fama publica, mieli między wojski J.K.M. i R.P. dojść takie traktaty, które by tot exantlantae malis ojczyźnie jakiekolwiek respirium przynieśli, to arcto księciu jm. n.m. panu contestamur voto, że nie tylko ochotną afektów naszych deklaracją, lecz krwie naszej nadstawieniem sekundować optimas księcia jm. za wydaniem i na potem uniwersału albo denuncjacyję przez posła z koła naszego jm. pana Kochanowskiego do księcia jm. wyprawionego eo nomine gotowiśmy.

Którą to uchwałę naszą marszałkowi koła naszego rycerskiego nomine województwa podpisać zleciliśmy. Datum w Bełzie, die 9 augusti a. D. 1666.

Józef Branicki marszałek koła rycerskiego województwa bełskiego

48. Zjazd na pospolite ruszenie województwa bełskiego, 15 sierpnia 1666 r.

Pospolite ruszenie nie zebrało się, odwołane przez uniwersał wojewody.

1. *Uniwersał Dymitra Wiśniowieckiego wojewody bełskiego odwołujący zjazd pospolitego ruszenia – Zbaraż, 10 sierpnia 1666 r.*

Rp. CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 256, s. 1355-1356 – oblata; w grodzie bełskim oblatował Nob. Andrzej Gumiński w dniu 13 sierpnia 1666 r. [feria 6 post festum Sancti Laurenti Levitae et Martyris proxima a. D. 1666].

LSB 1572-1668, s. 417.

J.o., j.w., w., a m.w.m. panom i braci, obywatelom województwa bełskiego, przy zaleceniu służb moich donoszę do wiadomości.

Ku ojczyźnie wyraźny J.K.M. p.n.m. elucessit afekt, gdy ją chcąc widzieć w kwitującym pokoju skutkiem to samym ukazał, zawarłszy doskonały pokój z górnymi województwami i wojskiem związkowym traktat, za co jako spólnie unanimi voto dziękować Majestatowi J.K.M. p.n.m. nam należy, tak m.m. panów upraszam, abyście już od kupienia się w pole, które zaszczytem Majestatowi J.K.M. p.n.m. być miało, supersedowali i na gorącą nie po raz, ani dziesięć, w.m.m. panów instancją wydane ode mnie rewokacyi uniwersały. Którym braterskie moje zalecam usługi. Dan w Zbarażu, die 10 augusti anno 1666.

Dymitr książę Wiśniowiecki wojewoda bełski, białocerkiewski etc. starosta m.p.

Locus sigilli

49. Sejmik ekstraordynaryjny za uniwersałem królewskim w Bełzie, 16 sierpnia 1666 r.

1. *Uniwersał Jana Kazimierza zwołujący sejmik ekstraordynaryjny w Bełzie na dzień 16 sierpnia 1666 r. w sprawie wypłacenia podatków – Nowe Miasto nad Pilicą, 31 lipca 1666 r.*

Rp. 1 AP Lublin, 10 Ks. gr. grabowieckie 251, k. 323-323v – oryginał; do grodu grabowieckiego podał Hon. Juchno Smolski w dniu 6 sierpnia 1666 r. [feria 6 ipso die festi Transfigurationis Christi Domini a. 1666].

Inne rękopisy: **Rp. 2** CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 256, s. 1344-1348 – oblata; w grodzie bełskim oblatował Nob. Jan Czechowski w dniu 9 sierpnia 1666 r. [feria 2 in vigilia festi Sancti Laurentii Levitae et Martyris a. D. 1666] – egzemplarz nosi datę 30 lipca 1666 r. **Rp. 3** AP Lublin, 10 Ks. gr. grabowieckie 91, s. 321-323 – oblata; w grodzie grabowieckim oblatował Hon. Juchno Smolski w dniu 6 sierpnia 1666 r. [feria 6 ipso die festi Transfigurationis Christi Domini a. D. 1666].

Druk: ASWPiK 1656-1668.

2. *Laudum sejmiku ekstraordynaryjnego województwa bełskiego w Bełzie, 16 sierpnia 1666 r.*

Rp. CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 256, s. 1394-1398 – oblata; w grodzie bełskim oblatował marszałek sejmiku w dniu 26 sierpnia 1666 r. [feria 5 post festum Sancti Bartholomaei Apostoli proxima a. D. 1666].

LSB 1572-1668, s. 417-418.

My rada, dygnitarze, urzędnicy i wszystko rycerstwo województwa bełskiego, zjechawszy się do Bełza, na miejsce konsultacyjom naszym zwyczajne, na dzień dzisiejszy, 16 miesiąca sierpnia, z okazji traktatu z wojskiem związkowym i województw górnieszemi przez intymacyją nam od J.K.M. oznajmionego, z którego to traktatu wzięwszy in considerationem boni publici arduam necessitatem, na zaszczyt przeciw nieprzyjacielowi koronnemu posiłkując wojsko R.P. kontrybucyją 5 poborów unaniami voce et consensu na zapłatę wojsku pozwoliliśmy.

Co jednak lubo contra morem Patriae nie z sejmu ordynaryjnego, ale jako zawsze unita virtute non deeramus ojczyźnie providere, tak i teraz, ex zelo fraterni tylko amoris ad expostulum województw górnieszych, pomieniony traktat zawierających, tudzież z respektu charitatis et meritorum ichm. panów wojskowych, zachęcając ichm. do wsparcia nieprzyjacielskich insultus w ojczyźnie, bez sejmu pro hac vice tantum pozwalamy. Cum ea jednak solenni declaratione, iż takowych podatków na zapłatę wojsku należących na potem bez sejmu nigdy uchwalać nie będziemy, a terazniejsze podatki na zapłatę wojsku przez nas postanowione in vim rati habitionis w przyszłych

podatkach, [1395] które by na sejmie blisko przyszłym postanowione były, mają nam być przyjęte.

Teraźniejsze zaś podatki poborów 5 sine abiuratis według starego rejestru pana [Jana] Lipskiego, ze wszystkich dóbr duchownych, królewskich i ziemskich, intra decursum duarum septimanarum od dnia dzisiejszego wydać praesenti laudo obiecujemy.

Do wybrania których podatków uprosiliśmy sobie jm. pana Jana Włostowskiego cześnika bielskiego. Pozwoliliśmy mu od komportujących te wydatki od złotego po groszu, a od kwitu po gr 6 wybierać i z osobna z tejże swej egzakcyje zł 300 odbierze sobie jm. Nie będzie się jednak ważył jm. pan poborca pieniędzy swej egzakcyje na żadne asygnacje ze skarbu R.P., aż za konsensem województwa bełskiego naszego, i nie gdzie indziej, tylko tu, w Bełzie ex consensu publico nostro temi pieniędzmi szafować będzie. A petitione zaś skarbu R.P. jm. pana poborcę in omni iudicio publica fide evincere obiecujemy. A jeżeliby się domyślił jm. pan poborca inaczej sobie postąpić, tedy suo damno uczyni, a województwu de proprio, nie zasłaniając się petitione skarbu R.P., satisfacere powinien będzie.

Duchowni religii greckiej abo popi in vim 5 tych poborów po kopie tylko wszystkiego dadzą, a nie więcej.

Z miasteczka Witkowa³²⁴ i innych miasteczek i wsiów novae locationis, których w rejestrach przeszłych egzaktorów nie masz, starać się będzie jm. pan poborca, aby aukcją województwa uczyniwszy, osobiłym rejestrem one likwidował. Miasteczka przy tym i inne wsi łanów nie mające, in vim 5 poborów troje podymne sine abiuratis, według rejestru pana Mireckiego exsolvere powinni. A mając respekt na zdezolowane miasta, to jest Bełz, Potylicz³²⁵ i Tyszowce³²⁶, te [1396] miasta tylko półtrzecia poboru na tę kontrybucyjną wydadzą.

Więc jm. pan [Jan] Izdebski pisarz ziemski buski, iż jeszcze nie dobrał przeszłej swej egzakcyje, nie skarbowi R.P., ale województwu naszemu vigore laudorum anteriorum należącej, tedy retentores egzakcyje jm. pana Izdebskiego ante omnia przy tejże teraźniejszej egzakcyje pierwej, niżli teraźniejszym podatkom in toto satisfacient, w czym jm. pan Włostowski non impedit, owszem, pomocnym być ma i bez kwitów od jm. pana Izdebskiego danych nullatenus do swej egzakcyje z retentorem wdawać się nie będzie, ale jm. panu Izdebskiemu praesenter attentanti cum delatis iuvamine będzie. Quantum vero attinet fatalem casum, iż jm. pan Izdebski przez ogień i w swej substancyje, i w części publicznych pieniędzy w kalkulacyje, coram delegatis nostris przez jm. czynionej specyfikowanych, zrujnowany został, tedy in hoc casu declarationem nostram do przyszłego sejmiku jm. odkładamy.

Ażeby się każdy poczuwał w wydatkach teraźniejszej kontrybucyje, one quam celerrime do jm. pana poborce comportare, nie tylko ex lege publica vigorem iuris,

³²⁴ Wł. Nowy Witków, miasto w woj. bełskim (ob. wieś Новий Витків w rej. czerwonogrodzkim, obw. lwowskim, Ukraina).

³²⁵ Potylicz, miasto w starostwie lubaczowskim, w pow. bełskim (ob. wieś Потелич w rej. żółkiewskim, obw. lwowskim, Ukraina).

³²⁶ Tyszowce, miasto w starostwie tyszowieckim, w pow. bełskim (ob. w pow. tomaszowskim, woj. lubelskim).

ale et praesenti unanimi consensu nostro, in quantum by w pomienionym czasie tak terażniejszych podatków, jako i dawnych retent nie zapłacili, tedy na takowych siebie samych assumimus executionem militarem. Dając facultatem jm. panu poborcy obmyślenia na to i postąpienia sobie iuxta declarationem Komisyyje Lwowskiej blisko przeszłej de executione militari conscripta, a to jako na takowych, [1397] których honor et substantia in rigorem iuris wpada, extendere jm. panu poborcy takową executionem wolno będzie.

Nie mając zaś certitudinem expens z prowentów czopowego w województwie naszym przez lat dwie od egzaktorów naszych, przeto uprosiliśmy sobie ex gremio nostro delegatos, jm. pana Jana Sokolnickiego pisarza ziemskiego bełskiego, jm. pana Andrzeja Moszyńskiego, jm. pana Wespazjana Sienickiego, aby zjachawszy się do Bełza pro die 10 septembris, rationes od ichm. panów egzaktorów czopowego sufficienter odebrali. Przed którymi natenczas jm. pan Piotr Stoński sędzia bełski, jm. pan Jan Włostowski cześnik bielski, jm. pan Olbrycht Siestrzewitowski, administratores czopowego comparebunt et rationes z czopowego coram iisdem delegatis nostris oddadzą. Tudzież jm. pan Jan Izdebski pisarz buski^{a z} jm. panem Teofilem Bukarem podwojewodzim bełskim^a nie tylko ex vi laudi praesentis, ale et ex vi dekretu Komisyyje Lwowskiej przeszłej, coram iisdem delegatis nostris comparentes, rationes ab utrinque respectu wybieranych podatków z starostwa lubaczowskiego sufficienter uczynią i oddadzą, a ichm. delegati nostri we wszystkim tym na sejmiku przyszłym electionis deputata sufficientem, co przy którym egzaktorze województwa należytego zostaje, nam declarationem uczynią.

Które to pomienione punkta uchwały naszej zgodnie namówione zleciliśmy jm. panu Janowi Sokolnickiemu pisarzowi ziemskiemu bełskiemu, natenczas koła naszego marszałkowi nomine publico do akt grodzkich bełskich z podpisem ręki jm. podać. Działo się w Bełzie, na miejscu konsultacyjom naszym zwyczajnym, dnia 16 miesiąca sierpnia r. P. [1398] 1666.

Jan Sokolnicki pisarz ziemski i dyrektor koła rycerskiego województwa bełskiego m.p.

^{a-a} fragment dopisany na dole strony

50. Sejmik deputacki w Bełzie, 13 września 1666 r.

1. *Laudum sejmiku deputackiego województwa bełskiego w Bełzie, 13 września 1666 r.*

Rp. CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 256, s. 1524-1530 – oblata; w grodzie bełskim oblatował marszałek sejmiku w dniu 15 września 1666 r. [feria 4 in crastino festi Exaltationis Sanctae Crucis a. D. 1666].

LSB 1572-1668, s. 419-421.

My rada, dygnitarze, urzędnicy i wszystko rycerstwo województwa bełskiego, zjachawszy się do Bełza według prawa pro die 13 septembris na miejsce konsultacyjom naszym zwyczajne, na sejmik electionis deputata albo sędziego województwa naszego do sądu głównego koronnego trybunalskiego, ut iuris est należącego.

Na którym niniejszym sejmiku, po zgodnym obraniu za sędziego na pomienione główne sądy trybunalskie jm. pana Jana Sokolnickiego pisarza ziemskiego bełskiego, któremu atestacją podług zwyczaju nomine publico z podpisem jm. pana marszałka naszego dać zleciliśmy [1525] i do inszych materijej dñiowi i sejmikowi dzisiejszemu, vigore anteriorum laudorum należytych, przystąpiliśmy.

A i naprzód, iż administracja i arenda czopowego w województwie naszym na dzień i święto św. Jadwigi blisko przyszłej ekspiruje, przeto aby ten prowent województwa naszego nie wakował, unaniami nostro consensu puściliśmy go i arendowali za sumę 6 tys. złp pomienionemu jm. panu Janowi Sokolnickiemu pisarzowi ziemskiemu bełskiemu, bez wszelkiej defalkacyi ad personalem w tym assecurationem et submissionem jm., a to do roku od św. Jadwigi poczynającego i na takowyż czas kończącego. Casus jednak fatales, to jest tylko nieprzyjaciela koronnego, powietrza na ludzie morowego i ognia znacznego, warowaliśmy jm., iż jeśliby który, strzeż Boże, z tych pomienionych przypadków za czasu administracyjej jm. stał się, tedy defalka w tym considerata quantitate casus ma być uznana. Sumę zaś z czopowego pomienioną 6 tys. złp jm. pan Sokolnicki pisarz ziemski bełski fide publica submittuje się tam distribuere i wypłacać, gdzie unaniami consensu nostro bedziem ordynowali, ale nie na żadne prywatne largicyje i nie za czyjemi inszemi ^aprywatnemi^a asygnacyjami, tylko gdzie per laudum publicum postanowimy.

Więc z przeszłego blisko sejmiku, z pośrodka siebie uproszeni byli jm. pan Jan Sokolnicki pisarz ziemski bełski, jm. pan Jędrzej Moszyński i jm. pan Wespazjan Sienicki do słuchania rachunków tak administratorów czopowego za [1526] przeszłe lata, jako i poborcy, jm. pana Jana Izdebskiego pisarza ziemskiego buskiego, któregośmy dla prętszego asygnacyi skarbowych płacenia prowentem czopowego suplementowali, względem czego residuitas ze wszystkich egzakcyjej jm. supra summam skarbowi R.P. spectantem in rem województwa za czopowe wracać się miała. Którzy pomienieni ichm. do słuchania kalkulacyjej delegati, ponieważ laudis et aliis sufficientissimis documentis w kole naszym et in praesentia niżej mianowanych egzaktorów dedukowali nam, iż przy jm. panu Piotrze Stoińskim sędzim ziemskim bełskim i jm. panu [Janie] Włostowskim, administratorach czopowego in anno 1664 wytrąciwszy ad hunc diem expensa porachowane, zostaje pieniędzy realnej sumy 4200 złp. Tedy tę sumę ichm. na przyszły blisko sejmik electionis posłów na sejm comportabunt do Bełza i województwu oddadzą.

A że ciż ichm. administratores czopowego na subkolektorów albo arendarzów swoich quaerimonias publicas deposuerant, iż się niektórzy protekcjami braciej naszej ex magnatibus od kontraktów swych zawziąwszy, tego prowentu ukrywają et in odia administratorów naszych magnatibus podają. Przeto zleciliśmy jm. panu Wiktorynowi ze Żmigroda na Niemierowie Stadnickiemu, natenczas dyrektorowi koła naszego, aby nomine nostro publico list do tych ichm. napisał, żądając, aby ichm. non impedian

bono publico, owszem, z takowych albo sprawiedliwość [1527] dostateczną czynili, albo onych tanquam fide fragos wydawali.

Pokazało się też sufficienter w kole naszym, iż przy jm. panu Olbrychcie Sistrzewitowskim, administratorze czopowego anni 1665, wytrąciwszy tak dawne ekspensa porachowane, jako i na terażniejszym sejmiku donatywy, to jest na reparacją ruiny klasztorów konwentowi bełskiemu oo. dominikanów 500 złp, konwentowi sokalskiemu oo. bernardynów tys. złp, na które donatywy zleciliśmy jm. panu marszałkowi koła naszego dać pomienionym konwentom asygnacje do jm. pana Sistrzewitowskiego, a jeszcze nad te ekspensa zostaje przy jm. panu Sistrzewitowskim suma 2850 złp, tedy także i tę sumę jm. pan Sistrzewitowski na blisko ^bprzyszły^b sejmik electionis postów comportabit do Bełza i województwu odda.

A że i jm. pan [Jan] Izdebski pisarz ziemski buski, poborca przeszłych podatków R.P., województwu naszemu publicam et sufficientem ze wszystkich generaliter podatków egzakcyi swoich calculationem uczynił, z której kalkulacyjnej liquide patuit, że oddawszy sumę do skarbu R.P. należytą, kwity dostateczne in eliberationem satisfactionis skarbowi od województwa ^cnaszego produkował et insuper inne sumy województwu^c należące podług laud naszych ekspendował, tedy z pomienionych sum tak do skarbu R.P. wniesionych, jako et vigore [1528] laudorum nostrorum ekspendowanych, praesenti laudo nostro pomienionego jm. pana Jana Izdebskiego pisarza ziemskiego buskiego, poborcę, i sukcesorów jego wiecznemi czasy kwitujemy. Jednak iż z tejże kalkulacyjnej pokazało się, że przy tymże jm. panu poborcy in paratis zbrakowanej i od żołnierzy asygnantów przyrzuconej monety zostawało 3250 złp, a na retentach jeszcze niedobrych 3 tys. złp, tedy względem zbrakowanej monety, ponieważ jm. pan poborca firmiter allegavit et super inquisitionem atque comprobationem iuratoriam zabierał się, iż per fatalem casum ignis consumpta et confla[gra]ta z niemłą szkodą i substancyjej jego własnej została, co et actis publicis connotavit, przeto na przyszłym, da Bóg, sejmiku electionis postów takową pomienioną przez ogień podjętą w publicznych pieniądzach szkodę iuramento corporali comprobabit, a post praestitum iuramentum respectu i tej sumy pomienionej i zgorzałej uwolniony jm. być ma.

Co się zaś tknie sumy 3 tys. złp jeszcze niedobrych i na retentach zostających, tedy tę sumę według sposobu w przeszłym laudum opisanego, przy terażniejszym panu poborcy extrahere powinien, in quantum by zaś według pomienionego sposobu per temeritatem retentorów wyciągnąć nie mógł jm., tedy, gdy nastąpią do terażniejszych podatków od skarbu żołnierskie asygnacje, tych wszystkich retentorów asygnantom in militem executionem iuxta declarationem o tym Komisyej Lwowskiej na [1529] delatach spółnie z terażniejszym jm. panem poborcą poda.

Tenże jm. pan Izdebski pisarz ziemski buski, z pomienionych retent wyciągnąwszy, jm. panu Janowi Sokolnickiemu pisarzowi ziemskiemu bełskiemu na reparacją sklepu dla schowania ksiąg zł 100 dać powinien. Także z tychże retent zatrzymane podatki ze wsiów starostwa buskiego, mając wzgląd na spustoszałą tych majątności teraz świeżo przez jm. pana starostę buskiego objętą dzierżawę, odpuszczamy i uwalniamy.

Tudzież z takowychże retent Wierchrzeczyce³²⁷, possessionis jejm. paniej Zbożnej Lipskiej, także Młozów³²⁸ i Nabroź³²⁹ z takowychże retent praesenti laudo uwalniamy. Co wszystko in calculatione w sumie 3 tys. na retentach zostającej, będzie przyjęto pomienionemu jm. panu poborcy.

Iż też jm. pan Teofil Bukar podwojewodzi bełski w pretensyjej jm. pana Jana Izdebskiego pisarza ziemskiego buskiego ratione wybierania podatków z starostwa lubaczowskiego hucusque nie uspokoił, tedy wolno będzie jm. panu pisarzowi ziemskiemu buskiemu w Trybunale in registro, ubi de iure venerit, z jm. panem podwojewodzim bełskim o tym experiri.

Zostaje też przy jm. panu Piotrze Stoińskim sędzim ziemskim bełskim z wyboru poborstwa pomienionego jm. pana pisarza ziemskiego buskiego zbrakowanej monety tysiąc złp bez 15 zł, tedy tę monetę, jako już teraz non currentem, za asygnacją jm. pana dyrektora koła natenczas naszego, jm. pan sędzia konwentowi bełskiemu panien zakonnych na dzwonek [1530] oddać powinien będzie.

Którą to uchwałę naszą i w niej za zgodą wszystkiej braciej namówione zleciliśmy jm. panu Wiktorzynowi ze Żmigroda na Niemirowie Stadnickiemu, dyrektorowi koła naszego, nomine nostro publico ręką swą podpisać i do akt grodzkich bełskich podać. Działo się Bełzie, na miejscu konsultacyjom naszym zwyczajnym, die 13 mensis septembris a. D. 1666.

Wiktoryn ze Żmigroda na Niemirowie Stadnicki dyrektor koła rycerskiego województwa bełskiego m.p.

Locus sigilli

^{a-a} w tekście omyłkowo: prywatami ^{b-b} w tekście błędnie: przeszły ^{c-c} fragment pominięty przez pisarza, dopisany na dole strony

2. Atestacja sejmiku o wyborze deputata na Trybunał Koronny – Bełż, 13 września 1666 r.

Rp. CDIAUL, *Fond 1, Opis 1*, 256, s. 1530-1531 – oblata; w grodzie bełskim oblatował Gen. Jan Sokolnicki pisarz ziemski bełski w dniu 15 września 1666 r. [feria 4 in crastino festi Exaltationis Sanctae Crucis a. D. 1666].

LSB 1572-1668, s. 421.

³²⁷ Wł. Wierszyczka (Werszyczka), wieś w pow. bełskim (ob. w pow. tomaszowskim, woj. lubelskim).

³²⁸ Młozów, miejscowość niezidentyfikowana; być może błąd kopisty i chodzi o Młodów, wieś w pow. lubaczowskim (ob. w pow. lubaczowskim, woj. podkarpackim).

³²⁹ Nabroź, wieś w pow. bełskim (ob. w pow. tomaszowskim, woj. lubelskim).

My rada, dygnitarze, urzędnicy i wszystko rycerstwo województwa bełskiego do wiadomości donosimy, iż podług prawa zjachawszy się do Bełza pro die 13 praesentis na miejsce konsultacyjom naszym zwyczajne, na sejmik electionis deputata do sądu głównego koronnego trybunalskiego województwa naszego należytego, z pośrodku siebie wszyscy zgodnemi głosami obraliśmy jm. pana Jana Sokolnickiego pisarza ziemskiego bełskiego, virum rectum i do tej funkcyej zgodnego.

Którą to zgodną elekcyją ad omnium notitiarum declarando, zleciliśmy jm. panu Wiktorynowi z Żmigroda na Niemirowie Stadnickiemu, natenczas koła naszego dyrektowi, aby z podpisem ręki swojej atestacyją jm. panu Janowi Sokolnickiemu pisarzowi ziemskiemu bełskiemu, jako już deputatowi naszemu wydał. Działo się w Bełzie, na miejscu zwykłym konsultacyjom naszym, die 13 septembris r. P. 1666.

Wiktoryn [z] Żmigroda Stadnicki

Locus sigilli

51. Sejmik przedsejmowy w Bełzie, 28 września 1666 r.

1. *Uniwersał Jana Kazimierza zwołujący sejmik przedsejmowy w Bełzie na dzień 28 września 1666 r. – Warszawa, 31 sierpnia 1666 r.*

Rp. 1 CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 256, s. 1476-1478 – oblata; w grodzie bełskim oblatował Nob. Jerzy Niewczas w dniu 11 września 1666 r. [Sabbatho post festum Nativitatis Beatissimae Virginis Mariae proximo a. D. 1666].

Inne rękopisy: **Rp. 2** AP Lublin, 10 Ks. gr. grabowieckie 91, s. 383-384 – oblata; w grodzie grabowieckim oblatował Nob. Wojciech Molski w dniu 16 września 1666 r. [feria 5 post festum Exaltationis Sanctae Crucis proxima a. D. 1666].

2. *Instrukcja dana posłom od skonfederowanego wojska koronnego do sejmiku przedsejmowego województwa bełskiego – Wschowa, 1666 r.*³³⁰

Rp. Bibl. PAU i PAN, rkp. 1046, k. 467v-470 – kopia³³¹.

³³⁰ W rękopisie brak daty, poza datą roczną. Z treści instrukcji oraz chronologii sejmiku bełskiego wynika, że instrukcja ta była skierowana właśnie na sejmik przedsejmowy w Bełzie, 28 września 1666 r.

³³¹ Za wskazanie tej instrukcji wydawcy dziękują Profesorowi Jarosławowi Stoliczekowi.

Instrukcja ichm. panom Florianowi Michałowi Wysockiemu chorążemu rotty pancernej jm. pana [Adama] Radlińskiego łowczego łukowskiego, Pawłowi Radziszewskiemu towarzyszowi rotty ks. jm. Michała Wiśniowieckiego, posłom od wojska J.K.M. i R.P. związkowego z koła generalnego w Wschowie odprawującego się, dana na sejmik przedsejmowy województwa bełskiego a. D. 1666.

Przy oddaniu uniżonych usług naszych, powinszują ichm. panowie posłowie nasi ichm. n.m. panom zdrowia dobrego i szczęśliwego na ten sejmik zgromadzenia, które aby Pan Bóg optato respirio od tak ciężkich paroksyzmów Ojczyzny jako najskuteczniejszymi utwierdzał i błogosławił consiliis, plenissima od nas efundent vota. Lubo przez traktat nasz na początku zaraz związku, potym przez listy otwarte i niedawno na sejmikach deputackich³³² przez posły nasze nexus nostri wszystkim ichm. n.m. panom jest już explicata intentio i cel, uczynią jednak panowie posłowie krótkie rationum compendium, aby subtelna malevolorum intencja eum zelum nostrum, której nie tylko na pismach przez posły nasze, ale i rzeczą samą całej R.P. contestati sumus, opacznie wycieńczać nie mogła interpretacją.

Egestas wojska i przez dwie lecie zaniedbana sublevandi jej cura zwiódła wojsko ex hostico i jeszcze by ten niedostatek zostawał tolerabilior, bo we wszystkie niewczasy, nędze, pericula największe niżej amori Patriae kłaść zwykliśmy, gdyby jakkolwiek spes respektu słusznego affulgeret i widzieliśmy z prac i odwag swoich eum przynajmniej fructum, że krew swoją non inutiliter litamus Ojczyźnie i pokój pożądany przynieść mogli. Ale kiedy dochodziła coraz większa wiadomość quantis odiis civilibus infascinata została Respublica i maior cura et anxietas privatorum moliminum dopięcia angebat, aniżeli uspokojenia Ojczyzny ab extra, musiało wojsko całe stracić nadzieję pośilkowania swego.

Erogatia tak wielkich kosztów na nowe zaciągi contra statum Reipublicae et respectui na nasze dawne zasługi praeiudiciosa. [468] Sejm rozerwany, na którym nic nie stało, co by conduceret pożytecznego securitati publicae, tylko sub praetextu iustitiae invida privatorum zawziętość aby swego w odmęcie dokazała, ipsam wywróciwszy iustitiam, typum iniquitatis tenże sejm całemu światu wystawiła, przeciwko czemu tak wiele zaszło protestacyje.

Sejm drugi rozerwany et ordinum universorum, ut restitatur vox libera na pierwszym sejmie oppressa, supplicationes nullus aestimii, o co także zaszły protestacyje. Amnestia fide publico dana violata, vox libera et sensus braci etiam privatim, nie tylko in publico mówiących, per insecutionem ultioris oppressa, o przeszły związek na wielu vindicta przypuszczona.

Compendium wszystkich oppressionum et violatae armistitiae wyraża w osobie swojej jm. pan marszałek wielki koronny³³³, lubo najmniejszym aktem i samym pomysłem nie jest conscius cooperationis o związek przeszły, co samo acerbiorum generare musiało dolore, że etiam in obtento et mentali crimine złamana jest amnestia i tak ciężko plenus meritorum civis aggravatus jest na honorze, zdrowiu i substancyj.

³³² Zapewne chodzi o sejmiki deputackie w dniu 13 września 1666 r.

³³³ Jerzy Sebastian Lubomirski marszałek wielki i hetman polny koronny.

Wszystkich tych, którzy zanieśli protestacje na przeszłych sejmach *fastidiendo hanc iniquitatis*. Tech nam et consequenter każdemu szlachcicowi widzącemu i upominającemu się wolności domówieniem o tak *gravia libertati praeiudicia illata oppressio et libera* nie tylko *dicendi*, ale et *sentiendi adempta facultas*. Czego są żywym dowodem po miastach rozłożone *praesidia*, które nie mając żadnego ab *extra periculum*, *sustinent* podejmowania ich *onus*, ale barziej *sensibilie nobilitati*, bo *sub praetextu securitatis tuendae flagellum suspenditur* nad głosem wolnym. [Piotr] Brion i [Tadeusz Daniel Boubonombek] *Pers sufficient sami* na przykład.

Beneficiorum iuris każdemu do uskarżenia się szlachcicowi wolnych w Trybunałach i w grodach *suscepty* zakazane. Na ostatek zapłata zatrzymana wojsku, któremu dekret Komisyye Lwowskiej nad rok jeden w borgowej służbie zostawiania *non impunit legem*. Te tedy i insze *rationes* [468v] są, ale *praecipue oppressio libertatis* i praw ojczystych, dla których wojsko, jako też ojczyzny synowie, *primario krew swoją leją*, żeby *pretium sanguinis* przodków swoich nie utraciło, wprowadziły nas w związek i w nim trwać poprzysięgliśmy sobie póty, póki *in toto* konserwacja praw i swobód w dawną nie przyjdzie klubę.

Przypomnią przy tym panowie posłowie *rationes* wejścia do związku jm. pana marszałka wielkiego koronnego, abyśmy niesprawiedliwych względem przeszłego związku J.K.M. *obiectorum*, i że są fałszywe i *praevaricata testimonia*, które *convincebatur* jm. *publicum ex conscientia nostris* dali *testimonium securitati*, zdrowia jm. *assistentiam nostram* *praebendo*.

Ponieważ dekret na jm. *Respublica tota* pro *iudicato* nie przyjęła *testantibus* tot *protestantibus honores* jm. nie *ujmowała*, dlategoż i wojsko *concordando cum sensui Reipublicae obsequium suum agnovit* jm. *verum et legitimum ducem suum et obedienciae* jm. *legitimae* siebie *submissit*. Że w osobie jm. *securitas amnestiae nostrae* jest *conculcowana*, a na koniec per *eversionem iustitiae* całego status *eversionis metus*, kiedy domowego prawa per *potentiam malevolorum deficere* poczęły *suffragia*, musiał nas *stringere* do poprzysiężonego z jm. związku.

Po opowiedzianych przyczynach wejścia w związek z jm. panem hetmanem, *deducit* panowie posłowie wszystkie *actus humilitatis* ea *supplicationum* wojska, które J.K.M. przez ichm. panów senatorów *ustawicznie donosili*, aby J.K.M. p.n.m. za poważną ichm. *interpozycją* raczył *tranquillum reddere Patriam* i sejm jako najprędszy, *unicum malorum*, które dla *dyfidencyje* tak ciężko ucisnęły ojczyznę, *remedium* złożyć raczył. Nie były ważne prośby, rany jeszcze nie zagojone i krew nieoschlą prezentujące, i owszem, do takowej *nieszczęśliwości* nas *damnarunt fata*, że miasto *konsolacyjej* w słusznych *desideriach*, całość ojczyzny *obiicientibus*, miasto zapłaty *zasłużonej*, zdrowia i honorów naszych *postradania*, przez uniwersały surowe [469] zaszła nas *deklaracyja*, oraz o wolności i zasługi upominającym się *excidium hostile* wypowiedziano i zaraz *ultrix* tę surowość per *insecutionem* usiłowała wypełniać *manus*. Więc że tymże *traktatem* naszym *conservationem iurium Maiestatis* i dostojenstwa J.K.M. p.n.m. *poprzysięgliśmy tueri*, wszędzie przed *zagniewaną* następującego Pana *twarzą* *ustępować* musieliśmy, aby żadna *exorbita* przed tę kompanią *contra venerationem Maiestatis* nie działa się, a zatym *cokolwiek accessit ruinae et devastationis* w Ojczyźnie, żadna nie może na wojsko *revocari* wina, ponieważ *omni submissionem genere*

zebrało łaski pańskiej. Ale na tych powinna redundare szkody opresyjej civium culpa, którzy byli radą civilium committendi armorum, którzy nie tylko nowe zaciągi na krew własną braci swoich zgromadziwszy, kosztu i ochoty jakiej na postronne nigdy nie odważali nieprzyjacioły, in hanc światu obrzydliwą nie żałowali lanienam, ale jeszcze wojska W.Ks.L. ultra statum Reipublicae wprowadziwszy do Korony, wszystkie prawie województwa infestis ich oppresserunt signis tak dalece, że żaden z nas nie zostaje, którego by fortunae in direptionem ich nie poszły. Sola tylko societate dolorum et spe sejmowej reprentensyjej takowych exorbit te nasze natenczas leczymy urazy.

A że wszystko z powinnej swojej przeciwko Majestatowi J.K.M. nie wykroczyło wie-rze, lubo na nie nawet fide tractatum asekurowane następowano, jednak lege tylko naturalis defensionis składało się. Ojczyźnie też jako właśni jej synowie debitam praestitit amorem, dając z siebie assistentiam dochodzenia upadających praw i swobód. Ufa tedy wojsko w łasce ichm. n.m. panów, że jako województwa inne non pro scelere, non pro crimine hanc pro libertate agnoverant rerum, tak i teraz pleno affectu tę usługę naszą acceptando, da Pan Bóg, na sejmie lubo ten związek in naturam zasługi transivit amnestią jako najgruntowniejszą, promovere będą raczyli, o co uniżenie wojsko uprasza.

J.w. jm. pana marszałka wielkiego koronnego, wodza naszego, jako jest palpabilis innocentia obiectorum i nigdy w całej ojczyźnie actiones jm. non meruerant suspectam [469v] censuram, owszem, w wysokim zostawały poważeniu, tak terażniejsza honorowi, zdrowiu i substancyjej jm. per invidos asstructio nic nie wątpiemy, że in compassivis ichm. n.m. panów affectibus ma grave pondus. Przydaje zatym wojsko ad merita jm., same przez się pociągające respectum uniżone prośby swoje, aby ichm. n.m. panowie nie tylko ad restitutionem wszystkiego u J.K.M. p.n.m. suffragiis suis dopomogli, ale aby ten honor per invidium per invidium laceratis et illibata fides piekielnym censurata jadem, tak od przodków jm. per tot saecula, jako od samego jm. Królom, panom swoim dotrzymana gaudeat recte factorum conscientia była decisione totius Reipublicae emundowana. Szkody także na substancyjach jm. poniesione, mianowicie od wojska W.Ks.L., daje wojsko sub commiserationem ichm. n.m. panów.

Kiedy się było niechętnym jm. satiare zawziętość swoją ipsius personae oppressione, ale posteritatis jm., także jejm. pani marszałkowej samej dobra et iuri reformationis podległe, lubo tenże dekret remissit w tym de saevitia sua, że je non obnoxia executioni iudicavit wojsku W.Ks.L. in dispositionem puściła, aby tak et innocuum prolem fame opprimant et novo genere exilii coraz jm. samego invenirunt.

A że na ohydę związku naszego i zatłumienie jm. pana marszałka wielkiego koronnego niewinności sponsa est fama, jakobyśmy mieli adhaerere factionibus Austriacis i ten dom promovent na państwo. Jako ta fama jest ad invidiam tylko comparata i nie ma żadnego fundamentu, tak ta z traktatu naszego na początku zaraz związku na świat wydanego confunditur calumnia. W którym traktacie fide iurata obowiążaliśmy się każdej elekcyjej vivente principis zdrowia swoje jako basim praw i wolności naszych revertenti opponere. W czym jako wojsko satisfecit et paruit legi publicae, które elekcyją takową tot constitutionibus i niedawnym sejmem damnavit, tak i natenczas z tym się ichm. n.m. panom deklaruje, że gotowe jest, jeżeli tego będzie R.P. potrzebowała, skrypt swój dać na się, iż za żywota J.K.M., Pana, daj Boże, długo, szczęśliwie

nam panującego, ani Austriaka, ani Francuza, ani Brandenburczyka, ani Piasta, ani kogożkolwiek in genere teraz i na potym post sera fata J.K.M. vivente [470] principe electionem suscitare ani promovere będziemy, owszem, cum tota Republica każdego takiej elekcyjy promotorem pro capitali hoste, jako rozruszyciela pokoju pospolitego et perduellem mieć będziemy.

Zapłata wojsku aby na województwa podzielona była, uprasza wojsko uniżenie ichm. n.m. panów. Zabiegą ichm. takowym podziałem, że wojsko nie będzie miało okazji do związków. Pieniądze też R.P. nie będą dyspensowane ekstraordinarynie, jako teraz na nowe zaciągi, de numero wojska będą zawsze wiedziały województwa i non accrescet do zapłaty na koszt R.P. liczba ani to sanguinis praetium civium na ichże convertetur opresyją.

A że wojsko nexum suum uczyniło pro vindicanda libertate i województwa inne tę żarliwość wdzięcznie przyjęli, dlatego nas tak angustis ściśniono consistentiis, abyśmy nie mając sufficientiam victu, do otworzenia pory wojennej i siebie wyniszczyli, i głodni nadprzykrzywszy się województwom, nienawiść u ichm. zaciągnęli. Z rejestru łanów, które wojsku cesserunt na podział, snadno ichm. nie tylko impossibilitatem wyżywienia uważają, ale oraz colligent inextinguibile odium niechętnych, którzy eo modo nieznaczej części pium extinguere conantur zelum. Uprasza zatym wojsko ichm. n.m. panów, by to ukrzywdzenie respektem swoim łaskawym compensare raczyli, ponieważ i od dwóch ćwierci, które tamto wojsko brało, przez też rationem nexus pro Reipublicae natenczas jesteśmy oddaleni. Nad to związek ten swój dla konserwacyjy praw i swobód uczyniony, dało wojsko w wolny szafunek ichm. n.m. panom, aby go zażyli wedle woli swojej, tak jako i inne województwa. A to wojsko deklaruje ochotę i odwagę swoją, spondet na wszelki zaszczyt ichm. n.m. panów do ostatniej krople krwi swojej.

Prosić zatym będą panowie posłowie nasi ichm. n.m. panów, aby nas w tym cathorice resolvent, żeby na potym ichm. nie żalowali i nie mieli occassionem conquerendi na wojsko, bo cokolwiek tylko możemy praestare in rem Reipublicae, wszytko explevimus, gotowi będąc i dalej ardua intentiones za rozkazem ichm. panów sustinere, nic sobie non arrogando, co do ichm. należy. Pewni będąc, że też jakkolwiek in ea egestate et angustia consistentiorum respekt przynajmniej ad rationem zasług odniesiemy. Cetera dexteritati et zelo pro Republica ichm. panów posłów wojsko committitur.

Adam Ostrzycki marszałek imieniem wojska J.K.M. i R.P. koronnego m.p.

3. Instrukcja dana posłom na sejm z sejmiiku przedsejmowego województwa bełskiego w Bełzie, 28 września 1666 r.

Rp. CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 256, s. 1592-1616 – oblata; w grodzie bełskim oblatował marszałek sejmiiku w dniu 8 października 1666 r. [feria 6 post festum Sancti Francisci Confessoris proxima a. D. 1666].

LSB 1572-1668, s. 421-430.

Instrukcja w. i ur. ichm. panom Szczęsnemu z Potoka Potockiemu podstolemu koronnemu, krasnostawskiemu, sokalskiemu, robczyckiemu etc. staroście, Marcinowi z Liniewa Liniewskiemu łowczemu braławskiemu, Hieronimowi z Liwego Lipskiemu wojskiemu horodelskiemu, Józefowi z Branic Braniczkiemu, posłom województwa bełskiego i powiatów do niego należących na sejm walny [1593] sześćniedzielny warszawski pro die 9 novembris anni 1666 złożony, na sejmiku na miejscu zwyczajnym w Bełzie, dnia 28 miesiąca września roku wyżej mianowanego odprawionym, zgodnie od stanów województwa tego dana.

Jedynym suffulti Numinis Divini faworem, którego gdy potens dextera trzyma gubernę consiliorum publicorum, pożądany odnosić zwykła skutek, przepędziwszy szczęśliwie cursum publicznych konsultacyi naszych, przyszłym oraz sejmowem radom aby auspiciis eiusdem Supremi Numinis do portu pożadanego przyprowadzone et tot iactata procellis salutis et integritatis Reipublicae puppis moderante clementi dextera J.K.M. p.n.m. hunc clavum in saculo et apprico continentis umocowana być mogła apprecando do tegoż remis et vellis wiernego poddaństwa contendimus i takową ichm. panom posłom naszym, przychylając się do manudukcyj J.K.M. p.n.m., dajemy instrukcją.

1. Naprzód, mając przed oczyma pietatem erga Patriam et charitatem civium J.K.M. p.n.m. qua ductus wszystkie Majestatu swego pańskiego, których intestinorum dissidiorum et belli civilis uberrima seges narodziła dyfidency, bono et tranquillitati publicae darować raczył urazy, iunctis votis et animis ichm. panowie posłowie nasi cum tota Republica podziękują Majestatowi J.K.M. p.n.m., oraz za te, które pro salute Patriae excubando od postronnych [1594] nieprzyjaciół machinacyej, onę zaszczycając, podejmować raczy J.K.M. prace i starania indefesso studio integritatem jej, piastując w sercu swym pańskim aż i periculis własne zdrowie Majestatu swego na szanc stawiając, takoweż repelent dzięki.

2. Testabuntur przy tym wierne poddaństwo województwa naszego J.K.M. p.n.m., żądając pokornie, aby pari affectu wszystkich stanów i województw compleciendo cives traktat z województwy i wojskiem związkowym przez deklaracyją J.K.M. zawarty, był aprobowany i amnestia cała i zupełna in volumen legum inserowana, et consensu omnium ordinum Regni, non obstantibus ullis protestationibus, jeżeliby jakie zająć miały, rati habita była in omnibus punctis, clausulis et articulis, okrywając wszystkie osoby i stany, nemine excepto, oprócz kryminalów, jako o tym sama amnestia latius sonat.

3. Lubo nie rozumiemy, żeby kto tak impius in Patriam miał się znajdować civis, który by przeciwko tak świątobliwej deklaracyej J.K.M. p.n.m. miał protestacyją zanościć et tali ausu quietem publicam interpellare, jednak jeżeliby się kto taki znajdował, aby o to na sejmie sądzony był, urgebunt ichm. panowie posłowie nasi i sama protestacyja autoritate sejmu z ksiąg eliminowana i anihilowana była.

4. Nie nasze tylko województwo, lecz cała to przyznaje Ojczyzna j.w. jm. panu [Jerzemu Sebastianowi] Lubomirskiemu, przeszłemu marszałkowi wielkiemu i hetmanowi polnemu koronnemu, że dla całości Ojczyzny, aby już więcej pressa bello civili et onere armorum non ingemiscat, dobrowolnie ustąpił urzędów i honorów [1595] swoich et exinanivit samego siebie, zaczem iusto ducti zelo et compassione erga tantum in Republica civem, zlecamy to ichm. panom posłom naszym, aby do żadnych inszych

nie przystępując materyjej, ante omnia pokornemi do Majestatu J.K.M. p.n.m. non desistant instare suplikami, aby na początku sejmu ex hoc post liminio clementia principis accedente był revocatus tak potrzebny civis ojczyźnie i do tych, które z przodków swych et ex propriis meritis słuszenie mu debentur urzędy, był restitutus.

5. Ratio senatus consultorum aby dostatecznie oddana była, upomnią się ichm. panowie posłowie, a in posterum aby ichm. panowie senatorowie rezydujący przy boku pańskim, per senatus consulta w materyje sejmowi należące nie wdawali się, jako to w zaciągi nowe, w dystrybucyją publicznych pieniędzy, sub poena solutionis de proprio, w traktaty z postronnemi posłami i rezydentami, i w tym podobne akty sub nullitate actus. Co aby lege perpetua cautum było, instabunt ichm. panowie posłowie.

6. Lubo to traktatem z województwy i wojskiem związkowym uczynionym potrzebne uchwalenie pięci poborów pro illo tempore, zdało się jednak, iż wielkie stąd praeiudicium libertatis, tanto sanguine przodków naszych i nas samych parte dzieje się, gdy uniwersały z kancelaryjej J.K.M. sine autoritate sejmu et consensu omnium ordinum Regni na sejmiki, samemu uchwaleniu podatków alegowane, wydawane bywają, aby tedy takowe i tym podobne uniwersały nie wychodzili, re assumptionem i obostrzenie konstytucyjej w tej materyjej przed tym uchwalonych urgebunt ichm. panowie posłowie.

7. Zaciągi, jako polskiego narodu, tak tym bardziej cudzoziemskich wojsk, które sine consensu omnium ordinum Regni i bez wyraźnego pozwolenia sejmowego dzieją się, [1596] iż są przeciwko jawnym prawom i wolnościom naszym, tak i te, których przeszłe civilium bellorum motus namnożyli, aby w skarbie R.P. żadnej płacy nie uzurpowali sobie, zlecamy to fidei ichm. panów posłów. Lecz zapłata wojskom J.K.M. i R.P., które piersiami swemi tanquam aheneo muro zaszczytali od postronnych nieprzyjaciół Ojczyznę tę, aby według komputu wojska, po Komisyyej Lwowskiej spisane, i rękami ichm. panów hetmanów i komisarzów podpisanego doszła. Który komput rękami pomienionych ichm. podpisany, aby w izbie produkowany był, urgebunt ichm. panowie posłowie.

8. Upraszać przy tym będą pokornie ichm. panowie posłowie Majestatu J.K.M., aby zapłatę trzech ćwierci wojskom hoc turbulento statu wyliczoną, którą w instrukcyjej swej stanom intymować raczył, exhaustae et enervatae Reipublicae kondonować J.K.M. p.n.m. chciał, ponieważ tego wojska z nowych zaciągów potior pars była.

9. Siła na tym R.P. należy, aby wojsko w borgowej nie zostawało służbie, zaczym unitis consiliis cum universa Republica inibunt rationes ichm. panowie posłowie, aby zatrzymane ćwierci wypłacone były i na potem bez borgu wojsko zostawało. Do czego saluberrimum i najskuteczniejsze medium uznawamy, aby wojska na województwa dystrybuowane były tak, aby tamże na sejmie komput wojsk tak polskiego, jak cudzoziemskiego zaciągu, w izbie poselskiej przez ichm. panów hetmanów podany i quantitas jego per status Regni umoderowana, tamże w izbie na województwa, proportionem quam aequissima, podzielona była i to lege in posterum non revocanda warowano było. Gdyż ten jedyny sposób jest uchronienia się R.P. borgowej służbie, z której quod fomites malorum dotąd wynikały, suo incommodo i in communi Ojczyzna i [1597] szczególne in genere osoby doznały. Przy którym podziale wojsk na województwa tak stawać mają ichm. panowie posłowie nasi, że na żadne podatki pozwalać nie będą, aż ta dystrybucya effectualiter stanie i lege publica utwierdzona będzie. W czym jednak

respekt na województwa *periculis et incursionibus hostium* zrujnowane, zwłaszcza na nasze, aby większym nad siły nie było onerowane wojskiem, słuszne być ma.

10. *Modus constituendorum hibernorum*, tak wielą traktowany sejmów, aby do efektu swego mógł przyjść, *inibunt rationes* ichm. panowie posłowie. Który najskuteczniejszy być uznawamy, aby w Ukrainie wojska na zimę rozłożone, tu więcej *in viscera Regni* dla chlebow nie rozchodzili się lecz z dóbr królewskich i duchownych, z łanów według starych kwitów kwotą pewną *lege publica, nemine excepto*, determinowaną, *in vim zimowego chleba* każdej zimy suplementowane było. W czym aby żadnej ujmy ani omieszkania wojsko nie miało, komisarzów swych po dwóch do każdego województwa zsyłać ma. Którzy wespół z komisarzami województwa na to wysadzonemi podatek ten wybierać, rejestra porządne tak wojskowi, jako i województw komisarze mając, jako najprędzej *cum executione militari* powinni i wojska przysyłać. Czym *sublevabuntur J.K.M.* i duchowne dobra od egzakcyi niezwyčajnych i *aequalitas zimowego chleba* tak dobrom temu ciężarowi podległym, jako i ichm. panom wojskowym zachowana będzie i od przechodów żołnierskich, pod czym *gement ubodzy coloni in genere* wszyscy, uwolniona R.P. będzie. A nade wszystko na zaszczyt nieprzyjacielski i zatrzymanie *in obsequio* Ukrainy wojsko *in promptu* zostawać będzie. Co aby na tym sejmie skutecznie *lege* [1598] *mediante* postanowiono było, starać się o to będą ichm. panowie posłowie.

11. Werbunki ludzi, którzy trybem cudzoziemskim zaciągani bywają, także suplementowanie regimentów, jaką szkodę i zniszczenie przynoszą obywatelom, *cum fremitu* doznaje R.P., czemu inaczej się zabezpieczyć nie może, tylko aby i wyżsi, i niżsi oficerowie z narodu polskiego i prowincyjei inkorporowanych *possessionati* byli. A przy tym, które raz zwerbunkowane, przyjęli służbę i w kompucie są regimenty, suplementując na potym defekta swoje ludzi zaciągnionych, nie sposobem marszu od wioski do wioski chodząc werbunkowali, ale aby panowie oberszterowie i ich kapitan i tym, co skarbu biorą, albo *de propria* prowadząc do pułków ludzi onych lenungowali, gdyż co wydadzą swego, zawsze to z żołdu ubogich żołdatów wytrącać sobie zwykli. Co aby *lege cautum cum interposita poena et foro*, instabunt ichm. panowie posłowie.

12. Ludzie narodu tatarskiego, tak W.Ks.L., jako i w Koronie zostający, aby rotmistrzów i poruczników szlachtę osiadłą mieli i *poena* na rotmistrzów z narodu tatarskiego listy przypowiedne upraszających na tysiąc grzywien *in iudicio tribunalitio inter causas militares ad instantiam cuiusvis* uchwalona była. O płacy z skarbu tymże anno 1663 aby reasumowana była konstytucya³³⁴.

13. Na prolongacyją sejmu aby *ullatenus* nie pozwalali ichm. panowie posłowie, owszem, na początku sejmu solennem przeciwko niej zaniósł protestationem.

14. Przykładem antecesorów naszych ichm. panom posłom naszym limitatam, nie absolutam, dajemy potestatem i aby pro *gnomone rerum gerendarum* instrukcją tę mieli, zlecamy. [1599]

15. Mennice zła dyspozycja po te czasy *quantum damni et detrimenti dedit* wszystkim stanom, rzecz jest jaśniejsza *quam ut probatione egeat*. Naprzód tedy inqui-

³³⁴ W 1663 r. nie było sejmu. Zapewne chodzi o konstytucję sejmu 1662 r. „O Tatarach koronnych i Wielkiego Księstwa Litewskiego w wojskach obojga narodów będących” (*Vol. const.*, t. 4, vol. 2, s. 240).

rant ichm. panowie posłowie, czemu nad pozwolenie Komisyszej większe nierównie sumy bito, tak tymfowej, srebrnej monety, jako i szelężnej, w Koronie i w W.Ks.L., a zatym urgebunt, aby wszyscy ci, quorum opera et ministerio to się działo, mandamentami na terażniejszy sejm pociągnięni, dali rationem quantitatis et qualitatis, wiele w której oficynie wybito i jakiej monety, a winni, aby byli criminaliter sądzeni. Praevia inquisitione et examine rzemieśników rigendo tak, aby pro merito każdego, zwłaszcza autorów, severe animadvertatur według praw contra falsarios monetae.

16. Reductio tymfów ad iustum pretium aby na tym sejmie stanęła, urgebunt ichm. panowie posłowie nasi, ponieważ komercyja z postronnemi wielkie stąd zatrudnienie mają i pretia rerum aż i dobrej monety in immensum augentur. Strony szelągów zaś redukcyszej stosować się będą do zgody wszystkich stanów, to jednak lege publica caveri ma, aby od zaczęcia sejmu i na potym perpetuis temporibus szelężna mennica zawarta była do dyspozycyszej wyraźnej na potym sejmowej, czego nie ustąpią ichm. panowie posłowie.

[17.] Prowent hucusque z obudwóch mennic, gdy ex tam vili metallo tak wiele milionów nabito, wielki miałby być incommodum R.P., w czym aby exquisitam rationem ichm. panowie podskarbiowie obojga narodów dali i inquisitio koło tego publica była, żeby in privatorum usus ingeniosis rationibus nie było, interversum hoc lucrum sedulo incumbent huic rei ichm. panowie posłowie, aby tym sposobem damnum przez złą monetę datum publico commodo, aliquo modo resarcire mogło.

18. Rachunki skarbowe perceptorum et expensorum, tak z ordynaryjnych prowentów R.P., jako ekstraordynaryjnych [1600] jako najdoskonalej odprawione być mają, a jeśli się pokaże ultra mentem Reipublicae et dispositionem legum co distributum, to przyjęto w kalkulacyją jm. panu podskarbiemu³³⁵ być nie ma, owszem, suppleat de proprio.

19. Lubo to w deklaracyjszej swej i terażniejszej na sejmik nasz przysłanej instrukcyjszej pozwala J.K.M. prawa de crimine lesae Maiestatis i perduellionis za zgodą stanów poprawić, jednak iż legibus antiquis stetit hucusque Respublica, przestrzegać mają ichm. panowie posłowie, aby takowej poprawieniem nie była laesa libertas statuum, a raczej na nic nie pozwalając.

20. Jako zawsze sacrosancte auctoritatem sądów trybunalskich tuери zwykła i powinna izba poselska, tak i teraz integritas iudiciorum zachowana być ma. Jednak iż włożony jest punkt w traktacie z województwy i z wojskiem o zniesieniu kondemnat, w tym punkcie to zlecamy ichm. panom posłom, aby kondemnaty, które stanęli na osobach tych, którym odzywać się i stawać w Trybunale obstabat legalitas terażniejszego zamieszania, te mogą przez konstytucyją sublevare. Ukrzywdzonym jednak w regestrze żołnierskim causas suas prosecute cum processibus pro merito causae wolno. Lecz którym osobom non obstabat legalitas terażniejszego zamieszania, ale ex mero contemptu iuris publici dali się kondemnować, te kondemnaty zostawać in suo esse mają, co Trybunał discernere ma.

³³⁵ Jan Kazimierz Krasieński podskarbi wielki koronny.

21. W sprawach kryminalnych żołnierskich aby według dawnych praw egzempty nie szły, ani na otrzymane kondemnaty glejty z kancelaryj J.K.M. wydane były, sub nullitate otrzymanych glejtów.

22. Suma kurfirsztowi jm.³³⁶ czemu nie opłacona, ponieważ nowe cło na to uchwalone było, inquirant ichm. panowie [1601] posłowie, bo lubo ingesserant se panowie związkowi poniekąd w komory byli, ale im to na Komisyj w pozwolone ćwierci z obmyślonych przez Komisję sum na zapłatę wytrącono było, a skarb na tej sumie nie szkodował, lecz co panowie związkowi zawzięli byli, to zasługami skarbowi płacili. Reddat tedy rationem jm. pan podskarbi z tego prowentu, a na nowe podatki na wypłacenie sum książętom ichm., w instrukcyj J.K.M. specyfikowanych, pozwalać nie mają ichm. panowie posłowie, ale raczej felicioribus to temporibus Reipublicae zachować.

23. Cło, czyli monopolium w Brześciu Litewskim, iż jest prywatne sine consensu Reipublicae przeciwko prawom i wolnościom naszym, aby per legem perpetuis temporibus zniesione było, a ex perceptis za przeszły czas reddant rationem skarbowi koronemu, bo to od towarów koronnych, jako to zbóż, soli etc. brano było. Tego odstępować nie mają ichm. panowie posłowie nasi.

24. Pakta z królem jm.³³⁷ i Królestwem Szwedzkim aprobowane były, a w nowe transakcje i ligi wdawać się R.P. nie ma, przestrzegać będą ichm. panowie posłowie.

25. Artyleryja iż jest prowentem kwarty opatrzona, nowych nie potrzebuje podatków, ale tego urgebunt ichm. panowie posłowie, aby quantitas jurgieltów i osób mniej potrzebnych ad iustum et proportionatum numerum redacta była i niepotrzebne obcięte ekspensa.

26. Obywatelom inflanckim, którzy bene meruerunt de Republica, słuszną nagrodzić ich straty i zasługi, lecz upraszać, aby to J.K.M. vacantibus chciał supplere, ponieważ teraz insze sposoby exhaustae non suppetunt Reipublicae.

27. Legacyje do postronnych monarchów, książąt i narodów, [1602] sine consensu et scitu Reipublicae przeciwko prawom podjęte, aby na potem nie bywali, a ci, którzy się tego po te czasy wazyli, reddant rationem i ex condigno aby byli sądzeni. Więc i rezydenci postronnych monarchów i książąt u dworu J.K.M., iż więcej obsunt niż prosunt bono publico i aerarium exhauriunt, aby byli ad suos principales odesłani, a in posterum tylko pod sejmem aby im liber aditus był z legacyjami do J.K.M. i R.P.

28. Komisarze z sejm annu^a na Komisję Lwowską naznaczeni, iż nie oddali rationem vilicationis suae R.P., aby żaden z ichm. w izbie poselskiej nie zasiadł, choćby też per errorem obrany był posłem, aż post redditam rationem, owszem, aby rationem całej Komisyj, zwłaszcza dystrybuowanych sum na wojsko koronne, W.Ks.L., ordy i insze ordynaryjne ekspensa, in facie totius Reipublicae ichm. dali. Upomną się ichm. panowie posłowie, nie skąd inąd, lecz ex rationibus tylko Komisyj w sprawach skarbowych perceptorum et expensorum informari może Respublica.

29. Ciż ichm. panowie komisarze reddant rationem, czemu contra leges udali się do sposobu bicia złej monety, bo lubo pozwolona była ichm. facultas ujęcia wojska

³³⁶ Fryderyk Wilhelm elektor brandenburski.

³³⁷ Karol XI król Szwecji.

et ad inveniendi modos, ale nie takie modos, które by były przeciwko prawu et cum dispendio Reipublicae et exvisceratione civium.

30. Tamże inkwizycja ma być, kto winien, że non obviatum wołoskiej monecie, owszem, przez szpary na to patrzano, że weszła do Korony. Przez którą tantum damni za wywiezieniem złota i srebra passa Respublica, zaczym aby ci, którzy powinni byli temu obviare et non satisfecerunt [1603] powinności swojej, aby byli karani.

31. Scripta ad archivum, tak w sprawach R.P., jako i privatorum, aby więcej dawane nie były, a przeszłe, aby przez komisarzów z senatu i izby poselskiej zrewidowane były, instabunt ichm. panowie posłowie nasi.

32. Desiderium księżnej jejm. [Gryzeldy] Korybutowej Wiśniowieckiej, paniej wojewodzinej ruskiej, także jm. pana Stanisława Koniecpolskiego wojewodzica sandomierskiego, aby circa ius divinum et naturalis successionis zachowani byli, promovebunt ichm. panowie posłowie. Aby sprawa z ichm. panami Zamoyskimi per declarationem et unanimem consensum omnium ordinum Regni determinowana była, urgebunt ichm. panowie posłowie, non derogando quidquam innym ordynacyjom, które cum commodo Reipublicae stały et ab ordinibus Regni aprobowane są.

33. Zasługi jm. pana Jana Lipskiego chorążego bełskiego in martio campo K.J.M. p.n.m. i całej R.P., tak przez otrzymanie chorągwi kwarcianych, jako i powiatowych przez różne ekspedycje, aż i więzienie szwedzkie, omnem wyciągają po J.K.M. gratitudinem, do której iż minus prospera fortuna jm. praecluserat viam, dla usługi Ojczyzny dziedziczną, obozowymi jeszcze zrujnowaną niewczasami, przedawszy majątność, wziętą za nią sumę na królewskie za konsensem J.K.M. wniósł był dobra, które już jm. pan [Hieronim] Radziejowski, abusus będąc beneficio J.K.M. i całej R.P. przez przyjęcie onego do Ojczyzny (w której ut modeste se gerat mandatum mu jest), hostili et armata zajechawszy manu, [1604] violenter ademit i samego in persona w pomienionych praevenum dobrach, omni fretum securitate publica, nie tylko variis contumeliis affecit, ale et carcere pressit. Wniosą ichm. panowie posłowie do J.K.M. p.n.m. i całej R.P. usilną prośbę, aby te dobra jako violenter et nulliter adempta, non ex bene merito, czego zawsze godzien, ale za pieniądze jego własne kupione in possessionem onego były przywrócone, a jm. pan Radziejowski ex merito był karany. Wniosą jeszcze pokorną instancją do J.K.M. i R.P. ichm. panowie posłowie, aby pomienione dobra Jastrzębice³³⁸ cum attinentiis, o które przez kilka sejmów instancje były za jm. panem chorążym, iure haereditario za jego merita konferowane mu były. Za inszemi też ichm. od tegoż jm. pana Radziejowskiego indebite agrawowanymi i ukrzywdzonymi, jako to za jm. panem sędziem włodzimirskim³³⁹, jm. panem chorążym grabowieckim³⁴⁰, jm. panem Łuszczewskim, jm. panem Turkowieckim, panem kapitanem Tomaszowskim, panem Hawratyńskim i inszemi wielą, którzy żalosne supliki do koła naszego podali, wniosą ichm. panowie posłowie instancje swoje do J.K.M. i R.P., aby tanta oppressio, pod którą per illicitam potentiam jm. pana Ra-

³³⁸ Jastrzębiec, zapewne wieś w starostwie leżajskim, z. przemyskiej (ob. w pow. leżajskim, woj. podkarpackim).

³³⁹ Jan Zahorowski sędzia ziemski włodzimierski.

³⁴⁰ Andrzej Orzeszko Czarnołoski chorąży grabowiecki.

dziejowskiego jęczą, była zatamowana. Owszem, ponieważ abutitur beneficio et gratia J.K.M. i R.P. w przyjęciu do Ojczyzny, ani się modeste sprawuje, czego tak wiele kondemnat ex personali in criminalibus i protestacyi od różnych osób są dokumentem, aby za pomienione kondemnaty executioni de persona et bonis subsit, a bona, tak regalia, jako i dziedziczne confiscationi.

34. Prawa i konstytucyje dawne de tollendis impedimentis na rzekach portowych, a zwłaszcza na rzece Bugu, aby [1605] reasumowane były. A mianowicie służa kryłowska, ponieważ noviter restaurowana i podniesiona jest wielkim impedymetentem nawigacyjnej, tak, że statki z wielką szkodą i to aż podczas powodzi wstępować na górę mogą, aby jako pro ullo tempore anno 1601 za instancją posłów województwa naszego pozwolona per legem est, tak, aby teraz ad instantiam województwa tegoż lege median-te zniesiona była, urgebunt ichm. panowie posłowie nasi.

35. Sprawa o chorąstwo bełskie między jm. panem Janem Lipskim a jm. panem Piotrem Duninem Borkowskim, aby in integrum restytuowana, kondemnaty zniesione i żeby się przy chorąstwie został jm. pan Lipski, wniosą intercesyją ichm. panowie posłowie do J.K.M. i R.P.

36. Desiderium ichm. panów Lipskich ratione probostwa chockiego od śp. jm. księdza Andrzeja Lipskiego biskupa krakowskiego fundowanego, mere na familią i krewnych swoich, a to eo praetextu, aby na nauki census z tego probostwa studentom domus Lipsicianae dochodzili, serio ichm. panowie posłowie promovebunt, aby od dezolacyjnej żołnierskich, które dotychczas te dobra ponosiły, przez co proventus umkniony cale i studia piaae foundationis cesserunt, jako bona terrestria per legem publicam od wszelakich chlebów i stanowisk żołnierskich, i asygnacyjnej ichm. panów hetmanów ratione zimowego chleba, uwolnione były.

37. Ex simili ratione Wolica³⁴¹, kościoła i probostwa uchańskiego, także wieś Staje³⁴² konwentu panien zakonnych bełskiego, więc i wsi oo. dominikanów konwentu bełskiego i wsi oo. dominikanów buskich, także Zawałów³⁴³ i Zaborce³⁴⁴ oo. franciszkanów zamojskich, ponieważ te wszystkie [1606] dobra ex bonis terrestribus są ad pios usus legowane, aby od stacyi żołnierskich i asygnacyi na chleby zimowe ichm. panów hetmanów uwolnione były, instabunt ichm. panowie posłowie nasi.

38. Ponieważ dawne prawa o tym są, aby bona terrestria alienowane testamentami nie były, także ani legatis onerari nie mogły, lecz iż się to zagaściło, reasumpcyjej urgebunt i obostrzenie prawa, aby legatis per testamenta etiam roborata alienowane ani onerowane ullo praetextu nie byty i takowe testamenta, choćby były per quaevis subsellia, tam spiritualia quam saecularia, aprobowane, nihilominus aby waloru swego te legata nie miały, starać się będą ichm. panowie posłowie.

39. Akademia Zamojska ponieważ promeruit to dobrze u całej R.P. per rectam educationem nobilis iuventutis, aby ad aeviternam sui memoriam ac foundationum

³⁴¹ Wolica parafia Uchanie, miejscowość niezidentyfikowana. Być może chodzi o Wolicę Uchańską (ok. 9 km na pld-wsch od Uchań), wieś w pow. grabowieckim (ob. w pow. zamojskim, woj. lubelskim).

³⁴² Staje, wieś w pow. bełskim (ob. Craïvka w rej. sokalskim, obw. lwowskim, Ukraina).

³⁴³ Zawałów, wieś w pow. grabowieckim (ob. w pow. zamojskim, woj. lubelskim).

³⁴⁴ Zaborce, wieś w pow. grabowieckim (ob. w pow. hrubieszowskim, woj. lubelskim).

suarum firmissimum robur in vim gratitudinis a Reipublicae civibus in volumine legum publicarum zostawała, przeto ichm. panowie posłowie nasi gorąco instabunt ad universos status Reipublicae, aby ona cum omnium privilegiorum suorum tam a Sancta Sede Apostolica, quam serenissimis Regibus Poloniae benignissime collatorum, tum ab illustrissimis fundatoribus concessorum quo ad omnes libertates, immunitates, gratias omniaque iura et indulta constitutione Regni obwarowana tak zostawała, jako i Akademia Krakowska, a tym już bardziej, kiedy, ad instar onej, speciali privilegio S.R.M. in patrocinium regium totiusque Reipublicae cum omnibus suis alumniis gratiose przyjęta zostawała.

40. Teżże Akademiej Zamojskiej i kościoła kolegiackiego farskiego sumy pieniężne gotowe znaczne, i dobra [1607] niektóre ziemskie od różnych fundowane, tak ku pomnożeniu chwały Bożej, jako i nauk wyzwolonych zostające, natenczas u różnych person absque ullo fructu zostające, aby cum eodem i same kapitalne sumy, i dobra, iuxta inscriptionum maturas et legum formas, restytuowane były per cautionem et commemorationem constitutione publica, instabunt pilno a gorąco veluti in re tam iusta ichm. panowie posłowie nasi.

41. Jaką ozdobę i wielkie emolumentum R.P. z publicznych akademii odnosi, tak z drugiej strony, aby privilegia et immunitates akademiom służące, konwentom i kolegiom komunikowane nie były, interest na tym R.P. Instabunt tedy ichm. panowie posłowie i obviabunt, aby privilegia academica w. oo. Societatis Jesu konwentu i kolegium lwowskiego komunikowane nie byli i aby temu lege publica zabieżano, i jeżeli już jaki przywilej wyszedł, aby był anihilowany, ponieważ mimo innych wiele konsyderacyjej byloby to in praeiudicium akademii starożytnych krakowskiej i zamojskiej.

42. Wielkie stąd praeiudicium dzieje się stanowi szlacheckiemu i prawu de non alienandis bonis terrestribus, gdy dzieci stanu szlacheckiego, którzy studia traktują w szkołach wielebnych oo. Societatis Jesu, jeszcze annos discretionis et maturi iudicii nie mający, bez woli rodziców lub opiekunów swoich do zakonu wstępują. Aby tedy takowi synowie bez woli rodziców i opiekunów to czyniący ad haereditatem paternorum bonorum et aequalem successionem z drugimi rodzonymi nie należeli, ale na łasce rodziców lub, post fata ich, rodzonych [1608] zostawali. Co i o przeszłych czasiech i osobach rozumiano być ma, aby to lege publica obwarowano było, starać się będą ichm. panowie posłowie nasi.

43. Znaczna ekspensom skarbowym ulga, gdy jm. pan pisarz polny koronny³⁴⁵ urząd swój exequendo, popisy odprawuje generalne. Które aby dochodziły quotannis, upomnią się ichm. panowie posłowie. Prowent zaś jm. z skarbu należący, aby go dochodził według dawnego zwyczaju, także inszych ichm. panów oficjalistów wojskowych, żeby promptiores ad obeunda munia sua zostawali.

44. De disciplina militari siła jest chwalebnych praw i konstytucyjej, lecz iż prawa nisi executioni mandentur martwe są, zaczym modum celeris et effectivae executionis, aby każdy ukrzywdzony sprawiedliwości dojsć mógł prędzej, a żołnierz w szrankach powinności swej et modestiae zostając, był sposobny do prac wojennych, inibunt ichm. panowie posłowie z ichm. pany hetmany et tota Republica.

³⁴⁵ Jakub Potocki pisarz polny koronny.

45. Sejmiki generalne korczyński i w Kole znaczne ułacnienie w sprawach sejmowych przynosiły za przodków naszych, które, iż częścią za niestawianiem się ichm. panów posłów na nie, częścią za nieintymowanie ich w uniwersałach od kancelaryjej J.K.M., in abusum weszły, aby tak chwalebne institutum przodków naszych, którym *animi civium uniuntur et praeparantur futuris conventibus Regni, per novellam constitutionem* wskrzeszone było i *effective* aby dochodzili, urgebunt ichm. panowie posłowie nasi.

46. Nieuspokojony Ojczyzny z różnemi postronnymi [1609] monarchami, a zwłaszcza z carem moskiewskim³⁴⁶ status, więc i zatrzymane w borgowej służbie wojsko wyciągać będzie pozwolenie podatków nowych ab *ordinibus Regni*, do czego gdy przystępować R.P. będzie, ichm. panowie posłowie przestrzegać mają, aby *modum contribuendi* do nas wzięli. Przy tym, ponieważ przez konstytucyją i dekret komisarski uwolnieni są świezczennicy *ritus graeci* od płacenia przy każdej sympli poboru per *florenos duos*, jako *antiquitus* bywało i *registra poborowe testantur*, ale aby tylko do całego wyboru po zł dwa respektem wszystkich uchwalonych podatków przykładali się, przez co wielka ujma w sympli taryfy anni 1629, którą skarb *praetendit*, być musi. Obwarują to ichm. panowie posłowie et *praecavebunt*, aby w tej mierze defalka w sympli w skarbie województwu i przyszłym panom poborcom, jako i pozwolonym pięciu poborom była. Także i respektem Żydów, którzy *ratione szosu*, placów i rzemiosł *antiquitus* przykładali się w miastach, a teraz konstytucyjami i dekretami kamisarskimi z naszymi panami egzaktorami ferowanemi uwolnieni, aby słuszny respekt i defalka w tym punkcie była, co oboje przy deklaracyjach obwarują i *exscypuj* ichm. panowie posłowie nasi.

47. Na nowe sposoby kontrybucyjej et ad *inventionem modorum* hactenus non *usitatorum* pozwalać nie będą panowie posłowie, a o podatku pogłównego *nec nominetur*.

48. Konstytucja anni 1658³⁴⁷ [1610] in *causa potioritatis* chwalebnie uchwalona, aby reasumowana była *nihil immutando*, instabunt ichm. panowie posłowie. A iż tej konstytucyjej de *potioritate iurium* siła *derogatur*, gdy w Trybunałach Koronnych circa *concurrentium creditorum in praeiudicium* tych, którzy *iure potiori et priori gaudent*, nakazywane dotąd bywały taksy *bonorum terrestrium in potioritate venientium*, zaczem aby takowe taksy in *posterum* skazywane nie były, ale *concurrentes cum iuribus* do jednychże dóbr *secundum naturam causae potioritatis* rozsądzani bywali. Co i o tych taksach, które nakazane, efektu swego nie wzięli, rozumiane być ma, urgebunt ichm. panowie posłowie nasi.

49. A ponieważ jm. pan Marcin Liniewski łowczy braclawski, będąc przez konstytucyją naznaczonym prowiant magistrem na Kamieniec Podolski iuxta mentem R.P. *satisfecit officio suo* i kwit generalny sine ullo *appendice* od nieboszczyka jm. pana [Bogusława] Leszczyńskiego podskarbiego koronnego otrzymał, rachunki i rekognicje wszystkie oddał, tedy instabunt ichm. panowie posłowie nasi, aby jako per *constitutionem* do tej był naznaczony usługi, tak per *constitutionem* i kwit otrzymał.

³⁴⁶ Aleksy I Michajłowicz Romanow car moskiewski.

³⁴⁷ Być może chodzi o konstytucję sejmu 1658 r. „*Auctio proventu Rzeczypospolitej z dóbr Naszych*” (*Vol. const.*, t. 4, vol. 2, s. 388).

Który pomieniony kwit jm. pana Leszczyńskiego podskarbiego koronnego demonstrabitur ordinibus Regni.

50. Rzucili się kupcy, tak gdańscy, jako i inni różnych narodów, aż i plebei z miast do skupowania tu w Koronie zbóż i spuszczenia statków wodnych na dół, co iż jest z ujmą znaczną pożytków stanu szlacheckiego i tym sposobem ci, którzy z stanu szlacheckiego z majątności swych spuszczają zboża, wielką odnoszą szkodę [1611] i praeiudicium w intratach swoich, zaczym aby spustem wodnym zbóż nikomu, krom osobom stanu szlacheckiego, bawić się in posterum nie wolno było, instabunt ichm. panowie posłowie nasi, o konstytucyją wyraźną o tem, reasumując prawo o legirach.

51. Na monopolia albo skupowanie szczególnym osobom towarów, jako to złota, srebra, salety i inszych, przywileje wychodzą z kancelaryjej J.K.M., co iż nie ma ullum fundamentum na prawie popolitem i jest tylko cum commodo privatorum a in praeiudicium wielu ubogich ludzi handlem się żywiących, a R.P. żadnego stąd emolumentum nie ma, aby takowe in posterum wydawane przywileje nie były, sub nullitate et poena mille marcarum na upraszających temere inter causas fisci w Trybunale, ad instantiam cuiusvis vindicanda, urgebunt ichm. panowie posłowie. A ci, którzy hactenus upraszali, aby do skarbu co wnieśli za to, instabunt.

52. Pretia rerum iż pro libitu handlujących in immensum exemplo inaudito creverunt nemine huic obviante malo, zaczym aby taksa towarów, które od kupców różnych narodów, tam extraneis quam et indigenis, wprowadzone przez się lub przez innych distrahuntur in Regno, przez urzędy do tego według prawa należące umoderowana według dawnej ceny towarów była, sub poena mille marcarum per negligentes officiales in iudicio tribunalitio ad instantiam cuiusvis inter causas officii luenda. A kupcom nieposłusznym sub confiscatione meritum i dawne prawa aby reasumowane były, [1612] starać się będą ichm. panowie posłowie. Także i rzemieślnicy wszyscy, aby operas suas plus aequo nie podwyższali, tymże urzędowi do taksy z prawa należącym zlecono być ma.

53. Donatywa od kupców, która do skarbu wnoszona bywała, pytać się o niej ichm. panowie posłowie będą, a za te świeżo przeszłe dwie lecie, iż pretia rerum privato ausu in triplo podnosili, aby i donatywę in triplo wnieśli, urgebunt ichm. panowie posłowie.

54. Iż się to zagaściło, że personae plebeiae, nawet i extranei temere titulum nobilitatis praeferunt i w sprawach ex actoratu suo tytułują się nim, zaczym który plebeius lubo cudzoziemiec nie mający indygenatu secundum leges Regni w sprawie ex actoratu suo praeferre śmiał titulum stanowi szlacheckiemu należący, aby causa cedat i kondemnaty od takowych, tam in civilibus, quam criminalibus causis, una cum antecedaneis et subsequentibus processibus otrzymane in omni iudicio et termino, aby per malum obtentum kasowane i una cum succubitione causae pro irritis uznawane były. A takowe dekreta succubitionis in minoribus subseliis lata, aby i w Trybunałach Koronnych reaktowane nie bywały. Toż się ma rozumieć o ranach i głowach, gdyby plebeius jako o szlacheckie rany albo głowę czynił, o czym i dawne prawo reasumować anni 1557³⁴⁸ potrzeba.

³⁴⁸ Konstytucja sejmu 1557 r. „Statuta sejmu warszawskiego” (Vol. leg., t. 2, vol. 1, s. 76).

55. Iż nas doszło wiedzieć, że niejaki pan Aleksander Reyt, wzięwszy w skarbie koronnym 40 tys. zł na furmany, ledwie cztery spendował, a residuum in commodum privatum obrócił, tedy aby tego dał rationem i żeby się to wróciło do skarbu R.P., [1613] instabunt ichm. panowie posłowie. A na potym aby pieniądze R.P. w szafunek ludziom dobrze osiadłym stanu szlacheckiego dawane tylko były, praecustodient.

56. Uskarżają się ichm. panowie starostowie i dzierżawcy dóbr J.K.M., że dla dezo-lacyjej dóbr przeszłemi wojnami i egzakcjami żołnierskimi podatkom R.P. poddani w starostwach i dzierżawach, in pauco numero pozostali, sufficere nie mogą, zwłaszcza kiedy sine abiuratis według starych kwitów podatki oddawać przyjdzie. I ^bwnoszą^b prośbę ciż ichm. panowie dzierżawcy do R.P., aby in quantum by starostowie i tenutarii bonorum regalium w dobrach cale zrujnowanych de suo takowe podatki zapłacili, aby im to lege publica asekurowano, że subsequenti donatarii successores ich wrócić to będą powinni, co podadzą sub trutinam izby ichm. panowie posłowie i aby sine dispendio Reipublicae to stanąć mogło, inibunt rationes.

57. Iż panowie rotmistrze wybranieccy nie mają satysfakcyjej w zasługach swych od skarbu ab anno 1653 ad annum praesentem, w czym wielką krzywdę mają, osobliwie z województwa lubelskiego i z województwa naszego, urgebunt tedy ichm. panowie posłowie nasi, aby onym satysfakcja była od jm. pana podskarbiego, a in defectu non satisfactionis, aby panom rotmistrzom wolno było jm. pana podskarbiego do Trybunału pozwać inter causas fisci, gdzie sprawić się będzie powinien sine beneficio arresti.

58. Ponieważ tak wielkie spezy i sumpty in [1614] adeunda iustitia w sprawie primarie zaczętej przez jm. pana [Jana] Bazylika Deszpotę w dochodzeniu sukcesyjej po godnej pamięci jm. panu Zbigniewie Lipskim z Goraja na dziatki swe legitime należące, a teraz przez jm. pana Marka Stońskiego wojskiego lubaczowskiego, podstarościego grabowieckiego, kontynuującego tę sprawę, podjęte są, która ex remissione iudicii tribunalitii Regni Lublinensis na sejm ex novo emergenti facta, już circiter od lat 20 agitująca się pendet indecisa, instabunt ichm. panowie posłowie do J.K.M. i R.P., aby sprawa ta przed inszemi remisami na tym sejmie sądzona była i efekt swój wziąć mogła.

59. Instytuowana jest actio panom jurystom trybunalskim, aby iuramenta super officium suum według statutu odprawowali i remisa stanęła ex novo emergenti na sejm, zaczym, aby osoby stanu szlacheckiego, ponieważ siła ich exercitii gratia tę palestrę traktuje, wolne były od tej przysięgi, plebei zaś akcesu do spraw traktowania, aż praevio iuramento, nie mieli, przyczynią się ichm. panowie posłowie do J.K.M. i R.P.

60. Sprawa wielebnych oo. dominikanów lubelskich z Żydami chełmskimi od sądu Trybunału Koronnego lubelskiego na sejm odesłana, pio zelo instituta, aby na tym sejmie determinowana była, wniosą instancyją ichm. panowie posłowie do J.K.M. i R.P.

61. Ponieważ sejm anni 1664 rozerwany nie doszedł, na który wiele potrzebnych artykułów Rempublicam zachodzących [1615] z sejmiku województwa naszego przed-sejmowego przeszłym na tamten sejm obranym ichm. panom posłom zlecono było, które efektu swego wziąć nie mogły, także intercesyje za różnemi osobami w różnych sprawach i potrzebach, przeto reasumując tamtą instrukcją, autoritate praesentis conventus zlecamy to ichm. panom posłom naszym, aby ekstrakt autentyczny pomienionej instrukcyjej mając, które artykuły praesenti statui Reipublicae są potrzebne,

one promowować pro posse raczyli. Co fidei, iudicio et dexteritati ichm. panom posłom naszym zalecamy.

62. Uskarżają się stany R.P. po kilka sejmów na to, że między konstytucyje koronne siła do druku per coninventiam czyli negligentiam tych ichm., którzy do tego doglądania należą, podawano bywa, na co powszechna zgoda ani w izbie poselskiej, ani na górze nie zaszła była, zaczem obviando takowym errorom, aby każda konstytucycja zgodnie, nemine contradicente zawarta, tamże na górze przez jm. pana marszałka poselskiego i trzech ichm. na to od izby wysadzonych rękami podpisana była, urgebunt ichm. panowie posłowie. Które to konstytucyje, po szczęśliwie skończonym, da Pan Bóg, sejmie, aby intra decursum unius septimanae do druku podane były i o to gorąco instabunt ichm. panowie posłowie, i one nam drukowane na sejmik relationis przyniosą, w tym fidei ichm. obligamus. Działo się w Bełzie, w kościele oo. Dominikanów, die et anno at supra.

Wespazjan Siennicki z Bończa [1616] marszałek koła rycerskiego sejmiku województwa bełskiego m.p.

^a pozostawiono puste miejsce ^{b-b} w Rp: wniosą

4. *Protestacja przeciw marszałkowi sejmiku wniesiona przez Piotra Stoińskiego sędziego ziemskiego bełskiego – Bełz, b.d.*

Brak tekstu w księdze; informacja pochodzi z tekstu atestacji wydanej Wespazjanowi Siennickiemu przez kolejny sejmik z 7 lutego 1667 r.

5. *Uniwersał Jana Kazimierza w sprawie wydawania hiberny – w Warszawie na sejmie, 22 listopada 1666 r.*

Rp. 1 AP Lublin, 10 Ks. gr. grabowieckie 251, k. 333-333v – oryginał; na egzemplarzu nieznaczono daty podania do grodu.

Inne rękopisy: **Rp. 2** AP Lublin, 10 Ks. gr. grabowieckie 91, s. 441-442 – oblata; w grodzie grabowieckim oblatował Hon. Grigorij Niewczas w dniu 22 grudnia 1666 r. [feria 4 post festum Sancti Thomae Apostoli proxima a. D. 1665]; **Rp. 3** CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 256, s. 1768-1771 – oblata; w grodzie bełskim oblatował Hon. Grigorij Niewczas, b.d. – fragment księgi z formułą aktykacyjną zniszczony.

Druk: ASWPiK 1656-1668.

52. Sejmik przedsejmowy w Bełzie, 7 lutego 1667 r.

1. *Uniwersał Jana Kazimierza zwołujący sejmik przedsejmowy w Bełzie na dzień 7 lutego 1667 r. – Warszawa, 31 grudnia 1666 r.*

Rp. 1 CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 257, s. 54-58 – oblata; w grodzie bełskim oblatował Nob. Jan Piotrowski w dniu 17 stycznia 1667 r. [feria 2 pridie festi Sanctae Priscae Virginis a. D. 1667].
Inne rękopisy: **Rp. 2** AP Lublin, 10 Ks. gr. grabowieckie 91, s. 449-452 – oblata; w grodzie grabowieckim oblatował Nob. Piotr Lisowski w dniu 17 stycznia 1667 r. [feria 2 ante festum Sanctorum Fabiani et Sebastiani Martyrum proxima a. D. 1665].

Druk: ASWPiK 1656-1668.

2. *Uniwersał Jana Kazimierza w sprawie niebezpieczeństwa tatarskiego i kozackiego, pierwsze wici za dwoje – Warszawa, 31 grudnia 1666 r.*

Rp. 1 CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 257, s. 84-87 – oblata; w grodzie bełskim oblatował Nob. Jan Ługowski w dniu 22 stycznia 1667 r. [Sabbatho in crastino festi Sanctae Agnethis Virginis et Martyris a. D. 1667].

Inne rękopisy: **Rp. 2** AP Lublin, 10 Ks. gr. grabowieckie 91, s. 452-454 – oblata; w grodzie grabowieckim oblatował Nob. Piotr Sosnowski w dniu 17 stycznia 1667 r. [feria 2 ante festum Sanctorum Fabiani et Sebastiani Martyrum proxima a. D. 1665].

Jan Kazimierz z Bożej łaski, Król Polski, wielkie książę litewskie, ruskie, pruskie, mazowieckie, żmudzkie, inflanckie, smoleńskie, czernihowskie, a szwedzki, gocki, wandalski dziedziczny Król.

Wszem wobec i każdemu z osobna, komu to wiedzieć należy, a mianowicie w., ur., szlachetnym, dygnitarzom, urzędnikom i wszystkiemu rycerstwu stanu szlacheckiego, tudzież miast, miasteczek i wszelkim państw naszych obywatelom, uprzejmie i wiernie nam miłym, łaskę naszą królewską. W., ur., uprzejmie, wiernie nam mili.

Nie odetchnąwszy w ciężkim [85] żalu czwartego już przez nieszczęsną zawziętość, a jeszcze niesłychanym w tej R.P. sposobem z poswarku z drugim posłem zerwanego sejmu, nową odnosimy na sercu ranę, odbierając jedną po drugiej, coraz z świeżą wiadomością, rozgromienia przez hordy krymskie z Kozakami skonfederowane, tak ur. [Sebastiana] Machowskiego pułkownika z kilkadziesiąt chorągwi³⁴⁹, jako też i innych po Wołyniu rozłożonych, które, abo pogańskie okrucieństwo, abo domowa rabies potłumiła, a tym żałośnie i zdradliwiej, ponieważ kilką dni przed tą wiadomością listy od sołtanów mieliśmy, w których ciż o statecznej przyjaźni upewnili.

³⁴⁹ Dywizja Sebastiana Machowskiego została rozbita w bitwie z Tatarami i Kozakami 19 grudnia 1666 r.

Zaczym widząc, iż po zniesieniu zaszczytu tego R.P. praesentes nie może być re-medium, jako żeby stan rycerski w domach będący co prędzej brał się do obrony miłej Ojczyzny swojej, mając przed oczyma wiadomą zgubę, zwłaszcza, iż Turcy wzięwszy w protekcyję swoją Ukrainę i pewną uczyniwszy ligę, gwałtownemi do nas ściągają się siłami, jako dowodne o tym mamy z różnych miejsc i od posła naszego³⁵⁰ przestrogi. Więc iż każdemu prae foribus periculum przy tak lotnego nieprzyjaciela zabiegach, którzy w tych dniach już o Lwów ocierali się, nie tylko z powinności naszej ostrzegamy, ale z władze królewskiej ten uniwersał nasz za wicie jedne za dwoje wydajemy, chcąc pod surowością prawa, [86] osobliwie anni 1621³⁵¹ o pospolitym ruszeniu opisanego, rozkazując, aby każdy, ktokolwiek mieni się być szlachcicem, za ogłoszeniem niniejszego listu naszego był ex nunc gotowy, remoras nie odnosił. A komuż bardziej należy servare Patriam jako civibus, komu mniej chwałą Bożą i Krzyża Św. jaki wślawionym u całego świata w tej żarliwości Polakom, w ostatku że de summa rerum idzie, do każdego cura i ochota należy, my praeibimus (jako zawsze to antemurale świata chrześcijańskiego gotowi zastępować) osobą naszą.

Rozkazujemy także miast wszelkich i fortec komendantom, burmistrzom, obywatelom, żeby municyi i żywności co prędzej przyczyniali i do wszelkiej brali się obrony.

Ażeby ten uniwersał na[sz] wszystkim do prętkiej wiadomości przyszedł, chcemy to mieć po urzędach grodzkich i ziemskich, aby on przy sądach, targach, po miastach i parafiach publikować i obwoływać rozkazali, inaczej nie czyniąc dla łaski naszej. Na co, dla lepszej wiary ręką naszą on podpisujemy i pieczęć koronną przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w Warszawie, die ultima anno 1666, panowania królestw naszych polskiego i szwedzkiego 19 r.

Jan Kazimierz Król

Locus sigilli minoris cancellariae Regni

Piotr Kochanowski

3. *Laudum sejmiiku przedsejmowego województwa bełskiego w Bełzie, 7 lutego 1667 r.*

Rp. CDIAUL, *Fond 1, Opis 1*, 257, s. 141-147 – oblata; w grodzie bełskim oblatował marszałek sejmiiku w dniu 10 lutego 1667 r. [feria 5 post festum Sanctae Agathae Virginis et Martyris proxima a. D. 1667].

LSB 1572-1668, s. 430-432.

³⁵⁰ Chodzi o gońca wysłanego do Konstantynopola, który poprzedzał wyprawienie wielkiego posła Hieronima Radziejowskiego na początku 1667 r.

³⁵¹ Konstytucja sejmu 1621 r. „Sposób pospolitego ruszenia” (*Vol. const.*, t. 3, vol. 1, s. 297-304).

My rada, dygnitarze, urzędnicy i wszystko rycerstwo województwa bełskiego, na dzień dzisiejszy, 7 miesiąca lutego roku terażniejszego 1667, na sejmik electionis ichm. panów posłów na sejm od J.K.M. p.n.m. nam przez uniwersał złożony, na miejsce konsultacyjom naszym zwyczajne zgromadzeni.

Ojcowską naprzód J.K.M. p.n.m. sollicitudinem, którą w obmy[ś]laniu całości i bezpieczeństwa Ojczyzny naszej przezornie mieć raczy, nie tylko nam ^aprzyszłego^a sejmu zdrowe sposoby podając, ale i porządek pospolitego ruszenia przez wydanie dwojga wici życzliwie insinuando proponując, wiernie uważwszy, powinne z uniżonym naszym J.K.M. p.n.m. podziękowaniem przedsięwzięć sposoby, solennia vota od Pana panów, aby panowania J.K.M. p.n.m. szczęśliwością wszelaką i błogosławieństwem swoim w niezmierzone lata pomnażać raczył, concupimus et vovemus.

Stosując się przy tym tak do instrukcyj J.K.M. p.n.m., zgodnie obraliśmy ichm. [143] panów posłów i onym instrukcją osobliwą na sejm wydaliśmy.

Jako też i przychylając się do uniwersałów na pospolite ruszenie wydanych, a widząc nagle na R.P. undique następujące (o których nas j.w. jm. pan wojewoda krakowski, hetman wielki koronny³⁵² przestrzegał) pericula, sposób ratunku Ojczyzny et securitatis domesticae conservando, wzięliśmy przed się i zgodnie powiatowego uchwaliliśmy żołnierza, obrawszy z pośrodku siebie ichm. panów rotmistrzów, jako to w. jm. pana Szczęsnego z Potoka Potockiego podstolego koronnego, krasnostawskiego, sokalskiego etc. starostę, w. jm. pana Jana na Mirowie Myszkowskiego podkomorzego bełskiego, tyszowieckiego, krasnopolskiego etc. starostę, jm. pana Jana z Lipiego Lipskiego chorążego bełskiego. Którzy ichm. panowie rotmistrzowie pod chorągwiami swemi powinni mieć po 100 koni z rynsztunkiem dobrym i porządkiem wojennym, ludzi wojennych, a my na zaciąg tych ludzi pozwoliliśmy z poborów pięci sine abiuratis na sejmikach przeszłych uchwalonych, na każdą chorągiew po złp 7 tys. i do jm. pana poborcy asygnacją wydać jm. panu dyrektorowi koła naszego zleciliśmy, przyznawając onym służbę a die 4 aprilis anni praesentis. A in casu ingruentis periculi zniosą się ichm. panowie rotmistrzowie [144] z inszemi województwy i odtąd służba będzie się rachowała, kiedy do potrzeby staną.

O ordynansach wojennych z inszemi województwy znosić się będą, osobliwie jm. pan podstoli koronny, który superioritatem nad temi chorągwiami mieć będzie. Tych tedy ludzi pod chorągwie powiatowe zaciągniętych na sejmiku relationis nuntiorum przed ichm. panami komisarzami, których de medio nostri obierzemy, ichm. panowie rotmistrzowie popisać się będą powinni. A in casu, strzeż Panie Boże, rozerwania sejmu, nie czekając wydania trzecich wici, zgodnie uchwalamy pospolite ruszenie i sejmik relationis nuntiorum po rozerwanym sejmie we dwie niedziele sobie składamy.

A że dotąd z dawnych podatków publicznych pewne sumy jm. pan Piotr Stoiński sędzia ziemski bełski przy sobie zatrzymał i onych ad aerarium publicum nie wniósł, ani asygnacyj, które do jm. wychodzili, wypłacił, tedy praesenti laudo adstringitur, aby sumy pomienione, non revocando sese ad retentores, realiter wypłacił. W czym aby żadnej na potym ekskuzacyj nie było, wszystkim retentorom publicznych prowentów egzakcyj jm. pana sędziego bełskiego termin favendi calculi pro feria 2 proxima na-

³⁵² Stanisław Potocki wojewoda krakowski, hetman wielki koronny.

znaczący, aby ci wszyscy retentores na dzień pomieniony zjechawszy się do Duba³⁵³, majątności jm. pana podkomorzego naszego bełskiego, sufficientem [145] przed ichm. uczynili calculationem. Po której kalkulacyjej i satysfakcyjej, gdy jm. pan sędzia bełski pomienione sumy wszystkie realiter et effective wypłaci, pozwalamy, aby kwit z pomienionych retent jm. pan podkomorzy jm. panu sędziemu bełskiemu wydał z podpisem ręki swojej.

Z administracyjej zaś czopowego anni 1666 jm. pan Olbrycht Siestrzewitowski, ponieważ satisfecit województwu, tenże jm. pan administrator laudo praesenti quietatur, salva repetitione [u] retentorów retent z czopowego przeszłego temuż jm. pan Siestrzewitowskiemu reservata. Więc na pilną potrzebę województwa jako ochotnie swoje wyświadczać życzliwość tenże jm. pan Siestrzewitowski, gdy pożyczonem sposobem dał in fidei publicam swoich własnych pieniędzy złp 2500, tedy asekurując jm. o wypłaceniu, na tę sumę pożyczoną do jm. pana Jana Sokolnickiego pisarza ziemskiego bełskiego, administratora czopowego anni praesentis, asygnacyją jm. panu dyrektorowi wydać zleciliśmy. Ea insuper adiecta declaratione, iż, strzeż Panie Boże, inkursyjej nieprzyjacielskiej in viscera Regni, żeby ta satysfakcyja jm. panu Siestrzewitowskiemu miała paść w dalszą prolongacyją, tedy i w tym asekurujemy jm. pana kredytora naszego, [146] że za poczekanie słuszną obmyślimy jm. gratitudinem.

Ponieważ na przeszłym sejmiku electionis iudicis deputati per publicam declarationem iniunctum było corporale iuramentum jm. panu Janowi Izdebskiemu pisarzowi ziemskiemu buskiemu super veram conflagrationem sumy publicznej 3350 złp podczas pogorzenia dworu jm., tedy gdy na teraźniejszym sejmiku hocce iuramentum in facie totius conventus praestitit, a solutione summae praescriptae conflagratae 3350 złp laudo praesenti liber pronuntiatur perpetuo et in aevum.

Częsta i o to była na sejmiku ichm. panów egzaktorów cum haeredibus et possessoribus bonorum kontrowersyja, jakimby sposobem te wsi i majątności, kędy łanów nie masz, contributiones agrarias płacić miały, tedy rezolwując tę kontrowersyją laudo praesenti deklarujemy, iż z każdej takowej majątności, która łanów poborowych nie ma, podymnym wybierać będą ichm. panowie egzaktorowie nasi podatki publiczne. Których aby w województwie naszym nie zatrzymywano, egzekucyją skarbową, etiam [cum] adminiculo żołnierza powiatowego, uchwalamy.

Ad conservationem actorum publicorum województwa naszego, strzeż Boże, niebezpieczeństwa, zleciliśmy jm. panu pisarzowi ziemskiemu bełskiemu³⁵⁴, aby sklep w fortecy zamojskiej najął, na co z czopowego anni [147] currentis i na wywóz ksiąg ziemskich złp 100 naznaczący. A in quantum jm. pan starosta³⁵⁵ akta grodzkie chciałby wywozić z zamku bełskiego, tedy w temże sklepie, gdzie i ziemskie deponentur acta, mają mieć miejsce ad conservandum i grodzkie. Także i wszystkich grodów województwa całego w tymże sklepie miejsce będą miały księgi grodzkie.

Którą to zgodnie namówioną uchwałę sejmiku teraźniejszego zleciliśmy jm. panu Krzysztofowi Przanowskiemu sędziemu ziemskiemu buskiemu, dyrektorowi koła na-

³⁵³ Dub, wieś w pow. grabowieckim (ob. w pow. zamojskim, woj. lubelskim).

³⁵⁴ Jan Sokolnicki pisarz ziemski bełski.

³⁵⁵ Aleksander Stanisław Bełżecki wojewoda podolski, starosta bełski.

szego podpisać się i do akt grodzkich bełskich podać. Datum w Bełzie, dnia 7 miesiąca lutego r. P. 1667.

Krzysztof Przanowski sędzia ziemski buski, dyrektor koła rycerskiego m.p.

^{a-a} w Rp.: przeszłego

4. Instrukcja dana posłom na sejm z sejmiku przedsejmowego w Bełzie, 7 lutego 1667 r.

Rp. CDIAUL, *Fond 1, Opis 1, 257, s. 130-141 – oblata; w grodzie bełskim oblatował marszałek sejmiku w dniu 10 lutego 1667 r. [feria 5 post festum Sanctae Agathae Virginis et Martyris proxima a. D. 1667].*

LSB 1572-1668, s. 432-439.

Instrukcja ur. ichm. panom, Marcinowi z Liniewa Liniewskiemu łowczemu bractawskiemu, Hieronimowi z Lipego Lipskiemu wojskiemu [131] horodelskiemu, Józefowi z Branic Branickiemu³⁵⁶, Andrzejowi Moszyńskiemu, posłom województwa bełskiego i powiatów do niego należących na sejm warszawski pro die 7 martii anni praesentis 1667 złożony, a na sejmiku i miejscu konsultacyjom zwyczajnym w Bełzie, dnia 7 lutego roku wyżej mianowanego, odprawionym, zgodnie od stanów województwa tego dana.

Ten jest najprzedniejszy konsultacyjej publicznych i votorum nostrorum cel, abyśmy debitam Majestatowi J.K.M. p.n.m., mając starożytną przodków swoich in pectoribus nostris wiernego ku Panu poddaństwa obserwacją, iugiter oddawali gratitudinem. Naprzód tedy, zlecamy ichm. panom posłom naszym, aby mając przed oczyma heroica J.K.M. p.n.m. długopomnym wiekom sławne decora i ojcowską przewyższającą miłość pieczętowania, uniżone oddali Majestatowi J.K.M. p.n.m. podziękowanie za to, które w obmyśleniu dobra pospolitego, zwłaszcza hac tempestate luctantis, inter procellas rozerwanych sejmów et Syrtes postronnych nieprzyjaciół Reipublicae puppis podejmuje staranie.

Upraszać przy tym pokornie Majestatu J.K.M. p.n.m. ichm. panowie posłowie będą per eam, którą z przodków swoich aż dotąd oświadczać J.K.M. raczył ojczyźnie charitatem, aby tę curam godną Majestatu swego pańskiego wziął przed się i chciał ojcowskie przyłożyć staranie, żeby dyfidencyje inter status, które fons et scatarigo wszystkich [132] wewnętrznych niepokojów były, łaskawą J.K.M. p.n.m. uprzątnione być mogły ręką. Czego najskuteczniejsze medium rozumiemy, gdy J.K.M. p.n.m. łaską swą pańską wszystkich in genere cives, jako też tych, którzy ex praeterito turbulento Reipublicae statu male contenti zostali, refocillare raczy.

³⁵⁶ O obecności Branickiego na sejmie świadczy zachowana *Mowa jm. pana Branickiego posła bełskiego, inwektywa na księży i biskupów*, zob. GStPK, I HA, Rep. 6, 55, k. 632.

Ponieważ jest wyraźne prawo, aby sejmy dwuniedzielne ekstraordynaryjne składać nie bywały, życzymy, aby i ten sejm terazniejszy, co i sam J.K.M. w instrukcyjej swej intymować raczy, w sześćniedzielnym, ordynaryjnym consensu omnium ordinum Regni accedente formowany był, w czym jednak do zgody wszytkiej R.P. stosować się mają ichm. panowie posłowie nasi. Na prolongacyją jednak ultra tempus sześciu niedziel i na jeden dzień pozwalać ullaenus nie mają ichm. panowie posłowie nasi.

Znaczny dowód klemencyjej J.K.M. p.n.m. mamy, gdy w instrukcyjej swej aprobacją traktatu w obozie pod Łęgonicami i Broniewicami zawartego, stanom R.P. intymować raczy, za co podziękowawszy Majestatowi J.K.M., aby aprobacją traktatu tego i amnestyjej generalnej skutek swój wzięła, wniosą instancyją ichm. panowie posłowie nasi.

Nie tylko Ojczyzna nasza, lecz cała to widzi christianitas, jako ex post liminio jm. pana [Jerzego Sebastiana] Lubomirskiego marszałka koronnego i hetmana przeszłego polnego plurima in Rempublicam promanarunt mala, kiedy per mutuas diffidentias et dissensiones ultima libertati minantur climata, dlatego aby [133] już tot quassata malis, dalej sub onere armorum non ingemiscat, serio to iniungimus ichm. panom posłom naszym, aby ante omnia instantissime do Majestatu J.K.M. p.n.m. za jm. suplikowali, zwłaszcza, iż jm. i teraz do Majestatu pańskiego swymi suplikami kołacze i nas swymi nie przestaje compellere prośbami. Aby tantus Reipublicae civis był ad Patrios revocatus penates oraz i do honoru przywrócony, bo im większe in Rempublicam imminent pericula, tym doświadczeńszego wodza do Ojczyzny potrzebniejszy reeditus, w czym ichm. panów posłów fide, honore et conscientia obstringimus.

Zapłata wojskom koronnym J.K.M. i R.P. iż jest praecipuum fulcrum zatrzymywania dobra pospolitego i wojsk in obsequio ichm. panów hetmanów, zlecamy to ichm. panom posłom naszym, aby zniósłszy się cum ordinibus Regni, one jako najskuteczniejszą obmyślili i podatki na nie przez deklaracyję sumy kontrybucyjami, jakie sobie na sejmiku relationis uchwalimy, pozwolili. Z tym jednak dokładem, aby wojsko na województwa proportionale quam aequissima lege mediante, podzielono było, w czym do przeszłych artykułów ichm. panowie posłowie referować się mają. Podatek jednak głównego nec nominetur.

Zawsze się tego wystrzegała R.P., aby extranei nie interesowali się w sprawy R.P., czego, iż za bytnością obecną rezydentów od postronnych monarchów i książąt pod boki J.K.M. uchronić się nie podobna, upraszać będą J.K.M. ichm. panowie posłowie, aby temu obviare [chciał]. [134]

Konstytucyje wszystkie od władzy i powinności hetmańskiej, aby były reasumowane i lege cautum, żeby przy wojsku jeden z ichm. panów hetmanów zawsze praesens był, gdyż ex hac ratione po kilkakroć i teraz świeżo wielkie się inconvenientia działy, a pogotowiu ichm. panowie pułkownicy, rotmistrze i wszyscy oficyjerowie, tak polskiego jako i cudzoziemskiego zaciągu, aby pod ostrością artykułów wojskowych osobami swemi zawsze praesentes przy chorągwiach byli i absentować się, bez osobliwego pozwolenia hetmańskiego, nie mogli.

Iż się to zagęściło, że asygnacyje na dobra ziemskie dziedziczne, od różnych osób komendę nad ludźmi pod czas mających, wychodzą i dobra szlacheckie przeciwko prawu obciążone bywają, cavere to lege perpetua, aby ci, quorum autoritate vel opera

asygnacje takowe wychodzą, także i ci, którzy za takowemi asygnacjami wążą się w dobrach szlacheckich chleby lub stanowiska i jakiekolwiek egzakcje uzurpować, w Trybunale sub poenis criminalibus et solutione de proprio inter causas militares, nie zakładając się egzemptami, odpowiadali.

Jako zawsze torem przodków naszych gotowiśmy byli, co i po kilkakroć praestitimus, zaszczycać pierściami swemi całość tej Ojczyzny, tak i teraz urgente necessitate Reipublicae ochotę naszą opowiedzieć mają ichm. panowie posłowie i de consensu Reipublicae upraszać J.K.M. o wydanie trzecich wici. I to się nam zda niezdrowa, ponieważ kraje ruskie i nasze województwo podległe są częstym inkursyjom nieprzyjacielskim, aby *authoritate* sejmu zlecić to ichm. panom wojewodom lubo kasztelanom [135] pogranicznym, aby *in hoc casu* mogli *convocare* bracią i *consulere* saluti Patriae.

Ihm. panowie komisarze do Moskwy naznaczeni (lubo nam certo non constat jeżeli zawarte albo nie *pacta*), aby na awulsyją prowincyj od Korony lub Księstwa Litewskiego *ullatenus* nie pozwalali, a jeżeliby już się to stać miało, tedy jm. pan marszałek poselski przeciwko takiemu postępkowi powinien *nomine tertii ordinis* uczynić protestacją, gdyż przez takowe traktaty koniunkcyj *armorum* z ordami, które dotąd zostawali, R.P. szwankować by miała. Tamże zaraz dowiedzieć się mają ihm. panowie posłowie, jeżeli zwyczajne upominki z pogłównego żydowskiego dochodzili Tatarów, *sin minus reddat rationem* jm. pan podskarbi³⁵⁷, czemu *dedit occasionem* tej imprezy nieprzyjacielskiej w dobra R.P.

Iż nam to *innotuit*, że po przeszłym rozerwanym sejmie posłowie *ad externos principes*, tak monarchów, jako *republicopolitich ex senatus consulto*, *inscio tertio ordine*, po *subsidia* intuitu wojny tureckiej wyprawieni są, upomnieć się mają ihm. panowie posłowie, aby przy inszych *senatus* konsultach *ratio huius quam maxime ponderata* była, aby za wprowadzeniem *horum subsidiorum ne quid detrimenti patiat*ur Respublica. A *in futurum* legacje *inscio tertio ordine*, bo *experientia teste* zwykli postronni monarchowie za takowe *subsidia praetexti* do Korony lub prowincyj do nie należących *praetendere*, czego *omnimode praecavere* mają ihm. panowie posłowie nasi. I aby taki, który *sub praetextu subsidiorum* miał *praeiudicium* usiłować *liberae electioni inferre*, *ipso facto* był *inhabilis* do Korony *et pro hoste Patriae reputatur*. Owszem, konstytucja *de libera electione*, jako *fundamentum et basis* wolności naszych, aby na tym sejmie była *reasumowana*. [136]

Negotia Rempubicam zachodzące, aby *publice* w izbie poselskiej, nie *per deputatos*, odprawowane i *determinowane* były, także na żadne *novitates* pozwalać nie mają.

Minnica szelężna w Koronie i W.Ks.L., że na początku przeszłego rozerwanego sejmu nie zawarta według traktatu z województwy, wielką stąd szkodę ma R.P. Kto był temu przyczyną, aby był sądzony, i mincarzów aby *sekwestrowano*. O ordynaczej zaś monety przeszłe *reasumujemy* artykuły, także *de pretiis rerum* i monety *inibunt rationes* ihm. panowie posłowie, aby *tantam depeculationem* nie ponosiła R.P.

³⁵⁷ Jan Kazimierz Krasieński podskarbi wielki koronny.

Konstytucją o okazywaniu³⁵⁸ reasumować i obostrzyć według przeszłych artykułów.

A iż wielkie stąd imminet prawu pospolitemu świątobliwym dekretem trybunalskim *periculum*, kiedy sprawy już agitowane, przez mandaty *obliquo iuris anfractu*, na sejm zaciągane bywają, aby takowe dekreta lub *ex controversiis*, lubo *in contumaciam* otrzymane, nie miały waloru swego, ani kursu spraw trybunalskich nie retardowały i kondemnaty trybunalskie przez takowy postępek nie były inwalidowane. I jeżeliby za wydanymi mandatami kondemnaty na sejmie jakie *ad cuiusvis instantiam* stanąć miały, aby takowe kondemnaty ekstraordynaryjne nie były wydawane, wniosą instancją ichm. panowie posłowie nasi przez jm. pana marszałka izby poselskiej do J.K.M. i R.P.

A iż J.K.M. proponować R.P. raczy, aby *robur inclitae Polonae*, chorągwie usarskie [137] zaciągnięte były, zaczem, żeby snadniej J.K.M. *voti* mógł być *compos* i R.P. przyjąć *ad maiorem numerum* chorągwi usarskich mogła, zlecamy to ichm. panom posłom, aby ci ichm., którzy regimenty cudzoziemskie mają i z nich znaczny mają profit, aby ciż ichm. do stawienia chorągwi usarskich *lege mediante obstrigantur*. Także i ci, którzy większe intraty z dóbr J.K.M. i R.P. mają, gdyż zaciągnięcie chorągwie usarskiej[j] wielkiego sumptu od rotmistrzów potrzebują. A *in quantum* by *recusare* mieli, aby tym, którzy chorągwie usarskie mieć będą, regimenty i wakansy dawano. Rajtarie zaś, gdy widzimy usarskich chorągwi *in dies numerus augetur*, aby *abdankowane* były, gdyż lepiej ten koszt na usarza obrócić.

Aprobacje *laudorum* tak przeszłego, w którym uchwalone pięć poborów, jako i terażniejszego sejmików *in omnibus punctis* aby aprobowane były, *urgebunt* ichm. panowie posłowie.

Jakośmy w przeszłej instrukcyjce zlecili to ichm. panom posłom, aby *desiderium* książecznej jejm. [Gryzeldy] Wiśniowieckiej wojewodziny ruskiej i jm. pana Stanisława Koniecpolskiego wojewodzica sandomierskiego promowali, tak i terażniejszym ichm. panom posłom naszym zlecamy, aby sprawa ta z ichm. panami Zamoyskimi *iudicio totius Reipublicae*, według deklaracyjce J.K.M. p.n.m. izbie poselskiej danej, a *tribus ordinibus non per deputatos* sądzona była, *instabunt* ichm. panowie posłowie nasi do J.K.M. p.n.m. i całej R.P. [138]

Ponieważ na terażniejszym sejmiku kontrowersyja nie jest uspokojona, dla nawalności materyjce bardzo poważnych R.P., ichm. panów chorążych grabowieckiego, horodelskiego i buskiego strony miejsca i *votum* ichm., przeto, aby nie cierpieli dalej *remoram*, zlecamy ichm. panom posłom naszym, aby instancją uczyniwszy za ichm. do J.K.M. i R.P., *efficient* aby miejsca przez konstytucją, da li Bóg, przyszlą mieli, *ad instar* województwa lubelskiego i powiatu łukowskiego, według *praeminencyjce* każdego powiatu, o co ichm. bratersko prosimy, aby już nam *indecisam istam materiam*, która zawsze trudnić zwykła sejmiki, nie przywozili. A *in quantum* by aliquo fatali, strzeż Boże, *casu* ta konstytucyja nie stanęła, tedy od K.J.M. przynajmniej deklaracyją jaką nam *per privilegium efficient*, aby już pewne miejsca swoje mieli. Także sprawa o chorągwo bełskie, aby *iudicio* J.K.M. *determinowana* była.

³⁵⁸ Przede wszystkim chodzi o konstytucję sejmu 1607 r. „Okazowanie” (*Vol. const.*, t. 2, vol. 2, s. 345).

Desiderium jm. pana Firleja starościca lubelskiego o majątność Serokomla³⁵⁹ dziedziczną domu jego, która ad male narrata miała być przywilejem J.K.M. oddana, aby o to inkwietowany (jako ten, który z przodków swoich i sam bene meruit R.P.) nie był, owszem, aby circa ius suum zachowany zostawał, wniosą ichm. panowie posłowie instancją do J.K.M. i R.P.

Artykuł przeszłej instrukcyjej za probostwem chockim piae foundationis olim wielebnego jm. księdza Andrzeja Lipskiego biskupa [139] krakowskiego, in toto reasumujemy cum ea declaratione, aby i czynsze od sum na wyderkafach, na dobrach ziemskich różnych osób zostające, od lat kilkudziesiąt zatrzymane, a eadem fundatione na studia domus Lipsianae i insze pia opera fundowane, o które procesa na różnych osobach i posesorach prawne zaszyły, lubo zajdą, tak posesorowie, jako i dobra huic oneri podległe są konwinkowane, a per hanc moram intencyja piae foundationis i chwała Boża ubliżenie cierpi, zlecamy tedy to ichm. panom posłom, aby ultimariam et fortem executionem o pomienione czynsze promowowali i żeby lege mediante nakazana, cum interpositione osobnej peny na starostów in officio niedbałych. A in quantum by remisy ab officiis ex aliqua occasione nastąpili, aby sprawy te, sine beneficio aresti, w sądach trybunalskich determinacją swoją miały.

Sprawie jm. pana Teodora Niemierzyca o Łopienniki recommendabunt ichm. panowie posłowie J.K.M. p.n.m., aby przy prawie swoim był zachowany.

Ponieważ starostwo korytnickie w województwie naszym leżące przez obóz cudzoziemski totaliter zrujnowane jest, przez co ujma w podatkach R.P. i w kwarcie być musi, wniosą instancją ichm. panowie posłowie do J.K.M., aby to starostwo tak od podatków R.P., jako stanowisk i przechodów żołnierskich, lege mediante do lat dziesięciu libertowane było.

Artykuły przeszłego sejmiku w sprawie między wielbnymi oo. dominikanami lubelskimi a Żydami [140] chełmskimi promovebunt ichm. panowie posłowie nasi.

Doszło nas to wiedzieć, że wielebny episkop chełmski ritus graeci³⁶⁰ apud sedem Romanam otrzymał dekret in contumaciam, czyli inszym sposobem, in aggravationem dóbr ziemskich i R.P., przeciwko wszystkim prawom koronnym i zwyczajom ab aevo, chcąc uzurpować za takowym postępkem prawnym ius decimae, czego nigdy in usu Eccelsia orientalis nie była, przeto instabunt ichm. panowie posłowie, aby konstytucja stanęła, żeby Sedes Apostolica praw ziemskich confundere nie chciała, ani się in actiones terrestres mieszała. Do tego upraszać będą ichm. panowie posłowie J.K.M., aby przez posłów swoich wniósł instancją do Ojca Świętego³⁶¹, żeby ta sprawa z wielbną kapitułą chełmską a pomienionym wielebnym episkopem ad integrum restituta była et per commissarios a Sede Apostolica designatos, tu in Regno była decydowana.

Iż to był dawny i chwalebny zwyczaj, że posłom ziemskim gospody ex officio w Warszawie naznaczane bywały, upomnią się przeto ichm. panowie posłowie, aby to constitutione mediante cautum było i in posterum gospody pro dignitate osób et of-

³⁵⁹ Serokomla, wieś w pow. łukowskim, woj. lubelskim (ob. w pow. łukowskim, woj. lubelskim).

³⁶⁰ Jakub Jan Susza władzka chełmski.

³⁶¹ Aleksander VII papież.

ficii, które na sobie noszą, zapisywane bywały cum interpositione poenae na urzędy, którym to incumbit.

Ponieważ vigore constitutionis przez lustrację miasta J.K.M. Stojanowa³⁶² decessit łańów 30, tedy domówią się ichm. panowie posłowie w skarbie, aby taryfy względem tych trzydziestu łańów województwu umniejszono, aby tak ci ubodzy [141] ludzie w płaceniu i z łańów, których nie zażywają, mogli mieć od województwa folgę.

A iż od tak wielu lat asygnacyjej J.K.M. panu Stanisławowi Sokołowskiemu cześnikowi nowogródzkiemu wydanej, skarb koronny nie wypłacił, dekretami przysądzonej, tedy wniosą instancyją ichm. panowie posłowie nasi, aby asygnacyją skarb albo gotowizną wypłacił, albo inszą do województwa wydał.

Artykuły przeszłych sejmików, które bonum publicum spectant et praesenti Republicae statui służyć, ponieważ na sejmach rozerwanych promowowane być nie mogły, reasumujemy. Które, aby pro re nata ichm. panowie posłowie nasi promowowali, zlecamy, co iudicio et dexteritati ichm. panów posłów należeć będzie. Działo się w Bełzie, w kościele oo. Dominikanów, die et anno ut supra.

Krzysztof Przanowski sędzia ziemski buski, dyrektor koła rycerskiego m.p.

5. *Atestacja sejmiku dla Wespazjana Sienickiego w sprawie marszałkostwa sejmiku przedsejmowego 9 listopada 1666 r. – Bełż, 7 lutego 1667 r.*

Rp. CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 257, s. 128-129 – oblata; w grodzie bełskim oblatował Gen. Wespazjan Sienicki w dniu 10 lutego 1667 r. [feria 5 post festum Sanctae Agathae Virginis et Martyris proxima a. D. 1667].

LSB 1572-1668, s. 439.

My dygnitarze, urzędnicy i rycerstwo województwa bełskiego na sejmik przedsejmowy die 7 februarii anni praesenti 1667 za uniwersałem J.K.M. p.n.m. zgromadzeni, dajemy to publicum jm. panu Wespazjanowi z Bończe Sienickiemu testimonium, iż jm., jako we wszystkich okazjach publicznych omnimodam probavit dexteritatem naszemu województwu, tak i za czasu funkcyjej swojej, to jest dyrekcyci na sejmiku przeszłym przedsejmowym anni proxime elapso 1666, die 9 novembris odprawionym, ea qua par est fide artykuły omnium consensu zawarte annotował i do akt podał. Manifestacyją zaś przez jm. pana Piotra Stoińskiego sędziego [129] ziemskiego bełskiego zanieśioną, nullitatis uznawamy, co jednak bonae famae jm. pana sędziego nocere nie ma.

Które nasze publicum honori i reputacyjej jm. pana Sienickiego monumentum, rękami tak w. jm. pana podkomorzego naszego, jako i jm. pana sędziego ziemskiego buskiego, dyrektora koła terażniejszego podpisane, dajemy.

Działo się w Bełzie, in loco consultationum solito, die et anno ut supra.

³⁶² Stojanów, miasto w pow. bełskim (ob. wieś Стоянів w rej. radziechowskim, obw. lwowskim, Ukraina).

Jan Aleksander na Mirowie Myszkowski podkomorzy bełski, t[yszowiecki],
k[rasnopolski] s[tarosta]

Krzysztof Przanowski sędzia ziemski buski, dyrektor koła rycerskiego

53. Sejmik relacyjny w Bełzie, 6 czerwca 1667 r.

1. *Uniwersał Jana Kazimierza w sprawie pospolitego ruszenia, wici jedne za
dwoje – Warszawa, 28 marca 1667 r.*

Rp. *AP Lublin, 10 Ks. gr. grabowieckie 251, k. 354-354v – oryginał; w grodzie grabowieckim
oblatował Nob. Szymon Piotrowski w dniu 19 kwietnia 1667 r. [feria 3 post Dominicam Con-
ductus Paschae proxima a. D. 1667].*

Druk: ASWPiK 1656-1668.

2. *Deklaracja posłów województwa bełskiego na sejmie w sprawie podatków i sej-
miku relacyjnego.*

Vol. const., t. 4, vol. 2, s. 310.

Województwo bełskie deklaruje na wypłacenie długu dawnego wojsku, stosując się do deklaracji innych województw, sumę 24 podymnym cum abiuratis 1661 korespondującą, która to suma na dwie racie wypłacona być ma, tak jednak, żeby żadnego do zapłaty wojsku nie było omieszkania. Na przyszłe zaś ćwierci pozwala sumę ad proportionem 6 podymnych, także cum abiuratis specificatis. Modum contribuendi zachować sobie do braci, cum ea jednak declaratione, iż jeśliby jaka, strzeż Boże, podczas tej egzakcyi nastąpić miała w tym województwie hostilitas, przez co by podatków tych wydać nie mogło, tedy ich wydać nie będzie powinno. Sejmik relacyjny 6ta iunii [1667].

3. *Laudum sejmiku relacyjnego województwa bełskiego w Bełzie, 6 czerwca
1667 r.*

Rp. *CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 257, s. 624-636 – oblata; w grodzie bełskim oblatował marszałek
sejmiku w dniu 10 czerwca 1667 r. [feria 6 in crastino festi Sacratissimi Corporis Christi
Domini a. D. 1667].*

My rady, dygnitarze, urzędnicy i wszystko rycerstwo województwa bełskiego, zjachawszy się na sejmik relationis nuntiorum według deklaracyjej konstytucyjej z sejmu sześćniedzielnego, świeżo skończonego, pro die 6 iunii naznaczony, przychylając się in toto ad mentem konstytucyjej na tymże sejmie blisko przeszłym napisanych.

Naprzód, ad modum contribuendi podatków z sejmu ordynowanych, który nam jest tymże sejmem pozwolony, accessimus i tak, sumę 24 podymnem iuxta tariapham anni 1661 korespondującą, której sympla 2992 zł, gr 7, pieniędzy 9, generalna zaś suma in unum komputowana złp 71 814 zł wynosi, płacić między sobą postanowiliśmy.

Pierwsza rata poborami, na którą poborów 8, sine quibusvis abiuratis, wedle regestu anni 1618 exactionis nieboszczyka jm. pana [Jana] Lipskiego sędziego ziemskiego bełskiego [626] ordynowaliśmy, najdalej a die 13 mensis iunii powinna być płacona i contra spatium duarum septimanarum do rąk jm. pana Olbrychta Sistrzewitowskiego, któregośmy za poborcę do wybierania sumy pomienionej 24 podymnym korespondującej uprosili, od każdego z nas, status et conditionis cuiusvis, tak z dóbr naszych ziemskich, jako i z dóbr J.K.M. i duchownych rzetelnie wypłacona.

A że według rejestru pomienionego przychodziłoby od popów [w] województwie naszym będących po zł 16 na 8 poborów tę kwotę od nich przychodzącą na zł 2 tylko respektem wszystkich podatków pomienionych ad proportionem 24 podymnego na terazniejszym sejmiku postanowionych redigimus i że nic od nich amplius peti respectu exactionis modernae nie może, praesenti laudo deklarujemy.

Więc, że są miasta i wsi w województwie naszym, które łąnów nie mają, na te, respectu 8 poborów, pięcioro podymnego wedle rejestru nieboszczyka pana Mireckiego wkładamy i tenże czas wypłacenia, jako się wyżej pomieniło, determinujemy.

Druga rata płacenia podatków terazniejszych przyszła a die 27 mensis iunii zaczynać się powinna, na którą 12 podymnych wedle rejestru exactionis anni 1661 po wszystkich generaliter dobrach województwa naszego ordynujemy i intra spatium trium septimanarum extraditionem indilatam tych podymnych do rąk tegoż jm. pana Sistrzewitowskiego, [627] poborce naszego, uchwalamy. Miejsce zaś wybierania obojga tej raty w Sokalu³⁶³, dla bezpieczniejszego depozytu pieniędzy podczas terazniejszych niebezpieczeństw od inkursu nieprzyjacielskiego, naznaczamy.

A iż jm. pan Jan Izdebski pisarz ziemski buski te podatki wybierał anni 1661, tedy aby rejestra exactionis suae durante sejmiku moderno ad acta województwa naszego podał et in omnibus, a mianowicie de quantitate dymów in bonis novae locationis et edoceat, teraz jm. pana poborcę naszego requirimus.

Więc żeby per renitentiam retentorum zwłoka się żadna w wypłaceniu tych podatków ni od kogo nie działa, formatum iudicium na samych tylko retentorów między sobą postanawiamy. Do którego ichm. panów sądowych ziemskich bełskich uprosiwszy, jm. pana Krzysztofa Brzozowskiego podczaszego czernihowskiego, jm. pana Jana Izdebskiego pisarza, jm. pana Adama Czarnołoskiego wojskiego, ziemskich buskich, jm. pana Kaspra Trembińskiego rotmistrza przeszłego J.K.M., jm. pana Wespazjana Sienickiego i jm. pana Jana Drużbicza przydajemy. A ciż pomienioni ichm. na poniedziałek po święcie Nativitatis Jana świętego Chrzciciela blisko przyszłym najbliższy

³⁶³ Sokal, miasto w pow. bełskim (ob. Сокаль w rej. sokalskim, obw. lwowskim, Ukraina).

[27 czerwca] do Bełza zjachać się mają et absentia unius, duorum, triumque non obstante, ufundowawszy jurysdykcją swoją, sądy te contra retentores sine quavis adcitatione zacząć i one tak kontynuować mają, jakoby retentores [628] żadnej folgi w wypłaceniu podatków zatrzymanych nie uznawali, i owszem, per executionem iudiciorum et condemnationum finalem, która etiam per vicesregentem któregośkolwiek powiatu odprowadzać się wszędy licite może, ad exsolutionem tam contributionum retentorum, quam poenarum in retentores de iure sancitarum, adstricti et compulsi zostawali.

Co aby commodius peragi mogło, za instygatora do popierania tak w.m. w prawie opisanych contra retentores, jako i egzekucyje super iure victis pana Sebastiana Marchwickiego przydamy.

Salarium jm. panu poborcy z tych podatków zł 300 wziąć sobie i z osobna po groszu jednemu od każdego złotego płacić deklarujemy, cum ea cautella, żeby ratione kwitów i od liczenia pieniędzy nihil amplius petat jm. pan poborca, tylko po gr 6 od każdego kwitu. I te podatki, żeby jako najpilniej wyciągał, aby żadnej remory w wypłacaniu sumy, podług deklaracyje województwa naszego od nas przychodzącej, na Trybunale i Komisyje Lwowskiej nie było.

A jeśliby czego ad sufficientiam sumy generalnej, na terażniejszym sejmie uchwalonej, ex eo modo podatków, któreśmy ad praesens eo modo namówili, nie dostawało, tego de suo ullatenus jm. pan poborca dopłacać nie będzie powinien, ale województwo całe intrudere jm. w tym defekcie będzie powinno i asekuruje w tym jm. pana poborcę. Z tą deklaracją, [że] jeśliby się miał defekt jaki pokazać, to jm. pan poborca nam i formato iudicio powinien będzie deducere. [629]

A za uniwersałem jm. pana podkomorzego naszego bełskiego³⁶⁴, casu eiusmodi necessitatis, continuationem sejmiku terażniejszego na termin w uniwersale naznaczony liberam sobie laudo praesenti zachowujemy i tam modum supplendi defectu takowego, praevis calculo jm. pana poborcy, między sobą namówiemy. Jeśliby też ex modo contribuendi, któreśmy teraz między sobą postanowili, więcej się co nad sumę 24 podymnym korespondującą pokazało, powinien to będzie jm. pan poborca formatis iudiciis pokazać i tam, gdzie będzie ekspozycja całego województwa, inferre.

Za komisarza na Trybunał i Komisję Lwowską blisko przyszłą z województwa naszego jm. pana Andrzeja Moszyńskiego wojskiego horodelskiego uprosiliśmy, to zleciwszy jm., aby pro sua innata fide et dexteritate przeciwko województwu naszemu takie sancitus na sobie piastował, jakoby nihil desideretur eo ad officium jm. należeć będzie, a najbardziej ut attendat, żeby wydatków na terażniejszym sejmie uchwalonych żadne inne chorągwie non participant quidquam z zasług, krom tych, które tylko ex ordinatione Komisyje tej Lwowskiej anni 1663 weszły były w komput wojskowy. I gdy do traktamentu jakiegokolwiek z wojskiem przyjdzie, aby do niego żaden z nowo zaciężnych tak polskich chorągwi, jako i tatarskich, także z regimentów pieszych, dragońskich, kornetów rajtarskich i innych ludzi jakichkolwiek nowego ekstraordynaryjnego zaciągu nie był przypuszczony. Investigabit [630] przy tym jm. pan komisarz nasz na tymże Trybunale z pilnością, co za pożytek minnica Boratyniego z tymphową R.P. przyniosła i gdzie się ten prowent obrócił, w to potrafiając, jakoby się ten pożytek nie na privatos

³⁶⁴ Jan Myszkowski podkomorzy bełski.

usus, ale na zapłatę szczególną wojsku, które było w kompucie pomienionym Komisysjei Lwowskiej obracał. Jeżeli by też fakcye jakie R.P. szkodliwe na Komisysjei tараżniejszej zachodzić miały, w tym żeby i województwo nasze, i wojsko wcześniej było przestrzeżone, fide, honore et conscentia obowiązujemy jm. pana komisarza naszego.

A że multi z obywatelów naszych damna et iniurias po traktacie łęgonickim od ichm. panów żołnierzów sunt passi, adent każdemu, ktokolwiek z protestacyją et cum quaerela confugiet na Komisysję jm. pan komisarz nasz, jakoby z zasług iniuriantium iniuriatis nieodłożenia działa się satysfakcja, więc i ichm. panów rotmistrzów wybranieckich województwa naszego będzie miał w pamięci, ponieważ podług dekretu Komisysjei przeszłej Lwowskiej nie jest im satisfactum w naznaczonym żołdzie, z kwarty aby im to było na tараżniejszym sejmie zapłacono. Na jm. pana poborcę itidem województwa naszego będzie miał wzgląd jm. pan komisarz, aby niwczym in debite nie był angażowany, w to potrafiając, jeżeliby przez asygnacye do niego wydane mógł się w Sokalu na miejscu assignatorium serio wypłacić, ażeby do zwożenia pieniędzy na Komisysję nie był pociągany. Salarium nomine [631] 2 tys. złp jm. panu komisarzowi naszemu naznaczamy, na co, ponieważ jm. pan Piotr Stoński sędzia ziemski bełski in fidei województwa wygadza tys. złp de suo, dla czego assecratur w tymże post determinatum tempus administracyi z czopowego, które teraz jest w ręku jm. pana pisarza ziemskiego bełskiego³⁶⁵. Administratio ulteriori czopowego tego nikomu innemu, tylko jm. panu sędziemu ziemskiemu bełskiemu i apprehensio adimistrationis będzie należała i najpierwej sobie jm. ten tys. zł, in fidei województwa dany, stamtąd powinien będzie wybrać, 500 zaś zł na dołożenie tego salarium żeśmy in praesenti u jm. pana Walentego Mireckiego, in fidei także województwa naszego, wzięli te pieniądze, jako dług od województwa zaciągniony całego, jm. pan Siestrzewitowski poborca nasz tараżniejszy ante omnia, najdalej niedziel 2 tymphami z podatków egzakcyjej swojej zapłacić powinien, kwit eo nomine od jm. pana Mireckiego in rem województwa w grodzie otrzymać. Residuum, to jest 500 zł jm. panu komisarzowi u jm. pana [Jana] Włostowskiego, egzaktora pięci poborów blisko przeszłych województwa naszego asygnujemy.

Który to jm. pan poborca tychże poborów egzakcyjej świeżej, jako najprędzej, przed wyjazdem jm. pana komisarza do Lwowa, te 500 zł [632] powinien oddać do rąk jm. A że tenże jm. pan Włostowski nie dobrał jeszcze pięciu poborów egzakcyjej swojej, wolne ich tedy dobieranie jm. et vindicationem coram formato iudicio cum executione ut supra praemisum est, laudo praesenti ostrzygamy. Z których także jm. pan Włostowski calculatum coram eodem formato iudicio na pierwszej zaraz sesysjei sądu tegoż dostateczny uczynić i wedle dyspozycysjei województwa każdemu się uiścić powinien będzie. Cokolwiek zaś reszty przy nim wynajdzie nad ordynowane ekspensa, te do sejmiku electionis deputata województwa naszego powinien będzie przy sobie zatrzymać, a na tym sejmiku dalsze ukontentowanie ichm. panów posłów za straty przez rezydenscyją ćwierć roczną na blisko przeszłym sejmie warszawskim podjęte obmyślić mamy.

Więc że na tymże sejmie blisko przeszłym, przez podział generalny wojska między województwa, cesysja na województwo nasze 200 koni kozaków, którym się służba a die

³⁶⁵ Jan Sokolnicki pisarz ziemski bełski.

1 augusti w roku terażniejszym zaczyna i na to ultima ad proportionem 6 podymnych iuxta tarypham anni 1661 jest od ichm. panów posłów imieniem województwa naszego deklarowana, te tedy 6 podymnych, jakośmy in anno 1661 wydawali, [633] na dwie racie podzieliwszy, nomine pierwszej raty troje podymne post diem 18 mensis iulii ante diem 30 mensis eiusdem, nomine zaś drugiej raty post diem 30 augusti ante diem 12 mensis septembris w roku terażniejszym wydać deklarujemy. Miejsce egzakcyjej tej w Bełzie naznaczamy, in retentores idem formatum iudicium et eandem, jako się przy wyższych podatkach pomieniło, executionem postanawiamy.

Za poborcę do tych 6 podymnych jm. pana Jana Lesieckiego komornika ziemskiego bełskiego obieramy, salarium simile po groszu od złotego, a po 6 gr od kwitu jm. postanawiamy, chcąc to mieć po jm., aby w wyciąganiu tych rat jako największej zażywał pilności, a każdą ratę do rąk w. jm. pana Jana na Mirowie Myszkowskiego podkomorzego bełskiego, starosty tyszowieckiego, któregośmy iuxta mentem constitutionis novellae za komisarza do płacenia zasług chorągwiom na województwo nasze ordynowanym i ad attendentiam popisu ich uprosili, nieodwłocznie wydawał, jakoby żadnej zwłoki w zapłacie żołdu sobie należytego te chorągwie przez województwa nasze nie miały.

Temuż jm. panu Janowi Lesieckiemu komornikowi ziemskiemu bełskiemu i poborcy naszemu exactionem hiberny na terażniejszym [634] sejmie wojsku po 20 zł z łanu ex bonis huic oneri subiectis uchwalonej w województwie naszym committimus, który tak, jako mens constitutionis sonat ma się w tym zachować, nomine salarii nie więcej od złotego każdego nad grosz jeden, a od kwitu i liczenia pieniędzy nad gr 6 nie wyciągając. Regestra tej egzakcyjej porządnie spisane ad acta castrensia województwa naszego powinien będzie podać, a na refragante w tym constitutioni publicae toż wyżej formatum iudicium animadverset i taż executio, co i wzwyż wyrażonych podatkach serviet względem tej hiberny jm. panu poborcy.

Co się tknie obrony casu ingruentis na Ojczyznę naszą periculi, która w popolitym ruszeniu zawisła, ponieważ już są jedne wici za dwoje od J.K.M. p.n.m. do wszystkich województw wydane, a za trzecie non restat, tylko na koń wsiadać, unanimibus tedy votis wszelką gotowość na wojnę przyrzekamy, za doniesieniem zaś wici ostatnich do województwa naszego, tu, pod Bełz, bez omieszkania żadnego pro facultatibus nostris stanąć powinni będziemy i popis, jeśli by interea ostatnie wici nie poprzedzili, pro die 27 iunii. Na który każdy się powinien będzie, sub poenis de expeditione bellica sancitis, stawić i okazać, pod Bełzem naznaczamy. Tamże i rotmistrzów sobie obierzemy, i sposób dalszego porządku i progressu między sobą namówimy.

A że in volumen legum na [635] na sejmie terażniejszym ex occasione naznaczenia miejsc chorążym powiatów województwa naszego erronee irrepsit contra privilegium incorporationis województwa naszego, contra mentem instrukcyjej ichm. panom posłom na sejm blisko przeszły obranym od nas danej, transpozycya powiatów et immutatio ordinis ex antiquissimis temporibus aż do wieku naszego w województwie naszym observati, skąd ad multa inconvenientia praebetur occasio, zabiegając tedy wcześniej temu, ażeby, kiedy się powiaty skupią in armis, do mieszaniny jakiej przez tych, co mogą być novitatum avidi nie przychodziło, non obstante eadem novissima

constitutione³⁶⁶, po powiecie bełskim ut moris erat antiquissimi, prioritatem powiatom grabowieckiemu in ordine, po nim miejsce horodelskiemu, a za nimi ziemi buskiej illaese zachowujemy i jako w pospolitym ruszeniu chodzenie chorągwi za chorągwią podług dawnego porządku, tak i miejsce ichm. panom chorążym na wszelkich zjazdach i konsultacjach wedle swoich powiatów laudo praesenti deklarujemy.

A że obviando periculis, które imminebant nie tylko województwo nasze, ale i na całą Ojczyznę po rozgromieniu wojska koronnego pod Brahiłowem³⁶⁷, uchwaliliśmy byli kosztem województwa naszego zaciąg trzech chorągwi kozackich w służbę jem a die 4 aprilis w roku terazniejszym przyznawszy. Podług której uchwały obrani przez nas ichm. panowie rotmistrze, to jest w. jm. pan podstoli koronny³⁶⁸, w. jm. pan podkomorzy i jm. pan chorąży bełski³⁶⁹ muneri suo satisfaciendo podczas terazniejszego sejmiku naszego relationum. Trzy porządne chorągwie [w] województwie naszym zaciągnięte, [636] po 100 koni z rynsztunkiem porządnym kozackim w sobie zawierające, dla popisu prezentowali nam pro rato, tedy ochotę tę et unitatem avitam ichm. przyjąwszy i w porządku ludzi tych dobrze się przepatrzywszy, lubośmy zapłatę zupełną tym chorągwiom obmyślili i satisfactum in toto żołnierzowi za uchwałą naszą zaciągniętemu dali o to li, aby tym ochotniej szli do obozu i pod regiment się j.w. jm. pana hetmana koronnego³⁷⁰ jako najprędzej stawiwszy, nim służba ekspiruje benemerendi de Republica, ile pod terazniejsze rozruchy non intermittant occasione, 3 tys. złp in vim gratitudinis wszystkim tym ludziom ofiarujemy. Które, że in defectu aerarii województwa naszego, ichm. panowie rotmistrzowie pomienieni skąd inąd in fide suam procurarunt, asekurujemy w tym ichm., że z czopowego województwa naszego, jak skoro rata wolna przypadnie, rzetelnie będzie satisfactum ichm. Byłe nieodwłocznie te chorągwie w obozie się stawili i na expirationem służby pod posłuszeństwem hetmańskim w porządku należytym czekali. Działo się w Bełzie, die 6 iunii anni 1667.

Jan Kazimierz Brodecki jasielski starosta, dworzanin J.K.M., dyrektor koła rycerskiego województwa bełskiego m.p.

³⁶⁶ Konstytucja sejmu 1667 r. „Naznaczenie miejsc chorążym województwa bełskiego” (*Vol. const.*, t. 4, vol. 2, s. 290).

³⁶⁷ Bitwa pod Brahiłowem miała miejsce 19 grudnia 1666 r., dywizja płka Sebastiana Machowskiego, walcząc z armią kozacko-tatarską pod wodzą Petra Doroszenki straciła podczas odwrotu kilka chorągwi tatarskich.

³⁶⁸ Feliks Potocki podstoli koronny.

³⁶⁹ Jan Lipski chorąży bełski.

³⁷⁰ Jan Sobieski hetman polny koronny. Po śmierci Stanisława Potockiego na urządzie hetmana wielkiego był wakat.

54. Sejmik deputacki w Bełzie, 12 września 1667 r.

1. *Uniwersał Jana Sobieskiego marszałka wielkiego i hetmana polnego koronnego o zagrożeniu kozackim i tatarskim – w obozie pod Białym Kamieniem, 14 lipca 1667 r.*

Rp. CDIAUL, *Fond 1, Opis 1*, 257, s. 822-824 – oblata; w grodzie bełskim oblatowano w dniu 16 lipca 1667 r. [Sabbatho post festum Sanctae Margarethae Virginis et Martyris proximo a. D. 1667].

Jan na Złoczowie i Żółkwi Sobieski marszałek wielki i hetman polny, jaworowski, stryjski, kałuski, gniewski etc. starosta.

J.w., w. ichm. panom obywatelom województwa bełskiego, m.w.m. panom i braciej, przy zaleceniu usług moich braterskich donoszę do wiadomości.

Iż jakom czasy niedawnemi z powinności urzędu mego o przedsięwziętych kozackich z Tatarami imprezach m.w.m. panów przestrzegał, tak teraz toż czynię, mając te wiadomości o wejściu wielkich w Ukrainę ord, którzy się pod Winnicą z Kozakami kupią. Zaczynam abyście m.w.m. panowie, nie czekając dalszych ostróg, w domach się swoich nie ubezpieczali, a ciężarom swoim i samym sobie wczesną przewidowali securitatem, itera to praecustodio, ponieważ tego nieprzyjaciela celeritas przy kozackiej koniunkcyjej armorum zawsze być musi periculosa. W łaskę zatym i miłość m.w.m. panów braterską z powolnością moją oddawam się. Datum w obozie pod Białym Kamieniem, die 14 iulii anno 1667.

Jan Sobieski m.p.

Locus sigilli

2. *Laudum sejmiku deputackiego województwa bełskiego w Bełzie, 12 września 1667 r.*

Rp. CDIAUL, *Fond 1, Opis 1*, 257, s. 1056-1066 – oblata; w grodzie bełskim oblatował marszałek sejmiku w dniu 15 września 1667 r. [feria 5 in crastino festi Exaltationis Sanctae Crucis a. D. 1667].

LSB 1572-1668, s. 441-447.

My senatorowie, [1057] dygnitarze, urzędnicy i wszystko rycerstwo województwa bełskiego w pierwszy poniedziałek po święcie święta rzymskiego Narodzenia Panny Maryjej do Bełza na miejsce konsultacyjom naszym zwyczajne zgromadzeni, stosując się do prawa pospolitego, które nam ten dzień na obieranie deputata do głównych sądów trybunałskich naznaczyło, zgodnemi głosy, sine quavis contradictione, faventibus su-

peris obraliśmy i uprosili do tej funkcycji de gremio nostri j.w. jm. pana Franciszka margrabię na Mirowie Myszkowskiego kasztelana naszego bełskiego.

A iż przy tymże kongresie naszym J.K.M. p.n.m., z zwykłego ku ojczyźnie i wier-nym poddanym swoim pańskiego faworu, a prawie ojcowskiego pieczołowania, ubo-lewając nad tak znaczną państw swoich przez nieprzyjaciela ruiną, wglądając na tak częste nieprzyjacielskie inkursyje, zabiegając invalescenti in dies mało uniwersałem nas przestrzegać miłościwie raczy i w dalszych niebezpieczeństwach ojcowsko napo-mina, abyśmy chcieli consulere nobis i nie ubezpieczając się na zaszczyt od wojska, domesticam securitatem oraz całej Ojczyzny obronę obmyślali. Tedy wdzięczni zosta-jąc J.K.M. p.n.m. dobroczynności, zaleciwszy per altissima suspiria nostra tę miłościwą J.K.M. protekcyją odpłatnym niebiosom w remuneracyją, a stosując się we wszystkim ad vota intencji pańskiej, uchwaliliśmy sobie securitatem domesticam in casu in-gruentis periculi alicuius takową.

Ponieważ tak już exhausti i przez częste kontrybucyje [1058] enervati zostajemy, że żadnych podatków na suplementa wojska R.P. wydać nie możemy i substancyjej naszej subvenire labenti Patriae niepodobna na zaszczyt dostojęństwa pańskiego, jako wierni poddani na poratowanie już, już ginącej Ojczyzny, a od synów swoich żebrającej polito-wania, czując się jej być synami, przerażeni squalidae mancipatorum braci naszej voce lacrimabundo z przystojności panięńskich złupionych siostr naszych gemitu dolendis, a najgłębsze i najnieużytsze serc ludzkich penetralia (a cóż Niebiosą) przenikającami, krwi chrześcijańskiej in opprobrium et indignationem idącej singultibus ochotnie krew naszą devovemus, piersi nasze przeciwko wyuzdanej zawziętości nieprzyjaciel-skiej stawiać. Więc vitando edocti vicino mało nie czekać, aby nas tak lotny i prętki nieprzyjaciel z domu za karki brać miał, ochotną gotowość naszą w takowym mieć chcemy porządku.

Naprzód de medio nostri rotmistrzów obraliśmy z województwa naszego 4, z powia-tu bełskiego jm. pana Wiktoryna Stadnickiego, z powiatu buskiego jm. pana Jerzego Sokoła, z powiatu grabowieckiego jm. pana Samuela Łaszcza, z powiatu horodelskiego jm. pana Andrzeja Moszyńskiego wojskiego horodelskiego.

J.o. książę jm. pan wojewoda bełski³⁷¹, że supremus województwa naszego senator i pułkownik własny, upraszamy jm. pana marszałka [1059] koła naszego, aby nomine publico gorąco przez list upraszał księżęcia jm., aby tandem aliquando post tot arden-tia postulata nostra chciał o nas wiedzieć, ne nos deserat w tak ciężkim paroksyzmie Ojczyzny orphanos, a ochotnym naszym do ratunku jej i siebie samych intencyjom parentando, one autoritate sua sekundował i czułem okiem swoim ad aperta wglą-dając pericula, uniwersałem swoim do ruszenia się przeciwko nieprzyjacielowi kon-wokować nas raczył. A my za pierwszym uniwersałem ks. jm., według spólnego w kole obowiązku naszego, fide et honore stawić się przyrzekamy i gotowiśmy. In quantum by zaś ks. jm. tak legitime był impeditus, żeby osobą swoją adesse in gremium nostrum, ani uniwersałów do nas wydać nie mógł, ichm. zaś j.w. jm. pana margrabię, kasztelana ziemie naszej, deputata, w. jm. pana podkomorzego³⁷² komisarską, funkcjami inno-

³⁷¹ Dymitr Wiśniowiecki wojewoda bełski.

³⁷² Jan Aleksander Myszkowski podkomorzy bełski.

davimus, tedy jm. panu rotmistrzowi powiatu naszego bełskiego rząd pułkowniczy zlecamy i oddajemy. Obstringendo jm. iureiurando per amorem tej Ojczyzny, in qua natus est, per venerandam przodków swoich virtutem, przez fidem nobis datam, aby nieleniwym in hoc regimine suo zostawał, ale mając zawsze cordi dostojęństwo pańskie, całość Ojczyzny, przenikając zawziętość i gotowość nieprzyjacielską, consulendo securitati larium et pignorum nostrorum, gotował auxilia, ale anticipando ingruentia mala, communicatis przez listy z inszemi województwy [1060] consiliis, a osobliwie z ziemią lwowską, wcześniej wydawał uniwersały do powiatów na ruszenie się i zgromadzenie do obozu pod Bełz. My zaś przyrzekamy to sobie i ad invicem przed ołtarzem Pańskim, fide et honore obowiązujemy się, że za wydaniem uniwersału jm. stawać do obozu pod chorągwiami rotmistrzów naszych w takiej gotowości, jakobyśmy zaraz mogli iść przeciwko nieprzyjacielowi, na czas w uniwersale specyfikowany powinni być dziećmi i w tym tak jm. pana pułkownika, jako i ichm. panów rotmistrzów asekurujemy.

Ażeby się nie znalazł między nami niezbożny cudzego nieszczęścia spectator, który by więcej zdrowie swoje niż całość Ojczyzny, więcej domesticas dubias curas niż publicum upatrował bonum, takowy ex vi niniejszej zgody naszej et autoritate laudi przed sądem formati iudicii województwa naszego, ad instantiam cuiusvis z braci naszej peremptorie odpowiadać powinien et poenas de expeditione bellica sancitas nieodwłocznie brał.

W. jm. pan podkomorzy bełski, zgodnemi głasy na przeszłym sejmiku relationis komisarzem z województwa naszego obrany, że ratione tej funkcýj iuxta naturam constitutionis non praestiterat iuramentum, tedy przy terażniejszym zgromadzeniu naszym, podług rotý mentem legis od jm. pana marszałka naszego spisanej ad imaginem Crucifixi wykonał. [1061]

Po szczęśliwie skończonej komisýj, iż już wydane są z skarbu asygnacyje do województwa na wypłacenie zasług ludziom rycerskim, starać się mają ichm. panowie poborcy nasi, aby bez wszelkiej zwłoki wydawali pieniądze chorągwiom do województwa naszego asygnowanym. Primario jednak, aby deputatom chorągwi jm. pana Łaszczza i jm. pana Teleżyńskiego, jm. pan [Olbrycht] Siostrzewitowski poborca nasz ex nunc oddał i effective odliczył, upraszamy. A iż ichm. panowie poborcy querulantur na retentorów, iż im nie wszystkie wydane są podatki, tedy hoc laudo nostro deklarujemy, iż stosując się ad decreta Trybunału Lwowskiego, ktobykolwiek ante primam octobris podatków nie wydał, na takowego fortem et ultimariam, manu armata, ichm. panowie wojskowi executionem odprawować będą.

Ażeby mogło constare, co na retentach zostaje i jak wiele już wybrali ichm. panowie poborcy, ichm. panów sędziów formati iudicii gorąco upraszamy, aby na sądy swoje i do wysłuchania kalkulacyj pro die 26 praesentis zjechać raczyli. Do której kalkulacyj i w. jm. pan podkomorzy bełski ex vi funkcýj swojej przybędzie, tantisper jednak jm. pan [Jan] Izdebski pisarz ziemski buski od egzekucýj supersedować powinien.

Iż do wybierania hiberny, alias zimowego chleba, per laudum sejmiku przeszłego uproszony jest jm. pan Jan Lesiecki komornik ziemski bełski, starać się o to ma, aby jako najprędzej wybrany był ten podatek, a to hac methodo. Które miasta nie mają łańów, aby [1062] troje podymnego cum abiuratis wydawali, podług abiurat anni 1661,

które zaś na łanach lokowane, z łanów płacić mają, *salvis abiuratis*, podług rejestru jm. pana Jabłońskiego.

Arenda czopowego iż już ekspirowała jm. panu pisarzowi ziemskiemu³⁷³, który funkcją deputacką do sądów głównych trybunalskich zagajony, że nie mógł pro tunc tak *ex perceptis*, jako i *expensis*, uczynić kalkulacyję, na przyszłym, da Bóg, sejmiku przedsejmowym uczynić ją ma jm. i gotów będzie. A na terazniejszy rok, ab hoc actu zaczynający się, toż czopowe jm. pan Piotr Stoiński sędzia ziemski bełski zaarendowawszy, przyobiecał i deklarował się nam dać za czopowe na rok zł 6 tys. bez wszelkiej cale defalkacyi, wyjąwszy nieprzyjaciela koronnego, który by, strzeż Boże, województwa nasze sua *licentia* chciał *inundare*.

Pomniąc na znaczne koszty i straty w. jm. pana podkomorzego bełskiego, kwoli usłudze województwa naszego cum *summo dispendio* substancyjej swojej erogowane, abyśmy nieco *gratitudinis* przy tej świeżo włożonej na jm. pracowitej komisarskiej funkcyje (acz ci *impari ratione*) pokazali, przy należytej naszej braterskiej afekcye rekompensie u jm. pana sędziego naszego bełskiego z czopowych prowentów naznaczamy jm. zł 3 tys., z której to sumy teraz *effective* jm. pan sędzia zł półtora tys. wyliczyć powinien.

[1063] Znajdują się też długi pewne województwa naszego, jedne in *fidem publicam* przez nas zaciągnięte et *laudo* sejmiku przeszłego asekurowane, jako to jm. panu Walentemu Mireckiemu zł 500, tedy tę sumę jm. pan Siostrzewitowski, poborca nasz niniejszy, sine *omni protractione*, *eliberando honorem nostrum*, zapłacić i *effective* wyliczyć będzie powinien i kwit eo *nomine* od jm. pana Mireckiego in *rem* województwa w grodzie otrzymać. Drugie per *declarationem unanimi consensu et laudo publico* asekurowane, jako to ichm. panom rotmistrzom powiatowym województwa naszego zł 3 tys. ofiarowane, ichm. panom posłom województwa naszego na blisko przeszłym sejmie będącym za koszty i spezy ichm. przez kilkanaścieniedzielną rezydencyją warszawską, z uszczerbkiem zdrowia i substancyjej niemalym *gratitudo* przyobiecana, tedy ofiarowawszy ichm. zł 2 tys., uprosiliśmy ob *defectum* gotowych pieniędzy, aby do przyszłego sejmiku przedsejmowego chcieli być cierpliwemi, a natenczas chcemy i obiecujemy *effectivam* obmyślić ichm. *satisfactionem*. O też cierpliwość i jm. pana wojskiego horodelskiego³⁷⁴, pierwszego komisarza naszego (który powtórne *trudy insomnes dies noctesque agendo* niemałe koszty erogował), upraszamy. Insze zaś *perlargitiones nostras in vim elemosinae sanctae* do klasztorów różnych ofiarowane, *laudis aliquot publicis* aprobowane, a przez ichm. panów poborców cum *robore* całego województwa ad hunc usque diem zatrzymane, jako to ichm. oo. bernardynom konwentu sokalskiego na [1064] reparacyją zwątlonych murów klasztornych zł 2 tys., ichm. pannom zakonnym reguły Brygitty świętej, także konwentu sokalskiego zł 200 przez jm. pana [Jana] Izdebskiego pisarza ziemskiego buskiego, poborcę naszego, utrumque zatrzymane, stąd codziennie do Boga za całość nasze *suspiria stamtąd momentaneas* w utrapieniach i uciskach naszych odbieramy *consolationes nec non pignorum nostrorum* znamy *protectionem*.

³⁷³ Jan Sokolnicki pisarz ziemski bełski.

³⁷⁴ Andrzej Moszyński wojski horodelski.

Niesłuszną, aby wniesione supliki cum tristi od nas odchodzili facie, takie tedy adinvenimus do ukontentowania media. Ponieważ jm. pan egzaktor siła sobie zatrzymanych pretenduje podatków i tym się wymawia, że ani per rationes extorquere, ani per executionem bez pomocy retentów wydzwignąć może, upraszamy w. jm. pana podkomorzego naszego bełskiego, aby pomienionemu jm. panu poborcy post expeditam na sądach przyszłych calculationem ad fortem executionem cum comitatu zakonnika jednego zjeżdżającemu ludzi swoich przydać raczył, aby już dalej tarda vota nostra et pia intentiones per malitiam retentorów szczęśliwego remoram nie cierpiały skutku. Zleciliśmy też i to jm. panu marszałkowi koła naszego, aby do retentorów czopowego, jako też i podatkowych, nomine publico listy rozpisać raczył, upraszając bratersko samych ichm. panów dziedziców, abo dzierżawców, aby lege publicae życząc sub lege nie chcieli być refreni, takową przydawszy deklaracją, [1065] iż których by ta nasza braterska admonicyja i prośba nie wzruszała, z takowemi, jako cum hostibus legis postąpić sobie musimy et manu armata powiatami ad reprimendam ich contumacem pertinatiam na egzekucyją ruszymy się.

Instancyja j.w. jm. pana podskarbiego koronnego³⁷⁵ ratione assecurationis certae do koła naszego wniesiona, że protunc swojej nie mogła otrzymać deklaracyjej, omnem przyłożyć obiecujemy conatum, jakobyśmy, exemplo inszych województw idąc, należyte na przyszłym, da Bóg, sejmiku przedsejmowym obmyślić jm. mogli ukontentowanie. Toż jm. pan marszałek przez list od koła naszego deklarować ma jm.

Ichm. panowie rotmistrze pieszy wybranieccy, lubo dictante lege co trzy lata odmieniać się muszą, my jednak mając prae oculis godne w ojczyźnie przysługi obywatela i rotmistrza pieszego województwa naszego, jm. pana Stefana Rogowskiego, który wszystkie lata swoje in servitio przepędziwszy bellico, zawsze czułym i odważnym w tym swoim zostawał rzędzie, zgodnemi głósy i na dalsze lata przy tejże zostawiliśmy i aprobowali funkcyjej.

A że też deputaci w. jm. pana podkomorzego i jm. pana chorążego³⁷⁶ naszych bełskich wnosili prośbę do koła naszego o suplement jaki, dokąd sobie odbiorą zasługi, tedy pozwoliliśmy ichm. wyliczyć zł 300 u jm. pana [Jana] Lesieckiego poborcę i komornika naszego, do którego ma im dać asygnacyją z podpisem ręki swej jm. pan marszałek. [1066]

Którą to uchwałę naszą publico stwierdziwszy consensu, upraszamy jm. pana marszałka koła naszego, aby ją ręką swą podpisawszy do akt grodzkich bełskich podać raczył. Działo się w Bełzie, na miejscu konsultacyjom naszym zwyczajnem, die 12 septembris a. D. 1667.

Piotr Kazimierz z Czermina na Piławcach i Tartakowie Czermiński marszałek koła rycerskiego województwa bełskiego

³⁷⁵ Jan Kazimierz Krasieński podskarbi wielki koronny.

³⁷⁶ Jan Lipski chorąży bełski.

55. Zjazd szlachty za uniwersałem starosty bełskiego w Bełzie, 27 września 1667 r.

1. *Asekuracja ziemian bełskich dla Jana Żukowskiego porucznika piechoty łanowej w sprawie obrony przed władzami wojskowymi – Bełz, 27 września 1667 r.*

Rp. CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 257; s. 1134-1135 – oblata; w grodzie bełskim oblatował Gen. Jan Żukowski porucznik piechoty łanowej w dniu 4 października 1667 r. [feria 3 ipso die festi Sancti Francisci Confessoris a. D. 1667].

LSB 1572-1668, s. 447.

My niżej podpisani obywatele województwa bełskiego na zaszczyt od następującego nieprzyjaciela forticy bełskiej, jako żadnego praesidium natenczas nie mającej, za uniwersałem j.w. jm. pana wojewody podolskiego, bełskiego etc. starosty³⁷⁷ zgromadzeni, dajemy tę asekuracją naszą jm. panu Janowi Żukowskiemu porucznikowi jm. pana [Stefana] Rogowskiego rotmistrza piechoty łanowej województwa naszego bełskiego, iż jeżeliby przerzeczony jm. pan porucznik ex praesidio forticy trembowelskiej ordynansem j.w. jm. pana marszałka i hetmana koronnego³⁷⁸ rewokowany, a od nas, obywatelów województwa bełskiego, przy następującym nieprzyjacielu pro praesidio forticy bełskiej natenczas uproszony i z ludźmi pieszemi województwa naszego, osób numero 40, przy forticy bełskiej pro tunc zostający, [1135] był z tej okazji od kogokolwiek, jakimkolwiek sposobem turbowany, tedy my w tej mierze evincere et eliberare pomienionego jm. pana porucznika powinni będziemy i submitujemy się.

Na co tę naszą asekuracją jm. panu porucznikowi dajemy, a dla większej wagi i pewności onęż rękami naszemi przy pieczęciach podpisujemy. Działo się w Bełzie, dnia 27 września r. P. 1667.

Aleksander Stanisław Bełżecki wojewoda podolski, starosta bełski, Jan Włostowski skarbnik bełski, Suchodolski Jan z Suchodoł, Jan Kaznowski m.p., Seweryn Kochanowski, Jakub Nieprz[yc]ki, Jan Potocki strażnik [wojskowy], Jan B. Woroniecki, ks. Wojciech Jaszowski kanonik chełmski, ks. Stanisław Studziński pleban mostowski, Jacobus Daniecki parochus Ostroviensis, Samuel Nahorecki cześnik bractwowski, komendant natenczas miasta J.K.M. Bełza, Wacław Szornel, Jan Lesiecki komornik ziemski bełski, Maciej Czepowski, Adrian Stanisław Domański pisarz grodzki bełski m.p., Mikołaj Antoni Ubysz.

Locus sigilli

³⁷⁷ Aleksander Stanisław Bełżecki wojewoda podolski, starosta bełski.

³⁷⁸ Jan Sobieski marszałek wielki koronny, hetman polny koronny.

56. Sejmik ekstraordynaryjny za uniwersałem królewskim przed pospolitym ruszeniem w Bełzie, 31 października 1667 r.

Pospolite ruszenie zostało odwołane i nie doszło ostatecznie do skutku. Akt sejmiku bełskiego nie odnaleziono.

1. *Uniwersał Jana Kazimierza w sprawie wydawania podatków – Kraków, 30 września 1667 r.*

Rp. CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 257, s. 1188-1190 – oblata; w grodzie bełskim oblatował Nob. Jan Ługowski w dniu 24 października 1667 r. [feria 2 ante festum Simonis et Judae Apostolorum a. D. 1667].

Druk: ASWPiK 1656-1668.

2. *Uniwersał Jana Kazimierza wzywający na pospolite ruszenie – w Kraków, 1 października 1667 r.*

Rp. 1 CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 257, s. 1149-1152 – oblata; w grodzie bełskim oblatował Nob. Stanisław Ługowski w dniu 18 października 1667 r. [feria 3 ipso die festi Sancti Lucae Evangelistae a. D. 1667].

Inne rękopisy: Rp. 2 AP Lublin, 10 Ks. gr. grabowieckie 91, s. 783-786 – oblata; w grodzie grabowieckim oblatował Nob. Stanisław Baranowski, brak daty oblaty.

Jan Kazimierz z Bożej łaski Król Polski, wielkie książę litewskie, ruskie, pruskie, mazowieckie, żmudzkie, inflanckie, smoleńskie, czernihowskie, a szwedzki, gocki, wandalcki dziedziczny Król.

Wszem wobec i każdemu z osobna, komu o tym wiedzieć należy, osobliwie w. i ur., senatorom, dygnitarzom, urzędnikom i wszytkiemu ^arycerstwu^a województwa bełskiego powiatu ^bbełskiego^b uprzejmie i wiernie nam miłym przy łasce ^cnaszej królewskiej^c do wiadomości donosimy.

Iż, żal się Boże, nie przestawa jeszcze sprawiedliwość wyroków Boskich karać państw naszych, gdy mimo pierwsze pierwszych lat plagi i dotknięcia tatarską potencją przez sołtan kałgę i gromadne przy nim ordy nawiedza R.P. przy złączonych wiarołomnych Kozakach, którzy wzgardziwszy tak wielkimi naszymi i R.P. dobrodziejstw, protekcją Porty przyjęli, z fortec Czehrynia, jako i z Korsunia praesidium nasze wycisnęli, Białą Cerkiew opędzili, ogłodzili i tych gości in viscera R.P. zaciągali, którym wojsko R.P. na przeszłym sejmie ordynowane w szczupłości swojej żadną miarą wystarczyć nie może. Nie tylko bowiem przez opóźnienie Trybunału Lwowskie-

go porę wojenną i pomknienie się ku nieprzyjacielowi pod jakikolwiek fortel upuściło, ale też i jednego grosza na Komisysiej nie wzięwszy, skartować się do wojny nie mogą, owszem, w obozie pod Skwarzawą³⁷⁹ wyprawiona z asygnacjami zasług po województwach dopiero szukając nader zdrobniało, [1151] częścią niepłatną służbę sprzykrzywszy i zwinięciem pod nieprzyjacielem następującym zeszczupłało.

Dłaczego lubo wszytkich inszych na odwrócenie potęgi nieprzyjacielskiej per emisarios i legacje, przez osadzenie passów i wyniesioną na opozycję lubo w małej garści w hetmana [Jana Sobieskiego] naszego in hostium głowę i ochotę, zażywamy sposobów, przecież by snadź niegotowość krajów nie powabiła lotnych do siebie zagonów, wcześniej uprzejmości i wierności wasze o „tych niebezpieczeństwach”^d obwieszczamy i mieć chcemy, abyście dla własnej swej „potrzeby”^e na granicach województw swoich w gotowości stanęli, do wojewodów i kasztelanów swoich według prawa gromadzili się, et ad omnem casum byli gotowi. Wszak eo nomine już żeście uprzejmości i wierności wasze pierwsze mieli uniwersały i dawno „sobie”^f życzenie skupienia, jednak uprzejmości i wierności wasze nic sobie przeciw prawu et contra iure Maiestatis nie pozwolicie, owszem, ostrzeżecie, aby każdy kosztem swoim żył w ciągłym i na miejscu krzywdy żadnej okolicznym nie czynił. Inaczej przeciwko każdemu takiemu w Trybunale surowych dekretów sami byśmy powagą naszą poparli, ani obozami dóbr niczych uciążać nie ważycie się, ale w polach obozując, tak stawać będziecie powinni, gdzie w wojewoda na granicach każdego województwa naznaczy. Przez co by „domy”^g uprzejmości i wierności waszych jak najlepiej od inkursji tatarskich zasłonięte były i zagonom rozpuszczonym nie pozwalając im in viscera wstręt dany być mógł.

Czyniąc to wszystko dla łaski naszej i własnego dobra swego zaszczytu, upewniamy przy tym uprzejmości i wierności wasze, iż na dalszej „naszej”^h ojcowskiej „chczie”ⁱ nic nie zejdzie [1152] i cokolwiek możność ludzka poda sposobów wszystkich, na odwrócenie tego nieprzyjaciela zażyjemy. A ten uniwersał aby do wszytkich wiadomości przyszedł, w grodach po parafiach i cerkwiach publikować rozkazujemy, pod winami w prawie opisanymi. Który dla większej wagi ręką własną podpisujemy i pieczęć koronną przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w Krakowie, dnia 1 miesiąca października r. P. 1667, panowania królestwa naszych polskiego 19 a szwedzkiego 20 r.

Jan Kazimierz Król

Locus sigilli

Ks. Stanisław z Lipia Lipski regent kancelarii koronnej

^{a-a} W Rp. 2: stanu rycerskiego ^{b-b} W Rp. 2: grabowieckiego ^{c-c} Brak w Rp. 1 ^{d-d} W Rp. 2: tym niebezpieczeństwie ^{e-e} W Rp. 2: obrony ^{f-f} W Rp. 2: sami tego ^{g-g} Brak w Rp. 1 ^{h-h} W Rp. 1: całości

³⁷⁹ Skwarzawa, wieś w pow. buskim (ob. Скварява w rej. złoczowskim, obw. lwowski, Ukraina).

3. *Uniwersał Jana Sobieskiego marszałka wielkiego i hetmana polnego koronnego o zagrożeniu kozackim i tatarskim – w obozie pod Podhajcami, 4 października 1667 r.*

Rp. CDIAUL, *Fond 1, Opis 1, 257, s. 1140-1143 – oblatą; w grodzie bełskim oblatował Nob. Jan Sadowski w dniu 14 października 1667 r. [feria 6 pridie festi Sanctae Hedvigis Electae a. D. 1667].*

Jan na Złoczowie i Żółkwi Sobieski marszałek wielki i hetman polny koronny, jaworowski, stryjski, kałuski, [1141] gniewski etc. starosta.

J.w., w. m.w.m. panom i braci, przy zaleceniu usług moich braterskich do wiadomości donoszę.

Iżem ja był tą intencją et eo motivo wojsko, lubo to szczupłe i nędzne, ordynował na linie i różne passy, zasłaniając państwa J.K.M. i całej R.P., i sam ultro niósł zdrowie moje, stanąwszy ówdzie na tym samego wstrętu od Ukrainy nieprzyjacielowi pod Kamieńcem passie, aby hoc malum, które tak się zawzięło, szeroce przynajmniej non excedat dalej nad dysponowane wojsko i nieprzyjaciel widział jakiegokolwiek obstaculum. Lecz że szczupłość, jakom namienił, i słabość sił naszych wiele jeszcze wrót i passów takowych zostawiła, któremi nieprzyjaciel z dalszemi na Ojczyznę naszą ^aruit^a zawziętościami i w głąb, pominąwszy wojsko, idzie ogniem i mieczem depopulacyi, co i mnie dotknęło, gdy dobra me funditus zniósł. Ale ja i w tym terminie nie ustaję w wrodzonym afekcie przeciwko miłej ojczyźnie mojej, et satius wolę ut et post fata hoc sit monumentum mei, że passus sum pro millibus unus, który i na substancyjej, i na samym odważyłem się szwankować zdrowiu, aniżeli, strzeż Boże, mając jakikolwiek sposób zatrzymania złego na Ojczyznę moję, i tym ją nie salwować.

Już tedy za powzięciem wiadomości o takowym procederze nieprzyjaciela in vestigia onego ruszyłem się spod Kamieńca, szukając diversionis modos, przychodząc pod Podhajce, biorę dalszą wiadomość o nieprzyjacielu, że dowiedziawszy się o ruszeniu mym spod Kamieńca, obwiam mi obrócił się, sisto gradum pod Podhajcami, chcąc jakokolwiek, jeżeli non avertere malum, co propriis viribus niepodobna, chyba samego [1142] Boga pomocą, saltem przedłużyć do czasu ne ^aruat^a impetus na niespodzianych nieprzyjacielski, a siebie podając w ściśle obleżenie z częścią wojska drugą, to jest jm. pana wojewody braclawskiego³⁸⁰, jm. pana chorążego koronnego³⁸¹, jm. pana stolnika podolskiego³⁸² z pułkami jm. pana wojewody ruskiego³⁸³, jm. pana pisarza polnego koronnego³⁸⁴, jm. pana strażnika koronnego³⁸⁵. Jm. pana [Krzysztofa] Łaska z ośmiu komenderowanych chorągwi ordynowałem do w.m.m. panów, occurendo promodulo virium częstym i potężnym zagonom nieprzyjacielskim evitando oraz exem-

³⁸⁰ Jan Potocki wojewoda braclawski.

³⁸¹ Andrzej Potocki chorąży koronny.

³⁸² Gabriel Silnicki stolnik podolski.

³⁸³ Stanisław Jan Jabłonowski wojewoda ruski.

³⁸⁴ Jakub Potocki pisarz polny koronny.

³⁸⁵ Mikołaj Hieronim Sieniawski strażnik koronny.

plum oblężenia zbaraskiego, aby całego wojska nie zawarłszy, impune mógł grasować w R.P. naszej. W czym wszystkim conferent ichm. z m.w.m. państw. Dla Boga, o każdego z m.w.m. panów idzie, vertitur salus na szczególnym zawisły wszelkiej fortuny szczęściu, a w ostatku i miłej ojczyźnie ultimam hoc malum grozi perniciem.

Jakom tedy już nie pierszemi oznajmił uniwersałami, tak i teraz powtarzam i życzę, chciejcież w.m. panowie i bracia unitis viribus zniósłszy się, consulere salutis communi jako najprędzej zebrawszy się, od fortec dotąd nie oddalać, ani poddaństwa nie rozpuszczać, póki moim, da Bóg, pociesniejszym nie obwieszczę m.w.m. panom uniwersałem. Zostawszy tedy ówdzie eo motivo, abym na sobie nie tylko imprezy tak ciężkiej nieprzyjaciela potęgi zatrzymam, ale dla całości zdrowia i mym własnym zasłonił trupem, dając się in victimam miłej ojczyźnie, aby tylko mógł to moją życzliwością [1143] et in magni sincero velle testari, com powinien m.w.m. państwu i braciej, i po wtóre proszę per amorem Patriae wspólnej matki naszej, nie dopuszczajcie dalszym szerzyć się imprezom, które są te, puścić in favillam et ruinam państwa J.K.M. i całej R.P. Co każdego z w.m.w.m. panów dotknąć się musiało, a wiele takich, których nie trzeba gorzej, jako już dotknęło.

Zaleciwszy się zatym pilno zwykłym afektom m.w.m. panów, przy pieczęci mojej ręką własną podpisuję się. Datum w obozie pod Podhajcami, die 4 octobris a. D. 1667.

Jan Sobieski m.p.

Locus sigilli

^{a-a} lekcja niepewna

4. *Uniwersał Jana Aleksandra Myszkowskiego podkomorzego bełskiego w sprawie gromadzenia się szlachty dla obrony kraju – w Zamościu, 14 października 1667 r.*

Rp. CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 257, s. 1143-1145 – oblata; w grodzie bełskim oblatował Nob. Jan Sadowski w dniu 14 października 1667 r. [feria 6 pridie festi Sancti Hedvigis Electae a. D. 1667].

Jan Aleksander na Mirowie Myszkowski podkomorzy i komisarz generalny województwa bełskiego, tyszowiecki starosta [1144] rotmistrz J.K.M.

J.w., w. ichm. panom i braciej, przy zaleceniu usług moich, niski mój braterski ukłon w łaskę w.m.m. panów oddaję.

A przy tym, ponieważ uniwersał j.w. jm. pana marszałka³⁸⁶ m.m. pana o zawziętości nieprzyjacielskiej i dalszej imprezy jego wyraża w.m. panom, co za imminent pericula, gdzie ekshortuje w.m.m. panom, abyście in unitate virium przy fortecach, gdzie w.m.m. panowie zdrowie et pignora sua znieśli, mogli zastać, drugim uniwersałem z drugimi województwy, abyśmy ad reprimendas hostiles vires et impetus zarówno

³⁸⁶ Jan Sobieski marszałek wielki i hetman polny koronny.

z drugimi ichm. stanąwszy, pożądaną, da Bóg, z łaski Bożej mogli otrzymać tranquillitatem krajów naszych. W czym i ja non deero cara et sollicitudine mea pytać się, co się w innych dzieje województwach i ziemiach, i gdy odbiorę wiadomość, że się te województwa poblizsze gromadzić będą, nie omieszkam powtórny obwieścić w.m.m. panów uniwersalem, tam czas i miejsce naznaczyć. Za którym obwieszczeniem prętko zaraz exiget necessitas i miłość w.m.m. panów ku ojczyźnie, abyście na koń wsiadłszy, na czas i miejsce naznaczone stawili.

To tedy ex munere meo oznajmiwszy w.m.m. panom, braterskie moje w.m.m. panom oddaję usługi. Datum w Zamościu, die 14 octobris a. D. 1667.

Jan Aleksander na Mirowie Myszkowski podkomorzy bełski, tyszowiecki starosta, komisarz województwa bełskiego, rotmistrz J.K.M. m.p.

5. *Uniwersał Jana Kazimierza zwołujący sejmiki na dzień 31 października i polspolite ruszenie na dzień 15 listopada, trzecie wici – Warszawa, 17 października 1667 r.*

Rp. 1 CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 257, s. 1190-1193 – oblata; w grodzie bełskim oblatował Nob. Jan Ługowski w dniu 26 października 1668 r. [feria 3 ante festum Simonis et Judae Apostolorum a. D. 1667].

Inne rękopisy: **Rp. 2** AP Lublin, 10 Ks. gr. grabowieckie s. 787-789 – oblata; w grodzie grabowieckim oblatował Nob. Mateusz Kaszabski w dniu 24 października 1667 r. [feria 2 ante festum Sanctorum Simonis et Judae Apostolorum proxima a. D. 1667].

Druk: ASWPiK 1656-1668.

6. *Uniwersał Jana Kazimierza odwołujący trzecie wici – Warszawa, 31 października 1667 r.*

Rp. CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 257, s. 1290-1292 – oblata; w grodzie bełskim oblatował Nob. Jan Sadowski w dniu 14 listopada 1667 r. [feria 2 post festum Sancti Martini Pontificis proxima a. D. 1667].

Druk: ASWPiK 1656-1668.

57. Sejmik przedsejmowy w Bełzie, 14 grudnia 1667 r.

1. *Uniwersał Jana Kazimierza zwołujący sejmik przedsejmowy w Bełzie na dzień 14 grudnia 1667 r. – Warszawa, 15 listopada 1667 r.*

Rp. 1 CDIAUL, Fond 3, Opis 1, 22, s. 1146-1147 – oblata; w grodzie buskim oblatowano w dniu 6 grudnia 1667 r. [feria 3 ipso die festi Nicolai Pontificis a. D. 1667].

Inne rękopisy: **Rp. 2** AP Lublin, 10 Ks. gr. grabowieckie 91, s. 812-813 – oblata; w grodzie grabowieckim oblatował Nob. Mateusz Kaszabski w dniu 9 grudnia 1667 r. [feria 6 in crastino festi Conceptionis Beatissimae Virginis Mariae a. D. 1667].

Druk: ASWPiK 1656-1668.

2. *Uniwersał Jana Sobieskiego marszałka wielkiego i hetmana polnego koronnego do szlachty bełskiej – w obozie pod Wyszgródkiem, 25 listopada 1667 r.*

Rp. CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 257, s. 1432-1434 – oblata; w grodzie bełskim oblatował Nob. Piotr Łoziński w dniu 2 grudnia 1667 r. [feria 6 post festum Sancti Andreae Apostoli proxima a. D. 1667]

Jan na Żółkwi i Złoczowie Sobieski marszałek wielki koronny, hetman polny koronny, jaworowski, stryjski, kałuski, gniewski etc. starosta.

J.w., w., ichm. panom obywatelom województwa bełskiego, m.w.m. panom i braci, przy zaleceniu powolnych usług moich donoszę do wiadomości.

Iż lubo ta mens całej R.P. była, aby wojsko na przeszłym uchwalone sejmie i ad certum na Komisyjey Lwowskiej redukowane numerum, w Ukrainie swoją odprawowało hibernę i tam uchwalonemi z łanów dóbr J.K.M. i R.P. sustentowało się pieniędzmi, jednak takowe propositum dyspozycyjej fatorum za wejściem w kraje tutejsze potężnych wojsk, tak tatarskich, jako i kozackich, nie tylko tej ordynacyjej R.P. do skutku przywieść nie pozwoliło, ale ledwie całej ad ultimum intentum, co się był ten zawiódł nieprzyjaciel dla szczupłości [1433] sił wojska, nie przywiodło Ojczyzny. Sama osobliwa łaski Bożej nad nami providencja dała im wstręt, uczyniła awersyją i pomieszała ich imprezy, które nie inne były, jeno całą impune in visceribus Regni grasować zimę, taż ich i do tego przywiodła, że do takich musieli condescendere traktatów, jakie, ile pod taki czas najlepszemi się ex re Republicae być zdały, a że na to z pewnych respektów i konsyderacyi wojsku zaporoskiemu pozwolić mi przyszło, aby tej zimy aż do przyszłego, da Bóg, sejmu, na którym o komisyją J.K.M. i R.P. wojsko zaporoskie upraszać będzie, żadna w Ukrainę, tam pole tylko terażniejszego hetmana zasięgała buława, nie wchodziła chorągiew.

Na tej też tu do Ukrainy liniej dóbr J.K.M. i R.P. jest tak mało, że i swoim własnym już cale sufficere nie mogą praesidium, a to dla tak gęstych wojsk naszych i nieprzyjacielskich przechodów, dobra zaś ziemskie, w których jako lex wszelkiej vetat

mieć konsystencyjej, wszystko lato i jesień od tegoż nie były wolne ciężaru, bo z nich prawie całe musiało się żywić wojsko dla nierychłego pieniądza z asygnacyi nadwizienia. W takowym tedy terminie, ponieważ R.P. mnie dispositionem hibernorum nie zleciła, przedsięwzięło wojsko, że sami sobie obrawszy ichm. panów dystrybutorów dóbr J.K.M. i moim przy spustoszeniu dóbr dziedzicznych non pariendo starostwom, podział między się uczynili. Przy czym lubom sam praesens być sobie w obozie nie życzył, upatrując jednak, aby przez niebytność moję większe nie urosło jakie [1434] inconveniens, obrałem w takowym trochę condescendere consulendo dobru pospolitemu terminie. To jednak efekt u całego wojska, żeby nie więcej, tylko po zł 20 z osiadłego łana prowiantem z tej tu strony Wisły do dalszej dyspozycyi prętko następującego brali sejm, dóbr ubogich duchownych, klasztornych, szpitalnych nie uciążając.

A iż w ciągnięciach po te czasy wielki ucisk i niedyskrecyja niektórych żołnierzyw dobrom ziemskim, J.K.M. i duchownym działa się, tedy tej, lubo się w kole o tym dość wyraźnie obostrzyło wojsku, obviando dezolacyjej, tak w.m. panom i braci obwieszczam, która by się kolwiek chorągiew chleb poboczny brać albo jakimkolwiek sposobem przechodząc lub noclegiem stojąc, tak w dziedzicznych dobrach, duchownych, jako i J.K.M., zbytki jakie i egzorbitancyje ważyła czynić, takiego każdego sądzić, bez wszelkiej odwłoki, kędykolwiek rezydować będą, obiecujemy. Na co umyślnie i pozwy moje przy tych posyłam uniwersałach, łasce m.w.m. panów braterskiej z powolnością usług moich oddając się. Datum w obozie pod Wyszogródkiem, die 25 novembris anno 1667.

Jan Sobieski

Locus sigilli

3. *Laudum sejmiku przedsejmowego województwa bełskiego w Bełzie, 14 grudnia 1667 r.*

Rp. CDIAUL, *Fond 1, Opis 1, 257, s. 1515-1520* – oblata; w grodzie bełskim oblatował marszałek sejmiku w dniu 19 grudnia 1667 r. [feria 2 ante festum Sancti Thomae Apostoli proxima a. D. 1667].

LSB 1572-1668, s. 449-451.

My rady, dygnitarze, urzędnicy i wszystko rycerstwo, obywatele województwa bełskiego i powiatów do niego należących, na sejmik przedsejmowy za uniwersałem J.K.M. p.n.m. do Bełza zgromadzeni, takowe między sobą uchwaliliśmy około zachowania wewnętrznego w województwie status niżej opisane punkta.

Naprzód, że się znajdując w województwie naszym niektórzy ichm., którzy to w oddaniu podatków publicznych są renitentes, tedy ne in abusum praemissa veniant, postanowiliśmy unanimiter z sobą, aby takowy każdy militari cum vices gerente ad praesens ad infrascripta delegato, subsit executioni.

W czym żeśmy na terazniejszej obradzie naszej j.w. jm. pana podstolego koronne-go³⁸⁷ uprosili, aby respectu suprascriptorum z swoich domowych adhibeat manum, tak pomienionemu jm. publico spondemus nomine, że in praemissis ni od kogo w województwie naszym turbowany nie będzie, in quantum by zaś takowy między nami znalazł się, [1516] który by tę naszą publiczną umowę z retentorów in vitum vertere chciał, neque onej parendo, temere, nie oddawszy podatków, pomienionego jm. turbować miał, tedy że to jm. in omni iudicio et officio Regni szkodzić nie będzie, asekurujemy i że in praemissis omnibus zastąpić jm. mamy, submitujemy się.

Który vicesgerens z jm. panem [Janem] Izdebskim pisarzem ziemskim buskim a poborcą podatków przeszłych województwa naszego ad bona retentorum podatków jm. panu pisarzowi wybierać należących, dotychczas per retentores nieoddanych, condescendere i z onych executionem finalem peragere tenebitur. Po których retentów taliter wybraniu najdalej niedziel czterech sumę z tych retentorów należącą, a przez województwo nasze klasztorowi sokalskiemu oo. bernardynów naznaczoną, pomieniony jm. pan pisarz ziemski buski, poborca nasz przyszły, realiter oddać i odliczyć obligatur.

Tym zaś podatkom, że ob summam egestatem et desolationem miasto Potylicz³⁸⁸ nequa quam sufficere może, tedy mając commiserationem województwo nasze nad pomienionymi mieszcżankami, onym retentas contributiones modernas condonat, salva tamen ex iisdem ad praesens restitutione summae 300 złp przez tychże mieszcżanów do rąk jm. pana [Olbrychta] Siostrzewitowskiego poborcy naszego, pleno in robore reservata.

Więc że dobra panien [1517] zakonnych reguły św. Brygitty konwentu sokalskiego simili podpadają desolationi, tedy i w tym województwo nasze ne divinus diminutionem patiatur cultus praecavendo, pomienione dobra w naszym zostające województwie ab omnibus uwalniamy exactionibus.

Mając wzgląd województwo nasze na nieprędką ekspedycją panów deputatów od chorągwi po zasługi tu, do województwa, zesłanych, pozwala tymże panom deputatom in vim traktamentu na chorągiew po zł 100 i one ex nunc per manus jm. pana [Jana] Lesieckiego komornika ziemskiego [bełskiego], poborcy naszego, aby oddane były, praesenti postanawiamy laudo.

Temuż jm. panu Lesieckiemu poborcy naszemu, aby od żadnego z retentorów tego podatku nie odbierał i kwitu de persolutis contributionibus nie dawał, ażyby per quemlibet retentorum, przy podatku tak długo zatrzymanym, 14 grzywien prawem pospolitem contra retentores uchwalone oddane były. Co aby tym luculentius pateat, delaty wszystkie in instanti podać do grodu tenże jm. pan Lesiecki powinien będzie. Hiberna zaś przez jm. wybrana do decyzji sejmowej zostawać ma przy onym, od której dalszego wybierania tantisper supersedować ma.

³⁸⁷ Szczęśny Potocki podstoli koronny.

³⁸⁸ Potylicz, miasto w starostwie lubaczowskim, w pow. bełskim (ob. wieś Потелич w rej. żółkiewskim, obw. lwowskim, Ukraina).

Zł 3 tys. na traktament jm. panu podkomorzemu naszemu³⁸⁹ przez nas u jm. pana sędziego ziemskiego bełskiego³⁹⁰ i administratora czopowego województwa [1518] naszego asygnowane, że dotąd tenże jm. pan sędzia nie zapłacił, adstringitur serio vigore conventus praesentis laudi, aby eliberando w tej mierze województwa fidem, skuteczną i jako najprędszą satysfakcją uczynił. Także i tys. zł osobliwie jm. panu podstolemu koronnemu na zaciąg chorągwi przez województwo laudo publico asekurowany, że dotąd nie jest oddany, aby tenże jm. pan sędzia nasz ziemski pomienione 3 tys. zł przereczonemu jm. panu podstolemu koronnemu ad requisitionem jm. jako najprędzej z tegoż podatku czopowego wypłacił, praesenti admonitur laudo. W czym i prywatnym listem naszym zagrzewamy jm.

Tysiąc zł jm. panu chorążemu naszemu bełskiemu³⁹¹ na takowyż zaciąg winny z czopowego u jm. pana pisarza ziemskiego³⁹² naszego przekazujemy i onemuż jm. płacić iniungimus, po zapłaceniu którego kwit generalny z administracyi czopowego, ponieważ ostatek ob grassantem na niektórych miejscach hostilitatem jm. defalkowaliśmy, na przyszłym da Bóg sejmiku per laudum publicum dać obiecujemy.

Zatrzymane jm. panu [Józefowi] Branickiemu, także i jm. panu [Andrzejowi] Mozyńskiemu po zł tys. na ekspedycyją przeszlą sejmową przez nas ichm. deklarowane, długi u jm. pana [Olbrycha] Siestrzewitowskiego poborcy naszego tak poborowego, jako i podymnego województwa naszego, a to z reszty pomienionych [1519] podatków do skarbu zapłaconych przekazujemy, które jm. immediate przed sejmem wydać ichm. powinien będzie, nie zasłaniając się retentami, etiam de proprio co sobie pozwoli z pomienionych retent nagradzać ma jm. In quantum by zaś per hostilitatem jm. czego nie dobrał, fidem w tej mierze województwa naszego obligamus, że jm. gotowi oddać będziemy.

Deklarujemy też to na teraźniejszym sejmiku, aby ichm. panowie egzaktorowie teraźniejsi egzekucyjej ratione retentorum contributionum na Firlejowie alias na Olszenicy³⁹³ i Skniłowie³⁹⁴ nie prowadzili, aż po decyzyej sądu formati iudicii. Który sąd decydować tę sprawę ma w poniedziałek po trzech królach [9 stycznia] w roku przyszlým, da Bóg, 1668.

Uważając województwo nasze imminetia pericula, które by z rozerwanego, strzeż Boże, sejmu nastąpić miały, daliśmy w moc jm. panu podkomorzemu naszemu, aby quod longe absit, po rozerwanym sejmie nadalej w niedziel dwie sejmik przez uniwersały swoje nam intymował, na którym securitatem województwa naszego obmyślić sobie mamy, oraz i popisy na tymże według dawnego prawa i zwyczaju postanowione być mają.

³⁸⁹ Jan Aleksander Myszkowski podkomorzy bełski.

³⁹⁰ Piotr Stoiński sędzia ziemski bełski.

³⁹¹ Jan Lipski chorąży bełski.

³⁹² Jan Sokolnicki pisarz ziemski bełski.

³⁹³ Firlejów (Firlejówka, Olszenica), miasto pow. buskim (ob. wieś Андріївка w rej. złoczowski, obw. lwowskim, Ukraina).

³⁹⁴ Skniłów, wieś w pow. buskim (ob. Скнилів w rej. złoczowski, obw. lwowskim, Ukraina).

Ichm. panowie poborcy nasi, którzy super fidelem exactionem suam iuramentum non praestiterunt, na przyszłym, da Bóg, sejmiku praestare obstringuntur.

Jm. pan Samuel Raczkowski żeby otrzymał libertacją per formatum iudicium [1520] województwa naszego fiscale spłacenia wszelkich podatków z Rudy Szczytkowskiej³⁹⁵, oprócz gruntów do tej Rudy należących, tedy accedente natenczas omnium nostrum consensu od płacenia wszelakich podatków, tak z Rudy, jako i gruntów do niej należących, onego uwalniamy.

Oo. konwentu Woli Derewlańskiej³⁹⁶ zakonu św. Bazylego religiję greckiej similiter od wszelakich podatków wolni być mają.

Co zgodnie umówiwszy, jm. panu Józefowi Branickiemu, dyrektorowi koła naszego podpisać zleciliśmy. Działo się w kościele oo. Dominikanów, na miejscu konsultacyjom naszym zwyczajnym, die 14 decembris r. P. 1667.

Józef Branicki marszałek koła rycerskiego województwa bełskiego

4. Instrukcja dana posłom na sejm z sejmiiku przedsejmowego województwa bełskiego w Bełzie, 14 grudnia 1667 r.

Rp. CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 257, s. 1498-1515 – oblata; w grodzie bełskim oblatował marszałek sejmiiku w dniu 19 grudnia 1667 r. [feria 2 ante festum Sancti Thomae Apostoli proxima a. D. 1667].

LSB 1572-1668, s. 453-465.

Instrukcja ur. ichm. panom, to jest w. jm. panu Szczęsnemu Kazimierzowi z Potoka na Podhajcach Potockiemu podstolemu koronnemu, krasnostawskiemu, sokalskiemu, ropczyckiemu etc. staroście, jm. panu Janowi Kazimierzowi z Brodek Brodeckiemu jasielskiemu staroście, jm. panu Józefowi Branickiemu i jm. panu Andrzejowi Mo-szyńskiemu wojskiemu horodelskiemu, posłom województwa bełskiego i powiatów do niego należących na sejm walny sześćniedzielny warszawski, pro die 24 ianuarii anni proxime venturo 1668 złożony, a na sejmiku i miejscu consultationum zwyczajnym, die 14 decembris anni praesenti 1667 odprawowanem, zgodnie od stanów województwa tego dana.

Doskonałe kto mężnie regnantis conservationem status libertatis przed oczy imagines, jasnem to uzna dowodem, że incolumitas principis est regnantis decus et regnorum firmamentum. Tą tedy, która nigdy nie uchybia suffulti nadzieją, jaką szczęśliwe o dobrym zdrowiu W.K.M. p.n.m. przez posła J.K.M. odebraliśmy wiadomości, tak optime speramus, że w przyszłym, da Bóg, sejmowem traktamencie to będzie nam faustissimum dokończenia onego augurium. [1500]

³⁹⁵ Ruda Szczytkowska (Ruda Szczutkowska), wieś w pow. bełskim (ob. przysiółek przy wsi Szczutków w pow. lubaczowskim, woj. podkarpackim).

³⁹⁶ Wola Derewlańska, wieś w pow. buskim (ob. Волиця-Деревлянська w rej. buskim, obw. lwowskim, Ukraina).

1. Zlecamy tedy ante omnia ichm. panom posłom naszym, aby przy powinszowaniu zdrowia dobrego i jako najchwalebniejszych z nieprzyjaciół W.K.M. i R.P. tryumfów, wierne, życzliwe i nieodmienne oświadczyli poddaństwo. Do czego tym bardziej strictiori związani jesteśmy ergastulo, im nam J.K.M. p.n.m. o zatrzymaniu nadwiedłej wolności wczesne z dobroczynnej łaski swej daje przestrogi. Co że z dobrotliwego ku tej ojczyźnie W.K.M. pochodzi afektu vernanti, da Bóg, skronie J.K.M. p.n.m. sera posteritas immortalitatis coronavit lauro.

2. A że to infelix na śp. jm. pana [Hieronima] Radziejowskiego posła do Porty Otomańskiej wyprawionego, padło cathastrophe, że chcąc Ojczyznę pożądaniem kontentować pokojem, dla onej facta subiit extrema. Inklinując się województwo nasze do dawnej J.K.M. p.n.m. w instrukcyjnej przestrogi, iniungimus to ichm. panom posłom naszym, aby (ponieważ to jest cardinali iurium libertatis nostrae fundamentum fidei etiam hosti servare) około tego z górnymi zniósłszy się województwy, per os w. jm. pana marszałka, da Bóg, poselskiego publicam J.K.M. p.n.m. dali declarationem. Więc że sołtan kałga³⁹⁷ wpadłszy repentino impetu in viscera Regni ex optimis et amplis conditionibus lugubres uczynił cineres, instabunt ichm. panowie posłowie nasi, w czym ich fide, honore et conscientia obstringimus, aby, da Bóg, per consensum ordinum non notatas illa perduellionis nota z konsensem izby poselskiej był wyprawiony poseł, który wtargnienia tatarskiego et tanti in Republica incendii, iustam sine lapsu conscientia dał declarationem.

[3.] J.w. jm. pana marszałka koronnego, [1501] hetmana polnego³⁹⁸ et ex antecessorum suorum, et ex propriis meritis dość dobrze w ojczyźnie naszej zasłużonego emnens i teraz elicuit virtus, kiedy in hac Patriae procella seu turbulentis, seu inopinatis onej casibus generoso wsparł ją konsilią, nie chcąc dubiam fortunae experiri aleam, cum irruentibus repentino motu zawarłszy pacta hostibus, za które jm. n.m.p. pieczołowanie, jako nie od nas tylko i od województwa naszego, lecz i całej R.P. należała jm. debetur gratitudo, tak nie tylko reprobare pod Podhajcami zawarte pakta³⁹⁹, zlecamy ichm. panom posłom naszym, ale i to iniungimus, aby gorącą za jm. n.m. panem do K.J.M. p.n.m. wniesli instancją, żeby za trudy, fatygi, koszty i ruiny substancji swojej, tudzież różne dla konserwacji całej Ojczyzny jako czulego wodza wydatki nie tylko largo J.K.M. i R.P. był ukontentowany favore, lecz jako z najprędzych podatków expens swoich odebrał recompensam.

4. ^aUznawa^a i w tym ojcowskie województwo nasze J.K.M. p.n.m. pieczołowanie, kiedy conservationis wojska, które jest robur defensionis, nam intymować raczy. Skłaniając się tedy ad vota J.K.M. p.n.m., consilia nostra non recalcitramus w tej mierze J.K.M. p.n.m. piae intentioni, oraz aby wojsko w tej ordynacji rozebrania na województwa wojska przeszłem sejmem uchwalonej⁴⁰⁰, zostawało, ichm. panowie posłowie nasi do Majestatu J.K.M. p.n.m. instabunt. A ponieważ hiberna na przeszłem sejmie

³⁹⁷ Krym Girej sułtan kałga.

³⁹⁸ Jan Sobieski marszałek wielki i hetman polny koronny.

³⁹⁹ Traktat pod Podhajcami podpisany z kałgą Krym Girejem w dniu 16 października 1667 r.

⁴⁰⁰ Konstytucja sejmu 1667 r. „Ordynacja wojska” (*Vol. const.*, t. 4, vol. 2, s. 277).

uchwalona⁴⁰¹ od wojska nie jest akceptowana, tedy i w tym ichm. panowie posłowie od nas obligantur, aby to wymogli na stanach R.P., żeby każde województwo temu żołnierzowi, któremu płaci, z dóbr J.K.M. p.n.m. i duchownych obmyśla hibern, która że non sufficit, aby z dóbr duchownych [1502] i J.K.M. p.n.m. dwojakich dana była prowizycja, z tej raczej że usługi R.P. sami nie traktując, starać się będą ichm. panowie posłowie, bez czego do województwa wracać się nie powinni.

5. Zaś armistitium z carem jm. moskiewskim⁴⁰², iż in spem traktatów wiecznych akceptowała Respublica, zlecamy to ichm. panom posłom naszym, aby ad tractatus o wiecznym pokoju bez komisarza chana jm.⁴⁰³, słowu onemu danego, nie byli zawierane, ponieważ interest maxime Reipublicae, aby ab extra uspokojona była.

6. Lubo tot jest exathlantum malis województwo nasze, że ultimam prawie desolationem sana onemu minantur climata, kiedy po ^bzrujnowaniu^b ut sana manu tak obszernych włości przed sobą będących fatalem expectat Nemesim. Do sublewacyjej jednak auctae libertatis pari z inszemi województwy properat gradu saluberrimum, to przedsięwziąwszy medium, żeby nie tylko najemnem żołnierzem, lecz krwią i zdrowiem swoim hac chara victima tron pański i miłe swobody zaszczycali, zaczym obstringimus w tym ichm. panów posłów naszych, ponieważ na aukcją żołnierza non sufficit census, aby suplikowali do J.K.M. p.n.m. o pospolite ruszenie absque divisione belli. I kto był nierychłego wici trzecich wydania przyczyną, żeby był repertus sądowy i ostro karany, investigabunt ichm. panowie posłowie nasi i o reasumpcyją ^c domówią się. Hoc adiecto colophone, żeby tempestive z dobrotliwej J.K.M. p.n.m. klemencyjej wici były wydane, gdyż te revocatoriales litterae bardziej in turbido zostawują pectora civium, anizeli naufraganti Patriae dulce ferunt subsidium, bez którego, fragantur potius legum veneranda potestas, wracać się nie powinni.

7. Konserwacyja Ukrainy nie tylko że jest potrzebna, [1503] lecz et desiderabilis, tym zwłaszcza, którzy pozbywszy amplissimas fortunas, zostają exules niemal super terram in opi, zaś pressa będąc Respublica nowo zaciężnem onej suffragari et afflicti nie może żołnierzem. Ichm. panów posłów naszych serio w tym admonemus, aby fervidam wniesli do J.K.M. p.n.m. i stanów koronnych instantiam, żeby te regimenty, które sine ullo fructu Reipublicae, generaliter includendo na wszystkich portowych haerent miastach, ad publicum Reipublicae commodum i zaszczyt nieśmiertelnej W.K.M. p.n.m. sławy, pod regiment j.w. jm. pana marszałka wielkiego koronnego, hetmana polnego⁴⁰⁴ sprowadzone były. ^dStępieje^d przez to ukraińska kozacka rebelija, kiedy tak ćwiczoną kawaleryją polską suffulta infanterija groźne w sercach nieprzyjacielskich sprawi terrorem, a J.K.M. p.n.m. immortale trophaeum.

[8.] J.K.M. p.n.m. promanantia z dobrowolnej ręki domus ^eJagiellonicae^e beneficia, nie tylko że arcto civium insita haerent pectori, lecz debitam humillimi obsequii po wszystkich stanach koronnych exigunt uniżoności tesseram. Zaczym i długi te, które debentur J.K.M. p.n.m., lubo są na sejmie przeszłym in parte likwidowane, że jednak

⁴⁰¹ Konstytucja sejmu 1667 r. „Naznaczenie płacy wojsku” (*Vol. const.*, t. 4, vol. 2, s. 276- 277).

⁴⁰² Aleksy I Michajłowicz car moskiewski.

⁴⁰³ Adil Girej chan krymski.

⁴⁰⁴ Jan Sobieski marszałek wielki koronny, hetman polny koronny.

rzetelną o zapłacie onych non constat nam deklaracyja, a do tego że jakieści metus percutiunt pectora civium, do wspólnej z inszych województw posłami na sejm przyszły remittuntur konferencyjej.

9. Nie możemy, jeno debita prosequi observantiae wygodę j.w. jm. pana podskarbiego koronnego⁴⁰⁵, którą na zatrzymanie infanteryjej przeszłej konkredował Komisyjej, że jednak z pewnych to nam constat przestróg, że klejnoty R.P. sine consensu ordinum z skarbu koronnego za konsensem jm. [1504] prywatnem wydane są, zaczynam in iugum to ichm. panom posłom naszym, aby nie wprzód do koekwacyjej z inszemi województwy i deklaracyjej długu tego przystąpili, aż jm. dabit rationem, gdzie się te klejnoty podzieli, i póki de facto do skarbu R.P. nie wrócą się, na zapłatę długu ichm. nie pozwalali.

10. Justo uwiedzione będąc dolore województwo nasze, uważając tych gemitu, którym przez traktat moskiewski bona haereditaria są avulsa, przez co nie tylko niszczeją, lecz eorum egestate ginie służba R.P., dystrybucyja zaś wakansów, która zostaje w ręku J.K.M. p.n.m., jest to panis affictorum et benemeritorum. Domówią się tego serio ichm. panowie posłowie nasi, aby onym, nie komu inszemu, wakanse były rozdawane.

11. A że księżna jm. [Gryzelda] Wiśniowiecka wojewodzina ziem ruskich dla tego traktatu nie tyko na śp. małżonka swego⁴⁰⁶ szwankuje dobrach, lecz i posag, i tam ampla wyprawa, która magnas concernet domus, nazad nie ° niknie włościach, bona zaś materna na usługę R.P. całe przez śp. nieboszczyka jm. pana wojewodę sandomierskiego⁴⁰⁷, rodzzonego jm., zawiedzione, a zwykle non facile emergunt quorum virtutibus obstat res augusta domi, pokorną do J.K.M. p.n.m. za księżną jejm. i pozostałem księcia jm. tanti nominis et gloriae sukcesora, aby w dobroczynnej J.K.M. p.n.m. łasce mogli być praecipue connotati, gorącą ichm. panowie posłowie nasi do J.K.M. p.n.m. wniosą instancyją.

12. Uznała to cała R.P., iż J.K.M. p.n.m. na przeszłych sejmach takową od tronu swego dał deklaracyją, że sprawa księżnej jejm. [1505] [Gryzeldy] Wiśniowieckiej wojewodziny ruskiej, spółnie z jm. panem wojewodzie sandomierskim⁴⁰⁸ totius Reipublicae ma terminari iudicio, zaczynam i im od przeszłych non recedendo naszych instancyjej, committimus to ichm. panom posłom, aby in minimo naszej nie chcieli recalcitrare intencyjej.

[13.] Pretia rerum et res monetarias że nam ad iustum valorem reducere J.K.M. p.n.m. w instrukcyjej swojej rozkazuje, seriam animadversionem ichm. panom posłom naszym zlecamy, aby investigare mogli, kto był pierwszy tej, tak szkodliwej, monety inventor, która tak wielkie in Republica sprawiła incommoda, quo comperto, jako się illius stało istu, tak, żeby ta per eosdem cuniculos, jako weszła in Regnum, wyprowadził, starać się będą ichm. panowie posłowie nasi, sub poena peculatus inventoris. A te pretia rerum na początku sejmu uprzątnąć mają i respekty do województwa

⁴⁰⁵ Jan Kazimierz Kasiński podskarbi wielki koronny.

⁴⁰⁶ Jeremi Wiśniowiecki wojewoda ruski.

⁴⁰⁷ Jan Zamoyski wojewoda sandomierski.

⁴⁰⁸ Stanisław Koniecpolski, syn Aleksandra Koniecpolskiego wojewody sandomierskiego.

przynieść, których poena contra delinquentes taka, jakowa o miarach i wagach w prawie pospolitym jest opisana, cum foro peremptorie w grodzie dołożona być ma.

[14.] Multum na tym interest Reipublicae, aby marszałek izby poselskiej, w której conduntur leges, mógł intaminata fulgere virtute, za czym committimus to ichm. panom posłom naszym i w tym serio admonemus, aby takiego obierano marszałka, który domesticorum flagranti civili bello nie był Reipublicae authorem incendiorum, więc i z takich, którzy proventorum R.P. quoquo modo tknęli się, gdyż nas terrent vestigia praeteritorum.

15. Dyfidencyje zaś inter status, które tęgiem rozkorzeniły się w ojczyźnie naszej sposobem, facili zaś takie zawziętości nie mogą uspokoić się modo per particulas, przynajmniej hoc civile ichm. panom posłom naszym iniungimus rozrywać malum. [1506]

[16.] A że jm. książdz referendarz koronny⁴⁰⁹, także jm. pan [Jan] Gniński i jm. pan [Władysław] Rey posłani do Francyje od J.K.M. p.n.m., są magna ex parte diffidentiarum authores, instabunt ichm. panowie posłowie nasi, aby przysięgli, jako we Francyje nie więcej traktowali i ode dworu żadnej nie mieli komisyyje, specifice circa electionem, ani przyczyniali nic takowego, co by się znajdowało nad kontenta instrukcyje z kancelaryje wielkiej wydanych i jeśli nie odprawowały się poselstwa, ani się czynili posłami od całej R.P., nie będąc tam wyprawieni, tylko a particula onej.

17. Do tego tedy strictus stosując się artykułu et hoc iniungimus ichm. panom posłom naszym, aby na prywatne nie pozwalali sesyje, ale raczej w izbie poselskiej in omnibus Reipublicae negotiis traktowali.

18. A iż proponować raczy J.K.M. p.n.m. szczupłością prowentów ordynaryjnych, tak że na legacyje i insze ekspensa minus sufficere mogą, urgebunt ichm. panowie posłowie nasi, aby rezydenci postronnych narodów, którzy krom tego, że exhaurunt skarb R.P., zawsze suspecta była mora przy dworze J.K.M. p.n.m., aby a principales suos relegowani byli, a mianowicie poseł K.J.M. francuskiego⁴¹⁰, który tak dawno przy boku pańskim rezydując, swojej legacyje publicam Reipublicae nie uczynił explicationem, seu aby na początku terażniejszego sejm u czyniwszy rationem, był odprawiony, instabunt ichm. panowie posłowie nasi.

19. Artyleryje koronnej cura praecipua była u nas zawsze i u całej R.P., jednak iż ta z dóbr i prowentów R.P., nie ex novis contributionibus R.P., opatrowana być ma, dawne zwyczaje i sama postulat aequitas. [1507] Iż na przeszłym sejmie vigeabat izba poselska, aby starostwo gródeckie na defekta jej obrócone było, one zaś wziął był J.K.M. p.n.m. na kuchnię swoją pewny dług, to jest nowodworską sumę, obiecując darować tym respektem R.P. Które starostwo, iż ex possessione J.K.M. wyszło, ani dług pomieniony pro persoluto przyjęty, serio ichm. panowie posłowie nasi obligantur, aby to starostwo na artyleryję koronną obrócone było, albo pro vacanti położone, boć to podobno non vanes metus civium, kiedy dystrybuta wakansów nie tym, co to krwią meruerunt, lecz novae electionis dostają się partiantom.

[20.] Prawo stare o wakancyjach jest inter talera wolności naszych niepoślednie, tego się upomniń ichm. panowie posłowie nasi, aby rozdaniu onych, a mianowicie

⁴⁰⁹ Andrzej Olszowski referendarz koronny.

⁴¹⁰ Pierre de Bonzy poseł francuski w Rzeczypospolitej.

buławy wielkiej, zaraz na początku sejmu do skutku przyszło, gdyż przez nierychłe rozdanie wakansów nie tylko czas do konsultacji R.P. ginie, ale i rozerwanie sejmów to causat.

[21.] Na komisją kozacką, której expetunt i przez traktat podhajecki⁴¹¹ obiecana jest, aby tak z senatu, jako i z izby poselskiej osoby probatae fidei i postępów ich gnari naznaczeni byli, dojrzą ichm. panowie posłowie nasi.

[22.] Nie zapomnią u ichm. panów Literas [s] eidem upomnieć się siedmikroć sta tys. na uspokojenie wojska ichm. przez komisją anni 1663 erogowanych, po obraniu jm. pana marszałka w izbie poselskiej, ^fobawiając się tego^f, żeby ta materia, jako przeszły sejm trudniła, tak i w tym niepotrzebnej nie czyniła dystrakcyj. [1508]

23. Wiele się ujmuje ochoty ad bene meritis de Republicae rycerstwu przez tak gęste konferowane antierius, na który R.P. zawiodła, nobilitacje, animadvertent ichm. panowie posłowie nasi, aby żaden z cudzoziemców na tym sejmie onemi (o które przodkowie nasi krew własną przelewali) kondekorowany nie był, prócz tych, których w polskim zaciągu krwią zasłużonych wesprze jm. pana marszałka koronnego, hetmana polnego instancja.

[24.] Konstytucje, które się nie traktowali w izbie poselskiej i na górze, aby były anihilowane, starać się będą ichm. panowie posłowie nasi, co że się czasem przy świeci dzieje, ciż ichm. upraszać będą J.K.M. p.n.m. suplices, aby zaraz z przyniesieniem świc, tak na górze, jako i w izbie poselskiej, in crastinum solwowana była sesyja.

25. Ciż ichm. panowie posłowie procurabunt, aby nic privatim, owszem, wszystkie in genere negotia publice, w izbie poselskiej traktowane byli.

26. I tego dojrzą, aby kto z ichm. zaszczyca się regimentami, abo regiment pospołu z chorągwią usarską, usarską trzymał, albo on benevole oddał.

27. Per renitentia possessorum bonorum S.R.M. że kwarta Reipublicae minuitur, tedy inhaerendo anterioribus constitutionibus ^fupomną^f się ichm. panowie posłowie nasi u jm. pana instygatora⁴¹² i skarbu koronnych kwarcianych delat, aby inter vacantias bona retentorum położone et benemeritis oddane były, serio animadvertere mają. I o też kwartę, która się przed tym obracała na kwarcianego żołnierza, spytać jm. pana podskarbiego koronnego, gdzie się ad praesens podziewa.

[28.] Rewizja skarbu koronnego [1509] jako potrzebna stanom R.P., województwo nasze zleca to ichm. panom posłom swoim, aby more antiquo na terażniejszym mogła być sejmie taraz inkwizycja, jeżeli ad privatorum usus nie wyszło co [z] pomienionego skarbu insigniorum Reipublicae.

[29.] Znacznie to constat, jakim zaszczytem R.P. wybrańcy absque domino onej byli, którzy per iniuriam et calamitatem temporum, także ichm. panów starostów oppressionem sensim już ustają. Committitur to ichm. panom posłom, aby reasumowawszy prawa dawne o nich, tego per legem dołożyli, żeby każdemu iniuriati onych regestrum militarium w Trybunale nanaczony był, a rotmistrz tego województwa, w którym oni zostają, bene possessionatus był im obierany.

⁴¹¹ Traktat pod Podhajcami podpisany z kałą Krym Girejem w dniu 16 października 1667 r.

⁴¹² Jan Tański instygator koronny.

[30.] Nie mniejsza ujma wolności naszych przez wydzierstwa niezwycajnych i stanowi naszemu przeciwnych w Brześciu Litewskim od statków na Bugu dzieje się kontrybucja. Potrafią atque ichm. panowie posłowie nasi, żeby to ab hinc ustało et poena debita cum foro w Koronie in quocunque iudicio contra delinquentes założone było. A gdyby quicunque ratione praemissorum kondemnowany był, ad omnes honores et dignitates negotiaque Reipublicae, tak w Koronie, jako i w W.Ks.L., aby nie był przypuszczony, tanquam eversor libertatum, surowem obostrzą prawem.

31. Śłozą na Bugu w Kryłowie⁴¹³ aby ^gsalva^g inquisitione zmniejszona albo zniesiona była per legem, włożą się w to ichm. panowie posłowie.

[32.] Chorągwiom zwinionym na blisko przeszłej Komisyjce Lwowskiej nastąpiła in defectu aerarii publici asekuracja. Postarają się ichm. panowie posłowie nasi, aby jako najprętsza [z] świeżo uchwalonych podatków onym mogła być satysfakcja.

[33.] Jeżeli wszyscy meruerunt, tedy jm. pan Samuel Łaszczyński rotmistrz J.K.M. osobliwym^h [1510] J.K.M. p.n.m. i państwu jego ku tej ojczyźnie przysługi i znaczne straty wzięwszy konsyderacją, nonⁱ od onej ekspedycyjki był, gorąco za jm. suplikować będą.

[34.] Iż ichm. panom rotmistrzom na traktamenty postąpione nie wystarcza kuchenne, za onemi, ponieważ instabat wojsko, non denegabunt ichm. panowie posłowie nasi, owszem, gorącą do J.K.M. p.n.m. wniosą instancję.

[35.] Poena neque forum contra irritatores executionum, że dotąd nie jest legibus Regni sufficienter descripta, nie wróćą się do nas ichm. panowie posłowie nasi bez tej konstytucyjki, aby każdy takowy nie ex arbitrio iudicii, ale pro solo facto irritatae executionis, poena sessionis turre in fundo rok sześć niedziel sine ulla intermissione et relaxatione, oprócz innych circa irritationem ekscesów, które arbitrio iudicii committuntur, absque refusione damnorum et restitutione cum poenis proventus założona była i registrum w Trybunale specjalny, przeszłą konstytucję in causa honoris sine beneficio aresti naznaczony, asygnowany był.

36. Ponieważ praetia rerum dotychczas nie przyszli in executionem, przez co kupcy siebie bogacąc nas niszczyli, ^gdojrzą^g tego ichm. panowie posłowie nasi, aby donativum kupieckie podwyższone było.

[37.] Bene meritorum nagroda, którą tamże K.J.M. p.n.m. stanom koronnym tylekroć intymować raczy, aby i teraz, mając przed oczyma j.w. jm. kanclerza wielkiego koronnego⁴¹⁴ ad invidiam externorum sławne merita, tąż J.K.M. p.n.m. beneficia sua raczył condecorare manu, wniosąⁱ ichm. panowie posłowie nasi instancję, gdyż in [1511]^k

[54.]^l per invidiam^l non recompensam^l faelici aevo cesserunt z dystrybucyjki jm. dość dobrze zasłużonemu, merite przynajmniej, aby to successores lucrari mogli, żeby Kunegunda⁴¹⁵ cum attinentiis jako jm. [dziedzic]zne dobra redeat ad dominum, quod fuit ante suum.

⁴¹³ Kryłów, miasto w z. chełmskiej (ob. wieś w pow. hrubieszowskim, woj. lubelskim).

⁴¹⁴ Jan Leszczyński kanclerz wielki koronny.

⁴¹⁵ Kunegunda, szyb solny należący do Lubomirskich.

[55.] Summa j.w. jm. pana wojewody krakowskiego, hetmana wielkiego koronne-⁴¹⁶, że na przeszłym sejmie była likwidowana, teraz zaś novum dispendium patiuntur successores legitimi jm., aby ichm. przynajmniej za te popieliska, na które tristi patrzą oculo, z łaski J.K.M. p.n.m. stała się rekompensa, iniungimus ichm. panom posłom naszym.

56. Znaczne odwagi, nadwyrężenia przez postrzały i więzienia częste zdrowia, i stracenie na usługę J.K.M. p.n.m. i R.P., jm. pana starosty horodelskiego⁴¹⁷ substancyjej, debitam że potrzebują gratitudinem, supplicabunt za jm. ichm. panowie posłowie nasi do J.K.M. p.n.m., aby in vim onej suma jaka się w skarbie z likwidacyjej na zasługi jm. należąca pokaże, na wioskach Prusy⁴¹⁸ i Baszczowice⁴¹⁹ nazwanych, wespół z sumą za te wioski przez jm. pana erogowaną, asekurowane byli.

[57.] Zdezolowanie miasteczka Korytnice⁴²⁰, przez co nie mniejsza ujma podatków R.P., proponent ichm. panowie posłowie nasi J.K.M. p.n.m. et ordinibus Regni i to efficient, aby to miasteczko od stanowisk, noclegów, popasów i inszych^m [cię]żarów żołnierskich na lat 20 libe[rtowane] [1512]ⁿ

[58.]^g zostają nam pami[ętnie zn]aczone tej ojcz[yźnie przysłu]gi śp. jm. pana wojewody mazowieckiego⁴²¹, które chcąc successoribus onego jakimkol[wiek] sposobem regratificari, zlecamy to ichm. panom posłom naszym, aby wieś Miączyn⁴²² ichm. iure emphteutico służącą do lat w konstytucyjej in emphteutici opisanych od wszelakich in genere ciężarów żołnierskich uwolniona była.

[59.] Jako w przeszłych dwóch instrukcyjach na przeszłe sejmy wnosiliśmy instancyje, aby kwit z prowiantmagisterstwa kamienieckiego przez przeszłego jm. pana podskarbiego wielkiego koronnego [Bogusława] Leszczyńskiego nieboszczykowi jm. panu Marcinowi Liniewskiemu dany był lege publica aprobowany, toż i terażniejszym zlecamy ichm. panom posłom, aby tej upomnieli się aprobacyjej.

[60.] Za jm. panem Krzysztofem Duninem, żołnierzem zasłużonym, wniosą ichm. panowie posłowie nasi instancyją do J.K.M. p.n.m., aby suma przez Komisją anni 1663 za zasługi na klejnotach R.P. jm. położona, była asekurowana, na którą i asygnacyją skarb koronny wydał, jm. na wójtostwie potylickim asekurowana być mogła, tego nihilominus dojrzą ichm., aby asygnacyja do skarbu się wróciła.

[61.] Similiter instabunt za jm. panem [Stanisławem] Iwanowskim rotmistrzem J.K.M., aby i onego merita w respekcie byli J.K.M. p.n.m.

[62.] W tymże aby zostawały respekcie tak dawniejsze przysługi nad ° zdrowia i substancyjej jako i świeże podczas^p [pod]hajeckiego postrzału jm. pana Radeckiego

⁴¹⁶ Stanisław Potocki wojewoda krakowski, hetman wielki koronny.

⁴¹⁷ Stanisław Feliks Służewski starosta horodelski.

⁴¹⁸ Prusy, miejscowość niezidentyfikowana; wiele miejscowości nosi taką nazwę.

⁴¹⁹ Baszczowice, miejscowość niezidentyfikowana.

⁴²⁰ Korytnica, miasto nad Bugiem w pow. horodelskim (ob. Коритниця w rej. włodzimierskim, obw. wołyńskim, Ukraina).

⁴²¹ Zapewne Stanisław Sarbiewski wojewoda mazowiecki, starosta grabowiecki.

⁴²² Miączyn, wieś w pow. grabowieckim (ob. w pow. zamojskim, woj. lubelskim).

[1513] porucznika chorągwie jm. pana podkomorzego bełskiego⁴²³, gorącą wniosą instancją do J.K.M. p.n.m. ichm. panowie posłowie nasi.

[63.] Podobną instancją wesprą jm. pana Tyszę Bykowskiego, żołnierza dawnego, efficient, aby w nagrodę stracenia zadnieprskich dóbr, wioska Baranie Peretoki⁴²⁴ w dziedzictwo onemu konferowana była.

[64.] W przeszłych instrukcjach naszych recommendabamus J.K.M. p.n.m. jm. pana [Stanisława] Sokołowskiego cześnika nowogródzkiego et ad praesens, aby był in desideriiis ukontentowany, starać się będą ichm. panowie posłowie nasi.

[65.] Jm. pan [Jan] Ostrowski, obywatel województwa naszego, że prawie wszystkę substancją swoją na zaszczyt Ojczyzny w wyprawie po kilka razy 14 synów swoich pod chorągwie różne do ^r i tychże swoich wszystkich synów na też [usłu]dze R.P. stracił, lecz c[um sum]mo gemitu po kilkadziesiąt sejmików w k[ole] naszym o instancją do J.K.M. p.n.m., aby jakąkolwiek konsolacją w nagrodę straconych synów i substancjięj wszystkiej na nich ku usłudze R.P. łożonej i całe straconej e benefica J.K.M. p.n.m. odniósł manu, nie przepomną ichm. panowie posłowie nasi, i owszem, gorącą za nim wniosą instancją.

66. Aby chwała Boska wszędzie w ojczyźnie naszej trwała i pomnażała się praecipue starać się mamy. Nie będą przeczyć ichm. panowie posłowie nasi na kupienie majątności [1514] ichm. pannom zakonnym jarosławskim Benedykta św. o 70 tys. zł, salvis oneribus Reipublicae.

[67.] Ponieważ ex largo J.K.M. p.n.m. favore et consensu ordinum oo. dominikanie i mniszki konwentu bełskiego przez konstytucją sejmu przeszłego⁴²⁵ są od wszelakich libertowane podatków, sedulam ichm. panowie posłowie za mniszkami sokalskimi zakonu św. Brygidy wniosą instantiam, aby eam J.K.M. p.n.m. mogli odnieść beneficentiam.

[68.] Tąż instancją ichm. panów posłów naszych ma wesprzeć monaster oo. Bazylego św. Woli Derewiańskiej⁴²⁶, aby przy wszelkich ci ojcowie zostając wolnościach, od [wzys]tkich in genere podatków R.P. uwolnieni per legem publicam byli.

[69.] Jm. pan [Jerzy] Trzciniński ponieważ kwit ^s de omnibus praetensionibus od jm. pana wojewody podolskiego⁴²⁷ otrzymał i de quibusvis poenis et condemnationibus per legem publicam był relaksowany, dojrzą ichm. panowie posłowie.

[70] Toż ma potkać ichm. panów [Jacka] Szymanowskiego i [Jana] Kulikowskiego, ponieważ od strony kwit otrzymali.

Które to sancita nasze, aby ichm. panowie posłowie nasi omni meliori modo, methodo ac ordine do skutku przywiedli, fidem, honorem et conscientiam ichm. w tej

⁴²³ Jan Aleksander Myszkowski podkomorzy bełski.

⁴²⁴ Baranie Peretoki, wieś w pow. bełskim (ob. Перетоки w rej. sokalskim, obw. lwowskim, Ukraina).

⁴²⁵ Konstytucja sejmu 1667 r. „Uwolnienie wsi Wolice i innych w województwie bełskim leżących, ad pios usus fundowanych dóbr” (*Vol. const.*, t. 4, vol. 2, s. 301).

⁴²⁶ Wola Derewiańska, wieś w pow. buskim (ob. Волиця-Деревлянська w rej. buskim, obw. lwowskim, Ukraina).

⁴²⁷ Aleksander Stanisław Bełzecki wojewoda podolski, starosta bełski.

mierze obstringimus. Działo się w Bełzie, w kościele oo. Dominikanów, na miejscu consultationum naszym zwyczajnym, anno et die ut supra. [1515]

Józef Branicki marszałek koła rycerskiego województwa bełskiego

^{a-a} w Rp. uznane ^{b-b} w Rp. zrujnowanemu ^c pozostawione puste miejsce na jeden wyraz ^{d-d} w Rp. stępuje
^{e-e} w Rp. Jagielowicae ^{ff} fragment dopisany inną ręką i innym atramentem ^{ss} lekcja niepewna ^h zaklejona
strona, brak fragmentu (2-3 wyrazy) tekstu ⁱ jedno słowo nieczytelne ^j zniszczony dół strony, brak jednego
wyrazu ^k uszkodzona góra strony, brak fragmentu tekstu; w tym miejscu kopista pominął przynajmniej
jedną stronę tekstu, gdyż brak części artykułów ^l uszkodzona strona, brak fragmentu tekstu ^m uszkodzona
karta, brak jednego wyrazu ⁿ uszkodzona góra strony, brak jednej linii tekstu ^o urwana karta, brak jednego
słowa ^p uszkodzona karta, brak jednego słowa ^r urwany fragment boczny karty, część tekstu niewidoczna
^s powtórzone słowo: ponieważ

58. Sejmik relacyjny w Bełzie, 16 kwietnia 1668 r.

1. *Uniwersał Jana Kazimierza zwołujący sejmik relacyjny w Bełzie po zerwanym sejmie na dzień 16 kwietnia 1668 r. – Warszawa, 20 marca 1668 r.*

Rp. CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 258, s. 451-454 – oblata; w grodzie bełskim oblatował Nob. Jan Ługowski w dniu 12 kwietnia 1669 r. [feria 5 post Dominicam Conductus Paschae proxima a. D. 1668].

Jan Kazimierz z Bożej łaski Król Polski, wielkie ksiązę litewskie, ruskie, pruskie, mazowieckie, żmudzkie, inflanckie, smoleńskie, czernihowskie, a szwedzki, gocki, wandalcki dziedziczny Król.

Wszem wobec i każdemu z osobna, komu o tym wiedzieć należy, a mianowicie wielbnym, w., ur., dygnitarzom, urzędnikom i wszystkim obywatelom stanu rycerskiego [452] województwa bełskiego, uprzejmie i wiernie nam miłym, łaskę naszą królewską. Uprzejmie i wiernie nam mili.

Ten jedyny cel, jako wszystkich prac i odwag na zaszczyt państw sobie od Boga powierzonych i złożenie sejmu nam zostawił, aby zawziętość w tej ojczyźnie diffidentiae (przez którą najwspanialsze zwykły upadać monarchie) już tandem z serc wiernych poddanych wykorzenione, wewnętrzny per unionem animorum mogły stabilire pokój, z skuteczną przeciw czuwającym na się nieprzyjacielom aby się miłej ojczyźnie obmyśliła obrada. Iż jednak fata tej Ojczyzny tak disponunt, że miasto uśmierzenia onych, ledwie nie większą górę brać poczęły, niepohamowanym to nam przychodzi znosić żalem, nie mniejszemu i to R.P. przypisawszy nieszczęściu, iż wszystkie prawa o sejmach napisane, o terażniejszym sejmie nie zachowane, gdy vota senatoria nie przesłuchane, gdy senatus consulta (arcanum libertatis, kiedy dwa stany de gesta Republicae trzeci informować zwykły) nieodebrane, gdy święta sprawiedliwość, asylum oppressorum

exulavit, gdy na ostatek sejmu nie zaczawszy, pisać przyszło konstytucyje. Nie poszczęścił zatym Pan Bóg niezwycajnemu tego sejmu odprawowaniu, gdyż jako się począł in confuso, tak skończył się in confusione.

Nie byliśmy et in relegatione posłów cudzoziemskich tak barzo trudni, choć ich ius gentium okrywało i są tego przykłady, że bez ordynansów panów swoich odjeżdżać nie zwykli, przecie jednak wygadując desiderio stanu rycerskiego curam Regiam interponere deklarowaliśmy, za zniesieniem się pro dignitate nostra et Reipublicae z ich panami, jako najprędzej ażeby odjachali.

Nad to pokazując stanom tej R.P. i światu wszystkiemu, jaką szczerością materiam electionis sepultam i wolnemu narodowi wolną, ut pupillam oculi zachowaną mieć chcemy elekcyją, warunek onej przez spisek pozwoliliśmy i promowali, jako to nie tajny jest ten warunek elekcyjnej dla doskonałej stanów informacyjnej i przejrzeniu się uprzejmości i wierności waszych. Nie chcieliśmy ex rigore warunku tego cudzoziemców, jakożkolwiek nazwanych, co by się było i na [453] posłów ściągnęło, sine offensa eximere.

Owo zgola, gdy kto ten dowód nasz ku wiernym poddanym łaskawości sine passione uważy i roztrząśnie, przyznać musi, że nic doskonalszego na uśmierzenie i wykorzenienie dyfidencyjej wymyślić się nie mogło. Czemu jednak ten sposób nie przyjęty, czemu odrzucony? Niech się tkną w sumnienia, kto temu przyczyną.

Pozwoliliśmy i na pospolite ruszenie, wici jedne za dwoje ex nunc publikować et ut eximeremus metum z przytrzymania ^aprzecichał^a bo omieszkania onych ad instantia pericula do ręki w. marszałka jako hetmana⁴²⁸, bliższego niebezpieczeństwa od nas odległego wydać deklarowaliśmy.

Więc jeżeli w tym wszystkim spędzona do konfuzyjej sejmu konkluzya, zrozumieć się nagle nie pozwoliła, czy nie lepiej było prolongacyjnej na kilka dni ex re et commodo Reipublicae pozwolić, niżeli też kilka dni extra formam et usum na sesyjach prywatnych strawić?

Z rozerwanego tedy i tym sposobem sejmu jako ciężki żal odnosimy, tak i on filialem affectum uprzejmości i wierności waszych deponimus, a nie odbiegając tej miłej Ojczyzny naszej, in omnem casum aby recerstwo [s] na zaszczyt R.P., ^bborgową^b się służbą nie zaślaniając, w pole wychodziło, z zwykłej dobroci naszej sejmiki za zdaniem panów radnych naszych i usilną posłów ziemskich instancją, i prośbą wojska, w Bełzie 16 aprilis roku tego 1668 składamy. Na którym abyście uprzejmości i wierności wasze, nie wdawając się w żadne insze materyje status, sposób tylko przy porachowaniu się z poborcami zatrzymania pułków i chorągwi podług proporcyynej na województwa podzielonych, namówić mogli.

Sejm nad to w nadgrode rozerwanego do uleczenia razów R.P. prędko nieomylnie złożemy, wici przy tym jedne za dwoje z kancelaryjej wydać rozkazaliśmy, przecie in casum gwałtownego niebezpieczeństwa za obwieszczeniem w. marszałka i hetmana wydać gotowiliśmy, nie więcej in nostra nie życząc orbitate, tylko jako ostatni a w nieodrodzonym ku tym państwom afekcie zostający domu jagiellońskiego potomek, to jedno in pectoribus civium na potomny wiek zostawić dziedzictwo integritatem, praw

⁴²⁸ Jan Sobieski marszałek wielki i hetman wielki.

przyczynienie, swobód, amorem civium, wykorzenienie dyfidencji, państw sobie od Boga powierzonych uspokojenie.

Który uniwersał ręką naszą podpisany i pieczęcią koronną stwierdzony, aby [454] tym prędzej do wszystkich wiadomości doszedł, on grodom na miejscach zwyczajnych publikować rozkazujemy. Dan w Warszawie, die 20 miesiąca marca, r. P. 1668, panowania królestw naszych [polskiego i] szwedzkiego 20 r.

^{a-a} lekcja niepewna ^{b-b} w Rp. borgować

2. *Uniwersał Jana Kazimierza ogłaszający pierwsze wici za dwoje – Warszawa, 27 marca 1668 r.*

Rp. 1 CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 258, s. 454-455 – oblata; w grodzie bełskim oblatował Nob. Jan Ługowski w dniu 12 kwietnia 1668 r. [feria 5 post Dominicam Conductus Paschae proxima a. D. 1668].

Inne rękopisy: **Rp. 2** AP Lublin, 10 Ks. gr. grabowieckie 91, s. 1030-1032 – oblata; w grodzie grabowieckim oblatował Nob. Szymon Piotrowski w dniu 10 kwietnia 1668 r. [feria 3 post Dominicam Conductus Paschae proxima a. D. 1668].

Druk: ASWPiK 1656-1668

3. *Laudum sejmiku relacyjnego województwa bełskiego w Bełzie, 16 kwietnia 1668 r.*

Rp. CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 258, s. 482-487 – oblata; w grodzie bełskim oblatował marszałek sejmiku w dniu 17 kwietnia 1668 r. [feria 3 post Dominicam Misericordiae proxima a. D. 1668].

LSB 1572-1668, s. 465-469.

My dygnitarze, urzędnicy i rycerstwo województwa bełskiego, na sejmik pro die 16 aprilis anni praesentis 1668 za uniwersałem J.K.M. p.n.m. (jako et ex vi laudi sejmiku przeszłego przedsejmowego in casum rozerwania sejmu zachowanego) do Bełza na miejsce konsultacyjom zwyczajne zgromadzeni, patrząc na takową przeszłego sejmu żalosną catastropham, którą nie tak odebrana od ichm. panów posłów relacyja, jako sam tristis repraesentat animis civium rozerwanego sejmu eventus, debitum in pectoribus ciere musi dolorem, uważając non suffultam publico consilio miłą Ojczyznę, która, jeżeli ab extra tot petitur jawnych nieprzyjaciół mucronibus, nie mniej ciężkie ponosi od tych, których aversando in sinu fovere musi iniquos wolności naszej censores praepostere ambientium postronnych monarchów ablegatów, którzy invidi złotej wolności naszej ab imis cardinibus onę wzruszyć usiłując, fundamenta jej lapidem angularem wolną w narodzie naszym post tot continuatam secula elekcyją suffodere minamini exoticorum consiliorum subruere usiłują.

Aby tedy nasz przeciwko ojczyźnie zelus i candor sere pateat posteritati, wszystkie nasze consilia in hunc combinatas fasciculum, aby zaszczyt onej tak od postronnych nieprzyjaciół, jako i wewnętrznych machinacyej, insistendo vestigiis chwalebnych przodków naszych propriis pectoribus, był obwarowany, skuteczniejszego nie widząc praesidium nad pospolite ruszenie, które iż nam sam J.K.M. p.n.m. jednemi za dwoje intymować raczył wiciami, a res non patitur moram, zwłaszcza, iż jako bliżsi nieprzyjaciela inopinatis jesteśmy expositi periculis. Przeto za spólnym zezwoleniem, nie czekając trzecich wici, naznaczamy sobie popis generalny pod Bełzem pro die 14 [484] maii, na który wszyscy obywatele województwa naszego, nemine excepto, którzy ex vi legum publicarum i z obligu szlacheckiego do spólnej należą pospolitego ruszenia obrony, stawić się in armis et facultatibus powinni będą. W czym się fide, honore et conscientiis nostris mutuo obligujemy. Na którym terminie popisu generalnego pełne ochoty na zaszczyt spólnej Ojczyzny niosąc serca, obradę dalszą securitatis, tak od postronnych niebezpieczeństw, jako i wewnętrznych machinacyi i dalsze de conservanda integritate nostra inibimus consilia.

A iż nie pośledniejszy zaszczyt R.P. w odważnych dziełach rycerstwa w służbie J.K.M. i R.P. pod regimentami ichm. panów hetmanów zostawającego, których serca i animusze do podobnych wojennych zachęcając odwag, zapłatę dwóch ćwierci, a 1 februarii anni praesentis poczynających się, tym trzem chorągwiom, które z Komisyej Lwowskiej blisko przeszłej do województwa naszego na przeszle naznaczone były pół roka, na tyłoch koni, jako w ostatnim przyznana mają służbę popisie, laudo praesenti obmyślamy żołd takowyż, jako na Komisyej Lwowskiej uchwalony był, ichm. przez ręce albo za asygnacjami w jm. pana podkomorzego⁴²⁹ i komisarza naszego obiecując wydać, tak jednak, aby jako gotowemi przez jm. pana poborcę wybranemi pieniędzmi, tak i retentami, i z delaty egzekucyjami zarówno kompanie według proporcji koni participare mogły.

Na co podatek pięciorga podymnego cum abiuratis ex vi constitutionum anni 1661⁴³⁰ praestitis, według rejestrow i kwitów świeżo wybranej egzakcyje jm. pana Jana Lesieckiego komornika ziemskiego bełskiego, autoritate conventus "modernum" z dóbr in genere wszystkich, tak J.K.M., jako duchownych i świeckich uchwalamy. Które nasze pozwolenie podatków bez uchwały sejmowej, zelo conservandae Patriae i dla [485] zatrzymania tym snadniejszego in disciplina militari żołnierza, aby żadnego praeiudicium libertatibus et praerogativis equestris ordinis nie przynosiło et hoc moderno praecavemus laudo i na przyszłym, da Bóg, obostrzymy sejmie, ne iura libertatis transferantur ad thronum Maiestatis, non deregando i na potym modo contribuendi, aby in arbitrio nostro zostawało, alio genere podatków lub sine abiuratis poborami, lub podymnem takimże, jako się protunc podobać będzie, podatki wydawane były. Które teraz, praegnanti necessitati wygadząc, pomienionym podymnem, ciężkim na ubogich poddanych naszych podatkiem, pozwoliliśmy.

Do którego wybierania pięciorga podymnego podatku uprosiliśmy tegoż pomienionego jm. pana komornika ziemskiego bełskiego. A ta egzakcyja poczynać się ma ab

⁴²⁹ Jan Aleksander Myszkowski podkomorzy bełski.

⁴³⁰ Konstytucja sejmu 1661 r. „Deklaracje województw i ziem” (*Vol. const.*, t. 4, vol. 2, s. 129-130).

actu praesenti, a kończyć ultima maii w roku niniejszym. A iż tenże jm. pan egzaktor uskarżał się, co i ex calculatione z jm. patuit, że niektórzy ichm. są refractarii, iż dotąd na retentach i dylacie zostają, tedy laudo praesenti cavemus, iż ktobykolwiek pomienionego podatku pro die praefixa nie oddał, takowy nie tylko poenis triplicis refusionis pensionis debitae et duplici quatuordecim marcarum irremisibiliter, secundum leges solvendis, ale i executioni forti et finali manu armata ichm. panów wojskowych, przy prezencyjej jednak subkolektora, którego na to deputatus jm. pan poborca, podpadać będzie. Salarium jm. panu poborcy grosz przy każdym zł, a od kwitu po gr 6 naznaczamy.

Ponieważ to patuit ex anteactis calculationibus tak z jm. panem [Olbrychtem] Sistrzewitowskim in iudicio formato, jako i z pomienionym jm. panem komornikiem na niniejszym zjeździe odprawionych, że wiele mankamentów, nie mniej ulegania niesłusznego w tym podatku podymnego znajduje się, naprzód, iż miasta i miasteczka J.K.M., także duchowne i dziedziczne [486] domów szynkownych zataiły i wszystkie in genere domy za ^agazas^a simplices w juramentach kładli, tedy hoc laudo publico uchwalamy, aby wszystkie miasta i miasteczka ratione tych domów, jako teraz są, nie zasłaniając się dawnymi registrami, przez burmistrze de novo iuramento coram officio castrensis capitaneali Belzensi deponowali intra decursum duarum septimanarum, upewnieni będąc de fide officii, że contra manifestam veritatem et notitiam ad iniqua iuramenta onych nie przypuści.

A iż w tym miasta znaczne mają praeiudicium, że Żydzi domy quondam chrześcijańskie podczas ^awjezdne^a i szynkowe trzymając, libertacyjami zasłaniając niesłusznymi, podatkowi ulegają, tedy adhaerendo decreto Commissionis Leopoliensis hac in parte lato uchwalamy, że takowi do pomienionego podatku należeć mają.

Wsi, które za egzekucyją jm. pana [Jana] Izdebskiego de plano poodprzysięgali, także tego podatku podymnego po te czasy nic nie płaciły, tedy takowe powinny będą, coram officiis castrensis proprii destitutus, de novo wykonywać juramenta na to, co się w nich ad praesens znajduje domów i według nich inferre do skarbu. Toż się ma rozumieć o miastach i wsiach novae locationis. Gdzieby też, widząc jawny mankament i niesłuszne uleganie tak słusznemu na zapłatę zasłużonego żołnierza podatkowi mógł uczynić aukcją jm. pan poborca, to fidei et dexteritati jm. zlecamy, a cum refractariis iure czynić i executione militari, ut supra, vindicare wolno, tak in iudicio formato, iż ci, któremu na przeszłych sejmikach uchwalonemu prorogamus iurisdictionem, jako i coram officio castrensis etc., gdzie commodius videbitur promovendo causas.

A iż z przeszłej egzakcyjnej sześciorga podymnego zostaje przy jm. panu komorniku, nad asygnacyje na teraźniejszym wydane sejmiku tak w gotowości inkludując i to, co dał do rąk w. jm. pana komisarza i to, co na retentach ukazał, suma 2 tys. zł, tedy ta suma na żadne expensa mimo expressam sejmiku declarationem erogowana być nie ma. [487]

A iż z wolej naszej, jm. pan Lesiecki komornik ziemski jurament według roty sobie wydanej tak na przeszłe registra sześciorga podymnego, jako i na teraźniejszą uczynił egzakcją, przeto rachunku na teraźniejszym, coram delegatis odprawionego, zjeździe jm. panu dyrektorowi swemu podpisać zleciliśmy, a registru niżej mianowanego sześć-

ciorga podymnego, już ut praemissum est iuramento komprobowane, podać powinien ad acta castrensia capitanealia Belzensia. Zachowując oraz antecedaneis exactoribus, którzy kwitów od województwa nie mają, termin similis praestandi iuramenti na przyszedłym, da Bóg, zjeździe województwa naszego.

Zachęcając ichm. panów wojskowych ochotę deputatom od trzech pomienionych chorągwi po 100 zł traktamentu za asygnacją jm. pana dyrektora, wyliczy ex nunc jm. pan poborca, także czwarte 100 towarzyszowi zwinionej chorągwie jm. pana podkomorzego kijowskiego⁴³¹.

Którą pomienioną uchwałę zgodną zjazdu teraźniejszego, ręką jm. pana dyrektora naszego podpisaną, do akt grodzkich podać, aby do wiadomości wszystkich przysła, zleciliśmy. Działo się w Bełzie, na miejscu consultationum naszym zwyczajnym, anno et die ut supra.

Wespazjan Sienicki z Bończe dyrektor koła rycerskiego

^{a-a} lekcja niepewna

59. Sejmik z limity podczas popisu w Bełzie, 14 maja 1668 r.

1. *Uniwersał Jana Sobieskiego marszałka i hetmana wielkiego koronnego do szlachty województwa bełskiego – Pilaszkowice, 30 kwietnia 1668 r.*

Rp. CDIAUL, *Fond 1, Opis 1*, 258, s. 640-642 – oblata; w grodzie bełskim oblatował marszałek sejmiku w dniu 14 maja 1668 r. [feria 2 post Dominicam Exaudi proxima a. D. 1668].
LSB 1572-1668, s. 663-664.

Jan na Złoczowie i Żółkwi Sobieski marszałek i hetman wielki koronny, jaworowski, stryjski, gniewski et kałuski starosta.

Jaśnie wielbny, j.o., j.w., w. ichm. panom, [641] dygnitarzom, urzędnikom i wszystkiem obywatelom województwa bełskiego stanu rycerskiego, m.w.m. panom i braciej [641], przy zaleceniu usług moich donoszę do wiadomości.

Ponieważ już nie tylko pora wojenna następuje, ale same rationes belli integritatem Ojczyzny naszej zachodzące tego rekwirują, aby wojsko J.K.M. i R.P. in occursum zawziętości nieprzyjacielskiej et omnem necessitatem Reipublicae według opisanego w osobnych uniwersałach dnia i czasu na miejscu wcześniej obozowi naznaczonym w kupie stawało. Zaczynam, iż w ciągłeniach po te przeszłe czasy wielki ucisk i egzorbi-

⁴³¹ Aleksander Konstanty Woronicz podkomorzy kijowski.

tancyje przez niedyskretne niektórych żołnierzy postęпки, tak J.K.M., jako i duchownym, a nie mniej i ziemskim szlacheckim działa się dobrom, przeto z władze i powagi mojej occurendo takowej dezolacyjej, wcześnie w.m.m. panom i bracią takowym mojem obwieszczam uniwersałem, cum ea declaratione, która by się kolwiek chorągiew idąc do obozu ciągnieniem, mniej nad trzy mile na dzień iść, chleby poboczne, podwody brać lub też noclegiem stojąc, zbytki jakie, ciemiężenie, wymysły, angaryzacyje albo egzorbitancyje czynić i stać w tych dobrach, kędy dwie stało, trzecia ważyła, tedy takowego każdego występnego, bez wszelkich odwłok i respektów, zaraz w obozie na początku, nie czekając koła generalnego, ad cuiuslibet instantiam bez wszelkiej odwłoki sądzić i karać deklaruję.

A jeżeliby z tychże przechodzących chorągwi, w którychkolwiek dobrach, z czeladzi towarzyskiej który nie zastawszy w domu gospodarza, poważyl się okna, piece i inne domowe, do gospodarza należące, sprzęty, naczynia psować, wniwecz obracać, jako to przedtym [642] bywało, albo niektóre z nich do woza zabierać, tedy in casu nieuczynienia rekwirującemu z czeladnika sprawiedliwości, porucznik za to w sądzie wojskowym rigide odpowiadać będzie, ponieważ to jest nie własna żołnierza in propriis servire i ubogich w niwecz obracać ludzi.

Gwoli czemu wszystkiemu umyślnie przy tychże uniwersałach i pozwy moje do grodów oraz posyłam, aby każdy z daniem występnyim pozwu lubo sam, lubo przez plenipotenta swego, do obozu dla dochodzenia szkód i otrzymania sprawiedliwości do sądu wojskowego rekurował, gdzie, jakom namienił, administracyja sprawiedliwości według artykułów wojskowych i każdego egzorbitującego nieodwłocznie uczyniona będzie.

W czym tak obwieściwszy w.m. panom, onych się łasce i braterskiej miłości z powinnością usług moich jako najpilniej oddawam. Datum w Pilaszkowicach, die 30 aprilis 1668.

2. *Laudum sejmiku województwa bełskiego z limity, uchwalone podczas popisu w Bełzie, 14 maja 1668 r.*

Rp. CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 258, s. 638-640 – oblata; w grodzie bełskim oblatował marszałek sejmiku w dniu 14 maja 1668 r. [feria 2 post Dominicam Exaudi proxima a. D. 1668].

My dygnitarze, urzędnicy, totaqua nobilitas wszytkiego rycerstwa województwa bełskiego, podług czasu praefigowanego z sejmiku przeszłego, który za uniwersałem J.K.M. p.n.m. feria 3 post Dominicam Misericordiae proxima odprawował się w Bełzie, w którym to uniwersale J.K.M. p.n.m. ex paterno affectu do obmyślenia sobie obrody na pospolite ruszenie admonebat nas, gdzie na tym sejmiku wzwyż mianowanym praefigowaliśmy sobie czas popisu diem 14 maii, to jest dzień dzisiejszy, na który zjechawszy się wprzód na miejsce konsultacyjom zwyczajne, zgromadziliśmy się dla obrady słusznej.

Po tym, pro loco solito popisu wyjechawszy, decenti modo conscriptionem nas generalnem uczyniliśmy, a że jeszcze czas non urget per mansionis in loco obozu, dlategoż

stosując się do deklaracji [639] ichm. panów posłów naszych od j.w. panów hetmanów koronnych powróconych, za uniwersałem swym j.w. jm. pan marszałek i hetman wielki koronny⁴³² ma zaś *commune facere*, dlategoż pro illo tempore na który uniwersał mianowany *declarabit* stawić się obiecujemy. A ponieważ na czas i dzień dzisiejszy wiele ichm. panów braciej naszych nie stawili się, tedy *hoc laudo nostro concordii moderno obostrzamy*, że kto by pro illo tempore z ichm. panów braciej nie przybył na popis, taki każdy poenis *legibus Regni de expeditione bellica sancitis irremissibile* karany będzie. W. jednak jm. pan podkomorzy nasz bełski⁴³³ z inszemi ichm. panami podkomorzemi znosić się w tym będzie *tempestive et integriter*, aby stąd *commode elucescit*, jako *ex facultatibus nostris*, in armis do wspólnej pospolitego ruszenia obrony stawiać poczty nasze mamy i tam *progredi fide, honore et conscientiis nostris*, nos *mutuo obligamus*, gdzie insze, górne województwa zgromadzać się będą, lubo za trzeciemi wiciami J.K.M., lubo gdzie *mens jm. pana marszałka i hetmana wielkiego koronnego et necessitas urgens exposuit*.

Więc, że w. jm. pan Jan z Mirowa Myszkowski podkomorzy nasz bełski jest *princeps nobilitatis województwa naszego*, onego *fraternalne* za pułkownika i rotmistrza powiatu naszego bełskiego uprosiliśmy. Z powiatu zaś grabowieckiego rotmistrza jm. pana Konstantego Modryńskiego łowczego czernihowskiego, a z powiatu horodelskiego jm. pana Wiktoryna Stadnickiego. Z buskiego też jm. pana Wacława Lanckorońskiego, *cum debita ichm. observantia et cum attentione militaris in expeditione generali oboedientia, exclusis omnibus illegitimis* [640] *excusationibus, sub rigore iuris de inoboedientibus sancitis*.

A iż *constans residuitates* podatków tak przeszłych, jako i terażniejszych uchwalonych, jm. pan Jan Lesiecki komornik ziemski bełski i poborca nasz *ad manus w. jm. pana podkomorzego naszego bełskiego, jako komisarza ex vi legis obranego*, ma oddawać. A podatki *iuxta antierius laudum* ma wybierać. *Cum dispositione onych iuxta sensum constitutionis anno praeterito 1667*⁴³⁴ *latae*.

Działo się w Belzie na miejscu konsultacyjom naszym zwyczajnym, a. D. 1668, die 14 maii.

Bogusław z Goraja Gorajski dyrektor koła rycerskiego

⁴³² Jan Sobieski marszałek wielki koronny, hetman wielki koronny.

⁴³³ Jan Aleksander Myszkowski podkomorzy bełski.

⁴³⁴ Konstytucja sejmu 1667 r. „Deklaracje województw i ziem koronnych” (*Vol. const.*, t. 4, vol. 2, s. 310).

60. Sejmik przedsejmowy w Bełzie, 23 lipca 1668 r.

1. *Uniwersał Jana Kazimierza zwołujący sejmik przedsejmowy w Bełzie na dzień 23 lipca 1668 r. – Warszawa, 18 czerwca 1668 r.*

Rp. *AP Lublin, 10 Ks. gr. grabowieckie 91, s. 1214-1216 – oblata; w grodzie grabowieckim oblatował Nob. Jan Dudkiewicz w dniu 19 lipca 1668 r. [feria 5 post festum Sanctae Margarethae Virginis et Martyris proxima a. D. 1668].*

Druk: ASWPiK 1656-1668.

2. *Laudum sejmiku przedsejmowego województwa bełskiego w Bełzie, 23 lipca 1668 r.*

Rp. *CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 258, s. 1077-1083 – oblata; w grodzie bełskim oblatował marszałek sejmiku w dniu 27 lipca 1668 r. [feria 6 in crastino festi Sanctae Annae Matris Mariae proxima a. D. 1668].*

LSB 1572-1668, s. 469-471.

My rady, dygnitarze i wszystko rycerstwo województwa bełskiego, za uniwersałem J.K.M. p.n.m. gromadnie zjechawszy się na sejmik przedsejmowy pro die 23 mensis iulii anni nunc currentis złożony, po obraniu ichm. panów posłów naszych na sejm walny warszawski blisko przypadający uproszonych i po napisaniu instrukcyj ichm. na sejm tenże należytej, zabiegając niebezpieczeństwom wszelkim, które z proponowanej od j.o. ks. jm. prymasa Regni⁴³⁵ abdykacyjnej, gdyby się od niej J.K.M. p.n.m., Pan tak dobrotliwy, tak szczęśliwie koronę królewską przez lat 20 na głowie swojej pańskiej w ojczyźnie naszej piastujący, ani pokornymi suplikami naszemi, ani żadnymi perswazyjami odwieść dać nie chciał, metui i pewne subsequi by musiały, jako ci, którzy jesteśmy bliżej tu, od tej ściany, omnibus expositi et obnoxii periculis, takową jednostajnym głosem, sercem i afektem, fide, honore et conscientia wszyscy i każdy z osobna invicem do dotrzymania słowa braterskiego obowiązując się sobie, czyniemy i postanawiamy uchwałę.

Naprzód, ażebyśmy wszyscy in genere i każdy z nas z osobna, ktokolwiek mieni się być szlachcicem, a dobra jakieżkolwiek, sive haereditario, sive obligatorio aut alio quovis iure w województwie naszym trzyma, nemine excepto, nim się sejm blisko przypadający zacznie, to jest pro die 24 mensis augusti do obozu (któremu miejsce pod Ślipczem⁴³⁶ laudo praesenti naznaczamy), w porządku wojennym jako najlepszym, iuxta facultates bonorum, popolitym ruszeniem stanęli i tak długo nie rozjeżdżając się w polu trwali, dokąd nam ichm. panowie nasi nie dadzą z sejmku wiadomości o od-

⁴³⁵ Mikołaj Prażmowski arcybiskup gnieźnieński, prymas.

⁴³⁶ Ślipcze, wieś w pow. horodelskim (ob. w pow. hrubieszowskim, woj. lubelskim).

mianie tej przedsięwziętej abdicandi Regno intencji J.K.M. [1079] p.n.m. W której, strzeż Boże, aby miał tak, jako nam jest oznajmiono perseverare J.K.M. p.n.m., powinności to będzie naszej znosić się z ichm. pany posłami na sejm wyprawionemi i z innemi województwy, także z ichm. pany wodzami wojsk koronnych. A na co będzie publicus omnium assensus, to wspólnie z innemi województwy czynić, nie podając w żadne naufragium orbatam fato quodam nostro, z Pana tak nam nie mniej łaskawie jako i szczęśliwie dotąd panującego, Ojczyzny naszej.

Tym zaś czasem, nim wiadomość z Warszawy do nas przyjdzie, sposób, jakoby każdy pro facultate bonorum, a nie ochraniając się, tę obronę całości Ojczyzny traktował i porządek do obozowania należyty między sobą namawiamy. A podług tej namowy dalszą obronę tej R.P. traktować będziemy, tam się (non nisi jednak unitis z innemi województwy viribus iść i siły nasze obracać nie wymawiając), gdzie właśnie tego Republicae et ingruentis periculi exposcet necessitas.

Kto by się zaś miał contra obligatam fidem, honorem et conscientiam, województwa naszego obywatelem będąc, przeczyć kiedy tej powszechnej zgodzie i uchwale koła naszego rycerskiego, przeciwko takowemu, jako contra violatorem publicae fidei et contra desertorem castrorum, nic nie dbającego na poczeiwość swoją, ani na całość Ojczyzny, wszyscy invicem iuncta et potenti manu insurgere obowiązujemy się et debitaie dobra i osobę jego demandare executioni mutuo przyrzekamy sobie. Kto jednak dla spraw swoich w Trybunale przypadających, aut propter legale aliquod impedimentum absentować się będzie, o tym powinien wcześniej w obozie obwieścić w. jm. pana podkomorzego⁴³⁷ naszego i deducere własną realitatem absencyjej swojej, która in tali passu ullo nie powinna, ma być documento nikomu.

Ażebyśmy bezpieczeństwo całej tej R.P. in tali passu rerum tym gruntowniej [1080] opatrzone mieli, tusząc, że toż i inne uczynią województwa, chorągwiom tym trzem, które z podziału Komisyyej Lwowskiej do naszego województwa są ordynowane, na żołd skuteczną obmyślając na przyszłe pół roka, które się a die 1 mensis augusti w roku terażniejszym ma poczynać, zapłatę, pięcioro podymne uchwalamy. Które tenże co i dotąd poborca, jm. pan Jan Lesiecki komornik ziemski bełski, cum eodem salario jako i pierwiej, podług registrów jm. pana [Olbrychta] Siestrzewitowskiego i swoich, a die 1 septembris ad diem ultimam mensis eiusdem, nikogo, a mianowicie domów szynkowych, które Żydzi u chrześcijan pokupili, nie ochraniając, nikogo też i nowemi egzakcyjami mimo prawo nie agramując, wybierać i przez ręce abo za asygnacją w. jm. pana podkomorzego bełskiego, jako komisarza naszego, żołd chorągwiom pomienionym płacić. Resztę zaś przy sobie do dalszej decyzyyej województwa całego zachować powinien będzie.

A kto by był refractarius postanowieniu naszemu w wydawaniu tego pięciorga podymnego i czasu naznaczonego z wydaniem onego omieszkał, takowy każdy nie tylko poenae triplicis refusionis et duplicis quatuordecim marcarum irremissibiliter solvendae, ale też i executioni forti et militari ichm. panów wojskowych tychże, którym od nas żołd debetur, przy subkolektorze, którego na to jm. pan poborca deputuje, ex vi

⁴³⁷ Jan Aleksander Myszkowski podkomorzy bełski.

laudi praesentis podlegać sine quavis indulgentia powinien będzie, bo się to zelo boni communis et studio conservandae publicae salutis stanowi.

A że pomieniony jm. pan Lesiecki poborca nasz przeszłych i teraz uchwalonych podatków sufficientem uczynił calculum województwu naszemu z podymnego sześciorga najpierwszej egzakcyjej swojej, z której na resztę do skarbu przychodzącą, co od dwóch set ludzi na województwo nasze ordynowanych zostaje, do rąk w. jm. pana podkomorzego rzetelnie summam restantem u siebie wyliczył i oddał 1624 zł. Okrom tego wziął na się dwie wypłacić asygnacyje ręką jm. pana wojskiego ziemie buskiej, marszałka koła naszego sejmiku terażniejszego podpisane, jedną na 300 zł jm. panu Sulimirskiemu, towarzyszowi roty usarskiej [1081] j.w. jm. pana marszałka wielkiego koronnego⁴³⁸, drugą na 100 zł in vim elemosinae od województwa bernardynom z Bośni in detentione Turcica zostającym. Dlatego z uczynienia rachunku i z uiszczenia wszystkiej sumy względem sześciorga podymnego od jm. przychodzącej, praesenti laudo quietatur z potomkami swemi in perpetuum, ea jednak conditione, żeby te obie asygnacyje najdalej tygodnia były wypłacone, tak jm. panu Sulimirskiemu, jako i zakonnikom pomienionym.

Także że jm. pan Jan Izdebski pisarz ziemski buski podatków publicznych na sejmie anni 1661 postanowionych et modo contribuendi onych in laudis województwa naszego descriptis, poborów i podymnych będąc egzaktorem, dla pewnych impedymentów i też renitentiam retentorów nie dobrał sumy 3 tys. złp, którą sumę ex calculatione został [dłużny] województwu, o czym w przeszłych laudach wyrażono jest. Ponieważ zaś z tej sumy, na retentach pozostałej, dwanaście set i piętnaście złp według ordynacyjej województwa naszego ekspendował, a potem asygnacyje do województwa naszego różnym osobom i klasztorom na większą sumę, niżeli na siedmnaście set ośmdziesiąt i pięć złp in adimpletionem pomienionych 3 tys. złp na retentach zostających do jm. są wydane. Tedy jm. pan pisarz ziemski buski tych ostatka retent siedemnastu set ośmdziesiąt i pięć złp, przy słabym swym zdrowiu per executiones executere nie mogąc, ale in eliberationem sui de proprio peculio tysiąc złp ichm. oo. bernardynom klasztoru sokalskiego według intencyjej województwu naszemu wypłacić ab actu uchwały terażniejszej we dwóch niedzielach submituje się, o czym i skrypt swój ex nunc dał na się ichm. oo. bernardynom klasztoru pomienionego. Nad to i delat tych retent na sumę 1785 [1082] złp in dispositionem województwu ustępuje, przeto województwo nasze tak z pomienionych 3 tys. złp modo praemisso województwu należących, jako generaliter i ze wszystkich pomienionych egzakcyi poborowych i podymnowych pomienionego jm. pana pisarza ziemskiego buskiego i sukcesorów jm. fide publica et praesenti laudo nostro unanimi voce et consensu, wiecznymi czasy uwalniamy i kwitujemy. Nihilominus, aby według swej asekuracyjej klasztorowi sokalskiemu oo. bernardynów w pomienionym tysiącu złp ręcznym kwitem jm. księdza gwardiana tamecznego dosyć uczynił. Tudzież od innych wszystkich asygnacyi na wypłacenie do jm. ordynowanych i od egzakcyjej pomienionych retent, eadem fide publica nostra et praesenti laudo uwalniamy, tak aby nasza quietatio in posterum ni od kogo in du-

⁴³⁸ Jan Sobieski marszałek i hetman wielki koronny.

bium et laesionem nie była wokowana i pomieniony jm. pan pisarz ziemski buski suis cum secessoribus zawsze aby indemnitas et pacificus zostawał, asekurujemy.

O tej zaś sumie, którą jm. pan pisarz ziemski buski na retentach województwu pokazał i z nich całe nam ustąpił, jakowym by sposobem mogły przyjść ad manus województwa, w obozie pod Ślipczem, albo na pierwszym którymkolwiek zjeździe naszym, inibimus między sobą rationem. Z których najpierwej tysiąc złp, według laudum naszego dawnego, na municyją klasztoru sokalskiego dodać deklarujemy.

A że na pilną województwa potrzebę jm. pan Mikołaj Jabłoński komornik graniczny bełski in consensu nostro publico in fidei województwa wygadza tysiącem złp de suo, na co i asygnacją ręką jm. pana marszałka teraźniejszego koła naszego rycerskiego podpisaną bierze, dlatego assecuratur w tym, że post determinatum tempus administracyjej z czopowego, które teraz [1083] jest w rękę jm. pana sędziego ziemskiego bełskiego⁴³⁹, administratio ulterior czopowego tego, nie komu innemu, tylko jm. panu komornikowi granicznemu bełskiemu i apprehensio administrationis czopowego będzie należała i najpierwej sobie jm. ten tysiąc zł, in fidei województwa naszego dany, stamtąd powinien będzie wybrać. A za takowymże kontraktem, jako jm. pan sędzia ziemski bełski trzymał i za takową kwotę bez defalki jm. pan komornik graniczny bełski trzymać będzie.

Która to powszechna uchwała i postanowienie nasze, aby każdego wiadomości doszło, ręką się na nie własną jm. panu Wojciechowi Alojzemu Zielińskiemu wojskiemu ziemie buskiej, marszałkowi koła naszego rycerskiego podpisać i do grodu per oblatam podać zleciliśmy. Datum w Bełzie, w kościele oo. Dominikanów, w kole naszym, dnia 23 miesiąca lipca r. P. 1668.

Wojciech Alojzy Zieliński wojski ziemie buskiej, marszałek koła rycerskiego województwa bełskiego m.p.

3. Instrukcja dana posłom na sejm z sejmiku przedsejmowego województwa bełskiego w Bełzie, 23 lipca 1668 r.

Rp. CDIAUL, *Fond 1, Opis 1, 258, s. 1061-1077* – oblata; w grodzie bełskim oblatował marszałek sejmiku w dniu 27 lipca 1668 r. [feria 6 in crastino festi Sanctae Annae Matris Mariae proxima a. D. 1668].

LSB 1572-1668, s. 477-491.

Instrukcja na sejm walny warszawski pro die 27 mensis augusti anni praesentis złożony, dana w. jm. panu Szczęsnemu Kazimierzowi z Potoka na Podhajcach Potockiemu podstolemu koronnemu, krasnostawskiemu, sokalskiemu, ropczyckiemu etc. staroście, jm. panu Józefowi z Branice Branickiemu, jm. panu Samuelowi Łaszczeni, jm. panu Wespazjanowi Sienickiemu, posłom województwa bełskiego, na sejmiku przedsejmo-

⁴³⁹ Piotr Stoiński sędzia ziemski bełski.

wym przez uniwersał J.K.M. złożonym w Bełzie zgodnie obranym, die 23 mensis iulii a. D. 1668.

Jawna światu wszystkiemu dobrotność J.K.M. p.n.m. w panowaniu bardziej niżeli ojcowskim nad narodem naszym, którą i na teraźniejszym zjeździe nieodmienną województwo nasze uznaje, gdy ni o nic bardziej serce i myśl J.K.M. p.n.m. nie usiłuje, jako o to, aby rozróżnione stanów tej R.P. fato quodam serca i afekty in coalescentiam animorum przywiedzione zostawszy, pokój pożądany tandem aliquando ojczyźnie przyniosły, wyciąga po nas, abyśmy wdzięcznymi się być tak wysokiej łaski pańskiej nie tylko sami, ale et in posteritate nostra oświadcza. Primarium tedy będzie to studium ichm. panów posłów naszych, aby za tak łaskawe około dobra pospolitego i całości tej Ojczyzny pieczętowanie należyte na początku sejmu było oddane podziękowanie J.K.M. p.n.m.

Z tak łaskawego dobrotnego panowania J.K.M. p.n.m. ciesząc się województwo nasze, ciężki żal na sercu ponosić musi, gdy pewną od j.o. ks. jm. [1063] prymasa Regni⁴⁴⁰ i od wielu ichm. panów senatorów odbiera przestrożę de intentione J.K.M. p.n.m. abdicandi Regno. Upadną za tym, jeżeliby tak być miało, supplices do nóg Majestatu J.K.M. p.n.m. ichm. panowie posłowie nasi, ażeby nas in hac turbidine rerum non deserat orphanos i chciał tak, jako to nam na szczęśliwej koronacyjej swojej poprzysiągł, bronić i przestrzegać miłościwie, poko żyje (a niech żyje szczęśliwie jako najdłużej), całości tej R.P. sobie od Pana Boga powierzonej, bo nad to żadne większe nie może być meritum u Twórcy najwyższego.

W czym jeżeliby inimica fata hanc ojczyźnie naszej przynosić miały periodum, żeby już Pan tak dobrotny i nam szczęśliwie z nieśmiertelną sławą imienia swojego i narodu polskiego dotąd panujący, nie miał resilire a propositio, i uniżonym suplikom wiernych poddanych swoich (o czym nie rozumiemy) miejsca nie dawszy, miał do tej, nad którą nic nieszczęśliwszego Ojczyzna nasza mieć nigdy nie może, przystąpić abdykacyjej, fide w tym, honore et constientia obowiązujemy ichm. panów posłów naszych, aby zniósłszy się z innemi województwy i z ichm. pany senatorami, jako starszą bracią naszą, quod in tali passu ostatniej nieszczęśliwości Ojczyzny naszej optimum factum videbitur, jako najprędzej dawali znać województwu i od nas, braciej w domach pozostałych, requirant dalszego w tej materyjej consilium. A sami to, co na konwokacyjach ante electionem novi principis tractari zwykło, traktować i umawiać między sobą będą, nie puszczając Ojczyzny in periculum (quod absit, gdyby już nas miał Pan in ea zostawić orbitate) długiego interregnum, j.o. ks. jm. prymasa Regni (którego autoritas w tych okazjach singulariter eminere powinna), sollicite instabunt ichm. panowie posłowie, aby zabiegając niebezpieczeństwem, które z długiego zwykły pochodzić [1064] interregnum, nie przydłużał go ullis interregni solennitatibus.

Posłowie cudzoziemscy wszyscy in genere, aby byli ablegowani z Warszawy do panów swoich jako najprędzej, inibunt rationes ichm. panowie posłowie, ani ich ullatenus patientur, aby dłużej pod to interregnum zostawać mieli in visceribus Reipublicae, a to dla uchronienia się praktyk R.P. szkodliwych. Unionem tandem animorum i wzajemną do siebie wszystkich stanów tej R.P. konfidencyją za fundament najwyższy

⁴⁴⁰ Mikołaj Prażmowski arcybiskup gnieźnieński, prymas.

pokoju pospolitego założywszy, do tego obróć wszelką pilność i staranie swoje, aby securitas, tam interna quam externa, w ojczyźnie naszej jako najgruntowniej obmyślona i umówiona była.

A najbardziej wojsko względem płacenia [na] województwa rozebrane, aby w borowej służbie nie zostawało, ale każdego żołd należyty żeby wcześniej z województw podług podziału dochodził, firmato lege semel pro semper cavebunt między sobą. Choćby i tę założywszy na siebie dobrowolnie mukę, iż jeżeliby które województwo miało iść remisse w wypłaceniu zasług żołnierzowi od siebie przychodzących, posłowie takowego województwa albo ziemie dotąd mają na sejmie po nieuiszczeniu zasług blisko następującym omni carere activitate vocis, poko chorągwiom do niego na zapłatę ordynowanym skuteczna nie będzie w zasługach uiszczona satysfakcja. Tego zaś sposobu, który wszedł in praxim płacenia wojsku zasług przez województwa odmieniać, i in commune aerarium aby miały kiedy wchodzić kontrubucyje z województw, jako się to ante hac cum summo dispendio Reipublicae et gemitu pauperum działo, ullatenus ichm. panowie posłowie pozwalać nie będą. W czym fide, honorem et conscientiam obstringimus ichm. A że województwo nasze nie chcąc mieć w boru chorągwi do siebie ordynowanych, nie czekając i sejmu, obmyśliło im i na przeszłe i na przyszłe pół roku skuteczną zapłatę, deferrent to [1065] ichm. panowie posłowie całej R.P. na teraźniejszym sejmie, aby się też i inne województwa z nami komparyfikowały.

Przeciwko protekcyje cesarza tureckiego⁴⁴¹ nad Ukrainą inibunt cum tota Republica na teraźniejszym sejmie, w dalszy tego czas nie odkładając, consilium ichm. panowie posłowie nasi, ratificationem pakt podhajeckich⁴⁴², jako summae prudentiae wielkiego in Republica nomine et re województwa cum commodo et dignitate totius Reipublicae zawartych, singulariter promovebunt, aby Krym żadnej nie miał dyfidencyj o przyjaźni naszej ku sobie.

Chorągwiom na Komisysie Lwowskiej zwinionym, aby rzetelna na teraźniejszym sejmie obmyślona była zapłata, instabunt ichm. panowie posłowi nasi, cum ea declaratione, ażeby sposób wydawania na to podatków był na sejmie tymże namówiony i dla pociągania zarówno w tych podatkach wszystkich województw i prywatnych osób, revisio generalis, tak łanów, jako i dymów, żeby była uchwalona. Cudzoziemskim także chorągwiom, przez też Komisysie Lwowską blisko przeszłą nad komput w służbie zatrzymanym, z tejsze spólnej ma być obmyślona zapłata obrady sejmowej.

Kamieniecka forteca aby była w lepszym opatrzeniu, expostulabunt ichm. panowie posłowie nasi z ichm. panami posłami województwa podolskiego, którzy z podatków ad publicum aerarium należących 100 piechoty lubo tam trzymają, ale ex privato dla samych siebie et propter cara pignora sua, aby też impendant cokolwiek, jako to inne województwa dla siebie samych czynią, chcąc mieć reclinatorium podczas inkursyi nieprzyjacielskich, omnis suadet aequitas. In reliquo z strony tej fortecy ad assensum totius Reipublicae skłaniać się będą.

⁴⁴¹ Mehmed IV sułtan osmański.

⁴⁴² Traktat pod Podhajcami podpisany z kałą Krym Girejem w dniu 16 października 1667 r.

Dług przez j.w. jm. pana podskarbiego wielkiego koronnego⁴⁴³ na blisko przeszłej Komisycyjej Lwowskiej, na ujęcie wojsk zaciągnionych, aby był zapłacony, [1066] *quarent* między sobą *modos cum tota Republica* ichm. panowie posłowie nasi, ea jednak *conditione*, żeby wprzód dał *rationem* jm. pan podskarbi o klejnotach R.P. jako się obracają, jeżeli są w całe, jeżeli na miejscu i za kluczami w konstytucyjach opisanymi, i jeżeli *et qua methodo* wypłacone asygnacyje, które były między wojsko cudzoziemskie na sumę na klejnotach asekurowaną rozdane. Bo wiele *querulantur*, że papierowe asygnacyje tylko w rękach trzymają, a o sumie i o klejnotach nie wiedzą gdzie się pytać mają, *cathegoricam* tedy w tym na sejmik *relationis* przyniosą nam ichm. panowie posłowie nasi *declarationem*.

Hibernę aby każde województwo chorągwiom do siebie po żołd ordynowanym z królewszczyzn i dóbr duchownych województwa swego obmyślało, *persuadendo Reipublicae et lege* to *publica cavendo*, a na konsystencyjach, gdy będzie obmyślona *hiberna*, żeby żołnierz całe żył z grosza.

Artyleryjej jeżeli *sufficit quarta* nowa, albo też nie, *repetenda ratio* od skarbu. A jeżeli *non sufficit quarta*, ordynować na to starostwo które *ex primis vacantiis*, korespondujące defektom artyleryjej, tak, jako już to było *constitutum*, a podatków na zapłatę wojsku uchwalonych nie uszczerbiać na to.

Pakt z Moskwą względem wiecznego pokoju, ponieważ go *appetunt*, nie odbiegać, ea jednak *conditione*, żeby prowincyje i fortece, które są *per armisticium avulsae*, tym traktatem przywrócone były R.P. i żeby *cum scitu chana krymskiego*⁴⁴⁴ ten się wieczny z Moskwą stanowił pokój, bo nam *non expedit deserere* przyjaźni chana jm. krymskiego.

Evacuatio fortet pruskich *omni studio et conatu promovenda*, [1067] zwłaszcza, jeżeli *nobilitas* województw *tamecznych*, tak jako się przez ichm. panów posłów swoich na przeszłym zerwanym sejmie deklarowali, wezmą na się *omnimodam* im *providere securitatem*.

W długu J.K.M. p.n.m. należyty *requirendus et sequiendus* *totius Reipublicae consensus*.

Dług książęcia jm. kurfirszt⁴⁴⁵, jako nam życziwego i *calamitatum* w ojczyźnie naszej dobrze wiadomego, *in spem* przyjaźni *felicioribus et pacatioribus* *Reipublicae committitur temporibus*.

Toż z długiem książęcia jm. kurlandzkiego⁴⁴⁶ i książęcia *ce Croie*⁴⁴⁷ uczyni.

Suma także *trubecka* tuszymy, że *eadem pacatoria* poczeka *Reipublicae tempora* z ukontentowaniem swoim.

A że *maximum in mora*, gdyby się terazniejszy sejm miał wlec do niedziel sześcioro, *periculum*, jako to nam i J.K.M. *insinuare* w instrukcyjej swojej raczył, pilnie około tego uczynią staranie ichm. panowie posłowie nasi (ponieważ my bliżsi *horum* zosta-

⁴⁴³ Jan Kazimierz Krasieński podskarbi wielki koronny.

⁴⁴⁴ Adil Girej chan krymski.

⁴⁴⁵ Fryderyk Wilhelm Hohenzollern elektor brandenburski, książę pruski.

⁴⁴⁶ Jakub Potocki pisarz polny koronny.

⁴⁴⁷ Książę Ernest Bogusław de Croy, siostrzeniec księcia pomorskiego Bogusława XIV.

wamy periculum), ażeby sejm ten omnino był na dwie niedzieli skrócony i nie dłużej nad dwuniedzielnny czas ciągniony, solennitates i sądy dalszemu poruczywszy sejmowi.

Jm. panu marszałkowi i hetmanowi wielkiemu koronnemu⁴⁴⁸ jako maximo in Republica civi et faventissimo ojczyźnie heroi, że nie tylko muneri non deest, ale i nad samą powinność spezami i sumptem własnym potrzeby R.P. zakłada, z uszczerbkiem substancyjej swojej nie miałym, publicam in facie totius Reipublicae ichm. panowie posłowie nasi z innemi ichm. pany kolegami swojemi uczynią gratiarum actionem. A żeby to officium nie było jm. damnosum, inibunt cum tota Republica rationem, jakoby te wszystkie spezy, które hactenus erogavit jm. de suo na potrzeby R.P., podług likwidacyjej jm. były nadgrodzone ex publico Reipublicae aerario.

J.o. ks. jm. pana wojewody bełskiego, hetmana [1068] polnego koronnego⁴⁴⁹ sollicitudo około dobra pospolitego et innata z przodków vigilantia eandem meretur, jako po województwie naszym, tak i u całej R.P. gratitudinem. A że nadgroda względem dezolacyjej Zbaraża sejmem brzeskim⁴⁵⁰ pewnym ichm. panów komisarzy do uznania zlecona, in hucusque ks. jm. nie doszła, solennem ichm. panowie posłowie nasi do całej R.P. wniosą instantiam, aby to quod semel placuit było in executione i w dalszą żeby ta nadgroda więcej prolongowana nie była ks. jm., Zbaraż, in gratiam ks. jm., jako meritissimi in Republica civis, aby iisdem immunitatibus gaudeat, jako Zamość i Brody, gorąco instabunt ichm. panowie posłowie nasi, ponieważ to miasto in confinio zostaje od nieprzyjaciela i jest propugnaculum całej R.P., o które się najpierwej ocierają wszystkie insultry nieprzyjacielskie.

Jm. panu podstolemu koronnemu⁴⁵¹, że multis in hoc afflictissimo statu rerum Ojczyzny naszej praeivit exemplo i de novo chorągiew usarską kosztem nie miałym zaciągnąwszy, w takim ją porządku do obozu stawiał, w jakim aureo saeculo tej R.P. tylko ją było obaczyć, a nadto krom pancernej chorągwie w służbie R.P. będącej, we wszystkim porządnej, wołoską chorągiew swoją, drugą tatarską, trzecią rajtarską, czwartą dragońską, swym kosztem zaciągniłą, do tegoż obozu wprowadziwszy, wszystkich tych ludzi pod regiment jm. pana hetmana wielkiego koronnego oddał, proprio ich alendo pane et sustentando, itidem in publicam Reipublicae facie debita tribuent encomia ichm. panowie posłowie i przy należytych za tę ku ojczyźnie miłość podziękowaniu, koszt na te spezy tak wielkie podjęty, w osobliwej łaski J.K.M. p.n.m. i całej R.P. zalecą respekt. [1069]

Podhajec tak ciężka ruina, która się w przeszłym roku przez kongres wojsk naszych, także w niezwykłej liczbie ord tatarskich i colluvies wiarołomnych Kozaków na tamtym miejscu stała, aby była Ropczycami⁴⁵² cum attinentiis in haereditatem kompensowana jm. panu podstolemu koronnemu, pilnie instabunt ichm. posłowie nasi.

⁴⁴⁸ Jan Sobieski marszałek i hetman wielki koronny.

⁴⁴⁹ Dymitr Wiśniowiecki wojewoda bełski, hetman polny koronny.

⁴⁵⁰ Konstytucja sejmu 1653 r. „O Zbarażu i innych dobrach obozami koronnemi spustoszonych” (Vol. const., t. 4, vol. 1, s. 288-289).

⁴⁵¹ Szczęśny Potocki podstoli koronny.

⁴⁵² Ropczyce, miasto w woj. sandomierskim (ob. siedziba powiatu w woj. podkarpackim).

Tenże jm. pan podstoli koronny, że dla zaszczytu całej Ojczyzny ufortyfikowawszy kosztem nie małym zamek w Sokalu⁴⁵³, wziął przed się i całego miasta Sokala fortyfikacją i już znaczne enitent tego tak świątobliwego propositum jm. specimina, które nie mogą być, jeno z kosztem nie małym jm. Instabunt o to, ea qua sunt obstricti województwu naszemu fide ichm. panowie posłowie nasi, żeby z decyzje sejmowej rewizorowie do uznania tych kosztów, które na tę fortyfikację są i muszą być spendowane, byli naznaczeni, a compensatio wyłożonych kosztów na tymże starostwie sokalskim żeby była asekurowana jm. panu podstolemu koronnemu. Więc, że na regularną miasta Sokala fortyfikacją wiele placów szlacheckich poszło w municyją, providendo to na sejmie terazniejszym committitur ichm. panom posłom, ażeby iuxta każdemu za plac odjęty, placem, odjętemu szerokością i wygodą podobnym, była postanowiona na sejmie terazniejszym compensatio.

Za jm. panem pisarzem polnym koronnym⁴⁵⁴, jako in ipso opere usługi R.P. natenczas zostawającym, non ab similem ichm. panowie posłowie nasi wniosą instantiam, aby lubo Sołotwina⁴⁵⁵, lubo Chmielnik⁴⁵⁶ cedat in haereditatem jm. za zasługi, których codziennie cała nasza po jm. doznaje Ojczyzna.

Promocyje, którą wojsko wносиło i wnosić będzie za osobami krew na usługę R.P. lejącami ad insigne nobilitatis non contradicendum, bo do tego klejnotu nie inną drogą, tylko tą przychodzili przodkowie nasi.

Za jm. [1070] panem starostą buskim⁴⁵⁷, dawnym i zawsze odważnie przy całości tej R.P. i dostojęństwu J.K.M. p.n.m. stawającym kawalerem, wniosą ichm. panowie posłowie nasi pilną instancją, ażeby miasto Busk jako całe, częścią przez obozy, częścią przez nieprzyjaciela koronnego w roku blisko przeszłym, spustoszone, od wszystkich in genere podatków publicznych i prywatnych do lat czterech przez konstytucją libertowane było. A że tenże jm. pan starosta buski ma pewną sumę na klejnotach asekurowaną, której dotąd dojść nie może, committitur to ichm., ażeby ta suma na królewskich pewnych, które jm. pan starosta na sejmie proponet, była asekurowana, a z sumy klejnotowej aby to było ex tunc defalcatum mediante assecuratione eiusmodi.

Jm. pan Wierzbicki querulabatur w kole naszym, że sumy 7 tys. zł, którą także na klejnotach koronnych miał asekurowaną rodzic jego, dojść ullatenus w skarbie nie może. Subveniendum tedy omni conatu w tej okazyjce committitur jm. panu Wierzbickiemu, ażeby specimen eniteat na blisko przyszłym sejmiku relationis, qua sinceritate w tej okazyjce postąpią sobie z nami ichm. panowie posłowie nasi.

Za jm. panem [Aleksandrem] Polanowskim pułkownikiem J.K.M. intervenient ichm. panowie posłowie, aby wysokie i odważne merita jm. w osobliwym zostawił respektie łaski pańskiej J.K.M. p.n.m.

Sprawa j.o. ks. jejm. [Gryzeldy] Wiśniowieckiej wojewodziny ruskiej z ichm. panami Zamoyskimi ratione naturalis successionis po ojcu i bracie swoim rodzonym, iż

⁴⁵³ Sokal, miasto w pow. bełskim (ob. Сокаль w rej. sokalskim, obw. lwowskim, Ukraina).

⁴⁵⁴ Jakub Potocki pisarz polny koronny.

⁴⁵⁵ Sołotwina, miasto w woj. ruskim (ob. Солотвин, rej. i obw. iwanofrankowski, Ukraina).

⁴⁵⁶ Chmielek, wieś w z. przemyskiej (ob. w pow. biłgorajskim, woj. lubelskim).

⁴⁵⁷ Józef Łączyński starosta buski.

sejmy trudnić i sprawy R.P. niepotrzebnie i niesłusznie tamować zwykła, tedy zlecamy to ichm. panom [1071] posłom naszym, aby w tym na przyszłym sejmie omnimode elaborant, żeby ta ordynacja domus Zamosciana, dotąd in nullo usu et executione zostawająca, jako prawu pospolitemu przeciwna i innym ordynacjom non conformis, więc i R.P. na nic niezgodna i niepożyteczna, konstytucją kasowana i abrogowana była, a księżna jejm. z jm. panem wojewodzie sandomierskim⁴⁵⁸, konsukcesorem swoim, przy prawie wprzód Bożym, a potem przyrodzonym i ojczyźnie naszej pospolitem, cale i nienaruszenie zachowana zostawała.

A że w tym wielka niedyskrecja niektórych osób pokazuje się, że będąc kredytarami pewnych długów ante hostilitatem na Zadnieprzu zaciągnionych, apud exules dóbr zadnieprskich upominają się i co im nieprzyjacieli odjął, tego na utrapionych wygnaćcach wetować usiłują. Ostrzec tedy tego intererit novellae constitutione ichm. panom posłom naszym, aby procesa takowe [o] długi na Zadnieprzu i gdzie nieprzyjacieli teraz possidet terram zaciągnięte, w każdym sądzie i urzędzie, także i w Trybunale ad restitutionem in integro tamtych krajów do posesyjej naszej były suspendowane.

Jm. panu staroście krośnieńskiemu⁴⁵⁹, któremu denegatum beneficium deducendae inquisitionis ad expurgandam innocentiam w sądach zadwornych, subveniendum instancją pokorną do J.K.M. p.n.m., aby causa jego była restituta in integrum i quo ad cognitionem privilegiorum tam respondeat za dworem, bo to jest właśnie fori postcurialis. Quo ad causam facti, żeby w Trybunale praevia inquisitione według dawnych praw dał o sobie justyfikacją, bo w takowych sprawach wyjęty jest stan szlachecki a foro postcuriali.

Krzywdzie jm. pana Mikołaja [1072] Stoińskiego, że go pod boki J.K.M. kilka kul postrzelono et in foro postcuriali sprawiedliwości z winowajców nie uczyniono, succurendum instancją gorącą, aby podług konstytucyje, która była ex occasione zabicia nieboszczyka pana [Franciszka] Smoguleckiego uchwalona⁴⁶⁰, wolno mu było tej krzywdy swojej w Trybunale per terminum tactum ex speciali registro dochodzić. A toż prawo in perpetuum aby serviat każdemu, kiedy kto w sądzie marszałkowskim dojść nie może sprawiedliwości, lege perpetua cavendum.

Obelga i krzywda ichm. panów Lipskich, obywatelów województwa naszego, ojca z synem, która quondam bez wszelkiej winy potkała ich od pana Persa, rotmistrza J.K.M.⁴⁶¹, rekomendanda w miłościwą łaskę i dyskrecją pańską J.K.M. p.n.m., aby przy stracie substancyje, której znacznie na ten czas uronili, jakkolwiek uznali respekt łaski i dobroczynności pańskiej.

Za jm. panem Michałem Czermińskim wniosą ichm. panowie posłowie nasi gorącą do J.K.M. p.n.m. instancją, aby expensa jego na reparacją wsi spustoszonej

⁴⁵⁸ Stanisław Koniecpolski wojewodzie sandomierski.

⁴⁵⁹ Zapewne Jan Klemens Branicki starosta krośnieński.

⁴⁶⁰ Konstytucja sejmu 1667 r. „Deklaracja bezpieczeństwa panów senatorów [i] posłów ziemskich koronnych” (*Vol. const.*, t. 4, vol. 2, s. 272).

⁴⁶¹ Pers, wł. Tadeusz Daniel Boubonombek Pers, rotmistrz kozacki.

Zbigniewa⁴⁶² pod Sandomierzem przez komisją likwidowane i przez niego poprzyjęzone, były mu nagrodzone od donatariusza J.K.M., który po śmierci jego te dobra za przywilejem J.K.M. odebrał.

Za jurydyką wiską z dóbr do niej należących antiquitas огоłoconą, że contra constitutionem anni 1647⁴⁶³ dobra, które do niej miały być przywrócone post decessum illius anni possessorum, są komu innemu konferowane, przez to iurisdicendi potestas w tej tam ziemi jm. pana starosty tamecznego⁴⁶⁴ subsistere nie może, wniosą także ichm. panowie posłowie nasi gorącą instancją, aby przy swoich dobrach ex vi constitutionis praenominatae sobie należytych zostawała in perpetuum, między wakancyjami kładąc te dobra avulsa od tamtej jurydyki [1073] i do żadnych spraw R.P. nie przystępując, aż będą przez przywilej J.K.M. jm. panu starości wiskiemu terazniejszemu przywrócone.

Restitutionem honoris ichm. panów [Jacka] Szymanowskiego, [Jana] Kulikowskiego, [Mikołaja] Jemiłowskiego i Jarząbkowskiego, towarzystwa rotty jm. pana podkomorzego bełskiego⁴⁶⁵, ponieważ kwit a parte adversa otrzymali, serio promovebunt et in volumen legum inseri curabunt ichm. panowie posłowie nasi.

Desiderium jejm. panny ksieni klasztoru jarosławskiego⁴⁶⁶ nie zapomnią, aby na sustentacją panien zakonnych tamecznych wolno jej było przykupić do klasztoru dóbr ziemskich dziedzicznych, gdzie sobie upatrzy, za 70 tys. złp.

Praejudicium oo. piarum scholarum warszawskich fundacyjej śp. K.J.M. Władysława IV, którego dzieł wielkich i szczęśliwego panowania vigebit nieśmiertelna pamięć et apud seram posteritatem nostram, w osobliwej adstringentur mieć protekcyjej ichm. panowie posłowie nasi, że oo. jezuici circa domum suam professam satagunt, z ubliżeniem prawa oo. piarum scholarum nadanego, szkoły wznieść tamże w Warszawie, skąd ea metuuntur iuste inconvenientia, których także już oo. jezuici w Krakowie, quondam per erectionem scholarum autores extiterunt, aby te szkoły oo. jezuitom per legem publicam tam w Warszawie były zabronione, bo już tam sufficient i ci ojcowie, których beneficia manus Pana nieśmiertelnej pomieści godnego stirpavit et collocavit na tym tam miejscu.

Jm. pana Stefana Rogowskiego, rotmistrza piechoty wybranieckiej województwa naszego, a żołnierza dobrze J.K.M. i R.P. całej zasłużonego, singulariter w łaskę J.K.M. p.n.m. recommendabunt ichm. panowie posłowie nasi, którzy aby podług prawa i obrania naszego gaudeat ea functione sibi commissa, [1074] gorąco do J.K.M. suplikować będą.

Jm. pan Jan Ostrowski, obywatel województwa naszego, że prawie wszystkie instancją swoją na zaszczyt Ojczyzny w wyprawowaniu po kilka razy 14 synów swoich pod chorągwie różne do wojska i tychże na ostatku wszystkich synów swoich na tejże usłudze R.P. stracił. Wniosą za nim niską do J.K.M. p.n.m. instancją ichm. panowie

⁴⁶² Zapewne chodzi o wieś Zbigniewice w woj. sandomierskim (ob. w pow. sandomierskim, woj. świętokrzyskim).

⁴⁶³ Konstytucja sejmu 1647 r. „Opatrzanie iuridyki wiskiej” (*Vol. const.*, t. 4, vol. 1, s. 109-110).

⁴⁶⁴ Jan Kossakowski starosta wiski.

⁴⁶⁵ Jan Aleksander Myszkowski podkomorzy bełski.

⁴⁶⁶ Anna z Kostków (III) starościanka lipińska, ksieni benedyktynek jarosławskich od 1656 r.

posłowie nasi, aby rozrzucone strapione po tak znacznej stracie synów i substancyj rodzi, łaską swoją pańską pocieszyć i przy dystrybucji swojej res attritas jego benefica manu miłościwie podźwignąć raczył.

Krechów⁴⁶⁷ królewsczyzna, że ex eodem fundamento jako Bar⁴⁶⁸ i Luboml⁴⁶⁹ odpadł a dispositione principis, eadem też methodo, jako Bar i Luboml aby redeat ad manus Reipublicae et dispositione principis, sollicite instabunt i żadną miarą tego ustąpić nie powinni ichm. panowie posłowie nasi, bo temi, które wiadomość rebelizantów extorserat po R.P. donatywami uszczuplony chleb żołnierzowi, a to onus cum praecudicio stanu szlacheckiego redundat częstokroć na dobra ziemskie, nigdy ante hac temu ciężarowi nie podległe.

Kryłów⁴⁷⁰, że i służą nad zamiar teraz na Bugu podniesioną, maximo jest nocummento województwu naszemu i poddanym zabiegłym unicum jest receptaculum, tamże wniosą gorącą instancją ichm. panowie posłowie nasi, aby ta służa była znizowana, a o poddanych zbiegłych, gdy się da dziedzic tameczny bannować, aby terminus cassandae bannitionis nie w Trybunale, ale coram viciniori officio castrensi palatinatus eiusdem był decydowany. In quantum by jednak relacyjej ad cassandam w sześć niedziel post obtentam na sobie poenam bannitionis nie zapisał, aby starosta tenże, przed którego urzędem stanie banicyja, był obowiązany nieodwłoczną admota nobilitate et manu [1075] forti ac militari czynić egzekucją, sub privatione capitaneatus w Trybunale ex registro officii, amputato beneficio aresti vindicanda lege publica, cavebunt. A to prawo nie tylko na Kryłów, ale i na każdego pod pretekstem obwołanej woli poddanych cudzych zatrzymującego żeby służyło, uczynią staranie na sejmie terażniejszym ichm. panowie posłowie.

O służie brzeskiej, o niewzruszaniu dekretów trybunalskich i o inszych wszytkich materyjach, które były w instrukcyjej na sejm blisko przeszły zerwany warszawski napisanej wyrażone, reassumuntur artykuły pomienionej instrukcyjej, które ichm. panowie posłowie mieć z sobą, one tak jako ita praescripti fert ratio promowować i jaka na który artykuł stanie decyzją, na przyszłym sejmiku relationis relacyją uczynić, fide, honore et conscientia obstringuntur.

Gościńce w województwie ruskim i bełskim, i pasy wszytkie, któremi kupcy cudzoziemscy i polscy woły i różne towary in viscera Regni et extra prowadzą, ponieważ contra legem expressam et contra aequitatem na niezwyčajne są obrócone trakty per privatos, przez co wielka ujma tak in thesauro Regni jako i privatis dzieje się, i stąd difficultas oritur mercantibus, aby nie były in posterum a privatis trudnione, stabiendum per reassumptionem legis sub poenis contra interceptores viarum publicarum sancitis, in quovis iudicio et officio sine appellatione vindicandis.

A że w sądach maximum plerumque patiuntur dispendium honoris et substantiae ci, którzy z sędzią abo starostą miejsca onego zaszedłszy wprzód w niechęci, do niego

⁴⁶⁷ Krechów, wieś w z. lwowskiej (ob. Kpexiv w rej. i obw. lwowskim, Ukraina).

⁴⁶⁸ Bar, miasto w woj. podolskim (ob. Bap, stolica rej. w obw. winnickim, Ukraina).

⁴⁶⁹ Luboml, miasto w woj. ruskim (ob. Любомль stolica rej. lubomelskiego w obw. wołyńskim, Ukraina).

⁴⁷⁰ Kryłów, miasto w z. chełmskiej (ob. wieś w pow. hrubieszowskim, woj. lubelskim).

potym pozywani bywają et plerumque iactantur odio, bo to i przysięgę samą podaje w niepamięć, statuendum lege, żeby była wolna przeciwko takiemu sędziemu (którego kto niechęci protestacją albo jakimi innemi dokumentami, seu litibus forensibus ex actoratu vel reatu suo deducet) ekscepcya, a przy takowej ekscepcyjej, [1076] żeby się on sędzia, starosta albo urzędnik w sąd żaden nie wdawał, ale takowego adversarza swego, bądź w swojej, bądź w cudzej sprawie, do Trybunału cum toto causae effectū odesłał, nie wdawając się z nim ani przez się, ani przez subdelegata, tak w słuchanie inkwizycyjnej, jako i w żadne cognitiones iurium, sub nullitate ipso facto actus totius.

In causis criminalibus ad instantiam plebei sine assistentia domini żeby kondemnować szlachcica criminaliter sąd i urząd żaden nie pozwalał, sine personali assistentia domini, sub poenis contra negligentes officiales sancitis w Trybunale ex registro officii amputato beneficio aresti vindicandis, prawo na to wieczne postanowić.

Grody spraw sądowi ziemskiemu należących żeby sobie nie uzurpowali, sub nullitate iudiciorum lex formanda. A gdy interveniet sprawa kryminalna coniuncta cum civili, pozew takowy ma pro inordinata citatione censeri, bo criminalis alterius civilis, zaś causa alterius quoque est fori.

Pretia rerum, że hoc stante fato monety nieporządnej w ojczyźnie naszej żadną miarą w porządek należyty reduci nie mogą, rem monetariam z jm. panem podskar-bim wielkim koronnym et cum ordinibus Regni zniósłszy się ichm. panowie posłowie nasi, tak constituent, ażeby wedle dawnego waloru szła złota i srebrna moneta, a zatym i pretia rerum snadnie do niedawno przeszłej reducentur ceny.

Te wszystkie punkta, tu i w instrukcyjej sejmiku blisko przeszłego wyrażone, tak promovebunt ichm. panowie posłowie, ażeby na sejmiku relationis podziękowanie, nie naganę od nas, braciej w domach pozostającej, otrzymali. Na co wszystko zleciliśmy jm. panu Wojciechowy Alojzemu Zielińskiemu wojskiemu ziemie buskiej i marszałkowi koła naszego rycerskiego, ręką własną podpisać się i tę instrukcyję do grodu jako naj-prędzej podać. Działo się w Bełzie, [1077] w kościele oo. Dominikanów, w kole naszym die et anno quibus supra.

Wojciech Alojzy Zieliński wojski ziemi buskiej i marszałek koła rycerskiego województwa bełskiego m.p.

4. Protestacja przeciwko marszałkowi sejmiku relacyjnego – Bełż, 27 lipca 1668 r.

Rp. CDIAUL, *Fond 1, Opis 1, 258, s. 1077 – oblata; w grodzie bełskim wniósł Jan Korabiowski w imieniu Aleksandra Stanisława Bełżeckiego wojewody podolskiego, starosty bełskiego w dniu 27 lipca 1668 r. [feria 6 in crastino festi Sanctae Annae Matris Mariae a. D. 1668].*

LSB 1572-1668, s. 491.

Et hic subinde ad officium et acta praesentia castrensia capitanealia Belzensia veniens personaliter ur. pan Jan Korabiowski imieniem j.w. jm. pana Aleksandra Stanisława na Cieszanowie z Bełżca Bełżeckiego wojewody podolskiego, starosty bełskiego praecavendo omni indemnitate dekretów sejmowych, protestuje się in et contra Gen.

Albertum Aloysium Zieleński, który będąc in poena publica in crimine perduellionis notatus et poena infamiae et colli nakryty, mając i mandat sobie dany od j.w. jm. pana wojewody kijowskiego⁴⁷¹ na sejm, ważył się in contemptum et convulsionem poenae publicae et decretorum comitialium nie tylko adire locum publicum, ale też nadto assumere officium marszałci in conventionem particulari palatinatus Belzensis, nadto formare artykuły na sejm przeciwko Trybunałowi świątobliwemu, którego powaga sacrosancte zawsze observari zwykła od każdego et illaesa zostawać powinna. Nadto subordinare pewne osoby, aby przeciwko temuż Trybunałowi mówili, skarżyli i na artykuły pozwalali, co jak sejmowi, tak i Trybunałowi praeiudiciosum być musi, o co iterum atque iterum protestatur, offerendo suum principalem in quovis foro iure activum et poenam publicam vindicaturum velle.

5. *Reprotestacja Jana Myszkowskiego podkomorzego bełskiego w imieniu obywateli województwa bełskiego – Grabowiec, 13 sierpnia 1668 r.*

Rp. *AP Lublin, 10 Ks. gr. grabowieckie 91, s. 1253-1255 – oblata; do grodu grabowieckiego wniesiono w dniu 13 sierpnia 1668 r. [feria 2 ante festum Assumptionis in Coelum Gloriosissimae Virginis Mariae proxima a. D. 1668].*

Ad officium et acta praesentia castrensia capitanealia Grabovecensia personaliter veniens Mag. Joannes in Mirów Myszkowski succamerarius Belzensis, Tyszovecensis capitaneus, rothmagister S.R.M. suo et totius nobilitatis palatinatus Belzensis nomine postquam sibi innotuit de protestatione [1254] quadam laesiva incontinentis instructionis conventus particularis palatinatus Belzensis ab universa nobilitate nuntiis pro comitiis Regni generalibus ordinatae et ad acta castrensia Belzensia porrectae, per quendam Nob. Joannem Korabiowski iustu et mandato Mag. Aleksandri Stanisłai Bełżecki palatini Podoliae, Belzensis capitanei facta et ex eisdem actis aut sententiae extradita illi eo solennem protestationem in et contra eandem Mag. Bełżecki palatinum Podoliae et Gen. Adrianum Stanislaum Domański notarium praesentis castrensia Belzensis protestationis peractae cussorem et susceptorem fecit in eo.

Quia ipsi in personis suis multis criminibus notati et condemnationibus gravibus in negotiis innodati excipientes eosdemque reatus suos in personas immunes retorquere intendentes, contra omnem bonorum civium Patriae rectitudinem et ipsius aequitatis stateram protestationem quandum laesivam contra Gen. Albertum Aloysium Zieleński directorem conventus palatinatus Belzensis ab universa nobilitate, nemine contradicente electum, nulla in congressu nobilitatis tam per Mag. palatinum Podoliae, quam per Gen. notarium autquopiam alio nobilium illata protestatione et contradictione, sed privatum odium exarando, quasi ipse Gen. Zieleński articulos contra iudicata Tribunalitia formaret et inferre nobilitatem subordinaret (quod nunquam in rei veritate prout ipsa instructio testatur fuit) iniuriose per quendam Nob. Korabiowski cusserunt et connotarunt, atque [1255] in lucem ex actis per appendicem quondam in

⁴⁷¹ Michał Zygmunt Stanisławski wojewoda kijowski.

utilem laesivam immunitati totius palatinatus Belzensis derogantem bonum publicum subvertens publicae actui consultam extradiderunt. De cuius protestationis nullitate uti ex privato odio et mera ac temeraria nocendi adinventione factae et compilatae, praecavendo omnimodae totius nobilitatis palatinatus Belzensis et nuntiorum pro conventione Regni generali electorum indemnitati, iterum atque iterum protestatur.

61. Sejmik z limity na pospolitym ruszeniu pod Ślipczem, 24 sierpnia 1668 r.

1. *Laudum i suplement do instrukcji dla posłów na sejm – pod Ślipczem, 24 sierpnia 1668 r.*

Rp. *AP Lublin, 10 Ks. gr. grabowieckie 91, s. 1280-1284 – oblata; w grodzie grabowieckim oblatował Nob. Wojciech Rychlewski w imieniu marszałka sejmiku w dniu 31 sierpnia 1668 r. [feria 6 post festum Decolationis Sancti Joanni Baptistae proxima a. D. 1668].*

My rady, dygnitarze i wszystko rycerstwo województwa bełskiego, którzyśmy się ex vi laudi województwa naszego na sejmiku przedsejmowym blisko przeszłym, communi omnium assensu namówionego, pod Ślipcze⁴⁷² pro die 24 praesentis zgromadzili, stosując się do tego pomienionego laudum, którym zjazdowi terażniejszemu i konsultacyjom naszym dalszym miejsce oznaczone było, naprzód w. jm. pana Jana na Mirowie Myszkowskiego podkomorzego bełskiego, tyszowieckiego etc. starostę, komisarza i pułkownika naszego, za marszałka i dyrektora koła terażniejszego uprosiliśmy, któremu żeby in supplementum instrukcyjnej naszej na sejm, dnia dzisiejszego, daj Boże szczęśliwie, zaczynający się, ichm. panom posłom naszym danej, te niżej wyrażone punkta z podpisem ręki swojej do rąk ichm. panów posłów jako najprędzej posłał, zleciliśmy.

Pierwszy punkt ex quo w kole jest derogatum auctoritati całego województwa przez protestacyją j.w. jm. pana Stanisława Aleksandra z Bełzca Bełżeckiego wojewody podolskiego, starosty bełskiego imieniem uczynioną, którą gród bełski przy protestacyjej [1281] jm. pana Adriana Domańskiego, jako pisarza tamecznego grodzkiego bełskiego, inconsiderate, na samą instancyją jm. pana wojewody podolskiego, a starosty swojego, w wielu natenczas innodacyjach prawnych zostającego, przeciwko jm. panu Wojciechowi Zielińskiemu wojskiemu ziemie buskiej i dyrektorowi blisko przeszłego sejmiku naszego, nemine contradicente obranemu, przyjął i do instrukcyjnej naszej in continenti nullo merito przypisał ją, instancyjej tylko et privato odio jm. pana starosty swego, przeciwko pomienionemu jm. panu wojskiemu buskiemu, aniżeli słuszności i prawu, akomodując się i eo ipso ausu consilia publiczne tamując. Tedy aby takowy postępek

⁴⁷² Ślipcze, wieś w pow. horodelskim (ob. w pow. hrubieszowskim, woj. lubelskim).

jm. pana pisarza grodzkiego bełskiego i urzędu jm., jako *privatis odiis publica consilia* mieszającego, *per interpositionem poenarum* w prawie opisanych był hamowany, *praesenti laudo ichm.* panom posłom zlecamy. A pomienionego jm. pana wojewody podolskiego jako *primi motoris* tej niesłusznej, z którą się na sejmiku przeszłym przez żadnego przeciwko jm. panu wojskiemu buskiemu nie odezwał, *kontradikcyje*, aby ta inserowana do ksiąg protestacyja żadnej wagi nie miała, ani prywatami *swemi publica consilia* nie tamowała, i owszem, *iniungimus to ichm.* panom posłom *serio*, aby jm. pan wojewoda podolski, jako *innodatus decreti tribunalitio* od jm. pana Franciszka Sulimowskiego, obywatela województwa naszego, ani *ad vota senatoria*, ani do żadnych konsultacyi publicznych przypuszczony nie był [1282] pierwej, póki *publicam poenam* sobie dekretem trybunalskim nakazaną, to jest siedzenia więzy grabowieckiej *in fundo pro debito*, że szlachcica sobie równego więził, *non continebit*. W czym aby *desiderio* całego województwa *satisfactum* było, *fides, honor et conscientia ichm.* panów posłów *obstringitur*.

Co się tknie dalszej kontynuacyje *zjazdu* naszego *teraźniejszego* i obozowania, ponieważ za przywołaniem w Trybunale województwa naszego wielką musieliby mieć *ichm.* panowie bracia nasi, którzy sprawy na województwie mają, *dystrykcyje*, gdyby i tu obozować, i tam w Trybunale spraw swoich *atentować* mieli, *zjazd* tedy ten nasz do sejmiku blisko przyszłego *electionis deputata* na blisko przyszły Trybunał *solwujemy*, *hoc praecauto* i słowem *cnotliwym* to sobie przyrzekamy, że w tejsze gotowości, jakośmy się teraz *zjachali* byli, i na sejmik pomieniony *zjedziemy* się. A *interea* w domach *zostawać* będziemy, dając to w moc w. jm. panu podkomorzemu bełskiemu, komisarzowi, pułkownikowi i dyrektorowi naszemu koła *teraźniejszego*, *in quantum* by proponowana na sejmiku blisko przeszłym *abdicandi Regno* w najjaśniejszym Królu *p.n.m.* nie miała *mutari intentia*, aby *ichm.* za daniem znać sobie od *ichm.* panów posłów naszych z Warszawy, si *necessitas postulaverit*, przez uniwersał swój *konwokował nobilitatem*. A my *eadem fide, honore et conscientia*, którzyśmy sobie dotąd byli *obstricti*, *stawić* się na czas i miejsce w uniwersale jm. pana *naznaczone* *obowiązani* będziemy.

A *ktokolwiek* lubo teraz, [1283] *per temerarium contemptum* uchwalonego *unanimi voce* *zjazdu* *teraźniejszego*, na blisko przeszłym sejmiku w domu *zostając* i żadnej *legalitatem* nie mając, na to tu miejsce nie *stawił* się, lubo by też i po tym *eadem temeritate ductus* na *obowiązaną* *podczciwość* swoją *respektu* nie miał, *poenis eodem laudis conscriptis subiacere* ma. Do którego *stosując* się, *zgoła* *takowemu* *żadnemu paritatem fidei et honoris agnoscere* nie będziemy *powinni*. *Legalitatem* jednak *salvam* *każdemu* *ostrzegając*, którą *każdy absens* na *najpierwszym zjeździe* naszym *deducere* *powinien* *będzie*.

Negotium *wybierania retent* województwu przez jm. pana Jana Izdebskiego *pisarza ziemskiego buskiego*, a *poborce* *przeszłego*, do sejmiku *electionis deputata* województwa naszego *odkładamy*. Gdzie *sposób dalszy* *wyciągania* tych *retent* ma być *namówiony* *et persona idonea* do *odszukania* tych *retent* *powinna* być *obrana*. A *żebyśmy* *najwyższemu Bogu* i *Matce Jego* *przenajświętszej* przy *teraźniejszym zjeździe* naszym *jakąkolwiek* *wyświadczyli* *uniżoności* *naszej* i *pokutnego serca* *notę*, na *ozdobę* *kościółła rubieszowskiego oo. dominikanów* *tamecznych* *złp 200* z *czopowego* województwa

naszego, które przy jm. panu sędzim ziemskim bełskim⁴⁷³ zostaje, do rąk jm. księdza przeora rubieszowskiego⁴⁷⁴ ordynujemy.

Co aby wszystko wagę skuteczniejszą miało, tegoż w. jm. pana podkomorzego bełskiego, jako dyrektora koła naszego, aby tę naszą powszechną uchwałę ręką swoją podpisawszy, do akt grodzkich grabowieckich⁴⁷⁵ [1284] per oblatam podał, uprosiliśmy. Drugi taki reskrypt aby przy sobie jm. pan podkomorzy zostawił. Na co dla lepszej wagi i pewności rękoma swemi podpisujemy.

Jan Myszkowski na Mirowie podkomorzy bełski, tyszowiecki starosta, chorągwie województwa bełskiego pułkownik, rotmistrz J.K.M., marszałek natenczas koła rycerskiego imieniem wszystkich ichm.

62. Sejmik deputacki w Bełzie, 10 września 1668 r.

‡ 1. *Atestacja sejmiku dla deputata na Trybunał – Bełż, 10 września 1668 r.*

Rp. CDIAUL, Fond 1, opis 1, 258, s. 1299-1300 – oblata; w grodzie bełskim oblatował Nob. Michał Łomiński w imieniu Gen. Stanisława Wierzbickiego cześnika bełskiego w dniu 11 września 1668 r. [feria 3 post festum Nativitatis Beatissimae Virginis Mariae proxima a. D. 1668].

My rady, dygnitarze, urzędnicy i wszystko rycerstwo województwa bełskiego, zjechawszy się na sejmik electionis deputata, na poniedziałek pierwszy po święcie Narodzenia Najświętszej Marii Panny, pro tempore solito do Bełża, obraliśmy sine omni contradictione deputata na Trybunał Główny Koronny, jm. pana Stanisława Wierzbickiego cześnika województwa bełskiego. Na co to publicum dajemy jm. panu cześnikowi testimonium, które jm. panu marszałkowi koła naszego podpisać zleciliśmy. Działo się w Bełzie, die 10 septembris a. D. 1668.

Jan Kazimierz Brodecki jasielski starosta, dyrektor koła rycerskiego województwa bełskiego

⁴⁷³ Piotr Stoiński sędzia ziemski bełski.

⁴⁷⁴ Być może Andrzej Niewiarowski przeor dominikanów hrubieszowskich.

⁴⁷⁵ Zapewne decyzja o oblatowaniu laudum w grodzie grabowieckim, a nie bełskim, wynikała z jego treści, gdzie domagano się wykonania wyroku wieży na Stanisławie Bełzeckim wojewodzie podolskim, staroście bełskim. Z tego też powodu polecono marszałkowi sejmiku sporządzić drugi egzemplarz laudum i zachować go dla siebie i można przypuszczać, że oryginalny dokument podpisany był – netypowo dla województwa bełskiego – przez wszystkich uczestników sejmiku.

2. *Laudum sejmiku deputackiego województwa bełskiego w Bełzie, 10 września 1668 r.*

Rp. CDIAUL, *Fond 1, opis 1*, 258, s. 1300-1304 – oblatą; w grodzie bełskim oblatował marszałek sejmiku w dniu 11 września 1668 r. [feria 3 post festum Nativitatis Beatissimae Virginis Mariae proxima a. D. 1668].

LSB 1572-1668, s. 491-495.

My rady, dygnitarze, urzędnicy i wszystko rycerstwo województwa bełskiego na sejmik electionis deputata na przyszyły Trybunał Koronny pro tempore et loco solito do Bełza zjachawszy się, unanimiter ad hoc munus obeundum jm. pana Stanisława Wierzbickiego cześnika bełskiego obrawszy, takową necessariis województwa naszego obradę czynimy.

A naprzód, stosując się do laudum przedsejmowego, in anno praesenti postanowionego, feria 6 in crastino Sanctae Annae [23 lipca 1668] odprawionego, tudzież i do pośledniejszego pod Ślipczem⁴⁷⁶ 24 augusti także unanimiter spisane, continuationem pospolitego ruszenia in casu urgens necessitatis pozwalamy, dając to iterato w moc w. jm. pana podkomorzego naszego bełskiego⁴⁷⁷, aby za wiadomością ichm. panów posłów naszych, jeżeli res exposcet, wspólnie jednak z inszemi wszystkimi województwy jm. nobilitatem konwokował, a my to praestare powinni będziemy, czymś się in anterioribus laudis obowiążali.

Podymnego pięciorga także egzakcją jm. panu poborcy naszemu na zapłatę chorągwiom do województwa naznaczonym kontynuować zlecamy. A że jm. pan Mikołaj Jabłoński komornik graniczny bełski według laudum pierwszego dawszy tysiąc zł in commodum et urgentem necessitatem województwa naszego, deklaracją od nas otrzymał administracyjej czopowego w województwie naszym, tedy tę jm. administracyję praesenti stwierdzamy laudo, eo contractu et conditione, jako się w tym pierwszym laudum opisało, hoc adiecto, iż swój tysiąc zł in fidei województwa dany wybrawszy, [by] potem jm. panu podkomorzemu naszemu i komisarzowi [1302] względem prac i kosztów jm., in hoc munere obeundo spendowanych, zł 3 tys. iuxta possibilitatem wypłacał. Residuitatem zaś przed wyjściem roku, który się kończyć będzie o święcie Jadwigi św. w roku 1669 za asygnacyjami województwa wszystkiego wydawać powinien będzie, tak, żeby suma 6 tys. zupełna wystarczała. Urzędu zaś tego komisarzkiego funkcją aby tenże w. jm. pan podkomorzy bełski kontynuował na dalszy czas, unanimiter uprosiliśmy.

Chcąc wyświadczyć pobożność chrześcijańskiej indicia kościołowi oo. Dominikanów hrubieszowskich, przez ogień niedawno zrujnowanemu, in vim elemosinae zł 200 naznaczamy, które jm. pan sędzia ziemski bełski⁴⁷⁸, jako administrator czopowego anni 1668, za wydaniem asygnacyjej jm. pana dyrektora terażniejszego naszego, pomienionym oo. dominikanom wydać jako najprędzej powinien będzie, a to z tego tysiąca zł,

⁴⁷⁶ Ślipcze, wieś w pow. horodelskim (ob. w pow. hrubieszowskim, woj. lubelskim).

⁴⁷⁷ Jan Aleksander Myszkowski podkomorzy bełski.

⁴⁷⁸ Piotr Stoiński sędzia ziemski bełski.

k który przy jm. z prowentu tegoż czopowego zostaje. Residuitatem zaś za dalszą dyspozycją i wolą województwa całego oddać powinien będzie.

A że jm. pan Stefan Rogowski, rotmistrz piechoty łanowej województwa naszego, odesłany a iudicio militari do województwa naszego dla zeznania alternaty prowadzenia piechoty tejże łanowej, z jm. panem rotmistrzem teraźniejszym województwa lubelskiego, zaczyn ten rok, jako już in opere bellico będący, tenże jm. pan Rogowski munus suum aby kontynuował, w przyszłym zaś roku jm. panu rotmistrzowi województwa lubelskiego [1303] aby tego urzędu cedował, tak, żeby na trzeci rok, da pan Bóg, znowu jm. alternata doszła, naznaczamy, et sic per consequens.

Kwit jm. panu Janowi Sokolnickiemu pisarzowi ziemskiemu bełskiemu, z administracyjej czopowego, które miał w dyspozycyjej swojej anno 1666 z satysfakcyjej prowentu tego jm. panu marszałkowi naszemu wydać nomine publico zleciliśmy.

Retenta z delat jm. pana [Jana] Izdebskiego do rąk naszych oddane, aby jm. pan Mikołaj Jemiłowski cum executione iuridica, etiam admota manu forti od retentorów wybierał, uprosiliśmy, z których in vim gratitudinis jm. panu Janowi Ostrowskiemu, mając respekt na zasługi jego i stratę synów kilkunastu na usłudze R.P., 100 zł dać pozwalamy.

Za instancją jm. pana Samuela Raczkowskiego mieć to chcemy, iż ponieważ po razów kilka w województwie naszym uchwalone podatki wedle rejestru jm. pana [Jana] Lipskiego anni 1618, gdzie z Rudy Szczytkowskiej⁴⁷⁹, która antiquitus była, a teraz całę desolata jest, a on całę podatki z niej odbywał, tedy vigore laudi praesentis, żaden na tej się wodzie Rudy budować nie może, aż pierwej jm. panu Raczkowskiemu zł 600 podatków, które on za wiadomością naszą na różne podatki za kwitami panów poborców wydał, oddane i wypłacone będą, a interim, póki się Ruda na tej wodzie nie zbuduje, jakośmy przeszłym laudum, tak i teraźniejszym, od wszelakiego podatku od tej wody jm. pana Raczkowskiego uwalniamy.

Co wszystko, aby jm. pan Jan Kazimierz Brodecki starosta jasielski, dyrektor koła naszego teraźniejszego konotowawszy i dla lepszej wiary i pewności ręką [1304] swoją podpisawszy, do akt grodzkich bełskich podał, unanimiter uprosiliśmy. Działo się na miejscu zwyczajnym w kościele oo. Dominikanów bełskich, dnia 10 miesiąca września r. P. 1668.

Jan Kazimierz Brodecki jasielski starosta, dyrektor koła rycerskiego województwa bełskiego m.p.

⁴⁷⁹ Ruda Szczytkowska (Ruda Szczytkowska), wieś w pow. bełskim (ob. przysiółek przy wsi Szczytków w pow. lubaczowskim, woj. podkarpackim).

3. *Protestacja przeciwko ważności sejmiku deputackiego – Belż, 10 września 1668 r.*

Rp. CDIAUL, *Fond 1, opis 1, 258, s. 1285 – oblata; w grodzie belskim wniesiono w dniu 10 września 1668 r. [feria 2 post festum Nativitatis Beatissimae Virginis Mariae proxima a. D. 1668].*

LSB 1572-1668, s. 495.

Ad officium actaque praesentia castrensia capitanealia Belzensia personaliter venientes Gen. Andreas Orzeszko in Rogów Czarnołoski vexillifer Grabovecensis, Constantinus Modryński in Peresławicze et Dobromirzyce haeres, venator Czernihoviensis, Marcus Stoiński tribunus Lubaczoviensis vicecapitaneus, Basilicus Dyakowski notarius, officiales castrenses Grabovecensis, Franciscus in Koniuchy et Casimirus in Horyszów Micowsky fratres germani, Daniel Baliński, suo et aliorum nomine, solennem protestationem de nullitate actus totius conventus particularis palatinatus Belzensis electionis deputati die hodierna in actu contenta fecerunt in eo, quia ipsi inhaerendo legibus Regni et in passu iuxta statutum unionis terrae Belzensis et districtus ipsius Grabovecensis, more et consuetudine ordinatum sancitis suffragia sua pro electione deputati secundum ordinem dignitatorum proferre et personae eligendae tribuere parati erant. Verum quoniam Gen. Georgius Piwo vexillifer Buscensis, ordine districtum turbato, Gen. vexilliferum Grabovecensem protestantem, antiquo ordine praeminentionem protrusit et vocem liberam ademit et denegavit. Ideo praecavendo indemnitati districtus Grabovecensis et voci liberae de nullitate actus iterum atque iterum protestantur.

4. *Reprotestacja obywateli województwa belskiego w sprawie ważności sejmiku deputackiego – Belż, 11 września 1668 r.*

Rp. CDIAUL, *Fond 1, opis 1, 258, s. 1297-1298 – oblata; w grodzie belskim wniesiono w dniu 11 września 1668 r. [feria 3 post festum Nativitatis Beatissimae Virginis Mariae proxima a. D. 1668].*

LSB 1572-1668, s. 495.

Ad officium actaque praesentia castrensia capitanealia Belzensia personaliter [1298] venientes Gen. Albertus Tomisławski pocillator Belzensis, Andreas Moszyński tribunus Horodlensis, Stephanus in Rogów Rogowski rothmagister S.R.M., Casimirus in Koniuchy Iłowiecki, Casimirus in Horyszów Horyszowski, Stanislaus Wierzbicki, Samuel Stempkowski, Petrus Turkowiecki, Stanislaus Zarzycki, terrigenae palatinatus Belzensis et incolae districtus Grabovecensis, hanc suo et aliorum coincolorum districtus eiusdem Grabovecensis facerunt in eo protestationem contra Gen. Andream Czarnołoski vexilliferum Grabovecensem, Constantinum Modryński venatorem Czernihoviensem, Marcum Stoiński vicecapitaneum, Basilium Dyakowski notarium, officiales castris Grabovecensis, Franciscum et Casimirum Micowskie fratres inter se germanos, tum et Daniele Baliński, quia ipsi, non rogati nec requisiti a se manifestantibus,

nomine incolarum districtus eiusdem Grabovecensis, quandum et iuri et legi minime consonam, actis officii praesentis ingrossari facerunt die hesterna protestationem. Cum vero et manifestantes existentes incolae districtus praenotati tueantur omnimode praecedentiam districtus sui post districtum Belzense, generosumque vexilliferum Grabovecensem semper post Belzensem locum capessere velint, nec dissonos hac in re animos omniumque totiusque pallatinatus Belzensis terrigenarum experiantur, ideo de nullitate eiusdem protestationis, uti per paucos et nonnullos in districtu Grabovecensi impossessionatos, quibusdam privatis respectibus sub pallio publicae immunitatis districtus sui manifestantium inductos et temerarie, non expectata distributione vorum, quae iuxta debitum ordinem per Gen. mareschalcum totius conventus, prout omnibus sic et Gen. vexillifero Grabovecensi concederat, frivoleque recedentes se protestantibus insciis et minime ad id consentientibus factae validitateque omnimoda eiusdem conventus, uti in legitimo termino cum omni observantia legum et iurium solennitatem celebrati, iterum atque iterum protestantur.

5. *Reprotestacja Jerzego Piwo chorążego buskiego w sprawie ważności sejmiku deputackiego – Belz, 11 września 1668 r.*

Rp. CDIAUL, *Fond 1, Opis 1, 258, s. 1298-1299 – oblata; w grodzie belskim wniesiono w dniu 11 września 1668 r.* [feria 3 post festum Nativitati Beatissimae Virginis Mariae proxima a. D. 1668].

LSB 1572-1668, s. 495.

Ad officium actaque praesentia castrensia capitenealia Belzensia personaliter veniens Gen. Georgius do Opulsko Piwo vexillifer terrae Buscensis, solenniter eidem officio praesenti protestatus est in et contra Gen. Andream Orzeszko in Rogów Czarnołoski vexilliferum Grabovecensem idque in eo, quia ipse prout anteactis iteratis vicibus sub tempus consultationum et conventum particularium palatinatus praesentis Belzensis ita et die hesterna actum presentem, praecedente ^{a-a}sub tempus electionis^a iudicis deputati contra mentem et declarationem expressam constitutionis novellae in abrogationem praerogativae et praeminentiae vexilliferatus sui protestantis post vexilliferatum Belzensem ex declaratione et mente eiusdem constitutionis subsequentis, ausus est hanc potioritatem praeminentiae, privato suo quodam motu inturbare et sibi nulliter et indebite vindicare, eaque occasione praetensionis suae in nullo fundamento constitutae, immo contra mentem et declarationem constitutionis vergente, conventum electionis iudicis ultimae instantiae perturbare, prout de facto praemissa omnia per ipsum facta sunt. Praecavendo itaque protestans praerogativae officii sui, viva voce omnium ordinum Regni circumscriptae, ulteriorique eo in passu confusioni consultum iri cupiens, ratione praemissorum iterum atque iterum protestatur, offerendo se cum dishonorem suum prout iuris ratio dictaverit vindicaturum velle.

^{a-a} fragment powtórzony dwukrotnie

63. Sejmik przedkonwokacyjny w Bełzie, 15 października 1668 r.

1. *Uniwersał Mikołaja Prażmowskiego arcybiskupa gnieźnieńskiego, prymasa ogłaszający bezkrólewie i zwołujący sejmik przedkonwokacyjny w Bełzie na dzień 15 października 1668 r. – Warszawa, 19 września 1668 r.*

Rp. CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 258, s. 1400 – oblata; w grodzie bełskim oblatowano w dniu 28 września 1668 r. [feria 6 pridie festi Sancti Michaeli Archangeli a. D. 1668]. *Uniwersału skierowanego do grodu bełskiego nie przepisano do ksiąg grodzkich, pozostawiając na niego puste miejsce.*

Druk: ASWPiK 1668-1675, s. 3-5.

2. *Konfederacja województwa bełskiego zawiązana na sejmiku przedkonwokacyjnym w Bełzie, 15 października 1668 r.*

Rp. CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 258, s. 1468-1476 – oblata; w grodzie bełskim oblatowano w dniu 19 października 1668 r. [feria 6 in crastino festi Sancti Lucae Evangelistae a. D. 1668]. *LSB 1572-1668, s. 497.*

My rady, dygnitarze, urzędnicy i wszystko rycerstwo województwa bełskiego na sejmik za uniwersałem [1469] j.w. jm. księdza arcybiskupa gnieźnieńskiego, prymasa Regni po abdykacji K.J.M. Jana Kazimierza pod interregnum pro die 15 octobris do Bełza zgromadzeni.

Zostając przez abdykacją pomienionego K.J.M. osieroceni, a chcąc przykładem przodków naszych pokój pospolity między sobą zatrzymać, takową, dominum exercitum Pana Boga wszechmogącego biorąc na pomoc, obopólnie wiążemy się konfederacją.

Naprzód, wszystkie dissensiones między sobą umarzając, w zgodzie braterskiej żyć i zostawać przez ten czas wszystek interregni aż do koronacyjej przyszlęgo, da Bóg, Pana i na potym obiecujemy, żadnego rozerwania, dysmembracyjej przez ten wszystek czas, a mianowicie durante electione, nie czyniąc, pokój pospolity dawnemi konfederacyjami, kapturami, związkami stwierdzony między sobą trzymać i w całej R.P. promować przyrzekamy, przy prawach, wolnościach, swobodach naszych, a mianowicie in cardinali lege wolnej elekcyjej naszej do gardł stawać powinniśmy. A kto by mimo wolną elekcyją bądź indigena, bądź externus, chciał nam albo illicitis mediis na państwo kogo wsadzać, albo forytować, przeciwko takiemu każdemu omnes consurgemus in eius destructionem.

A lubo pospolite ruszenie generalne będzie w mocy tych, którym to z przyszlęj, da Bóg, konwokacyjej w ręce będzie dano, ad subitos jednak casus w województwie

naszym dajemy tę władzę ichm. panom sędziom kapturowym, aby nas przez uniwersał swój tam, gdzie *necessitas exiget*, kupili. Na którym wszyscy pod tymiż chorągwi-ami i rotmistrzami, których na przeszłym sejmiku obranych mamy, stawać in armis sub poenis de expeditione bellica sancitis in iudicio eodem repetendis powinni będą. A którzy ichm. mając tu posesyje swoje, w inszych województwach rezydują, tedy to przez pocztę odprawić będą [1470] mogli.

Obmyślając zaś wszelakie dobro i stateczne województwu naszemu bezpieczeństwo, i aby jak najprędzej ukrzywdzonych sprawiedliwość dochodziła, a swawola karanie swoje tym prędsze odnosiła, takeśmy postanowienie, przychylając się do starodawnych praw kapturowych, konfederacyi, zwyczajów wszelakich i konstytucyi na wszelaką swawolę domową przez przodki nasze postanowionych i one wszystkie et rygorem ich, a mianowicie anni 1573, 1587, 1632, 1648 reasumując in toto et in parte, uczynili. Ponieważ każdej R.P. fundamentem są prawa i egzekucyje ich, na czym obojgu firmiter stoją państwa, tedy my, przy dawnych stojąc prawach, pod wiarą i poczeiwością naszą obiecujemy i spółnie sobie ślubujemy według związków przodków naszych, onych cale dotrzymać, na co sądy kapturowe według prawa uchwalamy.

Do których to sądów obraliśmy z koła naszego rycerskiego deputatów. ^aNaprzód^a w. jm. pana Jana Aleksandra na Mirowie Myszkowskiego podkomorzego województwa naszego i komisarza, starostę tyszowieckiego, ichm. panów Mikołaja Dramińskiego chorążego horodelskiego, Piotra Stoińskiego sędziego, Jerzego Radeckiego podsędka ziemskich bełskich, Stanisława Wierzbickiego cześnika bełskiego, Andrzeja Moszyńskiego horodelskiego, Wojciecha Alojzego Zielińskiego buskiego wojskich, Krzysztofa Brzozowskiego podczaszego, Konstantego Modryńskiego łowczego czernihowskich, Samuela na Tuczapach Łaszczu, Wiktoryna Stadnickiego, Kaspra Trembińskiego, [1471] a za pisarza do tych sądów do pisania dekretów naznaczamy jm. pana Jana Sokolnickiego pisarza ziemskiego bełskiego. Którzy to ichm. wyżej mianowani, zjachawszy się na dzień 29 miesiąca oktobra anni praesentis, zacząć i odprawować te sądy mają na miejscu zwyczajnym w ratuszu, absentia unius, duorum, trium, ad summum quatuor non obstante.

A iż ad nova iudicia zawsze nowe juramenta bywają, tedy i do tych niniejszych kapturowych sądów te wszystkie na to obrane sędzie, tak tych, którzy by byli in quovis officio Reipublicae et dignitate przysięgli, jako też i privatas personas, którzy do nich przysądzeni są, obowiązujemy nową przysięgą, która ma być secundum formam iuramenti iudicum tribunalitiorum Regni. A przysiąc mają in instanti a prima sessione, także i jm. pan pisarz ziemski super secreta iudicii non revelanda. Securitatem iudiciorum et iudicum i tych wszystkich, którzy na te sądy pojadą i z nich odjeżdżać mają, także valorem iudicatorum, wedle formy securitatis et valoris iudiciorum generalium Tribunalis Regni Lublinensis postanawiamy.

Prawem popolitum jest to dobrze obwarowano, aby żaden krzywd swoich privata autoritate nie dochodził, tylko lege publica, tedy ktokolwiek pod ten czas interregni swawoleństwa, gwałty et id genus iniurias, których cognitio ex praescripto iuris publici tak sejmom, jako i Trybunałom, i sądom grodzkim należy, jako to w konfederacyjach wyżej mianowanych wyrażono, także expulsiones violentas personis quibusvis z dóbr czynił i quovis modo securitatem publicam targał, tudzież et omnes causae facti są-

dowi kapturowemu z każdym pomienionych okazyi [1472] motorem podlegać mają, z tym dokładem, aby tylko te excessa, które by sub tempus interregni a die abdicationis K.J.M. usque ad coronationem, da Bóg, szczęśliwie obranego Pana stały się, przed sądem kapturowym sądzone były.

Pozwy zaś na te sądy mają być wydawane pod tytułem takim: „Nos iudices palatinatus Belzensis vigore confoederationis in conventu particulari Belzensi constituti”, a to na membranie ziemskim. Positia zaś pozwu duabus septimanis uprzedzać ma termin, oprócz na pierwszą sesyją, [gdy] tygodniowa positia ma mieć swój walor.

Proces zaś w tych sprawach wszystkich, także i executio iudiciorum według konfederacyjej i kapturów dawnych, wyżej mianowanych, in volumine legum będących, zachowany być ma. Causae zaś semicriminales i insze, które satisfactione tolli mogą, poena bannitionis perpetuae determinować się mają, a executio takich banicyjej, zwłaszcza super impossessionatis per detentionem banniti in turri ad satisfactionem partii pro negotio principali et re iudicata być ma.

Temuż sądowi należeć będą causae fisci w województwie naszym o podatki dawne, tak na sejmach warszawskich, jako i laudis publicis uchwalone, solito processu, tak poborcom i dzierżawcom czopowego cum retentoribus, quam et iniuriatis cum exactoribus. Także ad instantiam instigatoris iudicii et fisci egzaktorom przeszłym na tychże sądach naznaczamy sprawić się. Którym termin calculationis et extraditionis reszty przy ichm. zostającej, praefigimus na pierwszej sesyjey causae exemptionis według prawa przed tymże sądem forum mieć i determinacyją brać powinno. Także ratione [1473] inique exacti thelonei sub tempus interregni cum depactatoribus ex registro fisci naznaczamy. Więc i o chłopów wykoczowanie i pod interregnum zbiegłego niewydanie sprawić się w tymże sądzie każdy powinien.

A iż egzekucya contra iuri communi rebelles jest prawem pospolitym przez pospolite ruszenie opisana, tedy to specialiter warujemy, iż gdyby z nas który w ziemi albo powiecie, gdzie egzekucya odprawowana będzie, natenczas osobą swą nie był praesens, kiedy innotescencyja wynijdzie, uchodząc rigorem iuris i damna in legibus descripta, na miejsce swoją osobę szlachecką, do tej egzekucyje sposobną, posłać takowy powinien będzie. A kto by to postanowienie nasze infringere chciał, albo iurevicto patrocinari i onemu auxilio i patrocinio być, tedy takimże poenis, jako i jego principalis sądowi temu kapturowemu podlegać ma i gdyby był przy egzekucyje circa iurevictum kto zabity albo zraniony, albo szkoda jaka na majątności i dobrach stała się, o to żaden nie ma być trudniony. A jeśliby do prędszej iurevictorum egzekucyje i do łapania ich, i uskramiania wszelakiej swejwoli, która by się w mieście jakim działa, sędziowie kapturowi egzekucyją czyniący auxilia z miast potrzebowali, to im one praestare powinni i gdyby refractarii byli, podlegać o to kapturowemu sądowi powinni.

A co się tkanie spraw cum personis spiritualibus, jeżeliby się jakie ex reatu sług poddanych ich do sądenia trafiły kapturowego, tedy respectu bonorum et possessionum sprawować się powinni. Cum personis zaś spiritualibus ratione iniuriarum od nich samych vel iussu ipsorum perpetratarum [1474] na konwokacyją przyszłą dla zniesienia się cum ordinibus Regni ichm. panom posłom naszym zleciliśmy.

Miasto Busk, jako przez inkursyje nieprzyjaciela koronnego spalone i obozami wojsk koronnych, także stanowiskami częstemi, spustoszone, pomienione miasto,

także i wioski, albo tylko uroczyska, gdzie wsi były, do starostwa buskiego należące, to jest Karanie⁴⁸⁰, Grabowa⁴⁸¹, Humniszcze⁴⁸², reasumując artykuł sejmiku naszego pierwszego na sejm przed abdykacją K.J.M. uchwalony, od wszelakich podatków do lat czterech uwalniamy.

Którą konfederacją naszą dotrzymać i przy niej stawać fide, honore et conscientiis nostris, nad który obowiązek żaden większy być nie może, wspólnie obligujemy się i oneż w. jm. panu podkomorzemu i marszałkowi koła naszego nomine publico nas wszystkich podpisaną do akt grodzkich podać zleciliśmy. Działo się w Bełzie, in loco consultationum solito anno et die quo supra.

Praesentibus Ill., Mag. ac Gen. [1] Aleksandro Stanislao a Bełzec Bełzecki palatino Podoliae, Belzensi etc. capitaneo, [2] Feliciano a Potok in Podhajce Potocki subdapi-fero Regni, Crasnostaviensi, Sokaliensi, Robczycensi etc. capitaneo, [3] Joanne a Lipie Lipski vexillifero Belzensi, [4] Nicolao Dramiński vexillifero Horodlensi, [5] Georgio do Opulsko Piwo vexillifero Buscensi, [6] Petro Stoiński iudice, [7] Georgio Radecki subiudice, [8] Joanne Sokolnicki notario terrestribus Belzensibus, [9] Stanislao Wierzbicki pincerna Belzensis, [10] Joanne Chmiel venatore, [11] Luca Syrny gladi-fero Belzensibus, [12] Andrea Moszyński Horodlensi, [13] Alberto Zieliński Buscensi tribunis, [14] Joanne Izdebski notario terrestri Buscensi, [15] Marco Stoiński tribuno Lubaczoviensi, vicecapitaneo castrensi Grabovecensi, [16] Adriano Stanislao Domański notario castrensi Belzensi, [17] Basylio Dyakowski Graboviecensi, [18] Joannes Rybiński Buscensi [1475] castrensi notarii, [19] Nicolao Jabłoński camerario graniciali, [20] Joanne Lesiecki, [21] Alberto Skawiński terrestribus cameralis Belzensibus, [22] Joanne Wilczkowski dapifero Kijoviensi, [23] Nicolao Radecki dapifero Żydaczovien-si, [24] Christophoro Brzozowski pocillatore, [25] Constantino Modryński venatore Czerniehowiensi, [26] Joanne Brodecki Jaslensi capitaneo, [27] Josepho Branicki, [28] Victorino Stadnicki, [29] Joanne Lipski, [30] Samuelo in Tuczapę Łaszcz, [31] Joanne Drużbicz, [32] Wespazjano Sienicki, [33] Aleksandro Gruszecki, [34] Venceslao Szornel, [35] Stanislao Ołtarzewski, [36] Samuele Lipski, [37] Sigismundo Głogowski, [38] Christophoro Dunin, [39] Boguslao in Łaszczów Domański, [40] Joanne Sawicki venatore Mielnicensi, [41] Gasparo Trembiński, [42] Olbrachto Siestrzewitowski, [43] Andrea Nagórski, [44] Alberto Wereszczyński, [45] Stanislao Podhorecki, [46] Francisco Sulimowski, [47] Michaela a Karnków Jankowski, [48] Joanne a Lipie Lipski vice-rothmagistro, [49] Stanislao et [50] Georgio Jabłońskich, [51] Paulo et [52] Bernardo Rudowskich, [53] Marco Nagórski, [54] Valentino Thoma Mireckie, [55] Francisco et [56] Nicolao Udryckie, [57] Marco Lesiecki, [58] Joanne Potępski, [59] Joanne Czar-nowski, [60] ^bJoanne Polanowski^b, [61] Alberto et [62] Marco Zaleskich, [63] Alberto Kadłubowski, [64] Joanne Włostowski, [65] Casimiro Micowski, [66] Venceslao Tele-żyński rotmagistro, [67] Stanislao Malczewski, [68] Joanne Ostrowski, [69] Gasparo Kochanowski, [70] Samuele, [71] Stephane et [72] Gabriele Stempkowskich, [73] Ca-simiro Iłowiecki, [74] Petro Grzymała, [75] Thoma Skrzetuski, [76] Aleksandro Brzo-

⁴⁸⁰ Karanie, dawna miejscowość w powiecie buskim, niezidentyfikowana, być może nie istnieje.

⁴⁸¹ Grabowa, wieś w pow. buskim (ob. Ірабoвa w rej. buskim, obw. lwowskim, Ukraina).

⁴⁸² Humniszcze (Humniska), wieś w pow. buskim (ob. w rej. złoczowskim, obw. lwowskim, Ukraina).

zowski, [77] Stanisław Zarzecki vicecapitaneo Tyszowecensi, [78] Paulo et [79] Georgio Borzęckich, [80] Aleksandro et [81] Basilio Łuszczowskich, [82] Joanne Rulikowski, [83] Georgio Bobowski vicepraefecto, [84] Joanne Jabłoński, [85] Stephano Bukowski, [86] Stanisław Kobylński, [87] Petro Turkowiecki, [88] Joanne [1476] Bogucki, [89] Petro Gutowski, [90] Sigismundo Postruski, [91] Stanisław Wnorowski, [92] Nicolao et [93] Thoma Jagiełłowicze, [94] Nicolao Jemiłowski, [95] Joanne Horochowski, [96] Hiacinto Szymanowski, [97] Georgio Trzcinański, [98] Venceslao a Brzezio Bąk Lanckoroński, [99] Alberto et [100] Ostaphio Kadłubickich, [101] Nicolao et [102] Simone Glińskich, [103] Joanne Chojecki, [104] Joanne Grabia Wolski, [105] ^bPrusinowski pincerna Zakroczymski, [106] Joanne et [107] Adamo Woronieckich^b, [108] Joanne Dusza Podorecki, [109] Francisco Rudnicki, [110] Stephano et [111] Hieronimo ac [112] Vladislao Żulińskich, [113] Joanne Jarząbkowski, [114] Martino Twardowski, [115] Martino in Podhajce Sokół [116] Casimiro Włostowski, [117] Aleksandro Łuczyski, [118] Christophero Serny, [119] Joanne Różycki, [120] Francisco Łaszcz Nieledewski, [121] Adamo in Łykoszyn Wydźga, [122] Joanne Humieniecki, [123] Aleksandro Romanowski, [124] Paulo Nagurka, [125] Stephano Brześciński, [126] Joanne Białobocki, [127] Andrea Dramiński, [128] Simone Gozdski, [129] Stanisław Słupski, [130] Andrea Kowalowski, [131] Michael Klepacki, [132] Stanisław Rosochacki, [133] Joanne Królikowski, [134] Achacio Szydłowski, [135] Joanne Siciński, [136] Swientosław Rusanowski, [137] Joanne Paszkowski, [138] Stephano Skomorowski et universa nobilitate palatinatus et districtum Belzensium, Joannes de Mirów Myszkowski succamerarius palatinatus Belzensis, capitaneus Tyszowecensis, commissarius eiusdem palatinatus, rothmagister totius Reipublicae, marschalculus protunc conventus particularis Belzensis.

^{a-a} słowo powtórzone dwukrotnie ^{b-b} fragment dopisany na dole strony

3. Instrukcja dana posłom na konwokację z sejmiku województwa bełskiego w Bełzie, 15 października 1668 r.

Rp. CDIAUL, *Fond 1, Opis 1*, 258, s. 1476-1487 – oblaty; w grodzie bełskim oblatował Nob. Jagiełłowicz w dniu 19 października 1668 r. [feria 6 in crastino festi Sancti Lucae Evangelistae a. D. 1668].

LSB 1572-1668, s. 505-507 i 597-603.

Instrukcja sejmiku województwa bełskiego sub tempus interregni po abdykacji J.K.M. za uniwersałem j.w. jm. księdza arcybiskupa gnieźnieńskiego, prymasa Regni⁴⁸³ w Bełzie dnia 15 septembris a. 1668 złożonego, ichm. panom posłom, w. jm. panu Szczęsnemu z Potoka Potockiemu podstolemu koronnemu, krasnostawskiemu, sokalskiemu, ropczyckiemu, etc. staroście, jm. panu Janowi Kazimierzowi z Brodek Brodeckiemu staroście jasielskiemu, jm. panu Józefowi z Branic Branickiemu, jm.

⁴⁸³ Mikołaj Prażmowski arcybiskup gnieźnieński, prymas.

panu Wespazjanowi z Bończe Sienickiemu na konwokacją generalną warszawską, die 5 novembris przypadającą, zgodnie obranym dana.

Te były vota et suspiria obywatelów województwa tego, aby w oczach naszych lugubre interregni nomen nie odprawowało swojej cathastrophem. Iż jednak dyspozycja supremi numinis, a przy tym immota, a żadnemi ani prośbami, ani oppositione spraw niewzruszona constantia J.K.M. Jana Kazimierza od abdykacyjej, inaudito per tot saecula w narodzie naszym exemplo, wzruszyć się ab hoc proposito nie dała, do której inviti przystępowaćemy non reluctando fatis musieli, życząc tedy teraz sobie obwieszczone przez j.w. jm. księdza prymasa interregnum, w terminach od przodków naszych już praktykowanych, in tuto postanowić zlecamy ichm. panom posłom naszym, aby na pierwszą zjachawszy się sesyją, [1478] naprzód podziękowali j.w. jm. primati za tę ^aczułość, którą około dobra pospolitego w złożeniu wczesnym more maiorum konwokacyjej i sejmików terazniejszych wyświadczyć raczył i aby in pari zelo conservandae libertatis postępować chciał, upraszać pilnie będą.

Któremu jm. księdzu prymasowi ad subitos casus pewne osoby, tak z senatu, jako i z izby poselskiej, przykładem przeszłych interregna ad consilium przydane być mają, bez których nie uzurpując sobie zwierzchności, żadnych negotia Reipublicae odprawować nie ma. Graviora jednak et statum Reipublicae animamque praesentis interregni concernentia do elekcyjej i decyzyjej wszystkich stanów zachowując.

Ubitym torem do przodków naszych postępując, którzy konfederacjami generalnemi pod interregna całość tej R.P., wolności jej et unionem animorum tanquam adamantino vinculo szczęśliwie zatrzymywali, wszelakiem dyssensyjom tam ex occasione dissidii in religione christiana, jako i z inszych okazyjej, zabiegali. Zlecamy ichm. panom posłom naszym, aby ante omnia konfederacyja generalna omnium ordinum et statuum Regni, in stylo et essentialibus przeszłym konfederacyjom non difformis, postanowiona była.

A iż na przeszłym sejmie abdicationis proponowana była od ichm. panów posłów i obywatelów województwa krakowskiego konfederacyja partykularna województwa ichm., na przeszłym sejmiku przedsejmowym zelo boni publico formowana, in quantum by zgoda wszystkich stanów, przyjąć tę konfederacyję in toto vel in parte była, tedy i nasi ichm. panowie posłowie ad communem consensum przystąpić będą mogli, eo adiecto, jeżeliby rota iuramenti miała ordinibus Regni complere [1479] et ad effectum deduci, aby wprzód ichm. panowie senatorowie, tak duchowni jako i świeccy, bono exemplo ordini equestri praeire chcieli.

Zaraz przy zaczęciu konfederacyjej deklarują ichm. panowie posłowie, aby więcej nad niedziel dwie odprawowana nie była, po których wyjściu na żadną prolongacyją pozwalać nie będą.

Upatrując, jakowe niebezpieczeństwa z odwłoki czasu przyszelej, da Pan Bóg, elekcyjej urósć by, strzeż Boże, mogły, serio instabunt ichm. panowie posłowie nasi, aby po skończeniu konwokacyjej, termin elekcyjej jako najprędzej, nie respektując na tempora brumae, przynajmniej in decembri anni praesentis złożony był. Której securitas i porządek według przeszłych kapturów i konfederacyjej namówionej na terazniejszym zjeździe ma być, cum interpositione poenarum na tych, którzy by armati, a zwłaszcza z cudzoziemskimi ludźmi, na nie przyjeżdżali.

Confirmatio pactorum przez posły ze wszystkimi pogranicznymi monarchiami i dynastiami, aby *authoritate conventus convocationis* ponowiona była, proponent ichm. panowie posłowie nasi.

Horret animus wspominać, quod mała perpressa miła Ojczyzna nasza ex praepostero ambitu niektórych postronnych dynastów, jako nie tylko *constans fama*, ale *luce meridiani* o książęciu de Conde⁴⁸⁴ *res ipsa testis*, którzy *vivente principe*, in *praeiudicium liberae et illibatae electionis nostrae* na tron królewski kazać się ważyli. Aby tedy takowi sub hac vacantis Regni periodo kandydatami [1480] być nie mogli i aby terażniejszą konfederacją ad ambitum takowym była via praecclusa, serio instabunt ichm. panowie posłowie nasi.

Securitas interna et externa aby quo meliori modo obradzona była, inibunt rationes cum universa Republica ichm. panowie posłowie nasi. Do czego jeżeliby potrzebna była aukcja wojska, wezmą to ichm. panowie posłowie do braci.

Także wydanie wici na pospolite ruszenie w mocy jm. księdza arcybiskupa gnieźnieńskiego i ichm. ad consillium deputowanych zostawać ma, sine tamen divisione belli.

Ażeby tym większa gotowość po wszystkich województwach i ziemiach była, okazowanie in armis wszystkim obywatelom cuiuscunque status, ordinis et praeminentiae, którzy do pospolitego ruszenia należą, na sejmikach relacyjnych sub poenis de expeditione bellica in iudicio capturali ad instantiam cuiusvis repetendis, naznaczone być ma.

Uchwalenie podatków, jeżeliby potrzebne widziała R.P., aby coequando województwa ad proportionem tariphae podymnego cum abiuratis 1661 i ludzi na województwa przez Komisją Lwowską naznaczonych, podatki składane i ludzie do płacy in eadem proportionem naznaczeni byli. Jednak modum et tempus contribuendi, jako i szafunek pieniędzy, ichm. panowie posłowie do braci wziąć mają.

A iż znajdują się takie województwa i ziemie, które non parcendo legi et ordinationi całej R.P. i przeszłej Komisyje Lwowskiej hucusque ludziom do siebie ordynowanym bene merita stipendia zatrzymują, inibunt [1481] rationem w tym punkcie ichm. panowie posłowie nasi cum utroque ordine, jakoby te województwa ad aequalitatem et satisfactionem stringi et compelli mogły, ponieważ te niepłatne chorągwie znaczną w tym krzywdę mają i ad obeunda munia militaria w ochocie tępieć muszą.

Ta była praecipua cura R.P., aby debitis stipendiis nie byli frustrati ci, którzy nie tylko fortunas, ale vitiam et sanguinem devoverunt ojczyźnie. W czym iż znaczne praeciudicium cierpią chorągwie zwinione na przeszłej Komisyje, na szczególnej assekuracyje ichm. panów komisarzów et in fide publica zasadzone mając krwawe zasługi swoje, którzy nihilominus i teraz pod inszemi chorągwiami mało nie wszyscy merent pro Republica, serio tedy promovebunt ichm. panowie posłowie nasi, aby medium wypłacenia długu tego i czas prędki był, przed inszymi długami R.P., na terażniejszej konwokacyje namówiony.

⁴⁸⁴ Ks. Ludwik de Bourbon-Condé, kandydat do tronu polskiego.

Także asygnacje tym, którzy w wojsku cudzoziemskim zasłużone mając stypendia, na klejnotach za asekuracją R.P. przestali, a dotąd nie są satisfacti, aby mogli być wypłacone, instabunt ichm. panowie posłowie.

Ponieważ przeszły jm. pan podskarbi koronny⁴⁸⁵ na ujęcie wojska cudzoziemskiego w sumie 360 000 zaciągnął dług in fidei suam, na co i ichm. panowie komisarze dali asekuracją jm., tedy eliberando fidei tak jm. pana podskarbiego koronnego, jako ichm. panów komisarzów, adinvenient modos ichm. panowie posłowie cum universa Republica wypłacenia [1482] tego długu. Na którą satysfakcją nie wprzód pozwalają mają ichm. panowie posłowie, aż wyżej mianowanym, zwinionym chorągwiom uiszczone będzie.

Lubo na fortecach pogranicznych, mianowicie Krakowie, Malborku, Elblągu, Kamieńcu i inszych genere wszystkich, iż sieła należy R.P., jako sub cura jm. pana hetmana koronnego, tak aby wszyscy komendanci bene possessionati et iurati byli, upomną się ichm. panowie posłowie.

Do rewizyj skarbu koronnego, także diplomatum in archivo Regni zostających, aby deputaci z senatu i izby poselskiej naznaczeni byli na przyszły, da Pan Bóg, elekcyjny termin, tak reponendorum inventariorum, jako i sprawienie się ichm. panom sukcesorom przeszłych podskarbi, jeśliby się jaki mankament znajdował się, naznaczony być ma.

Prowentami z dóbr ekonomicznych do stołów Królów, panów naszych, należącemi, które ad dispositionem jm. pana podskarbiego koronnego⁴⁸⁶ wedle prawa przyszły, aby nie według zdania swego, ale ex consilio publico niemi szafował, upomną się ichm. panowie posłowie.

Klejnoty R.P. i splendory domus Regiae, które K.J.M. Jan Kazimierz przy abdykacyi oddać do rąk jm. pana podskarbiego koronnego deklarował i odzyskanie onych jm. pan podskarbi publice asekurował, jeżeli są już w ręku jm. pana podskarbiego, dowiedzą się ichm. panowie posłowie. A in quantum by nieodzyskane, aby ante terminum electionis przywiódł to do skutku według submisyj swojej jm. pan podskarbi koronny. Których inwentarza upomną się ichm. panowie posłowie. [1483]

Na subsidium skarbu koronnego aby kupcy, tak indigenae, jak i externi, którzy się tu znajdować in Regio z towarami będą, także Żydzi in genere wszyscy, pewną kwotę extra ordinem na expensa interregni in tanta Reipublicae necessitate złożyli, aequum esse uznawa województwo nasze, co promować ichm. panowie posłowie nasi będą.

Uchodząc wszelakiej na przyszłej, da Pan Bóg, elekcyjnej dysmembracyi, carebunt confoederatione generali ichm. panowie posłowie, aby jm. książdz prymas Regni do nominacyi Pana nie przystępował, aż consensus eligendi zgodny praecedet.

Egzorbitancyje et excessus, które tak za panowania K.J.M. Jana Kazimierza, jako i antecesorów, Królów ichm. polskich stały się, a dotąd w ryzę swą nie wprawione, zwłaszcza co per ministros status gentis utriusque et per quemvis ordinem aut subsellia exorbitatum, za którymi aż funesta bella civilia nastąpiły, zaczym terrent nos vestigia praeteritorum, kiedy innocuum civem tanti nominis et gloriae j.w. jm. pana

⁴⁸⁵ Jan Kazimierz Kasiński podskarbi wielki koronny.

⁴⁸⁶ Jan Andrzej Morsztyn podskarbi wielki koronny.

marszałka koronnego, hetmana polnego⁴⁸⁷, a wprzód jm. pana podkanclerzego koronnego⁴⁸⁸, zawziętość machinacyjom fucato boni publici nomine et iustitiae publicae praetextu opprimendo same subveniebant Ojczyznę i jej libertates. A kto by się na takie, ad opprimendam libertatem, zaciągał okazyje, eo ipso infamis. Aby tedy przeszłym takowym egzorbitancyjom medela, a przyszłym modus et methodus zabiegania wynaleziony a Republica był, promovebunt to omni meliori modo et ordine ichm. panowie posłowie nasi. Także ad correcturam iurium deputatów naznaczą ex utrumque ordine. [1484]

Długu J.K.M. szwedzkiego⁴⁸⁹ na sejmie anni 1667 asekuracja⁴⁹⁰, ponieważ contra consensum ordinum Regni w konstytucyje wpisana, jako to publice jm. panu marszałkowi⁴⁹¹ pro tempore będącemu pokazowano, tedy ten dług do sejmu coronationis futuri, da Pan Bóg, Principis aby był zawieszony i praevia sufficienti liquidatione et distinctione, co na stary zaciąg, a co na nowy, contra legum praescriptum i praesidia Reipublicae non necessaria tamże peragenda, stawać przy tym będą ichm. panowie posłowie. Gdzie i długi privatorum, tak od śp. Królów ichm. Władysława, Jana Kazimierza, i Królewicza jm. Karola⁴⁹² z teźże sumy zapłacone aby byli, praecavebunt ichm. panowie posłowie nasi.

Aprobacja kapturów i konfederacyi po województwach, a in specie w naszym województwie, także otworzenie ksiąg po grodach, ^bgdzie by dotąd^b zawarte były, cum approbatione zapisów po abdykacyi hucusque zeznanych i przyjętych, aby obwarowane było.

Starostwo drahimskie, które j.o. ks. jm. Dymitrowi Korybutowi Wiśniowieckiemu wojewodzie bełskiemu, hetmanowi polnemu koronnemu za odważne pro Republica dzieła konferowane, iż przez kurfirsztę jm. brandenburskiego⁴⁹³ praetextu pactorum i asekurowanej sumy odebrane, inibunt rationes ichm. panowie posłowie, aby rekompensa była ks. jm. panu wojewodzie naszemu na tej konwokacyjej asekuracja, która intuitu tego starostwa służyła sławnej pamięci jm. panu wojewodzie krakowskiemu⁴⁹⁴, aby na książęciu jm. derivetur. [1485]

Nie mniej w tym exorbitatum, że z kancelaryi koronnej ad male narrata wyszedł przywilej jm. panu Ligęzie kasztelaniciowi czechowskiemu⁴⁹⁵ na starostwo jasielskie in praeiudicium legitimi donatarii, jm. pana [Jana Kazimierza] Brodeckiego starosty jasielskiego, który jako z przodków swych, tak ex propriis meritis K.J.M. i R.P. zasłu-

⁴⁸⁷ Jan Sobieski marszałek i hetman wielki koronny.

⁴⁸⁸ Andrzej Olszowski podkanclerzy koronny.

⁴⁸⁹ Chodzi o Jana Kazimierza Wazę, który po abdykacji w Rzeczypospolitej pozostawał tytularnym królem Szwecji.

⁴⁹⁰ Konstytucja sejmu 1667 r. „Assekuracja długu Nam winnego” (*Vol. const.*, t. 4, vol. 2, s. 280).

⁴⁹¹ Andrzej Kotowicz pisarz litewski, marszałek sejmu 1667 r.

⁴⁹² Karol Waza królewicz Polski.

⁴⁹³ Fryderyk Wilhelm Hohenzollern elektor brandenburski, książę pruski.

⁴⁹⁴ Stanisław Potocki wojewoda krakowski, hetman wielki koronny, starosta drahimski.

⁴⁹⁵ Być może Kazimierz Ligęza kasztelaniec czechowski, syn Achacego Ligęzy i Zuzanny Kossowskiej.

żony. Za którym przywilejem illegitimo ausu, nie wkraczając w eksperyment prawny, starostwo pomienione modo violento jm. pan Ligeza zajechał, wiolencyje popełnione ilitis occasio data, wniosą tedy instancją ichm. panowie posłowie, aby ten przywilej nullitatis był deklarowany, a jm. pan kasztelaniec pro tali ausu w sądach należących kapturowych pro debito sądzony et in pacifica possessione jm. pan starosta zachowany.

Wniesiono skargę do koła naszego od braciej naszych, ichm. panów Wołczków, których ex possessione bonorum Kryłów⁴⁹⁶ cum adiacentiis, legitime per tot executiones z dekretów trybunalskich oddanych, modo guerrico, przez dragany i zbuntowanie mieszczan i poddanych jm. książd [Michał] Radziejowski wygnał. Różne wiolencyje popełnione proponent ichm. panowie posłowie nasi omnibus ordinibus Regni, aby tanti ausus impuniti nie były, a ichm. panowie Wołczkowie per autoritate iudicium interregni w ziemi chełmskiej i województwie bełskim naszym obranych, reindukowani i winni karani byli. Zniosą się zatym ichm. panowie posłowie nasi cum ordinibus Regni, a mianowicie z ichm. panami senatorami duchownymi, o sposobie dochodzenia sprawiedliwości ex personis spiritualibus, którzy wiolencyje jakie vel [1486] per se, vel per subordinatas personas pod to interregnum komu uczynili.

Wniosą instancją ichm. panowie posłowie za jejm. panią grafową palatynusową Hungariae pozostałą małżonką⁴⁹⁷ jm. pana grafa Franciszka Veseleniego⁴⁹⁸ o dobra rzeczne Błazowa⁴⁹⁹, ponieważ nie była przypozwana od pana Tekelego⁵⁰⁰, aby jej to beneficium mogło służyć, żeby w tej sprawie przypozwana była i mogła iura sua defendere non obstantibus decretis, które nie z nią, ale z sukcesorami małżonka jej stanęły.

Wielkie stąd praeiudicium stanowi szlacheckiemu dzieje się, iż wielebny w Bogu książd episkop chełmski ritus graeci⁵⁰¹ za otrzymanym dekretem in Rota Romana, in praeiudicium legum et constitutionum Regni, dziesięcin, na które żadne fundusze ani zaszły, ani zająć mogły, do cerkiew upomina się, aby tedy teraz confoederatione generali, a potem lege formata na sejmie coronationis zabieżono temu, aby się to praeiudicium dobrom ziemskim nie działo, instabunt ichm. panowie posłowie.

A ponieważ w miastach sądowych sądy kapturowe odprawowane pod ten czas interregni będą, domówią się tego ichm. panowie posłowie nasi, tak u j.w. jm. pana marszałka i hetmana wielkiego koronnego, jako i publice apud ordines Regni, aby od konsystencji zimowych żołnierskich były te miasta i miejsca uwolnione, a to propter autoritatem et securitatem sądów.

Które artykuły wszystkie zgodnie namówione w. jm. pan marszałek koła naszego nomine publico podpisuje. Działo się w Bełzie, in loco consultationum solito, die et anno ut supra.

⁴⁹⁶ Kryłów, miasto w z. chełmskiej (ob. wieś w pow. hrubieszowskim, woj. lubelskim).

⁴⁹⁷ Maria Sieczańska, żona wojewody Franciszka Wesselini.

⁴⁹⁸ Franciszek Wesselini, wojewoda i żupan, dowódca wojsk cesarskich na Górnych Węgrzech.

⁴⁹⁹ Błazowa, miejscowość niezidentyfikowana.

⁵⁰⁰ Imre (Emeryk) Thököly przywódca antyhabsburskiego powstania kuruców na Węgrzech.

⁵⁰¹ Zapewne chodzi o Jakuba Jana Suszę grekokatolickiego władzę chełmskiego. Na objęcie prawosławnego biskupstwa chełmskiego przez Dionizego Bałabana początkowo wyraził zgodę Jan Kazimierz, aby następnie ją cofnąć.

Jan Aleksander na Mirowie [1487] Myszkowski podkomorzy bełski, tyszowiecki starosta, komisarz województwa bełskiego, rotmistrz R.P., dyrektor koła rycerskiego województwa bełskiego m.p.

^{a-a} W Rp błędnie: całość; zapewne pomyłka kopisty ^{b-b} fragment powtórzony dwukrotnie

4. *Ordynacja sądów kapturowych województwa bełskiego – Belz, 29 października 1668 r.*

Rp. 1 Bibl. Oss., rkp. 15964, s. 605-611.

Inne rękopisy: **Rp. 2** CDIAUL, Fond 2, Opis 1, 193 s. 941-948 – księga nie jest udostępniana.

Actum in Belz, in iudiciis ultimae instantiae palatinatus Belzensis sub praesenti interregno abdicationis Regno serenissimi Regis Joannis Casimiri, vigore confoederationis vulgo captur ordinatis feria 2 in crastino festi Sanctorum Simonis et Judae Apostolorum [29 października] a. D. 1668.

Iudices deputati generales ultimae instantiae palatinatus Belzensis et districtum eius suo praesenti interregno abdicationis Regno serenissimi Regis Joannis Casimiri vigore confoederationis ordinati et constituti Mag. Joannes Alexander in Mirów Myszkowski succamerarius Belzensis, Tyszovecensis etc. capitaneus, iudicii praesentis marschalcus, tum Gen. Petrus Stoiński iudex terrestris Belzensis, Georgius Radecki subiudex terrestris Belzensis, Nicolaus Dramiński vexillifer Horodlensis, Stanislaus Wierzbicki pincerna Belzensis, Andreas Moszyński tribunus Horodlensis, Christophorus Brzozowski pocillator, Constantinus Modryński venator Czernihoviensis, Samuel in Tuczały Łaszcz, Victorinus de Żmigród Stadnicki, Gaspar Trembiński, prima die celebrationis iudiciorum per confoederationem palatinatus Belzensis praefixa in locum iudiciis destinatum favente supremo numine congregati, satisfaciendo muneri suo iuramenta seorsiva iuxta rotham iudicum Tribunalis Regni praestiterunt in praesentia dignitariorum et nobilitatis palatinatus Belzensis tunc congregatae in eam rotham per Gen. Joannem Sokolnicki notarium terrestrem Belzensem ad imaginem passionis Jesu Christi pronunciatam [następują rotę przysięg sędziów, pisarza, instygatora sądów kapturowych].

Ordinatio iudiciorum

Iudices deputati generales ultimae instantiae palatinatus Belzensis vigore confoederationis vulgo captur sub praesenti interregno abdicationis Regno serenissimi Regis Joannis Casimiri ordinati, huc Belzam ad exequenda munia sua et celebranda iudicia congregati, praestitis iuramentis iuxta rotham iudiciorum tribunalitiorum Regni, talem ordinationem iudiciorum praesentium ultimae instantiae praescribunt.

Primum Mag. ac Gen. [607] iudices iudicia ab actu hodierno inchoata, per spatium unius septimanae continuabunt. Post continuationem vero praesentium iudiciorum eadem iudicia ad feriam 2 post festum Sanctae Catharinae Virginis et Martyris [26 listopada] prorogant et proclamabunt, quibus per spatium duarum septimanarum sine intermissione adsidebunt ac tempore matutino, singulis diebus, exceptis feriis solen-

nibus, hora 12 horologii integri medii vero 7, in locum iudiciorum convenient, hora autem 12 integri medii autem ut premissum est 12 hora horologii a iudiciis recedent. Similiter tempore pomeridiano hora 19 integri medii autem horologii 2 ad iudicia accedent eademque ad 22 medii autem horam 6 continuabunt.

Quibus quidem causis in regestrum inscribendis Gen. iudices hunc modum praescribunt, ut causae mere criminales iudicio conventionali tribunalitio Regni et articulis castrensibus subiacentes, in confoederatione palatinatus Belzensis vulgo captur expressae, in quibus scrutinia seu inquisitiones sunt expediendae, tum actiones violentiarum, expulsionum et de bonis spoliationum, ac damnorum exinde subsecutorum in unum regestrum inscribantur. Causae vero iniuriarum in fundis et bonis illatarum, tum causae exemptionum, causae fisci cum retentoribus, ratione evocationis subditorum, ratione inique extorti thelonei, tum et aliae causae prout in laudo seu potius confoederatione latius sonant, quaesive ad poenas civiles sive ad taxam pecuniariam diriguntur, seorsivo registro inscribantur. Scrutinia quoque deducenda speciale regestrum habebunt. Causarum quoque termini tacti ratione excessuum, violentiarum, vulnorum et quorumvis criminum sub celebratione iudiciorum praesentium in civitate praesenti et vicis ac suburbiis ei adiacentibus patratorum, item ratione explosionis bombardarum et pixidum ac deportationis armorum prohibitorum et generaliter omnia genera facti, que sapiunt et spectant violationem securitatis iudiciorum, tum ratione non solutionis poenarum iudicialium seorsivum [609] regestrum Gen. iudices confici et constitui curabunt.

Has itaque causas suprascriptas priori registro criminalium actionum inscripitas, Gen. iudices tempore matutino simplices quam ex aresti incidentes decident et scrutinia querulabunt. His autem deficientibus ad alia registra causarum suprascriptarum procedent. Tempore vero pomeridiano, causas iniuriarum et violentiarum in bonis et fundis illatarum, item causas fisci tam simplices, quam arestatas et terminos tactos Gen. iudices indicabunt.

Condemnationes a die hodierna usque ad triduum in contumaciam in omnibus causis obtentas, in determinatione tertiae diei hora 23 integra medii autem horologii 6 ad arestandum acclamabuntur, exceptis condemnationibus in causa deducendi scrutinii obtentis, quae feria 2 proxima statim in prima sessione ad arestandum acclamabuntur et post impositum vel non arestum depositiones tertium auscultabuntur. Triduo autem elapso condemnationes cuiuslibet diei, usque ad determinationem iudiciorum hora 23 integra medii autem horologii 6 hora arestabuntur.

Securitatem iudiciorum et personarum ad iudicia accedentium et recedentium, tam suas quam alienas causas promoventium, Gen. iudices ad morum iudiciorum tribunalitiorum cum poenis et foro in toto reassumant et ne quis cuiuscunque status et conditionis existens adeat cum armis prohibitis, videlicet z rusznicami, łukami, beltami, siekierki, czekany iudicia accedere audeat in vilipendium iudiciorum, per forum civitatis Belzensis deportatie, tumultus excitare, tympana pulsare, tubis clangere, Gen. iudices autoritate sua severe prohibent alioquin secus facientes poena in constitutione de securitate iudiciorum tribunalitiorum expressa et termino tacto ad instantiam instigatoris punentur. Personis autem ad iudicium accedentiibus tam ipsis principalibus, quam eorum plenipotentibus Gen. iudices conservando praescri-

bunt ut tantum quatuor aut summum quinque personae cum qualibet parte stubam iudiciarum [611] ingrediantur. Plenipotentes munimenta in hospitiiis revideant et non nisi parati bene ad causam accedant. Decreta ex concordia partium in parata copia conscripta iudicio non producent, nisi fuerit specificè appositum tale decretum et ex consensu partium conscriptum esset. Temere a iudicio post introductam causam recedentes ratione recessus temerarii poena quatuordecem marcarum Polonicalium per Gen. iudices punentur.

Solaria Gen. iudicibus quam notario modo tribunalitio exsolventur. Relationes insuper positarum citationum suscipiantur, aresta autem partibus ante introductam causam publice termino tacto restituantur.

Quod si alicuius Gen. iudicum inciderit causa propria vel uxoris, pupilli, famuli subditi ad quem sive ex praebenda assistentia sive alio quovis modo Gen. iudex interessatus fuerit, extunc more litigantium a iudicio recedere tenebitur.

Taxationem victualium et potus Gen. iudices una cum officio castrensi Belzensi ac magistratu civili facient, quam quidem taxam magistratus civilis ad executionem deducere tenebitur sub poena quatuordecem marcarum in iudicio praesenti ad instantiam instigatoris repetendam.

Quam quidem ordinationem praesentem, ne ignorantia eiusdem praetendatur Gen. iudices ad notitiam omnium deducere, ministeriali Regni generali Prov. Joanni Michajłowicz de Góra, iudiciorum suorum apparitori, publicare mandarunt, qui ius deputationis suae reddens publice recognovit se eandem ordinationem in foro civitati Belzensis publicasse et ad notitiam omnium protunc adstantium hominum deduxisse.

5. Informacja o oblatowaniu konfederacji generalnej w grodzie belskim – Belz, 20 lutego 1669 r.

Rp. CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 259, s. 164 – oblata; w grodzie belskim oblatował Nob. Jan Lisowski w dniu 20 lutego 1669 r. [feria 4 ante festum Sancti Mathaei Apostoli proxima a. D. 1668] – do księgi wpisano jedynie notkę o wniesieniu dokumentu.

Bibl. Oss., rkp. 15964, s. 619.

Ad oblationem et affectationem Nob. Joannis Lisowski personaliter et officiose factam, officium praesens castrense capitaneale Belzense confoederationem palatinatus Belzensis, in conventu generali Varsaviensis constitutam, pro munere et debito officii sui suscepit et actis suis ingrossari demandavit, de tenore sequenti: Konfederacyja generalna.

64. Sejmik relacyjny po sejmie konwokacyjnym w Bełzie, 14 stycznia 1669 r.

1. *Deklaracja posłów województwa bełskiego na sejmie w sprawie podatków i sejmiku relacyjnego.*

Vol. const., t. 4, vol. 2, s. 373.

Województwo bełskie sumę czterem poborom według ostatnich abjurat korespondującą pozwala, modum contribuendi bierze sobie do braci, także i szafunek pieniędzy, aby na insze expensa, tylko na praesidium pewne a Republica ordinandum, erogowane nie było. Sejmik w Bełzie pro die 14 ianuarii [1669], na którym czas popisu generalnego i securitatem województwa swego namówią.

2. *Laudum sejmiku relacyjnego województwa bełskiego w Bełzie, 14 stycznia 1669 r.*

Rp. CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 259, s. 65-70 – oblata; w grodzie bełskim oblatował marszałek sejmiku w dniu 17 stycznia 1669 r. [feria 5 pridie festi Sanctae Priscae Virginis et Martyris a. D. 1669].

Bibl. Oss., rkp. 15964, s. 613-617.

My rada, senatorowie, dygnitarze i wszystko rycerstwo województwa bełskiego, zjawszy do Bełza pro die 14 [66] ianuarii anno praesenti na sejmik dla odebrania relacyjnej od ichm. panów posłów z konwokacyjnej warszawskiej blisko przeszłej intuitu confoederationis generalis Varsaviensis, za dyrektora i marszałka koła naszego rycerskiego jm. pana Marka Stońskiego wojskiego lubaczowskiego, podstarościego grodzkiego grabowieckiego unaniami voce obraliśmy. A po odebraniu relacyjnej na sejmiku naszym od ichm. panów posłów, widząc materiam praesentem statum Reipublicae orbatae afficientem gravem, która matura deliberatione indiget i żeby eo facilius et prospiciatius mogła się cum peritiori consilio odprawować, te cale do przyszłego, da Bóg, sejmiku, którego czas pro die 8 aprilis anni praesentis w Bełzie na zwyczajnem miejscu continuationem prefigujemy. Gdzie wszystkie desideria od różnych ichm. na terażniejszy sejmik od nas inferowane, także materias exorbitantiarum cum praeparamentis et materiam praestandi iuramenti na konwokacyjnej universaliter postanowionego ad consensum totius Reipublicae, znosząc się z inszemi województwy, na tenże sejmik odkładamy. Popisu jednak generalnego czas, podług dawnych zwyczajów i praw, w poniedziałek po przewodniej niedzieli [29 kwietnia] na miejscu zwyczajnym pod Bełzem, gdzie każdy obywatel województwa naszego ex persona sui powinien będzie jako najporządniej stanąć, sub poenis de expeditione bellica sancitis vigore confoederationis novellae Varsaviensis, naznaczamy.

Placuit to ordinibus Regni na przeszłej konfederacyjej, że podatki pewne in militem praesidiarium a Republica ordinatum są uchwalone, które ichm. panowie posłowie na sejmiku nam intymowali. Stosując się tedy ad normam inszych województw, poborów łanowych cum abiuratis na pierwszą ratę dwa uchwaliliśmy, residuitatem zaś tych poborów na ten czas, kiedy albo tam, gdzie [67] praescripti et necessitatis ferret ratio, wydać powinni będziemy. Do których egzakcyjej jm. pana Mikołaja Jemiołowskiego za poborcę uprosiliśmy, zwyczajne onemu pozwołiwszy salarium. Który to pan poborca te pobory a 1 die februarii anni praesenti w Belzie usque ad ultimam mensis eiusdem iuxta regestrorum jm. pana [Mikołaja] Jabłońskiego cum abiuratis ma wybierać. A że ten registr in actis castrensibus Belzensibus per incuriam antecedaneorum exactorum nie znajduje się, tedy fidei et dexteritati tegoż pana poborcy committimus, aby te pobory według kwitów tegoż jm. pana Jabłońskiego, a gdzieby kwitów nie było, według juramentów za egzakcyją jm. uczynionych wybierał. In defectu zaś dawnych, tedy iuxta iuramenta noviter praestanda coram officio seu terrestri capturali Belzensi iudicio wybierać powinien będzie, hoc praecauto indemnitati jm., że jeżeliby ten wybór taryfie skarbowej nie korespondował, tedy ab omni impetitione skarbu onego evincere na sejmiku blisko przyszłym submitujemy się. Przysięgę jednak super fidelitatem exactionis suae tenże jm. pan poborca na początku egzakcyjej swojej coram officio castrensi Belzensi według prawa uczynić powinien będzie.

A że niektóre miasta i wsi łanów nie mają, tedy in vim tych dwóch poborów cum abiuratis półtora podymnego, także cum abiuratis, według wyboru jm. pana [Jana] Lesieckiego wydawać powinni będą. Więc że także niektóre miasta i wsi za egzakcyją tegoż jm. pana [Mikołaja] Jabłońskiego calamitoso nempe Reipublicae tempore wszystko penitus abiurarunt, teraz zaś osiadłości mają, tedy powinni będą de novo praestare coram eodem iudicio iuramentum, jako teraz wiele łanów osiadłych mają, a consequenter i według niego pomieniony podatek do rąk jm. pana poborce oddawać powinni będą. O co forum w sądzie kapturowym inter causas fiscales [68] naznaczamy, sub poenis infra expressis.

Podatki pięciorga podymnego cum abiuratis według konstytucyjej na chorągwie do województwa naszego naznaczone, te ultimis diebus martii do rąk pana poborce naszego, jm. pana Lesieckiego, któregośmy znowu do wybierania tych podatków obrali, cum solario solito, mają być wydane.

A że znajdują się tacy, którzy dotychczas tych podatków R.P. nie oddali, przez co remoram patiuntur w zapłacie chorągwie na województwo nasze ordynowane, tedy ci wszyscy retentores in casu non exsolutionis contributionis, tak wzwyż mianowanych poborów dwóch cum abiuratis, do rąk jm. pana [Mikołaja] Jemiołowskiego, poborcy naszego, jako też pięciorga podymnego do rąk jm. pana Lesieckiego, pro tempore laudo praesenti assignato, superius expresso mają, cum poena duplici quatuordecem marcarum Polonicalium oddawać. Którym termin i forum na sądach kapturowych województwa bełskiego ad respondendum naznaczamy.

Wiele na tym należy każdemu, ażeby się nic nie ubliżało sprawiedliwości, qua vigente tronus Regius et Reipublicae firmatur, a ile in praesenti statu, gdzie Respublica orbata sponso, tę tylko odnosi konsolacyją, że do sprawiedliwości, jako ad asylum, iniuriati et oppressi mają swoje ultimum refugium, tedy in maiorem securitatem et aut-

horitatem sądów naszych kapturowych województwa bełskiego, zwyczajem inszych województw, to na ludzie, którzy by adessent lateri w. jm. pana Jana na Mirowie Myszkowskiego podkomorzego naszego bełskiego, starostę tyszowieckiego, marszałka sądów kapturowych województwa naszego bełskiego, tysiąc złp pozwalamy. Którą sumę jm. pan [Mikołaj] Jabłoński administrator czopowego, jako najprędzej wydać powinien będzie do rąk tegoż w. jm. pana marszałka sądów kapturowych. A że jm. panu [69] Józefowi Branickiemu posłowi naszemu z retent czopowego jm. pan sędzia ziemski bełski⁵⁰² jeszcze nie zapłacił zł 400, ^a także i pan Jabłoński, administrator czopowego, zł 400^a, aby temuż jm. panu Branickiemu quanto citius oddawał, także i jm. panu [Wespazjanowi] Sienickiemu, posłowi naszemu residuitatem sumy jm. od województwa naznaczonej, aby jm. pan Jabłoński administrator czopowego, także oddał za asygnacją jm. pana marszałka koła naszego, praesenti laudo iniungimus. Jm. panu deputatowi chorągwie jm. pana chorążego bełskiego⁵⁰³ in vim tractamenti zł 50 u jm. pana Lesieckiego, poborcy wyboru podymnego naznaczamy.

Zleciliśmy też to jm. panu dyrektorowi sejmiku naszego, ażeby kredens nomine omnium do j.o. jm. pana wojewody bełskiego⁵⁰⁴ i list dyrygował, dziękując pro solito candore et affectu erga Rempubicam, i za podjęte prace wojenne prawie codzienne oświadczając nasz candor, że non deerit in affectu nostri i nie będzie obliteratus labor j.o. księcia jm. omni temporis eventu, obiecując wszelaką powolność po obywatelach województwa naszego.

Zlecamy też i to temuż jm. panu dyrektorowi naszemu, aby list dyrygował do j.w. jm. marszałka wielkiego koronnego⁵⁰⁵, instancją wnosząc za ichm. oo. dominikany bełskimi, ne legi publicae fiat praeiudicium, prosząc, aby libertowani byli od chleba zimowego i stanowisk podług konstytucyj annu 1667⁵⁰⁶. Temuż jm. panu dyrektorowi naszemu i to zlecamy, aby za mieszczany bełskimi list instancyjny do tegoż j.w. jm. pana marszałka i hetmana wielkiego koronnego dyrygował, opowiadając wielką dezolacją miasta Bełza i ultimam prawie ruinam przez terazniejszą konsystencją zimową [70] jm. panu Stanickiemu pułkownikowi J.K.M. kozackiemu naznaczoną.

Które to laudum consensu nostrum omnium accedente temuż jm. panu dyrektorowi koła naszego rycerskiego ręką swą podpisawszy, do akt grodzkich bełskich podać per oblatam zleciliśmy. Działo się w Bełzie, na miejscu zwyczajnym konsultacyjom naszym, dnia 14 stycznia r. P. 1669.

Marek Stoiński wojski lubaczowski, podstarości grodzki grabowiecki, marszałek koła rycerskiego m.p.

^{a-a} fragment dopisany na dole strony

⁵⁰² Piotr Stoiński sędzia ziemski bełski.

⁵⁰³ Jan Lipski chorąży bełski.

⁵⁰⁴ Dymitr Wiśniowiecki wojewoda bełski.

⁵⁰⁵ Jan Sobieski marszałek i hetman wielki koronny.

⁵⁰⁶ Konstytucja sejmu 1667 r. „Naznaczenie płacy wojsku” (*Vol. const.*, t. 4, vol. 2, s. 276- 277).

65. Sejmik przedsejmowy w Bełzie, 8 kwietnia 1669 r.

1. Uniwersał prymasa Mikołaja Prażmowskiego w sprawie podatków – Warszawa, 12 marca 1669 r.

Rp. 1 CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 259, s. 321-322 – oblata; w grodzie bełskim oblatował Nob. Jan Ługowski w dniu 1 kwietnia 1669 r. [feria 2 post Dominicam Laetare Quadragesimalem proxima a. D. 1669].

Inne rękopisy: **Rp. 2** CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 259, s. 324-325 – oblata; w grodzie bełskim oblatował Nob. Andrzej Tomaszkowicz w dniu 1 kwietnia 1669 r. [feria 2 post Dominicam Laetare Quadragesimalem proxima a. D. 1669] – uniwersał z datą 13 marca 1669 r.

Druk: ASWPiK 1668-1675, s. 47-48.

2. Instrukcja dana posłom na sejm elekcyjny z sejmiku przedsejmowego województw bełskiego w Bełzie, 8 kwietnia 1669 r.

Rp. 1 CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 259, s. 371-396 – oblata; w grodzie bełskim oblatował marszałek sejmiku w dniu 11 kwietnia 1669 r. [feria 5 post Dominicam Iudica Quadragesimalem proxima a. D. 1669]; **Rp. 2** CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 259, s. 499-500 – oblata; w grodzie bełskim oblatował ojciec Jan Jankuliński przeor klasztoru bełskiego w dniu 25 maja 1669 r. [Sabbatho post Dominicam Cantate proximo a. D. 1669] – tylko jeden punkt dotyczący klasztoru bełskiego. Bibl. Oss., rkp. 15964, s. 621-649.

My rady, dygnitarze, urzędnicy i wszystko rycerstwo województwa bełskiego, którzyśmy się tu na sejmik pro die 8 mensis aprilis laudo anteriori sejmiku tutejszego relacyjnego naznaczony zgromadzili, nic inszego, jeno integritatem religionis, amorem Patriae, integritatem iurium et integritatum nostrarum prae oculis mając, Boga zastępów na szczyt osierociałej Ojczyzny naszej i na wsparcie votorum et intentionum nostrarum ad commune Reipublicae bonam inclinantium wezwawszy, aby on, jako summus et supremus director wszystkich rzeczy, raczył dirigere tak wszystkie zamysły i actus nostros, jakoby z nich indigentiis et omnibus necessitatibus Reipublicae quam optime et saluberrime prospectum fieri mogło, communia consilia studia wszystkie siły zdrowia i substancją naszą more antecessorum nostrorum ad id unicum convertere conabatur, jakobyśmy równo ze wszystkimi [372] województwy, bracią naszą, pociągając nadwątloną wolność i nadrujnowane prawa i wszystkie inconvenientia aut adversis Reipublicae fatis aut malitia humana exorta, et ad praesens znajdujące się, reparare mogli, i to wszystko co jest vicissitudine rerum et temporum exorbitatum ad debitam orbitam et iustum ordinem przyprowadzali. A że nam szeroko w tym dają anteacta tempora et afflictiones per nosmet ipsi perpressae materiae, primariae accedere nam przychodzi do tego, co novissime persensimus.

1. Amnestią generalną względem praktyk niezwykle około elekcyjnej nowego Pana, przed abdykacją najjaśniejszego K.J.M. Jana Kazimierza traktowanych, byle tylko ta amnestia nie była cum dispendio aerarii publici, także i przysięgę na blisko przeszłej konfederacyjnej warszawskiej, super ordines Regni włożoną, przykładem województw na sejmik generalny nowokorczyński zgromadzonych, przyjąwszy, jedni tu, których imiona na tej uchwale naszej terazniejszej niżej podpisane są, satisfaciendo konfederacyjnej warszawskiej, tę przysięgę in facie całego sejmiku wspólnie z j.m. panem marszałkiem koła naszego wykonaliśmy, [a] drugim, którzy tu nie są mianowani, tej przysięgi wykonania termin na blisko przyszłej elekcyjnej warszawskiej zachowawszy, eodem nexu, jako mens konfederacyjnej generalnej sonat, do tejsze przysięgi ichm. obstringimus.

2. A że nie per deputatos, ani przez posłów, ale in [373] personis nostris pro libitu każdego, kto nie tylko tejsze chce, ad electionis jachać mamy, invicem sobie przyrzekliśmy cavemus tą naszą terazniejszą uchwałą, że kup żadnych, ani z ludzi w służbie R.P. będących, ani prywatnych, kosztem czyjejkolwiek zaciągnionych, sprowadzać tam nie mamy, ale zwyczajną tylko asystencyją, z którą kto in domo sua privata zwykł bywać, stawiamy się. Ktokolwiek by zaś in oppressionem liberae electionis kupy albo ludzie służebne R.P. tam sprowadzał, przeciwko takowemu iunctis animis et viribus z innemi województwy, jako gwałtownikowi praw, swobód i wolności naszych, in destructionem eius consurgemus.

3. Ażeby w tym praecipitancyjnej jakiej nie było, na takowych, którzy by w tej mierze uchwale naszej terazniejszej contrarii, z ludźmi się pod Warszawę zmykać, albo w ciągnięciu ludziom gospodarnym onerosi być chcieli, ażeby sąd generalny kapturowy, który będzie na początku elekcyjnej obrany, plenariam miał advertendi postestatem ostrzegamy, gdyż bardziej pożytecznem R.P. będzie, gdy ci ludzie, sive publico, sive privato aere conducti, in confiniis Regni, a najbliżej o trzydzieści mil od Warszawy ad repressionem imminentium periculorum excubabunt, niżeli gdyby ostentatione potęgi liberam electionem et securitatem publicam cum praecustoditio ordinis equestris inturbarentur.

4. Namowa o porządku elekcyjnej, żeby nie trudniła spraw sejmu blisko przyszłego electionis, dawny porządek in volumine legum znajdujący się reasumujemy i wedle niego, novitates żadnych nie wszczynając, zachować się powinni będziemy. Nad niedziel jednak sześć żeby ta elekcyjna nieprolongowana była dłużej, ostrzegamy.

5. Widząc eum favorem wyższych województw i [374] stosując się ad mentem konfederacyjnej przeszłej warszawskiej, iż ad succurendam Reipublicae et advertenda od niej omnia pericula concurrunt popolitem ruszeniem wszyscy obywatele koronni i my tejsze ojczyźnie, wspólnej matce deesse in hac orbitate bez Pana i gubernatora zostającej nie chcemy, i owszem, jako zawsze piersiami naszymi zaszczycałiśmy R.P., tak i teraz, more antecessorum nostrorum i z zwykłej ochoty, gotowość naszą na zaszczyt onej wyświadczać, popolitem ruszeniem, według praw i zwyczaju dawnego, pro die ultima maii in personis suis stawać w jak najlepszym porządku do wojny należytych przyrzekamy sobie.

6. Popis na poniedziałek po Przewodnej Niedzieli blisko tu pod Bełzem składamy, na który, jako i na popolite ruszenie, wszyscy sub poenis de expeditione bellica

sancitis stawić się powinniśmy i odprawić go przed w. jm. panem podkomorzym bełskim⁵⁰⁷, in absentia pro tunc ichm. panów senatorów tego województwa naszego, usługą R.P. całej zabawnych. Do dyrekcyjnej zaś pospolitego ruszenia za odjazdem na elekcyjną przyszlą jm. pana podkomorzego bełskiego, obieramy sobie za dyrektora i pułkownika jm. pana Wiktoryna Stadnickiego sędziego kapturowego bełskiego i miejsce obozu tu pod Bełzem zwyczajne postanawiamy. W którym obozie statecznie perseverare dotąd, póki będzie potrzeba R.P. wyciągała, dokąd insze województwa w polu zostawać będą, powinniśmy. A kto by lekceważąc to postanowienie nasze nie zostawał w polu z nami, [375] na takowym poenas in iudicio capturali ad instantiam instygatora windykować będziemy, wkładając to na jm. pana pułkownika naszego, aby się z inszemi, poblizszemi znosił województwy, a mianowicie z województwem ruskim i ziemią lwowską, i inszemi. A in quantum by exigeret necessitas pomykać się ku Warszawie, albo gdzie indziej, jako insze województwa postępować, tak i my do nich stosować się będziemy, abyśmy in Republica aequaliter z drugimi pociągali. Ktokolwiek zaś e medio nostri na elekcyjną nowego Pana pojedzie, taki non adigitur do popisu i pospolitego ruszenia, ale gdyby zbliżyć ku Warszawie przyszło, ma każdy wracać się do województwa swego, ażebyśmy ordinem tak stawając w obozie, jako i ciągnieniem, gdy do ruszenia przyjdzie, idąc, zachowali ziemie i powiaty tego województwa naszego według dawnego zwyczaju, jako przedtem chodzowali, postąpić sobie w tym powinni chorągwie.

7. A że codzienna experientia et anterioribus et novissimis exemplis nos edocuit, jako sądy sejmowe całą miesząc R.P. i jako to subsellium sądowe proclive est, nie tylko ad absolutum dominium, ale et ad ipsam tyrannidem supremae potestati, gdy praecipua capita R.P. pro libertate opitulantia pokłada pretekstem wymyślonym laesae Maiestatis et perduellionis na sejm ewokacyjnej, a potem sine ullis documentis litterariis contra constitutionem anni 1588⁵⁰⁸, z samej tylko inkwizycyjnej świadków na to przekupionych, non obstante contradictione et protestationibus tertii ordinis kondemnuje, gdy mandatami, na zrażenie tylko z funkcji poselskiej wydanymi, optimi cives partiae libere wolności swoje w izbie poselskiej promowujący i przersedzając się a functione arcentur, gdy dekrety trybunalskie, tak wielą praw i konstytucyjnej in volumine legum [376] znajdujących się utwierdzone, cum dispendio et iniuria privatorum vocantur in dubium, gdy registr spraw tamecznych nigdy w swoim nie ostaje się porządku, a dekreta inaczej promulgantur, a inaczej do kancelaryjnej bywają podawane, skąd stan szlachecki praemitur i o ostatnią bywa przyprowadzony ruinę. Abyśmy tedy sub hoc dłużej nie zostawali servitutis, ^aza^a przykładem przodków naszych, którzy gdy co postrzegli nocivum być R.P., to sensim propter conservandam libertatem demebant ex iuribus Maiestatis. Starać się przy tym unanimiter będziemy, ażeby te sądy cale były abrogowane, co et in pactis conventis futuro regnanti podane być ma.

8. Tymież sądami, że jest inique zrujnowany wielki et optime de Republica meritis civis sławnej pamięci jm. pan [Jerzy Sebastian] Lubomirski marszałek wielki i hetman polny koronny, propter virtutem Reipublicae servatam, nie dla żadnego występku

⁵⁰⁷ Jan Aleksander Myszkowski podkomorzy bełski.

⁵⁰⁸ Konstytucja sejmu 1587-1588 „De crimen laese Maiestatis Regiae et perduellionis” (*Vol. const.*, t. 2, vol. 2, s. 62-63).

swojego przeciwko Panu albo ojczyźnie, aby tedy, jako *nomini* tak *illustri* *prosapiae* jego *nota* ta, *actis publicis* *malitiose* *ingrosowana*, *ullo* nie była *documento*, *instandum* *erit* żeby *dekret* eo *nomine* *promulgowany*, *cale* nie tylko był *abrogowany*, *ale* *et* *ex* *actis* *eliminowany*, a ci, którzy z izby poselskiej *reclamentibus* *caeteris* *nuntiis* *propter* *formam* *iudicii* *contra* *innocuum* *clandestine* z izby poselskiej wyszedłszy, *ingesserunt* *se* do tego sądu, ażeby teraz na tymże kapturze *generalnym* *sądzeni* *et* *pro* *excessu* *debite* *karani* byli.

9. Nie mniej i w tym *patiuntur* *dispendii* *wolności* *nasze*, [377] gdy *konstytucyje* *in* *volumen* *legum* *takie* *ad* *favorem* *potentiorum* *wchodzą*, które *aequalitatem* *tollunt* *et* *diminutionem* *bonorum* *regalium* *przynoszą*, a częstokroć ciężary wielkie na R.P. *et* *publicum* *aerarium* *wprowadzają*, o których żadnej zmiany na sejmikach *przedsejmowych*, a czasem i na sejmach w izbie poselskiej nie było. Aby tedy żadne *konstytucyje* *takowe*, które na sejmiku wprzód nie były *proponowane* i *jednostajną* *wszystkich* *sejmików* *zgodą* w *instrukcjach* na sejm *danych* *stwierdzone*, nie były *ad* *volumen* *legum* *przyjmowane*, a *przyjęte*, *ut* *subsint* *nullitati* *ineunda* *omnimoda* *ratio*.

10. A *reasumując* *przeszłe* *artykuły* *sejmików* *naszych* *względem* *ordynacyje* *za* *mojskiej*, *stosując* *się* do *uchwały* *generału* *małopolskiego*, *consulendum* *cum* *tota* *Republica* *statuimus*, żeby przez to *prawom* i *wolnościom* *żadne* *nie* *działo* *się* *praeiudicium*.

11. Więc że i *bonorum* *regalium* *alienationes* *in* *ius* *haereditarium* *niektóre* *eadem* *działy* *się* *methodo* i *protestacyje* *przeciwko* *nim* *pozachodziły*, aby tedy nikt *się* z tego nie cieszył, *co* *non* *suo* *tramite*, *dissentiente* *ordine* *equestri* *otrzymał*, owszem, *takowe* *dobra* *choć* *przez* *konstytucyje* *alienowane*, aby *ad* *primaevum* *ius* *suum* *powracały* *się*, *expedit* *Reipublicae*.

12. Ponieważ w *statutach* i *konstytucjach* *koronnych* *znajdują* *się* *podczas* *prawa* *diversum* *disponentia*, tedy *in* *tali* *passu* *tak* na *sądach*, jako i na *sejmach*, *posterioribus* *legibus* *standum* i tam *abolitae* *et* *non* *dum* *adultae* *libertate* *ferowane*, *in* *praeiudicium* *libertatum* *vel* *oppressionem* *civium* *naciągane* *być* *nie* *mają*.

13. *Likwidacyja* *także* *długu* *najjaśniejszego* *K.J.M.* *Jana* *Kazimierza*⁵⁰⁹, że *takowym* *że* *kształtem* *za* *dyrekcyją* *jm* *pana* [*Andrzeja* *Franciszka*] *Kotowicza* *pisarza* *W.Ks.L.* *consentientibus* *nuntiis* *terrestribus* *weszła* *in* *volumen* *legum*, [378] *dlatego* i *ta* *żeby* *nie* *miała* *żadnego* *waloru*, *eadem* *suadet* *ratio* *a* *pro* *tali* *ausu* *jm.* *pan* *Kotowicz* *ażeby* w *sądach* *kaputuru* *teraźniejszego* *generalnego* *respondeat* *et* *condignas* *suo* *demerito* *luat* *poenas*, *żeby* i *inni* *przykładem* *jego* *a* *tali* *detereantur* *ausu*, *znieść* *się* *z* *stanami* *R.P.* *mamy*. *O* *solu* *żeby* *K.J.M.* *nasz* *przeszły* *non* *frustretur* w *wydatkach* *swoich*, *jeżeli* *które* *na* *własną* *potrzebę* *R.P.*, *nie* *na* *komentacyją* i *prosekucyją* *wojny* *domowej* *ekspendował*, *słuszna*, *żeby* *ta* *likwidacyja* *teraźniejszej* *elekcyje* *była* *rejterowana* i *do* *słusznej* *kwoty* *redukowana*.

14. *Animadvertendum* *na* *appendices*, *które* *ultra* *statum* *et* *assensum* *ichm.* *panów* *posłów* *naszych* *in* *actum* *konfederacyje* *generalnej* *blisko* *przeszłej* *warszawskiej* *irreperunt*, aby *subsint* *nullitati* i *co* *by* *się* *z* *dawnymi* *nie* *zgadzało* *konfederacyjami*.

⁵⁰⁹ Konstytucja sejmu 1667 r. „Assekuracya długu Nam winnego” (*Vol. const.*, t. 4, vol. 2, s. 280).

15. Prymacyjalna dignitas, że in casibus anterioribus i obrotach Ojczyzny naszej żadnego wolnościom naszym nie podawała fulcrum, bo et in monendo principe, ilekolek plac był tego remissus, więc sobie postępować zwykła była i podczas przeszłej elekcyjej multum in nominando principe, na którego nie zachodził jeszcze zgodny wszystkich stanów tej R.P. assensus, pessimo w ojczyźnie naszej exemplo nie po jeden czas exorbitavit, a to snać stąd poszło, że collatio tantae dignitatis ab unius non a plurium iudicio dependebat, aequum podać futuro regnanti in pactis conventis, aby ten urząd, który vices regis podczas interregnum każdego obit, na którym summa wolności naszych zawisła, cum sua collatione circa Rempubicam zostawała, elekcyjej post decessum czas i miejsce na pierwszym sejmie [379] naznaczywszy. Do której i kapituła gnieźnieńska iuxta suos canones żeby należała.

16. Biskup także krakowski⁵¹⁰ et ministri status ac Reipublicae, jako custodes legum, także podkomorzy i koronny⁵¹¹, i W.Ks.L.⁵¹², aby per electionem ab ordine senatorio et equestri, pluralitate votorum vincente na sejmach przychodzili ad sua munia et dignitates, salvis modernis possessoribus, a tak będzie pilniejsza straż praw i swobód naszych, i znaczniejsza, niżeli po te czasy, tertii ordinis obserwacyja.

17. Ministri status et Reipublicae plerumque excedunt in suis muniis przez to, że ani poenam, ani forum na się opisanego nie mają. Stąd pieczętarze przywileje na przywileje, reskrypta prawu przeciwne potem wydają, podskarbiowie podatkami publicznymi non iuxta mentem Reipublicae szafują, podkomorzowie ultra scitum ichm. panów marszałków cudzoziemcom przyjeżdżającym w pokoju audiencyje jednają, et multa inde subsequuntur incommoda, któremi premita Respublica. Aby tedy takowe nie działy się egzorbitancyje, statuendum w Trybunale forum, gdy tam i szlachta, i senatorowie eo subsellium zasiadają interponenda privationis officii poena cum confiscatione bonorum.

18. Incompatibilia i otrzymywanie vacantiarum et officiorum contra praescriptum legum publicarum wielką więc przynoszą szkodę R.P., bo się na tym cale więc sejmy bawią, a często na wakancyjach i rozrywają, aby tedy to tak ciężkie sejmowych materiej zatrudnienie jakokolek uprzątnione być mogło, postanowić osobliwy w Trybunale po regestrze żołnierskim regestr, którego by się ci, co inkompatybilia, albo przeciwko prawu wakancyje i urzędy [380] obtinent, w każdym Trybunale sprawowali, a poena duorum millium marcarum contra secus quam ius praescribit obtinentes inresponenda.

19. Pan podskarbi koronny aby pisarzów przy skarbie, także administratorów na ekonomiach nie miał, jeno personas nobiles possessionatas, secus faciens i pan podskarbi, i pisarz albo administrator, toties quoties quisque ex persona sua seorsivo poena duorum millium marcarum Polonicalium puniantur w Trybunale ex registro seorsivo peremptorie repetenda.

⁵¹⁰ Andrzej Trzebicki biskup krakowski.

⁵¹¹ Teodor Denhoff podkomorzy koronny.

⁵¹² Feliks Jan Pac podkomorzy litewski.

20. Konkluzja sejmów ani kontynuacja żeby się przy świecach nie odprawowała, także ^bsesyje^b poranne⁵¹³, osobliwe krom izby poselskiej, na sejmach żeby nie bywały, expedit ostrzec jako najdozorniej.

21. A na przyszłej, da Bóg, elekcyjej, gdy przyjdzie do nominowania deputatów z województw na funkcje którekolwiek podczas tej elekcyjej, intervenient, żeby jm. pan marszałek non ex suo beneplacito, ale którzy per nobilitatem województwa każdego będą między sobą obrani, na te funkcje mianował.

22. A że multum interest, aby obywatele województwa naszego, którzy na tę elekcyję pojadą, należyte naznaczone gospody i kwatery mieli wspólne z innymi województwy, ci, którzy na pierwszą zjadą sesyją z województwa naszego, domówić się i upomnieć u pana marszałka będą powinni. [381]

[23.] A że to ad facilitationem spraw sejmowych multum iuvat, żebyśmy sejmik generalny, który ante hac w Nowym Mieście Korczynie po sejmikach przedsejmowych zwykł był z małopolskimi województwy odprawować się, reasumowali, miejsce zaś na ruskie województwa odległe jest Korczyn, consonum ten generał [381] małopolski przenieść do Kazimierza Dolnego, gdzie na tydzień przed sejmem żeby się ichm. panowie posłowie małopolscy zjeżdżali i swoich województw artykuły ucierali.

24. Jeżeli co okazują jest znacznej w R.P. ruiny, jako to ^czła^c moneta, tak tynfowa, jako i szelężna, która ad tantam pauperem przywiodła Ojczyznę i privatos w niej cives, iż dimidium intram respectu karystyjej wielkiej w kupowaniu omnium necessariorum, chcąc sami siebie ustawicznie extenuare, musimy i obawiać się aby exhausti dalej sufficere oneribus Reipublicae mogliśmy, jm. pan podskarbi koronny⁵¹⁴ ma inire modum cum omnibus ordinibus, aby jak najprędzej restaurationem dobrej monety wprowadził i postanowił jej currentiam in Regno, dawszy z terażniejszej minnicy rationem. A in futurum na sejmiki przedsejmowe wszelkie skarbowe rachunki przysyłał, tak na sejmach, jako i ad latus Regium residendo.

25. Wiele stąd mankamentów pochodzi, że ichm. panowie senatorowie consilia sua verbalis, non scripto proferre zwykli, z których non ad mentem legis decreta, ale często in praeiudiciis pactis et annihilationem praw stawać zwykli, tedy obviando w tym ulterioribus inconvenientiis postanawiamy, aby ab hinc wszyscy panowie senatorowie consilia sua in scripto, z podpisami rąk swoich do rąk jm. pana sekretarza wielkiego koronnego oddawali.

26. Nie ma o tym certam notitiam R.P., gdzie locus archivorum zostaje, czy przy jm. księdzu prymasie⁵¹⁵, czy przy pieczętarzu wielkim⁵¹⁶, a pogotowiu i nie ma informacyjej, co za scripta i diplomata in archivo continentur, aby tedy innotescat nam uti civibus Reipublicae, co się w R.P. zawiera, ante omnia mają być archiwa rewidowane i długi, jeżeli jakie in diplomatibus continentur, [382] a in Rempublicam redundant, per omnes ordines Regni ante denuntiationem Principis cognoscantur et decidantur.

⁵¹³ Uwaga dotyczy sesji prowincjonalnych, najczęściej odbywających się przed rozpoczęciem właściwych obrad.

⁵¹⁴ Jan Andrzej Morsztyn podskarbi wielki koronny.

⁵¹⁵ Mikołaj Prażmowski abp gnieźnieński, prymas; były kanclerz.

⁵¹⁶ Jan Leszczyński kanclerz wielki koronny.

Locus zaś archivorum ab hinc aby w Krakowie przy skarbie był naznaczony, tamże i testament śp. K.J.M. Władysława jeżeli zostaje, advertet Respublica, jeżeli też nie jest, spytać się o nim i iniungere, aby był oddany.

27. Klejnoty R.P. wszystkie i gaza, i splendida Regni obicia potopowe od śp. króla Augusta R.P. darowane, aby in integro zostawały, jeżeli co z nich desideratur, aby oddano było i asekuracyi w skarbie dojrzyć i domówić się równo z inszemi województwy.

28. Nie mniej i to afficit i damnificat R.P., że posłowie cudzoziemscy przyjeżdżając ad Principem, długo bawić zwykli przy dworze i exinde expiscari penitiora i oznajmować panom swoim. Co nie może być, jeno cum notabili Reipublicae incommodo. Animadvertere ma w to R.P. i postanowić, aby odtąd w sześć niedziel najdalej po przyjeździe odprawowani byli. Jeżeliby który trafił się przed sejmem, nic nie bawiąc, ekspediowany być ma. Rezydenci zaś obcych panów, inhaerendo dawnemu zwyczajowi naszemu polskiemu, mieszkają i bawić się przy Królach, Panach naszych nie mają, bo stąd praktyki i faktyje in destructione Ojczyzny naszej et civium rościć się zwykły.

29. Edocti anterioribus malis jak najlepsze wynajmować musimy media, któremi byśmy i ojczyźnie, i nam samym succerrere mogli, i gdy doznaliśmy tego effectualiter, że panowie senatorowie konstytucyjami do rezydencji przy K.J.M. przeszłym naznaczeni, jedni per odium et invidiam ad consilia non admittebantur, drudzy zapomniawszy przysięgi swojej, narazić się i promować dobra pospolitego tak, jako powinni, nie chcieli, tedy [383] zabiegając na potym omnibus inconvenientiis postanawiamy, aby dwóch posłów z izby poselskiej per electionem na każdą ćwierć, praevio im od województw własnych solario, naznaczała R.P. do tej rezydencji przy boku J.K.M. Którzy by równo z senatorami admittantur ad consilia omnia Principis, in pactis conventis ma być warowano.

30. Aby non languescat ochota in civibus Reipublicae do usługi Ojczyzny, okazowanie zwyczajane po województwach aby zachowane było, reasumować o tym dawne prawa potrzeba.

31. Wielkie praeiudicium ponosimy w tym anteactis temporibus, iż senatus consultum w sprawy sobie nienależyte wdawali się, podatki za uniwersalami prywatnemi królewskimi sine comitiis et consensus omnium ordinum wydawać kazali i insze inconvenientia contra iura et libertates nostras committebant, aby in posterum tego nie bywało, obviabit Respublica.

32. Jakie spezy i koszty na potrzeby publiczne erogavit j.w. jm. pan marszałek i hetman wielki koronny⁵¹⁷, tak podczas podhajeckiej ekspedycji avertendo potęgę tatarską od całej Ojczyzny, nie wspominając, że obtuitu capitis sui z małą garścią natenczas wojska sustinuit maximam mołem ciężkiego nieprzyjaciela, tak i starszyznę tatarską ujmując, upominkując, siła de propriołożył jm., każdy tego wiadomy łącznie domyślić się i uważać może. Aby tedy wszystkich expens jm. likwidacja na przyszłej elekcyjnej była i eksolucya onych na tymże terminie obmyślona, imieniem województwa naszego nie tylko pozwalamy, ale i do całej R.P. interpozycją naszą o to wnosimy, ponieważ też i niektóre województwa asekurowały to per nuntios suos. [384]

⁵¹⁷ Jan Sobieski marszałek i hetman wielki koronny.

33. Meruit to dobrze u całej R.P. j.o. książę jm. pan wojewoda bełski, hetman polny koronny⁵¹⁸, aby *condignum et meritorium* suorum i osoby swej, i dóbr swoich dziedzicznych, Zbaraża, przez tak wiele obozów wojsk R.P. i nieprzyjacielskich, i inkursyje tatarskie spustoszonych, uznał *respectum* i otrzymał *gratitudinem*, zwłaszcza z tej miary, że nie tylko *innata virtute* doświadczoną rezolucją ludźmi *proprio peculio* in *defensam Reipublicae* zaciągnionemi zaszczyca Ojczyznę, ale też czas niemały kilka chorągwi swoich kosztem własnym w Ukrainie i w wielu okazjach z nieprzyjacielem. Probavit ich dzielność i odwagę, aby kosztów na te chorągwie podjętych likwidacje od R.P., a oraz i rekompensa była, instancją wszyscy wnieść do R.P. ochotnie obiecujemy. Także aby Drahim, per *violentiam* temu księciu jm. od książęcia jm. pruskiego⁵¹⁹ odebrany, był przywrócony, albo za niego obmyślona była nagroda, ma *inire media Respublica*.

34. *Distributio* chleba zimowego wojsku nie skąd inąd, jeno od ichm. panów hetmanów ma *dependere*, bo ichm. jako *dispositores* rycerstwa i *aestimatores* zasług każdego najlepiej *disiudicare* mogą, jaka komu ma się wydzielić *portio*. Ustawę jednak z łanu umiarkować i postanowić mają *omnes ordines Regni*, aby i dzierżawa dóbr królewskich, i duchownych wiedziała, co ma dać i żołnierz czego się ma upominać. Nad którą ustawę, gdy postanowiona będzie, *ultra* nic wyciągać nic powinien żołnierz, *sub triplici pensione et poena bannitionis* w Trybunale *decidenda*.

35. Częstokroć nasłuchaliśmy się na sejmach i komisyjach, iż z kwarty artylerija koronna *sufficenter* przewidowana być nie może, inszych zaś dochodów na suplement tego defektu R.P. [385] *praesto* nie ma, tedy czyniąc w tym folgę R.P., znosić się mamy z inszemi województwy, aby starostwo gródeckie pode Lwowem *ordynowane* było na tę artylerję, z którego *omnia necessaria* na przygotowanie municyjy *sposabiare* się mają. Magister zaś artyleryjy aby od jm. pana hetmana koronnego był *podawany bene* in hac *arte exercitatus ante*, *zostawał in suo officio* jeno lat trzy i tak *ad quodvis treddium* inszy *podawany* *zostawał*.

36. Prawo o pisarzu polnym, aby przysięgły był, ma być *reasumowane*.

37. Prawo i zwyczaj dawny tej R.P. per *continuas temporum series* zachowane *suadet*, ażeby *onus* zimowania żołnierza *aeque* dóbr duchownych, jako i królewskich, należało, ponieważ te *beneficia* oboje *aequali iure*, to jest *advitalitio conferuntur*. A ichm. osoby duchowne niektóre, per *vim* wybijając się *ex hoc onere*, ludzie służebne R.P. *powyganiali*, *non sine magna strage* tych ludzi, co i całą *dolegać* musi R.P., in *longa matura* z innemi województwy na tejże elekcyjy *deliberatio*, jakoby duchowni ob *spem impunitatis ad licentiam* nie rzucali się, bo ta *scintilla magnum* może *pare incendium* w ojczyźnie naszej.

38. *Hiberna* także, od tak dawnych czasów *propter bonum totius Reipublicae* *proponowana*, żeby *namówiona* i do skutku swego *przywiedziona* była, *modum* z innemi województwy *initimus*.

39. *Praesidia* i komendy na fortecach, żeby nie byli ludziom *cudzoziemskim*, ale *szlachcie* dobrze osiadłej i *probatas virtutis* *cale* *zlecane*, *innovanda lex antiqua*.

⁵¹⁸ Dymitr Wiśniowiecki wojewoda bełski, hetman polny koronny.

⁵¹⁹ Fryderyk Wilhelm elektor brandenburski i książę pruski.

40. Libertacja od chleba zimowego panien zakonnych sokalskich [386] aby wedle artykułów przeszłych sejmików naszych przysła ad effectum, inibimus rationes.

41. Asekurowała przeszła konfederacja dobrze zasłużone stypendia chorągwiom na ostatniej Komisji Lwowskiej zwinionym i obmyślenie zapłaty do aktu elekcji odłożyła, inibimus tedy cum tota Republica modos, aby skutek swój to wziąć mogło i uchwalenie podatku na tej elekcji na zapłatę tym chorągwiom obmyślono. Toż i o sumie klejnotowej, i obiecując ani na żadnych długów płacenia tak jm. panu podskarbiemu przeszłemu⁵²⁰, jako i inszym osobom nie pozwalając, aż wprzód krwawe zasługi pomienionych chorągwi wypłacone będą.

42. A że jm. pan [Sebastian] Machowski pułkownik J.K.M. od różnych osób, a niektórych ex fama incerta posadzających i plerumque niewiadomych insimulatur innocuus być winien kłęski brahiłowskiej, aequum sądziemy, żeby na terażniejszej elekcji in publico dał rationem functionis suae, która natenczas była jm., a kto by się pokazał być winien i okazyje tej tam kłęski, ten demeritas na kapturze generalnym terażniejszym miał poenas.

43. Meruit to książę jm. [Michał Kazimierz] Radziwiłł, kanclerz [s] i hetman polny litewski z przodków i zasług własnych de Republica, aby był w osobliwym zawsze mianym respekcie, który że jest ze wszech miar godzien funkcji sobie od najjaśniejszego K.J.M. Jana Kazimierza na buławę polną konferowany, interponere w tym mediacją naszą, przyrzekamy sobie, aby ta buława nie była oddalona a tanti nominis et tam bene merito de Republica cive.

44. Niemalego też godzien respektu i wdzięczności, który nie [387] tylko zdrowiem, krwią i piersiami swemi zaszczyca Ojczyznę, ale też i fulcrum substancyi swojej na świecie własnych dóbr ziemiańskich dla całości jej nie żałuje i ochotnie impendit je dla dobra pospolitego, co nam patet lucide w przysługach i ochocie jm. pana podstolego koronnego⁵²¹, który salutem Patriae własnemu zdrowiu i publicum bonum privato anteponeo zawsze zwykł optimo aliis praeire exemplo i nikomu do przysługi Ojczyzny nie da sobie praeripere palmam. Jako tedy do osobnego respektu całej R.P. tam bene meritum i z siebie samego, i z antecesorów swoich, zalecamy civem, tak instabimus ad totam Rempublicam, aby iustam jm. mógł otrzymać recompensam za zrujnowaną majątność swoją dziedziczną podhajecką, która jako lapis offensionis stanęła wojskom tatarskim i kozackim, a naszym tutum uczyniwszy propugnaculum sua ruina, swoją perzyną incolumen reddidit totam Rempublicam.

45. Dług także sławnej pamięci nieboszczyka jm. pana wojewody krakowskiego, hetmana wielkiego koronnego⁵²² coram tota Republica likwidowany, żeby był successor jm.⁵²³ tam gloriose merentibus uiszczony, znieśmy się cum statibus Regni.

46. Jm. pana [Mikołaja] Złotnickiego i jm. pana [Adama] Łychowskiego, którzy z pakt podhajeckich⁵²⁴ pro obsidibus „dani” byli do Krymu i tam czas nie mieli dla ca-

⁵²⁰ Jan Kazimierz Krasiński podskarbi wielki koronny.

⁵²¹ Szczęśny Potocki podstoli koronny.

⁵²² Stanisław Potocki wojewoda krakowski, hetman wielki koronny.

⁵²³ Synowie Stanisława Potockiego, Jędrzej i Szczęśny Potoccy.

⁵²⁴ Traktat pod Podhajcami podpisany z kałą Krym Girejem w dniu 16 października 1667 r.

łości Ojczyzny zostawali, na tymże sejmie electionis nie przepomniemy, aby za straty, koszty, et pro virtute sua debitam odnieśli remunerationem.

47. Nie godzi się nam zapomnieć znacznej szkody i utraty substancyjej jm. pana Piotra Kazimierza Czerwińskiego, concivibus nostri et in multis occasionibus optime de Republica meriti, tak [388] przez się, jako sławnej pamięci rodzica swego i bracią rodzoną, i stryjów, którzy tak wiele przez wieki swoje służąc w wojsku, porucznikując pod różnemi znakami, krwią i zdrowiem zaszczytali Ojczyznę i we wszelkich okazjach in victimam za Ojczyznę życie swoje consecrarunt, którą poniósł podczas piławieckiej ekspedycyje, gdy wojska wszystkie R.P. tam na ten czas ściągawszy, ordinantibus fatis i tatarskie z kozackimi tamże zwabił, i luboć publica infelicitate całej Ojczyzny naszej, jako to każdemu constat, ta ekspedycja cessit, iż jednak privatus civis tantam iniurią pati nie powinien, bo z ziemią porównana tamta majątność jego Piławce⁵²⁵ została, recommendabimus całej R.P. tę sprawę, aby obmyśliła modum temu, tak znacznie ukrzywdzonemu, bratu naszemu.

48. Tak się zawzięła była złość hoc saeculo nostro, iż delacyje niesłuszny favor sobie apud Principes jednały i jeden drugiem przysługując się, pozyskiwał łaskę pańską, przez co i jm. pan [Mikołaj] Grudziński starosta ujski znaczną utratę poniósł, gdy niesłusznie per vim et violentiam odjęto mu starostwo ujskie, a komu inszemu dano. Aby terazniejszy tenutarius⁵²⁶, jako sub dole pod nim postąpił, sądzony był, poenis subiaceat i starostwo ujskie redeat do pierwszego posesora, przykładac się do tego ze wszystkimi województwy obiecujemy.

49. Wielkie w tym na zjazdach publicznych, na sejmach i na sejmikach dzieją się incommoda, gdy zwaśnieni na się słowy uszczypliwemi, honorem et reputationem carpentibus in medio publico consessus invehuntur przeciwko sobie i to sobie zadają, co abo per decreta et transactiones sepultum, abo też iudicio non evictum, skąd do większego między domami przychodzi [389] zawaśnienia, a czasem i do rozlania krwi. Aby się tedy his incommodis zabezpieczyć jakokolwiek mogło na potym, słuszna formare na to takowe legem, ażeby ci, którzy temu lenti accedunt w obradach publicznych et moniti non recedunt, także którzy invehuntur niesłusznie in honorem alterius, tamże zaraz instanti na sejmiku ratione excessus per nobilitatem sądzeni i siedzeniem wieży przez niedziel 12, także na zapłacenie 200 grzywien parti laesae byli karani. W tym dekrete pluralitas votorum ut observatur, a dekret tamże zaraz przez marszałka w kole ad mundum napisany, żeby był i czytany, a po przeczytaniu w laudum żeby był inserowany. Który takowy dekret takowej wagi ma być i starostowie sub poena privationis officii egzekwować go powinni, a do zjazdów accessu activam vocem na sejmiku osądzony żeby nie miał, póki dekretowi nie uczyni dosyć.

50. Dobra oderwane od starostwa wiskiego aby były do jurydyki powrócone tamecznej, wedle artykułów naszych przeszłych sejmików instabimus.

51. O Barze i Lubomli żadnej in legibus Regni nie masz innowacyjej, dlaczego i onera quatae in suspenso zostają, i tenutarii praesentes per hoc aggravantur, aby te

⁵²⁵ Piławce, wieś w woj. podolskim (ob. Пилява в обв. і rej. хмельницьким, Ukraina).

⁵²⁶ Krzysztof Grzymułtowski kasztelan poznański.

dobra jako *ex natura sua regalia iterum redeant ad pristinum suum statum*, *promovere to obicujemy*.

52. *Damnificatores R.P. maximi*, Tymfo⁵²⁷ i Boratyni⁵²⁸, którzy *per malam administrationem mennic koronnych*, wprowadzeniem wielkością szelągów i złotowców *enervarunt Rempublicam* i dla tego uszkodzenia R.P. dekretami są *innodati*, aby tych dekretów egzekucja *ad effectum deducatur* i asygnacje chorągwiom do nich dane wypłacane były, *instare obicujemy*. Także aby dobra dziedziczne i królewskie przez nich pokupione [390] konfiskowane i *bene meritis* oddane były, ze wszystkimi województwy to *providebimus*.

53. Skartabelli i wszyscy nowi szlachta, aby *ad tertiam progeniem incapaces omnium honorum* zostawali i dóbr królewskich nie trzymali, *animadvertertere* ma w to R.P., a którzy *pro pretio* ten klejnot szlachestwa otrzymali, a nie wydali sum należących, aby się o to *ad instantiam instigatoris Regni* sprawowali na elekcyjnej, i osobny onych aby był *regestr*, którym by był dany przywilej na dobra R.P., *nullitatis* ma być i *pro vacanti* ma *cedere zasłużonym*.

54. Wielka w tym *imparitas inter statum equestrem et plebeium* się dzieje, gdy ludzie *utriusque sexus plebeiae conditionis* więcej niżeli im należy pozwalają sobie, zapomniawszy prawa *de lege sumptuaria*, wąż się *superando equestri ordinis personas* w szaty drogie, bławaty, sobole, pasy jedwabne, łańcuchy i perły stroić, tedy *inconvenientiis talibus* zabiegając *omnes constitutiones de lege sumptuaria reasumujemy* i *forum excessivis coram quovis iudicio et officio Regni ad instantiam cuiusvis* naznaczamy.

55. *Actionibus ratione periurii* zagęszczonemi, że niepotrzebnie od tych, co sprawy przegrywają w Trybunale *vexatur nobilitas* na sejm, jako tego, aby sejmowe sądy *cale* były *abrogowane omnimode* życzymy, tak, żeby odtąd wszelkie *periurii actiones* do Trybunału, nie na sejm, należały, *odstępować* nie będziemy.

56. *Depaktacje* w kancelaryjach lubo są wielą praw i konstytucyjnej zabronione, iż jednak *ausus illicitus depaktujących* trudna jest rzecz temi konstytucyjami *pohamować*, *interponenda poene privationis* [391] *officii ultra poenam mille marcarum Poloncialium in secus audentes* w Trybunale, *inter causas officii preemptorie, sine beneficio aresti repetenda*.

57. *Possessoribus* dóbr królewskich, którzy *partykularze* od starostw i dzierżaw główniejszych *oderwane seorsivo iure, ex collatione Principis* albo też *per cessiones, lubo per commutationes iuris advitalitii* za *konsensem J.K.M.* trzymają, że częstokroć są *potentioribus in vicinia opprimuntur*, przez co *aequalitas iuris et status nobilitaris pessundatur*, *interponenda gravis poena*, a mianowicie *invasionis domus*, kto by in posterum wazył się *modo aliquo seu iniuria opprimere statum equestrem cum assignatione iuri coram officio castrensi in secus facientes*.

58. W soli, że *iniuriarum patitur* województwo nasze przez to, gdy ją inne województwa z skarbu koronnego jakkolwiek odbierają, województwa naszego od dawnych lat

⁵²⁷ Andrzej Tymf, zarządca mennic koronnych w czasach Jana Kazimierza.

⁵²⁸ Tytus Liwiusz Boratini sekretarz J.K.M., dzierżawca mennic królewskich.

nie dochodzi, wszyscy sobie o to unanimiter przyrzekamy, aby jako innym, tak i nasze województwo miało w tem należyłą wygodę swoją.

59. Dwory szlacheckie przy miastach i fortecach, w których żadne się nie odprawują szynki, ale tylko propter reclinatorium podczas trwóg od nieprzyjaciela possidentur, aby zostawały wolne a civilibus oneribus.

60. Musi to być cum magna iniuria et praeiudicio iurium nostrorum, iż duchowni postpositis iurisdictionibus omnibus in Regno, koloryzując preteksty swoje recurrunt ad Sedem Apostolicam i tam za niesłusznemi delacyjami, ad malam informationem Sedis Apostolicae otrzymują dekreta, przez które siła wariacyjej trudniących materyje in actibus publicis in Republica intervenit, jako to apertum jest wszystkim obywatelom R.P., gdy oo. jezuici warszawscy, privata autoritate, sine consensu Reipublicae, będąc elemosinarii professae domus otworzyli szkoły i per hac vim intulerunt [392] proximis oo. piarum scholarum, którzy od lat kilku exercitium studiorum w szkołach swoich trzymali i aby te szkoły zawarte były, procurarunt. A co większa, aby tymże ojcom non liceat ad status Reipublicae, tam publice, quam privatim, w tak wielkiej krzywdzie i agrawacyjej recurrere osobnemi inhibicyjami Sedis Apostolicae et agrawacyjami obstrinxerunt ich, widząc tedy inordinata Republica nostra maximum hoc a spiritualibus idque religiosis scandalum, maximum aequalium sibi ipsis opressiorem, instare wszyscy obiecujemy na przyszłej elekcyjej, aby inter alia Reipublicae vulnera i to sanari mogło, a szkoły oo. piarum scholarum publico Reipublicae consensu aprobowane, w Warszawie zaś oo. Jezuitów, jako nigdy nie bywałe, zamknięte były i praeccludatur via dyfikultacyjej między temi zakonami.

61. Publica w ojczyźnie calamitas, iż wszelkie stany R.P. tak depressit, że więcej znajduje się cinerum, gdzie przed tym amplae zostawały possessiones, pia zaś antecesorów naszych legata wprowadziły takowe in posteros suos onera, aby od sum im legowanych płacono było a centum per septem. Tedy, aby przez to et bona onerata nie szli in deterius i świętobliwe fundacyje swoje odnosiły solamen, hoc adinvenitur medium, aby, nim przyjdzie ad pristinum Ojczyzna statum, wyderkafy a cento per quinque płacone były.

62. Alienationes dóbr dziedzicznych per testamenta, że się contra expressam mentem legis rozszerzają w ojczyźnie naszej, aby przeto jako testamenta takowe, tak dekreta ich approbatoria in eodem subsellio lata, nullum habeant valorem, providendum lege publicae. [393]

63. Clerus, że znacznie tych czasów egzorbitować począł ludzi stanu szlacheckiego contra expressam mentis legem ad forum spirituale o dziesięciny, wyderkafy i inne okazyje, które in foro saeculari mogły by się i powinny osądzić, statuendum lege, żeby takowi, którzy takowe pozwy eo nomine do sądu duchownego wydają, tak actor, jako i sędzia poenis in cortesanos sancitis w Trybunale coram iudicio mixti fori speciali registro vindicandis subsint. Na co żeby dyspensę doskonałą do sądenia spraw takowych miał Trybunał, expostulandum z sejmu terazniejszego cum Sede Apostolica.

64. Impunitas, że wielom ludziom duchownym dają okazyją ad perpetranda quaevis scelera i do agrawowania kryminalnemi, a częstokroć potwarzliwemi protestacyjami honorów ludzi stanu szlacheckiego, aby tedy criminosi et calumniiosi w Trybunale per iudicium mixti fori sądeni et ad poenas iuxta demeritum suum kondemnowani,

et in vim poenae talionis privati byli beneficiis suis, tak jako się to w obcych, porzanych nacyjach dzieje, expostulandum z tegoż sejmu electionis cum Sede Apostolica.

65. Dua beneficia curata żeby żaden nie ważył się trzymać, ani plebei praelatur i kanonii, tam in collegiatis, quam cathedralibus ecclesiis nie cisnęli się praeter theologiae doctores, których jednak nie ma być większy numerus nad czterech z doktorami iuris utriusque, cavendum lege publica. Secus facientes poenae et foro contra evocatores superius descripto subsint. W czym także inquirenda Sedes Apostolica.

66. Śłuża kryłowska, że jest cum damno całego województwa [394] za podniesieniem jej reassumendo i onej artykuły dawne sejmików naszych, aby była zniesiona, będziemy to mieć w pamięci na terażniejszym sejmie electionis.

67. Pobory cum abiuratis jako super consensum totius Reipublicae na przeszłej konwokacyjej na pewne praesidia ludziom ordynowanym uchwalone, tak i województwo nasze iuxta mentem confoederationis, wydawszy je do rąk jm. pana Mikołaja Jemiołowskiego, poborcy naszego, to mu iniungit, aby tej sumy nie wydawał, aż za wiadomością i asygnacją jm. pana komisarza naszego. A jm. pan komisarz ma się w tym z inszemi województwy znosić, jako będzie consensus totius Reipublicae one-mi dysponować, hoc praecauto, aby nie na prywatne, ale na publiczne całej R.P. były ordynowane potrzeby.

68. W pamięci nam są merita w województwie naszym świeżo zmarłego nieboszczyka jm. pana Miedźwieckiego, któremu etiam post fata zawdzięczając, respektując i na świeżą przez ogień podjętą ruinę, dobra onego od wszelkich podatków R.P. do wiosny wolnemi mieć chcemy.

69. "Osobliwy mając respekt na miejsce konsultacyjom naszym zwyczajne, to jest kościół dominikański, tudzież też samych ojców przy tym miejscu zostających, w wszelkich okazjach mając wygodę, aby to miejsce dalszej nie cierpiało ruiny, na restauracją onego zleciliśmy jm. panu marszałkowi koła naszego wydać [395] asygnacją na zł 500 do jm. pana [Mikołaja] Jabłońskiego czopownika ziemie naszej, pomienionym ojcom. A jeżeliby jm. pan Jabłoński pokazał ekspensa egzakcyjej swojej, tedy uprosiliśmy jm. pana podkomorzego województwa naszego, aby on, z których będzie rozumiał najpewniejszych pieniędzy województwa naszego, wydać rozkazał obiecaną sumę.^e

70. Akta kapturowe, żeby bez wszystkich czas interregni otwarte byli i wolny do nich wszystkim pateat aditus, mieć chcemy.

Które to od nas zgodnie umówione punkta unanimi voce et consensu promować do wspólnej R.P. będziemy zgody i ręką tak jm. pana marszałka koła naszego, jako tych, którzy ad praesens przysięgę wykonali, żeby do powtarzania onej na przyszłej elekcyjej necesytowani nie byli, podpisawszy, do akt publicznych podać zleciliśmy. Działo się w Belzie, na miejscu konsultacyjom naszym zwyczajnym, dnia 11 kwietnia r. P. 1669.

Wiktoryn ze Żmigroda Stadnicki jako dyrektor koła rycerskiego województwa bełskiego

[1] Szczęsny Potocki podstoli koronny, [2] Jan Aleksander na Mirowie Myszkowski podkomorzy bełski, tyszowiecki starosta, marszałek sądów kapturowych województwa

bełskiego, komisarz, [3] Andrzej Moszyński wojski horodelski, sędzia kapturowy, [4] Wojciech Alojzy Zieliński wojski ziemi buskiej, [5] Mikołaj Stefan Radecki stolnik żydaczowski, [6] Wiktoryn ze Żmigroda Stadnicki dyrektor koła terażniejszego, [7] Stefan Stanisław Wnorowski, [8] Adrian Stanisław Domański pisarz grodzki bełski, [9] Krzysztof Dunin z Skrzynna, [10] Rafał Sarbiewski starosta korytnicki, [11] Jan Stanisław Drużbicz, [12] Bogusław z Goraja [396] Gorajski, [13] Andrzej Sulimirski, [14] Piotr Powęski, [15] Zygmunt Głogowski, [16] Samuel na Tuczapach Łaszc Niedewski m.p., [17] Mikołaj Kazimierz Kadłubowski sędzia kapturowy bełski, [18] Wacław Teleżyński z Wielu Teleżyn chorąży owrucki, rotmagister R.P., [19] Seweryn na Kiskowach Kochanowski, [20] Tomasz Ołtarzewski podstoli czernihowski, [21] Aleksander Stanisław Łaszcowski komornik ziemski bełski, [22] Daniel Skarbek, [23] Krzysztof Kazimierz Komorowski, [24] Stanisław z Poradowa Rulikowski, [25] Stefan Wysocki, [26] Mikołaj Jemiołowski.

^{a-a} w Rp. 1: jego ^{b-b} w Rp. 1 seorsive ^c ucięty brzeg karty, lekcja niepewna ^d ucięty brzeg karty, brak jednego wyrazu ^{d-d} w Rp. 1: dali ^{e-e} fragment z Rp. 2

3. Uniwersał Jana Sobieskiego marszałka i hetmana wielkiego koronnego w sprawie niebezpieczeństwa tatarskiego – Lwów, 20 kwietnia 1669 r.

Rp. 1 AP Lublin, 10 Ks. gr. grabowieckie 91, s. 1469-1470 – oblata; w grodzie grabowieckim oblatował Nob. Jan Lisowski w dniu 3 maja 1669 r. [feria 6 post Dominicam Conductus Paschae proxima a. D. 1669].

Inne rękopisy: **Rp. 2** AP Lublin, 10 Ks. gr. grabowieckie 251, k. 466-466v – ekstrakt z grodu bełskiego, w którym uniwersał oblatowano w dniu 30 kwietnia 1669 r. [feria 3 post Dominicam Conductus Paschae proxima a. D. 1669]; do grodu grabowieckiego podano go w dniu 2 maja 1669 r. [feria 5 post Dominicam Conductus Paschae proxima a. D. 1669].

Druk: Pisma do wieku..., s. 450-451.

Jan na Złoczowie i Żółkwi Sobieski marszałek i hetman wielki koronny, jaworowski, stryjski, kałuski, gniewski etc. starosta.

J.o., j.w., w. ichm. panom dygnitarzom, urzędnikom i wszystkim ichm. panom obywatelom województwa bełskiego, m.w.m. panom i braciej, przy zaleceniu usług moich braterskich donoszę do wiadomości.

Iż lubo za moim z tych tu na elekcyję do Warszawy odjazdem krajów, wojska R.P. nad Horyń, a część pod Kamieniec ściągając się na czas determinowany i na miejscu w uniwersałach moich od niedziel kilku wydanych specyfikowanym skupione, in omnem necessitatem, przy pewnej i słusznej zostawać będą komendzie. Jednak że wiele jest szlaków i traktów (których wojskami temi słusznie zastąpić niepodobna) do wejścia w państwa R.P. nieprzyjacielowi, przetoż mając tę, nie tylko z różnych miejsc, ale i od samego [1470] Krymu w tych dniach przestrogi, że ordy białogrodzkie i na-

hajskie (których jest część niemała) w posłuszeństwie już chana krymskiego⁵²⁹ nie są, lecz pod władzą i zwierzchnością wasze osobliwego od Porty podanego zostawiają, tedy z powinności urzędu mego w.m.w.m. panów i braci wcześniej praecustodio, żebyście w.m.m. panowie od mianowanych ord następującego niebezpieczeństwa eam przed się wzięwszy cautellam, w domach swoich ubezpieczeni nie byli, ale wczesną pignoribus obmyślawali securitatem, a sami attenti in omnes rerum zostawiając eventus. Co zaś należy zawartej a przysięgami stwierdzonej z chanem i całym Krymem przyjaźni, tej Krym statecznie nam obiecuje przez posła swego dotrzymować, gdzie i ja także posła swego do chana i całego Krymu ekspediowałem z deklarowaniem wzajemnego od całej R.P. tejsze dotrzymywania przyjaźni i jednostajnej zgody. Powolne usługi moje iterato w łasce i miłości w.m.m. panów i braciej ponawiając jako najlepiej. Datum we Lwowie, die 20 aprilis anno 1669.

Jan Sobieski marszałek i hetman wielki koronny m.p.

Locus sigilli

66. Sejmik przed elekcją na pospolitym ruszeniu pod Zemborzycami, 25 czerwca 1669 r.

1. *Uniwersał Wiktoryna Stadnickiego pułkownika województwa bełskiego zwołujący województwo bełskie do wyruszenia na elekcję – pod Bełzem, 5 czerwca 1669 r.*

Rp. CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 259, s. 523-524 – oblata; w grodzie bełskim oblatował Nob. Aleksander Bojleński w dniu 5 czerwca 1669 r. [feria 4 post Dominicam Exuadi proxima a. D. 1669].

Bibl. Oss., rkp. 15964, s. 651.

Wiktoryn ze Żmigroda na Niemierowie Stadnicki, pułkownik województwa bełskiego.

Ex vi et mente laudi publici stanąłem tu w obozie pod Bełzem na czas naznaczony, gdzie małą ichm. panów zastawszy liczbę, do dnia dzisiejszego oczekiwałem ichm. A tandem fraternum uczyniwszy consilium, ponieważ że już wszystkie insze województwa, [524] jedni obozami stoją, a drudzy już i pod Warszawę przybyć musieli, że się tam bardzo niedobrze dzieje, nam tu samym nec deceret nec licet zostawać w domach naszych. Abyśmy tedy, in aequali Republica zarówno z inszemi obierali Pana,

⁵²⁹ Adil Girej chan krymski.

iść ku Warszawie umyśliliśmy. I pewnie byśmy sporo byli poszli, gdyby nas teraz list jm. pana podkomorzego⁵³⁰ nie zaszedł, w którym nas upewnia świeżą wiadomością, a tym czasem życzy z miejsca się ruszyć i w jako najlepszym wojskowym zostawać porządku. Idziemy tedy dnia dzisiejszego ku Warszawie, pod Żurawcami⁵³¹ respektem wiadomości pana podkomorzego zatrzymamy się trochę i na w.m. państwa poczekamy. Za wiadomością dalej progredi umyśliliśmy j.w. ichm. panów i braci imieniem całego województwa upraszam, abyście nam zarówno też chcieli pomóc kompaniję i zarówno z nami przy też nam wszystkim służącej stawali wolności, pamiętając na to, jako sobie insze województwa z tymi, którzy im terażniejszej nie dopomagają fatygi, postąpili, że ich ab aequalitate i od głosu wolnego excluserunt. Ex vi urzędu mego na się od w.m. panów włożonego, upraszam i przestrzegam, abyście jako najprędzej w.m. panowie do nas do kupy stawali, a tam dalszy nasz porządek za wolą w.m.m. państwa uczynić gotowem. Działo się w obozie pod Bełzem, dnia 5 iunii roku 1669.

Wiktoryn ze Żmigroda Stadnicki.

Locus sigilli

2. *Laudum sejmiku województwa bełskiego na pospolitym ruszeniu pod Zemborzycami, 25 czerwca 1669 r.*

Rp. CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 259, s. 593-597 – oblata; w grodzie bełskim oblatował Nob. Jan Ługowski w imieniu Gen. Wiktoryna Stadnickiego pułkownika województwa bełskiego w dniu 1 lipca 1669 r. [feria 2 pridie festi Visitationis Beatissimae Virginis Mariae a. D. 1669].
Bibl. Oss., rkp. 15964, s. 653-657.

My rady, dygnitarze, urzędnicy i wszystko rycerstwo województwa bełskiego, którzyśmy się, ex vi laudi sejmiku naszego die 8 mensis aprilis postanowionego, pro die ultima maii w pospolitym ruszeniu zgromadzili się byli i stamtąd unanimitate consensu, propter commoditatem loci pod Zemborzycami⁵³² postąpiwszy, deputatów z koła naszego braterskiego ichm., jm. pana Franciszka Sulimowskiego i jm. pana Kazimierza Hłowickiego, obranych dla informacyjnej do w. jm. pana podkomorzego bełskiego⁵³³ w Warszawie na elekcyjnej nowego Pana in loco publico zostającego wyprawili, sami zaś za nimi postępując, i już intra limites województwa lubelskiego pod Zemborzycami zostając i tam die 22 iunii anni praesentis od tychże ichm. panów deputatów naszych wzięwszy wiadomość o szczęśliwie skończonej elekcyjnej nowego Pana, j.o. ks. jm. Michała Korybuta Wiśniowieckiego, i o powrocie województw pod Warszawę zgromadzonych, takową dalszego procederu między sobą obradę w kole naszym brater-

⁵³⁰ Jan Aleksander Myszkowski podkomorzy bełski.

⁵³¹ Żurawce, wieś w pow. horodelskim (ob. w pow. tomaszowskim, woj. lubelskim).

⁵³² Zemborzycy, wieś w woj. lubelskim (ob. dzielnica Lublina).

⁵³³ Jan Aleksander Myszkowski podkomorzy bełski.

skim, stosując się in toto do laudum województwa naszego na sejmiku mianowanego, uchwaliliśmy. [594]

Ponieważ to innotuit, iż już województwa insze do Warszawy zgromadzone do domów swych powracają, tedy i my hucusque statecznie, sub directione et oboedientia jm. pana Wiktoryna ze Żmigroda Stadnickiego pułkownika województwa bełskiego, tudzież i ichm. panów rotmistrzów, zgodnie od wszystkich obywatelów województwa tego obranych, zostawając, teraz za podjęte prace, koszty i fatygi gratitudinem wszelaką w podanych okazyjach ichm. wyświadczyć obiecując, unanimi voce ichm. n.m. panom dziękujemy i omnem securitatem całości, tak jm. pana pułkownika naszego, jak i ichm. panów rotmistrzów, respektem dyrekcyjnej obozu i prowadzenia województwa całego, in quantum by od kogokolwiek prawem o to infestowani byli, evincere et in omni loco et foro tueri przyrzekamy i obowiązujemy się. Sami zaś, exemplo województw naszych, z tegoż miejsca, za konsensem tegoż jm. pana pułkownika naszego i spólną na toż nas wszystkich zgodą, do domów naszych rozjeżdżamy się. Regestra zaś ichm. panowie rotmistrze, z podpisem rąk swoich, sprawiedliwie jm. panu pułkownikowi oddać mają, według których jm. pan pułkownik wszystkę bracią popisawszy, same registra ręką swą podpisane do akt grodzkich bełskich jako najprędzej oddać powinien będzie.

A żeśmy sami, czekając wiadomości rzetelnej od w. jm. pana podkomorzego bełskiego, zatrzymywali się i zarówno z inszemi ichm. ad electionem novi Principis pod Warszawę przybyć nie mogli, tedy zaraz, z tego miejsca i koła naszego braterskiego, ichm., jm. pana Stanisława Wierzbickiego cześnika bełskiego, jm. pana Piotra [595] Potępskiego wojskiego trembowelskiego, jm. pana Konstantego Modryńskiego łowczego czernihowskiego, jm. pana Stanisława Ołtarzewskiego, jm. pana Kochanowskiego, uprosiliśmy, aby ichm. nomine publico województwa całego do Warszawy jachawszy, nowemu, szczęśliwie Panu obranemu, debitam oddali congratulationem i zgodne z inszemi województwy wyświadczyli wierność.

A iż są niektórzy i znajdują się tak renitentes i oziębłemi do zaszczytu swobody i wolności naszych, którzy i na miłość Ojczyzny nie pamiętając, tak na prawie, jako też i na lauda nasze o pospolitym ruszeniu opisane nic nie dbając, ani się do obozu stawili, ani przy roześciu odezwali się, ani legalitates, jeśli by jakie mieli, jm. panu pułkownikowi nie oznajmili, i owszem, podjęte prace i fatygi nasze in levipendium puścili. Tedy takowi refragarii nie tylko poenas de expeditione bellica sancitas, iuxta laudum antierius nostrum promeruerunt, ale stosując się do inszych województw, onych ab aequalitate nostra, tak na honorze, jako substancyjej i prerogatywy szlacheckiej, in omni loco, foro et iudicio excludimus et pro infamibus reputamus unanimi consensu wszystkiego kongresu naszego terażniejszego, i sąd na takowych in quolibet foro et iudicio capturali et tribunalitio ad instantiam instigatoris et delatione cuiusvis naznaczamy. Tych jednak ichm., których lex od pospolitego ruszenia excludit i którym infecta se-nectus albo słabsze zdrowie nie pozwala, więc i którym jm. pan pułkownik ob summas legalitates libertates cum communi consensu nostro (w czym fide jm. obstringimus) wydał, ab hisce poenis uwalniamy, że onym subiacere nie powinni, deklarujemy. Ichm. zaś, którzy sub tempus electionis żadnych swych prywat [596] nie mają, tylko szczególnie propter liberam electionem w Warszawie zostawali, w. jm. pan podkomorzy

bełski registr spisać ma i ręką swą podpisany do grodu bełskiego podać, w czym także fide m. n.m. pana obligujemy, aby żaden, oprócz tejże bytności w Warszawie, tam nie bywszy natenczas, a poenis suprascriptis nie był uwolniony.

A żeśmy dla wiadomości doskonałej do w. m. pana podkomorzego naszego bełskiego wprzód m. pana Niemirę spod Bełza posłali byli i onemu z prowentu czopowego zł 100 u m. pana [Mikołaja] Jabłońskiego administratora czopowego naznaczyli, potem zaś spod Żyrawiec⁵³⁴ m. pana [Franciszka] Sulimowskiego i m. pana [Kazimierza] Iłowieckiego uproszonych wyprawili, i onym zł 100 u m. pana [Mikołaja] Jemiołowskiego poborcy naszego, tedy obudwu ichm. panów egzaktorów naszych w tym upewniamy, iż te pieniądze za asygnacją m. pana pułkownika naszego wydane, ichm. przyjęte i potrącone będą. To jednak na ostatek praecavemus communi consensu nostro, iż in quantum by w tych dniach wiadomość jaka od w. m. podkomorzego naszego bełskiego albo od tychże ichm. posłów naszych zaszła, która by urgentem necessitatem zgromadzenia naszego w kupie, tak, jakośmy teraz zostawali, potrzebowała.

Tedy fide, honore et conscientia przyrzekamy i obowiązujemy się, iż za danym uniwersałem od w. m. podkomorzego bełskiego albo od tegoż m. pułkownika naszego, w kilku dniach na miejsce uniwersałem naznaczone zgromadzić się tam, gdzie necessitas Reipublicae [597] postulabit, iść w tymże porządku, jakośmy teraz, obiecujemy.

Które to laudum zgodnemi głosy postanowione in toto aprobujemy i dotrzymać go sobie słowem szlacheckim powinniśmy, i dla lepszego utwierdzenia ichm. panom posłom naszym na przyszły, da Bóg, sejm coronationis poruczywszy, aby lege publica obwarowane było. Teraz zaś m. pana pułkownika naszego upraszamy, aby one ręką swą podpisawszy, do akt grodzkich bełskich jako najprędzej per oblatam podać raczył. Działo się w obozie pod Zemborzycami, die 25 iunii anno 1669.

Wiktoryn ze Żmigroda Stadnicki pułkownik województwa bełskiego

3. *Registr obywateli województwa bełskiego na pospolitym ruszeniu pod Zemborzycami, 25 czerwca 1669 r.*

Rp. CDIAUL, *Fond 1, Opis 1, 259, s. 634-643* – oblata; w grodzie bełskim oblatował Nob. Jan Komarnicki w imieniu Gen. Wiktoryna Stadnickiego pułkownika województwa bełskiego w dniu 12 lipca 1669 r. [feria 6 pridie festi Sanctae Margarethae Virginis et Martyris a. D. 1669].

Druk: L. Wierzbicki, *Rejestr pospolitego ruszenia województwa bełskiego z 1669 r.*, „Rocznik Lubelski” 42 (2016), s. 229-234.

Registr ichm. panów obywatelów powiatu bełskiego pod chorągwią w. m. pana podkomorzego bełskiego.

⁵³⁴ Wł. Żurawce, wieś w pow. bełskim (ob. w pow. tomaszowskim, woj. lubelskim).

[1] Jm. pan Jan Chmiel łowczy bełski, porucznik, [2] jm. pan cześnik bełski⁵³⁵, [3] jm. pan stolnik kijowski⁵³⁶, [4] jm. pan Trzeciński, [5] jm. pan Prusinowski, [6] jm. pan Suchodolski, [7] jm. pan Družbicz, [8] jm. pan Bobowski, [9] jm. pan Młocki, [10] jm. pan Sokół [11] jm. pan Wysocki, [12] jm. pan Czarniawski, [13] jm. pan Węgliński, [14] jm. pan Walenty Mirecki, [15] jm. pan podczaszy czernihowski⁵³⁷, [16] jm. pan wojski lubaczowski⁵³⁸, [17] jm. pan Bukowski, [18] jm. pan Czucharski, [19] jm. pan Mirecki Jakub, [20] jm. pan Stefan Żuliński, [21] jm. pan Wacław Żuliński, [22] jm. pan Samuel Żuliński, [23] jm. pan Michał Lipski, [24] jm. pan Zarzycki, [25] jm. pan Jarząbkowski, [26] jm. pan Strzygowski, [27] jm. pan Ochocki, [28] jm. pan Górecki Maciej, [29] jm. pan Wyszomirski, [30] jm. pan Siciński, [31] jm. pan Kostecki, [32] jm. pan Sebastianowicz, [33] jm. pan Chamiec Marcin, [34] jm. pan Ichlecki, [35] jm. pan Socha, [36] jm. pan Chamiec Jan, [37] jm. pan Mochracki, [38] jm. pan Kowalowski Jędrzej, [39] jm. pan Bernacki, [40] jm. pan Torzyński, [41] jm. pan Sokół z Pod[h]ajec, [42] jm. pan Nastorski, [43] jm. pan Twardowski, [44] jm. pan Chojecki, [45] jm. pan Łopacki, [46] jm. pan Zawacki Młocki, [47] jm. pan Komnacki, [48] jm. pan Bystrzycki, [49] jm. pan Słowikowski, [50] jm. pan Maszowski, [51] jm. pan Suszyński, [52] jm. pan Czermiński, [53] jm. pan Czarnołoski, [54] poczet jm. księdza dziekana chełmskiego⁵³⁹, [55] poczet jm. pana [Jana] Włostowskiego skarbnika bełskiego, [56] poczet jm. pana Brześciańskiego, [57] poczet jm. pana Liberackiego, [58] poczet jm. pana Krzywkowskiego, [59] poczet jm. pana Boruchowskiego, [60] poczet [636] jm. pana Mukańskiego, [61] poczet jm. pana Mireckiego Jędrzeja.

Jan Chmiel łowczy bełski, porucznik województwa bełskiego
Wiktoryn ze Żmigroda Stadnicki, pułkownik województwa bełskiego m.p.

Regestr kompanij ichm. jm. pana łowczego czernihowskiego, rotmistrza powiatu grabowieckiego.

[1] Jm. pan Konstanty Modryński rotmistrz koni 3, [2] jm. pan Wojciech Wereszczyński koni 2, [3] jm. pan Jędrzej Czarnołoski koni 2, [4] jm. pan Piotr Turkowiecki koni 2, [5] jm. pan Mateusz Kazimierz Kadłubowski skarbnik bełski koni 2, [6] jm. pan Mikołaj Udrycki koni 2, [7] jm. pan Jędrzej Nagórski z poczem jejm. paniej Świdnickiej koni 2, [8] jm. pan Stanisław Szornel koni 2, [9] jm. pan Stanisław Rusiecki koni 2, [10] jm. pan Sebastian Roźniatowski koni 2, [11] jm. pan Bernard Rukowski koni 2, [12] jm. pan Marek Lesiecki koni 2, [13] jm. pan Mikołaj Jemiołowski, [14] jm. pan Franciszek Micowski koni 2, [15] jm. pan Kazimierz Micowski koni 2, [16] jm. pan Kazimierz Iłowiecki koni 2 jejm. paniej Olbrychtowej Siestrzewitowskiej

⁵³⁵ Stanisław Wierzbiński cześnik bełski.

⁵³⁶ Zapewne Aleksander Aksak stolnik kijowski.

⁵³⁷ Wprawdzie wykazy urzędników wymieniają kilkanaście osób występujących z tym tytułem, jednak zapewne chodzi o znanego w województwie bełskim (pełnił nawet funkcję marszałka sejmiku) Krzysztofa Brzozowskiego podczaszego czernihowskiego.

⁵³⁸ Marek Stoiński wojski lubaczowski.

⁵³⁹ Jan Konstanty Woźuczynski dziekan chełmski.

z poczttem, [17] jm. pan Jan Godlewski koni 2, [18] jm. pan Michał Kucharski koni 2, [19] jm. pan Gabriel Stempkowski koni 2, [20] jm. pan Mikołaj Borowski koni 2, [21] jm. pan Aleksander Borzęcki koni 2, [22] jm. pan Bazyli Dyakowski pisarz grodzki grabowiecki koń 1, [23] jm. pan Stanisław Bobowski koń 1, [24] jm. pan Stanisław Jaślikowski koń 1, [25] jm. pan Jan Czechowski koń 1, [26] jm. pan Kazimierz Rostkowski koń 1, [27] jm. pan Zygmunt Postruski koń 1, [28] tenże za oo. franciszkanów zamojskich koń 1, [29] jm. pan Paweł Rusowski koń 1, [30] jm. pan Stanisław Jasiński koń 1, [31] jm. pan Jacek Szymanowski koń 1, [32] jm. pan Stanisław Wiśniowski koń 1, [33] jm. pan Mikołaj Szystowski koń 1, [34] jm. pan Mikołaj Kosiński koń 1, [35] jm. pan Franciszek [637] Domaszowski koń 1, [36] jm. pan Jan Godlewski koń 1, [37] jm. pan Brześciański Felicjan koń 1, [38] jm. pan Stanisław Krasowski koń 1, [39] jm. pan Wojciech Kułakowski koń 1, [40] jm. pan Konstanty Sadowski koń 1, [41] jm. pan Michał Klepacki, [42] jm. pan Zygmunt Lipski koń 1, [43] jm. pan Mikołaj Stoiński, [44] jm. pan Achacy Szydłowski koni 2, [45] jm. pan Wincenty Olszewski koń 1, [46] jm. pan Jan Olszewski koń 1, [47] tenże od jejm. paniej Józefowej Ganowej koń 1, [48] jm. pan Piotr Gutowski koń 1, [49] jm. pan Jerzy Radziwiński koń 1, [50] jm. pan Krzysztof Stawski koń 1, [51] jm. pan Ostojski koń 1, [52] jm. pan Skomorowski Jacek koń 1, [53] jm. pan Stanisław Piasecki koń 1, [54] jm. pan Stefan Skomorowski koń 1, [55] jm. pan Prokop Łuszczowski koń 1, [56] jm. pan Wojciech Wiśniowski koń 1, [57] jm. pan Jakub Korycki koń 1, [58] jm. pan Aleksander Jabłoński koń 1, [58] jm. pan Jerzy Piłkowski z poczttem jejm. paniej Grabowskiej koń 1, [60] jm. pan Wiśniowski Jan koń 1, [61] jm. pan Jędrzej Tomaszowski koń 1, [62] jm. pan Franciszek Starnalski koń 1, [63] jm. pan Wojciech Piasecki koń 1, [64] jm. pan Niezabitowski koń 1, [65] jm. pan Wojciech Kryński koń 1, [66] jm. pan Łukasz Piotruszowski koń 1, [67] jm. pan Stanisław Skomorowski koń 1, [68] jm. pan Franciszek Wyrzykowski koń 1, [69] jm. pan Jan Jędrzejowski koń 1, [70] jm. pan Jan Borowski koń 1, [71] jm. pan Jan Sieklucki koń 1, [72] jm. pan Paweł Milewski koń 1, [73] jm. pan Florian Stabirowski koń 1, [74] jm. pan Wojciech Skomorowski koń 1, [75] jm. pan Adam Skomorowski koń 1, [76] jm. pan Paweł Kłembowski koń 1, [77] jm. pan Maciej Strzyżowski koń 1, [78] jm. pan Jerzy Skomorowski koń 1, [79] jm. pan Jacek Skomorowski koń 1, [80] jm. pan Gabriel Skomorowski koń 1, [81] jm. pan Wojciech Skomorowski koń 1, [82] jm. pan Jan Świdziński koń 1, [83] jm. pan Aleksander Skomorowski koń 1, [84] jm. pan Wawrzyniec Ługowski koń 1, [85] jm. pan Skomorowski za pana Łożę konia 1, [86] jm. pan Gorzkowski Jan koń 1, [87] jm. pan Piotr Szystowski z poczttem rodzonego swego koń 1, [88] jm. pan Jakub Hostyński koń 1, [89] jm. pan Jan Szadurski [638] koń 1, [90] jm. pan Wojciech Stachowski koń 1, [91] jm. pan Paweł Lisowski koń 1, [92] jm. pan Maciej Jałczewski koń 1, [93] jejm. paniej wojewodziny mazowieckiej⁵⁴⁰ poczet koni 3, [94] poczet jejm. paniej wojskiej buskiej Adamowej Czarnołoskiej koni 2, [95] poczet jejm. paniej Andrzejowej Chamcowej koń 1, [96] poczet jejm. paniej Łudowskiej Stanisławowej koń 1, [97] poczet jm. pana Blinowskiego koń 1, [98] poczet jejm. paniej Sierakowskiej koń 1, [99] poczet jm. pana Starszewskiego koń 1, [100] poczet

⁵⁴⁰ Zofia z Napiórkowskich Sarbiewska, wdowa po Stanisławie Sarbiewskim wojewodzie mazowieckim.

jm. księdza Mikołaja Rogowskiego kanonika chełmskiego, tak z Rogowa, jak i Wolice koń 1, [101] poczet jejm. paniej Godzimirskiej starej koń 1, [102] poczet jejm. paniej Godzimirskiej młodej koń 1, [103] poczet jm. pana Hłowca koń 1, [104] poczet jm. pana Aleksandra Chojckiego koń 1, [105] poczet jm. pana Stefana Łuszczewskiego koń 1, [106] poczet pana Kostry koń 1.

Wiktoryn ze Żmigroda Stadnicki pułkownik województwa bełskiego
Wojciech Wereszczynski porucznik powiatu grabowieckiego
Konstanty Modryński łowczy czernihowski, rotmistrz powiatu grabowieckiego

Regestr chorągwi województwa bełskiego powiatu horodelskiego, jm. pana Wiktoryna ze Żmigroda Stadnickiego pułkownika tegoż województwa, r. P. 1669, die 15 iunii w obozie pod Krężnicą spisany.

[1] Jm. pan pułkownik koni 6, [2] jm. pan chorąży horodelski⁵⁴¹ koni 2, [3] jm. pan Adam Zaporski porucznik tejże chorągwi koni 3, [4] jm. pan Łukasz Serny miecznik bełski koni 3, [5] jm. pan Michał Komorowski chorąży dobrzyński koni 3, [6] jm. pan Piotr Potępski wojski trembowelski koni 3, [7] tenże z województwa sadnomierskiego konia 1, [8] jm. pan [Kasper] Trembiński sędzia kapturowy konia 1, [9] tenże z województwa lubelskiego konia 1, [639] [10] jm. pan Paweł Kęsicki cześnik nowogródzki koni 3, [11] jm. pan Zygmunt Głogowski koni 3, [12] jm. pan Michał Jarczewski koni 3, [13] jm. pan Stanisław Podhorecki koni 3, [14] jm. pan Mikołaj Bełchacki koni 2, [15] jm. pan Jan Lesiecki komornik graniczny bełski koni 2, [16] jm. pan Jan Polanowski koni 2, [17] tenże za jm. pana Jerzego Rudnickiego rodzica małżonki swojej konia 1, [18] jm. pan Aleksander Aksak koni 2, [19] jm. pan Paweł Borzęcki koni 2, [20] jm. pan Krzysztof Komorowski koni 2, [21] jm. pan Adam Wydźga koni 2, [22] tenże za jm. pana Stanisława Łaszcza zięcia swego konia 1, [23] tenże za jejm. panią Gołębiowską konia 1, [24] jm. pan Mikołaj Brodowski za siebie i [25] rodzonego swego koni 2, [26] jm. pan Michał Jankowski koni 2, [27] jm. pan Daniel Skarbek konia 1, [28] tenże za jm. pana Piotra Głińskiego konia 1, [29] jm. pan Franciszek Sulimowski konia 1, [30] jm. pan Wojciech Zakrzewski podczaszy różański koni 3, [31] jm. pan Aleksander Radecki koni 2, [32] tenże za jm. pana Jerzego Radeckiego podsędka bełskiego konia 1, [33] tenże za jejm. panią Szaniawską ciotkę swoją konia 1, [34] jm. pan Stanisław Podhorecki koni 2, [35] jm. pan Franciszek Rudnicki koni 2, [36] tenże z ziemi chełmskiej konia 1, [37] jm. pan Wojciech Brodowski konia 1, [38] jm. pan Stanisław Komorowski za jm. pana Stefana Komorowskiego rodzica swego koni 3, [39] jm. pan Adam Lipski za jm. pana Jana Lipskiego rodzica swego koni 3, [40] jm. pan Jan Letki za siebie i [41] rodzonego swego koni 3, [42] tenże za jm. pana Jakuba Sobieszczańskiego konia 1, [43] jm. pan Gościmiński koni 2, [44] jm. pan Włostowski Stanisław koni 3, [45] jm. pan Jędrzej Bolestraszycki koni 3, [46] jm. pan Mikołaj Jabłoński administrator czopowego koni 2, [47] jm. pan Samuel Izbiński koni 2, [48] tenże z powiatu sochaczewskiego konia 1, [49] jm. pan Stanisław Wągrocki koni 2, [50] jm. pan Wojciech Skawiński komornik ziemski bełski [640] konia 1, [51] jm. pan Stanisław Rulikowski konia 1, [52] tenże za rodzica

⁵⁴¹ Mikołaj Dramiński chorąży horodelski.

swego konia 1, [53] tenże z Niskienic⁵⁴² w województwie wołyńskim konia 1, [54] jm. pan Paweł Rudowski konia 1, [55] jm. pan Wojciech Zaleski konia 1, [56] tenże za jm. pana Wojciecha Pogroszewskiego wuja swego konia 1, [57] jm. pan Marek Załęski konia 1, [58] jm. pan Mikołaj Gliński konia 1, [59] tenże za jm. pana Teodora Hawratyńskiego konia 1, [60] jm. pan Paweł Żurakowski konia 1, [61] jm. pan Stanisław Jabłoński konia 1, [62] jm. pan Sobieszczański konia 1, [63] tenże z ziemi chełmskiej konia 1, [64] tenże za jejm. panią Kaznowską konia 1, [65] ichm. panowie Wronieccy Adam i [66] Jan koni 2, [67] jm. pan Jacek Lityński, [68] jm. pan Dubaniowski za siebie i [69] jejm. panią Kopytyńską koni 2, [70] ichm. panowie Malawscy Janowie stryj i [71] synowiec koni 2, [72] tenże jm. pan Jan Malawski od jm. pana Barzykowskiego konia 1, [73] jm. pan Władysław Malawski konia 1, [74] jm. pan Tomasz Mirecki konia 1, [75] tenże za jm. pana Stefana Nowosieleckiego rodzica małżonki swej konia 1, [76] jm. pan Florian Morawiński konia 1, [77] jm. pan Marcin Boguski konia 1, [78] jm. pan Wawrzyniec Nartowski konia 1, [79] jm. pan Jan Żuliński konia 1, [80] jm. pan Władysław Żuliński konia 1, [81] jm. pan Piotr Szadurski konia 1, [82] tenże za jejm. panią Janową Czarnołoską konia 1, [83] jm. pan Jan Wyszotrawka konia 1, [84] tenże z ziemi przemyskiej konia 1, [85] jm. pan Złotnicki Stanisław konia 1, [86] jm. pan Zygmunt Gujski konia 1, [87] jm. pan Adam Gujski konia 1, [88] jm. pan Adam Jaślikowski konia 1, [89] jm. pan Aleksander Russian konia 1, [90] jm. pan Jan Lula konia 1, [91] jm. pan Wojciech Krośnicki konia 1, [92] jm. pan Adam Zakrzewski konia 1, [93] jm. pan Jan Kostrzewa konia 1, [94] jm. pan Benedykt Postupański konia 1, [95] jm. pan Świętosław Rusjanowski konia 1, [96] jm. pan Jasiński konia 1, [97] jm. pan Paweł Wielowicki konia 1, [641] [98] jm. pan Krzysztof Gogoliński konia 1, [99] jm. pan Jan Dąbski konia 1, [100] przy tymże od jejm. paniej Kopczyńskiej z Hordylowic⁵⁴³ konia 1, [101] jm. pan Jan Stępkowski konia 1, [102] jm. pan Tomasz Rosochalski konia 1, [103] jm. pan Krzysztof Teleżyński konia 1, [104] jm. pan Aleksander Romanowski konia 1, [105] jm. pan Andrzej Woyno konia 1, [106] tenże za jejm. panią Chodaczkowską i [107] jejm. panią Miedźwiecką koni 2, [108] jm. pan Aleksy Korzybek regent horodelski konia 1, [109] jm. pan Eustachy Zaleski konia 1, [110] jm. pan Adam Żbikowski konia 1, [111] jm. pan Samuel Niklewicz konia 1, [112] jm. pan Jakub Łazarski konia 1, [113] tenże od jejm. paniej Kowalowskiej konia 1, [114] jm. pan Powęski od siebie i od [115] rodzonego swego konia 1, [116] jm. pan Niebocki konia 1, [117] jm. pan Jakub Masowski konia 1, [118] jm. pan Stanisław Kobylski konia 1, [119] jm. pan Paweł Bychawski konia 1, [120] jm. pan Andrzej Dramiński konia 1, [121] jm. pan Jan Turski za siebie i za [122] rodzonych swoich konia 1, [123] jm. pan Andrzej Łepkowski konia 1, [124] jm. pan Franciszek Ostrowski konia 1, [125] jm. pan Mateusz Krajewski konia 1, [126] jm. pan Hostyński konia 1, [127] jm. pan Florian Jaczyński konia 1, [128] jm. pan Wacław Jaczyński konia 1, [129] jm. pan Korycki konia 1, [130] jm. pan Szeptycki konia 1, [131] jm. pan Chłopecki konia 1, [132] jm. pan Wojciech Gołdecki konia 1, [133] jm. pan Latowicki konia 1, [134] jm. pan Paweł Napiórkowski konia 1, [135] jm. pan Felicjan

⁵⁴² Niskienicze, wieś w woj. wołyńskim (ob. Низкиничі w rejonie iwanickim, obwodzie wołyńskim, Ukraina).

⁵⁴³ Wł. Horodłowie, wieś (obecnie w rej. sokalskim, obw. lwowskim, Ukraina).

Radziątkowski konia 1, [136] jm. pan Kaszliński konia 1, [137] jm. pan Strzałka konia 1, [138] jm. pan Wojciech Szeliski konia 1, [139] jm. pan Krzysztof Sulewski konia 1, [140] jm. pan Dobrogowski konia 1, [141] jm. pan Pierzchała konia dobrego, [142] jm. pan Andrzej Ołtarzewski za jm. pana Pawła Ołtarzewskiego rodzica swego konia 1, [143] jm. pan Marcin Kowalski konia 1, [144] poczet jejm. paniej Leszczkowskiej koni 2, [145] poczet jm. pana [Aleksandra] Garczyńskiego starosty rzeczyckiego [642] koni 3, [146] poczet jm. pana Talentego koni 3, [147] poczet jejm. paniej Bębnowskiej podkomorzynej derpskiej konia 1, [148] poczet jm. pana Mikołaja Ubysza koni 2, [149] poczet jm. pana Teofila Hurczyna koń 1, [150] poczet jejm. paniej Katarzyny Gruszeckiej koń 1, [151] poczet jm. pana Humienieckiego Michała koń 1, [152] poczet jejm. paniej Zuzanny Obodyńskiej stolnikowej kijowskiej koń 1, [153] poczet jejm. paniej Wojskiej z Hrebennego koń 1, [154] poczet jm. pana Adama Woyny podczaszego różańskiego koń 1, [155] poczet jm. pana Jana Izdebskiego pisarza ziemskiego buskiego koń 1, [156] poczet z wójtostwa buskiego, [157] poczet pana Władysława Czerniejewskiego, [158] poczet jejm. paniej Stefanowej Łaszczowej, [159] poczet jm. pana Wawrzyńca Kościńskiego, [160] poczet jm. pana Mikołaja Poryckiego koń 1, [161] poczet jm. pana Wojciecha Milewskiego koń 1, [162] poczet jejm. paniej Andrzejowej Światopełkowej Bolestraszyckiej koń 1, [163] poczet jejm. paniej Helżbiety Giebułtowskiej koń 1, [164] poczet jm. pana Ludwika Zbierczewskiego koń 1, [165] poczet jm. pana Jerzego Jabłońskiego koń 1, [166] poczet jm. pana Marcjana Chmieleckiego koń 1, [167] poczet jejm. paniej Wawrowskiej pieszo, [168] poczet jm. pana Wacława Teleżyńskiego rotmistrza J.K.M. koń 1, [169] poczet jm. pana Stanisława Masowskiego koń 1, [170] poczet jm. pana Władysława Gierzyńskiego koń 1, [171] poczet jm. pana Pawła Progulbickiego koń 1, [172] poczet jm. pana Samuela Raczkowskiego koń 1, [173] poczet jejm. paniej Katarzyny Trzcńskiej koń 1, [174] poczet jm. pana Kucharskiego koń 1, [175] poczet jm. pana Charzewskiego koń 1.

Wiktoryn ze Żmigroda Stadnicki pułkownik województwa bełskiego, rotmistrz powiatu horodelskiego m.p.

Regestr chorągwi powiatowej jm. pana [Wacława] Lanckorońskiego kasztelanica halickiego, rotmistrza ziemi buskiej, roku 1669, dnia 24 iunii.

[1] Jm. pan rotmistrz koni 16, [2] jm. pan [643] chorąży Karol Jeziorkowski koni 2, [3] jm. pan Wojciech Kadłubiski koni 2, [4] jm. pan Jędrzej Borsza Drzewiecki koni 2, [5] jm. pan Franciszek z Petrykoz Gnoiński koni 2, [6] jm. pan Stefan Stępkowski koni 2, [7] jm. pan Seweryn Rozdanowski koni 2, [8] jm. pan Kazimierz Czołowski koni 2, [9] jm. pan Stanisław Dąbski koni 2, [10] jm. pan Samuel Kochanowski koni 2, [11] jm. pan Jan Jakub Bogucki koni 2, [12] jm. pan Jerzy Micowski konia 1, [13] jm. pan Stefan Rokicki konia 1, [14] jm. pan Jerzy Horkowski konia 1, [15] jm. pan Florian Suchodolski konia 1, [16] jm. pan Stanisław z Strzebawia Dąbrowski konia 1, [17] jm. pan Mikołaj Złowocki konia 1, [18] jm. pan Paweł Chojecki konia 1, [19] jm. pan Jędrzej Osmólski konia 1, [20] jm. pan Jędrzej z Kolczyc Strzelbicki konia 1, [21] jm. pan Stanisław Łaski konia 1, [22] jm. pan Jędrzej Kasperski konia 1, [23] jm. pan Mikołaj Oszczowski konia 1, [24] jm. pan Stefan Gumowski konia 1, [25] jm. pan

Jerzy Czekanowski konia 1, [26] jm. pan Rogala konia 1, [27] poczet jm. pana Ostafia Kadłubskiego koń 1, [28] poczet jejm. paniej Zuzanny Jahodyńskiej koń 1, [29] poczet jm. pana Wojciecha Boczkowskiego koń 1, [30] jm. pana Szatrzyckiego poczet koń 1, [31] jejm. paniej Anny Zielińskiej koń 1.

Wacław Lanckoroński z Brzezia

Wiktoryn ze Żmigroda Stadnicki pułkownik województwa bełskiego m.p.

67. Sejmik przed sejmem koronacyjnym w Bełzie, 20 sierpnia 1669 r.

1. *Uniwersał Michała I do województwa bełskiego w sprawie pospolitego ruszenia – Warszawa, 9 sierpnia 1669 r.*

Rp. 1 AP Lublin, 10 Ks. gr. grabowieckie 251, k. 455-455v – oryginał drukowany; w grodzie grabowieckim oblatowano w dniu 16 sierpnia 1669 r. [feria 6 in crastino festi Assumptionis in Coelum Gloriosissimae Virginis Mariae 1669].

Inne rękopisy: **Rp. 2** CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 259, s. 716-719 – oblata; w grodzie bełskim oblatował Nob. Jan Ługowski w dniu 16 sierpnia 1669 r. [feria 6 in crastino festi Assumptionis in Coelum Gloriosissimae Virginis Mariae a. D. 1669]; **Rp. 3** AP Lublin, 10 Ks. gr. grabowieckie 91, s. 1555-1557 – oblata; w grodzie grabowieckim oblatował Nob. Jan Kralka w dniu 16 sierpnia 1669 r. [feria 6 in crastino festi Assumptionis in Coelum Gloriosissimae Virginis Mariae a. D. 1669].

Druk: ASWPiK 1668-1675, s. 79-81.

2. *Uniwersał prymasa Mikołaja Prażmowskiego w sprawie pospolitego ruszenia – Warszawa, 9 sierpnia 1669 r.*

Rp. 1 CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 259, s. 719-721 – oblata; w grodzie bełskim oblatował Nob. Jan Ługowski w dniu 16 sierpnia 1669 r. [feria 6 in crastino festi Assumptionis in Coelum Gloriosissimae Virginis Mariae a. D. 1669].

Inne rękopisy: **Rp. 2** AP Lublin, Ks. gr. grabowieckie, Relacje 91, s. 1557-1559 – oblata; w grodzie grabowieckim oblatował Nob. Jan Kralka w dniu 16 sierpnia 1669 r. [feria 6 in crastino festi Assumptionis in Caelum Gloriosissimae Virginis Mariae a. D. 1669] – egzemplarz nosi datę 1 sierpnia 1669 r., zapewne jest to pomyłka kopisty.

Druk: ASWPiK 1668-1675, s. 78-79.

3. *Laudum sejmiku przedsejmowego województwa bełskiego w Belzie, 20 sierpnia 1669 r.*

Rp. CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 259, s. 781-784 – oblata; w grodzie bełskim oblatował Gen. Wespazjan Sienicki w dniu 23 sierpnia 1669 r. [feria 6 in vigilia festi Sancti Bartholomaei Apostoli a. D. 1669].

Bibl. Oss., rkp. 15964, s. 659-661.

My rady, dygnitarze, urzędnicy i rycerstwo województwa bełskiego na sejmik coronationis sejm uprzedzający, na miejsce konsultacyjom zwyczajne, pro die 20 augusti anni praesenti 1669 zgromadzeni.

Po zgodnym obraniu ichm. panów posłów i instrukcyj unaniami spisanej consensu, ponieważ z poborów cum abiuratis numero 4 na praesidium kijowskie, na konwokacyjej generalnej blisko przeszłej [782] pozwolonych, sejmem przeszłej szczęśliwej elekcyj K.J.M. p.n.m. zapłata ludziom j.o. ks. jm. Dymitra Korybuta Wiśniowieckiego wojewody bełskiego, hetmana polnego koronnego, białocerkiewskiego, lubomskiego etc. starosty jest naznaczona i warowana, więc jm. pan podskarbi koronny⁵⁴⁴ inhaerendo tej uchwale wydał do województwa naszego asygnacyje dwie ludziom ks. jm., przeto my, uznając, że to meruerunt słusznie ludzie ks. jm. wypłacenie tych asygnacyjej, tak ordynujemy.

Naprzód jm. pan Mikołaj Jemiołowski, egzaktor pomienionych poborów z raty pierwszej, to jest ze dwóch poborów cum abiuratis, które już wybrać był powinien, pierwszą asygnacyją na zł 3260 ludziom ks. jm., intra decursum unius hebdomadaris ab actu praesenti, wypłacić powinien. In quantum by jednak taryfa skarbowa nie wystarczyła tej sumie (jakoż tak jest, że nie wystarcza), tedy ten defekt z drugiej raty na potym supplebit. Na drugą zaś asygnacyją, ponieważ jeszcze druga rata nie wybierana została, tedy autoritate conventus praesentis, inhaerendo legi in electione latae, poborów dwa cum iisdem abiuratis jako pierwsze wybierał jm. pan Jemiołowski z dóbr generaliter wszystkich, tak J.K.M., jako też duchownych i szlacheckich uchwalamy, i aby ante ultimam septembris anni praesentis wypłacone były sub poena triplicis pensionis ac duplicis quatuordecem marcarum irremissibiliter luenda in iudicio capturali, a potym a die coronationis in officio castrensi Belzensi processu fisci repetenda.

Do której egzakcyj użyliśmy tegoż pomienionego jm. pana Mikołaja Jemiołowskiego, in vim salarii grosz przy każdym zł jm. pozwoliliśmy, od kwitu nad gr 6 wyciągnąć nie powinien. Po którym wybieraniu intra decursum [783] duarum septimanarum powinien będzie jm. pan poborca asygnacyją drugą na zł 2200 ludziom także ks. jm. wypłacić, i co by do pierwszej asygnacyjej nie dostawało, z tej drugiej raty supplere tak, aby temi dwiema ratami obie asygnacyje in toto wypłacił. Nad to, kontentacyjej towarzyszowi roty kozackiej ks. jm., który z asygnacyjami przyjechał, zł 100, według asygnacyjej jm. pana marszałka koła naszego tenże jm. pan poborca wyliczy.

Z których obóch rat czterech poborów cum abiuratis powinien będzie calculatio-nem perceptorum nie w skarbie, ale tu, w województwie, uczynić.

⁵⁴⁴ Jan Andrzej Morsztyn podskarbi wielki koronny.

A iż uskarżali się ichm. panowie egzaktorowie, tak jm. pan [Jan] Lesiecki komornik ziemski, jako jm. pan Jemiołowski, na renitentiam ichm. niektórych, że nie dbając na kondemnaty i egzekucyją officiosam, retent płacić nie chcą, tedy autoritate sejmiku tego, inhaerendo legibus Regni uchwalamy na takowych wszytkich executionem militarem et pignorationem w zatrzymanych podatkach, et in poenis bydeł, które gdy eliberowane satisfactione intra spatium duarum hebdomadarum nie będą, taxari mają per officium castrense Belzense. Kalkulacją z jm. panem Lesieckim do sejmiku blisko przyszłego electionis odkładamy.

Pozwoliłszy przy tym oo. bernardynom konwentu świętego Antoniego w Rodacznic⁵⁴⁵ zlp 300 z raty pierwszej przyszłego, da Pan Bóg, czopowego, która się od święta Świętej Jadwigi pocznie. Na co asekuracją ręką swą podpisaną jm. pan marszałek wyda.

Z przeszłego zaś czopowego anni currentis, administracyjej jm. pana [Mikołaja] Jabłońskiego pannom zakonnym konwentu bełskiego zł 100, jm. panu Podolskiemu towarzyszowi utrapionemu, który w potrzebie wzrok stracił, zł 100, tłumaczowi, który od pewnych więźniów po okup przyjechał, zł 30. Na co asygnacyje do pomienionego jm. pana Jabłońskiego [784] wyda jm. pan dyrektor koła naszego. Przy tym jm. panu Ostrowskiemu, civi emerito, zł 100, towarzyszom rot^y ichm. panów chorążych, bełskiego⁵⁴⁶ i owruckiego⁵⁴⁷ zł 100, na te oboje asygnacyje do jm. pana Lesieckiego wynijść mają.

Które to postanowienie nasze zgodne ręką jm. pana marszałka koła naszego podpisane, do akt grodzkich bełskich podać zleciliśmy. Datum die et anno ut supra.

Wespazjan Sienicki z Bończe dyrektor koła rycerskiego województwa bełskiego

4. Instrukcja dana posłom na sejm koronacyjny z sejmiku województwa bełskiego w Bełzie, 20 sierpnia 1669 r.

Rp. CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 259, s. 769-781 – oblata; w grodzie bełskim oblatował marszałek sejmiku w dniu 23 sierpnia 1669 r. [feria 6 in vigilia festi Sancti Bartholomaei Apostoli a. D. 1669].

Bibl. Oss., rkp. 15964, s. 655-681.

Instrukcyja ichm. panom posłom województwa bełskiego na sejm coronationis w. i ur. ichm., Szczęsnemu z Potoka na Podhajcach Potockiemu podstolemu koronnemu, krasnostawskiemu, sokalskiemu, ropczyckiemu etc. staroście, Janowi na Mirowie margrabi Myszkowskiemu podkomorzemu bełskiemu, marszałkowi sądów kapturowych i komisarzowi województwa bełskiego, tyszowieckiemu etc. staroście, Wiktorynowi ze Żmigroda na Niemierowie Stadnickiemu sędziemu kapturowemu, Wespazjanowi z Bończe

⁵⁴⁵ Wł. Radecznicza, wieś w z. chełmskiej (ob. w pow. zamojskim, woj. lubelskim).

⁵⁴⁶ Jan Lipski chorąży bełski.

⁵⁴⁷ Wacław Teleżyński chorąży owrucki, rotmistrz J.K.M.

Sienickiemu, na sejmiku bełskim zgodnie, na miejscu konsultacyjom zwyczajnym die 20 augusti obranym, dana.

Uznawając znaczny Boskiej providencyjej nad miłą Ojczyzną naszą dowód, gdy luctanti inter procellas interregni R.P. dał szczęśliwie obrać ultra expectationem wszystkich narodów Pana nam już szczęśliwie panującego, J.K.M. p.n.m., którego sacrum caput aby felicibus auspiciis diademate Regio na przyszłej konsekrowane było koronacyjnej, ardentem wszyscy expetimus, zlecając naprzód ichm. panom posłom, żeby contestationem wiernego poddaństwa naszego et congratulationem fortunnego panowania, kontestowawszy promptitudinem naszą przy dostojenstwie pańskim, cum iactura fortunarum et prodiga krwi effusione, gdy tego będzie potrzeba, prezentowali. Podziękują przy tym za czułość et sollicitudinem, którą koło dobra pospolitego J.K.M. p.n.m. mając o niebezpieczeństwach nas przestrzegać i wiciami wcześniej wydanymi ad capescenda pro Republica arma zagrzewać raczy. Commendabunt serio securitatem ściany od Ukrainy, która jako od machinacyjej wewnętrznych rebelizantów, tak od przysięgłych tej Ojczyzny i Krzyża świętego nieprzyjaciół, summa re oppugnatur, nad to pod protekcyją swą swawolną chce wziąć kozacką zawziętość. Czemu aby się zabezpieć mogło, inibunt consila [771] cum Republica, aby częścią dobrą radą i poselstwy do Porty, częścią armis, zabezpieć się temu mogło.

Do której imprezy in quantum by ordines Regni auctionem wojska potrzebną być uznawały i w tym punkcie faciles sese praebebunt ichm. panowie posłowie, iż lubo [ze] spustoszałych dóbr naszych przyłożyć się pro vicili zbraniać nie będziemy. Ad omnes casus et necessitates Reipublicae pospolite ruszenie w rękę J.K.M. do przyszłego sejmu aby zostawało, które żeby pristinum robur reasummere mogło, declarationem legis pro facultatibus stawienia pocztów et determinationem koni ad proportionem łanów albo intraty, urgebunt i proponować będą ichm. panowie posłowie.

Siła na tym należy R.P., aby in consortium throni et tori Regii osoba takowa przybierana była, za którą by evidens commodus Regni et totius christianitatis lub avulsarum provinciarum restitutio subsequi mogła, co jeżeliby, salva fide catholica, z koniunkcyjej septentrionalnego monarchy sperari mogło, proponent ichm. panowie posłowie ordinibus Regni.

O posłach i rezydentach cudzoziemskich przy boku J.K.M. nie długiem bawieniu lubo cautum est pactis conventis, executionem jednak tego et forma tam legem na sejmie coronationis urgebunt ichm. panowie posłowie.

Na fortecy białocerkiewskiej jako wiele należy R.P., tak aby sufficientem w ludzie, w płacą, w żywność i w amunicyją provisionem miała, domówią się ichm. panowie posłowie.

Rachunki skarbowe od ichm. panów podskarbich, tak przeszłego⁵⁴⁸ z podatków R.P. i profitu z miennic, jako i terażniejszego jm. pana podskarbiego⁵⁴⁹ z prowentów ekonomicznych i innych dochodów do dyspozycyjej jm. przypadłych, aby exactissime odprawione były per deputatos każdego sejmiku, urgebunt ichm. panowie posłowie.

⁵⁴⁸ Jan Kazimierz Kasiński podskarbi wielki koronny.

⁵⁴⁹ Jan Andrzej Morsztyn podskarbi wielki koronny.

Meruerunt to virtutes heroicae j.w. ichm. panów hetmanów wodzów koronnych⁵⁵⁰, aby contestationem gratitudinis a Republica odniósłszy, recompensam meritorum strat swoich otrzymali. Naprzód tedy, aby suma na traktatach podhajeckich⁵⁵¹ przez j.w. jm. pana marszałka i hetmana wielkiego koronnego erogowana i konfederacją blisko przeszlą likwidowana i asekurowana, wypłacona była, inibunt rationes cum [772] ordinibus Regni i z skarbem koronnym ichm. panowie posłowie.

Przy tym gorąco instabunt ichm. panowie posłowie nasi apud statum Reipublicae za ks. jm. wojewodą bełskim in occasione odebranego Drahimia przez kurfirsztą jm.⁵⁵², którym et avulsa pars Regni, et honor laesus księżęcia jm., że mu mimo prawo jego, cum dispendio zasług odebrany. Urgebunt przeto zupełną w obojgu tym i nieodwłoczną satysfakcją et specie violati iuris publici o restytucyją starostwa tego pilno stawać będą, albo ex primis vacantibus nagrodę.

Sprawa komisyyej zbaraskiej ponieważ dotąd in liquidatione szkód poczynionych przez wojsko w oblężeniu będące, skutku nie wzięła, starać się przeto będą, aby po przeczytaniu komisyyej uczynionej względem spustoszenia pomienionego w kole generalnym poselskim ex primis vacantibus, albo ex redditibus, które by żadnej wątpliwości nie miały, obmyślona była nagroda ad proportionem sumy likwidowanej, przed inszemi konkurentami takowej że satysfakcyyej, którzy świeższe ponieśli szkody, ukazując contemptum przez to legis, kiedy by dawniejsze postanowienia miały być w odłódze.

Z osobna tymże ichm. panom posłom naszym zlecamy staranie perficiendi senatus consulti w przyznaniu sumy 65 640 zł względem trzymanyh ludzi od ks. jm. na obronę R.P., z którego i K.J.M. subsecuta asekuracyja, prosząc pilno apud statum Reipublicae, aby takowym przetrzymaniem w inszych obywatelach nie oziębiał fervor in casu necessitatis do obrony ojczystej, a ta suma z skarbu koronnego, jako też sonat asekuracyja, wypłacona była. Czego wszytkiego aby uczyniwszy ichm. panowie posłowie solennem inductionem, to jest przeczytawszy senatus consultum i asekuracyją, jako i konstytucyją brzeską, in casu desolationis Zbaraża pisaną⁵⁵³, instanter promowali, pilno prosimy.

Sprawa j.o. ks. jejm. [Gryzeldy] Wiśniowieckiej wojewodziny ruskiej z ichm. pany Zamoyskimi, ratione naturalis successionis [774] po ojcu i bracie swoim rodzonym⁵⁵⁴, iż sejmy trudnić i sprawy R.P. niepotrzebnie i niesłusznie tamować zwykła, tedy zlecamy to ichm. panom posłom naszym, aby w tym na przyszłym sejmie omnimode elaborarent, żeby ta ordynacyja domus Zamoiscianae, dotąd in nullo usu et executione zostawająca, jako prawu popolitemu przeciwna i innym ordynacyjom non conformis, więc i R.P. na nic niezgodna i niepożyteczna konstytucyja kasowana i abrogowana była,

⁵⁵⁰ Jan Sobieski marszałek i hetman wielki koronny; Dymitr Wiśniowiecki wojewoda bełski, hetman polny koronny.

⁵⁵¹ Traktat pod Podhajcami podpisany z kałąg Krym Girejem w dniu 16 października 1667 r.

⁵⁵² Fryderyk Wilhelm Hohenzollern elektor brandenburski, książę pruski.

⁵⁵³ Konstytucja sejmu 1653 r. „O Zbarażu i innych dobrach obozami koronnymi spustoszonych” (Vol. const., t. 4, vol. 1, s. 288-289).

⁵⁵⁴ Jan Zamoyski wojewoda sandomierski, ordynat.

a księżna jejm. z jm. panem wojewodziecem sandomierskim⁵⁵⁵, konsukcesorem swoim, przy prawie wprzód Bożym, a potem przyrodzonym i ojczyźnie naszej pospolitym, cale i nienaruszenie zostawała zachowana. Non derogando quidquam aliis ordinationibus, legibus Regni et usu firmatis.

Zasłużył to et ex antecessorum suorum et ex propriis w tej ojczyźnie meritis w. jm. pan podstoli koronny⁵⁵⁶, aby w żywej zostawały pamięci spezy i straty jm. na usługę R.P. erogowane, osobliwie i teraz świeżo Podhajce ampli jm. patrimonii tak znaczna, jako przez orde, tak i przez wojsko J.K.M. podczas oblężenia, ruina. Zaczym jm. fraternis suffragando votis, zlecamy to ichm. panom posłom naszym, na sejm coronationis obranym, aby gorącą za jm. wnieśli do J.K.M. i stanów R.P. instancją, żeby przynajmniej za nierówne w substancyjej dziedzicznej zniszczenia miasteczka Stojanów⁵⁵⁷ w województwie bełskim i wieś Niedźwiadę⁵⁵⁸ w województwie sandomierskim cum attinentiis iure emphyteutico do lat 60 ex largo J.K.M. i R.P. otrzymał favore.

Lubo to przy szczęśliwym J.K.M. p.n.m. panowaniu nowe sobie cała R.P. i województwo nasze pollicetur fortunę, atoli, że jeszcze zawzięta colligatorum na zgubę Ojczyzny hostium rabies nie ustaje, pokorną wniosą suplikę ichm. panowie posłowie nasi do J.K.M. et ad ordines Regni, aby komisarze województwa bełskiego naznaczeni byli ex consensu ordinum do uznania kosztów, które jm. pan podstoli koronny na fortyfikacją sokalską z swej własnej spenduje [774] szkatuły. Gdyż nam na tym interest, abyśmy, strzeż Boże, inkursyi nieprzyjacielskich tam nasze mogli mieć et supplectilium nostrorum reclinatorium.

W niewygasłej to zostaje całej Ojczyzny pamięci, qua sedulitate na sejmie szczęśliwej elekcyjej sollicite jm. podstoli koronny in negotiis stawał publicis, więc że to et usu firmatum, że marszałkowie koła rycerskiego, ad eum actum obrani, w osobliwym J.K.M. zostawać zwykli respekcie, instabunt nisko ichm. panowie posłowie nasi do Majestatu J.K.M., aby primo vacanti ex bonis Reipublicae te spezy i koszty były szczerobliwą J.K.M. nagrodzone łaską.

Merita in Rempublicam et virtutes heroicae w. jm. podkomorzego bełskiego, które in sago et toga wyświadczał, nie tylko krwi własnej, ale i substancyjej na zaszczyt Ojczyzny prodiga profusione, więc in functionibus publicis poselskiej i deputackiej nulli parcendo sumptui za dobro Ojczyzny et civium excubatione wyciskają na nas eam gratitudinem, abyśmy in theatro publico tak przed J.K.M. p.n.m., jako i przed całą R.P. opowiedzieć nie zapominali nie zaniedbali. Wniosą tedy solennem instantiam ichm. panowie posłowie do J.K.M. p.n.m., aby wakujący stołek kasztelanii bełskiej po rodzonym⁵⁵⁹ godnej pamięci jm. conferre raczył, gdyż melius collocari beneficium a Principe aequo meritorum ponderatore nie może, jako in personam jm. W czym

⁵⁵⁵ Stanisław Koniecpolski wojewodziec sandomierski.

⁵⁵⁶ Szczęśny Potocki podstoli koronny.

⁵⁵⁷ Stojanów, miasto w pow. bełskim (ob. wieś Стоянів w rej. radziechowskim, obw. lwowskim, Ukraina).

⁵⁵⁸ Niedźwiada, wieś w woj. sandomierskim (ob. w pow. ropczycko-sędziszowskim, woj. podkarpackim).

⁵⁵⁹ Franciszek Myszkowski zmarły kasztelan bełski.

i privilegium incorporationis województwa naszego suffragatur, aby dignitates terri-genis patruis et non extraneis województwa tego konferowane były.

Meruit to dobrze pan chorąży bełski, aby in distributiva iustitia od J.K.M. nie był upośledzony, za którym wniosą instancją ichm. panowie posłowie. Więc aby kondemnaty ex occasione chorągwa otrzymane, zniesione były.

Z przodków swych i ex persona sua dobrze zasłużonemu jm. panu staroście dolińskiemu⁵⁶⁰ [775] desiderio dosyć czyniąc, zlecamy ichm. panom posłom, aby libertates et immunitates miasta Brodów⁵⁶¹, od antecesorów J.K.M. pozwolone, lege publica stwierdzone były.

Wiadoma wszystkim R.P. dezolacja piławiecka, częścią przez nieprzyjaciela, częścią wojsk R.P., jako i Tartakowa⁵⁶² i inszych dóbr jm. pana Piotra Czermińskiego różnemi obozami spustoszonych, którego nie tylko przodków, ale własne in Rempublicam merita debitam flagitant remunerationem, słuszną aby po tylekroć ab ordinibus Regni przybiecaną nagrodę skutecznie otrzymać mógł. W czym suis votis suffragabuntur ichm. panowie posłowie nasi.

Zatrzymanie krwawych zasług wojsk R.P. na Komisyej Lwowskiej zwinionych chorągwi polskiego zaciągu 16, ponieważ konfederacją generalną evincendo fidei ichm. panów komisarzów asekurowane, [z] sejmu zaś electionis na terażniejszy sejm coronationis dla skutecznej satysfakcyej odesłane zostają, zlecamy serio ichm. panom posłom, aby na żadne podatki ani na żadne wypłacenie długów R.P. nie pozwalali, aż tym chorągwiom zwinionym polskiego zaciągu osobliwy podatek namówiony i certitudo zapłaty, albo rozebraniem tych zasług i chorągwi na województwa, albo asygnacyjami skarbowemi, według likwidacye na Komisyej przeszłej Lwowskiej uczynionej i registrów tamże podpisanych, uczyniona nie będzie.

Eadem diligentiam et curam mieć będą ichm. panowie posłowie, aby asekuracye skarbowe ad rationem sumy klejnotowej wojsk cudzoziemskiego zaciągu, także ante omnia, skutecznie namówione i zapłacone były.

Minica Boratyniego⁵⁶³ i tymphowa⁵⁶⁴, quantum damni attulit R.P. wszystkim, wszystkim patet światu, zaczym aby ci, quorum culpa tanta moles tej złej monety irrepsit, cuiuscunque ordinis vel praeeminentiae sint, rationem reddant R.P., a dekreta na pomienionym Tymfie i Boratynim lata ad executionem perducantur.

De pretiis rerum komisya 1667 uchwalona, ponieważ nie doszła, słusznie, aby reasumowana i do efektu przywiedziona była.

Nagroda benemeritorum aby sine alienatione bonorum Reipublicae bywała, a przeciwko którym alienacyjom za przeszłego K.J.M. protestacye zaszyły, te nullitati subiacere mają. [776]

Ekonomie od J.K.M. na to od R.P. ordynowane ne princeps egeat, ponieważ przez niesłuszne arendy diminutus ten prowent mensae Regiae, słuszną, aby praevia revi-

⁵⁶⁰ Stanisław Koniecpolski starosta doliński.

⁵⁶¹ Brody, miasto w woj. ruskim (ob. Броди, siedziba rej. w obw. lwowskim, Ukraina).

⁵⁶² Tartaków, miasto w woj. bełskim (ob. wieś Тапраків w rej. sokalskim, obw. lwowskim, Ukraina).

⁵⁶³ Tytus Liwiusz Boratini sekretarz J.K.M., dzierżawca mennic królewskich.

⁵⁶⁴ Andrzej Tymf, zarządca mennic koronnych w czasach Jana Kazimierza.

sione et lustratione pokasowane takowe laesivi contractus byli, a plus offerentibus arendowane.

Libera electio, pupilla libertatum nostrarum, aby sub interregna pravis externorum machinationibus inwalidowana nie bywała, commodissimum rozumiemy, żeby województwa pospolitym ruszeniem zawsze stawały na nie.

Ponieważ w Trybunale Koronnym wielką remoram świętej sprawiedliwości per multitudinem regestrów stan szlachecki ponosi, gdyż in sumptus ingentes przez siedzenie pod temi regestrami wyciągani bywają, życzymy, aby Trybunał Koronny przez miesiące albo po niedziel sześci ad proportionem województwa podzielony był. Pisarze zaś ziemscy, każdy pod kadencyją swego województwa dekreta konotowali, custodia jednak actorum przy sądzie ziemskim lubelskim zostawać ma.

Dekreta sądów kapturowych województw, aby aprobowane były, a osobliwie dekret kapturowy województwa naszego między wielbnyim ojcem Suszą episkopem chełmskim⁵⁶⁵ a dyzunitami ferowany, aby był aprobowany.

Wniesiono instancją od Księstwa Litewskiego za przewielebnyim ojcem Kolendą metropolitą kijowskim ritus unitorum⁵⁶⁶, aby w senacie miejsce po ichm. księżach biskupach mógł mieć, jeżeli na nie zgoda będzie R.P. i nasi ichm. panowie posłowie accedent do tego.

Correcturam iurium, a mianowicie skrócenie procesu, tak ante poenam bannitionis, więc i processus executoriis, namówią jako najskuteczniej ichm. panowie posłowie.

Egzorbitancyje na przeszłej elekcyjej napomnione, więc i te, które in suspenso w recesie zostawały, aby skutek swój wzięły.

Prolongacyje sejmów wielkie incommodum przynoszą R.P., aby prawem zabronione były, a zwłaszcza sejmu tego coronationis.

Jakoby militia tam equestris quam pedestris, także i disciplina militari w dobry porządek wprawiona była, także rotmistrze, jako i towarzystwo, chorągwi sub poenis pilnowali, więc i chleby zimowe aby z dóbr temu ciężarowi podległych, bez uciążenia ludzi ubogich, kwotą z łańów prawem postanowionych wydawane były, inibunt rationem ichm. panowie posłowie. [777]

Szlachta nowa aby do żadnych honorów pogotowiu dóbr R.P. trzymania nie należeli, także cudzoziemscy na oberszterstwa i inne wysokie officia wojskowe promowane nie byli, notati falsi przy dworze J.K.M. i kancelaryjach koronnych aby miejsca nie mieli.

Starostwo krośnińskie pro vacanti aby policzone było, a exulibus z Ukrainy ad rationem intraty 30 tys. konstytucją⁵⁶⁷ warowanej konferowane.

Na eliberacją więźniów w niewolę pogańską zabranych, aby intrata ex aliquo vacanti lub inszy jaki sposób skuteczny namówiony był, urgebunt ichm. panowie posłowie, a o fundacyjach na okup więźniów aby swój skutek brały, lege cavebunt.

⁵⁶⁵ Jakub Jan Susza władyka chełmski.

⁵⁶⁶ Gabriel Kolenda unicki metropolita kijowski.

⁵⁶⁷ Przekazanie egzulantom starostwa krośnińskiego (jako pierwszego wakującego) wynikało z obietnic zawartych w pacta conventa Michała I (Vol. leg., t. 5, s. 17).

Regestra sejmowe i sądenie spraw z nich, jako *pactis conventis* warowane jest, tak, aby *lege formata* na koronacyjej potwierdzone były, sprawa zaś między sukcesorami jm. pana [Jana] Bazylika [Deszpota] a ichm. panami Gołuchowskiemi i inszemi kon-sukcesorami aby przywołana była, wniosą instancyją ichm. panowie posłowie.

Fundacyja oo. bernardynów we wsi Rodecznicy⁵⁶⁸ pod tytułem św. Antoniego, kon-stytucyją aby aprobowana była, a wioska pomieniona ab *oneribus militaribus* et *qui-busvis exactionibus* aby uwolniona była.

Artykuł przeszłych instrukcyjej za konwentem panien zakonnych konwentu ja-rośławskiego, aby, szczupłą sustentacyją mając, majątność dóbr ziemskich przykupić mogły, reasumujemy.

Fundacyja oo. dominikanów pod Krasnobrodem⁵⁶⁹ od j.w. niegdy jm. [Jana] Za-moyskiego wojewody sandomierskiego, aby *lege publica* aprobowana była, sprawa też tychże oo. dominikanów prowincyjej polskiej z Żydami chełmskiemi o kościół Panny Najświętszej skutek i determinacyją swoją aby wzięła.

Libertacyja Babińca⁵⁷⁰ panien zakonnych konwentu sokalskiego ab *oneribus mili-taribus* i wszelkich egzakcyjej, konstytucyjami aby warowana była.

Akademia Zamojska, ponieważ *promeruit* to dobrze w całej R.P. *per rectam edu-cationem* et *institutionem nobilis iuventutis*, aby *ad aeviternam sui memoriam* ac *foundationum suarum firmissimum robur*, in *vim gratitudinis* a *Reipublicae civibus* in *voluminibus legum publicarum* zostawała. Przeto ichm. panowie posłowie nasi gorąco instabunt ad *universos status* *Reipublicae*, aby ona cum *omnium* [778] *privilegiorum suorum* tam a *sacra Sede Apostolica*, quam *serenissimis Regibus Poloniae benignis-sime collatorum*, quos ad *omnes libertates*, *immunitates*, *gratias omniaque iura* et *indulta constitutione Regni publica* obwarowana tak zostawała, jako i Akademia Kra-kowska, a tym już bardziej, kiedy speciali *privilegio S.R.M. de data Varsaviae*, die 22 *mensis maii*, a. D. 1666 in *patrocinium Regium totiusque* *Reipublicae*, cum *omnibus suis* *alumnis* *gratiose* przyjęta została.

Także Akademii Krakowskiej prawa i kontrowersyje z oo. jezuitami o erylowanie szkół warszawskich, et cum *patribus* *piarum scholarum*, aby uspokojenie swoje sine *praeiudicio Academiae* wzięły.

Długi od przeszłego J.K.M. do płacenia winne i pretensyje ludzi wielkich, lubo przy pozwolonej prowincyjej in *pactis conventis* wspomniane są, specialiter jednak zlecamy *curae* ichm. panów posłów dług jm. pana starosty parczewskiego⁵⁷¹ i preten-syje jm. pana starosty golubskiego⁵⁷², tak jako artykuły przeszłe województwa naszego opiewają, które in *toto* reasumujemy.

⁵⁶⁸ Wł. Radechnica, wieś w z. chełmskiej (ob. w pow. zamojskim, woj. lubelskim).

⁵⁶⁹ Krasnobród, miasto w z. chełmskiej (ob. w pow. zamojskim, woj. lubelskim).

⁵⁷⁰ Babiniec, wieś w pow. bełskim (ob. część miasta Sokal w rej. sokalskim, obw. lwowskim, Ukra-ina).

⁵⁷¹ Karol Daniłowicz starosta parczewski.

⁵⁷² Mikołaj Grudziński starosta golubski.

Sprawa jm. pana metropolity kijowskiego⁵⁷³, de violenta impetitione katedry lwowskiej, niemałe motus narodowi ruskiemu przyniosła, której okazyjej nie tylko sejmiki w województwach ruskich mieszają się, ale i na sejmach walnych całej R.P. obrada tamuje się często, do czego przymieszała się konkurencja dwóch przywilegiatów o władcyństwo lwowskie⁵⁷⁴. Ponieważ tedy Trybunał Lubelski tę sprawę na sejm cum toto effectu odesłał i świeżo J.K.M. p.n.m. in pactis conventis o niedawanie dwóch przywilejów insimul na jedną praeminencyją poprzysiągł, tedy curabunt ichm. panowie posłowie, aby tak o inwazyją, jako et de cognitione privilegiorum między władkami lwowskimi na tymże sejmie coronationis decyzja stała. Hoc praecauto, aby ten tej praeminencyjej dostał, który legitime et in loco consueto electus, według dawnych praw i przywilejów całemu narodowi ruskiemu służących. W sprawach zaś religie in legibus Regni mianowane zachodzących, mianowicie in privilegio approbationis iurium ultra veterem styllum, aby nic nie przydawano, ani ujmowano, praecavebunt ichm. panowie posłowie. [779]

Odwagi jm. pana [Stanisława] Służewskiego starosty horodelskiego, które z młodych lata w wojskach J.K.M. czynił i dotąd wyświadczać nie przestaje, także zasługi jm. pana Samuela Łaszcza, jm. pana Lanckorońskiego⁵⁷⁵, jm. pana [Stanisława] Iwanowskiego, rotmistrzów J.K.M., aby w respekcie były, a winne w skarbie zasługi wypłacone. A in quantum by skarb nie wystarczał, zasługi jm. pana starosty horodelskiego na dzierżawach Prusach⁵⁷⁶ i Bartoszowicach⁵⁷⁷ asekurowane były, wniosą instancją ichm. panowie posłowie.

Męstwo i odwagi jm. pana starosty żytomierskiego⁵⁷⁸, aby w respekcie były J.K.M., także za spustoszenie przez częste obozy własnych substancyjej jm., aby ex primis vacantibus nagrodę mieć mogły, wniosą prośbę ichm. panowie posłowie.

Za jm. panem Jackiem Czuchańskim cześnikiem ziemi bielskiej wniosą ichm. panowie posłowie, aby w dzierżawach wsi Brusna⁵⁷⁹, Krupca⁵⁸⁰ i Rudy⁵⁸¹, od starostwa lubaczowskiego quondam legitime oddanych, częścią za krwawe zasługi, częścią proprio peculio za konsensem J.K.M. otrzymanych, in pacifica possessione, sine praepeditione j.w. jm. pana wojewody krakowskiego, starosty lubaczowskiego⁵⁸² i administratorów, jm. zostawał i od angaryjej, której przez tak długi czas zażywa, wolen był.

⁵⁷³ Spór o prawosławne biskupstwo kijowskie między Józefem Tukalskim i Antonim Winnickim ostatecznie wygrany przez Tukalskiego.

⁵⁷⁴ Spór o prawosławne biskupstwo lwowskie między Antonim Winnickim i Józefem Szumlańskim, podczas którego siłą zajmowano katedrę we Lwowie.

⁵⁷⁵ Zapewne chodzi o Hieronima Lanckorońskiego podkomorzego podolskiego, rotmistrza.

⁵⁷⁶ Prusy, miejscowość niezidentyfikowana; wiele miejscowości nosi taką nazwę.

⁵⁷⁷ Bartoszowice, miejscowość niezidentyfikowana.

⁵⁷⁸ Andrzej Michał Chojnacki starosta żytomierski.

⁵⁷⁹ Wł. Brusno Stare, wieś w pow. bełskim (ob. uroczysko w gminie Horyniec-Zdrój, pow. lubaczowskim, woj. podkarpackim).

⁵⁸⁰ Krupiec, wieś w pow. bełskim (ob. w pow. krasnostawskim, woj. lubelskim).

⁵⁸¹ Zapewne Ruda Różaniecka, wieś w pow. bełskim (ob. w pow. lubaczowskim, woj. podkarpackim).

⁵⁸² Aleksander Michał Lubomirski wojewoda krakowski, starosta lubaczowski.

Wiadomo nam wszystkim, ale i ichm. panom wodzom, merita, odwagi aż i szwanki znaczne w okazjach za zaszczyt R.P. jm. pana Marka Nagórskiego, jm. pana Jerzego Sokoła, jm. pana Mikołaja Brodowskiego, jam pana Krzysztofa Łozy, obywatelów województwa naszego, iustam żądają remunerationem, których serio commendabunt J.K.M. ichm. panowie posłowie.

Artykuł instrukcyi przeszłych o zniesienie kondemnat na jm. panu Jacku Szymanowskim, Janie Kulikowskim i inszej kompaniej naonczas roty jm. pana podkomorzego bełskiego od pana Sokołowskiego otrzymanych, ponieważ już i kwity nastąpiły, in toto reasumujemy.

Ponieważ virtutis militaris najprzedniejsze pretium, przypuszczenie do klejnotu szlachectwa wolności narodu polskiego, wniosą ichm. panowie posłowie instancją za jm. [780] panem Dobczycem oberszterlejtнанtem⁵⁸³, także za jm. panem Tyszkembekiem⁵⁸⁴ i za jm. panem [Bernardem?] Treterem, którzy w kole naszym od j.o. ks. jm. pana wojewody bełskiego, hetmana polnego virtutis militaris odnieśli testimonia, aby ad libertates et immunitates stanu szlacheckiego przypuszczeni byli.

Jm. pana Wysockiego skarbnika sochaczewskiego⁵⁸⁵ pretensya do ichm. panów Radziejowskich ex occasione legacyjej tureckiej, aby in debito respectu R.P. była.

Nie tylko na merita in Rempublicam praestita ur. jm. pana Zbigniewa Sługockiego sędziego ziemskiego chełmskiego respektując, ale et ipsi aequitati studendo, mając od różnych posłów pewną relacją, jako dobra królewskie i R.P. nazwane Świdnik⁵⁸⁶ pod Lublinem, przez wojny przeszłe od nieprzyjaciół różnych do szczeru zostały zdezolowane, tak, że ani kwarty płacić, ani onera Reipublicae z tych dóbr trudno ponosić. Że tedy ur. sędzia chełmski, posesor tych dóbr, już magna in parte zaczął te dobra proprio aere restaurować i do końca chce reparować, tedy za konsensem R.P. na uznanie tak przeszłych kosztów, które ważył, jako i przyszłych, które by te dobra naprawy słusznej potrzebowały, rewizorowie aby naznaczeni byli. Po której rewizyjej asekuracyja na tych dobrach być ma.

Plac na dwór jm. pana Samuela Łaszczza, także dworek jm. pana Jana Polanowskiego, także jm. pana Stempkowskiego w Bełzie leżące, aby ab oneribus et iurisdictione civili wyjęte były. Dworek na przedmieściu grabowieckim ex opposito zamku do gościńca tyszowieckiego leżący, przez ur. Bazylego Dyakowskiego pisarza grodzkiego grabowieckiego kosztem jego własnym postawiony i kupiony, jako się w sobie in cyrkumferencyja z polami, gruntami zawiera, a iurisdictione civili Grabovecensi, stanowisk żołnierskich, chlebów zimowych, ażeby był uwolniony, a pod jurysdykcją ziemską i grodzką wiecznie poddany, ichm. panowie posłowie instabunt.

Similiter dwór jm. pana [Aleksęgo] Korzybka regenta horodelskiego, pod Horodem leżący, z gruntami i wszystkimi przynależnościami.

Zniesienie kondemnat z jm. pana Suchodolskiego salvo negotio principali, także z jm. pana Jerzego Trzcińskiego, w [781] sprawie ex instantia jm. pana wojewody

⁵⁸³ Wł. Wacław Dobszyc oberszteljtнанt J.K.M.

⁵⁸⁴ Wł. Dawid von Tyskemberg major.

⁵⁸⁵ Wł. Franciszek Kazimierz Wysocki cześnik sochaczewski, sekretarz legacji do Konstantynopola.

⁵⁸⁶ Świdnik wieś w pow. lubelskim (ob. miasto powiatowe w woj. lubelskim).

podolskiego⁵⁸⁷, ponieważ już kwity zaszły, więc i jm. pana Sikorskiego promovebunt ichm. panowie posłowie.

Donatywa kupiecka i pogłówne żydowskie zwyczajne, aby uchwalone były.

Miasto Bełz częstemi przechodami i stanowiskami żołnierskimi zrujnowane, aby do lat 6 od pomienionych stanowisk i przechodów żołnierskich konstytucją uwolnione było, wniosą instancją ichm. panowie posłowie.

Co by pro bono Reipublicae proponowano było i od inszych województw, facultatem conferendi et concludendi, accedente consensu całej R.P., dajemy ichm. panom posłom naszym.

Które to artykuły zgodnie od wszystkich, nemine contradicente, namówione i zawarte, ręką jm. pana dyrektora naszego nomine publico podpisane, do akt grodzkich bełskich podać zleciliśmy.

Wespazjan z Bończe Sienicki, dyrektor koła rycerskiego województwa bełskiego m.p.

68. Sejmik deputacki w Bełzie, 9 września 1669 r.

Sejmik zerwany. Informacja o zerwaniu w laudum sejmiku 22 stycznia 1670 r.

69. Sejmik przedsejmowy w Bełzie, 22 stycznia 1670 r.

1. *Uniwersał Michała I zwołujący sejmik przedsejmowy w Bełzie na dzień 22 stycznia 1670 r. – Kraków, 30 listopada 1669 r.*

Rp. CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 260, s. 4 – pozostawione w księdze miejsce na oblatę, tekstu brak; datę ustalono na podstawie uniwersału do województw poznańskiego i kaliskiego; w grodzie bełskim oblatowano w dniu 4 stycznia 1670 r. [Sabbatho ante festum Sanctorum Trium Regum proximo a. D. 1670].

Druk: ASWPiK 1668-1675, s. 112-113.

⁵⁸⁷ Aleksander Stanisław Bełzecki wojewoda podolski, starosta bełski.

2. Uniwersał Jana Sobieskiego marszałka i hetmana wielkiego koronnego w sprawie zagrożenia – Żółkiew, 12 grudnia 1669 r.

Rp. 1 AP Lublin, 10 Ks. gr. grabowieckie 251, k. 455-455v – oryginał; w grodzie grabowieckim oblatował Jan Bapski w dniu 18 grudnia 1669 r. [feria 4 ante festum Sancti Thomae Apostoli 1669].

Inne rękopisy: **Rp. 2** CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 259, s. 1098-1099 – oblata; w grodzie bełskim oblatował Nob. Jan Ługowski w dniu 23 grudnia 1669 r. [feria 2 ante festum Nativitatis Christi Domini proxima a. D. 1669] – egzemplarz w wielu miejscach różni się od Rp. 1.

Druk: Pisma do wieku..., s. 488-489.

Jan na Złoczowie i Żółkwi Sobieski marszałek i hetman wielki koronny, jaworowski, stryjski, kałuski, gniewski etc. starosta.

Wszem wobec i każdemu z osobna, komu by o tym wiedzieć należało, osobliwie ichm. panom obywatelom województwa bełskiego, przy zaleceniu chęci moich braterskich, z powinności urzędu mego pilno donoszę i oznajmuję.

Iż po zniesieniu i rozgromieniu Hanenka⁵⁸⁸ z wojskiem na Zaporozu koczującym i ord krymskich z Batyrzą Murzą pod Stebłowem 13 septembris, wszytką się cale^a uspokoiła Ukraina. Z Humania Chmielniczenko⁵⁸⁹, który tam będąc przeciwnym protekcyjej tureckiej, confugerat jako jako ad asylum wydany i do Czehrynia poprowadzony. Miasto same i zamek serdeniatami [s] osadzone mocno. Orda zaś białogrodzka i nohajska, która była in succursum przeciwko Hanenkowi przysła, po wszytkiej rozłożona, azaż do samego Nowego Konstantynowa⁵⁹⁰, Ukrainie, gdzie stacyje zwyczajem wojsk naszych wybierają, i do Międzyborza⁵⁹¹ już przyjechali, jako patet z listów pana komendanta tamecznego. Do Białej Cerkwi tak zawarte są passy, że z listem^b trudno przejechać^b. W jakiej tedy w.m.m. panowie i bracia w domach swoich zostawać macie cum caris pignoribus ostrożności, przed oczema dzieło, gdy tak prędki i potężny nieprzyjaciel w jednym z nami zostaje domu^c. Na mojej, upewniam, nie zejdzie czułości^d, ale któż się domowego^e złodzieja ustrzec może, który w każdy dzień swoje jako torrens jaki wyrzucić może na R.P. imprezę. Co oznajmiwszy braterskie moje in sinum w.m.m. panów repono powolności. Dat w Żółkwi, die 12^f miesiąca grudnia roku 1669.

Jan Sobieski

Locus sigilli

⁵⁸⁸ Michał Chanenka hetman wojsk zaporoskich na Prawobrzeżu.

⁵⁸⁹ Jerzy Chmielnicki hetman wojsk zaporoskich na Prawobrzeżu.

⁵⁹⁰ Nowy Konstantynów, wieś w woj. podolskim (ob. Новокостянтинів w rej. latyczowskim, obw. chmielnickim, Ukraina).

⁵⁹¹ Międzybórz, miasto w woj. podolskim (ob. Меджибіж w rej. latyczowskim, obw. chmielnickim, Ukraina).

^a w Rp. 2 w tym miejscu: i oraz między sobą. ^{b-b} w Rp. 2: żaden tam człowiek przejść nie może ^{c-c} w Rp. 2: a prawie, jeśli się tak może mówić, że w zanadrzu ^{d-d} w Rp. 2.: i gotowości ^e w Rp. 2: jako mówią ^{f-f} w Rp. 2 puste miejsce na datę

3. *Laudum sejmiku przedsejmowego województwa bełskiego w Bełzie, 22 stycznia 1670 r.*

Rp. CDIAUL, *Fond 1, Opis 1, 260, s. 57-60 – oblata; w grodzie bełskim oblatował marszałek sejmiku w dniu 27 stycznia 1670 r. [feria 2 post festum Conversionis Sancti Pauli Apostoli proxima a. D. 1670].*

Bibl. Oss., rkp. 15964, s. 683-687.

My senatorowie, dygnitarze, urzędnicy i rycerstwo województwa bełskiego na sejmik przedsejmowy pro die 22 ianuarii anni praesenti 1670 za uniwersalami J.K.M. p.n.m. na miejsce konsultacyjom zwyczajne zgromadzeni.

Aczkolwiek nie rozumiemy, aby tak impius civis erga Patriam miał się znajdować, który by jednemu konsultacyjej publicznych famulo, [58] to jest sejmowi przyszlemu, nie miał życzyć szczęśliwej konkluzyje, nie chcąc jednak deesse wspólnej matce ojczyźnie in casum, strzeż Boże, jakowego paroksyzmu na sejm, sejmik dla obrady we dwie niedzieli po ekspiracyjej czasu konkluzyje sejmowej naznaczonego tu to, w Bełzie, na miejscu konsultacyjom uprzywilejowanym, mocą zjazdu terażniejszego uchwalamy. Na którym ad tuendum bonum publicum et providendam securitatem województwa naszego, pospolitem ruszeniem tu pod Bełz stawić się obiecujemy, obligując się i mutuo wiążąc fide, honore et conscientiis nostris, że wszyscy unanimiter stawać pro exigentia et necessitate boni publici persewerować będziemy. Na który termin obranie rotmistrzów i postanowienie porządku przynależytego odkładamy.

Exsolvendo debitam Reipublicae fidei, na zapłatę chorągwiom przez Komisję Lwowską do województwa naszego należącym na dwie ćwierci, które się poczęły a 1 augusti anni 1669, a kończą się ultima ianuarii anni praesenti 1670, uchwalamy autoritate conventus praesentis podymnego pięcioro cum abiuratis anni 1661 i według rejestrow i egzakcyjej jm. pana Jana Lesieckiego komornika granicznego, z dóbr generaliter wszystkich, tak J.K.M., jako i duchownych, i naszych szlacheckich. Do których wybieraniu pięciorga podymnego uprosiliśmy tegoż jm. pana komornika. Czas wydania tych podatków ab actu praesenti do niedziel 6 zakładając, sub poenis triplicis pensionis et duplicis quatuordecim marcarum irremisibiliter in officis castrensibus Belzensis luenda. Salarium za pracę jm. panu egzaktorowi po groszu przy każdym zł, a od kwitu po gr 6 naznaczając.

Które wybrane pieniądze za asygnacjami w. jm. pana Jana z Mirowa Myszkowskiego podkomorzego bełskiego, starosty tyszowieckiego, komisarza województwa naszego wydawać jm. pan egzaktor będzie. Pierwszą ćwieć chorągwiom jm. pana podkomorzego, jm. pana Jana Lipskiego chorążego bełskiego i deputatów kompanij świeżo zwiniętej jm. pana [Wacława] Teleżyńskiego chorążego owruckiego, na drugą zaś ćwieć przy wyżej pomienionych dwóch chorągwiach na 60 koni, chorągwi kozackiej j.w. jm.

pana wojewody krakowskiego⁵⁹² na miejscu zwinionej jm. pana Teleżyńskiego do województwa naszego przez j.w. jm. pana marszałka i hetmana koronnego⁵⁹³ ordynowanym.

Ponieważ jm. pan Jan Lesiecki komornik graniczny [59] uczynił sufficientem *calculum perceptorum et expensorum ex mente województwa naszego z sumy 15 podymnego cum abiuratis*, które różnemi czasy *vigore laudorum anteriorum* wybierał, tak przed deputatami z koła naszego, jako *et in facie całego koła*, przeto z egzakcyje pomienionych 15 podymnych *authoritate sejmiku niniejszego* przerzeczonego jm. pana Lesieckiego i sukcesorów jego kwitujemy wiecznemi czasy.

Także jm. pan Mikołaj Jabłoński z administracyje czopowego i z sumy 6 tys. zł, którą *ex vi contractus* winien był województwu pro anno 1669 wydać, ponieważ *deduxit* asygnacjami *nomine publico* danemi i kwitami, że *non restat*, tylko zł 170 przy nim, przeto że tym niniejszem *laudum* kwitujemy, na 100 zł zaś asygnacją na tym zjeździe chorągwi zwinionej jm. pana [Wacława] Teleżyńskiego deputatom, *in vim gratitudinis* daną, wypłaci, a 70 zł do dalszej dyspozycyje województwa zostawać przy jm. będą.

Contra retentores 4 poborów *cum abiuratis egzakcyje* jm. pana [Mikołaja] Jemiołowskiego *rigorem executionis militaris anterioris laudi* reasumujemy, z tym jednak dołkładem, aby każdy, który by chciał *iuxta rigorem praetextum* zatrzymane 4 pobory przy oddaniu pięciorgu podymnego jm. panu Lesieckiemu, wprzód tamte jm. panu Jemiołowskiemu oddawał, a kto by był *temerarius*, temu kwitu jm. pan Lesiecki oddawać nie ma.

Ponieważ z przeszłych rachunków zostaje przy jm. panu Pietrze Stoińskim sędzim ziemskim bełskim z administracyje czopowego zł 800, które *anterioribus laudis et assignationibus* jm. panu Józefowi Branickiemu są naznaczone, przeto aby tę sumę, *intra decursum duarum hebdomadarum ab actu praesenti*, wypłacił, *authoritate zjazdu* niniejszego *serio iniungimus*.

Acz, za rozerwaniem sejmiku przeszłego *electionis deputata*, czopowe, którego egzakcja od święta św. Jadwigi blisko przeszłego [15 października 1669 r.] zaczynała się, arendowane być nie mogło, *cui incommodo providendo* w. jm. pan podkomorzy bełski kontrakty z faktorami dawnymi podatku tego renowował. Za którą *wigilancją* podziękowawszy jm. *nomine publico*, kontrakty te *ratificamus* i aby według tychże kontraktów do dyspozycyje pomienionego jm. pana podkomorzego ciż faktorowie oddawali też sumy, *moćą zjazdu* tego *iniungimus*.

Naznaczoną *ex [60] vi legis publicae condignam* za prace, spezy komisarские, *gratitudinem* wyświadczając pomienionemu jm. panu podkomorzemu i komisarzowi województwa naszego, sumę 3 tys. zł *anterioribus laudis* warowaną, z tegoż czopowego *anni currentis* 1670 u tychże faktorów naznaczamy, którą za kwitami ichm. wydać będą powinni.

A to *laudum* zgodnie od wszystkich zawarte, ręką w. jm. pana dyrektora podpisane, do akt grodzkich bełskich podać zlecamy. Działo się w Bełzie, *die et anno ut supra*.

Jan Myszkowski z Mirowa podkomorzy bełski, tyszowiecki starosta, dyrektor koła rycerskiego województwa bełskiego m.p.

⁵⁹² Aleksander Michał Lubomirski wojewoda krakowski

⁵⁹³ Jan Sobieski marszałek i hetman wielki koronny.

4. Instrukcja dana posłom na sejm z sejmiku przedsejmowego województwa bełskiego w Belzie, 22 stycznia 1670 r.

Rp. CDIAUL, *Fond 1, Opis 1, 260, s. 60-73 – oblata; w grodzie bełskim oblatował marszałek sejmiku w dniu 27 stycznia 1670 r. [feria 2 post festum Conversionis Sancti Pauli Apostoli proxima a. D. 1670].*

Bibl. Oss., rkp. 15964, s. 689-709.

Instrukcja na sejm warszawski posłom województwa bełskiego, w. ichm. panom Janowi z Mirowa Myszkowskiemu podkomorzemu bełskiemu, tyszowieckiemu etc. staroście, komisarzowi województwa bełskiego, Wespazjanowi z Bończe Sienickiemu podśędkowi buskiemu, Janowi z Brodek Brodeckiemu staroście jasielskiemu, Janowi Stanisławowi Drużbiczowi na sejmiku niniejszym za uniwersałem J.K.M. die 22 ianuarii anni 1670 zgodnie obranym dana.

Czułego około dobra R.P. pieczołowania i ojcowskiego starania specimina, które tak na sejmie przeszłym coronationis, jako i wczesnem złożeniem terażniejszego, wyświadczyć J.K.M. p.n.m. raczył, mając przed oczyma, zlecamy primarie ichm. panom posłom, aby przy oświadczeniu wiernego poddaństwa i aprekacyjej felicis et diuturni regiminis J.K.M. p.n.m. pro ea digna Regis solio cura et sollicitudine około dobra pospolitego podziękowali. A to Supremum Numen, które exaltavit [61] na tron królewski J.K.M. p.n.m., niech wszelakie przeciwności chmury i ludzkich zawziętości machinacyje rozpędza od konsultacyjej sejmu przyszłego i irradiet promieniami swemi, aby sub auspiciis J.K.M. consilia około dobra pospolitego refluorescere mogły, a zatym in toto Republicam osadziły.

Contestabunt przy tym J.K.M. i całej R.P. żal, którym scidebantur corda nostra z porywczego procederu jm. pana Olizara⁵⁹⁴ i rozerwanego temere sejmu, a zatym inibunt rationes et modos, aby takowe scandalosa exempla rwania sejmów, za którymi in praeceptis ruit Ojczyzna, więcej nie bywały. Co jednak sine laesione liberae vocis et coarctatione praerogativarum et immunitatum poselskiej izby być ma.

Lubo to J.K.M. p.n.m. w złożeniu sejmu terażniejszego stosował się ad mentem legis, że go sześćniedzielnym, ekstraordynaryjnym mianować raczy, jednak, iż praegnantibus necessitatibus Reipublicae dispensant J.K.M. p.n.m. suadet moles periculorum od ściany ukraińskiej i non vanus metus belli Turcici urget, aby szczęśliwa, da Bóg, konkluzja sejmu przyszłego abrewiowana była. Zlecamy to ichm. panom posłom, żeby ex supratactis rationibus sejm ten intra decursum trzech niedziel, sine mentione prolongationis skończony być miał. Na którym sama tylko obrona R.P., i to tylko, co ad securitatem jej, tam ab extra, quam ab intra należy, traktowano być ma, upraszając ichm., którzy remotiores są ab hoc periculo, aby chcieli wesprzeć hac in parte studiis suis periclitantem Patriam.

Ażeby vulnera Reipublicae praeteritorum turbulentorum temporum labe inflictae uleczone być mogły, sejm drugi, sześćniedzielnym, dla samych egzorbitancyi autoritate terażniejszego commodum tempore snadnie złożony za zgodą całej R.P. być może.

⁵⁹⁴ Jan Olizar podśędek kijowski, autor zerwania sejmu koronacyjnego.

Odważne merita i czułość koło dobra pospolitego z odwagą zdrowia i fortun j.w. jm. pana marszałka i hetmana wielkiego koronnego⁵⁹⁵ dignam nie tylko po nas, ale i po całej R.P. flagitant remunerationem, więc i łożone de proprio peculio na uspokojenie traktatu podhajeckiego⁵⁹⁶ i potem na upominki tatarskie znaczne sumy, indilata[m] urgent exsolutionem. Która, że za rozerwaniem sejmu przeszłego dotąd nie doszła, instabunt ichm. panowie posłowie, aby skuteczną sum tych jm. satisfactionem [62] z sejmu terazniejszego odnieść mogli.

Przejrzawszy się przez tak wiele sejmikowania in iustis desideriiis j.o. ks. jm. pana wojewody bełskiego, hetmana polnego koronnego⁵⁹⁷, to jest we dwóch sumach mających u R.P., z której jedna jeszcze z sejmu brzeskiego per commissarios in constitutione⁵⁹⁸ specificatos uznana, ratione dezolacyjnej zbaraskiej in numero dwukroć sto tys., druga ratione stawienia kilkuset ludzi do boku K.J.M. przeszłego podczas związku wojska, 70 tys. w skarbie koronnym likwidowanym i po tym, tak ex senatus consulto przyznanych, jako też speciali assecuratione in fidem Reipublicae K.J.M. przeszłego asekurowanych. Których to sum tantis oneribus Reipublicae innodatae, ponieważ gravius by wypłacić hisce temporibus przyszło, na insze ciężary oglądającej się. Jednak i ten dług j.o. ks. jm. nie tylko ex ipsa aequitate, ale eo maius meritissimum senatorem et custodem granic swoich Reipublicae considerando, rzecz jest potrzebna, aby mediis adaequatis ten dług wypłaciła, a to imponowawszy on na starostwo lubomskie, abscissis oneribus Reipublicae, osobiłwie kwartę ad tempus zniesienia pomienionej sumy. A ponieważ te dobra nie są proportionata takowej sumie, aby feliciori, daj Boże, tempestate w ojczyźnie naszej względem tegoż interesu ks. jm. ad Rempublicam do skutecznego ukontentowania miał campum, żeby przez wyliczenie tej sumy a Republica te dobra exonerata były, lub też, salvando merita ks. jm., insze dobra ad proportionem tej sumy przydane były, lub też ex redditibus Reipublicae propositio takowej sumy persolvatur, solenni voto et diligentia instabunt ichm. panowie posłowie nasi apud Rempublicam.

Wiedząc przy tym przez terazniejszą inkursyją nieprzyjacielską wielką w substancyjnej ruinę j.o. ks. jm. pana wojewody bełskiego, hetmana polnego koronnego, mimo którą, lubo merita w ojczyźnie ks. jm. zawsze godne gratiam principis i osobiłwego jako na wodza wojsk J.K.M. i R.P. respektu, jednak, aby wrodzona miłość in Patriam i usługa R.P. fervescat w animusie i sercu ks. jm., upraszać będą et instabunt solenni expostulatione ichm. panowie posłowie, aby primum vacans ks. jm. z tych respektów był konferowany, ponieważ in meritis ks. jm. godnym respektu pańskiego [63] być widzimy i do nagrody wielkich strat meritissimum.

Znaczną laesionem przez odebranie Drahimia ponosi R.P., więc i ks. jm. pan wojewoda bełski iacturam dobrze zasłużonej intraty, inibunt tedy rationem cum Republica

⁵⁹⁵ Jan Sobieski marszałek i hetman wielki koronny.

⁵⁹⁶ Traktat pod Podhajcami podpisany z kałą Krym Girejem w dniu 16 października 1667 r.

⁵⁹⁷ Dymitr Wiśniowiecki wojewoda bełski, hetman polny koronny.

⁵⁹⁸ Konstytucja sejmu 1653 r. „O Zbarażu i innych dobrach obozami koronnemi spustoszonych” (Vol. const., t. 4, vol. 1, 288-289).

ichm. panowie posłowie, aby tak publica laesio, jako i iactura fortun ks. jm. restitui in integrum mogła.

Sprawa j.o. jm. księżnej Wiśniowieckiej wojewodziny ruskiej⁵⁹⁹ z ichm. panami Zamoyskimi, ratione naturalis successionis po ojcu i bracie swoim rodzonym, iż sejmy trudnić i sprawy R.P. niepotrzebnie i niesłusznie tamować zwykła, tedy zlecamy to ichm. panom posłom naszym, aby w tym przysłym sejmie omnimode elaborarent, żeby a ordynacja domus Zamoisiciana dotąd in nullo usu et executione zostawiająca, jako prawu popolitemu przeciwna i innym ordynacjom non conformis, więc i R.P. na nic niezgodna i niepożyteczna, konstytucją kasowana i abrogowana była, a księżna jejm. z jm. panem [Stanisławem Koniecpolskim] wojewodzie sandomierskim, konsukcesorem swoim, przy prawie wprzód Bożym, a potem przyrodzonym i ojczyźnie naszej popolitym, cale i nienaruszenie zachowana zostawała. Non derogando quidquam aliis ordinationibus legibus Regni et usu firmatis.

Ponieważ instancja za j.w. jm. panem wojewodą sieradzkim⁶⁰⁰ strony dezolacyjnej podhajeckiej i rekompensy na dobrach Stojanowie⁶⁰¹ i Niedźwiady⁶⁰², przez rozerwanie sejmu przeszłego skutku nie wzięła, przeto artykuł na sejm przeszły hoc in passu formowany in toto reasumujemy.

A że zwyczajna marszałkom koła rycerskiego na elekcyjach, elekcja feliciter coronati Principis singularem znać zawsze protectionem i z dobroczynnej ręki pańskiej zwykle odbierać beneficia, solennem wniosą ichm. panowie posłowie instantiam za jm. panem wojewodą sieradzkim, który hoc munere feliciter functus est, aby takowy mógł być particeps pańskiej beneficiencyj.

Jakowe z fortet commoda redundant in Rempublicam, tak nie mniejsza wygoda obywateli województwa naszego z opatrzenia Sokala⁶⁰³, na uznanie tedy kosztów na fortyfikacją sokalską erogowanych przez tegoż jm. pana wojewodę sieradzkiego, aby według przeszłej instrukcyj komisarze z sejmu naznaczeni byli, instabunt ichm. panowie posłowie.

Jako dotąd województwo nasze w ^aplacy^a ludziom przez komisją do województwa naszego ordynowanym, skutecznie się uiszczalo, i na terażniejszym [64] sejmiku zapłatę dwóch ćwierci obmyśliło, tak, aby insze województwa pari zelo in Rempublicam certare chciały i zatrzymane ćwierci wypłacały, lege publica tam interpositione poenae et fori na panów egzaktorów, warowano to na terażniejszym sejmie być ma.

Pretensye i desideria J.K.M. i R.P. wojska dobrze zasłużonego, aby w słusznym respekcie J.K.M. i R.P. były i condignam consolationem wojsko a Republica odnieść mogło, inibunt rationes cum ordinibus Regni ichm. panowie posłowie. Także zapłata

⁵⁹⁹ Gryzelda z Zamoyskich Wiśniowiecka wdowa po Jeremim Wiśniowieckim wojewodzie ruskim.

⁶⁰⁰ Szczęśny Potocki wojewoda sieradzki.

⁶⁰¹ Stojanów, miasto w pow. bełskim (ob. wieś Стоянів w rej. radziechowskim, obw. lwowskim, Ukraina).

⁶⁰² Niedźwiada, wieś w woj. sandomierskim (ob. w pow. ropczycko-sędziszowskim, woj. podkarpackim).

⁶⁰³ Sokal, miasto w pow. bełskim (ob. Сокаль w rej. sokalskim, obw. lwowskim, Ukraina).

chorągwi usarskiej i innym ludziom ks. jm. pana wojewody bełskiego, jako konstytucją tak pierwszą w tąż i elekcyjnej recesem warowano jest, aby skutecznie doszła.

Zatrzymanie krwawych zasług wojsk R.P. na Komisyj Lwowskiej zwinionym chorągwiom 16 polskiego zaciągu, ponieważ, tak generalną konfederacją, jako i recesem pactorum conventorum asekurowane na sejmie coronationis, dla rozerwania, skutecznej satysfakcyj nie odniosły, zlecamy serio panom posłom, aby mając przed oczyma krwawe zasługi et enormem laesionem ludzi rycerskich, na żadne podatki ani na żadne wypłacenia długów R.P. nie pozwalali, ażby wprzód tym zwinionym chorągwiom polskiego zaciągu osobiłwy podatek namówiony i certitudo zapłaty, według likwidacyjej Komisyj przeszłej Lwowskiej uczynionej i rejestrów tamże podpisanych, obmyślona była. Eandem diligentiam et curam mieć będą ichm. panowie posłowie, aby asekuracyje skarbowe ad rationem sumy klejnotowej wojsku cudzoziemskiego zaciągu, także primarie, skutecznie namówione i zapłacone były.

Proponować raczy J.K.M. p.n.m. auctionem wojska, którą, iż same imminentia pericula suadent, dajemy to w moc ichm. panom posłom, aby ineant rationem cum Republica quo meliori modo i z mniejszym uciążeniem R.P. i ubogich ludzi mogło być, lub przez aukcją pieniężnego wojska, lub przez wyprawę łanową. Upraszać przy tym będą ichm. panów duchownych, aby in tam praegnanti periculo pocztami znacznemi ojczyźnie succurere chcieli.

Ubolewać na to przychodzi ordini equestri, że ichm. panowie duchowni, mając in corpore Reipublicae ex piis foundationibus tak Królów polskich, jako i przodków naszych amplas possessiones, ab onere hiberny albo raczej chleba zimowego, sine consensu omnium ordinum Regni privatis [65] contractibus extraordinare et impracticato modo zawartemi, uwalniają się, przeciwko czemu jako publico od tak wielu posłów zaszła protestatio, tak widząc, że to jest cum ultima ruina dóbr J.K.M., po których zniesieniu ciężar ten na dobra stanu szlacheckiego z ujmą servitii bellici (od którego dobra duchowne są wolne) zwalić by się musiał. Przeto inibunt rationes cum Republica ichm. panowie posłowie, aby to w dawną ryżę i zwyczaj wprawiono być mogło, tak aby jednak agrawacyi ultra aequum et iustum dobra ciężarowi chlebowemu podległe nie ponosiły i żadna chorągiew, nad list przypowiedni i poczty rotmistrzowskie, koni na chleb nie przyczyniała, a nade wszystko, aby ratio generalnej hiberny inire na tym sejmie mogła.

Innotuit nam to, tak z instrukcyj J.K.M. jako i relacyjej ichm. panów posłów, że komisarze do traktowania z carem jm. moskiewskim⁶⁰⁴ a Republica ordynowani, pleniorem informationem na postulata komisarzów moskiewskich potrzebują. Co aby z jako najlepszym dobrem R.P. protrahendo in coniunctionem armorum tego monarchę odprawiono być mogło, inibunt rationem ichm. panowie posłowie. Także aby pakta andruszowskie ad trutinam Reipublicae wprzód wzięte, a po tym ad effectum przywiedzione były.

Interest i na tym R.P., aby cum vicinis principibus przyjaźń zachowana et in societatem armorum contra hostes Krzyża Świętego inwitowani byli, zaczym i ta materia, jako ad securitatem Reipublicae należąca, aby traktowana była.

⁶⁰⁴ Aleksy I Michajłowicz car moskiewski.

Nie mniej i to ad securitatem należy, aby wielkiego posła do Porty, redintegrando i revocando in memoriam narodowi temu wieczne pakta, które in minimo a Republica naruszane nie są, jako najprędzej wyprawić.

Innotuit województwu naszemu z listu J.K.M. senatus consultum i legacja do Wiednia w materyjej ożenienia J.K.M., co i nie bez osobliwej Boskiej providencyjej, która jako sercem J.K.M., tak i votis senatu kierowała, promanavit. Życzymy, aby ta koniunkcja nie tylko cum gloria gentis, lecz et commodo totius christianitatis felicem eventum sortiri mogła.

Dla następujących nagłych niebezpieczeństw, przykładem dawnym, pospolite ruszenie do przyszłego sejmu ordynaryjnego w mocy J.K.M. zostawać ma według prawa. A in casum, strzeż Boże, rozerwania sejmu, aby J.K.M. sejmiki jako najprędzej i sejm na koniach z pospolitym ruszeniem złożyć raczył, ichm. panowie posłowie proponować będą. [66]

Zaczęte rachunki skarbowe z sukcesorami przeszłego niegdy jm. pana podskarbiego wielkiego koronnego⁶⁰⁵, aby de integro reasumowane i cum specificatione perceptorum et expensorum, odprawione przez deputatów z każdego sejmiku modo solito były, które ichm. panowie posłowie na sejmiki relationis przywiozą, aby się R.P. w nich przejrzawszy, na kwit na drugim, da Bóg, sejmie pro exigentia pozwolić mogła.

Jakową enormem laesionem miennica Boratyniego⁶⁰⁶ i tymphowa⁶⁰⁷ intulit Reipublicae z szkodą, qua całej Ojczyzny, qua privatorum, codziennie doznawamy. Zaczynamy aby ci obaj causa repetendarum sądeni i egzekwowani byli, serio zlecamy ichm. panom posłom, którzy inibunt tam zaraz rationem, jakoby res monetaria depravata ad pristinum bonitatem grano et pondere przywiedziona być mogła, cum minimo prout fieri potest dispendio publico et privatorum. Na co deputacja tamże na sejmie potrzebna będzie. Tymczasem walor czerwonego złotego i monety srebrnej starej in ordine do szelągów terażniejszych aby był lege circumscriptus, według którego i pretia rerum determinati mogą. A iż nas to dochodzi, że w Rydze i po inszych postronnych państwach na stempel Boratyniego szelągi bite do państw J.K.M. quotannis wchodzą, temu invigilare ichm. panowie podskarbiowie obojga narodu i starostowie pograniczni invigilare będą powinni.

Ratio perceptorum et expensorum tak ordynaryjnych podatków R.P., jako i tych, które podczas interregni do dyspozycyjej terażniejszego jm. pana podskarbiego koronnego⁶⁰⁸ przychodziły, ut innotescat Reipublicae, interest aby rachunki na tym sejmie odprawione były.

Na fortcach, quantum interest R.P., przeszłych czasów zamieszanych experientia luculentum praebuit testimonium, aby tedy tak miasto stołeczne Kraków, jako Lwów, Kamieniec Podolski, Biała Cerkiew, Lubowla⁶⁰⁹ i inne praesidiis prowiantami i amne-

⁶⁰⁵ Jan Kazimierz Krasiński podskarbi wielki koronny.

⁶⁰⁶ Tytus Liwiusz Boratini sekretarz J.K.M., dzierżawca mennic królewskich.

⁶⁰⁷ Andrzej Tymf, zarządca mennic koronnych w czasach Jana Kazimierza.

⁶⁰⁸ Jan Andrzej Morsztyn podskarbi wielki koronny.

⁶⁰⁹ Lubowla (Stara Lubowla), miasto na terenie Spisza (ob. Stará Ľubovňa, miasto powiatowe w kraju preszowskim, Słowacja).

stia opatrzone były, inibunt ratione ichm. panowie posłowie cum Republica. A iż na reparacją ruin kamienieckich ordynowana jest suma pewna a Republica na elekcyjej ze czterech poborów na konwokacyjej pozwolonych, reddant rationem ci ichm., którzy się tego tknęli. A in quantum by większej spezy ta forteca potrzebowała, jako najskuteczniejszą obradę na terażniejszym uczynią sejmie.

Non postrema pars pietatis publicae w oswobodzeniu więźniów, którzy pro Patria certando ciężkie ponoszą kajdany, zaczem powtórzą ichm. [67] panowie posłowie instancją, aby wakans primum sprzedane być mogło, a suma na oswobodzenie obrocona. Więc i piae fundationes Tęczyńskich, Lipskich i inszych in hanc finem ordynowane, jako się obracają.

Konstytucyje 1667 anni, które ultra mentem Reipublicae i mimo spólną zgodę pessimo exemplo irrepserunt, aby lege mediante kasowane były.

Dla zatrzymania aequalitatis między bracią posłowie województwa naszego in futurum z każdego powiatu jeden obierani być mają, także deputaci alterna przez powiaty. Ażeby dwóch in futurum województwo nasze mieć mogło quotannis deputatów w Trybunale Koronnym.

Do podatków jakich na wypłacenie realnych długów R.P. jeżeliby przyjąć miało, one habita ratione desolationis województwa naszego pozwaląc będą, modum contribuendi i szafunek pieniędzy biorąc ^bdo^b braci.

O Trybunale Koronnym artykuł przeszłego sejmiku reasumujemy, także i o pisarzach ziemskich a numerus ichm. panów deputatów, który dotąd 6 ad constituendum plenarium iudicium sufficiebat, aby był do 12 podniesiony.

Skrócenie procesu prawnego, które cale R.P. sobie życzy, commendamus ichm. panom posłom.

Suma siedmiokroć sto tys., którą Komisya Lwowska pierwsza z skarbu koronnego, zaszczycając defectus skarbu W.Ks.L., na ujęcie wojska tegoż księstwa erogowała, aby restytuowana była.

Wielkie inter cives semina discordiarum emanant, że przywileje na przywileje z kancelaryi koronnych i W.Ks.L. wychodzą, czemu aby lege publica cum interpositione poenae tak na upraszających, jako i na wydających, zabieżano było, starać się o to będą.

Nie mniejsze praeiudicium ponosi stan szlachecki per evocationem ad forum spirituale, tak in causis iuris i o dziesięciny, jako et in causis facti, o czym iż jest dawnych praw opisanie, aby tedy ten abusus ex mente constitutionum Regni, a mianowicie anni 1635⁶¹⁰ per legem publicam był skasowany, także gdzie funduszu na dziesięcinę nie masz, aby iura merito super usum nie mogli lucrari dziesięcin ichm. księża plebani.

Aprobacją sądów kapturowych ad normam aprobacyjej praeteritorum interregnum promować będą. [68]

⁶¹⁰ Chodzi o dwie konstytucje sejmu 1635 r. „Forum ludzi szlacheckich z duchownymi in personilibus criminalibus, koronnych i Wielkiego Księstwa Litewskiego” oraz „Forum ludzi szlacheckich z duchownymi in civilibus realibus, koronnych i Wielkiego Księstwa Litewskiego” (*Vol. const.*, t. 3, vol. 2, s. 259-260).

Konstytucyjnej anni 1659⁶¹¹ ratione posesyjej obywatelów województwa kijowskiego reassumpta aby stanąć mogła.

Lustracja dóbr J.K.M. in ordine do kwarty według dawnych praw, aby z tego sejm mu naznaczona była.

Dla zatrzymania przyjaźni z chanem jm. krymskim⁶¹² upominki zwyczajne aby pro tempore corocznie oddawane były. Poglówne żydowskie na sumie sta i pięciu tys. starą monetą raz ustawione, aby corocznie wyciągał jm. pan podskarbi koronny i ad hunc aplikował usum.

Donatywa zwyczajna kupiecka quotannis aby do skarbu wnoszona była.

Poborów cztery na ewakuację Kijowa pozwolone, a na elekcyjnej ad alios usus lege publica obrócone, ponieważ wiele województw nie wydało, owszem, ani poborców obrało, aby lege mediante przywieźdzeni byli, a naszemu województwu, które już za asygnacją skarbową tę sumę wypłaciło, aby to w podatkach przyjęte było.

O dług ks. jm. kurfirsta brandenburskiego⁶¹³ proponować raczy J.K.M. w instrukcyjnej swojej, którego in hac egestate skarbu wypłacić niepodobna, życzy województwo nasze, aby wprzód o stawianie ludzi według pakt bydgoskich transactum z kurfirstem jm. było.

Numerus ichm. panów senatorów przy boku J.K.M. rezydujących, aby in duplo augeatur accedente communi consensu R.P. życzy województwo nasze, a poena contra non residentes senatores ex delatione izby poselskiej ad instantiam instygatora koronnego windykowana była.

Dług miasta Gdańska, lubo meretur respectum, iż jednak iż jednak egestas skarbu koronnego wypłacać go nie pozwala, słuszną, aby miasto to, które beneficiis Reipublicae crevit, cierpliwe ad feliciora tempora było.

Dość jawne światu polskiemu jm. pana Krzysztofa Potockiego podczaszego W.Ks.L., starosty chełmskiego, które od lat czterdziestu kilku, tam in sago quam in toga Królom ichm., antecesorom K.J.M. i R.P. oddawał, to aby, za takowe koszty, prace i fatygi miał singularem K.J.M. respectum. Ale iż nie wiedzieć quo fato dotychczas żadnej nagrody zasług swych nie odebrał, tedy wniosą ichm. panowie posłowie nasi osobiwą intercesyją za jm., aby J.K.M. miał na jm. osobiwy respekt in distributione ex primis vacantibus meritorum jm. korespondującą nagrodę. A iż i w tym wielką ponosi krzywdę, iż bez uczynionej rozprawy o sumę szuraską kontumacyjalnemi dekretami nowym i niezwyčajnym sposobem, gdy K.J.M. był w Litwie, w Warszawie w asesoryjej jest onej [69] abiudicatus, tedy instabunt ichm. panowie posłowie nasi, aby pod sejm przyszły w sądach J.K.M. relacyjnych sprawa ta ex producendis documentis et per controversiam sądzona była.

⁶¹¹ Konstytucje sejmku 1659 r. „Approbacyja kommissyi hadziackiej” (*Vol. const.*, t. 4, vol. 2, s. 49).

⁶¹² Adil Girej chan krymski.

⁶¹³ Fryderyk Wilhelm elektor brandenburski, książę pruski; dług dotyczył zastawu Elbląga.

Jm. pan Franciszek Podśędkowski, wójtostwa sterkowickiego⁶¹⁴ i molarzewskiego⁶¹⁵ w starostwie szczurowickim w województwie naszym bełskim, powiecie buskiem zostających, tenutarius, żalosną in gremio nostri wniósł quaerelam przeciwko ichm. panom poborcom województwa wołyńskiego, że otrzymawszy indebite et extra forum competens na jm. w sądach blisko przeszłych kapturowych procesu fiscali kondemnację o jakieś zatrzymane z przerzeczonych wójtostw podatki, które ex antiquo do poborców województwa naszego bełskiego tak antecessores jm. pana Podśędkowskiego wypłacali, jako i sam jm. pan Podśędkowski zawsze oddawał (o czym registra i kwity poborowe testantur), sub praetextu executionis fiscalis modo violento te wójtostwa aggressi sunt, samego jm. skontemptowali, supellectilem zrujnowali i inszych wiele wiolencji popełnili. W czymże nie tylko privata iniuria jm. panu Podśędkowskiemu veritatur, ale też rozgraniczeniu województwa naszego z wołyńskim wielce praeiudicatur, adlaborabunt tedy w tym ichm. panowie posłowie nasi, aby inculpati tak ratione privatus aggressionis jm. pana Podśędkowskiego, jako też occasione publicae iniuriae województwa naszego ex indebita transgressione granic swoich poenis debitis puniatur. I aby ta kondemnata, jako illegitime et extra forum competens otrzymana, z jm. pana Podśędkowskiego była zniesiona cum refusione damnorum et restitutione bonorum violenter insectorum. W czym też salva via agendi in foro fori jm. panu Podśędkowskiemu reservatur.

A jako to jest specialis curae Reipublicae, aby zachęconych do usługi R.P. kawalerów do dalszych adoptare z doświadczenia odwag i zdrowia własnego impensione życzliwości, zwłaszcza kiedy praesagia imminentium periculorum przed oczyma naszymi versantur, dla czego ukrzywdzonego widząc dość dobrze i jawnie każdemu zasłużonego w zasługach jm. pana Stanisława Iwanowskiego, rotmistrza natenczas własnej chorągwi swojej, a teraz j.o. książęcia jm. pana wojewody bełskiego, hetmana polnego koronnego węgierskiej, to jest względem nieukontentowania w zasługach ukraińskich, gdy za wolą J.K.M. [70] i wódzów swoich na Czehrynie prezydium trzymał i potym usługę tejże R.P. continuando, pod komendą teraźniejszego jm. pana wojewody kijowskiego⁶¹⁶ aż do samej z pogromu brahiłowskiego klęski nie solwował usługi R.P. Który na komisji przeszłej lubo ma vindicata stipendia per decretum commissarium, że jednak dotychczas nie może przyjąć ad satisfactionem, expostulabunt ichm. panowie posłowie nasi cum Republica, jakoby jm. pan rotmistrz in stipendio suo ukontentowany został, medio adinvento solutionis summae.

Ponieważ chorągwa powiatowe województwa naszego noviter konstytucyjami⁶¹⁷ uchwalone, propter praecedentiam głosów a oraz i sua chorągwi summas contentiones w województwie czynią i sejmiki mieszają, zaczym hanc praecedentiam et ordinem ichm. panom posłom zlecamy, aby per constitutionem uspokoili. Ponieważ pierwsza

⁶¹⁴ Sterkowice, wieś w pow. buskim (ob. Стерківці в rej. радзичовским, обw. лwовским, Україна).

⁶¹⁵ Molarzewo w powiecie bełskim, niezidentyfikowana.

⁶¹⁶ Andrzej Potocki wojewoda kijowski.

⁶¹⁷ Konstytucja sejmu 1667 r. „Naznaczenie miejsc chorągów województwa bełskiego” (Vol. const., t. 4, vol. 2, s. 290).

konstytucja ad malam informationem od braci przez instrukcją ichm. panów posłów stanęła, żeby more antiquo, jako powiaty, tak officiales chodzieły, instabunt ichm. panowie posłowie.

Pretensje książęcia jm. kurlandzkiego⁶¹⁸, także dług książąt ichm. de Croie⁶¹⁹, ponieważ pod terażniejsze niepokoje R.P. uspokojone być nie mogą, ad feliciora tempora zyczymy, aby były odłożone.

Depaktacja w Brześciu Litewskim ludzi stanu szlacheckiego na rzece Bugu od skarbowych W.Ks.L., ponieważ jest przeciwko prawu et cum laesione wolności szlacheckiej, aby prawem cum interpositione poenae na contravenientes zabieżano temu było.

Distributiva iustitia benemeritorum, aby w swą ryzę wprawiona była, a ambitus immoderatus beneficiorum Principis ad certum numerum królewsczyzn rejestrowany i opisany.

Artykuł instrukcyjej przeszłej za ichm. panami Treterami, także za jm. panem Tyszkimbekiem majorem⁶²⁰, także i za panem Denefeltem⁶²¹, aby do prerogatyw stanu szlacheckiego przypuszczeni byli, reasumujemy.

Instancją za oo. konwentu św. Antoniego w Rodecznicy⁶²², także za pannami zakonnymi konwentu sokalskiego, tak jako w przeszłej instrukcyjej sonat, reasumujemy.

Ponieważ z okazji władcy lwowskiego naruszenie wszystkich [71] praw ludzkiej religii greckiej, nie będących w uniej, uznawają, przeto artykuł w instrukcyjej przeszłej w tej materii, także i o przewielebnym jm. ojcu Winnickim, metropolicie kijowskim⁶²³, pro inserto tu mieć chcemy.

Petitum przewielebnego jm. ojca Kolendy, metropolity unickiego⁶²⁴, także i wielebnego ojca episkopa chełmskiego⁶²⁵ z przeszłej instrukcyjej reasumujemy. Taż instancja ichm. panów posłów naszych ma wesprzeć manaster oo. Bazylego Świętego Woli Derewlańskiej⁶²⁶, aby, przy wszelakich ci ojcowie zostający wolnościach, od wszystkich in genere podatków R.P. per legem publicam uwolnieni byli.

Akademiej Zamojskiej in toto reasumujemy artykuł na przeszły sejm coronationis także i za o.o. piarum scholarum.

Meruerunt to sedula institutione iuventutis oo. societatis Jesu konwentu jarosławskiego przy kościele Najświętszej Panny, aby dobra konwentowi temu należące ab oneribus militaribus wolne były, wniosą instancją ichm. panowie posłowie, salvis oneribus terrestribus i wyprawy pospolitego ruszenia.

⁶¹⁸ Jakub Kettler książę Kurlandii.

⁶¹⁹ Książę Ernest Bogusław de Croy, siostrzeniec ostatniego księcia pomorskiego Bogusława XIV.

⁶²⁰ Wł. Dawid von Tyskemberg major.

⁶²¹ Denefelt, postać niezidentyfikowana; w poprzedniej instrukcji szlachta wstawiała się za Wacławem Dobszycem oberszteltnantem J.K.M.

⁶²² Wł. Radeznica, wieś w z. chełmskiej (ob. w pow. zamojskim, woj. lubelskim).

⁶²³ Chodzi o Antoniego Winnickiego konkurenta do prawosławnej metropolii kijowskiej.

⁶²⁴ Gabriel Kolenda unicki metropolita kijowski.

⁶²⁵ Jakub Jan Susza władca chełmski.

⁶²⁶ Wola Derewlańska, wieś w pow. buskim (ob. Волиця-Деревлянська w rej. buskim, obw. lwowski, Ukraina).

Ponieważ iudicata trybunalskie ex instantia wojska cudzoziemskiego z panem Boratynim o sumę dwóch kroć sto tys. zaszły, słuszną, aby executio in bonis et persona jego indilate na zapłatę benemeritorum stipendiorum etiam autoritate legum odprawiona była, a convicto wszystkie effugia eadem lege mediante odcięte.

Ponieważ miasto Busk funditus zniesione, częścią przez częste obozy, częścią przez inkursyje nieprzyjacielskie, przeto libertacyja podatków laudo publico pozwolona, aby lege mediante aprobowana była.

Restytucyja do czci jm. pana [Jacka] Szymanowskiego i inszej kompaniej, ex instantia pana Sokołowskiego, ponieważ strona akwietowana, aby według przeszłych artykułów na tym sejmie stanąć mogła.

Instancyja za jm. panem [Jackiem] Czuchańskim cześnikiem bielskim z przeszłej instrukcyje reasumujemy, także za jm. panem [Stanisławem] Sokołowskim cześnikiem wyszogrodzkim [s/].

W sprawie jm. pana [Sebastiana] Machowskiego strony ekspedycyje brahiłowskiej artykuł na elekcyje formowany in toto reasumujemy.

Konstytucyje de disciplina militari, także o przechodach i noclegach w dobrach szlacheckich żołnierzy, aby reasumowane i obostrzone były. [72]

Prawo o subdelegatach na sądach, aby nie tylko w własnych sprawach, ale i liberorum suorum subdelegowali, ponieważ pater cum liberis pro una persona reputantur.

Novo creata szlachta do honorów i ad distributivam iustitiam aby nie uprzedzali ad tertiam progeniem szlachty starożytnej, dobrze zasłużonej.

Żydzi, aby dóbr J.K.M., ceł, myt, nie trzymali sub poena capitis et confiscationis bonorum.

Litterae generalis confirmationis iurium, także praestiti iuramenti, by secundum stylum et normam przeszłych Królów polskich ante omnia wydane były.

Processus summarius na sejmie siła złego peperit przeszłych czasów w ojczyźnie naszej, za czym, aby ordinaria iuris via, servatis gradibus iuris et beneficiis sprawy na sejmach agitowane były.

Meruerunt to godne, quam in sago, qua in toga zasługi jm. pana stolnika podolskiego⁶²⁷, aby respekt w łasce pańskiej i u R.P. miały, więc że spezy i koszty niemałe na fortyfikacyjach zamku bucznio[wskiego]⁶²⁸ ważył, aby mediante commissione na tychże dobrach jm. asekurowane były dawne prawa, aby starostowie innodati kondemnatai jursdykcyje nie odprawowali, sub nullitate iudicatorum, aby były reasumowane.

Przywilej jm. panu [Wacławowi] Teleżyńskiemu chorążemu owruckiemu, dobrze zasłużonemu rotmistrzowi, na dworek na przedmieściu lwowskim po panu Stanisławie Hryniewskim, jako mała za zasługi jm. rekompensa, aby nie był in dubium wokowany pośledniejszym, cum antidata uproszonym, przywilejem od jm. pana Jazłowieckiego, wniosą instancyją ichm. panowie posłowie.

Lubo to constant, że przy dworze J.K.M. omnium virtutum sedes, aby jednak aliquo modo non irrepant takowi, którzy crimine falsi coniuncti zostają, przestrzegać godna.

⁶²⁷ Gabriel Silnicki stolnik podolski.

⁶²⁸ Buczniów, miasto w z. halickiej (ob. Буцнів, wieś w obw. i rej. tarnopolskim, Ukraina).

Instancją za jm. panem Ostrowskim z przeszłej instrukcyjej reasumujemy, także desiderium jejm. panny ksieni jarosławskiej⁶²⁹, także libertacją placów w mieście Bełzie jm. pana Łaszcza i jm. pana [Jana] Polanowskiego, także miasta Bełza libertacja.

Wniesioną prośbę jm. pana podkomorzego chełmińskiego⁶³⁰, dobrze zasłużonego kawalera, aby przy daninie za krwawe zasługi swoje, Wieprzowego Jeziora⁶³¹ cum attinentiis nie był inkwietowany, promovebunt ichm. panowie posłowie. [73]

Approbatio laudi sejmiku terażniejszego ratione podatków et securitatis, aby sta-
nęła, starać się o to będą ichm. panowie posłowie.

Które artykuły zgodnie namówione, ręką w. jm. pana marszałka podpisane, do
grodu podać zleciliśmy. Działo się w Bełzie, na miejscu konsultacyjom zwyczajnem,
die et anno ut supra.

Jan Myszkowski z Mirowa marszałek natenczas koła rycerskiego województwa bełskie-
go, p[odkomorzy] b[ełski], g[rabowiecki] s[tarosta] m.p.

^{a-a} w Rp: płacie ^{b-b} w Rp: od

70. Sejmik relacyjny w Bełzie, 20 maja 1670 r.

1. Uniwersał Michała I zwołujący sejmik relacyjny w Bełzie na dzień 20 maja
1670 r. – Warszawa, 28 kwietnia 1670 r.

Rp. 1 AP Lublin, 10 Ks. gr. grabowieckie 251, k. 480-480v – oryginał; w grodzie grabowieckim oblatowano w dniu 5 maja 1670 r. [feria 2 post Dominicam Cantate proxima a. D. 1670].
Inne rękopisy: **Rp. 2** CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 260, s. 430-435 – oblata; w grodzie bełskim oblatował Nob. Piotr Łoziński w dniu 10 maja 1670 r. [Sabbatho post Dominicam Cantate proximo a. D. 1670]; **Rp. 3** AP Lublin, 10 Ks. gr. grabowieckie 92, s. 239-243 – oblata; w grodzie grabowieckim oblatował Nob. Andrzej Głębocki w dniu 9 maja 1670 r. [feria 6 post Dominicam Cantate proxima a. D. 1670].

Druk: ASWPiK 1668-1675, s. 135-137.

⁶²⁹ Anna z Kostków (III) starościanka lipińska, ksieni benedyktynek jarosławskich od 1656 r.

⁶³⁰ Krzysztof Korycki podkomorzy chełmiński.

⁶³¹ Wieprzowe Jezioro, wieś w pow. bełskim (ob. w pow. tomaszowskim, woj. lubelskim).

‡ 2. *Laudum sejmiku relacyjnego województwa bełskiego w Bełzie, 20 maja 1670 r.*

Rp. CDIAUL, *Fond 1, Opis 1, 260, s. 515-519 – oblata; w grodzie bełskim oblatował marszałek sejmiku w dniu 21 maja 1670 r.* [feria 4 post Dominicam Exaudi proxima a. D. 1670].

Bibl. Oss., rkp. 15964, s. 711-715.

My rady, dygnitarze, urzędnicy i rycerstwo województwa bełskiego na sejmik relationis albo raczej informationis [516] za uniwersałem J.K.M. na dzień 20 maja do Bełza zgromadzeni, po wysłuchaniu tak uniwersału, jako listu J.K.M. p.n.m. do tegoż uniwersału referującego się, upatrując tot et tanta incommoda ac pericula na R.P. imminentia, z których nas J.K.M. paterne edocere et praemunere raczy, chcąc tam ab intra, quam ab extra widzieć tandem aliquando post tot turbines et vicissitudines pacatam Rempublicam, tedy pewne punkta, zgodnie na tym sejmiku przez nas postanowione, do instrukcyjnej ichm. panom posłom naszym, to jest jm. panu Rafałowi z Sarbiewa Sarbiewskiemu wojewodzie mazowieckiemu, staroście korytnickiemu i jm. panu Michałowi Komorowskiemu chorążemu dobrzyńskiemu, zgodnie e medio nostri obranem, należące, przez ichm. panów posłów naszych do uwagi J.K.M. p.n.m. edytowaliśmy.

Po którym ekspediowaniu to unanimi consensu nostro postanowiliśmy. Naprzód do wysłuchania relacyjnej ichm. panów posłów ad praesens przez nas obranych i do J.K.M. uproszonych, konserwujemy sobie vigore actus praesentis termin na poniedziałek po świętym Janie blisko przyszłym [30 czerwca 1670 r.] tu, do Bełza, zgromadzenia się i dalszej obrady boni publici et securitatis internae et externae. In quantum terminu tego przez nas konserwowanego albo wici na pospolite ruszenie, albo sejmiki przedsejmowe non praeoccupabunt.

A że nihil aequius nad to, aby każdy operarius deservita sua gaudeat mercede, a mianowicie sługi R.P., który nie tylko in sudore vultus [517] sui omnes iniurias ponoszą, ale in sanguine ipso vitam suam in victimam za całość Ojczyzny offerendo vescitur, pane suo należyte od R.P. miał swoje ukontentowanie, zaczym nie chcąc w tej być mierze inszem województwom, in quantum by w których miała się znajdować renitencyja w zapłacie żołnierzowi należytej, scandalo i inszem bono praeundo exemplo, tedy na zapłatę dwóch ćwierci chorągwiom do województwa naszego asygnowanym, to jest j.w. jm. pana wojewody krakowskiego⁶³², w. jm. pana podkomorzego⁶³³ i jm. pana chorążego bełskiego⁶³⁴ zatrzymanych, uchwaliliśmy pięcioro podymnego, według kwitów jm. pana [Jana] Lesieckiego poborcy województwa naszego. Do których wybrania tegoż jm. pana Jana Lesieckiego komornika granicznego bełskiego na poborcę confirmavimus, salarium zwyczajne jm. pozwoiliwszy i te kontrybucyje podymnego pięciorga sine revisione dymów pro hac vice tantum postanowiwszy.

Które to pięcioro podymne, nemine excepto, oprócz świeżych pogorzalców tomaszowskich, których realitas et quantitas powinna być przez tychże mieszczan i burmistrza iuramento corporali w grodzie bełskim komprobowana, ad diem ultimam iulii sub

⁶³² Aleksander Michał Lubomirski wojewoda krakowski.

⁶³³ Jan Aleksander Myszkowski podkomorzy bełski.

⁶³⁴ Jan Lipski chorąży bełski.

poenis de retentoribus sancitis, wydać i zapłacić do rąk jm. pana poborcy naszego obowiązujemy się. A że znajdują się niektórzy tak refractarii, że nie tylko uchwały nasze, rek wizycyje i innotescencyje jm. pana poborcy naszego postponunt, ale też i prawo popolite contemnunt i na kondemnaty otrzymane na sobie nie dbają, w czym się wielkie dzieje [518] praeiudicium et inconvenientia, tedy authoritate conventus praesentis, na których refractarios et contemptores legum publicarum executionem etiam militarem, tak jm. panu [Janowi] Lesieckiemu, jako i jm. panu [Mikołajowi] Jemiłowskiemu, poborcom województwa naszego permittimus i aby te retenta, którekolwiek na delatach ichm. znajdują się, jako najprędzej repetant, iniungimus. Ichm. zaś panów urzędników grodzkich bełskich, aby ad instantiam panów poborców dum requiretur officium causas fisci, etiam extra cadentiam quorumvis terminorum sądzili, upraszamy.

Mając przy tym w osobliwym respedcie merita jm. pana Wespazjana Sienieckiego podsędka ziemskiego buskiego, tudzież na koszty i spezy dla usługi województwa naszego toties erogowane, tedy in vim gratitudinis trudów i kosztów tych podjętych, zł tysiąc jm. ofiarujemy i na blisko przyszłym, da Bóg, najpierwszem sejmiku, aby ta ofiarowana gratitudo indilate z czopowego doszła, jm. obmyślić deklarujemy.

A że jm. pan Józef Branicki, nie mniej w tym województwie emeritus, wniósł in gremium nostri literatoriam quaerelam, uskarżając się na jm. pana sędziego bełskiego⁶³⁵ o nieoddanie dotąd zł 800 ratione gratitudinis meritorum et sumptuum w usłudze naszego erogatorum naznaczonych, in tot laudis aprobowanych, zaczem zlecamy to jm. panu dyrektorowi koła naszego, aby tę ozięblą jm. pana sędziego bełskiego ochotę gorącą listowną swoją nomine publico zagrzeał instancją, żeby jm. dalszej w tej mierze nie czyniąc zwłoki i renitencyjej, oddał tę kwotę jm. panu Branickiemu. [519] In quantum by zaś jm. pan sędzia dał województwu sufficientem iustificationem et rationem, że województwu nihil od jm. debetur, tedy w ten czas, kiedy jm. panu podsędkowi buskiemu i jm. panu Branickiemu wypłacenie tych 800 zł obmyśleć obiecujemy.

Zelum et studium tak in promovendo cultu divino, jako i w porządku około domu Bożego, widząc wielebnego jm. księdza Jaskulińskiego przeora konwentu bełskiego, tedy ex iusto respectu zł 100 przy jm. panie Lesieckiem, poborcy naszym, z przeszłej egzakcyjej zostające, na poprawę i ozdobę domu Bożego ofiarujemy.

Także ichm. towarzystwu chorągwi jm. pana wojewody krakowskiego, jm. pana podkomorzego, jm. pana chorążego bełskiego na sejmik terazniejszy od koła naszego cum desideriiis suis od kompanijey wysłanym, zł 200 przy jm. panu Jemiłowskim, poborcy naszym, z przeszłej egzakcyjej zostające, in vim traktamentu naznaczamy i aby to ichm. panowie poborcy obydwaj jako najprędzej za asygnacją jm. pana dyrektora koła naszego oddali, iniungimus.

Którą to uchwałę naszą, unanimi consensu postanowioną, podpisać jm. panu dyrektorowi koła naszego i do akt podać umyśliliśmy. Działo się w Belzie, in loco consultationum, die 20 mai a. D. 1670.

Adrian Stanisław Domański pisarz grodzki bełski, dyrektor koła rycerskiego województwa bełskiego m.p.

⁶³⁵ Piotr Stoiński sędzia ziemski bełski.

3. Instrukcja dana posłom do Michała I z sejmiku relacyjnego województwa bełskiego w Bełzie, 20 maja 1670 r.

Rp. CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 260, s. 511-515 – oblata; w grodzie bełskim oblatował marszałek sejmiku w dniu 21 maja 1670 r. [feria 4 post Dominicam Exaudi proxima a. D. 1670].

Bibl. Oss., rkp. 15964, s. 717-721.

Instrukcja ichm. panom Rafałowi z Sarbiewa Sarbiewskiemu wojewodzie [512] mazowieckiemu, staroście korytnickiemu i Michałowi z Komorowa Komorowskiemu chorążemu dobrzyńskiemu, posłom od województwa bełskiego na sejmiku die 20 maii a. 1670 w Bełzie, in loco consultationum obranym i do J.K.M. ekspediowanym, dana.

1. Byłby to extra omnem boni publici sensum, który by paternam J.K.M. p.n.m. około dobra pospolitego sollicitudinem luculentissimis nie uznawał locumentis, widzi to i przyznawa województwo nasze, że J.K.M. p.n.m. na tronie pańskim dextera domini posadzony i jako z najwyższej strażnicy tot et tanta na R.P. następujące, że przezorną ojcowskiej swojej czułości perpendit atendencyją pericula. O których że nas J.K.M. p.n.m. jako pater Patriae i przez uniwersały, i przez listy swoje wcześniej i dostatecznie edocere et praemonere raczy, województwo nasze meritas J.K.M. p.n.m. debet za to grates. Które ichm. panowie posłowie nasi deferent J.K.M. p.n.m., oraz jako szczęśliwego i długoletniego panowania, tak quam plurimos z nieprzyjaciół Ojczyzny naszej triumphos J.K.M. p.n.m. apprecando i na tę naszą wierność i życzliwość J.K.M. p.n.m. contestando, że przy dostojęństwie Majestatu J.K.M. p.n.m. salutem et vitam nostram in victimam offerre gotowi jesteśmy.

[2.] Indolet na to województwo nasze i za największą całej Ojczyzny poczyta infelicitatem, kiedy, czyli fato aliquo, czyli też studio malevolo in perniciem Ojczyzny zawziętych i prywatnych interesów swoich dopinający do synów, powtórne sejm nastąpiło [513] rozerwanie. W czymże nie tylko salus Reipublicae perditatur, ale też i dostojęństwo J.K.M. p.n.m. vertitur. Zaczem województwo nasze modum concludendorum consiliorum publicorum, jako in materia sejm et omnes ordines Regni concernente, nie mogąc natenczas u siebie stanowić, jako do zabieżenia incommodis Reipublicae, które by u tego rozerwania obrady publicznej exoriri mogli, jako też ad reprimendos quosvis hostilis impetus praesentissimum et efficacissimum inszego, nad pospolite ruszenie, nie znajdując remedium, committimus ichm. panom posłom, aby o wydanie wici jednych za dwoje na pospolite ruszenie upraszali J.K.M. p.n.m.

[3.] A że tej nieszczęśliwości, która przez rozerwanie powtórnego sejm premit Ojczyznę non postremam causam województwo nasze upatruje dyfidencyj i dyfidencyj inter procures Regni zachodzące, upraszać tedy będą ichm. panowie posłowie nasi J.K.M. p.n.m. per sacra, per amorem Patriae et communem salutem civium, aby J.K.M. autoritate sua regia et paterna te dyfidencyje inter procures et cives Regni zachodzące, uspokoić i rozróżnione totam civium in Republicam animusze powagą swoją pańską kombinować raczył. Bo za temi niesfornościami felicior eventus consiliorum publicorum quacunque metodo instituendorum vix sperari może.

4. Terret nas, jako już nie raz passivas et vel maxime periculis expositos tatarska effessa et in visceribus Ukrainy, jako od J.K.M. [514] edocemus, grasująca colluvies

et tantae hostilitatis, praetextu zatrzymanych za dwie lecie upominków sumę 105 tys. dobrą monetą wynoszących, impreza, zaczem województwo nasze na zapłatę tej sumy nie widzi inszego sposobu, krom pogłównego żydowskiego, lege publica na to ordynowanego i donativum kupieckiego. Jeśli nie można za dwie lecie, przynajmniej za rok jeden, kombinowawszy dwoje pogłówne żydowskie. Przy oddaniu której sumy, aby J.K.M. instancję swoją ojcowską za synami koronnymi, tak podczas brahiłowskiej, jak i przedtym w tatarską niewolę zabranymi, do chana jm. interponere raczył, pokornie będą upraszać ichm. panowie posłowie nasi J.K.M. p.n.m.

5. Miejsce koronacyjej Królów ichm. et sociarum tronu Królowych ichm. lubo per legem publicam uprzywilejowane Kraków mając, jednak w konsyderacyjej rationes magnae importantiae, które J.K.M. p.n.m. w uniwersale swoim exprimit, województwo nasze tak na koronacyjej w Warszawie Królowej jejm. p.n.m., jako też i na otwarciu skarbu królewskiego dla Korony zezwala.

6. Fortyfikacyją Kamieńca, jako antemuralis całej R.P., lubo per pacta conventa wziął na się J.K.M., mając jednak respekt na szczupłe protunc prowenta J.K.M., życzyliśmy ab hoc onere sublevare J.K.M. p.n.m. sumptu Reipublicae. Ale iż rozerwanie w tem przeszkodziło, a res moram non patitur, upraszać tedy będą ichm. panowie [515] posłowie nasi J.K.M., inito consilio z senatem i ichm. pany hetmany, modum fortificationis et conservationis tej fortece obmyśleć raczył.

7. Coniunctio i liga z pany chrześcijańskimi, ponieważ sine autoritate sejmu zawarta być nie może, zaczem do sejmu tę materyją województwo nasze odkłada, życząc tego, aby na sejmikach, da pan Bóg, przedsejmowych cała R.P. intymowana była.

8. Komisya kozacka, ponieważ do pewnego czasu odłożona i jeszcze się nie zaczęła, aby quam felicissimum eventum sortiri mogła, upraszać będą J.K.M. ichm. panowie posłowie nasi o ojcowską w tej mierze manudukcyją i pieczołowanie.

Którą to instrukcyję naszą namówioną jm. panu dyrektorowi koła naszego podpisać i do akt grodzkich podać zleciliśmy. Działo się w Belzie, na miejscu konsultacyjej, die 20 mai a. D. 1670.

Adrian Stanisław Domański pisarz grodzki bełski, dyrektor koła rycerskiego województwa bełskiego

71. Sejmik z limity w Bełzie, 30 czerwca 1670 r.

Sejmik został zwołany na mocy uchwały (limity) podjętej na sejmiku w dniu 20 maja 1670 r. Nie odnaleziono uchwał sejmiku.

1. *Uniwersał Michała I na pospolite ruszenie, wici pierwsze za dwoje – Warszawa, 31 maja 1670 r.*

Rp. 1 CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 260, s. 628-630 – oblata; w grodzie bełskim oblatował Nob. Jan Humieniecki w dniu 7 czerwca 1670 r. [Sabbatho intra octavas festi Sacratissimi Corporis Christi Domini a. D. 1670].

Inne rękopisy: **Rp. 2** AP Lublin, 10 Ks. gr. grabowieckie 92, s. 310-314 – oblata; w grodzie grabowieckim oblatował Gen. Jan Aleksander Czarnołoski w dniu 7 czerwca 1670 r. [Sabbatho intra octavas festi Sacratissimi Corporis Christi Domini a. 1670].

Druk: ASWPiK 1668-1675, s. 186-187 – uniwersał wydany do Wielkopolski nosi datę 30 maja 1670 r.

72. Sejmik przedsejmowy w Bełzie, 29 lipca 1670 r.

1. *Uniwersał Michała I zwołujący sejmik przedsejmowy w Bełzie na dzień 29 lipca 1670 r. – Warszawa, 27 czerwca 1670 r.*

Rp. 1 CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 260, s. 777-780 – oblata; w grodzie bełskim oblatował Nob. Marcin Żdźarski w dniu 17 lipca 1670 r. [feria 5 ante festum Sanctae Margarethae Virginis et Martyris proxima a. D. 1670].

Inne rękopisy: **Rp. 2** AP Lublin, 10 Ks. gr. grabowieckie 92, s. 397-400 – oblata; w grodzie grabowieckim oblatował Nob. Marcin Żdźarski w dniu 5 lipca 1670 r. [Sabbatho post festum Visitationis Beatissimae Virginis Mariae proximo a. D. 1670].

Druk: ASWPiK 1668-1675, s. 194-196.

2. *Laudum sejmiku przedsejmowego województwa bełskiego w Bełzie, 29 lipca 1670 r.*

Rp. CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 260, s. 947-950 – oblata; w grodzie bełskim oblatował marszałek sejmiku w dniu 11 sierpnia 1670 r. [feria 2 in crastino festi Sancti Laurentii Levitae et Martyris a. D. 1670].

Bibl. Oss., rkp. 15964, 755-757.

My dygnitarze, urzędnicy i wszystko rycerstwo województwa bełskiego, zjachawszy się za uniwersałami J.K.M. p.n.m. [948] na sejmik przedsejmowy do Belza pro die 29 mensis iulii, przy publicznej ichm. panom posłom naszym na sejm blisko przyszedł obranym instrukcyjej, takowymy unanimi consensu, quod privata województwa naszego uchwalili i postanowili porządek.

A naprzód, chcąc w liczbie et in obsequio wojsko J.K.M. i R.P. zatrzymać, a mianowicie chorągwie per distributionem do płacy do województwa naszego ordynowane, aby w. jm. pan podkomorzy bełski⁶³⁶, jako komisarz asygnacyje do jm. pana poborca wydał i aby jm. pan poborca zasługi należące tem chorągwiom z przeszłych na tę zapłatę wydanych kontrybucyi jako najprędzej wypłacił.

Ażeby zaś ciż ichm. panowie wojskowi pewni byli dalszej i służby, i zapłaty, tedy że de merita ichm. stipendia na blisko przyszedłym, da Bóg, sejmiku electionis deputata będą obmyślane, to publiczną [uchwa]łą asekurujemy.

A że się disponenta tota Republica, aby województwa wszystkie do dozoru należytego żołnierzowi porządku i popisu onych pod chorągwiami, które per ordinationem do każdego województwa cesserunt, ichm. panów [949] komisarzów ordynowali, tedy i my, jakośmy w. jm. pana Jana z Mirowa Myszkowskiego podkomorzego naszego bełskiego, rotmistrza J.K.M. na przeszłych sejmikach uprosili, tak i teraz aby persistat in hoc opere commissariatatus upraszamy, zwyczajną gratitudinem pracy, fatyg jm., to jest 3 tys. złp z przyszłego, da Bóg, prowentu czopowego województwa naszego naznaczymy. Którą sumę przyszedły administrator czopowego wyliczyć jm. powinien będzie.

A że tenże w. jm. pan podkomorzy bełski na terażniejszym sejmiku naszym z tego-roczniej administracyjej swojej prowentu czopowego dostateczną uczynił kalkulacyją, wydawszy na różne expensa województwa sumę zł 5 tys., tedy z wydanej pomienionej sumy praesenti laudo quietatur.

Szósty zaś tys. zł do tychże 5 tys. zł należący, ponieważ faktorowie różni nie wydali ad manus jm. pana podkomorzego, i owszem, o refragacyjach i nieposłuszeństwie różnych miasteczek deferunt noty, że nie chcą nic dawać i w retentach zostają, tedy aby ten prowent nie ginął, ale aby zarówno z inszymi posłusznymi miasta pociągali, na przyszłym sejmiku electionis deputata inibunt ichm. panowie bracia modos et rationes, jakoby do równego hoc in passu posłuszeństwa mogli ich compellere, debite refragarios skarawszy.

A że każda jałmużna nie mniejszą przed Panem Bogiem meretur załugę, tedy województwo nasze, posiłkując potrzeby ichm. panien zakonnych bełskich Dominika świętego, naznacza u w. jm. pana podkomorzego złp 180, które ad complementum sumy 5 tys. złp jeszcze należą. Co jm. pan podkomorzy jako najprędzej z prowentu czopowego wypłacić ma. Takie też i konwentowi oo. Bernardynów w Radecznicy⁶³⁷ u św. Antoniego będą in vim takowejże elemozyny, pozwala województwo nasze

⁶³⁶ Jan Aleksander Myszkowski podkomorzy bełski.

⁶³⁷ Wł. Radecznicza, wieś w z. chełmskiej (ob. w pow. zamojskim, woj. lubelskim).

złp 300, których exsolutionem na blisko przyszłym sejmiku electionis deputata [950] ichm. panowie bracia obmyśleć submitują się.

Jm. panu sędziemu ziemskiemu bełskiemu⁶³⁸ na przeszłych kilku sejmikach laudo publico naznaczonych, aby z prowentu czopowego za administracyjej jm. wypłacił był sumę pewną jm. panu Józefowi Branickiemu względem poselstwa do Warszawy naznaczoną, której iż dotąd nie oddał jm., tedy życzy sobie województwo wiedzieć rationes, dla jakowych by remora takowa w zapłaceniu tej sumy działa się. Co aby jm. pan sędzia na blisko przyszłym sejmiku deputackim, zjechawszy do Bełza, uczynił, hoc laudo obstringitur jm., żeby jm. pan Branicki mógł być satisfactus.

Miasto Tomaszów po kilkakroć suplikowało się na przeszłe sejmiki o defalkę z prowentu czopowego ratione conflagrationis pewnych domów, tudzież też i insze niewczas y i ekspensa swoje, które na posłów bardzo częstych, tak kozackich, jako i tatarskich erogando, na gościńcu mieszkający, ich proponując, co iż na tym sejmiku naszym zmieścić się nie mogło, deklaracyją do przyszłego deputackiego sejmiku odkładają, obiecując mieć przecie respekt tak na pogorszenie, jako i insze incommoda, które ponoszą. Jako na tak wielkim gościńcu będący, takowąż deklaracyją odnoszą i faktorowie sokalskiego klucza, że onym miasta pewne w wydaniu tego prowentu czopowego są contrarii i nieposłuszni.

Co wszystko unanimi consensu postanowiwszy, tę naszą uchwałę przy podpisie jm. pana Sokolnickiego pisarza ziemskiego bełskiego, jako natenczas dyrektora koła naszego, do akt grodzkich bełskich podać zleciliśmy. Działo się w kościele bełskim oo. Dominikanów, die ultima iulii anno 1670.

Jan Sokolnicki pisarz ziemski, dyrektor natenczas koła rycerskiego województwa bełskiego

3. Instrukcja dana posłom na sejm z sejmiku przedsejmowego województwa bełskiego w Bełzie, 29 lipca 1670 r.

Rp. CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 260, s. 934-947 – oblata; w grodzie bełskim oblatował marszałek sejmiku w dniu 11 sierpnia 1670 r. [feria 2 in crastino festi Sancti Laurentii Levitae et Martyris a. D. 1670].

Bibl. Oss., rkp. 15964, s. 723-753.

Instrukcyja na sejm warszawski ichm. panom posłom województwa bełskiego, w. jm. panu Janowi na Mirowie Myszkowskiemu podkomorzemu bełskiemu, tyszowieckiemu etc. staroście, komisarzowi województwa bełskiego, ichm. panom Wespazjanowi z Bończe Sienickiemu podsędkowi buskiemu, Rafałowi z Sarbiewa Sarbiewskiemu staroście korytnickiemu, wojewodzie mazowieckiemu, Janowi Sokolnickiemu pisarzowi ziemskiemu bełskiemu, na sejmiku niniejszym za uniwersałem J.K.M. die 29 iulii a. D. 1670 zgodnie obranym, dana.

⁶³⁸ Piotr Stoiński sędzia ziemski bełski.

Wszystkiemu to jest jawno światu, jako tylko szczęśliwie osiadł tron królewski J.K.M. p.n.m., zarazem omnem curam et sollicitudinem około całości milej Ojczyzny i dobra pospolitego solidissime adhibere raczył, życząc, usiłując i dobrze adlaborando, aby post tot fluctus et tempestates, ta nawa R.P. naszej ad exoptatum tranquillitatis portum przybić się mogła i pożądany przywrócony mógł być ojczyźnie pokój. Gdy reluctantante conatibus J.K.M. fortuna dwa sejmy infausto cessere omine, R.P. bez obrady zostawiwszy, sama J.K.M. przy Boskiej pomocy adfuit vigilantia, z której optima redundabant et hucusque redundant salutis publicae remedia. Co lucide patet, kiedy ten, daj Boże, szczęśliwy składając nam sejm wszystkie ulcera et discommoda, które hucusque premebant et premunt Rempublicam, clementia sua innata sanare usiłuje. Co winną od województwa naszego gratitudine contestabuntur ichm. panowie posłowie i godne podziękowanie uczynią.

1. Nie mniej i za to J.K.M. p.n.m. ea qua par decet animorum submissione et Maiestatis veneratione podziękują ichm. panowie posłowie nasi, że cokolwiek malevolarum na niewinne, a tej ojczyźnie życzliwe zawsze, ex piis praedecessoribus suis J.K.M. p.n.m. pectus struebant machinationum molimina et innata quae decet Principem erga cives clementia przez swoją w instrukcyj nam podanej deklaracyją, amnestyją chce to mieć sepultum J.K.M. Jeszcze ciż ichm. panowie posłowie będą supplices ^aupraszać Majestatu J.K.M., aby discordes nieco civium tej R.P., na których całość Ojczyzny zawisła, animos autoritate sua regia et interpositione paterna ad pristinam zgody i miłości braterskiej raczył reducere faciem, skąd i Bogu chwała, J.K.M. pociecha i całość R.P. całość accrescet.

2. A że takowe najdują się impiorum tej Ojczyzny civium conatus, którzy wszystkie swe malevolas na to obróciły intentiones, aby zawziętości swojej niezbożnej dosyć czyniąc, sejmy ex cogitato aliquo z różnych przewrotnych ludzi faktyi phantasmate rwali, a dokazując swojej prywaty Rempublicam mieszały, concives do ostatniej ruiny przywozili et in toto vivere nie dopuszczali, osobę J.K.M. p.n.m. na tronie szczęśliwie ex votis civium posadzonego alterowali. Tedy zabiegając temu, deklarujemy i ichm. panom posłom naszym zlecamy, aby sposób sejmowania iuxta antiquam consuetudinem, usum et leges w izbie poselskiej zachowany był et ineat modos cała R.P. do zabieżenia temu, jednak sine praeiudicio liberae vocis. Jeżeliby zaś circa praeliminaria sejmu przyszło zaczętego (czego strzeż Boże) takowiz impii cives pokazali się, z których by ichm. panowie posłowie rozerwanie [936] sejmu mogli colligere, tedy w tym nieszczęśliwym razie Ojczyzny, ichm. panowie posłowie nasi K.J.M. p.n.m. o wydanie trzecich wici eo instanti upraszać będą powinni, prefigowawszy stawienie się województwom uprzedzające wcześniej konkluzyją tegoż sejmu.

3. Condolet na to i województwo nasze, że takowe egzorbitancyje podczas publicznych sejmowych konsultacyi znajdują się, przez co nie tylko dignitas Maiestatis J.K.M. laeditur, ale też i obrady publicznych zatamowanie nie mniejsze dzieje się. Na takowych excessivos prawo de securitate comitiorum aby było reasumowane et laesae Maiestatis, insuper, aby delinquentes instantanee od całej izby poselskiej, modo et figura iudicii jako sobie izba poselska zmówi, byli sądzeni i karani.

4. Wiele na tem należy całej R.P., aby imminetia upatrując na się pericula, wczesną obronę ^bonej^b obmyśliła, co nie może być sine autoritate wojska. Cokolwiek by

tedy widzieli ichm. panowie posłowie nasi periculi, aby ex necessitate onych z inszemi ichm. pany posłami de modo salvandae et dependendae ineant rationes, rotmistrzów jednak i obieranie per modum formandi żołnierza do braciej województw swoich brać powinni, a jm. pan hetman⁶³⁹ tych rotmistrzów, którym płaciemy i są obywatelami naszymi, nie zwijał bez wolej województwa, oprócz chyba by usarską na to miejsce crearet chorągiew.

5. Nieomylną mając dufność o miłości ojcowskiej J.K.M. p.n.m. przeciwko tej R.P., że wszystkie za szczęśliwego panowania swego actus in bonum et commodum tum et conservationem civium stosować usiłuje, coniunctiones armorum i correspondentiam cum principibus christianis suasu, wprzód collegii cardinalium a potem i Ojca Świętego Klemensa X, nuperrime szczęśliwie obranego, widząc, że to toti christianitati rzecz potrzebna, województwo nasze przyjmuje i uprasza J.K.M. p.n.m., aby te persuasiones akceptował, a ta koniunkcja non ad offensivum sed defensivum bellum. A prywatni zaś, którzy by mieli korespondencyją cum externis nationibus, żeby mandatami byli pociągnięni et serio iudicati.

6. Interest R.P. całej będąc positi in aequalitate status, aby też zarówno jako comoda, tak też et incommoda ponosili. A że niektóre województwa znajdują się, iż w zapłacie rozebranemu wojsku stipendiorum nie chcą ferre onus hocce, i abo mało co, abo cale też nic zachorowanych krwawie nie wypłacają zasług. Serio przy tym ichm. panowie posłowie staną punkcie, aby jm. panowie posłowie województw i ziem tamtych, które by się znajdowały, ad aequalitatem vocis activae nie byli w izbie poselskiej przypuszczeni dotąd, póki demerita sanguine stipendia wypłacone nie będą. Także też i jm. pan podskarbi koronny⁶⁴⁰ aby na kwartę ordynowanym chorągwiom, jeżeli co restat, instantanee zapłacił, urgebunt. Nie mniej i to ichm. panowie posłowie tenebunt et inibunt rationes, aby zwinionym chorągwiom na Komisyej Lwowskiej anni 1667 skuteczna zapłata mogła się stać, a przy tym i inne desideria, na przeszłe sejmy od wojska proponowane, aby były ukontentowane. Także długu wojsku cudzoziemskiemu, na klejnotach R.P. asekurowanego, podług Komisyej [937] Lwowskiej i likwidacyjej, z skarbowego porachowania aby była obmyślona zapłata, zlecamy to ichm. panom posłom i do żadnych innych lubo likwidowanych długów quarumcunque personarum nie powinni przystępować i pozwalać.

7. Miesiące wojskowe i recompensa bene meritorum lege publica deklarowane, do kogo by ex bene meritis referri miały, communem sensum Reipublicae sequentur ichm. panowie posłowie nasi.

8. Jeżeliby które województwo, tedy nasze hoc malum sentit et patitur, kiedy wojsko tak częstymi pochodami na hibernę ciągnące i z hiberny powracające województwo nasze niszczy i do ostatniej przywodzi ruiny. Nihil tedy salubrius całej R.P. videtur nad to, ażeby wojsko nie czyniąc tych niepotrzebnych in visceribus R.P. peregrynacyjej, hiberna swoje przy granicy odprawowało. W czym aby ichm. panowie posłowie nasi de modo z inszemi województwy znosili się, committimus. Jeżeliby zaś ta hiberna ob rationes aliquas nie mogła przyjść protunc ad effectum, eadem dystributa zimowych

⁶³⁹ Jan Sobieski marszałek i hetman wielki koronny.

⁶⁴⁰ Jan Andrzej Morsztyn podskarbi wielki koronny.

chlebów aby przez komisarze województwa każdego i czterech deputatów z polskiego, a dwóch z cudzoziemskiego wojska, in praesentia ichm. panów hetmanów, sine ullo respectu i bez ochrony dóbr tej hibernie przyległych, odprawowała się. Kontraktów zaś żadnych sine scitu et consensu Reipublicae, mianowicie z ichm. pany duchownymi ratione tej hiberny, aby ichm. panowie hetmani stanowić nie ważyli się, lege cavendum curabunt panowie posłowie nasi.

9. Komisya kozacka jeżeli dojdzie, a cum commodo Reipublica, plenaria datur ichm. panom posłom approbandi facultas.

10. Ponieważ należy na tym wiele R.P., aby dosyć czyniąc umówionym przez traktaty z carem jm. moskiewskim⁶⁴¹ paktom, w wyprawach i legacyjach posłom, i przyjmowania drugich, których legacyi termin zbliża się, i województwo nasze do tego, aby dosyć się stało tym tractatum Andrusoviensium⁶⁴². A że spezy na to osobiowej potrzeba, inibunt rationes cum Republica ichm. panowie posłowie, skąd by miała na tę spezę R.P. mieć sumpt proporcjonalny.

11. Skrócenie czasu traktowania o wieczny pokój z Moskwą ad communem Reipublicae consensum odkładamy. Także też i jako najprędszej ewakuacyi i odebranie Kijowa, et de praesidio et munitione onego inibunt cum Republica rationes. Tudzież też i upominki tatarskie aby bywały i były wypłacone, w pilnej będą mieli konsyderacyi i pamięci, na co donatywa kupiecka ma być naznaczona i pogłównie żydowskie. A komisya per constitutionem anni 1667⁶⁴³ naznaczona in pretiis rerum taxandarum, aby na tym sejmie przed konkluzją onego odprawiona była.

12. O monety złej privatione, a dobrej instauratione reassumuntur pierwsze artykuły.

13. Jako wiele na tym należy całej R.P., aby fortece w ojczyźnie naszej zostające i najpotężniejszymi opatrzone będąc ad omnes insultus nieprzyjaciół praesidiis, których porządek lepszy za staraniem przy szczęśliwym panowaniu J.K.M. p.n.m. w instrukcyi zaleconej mamy, należycie pro hac sollicitudine K.J.M. p.n.m. podziękują ichm. panowie posłowie. Nie mniej i za to, że i obronę Kamieńca, jako tak wielką i potrzebną całej R.P. et totae christianitati fortecę, w osobiwym ma swoim respekcie i staraniu, erogowawszy ad muniendum onej pewną z skarbu swego sumę, która, jeżeliby nie mogła pro tunc ekspensa tej municyi sufficere, inibunt modos ichm. panowie posłowie, jakoby in deserta nie zostawała, ale i owszem, dla całości R.P. omni była suffulta a Republica praesidio.

14. A że proponitur w instrukcyi J.K.M., iż Ojcowie Święci, papieże rzymscy, mając za jedyną bramę do całego chrześcijaństwa nieprzyjaciółom Krzyża świętego też fortecę kamieniecką w [938] osobiwym respekcie et liberalitate propter conservationem onej mieli, i teraz aby K.J.M. p.n.m. była interpozycja, upraszać będą ichm. panowie posłowie, ponieważ exhaustam tot incommodis belli, szczęśliwe, da Bóg, J.K.M. panowanie zastało Rempubicam, stosując się przy tym ad mentem instruk-

⁶⁴¹ Aleksy I Michajłowicz car moskiewski.

⁶⁴² Rozejm w Andruszowie między Rzeczpospolitą a państwem moskiewskim, zawarty 30 stycznia 1667 r.

⁶⁴³ Konstytucja sejmu 1667 r. „Pretia rerum” (*Vol. const.*, t. 4, vol. 2, s. 294-295).

cyjej J.K.M., że oficerowie do fortecy białocerkiewskiej ordynowani, a sub gubernio pana Lebela⁶⁴⁴ jako komendanta zostający, dla odebrania zasług na legiones suas do województw wyjachawszy, dotąd non comparuerunt nec comparent, ani zasług komenderowanym żołnierzom przywożą, aby ciż żołnierze pod samego pana Lebela komendą et in uno corpore regimentu onego zostawali. Rajtaryją, jako mniej zawsze potrzebną, od służby R.P. abdikowawszy si videbitur całej R.P. w tym punkcie.

15. Jako się cieszy R.P. i wszyscy bene o niej sentientes z tej koniunkcyjej z przeświecnym domem cesarza jm. chrześcijańskiego⁶⁴⁵, tak nihil aequius et salubrius Reipublicae videtur nad to, aby pakta dawne z cesarzem jm. renowowane i aprobowane były, tudzież i reformacyja Królowej jejm. p.n.m.⁶⁴⁶ aby według dawnych praw i zwyczajów de consensu ordinum obwarowana była, zlecamy ichm. panom posłom naszym. Ratione zaś summae reliquae dotalis ośmiu kroć sto tys. złp nad dawny posag rakuski u cesarza jm. wytraktowanej, gdzie i jako ta suma miałaby collocari, w tej materyjej ichm. panowie posłowie nasi, jako też i względem koronacyjej Królowej jejm., ad communem sensum inszych województw mają się referować.

16. Nie mniej też wiele na tym należy R.P., aby in pactis Bidgostiensibus⁶⁴⁷ mogła się przejrzeć R.P. Instabunt o to ichm. panowie posłowie tak serio et conferent cum statibus księstwa pruskiego, jeżeli cum scitu et consensu totius status książę jm.⁶⁴⁸ pruskie z R.P. te stanowił pacta.

17. Niemala w tem vertitur dignitas Maiestatu pańskiego, gdy ad latus principis viri consilii adhaerent, a że niektórzy ichm. panowie senatorowie, których prawo popolite do tej adstrinxit rezydencyjej, nie czynią dosyć tej powinności swojej, jm. też pan instygator koronny⁶⁴⁹, cuius est officii takową vindicare negligencyją, connivet ichm. Zaczym aby prawa dawne o rezydentach opisane in executionem przywiedzione i obostrzone były, procurabunt ichm. panowie posłowie nasi, cum ea appendice, aby ad instantiam cuiusvis nobilis tak panowie residentes, jako i pan instygator koronny, w Trybunale Koronnym którymkolwiek, ante omnia w rejestrze remissarum respondeant et poenas legibus Regni o rezydentach declaratas luant.

18. Wielka stąd R.P. dzieje się szkoda, gdy privati ex publico ditescunt aerario, a to wszystko sprawuje odłoga w słuchaniu rachunków skarbowych. Zlecamy to tedy ichm. panom posłom serio, aby na początku zaraz sejmu ad excipiendas rationes, tak cum successoribus przeszłego jm. pana podskarbiego⁶⁵⁰ ratione perceptarum et expensarum, tudzież względem wprowadzenia monetae exoticae, wołoskich szelągów, także względem złej próby i nieważności monety srebrnej, także też niezawarcia minnice

⁶⁴⁴ Wł. Jan Zygmunt Loebel komendant załogi Białej Cerkwii od sierpnia 1668 r. W literaturze przedmiotu występuje niekiedy jako Joachim Loebel.

⁶⁴⁵ Leopold Habsburg cesarz.

⁶⁴⁶ Eleonora Habsburg żona Michała I.

⁶⁴⁷ Traktaty welawsko-bydgoskie z 1657 r., zawarte z Fryderykiem Wilhelmem elektorem brandenburskim, księciem pruskim.

⁶⁴⁸ Fryderyk Wilhelm elektor brandenburski, książę pruski.

⁶⁴⁹ Jan Tański instygator koronny.

⁶⁵⁰ Jan Kazimierz Krasieński podskarbi wielki koronny.

szeleżnej in tempore, z czego wszystkiego jako jm. et successoribus jego lucrum, tak całej R.P. damnum immensum excrescit, aby tedy successores jm. reddant rationem et refundant damna R.P., instabunt ichm. panowie posłowie.

[19.] Nie mniej inquirerent ichm. panowie posłowie nasi, jeżeli jm. pan podskarbi⁶⁵¹ u K.J.M. przeszłego⁶⁵² repetiit splendory gazae Regiae, które R.P. et successoribus królów, Panów naszych, należały, których jeżeliby K.J.M. przeszły nie oddał, tedy ekonomia samborska od prowizyjy asekurowanej wolna ma być.

[20.] Requirerent i w tym ichm. panowie posłowie nasi z sukcesorem nieboszczyka jm. pana podskarbiego koronnego o sumy pewne pieniężne do skarbu przez różnych panów indygenatów wniesione, [939] jeżeli co sensit z onych commodi Reipublicae, tudzież też i od terażniejszego jm. pana podskarbiego in similibus excipient rationem a tych rachunków wysłuchanych przywiozą na sejmik relationis ichm. panowie posłowie autografy.

21. A że i to propositum było, iż dzisiejszy jm. pan podskarbi koronny sukna na upominki tatarskie brał, dobrą wprawdzie monetą po zł 6, a ordzie w walorze także dobrej monety dawał po zł 12, z czego niemało accessit lucri, za takową dexteritatem jm. podziękować, a fructum niech teraz zwróci R.P. Administratores zaś skarbu koronnego, żup i ceł, aby byli szlachta et bene possessionati, a terażniejszy, jeżeli co restant, aby byli sądzeni i karani.

22. Nie mniejsza ^ai w tem^a dzieje się skarbowi J.K.M. ujma, iż sól z żup bocheńskich, wielickich i innych, przez administratorów onych zaprzędana jest i przewieziona za granicę, to jest do Śląska, z jakiej to okazyjy stało się, inquirerent serio i pilno dojrzą tego ichm. panowie posłowie, aby ten prowent całe dochodził skarbu J.K.M., a ten który się ważył tego, aby był sądzony. A ratę ostatnią, o którą conqueritur J.K.M. sub poena peculatus aby indilate do skarbu J.K.M. oddali, instabunt ichm. panowie posłowie. Także względem inszych ekonomii, natenczas nie fruktujących, inquirerent causam horum defectum z skarbu J.K.M. et perpendent z drugimi województwy, jeżeli z intrat tych ekonomii tak dignitati mensae Regiae, jako też necessitatibus regnandi i wypłacenia długów przez J.K.M. zaciągnionych wystarczyć mogą. In quantum by zaś nie wystarczyły, tedy ad communem sensum inszych województw mają się stosować w tej mierze ichm. panowie posłowie nasi, aby sufficienter dignitati Regiae ex amore civium provisum było.

23. Nie mniej i na tym interest całej R.P., aby custodia corporis Regni sufficiens była, zaczym ichm. panowie posłowie nasi de quantitate gwardyjy ad latus Principis należącej et de modo zapłaty onej communicabunt consilia z inszemi województwy. Wybrańcy jednak aby służbę zwyczajną wojenną według dawnych praw odprawowali, praecustodient.

24. Jeżeli skąd, jako stąd największą na każde królestwo i państwo, w którym exulat iustitia redundari może nieszczęśliwość, krzywdy albowiem i opresyje, które cierpią inferiores a potentioribus, a sprawiedliwości należytej nie odnoszą, proci oram advindictam Majestat Boski, a że tym poena delicti nie tylko privatos afficit, ale et in

⁶⁵¹ Jan Andrzej Morsztyn podskarbi wielki koronny.

⁶⁵² Jan Kazimierz Waza król Polski.

universos desuper extenditur. Więc że i w naszej R.P. dla złych i przewrotnych ludzi namnożyło się w prawie siła niepotrzebnych i barzo zbytnich terminów, dylacyi in elongationem iustitiae i na zniszczenie ukrzywdzonych ludzi impie wymyślonych, dla których ukrzywdzeni, zwłaszcza ubodzy ludzie, albo nierychło, albo też i nigdy sprawiedliwości świętej dojsć nie mogą, nihil tedy sanctius et iustius hoc operi videtur, ażeby ta correctura iurium, o której dawno mówimy, tandem aliquando przyszła in executionem i w jako najlepszą, sine praeiudicio sprawiedliwości świętej, per ordines Regni redukowana była, ichm. panowie posłowie nasi non suspensa tractabunt manu.

25. Więc i w tym nie mniej się dzieje gravamen, że ichm. panowie deputaci zwykli szlachtę vel ex levissima occasione per terminum tactum do Trybunału pociągać i tam agrawować, zaczym cavendum lege, aby takowa nobilitati nie działa się ag[rawacja] honoru, sub nullitate condemnationum et iudicatorum, non nisi in causis mere securitatis iudiciariae i jako prawa dawniejsze praescripserant. Grzywny zaś in delinquentibus, aby tylko parti laesae, a nie iudicio były nakazywane, a panowie patronowie, jako prawo chce mieć, aby byli przysięgli.

26. Jakową enormam laesionem miennica Boratyniego⁶⁵³ i tymfowa⁶⁵⁴ intulit Reipublicae, qua całej ojczyźnie, qua privatorum, codziennie uznawamy. Zaczym aby ci obadwa repetundarum sądeni byli, serio zlecamy ichm. panom posłom, którzy inibunt tam zaraz rationes, [940] jakoby res monetaria depravata ad pristinam bonitatem in grano et pondere przywiedziona być mogła cum minimo prout fieri potest dispendio publico et privatorum.

27. Jako na tym wiele należy securitati całej R.P., aby stipendiarius miles powinności swojej nie omieszkiwając, pro salute Ojczyznę excubat, tak też crimosum est, aby zwłaszcza pory wojennej miał się gdzie indziej alienować. Więc że się to zagęściło, że ichm. panowie pułkownicy i rotmistrze, stipendarios Reipublicae, na publiczne okazyje zwykli z obozu i od usługi R.P. dla prywatnej swojej asystencyjy avocare, zaczym ichm. panowie posłowie zechcą to mieć lege cautum, aby takowe in posterum non renoventur exempla, ale żołnierz stipendiarius w obozach ad omnes Reipublicae casus był praesto. Także i ichm. panowie posłowie wojskowi na sejmy wyprawione, aby jako najprędszą na początku zaraz sejmu odbierali ekspedycyją. Probaverunt to skutkiem samym obywateli Korony Polskiej, iż z ichm. panami W.Ks.L. obywatelami, nie inaczej jako tejsze R.P. synami, fraterno certant amore et affectu, kiedy sumą siedmią kroć sto tys. złp na gwałtowną ochotnie wygodzili potrzebę, inaczej też nie są persuasi, że eadem ichm. w odebraniu tej sumy dozna Korona facilitatem.

28. Nie mniej i to zda się być gravaminosum, że ichm. panowie starostowie szlachcica do jurysdykcyjy swojej należącego, ad instantiam sui przed swójże sąd pociągają, szlachcic zaś per reverentiam starosty, nie mogąc dostać patrona, facile in causa cadit. Zabiegając tedy temu, cavendum lege, aby starosta, kiedy z szlachcicem ma sprawę, nie w swoim sądzie, ale in officio viciniori experiatur.

29. Wiele zwykł dokazywać nexus sanguinis, który więc et iustitiam ipsam moderat, a że pater cum filio ledwie non pro una reputantur persona, jako caro de carne,

⁶⁵³ Tytus Liwiusz Boratini sekretarz J.K.M., dzierżawca mennic królewskich.

⁶⁵⁴ Andrzej Tymf, zarządca mennic koronnych w czasach Jana Kazimierza.

za czym niemniej i to cavendum, kiedy się więc trafi, że ojciec jednego roku będzie deputatem na Trybunał, aby syn z tegoż województwa nie w drugim roku, ale aż w czwartym takowej że był capax funkcyej.

30. Co dla rozerwanych iniquo fato dwóch przeszłych sejmów ad effectum nie przyszło, to teraz auspicaturi omine procurabunt ichm. panowie posłowie nasi, aby acta interregni per ordines Regni i pacta conventa przez J.K.M. aprobowane były. Także i dekreta „wszystkie” podczas interregni ferowane, aby sarta tectaque maneat.

31. Wiele na tym należy całej R.P., aby przyjaźń z Portą Otomańską, in integro zachowana była, za czym proponent ichm. panowie posłowie nasi statibus Reipublicae, aby J.K.M. p.n.m., stosując się do dawnych zwyczajów, odezwał się z przyjaźnią swoją cesarzowi tureckiemu⁶⁵⁵ przez posła wielkiego, który aby i to miał in commissis, żeby Porta Otomańska od protekcyej Kozaków, jako dziedzicznych poddanych naszych, supersedowała, i onej sobie nie uzurpowiała.

32. Nie mniejsze praeiudicium ponosi stan szlachecki per evocationem ad forum spirituale, tak in causis iuris, jako et in causis facti, aby tedy ten abusus ex mente constitutionum Regni, a mianowicie anni 1635⁶⁵⁶ per legem publicam był skasowany. Więc też e converso spirituales iniurias szlachcicowi inferentes, nie referując się ad loci ordinarium, aby in quovis iudicio et officio Regni tam in criminalibus, quam et civilibus causis respondeant, lege publica sanciendum, procurabunt ichm. panowie posłowie.

33. Zagęściło się temi czasy wiele regimentów takich, pod którymi więcej oficerów aniżeli z muszkietem żołnierzy, co się dzieje z wielką szkodą skarbu R.P., kiedy większa speza musi być na oficera, aniżeli na prostego żołnierza. Expedit tedy R.P., aby huic defectu militiae praecustodiatur, ażeby te partykularze, pod którymi teraz ledwie po stu człowieka znajduje się, i to z oficerami in unum corpus, redukowane były, w regimencie zaś każdym, jeśli nie więcej, to nie mniej nad tysiąc człowieka powinno być. [941]

34. Na ewakuacją Kijowa poborów cztery od województwa naszego pozwolone, a na elekcyje J.K.M. na insze rozchody lege publica obrócone, których poborów ponieważ wiele inszych województw nie wydało, a nawet ani poborców do nich nie obierali, zaczym aby do tego autoritate legis publicae adstringantur, a naszemu województwu, które już za asygnacją skarbową tę sumę wypłaciło, aby to w przyszłych podatkach per coequationem przyjęto było, urgebunt et instabunt serio, na żadne nie pozwalając podatki.

35. Siła się znajduje tak nieszczęśliwych, którzy na usługę Ojczyzny lata swoje spędziwszy, substancyje i zdrowie swoje straciwszy, w nagrodę zasług swoich, które im od R.P. iuramento debetur, non habeant ubi caput suum reclinent, a to stąd dzieje [się], że mało co, aby namniej, zasłużeni nie tylko po kilka starostw, a oraz przy nich

⁶⁵⁵ Mehmed IV sułtan osmański.

⁶⁵⁶ Chodzi o dwie konstytucje sejmu 1635 r. „Forum ludzi szlacheckich z duchownymi in personilibus criminalibus, koronnymi i Wielkiego Księstwa Litewskiego” oraz „Forum ludzi szlacheckich z duchownymi in civilibus realibus, koronnymi i Wielkiego Księstwa Litewskiego” (*Vol. const.*, t. 3, vol. 2, s. 259-260).

i wójtostw, które by dla zniszczonych i dobrze zasłużonych miały się obracać, otrzymują. A że dobra królewskie są panis bene meritorum, zaczyn de lege cavendum, żeby starosta, lubo sądowy, lubo nie sądowy, nie był capax insimul trzymania wójtostwa z starostwem, o to J.K.M. upraszać, aby in distributiva iustitia memor był [na] zasłużonych i przywilejów takowych z kancelaryjnej swojej nie kazał wydawać, sub nullitate wydanych.

36. Wielka i w tym stanowi szlacheckiemu dzieje się agramacja, że cła i myta de novo emergenti nad dawne wznieciły się, jako to w Brześciu Litewskim i na inszych miejscach, gdzie non constat quantam autoritate in vim cuiusdam iniusti et inusitati thelonei nieznosne dzieją się emunctiones, czemu praecavendo ichm. panowie posłowie nasi, aby takowa publica iniuria zatamowana była, refusione damnorum et triplici pensione per quemlibet iniuriatum in quovis iudicio et officio Regni vindicandorum, promovebunt, i aby to constitutione novella stwierdzone było, procurabunt.

37. Ponieważ chorągwa powiatowe województwa naszego noviter konstytucjami uchwalonemi praecedentiam głosów, a oraz iścia chorągwi, summas contentiones w województwie czynią i sejmiki zawsze mieszają, zaczyn hanc praecedentiam et ordinem ichm. panom posłom zlecamy, aby per constitutionem uspokoiłi, ponieważ pierwsza konstytucja ad malam informationem od braciej przez instrukcją ichm. panów posłów stanęła, żeby more antiquo, jak powiaty, tak officiales chodzili, instabunt ichm. panowie posłowie.

38. Insze zaś in publicis, na przeszłe niedoszłe sejmy w instrukcjach naszych ichm. panom posłom naszym podane punkta i artykuły, terazniejsi panowie posłowie nasi reasumować i co ex commodo Reipublicae należeć będzie, promować mają.

39. I to też pro coronide artykułów naszych w instrukcyj terazniejszej^c publica po ichm. panach posłach naszych chcemy mieć, aby na żadne prolongacje nad opisany w instrukcyj J.K.M. czas, to jest sześć niedziel, nie pozwalali, gdyż te prolongacje impii tylko tej R.P. cives wymyślają, co zawsze zwykło bywać cum summo detrimento Reipublicae.

40. J.o. księżna jejm. pani [Gryzelda] Wiśniowiecka wojewodzina ruska przy publicznym akcie naszym non intermittit instare o dobra swoje dziedziczne iure naturalis successionis devoluta, aby non obstante ordinatione, jako R.P. minime fructuosa i prawu pospolitemu non correspondente neque usu ullo firmata onemi gaudeat, ta ordynacja anihilowana była, instabunt ichm. panowie posłowie nasi, reasumując o tym wszystkie artykuły w instrukcjach przeszłych dołożone.

41. Żaden tak straszną niechętną zazdrości zarażony apopleksją nie może się^a znajdować [w] tej ojczyźnie civis, który by non sentiat, jako merita j.o. ks. jm. pana wojewody bełskiego⁶⁵⁷, supremum w tej Ojczyźnie attigerunt culmen przez swą qua vitae, qua fortunarum suarum na zaszczyt Ojczyzny po tak wielekroć na szanę aleae ekspozycją. Co tedy virtuti et tantis in Rempublicam ks. jm. debetur meritis apprimere cordi suo, habebunt ichm. panowie posłowie nasi, aby suma dwóch kroć sto tys. [942] złp ratione dezolacyj zbaraskiej z sejmu jeszcze brzeskiego per commissarios zeznana, przy szczupłości natenczas aerarii publici, na starostwie lubomelskiem per

⁶⁵⁷ Dymitr Wiśniowiecki wojewoda bełski, hetman polny koronny.

constitutionem była asekurowana ks. jm., sumę zaś względem zasługi K.J.M. przeszłemu, pod Głuchowem⁶⁵⁸ będącemu wyświadczonej, per senatus consultum przyznana, aby ks. jm. ex aerario publico nieodwłocznie mógł mieć wypłaconą, instabunt ichm. panowie posłowie nasi ferventissime i assignationem na tę sumę in rem księcia jm. procurabunt.

42. A że nie tylko książę jm. wojewoda bełski vito emeritissimus tej Ojczyzny cives, ale i cała R.P. wielką przez odebranie Drahimia od księcia jm. brandenburskiego⁶⁵⁹ sentit iacturam, zaczym inibunt modos et rationum ichm. panowie posłowie nasi, aby tak publica laesio jako i iactura fortun ks. jm. restitui in integro mogła. A jeżeli ex vi pactorum Bidgostiensium to starostwo drahimskie przy kurfistrzu jm. ma zostawać i dla nich nie może vindicari, żeby skąd inąd względem odeścia tego starostwa była realna obmyślona według konstytucyj nagroda, instabunt do J.K.M. panowie posłowie nasi.

43. Ponieważ bene meritorium zapłata zatrzymana jest głosem wołającym i pomsty od Boga wyciągającym, zwłaszcza, gdy w równej zasłudze nierówne za prace, koszty i odwagi dochodzi wszytkich jednak ukontentowanie i przeto ingenerantur niesnaski i nienawiści między rycerstwem z nieproporcjonalnej nagrody, ludziom tedy ks. jm. pana wojewody bełskiego, których dotąd pendet zapłata, ani jej dochodzenia mają miejsca stanowionego, asecurabunt ichm. panowie posłowie nasi nagrody securitatem, to jest chorągwi usarskiej, pancерnej, także trzeciej nadwornej i piechocie węgierskiej do urzędu hetmańskiego należącej, regimentowi także dragańskiemu, tak, jakoby od-tąd bez żadnej molestyj swoich zażywać mogli zasług, i na tym się sollicite zasadzą ichm. panowie posłowie nasi i nie odstąpią tego interesu, aby tym ludziom wszytkim realne było obmyślane upewnienie.

44. Zbarażowi i Założcom⁶⁶⁰, którym od nieprzyjaciół oddechu nie masz, libertacją ab oneribus publicis curabunt panowie posłowie nasi i co konstytucją inscribitur attendent, żeby eo praetextu mogli siły wziąć według dawnego upewnienia.

45. Wysokie in Republica merita j.w. jm. pana wojewody sieradzkiego⁶⁶¹ więc i ru-inę fortun jm. dla zaszczytu całej Ojczyzny, lubo tak wiele testantur documenta, nie-mniej jednak i podhajecka comprobat dezolacja. Przetoż ichm. panowie posłowie nasi, stosując się w tej mierze do artykułów w instrukcjach przeszłych dołożonych, instabunt do J.K.M. i całej R.P., aby ta podhajecka dezolacja na Stojanowie⁶⁶² i Niedź-wiadzie⁶⁶³ iure emphiteutico do lat 60 recompensetur jm.

⁶⁵⁸ Głuchów, wieś w pow. bełskim (ob. Глуків w rej. sokalskim, obw. lwowskim, Ukraina).

⁶⁵⁹ Fryderyk Wilhelm Hohenzollern elektor brandenburski, książę pruski.

⁶⁶⁰ Założce, miasto w woj. wołyńskim (ob. Залізці w rej. zborowskim, obw. tarnopolskim, Ukraina).

⁶⁶¹ Szcześny Potocki wojewoda sieradzki.

⁶⁶² Stojanów, miasto w pow. bełskim (ob. wieś Стоянів w rej. radziechowskim, obw. lwowskim, Ukraina).

⁶⁶³ Niedźwiada, wieś w woj. sandomierskim (ob. w pow. ropczycko-sędziszowskim, woj. podkarpackim).

46. Jeżeli którym, jako naszym, krajom ledwie już nie in hostico zostającym ad libitanees hostium insultus są potrzebne fortece, więc że j.w. jm. pan wojewoda sie-radzki na fortyfikacją Sokala⁶⁶⁴ nie małą de proprio peculio erogavit impensę, tedy aby na uznanie takowych kosztów pro commodo publicołożonych komisarze z sejmu naznaczeni byli, procurabunt ichm. panowie posłowie nasi.

47. Ponieważ to jest certum, że biskupstwo wołoskie jest in collatione sanctorum Regum Poloniae et totius Regni od lat 180 et in pactis Chocimensibus hoc idem cautum et reservatum, przez ^aco^a conservatur ius praetensivum ad principatum, skąd jest potrzebna rezydencja naturalis ex Polonia episcopi, a że rezydować ob defectum victus nie może, instabunt ichm. panowie posłowie nasi, aby jakie opactwo abo probostwo było per constitutionem do tego biskupstwa przyłączone in perpetuum. Upraszać i o to pilno będą J.K.M., aby to ius patronatus konserwowane zostawało in suo esse.

48. Wnioską też instancją ichm. panowie posłowie nasi za jm. panem starostą lwowskim⁶⁶⁵ do J.K.M. i R.P., aby obmyślona była słuszna nagroda za terażniejszą dezolacją dóbr dziedzicznych tegoż jm. pana starosty lwowskiego, jako to miasteczka Firlejów⁶⁶⁶, Sknielowa⁶⁶⁷ i inszych wsi do tego starostwa należących, które prawie funditus zdezolowane zostały. In vim tedy rekompensy, aby miasto Gliniany⁶⁶⁸ ze wszystkiemi wsiami do niego należącemi do lat przynajmniej 15 od hiberny uwolnione było.

[49.] Siła też na tym należy, aby praesidium wysokiego zamku lwowskiego ad propugnandam [943] civitatem obwarowanie i opatrzenie swoje miała, jako to tak przez ludzie żołnierskie do obrony tego zamku należące i przez com meat et necessaria supeditanda, które [praesi]dium zamku wysokiego lwowskiego podczas inkursyj nieprzyjacielskiej propugnaculo [mia]sta Lwowa było, to jednak podług dawnych praw sub gubernio starosty lwowskiego i [ludzie] tam natenczas będące aby pod komendą onego zostawali. Do której komendy [nikt] inszy nie ma należeć, tylko sam jm. pan starosta lwowski, jako prawo o tym jest.

50. Widząc ubliżenie starostwa lwowskiego przez alienowanie wiele wsi od tego starostwa, a stosując się do rewizyjnej anni 1564, także lustracyjnej anni 1569 do inwentarzów zamkowych i różnych dawnych, a mianowicie jm. pana Owadowskiego, stacje pewne ichm. przez posesorów, którzy trzymają wsi alienowane od tego starostwa, aby były pro festo sancti Martini quolibet anno tempore possessionis suae oddane, urgebunt ichm. panowie posłowie, aby prawem to konfirmowane było.

51. Nie mniejsza i stąd jest diminutio proventus w. jm. pana starosty lwowskiego et authoritatis brachii regalis, iż na przedmieściu lwowskim podzameckim pewne osoby pokupiły sobie grunta u mieszczan podzameckich, tam pobudowawszy swoje dworki, pod protekcję swoją ludzi różnych przyjmując, iurisdictionem suam exercent, tak że już nie ^e jako z dawna ma być jurysdykcja zamkowa, do której iure merito pod-

⁶⁶⁴ Sokal, miasto w pow. bełskim (ob. Сокаль w rej. sokalskim, obw. lwowskim, Ukraina).

⁶⁶⁵ Jan Mniszech starosta lwowski i gliniański.

⁶⁶⁶ Firlejówka, miasto w pow. buskim (ob. wieś Андріївка w rej. złoczowskim, obw. lwowskim, Ukraina).

⁶⁶⁷ Skniłów, wieś w pow. buskim (ob. Скнилів w rej. złoczowskim, obw. lwowskim, Ukraina).

⁶⁶⁸ Gliniany, wieś w pow. buskim (ob. Глиняни w rej. złoczowskim, obw. lwowskim, Ukraina).

zameccy mieszczanie mają należeć et ius dicere, ale kilkanaście jurysdykcji każdego z osobna [tym] naznaczyło się et quilibet pro suo arbitrio ius dicit. Aby te jurysdykcje wszystkie [na] gruntach podzameckich, przez różne osoby fundowane, zniesione były i całe się do zamku lwowskiego generaliter in omnibus causis iuxta antiquum morem consuetudinem należały, instabunt serio i to jm. panowie posłowie nasi.

52. Optima civitas in qua ordo, qui est anima rerum conservatur, słusznie ażeby w oso[bnym] respekcie był tak zamek wysoki i niższy lwowski, jako też i samo miasto Lwów, [które] indiget munitione et reparatione, a widząc i wiedząc, że to może być sine omni^e et erogatione sumptus Reipublicae. Ponieważ mieszczanie lwowscy [ra]chunki de proventibus perceptis miasta Lwowa jako emporii totius Reipublicae powinni co rok byli czynić przed w. panem starostą lwowskim, per temeritatem et refragationem nie chcą rachunków perceptorum proventuum, z których privata sibi quaerunt commoda et iisdem dotantur, co by miało cedere ex his perceptis proventibus na reparację zamków lwowskich miasta samego, a nie mieszczanów. Instabunt i w tym serio ichm. panowie posłowie, ażeby mieszczanie lwowscy perceptorum proventuum tam antecedentium, quam et in post subsequentium przed w. jm. panem starostą lwowskim, tamże na zamku quotannis, praestito corporali iuramento przez burmistrza i dwóch starszych rajców de[bene ra]tionem i cokolwiek obveniet, aby to cedat in reparationem municypij zamku i miasta Lwowa. A gdyby nie chcieli czynić tych rachunków przed w. jm. panem starostą lwowskim, mają być do grodu pozwani termino tacto i dalej gdyby p[er re]nitentiam nie stanęli, a dali się kondemnować o te rachunki perceptorum, mają^e tunc subesse de personis et bonis i dobra ich konfiskowane i ad fiscum Regni debebunt.

53. Widząc i w tym nieporządek, że mieszczanie miasta Lwowa niesłusznie [uchwaj]liwszy sobie foralia prywatne, zdzierstwo nad ubogimi ludźmi czynią, zabiegając temu ab hinc, aby te foralia nie wybierali i gdyby się wazyli wybierać, ad [forum] iniurati seu iniuriatorum ma być magistrat pozwany termino tacto^e i tam o to sądzony et non recedendo a iudicio poenam duplicem 14 marcarum [cum re]stitutione rei principalis luere debebunt. I ten artykuł zleca województwo [ichm.] panom posłom serio promować.

54. Znaczna ujma i w tym jest prowentu w. jm. panu staroście lwowskiemu, [944] gdy mieszczanie lwowscy we trzech młynach królewskich lwowskich miarę wybierają, mając już każdy z osobna z mieszczan na osobę swoją niemal po kilka młynów zbudowanych. Żeby się tedy zabiegało temu, jeżeli chcą brać w tych trzech młynach miarę i żeby też w. jm. pan starosta lwowski we wszystkich młynach miejskich vicissim brał miarę, abo też tak, żeby się mieszczanie lwowscy młynami swemi kontentowali, a do miary z tych trzech młynów nie należeli, instabunt jm. panowie posłowie.

55. Wniosą też i po tym instancją ichm. panowie posłowie do K.J.M. i całej R.P., aby mogli zagrozić drogę angarisationi i uciśnieniem tak ubogich ludzi, jako i stanu szlacheckiego przez mieszczan lwowskich wymyślonym i popełnionym, a mianowicie do zbóż należących, które sobie co dzień privata autoritate wymyślają i podwyższają, i te podwyższenie nad zwyczajną miarę osobliwym arendarzom arendują, wymyśliwszy stąd sobie auctionem proventus a diminutionem i szkody tym, którzy przywożą zboża swoje do Lwowa na sprzedaż. Niech tedy miara będzie zwyczajna, to jest półmiarek

lwowski, dwadzieścia garcy i cztery, a nie więcej. Które półmiarki pod cechą i pieczęcią grodową mają być, a jeżeliby się ważyli mieszczanie inszą miarą mierzyć, a delatum to będzie per iniuratum do grodu, aby ten, kto będzie miarą tam natenczas zawiadywał, lubo rajca, lubo mieszczanin, lubo arendarz, zaraz się o to w grodzie per terminum tactum powinien będzie sprawić et non recedendo centum marcarum Polonicalium parti laesae et officio luere.

56. Lubo konstytucja anni 1633 de pretiis rerum⁶⁶⁹ stanęła, jednak ob absentiam czasem pewnych osób nie przychodzi ad effectum, żeby tedy in posterum effectum suum sortiat, non obstante absentia jm. pana podwojewodzkiego lwowskiego, także urzędu ziemskiego, urzędnicy grodzcy do tej taksy powinni będą captato tempore schodzić się et in praesentia dwóch mieszczan lwowskich, iuxta quantitatem et qualitatem rerum taksować. Jeżeliby jednak i mieszczanie nie chcieli do tej taksy comparere, sam urząd grodzki powinien taksować i tę takse do grodu podać i publikować, według której mieszczanie, kupcy, rzemieślnicy wszyscy, iuxta quantitatem przedawać a in casu przez kogokolwiek, lubo magistrat lwowski, lubo mieszczanów albo kupców niesprawienia się, podług tej taksy powinni będą ad instantiam instigatoris officii sui partis laesae w grodzie termino tacto citati peremptorie, sub poena centum marcarum respondere, urgebunt ichm. panowie posłowie, aby i ten artykuł stanął.

57. Należy wiele i na tym, aby securitas wszędzie zachowana była, jako to w miastach głównych i samym Lwowie, który perpetrant caedes i inszym ad talia facinora praebent conniventiam, co impune cedit. Zabiegając temu, gdy się jaka wiołencyja, albo też ob sanguinolatia homicidium, lubo w mieście Lwowie, albo na przedmieściu stanie, żeby obductiones omnes vulnerum i mieszczan samych, że coram officio castrensi Leopoliensi, a nie gdzie indziej, stawały i tamże ad instantiam etiam instigatoris respectu violatae securitatis et violentiarum mieszczanie lwowscy, kupcy, Ormianie et in genere wszyscy sprawowali się, et respectu excessus perpetrati poenas luant condignas. Zlecamy to ichm. panom posłom, ażeby serio ten artykuł promowali.

[58.] Trafia się też i to, że exoticae personae, którzy ad Regnum cum commercii przychodzą, że w miastach schodzą z tego świata odumarłszy praeciosam gazam in auro argento na kilkadziesiąt tys., który depozyt mieszczanie lwowscy zaraz wąż się zabierać et in commodum privatum dystrybutywę z niego sobie czynią, gdy taki trafi się [945] casus, ażeby więcej nie ważyli się depozytu takiego post extinctas personas exoticas sekwestrować, ale owszem, do grodu dawać znać i tam zarejestrowawszy urzędnicy grodzcy przy mieszczanach zapieczętować pieczęcią grodową et referre S.R.M., żeby to ad fiscum Regium cedere mogło. Jeżeliby zaś się ważyli mieszczanie takowy depozyt brać, sekwestrować ad instantiam instigatoris officii seu cuiusvis o to pozwani do grodu, etiam termino tacto powinni się będą sprawić, instabunt ichm. panowie posłowie, aby ten artykuł stanął.

59. Promovebunt i ten artykuł ichm. panowie posłowie, aby ichm. panom oficjalistom grodzkim lwowskim gospody ad desolationem castris w kamienicach w mieście przez pana burgrabiego zapisowane były i gdyby denegaret gospodarz stancyjej zapisanej, pozwany do grodu powinien się będzie o to sprawić et poenas luere.

⁶⁶⁹ Konstytucja sejmu 1633 r. „Pretia rerum” (*Vol. const.*, t. 3, vol. 2, s. 212).

60. Miasto Busk, w którym by mogła być forteca, jako też i przed tym bywała, teraz przez nieprzyjaciela funditus zniesione, dla reparacyjej tedy zamku i w onym bezpiecznego zachowania volumina legum, tudzież i wygody ichm. panów obywatelów ziemie buskiej, życzyłby sobie jm. pan starosta buski⁶⁷⁰ i własnem pro tunc sump-tem swoim zamek postawić i on statecznie ufortyfikować. A że to potrzebować będzie znacznego kosztu, słuszną, aby na te ekspensa asekuracyja od R.P. była.

[61.] Godne są aeternae lauro nieśmiertelnej pamięci wysokie in Republica merita godnej pamięci nieboszczyka jm. pana [Stanisława] Sarbiewskiego wojewody mazowieckiego, starosty grabowieckiego, które, jako całemu światu polskiemu dobrze innotuerunt, tak w pogotowiu w oczach każdego obywatela województwa naszego sat superius resplenduerunt et omnem animi gratitudinem promeruerunt, która quod superest successori onego, jm. panu Rafałowi Sarbiewskiemu wojewodzie mazowieckiemu, staroście korytnickiemu jako non dissimilis expectationis viro wyświadczać, zlecamy ichm. panom posłom naszym serio, aby starostwo korytnickie, jako częstymi żołnierskimi przechodami, tak i obozowemi konsystencyjami zrujnowane, od hiberny i konsystencyjej żołnierskiej do lat 10 uwolnione per constitutionem było.

62. Nie tylko ex antecessoribus suis, których nieśmiertelna haeroicarum virtutum viget in pectoribus civium sława, ale też propria virtute et dexteritate sua, meruit to dobrze całej R.P. jm. pan Samuel Łaszcza, aby za straty, spezy i odwagi swoje, na zaszczyt Ojczyzny erogowane, należytą od R.P. otrzymał gratitudinem. A że na zatrzymanie i zapłatę in obsequio Reipublicae, rotmistrzem bywszy R.P., chorągwi swojej wyliczył de proprio 12 tys. złp w dobrej monecie, którego długu i likwidacyja na przeszłej Komisyyje Lwowskiej in anno 1667 dostatecznie testatur, zaczym aby ta suma jm. lubo z skarbu koronnego za asygnacyją najpewniejszą wypłacona, lubo primo vacanti z łaski J.K.M. rekompensowana jako bene merito civi była, instabunt ichm. panowie posłowie nasi.

63. A że municyja miasta Sokala per regulam geometrae zawzięła się i dworem tegoż jm. pana Łaszcza, w Sokalu będącym, na którym szanc narożny od Bugu najpotężniejszy stanął, tedy aby w tym jm. pan Łaszcza nie szkodował, kiedy ichm. panowie komisarze z sejmu naznaczeni na lustracyją tej municyjej zjadą, aby lubo takowyż plac in longitudine et latitudine et omnibus qualitatibus wydzielili jm., albo też z sumy jm. panu wojewodzie sieradzkemu⁶⁷¹ per commissarios, a potym a Republica przyznanej, wypłacono było, urgebunt ichm. panowie posłowie. Nie mniej i o to starać się będą, aby dworki szlacheckie, w Belzie będące, tak tegoż [946] jm. pana Łaszcza, jm. pana Drużbicza, jm. pana Polanowskiego, jm. pana Teleżyńskiego, ab omnibus oneribus civilibus uwolnione były.

64. Meruit to dobrze u całej R.P. jm. pan Wacław Teleżyński chorąży owrucki a teneris unguentis ojczyźnie służący i w najczęstszych okazjach campi martii sat gloriosa virtutis et dexteritatis specimina pokazujący, aby słuszną krwawych i odważnych zasług swoich cum dispendio salutis et fortunae wyświadczonych a Republica otrzymał rekompensę. Wniosą tedy instancyją do J.K.M. i całej R.P. ichm. panowie posłowie

⁶⁷⁰ Józef Łaczyński starosta buski.

⁶⁷¹ Szcześny Potocki wojewoda sieradzki.

nasi, aby suma 8200 złp na wioskę Przystanie⁶⁷² wniesiona, per constitutionem successoribus onego asekurowana była. Także i dworek na przedmieściu lwowskim po panu Stanisławie Hryniewskim, jako mała za zasługi protunc onego recompensa, aby nie był in dubium pośledniejszym, cum antidata uproszonym, przywilejem wokowany, curabunt ichm. panowie posłowie.

65. Meruerunt to zasługi jm. pana Tomasza Ołtarzewskiego, który wzięty będąc w niewolę pod Korsuniem jeszcze, na oswobodzenie swoje z więz tatarskich wszystką substancją swoją dziedziczną stracił, ostatek zaś, cokolwiek się zostało sumki, na dobra królewskie nazwane Uwin⁶⁷³ wniósł. Która suma aby na tejsze wiosce Uwinie od R.P. asekurowana była, promovebunt ichm. panowie posłowie.

66. Dworek na przedmieściu grabowieckim ex opposito zamku do gościńca tyszowieckiego leżący, przez ur. Bazylego Dyjakowskiego pisarza grodzkiego grabowieckiego, kosztem jego własnym postawiony i kupiony, jako się w sobie in circumferentia z polami, gruntami zawiera, a iurisdictione civili Grabovecensi stanowisk żołnierskich, chlebów zimowych, ażeby był uwolniony, a pod jurysdykcją ziemską i grodzką wiecznie poddany, instabunt ichm. panowie posłowie.

67. Restytucja do czci jm. pana [Jacka] Szymanowskiego i inszej kompaniej, ex instantia jm. pana Sokołowskiego, ponieważ strona akwietowana, a już na wiele innych sejmów przez artykuły nasze ad promovendum ichm. panom posłom proponowana, aby na tym sejmie swój efekt wzięła, procurabunt ichm. panowie posłowie.

68. Meruerunt to sedula institutione iuventutis oo. Societatis Jesu konwentu jarosławskiego przy kościele Najświętszej Panny, aby dobra konwentowi temu należące ab oneribus militaribus wolne były, wniosą instancją ichm. panowie posłowie, salvis oneribus terrestribus i wyprawy pospolitego ruszenia.

69. Artykuły przeszłych instrukcyi za konwentem panien zakonnych konwentu jarosławskiego, aby, szczupłą sustentacją mając, majątność dóbr ziemskich przykupić mogły, reasumujemy.

70. Fundacja oo. Bernardynów we wsi Rodecznicy⁶⁷⁴ pod tytułem św. Antoniego, konstytucją aby aprobowana była, a wioska pomieniona ab oneribus militaribus et quibusvis exactionibus aby uwolniona była.

71. Ponieważ virtutis militaris najprędsze praemium przypuszczenie do klejnotu szlachectwa wolności narodu polskiego, wniosą ichm. panowie posłowie instancją za jm. panem [Dawidem] Tyszkimbekiem, który w kole naszym od j.o. ks. jm. pana wojewody bełskiego, hetmana polnego koronnego virtutis militaris wniósł testimonia, aby ad libertates et immunitates stanu szlacheckiego przypuszczony był. Takowąż instancją "wniosą" za jm. panem Maksymilianem Brennerem, aby do indygenatu był przypuszczony, hac jednak conditione, aby na fortyfikacją kamieniecką znaczną przyłożył się kwotą. [947]

72. Lubo constitutio novella proces ratione profugorum subditorum skróciła, którą i nasze accepavit województwo, że jednak znajdują się "tacy" contemptores legis

⁶⁷² Przystanie, wieś w pow. bełskim (ob. Пристань w rej. sokalskim, obw. lwowskim, Ukraina).

⁶⁷³ Uwin, wieś w pow. buskim (ob. Увин w rej. radziechowskim, obw. lwowskim Ukraina).

⁶⁷⁴ Wł. Radecznicza, wieś w z. chełmskiej (ob. w pow. zamojskim, woj. lubelskim).

publicae, którzy temeritate et renitentia adlaborando, dają się kondemnować i cum prolongatione iustitiae et praeiudicio laesae partis procesować, rozmaitych na zwłokę jak najdłuższą zażywając sposobów, zaczym województwo nasze obviando takowym niesłusznym zwłokom przyjmuje konstytucją ziemie halickiej ratione profugorum subditorum na sejmie anni 1667⁶⁷⁵ postanowioną i opisaną, i onę ichm. panom posłom ad promovendum pilnie zaleca.

Które to artykuły zgodnie od wszystkich nemine contradicente namówione i zawarte, ręką jm. pana dyrektora naszego nomine publico podpisane, do akt grodzkich bełskich podać zleciliśmy. Działo się w Bełzie na miejscu consultationum zwyczajnem, die et anno ut supra.

Jan Sokolnicki pisarz ziemski bełski, dyrektor koła rycerskiego województwa bełskiego m.p.

^{a-a} słowo nadpisane nad wierszem ^{b-b} słowo dopisane inną ręką ^c ucięta karta, brak jednego słowa

73. Sejmik deputacki w Bełzie, 15 września 1670 r.

Sejmik zerwany. Informacja na temat zerwania zob. laudum sejmiku z 3 października 1670 r.

74. Sejmik ekstraordynaryjny za uniwersałem królewskim podczas pospolitego ruszenia pod Bełzem, 2 października 1670 r.

1. *Uniwersał Michała I na pospolite ruszenie, trzecie wici – Warszawa, 11 września 1670 r.*

Rp. 1 CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 260, s. 1082-1086 – oblatą; w grodzie bełskim oblatował Nob. Jan Lisowski w dniu 20 września 1670 r. [Sabbatho in vigilia festi Sancti Mathaei Apostoli et Evangelistae a. D. 1670].

⁶⁷⁵ Konstytucja sejmu 1667 r. „Skrócenie procesu o chłopcy ziemie halickiej” (Vol. const., t. 4, vol. 2, s. 281).

Inne rękopisy: **Rp. 2** AP Lublin, 10 Ks. gr. grabowieckie 92, s. 487-490 – obłata; w grodzie grabowieckim oblatował Nob. Jan Chodorowski w dniu 20 września 1670 r. [Sabbatho in vigilia festi Sancti Mathaei Apostoli a. D. 1670].

Druk: ASWPiK 1668-1675, s. 240-242.

2. *Uniwersał Dymitra Wiśniowieckiego wojewody bełskiego, hetmana polnego koronnego do województwa bełskiego w sprawie pospolitego ruszenia – Luboml, 25 września 1670 r.*

Rp. 1 CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 260, s. 1109-1110 – obłata; w grodzie bełskim oblatował Nob. Jan Minocki w dniu 2 października 1670 r. [feria 5 post festum Sancti Michaelis Archangeli proxima a. D. 1670].

Inne rękopisy: **Rp. 2** AP Lublin, 10 Ks. gr. grabowieckie 92, s. 497-499 – obłata; w grodzie grabowieckim oblatował Nob. Krzysztof Łoza w dniu 3 października 1670 r. [feria 6 pridie festi Sancti Francisci Confessoris a. D. 1670].

Dymitr Jerzy Korybut ks. na Wiśniowcu i Zbarażu Wiśniowiecki wojewoda bełski, hetman polny koronny, białocerkiewski, drahimski, lubomski etc. starosta.

Wszem wobec i każdemu z osobna, komu o tym wiedzieć należy, mianowicie j.w., w. ichm. panom senatorom, dygnitarzom, urzędnikom i wszytkiemu rycerstwu województwa bełskiego, a m.m. panom i braci, służby moje braterskie zaleciwszy.

Dobrá, daj Boże, pamiętną wiekom et posteritati nostrae do naprawienia praw i wolności naszych za wykorzenieniem diffidentiarum zamnożonych, które jako są zągęszczone, każdemu z w.m. panów i braci interpraetari nie trzeba, bo ledwie nie każdego cor tak jest inspiratum, że co w kim złego i dobrego oczywiście rozeznawać może, wiela przed się R.P. curam. Boć zaprawdę, zbrodziwszy exorbitantiarum tonią, bodaj byśmy potym, jeżeli do powinnej nie rzucimy się czułości, tego nie wspomnieli polityka wierszu „Nil imat errores messa iam puppe fateri”⁶⁷⁶, do którego to upadku aby ta miła Ojczyzna nasza, której to alumnik należy, aby jej ad casum nie puszczali ruentem, ale temi, co są i być powinny ex publico amore ufundowane, dźwigali ramionami. Ta tedy sollicitudo w stanach R.P. będąca także terażniejsze szczęśliwie pochodzące sejmowanie, ponieważ roborem suum na tym stanowi, abyśmy in unam compagem i jakoby in unum compositi corpus eam animam mieli w sobie, żeby przy szczęśliwym J.K.M. panowaniu między sobą uprzątnąwszy defecta, pacatam tandem uczynili Patriam, jako w rzymskiej rzeczypospolitej przestrzega author: „Usu probatum leges egregias exempla honesta apud bonos ex delictis aliorum gigni”⁶⁷⁷. Niech tedy ten czas, consulendo Patriae tę sprawy felicitatem, żeby i my, widząc delicta aliorum już

⁶⁷⁶ Nawiązanie do Klaudiana Klaudiusza – Cl. Claudiani opera quam diligentissime castigata, quorum indicem in sequenti pagina reperies, b.m. i d., s. 40.

⁶⁷⁷ Sentencja Tacyta, zob. *Sententiae ex Cornelio Tacito selectae, principum, hominumque ingenia praeferentes*, Venetis 1621, s. 188.

więcej protrakcjami, dysymulacjami et diffugiis nie narabiali, tego się trzymając: „agendo audendoque Res Romana crevit, non his segnibus consiliis quae timidi cauta vocant”⁶⁷⁸, całe zdrowe przed się rzuciwszy rady, mając in pectore animusze, cnoty celeritate poczęli.

Więc i ja, przeznaczonego ex mente Reipublicae nie omieszkiwając czasu, pro munere officii mei, do wyszłych trzech wici stosując się, czas zgromadzenia w tychże wiciach wyrażony popisu pod Grabowcem oraz i obozowanie naznaczam, aż do dania znać ichm. panów posłów naszych, których się w tym do mnie ściągać będzie przestrzeżenie, pewien tego będąc, że w.m. panowie i bracia prawo około pospolitego ruszenie napisane przed oczyma miawszy, we wszelkim porządku na miejsca naznaczone staniecie i między sobą zwyczajnym trybem wojskowym uczynicie porządek, który każdego z w.m. panów spectat dexteritatem, jeżeli przy tym i mnie samemu z braterską ochotą w pośrodek w.m. panów jaka nie zabroni przybycia legalitas.

Który to uniwersał i braterska moja innotescencyja aby z grodów tegoż województwa była publikowana, proszę. A dla lepszej wiary ręką moją podpisawszy się, pieczęć przycisnąć kazałem. Dan w Lubomlu, de 25 septembris a. D. 1670.

Dymitr ks. Wiśniowiecki m.p.

Locus sigilli

3. *Laudum sejmiku ekstraordynaryjnego podczas pospolitego ruszenia w Bełzie, 2 października 1670 r.*

Rp. CDIAUL, *Fond 1, Opis 1, 260, s. 1105-1108* – oblata; w grodzie bełskim oblatował marszałek sejmiku w dniu 2 października 1670 r. [feria 5 post festum Sancti Michaelis Archangeli proxima a. D. 1670].

My senatorowie, dygnitarze, urzędnicy i wszystko rycerstwo województwa bełskiego, zjechawszy się na miejsce konsultacyjnej zwyczajnej, podług wici trzecich od J.K.M. p.n.m. na pospolite ruszenie na dzień 2 miesiąca października do Bełza.

Naprzód tedy dziękujemy Majestatowi Boskiemu, że z opatrności swej pozwolił czasu do obrad przy tym J.K.M. p.n.m., który odebrawszy cedum i rząd R.P. polskiej za wolą Bożą i zgodą wszystkich stanów, nie ustaje ojcowskie obmyśliwać o całości Królestwa i poddanych od Boga sobie powierzonych. A że na tym zjeździe naszym dla małej frekwencyjnej braci do popisu przyjść nie mogło, tedy takeśmy między sobą postanowili i braterskie namówili, aby każdy, kto się [j]eno mieni być szlachcicem i należy do pospolitego ruszenia, na dzień 14 octobris stawił się pod Bełz ze wszelakim porządkiem wojennym tak, aby zaraz popisawszy się, dalej gotów był iść, skoro

⁶⁷⁸ Fragment z Cicerona, zob. *Sententiones et Orationes ex Historicis Latinis excerpta*, Oxoonii 1667, s. 152.

od J.K.M. p.n.m. uniwersał przyjdzie i gdzie necessitas Reipublicae postulabit, pod winami w konstytucjach anni 1621⁶⁷⁹ opisanymi.

A dla porządku dobrego i prowadzenia pospolitego ruszenia województwa naszego, obraliśmy i uprosili z pośrodku siebie za pułkownika jm. pana Wiktoryna ze Żmigroda Stadnickiego podstolego bełskiego, któremu wszelki rząd poruczamy i cokolwiek należy do dobrego porządku, posłuszni być przyrzekamy temuż jm. panu pułkownikowi naszemu, odwdzięczając przeszłego pospolitego ruszenia na szczęśliwą elekcyję J.K.M. prace i koszty, jako też przychęcая jm. do dalszej usługi braterskiej, zł tys. gratitudinis u jm. pana Andrzeja Moszyńskiego wojskiego horodelskiego, czopownika przysłego naznaczamy. Rotmistrzami uprosiliśmy, z powiatu bełskiego w. jm. pana [1107] Jana z Mirowa Myszkowskiego podkomorzego bełskiego, starostę tyszowieckiego, z powiatu grabowieckiego jm. pana Wiktoryna ze Żmigroda Stadnickiego, podstolego bełskiego i pułkownika, z horodelskiego powiatu w. jm. pana Stanisława z Fałęcina Służewskiego starostę horodelskiego, z buskiego powiatu jm. pana Lanckorońskiego. A jeżeliby też jaka legalitas zaszła, tedy jm. pana Samuela Łaszcza użyliśmy i rygor prawa pospolitego, kto by się na czas naznaczony nie stawiał, jako też na excessivos iuxta constitutionem anni 1621 o pospolitym ruszeniu opisanym na się extendere.

Securitas domestica, ^aktóra^a jest wielce potrzebna, iż się natenczas inaksza obmyślić nie mogła, tedy jeżeliby przyszło z województwa naszego dalej postąpić z pospolitym ruszeniem, mają ichm. panowie podstarościowie grodzcy, sędziowie grodzcy, panowie wojscy zostający przy grodach podług praw dawnych i konstytucyjy anni 1621 providere, do czego zostający ichm. patres familiae, jako też bracia niedzielni, z których jeden tę ekspedycyją odprawić może, tudzież miasta i ktokolwiek podług praw od pospolitego ruszenia wolen, kto w domu zostanie, aby, strzeż Boże, jakiego niebezpieczeństwa, albo, strzeż Boże, buntów jakich, za wydaniem uniwersału od ichm. panów sędziów grodzkich i wojskich, kupili się i swawolnych uskramiali. Do czego i miasta powinni być pomocą, pod winami w prawie opisanemi.

Jm. ks. j.w. wojewodzie naszemu bełskiemu i hetmanowi polnemu koronnemu⁶⁸⁰ za opatrność i przestrożę uniwersałem obwieszczoną o pospolitym ruszeniu, ^aużyliśmy^a jm. pana Michała Komorowskiego chorążego dobrzyńskiego, jm. pana [Jana Kazimierza] Brodeckiego starostę jasielskiego uprosili, aby ichm. zjechawszy do jm. ks., podziękowali imieniem całego województwa, tudzież jm. ks. upraszali, żeby raczył consulere o nas, jako o województwie swoim.

A że sejmik przeszły electionis deputata w województwie [1108] nie doszedł, na którym zwyczajnie administratorów czopowego postanawialiśmy, tedy teraz, na terazniejszym zjeździe naszym jm. panu Andrzejowi Moszyńskiemu wojskiemu horodelskiemu na rok jeden za sumę 6 tys. arendowaliśmy. Które czopowe od czasu i ekspiracyjej przeszłego administratora w posesyją swoją obrać ma i tę sumę mianowaną według dalszej dyspozycyjej i woli braterskiej wydawać powinien będzie. Na które czopowe żadna defalka nie ma iść, krom tylko powietrza morowego, nieprzyjaciela koronnego i, strzeż Boże, spalenia miasta. Z którego czopowego, jako się wyżej namieniło, powinien jm. pan wojski, czopownik przysły, ex nun[c] dać jm. panu pułkownikowi

⁶⁷⁹ Konstytucja sejmu 1621 r. „Sposób pospolitego ruszenia” (*Vol. const.*, t. 3, vol. 1, s. 297-304).

⁶⁸⁰ Dymitr Wiśniowiecki wojewoda bełski, hetman polny koronny.

naszemu zł tysięcy, oo. dominikanom tutecznym bełskim zł 200, z przeszłego czopowego jm. panu Janowi Sokolnickiemu pisarzowi ziemskiemu bełskiemu, jako po wielokroć w funkcjach całego województwa, tak i teraz dobrze zasłużonemu, zł tysięcy naznaczamy. Także z tegoż czopowego przeszłego ichm. pannom zakonnym zł 200.

Jeżeliby czego, co do dobrego porządku pospolitego ruszenia, na terazniejszym zjeździe nie postanowiliśmy, tedy vigore tegoż zjazdu naszego zostawujemy sobie salwę do przyszłego, da Bóg, zjazdu i popisu to corrigere, także też ichm. panów sędziów obranie do sądów pospolitego ruszenia. Na co wszystko że stanął unanims consensus braci województwa naszego, dla lepszej powagi ręką własną podpisawszy, jako dyrektor koła braterskiego do akt grodzkich bełskich podałem. Dan w Bełzie, ^{b3b} octobris a. D. 1670.

Stanisław Wierzbicki cześnik województwa bełskiego i dyrektor koła braterskiego zjazdu podług trzecich wici na pospolite ruszenie od J.K.M. wydanych

^{a-a} w Rp. słowo powtórzone dwukrotnie ^{b-b} Być może błąd kopisty

75. Sejmik podczas pospolitego ruszenia pod Bełzem, 13 listopada 1670 r.

1. Atestacja Wiktoryna Stadnickiego zwalniająca Adriana Stanisława Domańskiego z udziału w pospolitym ruszeniu – w obozie pod Bełzem, 17 października 1670 r.

Rp. CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 260, s. 1135-1136 – oblata; w grodzie bełskim oblatował Nob. Jan Woroniecki w dniu 17 października 1670 r. [feria sexta post festum Sanctae Hedvigis Viduae Electae proxima a. D. 1670].

Bibl. Oss., rkp. 15964, s. 759.

Wiktoryn z Żmigroda Stadnicki podstoli i pułkownik województwa bełskiego dają tę moją atestacją jm. panu Adrianowi Stanisławowi Domańskiemu pisarzowi grodzkiemu bełskiemu.

Ponieważ jm. pan Jan Sokolnicki pisarz ziemski i podstarości grodzki bełski natenczas zostaje in functione poselstwa województwa naszego w Warszawie, zaczym propter securitatem domesticam pomieniony jm. pan pisarz grodzki bełski z jm. panem Kołakowskim wojskim bełskim [s] aby de unanimi consensu nostro przy grodzie bełskim, jako na miejscu jm. pana podstarościego i jako custos actorum zostawał, personam samego jm. ab hac expeditione generali bellica uwalniamy, nihilominus poczet, [1136] konia dobrze osadzonego pod chorągwią moją pułkowniczą aby stawił. Na co tę moje

dając jm. atestacją de consensu unanimi omnium nostri pro expeditione generali bellica congregatorum. Datum w obozie pod Bełzem, die 17 octobris anno 1670.

[1] Wiktoryn z Żmigroda Stadnicki podstoli i pułkownik województwa bełskiego, [2] Stanisław Służewski horodelski starosta, rotmistrz tego województwa powiatu horodelskiego, [3] Jan Kazimierz Brodecki jasielski starosta m.p., [4] Jan Chmiel łowczy bełski, porucznik województwa bełskiego, [5] Stanisław Wierzbicki cześnik województwa bełskiego, [6] Piotr Stoiński sędzia ziemski bełski, [7] Mikołaj Dramiński chorąży horodelski, [8] Samuel na Tuczapach Łaszcz rotmistrz powiatu buskiego województwa bełskiego.

2. *Regestry chorągwi powiatowych pospolitego ruszenia województwa bełskiego – pod Bełzem, 13 listopada 1670 r.*

Rp. CDIAUL, *Fond 1, Opis 1, 260, s. 1186-1195* – oblatą; w grodzie bełskim oblatował Nob. Piotr Cholewski w imieniu Gen. Wiktoryna ze Żmigroda Stadnickiego podstolego i pułkownika bełskiego w dniu 13 listopada 1670 r. [feria 5 post festum Sancti Martini Pontificis proxima a. D. 1670].

Bibl. Oss., rkp. 15964, s. 761-768.

Regestr kompanij pod chorągwią powiatu grabowieckiego w województwie bełskim zostawiającej.

[1] Jm. pan Wiktoryn Stadnicki podstoli bełski, pułkownik województwa bełskiego, rotmistrz chorągwi powiatu grabowieckiego, [2] jm. pan Ko[n]stanty Modryński chorąży grabowiecki i teźże chorągwie, [3] jm. pan Michał Komorowski chorąży dobrzyński, porucznik powiatu grabowieckiego chorągwie, [4] jm. ksiądz kapelan, muzyka, [5] jm. pan Piotr Stoiński sędzia ziemi bełskiej, [6] jm. pan Wojciech Tomisławski podczaszy bełski, [7] jm. pan Kazimierz Kadłubowski skarbnik bełski, [8] jm. pan Stanisław Bełżecki, [9] jm. pan Aleksander Aksak stolnik kijowski, [10] jm. pan [Stanisław] Rupiński skarbnik wołyński, [11] jm. pan Jacek Czuchański cześnik bi[e]lski, [12] jm. pan Wojciech Zakrzewski podczaszy rożański, [13] jm. pan Stanisław Ołtarzewski, [14] jm. pan Michał Jarczewski, [15] jm. pan Zygmunt Głogowski, [16] jm. pan Mikołaj Ubysz, [17] jm. pan Adam Zaporski, [18] jm. pan Paweł Kęsicki cześnik nowogródzki, [19] jm. pan Andrzej Lipski imieniem rodzica swego, [20] jm. pan Paweł Borzęcki, [21] jm. pan Kazimierz Łaszcz, [22] jm. pan Krzysztof Komorowski, [23] jm. pan Daniel Skarbek, [24] jm. pan Paweł Progulbicki, [25] jm. pan Aleksander Radecki, [26] jm. pan Franciszek Udrycki, [27] jm. pan Franciszek Sulimowski, [28] jm. pan Stanisław Wągrowcki, [29] jm. pan Stanisław Wydźga, [30] jm. pan Wyszotrawka, [31] jm. pan Samuel Tabiński, [32] jm. pan Woroniecki, [33] jm. pan Adam Woroniecki, [34] jm. pan Andrzej Czarnołoski łowczy czernihowski, [35] jm. pan Bazyli Dyakowski pisarz grodzki grabowiecki, [36] jm. pan Wojciech Skawiński [1188] komornik ziemi bełskiej, [37] jm. pan Bazyli Łuszczewski, [38] jm. pan Wojciech Brodowski, [39] jm. pan Jan Żuliński, [40] jm. pan Wawrzyniec Nartowski, [41] jm. pan Franciszek Pawłowski, [42] jm. pan Piotr Powęski, [43] jm. pan Gościmiński, [44] jm. pan Józef Podniesiń-

ski, [45] jm. pan Blinowski, [46] jm. pan Kucharski, [47] jm. pan Brześciański, [48] jm. pan Tomasz Mirecki, [49] jm. pan Strzałka, [50] jm. pan Małowski, [51] jm. pan Czermiński, [52] jm. pan Władysław Dunin, [53] jm. pan Jerzy Jabłoński, [54] jm. pan Lityński, [55] jm. pan Marek Lesiecki, [56] jm. pan Marcin Kowalski, [57] jm. pan Jan Kostrzewa, [58] jm. pan Andrzej Nagórski, [59] jm. pan Marek Nagórski, [60] jm. pan Franciszek Micowski, [61] jm. pan Kazimierz Micowski, [62] jm. pan Bernat Rudowski, [63] jm. pan Kaczyński, [64] jm. pan Jemiłowski, [65] jm. pan Rostkowski, [66] jm. pan Radziwiński, [67] jm. pan Postupański, [68] jm. pan Czechowski, [69] jm. pan Dubaniecki, [70] jm. pan Piotr Gutowski, [71] jm. pan Tomasz Babski, [72] jm. pan Jan Stęmpkowski, [73] jm. pan Sobiegurski, [74] jm. pan Adam Jaślikowski, [75] jm. pan Kazimierz Włostowski, [76] jm. pan Adam Gujski, [77] jm. pan Szymon Gujski, [78] jm. pan Wojciech Gołęcki, [79] jm. pan Marcin Głębocki od rodzica swego, [80] jm. pan J[e]rzy Czekanowski, [81] jm. pan Konstanty Jasiński, [82] jm. pan Paweł Pruszanowski, [83] jm. pan Ostrowski, [84] jm. pan Radziankowski, [85] jm. pan Łazecki, [86] jm. pan Lutowicki, [87] jm. pan Paweł Komorowski, [88] jm. pan Ostojski, [89] jm. pan Maciej Górecki, [90] jm. pan Golewski, [91] jm. pan Szymanowski, [92] jm. pan Stanisław Wiśniowski, [93] jm. pan Jacenty Skomorowski od rodzica, [94] jm. pan Stefan Jacimirski, [1189] [95] jm. pan Stanisław Piasecki, [96] jm. pan Niewodźki, [97] jm. pan Bolestraszycki, [98] jm. pan Mikołaj Szystowski, [99] jm. pan Wincenty Olszewski, [100] jm. pan Olszewski młodszy, [101] jm. pan Czarnocki, [102] jm. pan Jan Szystowski, [103] jm. pan Paszyński, [104] jm. pan Mikołaj Wierzbicki, [105] jm. pan Wojciech Koryński, [106] jm. pan Stefan Łuszczewski, [107] jm. pan Paweł Napiórkowski, [108] jm. pan Jan Orchowski, [109] jm. pan Klepacki, [110] jm. pan Stefan Latowicki, [111] jm. pan Jerzy Piłkowski, [112] jm. pan Wojciech Wiśniowski, [113] jm. pan Wojciech Piasecki, [114] jm. pan Łoza, [115] jm. pan Paweł Wawrowski, [116] jm. pan Tomaszewski, [117] jm. pan Szaniawski, [118] jm. pan Stefan Skomorowski, [119] jm. pan Aleksander Skomorowski, [120] jm. pan Stanisław Skomorowski, [121] jm. pan Wojciech Skomorowski, [122] jm. pan Jacek Skomorowski, [123] jm. pan Wojciech Skomorowski, [124] jm. pan Gabriel Skomorowski, [125] jm. pan Pietraszewski, [126] jm. pan Maciej Strzyżowski, [127] jm. pan Lisowski, [128] jm. pan Jan Świdziński z Skomoroch, [129] jm. pan Jan Gorzkowski, [130] jm. pan Łukasz Wyrzykowski, [131] jm. pan Karwowski, [132] jm. pan Aleksander Korzeniowski, [133] jm. pan Osowski, [134] jm. pan Stabirowski, [135] jm. pan Krzysztof Stawski, [136] jm. pan Kobyliński, [137] jm. pan Radkowski, [138] jm. pan Krajewski, [139] jm. pan Jan Lipski z Skomoroch, [140] jm. pan Mikołaj Świdziński, [141] jm. pan Jakub Hostyński, [142] jm. pan Jałczewski, [143] jm. pan Kłembowski.

Wiktoryn [z] Żmigroda Stadnicki podstoli i pułkownik województwa bełskiego
 Michał Komorowski [c]h[oraży] z[iemi] dobrz[yńskiej], porucznik powiatu grabowieckiego

Pocztę pod tąż chorągwią zostające

[1] Poczet jm. księdza proboszcza uchańskiego, jm. księdza Rogowskiego koń 1, [2] poczet jm. pana starosty rzeczywistego⁶⁸¹ koni 2, [3] poczet jm. pana Krzysztofa Koryckiego podkomorzego chełmińskiego koni 2, [4] poczet jm. pana podsędku bełskiego⁶⁸² przy synu jm. koń 1, [5] poczet jm. pana podczaszego rawskiego⁶⁸³ koni 2, [6] poczet jm. pana starosty korytnickiego⁶⁸⁴ [1190] koń 1, [7] poczet jm. pana Modryńskiego podczaszego sieradzkiego⁶⁸⁵ koń 1, [8] poczet jm. pana [Adriana] Domańskiego pisarza grodzkiego bełskiego koń 1, [9] poczet jejm. paniej Wereszczyńskiej koń 1, [10] poczet jejm. paniej Chamcowej przy jm. panu Udryckim koń 1, [11] poczet jejm. pani Siostrzewitowskiej przy jm. panu [Mikołaju] Jemiołowskim koń 1, [12] poczet jejm. pani Świdnickiej przy jm. panu Andrzejowi [s] Nagórskim koń 1, [13] poczet jejm. pani Hrodyłowskiej przy jm. panu Jarczewskim koń 1, [14] poczet jm. pana Aleksandra Blinowskiego koń 1, [15] poczet jejm. pani Bobrowskiej przy jm. panu Brześciańskim koń 1, [16] poczet jm. pana Bardzikowskiego, [17] poczet jejm. pani Aleksandrowej Łuszczewskiej przy panu Goleckim, [18] poczet jm. pana Krzysztofa Dunina koń 1, [19] poczet jm. pana Starczewskiego przy chorążym grabowieckim⁶⁸⁶ koń 1, [20] poczet jejm. paniej Ganowej przy jm. panu Marku Lesieckim koń 1, [21] poczet jejm. paniej Wojskiej z Hrebennego przy jm. panu poruczniku koń 1, [22] poczet jejm. paniej Trzcńskiej przy jm. panu Izbińskim koń 1, [23] poczet jejm. pani Żukowskiej przy jm. panu Rudowskim koń 1, [24] poczet jm. pana Rudowskiego przy jm. panu Bernacie Rudowskim koń 1, [25] poczet jejm. pani Godzimierskiej przy jm. panu Sobiegurskim koń 1, [26] poczet jejm. paniej Giebułtowskiej przy jm. panu pułkowniku koń 1, [27] poczet jejm. pani Bębnowskiej podkomorzynej derpskiej koń 1, [28] poczet jm. pana Koźmińskiego Wawrzyńca koń 1, [29] poczet jejm. pani Nowosieleckiej przy jm. panu Maławskim koń 1, [30] poczet jejm. paniej Obodyńskiej koń 1, [31] poczet jm. pana Raczkowskiego koń 1, [32] poczet jm. pana Malczewskiego przy jm. panu chorążym grabowieckim koń 1, [33] poczet jejm. pani Głogowskiej cześnikowej nowogrodzkiej koń 1, [34] poczet jm. pana Wacława Szornela koń 1, [35] poczet pana Milińskiego koń 1.

[Regestr ichm. panów obywatelów powiatu buskiego] [1191]

^a [1] od jm. pana Gołyńskiego koń 1, [2] [jm.] pana Dobrosielskiego koń 1, [3] od jm. [pana] Mukańskiego koń 1, [3] od jm. pana ^b koń 1, [4] od jm. pana ^b koń 1, [5] od jejm. paniej Zabłockiej koń 1, [6] od jejm. paniej Dąbrowskiej koń 1, [7] pan Szaszkiewicz koń 1, [8] pan ^b koń 1, [9] pan Pszonka koń 1, [10] jm. pan [Stę]pkowski koń 1, [11] od jejm. paniej Stępkowskiej koń 1, [12] pan Szymon Parczewski z województwa ruskiego koń 1.

⁶⁸¹ Zapewne Józef Branicki starosta rzeczywisty.

⁶⁸² Jerzy Radecki podsędek bełski.

⁶⁸³ Krzysztof Woyna podczaszy rawski.

⁶⁸⁴ Rafał Sarbiewski wojewódzic mazowiecki, starosta korytnicki.

⁶⁸⁵ Wł. Andrzej Modrzewski podczaszy sieradzki, rotmistrz J.K.M.

⁶⁸⁶ Michał Konstanty Modryński chorąży grabowiecki.

Samuel na Tuczapach Łaszcz rot[mistrz] ziemi buskiej
Wiktoryn ze Żmigroda Stadnicki podstoli i pułkownik województwa bełskiego

Regestr ichm. panów obywatelów powiatu bełskiego pod chorągwią w. jm. pana podkomorzego bełskiego zostających.

[1] Jm. pan [Jan] Chmiel łowczy bełski, porucznik koni 3, [2] jm. pan Kazimierz Brodecki starosta jasielski, chorąży natenczas koni 3, [3] jm. pan Stanisław Wierzbicki cześnik bełski koni 3, [4] jm. pan Bogusław Gorajski koni 3, [5] jm. pan Trzeciński koni 3, [6] jm. pan Prusinowski koni 3, [7] jm. pan Suchodolski koni 3, [8] jm. pan Pieczychojski koni 3, [9] jm. pan Drużbicz koni 3, [10] jm. pan Bobowski koni 3, [11] jm. pan Młocki koni 3, [12] jm. pan Tręmbiński koni 2, [13] jm. pan Czarnowski koni 2, [14] jm. pan [1192]^b koni 2, [15] jm. pan Walenty Mi[szkowski] koni 2, [16] jm. pan Polanowski koni^b, [17] jm. pan Mikołaj Brodowski koni 2, [18] jm. pan Adam Wydźga koni 2, [19] jm. pan [Ad]am Brodowski koni 2, [20] jm. pan Goliński koni 2, [21] jm. pan [Lew] Tysza [Bykowski] koni 2, [22] jm. pan Wysocki koni 2, [23] jm. pan Liberacki [ko]ni 2, [24] jm. pan Jabłoński koni 2, [25] jm. pan Roźniatowski koni 2, [26] jm. pan Bukowski koni 2, [27] jm. pan Jankowski koni 2, [28] jm. pan Zarzecki koni 2, [29] jm. pan Rulikowski koni 2, [30] jm. pan Kowalski koni 2, [31] jm. pan Jarząbkowski koni 2, [32] jm. pan Jacimirski koni 2, [33] jm. pan Haratyn koni 2, [34] jm. pan Grabia koń 1, [35] jm. pan Zygmunt Gojski koń 1, [36] jm. pan Żurakowski koń 1, [37] jm. pan Sadowski koń 1, [38] jm. pan Potocki koń 1, [39] jm. pan Wojciech Załęski koń 1, [40] jm. pan Marek [Z]ałęski koń 1, [41] jm. pan Gliński koń 1, [42] jm. pan Jakub Mirecki koń 1, [43] jm. pan Jan Mirecki koń 1, [44] jm. pan Stefan Zieliński koń 1, [45] jm. pan Czarnołoski koń 1, [46] jm. pan Kowalowski koń 1, [47] jm. pan Jakub Wierzbicki koń 1, [48] jm. pan Socha koń 1, [49] jm. pan Kostecki koń 1, [50] jm. pan Osmólski koń 1, [51] jm. pan Strzelbicki koń 1, [52] jm. pan Stęmpkowski koń 1, [53] jm. pan Niemira koń 1, [54] jm. pan Bieganowski koń 1, [55] jm. pan Podnieśiński koń 1, [56] jm. pan Czermiński koń 1, [57] jm. pan Ochocki koń 1, [58] jm. pan Wielowicki koń 1, [59] jm. pan Ołtarzewski koń 1, [60] jm. pan Jasiński koń 1, [61] jm. pan Stęmpkowski koń 1, [62] jm. pan Bernacki koń 1, [63] jm. pan Jaślikowski koń 1, [64] jm. pan [1193] Grochowski koń 1, [65] jm. pan Kasperski koń 1, [66] jm. pan Gruszecki koń 1, [67] jm. pan Rogala koń 1, [68] jm. pan Widnowski koń 1, [69] jm. pan Wyszomirski koń 1, [70] jm. pan Twardziński koń 1, [71] jm. pan Zęzuliński koń 1, [72] jm. pan Złotnicki koń 1, [73] jm. pan Krajewski koń 1, [74] jm. pan Jaślikowski koń 1, [75] jm. pan Popławski koń 1, [76] jm. pan Sulewski koń 1, [77] jm. pan Suspiński koń 1, [78] jm. pan Niezabitowski koń 1, [79] jm. pan Nastorski koń 1, [80] poczet księdza dziekana koni 2, [81] poczet jm. pana Rulikowskiego koń 1, [82] poczet jm. pana Sierakowskiego koń 1, [83] poczet jm. pana Zawadzkiego koń 1, [84] poczet jejm. paniej Nowosieleckiej koń 1, [85] poczet jejm. paniej Kaznowskiej koń 1, [86] poczet jejm. paniej Miedźwieckiej koń 1, [87] poczet jm. pana Rulikowskiego koń 1, [88] poczet jm. pana Blinowskiego koń 1, [89] poczet ichm. panów Pawłowskich koń 1.

Jan Chmiel łowczy bełski, generał chorągwi województwa bełskiego
Wiktoryn z Żmigrodu Stadnicki podstoli i pułkownik województwa bełskiego

Regestr kompaniej województwa bełskiego powiatu horodelskiego.

[1] jm. pan starosta [1194] horodelski, rotmistrz, [2] tegoż jm. poczet z ziemi przemyskiej, [3] jm. pan Stanisław Podhorecki porucznik, [4] jm. pan [Mikołaj] Damiński chorąży horodelski, [5] jm. pan miecznik ziemi bełskiej⁶⁸⁷, [6] jm. pan Bełchacki, [7] ichm. panowie Komorowscy synowie jm. pana Stefana Komorowskiego, [8] tychże ichm. poczet z województwa lubelskiego, [9] ichm. panowie Kochanowscy, [10] jm. pan Władysław Podhorecki, [11] jm. pan Rusjanowski, [12] jm. pan Jędrzej Mirecki, [13] jm. pan Chojecki z ziemi lubelskiej, [14] jm. pan Franciszek Rudnicki, [15] tegoż jm. poczet z ziemi chełmskiej, [16] jm. pan Łęski, [17] jm. pan Bazyli Łuszczewski, [18] jm. pan Szadurski, [19] jm. pan [Aleksy] Korzybek pisarz grodzki horodelski, [20] jm. pan Zborzechowski, [21] jm. pan Zakrzewski, [22] jm. pan Kłopotcki, [23] jm. pan Lula, [24] jm. pan Russian, [25] jm. pan Oryszewski, [26] jm. pan Brzeski, [27] jm. pan Woyna, [28] jm. pan Mosakowski, [29] jm. pan Krośnicki, [30] jm. pan Polanowski, [31] jm. pan Kułakowski, [32] jm. pan Karnicki, [33] jm. pan Borzęcki, [34] jm. pan Podhorecki, [35] jm. pan Jędrzej Ołtarzewski, [36] jm. pan Lubański, [37] jm. pan Tomasz Mirecki, [38] jm. pan Wielowski, [39] jm. pan Marek Mirecki, [40] jm. pan Wnorowski, [41] jm. pan Zbykowski, [42] jm. pan Gistrzyński, [43] jm. pan Stefan Łuszczewski, [44] jm. pan Jędrzejowski, [45] jm. pan Raczyk, [46] jm. pan Sieklucki, [47] jm. pan Miłowski, [48] jm. pan Ochocki, [49] jm. pan Borowski, [50] jm. pan Jakub Masowski, [51] jm. pan Jakub Jędrzejowski, [52] jm. pan Dąbski, [53] jm. pan Daliński, [54] jm. pan Zgorajski, [55] jm. pan Niwiński, [56] jm. pan Policki, [57] jm. pan Siciński, [58] jm. pan Lityński, [59] jm. pan Wereszczaka, [60] jm. pan Widzowski, [61] jm. pan Pomierski, [62] jm. pan Brochowski, [63] jm. pan Łacki, [64] jm. pan Szaszkiewicz, [65] jm. pan Przychodzki, [66] jm. pan Jasiński, [67] jm. pan Szeliński, [68] jm. [1195] pan Zaleski, [69] jm. pan Radzimiński, [70] jm. pan Komorowski, [71] jm. pan Golewski, [72] jm. pan Jędrzej Damiński, [73] jm. pan Łazarski, [74] jm. pan Gawroński, [75] jm. pan Mężyński, [76] jm. pan Jedlecki, [77] jm. pan Krajewski, [78] jm. pan Sobieszczański, [79] jm. pan Petruski, [80] jm. pan Podwiński, [81] jm. pan Czarnecki, [82] jm. pan Nasiłowski, [83] jm. pan Ostrowski, [84] jm. pan Ujazdowski, [85] jm. pan Zwiartowski, [86] jm. pan Winiarski, [87] jm. pan Łyszkiewicz, [88] jm. pan Radoszewski, [89] jm. pan Radzyński, [90] poczet jm. pana stolnika kijowskiego⁶⁸⁸, [91] poczet jm. pana [Jana] Izdebskiego pisarza buskiego, [92] jm. pan Waręga, [93] jm. pan Kasperski, [94] jm. pana ^cPertesona^c, [95] jm. pana Talentego, [96] jejm. paniej Kowalskiej.

Stanisław Służewski

^a brak fragmentu tekstu, prawdopodobnie brak jednej strony w księdze grodzkiej ^b oddarty brzeg karty, brak jednego wyrazu ^{c-c} lekcja niepewna

⁶⁸⁷ Łukasz Serny miecznik bełski.

⁶⁸⁸ Zapewne Aleksander Aksak stolnik kijowski.

3. *Uniwersał Michała I odwołujący pospolite ruszenie – Warszawa, 31 października 1670 r.*

Rp. 1 CDIAUL, *Fond 1, Opis 1, 260, s. 1185-1187* – oblata; w grodzie bełskim oblatował Nob. Jan Lisowski w dniu 13 listopada 1670 r. [feria 5 post festum Sancti Martini Pontificis proxima a. D. 1670].

Inne rękopisy: **Rp. 2** AP Lublin, 10 Ks. gr. grabowieckie 92, s. 513-514 – oblata; w grodzie grabowieckim oblatował Nob. Paweł Rola w dniu 6 listopada 1670 r. [feria 5 ante festum Sancti Martini Pontificis proxima a. D. 1670].

Druk: ASWPiK 1668-1675, s. 248-249.

76. Sejmik relacyjny w Bełzie, 1–3 grudnia 1670 r.

1. *Deklaracja posłów województwa bełskiego na sejmie w sprawie podatków i sejmiku relacyjnego.*

Vol. leg., t. 5, s. 43.

Województwo bełskie deklaruje sumę 14 podymnym, według abjurat 1661 i taryfy na Trybunale Lwowskim 1667 likwidowanej, korespondującą, dwiema ratami: jedną pro festo Sancti Mathiae Apostoli in anno 1671, drugą pro die 20 septembris eodem anno. Które obie raty według ordynacyjej Trybunału Radomskiego, za asygnacyjami skarbowemi wypłacić obiecuje, eo praecauto, żeby suma 4 poborów cum abiuratis na konwokacyjej generalnej warszawskiej, na praesidium pewne (to jest ewakuacją Kijowa) pozwolona, a przez województwo bełskie do skarbu, na zapłatę ludziom w. ks. wojewody bełskiego⁶⁸⁹, według ordynacyjej sejmu electionis wniesiona, w drugą ratę przyjęta i potrącona była. Modum contribuendi biorą do braci i aby poborcy do wożenia pieniędzy nie byli necesytowani, ale w województwie wyliczyli, warują sobie. Przy tym sejmik relationis dla uchwalenia pomienionych podatków pro die 1 decembris zachowują sobie.

⁶⁸⁹ Dymitr Wiśniowiecki wojewoda bełski.

2. *Laudum sejmiku relacyjnego województwa bełskiego w Bełzie, 1 grudnia 1670 r.*

Rp. CDIAUL, *Fond 1, Opis 1, 260, s. 1246-1251 – oblata; w grodzie bełskim oblatował marszałek sejmiku w dniu 2 grudnia 1670 r. [feria 3 post festum Sancti Andreae Apostoli proxima a. D. 1670].*

Bibl. Oss., rkp. 15964, s. 769-774.

My rady, dygnitarze i urzędnicy województwa bełskiego, totaque communitas rycerstwa, zjechawszy się na miejsce zwyczajne konsultacyjom województwa naszego, na sejmik relationis pro die 1 decembris, konstytucyją pierwszą za panowania nam szczęśliwie K.J.M. Michała z sejmu walnego warszawskiego nam naznaczonego, stosując się we wszystkim do uchwały sejmowej i nie ustępując w niwczem deklaracyjej ichm. panów posłów naszych, którzy z nieśmiertelną chwałą imienia swego, po tak wielu rozerwanych sejmach multo sudore pracując dla dobra pospolitego, sejm szczęśliwie skończyli. Takową tedy obradę województwa swego postanawiamy.

Aby ad proportionem deklarowanej sumy od ichm. panów posłów naszych na uspokojenie wojska R.P. podatki in eam methodum wydawane były, quod praesenti laudo aprobujemy. Do których podatków uprosiliśmy jm. pana Jana Lesieckiego komornika bełskiego granicznego, a tenże już przysiągł primae functioni suae, ad praesens od tej przysięgi wolny, gdyż eadem methodo na zapłacenie chorągwiom do województwa naszego naznaczonym wybierać powinien będzie na te pół roka a 1 augusti poczynające się anni praesentis. Hoc praecauto, jeśliby te chorągwie miały pójść do związku, aby im zasług inscio województwa wydawać nie ważył się, okrom zasług niedobraných.

Chorągwie jm. pana wojewody krakowskiego⁶⁹⁰, którym ante omnia jm. pan poborca nasz do wybierania podymnego naznaczony aby oddał, nakazujemy. Te zaś podatki, na te pół roka naznaczone, a die 7 praesentis zaczynać się mają, które wydać powinni będziemy ad ultimam ianuarii na miejscu zwyczajnym w Bełzie, non obstantibus quibusvis libertationibus.

A że jest mens R.P. naszej, abyśmy sumę na zapłacenie długu wojsku R.P. ducta proportionem obmyślili, w czym [1248] stosując się do deklaracyjej ichm. panów posłów naszych podatek taki między sobą postanawiamy, uprosiwszy do wyboru tego podatku jm. pana Mikołaja Jemiłowskiego, który in instanti w kole naszym braterskim pro fidei exactionis suae munere iuramentum praestitit. Gdzie do rąk jego wydać poborami na dwie racie powinni będziemy i tu na miejsce do Bełza z pierwszą ratą jedenastu poborów wyprawić mamy. A ta rata poczyną się a die 7 praesentis, a kończyć się ma ultimis diebus ianuarii cum abiuratis, iuxta regestrum eiusdem Gen. Jemiłowski ante et moderni exactoris.

A że się znajdują wsi i miasteczka takowe, które łanów nie mają i effugiendo podatków, iuramentami i libertacjami zasłaniają się, które ab hinc nikomu służyć już nie mogą, w czym fidei jm. pana poborcy naszego obligujemy, aby quam exactissime koło tego chodził, żeby nikomu w tych podatkach folga nie była. Zaczem te wsi i mia-

⁶⁹⁰ Aleksander Michał Lubomirski wojewoda krakowski.

steczka, co łanów nie mają, in vim 11 poborów ośmioro podymnego dać powinni będą, na drugą zaś ratę, poczynając się a 1 augusti ad 20 septembris inclusive w roku, da Bóg, przyszyłem wydać powinni będziemy 5 poborów iuxta regestrum Gen. [Jan] Lipski, sine abiuratis, także wsi i miasteczka ducta proportionem poborów te, co łanów nie mają, czworo podymnego iuxta eiusdem Gen. Lipski do rąk pomienionego jm. pana Jemiłowskiego oddać powinni będą.

Solaria zaś ichm. panowie poborcy mieć takowe będą, prout lex antiqua iubet et usus docet, a jeśliby skarb nudas chciał wydawać do poborcy naszego assignationes, tych sine ordinatione Trybunału Radomskiego przyjmować nie powinien, w czym pracavet sobie województwo nasze, aby te podatki nasze nie obracały się na nic innego, tylko na same uspokojenie wojska w zasługach dawno zatrzymanych. [1249]

Zabiegając proteruitati w wydawaniu podatków, które się u wielu braci naszych znajduje, dlaczego ichm. panowie poborcy bywają od Trybunału Skarbowego poenis aggravati, w którym subveniendo indemnitati onych, ne iacturam patiantur fortunae suorum, na każdego takowego, który by z nas renueret gwałtownej potrzebie R.P. naszej, lauda anteriora, w których militaris executio jest naznaczona, reasumujemy.

Więc gdy się z każdego województwa komisarze do Trybunału Radomskiego stawili powinni, inhaerendo constitutioni uprosiliśmy do sądów Trybunału Radomskiego jm. pana Jana Sokolnickiego pisarza naszego ziemskiego bełskiego, jako człowieka magnae prudentiae dexteritatisque virum versatumque in his, aby dla dobra pospolitego pracy swej nie litował i tam, co będzie autoritatis i całości województwa należało, zasiadłszy in iudiciis miejsce Trybunału Radomskiego, atentował. Któremu na salarium zł tysięcy u jm. pana Jana Lesieckiego komornika bełskiego granicznego, naznaczamy, żądając w tem po jm., aby nieodwłocznie z tych podatków, które teraz wybierać będzie jm., panu pisarzowi oddał. A in quantum by pro tunc u jm. pana komornika tyle pieniędzy nie było, tedy communicato consilio z drugim poborcą, jm. panem Jemiłowskim, tę sumę jm. panu pisarzowi wypłacić winni będą, hac tamen conditione, aby ten tysiąc zł, który teraz dają, jako należący do sumy na wypłacenie chorągwiom z podymnego u jm. pana wojskiego horodelskiego⁶⁹¹, jako u dzierżawcy czopowego od[z]yskali sobie, którą, sine omni disquisitione, ichm. ante omnia jm. pan wojski oddać powinien będzie.

Baczy się i w tym województwo nasze, iż się nie dosyć stało w naznaczonej kwocie jm. panu pisarzowi in supplementum strat i kosztów podjętych na sejmie, zaczym z pośrodka siebie obieramy jm. pana [1250] Tomasza Jagiełłowicza za instygatora ad vindicandam retent takrocznego czopowego, z którego naznaczone jest jm. panu pisarzowi salarium. Upraszamy pilnie jm. pana instygatora naszego, aby quam diligentissime koło tego się zachodził, postępując sobie z każdym retentorem podatków czopowego tak, jako prawo mieć chce, aby jm. pan pisarz ukontentowany został naznaczoną sobie kwotą i żeby się praca jm. pana instygatora nagrodziła, wyciągając cum poenis, które per medium mają pójść instygatorowi et fisco województwa naszego.

A że się jm. pan wojski horodelski w kole naszym braterskim uskarżał na niektóre miasta, które czopowego u siebie wybierać nie dopuszczają i absolute na zdrowie tego, który by się ważył u nich czopowe wybierać, odpowiadają, uprasza województwo nasze

⁶⁹¹ Andrzej Moszyński wojski horodelski.

jm. pana wojskiego horodelskiego, aby cum assistentia eiusdem instigatoris z takowym propria iuris via czynił i egzekucyją, jako na nieposłusznych i przeciwnych prawu popolitemu, zwodził, etiam admota nobilitate. Na którą egzekucyją każdy z nas stawić się powinien będzie sub poenis in lege descriptis, w czym ichm. panów starostów naszych upraszamy, aby voluntati województwa swego adimplere chcieli pro munere officii sui.

A tego czopowego protunc takowe rozrządzenie czynim, nie odstępując w niwczym ordynacyjej ab anno 1667 o czopowym uczynionej, względem wyliczenia salarium zwyyczajnego do urzędu komisarskiego jm. panu podkomorzemu⁶⁹² naszemu należącego.

Teraz mając wzgląd województwo nasze na koszty jm. pana podsędku buskiego⁶⁹³, który województwu naszemu po kilka kroć razy [1250] proprio sumptu posługując służył, zł tysięcy z czopowego dać nakazujemy, to jest z ostatniej raty anni praesentis.

Nie przepominając przy tym desiderium wniesionego jm. pana Józefa Branickiego, któremu jako magni nominis civi miłość swą braterską oświadczając, onego w obietnicy naszej conservando, praesenti laudo deklarujemy, aby sobie jm. pan Branicki ordinaria iuris via u jm. pana sędziego ziemskiego bełskiego⁶⁹⁴ dochodził, gdyż to dobrze patet całemu województwu, że jm. pan sędzia diffugiis narabia, nie chcąc ani województwu ex administratione sua, ani jm. panu Branickiemu satisfacere. O co, jeśliby dał na sobie przewieść prawo jm. pan sędzia, omnium assensu województwo nasze deklaruje jm. panu Branickiemu w tym admovere manum.

A że insze petita nastąpiły od różnych zakonów, którym z dawnych retent u jm. pana Jemiłowskiego pro consolatione onych, aby frustrati z koła naszego nie odchodzili, naznaczamy, osobliwie oo. piarum scholarum chełmskim zł 300, oo. bernardynom do św. Antoniego zł 200, a oo. dominikanom bełskim asygnacją wydaną praesenti laudo aprobujemy i żeby im była wypłacona, mieć chcemy.

Co wszystko unanimi consensu spisawszy i zatwierdziwszy, jm. pana Kaspra Trębińskiego marszałka koła naszego rycerskiego uprosiliśmy, aby te wszystkie punkta i klauzuły laudum terażniejszego naszego spisawszy i ręką swą nomine publico podpisawszy, do akt grodzkich bełskich podać raczył. Działo się dnia 3 grudnia r. 1670.

Kasper Trembiński marszałek koła rycerskiego m.p.

⁶⁹² Jan Aleksander Myszkowski podkomorzy bełski.

⁶⁹³ Wespazjan Sienicki podsędek buski.

⁶⁹⁴ Piotr Stoiński sędzia ziemski bełski.

77. Sejmik ekstraordynaryjny za uniwersałem królewskim w Bełzie, 5-6 marca 1671 r.

1. *Uniwersał Michała I w sprawach skarbowych, zwołujący sejmik ekstraordynaryjny w Bełzie na dzień 5 marca 1671 r. – Warszawa, 9 lutego 1671 r.*

Rp. 1 CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 261, s. 430-432 – oblata; w grodzie bełskim oblatował Nob. Jan Ławski w dniu 2 marca 1671 r. [feria 2 post Dominicam Oculi Quadragesimalem proxima a. D. 1671].

Inne rękopisy: **Rp. 2** AP Lublin, 10 Ks. gr. grabowieckie 92, s. 742-744 – oblata; w grodzie grabowieckim oblatował Nob. Stefan Leskowski w dniu 28 lutego 1671 r. [Sabbatho post Dominicam Reminiscere proximo a. D. 1671].

Druk: ASWPiK 1668-1675, s. 266-267.

2. *Laudum sejmiku ekstraordynaryjnego województwa bełskiego w Bełzie, 5 marca 1671 r.*

Rp. CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 261, s. 468-472 – oblata; w grodzie bełskim oblatował Gen. Kasper Trembiński marszałek sejmiku w dniu 6 marca 1671 r. [feria 6 post Dominicam Oculi Quadragesimalem proxima a. D. 1671].

Bibl. Oss., rkp. 15964, s. 775-777.

My rady, dygnitarze i urzędnicy województwa bełskiego, zjechawszy się na miejsce zwykle konsultacyjom za uniwersałem [469] J.K.M., w którym pro die 5 martii sejmik nam złożony, według postanowienia sejmowego dla przysposobienia sił R.P., w czym nas J.K.M., ex sola solitudine circa bonum publicum, jako czuły Pan i ojciec wiernie miłujący poddanych swoich przestrzega i pilnie napomina, abyśmy imminentibus periculis na Ojczyznę salubri consilio inire mogli. Co wzięwszy przed się, takową obradę ojczyźnie swojej stanowiąc, nie ubliżając nic postanowieniu sejmowemu.

Ludzi ad proportionem tym, którym ad praesens województwo nasze płaci, uchwalamy, na dwie chorągwi podzieliwszy. Do których za rotmistrzów z pośrodku siebie in arte bellica peritos uprosiliśmy, to jest jm. pana Jana Lipskiego chorążego bełskiego za rotmistrza, oraz tym ludziom od nas wyprawionym drugiego jm. pana Samuela z Tuczap Łaszczu. Pod których chorągwie naznaczyliśmy po stu i pięci koni, żądając pilno po ichm., aby ludzi bonae armaturae idoneusque do służby R.P. sposobiali i żeby sami ichm. zawsze praesentes przy nich byli, excepta sola legalitate. Którym służba poczynać się ma a die 1 maii anni praesentis i ma trwać przez całe pół roku. Którym pro stipendiis naznaczamy, lubo extra mentem konstytucyjnej, a to respektem hiberny, którym R.P. nie pozwoliła, tylko żołąd zwyczajny, my jednak po zł 60 na koń przez

ćwierci dwie pozwalamy. Na traktament zaś ichm. panom rotmistrzom, jm. panu chorążemu na pół roka zł ośmnaście set, a jm. panu Łaszczowi zł dwanaście set.

Na wypłacenie [470] tedy żołdu pomienionym ludziom naszym postanawiamy et hoc praesenti laudo nostro aprobujemy podymnego półpięta cum abiuratis iuxta constitutionem anni 1661, którą pro prima rata pro die 15 aprilis wydać niemieszkanie powinni będziemy, in defectu non solutionis na każdego takiego, który by z nas temerarie poczynąć sobie chciał w wydaniu tego podatku militarem executionem ustanawiamy. Drugą zaś ratę pro die 15 iulii sub eiusdem poenis wystawić powinni będziemy trzema poborami iuxta registrum Gen. [Jan] Lipski sine abiuratis, wsi zaś, miasta i miasteczka, ad proportionem trzech poborów, które łanów nie mają, dwoje podymnego wydać powinni będą.

Do którego wyboru uprosiliśmy jm. pana Seweryna Kochanowskiego, który pro munere officii sui coram iudicio capitaneali iuramentum praestare tenebitur. Temu zwyczajne salarium pozwołiwszy, pilnie żądając, aby koło tego wyboru quam citissime zachodził się i ad manus ichm. panów rotmistrzów naszych oddał, a kwit z oddania tychże ichm. [panom] otrzymać powinien. Nie więcej jednak wyliczać ichm. [panom] powinien, jeno jako żołd od nas praesenti laudo naznaczony wynosi, z czego dać rationem województwu winien.

A gdy służba poczynąć się będzie chorągwiom od nas uchwalonym, powinni się ichm. panowie rotmistrze znieść z sobą i o swojej gotowości denunciare jm. panu komisarzowi naszemu, [471] upraszając jm., aby onych popisać raczył na miejscu naznaczonym przez prawo pospolite do popisu województwu naszemu. Którym na ściąganie żadnej nie mogąc wymyśleć konsystencji, jm. pana Kochanowskiego Seweryna uprosiliśmy, aby nomine publico do jm. pana marszałka jechał i prośbę imieniem całego województwa uczynił o konsystencją na ściąganie nowym chorągwiom, jeżeliby się jakie lub duchowne, lub R.P. dobra, uwolnione od konsystencji żołnierskiej w województwie naszym, należeli. Które chorągwie na ściąganiu więcej praesumere sobie nie mają, jeno jako jest decisum per novellam constitutionem.

A że mens jest konstytucyjnej taka, aby ci ludzie noviter zaciągnięni dependencyą mieli od J.K.M., inhaerendo onej ichm. panowie rotmistrze w niwczym voluntati J.K.M. deesse nie mają.

Delatum jest w kole naszym, iż wyszedł ordynans do zwinienia chorągwie jm. pana chorążego bełskiego od jm. pana marszałka i hetmana wielkiego koronnego⁶⁹⁵, która już wkroczyła w ćwierć a 1 februarii, cavemus jm. i służba onemu curret aż do skończenia ćwierci, hoc adiecto, jeśli będzie na to konsens od jm. pana marszałka i jeśli nam na miejsce tej chorągwi jm. pana chorążego do zapłaty nie naznaczy.

Podana też jest suplika do koła naszego od miasta Bełża, na których osobliwy respekt dla srogiego zniszczenia przez nieznośne stacyje od panów żołnierzy województwo nasze czyni, czyniąc ich wolnemi od tej egzakcyjnej jm. pana Kochanowskiego in toto pro hac sola vice, co praesenti laudo aprobujemy.

⁶⁹⁵ Jan Sobieski marszałek i hetman wielki koronny.

Które to laudum uno omniumque consensu jm. panu marszałkowi koła naszego natenczas podpisać i do akt grodzkich bełskich podać zleciliśmy. Datum w Bełzie, die 6 martii a. D. 1671. [472]

Kasper Trębiński marszałek natenczas koła rycerskiego

78. Sejmik ekstraordynaryjny za uniwersałem królewskim podczas pospolitego ruszenia w Bełzie, 12 czerwca 1671 r.

1. *Uniwersał Michała I na pospolite ruszenie, wici pierwsze za dwoje – Warszawa, 15 kwietnia 1671 r.*

Rp. 1 CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 261, s. 915-916 – oblata; w grodzie bełskim oblatował Nob. Jan Lisowski w dniu 27 kwietnia 1671 r. [feria 2 post Dominicam Cantate proxima a. D. 1671].
Inne rękopisy: **Rp. 2** AP Lublin, 10 Ks. gr. grabowieckie 92, s. 931-934 – oblata; w grodzie grabowieckim oblatował Nob. Jan Brzezicki w dniu 24 kwietnia 1671 r. [feria 6 post Dominicam Jubilate proxima a. D. 1671].

Druk: ASWPK 1668-1675, s. 271-272.

2. *Uniwersał Michała I na pospolite ruszenie, trzecie wici – Warszawa, 16 maja 1671 r.*

Rp. 1 CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 261, s. 1098-1105 – oblata; w grodzie bełskim oblatował Nob. Jan Ługowski w dniu 29 maja 1671 r. [feria 6 in crastino festi Sacratissimi Corporis Christi Domini a. D. 1671].
Inne rękopisy: **Rp. 2** AP Lublin, 10 Ks. gr. grabowieckie 92, s. 1004-1008 – oblata; w grodzie grabowieckim oblatował Hon. Piotr Kozak mieszczanin krasnostawski; data oblaty nieznana.

Druk: ASWPK 1668-1675, s. 274-276.

3. *Laudum sejmiku ekstraordynaryjnego województwa bełskiego w Bełzie, 12 czerwca 1671 r.*

Rp. CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 261, s. 1211-1215 – oblatą; w grodzie bełskim oblatował marszałek sejmiku w dniu 13 czerwca 1671 r. [Sabbatho ante festum Sanctorum Viti et Modesti Martyrum proximo a. D. 1671].

My rady, dygnitarze, urzędnicy i wszystko rycerstwo województwa bełskiego na sejmik bełski pro die hodierna, in actu contenta, ex mente litterarum S.R.M. ultimam restium zgromadzeni, stosując się do intencji J.K.M. p.n.m., a uważając, jako Ojczyzna nasza tot inquietibus i już in visceribus R.P. grassantibus hostibus in summo versatur discrimine, i nie wiedząc inszego sposobu salvandae Reipublicae nad jedyny zaszczyt ex praeteribus civium, zaczynam jako na blisko przeszłym sejmie de consensu omnium ordinum dane jest w moc J.K.M. p.n.m. pospolite ruszenie⁶⁹⁶ et in eo fundamento legis, J.K.M. p.n.m. jako supremus pater Patriae w tak ciężkim Ojczyzny naszej paroksyzmie przez wydanie ostatnie wici na pospolite ruszenie ad communem salutem Patriae stimulat nas wszystkich concives, tak i my przy pokornym Majestatowi pańskiemu za ojcowskie koło [1212] dobra pospolitego pieczołowanie podziękowania ultro i bez namniejszej renitencyjy hoc medium salvandae Reipublicae arripimus i do tej ekspedycyjy generalnej omnem curam et studium nostrum applicare, usiłując tam, gdzie mens ultima restium disponit, sine divisione jednak belli, niemieszkanie stawić się do boku J.K.M. p.n.m. amore Patriae obligamus i gotowi jesteśmy.

A że na terażniejszym sejmiku ob absentiam wielu ichm. n.m. panów i braci naszych, którym w niwczym derogare nie chcemy, porządek do tej ekspedycyjy należący nie mógł być doskonale namówiony, zaczynam jako popis pospolitego ruszenia naszego pro die 14 iulii tu, pod Bełzem, sobie naznaczamy, tak i terażniejszego sejmiku naszego determinationem na tenże czas i miejsce in eodem vigore et robore do doskonałego namówienia porządku de unanimi consensu nostro sobie konserwujemy.

Interea vero temporis uprosiliśmy de medio nostri jm. pana starosty rzeczywistego⁶⁹⁷ i jm. pana podczaszego czernihowskiego⁶⁹⁸, posłów naszych do J.K.M. p.n.m., aby gotowość naszą J.K.M. in hac expeditione generali bellica sine divisione belli deklarowali, i jeżeli ad latus J.K.M. posłów górniejszych województw copiam videbunt, do intencji onychże stosowali się i J.K.M. p.n.m. in materiis statum praesentem Reipublicae nostrae afficientibus ekspostulowali, i o sejm dwuniedzielny we Lwowie nieodwłoczny, ponieważ videtur ex re boni publici dla namówienia dalszego środka salvandae Reipublicae upraszali.

A że in obsequia Reipublicae żołnierz nie może być zatrzymany, [1213] jeżeli deservita destituetur mercede, zaczynam i województwo nasze nie chcąc długu zaciągać

⁶⁹⁶ Konstytucja sejmu 1670 r. „Pospolite ruszenie” (*Vol. leg.*, t. 5, s. 28-29).

⁶⁹⁷ Józef Branicki starosta rzeczywisty.

⁶⁹⁸ Wprawdzie wykazy urzędników wymieniają kilkanaście osób występujących z tym tytułem, jednak zapewne chodzi o znanego w województwie bełskim (pełnił nawet funkcję marszałka sejmiku) Krzysztofa Brzozowskiego podczaszego czernihowskiego.

i w borgowej służbie ludzi do województwa naszego ordynowanych trzymać, tedy półpięta podymnego, do których wybierania jm. pana Seweryna Kochanowskiego na przeszłym sejmiku uprosiliśmy, na wypłacenie dwóch ćwierci niepłatnych chorągwiów województwa naszego, ordynujemy. I aby te pieniądze z asygnacyjej jm. pana [Jana Myszkowskiego] podkomorzego i komisarza województwa naszego, jm. pan Kochanowski poborca nasz najdalej ad 14 iulii wypłacał ichm., mieć chcemy. Więc że jm. pana poborca solennem in gremio nostri wniósł quaerelam, że dotychczas ledwie kto ten podatek półpięta podymnego wypłacił, zaczym aby ten podatek nemine excepto zarazem był wydany według kwitów i rejestru jm. pana [Jana] Lesieckiego, postanawiamy et in renuentes triplicem pensionem et militare executionem uchwalamy.

A że piechoty łanowej non postremus R.P. bywało subsidium, która, jeżeli kiedy, tedy teraz in tali arduo Reipublicae statu requiritur, zaczym iniungimus jm. panu Stefanowi Rogowskiemu rotmistrzowi województwa naszego, aby non obstantibus quibusvis libertationibus tę piechotę łanową wydaniem wczesnym uniwersałów swoich w województwie naszym konwokował, i z tą piechotą na dzień i miejsce popisowi naszemu naznaczone do nas stawił się.

Mając też osobliwy wgląd na straty ichm. panów deputatów chorągwi województwa naszego, dla ekspektacyjej niemalej w odebraniu satysfakcyjej, tedy na traktament ichm. gratitudinis ergo fl 300 ofiarujemy i aby ta kwota za asygnacyją jm. pana marszałka [1214] naszego przez jm. pana Kochanowskiego poborcę naszego indilate z tej egzakcyjej półpiętu podymnego wypłacona była, mieć chcemy. Które zł 300, supplendo defectu egzakcyjej, jm. panu Kochanowskiemu powinien będzie przyszły administrator czopowego sine quavis exceptione zaraz po elekcyjej swojej zapłaci.

Mając każdy z nas singularem devotionem do św. Antoniego, którego merita et patrocinium pod Majestatem Boskim, jako na wielu miejscach świętych, tak osobliwie w Rodecznicy⁶⁹⁹ in dies clarescunt, upatrując przy tym propensionem animi przełożonego miejsca tamtego, wielbnego ojca Ludwika Prądkowskiego, który sub titulo województwa naszego kaplice temu świętemu erigere ofiarował się, tedy zł 300 z przyszłego czopowego na tę erekcyją kaplicy do rąk przełożonego miejsca tamtego ofiarujemy. Na którą kwotę asygnacyję jm. panu marszałkowi naszemu wydać zleciliśmy. Którą asygnacyją na sejmiku electionis deputata prezentować ojcowie powinni będą i według onej od administratora czopowego ante omnia ofiarowaną odbiorą kwotę.

Którą to uchwałę naszą, de unanimi consensu nostro postanowioną, jm. panu marszałkowi koła naszego konotować i podpisaną do akt grodu bełskiego podać zleciliśmy. Działo się w Bełzie, dnia 12 miesiąca czerwca r. 1671.

Wiktoryn ze Żmigroda Stadnicki marszałek [1215] i podstoli koła rycerskiego województwa bełskiego

⁶⁹⁹ Wł. Radecznicza, wieś w z. chełmskiej (ob. w pow. zamojskim, woj. lubelskim).

79. Sejmik z limity podczas pospolitego ruszeniu w Bełzie, 14 lipca 1671 r.

1. *Laudum sejmiku województwa bełskiego z limity w Bełzie, 14 lipca 1671 r.*

Rp. 1 CDIAUL, *Fond 1, Opis 1, 261, s. 1369-1375* – oblata; w grodzie bełskim oblatował marszałek sejmiku w dniu 15 lipca 1671 r. [feria 4 ipso die festi Divisionis Sanctorum Apostolorum a. D. 1671].

Inne rękopisy: **Rp. 2** AP Lublin, 10 Ks. gr. grabowieckie 92, s. 1092-1096 – oblata ekstraktu z grodu bełskiego; w grodzie grabowieckim oblatował Nob. Marcin Chrapkowski w dniu 21 lipca 1671 r. [feria 3 pridie festi Sanctae Mariae Magdalenae a. D. 1671].

Bibl. Oss., rkp. 15964, s. 779-783.

My rady, dygnitarze, urzędnicy i wszystko rycerstwo województwa bełskiego, zjechawszy się tu, do Bełza, na miejsce konsultacyjom naszym zwyczajne na dzień dzisiejszy, 14 miesiąca lipca, vigore laudi blisko przeszłego zjazdu naszego, za uniwersałem J.K.M. trzech wici, który jakośmy cum toto negotio et effectu eiusque robore do dnia dzisiejszego prorogowali, tak teraz takową między nami dalszą postanawiamy obradę.

A naprzód, stosując się do instrukcyj J.K.M. p.n.m. panom posłom naszym danej, nie chcąc w niwczym deesse ochotą naszą woli K.J.M. p.n.m. na zaszczyt dostojęstwa Majestatu pańskiego i ugruntowanie całości R.P. wyprawę takową z dóbr in genere wszystkich w województwie naszym zostających, jako ziemskich, tak i duchownych, i królewskich, postanawiamy koni 210, według postanowionej kwoty z Komisyyj Generalnej Lwowskiej do województwa naszego. [1370] Do których ichm. panów rotmistrzów trzech uprosiliśmy, aby ichm. po koni 70 mieli, jm. pana chorążego bełskiego⁷⁰⁰, jm. pana starostę jasielskiego⁷⁰¹, jm. pana Samuela na Tuczapach Łaszczu, pozwalając na koń na ćwierć po zł 100, a ichm. honorarium, jm. panu chorążemu jako pułkownikowi zł 2 tys., a jm. panu staroście i jm. panu Łaszczowi po tysiącu zł. Na które postanawiamy dać po zł 20 z łanu cum abiuratis według kwitów jm. pana [Mikołaja] Jemiołowskiego do rąk jm. pana Seweryna Kochanowskiego. Które to in decursu duarum septimanarum wydać submitujemy się, salarium zwyczajne jm. po groszu od zł i od kwitów po gr 6 pozwalając. A który by się taki refragarius nalazł, żeby w pomienionym czasie temu naszemu nie dosyć uczynił postanowieniu, takowy ma po[d]padać poenis de expeditione bellica sancitis et executioni militari. Miasta zaś i wsi, które łanów nie mają, dziesięcioro podymne, wedle kwitów jm. pana [Jana] Lesieckiego, do rąk tegoż jm. pana egzaktora naszego wydać powinni.

Ściągnięcie zaś chorągwiom postanawiamy w województwie naszym, bez wszelkiego jednak uciążenia poddanych tamecznych, chorągwi jm. pana chorążego w Luba-

⁷⁰⁰ Jan Lipski chorąży bełski.

⁷⁰¹ Jan Kazimierz Brodecki starosta jasielski.

czowie, jm. pana starosty w Potyliczu⁷⁰², jm. pana Łaszczu w Potarzynie⁷⁰³ i Żabczu⁷⁰⁴, upraszając ichm., aby z jako najlepszym porządkiem zaciągali.

Ludzi pomienionych służba sama poczynąć się ma a diebus primis augusti a przez całą [1371] ćwierć currere powinna, a in quantum by w drugą ćwierć ex rationibus potrzeby R.P. wkroczyć przyszło, tedy powinniśmy trzema niedzielami przed ekspiracją ćwierci ichm. panów rotmistrzów przestrzec i dalszą sufficientem ichm. obmyślić płacę.

A jeżeliby się też kto znajdował w województwie naszym, który by nie chciał płacić tej uchwały naszej, ale sam chciał iść, lubo wyprawić, pod znak ichm. panów rotmistrzów wedle kwoty od siebie przychodzącej, dajemy onemu opcją, tak jednak, żeby takowym porządkiem była ta wyprawa, z jakowym ichm. panowie rotmistrze zaciągając będą, i onym się ci ludzie podobać mogli, żeby sufficienter byli wyprawieni.

A żebyśmy we wszystkim ochotą naszą z inszemi zarówno certowali województwy i wszelkimi siłami mogli prodesse ojczyźnie naszej i całości R.P., tę sobie zostawujemy cautelam, iż mamy się zjechać osobami naszymi w porządku wojennym, jak może być najlepszy, na dzień 30 miesiąca lipca tu pod Bełz, który zjazd nasz in eadem robore konserwujemy sobie do pewnego czasu, jakowy był przez uniwersały J.K.M. p.n.m. naznaczony pro die 12 iunii, a tam obaczmy, jakowa się będzie skłaniała wola K.J.M. i innych województw.

Czego jeżeliby była potrzeba iść na wojnę, zarówno jednak z inszemi województwy sine divisione belli submitujemy się. Gdybyśmy jednak osobami naszymi szli, tedy ta wyprawa nasza nie ma mieć wagi, chyba żeby insze województwa [1372] i sami osobami swemi szli, i wyprawę ludzi postanowili.

A jeżeliby, strzeż Boże, pędząca potrzeba nastąpiła R.P. propter imminentia pericula, żeby przed ekspiracją czasu stawać nam potrzeba, dajemy to w moc jm. panu podkomorzemu i onego za pułkownika, jako principem et gospodarza naszego, upraszamy, aby z innemi znosił się województwy, które jeżeliby już nas mijać mieli osobami swemi, nas uniwersałami konwokował wcześniej, upraszając i o to jm., jeżeliby inaksza nastąpiła wola K.J.M., żeby pospolite ruszenie niepotrzebne było, nie trując nas pro die 30 iulii, żeby uniwersałami swymi nas obwieścił, że ten zjazd nasz niepotrzebny będzie, a ichm. panów rotmistrzów zagrażał listem swoim, aby tym prędzej ludzi naznaczonych zaciągali.

Jeżeli nam przyjdzie do pospolitego ruszenia, za rotmistrzów upraszamy, powiatu bełskiego jm. pana podkomorzego naszego bełskiego, oraz i za pułkownika, powiatu grabowieckiego jm. pana Wiktoryna Stadnickiego podstolego bełskiego, ziemie buskiej jm. pana Lanckorońskiego, który jeżeliby się pro tempore absentował, ichm. panowie obywatele e medio sui uprosiliby kogo na miejsce jm., za rotmistrza powiatu horodelskiego jm. pana [Stanisława Służewskiego] starostę horodelskiego.

Jakobyśmy zaś w pospolitem ruszeniu stawać mieli ex facultatibus i od sum tak arendownych, jako i zastawnych, tę umowę do przyszłego [1373] zjazdu naszego odkła-

⁷⁰² Potylicz, miasto w starostwie lubaczowskim, w pow. bełskim (ob. wieś Потелич w rej. żółkiewskim, obw. lwowskim, Ukraina).

⁷⁰³ Zap. Poturzyn, wieś w pow. bełskim (ob. w pow. tomaszowskim, woj. lubelskim).

⁷⁰⁴ Żabcze, wieś w pow. bełskim (ob. w pow. hrubieszowskim, woj. lubelskim).

damy. A żeby ta nasza wszystkim innotescat wola, upraszamy jm. pana podkomorzego, aby to laudum nasze po wszystkich rozesłał grodach.

Instancyje jm. pana [Mikołaja Sieniawskiego] chorążego koronnego dosyć czyniąc, mając wzgląd na koszty jm., który w zaciągu tak wielu ludzi ponosi i szczerę ku ojczyźnie miłość, ekonomu jm., który i na fortecy jm. zostawać ma, jm. pana Wawrzyńca Kościńskiego, od pospolitego ruszenia naszego uwalniamy. Poczet jednak jm., aby zostawał zarówno z nami, mieć chcemy.

Osobliwy mając respekt na zasługi jm. pana Mukańskiego i z chrześcijańskiego politowania na wykupno dzieci jm., w niewolę tatarską teraz zabranych, zł 500 ordynujemy z przyszłego, da Bóg, czopowego, które z pierwszej raty jm. pan administrator nasz wydać będzie powinien.

Z tegoż jm. panu pisarzowi naszemu ziemskiemu⁷⁰⁵ i komisarzowi na przeszły Trybunał Radomski za wielkie jego trudy prace i podjęte koszty dla całości R.P., in recompensam kosztów, jm. zł tysiąc naznaczamy.

Także jm. panu [Józefowi] Branickiemu dawnego długu od województwa naszego naznaczonego zł 800 z przyszłego czopowego zapłacenie naznaczamy i jm. panu marszałkowi naszemu asygnację wydać, jako jm. [1374] panu Mukańskiemu, tak jm. panu pisarzowi i jm. panu Branickiemu wydać zlecamy. Więc że ta asygnacja jm. panu Branickiemu wydana była do jm. pana sędziego naszego⁷⁰⁶ jako administratora naszego czopowego, cobykolwiek się znajdowało retent przy jm. tego podatku (że ad praesens jm. nie ma przy sobie rejestrów rachunku) praevia calculatione do województwa wnieść będzie powinien.

Instancją jm. pana wojewody podolskiego i starosty naszego bełskiego⁷⁰⁷ względem fortyfikacyji Bełza, tudzież i instancją jm. pana pisarza grodzkiego⁷⁰⁸ ratione securitatis actorum mile przyjmujemy i one do zjazdu naszego, da Bóg, przyszłego, pro die 30 iulii odkładamy, jakoby się desiderio ichm., a bardziej securitati nostrae, wygodzić mogło.

Miasto Busk, same jednak bez wsi, tudzież domy pogorzałe tomaszowskie, w płaceniu podatków przeszłych iuxta antierius laudum nostrum zatrzymujemy.

Żydzi zaś, lubo mają świeżą na blisko przeszłym sejmie konstytucją⁷⁰⁹, aby od podymnego wolni byli, nihilominus jednak mieć chcemy, aby z domów tych, które nie żydowskie, ale chrześcijańskie były, a teraz świeżo od nich pokupione są, podatki R.P. zapłacili.

Które to postanowienie nasze, aby tym prędzej do należytej przyszłości wiadomości [1375] zlecamy one do grodu naszego bełskiego jako najprędzej jm. panu marszałkowi naszemu podać. Działo się w Bełzie, dnia 14 lipca 1671.

Wiktorzyn ze Żmigroda Stadnicki marszałek koła rycerskiego województwa bełskiego m.p.

⁷⁰⁵ Jan Sokolnicki pisarz ziemski bełski.

⁷⁰⁶ Piotr Stoiński sędzia ziemski bełski.

⁷⁰⁷ Aleksander Stanisław Bełzecki wojewoda podolski, starosta bełski.

⁷⁰⁸ Adrian Stanisław Domański pisarz grodzki bełski.

⁷⁰⁹ Konstytucja sejmu 1670 r. „Pogłówne żydowskie” (*Vol. leg.*, t. 5, s. 41).

80. Sejmik z limity podczas pospolitego ruszenia pod Bełzem, 30 lipca 1671 r.

1. *Laudum sejmiku województwa bełskiego z limity podczas pospolitego ruszenia pod Bełzem, 30 lipca 1671 r.*

Rp. CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 261, s. 1412-1416 – oblata; w grodzie bełskim oblatował Gen. Stanisław Zarzecki szlachcic bełski w imieniu Mag. Jana na Mirowie Myszkowskiego podkomorzego bełskiego, starosty tyszwowieckiego w dniu 31 lipca 1671 r. [feria 6 pridie festi Sancti Petri in Vinculis a. D. 1671].

Bibl. Oss., rkp. 15964, s. 785-787.

My rady, urzędnicy, dygnitarze i rycerstwo województwa bełskiego na popis, vigore laudi sejmiku przy wiciach na pospolite ruszenie przez J.K.M. p.n.m. złożonym, na miejsce zwyczajne popisom zgromadzeni, ponieważ insze województwa wzięli to przed się, aby wyprawą ludzi necessitati Patriae periclitantis subvenire, przeto i my, laudum sejmiku przeszłego o wyprawie ludzi do efektu przywodząc, czyniąc w tym dosyć prawu pospolitemu i powinności naszej, deklarujemy, że lubo byśmy przy boku J.K.M. p.n.m. zarówno z inszemi województwy wyszli pospolitym ruszeniem, tedy służba ichm. panom rotmistrzom, na przeszłym sejmiku obranym, i ludziom przez ichm. zaciągnionym, a die 1 augusti currere ma póty, póki ludzie z górnych województw wyprawieni, w tejże służbie R.P. zatrzymani będą.

A iż znajdują się tacy, którzy in contrarium laudi sejmiku przeszłego nie wnieśli do jm. pana poborcy po zł 20 z łanu, przeto na takowych executionem militarem, w tymże laudum obmyśloną, od dnia jutrzejszego zacząć pozwalamy.

Popis tym ludziom przed w. jm. panem podkomorzym bełskim⁷¹⁰ jako komisarzem województwa naszego za uniwersałem i determinowaniem czasu przez jm. odprawić się ma, na którym ichm. panowie rotmistrzowie z kompaniami swemi stawić się mają. A żeby ci ludzie, na potrzebę R.P. uchwaleni, czym prędzej in opere belli zostawali, o gotowości [1414] ich donieść do wiadomości J.K.M. p.n.m. jm. pan podkomorzy bełski i komisarz nasz, także ichm. panom hetmanom⁷¹¹ o powziętej wiadomości ordynans tym ludziom, stosując się ad mentem J.K.M. p.n.m. i jm. panów hetmanów, wydawać będzie.

Ściągnięcie tym ludziom nowo zaciężnym chorągwi jm. pana chorążego bełskiego⁷¹² w Jastrzębicach⁷¹³, chorągwi jm. pana starosty jasielskiego⁷¹⁴ w starostwie mostow-

⁷¹⁰ Jan Aleksander Myszkowski podkomorzy bełski.

⁷¹¹ Jan Sobieski marszałek i hetman wielki koronny; Dymitr Wiśniowiecki wojewoda bełski, hetman polny koronny.

⁷¹² Jan Lipski chorąży bełski.

⁷¹³ Jastrzębiec, zapewne wieś w starostwie leżajskim, z. przemyskiej (ob. w pow. leżajskim, woj. podkarpackim).

⁷¹⁴ Jan Kazimierz Brodecki starosta jasielski.

skim, chorągwi jm. pana [Samuela na Tuczapach] Łaszczu w Ślipczu⁷¹⁵ i w Kosmowie⁷¹⁶ naznaczamy, tak jednak, że stosując się do prawa pospolitego mimo paszą a dach więcej sobie presumować nie mają. Na których miejscach stojąc, powinni ichm. panowie rotmistrze mieć oko pilne na niebezpieczeństwa od inkursyje nieprzyjacielskich i podjazdy odpawując, tak jm. pana podkomorzego, jako i gród bełski o następujących niebezpieczeństwach awizować.

Chcemy też to mieć po jm. panu poborcy naszym, aby tak w wydawaniu gotowizny, jako i w ukazowaniu retent zarówno każdej chorągwi dysponował i ukazywał. Półpięta zaś podymnego na ludzie starego zaciągu, przeszłemi laudi uchwalone, dobierać. jm. pan poborca niemieszkanie i tymże ludziom oddawać, adhibita etiam militari executione powinien.

Jako nigdy non deficiamus periculis Patriae, tak i teraz, in quantum by J.K.M. p.n.m. potrzebę tego widział, zarówno z drugimi województwy, piersiami^a własnymi zaszczycać Ojczyznę obiecujemy. Ku któremu celowi popis generalny za uniwersałem jm. pana [1415] podkomorzego bełskiego powtórzyć i tak, jako na wojnę, ze wszystkim aparamentem wojennym, zarówno z inszemi województwy, sine divisione belli, stawić się obiecujemy.

Fortyfikacja Bełza na terażniejszy termin w przeszłym laudum odłożona, ponieważ skutku swego nie bierze, tedy na przyszłym, da Bóg, sejmiku electionis deputata przez nowe czopowe ordynować go effective obiecujemy, aukcyją onego uczyniwszy. Inhaerendo declarationi J.K.M. p.n.m. przez ichm. panów posłów naszych danej, tudzież i uchwałę przeszłej naszej sejmikowej, chcemy to mieć po jm. panu Stefanie Rogowskim rotmistrzu wybranieckim województwa naszego, aby jm. wysławszy uniwersały do wszystkich sołtysów w województwie naszym i do innych, komendzie jego należących, onych jako najprędzej pod Bełz kupił i z nimi się stawił.

Na instancją oo. bernardynów w Rodecznicy⁷¹⁷, przy cudownym obrazie i miejscu św. Antoniego zostającym, na erekcyją pewnej kaplice, na imię województwa naszego bełskiego obiecujących erygować, deklaruje województwo retenta wszystkie z czopowego za administracyje jm. pana [Piotra] Stoińskiego sędziego ziemskiego bełskiego zostające odebrać i z onych konwentowi temu praesenti laudo ceduje, salva nihilominus calculatione.

Które to postanowienie nasze, ręką w. jm. pana podkomorzego bełskiego nomine omnium podpisane, do grodu bełskiego podać zleciliśmy. Działo się pod Bełzem, w polu, na miejscu popisom zwyczajnym, dnia 30 [1416] miesiąca lipca r. P. 1671.

Jan Myszkowski z Mirowa p[odkomorzy] b[ełski,] t[yszwowiecki] s[tarosta,] c[horąży] w[ojewódzki,] p[ułkownik] J.K.M. z woli braterskiej województwa bełskiego

^a jedno słowo nieczytelne

⁷¹⁵ Ślipcze, wieś w pow. horodelskim (ob. w pow. hrubieszowskim, woj. lubelskim).

⁷¹⁶ Kosmów, wieś w pow. horodelskim (ob. w pow. hrubieszowskim, woj. lubelskim).

⁷¹⁷ Wł. Radeznica, wieś w z. chełmskiej (ob. w pow. zamojskim, woj. lubelskim).

81. Sejmik deputacki w Bełzie, 14 września 1671 r.

1. *Laudum sejmiku deputackiego województwa bełskiego w Bełzie, 14 września 1671 r.*

Rp. CDIAUL, *Fond 1, Opis 1, 261, s. 1522-1526* – oblatą; w grodzie bełskim oblatował marszałek sejmiku w dniu 15 września 1671 r. [feria 3 in crastino festi Exaltationis Sanctae Crucis a. D. 1671].

Bibl. Oss., rkp. 15964, s. 789-793.

My rady, dygnitarze, urzędnicy i wszystkie rycerstwo województwa bełskiego, na sejmik electionis deputata na Trybunał Koronny [1523] pro feria 2 post festum Nativitatis Beatissimae Mariae Virginis na miejsce konsultacyjom zwyczajne zgromadzeni, po zgodnem communibus votis et suffragiis obraniu sędziego ultimae instantiae na sądy Trybunału przyszłego Koronnego, j.w. jm. pana Stanisława Aleksandra z Bełża Bełżckiego wojewody podolskiego, bełskiego etc. starosty, jako o tym fusius atestacyją przez jm. pana marszałka koła naszego wydana obloquitur, do spraw inszych województwo nasze zachodzących, dniowi dzisiejszemu według dawnego zwyczaju i przeszłych uchwał konserwacyjnej należących, ea videlicet methodo przystąpiliśmy.

A naprzód, prowent czopowego w województwie naszym ze wszytkich miast i miasteczek, tak J.K.M., duchownych i ziemskich na rok jeden zupełny, poczynawszy od święta św. Jadwigi blisko przyszłego [15 października], a kończący się na takoweż święto w roku, da pan Bóg, 1672, jm. panu Andrzejowi Moszyńskiemu wojskiemu horodelskiemu za sumę 6 tys. złp arendowaliśmy, wkładając to autoritate conventus praesentis na wszytkie generaliter urzędy miejskie, aby ten podatek, sine omni refragatione intromisyjej dopuściwszy, wybierać nie bronili, ani ullatenus przeszkadzali, sub poenis eo nomine legibus Regni sancitis. A jeśliby się którykolwiek lubo ex tenutariis, lubo ex haeredibus et possessoribus miast i miasteczek takowy refractarius et iuri communi rebellis znajdował, na takowym convictione praevia w grodzie tutejszym bełskim, executionem fortem et realem, amputa[ta] omni remissione, tanquam in causa fisci, ichm. panowie starostowie lubo urzędy ich sine omni mora uczynić powinni będą.

A ta arenda jm. pana wojskiego bez wszelakiej defalki być powinna. A iż na tę sumę 6 tys. zł wyszły asygnacje autoritate publica, naprzód w. jm. panu podkomorzemu bełskiemu⁷¹⁸ i komisarzowi naszemu na urząd jm. komisarzki zwykle należące zł 3 tys., znowu jm. panu Józefowi Branickiemu, dyrektorowi natenczas koła naszego, tot laudis anterioribus et novissimo laudo asygnowane [1524] zł 800, jm. panu Janowi Sokolnickiemu pisarzowi ziemskiemu bełskiemu zł tysiąc, jm. panu Mukańskiemu zł 500, różnym konwentom in vim elemosinae zł 700, według asygnacyjej każdego. Te wszytkie asygnacje jm. pan administrator czopowego z rat wybranych wypłacać powinien będzie, eo specialiter praecauto, aby in futurum żadne asygnacje na czopowe anticipative, póki wybrane nie będzie, wydane nie były i żadnego waloru nie miały.

⁷¹⁸ Jan Aleksander Myszkowski podkomorzy bełski.

Ponieważ pięć poborów sine abiuratis na sejmiku relationis blisko przeszłym in exsolutionem drugiej raty, sumie 14 podymnego korespondującej, na zapłatę wojsku na sejmie przeszłym pozwolonej przez nas uchwalone, dla nastąpienia inszych podatków na nowe zaciągi, przez jm. pana Mikołaja Jemiłowskiego poborcę naszego wybrane nie są, a terminus exactionis ich die 20 septembris expiruje, tedy propter maiorem certitudinem et facilitatem złożenia i wybrania tych pięci poborów czasu do święta Wszystkich Świętych blisko przyszłego [1 listopada] autoritate praesentis conventus prorogujemy. W którym czasie aby każdy, sub poenis contra retentores contributionum publicarum sancitis, za kwitem jm. pana poborce tu, w Bełzie, oddawał, naznaczamy.

Contra retentores zaś post praefixum tempus vigore executionis decreto tribunalio Radomiensi et anterioribus laudis województwa naszego interpositum, jm. pan poborca niemieszkanie extendere powinien będzie i asygnacje z Komisyej wydane zapłacić.

Ludzie R.P. przez Komisję Lwowską do województwa naszego ordynowani, iż ad 1 augusti proxime praeteritam obmyśloną zapłatę laudo anteriori przez półpięta podymne mają, przeto jm. pan Seweryn Kochanowski, egzaktor tego podatku, dobierać tych półpięta podymnych i za asygnacjami jm. pana komisarza naszego wypłacić jako najprędzej powinien będzie. Do której zapłaty chorągiew jm. pana Jana Lipskiego chorążego bełskiego, jako w służbie R.P. et in opere belli w tamtej ćwierci zostająca, należeć będzie i jm. pan [1525] komisarz asygnacją onej wyda.

A prima zaś die augusti praesentis, na miejsce chorągwi jm. pana chorążego bełskiego, chorągiew j.o. ks. jm. pana wojewody bełskiego, hetmana polnego koronnego⁷¹⁹, do urzędu ks. jm. hetmańskiego należąca i przez j.w. jm. pana marszałka i hetmana wielkiego koronnego⁷²⁰ na koni 60, po zł 40, żołdem kwarcianym do zapłaty ordynowana należeć będzie.

Której to chorągwi tak jako i inszym dotąd w województwie naszym żołd biorącym, zapłatę takową obmyślamy. To jest pięciorgo podymne według wyboru jm. pana Jana Lesieckiego komornika granicznego bełskiego, z dóbr generaliter wszystkich, tak J.K.M., duchownych i szlacheckich, nemine excepto, autoritate conventus praesentis pozwalamy. Do której egzakcyje uprosiliśmy jm. pana Mikołaja Brodowskiego, zwyczajne onemu salarium pozwoiliwszy. Który to jm. pan egzaktor praevio iuramento super fidelem exactionem w grodzie bełskim powinien będzie, ten podatek pięciorga podymnego a die 1 ianuarii anni proxime futuri 1672 usque ad ultimam eiusdem inclusive, na miejscu zwyczajnym tu, w Bełzie, wybierać i za asygnacjami jm. pana komisarza naszego pomienionym chorągwiom wydawać. Służba chorągwiom naszego zaciągu a 1 augusti anni praesentis, anteriori laudo przez województwo nasze przyznana, praesenti laudo approbatur. Którzy na zaszczyt dostojęństwa Majestatu J.K.M. niemieszkanie za ordynanssem jm. pana podkomorzego, komisarza naszego, iść mają.

W pewnych interesach i potrzebach województwa naszego użyliśmy do J.K.M. p.n.m. w poselstwie w. jm. pana podkomorzego bełskiego⁷²¹ i jm. pana chorą-

⁷¹⁹ Dymitr Wiśniowiecki wojewoda bełski, hetman polny koronny.

⁷²⁰ Jan Sobieski marszałek i hetman wielki koronny.

⁷²¹ Jan Aleksander Myszkowski podkomorzy bełski.

żego horodelskiego⁷²², którym ichm. osobliwie instrukcją, z zgody naszej zobopólnej, jm. pan marszałek koła naszego podpisze.

Którą to uchwałę naszą zgodnie namówioną jm. panu marszałkowi koła naszego rycerskiego ręką swoją podpisać i ad acta castrensia Belzensia podać uprosiliśmy. Actum w Bełzie, na miejscu konsultacyjom naszym [1526] należącym, dnia 14 septembris anno 1671.

Józef Branicki marszałek koła rycerskiego województwa bełskiego

82. Sejmik ekstraordynaryjny za uniwersałem królewskim w Bełzie, 28 września 1671 r.

Uchwał sejmiku nie udało się odnaleźć.

1. *Uniwersał Michała I zwołujący sejmik ekstraordynaryjny w Bełzie na dzień 28 września 1671 r. – Lublin, 10 września 1671 r.*

Rp. 1 CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 261, s. 1572-1574 – oblata; w grodzie bełskim oblatował Nob. Jan Lisowski w dniu 16 września 1671 r. [feria 4 post festum Exaltationis Sanctae Crucis proxima a. D. 1671].

Inne rękopisy: **Rp. 2** AP Lublin, 10 Ks. gr. grabowieckie 92, s. 1127-1129 – oblata; w grodzie grabowieckim oblatował Fam. Szymon Bogdanowski burmistrz [proconsul] grabowiecki w dniu 19 września 1671 r. [Sabbatho ante festum Exaltationis Sanctae Crucis proximo a. D. 1671].

Druk: ASWPiK 1668-1675, s. 324-325.

⁷²² Mikołaj Dramiński chorąży horodelski.

83. Sejmik ekstraordynaryjny za uniwersałem królewskim w Bełzie, 3 listopada 1671 r.

Laudum sejmiku nie udało się odnaleźć.

1. *Uniwersał Michała I zwołujący sejmik ekstraordynaryjny w Bełzie na dzień 3 listopada 1671 r. – Lwów, 21 października 1671 r.*

Rp. CDIAUL, *Fond 1, Opis 1, 261, s. 1905-1907* – oblata; w grodzie bełskim oblatował Nob. Jan Czechowski w dniu 23 października 1671 r. [feria 6 post festum Sancti Lucae Evangelistae proxima a. D. 1671].

Michał z Bożej łaski Król Polski, wielki książę litewski, ruski, pruski, mazowiecki, żmudzki, kijowski, inflancki, wołyński, smoleński, siewierski i czernihowski.

Wszem wobec i każdemu z osobna, komu o tym wiedzieć należy, a mianowicie w, ur., senatorom, dygnitarzom, urzędnikom i wszytkiemu rycerstwu województwa bełskiego, uprzejmie i wiernie nam miłym, łaskę naszą królewską. Uprzejmie i wiernie nam mili.

Jako szczęśliwie wojsko nasze koronne przy łasce Bożej za sprawą, odwagą i dexteritate w. wodzów, miasta i fortece, przez tak wiele lat odpadłe odszukiwa i non interrupto victoriae cursu w głębszą postępuje Ukrainę, nikomu nie tajno. Aleć nie mniejsza trudność partu tueri odebrane miasta validis zatrzymywać praesidiis i przeciwko nowym jakim nieprzyjacielskim insultom mieć vires ad resistendum. Co że bez posiłków wyprawy od województw być nie może, zwłaszcza kiedy wojsko całe lato ustawicznymi pracami ^aznuzone^a i na dotrzymanie miast i krajów rekuperowanych rozdzielone, dalszym imprezom w polu ^bwystarczyć^b i securitatem R.P. zaszczycać nie podola.

Przychodzi recurrere do województw poblizszych, gotowych ludzi mających, a z tym do uprzejmości i wierności waszych, abyście na terażniejszym sejmiku, który ad hunc solum actum w Bełzie na miejscu zwyczajnym na dzień 3 miesiąca novembris składamy i naznaczamy, ur. rotmistrzom i ludziom swoim na drugą ćwierć służbę prorogowali i onym według konstytucyj o przyczynieniu sił R.P. [1907] płacą obmyślili. Wymóże to ^cśnadnie^c, nie wątpimy, na uprzejmościach i wiernościach waszych przy powadze naszej królewskiej jawna R.P. necessitas, która mniejszym natenczas ratunkiem wielkim na potym tym kosztem i, strzeż Boże, wojnom zabezpieć i całość swoją zatrzymać może. Więc koszt ważywszy na jedną ćwierć sine experimento bellicae virtutis zwinąć chorągiew i rozpuszczać gotowego żołnierza non expedit, ale raczej na ćwierć drugą służbę im przyznać i na posiłek wojsku w Ukrainie jako najprędzej wyprawić należy. Która to wyprawa i koszt podjęty aby na przyszłym sejmie in coaequatione był przyjęty, w instrukcyj naszej sejmikowej proponemus i u stanów R.P. staraniem naszym promovere obiecujemy.

A ten nasz uniwersał, ex senatu consulto wydany, do grodów podać i publikować rozkazujemy. Który dla lepszej wiary ręką naszą podpisawszy, pieczęcią koronną stwierdzić rozkazaliśmy. We Lwowie, dnia 21 miesiąca octobra roku 1671, panowania naszego 3.

Michał Król

Locus sigilli minoris cancellariae Regni

Stanislaus Andreas Łubieński can[onicus] Crac[oviensis], Regiae Maiestatis secretarius

^{a-a} lekcja niepewna, w Rp.: znucznone ^{b-b} w Rp.: wystraszyć ^{c-c} w Rp.: sadnie

84. Sejmik przedsejmowy w Bełzie, 15 grudnia 1671 r.

1. *Uniwersał Michała I zwołujący sejmik przedsejmowy w Bełzie na dzień 15 grudnia 1671 r. – Lwów, 30 października 1671 r.*

Rp. 1 CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 261, s. 2082-2084 – oblata; data oblaty w grodzie bełskim nieczytelna – tekst uniwersału mocno uszkodzony.

Inne rękopisy: **Rp. 2** AP Lublin, 10 Ks. gr. grabowieckie 92, s. 1196-1198 – oblata; w grodzie grabowieckim oblatował Hon. Maciej Dragan w dniu 13 listopada 1671 r. [feria 6 post festum Sancti Martini Pontificis proxima a. D. 1671].

Druk: ASWPiK 1668-1675, s. 329-330.

2. *Laudum sejmiku przedsejmowego województwa bełskiego w Bełzie, 17 grudnia 1671 r.*

Rp. CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 261, s. 2159-2163 – oblata; w grodzie bełskim oblatował marszałek sejmiku w dniu 29 grudnia 1671 r. [feria 3 in crastino festi Sanctorum Innocentum Martyrum a. D. 1671] – tekst mocno uszkodzony, zniszczona góra i brzeg księgi, brak kilku linii tekstu na wszystkich kartach.

Bibl. Oss., rkp. 15964, 799-803.

^a po zjechaniu ^a [cum ven]eratione posła J.K.M. ^a nostra ^a vota, te niżej opisane ^a [nemie] contradicente te conclusimus artykuły, do których promowania more solito e medio nostri unanimi consensu ichm. panów posłów, to jest jm. pana [Wiktoryna] ze Żmigroda Stadnickiego podstole[go] [bełs]kiego, jm. pana Rafała Sarbiewskiego sta-

roste [korytnickiego], jm. pana Józefa na Branicy Branickiego [staro]stę rzeczywistego do tej usługi województwa i całej [R.P.] ^a.

Ta jest jedyna desideriorum wiernych J.K.M. p.n.m. poddanych solatia, ta nieustająca ku konserwacji J.K.M. p.n.m. liberis votis et suffragiis, et ex antecessorum suorum et ex propriis meritis na tronie posadzonego felicitas, kiedy o dobrym zdrowiu J.K.M. p.n.m. przez posłów J.K.M. deklaracją i instrukcją, przy kredensie sobie daną, pomyślnie odbieramy wiadomości, incolumi bowiem Principe jako jest mens omnibus una, także najmniejsze factorum cathast[r]ophe należytego wiernego poddaństwa życzliwości pelli musi repellere dolorum serca. Ante omnia tedy ichm. panowie posłowie tesseram uniżonej propensyjey województwa naszego apertis pectoribus J.K.M. p.n.m. powinszowawszy, felicem z nieprzyjaciół koronnych sub faustis regnandi auspiciis powinszują laurum, przy pilnej i nieustającej j.w. wodzów wojsk J.K.M. i R.P. wigilancji et incesa wojska J.K.M. salvandae zwiędłej wolności studio. Podziękują za żarliwą Ukrainy wielkiej części rekuperacją ^b [2161] ^a że żadną ^a sine abiuratis wystarczy ^a ducti i widząc impossibilitatem ^a onych iniungimus jm. pana poborcy, aby naprzód ^a te pobory nie sine abiuratis, ale cum abiuratis wybierał, mając wzgląd na wielką ich dezolacją i chcąc jakokolwiek te metropolie województwa naszego za[t]rzymać.

Więc że i miasto Potylicz⁷²³ J.K.M. p.n.m. suffultum universalem płacziwie suplikowało, że z łanów w rejestrze jm. pana [Jana] Lipskiego mianowanych wydać nie może, tedy i tam tenże jm. pan poborca z łanów tylko 60 brać powinien, od drugich zaś supersedować, salvis caeteris in registro specificatis exactionibus. Łaszczówka⁷²⁴ także zł 120 propter summam desolationem że wydać nie może, i od tego jm. pan poborca ma supersedować, a województwo to pro parata pecunia przyjąć powinno będzie. I miasto Korytnica⁷²⁵, świeżo przez stancją tam obozu W.Ks.L. penitus zdezolowane, że tychże podatków sine abiuratis wydołać żadną miarą nie może, tedy temu miasteczku ten podatek indulgemus.

A że była instancja od w. jm. pana Jerzego Wielhorskiego podkomorzego włodzi-mierskiego nastąpiła za miasteczkiem Chołojowem⁷²⁶ novae locationis, że na gruntach wsi Chołojowa lokowane jest, tedy post exsolutam modernam Gen. [Mikołaja] Jemiłowskiego contributionem solitam według kwitów, a post deductionem, że to miasto na łanach wsi Chołojowa powstaje, od kontrybucji wolne być powinno.

Takoważ była instancja [2162] jaśnie ^a bernardynów skłonność i ^a żarliwość częstokroć ^a klasztorowi suam liberalitatem, teraz tedy e ^a ipso explere in vim elemosinae zł 500 u jm. pana Mikołaja Brodowskiego, poborcy naszego, pięciorga podymnego egzaktora, naznaczamy, na co jm. pan dyrektor koła naszego asygnacją wyda.

⁷²³ Potylicz, miasto w starostwie lubaczowskim, w pow. belskim (ob. wieś Потелич w rej. żółkiewskim, obw. lwowskim, Ukraina).

⁷²⁴ Łaszczówka, miasto w pow. belskim (ob. w pow. tomaszowskim, woj. lubelskim).

⁷²⁵ Korytnica, miasto nad Bugiem w pow. horodelskim (ob. Коритниця, rej. włodzi-mierski, obw. wołyński, Ukraina).

⁷²⁶ Chołojów, miasto w pow. buskim (ob. wieś Вузлове w rej. radziechowskim, obw. lwowskim, Ukraina).

Uskarżał się in medio nostri jm. pan wojski horodelski⁷²⁷, administrator czopowego, na renitencyją niektórych miast, które tego podatku wypłacać nie chcą, zaczym uprosiliśmy jm. pana dyrektora naszego, aby nomine publico list, osobiwie do jm. pana kasztelana czernihowskiego⁷²⁸ i j.w. jm. pana wojewody sieradzkiego⁷²⁹, napisał, aby jm. z Narola⁷³⁰, majątności swej, a jm. pan wojewoda sieradzki z Sokala⁷³¹, tego podatku zatrzymywać nullatenus nie kazali, sub executione forti super retentoribus facienda przez jm. pana administratora czopowego. Któremu to jm. panu administratorowi naszemu omnino iniungimus, aby tak długo zatrzymane zł 800 jm. panu Józefowi Branickiemu, marszałkowi naszemu natenczas, nie odwołując, jako najprędzej wypłacił, ponieważ już to tak dawno za podjęte prace i koszty jm. województwo ofiarowało i ante omnia wypłacić naznaczyło.

Które to punkta spisawszy i unaniami consensu stwierdziwszy, temuż jm. panu marszałkowi koła naszego dla lepszej wiary ręką swą podpisać i do akt grodzkich podać zleciliśmy. Działo się w Bełzie, na miejscu zwyczajnym [2163] ^c.

^a uszkodzona karta, brak części tekstu ^b dwa wyrazy nieczytelne ^c uszkodzona góra strony, brak końca dokumentu

3. Instrukcja dana posłom na sejm z sejmiku przedsejmowego województwa bełskiego w Bełzie, 17 grudnia 1671 r.

Rp. CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 261, s. 2163-2177 – oblata; w grodzie bełskim oblatował marszałek sejmiku w dniu 29 grudnia 1671 r. [feria 3 in crastino festi Sanctorum Innocentum Martyrum a. D. 1671] – tekst mocno uszkodzony, zniszczona góra i brzeg księgi, brak kilku linii tekstu na wszystkich kartach. Brak nagłówka dokumentu.

Bibl. Oss., rkp. 15964, 803-827.

^a jw. [jm.] pana marszałka koronnego, hetmana wielkiego⁷³² in perterritum całemu światu sarmackiemu w tym Ojczyzny naszej paroksyzmach elicuit studium, kiedy z małą garścią wojska multos ad obsequium J.K.M. i R.P. adduxit plures adegit, które J.K.M. n.m.p pracowite conatus salvandae libertatis, że w sercach bene cupientium perennare muszą, przy niskim J.K.M. p.n.m. podziękowaniu za podjęte trudy i fatygi i naruszeniem zdrowia jm. panowie posłowie nasi gorąco wniosą do J.K.M. p.n.m. i całej R.P. instancją, aby jm. pan nasz largo J.K.M. i R.P. był ukontentowany favorem

⁷²⁷ Andrzej Moszyński wojski horodelski.

⁷²⁸ Gabriel Silnicki kasztelan czernihowski.

⁷²⁹ Szcześnie Potocki wojewoda sieradzki.

⁷³⁰ Narol, miasto w pow. bełskim (ob. w pow. lubaczowskim, woj. podkarpackim).

⁷³¹ Sokal, miasto w pow. bełskim (ob. Сокаль w rej. sokalskim, obw. lwowskim, Ukraina).

⁷³² Jan Sobieski marszałek i hetman wielki koronny.

i likwidowana suma, w tak wielu obozach i w tym terażniejszym, i wszystkie spezy jm. pro Republica erogowane aby R.P. refundat, gorąco do J.K.M. i stanów koronnych instabunt, aby i insi hoc exemplo wdzięczności zachęcen, resument infractos do ratunku R.P. animos ichm. Pan nasz virtutis et gloriae suae odebrawszy meritis suis condignam mercedem, tym bardziej invictum każdym szturmom i impetom nieprzyjacielskim z onych ohydą i konfuzją, z nieśmiertelną zaś J.K.M. p.n.m. sławą i wysokiem Ojczyzny profitem opponet ^bpectus^b.

Takowąż propensityą et pari affectus województwa naszego veneratione ichm. panowie posłowie nasi należyte j.o. ks. jm. panu wojewodzie bełskiemu, hetmanowi koronnemu polnemu⁷³³ podjętych prac in eodem obsequio Reipublicae referent od całego województwa gratitudinem i tak znacznego, przy szczupłych garści sił wojskowych, powinszują szczęścia. Które osobiłej ks. jm. pana naszego wigilancyjej i życzliwej przeciwko R.P. chęci przyłączeniu do wojsk J.K.M. koronnych wojska zaporoskiego pleno torrente szczęśliwszy, da Bóg, całej R.P. pory teje affulsit ojczyźnie pamiętnymi [w] wiekopomne czasy wszelakiej wdzięczności nieodwetowane [s] dokumentami. W których aby się i teraz województwo nasze, jako wodzowi i wojewodzie swemu, przysłużyło, ichm. panom posłom swoim [2164] ^a.

^a rycerstwa ^a J.K.M. p.n.m. fundamentum, jakoż ^a labore ad corpus Reipublicae tameczne przyłączone kraje zatrzymać się mogli, co sine auctione sił R.P. być żadną miarą nie może. Tedy zleciliśmy ichm. panom posłom naszym, aby unitis cum ordinibus Regni consiliis numerum certum et quantitatem przyczynienia wojska namówiwszy, proporcjonalny wynaleźli na ukontentowanie onego podatek tak, żeby i terażniejsze województwa naszego na ludzi nowego zaciągu, których na zaszczyt Majestatu J.K.M. p.n.m. ochotnie stawilo, spendowane koszty in coaequationem z inszemi województwy, które in eo passu tergiversabantur, weszły, ponieważ stetit to per legem publicam et per declarationem J.K.M. ichm. panom posłom naszym publico instrumento dany. Modum zaś contribuendi tego podatku, który by R.P. namówiła, ichm. panowie posłowie na sejmik relationum, da Bóg, do braci zachować mają.

Niemale i stąd sił R.P. augmentum J.K.M. p.n.m. upatruje, osobiłwie, strzeż Boże, Othomanicae potentiae procellarum, kiedy cum exteris principibus colligatio virium Reipublicae przystąpi ^a lubo przeszłego sejmu stanęło prawo i teraz, jednak inibunt ichm. panowie posłowie modos et rationes cum tota Republica, jakim by to sposobem być mogło, tego najbardziej przestrzegając, żeby te posiłki, które by ab exteris być mogli, nie per viscera et limites Reipublicae, ale poza granicą przechodziły. Idem ^bosenciendum^b i o wojsku W.Ks.L., in quantum by mu w Ukrainę iść przyszło, aby suis finibus, a nie przez koronne województwa, którym i tego roku znacznie się nadprzykrzeło, progredi mogło, o co ichm. panowie posłowie upraszać J.K.M. p.n.m. będą.

Parrit to summam admirationem województwu, iż kiedy zmocnienia sił R.P. najbardziej potrzeba było, wtenczas wojsko [2165] ^a wojsko J.K.M. ^a rycerskie w zapłacie ^a [ukon]tentowane było. Która że nie od wszystkich województw do[cho]dzi, i owszem, niemało chorągwi w borgowej od dwóch albo trzech lat zostaje w służbie, tedy instabunt ichm. panowie posłowie nasi et per legem cavebunt, aby te województwa i ziemie, które zołd ex ordinatione R.P. wypłacać powinny, a ichm. panom wojskowym zatrzy-

⁷³³ Dymitr Wiśniowiecki wojewoda bełski, hetman polny koronny.

muja, activitate vocis priventur, ponieważ z inszemi województwy in aequali Republica aequalitatem zachować nie chcą qua collisa collidetur libertas.

Przyznaje województwo nasze wojsku J.K.M. cudzoziemskiemu wielką w tej mierze paciencyją, że dotąd w zasługach swoich nie jest ukontentowane, w czym lubo przez traktaty Trybunału Radomskiego miało odnieść satysfakcyją, jednakże inaczej cessit opus, inibunt rationes ichm. panowie posłowie cum ordinibus Regni, aby debita jako najprędzej odebrali stipendia cum requisitione skarbu, gdzie się sześć kroć sto tys. onym przez traktat radomski naznaczone obrócili.

Approbat wielce to consilium i ojcowskie pieczołowanie J.K.M. p.n.m. województwo nasze, tudzież ichm. panów komisarzów prace około postanowienia hiberny, która żeby w dobrym porządku zostawała i consensu publico commodo obwarowana, inu-ingit województwo ichm. panom posłom hoc addito, aby te pieniądze wcześniej z każdej naznaczonej włóki przynajmniej na dzień św. Marcina [11 listopada] najdalej, do Lwowa zwożone były, sub confiscatione bonorum.

^a [Lu]bo na przeszłym sejmie stanęła konstytucya de [2166] ^a iuramentum ^a oraz i to, aby ichm. panów duchow[nych] ^a przy sprawach świeckich, ale tylko diebus dla spraw ^a registra compositi iudicii, ponieważ aggravationem ^a saecularibus aby byli zniesione, a te sprawy inter causas mixti fori aby transferowane były, ichm. panowie posłowie domówią się.

[A] to częstokroć przytrafia się, że jednej osobie w jednymże czasie insimul w Trybunale [i] w sądzie grodzkim przypadają sprawy, przez co succumbere musi, tedy procurabunt ichm. panowie posłowie, aby in eo casu w grodzie sprawa in suspensa zostawała i aż po ekspedycyjej trybunalskiej intentowana była.

A że per palatinatus sprawy w Trybunale sądzone bywają, tedy nil aequius, tylko aby dekreta panowie pisarze ziemscy i województw albo ziem swoich, które przypadną, terminowali, o co instabunt ichm. panowie posłowie.

A że panis bene meritorum, który w osobliwej łasce pańskiej J.K.M. p.n.m. jest dyspozycyjej nisi bene meritis ma być konferowany, upraszać będą ichm. panowie posłowie nasi J.K.M. p.n.m., aby dobrze zasłużonym pańską swoją wyświadczał szczerobliwość. Który to panis że i per avulsionem Tykocina diminutus, ponieważ około tego magnorum in Republica civium zaszyły protestacyje, instabunt ichm. panowie posłowie nasi, aby te dobra do dyspozycyjej J.K.M. p.n.m. wróciwszy się, ręki szczerobliwej J.K.M. p.n.m. ad recompensam bene merentium nie zatrzymywali.

^d należy R.P., aby ludzie in obsequio R.P. zo[stający] [2167] ^a tylko mają być ^a Trybunale Lubelskim być ^a ichm. panowie posłowie communem consensum Reipublicae ^a województwu naszemu, aby lege cautum było, by Trybunał Radomski durantibus comitiis generalibus w Warszawie był ekspedyjowany. W czym ad consensum totius Reipublicae ichm. panowie posłowie referować się mają.

Komisyja ad componendas praetensiones limitares cesarza jm. chrześcijańskiego⁷³⁴ i R.P., aby per commissarios ekspedyjowana była, inu-ingimus ichm. panom posłom, quibus tamen modis et sumptu cum ordinibus Regni inibunt ciz ichm. rationem.

⁷³⁴ Leopold Habsburg cesarz.

Z książęciem jm. kurfisztem brandenburskim⁷³⁵ *differentias aequum et iustum* aby suis modis et cum dignitate J.K.M. i R.P. byli podczas sejmu ekspedjowane i akwiewowane per commissarios, po której J.K.M. przysięgi kurfirstowej jm. z dobrotliwej pozwoli klemencyjej.

Wiadomo wszystkiemu światu polskiemu, jakową szkodę cierpią wszystkie stany R.P. propter rem monetariam, w czymże J.K.M. p.n.m. proponit medium commissionis z postronnemi, a tych rzeczy wiadomemi ludźmi sit sane i w tej materyjej ad consensum Reipublicae ichm. panowie posłowie stosować się będą cum requisitione, quo modo exotica moneta cum elevato praetio do Korony weszła.

W żupach koronnych, ekonomijach i wszystkich inszych do stołu J.K.M. p.n.m. należących dobrach invigilabunt serio ichm. panowie posłowie, aby iuxta praescriptum legum, niczem nie zatrudniając prowizyj J.K.M. p.n.m., to wszystko, co ex veteri lege et consuetudine do stołu J.K.M. należy, powrócone było.

Szczupłość prowentów do stołu J.K.M. należących i mała bardzo intrata żup [2168] ^a panowie ^a.

Na ekstraordyna[ryjne] ^a [cu]dzoziemskich ^a et similia, które aby in suo robore zostaw[ały] ^a [ichm.] panowie posłowie hoc praecauto, aby kupcy ^a [prae]textu nobilitatis należących podatków nie ubiegali ^a [co]merciis, tak lądowych, jako i wodnych, żadną wolnością szlachecką nie zasłaniali się, sub poena confiscationis bonor[um], ale aby tak, jako prawem jest opisano, oddawali.

Czopowe generalne, in medium konsultacyjnej naszej inferowane, porrigent ichm. panowie posłowie in arena libertatis ad communem consensum Reipublicae.

Stało to per legem publicam consensum, że pogłówne żydowskie na upominki tatarskie jest ordynowane na sum[e] zł sta tysięcy i pięciu, które że tylko per dimidium do skarbu weszło, pytać się będą ichm. panowie posłowie, gdzie się drugie dimidium podzieliło, a na potym jako to pogłówne ciż Żydzi wydawać będą secundum legem, inibunt ichm. panowie posłowie rationes. Którzy to Żydzi, że constitutione publica są ab omnibus oneribus Reipublicae uwolnieni, przez co dymnucyja podatków taryfy do skarbu oddanej dzieje się przez to, instabunt ichm. panowie posłowie, aby jako jest libertacyja propter augmentum pogłównego Żydom pozwolona, tak też e converso aby była i taryfa poborów podymnego, z których się Żydzi ekscypują, umniejszona.

Desiderium J.K.M. p.n.m. strony gwardyjnej, aby w komput wojska policzona była, akceptuje województwo nasze, nihilominus upraszać będą ichm. panowie posłowie, aby piechota łanowa per constitutionem Regni na zapłatę gwardyjnej J.K.M. p.n.m. ordynowana, znowu do województw powrócona była i ^e [2169] ^a starostw niektórych depacantur, że pod siebie ^a tedy zlecamy ichm. panom posłom naszym [aby per constitutionem] sołtysom obwarowano było, żeby nie ^a na sejmiku każdym powiatowym sołtys krzywdę swoją ^a [woj]ewództwu per supplicem libellum deferat i tam zaraz laudo publico firmatam otrzymał satisfactionem.

Że hereditas in bonis terrestribus K.J.M. prawo R.P. efficere videtur z tej racyjej, że ratione excellentie osoby K.J.M. aequalitati iurisdictionis nie może być adstricta, a oraz że wszystkie haereditatis pretensje antecesorów K.J.M. res publica radicitus

⁷³⁵ Fryderyk Wilhelm elektor brandenburski, książę pruski.

extirpavit, tedy ichm. panowie posłowie nasi upraszać będą obnixe J.K.M. p.n.m., aby przykładem antecesorów swoich wszystkie haereditatis et successionis naturalis pretensyje całej R.P. darować raczeł i onych puram et meram lege publica uczynił abrenuntiationem.

Nobilitacyja bene meritorum przy rekomendacyjej j.w. ichm. wodzów wojsk J.K.M. i R.P. przez instrukcyję J.K.M. p.n.m. intymowana dobrze zasłużonym in vim ^f sangvinis, które niosą pro salute Reipublicae z dobrotliwej łaski J.K.M. p.n.m. być powinna, do której immeriti nullatenus na[le]żeć nie mają.

Eksperiencyja sama tego nas docuit, jako są szkodliwe protrakcyje [sejm]ów nad czas prawem opisany, zaczym serio iniungimus ichm. panom posłom naszym, aby nullatenus nad niedziel sześć [pro]longacyją sejmu tego żadną miarą nie pozwalali, w czym ichm. fide, honore et conscientia obstringimus, aby stan[te] hoc tempore cursum consiliorum szczęśliwie kończe[li] ^f vertitur virtus ^g quis ^g [2170] ^a.

^a materia ^a panom posłom na sejmy przeszłe w instrukcyja[ch] ^a [o]ne artykuły, salvis nihilominus nec in dubium vocandis caeteris ordinationibus iuribus.

In desideriiis j.o. ks. jm. pana wojewody bełskiego, hetmana polnego koronnego serio instabunt ichm. panowie posłowie nasi do K.J.M. i całej R.P., ażeby osobliwy respekt za koszty na wyprowadzenie wojska zaporoskiego z Niżu, proprio sumptu et industria ewokowanego erogowane, j.o. ks. jm. od J.K.M. i R.P. stawał.

A że sejmu brzeskiego jeszcze konstytucyja per ordines Regni ferowana ad effectum et executionem o dezolacyjej przez wojska koronne i consequenter nieprzyjacielskie z Z[ba]raża⁷³⁶ dotąd nie przysła, ichm. panowie posłowie promovebunt, ażeby semota ulteriori remora ichm. panowie komisarze ad dignoscendum et liquidandum byli naznaczeni.

Sumy j.o. ks. jm. już likwid[owane] i per ultimae instantiae iudicia przysądzone, że z Trybuna[lu] [Ra]domskiego ad exsolvendum nie są asygnowane, ale per ^f na sejm do obmyślenia satysfakcyjej odesła[ne, cura]bunt ichm. panowie posłowie, ażeby ich albo pewna zap[łata] bez odwłoki doszła, albo na starostwie lubomski[m] [per] ordines Regni przyznana i asekurowana była.

Dragoniję 200 ad complementum zupełnego reg[imentu], podług deklaracyjej Komisyyej Lwowskiej w kompu[cie] 12 tys. zostający et in opere belli przez ^f ab anno 1668, nie opuszczając kompaniję będącej, żeby w podział ^h [2171] ^a w podział ^a i zapłaty pewnej specific ^a nie ma asekurowanej. Ichm. panowie posłowie n[asi] [ca]vebunt, żeby ta piechota do podziału województw była przyjęta.

Starostwo drahimskie, za odwagi i krwawe zasługi ks. jm. od antecesorów J.K.M. konferowane, a przez ks. jm. kurfirsta brandenburskiego odebrane, inibunt ichm. panowie posłowie cum Republica modum, którym by to starostwo ks. jm. było przywrócone.

Wojsko teraz w Ukrainę wchodzące, propter insultus hostiles pod Zbarażem czas nie miały stojące, szkody niemałe i dezolacyją włości zbaraskiej uczyniło. In recompens-

⁷³⁶ Konstytucyja sejmu 1653 r. „O Zbarażu i innych dobrach obozami koronnemi spustoszonych” (Vol. const., t. 4, vol. 1, s. 288-289).

sam szkody i dezolacyjnej, ichm. panowie posłowie instabunt, ażeby libertacyja lege publica temuż miastu Zbarażowi circumscripta była.

Obchodzi to wiele województwo nasze, że wielbny ksiądz Szusza episkop rithus graeci Chelmenensis⁷³⁷ mimo wszelką słusność, pominąwszy subsellia iudicorum, w tej R.P. na to ordynowane, udał się ad Sanctam Sedem Apostolicam ratione decimarum, które sobie do cerkwi swojej usurpat. Przez co nie tylko fundacyje świątobliwych przodków naszych znosi, ale co większa, institutum tej R.P., dekreta trybunalskie w tej materyjnej zasze, convelit. Zlecamy to tedy ichm. panom posłom naszym, aby stosując się in hoc negotio ad pacta conventa upraszali J.K.M. p.n.m., aby auctoritatem suam regiam ad Sanctam Sedem Apostolicam interponere raczeł, aby circa possessionem decimarum kościoły latini rithus, którym są od przodków naszych, a nie cerkwiom, fundowane, zostawały i takowe sprawy nie w Rzymie, ale tu, sądzone bywały.

Wielkie ex maioribus suis et propriis meritis wielkiego senatora zasługi, j.w. jm. pana wojewody sieradzkiego [2172] ^a posłom ^a [mia]steczko Sto[janów]⁷³⁸ i Miedź[wiadę]⁷³⁹ [cum] attinentiis [iure] emphiteutio per legem publicam jm. była do lat pewnych naznaczona.

Proponowana jest in medio nostri legacyja od jm. pana hetmana wojsk zaporoskich⁷⁴⁰ J.K.M. p.n.m. cum contentis do stanu R.P. ordynowania, tę legacyją, a oraz i ochotę jm. do usługi R.P. grato przyjąwszy, animo zlecamy to ichm. panom posłom naszym, aby desideria jm. i wojska całego, salva cum integritate legum et Reipublicae, quam diligentissime promowali.

Znaczne i pamiętne całej R.P. zasługi krwawe sławnej pamięci w. jm. pana Jana Sapięhy pisarza polnego koronnego, które nie tylko cum dispendio fortun swoich, ale i zdrowia własnego ad extrema vitae suae fata R.P. praestitit meruerunt, to aby w należytej zostawali obserwacyjnej, a że suma jm. przez komisję i trybunały skarbowe likwidowana, na klejnotach koronnych asekurowana jest i do odzyskania jej mała bardzo nadzieja zostaje, przeto urgebunt ichm. panowie posłowie, aby ta suma z klejnotowej asekurowacyjnej na dołzańską tenutę potomków jm., panu Mikołajowi Sapi[e]że staroście owruckiemu, viro optime, de Republica merito et merenti transportowana była.

Więc że w. jm. pan referendarz koronny⁷⁴¹ upraszał w kole naszym o kwit generalny rodzicowi swemu⁷⁴² służący, tedy ichm. panowie posłowie exquisitam uczyniwszy calculationem z jm. i obaczywszy kwit, jako i komu wypłacił sumę 140 tys. per decretum Tribunalis Radomiensis naznaczoną, kwitowi jm. kontradykować nie będą.

⁷³⁷ Jakub Jan Susza władca chełmski.

⁷³⁸ Stojanów, miasto w pow. bełskim (ob. wieś Стоянів w rej. radziechowskim, obw. lwowskim, Ukraina).

⁷³⁹ Niedźwiada, wieś w woj. sandomierskim (ob. w pow. ropczycko-sędziszowskim, woj. podkarpackim).

⁷⁴⁰ Zapewne Michał Chanylenko hetman kozacki prawobrzeża.

⁷⁴¹ Jan Dobrogost Krasiński referendarz koronny.

⁷⁴² Jan Kazimierz Krasiński podskarbi wielki koronny.

Zlecamy to tyż ichm. panom posłom naszym, aby ichm., gdy R.P. [2173] ^a naszego asygnacją skarbową od j. w. pana podskarbiego koronnego⁷⁴³ odzyskać raczeli.

Zelus chwały Bożej urget nos moras instancyja oo. jezuitow jarosławskich u Najświętszej Panny w polu będących stringit ochotę naszą do wyświadczenia katolickiej ku chwale Bożej promocyjej, którą imieniem całego województwa ichm. panom posłom naszym zlecamy, aby bona do tego klasztoru należące, jako terrestria terrestribus tyż tylko oneribus podległe, od żołnierskich windykowali egzakcyjej.

Jednakże prawu to być przeciwnego widzi województwo nasze, że w. oo. jezuiści szkoły w Warszawie i w Krakowie otworzeli, tedy w tym, jako in re nova, ichm. panom posłom iuxta praescriptum legis postąpić zleciliśmy.

Za wielbnyim ojcem Świstelińskim episkopem lwowskim i halickim⁷⁴⁴ wniosą jm. panowie posłowie instancyją, aby przy dekrete J.K.M. we Lwowie raz otrzymanym zostawał.

Fundacyja wielbnych oo. bernardynów u świętego Antoniego w Horodecznicy⁷⁴⁵, jako in bonis terrestribus haeret, tak ut gaudeat libertatibus terrestribus et approbationem foundationis obtineat, u stanów koronnych ichm. panowie posłowie postarają się.

Wielbnych panien zakonnych sokalskich klasztoru reasumitur artykuł o libertacyjej hiberny i o uwolnieniu od publicznych kontrybucyi.

Jm. pan Mikołaj Radecki stolnik żydaczowski, porucznik chorągwi pancernej w jm. pana podkomorzego bełskiego⁷⁴⁶, z młodych lat swoich i do tego czasu nie ustając, usługę R.P. traktujący i nie po jednokroć krew swoją na dostojęństwo Majestatu J.K.M. i całości R.P. lejący, lubo wiemy, że od j.w. wodzów wojsk R.P. dostateczną mieć może strat i odwag swoich rekomendacyją [2174], o taki ^a.

Nostrum est subvenire każdego ^a jm. pan Wacław Teleżyński chorąży owrucki, mając [asygna]cyją na sumę zł 3 tys. oschłą i sine omni spe rekuperowania onych zostając, sam de suo kompaniję z sobą zasłużonej płacić musi. Tedy procurabunt ichm. panowie posłowie, aby ta suma zł 3 tys. na wiosce Przystanie⁷⁴⁷ [w] województwie bełskim, przez niego kupionej, oraz i z tą sumą, którą dał za nią zł 8 tys., mogła być asekurowana, reasumując w tym artykuły pierwsze instrukcyjej naszej na sejm poda[nej].

Takowąż instancyją ichm. panowie posłowie nasi wnios[ą] za jm. panem Tomaszem Ołtarzewskim podstolim nowogródzkim [s], dobrze in Republicae zasłużonym żołnierzem i przez więzienie tatarskie zrujnowanym, aby suma zł 10 tys. za Uwin⁷⁴⁸, dzierżawę, dana jemu tamże in vim kosztów i strat była asekurowana.

Miasteczko Korytnica⁷⁴⁹, i z dawna, a i teraz najbardziej przez konsystencyją wojsk W.Ks.L. peni[tus] zrujnowane jm. pana Rafała Sarbiewskiego starosty korytnickiego

⁷⁴³ Jan Andrzej Morsztyn podskarbi wielki koronny.

⁷⁴⁴ Wł. Jeremiasz Eustachy Świstelnicki episkop lwowski i halicki.

⁷⁴⁵ Wł. Radeznica, wieś w z. chełmskiej (ob. w pow. zamojskim, woj. lubelskim).

⁷⁴⁶ Jan Aleksander Myszkowski podkomorzy bełski.

⁷⁴⁷ Przystanie, wieś w pow. bełskim (ob. Пристань w rej. sokalskim, obw. lwowskim, Ukraina).

⁷⁴⁸ Uwin, wieś w pow. buskim (ob. Увин w rej. radziechowskim, obw. lwowskim Ukraina).

⁷⁴⁹ Korytnica, miasto nad Bugiem w pow. horodelskim (ob. Коритниця w rej. włodzimierskim, obw. wołyńskim, Ukraina).

dzierżawy, aby od hiberny i wszelakich kontrybucyj uwolniona była, ichm. panowie posłowie postarają się, zwłaszcza, że tam całe dezolacja wielka, a jm. pan starosta i sam natenczas e medio nostri usługę R.P. traktował i traktować nie ustaje.

W tejże R.P. usłudze dobrze zasłużony jm. pan Lew Tysza Bykowski, kupiwszy za pieniądze swoje pewny grunt na przedmieściu sokalskim i tam się kosztem swoim pobudowawszy, aby za znaczne zasługi swoje tę przynajmniej miał konsolacją, zlecamy to ichm. panom posłom, aby libertację dworku tego ab omnibus oneribus civilibus et Reipublicae otrzymał [2175].

^a pana Jana ^a tu w Bełzie ^a panowie posłowie ^a jm. pan Ostojski obywatel województwa ^a [za zasługi swoje w więzieniu moskiewskim ^a [otrzy]mał był wójtostwo pewne, które aby według ^a J.K.M. p.n.m. przy nim zostawało, ichm. panowie posłowie włożą ^a.

Mając wzgląd na zasługi jm. pana Bazylego Dyakow[skiego] pisarza grodzkiego grabowieckiego, dworek jm. w Grabowcu na przedmieściu za sumę jego kupiony włas[na], aby ab omnibus oneribus civilibus et militaribus był uwolnio[ny] per legem publicam, i te dobra aby inter bona terrestria inkorporowane byli, ichm. panowie posłowie instabunt.

Kondemnaty na kompaniją w. jm. pana podkomorzego bełskiego, to jest na panu Jacku Szym[ano]wskim, na jm. panu Janu Jarząbkowskim i inszych [otrzy]mane, ponieważ kwity a parte actorea producunt, a[by były] lege publica zniesione.

Toż beneficium ma służyć panu Sikorskiemu za [stara]niem ichm. panów posłów.

W inszych zaś całej Ojczyźnie interesach potrzebn[ych ple]nariam ichm. panom posłom pozwalamy [pote]statem, hoc praecauto, aby communem z inszemi województwy chcieli patere animorum combination[em].

Działo się w Bełzie, na miejscu konsultacyjom naszym zwyczajnym, die 17 decembris a. D. 1671. Które te wszystkie punkta prosiliśmy jm. [pana marszałka] [2176] ⁱ.

^a uszkodzona góra i częściowo bok księgi, brak części tekstu ^{b-b} lekcja niepewna ^c uszkodzona strona, jeden wyraz nieczytelny ^d uszkodzony róg stronny, dwa wyrazy nieczytelne ^e uszkodzony dół strony, jedno słowo nieczytelne ^f uszkodzony brzeg karty, brak jednego słowa ^g wyblakła i uszkodzona karta, dwa słowa nieczytelne ^h urwany róg karty, brak około dwóch słów ⁱ uszkodzona karta, brak końca dokumentu

85. Sejmik przedsejmowy w Bełzie, 27 kwietnia 1672 r.

1. *Uniwersał Michała I zwołujący sejmik przedsejmowy w Bełzie na dzień 27 kwietnia 1672 r. – Warszawa, 20 marca 1672 r.*

Rp. 1 CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 262, s. 509-512 – oblata; w grodzie bełskim oblatował Nob. Jan Lisowski w dniu 20 kwietnia 1672 r. [feria 4 post festa Solennia Sacri Paschalis proxima a. D. 1672].

Inne rękopisy: **Rp. 2** AP Lublin, 10 Ks. gr. grabowieckie 92, s. 1406-1409 – oblata; w grodzie grabowieckim oblatował Fam. Piotr Bartoszewicz w dniu 6 kwietnia 1672 r. [feria 4 post Dominicam Iudica Quadragesimalem proxima a. D. 1672].

Druk: ASWPiK 1668-1675, s. 382-383.

2. *Uniwersał Michała I na pospolite ruszenie, wici jedne za dwoje – Warszawa, 5 kwietnia 1672 r.*

Rp. CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 262, s. 553-556 – oblata; w grodzie bełskim oblatowano w dniu 23 kwietnia 1672 r. [Sabbatho post festa Solennia Sacri Paschalis proximo a. D. 1672].

Druk: ASWPiK 1668-1675, s. 389-390.

3. *Instrukcja dana posłom na sejm z sejmiku przedsejmowego województwa bełskiego w Bełzie, 27 kwietnia 1672 r.*

Rp. CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 262, s. 614-624 – oblata; w grodzie bełskim oblatowano w dniu 29 kwietnia 1672 r. [feria 6 post Dominicam Conductus Paschae proxima a. D. 1672].

Bibl. Oss., rkp. 15964, s. 829-839.

My rady, dygnitarze, urzędnicy i wszystko rycerstwo województwa bełskiego na sejmik przedsejmowy za uniwersałem J.K.M. p.n.m. do Bełza ad metropolim województwa naszego zjechawszy się, parendo intentioni J.K.M. p.n.m. ex solita veneratione posła J.K.M. przyjąwszy, do instrukcyj J.K.M. p.n.m. nostra stosując vota, te niżej opisane nemine contradicente conclusimus artykuły. Do których promowania more solito e medio nostri unanimi consensu ichm. panów posłów, to jest w. jm. pana Jana Myszkowskiego podkomorzego bełskiego, starostę tyszowieckiego, jm. pana Wespazjana Siennickiego podsędka buskiego, jm. pana Jędrzeja Rzeczyckiego, jm. pana Jana Jędrzeja Sierakowskiego do tej usługi województwa i całej R.P. uprosiliśmy.

1. In tam turbulento dla rozerwania sejmu przeszłego Ojczyzny naszej statu, za jedne to sobie mamy futurae, da Bóg, na przyszłym sejmowaniu felicitatis omen, kiedy pocieszne odbieramy o zdrowiu J.K.M. p.n.m. przez jm. pana posła przy instrukcyjnej i kredensie uwiadomienie. Za co jako godne Boskiemu Majestatowi oddajemy dzięki, tak życzliwe fundimus vota, żeby też suprema de coelo manus, która [616] pańską J.K.M. przez zgodne głosy inducti purpura na zaszczyt Ojczyzny w czystym konserwowała zdrowiu, addendo martia gesta fortunam et perpetuitatem.

2. Ante omnia tedy ichm. panowie posłowie życzliwą naszą ku każdej przysłudze J.K.M. zdeklarowawszy ochotę, podziękują, że jako pater Patriae ex speculo salutis populorum nacierające na R.P. upatrzywszy otomańskiej potencji insultus, na awersyjną tak strasznej burzy powtórny, po żalonym rozerwaniu pierwszego, składa nam sejm, unicum malorum remedium.

3. Że salus Reipublicae najbardziej na zgodnych civium zwykła się fundować animuszach, z której jako insze promanant życzliwe ojczyźnie commoda, tak spokojne obrad publicznych odprawowania się. Supplices ichm. panowie posłowie J.K.M. prosić będą, żeby hoc momentum, to jest sejm ex quo pendet salus publica, ante omnia od umorzenia szkodliwych i tamujących zdrową radę zaczął dyfidency i one pańską swoją dexteritate et prudentia uspokoić raczył.

4. A że bella momentis constant i następująca tak strasznej potęgi formido prędkiej potrzebuje gotowości, ichm. panowie posłowie promovebunt, żeby dwuniedzielny odprawowany był sejm, na którym sama primario obrona R.P. traktowana być ma. A jeżeliby dla zachodzących a malevolis ambages in decursu dwóch niedziel nie skończył się, ichm. panowie posłowie J.K.M. prosić będą, żeby na pospolite ruszenie, którym by już takowej rad sejmowych niesforności zabiegać przyszło, ostatnie wici wydać rozkazał i sejmik oraz naznaczył.

5. Angit to niepomatu województwo nasze, że sejm, który przed tym był placem obmyślenia omnimodae securitatis [617] i obrony R.P., staje się teraz contentionum cum opprobrio postronnych theatrum, na zabezpieczenie czemu ut ineant modum cum ordinibus ichm. panowie posłowie, iniungit województwo. Salva jednak per omnia liberae vocis pupilla.

6. Niemale stąd sił R.P. augmentum J.K.M. upatruje, kiedy cum exteris principibus colligatio virium Reipublicae przystąpi, w czym lubo przeszłego sejmu stanęło prawo, i teraz jednak ichm. panowie posłowie nasi inibunt modos et rationes cum tota Republica, jakimby to być mogło sposobem, tego najbardziej przestrzegając, żeby te posiłki, które by ab exteris być mogły, nie per viscera et limites Reipublicae, ale po zagraniczu przechodziły.

7. Nic słusniejszego, jako aby wojsko J.K.M. i R.P. za prace i odwagi swoje, które jako każdego czasu, tak i przeszłej kampaniej, niemalą część Ukrainy a corpore Reipublicae avulsam do powinnego Panu przywiódłszy posłuszeństwa, ojczyźnie wyświadczyło, w zapłacie dostatecznie ukontentowane było. Które że nie od wszystkich województw należytą bierze pensyją, ale niektórzy po kilkanaście już mają zatrzymanych ćwierci, a nawet i deputaci od niektórych województw poborców bywają deputowani, instabunt ichm. panowie posłowie, żeby deservita żołnierzom sudore et sanguine merces, persoluta była iuxta ordinationem totius Reipublicae i rozebrania wojska na

województwa. Więc że i wojsko cudzoziemskie, które zasług swoich pewnoś na klejnotach ma asekurowaną, dawno swojej wygląda satysfakcyej, ichm. panowie posłowie dopominać się tego będą, żeby in desiderii suis ukontentowani zostawali.

8. Trościańskie chorągwie jaką obsidii ponieśli acerbitatem [618] i na porządkach do wojny należących szkodę i ruinę, innotuit województwu naszemu, którym że jm. pan marszałek⁷⁵⁰ jako szafarz krwi żołnierskiej in recompensam podjętych strat de proprio aere za jedną wyliczyć rozkazał ćwierć, a zaś z niektórych starostw drugą wybrać naznaczył. Instabunt ichm. panowie posłowie, żeby tak jm. panu marszałkowi praevia liquidatione refusio od R.P. obmyślona była, jako i starostwom ten ekstraordynaryjny podatek, lubo z hiberny przyszły, lubo z inszej jakiej kontrybucyjej, był defalkowany.

9. Artyleryja i armata jako przednie do formalnego wojska requisitum, że obmyślonym z dawna na to prowentem w proporcjonalnej opozycyjej tak potężnemu nieprzyjacielowi nie może persistere porządku, prosić będą ichm. panowie posłowie J.K.M., aby iuxta tenorem konstytucyjej anni 1667⁷⁵¹ wakans najpierwszy, intracie rocznej 30 tys. korespondujący, J.K.M. na spezy artyleryyjej conferre raczył.

10. Desiderium J.K.M. strony gwardyjej, aby w komput wojska policzona była, jako acceptat województwo nasze, tak zleca ichm. panom posłom, aby ineant obmyślenia im zapłaty modum, ea przecie jednak conditione, żeby J.K.M. piechotę łanową per constitutionem Regni na zapłatę gwardyjej sobie ordynowaną, znowu ad obsequium Reipublicae, a dyspozycyjej ichm. panów hetmanów przywrócił, ażeby pomienione piechoty służbę swoją iuxta constitutionem anni 1616⁷⁵² odprawowali, ichm. panowie posłowie instabunt i to lege publica firmari procurabunt, żeby panowie rotmistrze [619] powiatowi piechotni, sub poena confiscationis bonorum et colli, okupnych pieniędzy od pachółków nie brali, ale ich de toto, jako należy do usługi R.P., stawiali. Więc że ciż sołtysi od niektórych ichm. panów starostów depactantur, że pod siebie ich grunty podbierają, tedy zlecamy to ichm. panom posłom, żeby to per constitutionem obwarowane było ne id in posterum fiat.

11. Przyczynienie sił R.P. przez aukcycją wojska jako jest potrzebne, ingruentia tak ciężkiej wojny denotant pericula. Której to aukcycyjej namówienie województwo nasze ichm. panom posłom do wspólnej cum ordinibus zleca namowy, hoc praecauto, jeżeliby do niej przyszło, żeby rotmistrze bene possessionati i ze wszech miar tanto oneri pares województw obrani i przypowiednimi listami J.K.M. stwierdzeni byli.

12. Żebyśmy tym łatwiej mogli sub auspiciis J.K.M., a za pilnem ichm. panów hetmanów naszych staraniem przyłączoną ad obsequium R.P. Ukrainy partem w po winnem zatrzymać poddaństwie, ineant ichm. panowie posłowie rationem, jakim by sposobem i Białej Cerkwie, i świeżo odebranych w Ukrainie fortet, tak magazyny prowiantem, jako cekauzy municycją opatrzone były.

13. Jako nie w jednym terminie innotuit J.K.M. przeciwko tej R.P. ojcowski candor, tak i w tym nie mniej elucuit, kiedy z szczupłych dość stołu swego intrat, na restaura-

⁷⁵⁰ Jan Sobieski marszałek i hetman wielki koronny.

⁷⁵¹ Zapewne chodzi o konstytucję sejmu 1667 r. „Trybunał do zapłaty wojsku” (*Vol. const.*, t. 4, vol. 2, s. 273-276).

⁷⁵² Konstytucja sejmu 1616 r. „O wybrańcach koronnych” (*Vol. const.*, t. 3, vol. 1, s. 194-195).

cyją fortece kamienieckiej kilkadziesiąt erogował tysięcy. Której to fortece że większe J.K.M. proponit potrzeby, ichm. panowie posłowie promotebunt, żeby czopowe kamienieckie na to obrócone było. Więc że niektórzy ichm., województwa tamiecznego obywatele, niemają na fortyfikacją tej to fortece zebrali sumę, pilnie [620] to ichm. panowie posłowie nasi proponent, żeby doskonałą z ekspensy tych pieniędzy uczynili kalkulacją i accessum fortyfikacyjnej, jeśli jaki jest, pokazali. Z których jeżeliby który był posłem na sejm terażniejszy, activitatem mieć nie ma, aż wprzód sufficientem da erogacyjnej sumy rationem.

14. Fortyfikacja Krakowa jako insignium Regni depositoryi, tudzież i Lwowa, jako ziem ruskich metropolis, w niepośledniej ma być konsyderacyjnej. Iniugit tedy województwo i ichm. panom posłom proponant to, żeby połowa czopowego miejsc tamiecznych redundet na fortyfikacją, eo adiecto, żeby i te miasta de proprio suo aerario altero tanto do fortyfikacyjnej przykładali się.

15. Approbat wielce to consilium i ojcowskie pieczołowanie J.K.M. województwo nasze, tudzież ichm. panów komisarzów prace około postanowienia hiberny, która żeby w dobrym i na potym zostawała porządku i consensu publico obwarowana była, iniungit województwo jm. panom posłom, hoc addito, aby te pieniądze wcześniej z każdej naznaczonej włości, przynajmniej na św. Marcin [11 listopada] do Lwowa zwożone były, sub confiscatione bonorum. Ażeby inaequalitas, która się dzieje przez improporcionatam na dobra wydawania assignationem prędkiego, nie trudniła hiberny wydawania, coaequatio per lustratores z województwa, w którym ta dzierżawa zostaje, być ma.

16. Proposuit nam w instrukcyjej swojej J.K.M. jako gravem przed Majestatem J.K.M. deponunt często quaerelam chorągwie, że naznaczonych sobie z kwarty nie odbierają zasług, czemu obviando województwo nasze iniungit ichm. panom posłom solenni id promoteant verbo, [621] żeby retentores kwarty na początku sejmu ichm. panowie instygatorowie na delatach podawali i żeby te bona retentorum pro vacantibus miane i oddawane były.

17. Haneńko⁷⁵³ i z Kozakami przy sobie zostającemi multum R.P. wyświadczył życzliwości i fidefragi złożył z siebie opinią, kiedy w powinienem dotąd J.K.M. i z ludźmi swemi perseverat posłuszeństwie, i jako tedy rzecz słuszną tę onemu ku R.P. regravificare życzliwość, tak zleca to województwo ichm. panom posłom, żeby inito cum ordinibus consilio pożądaną dać im legacyjej odprawę.

18. Więc że J.K.M. w instrukcyjej swojej przypomina kwit generalny successorum jm. pana [Jana Kazimierza] Krasińskiego podskarbiego koronnego, tedy ichm. panowie exquisitam uczyniwszy calculationem z sukcesorami i obaczywszy kwity, jako i komu wypłacił sumę 140 tys. per decretum Tribunalis Radomiensis naznaczoną, kwitowi ichm. kontradykować nie będą.

19. Rachunki skarbowe od jm. pana [Jana Andrzeja] Morsztyna podskarbiego koronnego za urzędu jego, aby odebrane i pro informatione przywiezione województwu były, iniungit ichm. panom posłom województwo.

20. Wielkie i stąd in consultationibus publicis różne zamieszanie, gdy posłowi którego województwa obiectio zajdzie ratione loci standi, która obiectio żeby ex nunc

⁷⁵³ Michał Chanenکو hetman wojsk kozackich na Prawobrzeżu.

w izbie poselskiej, jeśli posłowi zadadzą, a jeżeli senatorowi, od J.K.M. jeżeli słuszna albo nie, rozsądzona była, proponent ichm. panowie posłowie.

21. Otwarcia minnice srebrnej uważa commodum R.P. województwo, to tylko iniungit ichm. panom posłom, żeby id cautum było, aby do minnice litewskiej komisarze [622] z Korony ordynowani byli, przestrzegając, aby ad proportionem minnice koronnej trzecia tylko część z litewskiej wychodziła.

22. Wielką i stąd R.P. ponosi iacturam, że pan Cynaki⁷⁵⁴ cum suis complicibus po zawarciu mennice kilkakroć sto tysięcy szelągów wybił. Instabunt tedy ichm. panowie posłowie, aby ad instantiam instygatorów, tak koronnego, jako litewskiego, dana mu była o to akcja.

23. Sumy trubeckiej wypłacenie że przy terażniejszych R.P. na insze potrzeby speżach skądinąd obmyślić się nie może, declarent to ichm. panowie posłowie, że przy odebraniu od ichm. panów litewskich sumy siedmiu kroć sta tysięcy oddana będzie.

24. A że in Republica aequali we wszystkim aequalitas observari powinna, serio promovebunt ichm. panowie posłowie, żeby się insze województwa w wystawieniu ludzi koekwowały z temi, które przeszłego roku ludzi wystawiały.

25. Stało to per legem publicam conclusum, że pogłówne żydowskie na upominki tatarskie jest ordynowane, na które, że wychodzi quotannis sto i pięć tysięcy dobrej monety, dojrzą tego ichm. panowie posłowie, aby Żydzi quotannis sto i pięć tysięcy dobrej monety na też upominki do skarbu dawali. A że to pogłówne per dimidium tylko do skarbu weszło, pytać się będą ichm. panowie posłowie, gdzie się drugie dimidium podziało.

26. Dekret Trybunału Radomskiego ratione donatywy kupieckiej aby był constitutione publica aprobowany, procurabunt ichm. panowie posłowie.

27. Czopowe generalne porrigent ichm. panowie posłowie in arena libertatis ad communem Reipublicae consensum.

28. Ponieważ w takiej R.P. potrzebie postronnych przychodzi [623] nam szukać pośilków, nie będzie nic zdrowego, kiedy ichm. panowie posłowie nasi, imieniem województwa, ichm. biskupów i opatów, którzy dość obszerne trzymają intraty, serio per amorem Patriae prosić będą, żeby succurendo tak ciężkiej R.P. potrzebie przeciwko temu, który wierze i świątyniom Bożym inhiat poganinowi proposse ludzi dali sukurs.

29. Desiderium jm. pana [Stefana] Złoczowskiego chorążego halickiego, jako człowieka in Republica meriti, aby ad effectum przyjść mógł, iniungit ichm. panom posłom województwo nasze, który żąda dekret na nim w sądach asesorskich od pana [Jana] Mazarackiego otrzymany per iteratam aby disiudicationem, adhaerendo constitutioni anni 1659⁷⁵⁵ był anihilowany.

30. Modum contribuendi, jeżeliby onego uchwalenia była necessitas, more consueto wezmą sobie do braci ichm. panowie posłowie.

⁷⁵⁴ Jan Cynaki faktor królewski.

⁷⁵⁵ Zapewne konstytucja sejmu 1659 r. „Kommissya od Wołoch i od Węgier z ziemią halicką” (*Vol. const.*, t. 4, vol. 2, s. 44); zob. też konstytucja sejmu 1678 r. „Deklaracyja sprawy urodzonego Mazarackiego sejmowej” (*Vol. leg.*, t. 5, s. 283-284).

31. A że origo litium z pogranicznymi jest nam omnino cavenda, jm. pan [Kazimierz] Grudziński zaś wojewodzie rawski za wtargnięciem w wołoską ziemię znaczną dał nie tylko do zwady z Wołochami, ale i ^ado^a dalszych stąd subsekwencji okazją, ichm. panowie posłowie instabunt serio, żeby za to ordinum subsit iudicio.

32. Ius incorporationis województwa naszego wielką patitur vim, kiedy przeciwko przywilejom od antecesorów J.K.M. danym, starostwa i insze województwa tego urzędy inpossessionatis rozdawane bywają. Serio tedy ichm. panowie posłowie starać się będą, żeby takie przywileje z kancelaryj in posterum nie wychodziły, a jeżeliby wyszły, nullitatis sunt, salvis jednak modernis possessoribus. [624]

33. I to za rzecz słuszną województwo uznaje, żeby secundum mentem diplomatis inflanckiego vacans, pięciom tysięcy intraty dorocznie korespondujący, exulibus był dany, co żeby do efektu przyszło, starać się będą jm. panowie posłowie.

34. Niemalą i to czyni ceł R.P. należących dyminucją, że im plebei et scartabelli praesunt, co żeby się in posterum, tak w Koronie, jako i w W.Ks.L. nie działo, starać się o to omnimodo ichm. panowie posłowie mają.

35. Desideria privatorum w przeszłej instrukcyj konotowane, jeżeli na tym sejmie promoveri mogą, żeby illis ichm. panowie posłowie promovendis non desint, serio iniungit województwo.

36. W inszych zaś całej ojczyźnie interesach potrzebnych plenariam ichm. panom posłom naszym dajemy potestatem, hoc praecauto, aby communem z inszemi województwy sequantur sensum.

Działo się w Bełzie, na miejscu konsultacyjom zwykłym, 27 dnia kwietnia a. D. 1671.

Jan Andrzej Sierakowski marszałek koła rycerskiego województwa bełskiego m.p.

^{a-a} w Rp. pomyłkowo: od

86. Sejmik relacyjny w Bełzie, 20 lipca 1672 r.

1. *Uniwersał Michała I zwołujący sejmik relacyjny w Bełzie na dzień 20 lipca 1672 r. – Warszawa, 4 lipca 1672 r.*

Rp. CDIAUL, *Fond 1, Opis 1, 262, s. 1062-1064 – oblata; w grodzie bełskim oblatował Nob. Jan Lisowski w dniu 15 lipca 1672 r. [feria 6 ipso die festi Divisionis Sanctorum Apostolorum a. D. 1672].*

Druk: ASWPK 1668-1675, s. 404-405.

2. *Uniwersał Michała I na pospolite ruszenie, trzecie wici – Warszawa, 5 lipca 1672 r.*

Rp. CDIAUL, *Fond 1, Opis 1, 262, s. 1076-1079* – oblata; w grodzie bełskim oblatował Nob. Jan Lisowski w dniu 20 lipca 1672 r. [feria 4 ante festum Sanctae Mariae Magdalenae proxima a. D. 1672].

Druk: ASWPiK 1668-1675, s. 406-407.

3. *Laudum sejmiku relacyjnego województwa bełskiego w Belzie, 20 lipca 1672 r.*

Rp. CDIAUL, *Fond 1, Opis 1, 262, s. 1087-1092* – oblata; w grodzie bełskim oblatował marszałek sejmiku w dniu 21 lipca 1672 r. [feria 5 pridie festi Sanctae Mariae Magdalenae a. D. 1672].

Bibl. Oss., rkp. 15964, s. 841-847.

My rada, dygnitarze, urzędnicy i wszystko rycerstwo województwa, pro die 20 iulii roku terażniejszego 1672 na sejmik od J.K.M. p.n.m. przez uniwersał złożony do Bełza [1088] na miejsce konsultacyjom naszym zwyczajne zgromadzeni.

Ojcowską naprzód J.K.M. sollicitudinem, którą nie tylko w obmyśleniu całości i bezpieczeństwa Ojczyzny naszej przezornie mieć raczy imminentibus na zgubę jej Othomanicae potentiae periculis obviando, za rozerwaniem fato iniquo Reipublicae przeszłego sejmu, ale też porządek pospolitego ruszenia przez wydanie ostatnich wici paterne insinuando, wiernie uważywszy, powinne z uniżonym naszym J.K.M. podziękowaniem solennia vota od Pana panów, aby panowanie J.K.M. p.n.m. wszelaką szczęśliwością i błogosławieństwem swoim w nieskończone pomnażać raczył lata concupimus et vovemus.

Stosując się przy tym do propozycyjej J.K.M. i uniwersałów na pospolite ruszenie wydanych, a widząc nagle na R.P. Porty Otomańskiej następujące pericula, sposób ratunku jej i conservandae securitatis domesticae wzięliśmy przed się i zgodnie porządek pospolitego ruszenia uchwaliwszy, do obierania rotmistrzów i pułkownika przystąpiliśmy. A naprzód w. jm. pana Jana na Mirowie Myszkowskiego podkomorzego i komisarza województwa bełskiego, tyszowieckiego starostę, na pułkownika i wodza naszego oraz i rotmistrza ziemi bełskiej, z powiatu zaś grabowieckiego jm. pana Stanisława Ołtarzewskiego, z ziemie buskiej jm. pana Samuela Łaszcza, z powiatu horodelskiego jm. pana Józefa Branickiego do tej ekspedycyjej uprosiliśmy. A że popis na terażniejszym sejmiku odprawiony być nie może, tedy konserwujemy sobie terażniejszej obrady naszej continuationem pro die ultima augusti. Na który czas do Bełza zjechać się dla odprawienia popisu i z wszelaką gotowością wojenną, i należytego rynsztunku dziełu rycerskiemu przysposobieniem, zjechać się nemine excepto mamy, iuxta mentem wydanych od J.K.M. wici ostatnich idque sub poenis [1089] de expeditione generali bellica, w prawach

koronnych, a osobliwie konstytucją anni 1621⁷⁵⁶ sancitis. Tak, aby każdy tam gdzie necessitas belli exposcet, iść był gotów. In quantum by zaś była prędsza tego potrzeba, tedy w. jm. pan podkomorzy bełski, jako pułkownik i wódz nasz (któremu plenariam dajemy na to potestatem) ma nas uniwersalem swem obwieścić. Za którym na tymże miejscu pod Bełz, albo tam, gdzie jm. opportune videbatur, skupić się w tymże porządku mamy.

Posłów do J.K.M. p.n.m. z oddaniem wiernego poddaństwa naszego i z uniżonym za ojcowskie indefesso labore pieczołowanie podziękowaniem, ichm., pana Jana z Brodek Brodeckiego starostę jasielskiego [z] ziemi bełskiej, Jana Drużbicza z grabowieckiego, Samuela Lipskiego z ziemie buskiej, Ignacego Jarczewskiego z horodelskiego powiatów, uprosiliśmy. Którzy ichm., skoro się J.K.M. zbliży w nasz kraj, upraszać będą J.K.M., aby miał osobliwą rationem desolationis, tak przez nieprzyjaciół koronnych, jako częste obozy województwa naszego i nie bawiąc województw i wojsk J.K.M. i R.P. długo pod Rubieszowem⁷⁵⁷, jako najprędzej za Bug w pola przestrzeńsze ruszyć ich raczył. O to też serio ichm. panowie posłowie nasi instabant u J.K.M., aby paterne raczył admonere manum suam Regiam, aby się województwa z tej kampaniej nie rozjeżdżały (luboby wojna turecka za providencją Boską averteretur), aż dyfidencyje wszystkie, które mieszają Rempublicam umorzone i de medio civium wykorzenione były. I kto by się kolwiek znajdował pacis internae et externae turbator, aby był tamże sądzony i debitas luat poenas. Ciż ichm. panowie posłowie wniosą gorącą za w. jm. panem podkomorzym naszym instancją, aby J.K.M. w osobliwym jm. łaski swej pańskiej mając respekcie, jako emeritum de Republica civem, ex primis vacantibus kondekorować i [1090] ukontentować raczył, a jm. pan dyrektor nasz ichm. panom posłom instrukcją vigore laudi istius spisać i z podpisem imienia swego oddać ma, a ichm. panowie posłowie pro illo termino conservato in medio nostri comparere i deklaracją K.J.M. deferre nam mają.

Więc że J.K.M. p.n.m. ad communem całej R.P. consensum należące w liście swoim nam proponit materyje, tedy te wszystkie materyje do całego R.P. congressum zachowujemy. Stosując się jednak ad mentem J.K.M. p.n.m., chorągwiom naszym, przez Komisją Lwowską anno 1667 na podział województwa naszego ordynowanym, zapłatę dwóch ćwierci die ultima iulii ekspirujących obmyślamy, na co pięcioro podymnych iuxta anteriorem exactionem egzaktorów naszych uchwalamy. Do którego wyboru uprosiliśmy iterato e medio nostri jm. pana Jana Lesieckiego komornika granicznego. Które to podymne pro hac tylko sola vice na zapłatę zasłużonych ćwierci ordynujemy i extraditio jego a 1 septembris ad diem ultimam octobris, sub poenis in lege contra retentores descriptis currere ma. A na potym lubo generalnym czopowem, które in termino conservato tractabitur, lubo jako videbitur communi consensu całego województwa, wypłacać i takowe adinvenire media, które by poddanych naszych nie agraowały, deklarujemy.

Do wysłuchania rachunków poborowych, tak jm. pana [Mikołaja] Jemiłowskiego, jako jm. pana [Mikołaja] Brodowskiego, egzaktorów województwa naszego, uprosiliśmy de medio nostri ichm., Stanisława Wierzbickiego cześnika, Jana Sokolnickiego

⁷⁵⁶ Konstytucja sejmu 1621 r. „Sposób pospolitego ruszenia” (*Vol. const.*, t. 3, vol. 1, s. 297-304).

⁷⁵⁷ Hrubieszów, miasto w z. chełmskiej (ob. siedziba powiatu w woj. lubelskim).

pisarza ziemskiego, Matiasza Kadłubowskiego skarbnika, Samuela Łaszcza rotmistrza bełskich, którzy ichm. unius, ^aduorumve^a absentia non obstante, nazajutrz po skończonym sejmiku [1091] wysłuchać ichm. quam diligentissime powinni, a na przyszłym, da Bóg, terminie konserwowanym sufficientem tej kalkulacyjej mają nam dać rationem.

Asygnacyi w. jm. panu podkomorzemu, vigore pensyjej komisarskiej z czopowego niewybranej na zł 666 i gr 20, jm. panu pisarzowi ziemskiemu bełskiemu, jako emérito w tem województwie civi, ratione dawno naznaczonych na retentach czopowego asygnacyi, i dotąd nie wypłaconych, na zł 2 tys., oo. franciszkanom zamojskim habita ratione conflagrationis recentis na zł 200, oo. bonifratrom zł 100, pannom zakonnym zamojskim na zł 100, jm. panu dyrektorowi naszemu wydać do jm. pana Mikołaja Jemiłowskiego egzaktora naszego zlecamy. Które jm. z retent egzakcyjej swojej quam totius exsolvere powinien. Co wszystko circa calculationem jm. przyjęto być ma.

A że miasta niektóre, przeciwko prawu wyraźnemu i dawnemu zwyczajowi, prowentu czopowego do skarbu województwa należącego temere wydawać nie chcą, tedy tę resztę wszystkę z tychże miast przychodzącą, którą nam jm. pan administrator przy kalkulacyjej swojej deducere ma, na zapłatę chorągwiom naszym obracamy. A te retenta apud renitentes etiam per militem repeti mają za asygnacyją województwa executionem. Te zaś egzakcyjej jm. pana Jemiłowskiego retenta, także jm. pana Brodowskiego, aby indilate ad manus egzaktorów oddane były, serio accedente omnium consensu napominamy.

Na illacyją jm. pana Wiktoryna Stadnickiego podstolego bełskiego przeciwko jm. panu Jemiłowskiemu wniesioną, tak deklarujemy. Ponieważ Zapałów⁷⁵⁸ i Surmaczówka⁷⁵⁹, w posesyjej jm. pana podstolego zostające, pokazuja quietationes posteriores laneaticas po regestrze 16[18] Gen. [Jan] Lipski exactionis, tedy iniungimus, [1092] aby jm. pan poborca, stosując się do tychże kwitów, podymnych czworga iuxta mentem anterioris laudi jako de villis novae locationis, nie rekwirował, ale się poborem w tych mianowanym kontentował. Jm. panu skarbnikowi bełskiemu pięć poborów do egzakcyjej jm. pana Jemiłowskiego ze wsi Krynic⁷⁶⁰ należących, habita ratione konsystencyjej obozowej województwa naszego tam odprawionej, pro hac sola vice kondonujemy i od wypłacenia wolnym czyniemy. Co także wszystko w rachunku jm. panu Jemiłowskiemu przyjęto być ma.

Którą to sejmiku terazniejszego zgodnie namówioną uchwałę zleciliśmy jm. panu dyrektorowi koła naszego podpisać i do akt grodzkich bełskich podać. Działo się w Bełzie, die 20 iulii a. D. 1672.

Andrzej Moszyński wojski horodelski, dyrektor koła rycerskiego województwa bełskiego m.p.

^{a-a} *lekcja niepewna*

⁷⁵⁸ Zapałów, wieś w pow. bełskim (ob. w pow. jarosławskim, woj. podkarpackim).

⁷⁵⁹ Surmaczówka, wieś w pow. bełskim (ob. w pow. jarosławskim, woj. podkarpackim).

⁷⁶⁰ Krynice, wieś w pow. grabowieckim (ob. w pow. tomaszowskim, woj. lubelskim).

87. Sejmik z limity podczas popisu szlachty pod Bełzem, 31 sierpnia 1672 r.

Sejmik zwołany dla przeprowadzenia popisu na podstawie laudum poprzedniego sejmiku na dzień 31 sierpnia 1672 r. nie odbył się, odwołany przez uniwersał Jana Aleksandra Myszkowskiego podkomorzego bełskiego, który wyznaczył zjazd na pospolite ruszenie na dzień 13 września 1672 r., zob. poniżej.

88. Sejmik deputacki w Bełzie, 12 września 1672 r.

1. Uniwersał Jana Sobieskiego marszałka i hetmana wielkiego koronnego obwieszczaający o wkroczeniu wojsk tureckich – Krasnobród, 10 sierpnia 1672 r.

Rp. CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 262, s. 1148-1149 – oblata; w grodzie bełskim oblatował Nob. Jan Lisowski w dniu 13 sierpnia 1672 r. [Sabbatho ^ain vigilia^a festi Assumptionis in Coelum Gloriosissimae Virginis Mariae a. D. 1672].

Jan na Złoczowie i Żółkwi Sobieski, marszałek i hetman wielki koronny, jaworowski, stryjski, kałuski, gniewski, barski etc. starosta.

J.o., j.w., w., ichm. panom dygnitarzom, urzędnikom i wszystkim ichm. panom obywatelom stanu rycerskiego województwa bełskiego, m.w.m. panom i braciej przy zaleceniu usług [1149] moich braterskich donoszę do wiadomości.

Iż jakom po te wszystkie czasy w.m. panom i braciej de ingruentibus zwykł przestrzegać periculis, tak i teraz tym się nic nie alterując, że jedni niebezpieczeństwom tym następującym wiary nie dawali, drudzy za zmyślane interpretowali, pro munere powinności urzędu mego toż czynię, oznajmując, że silne wojska tureckie, gdzie i sam cesarz⁷⁶¹ osobą swą z wezyrem wielkim⁷⁶² stanąwszy pod Chocimiem, Dniestr przechodzi, Żwaniec, mil dwie od Kamieńca, bez wszelakiej rezystencji wzięty i ludźmi osadzony, sam jm. pan podkomorzy podolski⁷⁶³ od swejże własnej tatarskiej chorągwie zdradzony i mało w więzy nieprzyjacielskie nie oddany. Język turecki na tej już stronie Dniestru wzięty i dziś do mnie spod Żwańca przyprowadzony, a tegoż momentu do K.J.M. wyprowadzony, wielką i do wiary niepodobną nieprzyjacielską głosi potencją. Chan⁷⁶⁴ zaś z Doroszeńkiem⁷⁶⁵ z drugiej strony niedogromionego wojska naszego część

⁷⁶¹ Mehmed IV sułtan osmański.

⁷⁶² Ahmed Köprülü wielki wezyr.

⁷⁶³ Hieronim Lanckoroński podkomorzy podolski.

⁷⁶⁴ Selim Girej chan krymski.

⁷⁶⁵ Piotr Doroszenko hetman Ukrainy prawobrzeżnej.

pod Ładyżynem⁷⁶⁶ pominąwszy, pod Bar postępuje. Zaczynam żębyście się w.m. panowie, na nic nie ubezpieczając, ponieważ się wojska w przedzie prócz dziesiątka usarskich a kilka kozackich chorągwi więcej nie znajduje, chcieli ostrożnie w domach swoich dośiadać, a jako najprędzej ojczyźnie, samym sobie et caris consulere raczyli pignoribus. Gdyż mi już podobno za zbliżającym się niebezpieczeństwem dalszej dać przestrogi w.m. panom i braciej nie przyjdzie.

Których się natenczas łasce i braterskiej miłości z powolnością usług moich, jako najpilniej zalecam. Datum w Krasnobrodzie, die 10 augusti anno 1672.

Jan Sobieski m.p.

Locus sigilli

^{a-a} w rzeczywistości sobota przypadała dwa dni przed świętem Wniebowzięcia

2. *Uniwersał Jana Aleksandra Myszkowskiego podkomorzego bełskiego do województwa bełskiego na pospolite ruszenie – Dub, 27 sierpnia 1672 r.*

Rp. CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 262, s. 1183-1184 – oblata; w grodzie bełskim oblatował Nob. Jan Komarnicki w imieniu Jana Aleksandra Myszkowskiego podkomorzego bełskiego w dniu 29 sierpnia 1672 r. [feria 2 ipso die festi Decolationis Sancti Joannis Baptistae a. D. 1672].

Bibl. Oss., rkp. 15964, s. 849.

Jan Aleksander na Mirowie Myszkowski podkomorzy bełski, tyszowiecki etc. starosta, komisarz województwa bełskiego, rotmistrz J.K.M.

J.w., w., przewielebnym ichm. panom oficjalistom tak ze stanu szlacheckiego i wszelkiego stanu, do wyprawy pospolitego ruszenia należącym obywatelom województwa bełskiego, m.w.m. panom i braciej, przy zaleceniu służb czołobitność moję ofiaruję braterską.

Mając sobie commissum od w.m.m. panów na przeszłym sejmiku od J.K.M. p.n.m. złożonym, abym wcześniej w.m. panów obwieścił o skupienie się województw pod Hrubieszów⁷⁶⁷, które lubo dotychczas nie stanęły, jednak accelerant, a już jedno w drodze, drugie się już ruszywszy, appropinquant. Zaczynam słuszną rzecz do oznajmienia w.m.m. panom być rozumiałem. A że z woli w.m. panów mam to sobie iniunctum, in quantum by jeszcze województwa [1184] pod Hrubieszów nie skupiły się, abym uwiadomił w.m. panów i tak prędkim ruszeniem, któreście w.m.m. panowie laudo sobie na przeszłym sejmiku naznaczyli, to jest pro ultima augusti, nie fatygował. Stosując się do prawa, które innym województwom precedencyją przed województwem bełskim opisuje, także do zleconej w.m. panów przychylając się woli de rebus commissis oznajmuję i czas,

⁷⁶⁶ Ładyżyn, miasto w woj. braclawskim (ob. Ладизин w rej. hajsyńskim, obw. winnickim, Ukraina).

⁷⁶⁷ Hrubieszów, miasto w z. chełmskiej (ob. siedziba powiatu w woj. lubelskim).

jako popisu, tak i zaciągnięcia się pro die 13 septembris pod Bełzem intymuję, nie wątpiąc, że jako amantes Patriae filii, jako cives Reipublicae i Majestatu panów panujących fidelissimi propugnatores, w takowej stawicie się w.m.m. panowie gotowości, jakoby przeciwko nieprzyjacielowi Krzyża Świętego pro exigentia temporis z tego miejsca na zaszczyt ojczyźnie moglibyśmy succurrere.

Więc że miasta i miasteczka, które by do wyprawy aparamentów wojennych i stawienia ludzi podczas takowej ekspedycyje, tak wielą konstytucyi warowane, żeby swojej nie zapominali powinności, pro munere officii mei jako duktor obrany, napominam, życząc tego, aby ta ekspedycja przeciwko tak potężnemu nieprzyjacielowi jako najlepszym szła porządkiem.

Donoszę tedy tym listem moim do wiadomości wszystkim w.m. panom, który nie tylko do grodów, ale i do różnych miast, miasteczek do wiadomości podałem, stwierdziwszy ręką moją przy pieczęci. Działo się w Dubie, die 27 augusti anno 1672.

Jan Aleksander na Mirowie Myszkowski podkomorzy bełski, tyszowiecki starosta, komisarz województwa bełskiego, rotmistrz J.K.M. m.p.

3. List Jana Sobieskiego marszałka i hetmana wielkiego koronnego do Stefana Rogowskiego dowódcy piechoty łanowej województwa bełskiego – Jaworów, 9 września 1672 r.

Rp. CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 262, s. 1195-1196 – oblata; w grodzie bełskim oblatował Nob. Jan Nagórny w imieniu Gen. Stefana Rogowskiego rotmistrza piechoty łanowej województwa bełskiego w dniu 10 września 1672 r. [Sabbatho post festum Nativitatis Beatissimae Virginis Mariae proximo a. D. 1672].

Mój panie rotmistrzu, mój panie i bracie.

Jest przykładem w.m. panom wszystkim łanowej R.P. piechoty rotmistrzom jm. pan Wojakowski rotmistrz województwa ruskiego, który z łanową piechotą od niedzieli już kilku na praesidium za ordynansem moim wszedł do Lwowa i w.m. panu powtórnym mój ten z władze urzędu mego daję ordynans, ażebyś w.m. pan piechotę łanową jak najprędzej zgromadziwszy województwa swego (którym to K.J.M. po tym tę teraz w tak pilnej R.P. potrzebie wyprawę wytrącić może) z nią wszedł do zamku bełskiego i według prawa komendzie jm. pana wojewody podolskiego, starosty bełskiego, albo jego substytuta pariował. Zostawam zatym w.m. pana brat i sługa.

Jan Sobieski m.p.

W Jaworowie, [1196] die 9 septembris anno 1672.

4. *Laudum sejmiku deputackiego województwa bełskiego w Bełzie, 12 września 1672 r.*

Rp. CDIAUL, *Fond 1, Opis 1, 262, s. 1204-1206 – oblata; w grodzie bełskim oblatował marszałek sejmiku w dniu 13 września 1672 r. [feria 3 pridie festi Exaltationis Sanctae Crucis a. D. 1672].*

Bibl. Oss., rkp. 15964, s. 851-853.

My rady, dygnitarze, urzędnicy i wszystko rycerstwo województwa bełskiego dla obie-rania ultimae instantiae sędziego do głównego sądu trybunalskiego na sejmik pro fe-ria 2 post festum Nativitatis Beatissimae Virginis Mariae [12 września] lege publica naznaczony zgromadzeni.

Po obraniu zgodnie tego sędziego, jm. pana Jana z Brodek Brodeckiego starostę jasielskiego, do obrony województwa naszego i całej R.P. przystępujemy.

Ponieważ otomańska virus swoje na R.P. naszą wyrwała potencyje, tedy obvia-ndo dalszej R.P. zgubie, jakośmy już za pierwszymi J.K.M. p.n.m. uniwersałami po-spolite ruszenie podług praw opisanych na zaszczyt miłej ojczyźnie i dostojęstwa J.K.M. wzięli przed się, tak widząc tantam w państwach koronnych tego nieprzyjaciela Krzyża Świętego sevitiem, tymże sposobem tego pospolitego ruszenia bronić primarie wiary świętej katolickiej, chwały Bożej, kościołów świętych, a przy tym dostojęstwa J.K.M., praw i swobód naszych, deklarujemy fide, honore et conscientia, hoc laudo publico se obstringendo, aby każdy, ktokolwiek tylko titulo gaudet nobilitatis do obro-ny tej utrapionej concurrat R.P. i iuxta mentem legis ze wszelką gotowością wojenną na termin [1205] zjeżdżał naznaczony, excepto tych, których prawo od tej generalnej uwalnia ekspedycyjej.

Więc że na terażniejszym, konserwowanym terminie, dla weścia wojsk R.P. inopi-nate in viscera województwa naszego, popis ob paucitatem ichm. panów braci naszych expediri nie mógł, tedy naznaczamy sobie dla skupienia się czas pro die 22 praesentis pod Tyszowcami⁷⁶⁸, hoc praecauto, aby protunc każdy z ichm. tak stawał na to miejsce, jakoby zaraz za manudukcyją w. jm. pana Jana na Mirowie Myszkowskiego podkomo-rzego i komisarza województwa bełskiego, starosty tyszowieckiego, pułkownika nasze-go, tam, gdzie necessitas belli exposcet, pod chorągwiami iść był gotów. Ktokolwiek by zaś chciał się od tej generalnej uchronić ekspedycyjej, prawo pospolite contemnendo, tedy przeciwko takiemu tanquam contra hostem Patriae consurgere deklarujemy.

Ażeby tym pędza tej uchwały naszej każdego z ichm. panów braci dojść mogła notitia, zlecamy to w. jm. panu pułkownikowi naszemu, aby jako najprędzej wydał po inszych grodach i parafiach uniwersały swoje de loco et tempore zgromadzenia się wszystkim ichm. denuntiando.

⁷⁶⁸ Ostatecznie zjazd ten nie doszedł do skutku z powodu wcześniejszego wyjazdu szlachty na pospolite ruszenie pod Lublin, gdzie odbył się popis. Z tego powodu zjazdu z 21 września 1672 r. nie uwzględniono w niniejszej edycji.

Iniungimus przy tem serio wszystkim miastom w województwie naszym będącym, aby iuxta privilegia et constitutiones Regni, a osobliwie 1621⁷⁶⁹, wyprawę należytą gotowali jako najprędzej pod komendę w. jm. pana pułkownika naszego, na czas i miejsce naznaczone z wszelakim porządkiem wojennym przysyłali.

A że wyszedł uniwersał j.w. jm. pana marszałka i hetmana w. koronnego⁷⁷⁰ do jm. pana rotmistrza piechoty łanowej województwa naszego, aby tę piechotę jako najprędzej kupił i z nią do Bełza pro praesidio stawał, tedy i my habita ratione tantae Reipublicae necessitatis iniungimus jm. panu [Stefanowi] Rogowskiemu rotmistrzowi tej piechoty, aby koniecznie, lubo by i pieniądze do skarbu J.K.M. wydali, sine omni mora skupiwszy, do Bełza na praesidium wprowadził i jm. panu dyrektorowi koła naszego zlecamy to, [1206] aby go listem nomine publico napisanym serio zagrzał. Więc że i j.w. jm. pan wojewoda podolski, starosta nasz bełski⁷⁷¹ tej fortece (na której nie tylko temu województwu, ale i całej R.P. siła należy) ludźmi swymi bronić umyślił i sam in persona sua zostawać tu chce, tedy ab onere expeditionis generalis bellicae autoritate conventus nostri jm. uwalniamy i tę piechotę pod komendę j.w. jm. pana wojewody z panem rotmistrem ordynujemy.

Ichm. panom posłom z koła naszego do J.K.M. p.n.m. proszonym jm. pan dyrektor instrukcją dać ma z podpisem imienia swego, którzy z wszelaką naszą na zaszczyt dostojęstwa J.K.M. i milej Ojczyzny odezwać się mają gotowością. A ichm. panowie posłowie pro illo termino assignato stawać in gremio nostri mają i legacyjej swojej powinni nam będą uczynić relacją.

Zlecamy też to w. jm. panu pułkownikowi naszemu, aby miał swoją z województwem wołyńskim i ruskiem konferencyją oraz z j.w. jm. panami hetmany, abyśmy communicato z ichm. consilio, nim K.J.M. osobą swoją z górnymi województwy złączy się z nami, mogli salvandae Reipublicae adinvenire media.

Materije insze anteriori laudo 20 augusti⁷⁷² uchwalonego konserwowane, iż pro hoc termino determinari dla krótkości czasu nie mogą, tedy te wszystkie materie w reces puszczamy i do dalszego kongresu naszego zachowujemy.

To wszystko autoritate conventus nostri aprobuujemy i z podpisem imienia jm. pana dyrektora koła naszego do grodu podać zlecamy. Działo się w Bełzie, na miejscu konsultacyjom naszym zwyczajnym, die 12 septembris a. D. 1672.

Andrzej Moszyński wojski horodelski, dyrektor koła rycerskiego województwa bełskiego m.p.

⁷⁶⁹ Konstytucja sejmu 1621 r. „Sposób pospolitego ruszenia” (*Vol. const.*, t. 3, vol. 1, s. 297-304).

⁷⁷⁰ Jan Sobieski marszałek i hetman wielki koronny.

⁷⁷¹ Aleksander Stanisław Bełzecki wojewoda podolski, starosta bełski.

⁷⁷² W rzeczywistości sejmik odbył się 20 lipca 1672 r.

89. Zjazd na pospolitym ruszeniu pod Lublinem, 13 września 1672 r.

1. *Uniwersał Michała I obwieszczający upadek Kamieńca Podolskiego i ponaglający zebranie pospolitego ruszenia – Janowiec, 7 września 1672 r.*

Rp. CDIAUL, *Fond 1, Opis 1, 262, s. 1345-1347* – oblata; w grodzie bełskim oblatował Nob. Jan Lisowski w dniu 7 grudnia 1672 r. [feria 4 in vigilia festi Conceptionis Beatissimae Virginis Mariae a. D. 1672]

Druk: ASWPiK 1668-1675, s. 424-425.

2. *Laudum zjazdu województwa bełskiego na pospolitym ruszeniu – w obozie pod Lublinem, 2 listopada 1672 r.*

Rp. CDIAUL, *Fond 1, Opis 1, 262, s. 1260-1264* – oblata; w grodzie bełskim oblatował Nob. Andrzej Kossakowski w imieniu Mag. Jana Myszkowskiego podkomorzego bełskiego w dniu 17 listopada 1672 r. [feria 5 post festum Sancti Martini Pontificis proxima a. D. 1672].

Bibl. Oss., rkp. 15964, s. 855-859.

My senatorowie, dygnitarze, urzędnicy i rycerstwo województwa bełskiego, na pospolite ruszenie za ostatnimi wiciami J.K.M. p.n.m. tu, pod Lublin, do obozu generalnego zgromadzeni.

Jakośmy fidelitatem J.K.M. i całej R.P. zgodnie z inszemi województwy iuramento consecravimus tak dla kontynuacyjej dalszych obrad R.P. dla zabezpieczenia niebezpieczeństwom, tam ab intra quam ab extra, następującym, uprosiliśmy za delegatów do koła generalnego z pośrodku siebie, przy jm. panu pułkowniku, ichm. panów, jm. pana Mikołaja Dramińskiego chorążego horodelskiego, jm. pana Andrzeja Moszyńskiego wojskiego horodelskiego, jm. pana Piotra Czermińskiego, jm. pana Kaspra Trembińskiego, którzy ichm. pomienieni imieniem województwa naszego bono publico i województwa integritati invigilabunt, póki koło generalne tu pod Lublinem continuabitur.

Mając przy tym wzgląd na zrujnowane substancyje wyżej mianowanych ichm. panów delegatów, onych na terażniejszą spezę dwunastu set zł posiłkować obiecujemy i praesenti laudo warujemy, że te poniesione dwanaście set zł z najpierwszych pieniędzy publicznych wypłacić panowie egzaktorowie lub administratorowie województwa naszego za asygnacyjami w. jm. [1261] pana podkomorzego bełskiego, pułkownika generalnego naszego, które praesenti laudo stwierdzamy.

A iż do tego skłaniają się niemal wszystkie województwa, aby pro praesenti casu et necessitate Reipublicae wyprawą od koła augere wojska J.K.M. mogli, lubo pewniśmy po miłości całej R.P., że mając wzgląd na dezolacyją województwa przez świeże inkursyje nieprzyjacielskie, województwo nasze od tego ciężaru wyprawy na terażniej-

sze uwolni pół roka, in omnem jednak casum, aby tempora urgentis necessitatis mogliśmy być gotowi na zaciągnięcie ludzi ad proportionem zdezolonanego województwa, uchwalamy praesenti laudo cztery pobory cum abiuratis według rejestru jm. pana Mikołaja Jemiłowskiego, ze wszystkich generaliter dóbr tak J.K.M., jako i naszych szlacheckich i duchownych, nemine excepto. Do których wybierania upraszamy tegoż jm. pana Jemiłowskiego, salarium za pracę po groszu od złotego i kwitowe zwyczajne po gr 6 onemu naznaczamy. A ta egzakcja zacząć się ma a publicatione laudi praesentis w grodzie bełskim, a skończyć pro die 10 decembris. Który podatek każdy wydać powinien sub poena triplicis pensionis et duplici quatuordecem marcarum exactori et officio totidem, executionem zaś contra remitentes militarem uchwalamy.

A in quantum takowa zajdzie ichm. panów delegatów w kole generalnym deklaracja, żeby ludzi habita proportionie dezolacyjnej pozwolić, tedy autoritate koła naszego ludzi 50, nie więcej, pozwalamy, to jest dragoniej 50, inkludując sztab w ten komput, których a die 1 decembris, tam gdzie mens całej R.P. expostulabit i pod dyrekcją od R.P. obranego wodza, uprosiliśmy jm. pana pułkownika naszego, aby stawił. Na których ludzi 50 na pół roka [1262] kapitulacją uczyniliśmy i pozwolili zł 7 tys. Służbę zaś tym ludziom a die 1 novembris przyznawamy, płacę tym ludziom z tejże egzakcyj pomieniony pan egzaktor ex vi laudi praesentis wyliczyć powinien, to jest zł 7 tys. Którzy przez te pół roka in officio pod generalnym dyrektorem całej R.P. zostawać powinni.

A iż znajdowali się niektórzy, którzy nie dbając na prawa pospolite, omieszkali terażniejszej ekspedycyjej, tedy takowi in vim poenae podatek pomieniony in triplo de proprio, nie z ubogich poddanych, zapłacić terażniejszemu panu egzaktorowi do skarbu województwa naszego powinni, o co jm. pan poborca coram officio castrensi Belzensi processu fisci, sine ulla appellatione, ad altiora subsellia czynić z nimi powinien, sprawiwszy się z rejestrów ręką jm. pana pułkownika podpisanych. Kto by takowy znajdował się prawu pospolitemu refractarius, ekspycując jednak tych ab hoc vigore, którzy non per temeritatem aliquam, ale legali impedimento, jako to vera infirmitate, zostawaniem in praesidio na fortecach z woli i uchwały braciej, zawojowaniem przez nieprzyjaciela i tym podobnymi impediti byli.

Czopowe zwyczajne, które w arendzie i administracyjej jm. pana wojskiego horodelskiego vigore anterioris laudi do Świętej Jadwigi [15 października] blisko przeszłej zostawało i na przyszły rok we wszystkich miastach i miasteczkach, tak J.K.M. jako duchownych i szlacheckich autoritate laudi praesentis uchwalamy i w administracyją tegoż jm. pana wojskiego horodelskiego dajemy. Który wydawszy uniwersały swoje do wszystkich urzędów miejskich i faktorów, possibilitatem kwoty tegoż czopowego, ponieważ inkursyja przeszła nieprzyjacielska variatio przynieść musi, na przyszłym, da Bóg, deklarować będzie sejmiku, a z przeszłej [1263] administracyjej swojej rachunek na tymże odda terminie.

Salarium w. jm. panu podkomorzemu⁷⁷³ i komisarzowi naszemu bełskiemu z tegoż czopowego na blisko przyszłym sejmiku determinować asekurujemy, mając zwłaszcza wzgląd na to, że i na terażniejszą funkcją pułkowniczą żadnej za podjęte koszty i spezy nie odniósł jm. konsolacyjej. Upatrując nieznośną agrawacyją poddanych, tak

⁷⁷³ Jan Aleksander Myszkowski podkomorzy bełski.

J.K.M. jako i wszystkich in genere nas, przez ustawiczne poborów i podymnego egzakcyje, zwłaszcza przez terażniejszą świeżą nieprzyjacielską inkursyją, jednych w niewolę zabranych, drugich zdezolowanych, uchwalamy *authoritate laudi praesentis* podatek nowy ekstraordynaryjny, już w niektórych województwach i ziemiach praktykowany, to jest od każdego garca piwa po szelągu jednemu, od każdej kwarty gorzałki prostej szeląg jeden, od kwarty akwawity szelągów dwa, od garca miodu pitego gr trzy. Który podatek wydawać będą powinni wszyscy szynkarze, arendarze tak w miastach królewskich, ziemskich, duchownych jako we wszystkich in genere wsiach, gdziekolwiek jeszcze browary i szynki znajdować się będą, a to *sub vinculo iuramenti*. Które każdej ćwierci roku arendarze lub szynkarze pomienieni, chrześcijanie, *coram officio castrensi proprii districtus in praesentia subkolektora*, Żydzi zaś według trybu swego w bożnicy na Rodale, *in praesentia* jednak *officii et succollectoris* odprawować powinni. Od których juramentów więcej nad gr 6 *officium et exactor insimul* wyciągać nie mają. A od tej egzakcyje nie mają być wolni i ci ichm., którzy swoje własne trunki na szynk dają, ale przez szynkarzów jurament odprawić i egzakcyją do skarbu wnieść powinni. Do którego podatku egzaktora na przyszłym, da Bóg, [1264] obierzemy sejmiku, a tymczasem, aby a 1 decembris anni praesentis mógł zacząć się ten podatek, upraszamy jm. pana wojskiego horodelskiego, administratora starego czopowego, aby przez uniwersały swoje do grodów i miasteczek ogłosił ten podatek do wiadomości wszystkich.

Przyciśnieni będąc *necessitate* terażniejszej ekspedycyje, nie chcąc ludziom ubogim bezprawia czynić, wzięliśmy za wspólną zgodą i konsensem dzierżawców i ekonomów gumno jedno w Krępcu⁷⁷⁴, do starostwa lubelskiego należącym jw. jm. pana kasztelana bełskiego⁷⁷⁵ za konsensem ekonoma jm., drugie w Bestrejowicach⁷⁷⁶, dziedzicznym folwarku jm. pana Mikołaja Bełchackiego, według taksy z ichm. umówionej, na które zboża w. jm. pan podkomorzy i pułkownik nasz dał swoje asekuracje pomienionym ichm. A wzajemnie od nas, którzyśmy tych zbóż partycypowali, dane są jm. panu pułkownikowi asekuracje, tedy etiam *praesenti laudo obstringimus* tych ichm., aby według obligu na się danego, za pierwszym upomnieniem jm. pana pułkownika iścili się, a *contra renitentes processum et executionem fisci praesenti laudo* uchwalamy.

Ponieważ za dopuszczeniem pańskim województwo nasze przez inkursyją nieprzyjaciela *maiori ex parte* zdezolowane, poddani jedni w niewolę zabrani, drudzy spaleni, bydła pozabierane, zboża spalone, tak że podatki *currere* w nim według dawnego trybu żadną miarą nie mogą, tedy *inhaerendo deklaracyje* na sejmie 1667⁷⁷⁷ i samej słuszności, ludziom przez podział Komisyje Lwowskiej na województwo nasze naznaczonym płacić dalej *ullam possibilitatem* nie mając, to całej R.P. do wiadomości donieść [1265] zleciliśmy. Ale *ex charitate erga Patriam* chorągwi jednej tylko w. jm. pana podkomorzego w kompucie wojska kwarcianego zostającej, koni 90 zapłatę, cięż-

⁷⁷⁴ Krępiec, wieś w starostwie lubelskim (ob. w pow. świdnickim, woj. lubelskim).

⁷⁷⁵ Aleksander Ludwik Niezabitowski kasztelan bełski.

⁷⁷⁶ Zapewne Bystrzejowice, wieś w woj. lubelskim (ob. w pow. świdnickim, woj. lubelskim).

⁷⁷⁷ Konstytucja sejmu 1667 r. „Deklaracyje województw i ziem koronnych” (*Vol. const.*, t. 4, vol. 2, s. 310).

ko sobie czyniąc, przyrzekamy. A inszym, którym hactenus płaciliśmy ut provideat Respublica placą, inferent ichm. panowie delegaci.

Którą to uchwałę naszą i wszystkie w niej punkta zgodnie uchwalone, ręką w. jm. pana podkomorzego i pułkownika naszego nomine publico podpisane, do akt grodzkich bełskich podać zleciliśmy. Działo się w obozie pod Lublinem, dnia 2 novembris roku 1672.

Jan Myszkowski z Mirowa p[odkomorzy] b[ełski,] t[yszowiecki] s[tarosta,] k[omisarz] w[ojewództwa,] p[ułkownik] w[ojewództwa] b[ełskiego] m.p.

3. *Regestr szlachty województwa bełskiego na pospolitym ruszeniu pod Lublinem, 18 października 1672 r.*

Rp. CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 262, s. 1265-1272 – oblata; w grodzie bełskim oblatował Nob. Andrzej Kossakowski w imieniu Mag. Jan z Mirowa Myszkowskiego podkomorzego bełskiego, starosty tyszowieckiego, pułkownika województwa bełskiego w dniu 17 listopada 1672 r. [feria 5 post festum Sancti Martini Pontificis proxima a. D. 1672].

Bibl. Oss., rkp. 15964, s. 861-868.

Regestr kompanij chorągwie [1266] generalnej ichm. rycerstwa województwa bełskiego spisany die 18 octobris anni 1672, pod j.w. jm. panem Janem Aleksandrem Myszkowskim podkomorzym, pułkownikiem i komisarzem województwa bełskiego, starostą tyszowieckim.

[1] Jm. pan pułkownik koni 6, [2] jm. pan stolnik bełski⁷⁷⁸ koni 3, [3] jm. pan wojski bełski⁷⁷⁹ koni 3, [4] jm. pan wojski horodelski⁷⁸⁰ koni 3, [5] jm. pan starosta jasielski⁷⁸¹ koni 3, [6] jm. pan starosta korytnicki⁷⁸² koni 3, [7] jm. pan starosta rzeczycki⁷⁸³ koni 3, [8] jm. pan chorąży dobrzyński⁷⁸⁴ koni 3, [9] jm. pan Družbicz koni 3, [10] jm. pan Młocki koni 3, [11] jm. pan Samuel z Liwego Lipski koni 3, [12] jm. pan Czermiński koni 6, [13] jm. pan Trzciniński koni 2, [14] jm. pan Trembiński koni 2, [15] jm. pan Suchodolski koni 2, [16] jm. pan Bobowski koni 2, [17] jm. pan Jarczewski koni 2, [18] jm. pan cześnik mielnicki⁷⁸⁵ koni 2, [19] jm. pan Głogowski koni 2, [20] jm. pan Bełchacki koni 2, [21] jm. pan Pieczychojski koni 2, [22] jm. pan Aksak koni 2, [23] jm. pan Komorowski Michał koni 2, [24] jm. pan komornik graniczny⁷⁸⁶ koni 2, [25]

⁷⁷⁸ Jan Andrzej Sierakowski[?] stolnik bełski.

⁷⁷⁹ Antoni Kołakowski wojski bełski.

⁷⁸⁰ Andrzej Moszyński wojski horodelski.

⁷⁸¹ Jan Kazimierz Brodecki starosta jasielski.

⁷⁸² Rafał Sarbiewski starosta korytnicki.

⁷⁸³ Zapewne Andrzej Rzeczycki starosta rzeczycki.

⁷⁸⁴ Michał Komorowski chorąży dobrzyński.

⁷⁸⁵ Być może Samuel Wąz cześnik mielnicki.

⁷⁸⁶ Jan Lesiecki komornik graniczny bełski.

jm. pan pisarz halicki grodzki⁷⁸⁷ koni 2, [26] jm. pan Nagórski strażnik koni 2, [27] jm. pan Mikołaj Brodowski koni 2, [28] jm. pan Wydźga starszy koni 2, [29] jm. pan Wydźga młodszy koni 2, [30] jm. pan Walenty Mirecki koni 2, [31] jm. pan Polanowski koni 2, [32] jm. pan Gościmiński koni 2, [33] jm. pan Borzęcki koni 2, [34] jm. pan Turkowiecki koni 2, [35] jm. pan [Lew] Tysza [Bykowski] koni 2, [36] jm. pan Radecki imieniem swym i rodzica swego koni 2, [37] jm. pan Rulikowski imieniem swoim i rodzica swego koni 2, [38] jm. pan Liberacki koni 2, [39] jm. pan Czarniawski koni 2, [40] jm. pan Jerzy Ubysz koni 2, [41] jm. pan Twardowski Marek koń 1, [42] jm. pan Bukowski koń 1, [1267] [43] jm. pan Jasiński koń 1, [44] jm. pan Szadurski koń 1, [45] jm. pan Oryszowski koń 1, [46] jm. pan Micowski koń 1, [47] jm. pan Gałęcki koń 1, [48] jm. pan Cholojowski koń 1, [49] jm. pan Strzegowski koń 1, [50] jm. pan [Mikołaj] Jemiłowski koń 1, [51] jm. pan Zarzycki koń 1, [52] jm. pan Gujski koń 1, [53] jm. pan Radziwiński koń 1, [54] jm. pan Horochowski koń 1, [55] jm. pan Metelski koń 1, [56] jm. pan Klepacki koń 1, [57] jm. pan Ługowski koń 1, [58] jm. pan Szymanowski koń 1, [59] jm. pan Sulski koń 1, [60] jm. pan Czeliński koń 1, [61] jm. pan Kowalowski koń 1, [62] jm. pan Mokracki koń 1, [63] jm. pan Żuliński Stefan koń 1, [64] jm. pan Choiński koń 1, [65] jm. pan Wawrowski koń 1, [66] jm. pan Stoiński koń 1, [67] jm. pan Woroniecki koń 1, [68] jm. pan Widzowski koń 1, [69] jm. pan Osmólski koń 1, [70] jm. pan Niezabitowski koń 1, [71] jm. pan Iłowiecki koń 1, [72] jm. pan Oryszowski Błażej koń 1, [73] jm. pan Więckiewicz koń 1, [74] jm. pan Jabłoński koń 1, [75] jm. pan Lubieniecki koń 1, [76] jm. pan Wereszczaka koń 1, [77] jm. pan Felicjan Brześciański koń 1, [78] jm. pan Sobieszczański koń 1, [79] jm. pan Wnorowski koń 1, [80] jm. pan Stempkowski Jan koń 1, [81] jm. pan Teleżyński koń 1, [82] jm. pan Pułdowski koń 1, [83] jm. pan Stefan Brześciański koń 1, [84] jm. pan Achacy Szydłowski koń 1, [85] jm. pan Franciszek Czarnołoski koń 1.

Pocztę: [86] jm. pan kasztelan lubaczowski⁷⁸⁸ koni 4, [87] jm. pan stolnik halicki⁷⁸⁹ koni 2, [88] jm. pan cześnik bełski⁷⁹⁰ koni 2, [89] jm. ksiądz dziekan chełmski⁷⁹¹ koni 2, [90] jm. pan podczaszy czernihowski⁷⁹² konia 1, [91] jm. pan Gabriel Stempkowski konia 1, [92] jejm. paniej Leszczkowskiej koń 1, [93] jejm. paniej chorążynę grabowieckiej koń 1, [94] jejm. paniej Wybranowskiej stolnikowej bełskiej koń 1, [95] jm. pan Brodowski Wojciech koń 1, [96] jm. pan Prusinowski koń 1, [97] jejm. paniej Miedźwieckiej koń 1, [98] jm. pan [1268] Rudnicki koń 1, [99] jm. pan Szczawiński

⁷⁸⁷ Pisarz grodzki halicki, osoba niezidentyfikowana.

⁷⁸⁸ Andrzej Samuel Stadnicki kasztelan lubaczowski.

⁷⁸⁹ Zapewne Bonawentura Konstantyn Bełzecki stolnik halicki.

⁷⁹⁰ Stanisław Wierzbicki cześnik bełski.

⁷⁹¹ Jan Konstanty Woźuczynski dziekan chełmski.

⁷⁹² Wprawdzie wykazy urzędników wymieniają kilkanaście osób występujących z tym tytułem, jednak zapewne chodzi o znanego w województwie bełskim (pełnił nawet funkcję marszałka sejmiku) Krzysztofa Brzozowskiego podczaszego czernihowskiego.

koń 1, [100] jm. pan Sulimowski koń 1, [101] jejm. paniej Micowskiej koń 1, [102] jejm. paniej Skomorowskiej koń 1, [103] jejm. paniej Kowalowskiej koń 1, [104] jm. pan Sarnowski koń 1, [105] jm. pan Szopiński koń 1, [106] jm. pan Bernacki koń 1, [107] jm. pan Rosochacki koń 1, [108] ichm. oo. dominikanów konwentu bełskiego koń 1, [109] ichm. oo. franciszkanów konwentu zamojskiego koń 1.

Jan Myszkowski z Mirowa p[odkomorzy] b[ełski], t[yszowiecki] s[tarosta], k[omisarz] w[ojewódzki], p[ułkownik] w[ojewództwa] b[ełskiego] m.p.

Regestr chorągwie jm. pana Stanisława Ołtarzewskiego rotmistrza w województwie bełskim, powiatu grabowieckiego anno 1672.

[1] Jm. pan rotmistrz, [2] jm. pan [Jan] Sokolnicki pisarz ziemski bełski, [3] jm. pan porucznik, [4] jm. pan [Jan] Czarnowski chorąży grabowiecki, [5] jm. pan [Wojciech] Tomisławski podczaszy bełski, [6] jm. pan Lanckoroński, [7] jm. pan [Jędrzej] Gulczewski łowczy sanocki, [8] jm. pan [Mateusz Kazimierz] Kadłubowski skarbnik bełski, [9] jm. pan Krzysztof Komorowski, [10] jm. pan Izbiński, [11] jm. pan Wągrodzki, [12] jm. pan Udrycki Mikołaj, [13] jm. pan Żuliński Jan, [14] jm. pan Szornel, [15] jm. pan Jankowski, [16] jm. pan Łysakowski, [17] jm. pan Marek Lesiecki, [18] jm. pan Władysław Podhorecki, [19] jm. pan Hostyński, [20] jm. pan Andrzej Nagórski, [21] jm. pan Rudowski Bernat, [22] jm. pan Rudnicki Franciszek, [23] jm. pan Żurkowski, [24] jm. pan Kostrzewa, [25] jm. pan Dunin, [26] jm. pan Ruszanowski, [27] jm. pan [Bazyli] Dykowski pisarz grabowiecki grodzki, [28] jm. pan [Wojciech] Skawiński komornik ziemski bełski, [29] jm. pan [Tomasz] Jagiełłowicz komornik ziemski bełski, [30] jm. pan Wojciech Komorowski, [31] jm. pan Mikołaj Czarnołoski, [32] jm. pan Strzałka, [33] jm. pan Głębocki, [34] jm. pan Tomasz Mirecki, [35] jm. pan Ochocki, [36] jm. pan Florian Mrowiński, [37] jm. pan Olchowski starszy, [38] jm. pan Franciszek Nowosielecki, [39] jm. pan Karnicki, [40] jm. pan Woyna, [41] jm. pan Czechowski, [42] jm. pan Łuszczewski, [1269] [43] jm. pan Kołakowski, [44] jm. pan Ostojski, [45] jm. pan Trojanowski, [46] jm. pan Stefan Skomorowski, [47] jm. pan Kłębowski, [48] jm. pan Jasiński starszy, [49] jm. pan Stanisław Rusiecki, [50] jm. pan Jan Olszewski, [51] jm. pan Piasecki z Skomoroch, [52] jm. pan Świdziński, [53] jm. pan Pietraszewski, [54] jm. pan Skomorowski Górny, [55] jm. pan Łoza, [56] jm. pan Hostyński starszy, [57] jm. pan Jarząbkowski, [58] jm. pan Tomaszowski, [59] jm. pan Rusanowski, [60] jm. pan Czarnołoski, [61] jm. pan Tomaszowski drugi, [62] jm. pan Napiórkowski, [63] jm. pan Pietraszewski młodszy, [64] jm. pan Golecki, [65] jm. pan Jan Szystowski, [66] jm. pan Kryński, [67] jm. pan Wiśniowski, [68] jm. pan Kostro, [69] jm. pan Czarnecki, [70] jm. pan Stanisław Skomorowski, [71] jm. pan Wojciech Skomorowski, [72] jm. pan Wojciech Skomorowski drugi, [73] jm. pan Jan Świdziński, [74] jm. pan Gabriel Skomorowski, [75] jm. pan Jan Rogowski, [76] jm. pan Wojciech Czarnołoski, [77] jm. pan Lisowski, [78] jm. pan Aleksander Skomorowski.

Poczty: [79] jm. pan Trojanowski od jejm. paniej Skomorowskiej, [80] jm. pana Gutowskiego, [81] jejm. paniej Wereszczyńskiej, [82] jm. pana Siemiątkowskiego, [83] jm. pana Jarząbkowskiego, [84] jm. księdza Rogowskiego proboszcza uchańskiego, [85] jejm. paniej Świdnickiej, [86] jm. pana Danieleckiego, [87] jejm. paniej Chamcowej, [88] jejm. paniej Zofiej Godzimirskiej, [89] jejm. paniej Łukowskiej, [90] jm. pana Czekanowskiego.

Jan na Mirowie Myszkowski p[odkomorzy] b[ełski], t[yszowiecki] s[tarosta], k[omisarz] w[ojewództwa], p[ułkownik] w[ojewództwa] b[ełskiego] m.p.

Regestr kompanij pod chorągwią ziemie buskiej na pospolite ruszenie za wiciami J.K.M. roku 1672 pod Lublin zgromadzonej.

[1] jm. pan Samuel Łaszcz rotmistrz koni 4, [2] jm. pan chorąży buski⁷⁹³ koni 2, [3] jm. pan podsędek buski⁷⁹⁴, porucznik, koni 2, [4] jm. pan Lanckoroński koni 3, [5] jm. pan Skarbek koni 3, [6] jm. pan Kadłubicki Wojciech koni 3, [1270] [7] jm. pan Lubański konie 3, [8] jm. pan Świętochowski koni 2, [9] jm. pan Kadłubicki Wacław koni 2, [10] jm. pan Drzewiecki koni 2, [11] jm. pan Gnoiński koni 2, [12] jm. pan Boguski koni 2, [13] jm. pan Gliński koni 2, [14] jm. pan Chojecki koni 2, [15] jm. pan Sokół Aleksander koni 2, [16] jm. pan Powęski koni 2, [17] jm. pan Hrodyłowski koni 2, [18] jm. pan Humieniecki Michał koni 2, [19] jm. pan Dobrosielski koni 2, [20] jm. pan Rokicki koń 1, [21] jm. pan Micowski koń 1, [22] jm. pan Humieniecki Stefan koń 1, [23] jm. pan Kadłubicki Ostafiej koń 1, [24] jm. pan Załęski Marek koń 1, [25] jm. pan Załęski Wojciech koń 1, [26] jm. pan Jaślikowski koń 1, [27] jm. pan Tałałaj koń 1, [28] jm. pan Turski koń 1, [29] jm. pan Osmólski koń 1, [30] jm. pan Jabłoński koń 1, [31] jm. pan Stempkowski koń 1, [32] jm. pan Babkowski koń 1, [33] jm. pan Popławski koń 1, [34] jm. pan Komorowski koń 1, [35] jm. pan Mirecki koń 1, [36] jm. pan Kostecki koń 1, [37] jm. pan Latowicki koń 1, [38] jm. pan Łosiecki koń 1, [39] jm. pan Sokół koń 1, [40] jm. pan Boniakiewicz starszy koń 1, [41] jm. pan Boniakiewicz młodszy koń 1, [42] jm. pan Jahodyński koń 1, [43] jm. pan Dąbski koń 1, [44] jm. pan Łepkowski koń 1, [45] jm. pan Oszczowski koń 1, [46] jm. pan Zuliński koń 1, [47] jm. pan Gurski koń 1, [48] jm. pan Gliński koń 1, [49] jm. pan Damiński koń 1, [50] jm. pan Szelejko koń 1, [51] jm. pan Siciński koń 1, [52] jm. pan Jedlecki koń 1, [53] jm. pan Zgorajski koń 1, [54] jm. pan Hawratiński koń 1, [55] jm. pan Paszyński koń 1, [56] jm. pan Czarnecki koń 1, [57] jm. pan Łacki koń 1, [58] jm. pan Iwanowski koń 1.

Poczty: [59] jm. pana starosty buskiego⁷⁹⁵ koni 3, [60] jejm. paniej Teleżyńskiej koni 2, [61] jm. pana komendanta sokalskiego koni 2, [62] księży dominikanów lwowskich koni 2, [63] jm. pana stolnika żydaczowskiego⁷⁹⁶ koni 2, [1271] [64] jm. pana Blinowskiego koń 1, [65] jm. pana Blinowskiego Aleksandra koń 1, [66] jejm. paniej Lipskiej Zbożnej koń 1, [67] jm. pana Piwa koni 2, [68] z starostwa buskiego koni 2.

Jan na Mirowie Myszkowski p[odkomorzy] b[ełski], t[yszowiecki] s[tarosta], k[omisarz] w[ojewództwa] b[ełskiego] m.p.

Samuel na Tuczapach Łaszcz rotmistrz J.K.M. ziemie buskiej

Regestr kompanij jm. pana Józefa Branickiego rotmistrza województwa bełskiego powiatu horodelskiego.

⁷⁹³ Jan Lipski chorąży buski.

⁷⁹⁴ Wespazjan Sienicki podsędek buski.

⁷⁹⁵ Józef Łączyński starosta buski.

⁷⁹⁶ Mikołaj Ustrzycki stolnik żydaczowski, pisarz gr. i podstarości przemyski.

[1] Jm. pan rotmistrz, [2] jm. pan chorąży⁷⁹⁷, [3] jm. pan miecznik bełski⁷⁹⁸, [4] jm. pan cześnik nowogródzki⁷⁹⁹, [5] jm. pan Talenty sekretarz J.K.M., [6] jm. pan podczaszy różański⁸⁰⁰, [7] jm. pan Podhorecki, [8] jm. pan Zaporski, [9] jm. pan Grajowski starszy, [10] jm. pan Grajowski młodszy, [11] jm. pan Jakub Kochanowski, [12] jm. pan Samuel Kochanowski, [13] jm. pan Domiechowski, [14] jm. pan Rostkowski, [15] jm. pan Bełżecki, [16] jm. pan Brzeski, [17] jm. pan Gogoliński, [18] jm. pan Łaszcz, [19] jm. pan Hurczyn, [20] jm. pan Ostrowski, [21] jm. pan Długopolski, [22] jm. pan Żbikowski, [23] jm. pan Sobieszczański, [24] jm. pan Grzymała, [25] jm. pan pisarz horodelski⁸⁰¹, [26] jm. pan Jerzy Sobieszczański, [27] jm. pan Opacki, [28] jm. pan Mirecki, [29] jm. pan Chorycki, [30] jm. pan Gruszecki, [31] jm. pan Lubański, [32] jm. pan Szczucki, [33] jm. pan Chodorowski, [34] jm. pan Zawadzki, [35] jm. pan Zakrzewski, [36] jm. pan Grabowski, [37] jm. pan Tarzymirski, [38] jm. pan Żuliński starszy, [39] jm. pan Żuliński młodszy, [40] jm. pan Chrzastowski, [41] jm. pan Łazewski, [42] jm. pan Solski, [43] jm. pan Raczyk, [44] jm. pan Słupecki, [45] jm. pan Krajewski, [46] jm. pan Łęski starszy, [47] jm. pan Łęski młodszy, [48] jm. pan Wolski, [49] jm. pan Zbychalski, [50] jm. pan Żuliński, [51] jm. pan Radziechowski, [52] jm. pan Wyrzykowski, [53] jm. pan Lula, [54] jm. pan ^aMosakowski^a, [55] jm. pan Jędrzejowski, [56] jm. pan Sieklucki, [1272] [57] jm. pan Borowski, [58] jm. pan Pawłowski, [59] jm. pan Maciejowski.

Pocztę: [60] ichm. panów Gorajskich, [61] jm. pana Pszczelińskiego, [62] jm. pana Koca, [63] jm. pana Starczewskiego, [64] jejm. paniej Sistrzewitowskiej, [65] jejm. paniej Opackiej, [66] jm. pana Raczkowskiego, [67] jejm. paniej Kaznowskiej z Komorowa, [68] jejm. paniej stolnikowej kijowskiej z Wróblaczyna, [69] jm. pana Stadnickiego z Hutki, [70] jm. pana Szelińskiego, [71] jm. księdza Raczka dziekana ołyckiego.

Jan na Mirowie Myszkowski p[odkomorzy] b[ełski], t[yszowiecki] s[tarosta], k[omisarz] w[ojewództwa], p[ułkownik] w[ojewództwa] b[ełskiego] m.p.

^{a-a} w Rp.: Mosakowskiego

4. *Uniwersał Michała I zwalniający z obowiązku pospolitego ruszenia Aleksandra Bełżeckiego wojewodę podolskiego, starostę bełskiego – obóz pod Lublinem, 26 października 1672 r.*

Rp. CDIAUL, *Fond 1, Opis 1*, 262, s. 1351-1352 – oblatą; w grodzie bełskim oblatował Nob. Marcin Kulicki w dniu 12 grudnia 1672 r. [feria 2 pridie festi Sanctae Luciae Virginis et Martiris a. D. 1672].

⁷⁹⁷ Mikołaj Damiński chorąży horodelski.

⁷⁹⁸ Łukasz Serny miecznik bełski.

⁷⁹⁹ Zapewne Paweł Kęsicki cześnik nowogródzki.

⁸⁰⁰ Zapewne Wojciech Zakrzewski podczaszy różański.

⁸⁰¹ Aleksy Korzybek pisarz grodzki horodelski.

Michał z Bożej łaski Król Polski, wielki książę litewski, ruski, pruski, mazowiecki, żmudzki, kijowski, wołyński, podolski, podlaski, inflancki, smoleński, siewierski i czernihowski.

Oznajmuję niniejszym listem naszym wszem wobec i każdemu z osobna, komu o tym wiedzieć należy.

Lubo prawo [1352] i konstytucje koronne obostrzyły i dobrze to warowały, aby każdy, ktokolwiek prerogatywami szczyści się w tej ojczyźnie szlacheckimi, za wiciami na pospolite ruszenie wydanemi stawał osobą swoją do generalnego obozu. Jednak iż też konstytucje w podeszłych leciech i słabych na zdrowiu uwalniają, mając w osobliwym respekcie jako sędziwą starość w. Aleksandra Bełżeckiego wojewody podolskiego, starosty bełskiego, tak znaczne w tej ojczyźnie z odwagą substancyjej i zdrowia zasługi, które w wielu okazjach wyświadczał i teraz swemi ludźmi zamek bełski osadziwszy, i dobrze opatrzywszy, wyświadczać nam i R.P. nie przestaje. Więc też i słabe zdrowie nie w mniejszej poczytając konsyderacyjej, umyśliliśmy go tym egzempltem naszym od generalnej pospolitego ruszenia ekspedycyjej uwolnić, jakoż de facto mocą i powagą naszą królewską uwalniamy tak, aby uwolniony całe będąc, win w prawie i konstytucyjach opisanych nie popadał.

Co do wiadomości wszystkich, komu to wiedzieć należy, mianowicie dygnitarzom, urzędnikom i wszystkiemu rycerstwu województwa podolskiego donosząc, mieć chcemy i przykazujemy, abyście pomienionego w. wojewodę podolskiego przy tym egzemplcie naszym zachowali i aby zachowany był, tego przestrzegali dla łaski naszej. Na co dla lepszej wiary ręką się naszą podpisawszy, pieczęć koronną przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w obozie pod Lublinem, dnia 26 miesiąca października r. P. 1672, panowania naszego 4 r. Egzempt w. wojewodzie podolskiemu od pospolitego ruszenia.

Michał Król

Locus sigilli minoris cellariae Regni

Ks. Stanisław Bużeński proboszcz, regent kancelaryjej koronnej

90. Sejmik przedsejmowy w Bełzie, 17 grudnia 1672 r.

1. *List hetmana wojska zaporoskiego Michała Chanenki do województwa bełskiego – Zamość, 29 listopada 1672 r.*

Rp. *Bibl. Oss., rkp. 4753, s. 658 – kopia:* List Michała Chanenki hetmana wojsk zaporoskich do województwa bełskiego i całego koła rycerskiego, die 29 novembris 1672 z Zamościa.

J.o., j.w., w.m.w.m. panowie i dobrodzieje.

Lubom sobie bardziej w Ukrainie życzył in assiduo Martis opere dla zaszczytu najjaśniejszego J.K.M. Majestatu i obrony R.P. inter hostiles insultus zostawać, jednakże mnie woła J.K.M. i R.P. tu do przysługi w.m. panów destinuit, tedy ad omnem usług w.m. panów eligentiam i neccessitatem boni publici in promptu życzę żyć sobie. A ponieważ każdy operariusz chętnie dzieło swoje perficie, kiedy determinatam laboris sui widzi intercedem, strictius żołnierz każdy do usług i powinności wojennej obligatur, gdy go zawsze należyte dochodzą stypendia. Przeto tedy w.m. panom z należytą accuro prośbą i upraszam wielce, abym znacznych strat moich i ustawicznych prac z całym wojskiem J.K.M. zaporoskim tu insimul ze mną na Zaporozu zostających, z łaski J.K.M. i R.P. osobliwego respektu przez poważną do J.K.M. i R.P. instancją w.m. panów mógł mieć solamen i nadgodę.

Inne przy tym desideria moje i całego wojska, które przez instrukcją w.m. panowie posłowie moi exponent, aby mogły u J.K.M. i R.P. promoveri, dexteritati i łasce w.m. panów zalecam i siebie samego z powolnością usług moich onejże powierzoną. W. panom wcale życzliwy i uniżony sługa.

Michał Chanenکو hetman wojsk zaporoskich

2. Instrukcja dana posłom od hetmana wojska zaporoskiego Michała Chanenki do województwa bełskiego – Zamość, 29 listopada 1672 r.

Rp. Bibl. Oss., rkp. 4753, s. 658-660 – kopia.

Instrukcja ode mnie Michała Chanenka hetmana [659] wojska J.K.M. zaporoskiego panom Teodorowi Duchpolowi i Brachnowi z towarzystwem ich, posłom moim do j.o., j.w., w. ichm. panów obywatelów województwa bełskiego i całego ichm. koła rycerskiego die 29 novembris 1672 dana.

Primo. Mają i powinni będą panowie posłowie moi ichm. natenczas do koła rycerskiego zebranych najniższym ode mnie i całego wojska venerari ukłonem, przy którym tenebuntur prosić, aby ichm. z łaski swej do J.K.M. i R.P. poważną swoją chcieli interponere instancją, aby wiara święta grecka przy wszelkich wolnościach i immunitatis zostając, liberum wszelkiego nabożeństwa i ceremonii cerkiewnych miała exercitium, które w niektórych diecezjach prohibent.

Secundo. Wojsko, które insimul ze mną na zaszczyt J.K.M. Majestatu i obrony R.P. zostawiwszy, Patrios limites i postpositum omnibus bonis suis^a chętnie z Ukrainy przyszło^a, i niemałe in campo Martis desudando poniosło labores. Mają ciż panowie posłowie pokornie commendare ichm. natenczas ad nobilissimum concursum zebranych, aby ichm. sami łatwo chcieli do ukontentowania wojska przy mnie zostającego accedere, jakoż do J.K.M. i R.P. o słuszne za odwagi i prace jego ukontentowanie instare.

Tertio. Instabunt etiam panowie posłowie moi do ichm., aby ichm. ludzi na Zaporozu zostających w koszu, słusznie i jako najprędzej [660] ukontentować, donativum pieniężne na czołny onymże co prędzej obmyśliwszy optare posłać, żeby Zaporozie

nadzieję o protekcji R.P. nie traciło. Primo, da Bóg, vere czołnami pobliskie miasta tureckie mogło rujnować, utraciwszy bowiem Zaporozie, które flagellum po wszystkie lata nieprzyjaciółom i Ukrainie propugnaculum było, totaliter R.P., Ukrainie in confinio zostającym prowincyjom, może ultimam ruinam et pernitentiam ominari.

Tudzież nie przepomną panowie posłowie moi pokornie ichm. upraszać, aby chorągwie moje polskie, które cały rok de proprio zaciągawszy trzymam, mogły inkorporowane zostawszy do komputu kwarcianego wojska, stypendia należyte za trzy ćwierci i hibernę aequaliter z innemi chorągwiemi mieć z łaski J.K.M. i R.P.

Przy tym mają panowie posłowie moi plura quae tenuitas nostra existit proponere ichm. natenczas zgromadzonem, co może dexteritati i łasce ichm. panów obywatelów tamecznych jako najpokorniej commendari.

^{a-a} pomyłka kopisty, fragment powtórzony dwa razy

3. *Laudum sejmiku przedsejmowego województwa bełskiego w Bełzie, 17 grudnia 1672 r.*

Rp. CDIAUL, *Fond 1, Opis 1, 262, s. 1397-1404* – oblata; w grodzie bełskim oblatował marszałek sejmiku w dniu 19 grudnia 1672 r. [feria 2 ante festum Sancti Thomae Apostoli proxima a. D. 1672].

Bibl. Oss., rkp. 15964, 883-891.

My rady, senatorowie, dygnitarze, urzędnicy i rycerstwo [1398] województwa bełskiego za uniwersałem J.K.M. p.n.m. na miejsce konsultacyjom naszym zwyczajnie w Bełzie pro die 13 decembris anni praesentis zgromadzeni, stosując się ad mentem tegoż uniwersału J.K.M. i e medio sui na kontynuacją konfederacyjnej koła ichm. panów deputatów do Warszawy wyprawiwszy, takowy między sobą w województwie uczyniliśmy porządek.

A naprzód, ex vi confoederationis pod Lublinem w obozie spisanej dla zachowania sprawiedliwości pospolitej, ponieważ ex natura konfederacyjnej też Trybunał cessare powinien, do obrania ichm. panów sędziów przystąpiliśmy i przy sądzie ziemskim i j.w. jm. panu Stanisławie Bełzeckim wojewodzie podolskim, jako staroście bełskim i urzędzie grodzkim jm. bełskim ad complementum 12 osób w. jm. pana Wiktoryna ze Żmigrodu Stadnickiego kasztelana lubaczowskiego, jm. pana Jana z Mirowa Myszkowskiego podkomorzego bełskiego, tyszowieckiego starostę, jm. pana Mikołaja Dramińskiego chorążego horodelskiego, jm. pana Jana Sierakowskiego stolnika bełskiego, jm. pana Stanisława Wierzbickiego cześnika bełskiego, jm. pana Andrzeja Moszyńskiego wojskiego horodelskiego, jm. pana Jana Duźbicza, uprosiliśmy. Którzy to ichm. in loco solito w ratuszu bełskim feria 2 post Trium Regum anno 1673 [8 kwietnia] zasiadłszy, jurament wykonawszy, sprawy tylko exemptionum facti et fisci sądzić powinni będą póty, póki o dalszym procederze sądów z Warszawy od ichm. panów deputatów non constabit.

Uważywszy *imminentia pericula* i w tej mierze J.K.M. p.n.m. około obrady zabieżenia onym, akomodując się intencyjej, lubo zniszczeni i zrujnowani przez świeżo przeszłe nieprzyjacielskie inkursyje i wojska przechody, atoli ciężko sobie czyniąc i uważając, że zaszczyt R.P. sine nervo belli być nie może, unanimi consensu pogłównie uchwaliliśmy, które ea methodo ma być [1399] wybierane. Każdy z nas powinien uczynić porządek w majątnościach swoich i wybierać fidelissime ten podatek według instruktarza anni 1662, hoc praecauto, żeby utriusque sexus et personae od lat 16 ad senium zaś do lat 60 ten podatek płacili. A żeby był rzetelnie odprawiony, tedy na sejmik relationis factores dóbr naszych stanąć powinni i juramentem w sądzie terazniejszym comprobare quantitatem osób i realitatem wybrania podatku tego.

Tamże na sejmiku relationis egzaktorów wybierzemy, którzy te pieniądze odbierać i secundum mentem województwa onemi dysponować będą. Więc że i dwudziestego pierwszego, według rejestru jm. pana [Jana] Lesieckiego podymnowego, do wojny wyprowadzić trybem cudzoziemskim pozwoliliśmy, tedy te podatki i uchwałę in tantum mieć chcemy in toto, in quantum województwa ruskie, wołyńskie i ziemia chełmska takową pozwoli aukcją, abyśmy, nie biorąc przed tymi województwy in auctione palmam, aequalitate w tych wyprawach i podatkach ducta proportionie szczupłości i dezolacyjej województwa naszego, tak przez wojsko, jako i nieprzyjaciela gaudere mogli.

Instruktarz tego pogłównego po parafiach posłać uprosiliśmy jm. pana pisarza ziemskiego bełskiego⁸⁰², do którego in toto w wybieraniu tego podatku referując się, deklarujemy, że i służy przy panach ten podatek qualiscunque conditionis et status płacić powinni. Ci zaś, którzy by nie chcieli przywieść na sejmik tego podatku umyślnie i juramentu wykonać, przy odwiezieniu pieniędzy nie mieli, takowi w sądach naszych ad instantiam instigatoris nie tylko się sprawić powinni, ale poena in constitutione względem wybierania pogłównego sancita, super refragatorios ma być decernenda.

Jeśliby zaś communis całej R.P. consensus miał być w wybieraniu tego pogłównego, tedy i ichm. panowie senatorowie i urzędnicy tak ziemscy, jako i grodzcy, natenczas płacić będą według instruktarza, teraz zaś każdy z ichm. w województwie naszym, jako szlachcic ex persona podług instruktarza płacić powinien będzie.

Jakośmy laudo publico [1400] pod Lublinem poborów 4 cum abiuratis do rąk jm. pana Mikołaja Jemiłowskiego na wyprawę dragoniej 50 rozjeżdżając się z pola, in vim pospolitego ruszenia in subsidium Reipublicae wydać unanimi consensu pozwolili i wydania onym czas diem 10 decembris exclusive naznaczyli, tak tenże podatek i teraz in toto aprobujemy, to deklarując, że ponieważ już ten czas wydania ekspirował, tedy per executionem militare, eodem laudo już sancitam i protunc approbatam onych, mianowany jm. pan poborca rekwirować omnino powinien tak, abyśmy ten podatek wszyscy, nemine excepto, de suo, a nie poddani, nie wymawiając się desolationibus płacili, ponieważ na tę dragonią za nas samych exsolvere powinniśmy.

W tymże laudum przeszłym in omnem necessitate poratowania labentis Patriae communi voto nowy podatek ekstraordynaryjny pozwoliliśmy, który i teraz approbamus, uprosiwszy do wybierania onego ichm., jm. pana Jana Sokolnickiego pisarza ziemskiego bełskiego, jm. pana Jana Lesieckiego komornika granicznego bełskiego,

⁸⁰² Jan Sokolnicki pisarz ziemski bełski.

jm. pana Jerzego Trzcíńskiego, jm. pana Mikołaja Brodowskiego. Którzy to ichm. a die 1 ianuarii ten podatek odbierać hac methodo będą. Naprzód, anticipative wydadzą ichm. uniwersały do wszystkich miast i parafii, i wsiów, tak duchownych, J.K.M. jako i dziedzicznych, nemine excepto, i miejsce naznaczą, na które po expiracyjej ćwierci każdy z nas, posesor z dóbr swych, przysyłać powinien będzie i tam przy atestacyjej dziedzica albo dzierżawce, każdy szynkarz, tak chrześcijanin jako i Żyd, przysiąc tenebitur, wiele przez tę ćwierć roku kwart gorzałki, tak prostej, jako i akwawitej, piwa garców i miodu wyszynkował, a to przed ichm. panami administratorami, lubo jednym z ichm., od którego iuramentu gr 6 zapłaciwszy, znowu od każdej kwarty gorzałki prostej po szelągu, od przepalanej po 2, od piwa garca po szelągu, od miodu garca po 2 zapłacić do rąk ichm. panów administratorów, jako sobie ichm. między sobą umówią, [1401] tenże szynkarz powinien będzie, i ile zł, tyle gr pro labore ichm., a od kwitu po gr 6 od tychże szynkarzów ma należeć. Et sic consequenter przy każdej ćwierci ichm. panowie administratorowie postępować będą.

Super renitentes zaś poenas nie tylko lege publice sancitas, ale et executionem militarem dobrowolnie na się przyjmujemy i oną postąpić sobie ichm. panom administratorom pozwalamy, do czego i instygatora circa inchoationem iudiciorum confoederationis ichm. sobie obiorą, który iuramento obstrictus praemissa exequi tenebitur.

Te pieniądze zaś, które ichm. wybiorą, tam, gdzie mens całego województwa będzie erogowane być mają. Meliorationem jednak prowentu tego w tym punkcie do sejmiku relationis sobie rezerwujemy, co by ex re et commodo województwa być mogło.

Podatek pięciorga podymnego do rąk jm. pana [Jana] Lesieckiego ordynowany i laudo anteriori uchwalony approbamus, hoc praecauto, że respectu desolationis modernae jeśliby kto rewizyjej dymów potrzebował, tedy to przez tychże ichm. panów administratorów czopowego nowego ekstraordynaryjnego wyżej mianowanych rewidowano i determinowano być ma, absentia unius vel duorum non obstante, salvo sumptu et gratitudine requirentis. Na te jednak pieniądze póty jm. pan komisarz nasz asynacyjej wydawać nie będzie, póki chorągwie do tych pieniędzy województwa naszego należące ad obsequium J.K.M. i R.P. nie powrócą et iuramentum a tota Republica formatum non exequantur. Przy którym oddawaniu ichm. panowie porucznicy, albo ichm. panowie deputaci, co po te pieniądze przyjadą, realitatem regestrów poprzysiąc powinni będą, jako w której ćwierci wiele pocztów osadzonych było.

Czopowe ordynaryjne, laudo w obozie pod Lublinem w administracyją jm. pana Andrzeja Moszyńskiego zlecone, że protunc interveniente hostilitate nie może determinari, tedy iniungimus to jm. panu administratorowi, aby rewizyją miast uczynił i ten prowent [1402] do pewnej kwoty przywiódł i porządek jak najlepszy uczynił. W czym fidejm. obligamus i w przyszłym, da Bóg, kole relationis dał nam dostateczną informacyją. Które to czopowe a die 1 decembris poczynąć się ma w roku niniejszym, a kończyć in anno 1673 o tymże czasie powinno.

A ichm. panowie possessores, tak w miastach novae locationis powinni będą dopuścić posesyjej i rewizyjej jm. panu administratorowi, sub poenis in iudicio moderno ad mentem confoederationis sancitis, które termino peremptorio, sine omni adcitatione formari mają.

Więc że jm. pan administrator po uczynionej kalkulacyjnej dwuletniej wypłacił za asygncjami województwa zł 9180, adhibita ratione desolationis, defalkuje województwo jm. zł 2 tys., które z ostatniej raty należały, tedy zlecamy to jm. panu marszałkowi koła naszego, aby jm. nomine województwa kwitował z dwuletniej tenuty nihilominus restantem summam, według informacyjnej jm. pana Łaszcza, zł 487 inferre do województwa powinien.

A że się znajdują miasta niektóre, które tak przeszłego roku jako i terażniejszego spokojnym rat arendarzom jm. pana administratora nie wypłacili, tedy tej reszty powinien będzie jm. pan administrator super retentoribus iure fisci dochodzić i tym arendarzom, którzy z miast tych dwóch rat spokojnych nie wybrali, z przyszłej czopowego arendy potrącić.

Stosując się do laudum pod Lublinem w obozie spisane go i słowu naszemu dosyć czyniąc, salarium zwyczajne na urząd komisarski w. jm. panu podkomorzemu bełskiemu⁸⁰³ in vim gratitudinis zł półtora tys. u jm. pana administratora czopowego ordynaryjnego, a drugie półtora tys. u ichm. panów administratorów czopowego ekstraordinaryjnego naznaczamy. Które to pieniądze ichm. za asygnacjami jm. [1403] pana dyrektora koła naszego ante omnia oddać powinni będą.

Osobliwy mając wzgląd na różne merita, usługi i koszty w województwie naszym jm. pana Wiktoryna Stadnickiego kasztelana lubaczowskiego przy zrujnowaniu i spalaniu terażniejszym miasteczka jm. Niemierowa⁸⁰⁴, z braterskiego respektu od czopowego obojga, tak dawnego, jako i świeżo uchwalonego, pomienione miasto do roku zupełnego uwalniamy i praesenti laudo cavemus tak, jako się poczytna w województwie. Idem praestamus miasteczku Stojanowu⁸⁰⁵ per eandem calamitatem Reipublicae zrujnowanemu, miasta zaś Cieszanów⁸⁰⁶, Lipsko⁸⁰⁷, Rawę⁸⁰⁸, Magierów⁸⁰⁹, Potylicz⁸¹⁰ i Busko, jako eadem pressa calamitate, od przeszłorocznego uwalniamy czopowego.

Więc że ante omnia praktykowana w tym województwie bene meritorum gratitudo wyciąga to po nas, abyśmy ichm. panów deputatów naszych, do koła generalnego warszawskiego wyprawionych, ratione kosztów ichm. in tanta rerum caristia, która w Warszawie być musi, suplementowali, tedy ad praesens nie mogąc ichm. eam praestare consolationem, na przyszłym, da Bóg, sejmiku relationis po zł tysiąc na każdego z ichm. osobę, z pierwszych podatków wydać obiecujemy.

⁸⁰³ Jan Aleksander Myszkowski podkomorzy bełski.

⁸⁰⁴ Wł. Niemirów, miasto w pow. bełskim (ob. osiedle miejskie Нeмipрив в rej. jaworowskim, obw. lwowskim, Ukraina).

⁸⁰⁵ Stojanów, miasto w pow. bełskim (ob. wieś Стоянів в rej. radziechowskim, obw. lwowskim, Ukraina).

⁸⁰⁶ Cieszanów, miasto w pow. bełskim (ob. w pow. lubaczowskim, woj. podkarpackim).

⁸⁰⁷ Lipsko, miasto w woj. bełskim (ob. wieś w pow. lubaczowskim, woj. podkarpackim).

⁸⁰⁸ Rawa, miasto w pow. bełskim (ob. Рава-Руська в rej. żółkiewskim, obw. lwowskim, Ukraina).

⁸⁰⁹ Magierów, miasto w pow. bełskim (ob. Маpепив в rej. żółkiewskim, obw. lwowskim, Ukraina).

⁸¹⁰ Potylicz, miasto w starostwie lubaczowskim, w pow. bełskim (ob. wieś Пoтeлич в rej. żółkiewskim, obw. lwowskim, Ukraina).

Idem praestare tenebimur w. jm. panu podkomorzemu bełskiemu, który de suo zł 200 posłom kozackim do koła naszego od jm. pana hetmana wojska zaporoskiego⁸¹¹ przysłanym, honorarii loco na sukno i gotowiznę dawszy, erogował.

Wielebnym ichm. oo. bernardynom sokalskim, przy terażniejszych niebezpieczeństwach, aby jakakolwiek klasztorowi ichm., w którym i podczas przeszłej inkursyjy tak wiele zostawało ichm. panów braciej, była konsolacja, zł 300 z retentów wyboru jm. [1404] pana [Mikołaja] Jemiłowskiego pięciu poborów sine abiuratis naznaczamy i asygnacją jm. panu dyrektorowi naszemu wydać zleciliśmy.

Takoweż asygnacje jm. pan dyrektor nasz wyda na zł 300 ichm. oo. dominikanom bełskim in vim elemosinae, a jm. panu Sulimirskiemu⁸¹², posłowi od wojska przyslanemu, także na zł 300 do jm. pana Moszyńskiego⁸¹³ administratora czopowego.

Te wszystkie punkta wyżej opisane, jako communi voto et consensu, nemine contradicente pozwolone i namówione, dla lepszej wiary i pewności jm. panu Janowi Sokolnickiemu pisarzowi ziemskiemu bełskiemu, dyrektorowi koła naszego, ręką jm. podpisane, do akt grodzkich bełskich podać uprosiliśmy. Działo się w Bełzie, die 17 decembris anno 1672.

Jan Sokolnicki pisarz ziemski [bełski] i dyrektor natenczas koła braterskiego województwa bełskiego m.p.

4. Instrukcja dana posłom do koła generalnego w Warszawie z sejmiku województwa bełskiego w Bełzie, 17 grudnia 1672 r.

Rp. CDIAUL, *Fond 1, Opis 1*, 262, s. 1385-1397 – oblata; w grodzie bełskim oblatował marszałek sejmiku w dniu 19 grudnia 1672 r. [feria 2 ante festum Sancti Thomae Apostoli proxima a. D. 1672].

Bibl. Oss., rkp., 15964, s. 869-881.

Instrukcja na zjazd i koło generalne warszawskie ichm. panom deputatom z województwa naszego bełskiego, jm. panu Samuelowi na Tuczapach Łaszczeni, jm. panu Stanisławowi Ołtarzewskiemu, jm. panu Piotrowi Czermińskiemu i jm. panu Kasprowi Trembińskiemu do Warszawy wyprawionym, w Bełzie, na zjeździe braterskim, die 13 mensis decembris anno 1672, przez ręce jm. pana [Jana] Sokolnickiego pisarza ziemskiego bełskiego, jako dyrektora natenczas [1386] zjazdu naszego koła rycerskiego dana.

Byłby to extra omnem boni publici sensum, który by paternam J.K.M. p.n.m. około dobra pospolitego sollicitudinem luculentissimis nie uznawał documentis, dosyć by było ad immortalam famam same odważne czyny J.K.M. p.n.m., trudy i niewczasny obozowe, jako zaraz po szczęśliwej inauguracyjej przeciwko różnym tej Ojczyzny nie-

⁸¹¹ Michał Chanenکو hetman wojsk zaporoskich na Prawobrzeżu.

⁸¹² Zapewne Andrzej Sulimirski porucznik chorągwi kozackiej.

⁸¹³ Andrzej Moszyński wojski horodelski.

przyjaciołom, tak i teraz, świeżo przeciwko otomańskiej potencji ochotnie dla konserwacji państw sobie od Boga powierzonych podjęte per compendium recensere. Które jako publicum os, nie tylko polskiego, ale całego moverunt świata, tak nie może się żaden, by największą inwidyjey zarażony apopleksyją, znajdować malevolus tej Ojczyzny civis, w którego by sercu debita ku J.K.M. p.n.m. w tej mierze nie miała perennare gratitudo. Którą ichm. panowie deputaci nasi imieniem województwa naszego contestabuntur J.K.M. p.n.m., jako szczęśliwego na zdrowiu powodzenia, tak pożądanych z nieprzyjaciół postronnych i wewnętrznych apprecando J.K.M. p.n.m. tryumfów.

1. A iż nam J.K.M. p.n.m. w liście swoim, do koła naszego terażniejszego podanym, różne do zaszczytu Ojczyzny proponować raczył media, tedy ichm. panowie deputaci nasi w przyszłym, da Pan Bóg, kole generalnym cum ordinibus Regni inibunt w tej mierze modos et rationes, habito respectu desolationis województwa naszego, w czym się z województwy ruskim, wołyńskim i lubelskim, jako pari calamitate afflictis, znosić będą.

2. A że thronus regius najbardziej firmatur clementia, tedy lubo in serie confederationis pod Lublinem spisanej commune [1387] stanęło totius Reipublicae intentum nieżyczliwych ojczyźnie i J.K.M. synów, tanquam pro hostibus Patriae et perduellionis reputari, atoli in quantum takowi ad meliorem zechcą redire frugem i do tejże konfederacyjej naszej et ad iuramentum accedent, tedy ichm. panowie deputaci nasi tak u Majestatu J.K.M. p.n.m., jako i całej R.P. instabunt, aby klemencyją tak od J.K.M. p.n.m., jako i od R.P. wszyscy otrzymali. Jeżeliby zaś a proposito suo recedere nie chcieli, prosić K.J.M., żeby eodem instanti, kiedy jm. pan marszałek i hetman wielki koronny⁸¹⁴ ruszy wojsko, całą R.P. wiciami swemi ruszył.

3. Więc że przez ustąpienie wojska z Ukrainy takroczone, stracona została Ukraina, Kamieniec i województwo podolskie i ad hanc ignominiosam tributi przysła R.P. pensionem⁸¹⁵, tedy instabunt ichm. panowie deputaci, aby jm. pan Wyżycki⁸¹⁶, jako ten, przy którym komenda była całego wojska, dał rationem w przyszłym warszawskim kole, quo motu et instinctu, i dla jakich przyczyn ważył się ustąpić z Ukrainy i opuścić onę, i dokumenta wszystkie, któremi się tutabatur powróciwszy z Ukrainy, aby w kole generalnym oddał. Tudzież i j.w. jm. księdza biskupa chełmskiego⁸¹⁷ n.m.p. upraszać, aby cokolwiek ma dokumentu na kogo ex concivibus nostris, a nieżyczliwych tej ojczyźnie, tamże produkował.

4. Wojska zasługi primo loco zawsze miało województwo nasze, ale kiedy nullo iusto praetextu weszli in nexum (ponieważ nasze województwo mało co, albo nic zostaje in restis) i do siebie tak wielu male cupientes przyłączyło, tedy [1388] jeżeli non dependebit wojsko przez chorągwie, gdzie w którym województwie biorą zapłatę ex intentione Reipublicae od swoich województw i nie odstąpi malevolentes ojczyźnie, dotąd zasługi zatrzymane po województwach powinny być, co i województwo nasze

⁸¹⁴ Jan Sobieski marszałek i hetman wielki koronny.

⁸¹⁵ Chodzi o traktat zawarty w Buczaczu, 16 lub 18 października 1672 r.

⁸¹⁶ Stanisław Wyżycki pułkownik J.K.M.

⁸¹⁷ Krzysztof Jan Żegocki biskup chełmski.

chorągwiom, którym płaci, declarat, jeżeli non accedent związać, a insze zaciągać będą.

5. Mając relationem województwo nasze, że w dystrybucie hibernorum wiele dóbr J.K.M. agrawowano, gdzie ob calamitatem praesentem haberi powinien był być respectus, osobliwie, kiedy pozabierani ludzie w tatarską niewolą, czego nie tylko nie uczyniono, ale większą włożono sumę jako różnym, ale i starostwu sokalskiemu dostało się, a to wszystko emanavit, że niemając sumę z hiberny ex privato respectu rozdano między niektórych rotmistrzów i poruczników nad należyte pocztę onych, tudzież do dyspozycyjej jm. pana marszałka, że naznaczona suma półtorakroć sto tys. oprócz sumy na kuchnię ichm. panów hetmanów sta tysięcy zł z hiberny danej, instabunt ichm. panowie deputaci, aby te wszystkie sumy naznaczone na ichm. panów rotmistrzów, poruczników i urzędników wojskowych w zasługi onym potrącone były. Także suma półtorakroć sto tys. do dyspozycyjej jm. pana marszałka naznaczona, aby z tej na lenungowanie ludzi kurfirsza jm.⁸¹⁸ 100 tys., a 50 tys. na artyleryję obrócona była, jednak nie do rąk jm. pana generała artyleryjej⁸¹⁹, ponieważ ex vi konfederacyjej generalnej pro vacanti deklarowane generalstwo. A gdyby pomieniona suma półtora kroć sto tys. inter privatas personas podzielona miała być, takowi restituere [1389] de proprio onę powinni, urgebunt ichm. panowie deputaci, a ichm. panowie dystrybutorowie dać rationes w kole powinni gestae functionis suae.

6. Rozdawanie listów przypowiednich na wojsko, iż R.P. władzy K.J.M. commisit prawem dawnym, o reasumpcyję prawa tego instabunt i żeby jm. pan marszałek nie miał mocy związania chorągwi ex odio aliquo, nie doniółszy R.P. iustas rationes związania onych. A ponieważ w tak wielkich R.P. niebezpieczeństwach chorągwie K.J.M. pozwiązać miano, jako zachodzą głosy, i komu inszemu w kompucie naznaczono miejsca, instabunt ichm. panowie deputaci, aby in suo esse chorągwie te K.J.M. zostawały i tak zasług, jako hiberny participes byli zarówno z wojskiem, ekskludowawszy z komputu tych ichm., którzy pozajmowali miejsca chorągwiom K.J.M.

7. Pokazany respekt ichm. exulibus województwa podolskiego w naznaczeniu sumy z hiberny zł 12 tys. approbat województwo ea conditione, żeby między wszystkich ichm. exules podzielona była ta suma, non inter privatos tylko, jako nas dochodzi wiedzieć, że tylko tym ichm. asygnowana, którzy juramentem wojskowym przysięgli i do związku accesserunt. Do której sumy participationis aby należeli jm. pan Stanisław Lanckoroński podczaszy braclawski i jm. pan Piotr Czermiński, ponieważ i onych tak ampla bona w Podolu zostające od posesyjej ich odpadli.

8. Że po przeszłorocznej dystrybucie hibernorum wydawały dobra K.J.M. powtórnią sumę na ludzi trościanieckich cum assecuratione jm. pana marszałka, a w terażniejszej [1390] nie potrącono, jako powinno być, dystrybucie hiberny, co że intermissum, instabunt ichm. panowie deputaci, aby teraz defalkowana ta suma była z hiberny.

⁸¹⁸ Fryderyk Wilhelm Hohenzollern, elektor brandenburski, książę pruski. Mowa jest o posiłkach przysyłanych Polsce przez elektora.

⁸¹⁹ Marcin Kątski generał artylerii koronnej.

9. Znajdują się ichm. panowie rotmistrze, porucznicy poniekąd takowi, którzy studio przywodzą kompanije do związków, między którymi pan Kobylecki⁸²⁰ non postremus, pierwsze sobie jednając przez to respekty, aby takowy każdy nie był capax wodzenia chorągwie. Tudzież ci ichm., którzy powagę R.P. w osobach ichm. panów komisarzów dyshonorowali, trupem ich darując się, aby z wojska ekskludowani byli, nie mniej i ci, którzy tak rok wojsko w Ukrainie będące do związku praktykami swemi przywodzili, jeżdżąc od pułków do pułków, jako się działo w Winnicy i kto był motorem do związku i buntów wojskowych, aby był sądzony.

10. A że Pan Bóg nawiedził Ojczyznę naszą wojną turecką, której resistere samym przez się vix possibile, expedit tedy Reipublicae, aby tantam cladem nostram toti deferat christianitati, proponując, ut huic malo i takowej potędze nieprzyjaciela Krzyża świętego, którą całemu chrześcijaństwu minatur, zabezpieć chcieli, a Ojczyznę naszą jako antemurale totius christianitatis posiłkami ipso zaraz vere sekundowali. I do Ojca Świętego posłać, prosząc, aby przeciwko temu nieprzyjacielowi chwały Bożej i wiary chrześcijańskiej podniósł chorągiew Krzyża świętego.

11. Conservatio et salus całego chrześcijaństwa i Ojczyzny naszej, jeżeli na czym, jako na zatrzymaniu et coniunctione z wojskiem zaporoskiem i Ukrainą zawisło, tedy proponent serio ichm. panowie deputaci tak J.K.M., jako i całej R.P., żeby wszelkiem sposobem o to się starali, aby Kozacy i cała Ukraina accedere [1391] mogła ad Rempublicam, posłów jako najprędzej wysławszy do nich i hadziackie w ostatku obiecując im dotrzymać pacta.

12. Wojsko zaporoskie niżowe z jm. panem hetmanem⁸²¹ swoim, ponieważ wiary i cnoty swojej J.K.M. i całej R.P. dotrzymuje, że postpositis omnibus accessit i zbliżyło się do boku J.K.M. i usługi R.P. jako omnem meretus gratitudinem tak, aby jako całemu wojsku, tak i osobie jm. pana Hanenka hetmana była wyświadczona i żeby onych zatrzymać na dalej, zalecą ichm. panowie deputaci całej R.P. et serio procurabunt. A chorągwie jego polskie, które proprio sumptu bez wszystkich czas na usługę K.J.M. i całej R.P. zaciągnął i trzyma, aby w komput wojska były przyjęte i stipendia a Republica żeby ich dochodziły, a oraz i suma sta tys. zł z klejnotu wzięta, wojsku zaporoskiemu na sukna iuxta mentem konfederacyjej erogowana była.

13. A że sądy nie tylko minoris subsellii, ale i trybunalskie cessare ex vi confederationis praesentis muszą, tedy aby na sądach, które R.P. per confederationem postanowiła, omnia genera causarum sine quavis appellatione sądzone były, procurabunt ichm. panowie deputaci. Co proponować ciż ichm. panowie deputaci zaraz na początku zjazdu tego mają i nam ante feriam 2 post Trium Regum [9 stycznia 1673 r.] dyspozycyją i ordynacyją Reipublicae hoc in passu deklarować obligati zostają.

14. Nie mniejszy, a barzo znaczny był posiłek wojsku J.K.M. i R.P. z łanowej piechoty, która lubo przez sejm anni 1670⁸²² ordynowana na suplement gwardyjej K.J.M., jednak widząc tantam necessitatem Reipublicae, że ludzi jako najwięcej trzeba, żeby

⁸²⁰ Zapewne Franciszek Kobylecki sędzia wojskowy.

⁸²¹ Michał Chanenko hetman wojsk zaporoskich na Prawobrzeżu.

⁸²² Konstytucja sejmu 1670 r. „Przyczynienie sił Rzeczypospolitej” (*Vol. leg.*, t. 5, s. 30).

się wróciła do dawnej swojej służby i powinności, urgeant ichm. panowie deputaci. A gwardyje J.K.M. aby stipendia a Republica obmyślane były, procurabunt. [1392]

15. Konstytucję anni 1621⁸²³ o pospolitym ruszeniu napisaną, we wszystkich punktach konserwujemy i aby takowe ekscesy i szkody incolis tak w ciągnięciu z wojskiem, jako i w obozie nie działy się jako pod terażniejszy czas pospolitego ruszenia, obostrzyć w przyszłym kole generalnym jako najlepiej zlecamy.

16. Tej zostajemy nadzieje, że jako nasze województwo concurrir z ochotą swoją do poratowania in tali casu miłej Ojczyzny swojej, tak i insze miłość wyświadczą swoje w ochocie do zaszczytu całości onej. Jednak jeżeliby nie mogły być proporcjonalne siły nasze potędze nieprzyjacielskiej, datur potestas J.K.M. pieniędzy lub in fidei Reipublicae jakimkolwiek sposobem, lub też i z skarbu R.P., i na klejnoty zaciągnięcia. A oraz aby i mennice monety złotej, srebrnej, ex mente Reipublicae na zwyczajnych miejscach i w Zamościu otwarte były, proponent ichm. panowie deputaci.

17. Ponieważ forteca zamojska, na której konserwacyjej wiele całej zależy R.P., podczas inkursyjej blisko przeszłej per successores Zamościa tak była orbata praesidio, że do niej aditus non difficilis patebat hosti, curandum, aby ze wszystkich miast, miasteczek i włości do państwa zamojskiego należących obmyślona obrona była. Którą najskuteczniejszą być rozumiemy, aby z każdego miasta, miasteczka i wsi certus numerus ludzi był do obrony z łanów albo z półłanków, uwolniwszy poddaństwo od robocizn i podatków prywatnych, naznaczony, którzy by z swoim prowiantem, strzelbą i należytym do obrony orężem zawsze na forticy tamecznej zostawali, aby [1393] prawem to stwierdzono było.

18. Więc że forteca podhajecka, lwowska i bełska po kamienieckiej już forticy pro antemurali krajów naszych zostają, tedy aby tak ludźmi, jako i wszelkimi municyjami opatrzone były, inibunt rationes ichm. panowie deputaci cum tota Republica, nie przepomniawszy i sokalskiej, którą j.w. jm. pan wojewoda sieradzki⁸²⁴ proprio eryguje sumptu.

19. Zlecamy i to ichm. panom deputatom naszym, ut conferant na terażniejszym zjeździe generalnym z jm. księdzem biskupem chełmskim⁸²⁵ n.m. panem, ażeby in tali casu et necessitate Reipublicae na poratowanie onej i zaciągnięcie ludzi sreber z kościołów diecezyskiej swojej udzielić pozwolił, których valorem pacata, da Bóg, Republica in quantitate et aequalitate restituere województwo nasze obliguje się.

20. In quantum by generalne pogłównie in Republica na terażniejszym zjeździe i kole generalnym uchwalone było, tedy ichm. duchowni, jako to ichm. księża arcybiskupi, biskupi, opaci, proboszczowie, kanonicy et totus clerus utriusque religionis nie według przeszłego instruktarza, ale widząc takową gwałtowną potrzebę R.P. na odparcie nieprzyjaciela Krzyża świętego, trzecią częścią przynajmniej intrat swoich R.P. posiłkowali, a jeżeliby nie miał być consensus totius Reipublicae na podatek pogłównego, tedy przynajmniej aby pewną kwotą ludzi wojsko i R.P. suplementowali, zeloze upraszać mają.

⁸²³ Konstytucja sejmu 1621 r. „Sposób pospolitego ruszenia” (*Vol. const.*, t. 3, vol. 1, s. 297-304).

⁸²⁴ Szcześny Potocki wojewoda sieradzki.

⁸²⁵ Krzysztof Jan Żegocki biskup chełmski.

21. I to niepoślednie ad reprimendam potentiam hostilem medium, ażeby R.P. jako najprędzej z protekcyją swoją ludziom w koszu na Zaporozu zostającym dała wiadomość, żeby upewnieni zostając, zwykłej swojej i dalej K.J.M. i R.P. dotrzymali cnoty i wiary, a oraz żeby mogli ipso vere czółnami i strachami poblizsze onym miasta tureckie infestować. [1394] Na sporządzenie tych czółnów żeby R.P. obmyśliła sumpt i do nich jako najprędzej wyprawiła, serio promovebunt ichm. panowie deputaci, który sumpt żeby mógł być od Żydów obmyślony, oprócz należytej z dawna ich kwoty, proponent.

22. J.w. jm. pana wojewody sieradzkiego merita, w tej ojczyźnie nie tylko u województwa naszego hanc meruerunt gratitudinem, lecz u całej R.P., ut condignis honorentur praemiis, a mianowicie, kiedy in hac Patriae procella seu turbulentis onej casibus invictum opponit pectus, dlatego, jakośmy w pierwszych instrukcjach naszych za jm. do J.K.M. i R.P. gorące wnosili supliki, aby za koszty i straty jm., które na usługę R.P. ochotnie eroguje, na starostwie sokalskim znaczna mogła być asekurowana suma cum adiudicatione trojga dożywocia, tak i teraz to iniungimus ichm. panom deputatom naszym, aby gorącą w kole rycerskim wnieśli instancją, żeby effective tej łaski J.K.M. i R.P. jm. został compos, aby jm. accensus tą wdzięcznością i w dalszych terminach innatum suum ojczyźnie i J.K.M. oświadczał affectum.

23. Przełożoną mając w kole naszym skargę jm. pana Wiktoryna ze Żmigroda Stadnickiego kasztelana lubaczowskiego, na ichm. panów komisarzów od J.K.M. i R.P. do wojska kwarcianego posłanych, którzy majątności jm. pod Samborem ze stem dragoniej i ze stem kozaków funditus znieśli, zlecamy ichm. panom deputatom naszym, aby nomine nostro w kole generalnym wnieśli instancją za jm. do J.K.M. i całej R.P., żeby te szkody poprzysiężone być mogły i jm. pana marszałka upraszać będą, aby w tym authoritatem suam interponat, jako za spółnym bratem naszym. [1395]

24. Nie mniejsze merita w. jm. pana Jana z Mirowa Myszkowskiego podkomorzeżo naszego bełskiego, które nie tylko circa integritatem Reipublicae i dostojęństwie J.K.M. in sago z uszczerbkiem zdrowia i substancyjej swojej w wielu ekspedycjach sat abunde wyświadczył i krew swoją rozlał, ale i w województwie naszym przy usłudze całej R.P. in tota praeclara cnoty i wierności swej ku Majestatu J.K.M. zawsze zwykł pokazywać documenta, w czym i protunc immotus zostaje. Tedy te jm. in Republica merita ichm. panowie deputaci nasi J.K.M. opowiedziawszy, upraszać będą, aby ex primis vacantibus condignam z łaski J.K.M. meritorum suorum otrzymał gratitudinem.

25. Znaczne merita in campo Martio, jako wielkiego żołnierza, w. jm. pana Gabriela Silnickiego kasztelana czernihowskiego, nie tylko naszemu województwu, ale i całej jawne są R.P., które jako omnem merentur gratitudinem, tak aby K.J.M. i R.P. osobliwą onemu zawdzięczyła wdzięcznością, zalecą ichm. panowie deputaci.

26. Mając osobliwy respekt na jm. pana Tomasza Ołtarzewskiego podstolego czernihowskiego straty jego na usłudze R.P., postrzały i więzienie w ręku tatarskich przez lat pięć, instabunt ichm. panowie deputaci województwa naszego do K.J.M. i całej R.P., jako już na kilku sejmach z różnych województw instancje za niem były, a gwoli poważnym sprawom R.P. wszystkie desideria in reces poszły, upraszać teraz, aby ta

suma na Uwinie⁸²⁶, zł 10 tys., którą łożył na wykupno siebie z więzów pogańskich, przedawszy ostatek substancji swojej, onemu przyznana była.

27. Doświadczone mając merita z przodków jm. pana Stanisława Lanckorońskiego podczaszego braclawskiego, który sangvine et animo z nadwyreżeniem zdrowia i substancji swojej inter spicula hostium dextere stawał, a zawsze intactam probat cnotę, przeto ichm. panom deputatom naszym zlecamy i upraszamy, aby, [1396] za instancją gorącą ichm., J.K.M. i R.P. jm. jako exuli z antecesorów swoich, z ojczystych progów przez wojnę turecką wygnanemu, szczodroblivością J.K.M. i łaskawą R.P. jako odpadły od swych fortun wszystkich, podźwigającą odniósł rękę.

28. Demerita sangvine stipendia nieboszczyka jm. pana Wierzbickiego kapitana J.K.M. i R.P. w pułku wielkiej pamięci jm. pana [Jerzego Sebastiana] Lubomirskiego marszałka koronnego, hetmana polnego zostającego, przez wszelkie czasy w różnych okazjach wyświadczone, które zdrowiem et sangvine in campo Martio zapieczętował, lubo na komisjach, tak lwowskiej pierwszej, jako i niedawno przeszłej radomskiej, likwidowane, że do tego czasu nie są successoribus, jako to synowi jego własnemu wypłacone, wniosą ichm. panowie deputaci do J.K.M. i R.P. gorącą instancją, żeby, nie czekając generalnej wojsku cudzoziemskiemu zapłaty, prętszą obmyślili satisfactionem.

29. Singularem respectum i łaski J.K.M. p.n.m. i R.P. jm. pan Andrzej Moszyński wojski horodelski i jm. pan Kazimierz Kałubowski skarbnik bełski merentur, aby byli w łaskę J.K.M. przez ichm. panów deputatów naszych rekomendowani.

30. Za jm. panem [Janem] Bobowskim wojskim latyczowskim w pretensjach jm., które ma ex debito świątobliwych rodziców K.J.M. p.n.m., aby ichm. panowie deputaci wniosli instancją do K.J.M. żeby ukontentowany został, pilnie zlecamy ichm.

31. Także za jm. panem Iwanowskim miecznikiem czernihowskim, rotmistrzem J.K.M.⁸²⁷, który zasługi na chorągiew swoją przez Komisję Lwowską i Radomską ma likwidowane i przysądzone, aby onemu przez winnych do zapłacenia wypłacone i realiter oddane były, wniosą instancją ichm. panowie deputaci nasi do K.J.M. i całej R.P.

32. Aggravatur w tym wielce miasto Sokal⁸²⁸, że lubo mają łany pod sobą, podymnemi jednak exsolvere muszą wszelkie [1397] R.P. podatki, których im przyjmować z łanów nie chcą panowie poborcy. Zaczynam upraszać będą ichm. panowie deputaci nasi, aby z łaski J.K.M. komisarze ex mente R.P. ad dignoscendum łanów naznaczeni byli. Więc że i przez zagęszczenie się dworów szlacheckich na gruntach tegoż miasta, do ciężkich pociągnięci bywają egzakcyi, aby z tych dworów, które na miejskich zasiedli gruntach, należyta R.P. do skarbu była płacona pensja, pilnie to ichm. panom deputatom naszym recommendamus.

Którą to naszą instrukcją i wszystkie jej punkta i klauzule unaniami consensu umówiwszy, fide et conscientia ichm. panów deputatów naszych obstringimus, aby to wszystko promowali w kole, da Bóg, generalnym i w ni w czym od intencji i opisanych w tej instrukcji punktów nie odstępowali, oraz też onę ręką jm. pana Jana

⁸²⁶ Uwin, wieś w pow. buskim (ob. Увин w rej. radziechowskim, obw. lwowskim Ukraina).

⁸²⁷ Wł. Stanisław Iwanicki miecznik czernihowski, rotmistrz J.K.M.

⁸²⁸ Sokal, miasto w pow. bełskim (ob. Сокаль w rej. sokalskim, obw. lwowskim, Ukraina).

Sokolnickiego pisarza ziemskiego bełskiego, jako dyrektora na ten czas koła naszego braterskiego, podpisać i do grodu bełskiego podać uprosiliśmy. Działo się w Bełzie, na miejscu zwyczajnym konsultacyjom naszym, die 17 decembris anno 1672.

Jan Sokolnicki pisarz ziemski i dyrektor na ten czas koła braterskiego województwa bełskiego m.p.

91. Sejmik relacyjny w Bełzie, 2 maja 1673 r.

1. *Deklaracja posłów województwa bełskiego na sejmie w sprawie sejmiku relacyjnego*

Vol. leg., t. 5, s. 80.

Województwo bełskie pro die 2 maii.

2. *Uniwersał Jana Aleksandra Myszkowskiego podkomorzego bełskiego w sprawie sejmiku relacyjnego – Dub, 20 kwietnia 1673 r.*

Rp. CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 263, s. 677-678 – oblata; w grodzie bełskim oblatował Nob. Jakub Rychalski w dniu 21 kwietnia 1673 r. [feria 6 post Dominicam Misericordiae proxima a. D. 1673].

Bibl. Oss., rkp. 15964, s. 893.

Jan Aleksander na Mirowie Myszkowski podkomorzy i komisarz województwa bełskiego, tyszowiecki starosta, rotmistrz J.K.M.

J.o., j.w., w. ichm. panom obywatelom województwa bełskiego m.m. panom i braciej przy zaleceniu afektów moich braterskich powolność usług moich in sinum m.m. panom depono.

Stosując się do dawnych zwyczajów po skończonych sejmach oznajmuję m.m. panom i braciej, i do wiadomości podaję po grodach i powiatach, iż ichm. panowie posłowie na teraźniejszą radę, to jest sejm, od nas obrani, powracając retulerunt o szczęśliwie skończonym sejmie, którego rem transactam et contenta in basi uradzone, abyście m.m. panowie z relacyjej ichm. skuteczniej zrozumieć mogli, uwiadamiam o sejmikach relacyjnych, które die 2 maii przypadają. Że tedy na tych sejmikach efekt przywiedzenia konkludowanych rad do skutku należy, w czym totius Reipublicae i samych w.m. panów [678] veritatur salus et integritas, pro munere officii mei (ponieważ j.w. ichm. panów senatorów naszego województwa protunc w tym województwie obecnych nie masz) w.m. panom i braciej donoszę i o sejmikach tak bliskich denuntio. Działo się w Dubie, die 20 aprilis a. D. 1673.

3. *Laudum sejmiku relacyjnego województwa bełskiego w Bełzie, 2 maja 1673 r.*

Rp. CDIAUL, *Fond 1, Opis 1*, 263, s. 807-813 – *oblata*; w grodzie bełskim oblatował marszałek sejmiku w dniu 6 maja 1673 r. [Sabbatho post Dominicam Cantate proximo a. D. 1673].

Bibl. Oss., rkp. 15964, s. 895-901.

My rady, dygnitarze, urzędnicy i rycerstwo województwa bełskiego na miejsce konsultacyjom naszym zwyczajne, na sejmik relationis zjechawszy się pro die 2 maii in anno 1673 konstytucyją naznaczony.

Panu Najwyższemu wprzód za szczególną jego providencją, który nas z tak ciężkich evellit niebezpieczeństw, powinne oddawszy dzięki, niemniej [808] też w takim paroksyzmie Ojczyzny szczęściu i gorącemu koło dobra R.P. J.K.M. pieczołowaniu to przyczytawszy, że możemy jeszcze consilium nieco labentem firmare Rempublicam, stosując się ad mentem Reipublicae i obrady na sejmie blisko przeszłym koło dobra i całości R.P. uchwalonej (obviando dalszym imminentibus na Ojczyznę periculis), jako kochający onej synowie, chcąc jako najprędzej labentis Patriae auxiliatricem porrigere manum, postanowiliśmy.

Nil derogando constitutioni o wyprawie żołnierza sancitae i dosyć czyniąc dla tym pędszego posiłku i suplementu wojska, takowy między sobą wynajdujemy sposób. Porachowawszy qualem numerum żołnierza combinata fumalia wystarczyć mogą z dóbr szlacheckich secundum taripham anni 1661, po zł pięciu z dymu jednego wydać postanowiliśmy. A to providendo integritati Reipublicae, iż porządniejszy i sprawniejszy do wojny pro libitu jm. pana rotmistrza musi być żołnierz. Te zaś pieniądze iuxta taripham anni 1661 (salva calculatione jm. pana poborcy) mają być wydane przez ręce jm. pana Seweryna Kochanowskiego, od nas uproszonego egzaktora podymnego, in tempore constitutione praefixo do rąk jm. pana Samuela Lipskiego, jako w kole od nas uproszonego rotmistrza. Za którą sumę ludzi (rotmistrzowskiego w zaciąg nie rachując pocztu) zaciągnąć będzie powinien jm. pan rotmistrz, pozwolonego od nas mając żołdu [809] na całe pół roka po zł na koń 140. Traktament zaś z tejże sumy, odebranej od jm. pana poborcy, ma sobie jm. pan rotmistrz, to jest 2 tys. zł, potrącić. Ściągnięcie tej chorągwi i ludzi naznaczamy laudo publico w mostowskim⁸²⁹ starostwie.

Biorąc tudzież przed się wyprawę z dóbr królewskich i duchownych pieszą, constitutione praesenti firmatam⁸³⁰, a widząc przez to summam in auxiliis Reipublicae ferendis tarditatem et in ordinatam malitiam, uchwaliliśmy, aby, jako nas uczy taripha anni 1661, po zł pięciu z dymu jednego in tempore w konstytucyi specificato wydawano.

A że przez należytego porządku żadna się nie może traktować usługa, przeto dla porządku lepszego uprosiliśmy za kapitana jm. pana Żłotnickiego, z którym takowa stanęła kapitulacja. Na pół roka jm. panu kapitanowi zł 600, panu porucznikowi zł 360, panu chorążemu zł 240, sier[ż]antowi zł 144, dobošzowi zł 72. Na lenungi żołnierskie po zł 6 na miesiąc, na monderunek zł 1550, dobošzowi zł 40. A pomieniony

⁸²⁹ Mosty (Mosty Wielkie, Augustów), miasto w pow. bełskim (ob. Великі Мости в rej. sokalskim, obw. lwowskim, Ukraina).

⁸³⁰ Konstytucja sejmu 1673 r. „Obrona Rzeczypospolitej” (Vol. leg., t. 5, s. 59-61).

jm. pan kapitan powinien będzie za te pieniądze stawić ludzi 50 na usługę i obronę R.P. Którym ludziom ordynujemy w Tyszowcach ściąganie. Popisować się obie chorągwie, tak polskiego, jako cudzoziemskiego zaciągu będą 4 iunii przed w. jm. panem podkomorzym⁸³¹ województwa [810] naszego. Służba obiema chorągwiom a 1 iunii ma się poczynąć.

Uchwała pod Lublinem na dragoniją ex mente całej R.P. postanowiona, iż z województwa naszego dotąd nie wzięła satysfakcyjej swojej, a ludzie in opere belli zostają, tedy na retentores militarem przyjmujemy executionem.

Starego zaciągu za trzy ćwierci obmyślenie zapłaty (umówiwszy się z ichm. panami deputatami od tych chorągwi) do sejmiku electionis deputata odkładamy, warując to sobie, aby lub ichm. panowie porucznicy, lub ichm. panowie deputaci, circa levationem zasług swoich w województwie naszym przed w. jm. panem komisarzem naszym in absentia jm. w grodzie bełskim regista, jak wiele w której ćwierci in opere belli było ludzi, corporali, comprobent iuramento.

Stosując się przy tym do podatków ex mente Reipublicae uchwalonych, mianowicie do wybierania subsidii charitativi, uprosiliśmy jm. pana Jana Sokolnickiego pisarza ziemskiego bełskiego. Który jako dextre in anno 1662 hoc opus adimplevit, tak i teraz explebit i dosyć uczyni menti Reipublicae. Salarium zwyczajne, tak od kwitów, tak od złotego jm. po groszu pozwoliliśmy.

Otrzymawszy tudzież satisfactionem od jm. pana pisarza ziemskiego bełskiego z egzaktu szelężnego prowentu, z wyliczeniem w. jm. panu podkomorzemu naszemu zł 600, jm. pana pisarza praesenti laudo kwitujemy. [811]

A że ordynacja R.P. takowa nastąpiła, aby akczyzy prowent in commodum Reipublicae był obrócony, tedy jm. pana Andrzeja Moszyńskiego wojskiego horodelskiego, do wybierania uprosiliśmy, który się sprawić ma według informacyjej skarbowej. Ponieważ też jm. pan wojski horodelski satisfecit officio suo w wybieraniu czopowego przeszłego roku, tedy jm. praesenti laudo kwitujemy.

Informati będąc niniejszą konstytucją⁸³², aby ichm. panowie exactores podatków in genere wszystkich byli iurati, tedy i w naszym województwie ut comprobent ichm. panowie exactores w wybraniu podatków (nullo excepto), suam diligentiam et fidelitatem corporali iuramento w grodzie bełskim postanawiamy.

Do wybierania generalnego czopowego uprosiliśmy jm. pana Jerzego Trzcíńskiego i jm. pana Mikołaja Brodowskiego, aby ichm. a 1 maii anni praesentis tę na się wzięwszy funkcją, według konstytucyjej terażniejszej quam exactissime exigant i tam, gdzie jest mens Reipublicae, exsolvant.

Trybunał Radomski, iż się do Lwowa przeniósł ex bene placito Reipublicae, tedy in medium ichm. panów komisarzów uprosiliśmy z województwa naszego jm. pana Samuela Łaszczę, jako virum dexteritatis plenum.

Jm. pan Mikołaj Brodowski, iż uczynił dosyć województwu w wybieraniu podatków podymnego, praesenti laudo quietatur.

⁸³¹ Jan Aleksander Myszkowski podkomorzy bełski.

⁸³² Konstytucja sejmu 1673 r. „Trybunał Skarbowy do zapłaty wojsku i podzielenia chleba zimowego” (*Vol. leg.*, t. 5, s. 63-64).

Widząc persolutam de proprio w. jm. pana podkomorzego naszego aerario na ukontentowanie [812] posłom jm. pana Hanenka hetmana zaporoskiego, ad intentionem województwa stosując się, summam zł 200, tedy aby ta suma przez ręce jm. pana [Jana] Lesieckiego komornika granicznego była exsoluta z egzaktu funkcyje jm., statuimus.

Generositate certae województwo nasze z posłem od wojska z Szczepreszyna do koła naszego przysłanym, jm. panem Sulimirskim⁸³³, honorarium jm. exsolvendum zł 300 do ichm. panów egzaktorów czopowego ordynujemy.

Ichm. oo. konwentu bełskiego Dominika św. dawną mając od całego województwa in vim elemosinae naznaczono zł 300 sumę, że dotąd nie odebrali, dosyć czyniąc intentioni, naznaczamy exsolutionem onej u jm. pana Andrzeja Moszyńskiego, a to z trzeciej raty czopowego. Takową sumę oo. bernardynom w Rodecznicy⁸³⁴ exsolvere powinien. Tenże jm. pan wojski mając rationes województwa na dezolacje dóbr panien zakonnych, tak konwentu bełskiego Dominika św., jako i sokalskiego Brigitty św., tudzież i oo. konwentu horodelskiego Dominika św. protunc tylko od podatków R.P., excepto pogłównego, uwalniamy.

Wsi Dymitrów⁸³⁵ do województwa bełskiego należącej pewną kondonujemy sumę, która należała do wyboru jm. pana [Mikołaja] Jemiłowskiego.

Ponieważ w województwie naszym miary w niektórych miastach privata autoritate są od burmistrzów Żydom [813] arendarzom znacznie podwyższone, przez co nie tylko my, szlachta, aggravamur, ale i poddani nasi wielką ponoszą krzywdę. Tedy uprosiliśmy jm. pana Mikołaja Dramińskiego chorążego horodelskiego, aby odebrawszy miarę od jm. pana pisarza ziemskiego bełskiego, to jest półmacek cechowany, w Bełzie przed lat kilka wymierzony, według onego miarę we wszystkich postanowił miastach.

Które to punkta unaniami consensu postanowiwszy, jm. panu dyrektorowi koła naszego ręką jego własną podpisać i do grodu bełskiego podać zleciliśmy. Działo się w Bełzie, na miejscu konsultacyjom naszym zwyczajnym, die 2 maii a. D. 1673.

Stanisław Węgliński dyrektor koła rycerskiego województwa bełskiego

4. *Uniwersał Michała I w sprawie wydawania podatków i wzywający wojsko do obozu pod Sokal – Warszawa, 15 czerwca 1673 r.*

Rp. CDIAUL, *Fond 1, Opis 1, 263, s. 1173-1176 – oblata; w grodzie bełskim oblatował Nob. Jan Orłowski w dniu 23 czerwca 1673 r. [feria 6 in vigilia festi Nativitatis Sancti Joannis Baptistae a. D. 1673].*

Druk: ASWPiK 1668-1675, s. 471-472.

⁸³³ Zapewne Andrzej Sulimirski porucznik chorągwi kozackiej.

⁸³⁴ Wł. Radechnica, wieś w z. chełmskiej (ob. w pow. zamojskim, woj. lubelskim).

⁸³⁵ Wł. Dymitrów, wieś w pow. buskim (ob. Дмитрів w rej. sokalskim, obw. lwowskim, Ukraina).

92. Sejmik deputacki w Bełzie, 11 września 1673 r.

1. *Uniwersał Michała I wzywający szlachtę do wydawania podatków, a żołnierzy do gromadzenia się w obozie – Warszawa, 3 lipca 1673 r.*

Rp. CDIAUL, *Fond 1, Opis 1, 263, s. 1298-1301 – oblata; w grodzie bełskim oblatował Nob. Jan Kędzierski w dniu 15 lipca 1673 r. [Sabbatho post festum Sanctae Margarethae Virginis et Martyris proximo a. D. 1673].*

Michał z Bożej łaski Król Polski, wielki książę litewski, ruski, pruski, mazowiecki, żmudzki, inflancki, kijowski, wołyński, podolski, podlaski, inflancki, smoleński, siewierski i czernihowski.

Wszem wobec i każdemu z osobna, komu o tym wiedzieć należy, a osobliwie w, ur. senatorom, dygnitarzom, urzędnikom i wszystkim stanu rycerskiego województwa bełskiego obywatelom, także pułkownikom, regimentom, chorągwiom polskiego i cudzoziemskiego, dawnego i nowego zaciągu quocunque hoc w służbie R.P. zostającym, tudzież i kompaniom z dymów, wiadomo czyniemy.

Im pewniejsi po tak ciężkim przeszłego roku klimakteryku zostawaliśmy szczęśliwszej na Ojczyznę alternatis, którą chwalebne skończonego sejmku sancita, desiderata tot votis animorum unio tak wielkie na [1299] zaszczyt onej uchwalone podatki, wojennych rad i praeparamenti spondebant dyspozycyje, tym ciężej ojcowskie nasze affici musi pieczołowanie, kiedy widzimy zawody nasze i R.P. bez egzekucyje i jako oschłą na piaskach nawę, dolendo światu chrześcijańskiemu spectaculo haerere cieszy się mutata timoris sana bisurmaniec, że domo felix arma tenet i już infert, a my bez słusznego zaszczytu zostając, i jakoby nierychle post ictum valituros paramus dypeos. Zapatruje się świat chrześcijański na nasze koło nas samych nieskrętności i de corrupto subendi studio remittere musi, kiedy doczekać, że Res Polona tego już tylko szuka, qua cum gente cadat. Zaczyn per amorem tej wiary świętej, dla której i w kościołach Bożych glorioso narodu polskiego instituto, devoti niegdy stringabantur enses, per amorem tej Ojczyzny, której vita et sanguis debetur, per chara pignora żądamy i władzą naszą królewską requirimus, abyście uprzejmości i wierności wasze jako najprędzej sejmowe do skutku przywodząc sancita, pogańskiej imparati nie czekali mundacyje, która Dunaj przeszedłszy, i co dzień sporo ku granicom koronnym postępując, nie miesiącami, ale dniami i godzinami tylko czasu nam do przygotowania pozwala.

Cokolwiek tedy rycerstwa i pułków, regimentów, chorągwi, ludzi konnych i pieszych, quocunque nomine zaciągów, nomine militiae dederunt i w komput [1300] wojska weszli, aby do obozu pro die 20 mensis praesentis iulii stawali, jako najgoręcej żądamy i rozkazujemy. Podatki wszelkie za zgodą R.P. na sejmie uchwalone, pogłowne, akczyzy, cła generalne, szelężne, aby innumerato po województwach i ziemiach znajdowali się, i za asygnacyją w podskarbiego wielkiego koronnego⁸³⁶ indilate chorągwiom, regimentom wypłacone były, napomienamy, gdyż recederet culpa in retentores, gdyby

⁸³⁶ Jan Andrzej Morsztyn podskarbi wielki koronny.

dla niepłacenia stipendiorum żołnierz do okazyj wojennej omieszkał, gdyby słabe siły potencyj nieprzyjacielskiej wytrzymać nie mogąc, in extremum Ojczyzna praecipitaretur discrimen.

A że wyprawa z dóbr duchownych independens ma być od województw, dla czego oficerowie kapitulacye z wielebnymi w Bogu biskupami poczyniwszy, pieniądze na to wybrali, na co uniwersały hetmańskie jeszcze podczas konkluzyj sejmu wyszły, niektóre zaś województwa in contrarium oberszterów i rotmistrzów pieszych na sejmikach relacyjnych sobie poobierawszy, dobra duchowne per lauda sua nakazaną wyprawą przeciwko konstytucyj⁸³⁷ aggravant, przez co mieszanina w tej wyprawie i przy uciążeniu dóbr duchownych wielką się retardacja dzieje. Przeto ex consilio bellico deklarujemy, że oficerowie, którzy kapitulacye pomienione wprzód uczynili i pieniądze pobrali, te wyprawę odbierać i do obozu z niemi spieszno, na czas zwyż pomieniony stawać powinni.

Pospieszać [1301] tedy wszystkie zaciągi będą do obozu, nie tylko virtutis amore, ale i fortitudine poenae, która w sądzie wojskowym tamże w obozie nazajutrz, to jest dnia 21 miesiąca terażniejszego lipca zaczynającym się, według artykułów wojskowych na każdego winnego surowie extendentur.

A ten uniwersał nasz powtórnie ex consilio bellico wydany do grodów podawać, publikować i po parafiach z grodów rozesłać rozkazujemy. Dan w Warszawie, dnia 3 miesiąca lipca r. P. 1673, panowania naszego roku ^a.

Michał Król

Stephanus Hankiewicz Regiae Maiestatis secretarius m.p.

^a pozostawione puste miejsce

2. *Laudum sejmiku deputackiego województwa bełskiego w Bełzie, 11 września 1673 r.*

Rp. CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 263, s. 1740-1748 – oblata; w grodzie bełskim oblatował marszałek sejmiku w dniu 13 września 1673 r. [feria 4 pridie festi Exaltationis Sanctae Crucis a. D. 1673].

Bibl. Oss., rkp. 15964, s. 903-913.

My senatorowie, dygnitarze, urzędnicy i wszystko rycerstwo województwa bełskiego, na sejmik electionis deputata do Bełza pro die 11 septembris, na miejsce consultationis zwyczajne według prawa zgromadzeni, obrawszy naprzód favente nomine zgodnymi głosami, nemine contradicente na funkcję deputacką do sądów głównych Trybunału Koronnego jm. pana Jana Drużbicza, atestacja jm. aby według prawa i zwyczaju wydana była przez jm. pana dyrektora koła naszego, zleciliśmy.

⁸³⁷ Konstytucja sejmu 1673 r. „Obrona Rzeczypospolitej” (Vol. leg., t. 5, s. 59-61).

A iż z prawa i zwyczaju, jako i ex vi anteactorum laudorum należą sejmikowi terazniejszemu pewne materyje do wypłacenia pozwolonych na sejmie podatków ściągające się, przeto ante omnia stringimus praesenti laudo ichm. panów egzaktorów kontrybucyi publicznych, tak pogłównego, akcyzy jako i szelężnego, aby nemini parcendo zaczęte podatki od retentorów adhibita, na refractarios executione militari, którą przez urzędy grodzkie, lubo vicesgerenta, lubo i przez samego subkolektora, lub przez deputatów od chorągwi naznaczonych i insze towarzystwo wybierać i asygnacyje od skarbu przysłane wypłacać indilate powinni. A iż konstytucya⁸³⁸ sejmu blisko przeszłego stringit tak ichm. panów egzaktorów pogłównego, akcyzy i szelężnego, [1741] jako i jm. pana komisarza na przyszyły Trybunał Lwowski obranego, żeby po wybraniu dwóch kwartałów taryfę albo kalkulacyją, albo specyfikacyją sumy, jaka się będzie w tych kwartałach znajdowała, z regestrami do grodu podanemi i z grodu autentycznie wydanemi ciż ichm. panowie egzaktorowie przy jm. panu komisarzu województwa na Trybunał Lwowski komportowali, tedy praecavendo, aby per refractarios, którzy dotąd żadnych juramentów na kontrybucyją szelężnego z miast i wsiów królewskich, duchownych i szlacheckich hactenus nie wykonali i do jm. pana egzaktora nic nie wnieśli, omieszkanie jakie nie było i R.P. in intentione sua frustrata nie została, zlecamy to jm. panu [Mikołajowi] Brodowskiemu i jm. panu [Jerzemu] Trzcieskiemu, egzaktorom do podatku pomienionego szelężnego obranym, aby uniwersałami swemi powtórniemi obwieścili wszystko województwo, żeby intra decursum duarum hebdomadarum każdy jurament według konstytucyjej w grodzie bliższym wykonał i pieniądze przychodzące do rąk ichm. panów egzaktorów oddał. A kto by legi publicae i uniwersałom ichm. parere nie chciał, do takowych dóbr powinien jm. pan egzaktor nemini parcendo, sam przez się, albo przez swego subkolektora zjechać i executionem fortem et militem peragendo, bydła, konie, kotły i insze mobilia odprawić. W tych zaś wsiach, w których szynków ćwierci przeszłej albo drugiej nie było, abiurata w grodzie co ćwierć powtarzane być mają. Toż się ma rozumieć i o drugiej ćwierci, i similis executio na refractarios odprawiona być ma po ekspiracyjej we dwie niedzieli, tak, jako konstytucya każe. Po której egzakcyjej skończonej i odprawionych super retentoribus egzekucyjach, powinien będzie tenże jm. pan egzaktor calculationem przed jm. panem komisarzem, przy obecności [1742] urzędu grodzkiego bełskiego, praevis iuramento, coram actis odprawić i onę do akt grodzkich bełskich podać, aby per extractum na Komisyyej kwota tej kontrybucyjej weryfikowana być mogła. Toż powinien uczynić jm. pan egzaktor akcyzy i pogłównego, aby cum re parata et authenticis documentis na Trybunał Lwowski wyprawili jm. pana komisarza.

A iż całej to R.P. patet, że województwo nasze częścią przez nieprzyjaciela koronnego i zabranie tak wielu dusz w niewolę pogańską, częścią przez ustawiczne obozy in summam desolationem przyszło, starać się będzie na przyszłym Trybunale jm. pan komisarz, aby w dystrybucie wojska kwotą wielką ludzi województwo nasze agrawowane nie było, gdyż to niepodobna, abyśmy czwartej części ludzi, jakośmy hactenus płacili,

⁸³⁸ Konstytucja sejmu 1673 r. „Trybunał Skarbowy do zapłaty wojsku i podzielenia chleba zimowego” (Vol. leg., t. 5, s. 63-64).

wystarczyć mogli. W czym fidei et dexteritate jm. pana komisarza obligamus, aby etiam interposita protestatione agramować województwa nie dopuszczał.

Czyniąc dosyć prawu popolitemu i samej słuszności, aby deservita merces i krwawe zatrzymane zasługi ludziom przez Komisją Lwowską naznaczonym ad diem ultimam aprilis anni praesentis 1673, per iniquitatem temporum zatrzymane, skutecznie wypłacone były. Mianowicie chorągwi jm. pana wojewody krakowskiego⁸³⁹ zł 11 820, chorągwi księcia jm. pana wojewody bełskiego, hetmana polnego⁸⁴⁰ zł 9840, chorągwi jm. pana podkomorzego naszego bełskiego⁸⁴¹ zł 6081, jako to ex calculatione w kole naszym odprawionej pokazało się. Uchwalamy autoritate conventus praesentis łanowe z samych tylko łanów (okrom wszelkiej akcedencyj przy poborach zwyczajnych), to jest po zł 20 z łanu, według rejestru i egzakcyj świeżej jm. pana Seweryna Kochanowskiego, z dóbr tak królewskich, duchownych [1743] i szlacheckich, nemine excepto. Na wieś jednak Krynice⁸⁴² posesyjej jm. pana [Mateusza Kazimierza] Kadłubowskiego skarbnika bełskiego, także na wieś Przeworsk i Wola Przeworska⁸⁴³ posesyjej jm. pana [Mikołaja] Radeckiego stolnika żydaczowskiego i jm. pana [Jana] Lipskiego rewizyją przez jm. panów [Jana] Lesieckiego komornika granicznego i Stanisława Ołtarzewskiego naznaczamy pro hac sola vice. Według której rewizyj ten podatek łanowego wydać będą powinni. W tych zaś dobrach, które łany antiquitus nie mają, podymne dziesięcioro według rejestru jm. pana Lesieckiego uchwalamy.

Do której egzakcyj uprosiliśmy jm. pana Mikołaja Brodowskiego, który uniwersałami obywatelów wszystkich obwieścić i one w niedziel dwie od aktu dzisiejszego tu w Bełzie wybierać zacząć i przez cztery niedzieli sam przez się, abo przez subkolektora swego kontynuować powinien będzie.

A kto by intra definitum tempus podatku tego nie wydał, na takowym praevia condemnatione coram officio castrensi Belzensi executionem fortem et militem, tak ex summa principali, jako i ex triplici pensione et poenis przez deputatów od chorągwi pomienionych mocą uchwały terażniejszej odprawić jm. pan egzaktor, in praesentia officii aut vicesgerentis i samego lubo subkolektora swego, powinien będzie. A salarium jm. panu egzaktorowi przy każdym zł grosz jeden przez dzierżawców płacony być ma, a od kwitu po gr 6 zwyczajnie brać powinien.

Które to pieniądze wybrawszy, jm. pan egzaktor za asygnacyjami w. jm. pana podkomorzego bełskiego, komisarza naszego, pomienionym chorągwiom i deputatom ich, praevia jednak comprobatione iuratoria przez tychże deputatów, mianowicie [1744] chorągwi jm. pana wojewody krakowskiego i księcia jm. pana wojewody bełskiego rejestrów w grodzie bełskim, że w tych ćwierciach komplet kompanie mieli. Ponieważ podpisu ani pisarza polnego ani komisarskiego na rejestrach nie mają, wyliczyć będzie powinien intra superius specificatum tempus tenże jm. pan egzaktor łanowego, ante

⁸³⁹ Aleksander Michał Lubomirski wojewoda krakowski.

⁸⁴⁰ Dymitr Wiśniowiecki wojewoda bełski.

⁸⁴¹ Jan Aleksander Myszkowski podkomorzy bełski.

⁸⁴² Krynice, wieś w pow. grabowieckim (ob. w pow. tomaszowskim, woj. lubelskim).

⁸⁴³ Przeworsk i Wola Przeworska, miejscowości niezidentyfikowane. Nie można utożsamiać ich z posiadającym od XIV w. prawa miejskie Przeworskiem w woj. ruskim.

omnia z najpierwszych pieniędzy powinien wyliczyć jm. panu Samuelowi Łaszczeni na Trybunał Lwowski zł tysiąc salarium według konstytucyj⁸⁴⁴ należytego. Na co asygnacją jm. pan dyrektor koła naszego wydać ma.

Ponieważ inhaerendo konstytucji sejmu przeszłego⁸⁴⁵ o wyprawę ludzi na aukcją wojska, ze 30 dymów konnego, województwo nasze z przeszłych podatków wydało na pierwszą i drugą ćwierć, według uchwały sejmowej, na koni 120 jm. panu Samuelowi Lipskiemu stolnikowi kijowskiemu, rotmistrzowi województwa naszego, sumę należy-tą, tedy obligamus jm., aby poczuwając się w powinności i honorze swoim, satisfaciąc obowiązku swemu, który na się wziął i województwo, stawiawszy ludzi pod regiment ichm. panów hetmanów, ewinkował.

A iż na popisie przed jm. panem komisarzem naszym odprawionym pokazało się, że w pierwszej ćwierci i w drugiej pocztów nie dostawało, czego culpam jm. pan rotmistrz na towarzystwo pewne składał, którzy pieniądze pobrawszy, spod znaku jm. wyjechali, tedy wkładamy to na jm. pana rotmistrza, aby na tym towarzystwie iure mediante w sądzie wojskowym lub na Komisji Lwowskiej dochodził, aby na tym województwo [1745] nie szkodziło i na przyszłym sejmiku deducat województwu. A in quantum by ludzie ci w dalszej służbie R.P. z woli R.P. i ichm. panów hetmanów zostawać mieli nad pół roka i insze województwa ludzi takowegoż zaciągu konserwowali, tedy i my hoc in passu służbę dalszą ichm. przyznajemy i autoritate laudi praesentis asekurujemy i na pierwszym, da Bóg, sejmiku zapłatę obmyśleć obiecujemy.

Prowent czopowego starego, który hactenus w administracji jm. pana Andrzeja Moszyńskiego wojskiego horodelskiego zostawał ad ultimam novembris anni praesentis, na przyszły rok, poczynszy die 1 decembris, ad similem diem in anno 1674, temuż jm. panu wojskiemu horodelskiemu za sumę (propter desolationem niektórych miast) zł 3500 autoritate praesentis conventus arendujemy. Do którego wypłacenia wszystkie miasta królewskie, duchowne i szlacheckie, non obstantibus quibusvis libertatibus, które praesenti laudo annihilantes obligujemy i contra refractarios forum w grodzie bełskim cum poena triplicis pensionis i executionem fortem ac militarem uchwalamy.

Z którego podatku jm. pan arendarz czopowego naprzód sumę tysiąc zł jm. panu [Mikołajowi] Brodowskiemu in recompensam tysiąca zł, który wyliczy jm. panu komisarzowi na Trybunał Lwowski obranemu, oddać będzie powinien. Dwa tys. zaś zł w. jm. panu podkomorzemu naszemu, jako komisarzowi do popisu wojska naznaczonemu, tenże jm. pan arendarz czopowego odda, a trzeci tysiąc na tęż funkcją komisarzką należący retent [1746] dawnych, tak przeszłego czopowego, jako i wszelkich innych egzakcji, które najprędzej wybrane będą mogły być, temuż jm. panu komisarzowi asygnujemy. Także i za przeszły rok zatrzymane jm. panu komisarzowi salarium, tak u jm. pana administratora czopowego, jako i u jm. pana administratora szelężnego, z ćwierci a 1 ianuarii zatrzymane, aby zapłacone było, iniungimus.

Po odprawionej, da Bóg, szczęśliwie, Komisji albo Trybunału Lwowskiego limitacji, sejmik relationis we dwie niedzieli w Bełzie sobie autoritate conventus pra-

⁸⁴⁴ Konstytucja sejmu 1673 r. „Trybunał Skarbowy do zapłaty wojsku i podzielenia chleba zimowego” (*Vol. leg.*, t. 5, s. 63-64).

⁸⁴⁵ Konstytucja sejmu 1673 r. „Obrona Rzeczypospolitej” (*Vol. leg.*, t. 5, s. 59-61).

esentis zachowujemy⁸⁴⁶ ad excipiendam rationem od jm. pana komisarza i dla dalszej obrady, co by do obrony R.P. należało.

Tysiąc zł przez jm. pana [Jana] Sokolnickiego pisarza ziemskiego bełskiego jm. panu Samuelowi Łaszczeni, ex laudo anteriori za prace sejmowe, z pogłównego wyliczony supplere i oddać mają niezwłocznie jm. pan Seweryn Kochanowski z retent egzakcyjej swojej zł 683, a jm. pan [Mikołaj] Jemiłowski z retent także egzakcyjej swojej zł 317. To też praecavemus, że jm. pan Seweryn Kochanowski, przeszłej egzakcyjej dziesięciorga podymnego od jm. pana Jerzego Trzcńskiego tylko zł 100 wziąć powinien, a zł 117 defalkować, co jm. panu Kochanowskiemu przyjęto będzie.

Jm. panu Stanisławowi Ołtarzewskiemu pozwolony na przeszłym sejmiku zł tysiąc za spezy i prace sejmowe jm. pan [Jan] Lesiecki komornik graniczny z retent pięciorga podymnego egzakcyjej swojej mocą uchwały terażniejszej wydać powinien. A ponieważ tenże jm. pan Lesiecki komornik bełski graniczny uczynił sufficientem calculationem perceptorum et expensorum ex mente województwa naszego [1747] z sumy pięciorga podymnego, ultimarie przez jm. cum abiuratis wybieranego, tak przed deputatami, jako et in facie całego koła, przeto z egzakcyjej pomienionych pięci podymnych autoritate sejmiku niniejszego przerzeczonego jm. pana Lesieckiego i sukcesora jego kwitujemy wiecznymi czasami. Wyżej tylko mianowany tysiąc zł jm. panu Ołtarzewskiemu, ut praemissum est, wypłacić ma, salva repetitione reszty apud retentores, która jeszcze pozostaje.

A iż na przeszłym sejmie skarb koronny mianował sumę pewną, jakoby z remanentów, od zapłaty ludziom przez Komisję Lwowską do województwa naszego z podziału wojska ordynowanym urosła, tedy naprzód, jakośmy to speciali cautione sejmiku naszego warowali w. jm. panu podkomorzemu i komisarzowi naszemu, który z tych remanentów nunquam participavit, że ab impetitione omnimoda skarbu, tak jm., jako i sukcesorom jego, evincere powinniśmy, toż i teraz jm. autoritate conventus praesentis usque ad ultimam aprilis anni currentis asekurujemy i osobnym skryptem kaucyją jm. panu dyrektorowi koła naszego dać do rąk jm. pana podkomorzego zleciliśmy. Jm. zaś pana Samuela Łaszczeni komisarza na Trybunał Lwowski, fidei et dexteritatem obligamus, aby invaliditatem tych remanentów skarbowi koronnemu deducat na Komisję Lwowskiej.

Ponieważ województwo nasze będąc prawem popolitem uwolnione od płacenia ludziom przez Komisję Lwowską naznaczonym, in quantum by jaka hostilitas nastąpić miała, nihilominus et post tantam hostilitatem, aż ad diem 1 aprilis płacę tę na się wzięło, co dobrze większą sumę wyniesie, niż te remanenty i nie powinien na te remanenty nullatenus pozwalać, [1748] etiam cum interpositione protestationis. Pokazało się z kalkulacyjej z ichm. pany egzaktorami przeszłych kontrybucyjej, mianowicie z jm. panem Mikołajem Jemiłowskim, tak dawnej egzakcyjej, jako i czterech poborów na dragoniją pod Lublinem uchwaloną, tudzież jm. pana [Jana] Lesieckiego komornika granicznego, jm. pana Seweryna Kochanowskiego i inszych ichm. panów egzaktorów po sejmie ostatnim ad quasvis contributiones obranych, że się takowa renitentia

⁸⁴⁶ Nie odnaleziono informacji o tym sejmiku, zapewne ze względu na śmierć króla Michała nie zebrał się.

prawu pospolitemu, uchwałam sejmowym i sejmikowym dzieje, że temere podatku oddawać nie chcą. W którym punkcie wszystkie anteriora lauda de executione forti et militari reasumujemy i ichm. panów poborców obligamus, żeby albo wszyscy wraz, albo każdy pro sua sorte, egzekucyje te tam ex summa provenienti, jako ex pensione triplici et poenis quam celerrime odprawili przez deputatów którychkolwiek chorągwi lub dragonie, których copiam będą mieć mogli przy obecności wicesgerenta et in defectu i samego subkolektora. Co się także o czwartym podymnym sine abiuratis, in vim pięci poborów sine abiuratis pozwolonym, za egzakcyje jm. pana Jemiłowskiego, przez Tomaszowian dotąd zatrzymanem, rozumieć ma et similis extendi executio. Toż uczynić powinno i o retenta starego czopowego, które się tylko pokażą.

Którą to uchwałę zgodną sejmiku naszego, ręką jm. pana dyrektora podpisaną, do akt grodzkich bełskich podać rozkazaliśmy. Działo się w Bełzie, die 11 septembris anno 1673.

Wespazjan Sienicki z Bończe podsędek z[iemski] buski, dyrektor koła rycerskiego m.p.

93. Sejmik przedkonwokacyjny w Bełzie, 29 grudnia 1673 r.

1. *Uniwersał Kazimierza Floriana Czartoryskiego biskupa kujawskiego, arcybiskupa nominata gnieźnieńskiego – Smarczewice, 5 grudnia 1673 r.*

Rp. CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 263, s. 2129-2140 – oblata; w grodzie bełskim oblatował Nob. Stanisław Staniewski w dniu 18 grudnia 1673 r. [feria 2 ante festum Sancti Thomae Apostoli proxima a. D. 1673].

Druk: ASWPiK 1668-1675, s. 485-490.

2. *Laudum sejmiku przedkonwokacyjnego województwa bełskiego w Bełzie, 29 grudnia 1673 r.*

Rp. CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 264, s. 3-13 – oblata; w grodzie bełskim oblatował marszałek sejmiku w dniu 2 stycznia 1674 r. [feria 3 in crastino festi Circumcisionis Christi Domini a. D. 1674] – kopia bardzo mocno wyblakła i mało czytelna.

Bibl. Oss., rkp. 15964, s. 915-923.

My senatorowie, rady, dygnitarze, urzędnicy i wszystko rycerstwo województwa bełskiego na sejmik konwokacyjną przyszlą warszawską poprzedzający zostając subsecuto

J.K.M. fato in orbitate "larium" patriorum zostając, za uniwersalem j.o. ks. jm. primatis et primi principis Regni, na miejsce konsultacyjom naszym zwyczajne, do Belza pro die [4] 29 decembris anni nunc currentis zgromadzeni, uważając znaczną orbitatum Ojczyzny różnymi od nieprzyjaciół postronnych calamitatum ścieśnioną ictibus, a coraz większe następujące Rempublicam prementia alto wstrząsnawszy inditio pericula avertendi malitiis z przestrogi wczesnej j.w. ichm. panów wodzów wojsk R.P. obojga narodów orbata Republica principe supremo Regni protectore nie znajdując sposobu, ledwie już nie extremis województwa naszego, tak przez nieprzyjacielskie inkursyje, jako częste stanowiska, przechody żołnierskie, egzakcye różne, a nam i województwu naszemu zniszczałemu intollerabiles viribus exhausti, zleciwszy ichm. panom posłom województwa naszego na konwokacyją przyszlą obranym z górnieszemi województwy conferentiam i onym concludendi dawszy potestatem.

Tychże ichm., aby in facie Reipublicae orbitatis Regni et afflictionis województwa naszego przełożywszy materiam, tę jednak naszą nieugasłą, lubo wyniszczającą, a ledwie już nie ostatnią do ratunku R.P. charitatem iunctis cum ordinibus utriusque gentis consiliis to, co videbitur Reipublicae in hac orbitate proficuum et necessarium, prudentia et dexteritate solita województwu naszemu w okazyjach wszelakich nota et probata urgeant et constituent.

A jako omnis ordo et anima rerum, tak leges Regni frustra conduntur si non exquantur, które in volumine legum napisane, województwo nasze [5] supreme veneratur, subsecuta orbitate po zejściu śp. J.K.M. p.n.m. na całą R.P. i W.Ks.L., którego sacrosancte veneramus et veneraturi cineres nieśmiertelną cineribus J.K.M. in nostris conservando pectoribus, memoriam przeciwko państwow Królów ichm. antecessoribus J.K.M. ex vi et ordinatione legum assertam conservatam piis votorum optime precantium civium et primarie Boskiemu i wolej Jego świętej oddawszy Majestatowi, non sine gravi województwa naszego planctu et orbitate, aby prawa nasze prawami dawnymi extincto Principe Regni obostrzone i sprawiedliwość ukrzywdzonemu każdemu, jako pod ten czas, periclitante Regno et M.D.L., różni na państwa J.K.M. i R.P. przez ludzi nie tylko exoticos, ale też incolas Regni, prawo pospolite et securitatem publicam confundentes et opprimentes, obmyślona i naznaczona była, stosując się do prawa pospolitego prawami dawnymi in volumine legum de progressu iudiciorum et iudicum sub tempore interregni opisanemi.

Któremi chcąc mieć województwo nasze fultum et protectum dla pohamowania wszelkiej swawolej i ludzi swawolnych leges Regni et securitatem publicam iudiciorum iudicum et iudicia accedentium et redeuntium personarum, et bonorum severe ichm. obmyślając curam et protectionem de communi et universo województwa naszego electione et unanimi [6] voto nie ubliżając, i owszem, upraszając ichm. panów starostów pogranicznych i sądowych z urzędów ichm., tudzież dóbr J.K.M. i R.P. dzierżawców, także i dóbr dziedzicznych similibus periculis subiectis, aby in casu, strzeż Boże, ukrzywdzonemu obvenientis necessitatis swego należytego nie ubliżali ani odmawiali patrocinium protectionem iniuriati et quidquid legum autoritas i ukrzywdzonego necessitas querulantis proposcet iuxta leges Regni de interregno descriptas, do których nas refertur, in toto congressus zachowali się.

Jakoż natenczas vacante sede serenissimi principis et Republica mortem J.K.M. piis deplorare lacrymis, do sądów kapturowych et conservationem publicae securitatis uprosiliśmy et communi nostro accedente consensu utwierdziliśmy ichm. panów sędziów sądów kapturowych, j.w. jm. pana Aleksandra Stanisława z Bełżca na Cieszanowie Bełżeckiego wojewodę podolskiego, starostę bełskiego, województwa naszego metropolitanum iudicem, ichm. panów, w. jm. pana Wiktoryna ze Żmigroda na Niemirowie Stadnickiego kasztelana lubaczowskiego, w. jm. pana Jana Aleksandra z Mirowa Myszkowskiego podkomorzego bełskiego, starostę tyszowieckiego, rotmistrza J.K.M., urząd ziemski bełski, subsequenter jm. pana Mikołaja Dramińskiego chorążego horodelskiego, jm. pana Andrzeja Sierakowskiego stolnika bełskiego, jm. pana Jana [7] Drużbicza deputata sądów głównych trybunalskich, jm. pana Andrzeja Moszyńskiego wojskiego horodelskiego, jm. pana Jana Kazimierza Brodeckiego jasielskiego, jm. pana Andrzeja Rzeczyckiego [rzeczyckiego], starostów, jm. pana Kaspra Trembińskiego, jm. pana Michała Jarczewskiego, jm. pana Seweryna Kochanowskiego. Który ichm. pro die 15 mensis ianuarii anno proxime venture 1674 zjachawszy się do Bełża, na miejsce sądów zwyczajnych, vigore teraźniejszej uchwały akceptowane sądy swoje lege publice et securitate iudicum et iudiciorum causas zaczęli i one debito ordine et iudiciorum praxi do czasu prawem pospolitym i konstytucyjami warowanemi zaczęte kontynuowali. Ukrzywdzonym osobom i dobrom ichm. pro merito et debito querulantium personas super delinquentes, a zwłaszcza prawem przekonanych osobach nieodwłocznie czynili iustitiam et executionem, na którą mają mieć ichm. panowie starostowie, jako pograniczni officia illorum et loca tenentium, czułą animadwersyją. Którym potestatem iudiciorum, exceptis causis iure publico descriptis, mianowicie vacante sede, ichm. pomienionym panom sędziom decidendi et summario progressu institutas et concludendi warujemy i dajemy potestatem.

Jm. panu marszałkowi, hetmanowi wielkiemu koronnemu⁸⁴⁷, którego znaczne i odważne deceptorum ex hoste Krzyża świętego nieprzyjaciela propior nostrae gratitudinis debita, [8] przy niskim podziękowaniu tenentur merces dla wyświadczenia miłości i afektu naszego braterskiego, uprosiliśmy jm. pana [Jana] Brodeckiego starostę jasielskiego, jm. pana [Mikołaja] Radeckiego stolnika żydaczewskiego, a do j.o. ks. [Dymitra Jerzego] Wiśniowieckiego wojewody naszego bełskiego, hetmana polnego koronnego, wodzów R.P. et orbatae Reipublicae patronos, jm. pana Andrzeja Rzeczyckiego starostę rzeczyckiego, jm. pana Kacpra Trembińskiego, meritos w naszym województwie probatos cives, do podziękowania et augmentum effectus in affecto Reipublicae i naszego województwa statu, uprosiliśmy. Za podjętą fatygę ichm. panom posłom do tej okazyjej wyprawionym in vim gratitudinis serca i zdrowia nasze vovimus et vovemus. Ciż ichm. respectus certos certorum civium braciej naszych desideria et deploratos fortun swoich prywatnych subsequente Ojczyzny orbitate deferent j.w. jm. panu marszałkowi wielkiemu koronnemu, i prosić będą votorum et desideriorum compensationem. Tymże ichm. panom posłom koronnym R.P. wodzom i patronom in orbitate Ojczyzny województwa naszego niszczałego subsidiis do poratowania Ojczyzny, iż województwo górnijszym województwom oppidentionibus adequare nie może prosić i prosimy, aby

⁸⁴⁷ Jan Sobieski marszałek i hetman wielki koronny.

województwo nasze zniszczałe in hac orbitate haustum, w respekcie j.w. ichm. panów wodzów koronnych w naznaczeniu hiberny [9] przechodzącego żołnierza et aliis żołnierzowi promissis et exactione noclegów, popasów, uwolnić, ichm. panom posłom od nas uproszonym committimus curam et sedulitatem seriam.

Podatki R.P. sejmem koronnym i uchwałą województwa naszego, jako to podatek akcyzy, szelężnego et alii exotici proventus exhaustam Rempubicam prementes, dla szczupłości wyniszczonej Ojczyzny naszej per constitutiones Regni obmyślony et de necessitate afflictæ Patriæ przez województwo nasze przyjęte, których w wypłaceniu województwo nasze, różnemi calamitatibus pressum, wystarczyć nie może. Więc że tych podatków usus et distractio magis personis privati exactionem curantibus widzimy proficuum, pomienione akcyzę i szelężne mere et exemplo województw górniejszych przez uniwersał j.o. książęcia jm. primatis, legati nati, principis Regni denuntiata w województwie naszym bełskim et ab oneribus utriusquæ exactionis województwo nasze uwalniamy.

A że merentur odważnych województwa naszego ludzi rycerskich odwagi debitam cordibus et amori nostro vovendam gratitudinem, non derogando honori et authoritati zasłużniejszych et antiquitate ætatis et meritorum gaudentium civium ad singularem respectum województwa naszego communi voto et sententia nostra accedente jm. panu Michałowi Lipskiemu, fratri et incolæ województwa naszego w ekspedycyjej wojennej pod Chocimiem, a znaku w. jm. pana podkomorzego naszego⁸⁴⁸, desidanti zdrowiem et fortuna orbatum skaleczonemu, złp 2 tys. [10] z prowentów wszelakich województwu naszemu należytych, jako i przyszłych prævia calculatione et liquidatione provenituum przed jm. panem Samuelem Łaszczem, województwa naszego et superintendentem, które przed zaczęciem sądów kapturowych præcedere powinni, naznaczamy zapłatę et in quantum nie miałyby przeszłe przeszłych podatków egzakcyjej przy płaceniu sumy 2 tys. złp nie wystarczały i wystarczyć nie mogły, ex futuris proventibus województwu naszemu currentibus naznaczamy i deklarujemy.

Bytność jm. pana starosty horodelskiego⁸⁴⁹ tantum addidit fulminis w województwie naszym affectów, że primo intuitu in Republica probatissimum civem w dziełach rycerskich męża hoc honore veneratur do dalszych R.P. przychęcąc usług, iż dość spustoszone przez przechody różnych chorągwi konsystencyjej, przy tym pod Ślipczem⁸⁵⁰ wojska koronnego tandem i przy przeprawie wojska W.Ks.L. przez zbudowany most w Horodle i konsystencyjej armaty Litewskiego Księstwa ex compassione fraterna z affectów naszych braterskich, miasto Horodło cum attinentiis od wszelakich publicznych podatków na cztery lata uwalniamy, vigore præsentis conventus nostri.

Zachęcąc przy tym ludzi rycerskich, do terażniejszej i przyszłej ekspedycyjej wojennej sposobnych, et in campo Martio doświadczonych, dzieł ich i odważnych województwa naszego upatrujemy i uważamy jm. pana Marka Nagórskiego, obywatela i brata [11] województwa naszego, w ekspedycyjach wojennych przeszłych et periclitante Patria świeżych, odwagi, męstwa, straty, dzielności, które albo j.w. ichm. panów

⁸⁴⁸ Jan Aleksander Myszkowski podkomorzy bełski.

⁸⁴⁹ Michał Kozubski starosta horodelski.

⁸⁵⁰ Ślipcze, wieś w pow. horodelskim (ob. w pow. hrubieszowskim, woj. lubelskim).

wodzów j.w. wojsk J.K.M. i R.P. zalecenie mają, quia et alta serc naszych condendo memoria do dalszej usługi województwa naszego upraszamy. Piechotę województwa naszego łanową, extincto fato jm. pana Stefana Rogowskiego przeszłego rotmistrza, jm. panu Markowi Nagórskiemu bratu naszemu et optime merito civi zlecamy, alternatus ut mori erat z ordynacją piechoty w województwie lubelskim postanowionej certando nec quidquam powadze województwa naszego derogando, upraszając ichm. panów posłów do podziękowania województwa naszego j.w. panom wodzom ex sumpta recen-ter de bellato hoste trophea et lauris, żeby tę intencją R.P. i województwu naszemu potrzebną z powagą i władzą swoją hetmańską utwierdzić raczyli.

A ponieważ jm. pan [Jan] Sokolnicki pisarz ziemski bełski, subsidii charitativi województwa naszego egzaktor, functionis et exactionis podatku znaczną przez inkursją nieprzyjacielską blisko przeszłą hostilitatum apertam województwa naszego obróconych miast i miasteczek in favillas et cineres deduxit ruinam et fidelis exactionis et functionis urzędu swego jm. panu komisarzowi województwa naszego oddał rationem, za wielką jm. podziękowawszy pracę i fatygę in complementum afektów naszych, aby kwit z skarbu koronnego [12] fidelis exactionis et distributionis pomienionego podatku mógł impetrare, instabunt i przyniosą ichm. panowie posłowie województwa naszego.

Jm. pana [Aleksandra Felicjana] Cieszkowskiego chorążego nowogródzkiego, porucznika chorągwi pancernej w. jm. pana kasztelana podlaskiego⁸⁵¹, przy usługach rycerskich terażniejszej ekspedycyje chocimskiej immaniter skałeczonego merita godne są braterskiego naszego politowania, któremu ex compassione nostra fraterna za znaczne dzielne odwagi jego i straty (jeżeli by od R.P. prędsza nie mogła obvenire z podatków publicznych konsolacyja), ex futuris przynajmniej R.P. vacantibus bonis przez przysłego, da Bóg, K.J.M. pana naszego distribuendis, którego merita z konwo-kacyje przysłej na elekcyję przysłą Principis, ichm. panowie posłowie serio zalecą i upraszać będą, obmyślona była.

Z pustych stawów i sadzawek, z których prowent akczyzy do rąk jm. pana egzaktora należał, a per tenentarios in detrimentum skarbu retentus aut subtractus zostaje, uchwałą niniejszą jm. panu Andrzejowi Moszyńskiemu egzaktorowi et subkolektorowi jego w sądach kapturowych województwa naszego processu fisci et termino peremptorio vindicandi dajemy potestatem. Toż się ma rozumieć o podatkach wszelakich, jako to i szelężnego, któremu cursum ad diem hodiernam tylko naznaczamy.

A w nagrodę prac i fatyg podjętych ichm. panom egzaktorom wszelkich prowentów, każdemu z ichm. po zł 400 ex contributionibus retentis warujemy i naznaczamy. Et in quantum by się ichm. panowie exactores nie pozywając się retentoribus indulgere zdali, tak ichm. panom egzaktorom, jako też i retentoribus wszelakich [13] podatków termin do pomienionych sądów kapturowych ad instantiam etiam instigatoris iudicii, który circa inchoationem sądów obrany i przysięgły być powinien, naznaczamy.

Którą to uchwałę naszą, unanimi votorum sententia namówioną i utwierdzoną, dla większej pewności, wagi i wiadomości ręką swoją jm. panu Józefowi Branickie-mu [marszałkowi] koła rycerskiego województwa naszego podpisać i do akt grodzkich

⁸⁵¹ Stanisław Karol Łużecki kasztelan podlaski.

bełskich podać zleciliśmy i uprosili. Działo się w Bełzie, na miejscu konsultacyjom zwyczajnym, dnia 29 miesiąca grudnia r. P. 1673.

Józef Branicki marszałek koła rycerskiego województwa bełskiego

^{a-a} lekcja niepewna

3. Instrukcja dana posłom na sejm konwokacyjny z sejmiku przedkonwokacyjnego w Bełzie, 29 grudnia 1673 r.

Rp. CDIAUL, *Fond 1, Opis 1, 264, s. 13-21* – oblata; w grodzie bełskim oblatował marszałek sejmiku w dniu 2 stycznia 1674 r. [feria 3 in crastino festi Circumcisionis Christi Domini a. 1673] – kopia bardzo mocno wyblakła i mało czytelna.

Bibl. Oss., rkp. 15964, s. 925-931.

My rady, dygnitarze, urzędnicy i całe rycerstwo województwa bełskiego na sejmik przed konwokacją zgromadzeni za uniwersałem ks. jm. biskupa kujawskiego, nominowanego gnieźnieńskiego arcybiskupa, pro die 29 decembris solito [14] more modoque na sejm konwokacyjny ichm. panom posłom do tej funkcycji, niżej opisanej, e medio sui uprosiliśmy w. jm. pana Jana na Mirowie Myszkowskiego podkomorzego bełskiego, tyszowieckiego starostę, jm. pana Michała Kozubskiego horodelskiego starostę, jm. pana Wespazjana Sienickiego podsędkę buskiego, jm. pana Samuela Łaszczę komisarza województwa natenczas bełskiego.

Więc że crudae fatorum crises śp. K.J.M. p.n.m. z padołu ziemskiego do niebieskich vocarunt pałaców, orbatam Principem viduam zostawiwszy Rempublicam, jako ten za przeraźliwymi ictibus liberos tej Ojczyzny perimit cives, tak piam sacrorum cinerum J.K.M. in animis nostris renovando memoriam morte subiectos manes in pectoribus nostris recolere sancte vovemus. Ex hoc tedy respectu, że generosa pectora omni zwykłej z pozostałymi Królowemi, paniami naszemi miłościvemi, certare gratitudine allemando dolore, który Królowa jejm.⁸⁵² ex inopinato śp. K.J.M. pana małżonka swego decessu ponosi, upraszamy ichm. panów posłów naszych, aby gorącą do stanów koronnych wnieśli instancję, sedulum około tego mają mieć studium, aby in iustis suis interessis jako najskuteczniejszą Królowa jejm. odniosła satysfakcję. Cedet to niechybnie gloriae Reipublicae, kiedy żądania Królowej jejm. condignis condecorabit honoribus i u postronnych monarchów nomini suo debitam zjedna venerationem, co repetito voto [15] serio ichm. panom posłom naszym zleciwszy, plenariam et conferendi, et concludendi z innemi województwy zniósłszy się, dajemy facultatem.

J.o. księdza biskupa kujawskiego, nominowanego arcybiskupa gnieźnieńskiego sedula ^adicuit^a cura, kiedy intus turbulentis Ojczyzny naszej casibus et inopinata procella zdrowemi R.P. wspiera radami, nisko tedy pro ea sedulitate ichm. panowie posłowie

⁸⁵² Eleonora Habsburg królowa Polski.

nasi jm. n.m. panu podziękują i oraz upraszać będą, aby jako legatus natus primusque Ojczyzny naszej rady alto consilio et paterna wspierał benedictione.

A lubo żadnej in rebus humanis nie masz takiej słodyczy, która by felle nie musiała repleri dolore i żeby najodważniejszych intencji fatorum nie musiała comitari coligo, to teraz smętna Nemesis oczywiście in decessu K.J.M. śp. expressit, kiedy opimos fausto sidere za odważną rezolucją j.w. ichm. panów wodzów obojga narodów i ochotnego rycerstwa miał numerare triumphos, lugubrem iracundam diem protulit J.K.M.

Nie tak jednak septemtrionali województwo nasze obruit gelu, ut non incalescat ^aviva^a heroicorum actum j.w. ichm. panów wodzów memoria, która in tantum accidit ad demerendum universae Reipublicae pectora, że włożone do warownego depozytu hucusque permanebunt, quo Polona effulgent corda. Zlecamy tedy ichm. panom posłom naszym, aby debita te ichm. studia, prace et conatus salvandae Reipublicae curas [16] susceptos rependent veneratione cordicitus apprecando felicissima, fausta et prospera quaeque ichm. n.m. panom, aby wkrótce R.P. tot lassata malis, w osobach ichm. venatos redivivos Patriae parentes cum applausum mogła letanter gratulanter conspiciari.

Więc że interest R.P. cum ea Hydra, która suo ambitu movet omne nomen tęga i krwawa przez odwagę ichm. panów wodzów i odważnego rycerstwa zaczęta impreza cum dispendio vitae et sanguinis, jako j.w. wodzów naszych, tak ochotnego rycerstwa, nie może, jeno jako z prekustodycjey j.w. jm. pana marszałka i hetmana wielkiego koronnego⁸⁵³ województwu naszemu constat, jako pilnego stróża Ojczyzny, na wiosnę continuari reposita, upraszamy ichm. panów posłów naszych, aby securitati consulendo publicae, semotis omnibus exorbitantiis, jako najprędzej inire mogli modos et media cum ordinibus Reipublicae, żeby jako najprędzej favente Divino Numine mogła być naznaczona przyszęgo, da Bóg, Pana elekcyja. Co dexteritati et probatae virtuti ichm. panów posłów naszych ^bpoliczywszy^b, intimamus, aby taki był Pan, który experientia belli et opibus był potens.

Zatrzymane wojska, na których dependet salus populi, aby jako najprędzej debitis mogli ukontentowani być stipendiis, upraszamy ichm. panów posłów naszych, aby inito modo cum Republica chcieli iam practicatum acceptare terminum, żeby te województwa, które nie wybrały podatków in aequalitas has luant poenas, żeby posłowie ich, póty, póki nie [17] będzie w zasługach tych chorągwi ich, które są ordynowane do tego województwa, ^cukontentowania^c, careant vocis activae, co gorąco zalecamy ichm. panom posłom naszym ad promovendum.

Aukcyja wojska ta, jako jest potrzebna R.P., tak ichm. panowie posłowie inibunt modos et media, jakoby ad numerum reduci mogła competentem. Sunt adaequata media, kiedy te województwa, które spezy na ludzi, jako konnych, jak i pieszych, ważywszy, żadnego Ojczyźnie nie uczynili pożytku, o rekompensę urgebunt ichm. panowie posłowie nasi. Więc i to, że jedne chorągwie po okazyjej przeszłej, drugie i na włości pozwijały się, jeżeli sine consensu j.w. wodzów, R.P. i województw żołąd wziąwszy, inibunt ichm. panowie posłowie rationes, aby na przyszłą wiosenną kampaniją byli od

⁸⁵³ Jan Sobieski marszałek i hetman wielki koronny.

województw wystawieni. Asygnacyi od jm. pana podskarbiego koronnego⁸⁵⁴, lubo by wyszły, aby były irritae, panowie posłowie urgebunt. Więc i klejnotowe sumy i same klejnoty gdzie się obróciły, serio expostulabunt z jm. i żeby jm. pan podskarbi koronny, jako z ekonomiej, żup, tak i z innych wszelakich Rempublicam concernentibus vacante sede intrat uczynił rachunek, serio ichm. to promovebunt ad normam constitutionis sancitae, aby in persona jm. nie była lex violata, i owszem, aby ad distributionem województw podatki się obracały.

Ordynacja ostrogska i zasławska communi unitorum ordinum committitur decisioni, gdyż non [18] nostrum est has distinguere controversias. Ordynacja zaś zamojska in presidium stanu szlacheckiego od śp. Jana Zamoyskiego wielkiego kanclerza i hetmana koronnego uczyniona, eo nulla w. wojewody sandomierskiego⁸⁵⁵ dispositionibus przyjęta, testamentem najjaśniejszego K.J.M. Michała, prawnuka ordinatis przyznana i rezygnacją autentyczną potwierdzona, iż dotąd skutku nie wzięła i na zatrudnienie R.P. praetensionibus iuris naturalis przeciw wyraźnemu prawu involvitur, wniosą gorącą i skuteczną do jm. pana starosty dolińskiego⁸⁵⁶ ichm. panowie posłowie nasi instancją, aby dobra ordinationi subiecta w dom ichm. panów Zamoyskich puścił, spraw R.P. usurpatione nie trudnił i krzywdą stanu szlacheckiego, która jest z opresyj domu ichm. panów Zamoyskich, nieśmiertelnej wielkiego dziada i ojca swego contaminare nie chciał i stanu szlacheckiego ad tuitionem brata naszego pressi nie przymuszał. Jeżeliby już nie mogły invenire gratiam in oculis jm., hac praevia submissione, ut ordinibus Regni tę jawną jm. krzywdę z gorącym wniesieniem instancji deferant et restitutionem bonorum iuxta legem sancitam urgeant, wielce upraszamy. Hac adiuncta województwa naszego mentis et sensus declaratione, aby ex bonis successoribus ichm. panom Zamoyskim restitutus certus numerus ludzi wojennych i do wojny sposobnych, który ad communem Reipublicae consensum refertur był naznaczony, iura privilegia, provisiones a summis fructificantibus Akademiej Zamojskiej per pium et gloriosum [19] optimae intentionis fundatorem ordynowane i zapisane, a dotychczas zatrzymane, żeby per futuros successores bonorum, albo kogokolwiek lex et intentio stringit fundatoris zapłacone et in futurum lege perenni obostrzone i warowane były, ichm. panowie posłowie nasi, initis cum Republica modis et mediis, instabunt.

Konferencyja cum principibus amicis Reipublicae cum commodo Ojczyzny conceditur ichm. panom posłom naszym ad sanam conferentiam in rem Reipublicae, ad publicum commodum cum consensu communi ineundum.

Jm. pana wojewody sieradzkiego⁸⁵⁷ wysoce i z antecesorów swoich, et ex propriis meritis dobrze zasłużonego circa legem sancitam pilnie zalecamy ichm. panom posłom naszym ad recommendationem cunctorum ordinum.

Jasne wszystkiemu europejskiemu światu merita w. jm. pana starosty horodelskiego⁸⁵⁸ przy szczupłej dość daninie królewsczyny i teraz ichm. panowie posłowie nasi

⁸⁵⁴ Jan Andrzej Morsztyn podskarbi wielki koronny.

⁸⁵⁵ Jan Zamoyski wojewoda sandomierski.

⁸⁵⁶ Stanisław Koniecpolski starosta doliński.

⁸⁵⁷ Szczęśny Potocki wojewoda sieradzki.

⁸⁵⁸ Michał Kozubski starosta horodelski.

recommendantur cunctis ordinibus, aby to spustoszone starostwo przez wojska, jako koronne, tak W.Ks.L., mogło być sedula ichm. panów posłów naszych zalecone diligentia et pensionione.

Jm. pana starosty buskiego⁸⁵⁹ merita dość jawne R.P. i spustoszenie starostwa similimodo recommendabunt ichm. panowie posłowie nasi.

Res oculis subiecta a breve zawsze iter per exempla, że krwią swoją pola chocimskie pro salute Reipublicae dimicando upurpurował jm. pan Jędrzej Rzeczycki rotmistrz J.K.M., [20] że tedy hanc claram victimam profusum sanguinem prostratum na placu marsowym et extinctum zostawił corpus, pozostałe po nim sieroty i na usłudze R.P. zawięzioną substancją largo favori cunctorum ordinum commendabunt in arena gratificationis ichm. panowie posłowie.

Dzieła rycerskie, odwagi wojenne znaczne na usłudze R.P. podjęte, fatygi i straty jm. pana [Aleksandra Felicjana] Cieszkowskiego chorążego nowogródzkiego, jm. pana kasztelana podlaskiego⁸⁶⁰ pancernej chorągwi porucznika, merentur in Republica dawne i terazniejsze pod Chocimem wyświadczone ex amore Patriae usługi, szwanki na zdrowiu i okaleczenia nad utratę substancji własnej, upraszamy ichm. panów posłów o instancję do całej R.P., aby habita ratione odwag i strat znacznych jm. ex ope meritorum et paterna nad okaleczonym clementia słusznie jm. panu Cieszkowskiemu, jeżeli być nie może prędsza, przynajmniej in futurum ex primis vacantibus dóbr J.K.M. i R.P. konsolacja obmyślona była.

A ponieważ jm. pan Jan Sokolnicki pisarz ziemski bełski, subsidii charitativi województwa naszego egzaktor, functionis et exactionis do podatku znaczną przez inkursję blisko przesłał hostilitatem apertam województwa naszego obróconych miast i miasteczek in favillas et cineres deduxit ruinam et fidelis exactionis et functionis urzędu swego jm. panu komisarzowi województwa naszego [21] oddał rationem, za wierną jm. podziękowawszy pracę i fatygę, in complementum afektów naszych aby kwit z skarbu koronnego fidelis exactionis et distributionis pomienionego podatku mógł impetrare, instabunt i przyniosą ichm. panowie posłowie województwa naszego.

Caetera dexteritati ichm. panów posłów poleciwszy, Divinum apprecamur Numen, aby faventibus replicis mogliśmy po zwiędłych i okropnych mirtach vernantes Reipublicae za staraniem ichm. odebrać ^ahederas^a.

Działo się w Bełzie, na miejscu konsultacyjom naszym zwyczajnym, dnia 29 miesiąca grudnia r. P. 1673.

^{a-a} lekcja niepewna ^{b-b} w Rp.: policzywszy ^{c-c} w Rp.: ukontentowana

⁸⁵⁹ Józef Łączyński starosta buski.

⁸⁶⁰ Stanisław Karol Łużeczki kasztelan podlaski.

94. Sejmik relacyjny i przedelekcyjny w Bełzie, 14 marca 1674 r.

1. *Deklaracja posłów województwa bełskiego na sejmie w sprawie podatków i sejmiku relacyjnego.*

Vol. leg., t. 5, s. 127.

Województwo bełskie pozwala subsidium charitativum dwoje, według konstytucji o podatkach na tym zjeździe uchwalonej. Casum hostilitatis sobie waruje. Sejmik relationis i dla obrania posłów na elekcyją pro die 14 martii naznacza.

2. *Laudum sejmiku relacyjnego i przedelekcyjnego województwa bełskiego w Bełzie, 14 marca 1674 r.*

Rp. CDIAUL, *Fond 1, Opis 1, 264, s. 536-539 – oblata; w grodzie bełskim oblatował marszałek sejmiku w dniu 16 marca 1674 r. [feria 6 post Dominicam Iudica Quadragesimalem proxima a. D. 1674].*

Bibl. Oss., rkp. 15964, t. 2, s. 1-3.

My dygnitarze, urzędnicy i wszystko rycerstwa województwa bełskiego, zjechawszy się na miejsce konsultacyjom naszym zwyczajne, do Bełza, na dzień 14 miesiąca marca w roku niniejszym 1674, przez konstytucją na szczęśliwie skończonej blisko przeszłej konwokacyjej warszawskiej sejmikom w [537] województwach naznaczonej, do żadnej nie przystępując traktowania materyjej, które zjazdowi naszemu terażniejszemu per constitutionem z konwokacyjej ad tractandum legitime intentowane byłyby z tych racyi.

Naprzód, że mała ad tractandum tantum tantiquae momenti opus, które jako generaliter wszystkim, tak partitim każdemu vero tej R.P. incumbit civi, zjechała się braci województwa naszego frequentia, z drugiej zaś racyjej mając respekt na agitującą się w Lublinie dotychczas Komisję, z której aby województwo nasze una cum relatione z blisko przeszłej, szczęśliwie skończonej konwokacyjej mieć mogło relacyją, sejmik ten relationis i zjazd nasz terażniejszy cum toto illius effectu et opere do bliskiego czasu, to jest na dzień 3 miesiąca kwietnia blisko następującego odkładamy, pod dyrekcyją tegoż jm. pana marszałka terażniejszego koła naszego.

A że jm. pana Jana Sokolnickiego pisarza ziemskiego bełskiego i egzaktora kontrybucyi subsidii charitativi województwa naszego instancya w kole naszym braterskim legitime jest illata, który będąc przyciśniony dekretem na Komisyję Lubelskiej, aby in instanti pro retentoribus [538] do skarbu koronnego proprio aere retenta zapłacił, uważając tedy hunc iustum dolore et quaerelam jm. pana pisarza ziemskiego bełskiego, zleciliśmy jm. panu dyrektorowi koła naszego terażniejszego, aby jm. nomine publico conventu praesentis wniósł przez list instancją za jm. do książećcia jm.

pana wojewody bełskiego, hetmana polnego koronnego⁸⁶¹, aby książę jm., uważywszy *aggravatum* jm., *decreto commissoriali* kazał oddać *retentum* dotychczas to u siebie *subsidium charitativum*.

A że i wiele innych ichm. panów braci naszych, województwa bełskiego obywatelów, prawa pospolitego znajdują się *refragarios*, którzy *hucusque* tegoż *subsidium charitativum*, jako prawo mieć chce, nie wydali, *praesenti laudo iniungimus* jm. panu egzaktorowi *eiusdem subsidii*, aby *sine respectu personarum*, ut *forma iuris docet*, pro *munere officii sui* z niemi *procedat*. *Nihilominus* zlecamy to jm. panu dyrektorowi koła naszego, aby tychże *refragarios*, o tej uchwale naszej przez uniwersał swój *communi votorum nostrorum consensu* pozwolony uwiadomił.

Quantum vero attinet ichm. panów egzaktorów *kontrybucyje* szeleżego i akcyzy, in *quantum* by *asygnacyje* jakie na te szeleżnego akcyzy *kontrybucyje*, które w tym półroczu [539] a die 1 *ianuarii anno praesenti* w tym województwie naszym *currere* miały, a *communi animorum nostrorum consensu* na blisko przeszłym sejmiku naszym są *zniesione* i *anihilowane*, z skarbu koronnego do ichm. przyszły, że tych *asygnacyi*, któreśi *intervenerunt*, wypłacać nie powinni, do dalszej obrady naszej *praesenti laudo constituimus*.

Którą to uchwałę naszą zleciliśmy jm. panu dyrektorowi koła naszego, aby jm. ręką swoją własną podpisałwszy, do akt grodzkich bełskich ut *moris est* podał. Datum w Bełzie, die 14 *martii* a. D. 1674.

Kasper Trembiński marszałek koła rycerskiego województwa bełskiego m.p.

95. Sejmik z limity w Bełzie, 3 kwietnia 1674 r.

‡ 1. *Laudum sejmiku województwa bełskiego z limity w Bełzie, 3 kwietnia 1674 r.*

Rp. CDIAUL, *Fond 1, Opis 1, 264*, s. 673-679 – *oblata*; w *grodzie bełskim oblatował marszałek sejmiku w dniu 6 kwietnia 1674 r.* [feria 6 post *Dominicam Conductus Paschae proxima* a. D. 1674].

Bibl. Oss., rkp. 15964, t. 2, s. 5-11.

My rady, dygnitarze, [674] urzędnicy i wszystko rycerstwo województwa bełskiego, *zjachawszy* się na miejsce *konsultacyjom* naszym *zwyczajne* do Bełza na *kontynuacyją* sejmiku *relationis* z szczęśliwie skończonej *konwokacyjej* blisko przeszłej warszawskiej, chcąc *consulere integritati afflictæ Patriæ*, stosując się do *konstytucyjej* na sejmie *convocationis* blisko przeszłym postanowionej, takowe *spólnych* *obrad* naszych *unanimi animorum nostrorum consensu* województwa naszego postanowiamy *laudum*.

⁸⁶¹ Dymitr Wiśniowiecki wojewoda bełski, hetman polny koronny.

A naprzód, ponieważ z deklaracyjej ichm. panów posłów naszych pozwolone jest na sejmie *convocationis subsidium charitativum* na zaszczyt R.P., do którego i my, jako wspólnej matki synowie, ochotę naszą w podatku tym deklarujemy, *praecavendo* sobie *casum hostilitatis*, w czym sobie i ichm. panowie posłowie nasi przy deklaracyjej swojej warowali na konwokacyjej przeszłej. Które *subsidium charitativum iuxta obloquentiam constitutionum in tempore praefixo* wydawać submitujemy się, *sub rigore et poenis in lege descriptis*. A jeżeliby który z nas znalazł się podatkowi temu *refragatorius*, na takowego *insistendo anteactis laudis*, w których *super refragatoriis concessa est militaris executio*, *similis* i teraz *extendi debebit* przez jm. pana egzaktora [675] do egzekucyjej podatku tego, przez nas uproszonego, to jest jm. pana Jana Sokolnickiego pisarza ziemskiego bełskiego. Którego *fidem, dexteritatem et illibatam virtutem* województwo nasze wiele razy uznawszy, iterum do wybierania pierwszej raty tego *subsidium* wspólnie uprosiliśmy, żądając pilnie po jm., aby to *officium* swoje *quam celerrime, sine omni personarum respectu*, chciał *exequi*. Do wybierania zaś drugiej raty *subsidii eiusdem* na sejmiku *relationis*, po szczęśliwie, da Bóg, skończonej elekcyjej, drugiego sobie natenczas obierzemy.

Akcyza i szelężne, że nie jest przez nas *praesenti laudo* decydowana, a *anteriori laudo* jest w województwie naszym zniesiona, konserwujemy sobie na tymże sejmiku *relationis* po elekcyjej o tych obudwu podatkach namowę, jakoby się ten defekt *supplere* miał. W czym pierwszą deklaracyją naszą *circa inchoationem* sejmiku tego *relationis in toto* aprobujemy.

Nihilominus *exactores* szelężnego w dom jm. pana starosty jasielskiego⁸⁶² *ad faciendum calculum* z egzakcyjej swojej przed ichm., to jest jm. panem chorążym horodelskim⁸⁶³, jm. panem cześnikiem bełskim⁸⁶⁴, jm. panem starostą jasielskim i jm. panem Samuelem Łaszczem, do wysłuchania rachunku z podatku szelężnego deputowanemi. Którzy ichm., porozumiawszy się między sobą o czasie, w dom wzwyz pomienionego jm. pana starosty zjechać się powinni, nie *prolongując* czasu nad niedziel dwie a die 8 *praesentis*.

A że *czopowe ścięczało*⁸⁶⁵, *recomendatur cura* onego jm. panu administratorowi, w którym że wielka ujmą, [676] *per novellam constitutionem* *intervenit* województwo nasze, iż tego *non acceptat*, deklarujemy i owszem, aby się o nie upomniał jm. pan administrator *czopowego*, zlecamy.

Należyte zaś *salarium* jm. panu podkomorzemu naszemu bełskiemu⁸⁶⁶ do urzędu komisarskiego, jako jest *per tot annorum laudo approbatum*, tak i teraz *praesenti laudo* aprobujemy et *iniungimus* jm. panu administratorowi, aby *ante omnia* z *proventu* *czopowego* *exsolvat* należyte *salarium* jm. panu podkomorzemu.

Więc że do tegoż *czopowego* zalecone męstwo i odwagi jm. pana Michała Lipskiego, który podczas ekspedycyjej *chocimskiej* *wiecznie* skałeczony został, *suma in praeterito*

⁸⁶² Jan Kazimierz Brodecki starosta jasielski.

⁸⁶³ Mikołaj Dramiński chorąży horodelski.

⁸⁶⁴ Stanisław Wierzbicki cześnik bełski.

⁸⁶⁵ W rozumieniu: ścięczało, zmniejszyło się.

⁸⁶⁶ Jan Aleksander Myszkowski podkomorzy bełski.

laudo, przed konwokacją spisany, była in vim gratitudinis od województwa naszego naznaczona, a dotychczas nie jest exsoluta i jeśli by prędkiego oddania skąd inąd tej sumy nie było, tedy z przyszłego czopowego jm. pan administrator czopowego ante omnia tę sumę jm. panu Michałowi Lipskiemu wyliczyć powinien będzie.

Delatum to jest w Komisyej Lubelskiej przez jm. pana pisarza polnego koronnego⁸⁶⁷, z której devenit do koła naszego, że jm. pan Samuel Lipski rotmistrz chorągwi z dymowych kontrybucyi województwa naszego zaciągnionej, nie miał completum numerum kompanijej pod chorągwią swoją podczas ekspedycyjej chocimskiej. Iniungimus tedy wszyscy jm. panu instygatorowi sądów kapturowych województwa naszego, aby na przyszłą kadencję sądów tych wydał pozew pomienionemu jm. panu [677] rotmistrzowi, żeby się jm. sprawił o niestawienie zupełne ludzi. Tamże wszyscy ukrzywdzeni od jm. pana rotmistrza viam agendi z jm. w tych sądach mieć będą.

Aby vero exactores contributionum publicarum, iż utyskują na retentorów, adhibeant curam, aby wszyscy się [u]iścili etiam insistendo dawnym laudom, w których concessa est militaris executio na refragatorios. Które retenta mają się obracać na chorągiew jm. pana podczaszego sanockiego, oboźnego wojskowego⁸⁶⁸.

Wniesiona zaś instancja od jm. pana starosty horodelskiego⁸⁶⁹ o rewizję ksiąg grodzkich horodelskich, co województwo nasze akceptowawszy, naznacza e medio sui, to jest jm. pana chorążego horodelskiego, jm. pana chorążego dobrzyńskiego⁸⁷⁰, jm. pana miecznika bełskiego⁸⁷¹, jm. pana Józefa Branickiego, na rewidowanie ksiąg in praesentia officialium grodu grabowieckiego. A że księgi tegoż grodu drugie w Zamościu, nescitur quo fine, są zatrzymane, zlecamy jm. panu marszałkowi koła naszego, aby list nomine publico napisał do jm. pana starosty dolińskiego⁸⁷² o wydanie tych ksiąg należących grodowi horodelskiemu.

Zlecamy też to jm. panu dyrektorowi koła naszego, aby jm. list napisał do jm. pana marszałka i hetmana wielkiego koronnego⁸⁷³, wnosząc instancję do całego województwa za panem Michałem Lipskim i za jm. panem Ołtarzewskim, żeby w tej sumie na skaleczonych w tej ekspedycyjej [678] ordynowanej nie byli upośledzeni.

Także list do jm. pana chorążego koronnego⁸⁷⁴, aby jm. pan dyrektor koła naszego napisał, upominając się o zatrzymane podatki, o które zleciliśmy byli jm. panu podkomorzemu naszemu, prosząc, aby się był upomniął u jm.

Wniesiona też przez jm. pana skarbnika wołyńskiego⁸⁷⁵ prośba, albo raczej skarga na ichm. panów egzaktorów województwa naszego, iżby mieli contra omnem acqui-

⁸⁶⁷ Stefan Stanisław Czarniecki pisarz polny koronny.

⁸⁶⁸ Tomasz Karczewski podczaszy sanocki, oboźny wojskowy.

⁸⁶⁹ Michał Kozubski starosta horodelski.

⁸⁷⁰ Michał Komorowski chorąży dobrzyński.

⁸⁷¹ Łukasz Serny miecznik bełski.

⁸⁷² Stanisław Koniecpolski starosta doliński.

⁸⁷³ Jan Sobieski marszałek i hetman wielki koronny.

⁸⁷⁴ Mikołaj Hieronim Sieniawski chorąży koronny.

⁸⁷⁵ Stanisław Rupniowski skarbnik wołyński.

tatem^a z miasteczkiem Chołojowem⁸⁷⁶ poczynać sobie i wnosząc prowent ex agris dymową kontrybucyjną exsolvi sobie usiłowali. Za pokazaniem tedy w kole naszym kwitu poborowego z łanów, już nie podymnym, ale łanowym poborem, jako dawne te tam kwity pokazują, parendo aequitati wybierać powinni, a osobliwie jm. pan [Mikołaj] Brodowski, deklarujemy.

Więc że in simili uskarżała się jejm. pani Barbara Miedźwiecka, że jest eadem calamitate pressa, na którą województwo nasze osobliwy respekt mając, gdyż jest przez ogień funditus zniesiona, aby jm. pan Brodowski w swojej egzakcyjnej chciał się obyć tak, jako jurament w grodzie bełskim należony pokazuje, deklarujemy.

Wnosił też instancją swoją deputat chorągwi wołoskiej ks. jm. pana wojewody bełskiego⁸⁷⁷, że mu należące zasługi w województwie naszym przekazane, a nie są wydane. Zaczynamy prosimy jm. pana Brodowskiego o to, aby tę sumę chorągwi tej należącą z egzakcyjnej swojej wyliczył.

Więc że zapłata chorągwi jm. pana wojewody krakowskiego⁸⁷⁸ także od tegoż jm. pana Brodowskiego przychodzi, jeżeliby [679] jej ad praesens nie miał do oddania zupełnej, tedy w tej solucyjnej zachowujemy sobie forum do relacyjnego sejmiku.

Kwit z podatków jm. panu Sewerynowi Kochanowskiemu i jm. panu [Mikołajowi] Jemiołowskiemu aby jm. pan dyrektor koła naszego wydał, praevia jednak od ichm. obudwu satisfactione jm. panu Kamińskiemu, deputatowi chorągwi jm. pana oboźnego wojskowego, które kwity mają się stosować do kwitów z skarbu ichm. wydanych. A że jeszcze przy jm. panu Jemiołowskim 400 zł nad wyliczoną sumę u retentorów, ut asserit zostając województwu naszemu należą, o te powinien jm. pan Jemiołowski czynić prout forma iuris docet.

Nie odstępując wniwczym od uchwały sejmowej w naznaczeniu komisarza na Trybunał Radomski, uprosiliśmy z pośrodka siebie jm. pana Jana Kazimierza Brodeckiego starostę jasielskiego, aby to officium commissoriale przyjął na się i tam, pro tempore in constitutione specificato, aby do Radomia stanął. Któremu indemnitas województwa naszego in patrocinium recommendatur.

Które to laudum nasze chcąc in toto mieć konserwowane, do akt grodzkich bełskich z podpisem ręki jm. pana dyrektora koła naszego podać temuż jm. panu dyrektorowi zleciliśmy. Działo się w Bełzie, die 3 aprilis a. D. 1674.

Kasper Trembiński sędzia kapturowy i marszałek województwa bełskiego natenczas koła rycerskiego m.p.

^{a-a} dopisek na dole strony, we właściwym miejscu znak #

⁸⁷⁶ Chołojów, miasto w pow. buskim (ob. wieś Вузлове w rej. radziechowskim, obw. lwowskim, Ukraina).

⁸⁷⁷ Dymitr Wiśniowiecki wojewoda bełski.

⁸⁷⁸ Aleksander Michał Lubomirski wojewoda krakowski.

2. Instrukcja dana posłom na elekcję z sejmiku województwa bełskiego w Bełzie,
3 kwietnia 1674 r.

Rp. CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 264, s. 680-688 – obłata; w grodzie bełskim oblatował marszałek sejmiku w dniu 6 kwietnia 1674 r. [feria 6 post Dominicam Conductus Paschae proxima a. D. 1674].

Bibl. Oss., rkp. 15964, t. 2, s. 13-19.

My rady, dygnitarze urzędnicy i wszystko rycerstwo województwa bełskiego, zjechawszy się do Bełza, na miejsce konsultacyjom naszym zwyczajne, ad continuationem sejmiku relationis po szczęśliwie skończonej konwokacyjnej warszawskiej blisko przeszłej, na dzień 3 mensis aprilis, spółnie sobie circa inchoationem tegoż sejmiku prorogowany czas, na którym iż jest per eandem constitutionem sejmu convocationis electio posłom na przyszlą nowego Pana elekcyją województwu naszemu iniuncta, chcąc in rebus proficuis tak województwu naszemu, jako i całej ojczyźnie, ichm. panów posłów z województwa naszego na przyszlą, da Bóg, novi Principis elekcyją od nas uproszonych nunc bene informatos. Których uprosiliśmy ad hoc negotium publicum, jako to: [1] jm. pana Jana z Mirowa Myszkowskiego podkomorzego bełskiego, [2] jm. pana Jana Lipskiego chorążego bełskiego, [3] jm. pana Jana Czarnowskiego chorążego grabowieckiego, [4] jm. pana Mikołaja Dramińskiego chorążego horodelskiego, [681] [5] jm. pana Jana Lipskiego chorążego buskiego, [6] jm. pana Piotra Stoińskiego sędziego ziemskiego bełskiego, [7] *jm. pana Jędrzeja Sierakowskiego stolnika bełskiego^a, [8] jm. pana Wojciecha Tomisławskiego podczaszego bełskiego, [9] jm. pana Krzysztofa Dunina podstolego bełskiego, [10] jm. pana Stanisława Wierzbickiego cześnika bełskiego, [11] jm. pana Antoniego Kułakowskiego wojskiego bełskiego, [12] jm. pana Jana Sokolnickiego pisarza ziemskiego bełskiego, [13] jm. pana Łukasza Sernego miecznika bełskiego, [14] jm. pana Kazimierza Mateusza Kadłubowskiego skarbnika bełskiego, [15] jm. pana Jana Kazimierza Brodeckiego starostę jasielskiego, komisarza do Trybunału Radomskiego, [16] jm. pana Jędrzeja Rzeczyckiego starostę rzeczyckiego i deputata sądów kapturowych, [17] jm. pana Stanisława Ołtarzewskiego starostę niechworowskiego, [18] jm. pana Jędrzeja Moszyńskiego wojskiego horodelskiego i deputata do sądów kapturowych, [19] jm. pana Jana Drużbicza deputata Trybunału Koronnego, [20] jm. pana Kaspra Trembińskiego sędziego kapturowego, marszałka natenczas koła rycerskiego, [21] jm. pana Michała Jarczewskiego sędziego kapturowego, [22] jm. pana Seweryna Kochanowskiego sędziego kapturowego, [23] jm. pana Mikołaja Radeckiego stolnika żydaczowskiego, [24] jm. pana Michała Komorowskiego chorążego dobrzyńskiego, [25] jm. pana Jędrzeja Gulczewskiego łowczego sanockiego, [26] jm. pana Stanisława Rupniowskiego skarbnika wołyńskiego, [682] [27] jm. pana Samuela Łaszcza, [28] jm. pana Wacława Lanckorońskiego, [29] jm. pana Józwa Branickiego, [30] jm. pana Jerzego Trzczińskiego, [31] jm. pana Wojciecha Młockiego, [32] jm. pana Jana Polanowskiego, [33] jm. pana Mikołaja Brodowskiego, [34] jm. pana Jana Hrodyłowskiego, [35] jm. pana Stanisława Wnorowskiego, [36] jm. pana Bobowskiego, [37] jm. pana Zygmunta Głogowskiego, [38] jm. pana Mikołaja Jemiłowskiego, [39] jm. pana

Jakuba Kochanowskiego, [40] jm. pana Mikołaja Jagiełłowicza regenta kancelaryjnej grodzkiej bełskiej, tę ichm. unanimiter namówioną dajemy instrukcją.

Instabunt ichm. panowie posłowie pomienieni, aby głos wolny był każdego szlachcika, krom mianowanych ichm. panów posłów, pod ten czas elekcyjnej w kole będącego.

Mając za największe exorbitans województwo nasze, iż prowiant na wojsko litewskie w województwie naszym przez ichm. panów litewskich ordynowany jest cum summo praeiudicio województwa naszego, które nie tak jest przez nieprzyjaciela koronnego zniesione, jako przez przechody wojsk koronnych i W.Ks.L., i ^bobozowanie^b. Inibunt modum ichm. panowie posłowie nasi z województwy tymi, które są do tegoż prowiantu namienione, aby R.P. chciała huic oneri obvenire. Co ante omnia promovebunt ichm. panowie posłowie nasi, żeby ta absoluta dispositio ichm. panów litewskich była [683] zniesiona, którym proponere powinni będą, żeby się wojska litewskie jako in aequali Republica będące, aequaliter hiberną zimową z wojski koronnymi kontentowali, nie wzniecając takiego modum prowiantowania się, który nie był nigdy practicabilis w ojczyźnie naszej.

Widząc R.P. naszą externis expositam periculis od nieprzyjaciela Krzyża świętego, oraz zostającą in orbitate sine Principe, najlepszy bierzemy przed się sposób poparcia wojny z tym nieprzyjacielem i odprawowanie się szczęśliwej elekcyjnej blisko następującej, nie zatrudniać materyjami różnymi futurum conciliorum actum, ale we wszystkim do konfederacyjnej na przeszłym zjeździe warszawskim uchwalonej stosować się. Tedy aby ordynacyjnej ostrogskiej kwestia do przyszłych sejmów i do decyzyjnej trium ordinum odłożona była, dispositio zaś i possessio bonorum z takową, jako ordinatum należy, mocą, aby przy j.o. ks. jm. panu wojewodzie bełskim, hetmanie polnym koronnym⁸⁷⁹, jako circa tutorem coniugalem legitimae successorius familii domu tego zostawała, promovebunt ichm. panowie posłowie, cum hac conditione, żeby najmniejsza dyminucja ani alienacja tych dóbr pod ten czas nie stała się. Służby R.P. in ordine et numero ludzi według zwyczaju tempore possessionis ks. jm. żeby odprawowana była. [684]

Desiderium zaś jm. pana wojewody sieradzkiego⁸⁸⁰ o sumę 40 tys., która jest concessa a tota Republica, idque per decretum commissoriale Lublinense approbata, jako debite jest przyznana, instabunt ichm. panowie posłowie nasi, aby exsoluta była jm. panu wojewodzie sieradzkemu. I aby in futurum vacans jeden trzem nie był dawany, providebunt ichm. panowie posłowie nasi, w czym laesum być uznaje województwo nasze jm. pana wojewodę sieradzkiego, kiedy dwie wsi w Prusiech wprzód jm. panu wojewodzie sieradzkemu dane, a potem niejakiemu panu Andersztejnowi, postremo zaś Królowej jejm. in devolutionem praw naszych przywilejem post wydanym do posesyj Królowej jejm. przerzeczone wsi, jako to Montawy⁸⁸¹ i Zajączków⁸⁸² przyszły. Te,

⁸⁷⁹ Dymitr Wiśniowiecki wojewoda bełski, hetman polny koronny.

⁸⁸⁰ Szczęśny Potocki wojewoda sieradzki.

⁸⁸¹ Wł. Mątawy, wieś w woj. pomorskim (ob. w pow. świeckim, woj. kujawsko-pomorskim).

⁸⁸² Zajączków, wł. Zajączkowo Wielkie oraz Zajączkowo Małe, miejscowości w woj. pomorskim (ob. w pow. świeckim, woj. kujawsko-pomorskim).

jako bene merito civi, jm. panu wojewodzie sieradzkemu przywrócone były, urgebunt ichm. panowie posłowie nasi.

Insze zaś desideria privati commodi, żeby nie tamowały elekcyjej novi Principis, do sejmu coronationis aby odłożone były.

A że o wybrańcach konstytucją konwokacyjej terażniejszej⁸⁸³ reasumpcyja uczyniona, aby sołtysi do jak najlepszego porządku przyprowadzeni byli, więc i na tym siła należy, aby ciż sołtysowie privilegiati służby R.P. odprawiający, ab omni [685] impeditione subditatus quarumvis personarum, aby wolni byli i od wszelakich noclegów żołnierskich, popasków, stacyi, kontrybucyi, chlebow wolni byli, providebunt ichm. panowie posłowie nasi.

Wiele i na tym należy R.P. naszej, aby coniunctio armorum z pany postronnemi doszła, curam inibunt ichm. panowie posłowie nasi, a osobliwie do cara jm. moskiewskiego⁸⁸⁴ aby quam celerrime wyprawiono, bo lepiej w tym praevenire, quam praeveniri od nieprzyjaciela, quod absit.

Popisy zaś in tota Republica aby reasumowane były in lege descripta, proponent ichm. panowie posłowie nasi.

Wyprawa z dóbr R.P. jako bywała ante expedit, upomnieć się o reasumpcyją jej według praw dawnych, aby ichm. tenutarii bonorum regalium ludzi do wojny sposobnych wyprawowali. W czym i wójtowie, miasta, kniaziowie, bojarowie i młynarze, za osobliwym przywilejem będący, należytą wyprawę ad quodvis opus bellicum wyprawowali i my sami, abyśmy ex facultatibus nostris, kto jakim porządkiem i z jak wielu wyprawić powinien, aby to było explicite per constitutionem opisane, instabunt ichm. panowie posłowie nasi, habita tamen ratione na nasze województwo summa desolatione pressum.

Sumy zaś jm. panu Piotrowi [686] Telefusowi, jako bene merito in Republica civi, na wsi Żukowie per constitutionem anni 1667⁸⁸⁵ przyznane, aby in suum effectum przyszli, instabunt ichm. panowie posłowie nasi.

Uważywszy u siebie województwo iustum dolore braci naszej województwa podolskiego, którzy instabunt w kole naszym o promocyją, aby suma deklarowana pro levamine in expulsionem będącym przez nieprzyjaciela koronnego, jako non dum exsoluta, urgebunt ichm. panowie posłowie nasi, aby im wypłacona była ex proventibus modernis ekonomii królewskich.

Sąd zaś kapturowy generalny, który bywa ex gentibus formowany, iż jest z nieukontentowaniem wielu osób, instabunt ichm. panowie posłowie nasi, aby ad hoc iudicium po jednemu z województw deputowano.

A że i w tym niemałą ujmę ad perfectum opus bellicum widzi być województwo nasze, że ludzi w służbie R.P. przeszłej kompanijej siła nie było, którzy aby byli wszyscy w kapturze generalnym sądzeni sine omni respectu personarum, domówić się tego ichm. panowie posłowie nasi powinni będą.

⁸⁸³ Konstytucja sejmu 1674 r. „Konfederacyja generalna” (*Vol. leg.*, t. 5, s. 121).

⁸⁸⁴ Aleksy I Michajłowicz car moskiewski.

⁸⁸⁵ W *Vol. const.* brak takiej konstytucji.

W nie mniejszej konsyderacyjej zostaje forma o komutacyjej pactorum z królem szwedzkim⁸⁸⁶, która, jeśli jest concessa inscia Republica, ten delegatus, który by [687] na to pozwolił, aby był indilate sine omni respectu sądzony, instabunt ichm. panowie posłowie nasi.

Z książęciem jm. kurlandzkim⁸⁸⁷, aby iura connexionis reasumowano et vi ad effectum contenta in iisdem iuribus expressa przywiedzione były, promovebunt ichm. panowie posłowie nasi.

Zapłata wojsku koronnemu, jako jest z rąk R.P. wyjęta, do skarbu koronnego przyniesiona, inibunt modos et rationes, aby się ta znowu do rąk R.P. wróciła.

Wielką w tym nieszczęśliwość uznawa województwo nasze, że in aequali Republica będące aequaliter non gaudet iure, a to w opatrowaniu soli suchedniowej, którą inne województwa mają. W czym sobie niemałą krzywdę pokładając, iniungimus to ichm. panom posłom naszym, aby do żadnej rzeczy conclusive nie przystępowali, póki soli pewna kwota województwu naszemu obmyślona nie będzie, także i skład solny miastu Bełzowi aby był przywrócony, który jest aprobowany dwiema albo trzema konstytucyjami, a osobliwie konstytucyją anni 1565⁸⁸⁸.

A że usus obtinuit, że ichm. panowie marszałkowie pro libitu suo przybierają deputatos ad connotanda contenta konstytucyjej, praecavebunt ichm. panowie [688] posłowie nasi, ne amplius fiat, ale żeby electi deputati byli po jednemu z województw do korekty konotowanych punktów w konstytucyjej.

Obligamus przy tym fidei et dexteritate ichm. panów posłów naszych, aby per amorem Patriae to wszystko, cokolwiek tu jest connotatum, in omnibus serio promować chcieli. Więc że siła na tym należy, usiłujemy prośbą naszą, mianowicie starszych ichm. panów braciej w tym poselstwie od nas uproszonych, aby pierwszej sesyjej electionis sejmu omieszkiwać nie chcieli.

A tę instrukcyję uno omniumque consensu w kole naszym braterskim spisawszy, podpisać jm. panu marszałkowi koła naszego i do akt grodzkich bełskich podać zlecił. Działo się w Bełzie, die 3 aprilis a. D. 1674.

Kasper Trembiński sędzia kapturowy, marszałek na ten czas koła rycerskiego województwa bełskiego m.p.

^{a-a} dopisek na dole strony, we właściwym miejscu znak # ^{b-b} w Rp. obcowanie

⁸⁸⁶ Karol XI król szwedzki.

⁸⁸⁷ Jakub Kettler książę Kurlandii.

⁸⁸⁸ Konstytucja sejmu 1565 r. „Miasto Bełz” (Vol. const., t. 2, vol. 1, s. 183).

96. Sejmik relacyjny w Bełzie, 16 sierpnia 1674 r.

1. *Uniwersał Jana III na pospolite ruszenie, trzecie wici – Warszawa, 27 lipca 1674 r.*

Rp. CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 264, s. 1313-1317 – oblata; w grodzie bełskim oblatował Nob. Jan Łoziński w dniu 14 sierpnia 1674 r. [feria 3 in vigilia festi Assumptionis in Coelum Beatissimae Virginis Mariae a. D. 1674].

Druk: ASWPiK 1668-1675, s. 526-527.

2. *Laudum sejmiku przed pospolitym ruszeniem – Bełz, 16 sierpnia 1674 r.*

Rp. CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 264, s. 1319-1320 – oblata; w grodzie bełskim oblatowali Gen. Marcin Trembiński i Gen. Kasper Trembiński marszałek sejmiku w dniu 17 sierpnia 1674 r. [feria 6 post festum Assumptionis in Coelum Beatissimae Virginis Mariae proxima a. D. 1674].
Bibl. Oss., rkp. 15964, t. 2, s. 21.

My senatorowie, dygnitarze urzędnicy i wszystko rycerstwo województwa bełskiego, zjechawszy się za wiciami wydanymi już ostatnimi od J.K.M. do województwa naszego, de data onych die 27 iulii anno currenti, na miejsce konsultacyjom naszym zwyczajne, do Bełza, na sejmik przez też wici J.K.M.znaczony pro die hodierna, to jest na dzień 16 miesiąca sierpnia, dla namówienia porządku, o który J.K.M. przez wici swe, jako Pan czuły i we wszystkim przezorny napomina nas i życzy, jako dobrotliwy [1320] ojciec, abyśmy tej ojczyźnie swej, już nie spuszczając się na żadne postronnych panów sukursy, sami pierściami swemi subvenire mogli. My tedy, uważając u siebie rem magni momenti esse in hac paucitate braci, która dla nierychłego podania tych wici do grodu naszego (o których publikacyja ad notitiam tak prędko devenire nullatenus mogła) stała się, ad definitionem rad naszych nie przystępujem, rezerwując sobie akt ten cum toto eius negotio et effectu ad maiorem congressu do sejmiku electionis deputata. Hac tamen conditione, iż na ten tam sejmik tak stawać będziem, jakobyśmy in instanti accedere ad opus bellicum mieli i pro tunc praesenti laudo deklarujem naszą gotowość.

In quantum by praegnans nastąpiła necessitas, nie czekając sejmiku electionis, za przyjściem orderu J.K.M., który nam przysłać przyobiecał przez wici wydane, stawać jako najprędzej do boku J.K.M. p.n.m. przyrzekamy.

A tę naszą uchwałę i postanowienie dyrektorowi na ten czas koła naszego podpisać i do akt grodzkich bełskich podać zleciliśmy. Działo się w Bełzie, dnia 16 sierpnia r. P. 1674.

Kasper Trembiński marszałek natenczas koła rycerskiego województwa bełskiego m.p.

3. *Uniwersał Jana III odwołujący pospolite ruszenie – Warszawa, 20 sierpnia 1674 r.*

Rp. CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 264, s. 1391-1393 – oblata; w grodzie bełskim oblatował Nob. Michał Jeżowski w dniu 31 sierpnia 1674 r. [feria 6 post festum Decolationis Sancti Joannis Baptistae proxima a. D. 1674].

Druk: ASWPiK 1668-1675, s. 529-530.

97. Sejmik deputacki w Bełzie, 10 września 1674 r.

W spisach brak deputatów województwa bełskiego (Deputaci, cz. 3, s. 107). Sejmik zapewne nie doszedł do skutku, zob. Laudum sejmiku z 9 października 1674 r.

98. Sejmik ekstraordynaryjny za uniwersałem królewskim w Bełzie, 9 października 1674 r.

1. *Laudum sejmiku ekstraordynaryjnego województwa bełskiego za uniwersałem Jana III w Bełzie, 9 października 1674 r.*

Rp. CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 264, s. 1567-1568 – oblata; w grodzie bełskim oblatował marszałek sejmiku w dniu 11 października 1674 r. [feria 5 post festum Sancti Francisci Confessoris proxima a. D. 1674].

Bibl. Oss., rkp. 15964, t. 2, s. 23-25.

My rady, dygnitarze, urzędnicy i wszystko rycerstwo województwa bełskiego, za uniwersałem J.K.M. stanąwszy na miejsce konsultacyjom naszym zwyczajne, takową czynimy obradę, to jest, podziękowawszy naprzód J.K.M. p.n.m. za ojcowskie około dobra województwa naszego pieczołowanie, że jako zawsze pokazuje ku wiernym poddanym swoim indefessa occasione pieczołowanie i teraz nie chcąc, aby województwo nasze miało in aliquo zostawać detrimenti incommodo, swoimi do obrady boni communis województwa naszego dał pochop uniwersałem. Jako tedy należyta Majestatowi J.K.M. od nas debetur obserwancja, tak et debita Majestatu pańskiego et condigna jest zawsze w sercach życzliwych poddanych submissio.

Więc że przeszłym sejmikiem prorogowaliśmy sobie actum electionis komisarzy prawem warowanych na Komisję Radomską i hiberny dystrybutę, tudzież obrania

poborcy do pogłównego na drugą ratę, który termin *ex certis* że nie doszedł *rationibus*, a teraz za uniwersałem J.K.M. jest *propter bonum totius Reipublicae* złożony, *inhaerendo* tedy tak prawu, jako uniwersałem J.K.M., obieramy z pośrodku siebie komisarza do Radomia, jm. pana Samuela Łaszcza, który na tę zjechawszy usługi braterskiej funkcją, jeżeli by chciał skarb agrawować województwo nasze jakimi kontrybucyjami, etiam *cum protestatione* odjechać ma *iniunctum*, mianowicie szelężnem i akcyzą za pół roka. Do hiberny, jako *mens Reipublicae* chce, jm. pana Jana Sierakowskiego stolnika bełskiego, do wybierania zaś kontrybucyje tego pogłównego jm. pana Jerzego Trzczińskiego, który to jm. pan poborca, stosując się do prawa [1568] o tej egzakcyjej opisanego, tu w Bełzie pomieniony podatek odbierać będzie, przy zwyczajnym *salarium* prawem opisanem.

Wojny tureckiej moles, lubo wszytkiej *imminet* Ojczyźnie, najbardziej jednak *terret* województwo nasze dla bliskości niebezpieczeństwa *obnoxium*, nie zdało się nam tedy ab ore, lubo przezorne J.K.M. oko, wszytkie a *longinquo* upatrując *procellas*, skutecznie obmyśliła publicznej obrony media, e *gremio nostri* posłać, prosząc, żeby, w zawziętym nie ustając pieczołowaniu, mądrą radą swoją ojczyście zaszczycił progi. Do której funkcyje uprosiliśmy w. jm. pana Jana na Mirowie Myszkowskiego podkomorzego bełskiego, jm. pana Mikołaja Dramińskiego chorążego horodelskiego i jm. pana Jędrzeja Moszyńskiego wojskiego horodelskiego, którym zleciliśmy, żeby uniżoną naszą J.K.M. odniósłszy życzliwość, ore *publico* o pilny od tak strasznego nieprzyjaciela prosili zaszczyt, a przy tym nieznośną od wojsk koronnych, W.Ks.L., tudzież i pruskich, opowiedziawszy województwa naszego ruinę, ojcowskiej J.K.M. żądali kondolencyje, o czym wszytkim osobną dać ichm. instrukcją zleciliśmy jm. panu dyrektorowi koła naszego.

Rachunki czopowe, że *ex certis rationibus* teraz odprawione być nie mogły, tedy ich do przyszłego *ante coronationem* sejmiku odkładamy, *nihilominus* z ostatniej raty jm. pan administrator naznaczoną *anteriori laudo* jm. panu podkomorzemu⁸⁸⁹ bełskiemu [wyda] kwotę.

Należyta ichm. panów komisarzów tak do przeszłej Komisyjej Radomskiej, jako i do następującej, tudzież i do przyszłej hiberny dystrybucyjej merces jako jest słuszna, tak jej obmyślenie do przyszłego odkładamy *ante coronationem* sejmiku, na którym *consolationem* ichm. obmyśleć obiecujemy. Jm. panu [Michałowi] Lipskiemu w przeszłych *laudach* naznaczone z przyszłego czopowego 2 tys. *moderno laudo* naznaczamy, chcąc, aby podjęty na usłudze Ojczyzny szwank i okaleczenie pod Chocimiem to się przynajmniej in parte nagrodziło jm. województwa wdzięcznością.

Które to zgodnie namówione *puncta* jm. panu dyrektorowi koła naszego konotawawszy, podpisać i do akt grodzkich bełskich podać zleciliśmy. Działo się w Bełzie, die 9 octobris 1674.

Jan Andrzej Sierakowski stolnik bełski, dyrektor natenczas koła rycerskiego województwa bełskiego m.p.

⁸⁸⁹ Jan Aleksander Myszkowski podkomorzy bełski.

2. *Uniwersał Jana III o odłożeniu koronacji – w zamku złoczowskim, 23ª października 1674 r.*

Rp. CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 264, s. 1741-1744 – oblata; w grodzie bełskim oblatował Nob. Jan Zajączkowski w dniu 13 listopada 1674 r. [feria 3 post festum Sancti Martini Pontificis proxima a. D. 1674].

Druk: ASWPiK 1668-1675, s. 535-537.

^{a-a} w Rp. pozostawiono puste miejsce na datę dzienną, data sejmiku ustalona na podstawie uniwersału do grodu poznańskiego

99. Zjazd na pospolite ruszenie za uniwersałem sądu kapturowego pod Bełzem, 4 lutego 1675 r.

1. *Uniwersał sądu kapturowego województwa bełskiego w sprawie egzekucji – Bełz, 8 stycznia 1675 r.*

Rp. CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 265, s. 55-57 – oblata; oblatował w grodzie bełskim Nob. Adam Witkowski w imieniu Gen. Jerzego Ubysza w dniu 8 stycznia 1675 r. [feria 3 post festum Sanctorum Trium Regum proxima a. D. 1675].

Bibl. Oss., rkp. 15964, t. 2, s. 27.

J.w., w., ur. ichm. panom, dygnitarzom, urzędnikom i wszystkim obywatelom powiatów województwa bełskiego, n.w.m. panom i braci.

My, sędziowie e gremio w.n.m. [56] panów i braci, do sądów kapturowych województwa bełskiego electi et deputati, insistendo legi publicae de executione rei iudicatae sub tempus interregni contra rebelles prawu pospolitemu sancitus innotescimus et ad notitiam w.m.n.m. panów i braci deducimus. Iż jejm. pani Marianna z Lipego, niegdy ur. jm. pana Mikołaja Ubysza podczaszego plockiego, pozostała wdowa w sprawie od jm. pana Jerzego Ubysza o ekspulsję z dóbr jego własnych dziedzicznych i o inne pretensje in tractu causas specyfikowane intentowanej post personales comparationes dała się wzdać i kondemnować in poena perpetuam bannitionis i w tej sprawie egzekucyjnej dwie, podług prawa pospolitego sprowadzonych, temere et rebeliter impugnowała. Która sprawa ad finalem effectum sine forti et armata manu sortiri nie może, tedy powagą prawa pospolitego i sądu naszego ichm. naszych miłościwych panów i braci obnixe upraszamy, abyście w.m. panowie i bracia tak, jako na pospolite ruszenie z porządkiem pro die 4 mensis februarii stawali, gdzie ducente parte actorea ichm. panowie sędziowie e gremio nostri delegati ad eandem executionem fortem pe-

ragendam comparebunt, deklarując to w.m.m. panom i braci, który by z w.m.m. panów i braci [57] na tę egzekucyjną in persona nie stawiał się, rigorem iuris de expeditione generali bellica sanciti popadnie.

Którą to innotescencyją naszą, aby do wiadomości wszystkich doszła, po grodach i parafiach publikować rozkazaliśmy i one j.w. jm. panu marszałkowi sądów kapturowych podpisać zleciliśmy. Datum w Bełzie, dnia ^a, miesiąca ^a, r. P. 1675.

Aleksander Stanisław Bełżecki wojewoda podolski, starosta bełski, marszałek sądów kapturowych województwa bełskiego

Locus sigilli

^a w Rp. pozostawiono puste miejsce

100. Zjazd podczas popisu pospolitego ruszenia pod Bełzem, 31 lipca – 3 sierpnia 1675 r.

1. *Uniwersał Jana III na pospolite ruszenie, drugie wici – Jaworów, 8 lipca 1675 r.*

Rp. CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 265, s. 949-953 – oblata; w grodzie bełskim oblatował Gen. Marcin Kulicki w dniu 16 lipca 1675 r. [feria 3 in crastino festi Divisionis Sanctorum Apostolorum a. D. 1675].

Druk: ASWPiK 1668-1675, s. 541-543; J. Woliński, *Materiały do dziejów wojny polsko-tureckiej 1672-1676*, wyd. J. Woliński, *Studia i Materiały do Historii Wojskowości*, 15 (1969), cz. 1, s. 282-283.

2. *Uniwersał Wiktoryna Stadnickiego kasztelana lubaczowskiego obwieszczający zjazd na pospolite ruszenie pod Bełz, na dzień 31 lipca 1675 r. – Niemirów, 21 lipca 1675 r.*

Rp. CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 265, s. 966-968 – oblata; w grodzie bełskim oblatował Nob. Bonifacy Zajączkowski w dniu 23 lipca 1675 r. [feria 3 in crastino festi Sanctae Mariae Magdalene proxima a. D. 1675].

Wiktoryn ze Żmigroda na Niemirowie Stadnicki kasztelan lubaczowski.

W. ichm. panom obywatelom województwa bełskiego, m.m. panom i braci, przy oddaniu uniżoności mojej braterskiej donoszę do wiadomości.

Ponieważ wyższych ode mnie województwa tego senatorów ad praesens nie masz i być tak prędko nie mogą, a wola J.K.M. p.n.m. wyraźna jest przez danie wici, że nam to zlecono kupić w.m.m. panów i braci, tedy ja nie chcąc być ospały in officio meo i wszelkiej ochocie w usłudze ku w.m. m. panom, odzywam się z tą moją ochotą i stosując się do woli J.K.M. p.n.m. wydaję ten uniwersał mój, upraszając w.m.m. panów i braci, abyście ad normam innych województw chcieli eandem auxiliatricem manum tej utrapionej podać in hoc partu Ojczyźnie, a skupili się pod Bełz pro die 31 praesenti. A tam, w polu stanąwszy, modo militari porządek uczyniwszy, dalsze nasze inibimus consilia, z inszemi poblížszymi zniesiemy się województwy i dalszą wolą J.K.M. p.n.m. [968] tamże oraz czas explebimus. Na który dzień i ja zachcę przybyć do usługi w.m. panów i braci.

Ażeby ten uniwersał mógł jako najprędzej innotescere, upraszam, aby był po miasteczkach i parafiach przesłany, tudzież i do fortec województwa bełskiego, primarie Sokala⁸⁹⁰ i Zamościa, i on przy pieczęci ręki mojej własnej podpisaniem stwierdzam. Działo się w Niemirowie, die 21 iulii anno 1675.

Wiktoryn ze Żmigroda Stadnicki kasztelan lubaczowski

Locus sigilli

3. *Uniwersał Jana III informujący o zagrożeniu i nakazujący areszt dla dezert-rów – w obozie pod Lwowem, 3 sierpnia 1675 r.*

Rp. CDIAUL, *Fond 1, Opis 1, 265, s. 1021-1023 – oblata; w grodzie bełskim oblatował Nob. Maurycy Trzyprztycki w dniu 3 sierpnia 1675 r. [feria 4 pridie Sancti Petri in Vinculis a. D. 1675].*

Jan III z Bożej łaski Król Polski, wielki książę litewski, ruski, pruski, mazowiecki, żmudzki, inflancki, kijowski, wołyński, podolski, podlaski, smoleński, siewierski i czernihowski.

Wszem wobec i każdemu z osobna, komu to wiedzieć należy, mianowicie w., ur. senatorom, dygnitarzom, urzędnikom, marszałkom i sędziom kapturowym, i inszym stanu rycerskiego obywatelom, tudzież sławetnym urzędom w miastach i miasteczkach naszych królewskich, duchownych i szlacheckich wiadomo czynimy.

Odbieramy tę przestrozę i wiadomość od ur. starszyny i oficerów wojsk naszych obojga zaciągów, że się pod ten czas, gdy my in "peno" [1022] naprzeciwko następującemu i zbliżającemu nieprzyjacielowi, dla wiary świętej, całości kościołów Bożych i miłej Ojczyzny in hac statione excubamus i własnymi piersiami naszymi Ojczyznę zasłaniać umyśliliśmy, wiele się spod pułków, regimentów i chorągwi odrywa wojskowych ludzi i denudant signa, które by pod tak niebezpieczne czasy, jako najbardziej umacniać należało. Zaczynam dajemy moc nie tylko wszelakim urzędom i magistratom, ale też

⁸⁹⁰ Sokal, miasto w pow. bełskim (ob. Сокаль w rej. sokalskim, obw. lwowskim, Ukraina).

i prywatnym stanu szlacheckiego osobom i pilnie żądamy, gdziekolwiek się takowi bez słusznych paszportów pokażą i znajdować będą zbiegowie, aby ich jako desertores castrorum imano, brano i do pobliskich grodów, urzędów abo komendantów oddawano. Od tych zaś, aby do obozu za nami odsyłani byli mieć chcemy i aby po grodach, miastach, miasteczkach, parafiach ten uniwersał nasz publikowany był, przykazujemy. Który dla większej wagi własną podpisałwszy ręką, pieczęcią naszą stwierdzić rozkazał. Dan w obozie pod Lwowem, dnia 3 miesiąca sierpnia, r. P. 1675.

Jan Król

Locus sigilli

^{a-a} *lekcja niepewna*

4. *Laudum zjazdu województwa bełskiego podczas pospolitego ruszenia pod Bełzem, 3 sierpnia 1675 r.*⁸⁹¹

Rp. CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 265, s. 1014-1017 – oblata; w grodzie bełskim oblatował Mag. Wiktoryn Stadnicki kasztelan lubaczowski w dniu 3 sierpnia 1675 r. [feria 4 pridie festi Sancti Petri in Vinculis a. D. 1675].

Bibl. Oss., rkp. 15964, t. 2, s. 29.

My rady, dygnitarze, urzędnicy i wszystko rycerstwo stanu szlacheckiego województwa bełskiego, stosując się ad mentem J.K.M. w uniwersałach swoich do województwa naszego wydanych i obwieszczeniem jm. pana kasztelana lubaczowskiego, pułkownika natenczas naszego, zjechaliśmy się tu pod Bełz. Ponieważ żeśmy dla niezjechania tak wiele ichm., dostatecznego między sobą nie mogli uczynić porządku, takowe między sobą czynimy postanowienie.

Przyrzekając sobie słowem braterskim, pod ostrością praw o pospolitych ruszeniach napisanych, że się mamy zjechać tuż pod Bełz na dzień 19 miesiąca sierpnia na generalny popis i ci ichm., którzy teraz w fortcach zostają, nie mają mieć żadnej wymowy, ale powinni tu do nas pod Bełz przybyć w takim porządku, że się już więcej stąd nie rozjeżdżać, chyba że [taka będzie] wola K.J.M. p.n.m. Z tym dokładem, jeżeliby wprzód zaszli trzecie wici J.K.M., nie powinniśmy czekać ustanowionego od nas czasu, [1016] ale do woli K.J.M. stosować się i zjeżdżać się według uniwersału. Zlecając to jm. panu pułkownikowi naszemu i dając mu to w moc, aby się znosił z innemi województwy i z samym K.J.M., jeżeliby tego była nagła potrzeba, a inne województwa stawali do boku K.J.M., żeby nas uniwersałem swoim obwieszczył i przed naznaczonym czasem. A my bratersko sobie przyrzekamy za obwieszczeniem J.M. zjechać się w ta-

⁸⁹¹ Pospolite ruszenie zwołano na 31 lipca 1675 r., być może szlachta czekała cztery kolejne dni na pojawienie się większej liczby obywateli i spisała laudum z datą 3 sierpnia 1675 r.

kim porządku, iuxta constitutionem anni 1621⁸⁹², nie rozjeżdżając się, tu, spod Bełza, iść prosto do boku K.J.M.

A jeżeliby przed naznaczeniem czasu przez nas terazniejszego nie było czasu prętszego zjachania się, tedy na ten czas praecise przyrzekamy sobie zjechać się i popis generalny tego dnia uczynić. A kto by nie zjechał na dzień naznaczony i w drodze już gonił województwa, powinien będzie być karany iuxta legem de expeditione bellica sancitam.

Na instancję ichm. tu w Bełzie zostających wszystkie porządki do całości tej forticy przez nich postanowione i uchwalone hoc laudo, jako są per oblatam do grodu podane, in toto aprobujemy.

Które to punkta hoc laudo nostro, przez nas unanimi consensu natenczas [1017] będących i uchwalonych, sobie zatrzymać sub rigore legum de expeditione bellica descriptorum obiecujemy, a dla większego waloru jm. panu pułkownikowi naszemu podpisać i one do akt grodzkich bełskich podać zleciliśmy. Działo się pod Bełzem, die 3 augusti anno 1675.

Wiktoryn z Żmigroda Stadnicki kasztelan lubaczowski m.p.

101. Zjazd z limity podczas popisu pospolitego ruszenia pod Bełzem, 19 sierpnia 1675 r.

1. *Laudum zjazdu z limity podczas pospolitego ruszenia pod Bełzem, 19 sierpnia 1675 r.*

Rp. CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 265, s. 1068-1070 – oblata; w grodzie bełskim oblatował Mag. [Wiktoryn] Stadnicki kasztelan lubaczowski w dniu 19 sierpnia 1675 r. [feria 2 ante festum Sancti Bartholomaei Apostoli proxima a. D. 1675].

Bibl. Oss., rkp. 15964, t. 2, s. 31.

My rady, dygnitarze, urzędnicy i wszystkie rycerstwo województwa bełskiego, zjechawszy się na dzień dzisiejszy, to jest pro 19 augusti z przeszłego zjazdu naszego, die 31 iulii konserwowany, takowe między sobą laudo nostro publico postanowienie umówiliśmy.

Naprzód, upatrując omnimode do pożytku wojennego i rządzenia pospolitego ruszenia województwa naszego ad resistendum zabiegom nieprzyjacielskim commoditatem, a do prawa pospolitego in constitutione 1621 de expeditione bellica opisanego in toto konformując się, uprosiliśmy de medio nostri unanimi consensu w. jm.

⁸⁹² Konstytucja sejmku 1621 r. „Sposób pospolitego ruszenia” (Vol. const., t. 3, vol. 1, s. 297-304).

pana Wiktoryna z Żmigroda Stadnickiego kasztelana lubaczowskiego, za jeneralnego pułkownika województwa naszego i za rotmistrza powiatu bełskiego, a ichm. panów Stanisława Podhoreckiego z horodelskiego, Jerzego Bobowskiego z buskiego, Jana Drużbicza z grabowieckiego powiatów za rotmistrzów obraliśmy.

Którzy ichm. panowie rotmistrze praesenti laudo nostro obrani powinni będą za wyjściem trzecich wici od J.K.M. i wydaniem uniwersału od pomienionego jm. pana pułkownika [1070] naszego, na czas i miejsce w wiciach trzecich i w uniwersale naznaczone z ichm. ziem i powiatów swoich obywatelami in genere wszytkimi, patrząc na insze województwa, sub poenis de expeditione generali bellica sancitis, super rebellis irremissibiliter extendendis, nieomieszkanie stawać.

O której gotowości naszej i ochocie aby jm. pan pułkownik nasz referat K.J.M. p.n.m. i w dalszym progresie aby konferencyje czynił de mente J.K.M., upraszamy jm. pana pułkownika pomienionego. A teraz generalny registr popisu naszego terażniejszego ad acta publica zleciliśmy podać jm. panu pułkownikowi.

Które to postanowienie nasze sub poenis legum suprarecensitis strzymać fide bona submitując się, do akt grodzkich bełskich pomienionemu jm. panu pułkownikowi jako dyrektorowi nostro podać zleciliśmy. Działo się pod Bełzem, die 19 augusti anno 1675.

Wiktoryn ze Żmigroda Stadnicki kasztelan lubaczowski, pułkownik województwa bełskiego

2. *Registr szlachty województwa bełskiego spisany podczas zjazdu na popis pod Bełzem, 19 sierpnia 1675 r.*

Rp. CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 265, s. 1071-1074 – oblata; w grodzie bełskim oblatował Mag. [Wiktoryn] Stadnicki kasztelan lubaczowski w dniu 19 sierpnia 1675 r. [feria 2 ante festum Sancti Bartholomaei Apostoli proxima a. D 1675].
Bibl. Oss., rkp. 15964, t. 2, s. 33-35.

Registr popisu województwa bełskiego spisany na popisie generalnym pod Bełzem die 19 augusti anno 1675.

[1] W. jm. pan Wiktoryn ze Żmigroda Stadnicki kasztelan lubaczowski, pułkownik i rotmistrz powiatu bełskiego, [2] jm. pan [Jan] Drużbicz rotmistrz powiatu grabowieckiego, [3] jm. pan Stanisław Podhorecki rotmistrz powiatu horodelskiego, [4] jm. pan [Jerzy] Bobowski rotmistrz powiatu buskiego. Ichm. panowie: [5] chorąży grabowiecki⁸⁹³, [6] jm. pan chorąży horodelski⁸⁹⁴, [7] jm. pan chorąży buski⁸⁹⁵, [8] jm. pan

⁸⁹³ Jan Kazimierz Czarnowski chorąży grabowiecki.

⁸⁹⁴ Mikołaj Dramiński chorąży horodelski.

⁸⁹⁵ Jan Lipski chorąży buski.

stolnik bełski⁸⁹⁶, [9] jm. pan sędzia bełski⁸⁹⁷, [10] jm. pan podczaszy bełski⁸⁹⁸, [11] jm. pan miecznik bełski⁸⁹⁹, [12] jm. pan Franciszek Dunin, [13] jm. pan [Krzysztof] Woyna podczaszy rawski, [14] jm. pan Świętochowski stolnik liwski, [15] jm. pan [Jędrzej] Gulczewski łowczy sanocki, [16] jm. pan [Wojciech] Zakrzewski podczaszy różański, [17] jm. pan [Jan] Lesiecki komornik graniczny bełski, [18] jm. pan Blinowski, [19] jm. pan Potocki, [20] jm. pan Zygmunt Dunin, [21] jm. pan Władysław Dunin, [22] jm. [1072] pan Wydźga, [23] jm. pan Żurakowski, [24] jm. pan Seweryn Kochanowski, [25] jm. pan Trembiński, [26] jm. pan Gościński, [27] jm. pan Paprocki, [28] jm. pan Stanisław Radecki, [29] jm. pan [Jan Kazimierz] Rzewuski cześnik lwowski, [30] jm. pan [Stanisław] Ołtarzewski starosta niechworowski, [31] jm. pan Mikołaj Bukowski, [32] ichm. panowie Pajewscy, [33] jm. pan Potępski, [34] jm. pan Powęski, [35] jm. pan Adam Gujski, [36] jm. pan Rulikowski, [37] jm. pan Skomorowski, [38] jm. pan Niwiński, [39] jm. pan Daniel Skarbek, [40] jm. pan Rosochacki, [41] jm. pan Trojanowski, [42] jm. pan Żuliński, [43] jm. pan Latowicki, [44] jm. pan Teleżyński, [45] jm. pan Wyszotrawka z dóbr wołyńskich i przemyskich poczty, [46] jm. pan Jabłoński, [47] jm. pan Jan Łęski, [48] jm. pan Kazimierz Łęski, [49] jm. pan cześnik bełski⁹⁰⁰, [50] jm. księdza dziekana chełmskiego⁹⁰¹ poczet, [51] ichm. oo. dominikanów bełskich poczet, [52] jm. pan Nartowski, [53] jm. pan Michał Stoiński, [54] jm. pan Walenty Mirecki, [55] jm. pan Jan Milewski, [56] jm. pana Waleriana Blinowskiego poczet, [57] jm. pan Stanisław Kuropatwa, [58] jm. pan Jan Sieklucki, [59] jm. pan [1073] Jan Czechowicz, [60] jejm. pani Katarzyny Wereszczyńskiej poczet, [61] jm. pana Marcina Bolanowskiego poczet, [62] jm. pan Bolestraszycki, [63] jm. pan Młocki, [64] jejm. pani Giebułtowskiej poczet, [65] jejm. pani Raczkowskiej poczet, [66] jm. pan Wawrzyniec Barzykowski, [67] jm. pan Sulimowski, [68] jejm. pani Adamowej Lityńskiej poczet, [69] jm. pan Głogowski, [70] jm. pan Andrzej Mirecki, [71] jm. pan [Tomasz] Ołtarzewski podstoli czernihowski, [72] jm. pan wojski bełski⁹⁰², [73] jm. pan Górecki, [74] jm. pan Paweł Borzęcki, [75] jm. pana Mikołaja Kulikowskiego poczet, [76] jejm. pani chorążynie grabowieckiej poczet, [77] jm. pana Krzysztofa Komorowskiego poczet, [78] jm. pana Jacka Lityńskiego poczet, [79] jm. pan Samuel Łaszc, [80] jm. pan Węgliński, [81] jm. pan Jakub Rosochacki, [82] jm. pana Kazimierza Rostkowskiego poczet, [83] jm. pana Rostkowskiego poczet, [84] jm. pan Zarzycki, [85] jm. pan Marek Załęski, [86] jm. pan Udrycki, [87] jm. pan Wojciech Załęski, [88] jm. pan Adam Komorowski, [89] jm. pan Jankowski, [90] jejm. pani chorążynie dobrzyńskiej poczet, [91] jejm. pani pisarzowej ziemskiej bełskiej poczet, [92] jm. pan Czarnołoski, [93] jm. pan Walerian Lisiecki, [94] jm. pana Starczewskiego [1074] poczet, [95] jm. pana Wojciecha Starczewskiego poczet, [96] jm. pan Turkowiecki, [97] jm. pan Mikołaj Bro-

⁸⁹⁶ Jan Andrzej Sierakowski solnik bełski.

⁸⁹⁷ Piotr Stoiński sędzia ziemski bełski.

⁸⁹⁸ Wojciech Tomisławski podczaszy bełski.

⁸⁹⁹ Łukasz Serny miecznik bełski.

⁹⁰⁰ Stanisław Wierzbiński cześnik bełski.

⁹⁰¹ Jan Konstanty Woźuczynski dziekan chełmski.

⁹⁰² Antoni Kołakowski wojski bełski.

dowski, [98] jm. pan Adam Brodowski, [99] jm. pan Rusjanowski, [100] jm. pan Stefan Żuliński, [101] jm. pan Chojecki, [102] jejm. paniej Bobowskiej poczet, [103] jm. pan Żółtecki, [104] jm. pan Ługowski, [105] jm. pan Liberacki, [106] jm. pan Aleksander Radecki, [107] jm. pan Maciej Bystrzanowski, [108] jm. pan Łuszczowski Bazyli, [109] jm. pan Popławski, [110] jm. pan Stefan Stępkowski, [111] jm. pan Marcin Boguski, [112] jm. pan Andrzej Woyno, [113] jm. pan Stanisław Wnorowski, [114] jm. pan Jędrzej Piasecki, [115] jm. pan Kostecki, [116] jm. pana stolnika halickiego⁹⁰³ poczet, [117] jm. pan Hrodyłowski, [118] jm. pan Paweł Napiórkowski.

Wiktoryn ze Żmigroda Stadnicki kasztelan lubaczowski, pułkownik województwa bełskiego m.p.

102. Sejmik deputacki w Bełzie, 9 września 1675 r.

Sejmik nie odbył się ze względu na zagrożenie wojenne – zob. niżej, Instrukcja sejmiku przedsejmowego przed sejmem koronacyjnym w Bełzie, 31 grudnia 1675 r.

103. Sejmik przed sejmem koronacyjnym w Bełzie, 31 grudnia 1675 r.

1. *Uniwersał Jana III przed sejmem koronacyjnym – obóz nad Zbruczą pod Czarnokoźnicami, 7 listopada 1675 r.*⁹⁰⁴

Rp. CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 265, s. 1513 – pozostawione puste miejsce w księdze na oblatę w dniu 28 listopada 1675 r. [feria 5 post festum Sanctae Catharinae Virginis et Martyris proxima a. D. 1675].

Druk: ASWPiK 1668-1675, s. 553-554.

⁹⁰³ Zapewne Bonawentura Konstantyn Bełzecki stolnik halicki.

⁹⁰⁴ Data uniwersału skierowanego do grodu poznańskiego.

2. *List Dymitra Wiśniowieckiego wojewody bełskiego, hetmana polnego koronnego na sejmiki przed sejmem koronacyjnym – b.m., b.d. [1675 r.]*

Rp. *Bibl. Nar., rkp. BOZ 1809, t. 2, k. 803v-804 – kopia:* Kopia listu od ks. jm. pana wojewody bełskiego na też sejmiki przed sejmem coronationis.

J.o., j.w., w.m.w.m. panowie i bracia.

Acz wydane na zaszczyt R.P. zdrowie, złożone koszty i wytrzymane ode mnie nie w inszy cel niewczas, tylko abym R.P. ab omni acerbitate factorum ratował, nie jaką abym miał obradę jej pondere interesów prywatnych zatrudniać. Nie godzi mi się jednak zamilczeć wielkiej krzywdy małżonki mojej⁹⁰⁵, ostatniej dóbr ks. ichm. Zasławskich dziedziczki, iż patrimonium jej wszystko sub mole ordynacyi ostrogskiej zginęło. Cokolwiek bowiem od ks. ichm. Ostrogskich, których małżonka moja ostatnim potomkiem, zaciągnięte jest długów, przywodząc do skutku usługę R.P. z ordynacyi należącą et hostilitate zniesioną, to wszystko na dziedzictwie osiadło zasławskim tak dalece, że albo się go małżonce mojej wyrzec, albo creditoribus szwankować przyjdzie. Choćby zaś oboja strona komportować się chciała, dziedzictwa wszystkie in unam massam, by też florentem zebrane, milionom długów nie wystarczą. A jakoż w.m. panowie, którzy salute publica szafujecie patiemini ex teneritudine sumnienią swego pupillam swoją, małżonkę moją, którą jej przodkowie tutello R.P. zostawili, jako mówią, patiemini eo casu ingulari. Gdy tedy ordynacyja ostrogska venit in iudicium R.P. i deficiense haerede jej dyspozycyjej czeka, laesionem hanc dziedzictwa małżonki mojej, przy zasługach przodków jej i zasługach całego wieku mego, iustitiam w.m. panów pokornie przypominam, pełen nadziei, że tak miarkować dekret swój raczycie, jako w domach własnych błogosławieństwa Bożego oczekiwacie. [804] Których łasce usługi moje jako najpilniej zalecam.

3. *List Michała Kazimierza Radziwiłła podkanclerzego i hetmana polnego litewskiego na sejmiki przed sejmem koronacyjnym – b.m., b.d. [1675 r.]*

Rp. *Bibl. Nar., rkp. BOZ 1809, t. 2, s. 803-803v – kopia:* Kopia listu od ks. jm. pana podkanclerzego W.Ks.L. na sejmiki coronationis.

J.o., j.w., w.m.w.m. panowie i bracia.

Po sowitych in publicum pracach, ostrych jesiennych i mroźnych całozimowych obozach, i gorących latem, dla zaszczytu wiary świętej i miłej Ojczyzny z nieprzyjacielem Krzyża świętego czynach, nie godzi mi się et in privatum negligere, do czego ex onere sumnienią pondere honoru i obowiązku starszeństwa w domu moim teneor. Nie chcę być jednak meritorum in Rempubicam domu wyliczeniem mego auditorio gravis, ani in brevio próżnej chwały vanus nade wszystko radom poważniejszym, które

⁹⁰⁵ Teofila Ludwika Zasławska, córka Władysława Dominika Ostrogskiego-Zasławskiego, żona Dymitra Wiśniowieckiego.

integram w.m. panów i braci applicationem potrzebują, nie chcę być iniurius. Skromno tylko z uniżonością ozywam się braterską oraz powinszowaniem dobrego zdrowia i obrady szczęśliwej.

A że wracając fata in sinum R.P. dyspozycja ordynacyi ostrogskiej, z której integro blisko saeculo gromadne na zaszczyt swój pulki liczeła, teraz masculo orba sanguine iudicium R.P. czeka, jako ją dysponować zechce. Żebym silentii nie był reus, pokornie w.m. panom przypominam, iż dom mój, póki stirpem et familiam stawa tertio loco, to jest przed mianowaniem Małty, immediate po tych, którzy ad praesents defecerunt położony. Acz i ku świątobliwej tej kawalerii non postrema domu mego merita, gdy comenda NN [s] z piętnastą tys. rocznej intraty z dziedzicznych dóbr od przodków moich w W.Ks.L. oddzielona i fundowana, po dziś dzień za przywilejem moim chodzi. Milczeć mi jednak w tej okurencyi nie godzi się, w której fundator ordinationis pierwszym dom mój niż Małtę⁹⁰⁶ mieć chciał. Składam to tedy pokornie na summienie, radę dojrzałą i dyspozycją R.P., z której świątobliwego dekretu synowskim afektem czekam, fati mei legem i dla której krew, zdrowie i substancją ochotnie impendo i w ten cel młodszych moich wychowuję, aby maiores et posteros cogitantes, miłej matce, Ojczyźnie swojej i każdemu w.m. panom z osobna służyć umieli. Czego i sam do zgonu wieku mego dotrzymam.

Teraz się iustitiae w.m. panów, nade wszystko miłości braterskiej, o którąm się zawsze starał i [803v] staram, także łasce doświadczonej jak najpilniej zalecam.

‡ 4. *List Marcina Zamoyskiego do Jana Gnińskiego – Zamość, 23 grudnia 1675 r.*

Rp. AGAD, AZ 455, s. 105-107 – oryginał.

[...] Na sejmik do Bełza zbiegać muszę, abym tam dobrego przyjaciela mógł posłem uczynić. Samem się deputacyjej na prośbę braci ziemi chełmskiej podjął, chcąc też zwiedzić arkana Trybunału, bom jeszcze i razu nie był deputatem. [...]

‡ 5. *Laudum sejmiku województwa bełskiego przed sejmem koronacyjnym w Bełzie, 31 grudnia 1675 r.*

Rp. CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 266, s. 44-48 – oblata; w grodzie bełskim oblatował marszałek sejmiku w dniu 7 stycznia 1676 r. [feria 3 crastino festi Sanctorum Trium Regum a. D. 1676].
Bibl. Oss., rkp. 15964, t. 2, s. 37-39.

My rady, senatorowie, dygnitarze i urzędnicy i wszystkie rycerstwo województwa bełskiego, zjachawszy się na miejsce zwyczajne konsultacyjom naszym pro die 31 decembris, za uniwersałem J.K.M. p.n.m. wydanym z obozu nad rzeką Zbruczą pod

⁹⁰⁶ Hieronim Augustyn Lubomirski kawaler maltański, konkurent Wiśniowieckiego do ordynacji ostrogskiej.

Czarnokoziańcami [45] die 7 miesiąca grudnia anno 1675, na sejmik przedsejmowy na koronację wydany.

Stosując się ad mentem J.K.M. p.n.m., który proponit, aby wojsko konserwowane było zaplaceniem zasłużonego żołdu, a że i ks. jm. pan wojewoda bełski, hetman koronny⁹⁰⁷ i sam listowną rekwizycją w kole naszym czynił, przychylając się do samej słuszności, wypłacając dług dawny niewypłaconych asygnacyi do województwa naszego wydanych in anno 1673 die 19 decembris na zł 2978, druga teź chorągwie na zł 500 in anno 1671, de data die 10 ianuarii, a trzecia asygnacja chorągwi j.o. ks. jm. pana wojewody bełskiego, hetmana koronnego wydana na podatek szelężnego, czwarta asygnacja na podatek akcyzy na zł 3834 gr 26. Które szelężne i akcyza że zniesione jest per laudum conventus nostri, in suplementum defektu tego i długu za niewypłacenie szelężnego i akcyzy praesenti laudo uchwalamy unanimi omnium consensu podatek, to jest podymnego troje, które a die Trium Regum [6 stycznia] in anno 1676 do niedziel najdalej trzech wydać obiecujemy do rąk jm. pana Tomasza Jagiełłowicza komornika ziemskiego, któregośmy do tej egzakcyjej uprosili, według rejestru jm. pana Seweryna Kochanowskiego ziemia buska, a my zaś wszyscy według rejestrów jm. pana Mikołaja Brodowskiego. Który podatek [46] nie ma się ni na co innego obracać, tylko na same wypłacenie tych asygnacyi, za asygnacyjami natenczas dyrektora naszego. Na trakta-ment zaś deputatom od tych wzwyż pomienionych chorągwi zł 300 wydać rozkazujemy, za tegoż asygnacją dyrektora naszego.

Z wyboru terażniejszej uchwały czopowego zaś województwa naszego pro anno 1675, które weszło było in administrationem w. jm. pana podkomorzego bełskiego⁹⁰⁸, z odebranego od ichm. panów rachunku nil remansit in rem województwa naszego, tylko zł 300 u Żydów, faktorów czopowego, które tak ordynujemy. Aby Żydzi oddali na asygnacją dyrektora naszego oo. dominikanom zł 200, to jest do rąk jm. księdza prze-ora zł 170, a do rąk jm. księdza kaznodziei zł 30, a trzecie zł 100 na zaplacenie sukna wziętego na posłów hanenkowych⁹⁰⁹. Zlecamy tedy jm. panu dyrektorowi naszemu, aby z tej administracyjej kwitował jm. pana podkomorzego.

Za rok 1674 czopowe, które było in administratione jm. pana Jędrzeja Moszyńskiego wojskiego horodelskiego, że dotąd nie było deductum województwu, jako się obróciło, krom podanych asygnacyi 5 od w. jm. pana podkomorzego bełskiego do rąk jm. pana dyrektora, za którymi niedobrych zł 440 ustępuje województwu jm. pan podkomorzy u faktorów jm. pana wojskiego, [47] którym naznaczony rachunek podczas sądów kapturowych naszych przed w. jm. panem lubaczowskim⁹¹⁰ i przed jm. panem marszałkiem koła natenczas naszego.

A że ichm. insi panowie egzaktorowie sufficientem uczynili województwu calculationem, jako to jm. pan Jerzy Trzciński z egzakcyjej szelężnego, także i jm. pan Mikołaj Brodowski z podatku łanowego, podymnego i szelężnego, których realitatem uznawszy, jm. panu marszałkowi koła naszego nomine publico kwitować pomienionych ichm.

⁹⁰⁷ Dymitr Wiśniowiecki wojewoda bełski, hetman polny koronny.

⁹⁰⁸ Jan Aleksander Myszkowski podkomorzy bełski.

⁹⁰⁹ Michał Chanenka hetman wojsk zaporoskich na Prawobrzeżu.

⁹¹⁰ Wiktoryn Stadnicki kasztelan lubaczowski.

zleciliśmy. Residuum łanowego przy jm. panu Brodowskiem zostającego, temuż jm. panu Brodowskiemu kondonujemy. W tę wszedłszy jm. pan Mikołaj Jemiołowski kalkulacją, u którego znalazło się z defektów zł 721, te tedy defekta porządnie spisawszy, ad acta podać i na relacyjnym sejmiku pokazać województwu powinien będzie jm. pan Jemiołowski. Z których podatków in genere wszystkich jm. panu marszałkowi pomienionego jm. pana Jemiołowskiego kwitować pozwalamy.

Pamiętając na orbitatem jm. pana Michała Lipskiego, którego, że zalecone w eksperymencie militari merita, sumy niedopłaconej tysiąca zł, obligamus fide et honore et conscientia jm. pana arendarza czopowego w roku niniejszym, aby przed wszystkimi wyliczył zł tysiąc jm. panu Michałowi Lipskiemu, z których kwit pro persolutis przyjąć deklarujemy. [48]

Czopowe zaś na ten rok następujące puszcza się w arendzie jm. panu [Janowi] Lesieckiemu komornikowi granicznemu województwa bełskiego za zł 2 tys., sine omni defalcatione, etiamsi hostilitas ingrueret. Która się poczyna a 1 die decembris, a kończyć się powinna o takim że czasie in anno 1676, cum ea obligatione, aby zł 600 jm. pan arendarz czopowego ad primam requisitionem ichm. panów komisarzy oddał i wyliczył, to jest jm. panu staroście jasielskiemu⁹¹¹ zł 300, a jm. panu Samuelowi Łaszczeniowi zł 300 za podjęte prace, koszty na komisjach.

A tę uchwałę sejmiku naszego ad maiorem ratificationem, ręką dyrektora naszego podpisać i ad acta podać zlecamy.

Kaspar Trembiński sędzia kapturowy, marszałek koła rycerskiego województwa bełskiego m.p.

6. Instrukcja dana posłom na sejm koronacyjny z sejmiku przedsejmowego województwa bełskiego w Bełzie, 31 grudnia 1675 r.

Rp. 1 CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 266, s. 48-72 – oblata; w grodzie bełskim oblatował marszałek sejmiku w dniu 7 stycznia 1676 r. [feria 3 in crastino festi Sanctorum Trium Regum a. D. 1676].

Bibl. Oss., rkp. 15964, t. 2, s. 41-65.

Instrukcja na sejm szczęśliwej koronacyjnej ichm. panom posłom województwa bełskiego, jm. panu Janowi z Mirowa Myszkowskiemu podkomorzemu bełskiemu, staroście tyszowieckiemu, rotmistrzowi i pułkownikowi J.K.M., jm. panu Wespazjanowi z Bończy Sienickiemu podsędkowi buskiemu, jm. panu Jędrzejowi Rzeczyckiemu staroście rzeczyckiemu, rotmistrzowi J.K.M., jm. panu Samuelowi na Tuczapach Łaszczeniowi, do Krakowa wyprawionym, za uniwersałem J.K.M., de data 7 dnia miesiąca listopada in anno nunc currenti z obozu nad Zbruczą rzeką pod Czaronożycami, od nas zgromadzonych na miejsce konsultacyjom zwyczajne, dnia 31 miesiąca grudnia w roku 1675, przez ręce dyrektora natenczas koła naszego dana.

⁹¹¹ Jan Kazimierz Brodecki starosta jasielski.

A naprzód, niepojęta serca naszego radość z szczęśliwego powrotu J.K.M. in sinum Reipublicae, którego tot naufragiis otoczonego et escam potentiae Othomanicae na zaszczyt chwały Boskiej i za całość wiernych poddanych swych se exposuisse widzieliśmy, temu każdy człek, by też największą apopleksyjej inwidyją zarażony, przyznać musi, iż dosyć było ad immortalem famam samych odważnych czynów J.K.M. p.n.m., jako zaraz po szczęśliwej inauguracji [50] przeciwko zajązszonemu nieprzyjacielowi na pożarcie państwu J.K.M. od Pana Boga powierzonych potężnie et invicta manu bronił i nieprzeliczone [h]ufy pogańskie w imprezie swej wstecz obrócił i nas omni periculo expositos dotąd w całości zachował. Za co pokornie et cum debita veneratio-ne Majestatowi J.K.M. ichm. panowie posłowie nasi imieniem nas, braci wszystkich, podziękują, a oraz post tot triumphos szczęśliwego panowania przy długoletnim zdrowiu od Pana Boga J.K.M. powinszują i perennem gratitudinem w sercach naszych, jako wiernych poddanych J.K.M., opowiedzą i za erogowane koszty in bonum Patriae wprzód podziękowawszy, jak najprędzej i najskuteczniejsze znajdować media do ukontentowania K.J.M. powinni będą.

A potem tę najpierwszą medelę województwo nasze upatruje propter accelerationem obmyślenia ratunku, aby ichm. panowie posłowie nasi upraszali J.K.M., aby Królowa jejm. in eodem solio z K.J.M. zasiadłszy, insimul koronowana była.

Więc że in ea cura et solitudine jako ociec dobrotliwy w obmyśleniu dobra popolitego J.K.M. p.n.m. nie ustaje i nas przez w. jm. księdza Michała Radziejewskiego, proboszcza u św. Michała w zamku krakowskim, instrukcją swą do nas daną dla obmyślenia ratunku i zaszczytu Ojczyzny pobudza, i sposoby przezorne w instrukcyjej podaje.

Którym inhaerendo, naprzód Ojcu Świętemu⁹¹² przez posły podziękować i list [51] ab ordinibus spisany z sejmu, za błogosławieństwo dziękując (które potior victoriae pars) za staranie i za sumy pieniężne na ratunek Ojczyzny naszej wyłożone i o dalszy suplement i staranie upraszając, aby nas Ojciec Święty nie chciał deserere i aby panów chrześcijańskich sam autoritate sua pontificali do posiłków dania labentis Ojczyzny naszej zagrażał. Także list ab ordinibus ad sacrum collegium cardinalium in simili napisać i odesłać wszyscy inibunt curam ichm. panowie posłowie nasi. I żeby posłowie do Ojca Świętego wyprawieni uskarżyli się na insolencyją zaborów, którzy in iura Maiestati involant, upraszając, aby i sama Stolica Apostolska nie chciała iura patronatus Regni dekretami swemi convellere. A nasi ichm. panowie posłowie inire modos cum Republicae mają refrenandi licentiam zakonów i solenną kondolencyją J.K.M. uczynią, że pro Ecclesia excubando uskarżać się na membra jej przychodzi.

Niemalą i w tem widzimy Ojczyzny naszej potrzebę, że patrona ex collegio cardinalium nie mamy, instabunt tedy ichm. panowie posłowie nasi, aby ciż posłowie do Ojca Świętego wyprawieni to nam sprawili, abyśmy mieli swego kardynała.

In capite położywszy cesarza jm. chrześcijańskiego⁹¹³ ex communi consensu ordinum per nuncios życzem, aby o posiłki upraszano, promovebunt ichm. posłowie nasi.

⁹¹² Klemens X papież.

⁹¹³ Leopold Habsburg cesarz.

U najjaśniejszej zaś Królowej jejm. Eleonory⁹¹⁴ i odjazd za granicę pro violentia pactorum et legum, aby nie był imputowany i żeby w swym traktemencie przez R.P. naznaczonym et lege publica aprobowanym miała swoją [52] satysfakcją, instabunt ichm. panowie posłowie nasi.

Wiemy to dobrze, iż provisum było ab antecessoribus nostris, ne Princeps egeat i ekonomie do stołu pańskiego należące dobrze prawem określili, które J.K.M. na stronę uchylić przyszło, kiedy hospodara wołoskiego Petryczejka⁹¹⁵, odjawszy provent stołowi pańskiemu należyty propter bonum publicum, także i Hohola⁹¹⁶ w też dobra intromitował. Upraszamy tedy ichm. panów posłów naszych, aby pomienionego hospodara jm. cum tota curia illius wakansem jakimże może być najprędzej, salva melioratione et sufficientia victui J.K.M. opatrzył, a te ekonomije ad formam antiquam dawnego prawa przywieść raczył.

Więc że contra ius scriptum naszli się tacy, ^aże sobie^a circa solennitationem electionis jurgielta poupraszali, tedy jeśliby się to pokazało na kogo, aby iuxta constitutionem Vladislai et Casimiri sądzony był i żeby się o to iuxta pacta conventa moderni Regis upomniano, prosim ichm. panów posłów naszych.

Koligacja z postronnemi pany chrześcijańskimi, jako to z królem jm. francuskim⁹¹⁷, angielskim⁹¹⁸ i innymi na wojnę turecką, aby quam citissime doszła, starać się będą ichm. panowie posłowie nasi, i z carem jm. moskiewskim⁹¹⁹ aby confirmatio przyjaźni była i rezydenci ab utrinque utrum potrzebni annon conferent cum Republica. Pośła króla perskiego⁹²⁰ nie bawiąc cum omni veneratione et contestatione dobrej przyjaźni, aby odprawiano, instabunt ichm. panowie posłowie.

Committimus to fidei et prudentiae ichm. panów posłów [53] naszych, aby ineant consilium cum tota Republica, utrum expedit annon posłać do Porty, prosząc o pokój.

Mając w respekcie osobliwym ichm. panom hetmanom obojga narodów⁹²¹ wielkie dla Ojczyzny odwagi, prace, koszty i straty publiczne poniesione, województwo nasze inszę gratitudinem adinvenire nie może, prosimy ichm. panów posłów naszych, aby voce publica in facie całej R.P. ichm. podziękowano.

Ciż ichm. panowie posłowie nasi w. ichm. panów hetmanów W.Ks.L. upraszać będą, aby województwo nasze w lepszym u ichm. być mogło respekcie, gdyż nas aggravant ludźmi swemi. A ponieważ w każdej R.P. jest pro maximo zgoda, którą regna florent, ichm. panowie posłowie nasi interponować się będą instancjami swymi do K.J.M. i całej R.P., aby rozróżnione serca magnorum civium w Ojczyźnie naszej, osobliwie w. jm.

⁹¹⁴ Eleonora z Habsburgów królowa Polski, wdowa po Michale I.

⁹¹⁵ Wł. Ștefan Petriceicu hospodar mołdawski.

⁹¹⁶ Eustachy Hohol pułkownik i hetman kozacki.

⁹¹⁷ Ludwik XIV Burbon, król Francji.

⁹¹⁸ Karol II Stuart król Anglii.

⁹¹⁹ Aleksy I Michajłowicz car moskiewski.

⁹²⁰ Safi II (Sulejman I) szach Persji.

⁹²¹ Dymitr Wiśniowiecki hetman polny koronny; Michał Kazimierz Pac hetman wielki litewski; Michał Kazimierz Radziwiłł hetman polny litewski. Urząd hetmana wielkiego w rękę trzymał jeszcze król Jan III Sobieski, nadany zostanie dopiero na sejmie koronacyjnym.

pana wojewody wileńskiego, W.Ks.L. hetmana wielkiego⁹²² i j.o. ks. jm. Radziwiłła⁹²³ podkanclerzego i hetmana polnego W.Ks.L. ad unionem animorum iuramentis mediis auctoritate suae Regia przywieść raczył.

In primordiis vero sejmu szczęśliwie zaczętego ichm. panów posłów naszych fide et honore obligamus, aby żadnych inszych materyjej traktować nie dopuszczali, krom samego pokoju, konserwacyjej starego wojska i zapłaty onemu. A ten sejm, aby sine omnibus solennitatibus był odprawiany, [54] a na egzorbitancyje i na insze materiarum okurencyje, aby był sejm seorsive złożony, proponent ichm. panowie posłowie nasi.

In casu zaś rozerwania sejmu, czego nie daj Boże, ichm. panowie posłowie i wszyscy inni zelantes pro Republica inito między sobą consilio sejm ten concludendi potestatem aby mieli i żeby upraszali J.K.M. p.n.m., aby to onus tractandae pacis sam J.K.M. wziął na się, przybrawszy do siebie zgodnych ichm. panów senatorów. Nihilominus ichm. panowie posłowie mają upraszać J.K.M. p.n.m., aby zaraz wydał wici na pospolite ruszenie, żeby się mogło subvenire rozerwanemu sejmowi.

Konserwacyja wojska starego zaciągu vel maxime od J.K.M. jest proponowana, która hoc brevi tempore ullatemus stanąć nie może ob summam calamitatem tak przez nieprzyjaciela koronnego illatam, który zagonami swemi połowicę większą województwa naszego funditus zniósł, że ledwie uznać możemy, gdzie ludzie mieszkowali, ostatek zaś wojska przechodzące, a najbardziej litewskie, ad ultimam perniciem województwo nasze przywiodły, habita tamen ratione, iż conservatio starego zaciągu bez podatku fieri nie może, ten jednak najślusniejszy i najprędszy zda się być pogłówny, którego realitatem aby non per factores et administratores bonorum, ale per haeredes et possessores cuiuscunque tituli, tam spiritualis, quam saecularis, [55] sine omni exceptione personarum w grodzie poprzysiężona była, magnatibus vero w grodzie poblizszym rezydencyjej swojej hoc explere wolno będzie, hoc praecauto, aby kontrybucyje tam oddawali, gdzie bona ipsorum committunt. Tandem dajemy plenariam potestatem ichm. panom posłom ad communem consensum de modo onej. Et si videbitur monopolii census najprędszy być i ten akceptować ichm. panom posłom naszym zleciliśmy.

Miennica ex exigentia tantae necessitatis upraszamy, aby zaraz otwarta była, na miedzianą i szelężną nie pozwalając, tylko na samą srebrną iusti valoris, tak, aby się zeszła ad ligam z postronnemi państwami i żeby primo vere znaczny posilek R.P. z niej był.

Artyleryja, na której całość militaris nititur, lubo in pactis conventis przyobiecanie było a Majestate Regia według dawnych praw Vladislai Quarti et Joannis Casimiri Regum, do której iuxta constitutionem anno 1659⁹²⁴ starostwa dwoje ex primis vacantibus, które by 30 tys. czyniły intraty, inkorporować miano, że jej defectus od K.J.M. proponitur, inibunt rationes ichm. panowie posłowie, qua methodo ma suppleri ten defekt.

Asens i wola K.J.M., aby służbę soltyską zamienić w suplement artyleryjej, upraszać będą ichm. panowie posłowie nasi J.K.M., aby według przywilejów i konstytucyi

⁹²² Michał Kazimierz Pac wojewoda wileński, hetman wielki litewski.

⁹²³ Michał Kazimierz Radziwiłł podkanclerzy litewski, hetman polny litewski.

⁹²⁴ Konstytucja sejmu 1659 r. „Porządek artyleryi” (*Vol. const.*, t. 4, vol. 2, s. 19-20).

Stephani Regis⁹²⁵ zachowana była i żeby osobliwie cyrkumskrypcja onych stanęła i skarb koronny lustracją lubo taryfę łanów sołtyskich do województw wydał. I aby komisarze w każdym województwie naznaczeni byli [56] na uznanie praw i krzywd onym poczynionych per tenutarios bonorum regaliū, które krzywdy forum w Trybunale Koronnym aby naznaczono ex registro incarcerationum i żeby od noclegów, popasów, stanowisk żołnierskich per constitutionem uwolnieni byli.

A że nie wystarczy tak wielkiej potędze nieprzyjacielskiej piechota sołtyska, regimenty zaś stare sami od siebie porujnowały się, drudzy rok od roku maszyrując, dobra tak duchowne, ziemskie i królewskie znoszą, a gdy przyjdzie wyjść w pole, to uciekają. Któremu uciekaniu ich jako zabezpieć, inire modos simul cum Republica ichm. panowie posłowie mają i aby szwadrony liczne, bez ludzi, gdzie większa speza z skarbu na sztab oficerski idzie, pozwijano, a pułki, tak regimenty piesze całe i mocne ustanowione byli, które miałyby się zmocnić żołnierzem pieszym, nowo uchwalonym z łanów lub z dymów, albo jako się będzie zdało R.P.

Ichm. panów duchownych upraszać, aby ex zelo chwały Boskiej uczynili to, żeby z łanów swych aequaliter z R.P. wyprawili pieszych żołnierzy i quovis titulo clerus possidens bona terrestria, praecipue plebani, proboszczowie z każdego beneficium dobrze umonderowanego żołnierza pieszego wyprawiali.

Regimenty, które w tej kampanijey nie były, a bez wszelkiego miłosierdzia przechodami ludzi trapiłi, żeby ich o to karano i od służby abdarkowano, starać się ichm. panowie posłowie nasi będą i suplementa aby byli zakazane.

Pospolite ruszenie, na którym tota R.P. zawisła salus, aby było dane w moc J.K.M. [57] p.n.m. i napisać novam legem et continentiam nimiae licentiae w ciągnięciu i staniu obozowym i securitatem dworom szlacheckim od przechodzącego pospolitego ruszenia, aby obymyślono i na excessivos sine omni appellatione sąd i egzekucja indilata iuxta qualitatem excessus, aby był formowany.

Więc, że poczty, które stawiać powinni ichm. panowie starostowie i urzędnicy koronni z powinności, wypadli, aby była konstytucja na te poczty de expeditione bellica reasumowana i jaki kto ma stawić poczet opisać ratio dictat.

A że jest największy robur militiae w żołnierzu zbrojnym, conferant ichm. panowie posłowie cum Republica, aby bracia nasi ditionis fortunae po usarsku się na tę wojnę wyprawili i żeby nam do tej wyprawy miasta, młynarze, wójtowie, bujarowie i wszystka praelatura, tak szlachta, przy miastach rezydujący, od tej wyprawy wojennej nie uchraniłi się, a nowa szlachta, aby znaczne poczty stawiła i factores et administratores cuiuslibet bonorum, nie podszywając się pod pańską protekcją, aby do tej służby wojennej należeli.

Constat to z pewnych wiadomości, że przez Beskid naprawują drogę dla wojsk otomańskich. Upraszać tedy będą ichm. panowie posłowie J.K.M. p.n.m., aby wcześniej kazał bronić granice swej w Beskidach.

Wojska też są niepłatne i na hibernę narzekają, że iustitia distributiva w hibernie zginęła, inibunt cum Republica ichm. panowie posłowie modum, [58] aby ichm. panowie dystrybutorowie dali rationem distributionis i na potem, aby z każdego woje-

⁹²⁵ Konstytucja sejmku 1578 r. „Pieszy” (*Vol. const.*, t. 2, vol. 1, s. 419).

wódtwa bywali komisarze do dystrybucji hiberny, a na panów egzaktorów, którzy ani w Trybunałach radomskich, ani w skarbie rachunku czynić nie chcą, sąd tenże trybunalski radomski post obtentam condemnationem poenae peculatus, aby z pośrzedka siebie dwóch sędziów naznaczywszy, z nich egzekucją czynił, żeby tym prędzej zapłata wojska dochodziła. Et super retentoribus podatków za wydaną od egzaktora delatą, aby *militaris executio* ekstendowana była.

Particularia, iż od starostw sądowych poodpadali, praecipue Mosty⁹²⁶ od bełskiego starostwa, które jest zdezelowane, reasumujemy artykuł in anno 1659, die 21 martii napisany, za dyrekcyjey jm. pana Stanisława Wierzbickiego cześnika bełskiego, de tenore tali: „A iż starostwo bełskie od nieprzyjaciela bardzo jest zdezelowane i miasto same Bełż także, które circum circa błotami jest obtoczone, przepraw i mostów naprawnych, także i parkanów, ustawicznie potrzebuje, do którego miasta lasy według dawnych praw do Augustowa albo Mostów rozciągają się, a tenutarii zaś Augustowa incisionem in silvis miastu Bełzowi violenter denegują, postarają się ichm. panowie posłowie, aby tenutarii Augustowa incisionem denegantes przeciw prawu miasta Bełża officio castrensi Belzensi na kwerelach sine appellatione sprawowali się, a miasto Augustów alias Mosty cum omnibus attinentiis jako [59] przed tym do Bełża należało, post sera fata moderni possessoris aby do Bełża przyłączone i inkorporowane było”.

O oddanie wakansów, ut moris est, domówią się ichm. panowie posłowie i gdzie się podziela intrata za te dwie lecie, które skarb brał z wakansów, także i o klejnoty koronne spytać się mają.

Abby rozebrać znowu wojska do płace pozwolono województwom, starać się mają ichm. panowie posłowie i z wojskiem ut conferant, aby cokolwiek ustąpili zasług dla miłości Ojczyzny.

Zginienie Kamieńca przez kogo się stało i o sumy na prowiant kamieniecki wzięte zapytać się powinni ichm. panowie posłowie, na którego aby był sąd formowany, per totam Rempubicam domówić się mają.

Więźniów w niewoli jęczących aby eliberacyja była obmyślona, inibunt modos et rationes ichm. panowie posłowie nasi.

Przy tako ciężkich et vix wypowiedzianych paroksyzmach Ojczyzny naszej, nieznosne sobie krzywdy kładzie województwo na się od ludzi kupieckich, na których dyskretyją nierozsądnie zdała się R.P. Żądamy tedy pilno, aby pretia rerum ustanowione były i rzemieślnikom wszelkiego rzemiosła bezbożność w wyciąganiu płacy aby postanowiona była, upraszamy w tym ichm. panów posłów naszych.

Wielką w tym całą R.P. cierpi opresyją od duchowieństwa, gdy ichm. panowie postponowawszy iura publica z dawna określone, jako i gdzie in causis stawać kto ma, foro iudicii sui adscribunt potestatem [60] i niepotrzebnie ad sua spiritualia consistorii iudicii szlachtę iuxta omne forum pociągają i onych dekretami swemi agrawują. Także jakikolwiek sobie wymyśliwszy testament, contra legem publicam bona etiam immobilia possident i majątności privata sua autoritate et iudicio odbierają. Zlecamy to ichm. panom posłom naszym, aby cum tota Republica ineant modum i przy tem sta-

⁹²⁶ Mosty (Mosty Wielkie, Augustów), miasto w pow. bełskim (ob. Великі Мости w rej. sokalskim, obw. lwowskim, Ukraina).

wali, jakoby takowe in foro iudicii spiritualis otrzymane dekreta skasowane były et ne plus sądzone, jako też i testament in alienatione et dispositione immobilium nie był ważny, i to, co ichm. duchowni sobie nad prawo pozwolili, iniuriatis przywrócili. I na decymy konstytucja anni 1635⁹²⁷ reasumowana była. Nie mniejszą i to statui nobilitari infert iniuriam, kiedy ichm. duchowni, że się im to godzi, rok po roku jednymże zostawać deputatami na Trybunał Koronny, straszni muszą być perpetui iudices w sprawach swoich, także i krewnych, że i patronowie obawiając się invidiam, spraw podjąć się nie chcą, zlecamy to ichm. panom posłom naszym, ut omnem curam adhibeant, aby ichm. panowie duchowni ad instar świeckich we cztery lata tylko bywali deputatami, sub praestito iuramento ut seculares, a na sprawy swoje i krewnych swoich z izby sądowej na dekret ustępowali.

Jeżeli co jako to może szkodzić in omni iudicio, kiedy ichm. panowie patronowie, jedni ex respectu, drudzy przenajęci, ozięble w sprawach stawają, a drudzy i umyślnie conductamen ineunt [61] i pryncypała swego w defensach contrarium partem informują. Na których by się to pokazało, aby ex speciali registro w tymże sądzie ante omnia byli sądzeni et iuxta qualitatem et quantitatem causae byli karani.

Zagęściły się między nami periuria, które podobno pomstę od Pana Boga na nas zaciągają, biorąc nadaremnie imię Pańskie. Upraszamy ichm. panów posłów, aby reasumowana była konstytucja ratione periurii, żeby ją poprawiono, aby takowe ludzie popełniwszy periurium w Trybunale z registru mere incarcerationum ad cuiusvis instantiam sprawowali się.

Inkursja nieprzyjacielska nie dopuściła nam zjechać na sejmik electionis deputata na Trybunał, upraszać będą ichm. panowie posłowie J.K.M. p.n.m., aby nam pozwolić raczył sejmiku electionis deputata nazajutrz po sejmiku relationis.

Iż tę krzywdę mamy, że tylko jednego deputata województwo nasze ma, a drugie województwa po dwa, po trzy i po sześciu mają, upraszać ichm. panów posłów, ut adhibeant curam, żeby nam był pozwolony drugi deputat, to jest żeby był jeden zawsze z bełskiego, z ziem zaś grabowieckiej, horodelskiej i buskiej aby z alternatą był obierany deputat.

Więc że różne przy kongresie naszym od ichm. panów obywatelów do nas doniesione są skargi, a to względem tego, że w niektórych grodach ichm. panowie starostowie ignobiles est in fide notatos substituunt regentów, burgrabiów i ich namiestników ad suspiciendas inscriptiones varias ad acta officii sui, przez co honor szlachecki ventilatur, dlatego iniungimus ichm. [62] panom posłom naszym, aby ex consensu ordinum per constitutionem zagroździł drogę ichm. panom starostom, założywszy poenam mille marcarum Polonicalium na ichm., żeby więcej nie promowali takowych osób i którzy by się in officio post latam constitutionem najdowali, żeby się o to ad instantiam cuiusvis ichm. panowie starostowie w Trybunale ex speciali registro sprawili.

Pamiętne będąc województwo nasze na sprawiedliwość świętą, ichm. panów posłów upraszamy, aby się domówili o to, żeby sprawy kapturowe, ut forma iuris est, na początku Trybunału sądzone były.

⁹²⁷ Konstytucja sejmu 1635 r. „Kompozycja o dziesięciny” (*Vol. const.*, t. 3, vol. 2, s. 260).

A ponieważ na sejmikach po województwach wszystkie lauda in omne bonum Ojczyzny stawają, aby były przez sejm coronationis aprobowane, instabunt ichm. panowie posłowie nasi.

Zatłumione privilegia incorporationis województwa naszego, kiedy ab incolis oddalone są honory. Upraszamy ichm. panów posłów naszych, aby reasumowany był nasz przywilej incorporationis i żeby honory et dignitates terrigenis et incolis byli dawane.

Niemniejszą inszym patitur R.P. iacturam, że kwarty z starostw i dzierżaw non ad proportionem intraty wnoszą do skarbu, bo jedne są augmentowane prowenty, drugie i postanowionej correspondendo w wypłaceniu solucyje mało adferunt dzierżawcom solatii, a quod magis, że ad proportionem kwarty i hiberna na żołnierza postanowiona, której przybyło by znacznie po odprawionej lustracyje. Przeto aby naznaczona była z sejmu niemieszkanie, instabunt ichm. panowie [63] posłowie. A jeżeli do całej R.P. nie była ordynowana, wniosą instancją za dobrze zasłużonym Ojczyźnie jm. panem starostą jasielskim⁹²⁸, aby, ponieważ proponit jm. per inundationem wód et ob alienationem gruntów i zniesieniem młynów szczupłość et vix correspondentem kwarcie proventum, aby na rewizyją tego i lustracyją starostwa swego ichm. panów komisarzów a Republica mógł mieć naznaczonych, co i powtórnie ichm. panom posłom iniungimus.

Fortece, które wielce są do zatrzymania imprezy nieprzyjacielskiej potrzebne i na przytulenie charorum pignorum, jako to Lwów, Zamość i Kraków, których curam et conservationem skutecznemu staraniu R.P. pilnie i przed wszystkimi materiami ichm. panowie posłowie zalecą.

I Bełzowi kiedyś przyznawano, dawszy tę intytulacyją, że jest civitas inexpugnabilis, a teraz tak potrzebna forteca straciwszy to imię assumpsit na się imię Deserta Arabia, gdy restauracyje opuszczona ob magnam farraginem iniuriarum, mając przyrodzone z Boskiej dyspozycyje miejsce temu, aby J.K.M. p.n.m. chciał łaskawą rękę pańską swą podać i regiment jaki ad meliorationem et defensionem ordynować i podatki, jeśli będą jakie, aby się z województwa naszego podatki na fortyfikacyją Bełza obracali, o co pokornie suplikować do K.J.M. całej R.P. ichm. panowie posłowie powinni będą.

Nie przepominając fortece i klasztoru oo. Bernardynów [64] sokalskich, którzy potrzebują wielkiego na się respektu i akomodowania żołnierza do obrony, tę zalecić J.K.M. p.n.m. powinni.

Podana nam suplika do koła naszego od oo. bernardynów z góry Rodecznica⁹²⁹ rzecznej, która się wślawiła cudami św. Antoniego, ^aupraszając aprobacyją wioski przydanej kościołowi św. Antoniego^a, aby tedy per legem była aprobowana i libertowana od podatków, salvo consensu haeredis bonorum ordinatorum, inibunt curam ichm. panowie posłowie nasi.

Z takową drugą supliką oo. dominikanie przyszedłszy do koła naszego upraszali, aby ich sprawa o miejsce w Chełmie na sejmie coronationis była osądzona, interponent tedy w tej sprawie instantiam do J.K.M. i całej R.P. ichm. panowie posłowie nasi.

⁹²⁸ Jan Kazimierz Brodecki starosta jasielski.

⁹²⁹ Wł. Radecznicza, wieś w z. chełmskiej (ob. w pow. zamojskim, woj. lubelskim).

W takiejże Kościoła Bożego sprawie collatores kościoła juchnowskiego⁹³⁰ suplikowali do nas per litteras, aby zebrane srebra i klejnoty z tego kościoła, obrazowi Najświętszej Panny tot miraculis wślawionemu należące, aby byli temuż miejscu przywrócone, instabunt ichm. panowie posłowie nasi.

Desiderium j.o. ks. jm. pana wojewody bełskiego, hetmana koronnego⁹³¹, ratione ordynacyjej ostrogskiej, do której trzech wielkich familiji konkurencyją odzywają się, iusta lanie ponderując merita in Republica, j.o. ks. jm. straty i ruiny wielkich ukraińskich fortec i świeże Zbaraża excidium, zlecamy ichm. panom posłom, aby wnieśli solenną instancją do K.J.M. i całej R.P., aby ta ordynacyja ostrogska, [65] której jest ks. jm. posesorem, dotąd in possessione ks. jm. zostawała, póki nie nastąpi rekompensa dóbr dziedzicznych straconych ks. jm. Praetensiones zaś ad eandem ordinationem tak ks. jm. Radziwiłłów, jako i kawalerów maltańskich⁹³² decisioni Reipublicae feliciori tempore, da Pan Bóg, zachować życzymy.

Akomodując się do instrukcyjej J.K.M. p.n.m., w której znaczne merita j.w. jm. pana wojewody sieradzkiego⁹³³ zaleciwszy, aby znaczne te szkody, które z gruntu zniesionych Podhajec i innych podolskich i pokuckich włości incomparabiliter poniósł, Reipublicae favore kompensowane byli, dlatego i my, mając przed oczyma jako śp. rodzica jm.⁹³⁴, tak i całego zacnego domu jm. usługi, które cum dispendio krwi, zdrowia i fortun pro Republica litabat et hucusque incessanter znaczne na zaszczyt Ojczyzny expedit spezy, upraszamy ichm. panów posłów naszych, fide et honore obligando, aby gorącą do J.K.M. p.n.m. i całej R.P. wnieśli instancją, aby sokalskie starostwo cum attinentiis iure haereditario ex consensu universali ordinum Regni cedere mogło.

Multum interest bono publico i powszechnej inter concives zgodzie, aby in aequali Republica aequaliter wszyscy Regni cives pro meritis suis dygnitarstw, danin i starostw dzierżaw per omnes provincias Regni capaces byli, instabunt ichm. panowie posłowie na to, aby ichm. panowie pruscy obywatele, którzy aequaliter partycypują wszelkich honorów, dygnitarstw, starostw i danin w Koronie, nie byli też contrarii praetensionem indygenatów swych ichm. panom koronnym do partycypowania z pruskich danin [66] i starostw J.K.M. p.n.m., komu konferować będzie, a osobiwie instabunt za j.w. jm. panem wojewodą sieradzkim, który i propriis w osobie swej meritis plenus maiorum suorum gloria, clarus et emeritissimus przy Zajączkowie⁹³⁵ i Montwów⁹³⁶ daninie w Prusiech, którą śp. K.J.M. Michał contulit jm., był consensu publico ratyfikowany.

Znaczne w. jm. pana podkomorzego bełskiego⁹³⁷ całemu światu merita i zniszczenie samego siebie dla dobra pospolitego są nam pobudką do wniesienia instanczyjej przez

⁹³⁰ Zapewne Juchnowiec, miejscowość w woj. podlaskim (ob. w pow. białostockim, woj. podlaskim).

⁹³¹ Dymitr Wiśniowiecki wojewoda bełski, hetman polny koronny.

⁹³² Hieronim Augustyn Lubomirski kawaler maltański.

⁹³³ Szczesny Potocki wojewoda sieradzki.

⁹³⁴ Stanisław Potocki wojewoda krakowski, hetman wielki koronny.

⁹³⁵ Zajączków, wł. Zajączkowo Wielkie oraz Zajączkowo Małe, miejscowości w woj. pomorskim (ob. w pow. świeckim, woj. kujawsko-pomorskim).

⁹³⁶ Wł. Mątawy, wieś w woj. pomorskim (ob. w pow. świeckim, woj. kujawsko-pomorskim).

⁹³⁷ Jan Aleksander Myszkowski podkomorzy bełski.

ichm. panów posłów do K.J.M. p.n.m. i do całej R.P., aby odniósł gratitudinem w erogowanych spezach, co pilnej pamięci ichm. zalecamy.

Desiderium jm. pana starosty dolińskiego⁹³⁸ o zamojską ordynacją, że non suo loco przeciw prawu pospolitemu stanęła, przez co wiele ex concivibus Regni na substancyjach swych ponoszą szkodę, jedni expulsi de bonis violenter, drudzy w długach swych oschli, przetoż instabunt ichm. panowie posłowie do J.K.M., aby expulsi in bona reinducantur i ta sprawa iudicio J.K.M. decisa uspokojona była.

I zapisy ex vi dostąpienia ordinationis Zamoscianae od jm. pana ordynata poczynione, osobiwie in personas ichm. panów komisarzów, żeby były poznoszone i sumy, cuivis dane, wrócone, proponent ichm. panowie posłowie nasi.

Więc że in persona sua jm. pan starosta płoskirowski⁹³⁹ dawał rationes tego, deducendo, że circa iura primaeva i przy konstytucyjach terażniejszych jako legitimus possessor [67] zachowuje się, non intrando in cognitionem praetensionum utrumquae partium, hoc negotium do całej R.P. i K.J.M. odsyłamy, przydawszy to, aby iura wszystkich ordinationum sine ulla laesione zostawali.

Przychylając się do prawa pospolitego, aby tym osobom, pod których majątnością obozami ex necessitate Reipublicae wojska stawają, recompensa od R.P. za ruinę majątności przez obozy poczynione obmyślona była. Te tedy, że tak częstymi obozami, po sześć razy, majątności jm. pana starościca lubelskiego⁹⁴⁰ dziedziczne, lecz na ^{binne} przez wojsko koronne, a potem przez wojska pruskie, dwie niedziele stojące, zniszczone tak zostały, że tylko pewne wsi ex cineribus et ruderibus znać. Wojska zaś litewskie majątności podlaskie penitus znieśli, nie mniej i pospolite ruszenie pod Lublinem zostające. Przetoż wniosą osobiwą instancją ichm. panowie posłowie nasi do J.K.M. i całej R.P., aby za tak znaczne ruiny, której na kilka kroć sto tys. poniósł jm. pan starościc lubelski, a od kilkunastu lat chorągiew na usłudze R.P. nie bez znacznego kosztu trzyma i sam osobą swą żadnej nie opuszcza kampaniję, był w respekcie u J.K.M. i R.P. przynajmniej ex primis vacantibus.

Dobrze nam jest wiadoma życziwość hospodara jm. wołoskiego Petryczejka⁹⁴¹, który nie tak jako inni ex privata ira cesarzów otomańskich tu do nas uchodzi, ale ultro wszystkie swoje dostatki, tam immobilia, quam mobilia porzuciwszy, dla szczególnej tylko przysługi [68] R.P. wojsko swoje namówiwszy, dał sub protectionem K.J.M. [i] całej R.P., mając w konsyderacyjej asekuracją K.J.M. Michała onemu daną i wszelkie inne ante obietnice, i aby tym się inni cudzoziemscy i pograniczni panowie nie odrażali od koniunkcyjej naszej, inibunt ichm. panowie posłowie modum cum tota Republica, aby quam maxime był ukontentowany i mógł mieć sufficientiam tolaem życia swego.

Kwerela jm. pana Stanisława Ołtarzewskiego starosty niechworowskiego, jako civis tam privatim w województwie naszym, quam publice optime de Republica meritis,

⁹³⁸ Stanisław Koniecpolski starosta doliński.

⁹³⁹ Zapewne Marcin Zamoyski starosta płoskirowski.

⁹⁴⁰ Zapewne Mikołaj Firlej starościc lubelski, rotmistrz chorągwi kozackiej.

⁹⁴¹ Wł. Słefan Petriceicu hospodar mołdawski.

o bezprawne odjęcie dóbr Pawełcza⁹⁴² w ziemi halickiej przez j.w. jm. pana wojewodę kijowskiego, a starostę natenczas halickiego⁹⁴³, haerebit w pamięci ichm. panów posłów naszych, którzy aby ta sprawa, nie onerując iniuriatum dalszemi zwłokami, pod sejm koronacyjnej terażniejszej iudicio J.K.M. p.n.m. decydowana i uspokojona była, pilne uczynią staranie i gorącą o to do J.K.M. imieniem województwa naszego wniosą instancją.

^aPamiętając na merita w. jm. pana chorążego koronnego⁹⁴⁴, który cum dispendio fortun i zdrowia dla dobra pospolitego piersiami swemi zastawiając się za całość chwały Boskiej i na zaszczyt J.K.M. p.n.m. tudzież i całej R.P. wyciąga po nas ten afekt, abyśmy inter bene meritos primum jm. pana chorążego koronnego do zalecenia J.K.M. p.n.m. ichm. panom posłom zalecili, którym to pilno zalecamy^a.

Mając osobliwy respekt na zasługi i straty jm. pana Tomasza Ołtarzewskiego podstolego czernihowskiego, które z młodych lat swoich traktując usługę R.P., na której dostawszy w ręce pogańskie i tam w ciężkich okowach przez lat cztery zostając, nie małą sumę na oswobodzenie siebie, pozbywszy [69] Ojczyzny swej, spendował, a za ostatek Ojczyzny swej sumy kupiwszy wieś Uwin⁹⁴⁵, dobra J.K.M., teraz jako przez obozy wojsk W.Ks.L., tak przez nieprzyjaciela funditus jest zniesiony. Jakośmy już na kilku sejmach wnosili instancją do K.J.M. i R.P., tak i teraz zlecamy ichm. panom posłom naszym, aby osobliwą instancją za jm. wniesli, aby ta suma na okup wydana, zł 10 tys., na dobrach tychże Uwinie i Romanowie⁹⁴⁶, które tylko popieliskiem zostają teraz, per constitutionem terażniejszego sejmu zeznana była, co na życliwości ichm. panów posłów naszych należeć będzie.

Funkcja jm. pana Franciszka Kazimierza Wysockiego cześnika sochaczewskiego, sekretarza J.K.M., na której pierwszej sekretarzem legationis, a potem posłannikiem bywszy⁹⁴⁷, od śp. K.J.M. Michała w sprawach R.P. do Porty Otomańskiej przez lat trzy omnem barbarorum sustinuit feritatem z stratą niemałych fortun i z uszczerbkiem znacznym substancji swojej, aby szlachcicowi tanta incommoda propter commune bonum ^bpassa^b nie były damnosa, i w dalszą należytą eo nomine od skarbu satysfakcja jm. w prolongacją nie szła, zniosą się z stanami R.P. ichm. panowie posłowie, osobliwą do K.J.M. o respekt na zasługi jego imieniem województwa naszego wniosą instancją. [70]

Powtórny artykuł formuje województwo nasze ichm. panom posłom na sejm coronationis wyprawionym za jm. panem Jerzym Trzcińskim, którego honor wzięty przed sąd J.K.M. nadworny. Ten eliberando uczciwe swoje, kwit z tej kondemnaty od strony

⁹⁴² Pawełcze (Pawełce) w z. halickiej, (ob. Павлівка w obw. i rej. iwanofrankowskim, Ukraina).

⁹⁴³ Andrzej Potocki wojewoda kijowski, starosta halicki.

⁹⁴⁴ Mikołaj Hieronim Sieniawski chorąży koronny.

⁹⁴⁵ Uwin, wieś w pow. buskim (ob. Увин w rej. radziechowskim, obw. lwowskim Ukraina).

⁹⁴⁶ Wł. Romanówka, wieś w pow. buskim (ob. Романівка w rej. radziechowskim, obw. lwowskim, Ukraina).

⁹⁴⁷ Franciszek Kazimierz Wysocki, sekretarz poselstwa do Porty, po śmierci posła Hieronima Radziejowskiego pełnił funkcję posła wielkiego.

powodowej w kole naszym pokazał, iustitia dictante, aby relaxatio tej kondemnaty przez stany koronne za instancją ichm. panów posłów naszych stanęła, pilno żądamy.

Suplikowali w kole naszym braterskim kompanija jm. pana podkomorzego bełskiego, iż w pretensjach swoich jm. pan Stanisław Sokołowski cześnik wyszogrodzki, na sejmie walnym warszawskim a. 1667 odprowadzającym się, sejmową niesłusznie na ichm. otrzymał kondemnatę. Z których że sam potem authenticie pomienioną kompaniją, to jest jm. pana Jacka Szymanowskiego, Mikołaja Jemiołowskiego i Jana Jarząbkowskiego ze wszystkich procesów kwitował, około czego są et producuntur authentica documenta, tedy do supliki w tej mierze i usilnej prośby pomienionej kompaniej składając się województwo nasze, ichm. panom posłom zlecamy, aby pomienione kondemnaty sejmowe na onych otrzymane, lege publica abrogowane były.

Miasteczko Szczurowice⁹⁴⁸ J.K.M. zostające nad przeprawą Styrem, które zwykło zawsze przeprawy nieprzyjacielowi bronić, ponieważ teraz za obozami litewskich [71] wojsk jest funditus zniesione, teraz przez nieprzyjaciela spalone, ludzie w niewolę ciężką zabrane, chcąc, aby jakokolwiek mogło osiąść, skąd by i R.P. intrata i zaszczyt na przeprawie nieprzyjacielowi mógł być, instabunt ichm. panowie posłowie do K.J.M. i całej R.P., aby libertacją mogło mieć od wszelkich podatków i hiberny na lat sześć.

Na gorącą i płacziwą pozostałej małżonki po nieboszczyku godnej pamięci jm. panu Wacławie Teleżyńskim chorążym nowogrodzkim [s], rotmistrzowi J.K.M., suplikę, którą w kole naszym podała o niewypłacenie asygnacyjej, która w sieroctwie swoim żadnej rady ani ratunku nie mając, uciekła się do protekcyjej naszej, tej subveniendo zleciliśmy ichm. panom posłom naszym, ut omnem adhibeant curam, żeby tę asygnacją skarb nazad odebrał, a to, co jej debetur zasłużonego po nieboszczyku panu małżonku jej, oddał bez wszelkiej depaktacyjej in casu non solutionis, aby jej wolno było pozwać do Trybunału renitentes w skarbie inter causas fisci.

Iż wiele należy na ludziach w eksperienyjej in arte militari ad expugnandam potentiam od fortet doznanych, jako to jm. pana [Eliasa Jana] Łackiego chorążego ziem pruskich, zachęcając onego do dalszej usługi R.P., którego by ochota ustąpić musiała dla ruiny od wojsk nieprzyjacielskich powziętej w dobrach swoich dziedzicznych, instabunt ichm. panowie posłowie nasi [72] do J.K.M. p.n.m., aby J.K.M. doświadczonego człeka w męstwie i odwagach in sufficienti łaski swej pańskiej szcudrobliwie ex primis vacantibus opatrzyć raczył.

Desideria zaś inszych ichm., jako to jejm. paniej bełskiej, ichm. panów Sołtyków, jm. pana chorążego chełmskiego⁹⁴⁹ i innych wielu, w wojsku lata swoje trwających, gorącemu zaleceniu ichm. panom posłom naszym do J.K.M. i R.P. oddajemy.

Wściekłość żydowska wdarła się w koło nasze braterskie przez suplikę podaną o główne swoje, którego aby więcej do skarbu koronnego nie dawali, tylko do poborców województwa swego, upraszają, uskarżając się na tych, którzy z asygnacjami od skarbu przyjeżdżają, że ich niesłuchanie depaktują i nieznośne wymysły z nimi robią. A iż to

⁹⁴⁸ Szczurowice, miasto w pow. buskim (ob. wieś Шчуровичі w rej. radziechowskim, obw. lwowski, Ukraina).

⁹⁴⁹ Jan Karol Romanowski chorąży chełmski.

jest prze[z] wielu ludzi godnych verificatum i niewiernemu za rzecz słuszną zdało się nam podać rękę, zaczem ichm. panów posłów upraszamy, aby ich w postulacie tym nie chcieli deserere.

Ostatek dexteritati et prudentiae probataeque fidei ichm. panom posłom naszym poruczamy pilnie żądając po ichm., aby tej instrukcyje od nas podanej w niwczem deesse nie chcieli, którą authoritate praesentis conventus jm. panu dyrektorowi koła naszego ręką własną podpisać i do akt grodzkich bełskich ad acticandum podać zleciliśmy.

Kasper Trembiński sędzia kapturowy i dyrektor koła na ten czas rycerskiego województwa bełskiego m.p.

^{a-a} dopisek na marginesie ^{b-b} lekcja niepewna

7. Instrukcja dana posłom do Jana III z sejmiku przedsejmowego województwa bełskiego w Bełzie, 31 grudnia 1675 r.

Rp. Bibl. Nar., rkp. BOZ 1809, t. 2, k. 758-759 – oryginał.

Instrukcja od koła rycerskiego województwa bełskiego na sejmik antecoronationis zgromadzonego do J.K.M. p.n.m. ichm. panom Józefowi Branickiemu, Samuelowi Lipskiemu stolnikowi kijowskiemu, posłom naszym, dnia 31 grudnia dana w Bełzie na miejscu konsultacyjom naszym należyty.

Uprosilimy ichm. panów posłów naszych, aby zwykłą wiernego poddaństwa naszego tesseract et fidei voto plusquam Penelopaeo declaratum in sinum dobroczynnej klemencyje J.K.M. p.n.m. depromant.

Nieśmiertelnych przy tym przy szczęśliwym J.K.M. p.n.m. ad propria powrocie, aby powinszować nomine publico triumfów, których jako nulla vidit aetas, tak imieniem naszym declarabunt, że verius quam Africano to może J.K.M. p.n.m. adscribi acroama: „Si fas endo plagas caelestum scandere cuiquam tibi, soli caeli maxima porta patet”⁹⁵⁰.

Życząc cordicitus, aby ta generosa J.K.M. p.n.m. dextera, która cum ineffabili gloria gentis nader szczęśliwie sarmackim stylem bisurmańskim gloriose pisze prawa narodom, jako najprędzszym czasie mogła possidere portas inimi eorum suorum et in sera perennare posteritate. [758v]

Więc że J.K.M. p.n.m. ex innata Regibus clementia, akceptując vota populorum sejm szczęśliwej koronacyje na czas od osoby swej pańskiej złożony, czas praefixit coronationis pokorną imieniem województwa naszego do J.K.M. p.n.m. wniosą suplikę, aby J.K.M. p.n.m. szczęśliwa stanęła koronacyja. Będzie to niechybne województwa naszego szczęśliwości augurium, że przy pomyślnej obojga Królestwa, państwa n.m.

⁹⁵⁰ Wł.: „Si fas endo plagas caelestum ascendere cuiquam est, mi soli caeli maxima porta patet”, Seneka, Epistolae.

koronacyjej, zwiędłym wolnościom łaskawe nieba vernantes, sub suspiciis faustis Królestwa, państwa naszego miłościwego imponent haederas.

Jako najszczęśliwszej przy tym drogi powinszują J.K.M. p.n.m., submissime życząc pectore, aby w osobie J.K.M. p.n.m. Ojczyzna nasze renarum, redivivum Patriae parentem laetanter gratulanter mogła conspiciari.

Województwo zaś nasze, że zostaje in confinio omnium incursionum za odjazdem J.K.M. p.n.m. do [759] Krakowa na szczęśliwą koronacyją, toć już omnibus subiectum musi zostawać periculis, zwłaszcza kiedy in praegnanti negotio chorągwie z konsystencyjej ruszyć się muszą, pokornie do K.J.M. p.n.m. suplikować będą nomine totius nobilitatis, aby z dobroczynnej łaski swej pańskiej securitatem tym krajom obmyślić raczył.

Którą instrukcyją jm. pan marszałek koła naszego rycerskiego, aby ręką swą podpisał, zleciliśmy.

Kasper Trembiński marszałek koła rycerskiego w[ojewództwa] b[ełskiego] m.p.

8. *Odpowiedź Jana III dana posłom z sejmiku przedsejmowego województwa b[ełskiego] – Jaworów, 9 stycznia 1676 r.*

Rp. Bibl. Nar., rkp. BOZ 1809, t. 2, k. 760-760v – brudnopis z licznymi poprawkami.

Respons z kancelaryjej J.K.M. p.n.m. na instrukcyą ur. Józefowi Branickiemu, Samuelowi Lipskiemu stolnikowi kijowskiemu, posłom województwa b[ełskiego] z sejmiku antekoronacyjnego wyprawionym, dany w Jaworowie dnia 9 miesiąca stycznia r. P. 1676.

Jako wszystkie J.K.M. in publicum conatus prace nad stan królewski, obozy nad siły ludzkie wytrzymuje, koszty supra censum podjęte, nie w inszy cel, tylko aby R.P. vi factorum uciśnioną, zubożoną i w granicach swych okolicznie skróconą dźwignął et in securo położył. Tak miłszej oczekiwać za to J.K.M. p.n.m. nie mógł wdzięczności i nagrody, tylko agnitionem miłości swej i lubo na miękkich sercach, trwalszych jednak nad wszystkie marmury, zapisania in posteritatem dzieł walecznych.

Z czym że ur. posłowie imieniem województwa swego na dworze J.K.M. stanęli i opowiadając powszechną braci swych in Maiestatem venerationem et amorem, cieszą votiva hac relatione ojcowskie J.K.M. serce i do dalszych pro Republica czynów zachęcają, wdzięczne nader J.K.M. p.n.m. przyjmować raczy.

A dopieroż vincitur victor J.K.M. p.n.m. teneritudine pomienionego województwa, gdy z ust ur. posłów i instrukcyjej życzliwie odbiera głosy, pro corona najjaśniejszej Królowej jejm. p.n.m, która jako vitae et sceptri socia, z wielkich a anielskich cnót swoich jest dimidium animae J.K.M. p.n.m., tak cokolwiek do czci jej królewskiej sufi a filiali afektu cnych narodów pochodzi reliquum animae Regiae obliguje.

Nie tylko tedy wdzięczem J.K.M. p.n.m. tak z szczerego in domum Regiam afektu i zelum w instrukcyjej wyrażonej za obowiązek miłości wzajemnej bierze, jako też peculiariter dziękuje i afekt pomienionego województwa głęboko w sercu swym pańskim zapisuje. [760v] A zatym non est, quod dubites województwo pomienione w bezpieczeństwie domów swoich. Nie pierwej bowiem J.K.M. p.n.m. ruszyć z tych krajów

osobą swą pańską zamyślił, które obecnością swoją dotąd protexit, aż im obmyślił securitatem i upatrzył, że nieprzyjacieli spędzeniem sfatygowany, ekskursyi i wielkich, i dalekich czynić nie może. Nad to propitis tegoż województwa fato, najwyższem wozdem głowa jego w. ks. wojewoda bełski⁹⁵¹, nie spuści de solita vigilantia województwa swego, któremu immediato affectu należy, gdy wszystkich radzi et provident universi securitatem z urzędu swego.

A przy tym wszystkich wobec i każdemu z osobna J.K.M. p.n.m. afekt swój pański deklarując, na wszelkie desideria ojcowskie otwierając serce, dobrego od Pana Boga życzy zdrowia.

|| 9. *Odpowiedź Jana III dana marszałkowi sejmiku przedsejmowego województwa bełskiego – Jaworów, 9 stycznia 1676 r.*

Rp. *Bibl. Nar., rkp. BOZ 1809, t. 2, k. 761v – brudnopis:* Respons ur. Kasprowi Trembińskiemu, marszałkowi tegoż województwa dany ut supra.

Jan III etc.

Ur., wiernie nam miły.

Słuchaliśmy z wielką satysfakcją posłów województwa bełskiego, dulci reflexione przyjmując intima vota za dostojęństwo nasze, także najjaśniejszej Królowej jejm. pani małżonki naszej, amplexumur tak życzliwe przeciwko Majestatowi naszemu głosy, amplexumur i dyrekcyją wierności twojej, z której cumulamur tą pociechą, że prace, koszty i odwagi nasze w sercu przychylnych civium respekt synowski i uszanowanie znajdują. Wielkim to jest Majestatu naszego przeciw wszystkim obowiązkiem, ale osobliwie ku wierności twojej, z którego ręki zelum hunc ac teneritudinis czytamy. Zawdzięczać zatym jako wszystkim tak in particulari wierności twojej będziemy, któremu dobrego od Pana Boga życzymy zdrowia. Dan w Jaworowie, 9 [stycznia 1676 r.]

104. Sejmik relacyjny w Bełzie, 6 maja 1676 r.

|| 1. *Deklaracja posłów województwa bełskiego na sejmie w sprawie podatków i sejmiku relacyjnego.*

Vol. leg., t. 5, s. 204.

Województwo bełskie na zapłatę wojsku dawnych i przyszłych ćwierci, pozwala troje subsidium charitativum. Dwoje in maio, trzecie in octobre wydać cum abiuratis no-

⁹⁵¹ Dymitr Wiśniowiecki wojewoda bełski, hetman polny koronny.

viter praestandis. Przy tym szeleżne według konstytucyi, także wyprawę ze 28 dymów pieszego na półroka, salvis abiuratis. Sejmik relationis bierze pro die 6 maii, na którym poborców, komisarza i kapitana obrać mają.

2. *Uniwersał Dymitra Wiśniowieckiego wojewody bełskiego, hetmana wielkiego koronnego do województwa bełskiego w sprawie wypraw wojewódzkich – Kraków, 20 kwietnia 1676 r.*

Rp. CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 267, s. 1678-1680 – oblata; w grodzie bełskim oblatował Gen. Stanisław Zarzecki w imieniu Mag. Jana Aleksandra Myszkowskiego kasztelana bełskiego, pułkownika J.K.M.; data oblatty nieznana.

Dymitr Jerzy Korybut ks. na Wiśniowcu i Zbarażu Wiśniowiecki wojewoda bełski, hetman wielki koronny, białocerkiewski, drahimski, lubomski, solecki starosta.

J.o., j.w., w, ichm. panom senatorom, dygnitarzom, urzędnikom i całemu rycerstwu województwa bełskiego, m.w.m. panom i braci, przy zwykłej usług moich powolności i komu by wiedzieć należało, podają do wiadomości.

Iż stosując się do publicznej uchwały całej R.P., której mens takowa jest, aby wyprawy z województwa, ziem i dymów do regimentów w służbie R.P. wojennej zostawających były przyłączone, nie mniej do skarbowej taryfy, według której constat, że w województwie bełskim m.w.m. panów ludzi z wyprawy dymowej ma stawać do usługi wojennej 213, tedy tych ludzi wszystkich do regimentu jm. pana kasztelana bełskiego⁹⁵² przyłączyłem, których abyście m.w.m. panowie, wygadząc uchwałę, dobrom, obronie i zaszczytowi R.P. chcieli jako najprędzej odzianych, wymunderowanych, [1680] uprzągowanych do obozu powieść, do pomienionego regimentu za rekwizycją pana oficera aplikować, według ordynansu mego, pilnie zlecam i upraszam. Tak aby z niemi tenże oficer, ponieważ już pora wojenna następuje, wcześniej stanąć do obozu na miejsce i czas, który się naznaczy, mogli. Z której to wyprawy, jeżeli wcześniej przewidowana będzie i stanie w obozie, jako wiele momentu do obrony R.P. przybędzie, jak jeżeli nie stanie pro tempore. Tedy to z wielkim [s] urzędu mego m.w.m. panów intymowawszy, dla lepszej wiary ręką się własną przy pieczęci podpisuję. Datum w Krakowie, die 20 aprilis 1676.

Dymitr ks. Wiśniowiecki, hetman wielki koronny m.p.

Locus sigilli

⁹⁵² Jan Aleksander Myszkowski kasztelan bełski.

3. *Laudum sejmiku relacyjnego województwa bełskiego w Bełzie, 6 maja 1676 r.*

Rp. CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 266, s. 656-663 – obłata; w grodzie bełskim oblatował marszałek sejmiku w dniu 9 maja 1676 r. [Sabbatho post Dominicam Cantate proximo a. D. 1676].
Bibl. Oss., rkp. 15964, t. 2, s. 67-73.

My rady, dygnitarze, urzędnicy i wszystko rycerstwo województwa bełskiego, zjechawszy się na sejmik relationis pro die 6 praesentis do Bełza iuxta praescripta constitutionis novella, na miejsce konsultacyjom naszym zwyczajne, takową uczyniliśmy i postanowiliśmy unanimi nostri omnium consensum obradę i porządek.

Stosując się we wszystkim do konstytucyj coronationis⁹⁵³, podług aukcyjnej sił R.P. postanowionej i ordynowanej, na wyprawę żołnierza pieszego, dobrze umundowanego, z dymów 28, z dóbr in genere wszystkich, tak duchownych, królewskich i ziemskich, takowy ordier [s] między sobą namówiliśmy et accedente omnium assensu, dla prędszej wyprawy takowych ludzi pieniężną pensyją postanawiamy, to jest z dymów 28 pieszemu żołnierzowi z ober, unter i wszystkimi oficerami na dwie ćwierci zł 135 dać ordynujemy. Na który to takowych ludzi zaciąg dziesięciorgo podymnego iuxta taripham anni 1661, gdzie dobra nie są spustoszone per hostilitatem, a w których dobrach województwa naszego desolatio accessit, iuxta iuramenta noviter w grodzie poblížszym, jako o tym lex noviter lata testatur, praestanda wydawać do egzaktora naszego mamy. Której egzakcyjnej czas zaraz od sejmiku naszego poczyna się, et in una septimana ma expediri, eo tamen adiecto, iż kto by kolwiek chciał z dóbr swych żołnierza pieszego na dwie ćwierci z należytym orężem trybem cudzoziemskim i z taką barwą, jaka będzie na ludziach w regimencie zostających, z muszkietem [658] lontowym, berdyszem i z amunicyją, prowiantem, dobrze umonderowanego, takowej wyprawy conceditur facultas. Gdzie przy wyprawie takowego żołnierza dobrze umonderowanego zł 15 oficerowi oddać będzie powinien i kwit od niego wziąć, sufficientis statuitionis expeditionisque militis. Nic jednak czasu nie uchybiając, pro 1 iunii sub poena mille marcarum in constitutione descriptarum remanentis.

Zaś sumy, która by się zostawała od dziesięciorga podymnego nad komput ludzi, jaki może być z dymów 28 ze wszystkie [s] województwa naszego wydany, ma zostawać przy panu egzaktorze naszym ad ulteriorem dispositionem województwa. Do której wyprawy należeć będą osoby wszystkie pieniądze na prowizyjach mające, a summa fructificanti także na wyderkach będące i od 20 tys. złp lubo pieszego, ut supra descriptum est wyprawić, lubo 135 zł oddać będą powinni. Do którego podatku płacenia i ci, co mają tysiąc jeden albo dwa, lubo też i trzy, lubo i więcej, ducta proportionem summae fructificantis ad proportionem 135 zł należeć mają i od każdego tysiąca po zł 6 gr 20, do rąk pana poborcy, i kwit z oddania takowej egzakcyjnej in tempore podymnego oddania assignato, sub poena in retentores tego podatku tak podymnego, jako pensyjnej a summis fructificantibus, in constitutione sancita, in officio castrensi fiscali processu vindicanda. Czego serio pan poborca ma dojrzyć i na delacyje podawszy per executionem jako najprędzej super bonis et summis retentorum dochodzić.

⁹⁵³ Konstytucja sejmu 1676 r. „Auctia sił Rzeczypospolitej” (Vol. leg., t. 5, s. 169-170).

Do którego podatku tak podymnego, jako [659] i a summis fructificatnibus, poborcę, jm. pana Tomasza Jagiełłowicza komornika ziemskiego bełskiego, obieramy, postąpiwszy onemu salarium po groszu od złotego bez kwitowego.

Którą sumę przez tegoż jm. pana poborcę iuxta iuramenta tak anni 1661, jako też super desolationem bonorum noviter facienda wybraną, stosując się do woli wyraźnej i osobliwego ordynansu j.o. ks. jm. pana wojewody bełskiego, hetmana wielkiego koronnego⁹⁵⁴, którym mieć chcemy, aby ludzie z województwa bełskiego do regimentu j.w. jm. pana kasztelana bełskiego⁹⁵⁵ należeli, jako też za uproszeniem naszym do dyspozycyje tegoż jm., na ludzie pieszę, na dwie ćwierci zaciężne, ordynujemy.

Więc że w województwie naszym wielka dezolacja dóbr, skąd muszą nowe być iuramenta, gdzie też musi subsequi znaczna diminutio dymów, tedy nie więcej ludzi pieszych będzie powinien j.w. jm. pan kasztelan bełski wystawić, tylko ad proportionem sumy quae et quanta z juramentów nowych i kwitów dawnych patebit et proveniet, praesenti laudo cavetur.

Do kombinowania tedy, zordynowania i rejestrów podpisania, podług których ludzie zaciężne z województwa naszego powinni będą w obozie stawione, obieramy za komisarzów jm. pana Mikołaja Dramińskiego chorążego horodelskiego, jm. pana Samuela Łaszcza stolnika buskiego, jm. pana [Stanisława] Wierzbickiego cześnika bełskiego, jm. pana Jana Drużbicza. Którzy to ichm. za awizacyją listowną pro tempore przez j.w. jm. pana kasztelana bełskiego i praefixo zjadą się, i na tamtym terminie przed tymiż ichm. pany komisarzami poborca juramenta produkować et quantitate [660] summae przez się exactae deferre, ut pateat numerus, wiele będzie ludzie do obozu wyprawionych, podług postanowienia quantitatis 135 zł z dymów 28 na jednego przychodzących, także i z podatków od sum fruktyfikujących wybieranego, rationem reddere tenebitur. Na którym terminie j.w. jm. pan kasztelan bełski, odebrawszy sumę od pana poborcy, kwit województwu z wyprawnych żołnierzy pieszych do rąk ichm. panów komisarzów dać będzie powinien.

Subsidium generalne, które postanowione jest przez uchwałę sejmową⁹⁵⁶, to jest dwoje pogłównego a 1 maii ad ultimam maii, a trzecie pogłównie a 1 septembris ad ultimam tegoż miesiąca, more et praescripto constitutionis, sub poenis ibidem expressis, wydane do rąk ichm. panów poborców, których do dwojga pogłównego, co się poczyną a 1 maii ad 1 iunii, jm. pana Ignacego Michała Jarczewskiego podczaszego buskiego i jm. pana Jerzego Trzcńskiego. Do trzeciego pogłównego, które się będzie wybierać a 1 septembris ad ultimam septembris, jm. pana Mikołaja Brodowskiego naznaczyliśmy. Którzy to ichm. panowie poborcy kwity z pogłównego cum specificatione, wiele osób i wiele sumy miasteczka albo ze wsi wezmą, dawać mają i registra egzakcyjej dwojga pogłównego do grodu per oblatam podać powinni. Solaria też nie większe, tylko grosz od złotego, szóstak od kwitu, nie depaktując ludzi, brać mają, ani też monetę brakować będą, nie czyniąc dyminucyje w monecie, ale czerwony zł 12,

⁹⁵⁴ Dymitr Wiśniowiecki wojewoda bełski, hetman wielki koronny.

⁹⁵⁵ Jan Aleksander Myszkowski kasztelan bełski.

⁹⁵⁶ Konstytucja sejmu 1676 r. „Subsidium generalne Rzeczypospolitej” (*Vol. leg.*, t. 5, s. 170-171).

taler bity po 6, lewkowy po zł 5 i inszą monetę mniejszą iuxta valorem brać mają, do czego praesenti laudo obstringantur.

Komisarzów [661] na Komisję Lwowską dla zapłaty wojsku postanowioną, która się będzie 1 iulii we Lwowie ad ultimam mensis eiusdem odprawowała, do funkcycji jm. pana Andrzeja Sierakowskiego stolnika bełskiego, rotmistrza J.K.M. Na drugą Komisję, która się tamże we Lwowie 1 decembris ad ultimam tegoż miesiąca odprawować będzie, jm. pana Jana Brodeckiego starostę jasielskiego, rotmistrza J.K.M. e gremio nostri obieramy. Salarium każdemu z ichm. po zł 300 naznaczamy. Jm. panu stolnikowi bełskiemu, na pierwszą Komisję jadącemu, ad praesens z remanentów podymnego, które są przy panu poborcy tegoż podatku, zł 300 za asygnacją jm. pana dyrektora koła naszego dać pozwalamy.

Piechota wybraniecka, żeby do pierwszego porządku mogła przyjść, dla rewizyjej łanów wybranieckich pro functione commissoriali jm. pana Kaspra Trembińskiego, jm. pana Jana Lesieckiego komornika granicznego bełskiego, jm. pana Seweryna Kochanowskiego. Więc że teraz za rotmistrza tejże piechoty wybranieckiej jm. pana Franciszka Rudnickiego, rotmy usarskiej j.w. jm. pana wojewody sieradzkiego⁹⁵⁷ towarzysza, obieramy. Którzy to ichm. captato tempore oportuno unius absentia non obstante do wsiów, gdzie tylko są sołtysi, zjadą i przy panu rotmistrzu słuszną i dostateczną rewizyją łanów uczynią. I aby na jednym łanie nie więcej nad czterech tylko gospodarzów mieszkało, lubo by też się i rozdzielili, takową dystynkcyą i konstytucyą postanawiamy. Rejestra we wszystkich wsiach, gdzie tylko łany wybranieckie będą, spiszą. Którym ichm. salarium, oprócz jm. [662] pana rotmistrza, po zł 100 każdemu naznaczamy, które mają być za asygnacją jm. pana dyrektora koła naszego z remanentów, które tu są u pana poborcy podymne, wypłacone.

W osobliwym mając respekcie konflagracyą kościoła oo. dominikanów horodelskich, suplikujących pro ferendo subsidio do koła naszego, tym wielebnym oo. dominikanom in vim elemosinae zł 200 ex restanti summa, która jest przy jm. panu komorniku ziemskim bełskim, aby za asygnacją jm. pana dyrektora koła naszego były wydane, pozwalamy. Uznawając osobliwe patrocinium Antoniego świętego suplikującym oo. bernardynom z Rodecznicy⁹⁵⁸ do koła naszego, złp 100 aby z czopowego, które jest w rękach jm. pana Jana Lesieckiego komornika granicznego bełskiego, za asygnacją tegoż jm. pana dyrektora koła naszego wydane były, mieć chcemy. Słuszny respekt i godny do politowania nad żebrzącym łaski w kole naszym pana Kazimierza Bełskiego, który ma syna w więzieniu tatarskim za osobę swą zastawionego, in vim lucri temu jm. zł 100 za asygnacją jm. pana dyrektora naszego z remanentów podymnego, u jm. pana komornika ziemskiego bełskiego zostających, dać pozwalamy. Na uspokojenie pewnej sprawy j.w. jm. pana kasztelana bełskiego, przez jm. pana Mikołaja Brodowskiego do Trybunału intentowanej, zł 600 z czopowego terażniejszego dać pozwalamy ad requisitionem j.w. jm. pana kasztelana bełskiego.

⁹⁵⁷ Szczęsny Potocki wojewoda sieradzki.

⁹⁵⁸ Wł. Radechnica, wieś w ziemi chełmskiej (ob. stolica gminy w pow. zamojskim, woj. lubelskim).

Którą to uchwałę naszą, unanimi consensu postanowioną, jm. panu dyrektorowi naszemu [663] podpisać i per oblatam do akt podać zleciliśmy. Datum w Bełzie, in loco consultationis solito, dnia 6 maja r. P. 1676.

Marek Stoiński dyrektor koła rycerskiego województwa bełskiego m.p.

4. *Uniwersał Jana III do województwa bełskiego w sprawie realizacji uchwał sejmowych – Jarzów, 16 czerwca 1676 r.*

Rp. CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 266, s. 1070-1074 – oblata; w grodzie bełskim oblatował Nob. Jan Lisowski w dniu 23 czerwca 1676 r. [feria 3 in vigilia festi Nativitatis Sancti Joannis Baptistae a. D. 1676].

Bibl. Oss., rkp. 15964, t. 2, s. 79.

Druk: ASWPiK 1676-1695, s. 29-31.

105. Sejmik deputacki w Bełzie, 7 maja 1676 r.

1. *Atestacja sejmiku deputackiego województwa bełskiego dla deputata na Trybunał – Bełz, 7 maja 1676 r.*

Rp. CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 266, s. 654-665 – oblata; w grodzie bełskim oblatował marszałek sejmiku w dniu 9 maja 1676 r. [Sabbatho post Dominica Cantate proximo a. D. 1676].

Bibl. Oss., rkp. 15964, t. 2, s. 75.

My dygnitarze, urzędnicy i całe rycerstwo województwa bełskiego na sejmik relationis ichm. panów posłów z sejmu coronationis zgromadzeni, stosując się ad mentem J.K.M. p.n.m. i R.P. ex mente constitutionis deputata ad expedienda Sacri Tribunalis Iudicia communibus votis et suffragiis, nemine contradicente jm. pana Stanisława Drużbicza obraliśmy, którą affectus nostri kontestacją, aby jm. pan marszałek koła rycerskiego [655] ręką swoją podpisał, nomine publico uprosiliśmy. Datum w Bełzie, die 7 mai, na miejscu konsultacyjom naszym należącym, a. D. 1676.

Samuel z Lipia Lipski stolnik kijowski, r[otmistrz] J.K.M., marszałek koła rycerskiego m.p.

106. Sejmik deputacki w Bełzie, 14 września 1676 r.

Sejmik nie doszedł do skutku, z powodu zagrożenia tureckiego szlachta nie zjechała się na obrady. Z tego powodu posłowie bełscy na sejm 1677 r. mieli prosić o wyznaczenie sejmiku powtórnego (zob. Instrukcja dana posłom na sejm z sejmiku powtórnego przedsejmowego z 22 grudnia 1676 r.). Ostatecznie sejm przychylił się do prosby szlachty bełskiej, wyznaczając sejmik deputacki powtórny na dzień po sejmiku relacyjnym (zob. Sejmik deputacki powtórny w Bełzie, 1 czerwca 1677 r.).

1. *Uniwersał Dymitra Wiśniowieckiego wojewody bełskiego, hetmana wielkiego koronnego do województwa bełskiego w sprawie zbliżania się wojsk tureckich – w obozie pod Lwowem, 3 września 1676 r.*

Rp. CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 267, s. 1971-1972 – oblata; w grodzie bełskim oblatował Nob. Jan Lisowski w dniu 7 września 1676 r. [feria 2 in vigilia festi Nativitatis Beatissimae Virginis Mariae a. D. 1676].

Dymitr Jerzy Korybut ks. na Wiśniowcu i Zbarażu Wiśniowiecki wojewoda bełski, hetman wielki koronny, białocerkiewski, drahimski, lubomski, solecki etc. starosta.

J.o., j.w., w., m.w.m. panom i braci i wszelkiej kondycyjei ludziom i pospólstwu podają do wiadomości.

Luboć już z powinności urzędu mego wszystkie województwa ostrzegłem o zbliżeniu się potencyjei nieprzyjacielskiej, gdy stanął jeszcze pod Chocimiem, a potem stanąwszy u Dniestru, most sobie nowy preparował. Teraz, kiedy już przeprawiwszy się przez Dniestr, i Kamieniec minąwszy, już stawa pod Jazłowcem z imprezą dobywania fortiec w Podolu, które po siłach swoich widzieć będzie. Obawiać się i spodziewać trzeba, że w takowej wojsk tureckich [1972] potencyi i ord wielkich liczbie wyszedłszy, próżnować nie będzie, i pewnie zagony potężne i głębokie od ordy zachodzić w różne strony będą, których wszędzie upilnować wojsku niepodobna, ile znużonym i niepłatnym, i wypracowanym wojskiem. Lubo tedy J.K.M. p.n.m. paterna sollicitudine chodzi koło traktatów, ale że pod takowy czas największa wojna moveri et hostilitas grassari zwykła, życzę i przestrzegam, abyście w.m. panowie zdrowia swoje i cara pignora mieli w ostrożności i w fortecach abo miejscach bezpiecznych zostawali.

A jeżeli by dotąd które chorągwie abo regimenty włóczyli się kiedykolwiek (jako z wielu ich nie dostaje), aby dniem i nocą do obozu przyspieszali, przykazuję. A kto by z nich uchybił okazyjei, jako włóczęga i nieposłuszny gardłem karany będzie.

Ten zaś uniwersał, gdy będzie oddany w grodzie, teje godziny powinien być po miastach, parafiach, tegoż województwa grodach rozsyłany i publikowany, o co officium swe mu województwu respondebit. Dat. z obozu pode Lwowem, die 3 septembris anno 1676.

Dymitr ks. Wiśniowiecki hetman m.p.

Locus sigilli

2. *Uniwersał Aleksandra Stanisława Bełżeckiego wojewody podolskiego, starosty bełskiego do obywateli bełskich wzywający na pospolite ruszenie w celu wykonania egzekucji – w zamku bełskim, 5 września 1676 r.*

Rp. CDIAUL, *Fond 1, Opis 1, 267, s. 1978-1980 – oblata; w grodzie bełskim oblatował ojciec Marcei Drągowski w dniu 7 września 1676 r. [feria 2 in vigilia festi Nativitatis Beatissimae Virginis Mariae a. D. 1676].*

Aleksander Stanisław z Bełzca Bełżecki wojewoda podolski, bełski etc. starosta.

J.w., [1979] w., ur. ichm. panom dygnitarzom i wszystkim obywatelom powiatu województwa bełskiego, m.w.m. panom do wiadomości donoszę.

Iż ja insistendo legi publicae de executione rei iudicatae, tak pod czas kwerelowych głównych, jako i trybunalskich sądów, contra rebelles prawu pospolitemu sancitis, za pokazaniem dekretów tak sądów kwerelnych, jako i trybunalskich, tak na jm. Mikołaja Radeckiego stolnika żydaczowskiego i Teresę z Lipego, małżonków, jako też i na jm. pana Jana Lipskiego, części dziedzicznych posesorów in actionibus binis od wielbnego w Chrystusie ojca Franciszka Grabieckiego doktora św. teologii, przeora konwentu lubelskiego Ordinis Praedicatoris Sancti Dominici i całego konwentu względem sumy pewnej 8 tys. i prowizyjy od tejsze sumy należytej, do sądów kwerelowych bełskich intentowanych i w Trybunale aprobowanych. A teraz ad fortem finalemque executionem przez sąd nasz exequentes sub poenis contra negligentes officiales, quam etiam contra omnes ad terminum exequendae executionis przez urząd mój non comparentes legibus Regni sancitis.

Które akcyje, że obstantibus to rebellibus impugnationibus przez pomienionych ichm. panów Radeckich małżonków i jm. pana Lipskiego ad finalem effectum sine forti et armata manu nobilitatis powiatu w swojej jurysdykcyej deduci nie mogą, zaczym auctoritate [1980] mea w.m. panów i braci obnixę upraszam, abyście w.m. panowie i bracia tak, jako na pospolite ruszenie z porządkiem pro die 10 septembris do Przeworska stawali, ponieważ ob certas legalitates in termino inferendas urząd mój in integro stanąć nie mógł pro die 4 septembris, dosyć czyniąc prawu pospolitemu in iudicio Tribunalitio (na dzień 10 września) ut praemissum est, naznaczam. Gdzie ducente parte actorea urząd grodzki ad eandem executionem fortem peragendam zesłać umyśliliśmy.

Ale ^{a-a} kto^a by na termin pomienionej executionis fortis et finalis za obwieszczeniem tej innotescencyjej mojej nie stawiał się, vigore iuris de expeditione generali bellica sancitis ad instantiam cuiusvis super ipsos ^{b-b} ekstendowany^b być ma.

Którą to innotescencyją aby do wiadomości wszystkich doszła, w grodzie bełskim i parafiach wszystkich praesentes publikować rozkazałem. Na co się przy pieczęci mojej ręką własną podpisuję. Działo się w zamku bełskim, die 5 septembris a. D. 1676.

Aleksander Stanisław a Bełzec Bełżecki wojewoda podolski, starosta bełski m.p.

Locus sigilli

^{a-a} W Rp. omyłkowo: to ^{b-b} W Rp. omyłkowo: ekstendowana

107. Sejmik przedsejmowy w Bełzie, 10 grudnia 1676 r.

Sejmik został zerwany, zob. laudum sejmiku powtórnego z 22 grudnia 1676 r.

1. *Uniwersał Michała Kazimierza Radziwiłła podkanclerzego i hetmana polnego literwskiego do województwa bełskiego w sprawie pospolitego ruszenia – w obozie pod Lwowem, 10 października 1676 r.*

Rp. CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 267, s. 2192-2194 – oblata; w grodzie bełskim oblatował Nob. Jan Lisowski; brak terminu oblady.

Michał Kazimierz Radziwiłł, ks. na Ołyce i Nieświeżu, hrabia na Szydłowcu, Mirze i Krężach, podkanclerzy i hetman polny W.Ks.L, starosta przemyski, człuchowski, [2193] rabsztyński, estrski, niżyński, homelski, propojski, kamieniecki etc. starosta.

J.w., w., m.w.m. panom i braci, ichm. panom obywatelom województwa bełskiego, przesyła zalecenie usług moich do wiadomości donoszę.

Ze gdy z taką, na jaką z opóźnionego z swych stanowisk wojska, zdobyć mogłem się potęgą, idę na miejsce ordynansem od J.K.M. p.m.m. naznaczone, abym in tanto discrimine, o którym nie szyrzę, ex quo patere doskonale m.w.m. panom musi, usługą moją i z ichm. tu obecnymi mógł być praesto J.K.M. p.m.m., m.w.m. panów považam się prosić, inito z ichm. tu przytomnymi consilio, abyście dla konserwacyjej krajów swoich w województwie bełskim, gdzie ratio securitatis pokaże, w pole ex solito ku m.w.m. panom i Ojczyźnie wynijść chcieli zelo i w gotowości rycerskiej stawili się na zaszczyt, aby nieprzyjacieli za oddaleniem się wojska spode Lwowa ze mną impune krajów ich i świątyni Bożych ogniem, zagonami nie dewastował, zwłaszcza gdy dzielić wojska na ten zaszczyt ratio belli nie pozwala. Uczynicie to m.w.m. panowie z dziedzicznej swojej ochoty rycerskiej, w której się upewniamy wszyscy naturali defensionis lege. Przy tym i powtarzne usługi moje m.w.m. panom zaleciwszy, obwieszczenie to in tam praegnanti R.P. necessitate dla większej jego wagi i onemu wiary, ręką własną podpisuję. Dan w obozie pode Lwowem, die 10 miesiąca octobris a. D. 1676. M.w.m. ichm. życzliwy uprzejmie brat i powolny sługa. [2194]

Michał Kazimierz Radziwiłł, hetman polny W.Ks.L.

Locus sigilli

2. *Uniwersał Michała Kazimierza Radziwiłła podkanclerzego i hetmana polnego litewskiego do województwa bełskiego w sprawie zebrania pospolitego ruszenia pod Lwów – w obozie pod Lwowem, 16 października 1676 r.*

Rp. CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 267, s. 2205-2207 – oblatą; w grodzie bełskim oblatował Nob. Jan Lisowski; brak terminu oblaty.

Michał Kazimierz Radziwiłł, ks. na Ołyce i Nieświeżu, hrabia na Szydłowcu, Mirze i Krężach, podkanclerzy i hetman polny W.Ks.L., starosta przemyski, człuchowski, [2193] rabsztyński, estrski, niżyński, homelski, propojski, kamieniecki starosta.

J.w., w., m.w.m. panom i braci, ichm. panom obywatelom województwa bełskiego, przy zaleceniu usług moich.

Gdy przed tygodniem widząc w.m. kraje tutejsze discrimine wydałem do m.w.m. panów przestrogę oraz do wspólnej [2206] incitando obrony invitatorias, teraz iterum atque iterum donoszę, że a saeculis in tanto discrimine R.P. nie była, w jakie ją dziś wprawiły grzechy, snąć nasze. Najjaśniejszy J.K.M. p.m.m., aby zasłonił universos, wyparł nieprzyjaciela ogniem i mieczem grasującego, przeszedł Dniestr z ichm. pany hetmany et cum flore militiae i już to trzy niedziele pondus diei ac noctis, przy codziennych z nieprzyjacielem ekperiencyjach, kartany i granaty centnarowe mężnie wytrzymuje, opasany nade wszystko od licznych i na głowę emirami tureckimi z gniazdowych ruszonych ord, nie tylko już commercium z nami mieć nie może i wszystkie szlaki zaległe, ale i insze incommoda na ostatek ponosić muszą. Żeby zatym, strzeż Boże, w koniach nuza [s], w piechotach słabość i opieszenie non subsequatur rycerstwa, o czym dalej mówić i pomyśleć żal vetat metuendum. Gdy tedy sam i w zdrowiu, lubo przy słabszym, z gronem zebranego na to miejsce rycerstwa i senatu, urzędników i różnej starszyny per saxa et ignes drzeć się gotuję per medias acies do usługi J.K.M. i Ojczyzny na fundamencie ordynansu J.K.M. p.m.m., któremu już uniwersałów wysyłać dla pasów zaległych nie można. Nim od ks. jm. prymasa⁹⁵⁹ przyjdą incitatoriae, usilnie m.w.m. panów śmiem prosić, abyście na koń wsiadali i tu, pode Lwowem, w przyszłym tygodniu stawali moveantur viscera m.w.m. panów, zgubą świątnic Bożych i za starciem (strzeż Boże) sił, wykorzeniem wiary świętej, [2207] wywróceniem krajów ojczystych, „na ostatek” pignorum, których unosić nie byłoby practicabile ani tutum. Succurite tedy w.m. panowie, abyście ogłosem pospolitego ruszenia Regias J.K.M. i nieprzełamane dotąd wojsk wsparli actiones, a saltim honestiores tractatus poparli. Domy własne od powszechnej pożogi zasłonili i to unicum antemurale, Lwów, nudum prawie praesidio, bo nie masz co dzielić, podparli i asekurowali.

⁹⁵⁹ Andrzej Olszowski arcybiskup gnieźnieński, prymas.

Którym zdrowia i votivos powinszowawszy, za Bożą pomocą sukcesów, w łaskę braterskiej w.m. panów miłości usługi moje zalecam. Datum w obozie pode Lwowem, die 16 octobris 1676. W.m. panów uprzejmie życzliwy brat i sługa powolny.

M[ichał] K[azimierz] Radziwiłł h[etman] W.Ks.L.

Locus sigilli

^{a-a} fragment powtórzony dwa razy

108. Sejmik przedsejmowy powtórny w Bełzie, 22 grudnia 1676 r.

1. *Laudum sejmiku przedsejmowego województwa bełskiego w Bełzie, 23 grudnia 1676 r.*

Rp. CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 267, s. 2590-2592 – oblata; w grodzie bełskim oblatował marszałek sejmiku w dniu 29 grudnia 1676 r. [feria 3 in crastino festi Sanctorum Innocentum Martyrum a. D. 1676].

Bibl. Oss., rkp. 15964, t. 2, s. 95.

My rady, dygnitarze i wszystko rycerstwo województwa bełskiego, zjachawszy za powtórny uniwersał [2591] J.K.M. p.n.m., po sejmiku pierwszym rozerwanym, na sejmik do Bełza, uniwersał J.K.M. pro 22 praesentis prefigowany i naznaczony, auctoritate tegoż zjazdu naszego po szczęśliwie skończonym sejmiku i obranych ichm. panach posłach, to sobie laudo praesenti za spólną zgodą postanawiamy.

Iż do prowentu czopowego województwa bełskiego administracyjej użyliśmy i uprosili jm. pana Seweryna Korwina Kochanowskiego podstarościego grodzkiego bełskiego, aby pomienione czopowe a die 23 praesentis odebrawszy, do roku z pełną inclusive administrował je, a przy ekspiracyjej roku, aby jm. corporali iuramento przysiągł, że nad to, co do skarbu województwa bełskiego intulit, więcej nie wybrał, exclusa quota zł 400, które jm. pro administratione conceditur laudo eodem, a to facturus jm. przy uczynionej województwa kalkulacyjej.

Tąż naszą uchwałą na toż czopowe zgodnie pozwalamy jm. panu marszałkowi koła naszego wydać asygnacyją na zł tysięcy moneta currentis do jm. pana Kochanowskiego jm. panu staroście jasielskiemu⁹⁶⁰ pro viatico comissariatus do Warszawy, a ichm. oo. dominikanom konwentu bełskiego zł 100.

⁹⁶⁰ Jan Kazimierz Brodecki starosta jasielski.

Więc że jm. pan komornik graniczny jm. pan [Jan] Lesiecki nad kontrakt, który ekspirował na dzień świętej Jadwigi [15 października] in anno praesenti trzymał niedziel kilkanaście, tedy ex residuitate, co nad kontrakt trzymał, na przyszłym, da Bóg, sejmiku relationis jm. pan komornik calculum uczynić województwu obligatur.

Tę tedy naszą uchwałę jm. panu marszałkowi koła naszego ręką podpisać i do grodu bełskiego uti maioris est podać zleciliśmy. Datum [2592] w Bełzie, in conventu particulari Belsensi, die 23 decembris 1673.

Jan Kazimierz Rzewuski cześnik ziemie lwowskiej, marszałek koła rycerskiego województwa bełskiego

2. Instrukcja dana posłom na sejm z sejmiku powtórnego przedsejmowego województwa bełskiego w Bełzie, 22 grudnia 1676 r.

Rp. CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 267, s. 2561-2573 – oblata; w grodzie bełskim oblatował Nob. Franciszek Gumowski w imieniu marszałka sejmiku w dniu 29 grudnia 1676 r. [feria 3 in crastino festi Sanctorum Innocentum Martyrum a. D. 1676].

Bibl. Oss., rkp. 15964, t. 2, s. 81-93.

Instrukcja na sejm, daj Boże szczęśliwy, ekstraordynaryjny, post coronationis, ichm. panom posłom województwa bełskiego w.w., jm. panu Marcinowi na Zamościu Zamoy-skiemu płoskirowskiemu staroście, pułkownikowi i rotmistrzowi rotty usarskiej J.K.M., jm. panu Andrzejowi Prusinowskiemu horodelskiemu staroście, jm. panu Samuelowi na Tuczapach Łaszczeni stolnikowi buskiemu, jm. panu Józefowi Branickiemu, do Warszawy wyprawionym, za uniwersalem J.K.M. de data 15 dnia miesiąca grudnia in anno nunc currenti we Lwowie podpisanym, a od nas, zgromadzonych na miejsce zwyczajne konsultacyjom dnia dwudziestego wtórego miesiąca grudnia w roku 1676 przez ręce dyrektora koła naszego natenczas.

A naprzód, podziękują ichm. panowie posłowie nasi imieniem całego województwa J.K.M. p.n.m. in facie całej Ojczyzny za ustawiczne i nieustające pieczołowanie około dobra R.P. in forma quam plenissima. Powinszują długoletniego i fortunnego na tronie panowania, opowiedzą grande stąd solatium civium województwa, że wszechmocna ręka Boska od ostatniej prawie zguby et ex faucibus hostium osobę J.K.M., wojska i wszystko R.P. mirabiliter podźwignąwszy, traktatami coronidem uczynić pozwoliła, do czego że i J.K.M. p.n.m. [2562] admirabilis prudentia nizwyciężone pańskie serce, przezorne rady, miłość Ojczyzny sui et periculorum immemor codzienne i nocne niewczasy, nieoszczędna dla ujęcia nieprzyjaciół szczodrość, dla wsparcia artyleryj i konserwacyjej żołnierza erogowane koszty, addidere pondus. Tedy ichm. panowie posłowie perennem za to gratitudinem w sercach naszych jako wiernych poddanych J.K.M. declarabunt, a na erogowane spezy i koszty pro bono publico inibunt cum ordinibus Regni quam efficacissima media, aby jako najprędzej J.K.M. wypłacone były.

Pokój i punkta z Portą Otomańską zawarte⁹⁶¹ forti manu ichm. panowie posłowie nasi tenebunt et promovebunt i aby był przez posła wielkiego potwierdzony, zaraz po obraniu jm. pana marszałka poselskiego urgebunt o punkt ratione napisania instrukcyjnej jm. panu posłowi, żeby jako najprędzej była skoncytowana i stantibus comitiis posel z nią był wcześniej wyprawiony do Porty.

O zapłatę i ukontentowanie wojska, tak w służbie R.P. zostającego, jako i przywionego, omni conatu ad ordines Regni ichm. panowie posłowie nasi instabunt, aby w jak najprędzym czasie było wypłacono, a póki nie przyjdzie konferencyja od Porty pactorum, aby go więcej nie zwijano. Na zapłatę zaś wojsku meminerint ichm. panowie posłowie o sposobie z innych województw, aby za to, że wyprawy dymowej aequaliter z naszym województwem na teraźniejszą blisko przeszłą nie wyprawili kampaniją, przez co w szczupłości wojska ad resistendum tak potężnemu nieprzyjacielowi [2563] do traktatów ciężkich R.P. musiało przyjść, aby przynajmniej dziesięciorgiem podymnego nad ordynaryjne podatki, które na blisko przyszłym, daj Boże szczęśliwie, sejmie będą uchwalone, suppleant niewyprawy swojej abusum et defectum, a ichm. panowie posłowie domawiać się będą fortiter, aby województwu naszemu folga była w podatkowaniu i tym sposobem mogło się od przyszłego zasłonić podatkovania.

Więc że ingrato homine nil alit terra detrius, tedy Ojcu Świętemu sociatis z całą R.P. gratiarum actionibus za tak znaczne i szczodre pieniężne posiłki przeszłe starać się będą, aby podziękować solenissime modo jako się wymyślić może comportanto beneficio i łasce wyświadczonej ku naszej R.P., a o dalszą łaskę i podobne supplicas na przyszłe czasy exorabunt omni possibili modo. A oraz suplicat R.P., aby circa iura Maiestati i patronatus J.K.M. i R.P., jako za antecesorów Sanctissimi była illaesa, tak i auctoritatem eiusdem Sanctissimi circa eandem iurium praerogativam była konserwowana, a in posterum aby similes ausus non contingent, decreto suo Sanctissimus praecustodiat et inhibeat.

Także ius patronatus stanu szlacheckiego w dobrach dziedzicznych ritus utriusque, tak Romano-catholicarum jako i Graeco-unitarum ecclesiarum, aby żadnym sposobem subprymowane i alterowane nie były, zabiegą temu per legem publicam ichm. panowie posłowie, a mianowicie, aby cerkiew ^auniacka^a we wsi Kaninów⁹⁶² w ziemi chełmskiej na manastyr, albo [2364] rezydencyję oo. bazylianów invito haerede obrócona nie była.

Nie tylko intuitu meritorum in Republica tota j.o. ks. jm. pana wojewody bełskiego⁹⁶³, ale też pensando ruiny dóbr dziedzicznych ks. jm. hostilitate częścią zniesionych, innych przez pakta Porcie Otomańskiej przyłączonych, zlecamy ichm. panom posłom naszym, aby omni studio promoveant na sejmie, aby ordynacyja ostrogska w nagrodę lub w nierównie odpadłych intrat, kosztów i spez, które niszczędnie dla dobra R.P. ustawicznie tam in toga, quam in sago, ks. jm. impendit, per legem ad vitae tempora obojga coniugum książąt ichm. circumscripta była.

⁹⁶¹ Rozejm pod Żurawnem zawarty jesienią 1676 r.

⁹⁶² Zapewne wieś Kanie w z. chełmskiej (ob. w pow. chełmskim, woj. lubelskim).

⁹⁶³ Dymitr Wiśniowiecki wojewoda bełski.

Znaczne ku tej Ojczyźnie j.w. jm. pana wojewody kijowskiego⁹⁶⁴ merita powinne po onejże meruerunt wdzięczności wyświadczenie, a że znaczną po te wojny nie tylko we wszystkich włościach swoich odniósł ruinę, ale też niemałe włości dziedziczne jm. per pacta cesserunt nieprzyjacielowi, instabunt ichm. panowie posłowie nasi, aby na terażniejszym sejmie, tak względem awulsyj fortun swych do nieprzyjaciela, jako zrujnowane majątności, słuszną mógł odnieść recompensam.

Słuszny respekt pro meritis antecesorów swoich jako też et ex persona sui j.w. jm. pan wojewoda sieradzki⁹⁶⁵ za odważne dzieła i znaczne straty, które recens status calamitatis włości dziedzicznych jm., częścią per pacta do nieprzyjaciela odpadłych, częścią in ruina obróconych edocet, ma być. Nie zapomina tego i sam K.J.M. p.n.m. w instrukcyj [2565] swojej, ale osobliwemu respektowi iunctis ordinibus Reipublicae zalecać raczy, stosując się tedy ad mentem specialem instrukcyj J.K.M., zlecamy to ichm. panom posłom naszym, aby serio urgeant et instent, aby w nagrodę strat tych wszystkich, lubo exigua mercede starostwo ropczyckie z Niedźwiadą⁹⁶⁶ cum omnibus attinentiis et pertinentiis in haereditatem cedat. A in quantum by tak słusznemu respektowi przy stratach wszystkich fortun dziedzicznych jm. pana wojewody kontradycja od kogo zachodziła, tedy też ichm. panowie posłowie nasi nikomu nie pozwolą za żadną gratitudinem, w czym ichm. panów posłów naszych fide, honore et conscientia obligamus.

Aequaliter pensando merita, koszty i straty j.w. jm. pana Jana z Mirowa Myszkowskiego kasztelana bełskiego, rotmistrza i pułkownika J.K.M., który nie tylko sam osobą swoją żadnej kampanij nie opuszczając, mężnie i odważnie stawia, ale też własnej szkatuły zaciągnionemi ludźmi in tam calamitoso R.P. statu zaszczyca, meretur osobliwy respekt od J.K.M. i R.P. Zlecamy tedy seorsive ichm. panom posłom naszym omni conatu promotionem in facie całej Ojczyzny, aby tantorum meritorum, strat i kosztów od J.K.M. i R.P. należytą odniósł rekompensę.

A in universum wysokie merita jm. pana marszałka nadwornego⁹⁶⁷, który cum discrimine vitae dla całości Ojczyzny w wielu kampanijach nie szczędząc zdrowia swego stawał, ale i w terażniejszej okazyj od pogańskiej kule armatniej szwank i summum periculum passus, oprócz ruin i awulsyj tak [2566] wiele fortun per pacta hosti jm. dziedzicznych pariter merita i straty ruiny jm. pana starosty owruckiego⁹⁶⁸ i wszystkich tych ichm. exulum, którzy amissione et avulsione dóbr swoich nam pokój peperere, gorącemu wsparciu ad ordines Regni ichm. panów posłów naszych committitur, aby inito modo cum tota Republica starali się o realną konsolacyją i ukontentowanie ichm. na terażniejszym sejmie.

⁹⁶⁴ Andrzej Potocki wojewoda kijowski.

⁹⁶⁵ Szczęśny Potocki wojewoda sieradzki.

⁹⁶⁶ Niedźwiada, wieś w woj. sandomierskim (ob. w pow. ropczycko-sędziszowskim, woj. podkarpackim).

⁹⁶⁷ Mikołaj Hieronim Sieniawski marszałek nadworny koronny.

⁹⁶⁸ Mikołaj Sapieha starosta owrucki.

To też principaliter zlecamy ichm. panom posłom naszym, by zaraz na początku sejmu znieśli się cum ordinibus Regni i sposób wynaleźli, jakoby tego sejmu nikt malitiose zerwać nie ważył się, a sejm, aby we dwu niedzielach konkludowany był.

Więc że christianitas Monarchę polskiego ad mediationem między pany chrześcijańskimi incitat, co jest honoris J.K.M. i całej R.P., singulari annuent ichm. panowie posłowie nasi salvo consensu totius Reipublicae.

A że żołnierz przechodami, ledwie nie jako nieprzyjaciel, niszczy R.P., przetoż instabunt ichm. panowie posłowie, aby na liniej zostawał, a żołdem i hiberną się kontentował, a oraz aby securitatem dobra ziemskie i dwory szlacheckie skuteczną ab hinc miały, reasumpcyą prawa de disciplina militari anni 1662⁹⁶⁹ ichm. panowie posłowie na terażniejszym sejmie omnimode.

Zapłata wojsku, aby iterum wróciła się ad dispositionem województw, urgebunt sedulo ichm. panowie posłowie nasi.

Regimenty i chorągwie, które nie byli in opere belli, a zwłaszcza terażniejszej kampanijey, aby na Komisyjej sądzone były i ukrzywdzonym satisfaciant, mianowicie [2567] gdy damna według dawnych konstytucyjej zaprzysiężone będą. O zniesienie amnestyjej wojsku pozwolonej omnimode starać się będą ichm. panowie posłowie i aby na potym na żadnym sejmie pozwalane nie były, bo spe amnestyjej inaudito modo agrawują tak królewskie, duchowne, jako i ziemskie dobra, praecustodient.

A że dla grasującego nieprzyjaciela concives województwa bełskiego na czas naznaczony obierania deputata secure zjachać się nie mogli, upraszać J.K.M., aby nam pozwolić raczył nazajutrz po sejmiku relationis electionem deputata. A że w tym krzywda wielka województwu naszemu, że inne województwa po kilku i po sześciu deputatów mają, a województwo nasze tylko jednego, przetoż postarają się ichm. panowie posłowie, abyśmy perpetuo do Lublina dwóch deputatów miewali.

Aby panowie sędziowie ziemscy każdego województwa, gdy kadencyja którego województwa przypadnie, assideant w Trybunale et expediant sprawy przez kadencyją województwa swego, promovebunt sedulo ichm. panowie posłowie.

Na turnum sejmu w Grodnie, przeszlą konstytucyją⁹⁷⁰ naznaczonego, a nie w Wilnie pozwolą ichm. panowie posłowie.

Limitujemy w tym też ichm. panom posłom naszym potestatem, aby się w interesach województwa naszego traktować nie domyślali więcej, czego przez instrukcyją nie mają comissum. Jeżeliby przyszło pozwolić na jakie z województwa podatki, aby sine iuramentis pozwolili i to parcissime, a osobliwie o wyżej namienionym sposobie pamiętając, a nie przepominając domówić się serio ruiny i defectum województwa bełskiego, tak bez [2568] nieprzyjaciela, jako i domowego żołnierza, a osobliwie wojsko litewskie, a najbardziej ziemie buskiej zniszczony.

A że periuria zawsze vindictam et iram Dei excitant, które się między nami zagęścili, upraszamy ichm. panów posłów, aby reasumowana była konstytucyja ratione

⁹⁶⁹ Sejm 1662 r. nie uchwalił takiej konstytucji. Chodzi zapewne o konstytucję sejmu 1661 r. „Securitas bonorum et honorum województw kijowskiego, braclawskiego, wołyńskiego i czernihowskiego” (*Vol. const.*, t. 4, vol. 2, s. 113-114) lub „Bespieczeństwo dobr szlacheckich” (*Vol. leg.*, t. 4, s. 329-330).

⁹⁷⁰ Konstytucja sejmu 1673 r. „Sejm trzeci w Wielkim Księstwie Litewskim” (*Vol. leg.*, t. 5, s. 67).

periurii i żeby ją poprawiono, aby takowi ludzie popełniwszy periurium, w Trybunale z rejestru *incarceratorum ad cuiusvis instantiam* sprawowali się.

Particularia iż do starostw sądowych poodpadali, praecipue Mosty⁹⁷¹ od bełskiego starostwa, które jest zdezolowane, reasumujemy (tak jednak, jeżeli na to *consensus publicus* na sejmie *accedet*) artykuł in anno 1659, die 21 martii napisany, za dyrekcją jm. pana Stanisława Wierzbickiego cześnika bełskiego de tenore tali: „A iż starostwo bełskie od nieprzyjaciela jest bardzo zdezolowane i miasto samo Bełz także, które *cir-cum circa* błotami jest obtoczone, przepraw i mostów naprawnych, także i parkanów ustawicznie potrzebuje, do którego miasta lasy według dawnych praw do Augustowa *incisionem in silvis* miastu Bełzowi *violenter* denegują, postarają się ichm. panowie posłowie, aby *tenutarii* Augustowa *incisionem* *denegantes* przeciw prawu miasta Bełza na *querelach, sine appellatione*, sprawowali się. A miasto Augustów, alias Mosty, cum omnibus *attinentiis* jako przedtem do Bełza należało, post sera *fata moderni possessoris*, aby do Bełza przyłączone i inkorporowane było.”

Więźniów, którzy na usługę R.P. będąc, w więzy dostali się w pogańskie, a nie mogą [2569] się sami *eliberować* i ci, którzy postrzałami i ranami skałeczeni, nie mają o czym żyć, *inibunt* ichm. panowie posłowie cum *ordinibus Regni* o *eliberacją*, a skałeczonym o *konsolacją* i *ukontentowanie*, *pari respectu exules* mere *promovebunt*.

Kondemnaty, które na rycerstwie koronnym tak polskiego, jako i cudzoziemskiego zaciągu, tam *ex reatu quam ex actoratu eorundem*, gdy in *opere belli praesentes* byli, stanęły in *quocunque iudicio et officio Regni*, a egzemptów *grassante hoste* przesłać nie mogli ad *iudicia*, aby *lege publica* na terażniejszym sejmie *zniesione* były, *salva* in *principali manente actione* *sprawienia* się, *ubi de iure venerit, iniuriatis*.

Magnum emolumentum upatrując z rewizyjnej *generalnej* dóbr J.K.M. na zapłatę kwarcianego żołnierza, aby *lustracja*, która od lat kilkunastu była, *renovetur hoc modo*, aby do dwóch senatorów *commissarios iuratos R.P.* *naznaczyła*, którzy by *sine delectu et respectu* *lustrowali sedulo*, *promovebunt* ichm. panowie posłowie nasi, a in *quantum* by *generalnej lustracyjnej* *efficere* nie mogli, przynajmniej o *partykularną* *urgebunt* do starostwa *jasielskiego*, aby *per ordines Regni* *pozwolona* była.

Annuendo suplice *wyniesionej* do koła naszego oo. *dominikanów*, aby ich sprawa o miejsca w Chełmie na sejmie *teraźniejszym* *decydowana* była, *zlecamy* ichm. panom posłom *serio*, aby się w to *interponowali* do J.K.M. i R.P.

Pariter *wesprą interpozycją* *swoją* ichm. panowie posłowie nasi *collatores* kościoła *Bożego juchnowieckiego*⁹⁷², [2570] w którym tot *miraculis* *codziennie* *słynie* obraz *Bogarodzicy Panny*, aby *klejnoty, srebra i ornamenta* z niego *zabrane* *restituantur* *omnino* *pomienionemu kościołowi*.

Instabunt i o to ichm. panowie posłowie nasi, aby *zakony mendicantium secundum regulam* dóbr *ziemskich* nie trzymali.

Przychylając się do *prawa* *pospolitego*, aby tym osobom, pod których *majątnością* *obozami* *ex necessitate Reipublicae* *wojska* *stawają*, *recompensa* od R.P. za *ruinę*

⁹⁷¹ Mosty (Mosty Wielkie, Augustów), miasto w pow. bełskim (ob. Великі Мости w rej. sokalskim, obw. lwowskim, Ukraina).

⁹⁷² Juchnowiec, miejscowość w woj. podlaskim (ob. w pow. białostockim, woj. podlaskim).

majątności przez obozy poczynione obmyślona była. Że tedy tak częstemi obozami po sześciu razy majątności jm. pana starościca lubelskiego⁹⁷³ dziedziczne, Łączna⁹⁷⁴ i inne, przez wojska koronne, a potem przez wojsko pruskie dwie niedzieli stojące i zniszone tak zostały, że tylko pewne wsi ex cineribus et ruderibus znać, wojska zaś litewskie majątności podlaskie penitus znieśli, niemniej i pospolite ruszenie pod Lublinem zostające. Przetoż wniosą osobliwą instancją ichm. panowie posłowie nasi do J.K.M. i całej R.P., aby za tak znaczne ruiny, których na kilka kroć sto tys. poniósł jm. pan starościc lubelski, a od kilkunastu lat chorągiew na usłudze R.P. nie bez znacznego kosztu trzyma i sam osobą swą żadnej nie opuszczał kompaniję, był w respekcie u J.K.M. i całej R.P., przynajmniej in primis vacantibus.

Condolendo casuali homicidio jm. pana Wojciecha Czermińskiego podczaszego parnawskiego, o które successores nieboszczyka jm. pana Janiewskiego przez dekret kapturowy wołyński sessionem turiis na panu podczaszym parnawskim otrzymali, zlecamy ichm. panom [2571] posłom naszym, aby singulariter instent ad ordines Regni, aby nakazana wieża lege publica relaksowana była.

Succurendo innocentiae jm. pana Konstantego Wyhowskiego, który contra expresas constitutiones amnestia generalis od jm. pana wojewody krakowskiego⁹⁷⁵ na przeszłym sejmie kondemnata jest przyciśniony, a pomieniony pan Wyhowski po konstytucyjnej amnestiam pacate in Regno dotychczas commoratur neminique extat molestus, tedy instabunt ichm. panowie posłowie, aby według generalnej amnestyje pan Wyhowski był tak od kondemnaty, jako a negotio principali uwolniony per legem publicam.

Wielką w tym krzywdę upatrując tak kwarcie z starostwa rzeczyckiego, jako i poddanym, że ze czterech kniaziów w Lubyczy⁹⁷⁶ iuxta privilegiorum accrevit ich 60 i posiedli łąki i pola gromadzkie indebite, ani stąd żadnej R.P. nie oddają powinności, przeto ichm. panowie posłowie nasi adhibebunt curam, aby ich nie więcej tylko czterech, jako dawne są przywileja, było, a reliqui do powinności gromadzkiej, którzy się pod nich cisną, należeli lege novella (o które się postarają) sic iubente.

Iustum respectum promeruit w województwie naszym jm. pan Marcin Bogusz podstoli nowogródzki, który nie tylko wszystkie fortuny swoje w Podolu i w ziemi halickiej przez nieprzyjaciela stracił, ale też przez komendy nad ludźmi w tamtych krajach, przeciwko nieprzyjacielowi sobie zlecone, osobą swą ustawicznie pracując, z ostatka substancyje jest wyzuty. Przetoż zlecamy ichm. panom posłom naszym singulariter, aby się domówili za jm. in facie Reipublicae, aby R.P. miała na jm. respekt osobliwy.

Jeśli co niektórych z wojsk bardziej mogli przyprowadzić do ruiny jako niepewne z skarbu wydane asygnacje, za którymi jeżdżąc i procesując plusquam altero tanto potracili i spendowali [2572] deputaci, nihilominus nie wzięwszy, hucusque same tylko trzymają papiery, przetoż singularissimi zlecamy ichm. panom posłom naszym, aby urgeant poenas na ichm. panów skarbowych i omnino o refuzją damnorum iniuriatis in facie Reipublicae instant, oschle zaś asygnacje, aby recipiat skarb, a na pewne miejsca

⁹⁷³ Zapewne Mikołaj Firlej starościc lubelski, rotmistrz chorągwi kozackiej.

⁹⁷⁴ Łączna, miasto w z. lubelskiej (ob. siedziba powiatu w woj. lubelskim).

⁹⁷⁵ Aleksander Michał Lubomirski wojewoda krakowski.

⁹⁷⁶ Wł. Lubycza Królewska, miasto w woj. bełskim (ob. w pow. tomaszowskim, woj. lubelskim).

inne wydał, sub poena de suo proprio zapłacić ma et in dupli refusione damnorum, in quantum by na co niepewnego miał wydać asygnacją skarb.

Calculationem generalnych rachunków skarbowych, aby się postarali przywieść na sejmik relationis ichm. panowie posłowie nasi, prosim i zlecamy pilno.

Więc że jm. pan rotmistrz piechot wybranieckich⁹⁷⁷ województwa naszego zarówno z ichm. panami komisarzami pracą swą assistebat, pozwalamy zgodnie, aby pariter z ichm. panami kolegami swymi tąż kwotą i stamtądże, skąd się ichm. panom komisarzom naznaczyło, ukontentowany został. O akceleracyją zaś lustracyjej według konstytucyjej laudum przesze reassumimus, o co seorsive jm. pan rotmistrz starać się ma, ut concitet et sollicitet ichm. panów kolegów swych ad perficiendum iniunctum sibi opus.

Wielka stąd concivibus województwa bełskiego niewygoda podczas publicznych zjazdów do Bełza dla zrujnowanego i zdezolowanego miasta, gdy żołnierz odprawuje konsystencyją zimową w Bełzie, przetoż domówią się ichm. panowie posłowie nasi, aby hibernę żołnierz miał z Bełza, a miasto od konsystencyi zimowych było wolne, w czym wszytkim fide, honore et conscientia obligamus ichm. panów posłów naszych.

Na ostatek dexteritati et prudentiae probataeque fidei [2573] ichm. panów posłów naszych poruczamy, pilnie żądając po ichm., aby tej instrukcyjej od nas podanej w niwczym deesse nie chcieli, którą authoritate praesentis conventus jm. panu dyrektorowi koła naszego ręką własną podpisać i do akt grodzkich ad acticandum podać zleciliśmy.

Jan Kazimierz Rzewuski cześnik ziemie lwowskiej, marszałek koła rycerskiego województwa bełskiego

^{a-a} lekcja niepewna

3. Informacja o sejmiku w liście Marcina Zamoyskiego starosty płoskirowskiego [do Jana Gnińskiego] – Zamość, 26 grudnia 1676 r.

Rp. AGAD, AZ 459, s. 65-68 – oryginał.

[...] U nas tu w Bełzie zerwał się był, bo też i czas deputacyjej nie minął był mojej, teraz stanął, gdzie kazali mi sobie służyć ichm. sine ulla contradictione. Jm. pan oboźny⁹⁷⁸ został z Łucka. U nas artykuły stanęły takie, jako dworowi potrzeba była, bo słuszne, między którymi ius patronatus Pana dobrze się ocerklowało i to, że mamy solenniter upraszać J.K.M., aby był mediatorem między pany chrześcijańskimi. [68] Rozumiem, że te punkta nie urażą Pana. W Łucku zaś stanął artykuł, aby J.K.M. na żadne starostwo nie pozwolili za haereditario (o co ich i nie prosił), a biją to na Jaworów. Ma być jakaś mentitia i o dobrach dziedzicznych, właśnie chcą wytargować przez to na mnie coś, ale podobno nie na takim królu takimi sposobami co urobić albo dokazać. [...]

⁹⁷⁷ Franciszek Rudnicki rotmistrz piechoty wybranieckiej województwa bełskiego.

⁹⁷⁸ Stanisław Koniecpolski oboźny koronny, starosta doliński.

109. Sejmik deputacki w Bełzie, 29 marca 1677 r.

Na mocy konstytucji sejmu koronacyjnego 1676 r. „Trybunał Koronny” (zob. Vol. leg., t. 5, s. 177-178) zdecydowano o wyborze dodatkowych deputatów na sejmikach deputackich „w poniedziałek ŚrzedpoŃny”. Dodatkowe sejmiki odbyły się w latach 1677 i 1678. Nie odnaleziono informacji o uchwałach sejmiku.

110. Sejmik relacyjny w Bełzie, 31 maja 1677 r.

1. *Deklaracja posłów województwa bełskiego na sejmie w sprawie podatków i sejmiku relacyjnego.*

Vol. leg., t. 5, s. 246-247.

Województwo bełskie deklaruje tak na zapłatę długu wojsku winnego, jako i na to wojsko, które w służbie zostawać będzie, czworo pogłównego secundum abjurata et tariffam 1676 wnieść trzema ratami. Pierwszą ultimis diebus augusti, drugą ultimis diebus decembris anni currentis po półtora pogłównego. Trzecią i ostatnią ultimis diebus augusti w roku 1678. Przy tym na prorogacją szelężnego na rok jeden pozwala. Nadto dwoje podymne, według abjurat ostatnich anni 1676 in octobre anni praesentis, wnieść do skarbu obiecuje. Modum contribuendi bierze do braci, a sejmik relationis cum approbatione laudi in ordine do podatków pro die 31 maii zachowuje sobie.

2. *Uniwersał Dymitra Wiśniowieckiego wojewody bełskiego, hetmana wielkiego koronnego – Baranów, 17 maja 1677 r.*

Rp. *AP Lublin, 10 Ks. gr. grabowieckie 93, s. 1221-1223 – oblata; w grodzie grabowieckim oblatował Fam. Paweł Warenica obywatel grabowiecki; data oblaty nieznana.*

Dymitr Jerzy Korybut ks. na Wiśniowcu i Zbarażu Wiśniowiecki wojewoda bełski, hetman wielki koronny, białocerkiewski, drahimski, lubomlski, solecki etc. starosta.

J.w., w., ichm. panom senatorom, dygnitarzom, urzędnikom ziem i województw, m.w.m. panom i braci, i komu by wiedzieć należało, podają do wiadomości.

Iż już w tych dniach za uniwersałami memi rusza się wszystko wojsko, tak choraǵwie polskiego zaciągu, jako i regimenty wszystkie in genere, tak, aby to wojsko do obozu pod Wyżniany⁹⁷⁹ za Lwowem stawało praecise pro die 15 iunii, do których

⁹⁷⁹ Wyżniany, wieś w z. lwowskiej, woj. ruskim (ob. Вижняни w rej. złoczowski, obw. lwowski, Ukraina).

już osobiwie powychodziły uniwersały. Stosując się przy tem ad communem całej R.P. assensum sejmu blisko przeszłego, aby ad proportionem liczby 12 tys. wojsko redukowane było, tedy ex nunc przed ruszeniem się generalnego wojska zwią się konnego kilkadziesiąt chorągwi, których registr na teźe inotescencyjej in altera paginam parte continetur i osobiwie do nich powychodziły ordynansy, aby się zaraz na konsystencyjej zwinęli, zaczym ktokolwiek by się post expirationem dnia 15 iunii ważył ciągnieniem bawić, a natenczas pod Wyżniany nie stanął, albo która by się chorągiew na miejscu zwinąć nie miała, ale się włościła, okrom tych zwinionych, którzy już pod komendę jm. pana Cetnera⁹⁸⁰ albo jm. pana Bogusza⁹⁸¹ przed terminacją jeszcze są ordynowani, aby pro die ultima maii na pasach stawali, bo takowi lubo się ruszyli, ale się po staremu pod komendą naznaczoną rozwinąć muszą. Tedy takowi wszyscy pro hostibus Patriae declarantur [1223] i znosić ich, tak w wojsku, jako i województwie wolno będzie.

Ten zaś uniwersał pro meliori informatione et innotescentia od grodu do grodu w tymże województwie od ichm. panów regentów ma być podawany. Data w Baranowie, die 17 maii anno 1677.

Dymitr Wiśniowiecki ks., h[etman] w[ielki] k[oronny] m.p.

Locus sigilli

‡ 3. *Laudum sejmiku relacyjnego województwa bełskiego w Bełzie, 31 maja 1677 r.*

Rp. CDIAUL, *Fond 1, Opis 1*, 268, s. 157-165 – oblatą; w grodzie bełskim oblatował marszałek sejmiku w dniu 14 czerwca 1677 r. [feria 2 post festum Sanctissimae et Individuae Trinitatis proxima a. D. 1677].

Bibl. Oss., rkp. 15964, t. 2, s. 97-101.

My rady, dygnitarze i wszystko rycerstwo województwa bełskiego, którzyśmy się na sejmik relationis województwu naszemu pro die 31 maii anno praesenti ex publico omnium ordinum assensu naznaczony zjechali, takową po odebraniu relacyjnej gestae functionis od ichm. panów [158] posłów naszych, nie odstępując w niwczym zgody powszechnej sejmu walnego blisko „przeszłego” ekstraordinaryjnego, sześćniedzielnego warszawskiego, zgodne i w niwczym nigdy ni od kogo nieodzowną między sobą namówiliśmy i postanowili uchwałę.

Naprzód, iż na Komisyjej, która na zapłatę wojsku w Sandomierzu pro die 1 septembris in anno eodem praesenti jest naznaczona, iż plurimum należy i ona in volumine obrad sejmu blisko przeszłego primum sobie vindicat locum, na nie tedy obranego ante hac komisarza z województwa naszego, jako w tej funkcycji i we wszystkich województwa tego i wojennych terażniejszych okazjach, dobrze z miłości, pilności,

⁹⁸⁰ Zapewne Jana Cetnera starosty lwowskiego, rotmistrza J.K.M.

⁹⁸¹ Zapewne Marcina Bogusza podstolego nowogródzki, rotmistrza J.K.M.

roztropności i osobiłej, jako przeciwko całej R.P., tak i przeciwko województwu naszemu życzliwości, doświadczonego, jm. pana Jana Kazimierza Brodeckiego starostę jasielskiego, i teraz na continuatio tej funkcji uprosiwszy, za komisarza konfirmujemy i wszystkie władzę komisarską iuxta praescriptum consecutionis publica onemu na terażniejszą komisją laudo praesenti tribunatus. Iż tej komisji fundament są największym uchwalone i deklarowane od województwa podatki, i w tych tedy nie chcąc deesse publice salutis, cokolwiek jest nomine województwa naszego przez ichm. panów posłów naszych declaratum, wszystko to pro [159] rato et grato przyjmujemy, i w niwczem nie odmieniając genus et naturam deklarowanych podatków, ani modum contribuendi (propter difficultates evitandas) żadnego innego przed się nie zabierając, czworo pogłównego secundum abiurata taripham anno 1676 wydać to serio ratami tak, jako deklaracja imieniem województwa naszego uczyniona sonat, zgodnie deklarujemy i między sobą nikogo od tego czasu (ponieważ i Żydzi nad pogłównne generalne ad idem omnes ex personis suis uti ac cum plebe ferendum to konstytucją eiusdem anni praesentis obecni z nami) nie ekscypując, mocno stanowimy.

Które to raty, antycypując czas wniesienia ich do skarbu per declarationem publicam naznaczony (bo ich tu trzeba wcześniej wprzód wybrać, niżeli tam wnieść), tak namawiamy, aby pierwsza rata półtora pogłównego ante diem 8 augusti, a druga rata, także półtora pogłównego, ante diem 5 decembris w roku terażniejszym, trzecia zaś i ostatnia rata, to jest jedno pogłównne, w roku, da Pan Bóg, przysłym 1678, itidem ante diem 8 augusti, realiter każda do rąk swego poborcy wydana i gotowizną, nie składając się żadnymi asygnacjami skarbowymi, [160] ani sum jakich sobie winnych należących pretekstem (które ani od delaty, ani od egzekucji uwalniać nikogo nie mogą), od każdego, huiusque conditionis, status, dignitatis et praeminentiae wypłacana była. Do czego i duchowieństwo pro nexu publicis sanciti^b stosować się^b będzie. In retentores et refractarios rigor wszystkich praw dawnych i świeżych et executio militaris irremissibiliter extendenda reassumitur.

Za poborców i egzaktorów z pośrodku siebie do pierwszej raty jm. pana Mikołaja Jana Brodowskiego, do drugiej jm. pana Mikołaja Jemiłowskiego, do trzeciej jm. pana Jakuba Korwina Kochanowskiego poprosiliśmy i nazaczyli, solarii i expensarum nomine każdemu z ichm. grosz jeden nad podatek do skarbu przychodzący od każdego złotego, a sześć gr z osobna od każdego kwitu (nec plus ultra) pozwoliliśmy i postąpiwszy.

Co się tknie dwojga podymnego według abjurat ostatnich anni 1676 in octobrem anni praesentis wnieść do skarbu deklarowanego, ponieważ województwo nasze w przeszłym roku, lubo przy uszczuplonych nader per incommodum belli et hostilitatis fortunach swoich, suadente publica necessitate et expedimento zgody [161] powszechnej sejmowi coronationis J.K.M. p.n.m. ad praesens solliciter regnantis, na zaszczyt Majestatu osoby jego pańskiej, na sukurs wojsk i R.P. całej, wyprawując ordynowanego z dymów 10 ośmiu i od sum eadem constitutione coronationis sub titulo „Aukcja sił R.P.”⁹⁸² wyrażonych, żołnierza 10 podymnego, na to iuxta memorata novissima abiurata postąpiło.

⁹⁸² Konstytucja sejmowa 1676 r. „Auctia sił Rzeczypospolitej” (Vol. leg., t. 5, s. 169-170).

Na które j.w. jm. pan Jan na Mirowie Myszkowski kasztelan bełski, starosta ty-szowiecki, zwyczaju swego dawnego i wrodzonej prawie do usług całej R.P. exemplo maiorum suorum, nic w tym nie odstępując ochoty, a prośbie i intencji w tej mierze województwa naszego dogadzając, w krótkim czasie ludzi trybem cudzoziemskim, w należyte oręże, to jest w muszkiety lontowe, berdysze, amunicją, barwę jednaką i prowiant, barzo umunderowanych i opatrzonych, pod kapitanem, ur. Szymonem Garwolą, od nas aprobowanym, w liczbie 222 (krom oficerów i unteroficerów), do popisu przed ichm. panami komisarzami naszymi na to deputowanymi od nas, stawil. Którzy to ludzie [162] pod zwyż mianowanym, ur. kapitanem, zaraz po popisie ex mente województwa i sejmu coronationis, przed panami komisarzami odprawionemi, prosto śli do obozu, a potem za ordynansem j.w. ks. jm. pana wojewody bełskiego, hetmana najwyższego koronnego⁹⁸³ do starych zaciągów aplikowani, całe pół roku na praesidium w Założcach⁹⁸⁴ trawili i functis swą, jako belli suadebat ratio, traktowali (jako o tym tenże ur. pan kapitan województwa naszego na Komisyyj blisko przyszłej Sandomierskiej debit rationem). Co tedy na tych ludzi erogare było necesse et erogatum est deducet przy likwidacyj per exactorem naszego, zwyż mianowanego, w dziesięciorga podymnego na tejże Komisyyj Sandomierskiej.

A że jm. pan komisarz w województwie naszym pro iure et iustitia vero dexteritas sua adlaborabit, aby według konstytucyjej sejmu blisko przeszłego, sub titulo „Recompensa wyprawy”⁹⁸⁵ napisanej, i to dwoje podymne in octobre do wypłacenia przycho-dzące, pro persoluto przyjęte nam było, i cokolwiek supervenit od dwojga podymnego erogatum, aby to z pierwszej raty półtora pogłównego (gdyż ta rata ob numeri egesta-tem populi et desolationem województwa naszego nie może być protunc bez żadnych [163] defektów) omnino było wytrącono.

Więc, iż się wiele znajduje takowych w województwie naszym, którzy ani ludzi pod komendę zwyż mianowanego ur. pana kapitana nie stawili, ani intuitu tego dzie-sięciorga podymnego nic do pana poborcy nie wnieśli. Aby tedy w tym aequalitas między nami zachowana była, o którą et in publico circa loquationem tentare nigdy nie poniechiamy, wkładamy to laudo praesenti na pana poborcę naszego tegoż dzie-sięciorga podymnego, żeby te retenta, sine omni mora metodo, w konstytucyjej sej-mu coronationis praescripta, nie spuszczać się ni na kogo innego, ex officio suo po otrzymanej kondemnacie etiam executione militari windykował. W czym ichm. panowie starostowie ac officia illorum nie mają mu deesse, a co vindicabit, stąd defec-ta pierwszej raty półtora pogłównego ex Komisyyj Sandomierskiej blisko przyszłej, jeśliby się jakie pokazały, ut suppleant, porachowawszy się i porozumiawszy przed ur. panem kapitanem wyprawy naszej dymowej, jeżeli satisfactum od województwa in toto tym ludziom pod komendą jego od j.w. jm. pana kasztelana bełskiego stawionym. Z czego zaś na sejmiku blisko [164] przyszłym electionis deputata, jeśli go komisyyja nie przytrzyma, powinien będzie dare rationem i to wszystko exequi pro nexu officii

⁹⁸³ Dymitr Wiśniowiecki wojewoda bełski, hetman wielki koronny.

⁹⁸⁴ Założce, miasto w woj. wołyńskim (ob. Żaliziw w rej. zborowskim, obw. tarnopolskim, Ukraina).

⁹⁸⁵ Konstytucja sejmu 1677 r. „Rekompensa wyprawy” (Vol. leg., t. 5, s. 226).

sui urzędowi i panu poborcy interioris sub rigore poenarum legibus et constitutionibus Regni interpositarum.

Continua residentia et sedulitas jm. pana Józefa Branickiego, od zaczęcia aż do konkluzyje sejmu blisko przeszłego przez niedziel kilkanaście w Warszawie, iż nam jest osobliwa zalecona, jako od j.w. jm. pana kasztelana naszego, tak i od drugich ichm. panów posłów naszych, a kolegów jm., tedy chcąc to jakokolwiek in ea periuria rerum całego województwa naszego zawdzięczyć jm., to, co dum było przedtym in rem jm. declaratum, to jest złp 800 i z osobna teraz zł 200, żeby summa utraque simul iuncta wynosiła złp tysiąc, laudo praesenti wydać do rąk jm. z czopowego, które teraz w administracyi jm. pana Seweryna Korwina Kochanowskiego zostaje, deklarujemy i żeby w odebraniu tej domowej naszej żadnej remoram nie uznał jm. pan Branicki, commisimus fidei, curae et sollicitudinis jm. pana administratora.

Która to uchwała nasza tam in toto quam in quantum suum [165] minima parte ut neminem lateat et robur debite obtineat firmitatis, on[e] imieniem nas wszystkich jm. panu marszałkowi koła naszego podpisać, a [z] podpisem ręki własnej do akt grodu bełskiego, skoro będą otworzone, podać zleciliśmy. Działo się w Bełzie w kole naszym generalnym, dnia 31 miesiąca maja r. P. 1677.

Wojciech Alojsius Zieliński wojski ziemie buskiej, marszałek koła rycerskiego województwa bełskiego

^{a-a} w Rp.: przyszłego ^{b-b} fragment powtórzony dwukrotnie

111. Sejmik deputacki powtórny w Bełzie, 1 czerwca 1677 r.

Sejmik miał się odbyć na mocy konstytucji 1677 r. dzień po sejmiku relacyjnym. Jego uchwały nie są znane. Według spisów deputatem był Kasper Trembiński pisarz ziemski bełski (Deputaci, cz. 3, s. 119).

‡ 1. Deklaracja sejmu o złożeniu sejmiku deputackiego w województwie bełskim.

Druk: Vol. leg., t. 5, s. 227.

Ponieważ propter hostilitatem, według prawa sejmik deputacki nazajutrz po święcie Narodzenia Najświętszej Panny w roku przeszłym [1676] zwyczajnie przypadający, dla niezjechania się obywatelów województwa tego, nie stanął: tedy onym po sejmiku, da Bóg, blisko przyszłym relacyjnym nazajutrz wolno będzie deputata obrać na Trybunał.

In futurum zaś i drugiego deputata obranie, tak jako i województwu lubelskiemu, *authoritate praesenti conventus indulgemus*.

112. Sejmik deputacki w Bełzie, 13 września 1677 r.

Na mocy konstytucji sejmu 1677 r. „Deklaracja złożenia sejmiku deputackiego w województwie bełskim” (zob. Vol. leg., t. 5, s. 227) województwo bełskie uzyskało od 1677 r. prawo do obierania dwóch deputatów.

1. *Laudum sejmiku deputackiego województwa bełskiego w Bełzie, 13 września 1677 r.*

Rp. CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 268, s. 1151-1153 – oblata; w grodzie bełskim oblatował Nob. Jan Jankowski w dniu 13 września 1677 r. [feria 2 pridie festi Exaltationis Sanctae Crucis a. D. 1677].

Bibl. Oss., rkp. 15964, t. 2, s. 103.

My rady, dygnitarze, urzędnicy i wszystko rycerstwo województwa bełskiego, ziem i powiatów do niego należących, zjachawszy się do koła naszego na miejsce konsultacyjom naszym zwyczajne, do Bełza na sejmik electionis ichm. panów deputatów prawem popolitym pro die praesenti naznaczony według konstytucyj i uchwały sejmu blisko przeszłego, województwu naszemu ad instar województwa lubelskiego pozwolonej i postanowionej.

Consulendo tedy integritati województwa in administranda w sądach głównych trybunalskich sacrosancta iustitia, dwóch ex gremio nostri na funkcją deputacką do Piotrkowa teraz, po św. Franciszku, a potem do Lublina, po Przewodniej Niedzieli blisko przyszłej [17 kwietnia], na Trybunał Koronny uprosiliśmy, to jest na Tuczapach jm. pana Samuela Łaszczę stolnika ziemie buskiej i jm. pana Mikołaja Dramińskiego chorążego horodelskiego et accedente unanimi omnium consensu za deputatów województwa naszego obrali. Obowiązując ichm. votis nostris, aby ichm. in administranda iustitia pro fide, dexteritate et illibata virtute in sacrario iustitiae certując, integritatem województwa bełskiego zachowali.

Insze zaś okazyje województwu należące wzięwszy in considerationem, osobiłwie suma wydana z dziesięciorga podymnego według kalkulacyj przez jm. pana poborcę przed ichm. panami komisarzami województwa naszego, na to per laudum destynowanemi, uczynionej, postanawiamy, iż powinna być rekompensowana ze czworga pogłównego. W czym zleciliśmy jm. panu dyrektorowi koła naszego, żeby list był do jm. pana komisarza strony tego, nomine omnium, pisany, aby województwo nasze in aliquod do skarbu koronnego nie wpadło impedimentum.

A że ichm. panowie poborcy tak dawnej, jako i terazniejszej kontrybucyje in medium wnosili quaerelam na retentorów, praesenti laudo iniungimus, aby ichm. nie byli refragarii w oddawaniu kontrybucyje, na których etiam militaris executio ichm. panów poborców conceditur.

Co się zaś tkanie administracyjej [1153] czopowego na przyszły rok, jm. pana Seweryna Korwina Kochanowskiego podstarościego grodzkiego bełskiego, praesenti laudo aprobujemy.

Ad extremum instancyja za ichm. panami sukcesorami nieboszczyka jm. pana Mikołaja Światopełka Zawadzkiego do j.w. jm. pana kasztelana lwowskiego⁹⁸⁶, ratione pewnych pretensyi w liście wyrażonych, a mianowicie, że contra constitutionem anni 1670⁹⁸⁷ w terazniejszym Trybunale Lubelskim ad instantiam deputata tam rezydującego kondemnatami są niesłusznemi agramowani, aby ab executione ich supersedował jm. panu dyrektorowi koła naszego i insze intervenientia, które do koła naszego wniesione były, zleciliśmy.

Którą to uchwałę naszą chcąc in toto mieć konserwowaną, do akt grodzkich bełskich jm. panu dyrektorowi koła naszego z podpisem ręki jm. podać zleciliśmy. Działo się w Bełzie, in consueto loco consiliis województwa naszego, die 13 miesiąca września r. P. 1677.

Z Głogowca Zygmunt Głogowski cześnik buski, marszałek koła rycerskiego województwa bełskiego

‡ 2. Atestacja dla deputatów wybranych na Trybunał – Bełż, 13 września 1677 r.

Rp. CDIAUL, *Fond 1, Opis 1*, 268, s. 1153-1154 – oblatą; w grodzie bełskim oblatował Nob. Andrzej Malinowski w dniu 13 września 1677 r. [feria 2 pridie festi Exaltationis Sanctae Crucis a. D. 1677].

My rady, dygnitarze i wszystko rycerstwo województwa bełskiego, ziem, powiatów poniekąd należących, zjachawszy do koła naszego na sejmik electionis deputatów, prawem pospolitym na dzień dzisiejszy naznaczony, według konstytucyje i uchwały sejmu blisko przeszłego⁹⁸⁸ województwu naszemu ad instar województwa lubelskiego pozwolonej, dwóch ex gremio nostri na funkcyje deputacką do Piotrkowa teraz, po św. Franciszku [4 października], et subsequenter do Lublina pozwolonej, po przewodniej niedzieli blisko przyszłej, na Trybunał Koronny uprosiliśmy, to jest jm. pana Mikołaja Dramińskiego chorążego horodelskiego i jm. pana Samuela na Tuczapach Łaszczza stolnika buskiego, et accedente unamimi omnium consensu za deputatów województwa naszego obrali, na co te publicum zgodnej elekcyjej naszej dajemy instrumentum.

⁹⁸⁶ Marcin Zamoyski kasztelan lwowski.

⁹⁸⁷ Zapewne konstytucja sejmu 1670 r. „Sprawy Deputackie na Trybunale” (*Vol. leg.*, t. 5, s. 34-35).

⁹⁸⁸ Konstytucja sejmu 1677 r. „Deklaracja złożenia sejmiku deputackiego w województwie bełskim” (*Vol. leg.*, t. 5, s. 227).

Które dla lepszej wagi i wiary jm. panu marszałkowi koła naszego podpisać, zapieczętować i do akt grodzkich per oblatam podać zleciliśmy. Datum w Bełzie, w kole naszym rycerskim, dnia 13 miesiąca września, r. P. 1677.

Zygmunt Głogowski cześnik buski, marszałek koła rycerskiego województwa bełskiego

113. Sejmik deputacki w Bełzie, 21 marca 1678 r.

Na mocy konstytucji sejmu koronacyjnego 1676 r. „Trybunał Koronny” (zob. Vol. leg., t. 5, s. 177-178) zdecydowano o wyborze dodatkowych deputatów na sejmikach deputackich „w Poniedziałek Śrzedpostny”. Dodatkowe sejmiki odbyły się w latach 1677 i 1678.

1. *Laudum sejmiku deputackiego województwa bełskiego w Bełzie, 21 marca 1678 r.*

Rp. CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 269, s. 723-725 – oblata; w grodzie bełskim oblatował marszałek sejmiku w dniu 22 marca 1678 r. [feria 3 post Dominicam Laetare Quadragesimalem proxima a. D. 1678].

Bibl. Oss., rkp. 15964, t. 2, s. 105-107.

My rady, dygnitarze, urzędnicy i wszystko rycerstwo województwa bełskiego, ziemi i powiatów do tego województwa należących, za zjechaniem się na miejsce konsultacyjom naszym do Bełza należące, stosując się do konstytucyj ratione electionis ichm. panów deputatów na Trybunał Koronny, pro die praesenti, ad instar inszych województw consulendo Reipublicae et integritati województwa naszego bełskiego w administracyjnej świętej sprawiedliwości w sądach trybunalskich, uprosiwszy za dyrektora koła naszego jm. pana Jerzego Floriana Trzcńskiego, e gremio nostri ichm. dwóch, jm. pana Jana Lipskiego chorążego buskiego i jm. pana Zygmunta Głogowskiego cześnika buskiego, za deputatów i sędziów województwa naszego presenti consilio nostro postanawiamy i uprosiliśmy.

Co zaś do inszych interesów całości województwa bełskiego, wzięwszy animadwersyją, naprzód czworo pogłówne, w którym miał być potrącony podatek na wyprawę żołnierza podczas ekspedycyjej żurawińskiej, żeby wystarczała pomienionego subsellium wszystkiego taryfa zupełna, deklarujemy tą uchwałą naszą pięcioro podymnego, według rejestrów jm. pana Aleksandra Jagiełłowicza komornika ziemskiego bełskiego anno 1676, kasując jednak z tych czterech subsidii chritativi podatków ostatnią ratę, in augusto naznaczoną, a to respektem wytrącenia pomienionego podymnego przez skarb koronny. Która egzakcyja poczynać się ma a 1 augusti iuxta obloquentiam constitutionis. Do tej egzakcyjej ex suffragiis nostris uprosiliśmy jm. [724] pana Jakuba Korwina Kochanowskiego i ab hinc ichm. panowie egzaktorowie każdego podatku,

żeby na sejmikach, zaraz po obraniu, super fidelem exactionem in praesentia nostri przysięgali, laudo praesenti deklarujemy.

A te pogłównie półtora egzakcyjej jm. pana [Mikołaja] Brodowskiego i jm. pana [Mikołaja] Jemiołowskiego, aby było wydane, ponieważ to czwarte kasowane. Względem też retentów dawnych, żeby ichm. panowie egzaktorowie onychże wszelkich podatków, per executionem niemieszkanie dobra odebrali cum officio castrensi Belzensi i na przyszłym sejmiku eksperyment swój w tem deklarowali.

A do czopowego, które się ma począć anticipative in hoc anno, a 1 ianuario, uprosiliśmy jm. pana Jana Lesieckiego komornika granicznego bełskiego, które submitował się wydać bez defalki, za ten rok zł 3 tys., ad primam województwa requisitionem. A jeżeliby jm. pana [Seweryna] Kochanowskiego podstarościego grodzkiego bełskiego, przeszłego administratora tego podatku wydane były uniwersały a 1 ianuarii vel post, ma to być nullitatis.

Z którego czopowego powinien wydać jm. pan Lesiecki w. jm. panu staroście jasielskiemu⁹⁸⁹, komisarzowi województwa naszego, zł półtora tys., respektem przeszłej funkcyej komisarzkiej, dwuletnią prawie pracą przez jm. ekspedycyjowanej. Z tegoż podatku ichm. oo. dominikanom horodelskim, względem pogorzałego ich konwentu, anteriori laudo obiecano elemosinae zł 300, praesenti laudo naznaczamy. Jm. zaś panu stolnikowi ziemi buskiej⁹⁹⁰ sumę 6 tys. zł, jm. panu staroście rzeczywickiemu⁹⁹¹ zł 1200, jm. panu Gurskiemu zł 3 tys. na asygnacyje skarbowe ex subsidio generalii charitativo u jm. pana Brodowskiego do wypłacenia ichm. deklarujemy.

Retenta czopowego, o które się Żydzi bełscy w kole naszym przez suplikę upominali i upraszali, dawno zatrzymane, także desiderium panów mieszczan sokalskich do przysłego, da Bóg, najpierwszego sejmiku naszego, na rzetelniejszą tymże deklaracyją, odkładamy.

Sejmik ratione piątego subsidium, konstytucyją anni 1676⁹⁹² mianowanego, ex consiliis górnieszych województw miarę biorąc, po świętym Janie w tydzień naznaczamy, to jest pro 1 iulii. Insze zaś intervenientiae, które należą do listownej korespondencyjej w różnych desideriach [725] jm. panu dyrektorowi koła naszego z podpisem ręki jm. nomine publico podać zleciliśmy.

Działo się w Bełzie, in loco consultationum naszym województwa bełskiego naznaczonym, dnia 21 marca roku 1678.

Jerzy Trzeciński dyrektor natenczas koła rycerskiego województwa bełskiego m.p.

⁹⁸⁹ Jan Kazimierz Brodecki starosta jasielski.

⁹⁹⁰ Samuel Łaszcz stolnik buski.

⁹⁹¹ Andrzej Rzeczycki starosta rzeczywicki.

⁹⁹² Konstytucja sejmu 1676 r. „Subsidium generalne Rzeczypospolitej” (*Vol. leg.*, t. 5, s. 170-171).

114. Sejmik deputacki w Bełzie, 12 września 1678 r.

1. *Uniwersał Dymitra Wiśniowieckiego wojewody bełskiego, hetmana wielkiego koronnego do szlachty w sprawie nielegalnych zaciągów i zapłaty żołnierzowi – Baranów, 6 maja 1678 r.*

Rp. CDIAUL, *Fond 1, Opis 1, 270, s. 5-6 – oblata; w grodzie bełskim oblatował Nob. Stanisław Pempłocki; brak daty oblatty.*

Dymitr Jerzy Korybut ks. na Wiśniowcu i Zbarażu Wiśniowiecki wojewoda bełski, hetman wielki koronny, białocerkiewski, drahimski, lubomelski, solecki starosta.

J.w., j.o., w., ichm. panom senatorom, dygnitarzom, urzędnikom koronnym, ziemskim, grodzkim i wszytkiemu rycerstwu, m.w.m. panom i braci służby moje załączam.

Lubo już po kilkakroć razy ostrzegałem w.m.m. panów i braci o szerzących się w Polsce przeciwko prawu i przeciwko woli najjaśniejszego K.J.M. swawolnych i pokój pospolity naruszających zaciągach, które repugnant władzy, zwierzchności i powadze hetmańskiej, i całej R.P., lubo i ja z miejsca mego i urzędu nie po jeden raz, poczynszy jeszcze ab exordio szerzenia się tego złego, a potym na Komisyej Sandomierskiej i succesive po komisyej nie raz tej zabiegałem swawoli, i według mojej powinności i ordynansów J.K.M. p.m.m. znosiłem, jako to res jest nota w.m.m. panom. Gdy jednak ta licentia zaciągów sparsim po województwach różnych górę bierze i szerzy się, których mnie już nie masz sposobu w odległych miejscach szukać, bo i z głodnym wojskiem i niepłatnym niepodobna, i byłoby periculosum w.m.m. panowie movere castra in viscerea Regni. Tedy jeżeliby po niektórych województwach takowe zaciągi miałyby się znajdować, incumbit w.m.m. panom samymże pro bono pacis et amore Patriae znosić takowe swawolne kupy, na które i ja z miejsca mego jako miałem, tak i będę miał animadwersyją i nie zaśpię tego wszystkiego, co może być in rem et commodum miłej Ojczyzny. Osobliwie w tych miejscach bliższych obozu, do którego się już i ja wybieram, i tam atendencyją securitatis w.m. państwu, granic [6] R.P. i tego wszystkiego mieć będą.

To tedy jest motivum tych uniwersałów, że zbiegam do obozu, a w.m.m. panów w tej odległości mojej obozowej, żebyście chcieli prospicere securitati internae i w tym zabiegać zaciągom. Uprzejmie życzę wojsko przy tym niepłatne i [w] głodzie toties quoties w.m.m. panów respektowi i pamięci zalecam, aby w płacy jako najprędzej było posiłkowane i asygnacje żeby nie osychały. Bo ta niepłata inter alia mala et pericula summam za sobą pociąga, R.P. infelicitatem.

Ten zaś uniwersał aby był pro meliori notitia more solito w grodach publikowany, upraszam. Datum w Baranowie, die 6 maii a. D. 1678.

Dymitr ks. Wiśn[iowiecki]

Locus sigilli

2. *Laudum sejmiku deputackiego województwa bełskiego w Bełzie, 12 września 1678 r.*

Rp. CDIAUL, *Fond 1, Opis 1, 270, s. 745-747* – oblata; w grodzie bełskim oblatował Gen. Mikołaj Brodowski w dniu 13 września 1678 r. [feria 3 pridie festi Exaltationis Sanctae Crucis a. D. 1678].

Bibl. Oss., rkp. 15964, t. 2, s. 109-111.

My senatorowie, dygnitarze, urzędnicy i wszystko województwa bełskiego rycerstwo, na sejmik electionis deputatów do Bełza, pro 12 septembris na miejsce consultationis zwyczajne według prawa zgromadzeni, obrawszy naprzód faciente numine zgodnymi suffragiis, nemine contradicente, na funkcję deputacką do sądów głównych Trybunału Koronnego iuxta novellam konstytucyj⁹⁹³ dwóch ichm. e medio nostri, jm. pana Jana Brodeckiego starostę jasielskiego i jm. pana Michała Jarczewskiego podczaszego buskiego i atestacyja ichm., aby według prawa i zwyczaju wydana była przez jm. pana dyrektora koła naszego, zleciwszy. A że sub tempus tej electionis niektóre materyje z obrad naszych swego potrzebowali efektu, tedy tym chcąc wszystkim in re ipsa dosyć uczynić, takową zgodną naszą czynimy konkluzję.

A naprzód, wniesiony jm. pana pisarza polnego koronnego⁹⁹⁴ interes w nieodebraaniu za tak znaczne in Republica zasługi swoje w pewnej kwocie za wydaną asygnacyją z skarbu do województwa naszego z uchwalonych podatków mile przyjąwszy, laudo publico stringimus. Jm. pana Jakuba Kochanowskiego, egzaktora tego uchwalonego podatku, aby sine omni mora residuum należące jm. sumy, jako sonat asygnacyja (na którą już dał z egzakcyjej swojej jm. pan Mikołaj Brodecki 2300 złp) wypłacił. W czym że ma wielką jm. pan egzaktor difficultatem niewypłacenia, a to per solam negligentiam wydania tego podatku należytego do rąk jm., tedy zgodnie pozwalamy, aby irremissibiliter jm. pan egzaktor rigorem praw dawnych super retentores et refragatorios cum executione militari extendat.

⁹⁹³ Konstytucja sejmu 1677 r. „Deklaracyja złożenia sejmiku deputackiego w województwie bełskim” (*Vol. leg.*, t. 5, s. 227).

⁹⁹⁴ Stefan Stanisław Czarniecki pisarz polny koronny.

Mając przy tym zawsze in summo respectu cultum Divinum, a chcąc w takowych okazjach przychodzące ad gremium nostrum larga manu ekspediować supliki, non alio respectu przyjąwszy in sinum podaną suplikę ichm. oo. chełmskich piarum scholarum, zlecamy jm. panu dyrektorowi koła naszego, aby na zł 300 nomine publico wydał asygnacją do jm. pana [Jana] Lesieckiego [747] komornika granicznego, administratora czopowego, aby jm. tę sumę, nie bawiąc, wyliczył ichm., co przy kalkulacyjce expens czopowego pro persoluto przyjęte będzie.

Więc że summa remora dzieje się w niedopłaceniu asygnacyi przychodzących do województwa naszego, a to dla nieprędkiego wydania uchwalonych podatków, w których, że jest zatrudniony jm. pan Mikołaj Brodowski, pogłównego egzaktor, iniungimus jm. panu dyrektorowi, aby nomine publico list do ks. jm. pana wojewody bełskiego, hetmana wielkiego koronnego⁹⁹⁵ dyrygował, prosząc ks. jm., aby rozkazał a praerogativa województwa bełskiego należyty oddać podatek.

Mając zaś w dobrej pamięci podjęte nieraz prace i koszty jm. pana [Samuela] Łaszcz stolnika buskiego, dla województwa naszego, a chcąc i na dalsze czasy zachęcić jm., wzięwszy tę conflagrationem w majątnościach jm., od podatków terażniejszych pięciorga podymnego egzakcyje jm. pana Jakuba Kochanowskiego dymów 48 uwalniamy.

Więc że niektórzy z ichm. panów braciej in medium wnieśli, że ichm. panowie komisarze dystrybucyje przeszłej hibernowej we Lwowie po św. Michał [29 września] ultra mentem et legem scriptam privata autoritate pozwolili sobie, gravamen uczynili dzierżawcom spiritualium et regalium, kazawszy od każdego złotego wydać po gr 4, tedy uznawszy w tym iniuriam, uprosiliśmy e medio nostri jm. pana Stanisława Węglińskiego do ichm. panów komisarzów, że przy zwyczajnym kredensie expostulabit u ichm., aby nie chcieli więcej ichm. tego ciężaru wkładać, ale aby według prawa opisanego w tej dystrybucie chcieli sobie postąpić.

Którą to uchwałę naszą, podpisaną ręką jm. pana dyrektora, do akt grodzkich podać rozkazaliśmy. Działo się w Bełzie, in loco solito consultationum, die 12 septembris anni 1678.

Mikołaj Brodowski dyrektor koła rycerskiego m.p.

⁹⁹⁵ Dymitr Wiśniowiecki wojewoda bełski, hetman wielki koronny.

115. Sejmik przedsejmowy w Bełzie, 3 listopada 1678 r.

Sejmik zerwany.

1. *Uniwersał Jana III na sejmik przedsejmowy w Bełzie, na dzień 3 listopada 1678 r. – Jaworów, 28 września 1678 r.*

Rp. NGAB Mińsk, Fond 1713, Opis 1, rkp. 3, k. 133-134 – oblata; oblatowano w grodzie horodelskim, brak daty oblady.

Druk: ASWPiK 1676-1696, s. 141-142 – uniwersał do województw wielkopolskich wystawiony został we Lwowie, 3 września 1678 r.

2. *Informacja o bezowocnym rozejściu się sejmiku przedsejmowego w anonimowej wiadomości z Lublina, 19 listopada 1678 r.*

Rp. GStAPK Berlin-Dahlem, I HA Rep. 9 (Polen) Nr. 27 d Fasz. 4, Bd. 2, Bl. 75 r. – oryginał załączony do korespondencji rezydenta brandenburskiego w Warszawie Christopha Wicherta, adresowanej do Fryderyka Wilhelma elektora brandenburskiego.

Lublin, den 19. Novembris 1678

In der Woywodschaft Krakau, Reußland, Podlachien und Beß sind die Landtage fruchtloß zergangen, und zwar auß Gelegenheit der zwischen dem Kron Großfeldherren⁹⁹⁶ und Kronfandrich⁹⁹⁷ außgebrochenen Mißhelligkeit.

⁹⁹⁶ Dymitr Wiśniowiecki wojewoda bełski, hetman wielki koronny.

⁹⁹⁷ Hieronim Augustyn Lubomirski chorąży koronny.

116. Sejmik przedsejmowy powtórny w Bełzie, 1 grudnia 1678 r.

1. *Uniwersał Jana III na powtórny sejmik przedsejmowy w Bełzie, na dzień 1 grudnia 1678 r. – Biała, 8 listopada 1678 r.*

Rp. CDIAUL, *Fond 1, Opis 1, 270, s. 1120-1122 – oblata; w grodzie bełskim oblatował Nob. Piotr Zaniewski w dniu 24 listopada 1678 r. [feria 5 pridie festi Sanctae Catharinae Virginis et Martyris a. D. 1678].*

Jan III z Bożej łaski Król Polski, wielki książę litewski, ruski, pruski, mazowiecki, żmudzki, inflancki, smoleński, podolski, podlaski, kijowski, wołyński, siewierski i czernihowski.

Wielebnemu w Bogu, w. i ur. województwa bełskiego senatorom, dygnitarzom, urzędnikom i wszystkiemu rycerstwu, uprzejmie i wiernie nam miłym, łaskę naszą królewską. Wielebny w Bogu, w., ur., uprzejmie i wiernie nam mili.

Nie bez znacznego żalu, gdy accingimur do sejmowej z stanami R.P. pracy doszła nas wiadomość o zerwanym sejmiku przedsejmowym województwa bełskiego. Więc jako salutem Patriae in multitudine consiliorum iuxta institutum tej R.P. zakładamy, abyście uprzejmości i wierności wasze od nich nie zostawali odstrychnieni, za radą panów rad naszych i samychże uprzejmości i wierności waszych rekwizycją, powtórny sejmik wydać i naznaczyć umyśliśmy, jakoż naznaczamy niniejszym uniwersałem naszym w Bełzie na miejscu zwyczajnym na dzień 1 miesiąca grudnia roku terażniejszego. Na który abyście się uprzejmości i wierności wasze zjechawszy, posłów na sejm obrali i przez nich do instrukcyj się [1122] naszej stosując, ^{a-a}zdania swoje^a z R.P. so-ciare chcieli, życzymy et paterna hortamur.

Co żeby wszystkich wiadomości doszło, aby ten uniwersał nasz w grodzie i po zwyczajnych miejscach publikowany był, mieć chcemy. A dla lepszej pewności i wagi ręką własną podpisujemy i pieczęć koronną przycisnąć rozkazaliśmy. Działo się w Białej, dnia 8 miesiąca listopada r. P. 1678, panowania naszego 5.

Jan Król

Locus sigilli

Franciszek Kamocki sekretarz J.K.M. m.p.

^{a-a} fragment powtórzony dwukrotnie

2. *Laudum powtórnego sejmiku przedsejmowego województwa bełskiego w Bełzie, 1 grudnia 1678 r.*

Rp. CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 270, s. 1127-1132 – oblatą; w grodzie bełskim oblatował marszałek sejmiku w dniu 3 grudnia 1678 r. [Sabbatho post festum Sancti Andreae Apostoli proximo a. D. 1678].

Bibl. Oss., rkp. 15964, t. 2, s. 113-115.

My rady, dygnitarze, urzędnicy i wszystko rycerstwo województwa bełskiego, za powtórnym uniwersałem J.K.M. p.n.m., post climacterem rozerwania pierwszego kongresu naszego, na sejmik przedsejmowy pro die 1 decembris w roku 1678 na miejsce konsultacyjom naszym zwyczajne zgromadzeni, niżej opisane de communi consensu ratificavimus postanowienie.

Zelo ducti amoris przeciwko miłej Ojczyźnie naszej, której salus vel maxime na obradzie następującego, daj Boże szczęśliwie, sejmu consistit, summo opere życząc unionem animorum et consiliorum około całości R.P. wszystkim ichm. panom posłom naszym, nunc et in perpetuum postanowiliśmy w województwie naszym, aby przykładem terażniejszych ichm. panów posłów naszych na potym eadem gaudentes braterskiej przysługi functione, ichm. przysięgali in eamquae sequitur rotham: [1229] „Ja N. przysięgam Panu Bogu Wszechmogącemu, w Trójcy Świętej jedynemu, iż powierzone od braci funkcje poselskie na żadną prywatę albo prywatnych osób, albo respektów pańskich zażywać nie będę, a to dobro R.P. i całości konserwacyjej onej upatrować i przestrzegać będę, ani machinować nic, co by szkodliwego R.P. miało być, obiecuję. Korupcyi żadnych zem ani brać, ani brać spodziewam się, i lubo by per offerentiam brać nie będę. Iura Maiestatis et Reipublicae aby zachowane były, prawdziwie starać się będę i co bym wiedział i widział szkodliwego Panu i R.P., przestrzec powinien. Artykuły w instrukcyjej, mnie od braciej podane, promować i przy nich stawać będę. Na żadnych prywatach sejmu rozrywać nie będę. Tak mi Panie Boże dopomóż i męka jego święta”.

A ponieważ z miłości ku upadającej prawie miłej Ojczyźnie naszej ichm. panowie posłowie nasi, to jest jm. pan Krzysztof z Skrzynna Dunin podstoli bełski, jm. pan Kasper Trembiński pisarz ziemski bełski, jm. pan Marek de Stojeszyn Stoiński wojski lubaczowski, podstarości grodzki krasnostawski, jm. pan Krzysztof Woyno, observata iuramentorum solennitate, in facie całego województwa naszego tę wyż rzeczoną wykonali przysięgę, tedy aby ante omnia omni studio et conatu urgeant ichm. panowie [1230] posłowie nasi, żeby in genere wszyscy ichm. panowie posłowie na sejm, da Bóg, przyszły zgromadzeni pietati ducti conservationis świątnic Bożych et zelo przeciwko utrapionej Ojczyźnie naszej, ten wykonywali jurament.

A że ichm. panowie poborcy pięciorga pogłównego rachunku nie czynili, tedy autoritate conventus praesentis termin ichm. ad reddendum calculum tych kontrybucyjej pro feria 2 post festum Sanctorum Trium Regum [9 stycznia] przed sądem ziemskim bełskim i ichm. pany, jm. panem Samuelem z Tuczap Łaszczem stolnikiem buskim z bełskiego, jm. panem Alojzym Zielińskim wojskim buskim, podstarościm grodzkim horodelskim, z horodelskiego, jm. panem ^a Udryckim z grabowieckiego, jm. panem Ostafim Kadłubiskim z buskiego, powiatów, absentia unius duorum nec non

obstante, naznaczamy i prefigujemy. Gdzie ichm., sub poenis contra retentores contributionum publicarum sancitis, comparere mają i sumę, jaka się ex calculo najdzie, pro eodem termino zwieść będą powinni.

Ruina kościoła sokalskiego, przez pogorzenie poniesiona, aby restaurowana być mogła, tysiąc zł z tej reszty ichm. panów poborców do wypłacenia naznaczamy i do rąk oddać jm. księdza kanclerza kapituły chełmskiej⁹⁹⁸ zlecamy. [1231]

Asygnacją nomine publico województwa naszego, ichm. oo. piarum scholarum konwentu chełmskiego na zł 300 daną, także ichm. oo. dominikanom konwentu bełskiego zł 100 z wyż pomienionej reszty, ichm. panów poborców do wypłacenia obstrinimus, ta suma wyż rzeczona za rzetelny dość uczynieniem pro soluto extendetur.

Za podjętą fatygę i pracą w wyjednaniu uniwersału powtórnego na sejmik od J.K.M. p.n.m., przy braterskim jm. panu Krzysztofowi Woynie, pro praemissis podziękowaniu, zł 500 ofiarujemy, które jm. pan [Samuel] Łaszcz stolnik buski, z rąk swoich wyliczyć obiecał.

Konflagracja miasta Sokala⁹⁹⁹, jako wielkiej godna u każdego z nas kompasyje, tak nil aequius, tylko przy konstytucjach o pogorzalcach opisanych konserwować, jakoż inhaerendo legibus Regni przy prawie tymże onych zachowujemy.

Żydzi zaś miasta Sokala, którzy per arendam czopowe trzymali, na wyżej naznaczony czas feriae 2 post festum Trium Regum ad faciendum calculum przed sądem ziemskim i ichm. wyż rzeczonymi mają comparere, i tam secundum sententium iudicii veram conflagrationem sumy czopowej do województwa należącej powinni comprobare.

Supliki wszystkie in genere do sejmiku, da Pan [1232] Bóg, relationis odsyłamy. Krom suplikujących mieszczan i Żydów bełskich do koła naszego na srogą insolencyją naszych że chłopców, do których i czeladź mieszać się zwykła, autoritate praesenti laudi dajemy zupełną moc j.w. jm. panu wojewodzie braclawskiemu¹⁰⁰⁰, aby takowych zuchwalców tumultus et insolentias wszczynających kazał łąpać i do wieży sadzać, i prout expedit brachio regali, o co z nas [żaden] urażać się nie ma.

A dla większej powagi tej uchwały naszej, na którą unanimi consensu omnium pozwoiliwszy, ręką dyrektora koła naszego podpisać i do akt grodzkich bełskich podać zleciliśmy. Działo się dnia 1 miesiąca grudnia w roku ut supra.

Kasper Trembiński p[isarz] z[iemski] b[ełski], marszałek koła rycerskiego

^a pozostawiono puste miejsce na imię

⁹⁹⁸ Kazimierz Aleksander Pogoralski kanclerz kapituły chełmskiej, kanonik kamieniecki, dziekan bełski.

⁹⁹⁹ Sokal, miasto w pow. bełskim (ob. Сокаль w rej. sokalskim, obw. lwowskim, Ukraina).

¹⁰⁰⁰ Marcin Zamoycki wojewoda braclawski.

3. Instrukcja dana posłom na sejm z sejmiku przedsejmowego województwa bełskiego w Bełzie, 1 grudnia 1678 r.

Rp. CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 270, s. 1132-1153 – oblatą; w grodzie bełskim oblatował marszałek sejmiku w dniu 3 grudnia 1678 r. [Sabbatho post festum Sancti Andreae Apostoli proximo a. D. 1678].

Bibl. Oss., rkp. 15964, t. 2, s. 117-135.

Instrukcja na sejm pierwszy w W.Ks.L., po rozerwanym sejmiku, za powtórny konsensem J.K.M. p.n.m. przez uniwersał dany w Białej, de data die 8 novembris w roku niniejszym. Na dzień 1 miesiąca grudnia zjechawszy się na miejsce konsultacyjom naszym zwyczajne, uprosiwszy z pośrodka siebie do funkcyje poselskiej jm. pana Krzysztofa z Skrzynna Dunina podstolego bełskiego, jm. pana Kaspra Trembińskiego pisarza ziemskiego bełskiego, jm. pana Marka de Stojeszyn Stoińskiego wojskiego lubaczowskiego, jm. pana Krzysztofa Wojnę. Których wprzód tedy stringimus afektem naszym braterskim ichm. panów posłów, aby ante omnia powinszowali J.K.M. p.n.m. szczęśliwego panowania przy niskim podziękowaniu pro paterna cura et sollicitudine, kiedy in omnes noctes diesquae et horas prowadzi non sine sudore laborando o całości Ojczyzny naszej, oraz zalecą życziwe pectora nasze na zaszczyt Majestatu J.K.M. p.n.m.

A że też manet ichm. panów hetmanów od nas wdzięczność, kiedy vitam et sanguinem consecrarunt na zaszczyt całej Ojczyzny, prosimy ichm. [1234] panów posłów naszych, aby decenter przyznawszy wielkie encomia virtutis, a tota Republica podziękowano ichm. n.m. panom.

Pro capite punkt położony w instrukcyj J.K.M. securitatis publicae i żebyśmy cum plenaria facultate posłów naszych do wspólnej obrady salutis publicae wyprawili, których per amorem Patriae upraszamy, aby ante omnia, nie wdając się w żadne materyje, curam salutis Ojczyzny swojej mieli, w czym się daje ichm. concludendi et salvandi Rempublicam.

Eliberacyja beja, którego ludzie prywatni j.w. jm. pana wojewody sieradzkiego¹⁰⁰¹ wzięli in acie i dotąd zostaje na okupie przy jm., szacowawszy się na 15 tys. czerwonych zł w gotowiznie, przy tym na pewne fanty, nadto i na pewny poczet oswobodzenia za siebie różnej kondycyje, jako duchownych, tak i świeckich osób, jeżeliby ex re Republicae była potrzebna eliberacyja, committitur ichm. panom posłom fidei, honori et conscientiae, żeby się to działo sine omni praeiudicio jm. pana wojewody, tak w okupie postąpionym, jako i z niewoli pogańskiej oswobodzeniu osób za eliberacyją siebie przez tegoż beja postąpionych.

Propozycyi to J.K.M. p.n.m., aby cum eadem facultatem in negotiis z carem jm. moskiewskim¹⁰⁰² posłowie wyprawieni byli, którym totalem dajemy potestatem concludendi, cum [1235] ea cautela, aby ta suma od cara jm. dana, na żadne ekstraordynaryjne ekspensa i largicyje nie szła, tylko na samą zapłatę wojsku.

¹⁰⁰¹ Szczęśny Potocki wojewoda sieradzki.

¹⁰⁰² Fiodor III car moskiewski.

Osobliwie, kiedy ojcowskie J.K.M. p.n.m.^a zapłaty wojsku, do czego nas J.K.M. za-grzewa sua solitudine et eum cale assentimus woli J.K.M. p.n.m. i prosimy ichm. panów posłów naszych, ut ineant modos cum Republica skutecznej i prędkiej zapłaty wojsku. A nie może być prędsza, jako kiedy wojska na województwa będą podzielone, o co instabunt serio ichm. panowie posłowie nasi.

Cła zaś wspomniane w instrukcyj J.K.M. p.n.m., na które iż zgody per totam Rempubicam nie było, urgebunt ichm. panowie posłowie nasi, aby ab hoc onere R.P. wolna była i powzięte pieniądze ex praetextu cła praevio iuramento, aby się in commodum R.P. obróciły. Cła jednak dawnym prawem pozwolone i inne skarbu koronnego prowenta aby non per plebeias personas, nec per scartabelllos były administrowane, ale aby plus offerenti per arendam, szlachcie dobrze osiadłej, puszczone były, invigilabunt ichm. panowie posłowie nasi.

Walog monety srebrnej i złotej, stosując się ad mentem instrukcyj J.K.M. p.n.m., ostrzec tego powinni będą ichm. panowie posłowie nasi, ut eodem valore et pretio currat. [1236]

O mennicy jednak od R.P. na otwarcie jej pozwolonej, że dotąd o niej silentio involutum est, instabunt ichm. panowie posłowie nasi, żeby skarb koronny dał rationes z tego.

Zwinione od tak dawnego czasu chorągwie, że dotąd niektóre za oschłemi skarbu asygnacyjami zostają sine satisfactione cum iniuria dobrze zasłużonego żołnierza et periculo, stąd notabili dyfidencyj onych synów koronnych przeciwko własnej Ojczyźnie, szukać będą wszelakich sposobów ichm. panowie posłowie nasi, collatis consiliis cum ordinibus Regni, jakoby ta zapłata w dalszą prolongacyją nie szła i jeśli w skarbie ex calculatione nie pokaże się restans na to suma jaka, aby jako wojska w służbie R.P. na ten czas zostającego rozebranie, tak i tym zwinionym chorągwiom oschłych w skarbie asygnacy na województwa iusta proportionie podzielone było, promotebunt ichm. panowie posłowie nasi.

Zagęszczony katalog szlachtą nową, o których żadnego zalecenia po sejmikach nie było, aby ci, którzy bez żadnego zalecenia weszli w nobilitacyją i konstytucyją coronationis utwierdzeni, eliminowani byli de cathalogo dobrze zasłużonych, o których zaś litterae J.K.M. testantur i ichm. panów hetmanów, tych, aby była aprobacya. Wniosą też instancyją ichm. panowie posłowie nasi za panem Mikołajem Ochockim, towarzyszem chorągwi jm. pana stolnika bełskiego¹⁰⁰³, także za panem Czernieckim, towarzyszem tejże chorągwi, aby byli do indygenatu przypuszczeni. [1237]

Nil aequius et iustius jako Majestatu Boskiego obrazę wziąć przed wszytkiemi materiami, aby to facinus impiorum w Gdańsku przez wynalazek samego J.K.M. p.n.m. był naganiony, w czym addere manum powinni będą J.K.M., ne in posterum takowe scelera i wiolencyje cum scandalo christianitatis, domom Bożym inferantur.

Dyfidencyje inter status, praecipue inter cives magni nominis iż się zagęściły, iniungimus to ichm. panom posłom naszym, aby do J.K.M. i stanów koronnych niską wnieśli suplikę, aby to iuribus Maiestatis p.n.m. et autoritate Reipublicae chciał

¹⁰⁰³ Jan Andrzej Sierakowski stolnik bełski.

z pańskiej sonare klemencyjej, żeby takowe diversitates animorum nie tamowały cursum consiliorum publicorum.

Jm. pana marszałka koronnego¹⁰⁰⁴ recomendatur respektowi J.K.M. p.n.m. przez ichm. panów posłów naszych, o którym instrukcja fusius obloquitur J.K.M.

Itidem interes j.o. ks. jm. pana wojewody krakowskiego, hetmana wielkiego koronnego¹⁰⁰⁵ jako bene meritum de Republica civem, tymże ichm. panom posłom naszym recommendatur, aby instancją wnieśli cum tota Republica do J.K.M.

Ordynacja jednak ostrogska, która zwykła tamować publica consilia, inibunt modos cum ordinibus Regni ichm. panowie posłowie nasi, aby w reces poszła, jako i inne wszystkie egzorbitancje [1238] i wszystkie sprawy, które by miały excitare tumultus na sejmie, odesłać ad forum competens.

Forteca lwowska, jako pierwsze propugnaculum i zaszczyt całej R.P., recommendatur ichm. panom posłom naszym, aby sufficienter opatrzona była w municyją. Także i zamojska forteca, non postrema będąc, itidem recomendatur ichm. panom posłom naszym, gdyż j.w. jm. pan wojewoda braclawski, łożywszy już spezę tak wielką de proprio peculio na fortyfikację jej, sam sufficere municyjej należytej nie może dla zszczuplonych ob calamitatem publicam prowentów.

Żupa Kunegunda nazwana, że per constitutiones ma securitatem bonorum terrestrium, których in bene velle haeredum dispositio, nie może się województwo nasze metu legum na tę resolwować komutacją, ile o intencji nie mając notitiam haeredum.

Komisja żołnierska ad beneplacitum całej R.P. remittitur.

Redintegrationem przyjaźni z cesarzem jm. chrześcijańskim¹⁰⁰⁶, która per licentiam niektórych ludzi swawolnych laterata została, propositur od nas, aby ichm. panowie posłowie in eant modos cum ordinibus Regni ponowienia przyjaźni z cesarzem jm.

Reasumptio iurium i zaciągów nowych ultra consensum R.P., aby nie było de libera voce et autoritate według prawnych, pilnemu staraniu recomendatur ichm. panów posłów naszych.

A że znajdują się wielkie inkonweniencje przez panów [1239] deputatów do korekty konstytucji deputowanych, kiedy tak wiele konstytucji extra mentem R.P. weszło in volumen legum, obviando futuris, instabunt ichm. panowie posłowie nasi, ne talia inconvenientia fiant, ut sint iurati omnes nuntii terrestres super fidelitatem et conservationem sancitorum, także super realitatem w słuchaniu wszelkich rachunków, na co laudum województwa naszego przy instrukcyjej, ad praesens napisane, starać się będą ichm. panowie posłowie nasi, aby było aprobowane per legem publicam.

Wziąwszy in considerationem oczekiwanie in causis remissarum z Trybunału Koronnego różnych osób na sejm odesłane, że przez długi czas oblię in rationem non veniunt i odłogiem leżąc in disiudicationem nie przychodzą, urgebunt ichm. panowie posłowie, aby wszystkie remisy, etiam in termino post deductas inquisitiones conservato zostające, z sejmu do Trybunału powrócili się i w Trybunale Koronnym decydowane były.

¹⁰⁰⁴ Stanisław Herakliusz Lubomirski marszałek wielki koronny.

¹⁰⁰⁵ Dymitr Wiśniowiecki wojewoda krakowski, hetman wielki koronny.

¹⁰⁰⁶ Leopold Habsburg cesarz.

Sprawa j.w. jejm. paniej marszałkowej koronnej z Trybunału Lubelskiego z ichm. panami Prażmowskimi na sejm ^a zł, ponieważ in iudicando remorum patitur, instabunt serio ichm. panowie posłowie, aby ta sprawa do Trybunału powrócona była.

Obligaciones purae i kontrakty cuiusvis tituli aktami wiecznymi stwierdzone, aby in suo robore zostawały i żeby żadnej ekstenuacyjej i kalkulacyjej nie podlegali, exceptis iuribus ordinationum, czego ostrzec ichm. panowie posłowie nasi powinni będą.

Gościńców starych, prawem ordynowanych, aby nikt [1240] ex privatis et publicis personis sub poena ^b talionis ^b cum reassumptione legum de securitate poddanych szlacheckich nie odwracał, providebunt ichm. panowie posłowie nasi.

Ponieważ to jest cautum lege publica, aby avulsiones od starostw nie byli, więc że obywatele Suchego Lipia¹⁰⁰⁷, w powiecie krasnostawskim mieszkający, do jurysdykcycyjej w. ichm. panów starostów podług praw dawnych cum pensionibus pendendis ex antiquo należą, ex iurisdictione castrensi chcą się wyłomować, committitur to ichm. panom posłom, aby tego nie pozwalali.

Więc że i w dobrach ziemskich przez osoby duchowne zagęściły się avulsiones przez różne sposoby, zabierają dobra dziedziczne pod siebie, ludziom stanu szlacheckiego są wielce onerosi, skąd różne pochodzą ekscesy i zemstę Boską pociągają za sobą, reasumpcyją konstytucycyjej anni 1635 de non avellendis [bonis haereditariis]¹⁰⁰⁸ ichm. panowie posłowie nasi starać się mają i żeby się to in posterum nie działo ostrzegą omni meliori modo.

Na instancyją pobożnej pamięci K.J.M. Władysława IV w roku 1634 bulla Urbani VIII przyniesiona na zgodę duchownego stanu z stanem rycerskim o dziesięciny żywym jest świadectwem, jako nas Pan Bóg błogosławił, że kwitnący pokój i aureum saeculum prawie zawitało było do Ojczyzny naszej, a kolonije polskie i jurysdykcycyje ledwie nie o samą Taurykę Hersoneską opierały się. Przypomną J.K.M. p.n.m. ichm. panowie posłowie [1241] nasi hanc ideam przywrócenia lat szczęśliwych i kwitnącego pokoju za panowania swojego do Ojczyzny naszej i upraszać o to solite Majestatu J.K.M. będą, aby do Ojca św. interponat powagą swoją pańską, jakoby transakcycyje per incolas Regni z plebanami i proboszczami o dziesięciny uspokojone były. Przy tej deklaracyjej Ojca św., które kwitami antedaneorum w parafiach swoich ecclesiae rectorum probant i mogą probari, żeby in toto, iuxta bullam praemissam, per ordinarios loci aprobowane i konfirmowane były. Bo co wiedzieć za jakie nas grzechy Pan Bóg karze, kiedy tak wiele granic odpadło od R.P., trzy diecezyje z katedrami, a za niemi tak obszerne województwa poszły w ręce nieprzyjacielskie.

Kościół grabowiecki, całe dla odjęcia prowentów z kapłanów i nabożeństwa ogołocony, aby był przywrócony ad ius et collationem Regiam i na potym takowe awulsycyje, które są z ujmą nabożeństwa katolickiego i chwały Bożej nie działy się ^a ichm. panowie posłowie nasi.

¹⁰⁰⁷ Suche Lipie, wieś w pow. krasnostawskim (ob. w pow. krasnostawskim, woj. lubelskim).

¹⁰⁰⁸ Konstytucja sejmu 1635 r. „Ordynacyja Rzeczypospolitej dóbr ziemskich dziedzicznych” (*Vol. const.*, t. 3, vol. 2, s. 258-259).

Konstytucja o inkorporacyjnej probostwa hrubieszowskiego ad bona mensae praelatom i kanonikom kapituły chełmskiej¹⁰⁰⁹, w roku 1676 iż non suo ordine weszła in volumen legum, bo o tym żadnej na sejmikach nie było mencyjnej, a stało się to nie tylko cum praeiudicio Kościoła i ujmą jawną chwały Bożej na tamtym miejscu, ale et in enervationem pobożnych intencji tak najjaśniejszego, świątobliwej pamięci króla Władysława III, co to miejsce ordinaliter fundował, jako i niektórych przodków [1242] naszych, którzy z dóbr swoich dziedzicznych auxerunt proventus kościoła tego, chcąc na tym miejscu nieustające przy kapłanach, ad numerum osób 6 redukowanych, mieć in perpetuum nabożeństwo, a to przez awulsyjną prowentów stamtąd evanescere pewnie by musiało, jako i w kościele grabowieckim evanuit. Protestabuntur de nullitate tej konstytucyjnej in facie Reipublicae ichm. panowie posłowie nasi, perpetuum annihilationem jej urgendo. A in quantum by privatio possessionis miejsca tamtego dla odebrania sub titulum universitatis capituli prędszej posesyjnej w tym probostwie akcelerowane subsistere miała, aby to probostwo na początku sejmu inter vacantes było policzone i personae ad id de iure idoneae oddane, a na potym wiecznymi czasy in iure collationis Regiae zostawało, o co instabunt ichm. panowie posłowie nasi.

Iż się to zagęszcza in subsellio ultimae instantiae, że sine ullo iure petendi lucrantur ichm. panowie osoby duchowne ad iudicationem dziesięcin ex solo usu, której praetendunt, gdy co czasem wezmą sub titulo kolendy, vel sub quovis aliis largitionis nomine od parafianina, aby ten usus non valeat, ad probationem praetensae decimae sine iure expresso et authentico petendi, cavendum lege publica, aby dekreta in contrarium ferowane nullitatis byli.

Evocationes de districtu ad alium districtum i ex cruda citatione do Trybunału, iż są stanowi szlacheckiemu wielce onerosae, aby były severiori poenarum interpositione, [1243] to jest winą pięciuset grzywien et nullitatis obtentorum super evocato condemnationum contra evocatores per constitutionem publicam założony, pohamowanie, opponent operam ichm. panowie posłowie nasi i co by kolwiek in simili malum otrzymano jest, ut subiacent nullitati.

Że i stąd nulla spes lucrandae sanctae iustitiae bywa, kiedy dekreta trybunalskie ex controversiis semel lata propter sinistram partis acti iniuriatae delationem in effectum lucratae et evictae rei powtórными dekretami refrenowane bywają, tedy aby ab hinc się to nie działo, imo aby semel latum inviolabiter teneatur, co mają promovere ichm. panowie nasi.

Trybunał Koronny aby według dawnych praw opisanych inceptyjnej i konkluzyjnej był sądzony, a nie hisce modis rościł w tym między stanami dysceptacyjną, mają przypomnieć ichm. panowie posłowie nasi.

I tego ostrzec ichm. panowie posłowie nasi powinni będą, aby dekreta trybunalskie post festum Sancti Francisci ferowane in anno nunc currenti miały suam validitatem i aprobowane były per ordines Regni.

Zagęściło się to, iż ichm. panowie oficyjalistowie w sądach swoich sekretarzom iudicii sui, panom regentom contra praescriptum prawa pospolitego odprawować sprawę dopuszczają, którzy, jeżeli terminem prawnym actionem pryncypała swego fulcire

¹⁰⁰⁹ Konstytucja sejmu 1676 r. „Probostwo hrubieszowskie” (*Vol. leg.*, t. 5, s. 196-197).

nie mogą, tedy różnych sposobów, etiam subdolas artes do zatłumienia sacrosanctae iustitiae [1244] zażywają, przez co opprimitur honor braci naszej, contemnitur statut i konstytucja 1550 a.¹⁰¹⁰ Obviando tedy futuris conservando legem in integro, committimus zelo et dexteritate ichm. panów posłów naszych, aby reassumptionem pomienionej konstytucyj, cum interpositione poenae contra negligentes officiales sancitae in delinquentes urgeant, co będzie należało per totum Regnum.

I nic słusniejszego nad to, aby prywaty i iniuria, które do rozsądzienia należą publica negotia Reipublicae na sejmach non praepediant, ale ordinario iudiciorum cursu decidantur, zlecamy to tedy ichm. panom posłom naszym, aby takowych spraw, które by mieli interturbare consilia R.P., nie dopuszczali. Niech każdy in causis facti ex loco delicti odpowiada, ubi de iure convenit, a zwłaszcza ex mutuis actoratibus et reatibus, gdzie się zaczęła, aby się tam kończyła.

Trybunału iż sobie R.P. zostawiła jako iuris sui domina ad communem consensum R.P., remittimus.

Depaktacja w skarbie koronnym i u niektórych poborców, iż się znajdują takowe, że częstokroć ten, co przychodzi z asygnacją, należytej domagając się satysfakcji, ustępuje połowicę abo znacznej części sumy sobie asygnowanej pisarzom skarbowym i poborcom, a sami na mniejszej, byle ją tylko odebrał, przestają kwocie. A prawa nasze nie tylko takowych non donationes, ale i wszelkich egzaktorów, i kontrybucyi [1245] sobie do wybierania poleconych, bronią zysków, jako same in volumen legum około tego inserowane edocent iuramenta, na kogo by się tedy z tych, co się skarbu i kontrybucyi publicznych tykają, takowy pokazał proceder, aby ex delatione cuiusvis nobilis iniurati sive publicam iniuriam vindicantis na sejmie lubo w Trybunale inter causas fisci ex delatione iniuriatorum, ac etiam in quovis formato fiscali iudicio był sądzony i do restytucyj wytargowaniem ekstortu za satysfakcją in commune Reipublicae aerarium sub poena peculatus był przyciśniony, a instiganti delatori za to poena mille marcarum in instanti sub eodem rigore solvenda adiudicetur.

Propter securitatem publicam, jeżeliby kiedy wojsku R.P. jakiegokolwiek zaciągu przez województwo nasze przechodzić przyszło, adinveniant modum ichm. panowie posłowie, initis consiliis cum ordinibus Regni, aby libidini et libitui militari non subiaceant bona obvia, ale z prowiantów na miejsca pewne w każdym województwie, któredy trakt będzie położony zwiezione, żył przechodzący żołnierz, a te prowianty, aby w zasługi były komputowane, województwom zaś żeby pro persoluto w podatkach przyjęto.

Spichlerze i dworki szlacheckie nad portami wystawione gaudebant suis immunitatibus, że ichm. panowie dzierżawcy dóbr R.P. różnemi aggravant haeredes pro libitu suo egzakcjami, których ani lustracje, ani żadne dawne prawa [1246] non comprehendant w sobie i non comprehendują. Domówią się ichm. panowie posłowie, aby poenae et foro invasionis domus subiaceant, kto by w tym chciał, abo praesumeret in posterum violare immunitates ordinis equestris.

¹⁰¹⁰ Konstytucja sejmu 1550 r. „Przywilej króla Zygmunta Augusta, którym wszystkie przywileje, prawa i swobody koronne potwierdza i w exekucję z swemi pewnemi konstytucjami wstawia” (*Vol. const.*, t. 2, vol. 1, s. 26, punkt 38).

Szeleżne i monopolia, tak papierne, jako i tabaczne, że silentio były involuta podczas sejmu coronationis, instabunt ichm. panowie posłowie nasi, aby z tego prowentu skarb uczynił rationes.

Sumy rotmistrzom usarskim in vim tractamenti za zgodą całej R.P. pozwolone, urgebunt ichm. panowie posłowie nasi, aby były ad executionem przywiedzione.

Przypominamy i do pamięci pilnej ichm. panom posłom naszym podajemy, gdy przyjdzie de modo contribuendi mówić, aby sobie w tym authoritatem concludendi nie pozwalali i żeby modum contribuendi do braciej wzięli.

Sejmowania zaś dłuższego nad prawem opisanego czasu, żeby omnibus modis bronili.

Zagęszczeni w dobrach R.P. kniaziowie, także i sołtysi, jako i popi sub clypeo ^a na jedną osobę pozwolonych, że wielkie w tym detrimentum cierpią tenutores bonorum regalium, kiedy extra spheram dawnych praw nacisnęło się ich, cum diminutione proventuum kwarty że się to dzieje, instabunt ichm. panowie posłowie nasi, aby testitudinem osób prawem opisano.

Instancja zaś za jm. panem obożnym koronnym¹⁰¹¹ recomendatur memoriae ichm. panów posłów, kiedy optima bona [1247] in eliberationem salutis Reipublicae oddane są jego, aby R.P. recompensam obmyśliła licet non aequivalentur.

Wiadome wszytkiemu światu polskiemu merita jm. pana pisarza polnego koronnego¹⁰¹², którego illibata intactaque fides perennat w usługach Ojczyzny, proponitur od nas ichm. panom posłom naszym, aby przy swoim urzędzie, prawem przodków naszych pozwolonym, konserwowany i żeby się nikt in munia officii jm. nie mieszał, providebunt ichm. panowie posłowie nasi.

Jm. pan starosta horodelski¹⁰¹³, emeritus w zasługach krwawych człowiek, osobliwej J.K.M. recommendatur dyskrecyje, instabunt ichm. panowie posłowie nasi, aby sprawa jego per iudicium assessorium była osądzona.

W tymże respekcie instancja jejm. pani starościnej kowelskiej powinna być, która przez swoją suplikę do koła naszego wniosła prośbę, aby tam pewna tenuta jm. bonorum regalium, która jest przeładowana hiberną, instabunt ichm. panowie posłowie nasi per comissarios ex gentibus molifikacją gravaminis uznała.

Indolendo vicibus pana Franciszka Dunina, któremu ^a jest wieża o zabicie jm. pana Podczernieckiego Mikołaja, ponieważ to deducit kwitem swoim, że sukcesorów pomienionego nieboszczyka uspokoił poenamque publicam per medium explevit w wieży liwskiej, wniosą ichm. panowie posłowie instancją do całej R.P., aby mu była relaksowana. [1248]

Nie mniejszego respektu godna instancja całego województwa naszego, kiedy ludzi niewinnych ad latus j.w. jm. pana wojewody braclawskiego, starosty bełskiego¹⁰¹⁴ dekretem trybunalskim kondemnowano, zaczym jako niewinnie otrzymana na osobach niżej pomienionych kondemnata, ichm. panowie posłowie nasi studebunt, aby ta kon-

¹⁰¹¹ Stanisław Koniecpolski obożny koronny.

¹⁰¹² Stefan Stanisław Czarniecki pisarz polny koronny.

¹⁰¹³ Andrzej Prusinowski starosta horodelski.

¹⁰¹⁴ Marcin Zamoyski wojewoda braclawski, starosta bełski.

demnata była relaksowana, osobiwie z pana Jana Lesieckiego, Stanisława Bilskiego, Wojciecha Wojdańskiego, Antoniego Wysockiego.

Godne politowanie czyniąc nad utrapieniem jm. pana Jana Hrodyłowskiego, kiedy in vicinitate stricta z oo. zakonu Dominika świętego konwentu lubelskiego zostając, intolerabilia contra iura vicinitatis ponosi grawamina. Instabunt ichm. panowie posłowie nasi o interpozycją J.K.M. p.n.m. do generała zakonu tego, aby per commissarios jakokolwiek mogła się suffragari ta opresya jego.

Wniosą ciż ichm. panowie posłowie nasi do jm. księdza nuncjusza¹⁰¹⁵ w tejże okazyjej pomienionego jm. pana Jana Hrodyłowskiego, by dał admonicyją konwentowi temu per litteras interdictionis, żeby mógł secure być w dobrach swoich.

Zasłużeni in opere bellico osobiwego potrzebując respektu, jako to jm. pan Strzałkowski starosta lityński¹⁰¹⁶, tak jako od J.K.M. p.n.m. jest zalecony, kiedy nie uważając strat fortun ojczystych beja, w którym to praesumebatur bonum publicum oddał, osobiwiej potrzebuje od całej [1249] R.P. protekcyjej, aby vacuus w stratach swoich i w restytucyje okupu szacowanego się beja nie zostawał, iterum recommendatur pilnemu staraniu ichm. panów posłów.

Wniesionej do koła naszego supliki od oo. piarum scholarum konwentu chełmskiego ratione kamienicy w mieście krakowskiem leżącej blisko oo. bonifratrów, która jest ordynowana ad pia opera przez jm. pana Garczyńskiego legowana, wniosą ichm. panowie posłowie nasi instancją, aby ab omnibus oneribus Reipublicae uwolniona była.

Z takowąż kwerelą i supliką stanąwszy w kole naszym braterskim jm. pan [Jan] Bobowski wojski latyczowski, querulando na swoją nieszczęśliwość, wymógł to na nas, abyśmy zlecili instancją ichm. panom posłom, braci naszej, aby suma jego na dobrach zadnieprskich j.o. ks. jm. Jeremiego wojewody ziem ruskich¹⁰¹⁷, którego fortuna devoluta est na sukcesorów, do których aby wniesiona była instancja, żeby ten szlachcic iacturam fortunę^a kiedy to patet, że wszystkim zadnieprzanom in parte satisfactum est per negotiationem j.w. jm. pana wojewody czernihowskiego¹⁰¹⁸.

Jm. pana Wrzeszcza i jm. pana Wojciecha Piątkowskiego burgrabiego bełskiego anteaكتورum tenutariorum bonorum regalium od dzierżawców [1250] bonorum infrascriptorum ichm. intuitu restaurationis concreditorum, że niemałe spezy na też dobra łożyli i sumy, a mianowicie jm. pan Wrzeszcz na Dobrotwór¹⁰¹⁹ 6 tys., a jm. pan Piątkowski na Sielce Bieńkowe¹⁰²⁰ 2 tys., co liquide deducitur, a od dóbr tych, ad involutoriam relationem tychże sumptów erogowanych przywileje ichm. moderni tenutarii od J.K.M. nie reponowawszy erogacyjej ich, a zwłaszcza jm. pana Piątkow-

¹⁰¹⁵ Francesco Martelli nuncjusz apostolski w Polsce.

¹⁰¹⁶ Wł. Remigian Strzałkowski łowczy lwowski. W wykazie starostów nie figuruje jako starosta lityński, również w legacji królewskiej na sejmiki przed sejmem 1678 r. tytułowany jest jako łowczy.

¹⁰¹⁷ Jeremi Wiśniowiecki wojewoda ruski.

¹⁰¹⁸ Stanisław Kazimierz Bieniewski wojewoda czernihowski.

¹⁰¹⁹ Dobrotwór, miasto w z. buskiej, w starostwie kamionackim (ob. Добротвір osiedle miejskie w rej. kamionackim, obw. lwowskim, Ukraina).

¹⁰²⁰ Sielce Bieńkowe, wieś w pow. bełskim (ob. Сілець w rej. kamionackim, obw. lwowskim, Ukraina).

skiego na Sielce Bieńkowe, jm. pan Adam Siekierzyński miecznik braclawski, dobra te w posesyją swą odebrali, zaczynam rekomendabuntur ichm. iniuriati singulari respectui J.K.M. i całej R.P., aby rekompensy i sumy pomienione, na restauracyją tychże dóbr łożone, a modernis tenutariis wrócone były.

Puszkarz z artyleryjej Hans Husz, nieboszczyka generała [artylerii koronnej Krzysztofa] Grodzickiego, że submissam do koła naszego rycerskiego wniósł instancyją, aby w retentach zasług swoich u R.P. in hucusque zatrzymanych, jako to rejestrami rzetelnie dedukować będzie, był ukontentowany. Omnimoda ichm. panowie posłowie nasi adhibebunt curam, abyśmy takowych ludzi et in posterum do usługi R.P. et ad opera bellica zachęcić przez ukontentowanie onegoż w desideriach jego mogli providebunt.

Tudzież ichm. panom posłom naszym serio [1251] iniungimus et commendamus, aby ichm. ten punkt promowali, żeby moneta, tak srebrna, jak złota, extra limites Regni nie była wywożona, w czym ichm. panowie ^a ekonomowie i superintendentowie komór ^a od R.P. stringentur, aby na to, sive per se, sive per suos substitutos iuratos, pilne oko mieli.

Ostatek dexteritatis et prudentiae ichm. panów posłów naszych zleciwszy, prosimy, aby adaequata media w obmyśleniu skutecznego pokoju i całości praw i swobód naszych ostrzegali.

Którą to instrukcyją zgodnie w kole naszym napisawszy, dyrektorowi koła naszego podpisać zleciliśmy i do akt grodzkich bełskich podać. Działo się w Bełzie, na miejscu konsultacyjom zwyczajnym, dnia 1 grudnia r. P. 1678.

Kasper Trembiński p[isarz] z[iemski] b[ełski], marszałek koła rycerskiego

Punktów dwa, na które zupełnej zgody nie było, nie inserowałem, jednak ostrzegając fidei meae ad acta tak, jako są podane, podałem, z których pierwszy takowy jako sequitur:

Koronnego Trybunału R.P. sui iuris domina poprawę, jako sobie zawsze in toto zostawiła, tak po ekspiracyje czasu w roku terażniejszym, pro festo Sancti Francisci proximo [4 października] praeterito dwuletniemu Trybunałowi constitutione 1676 naznaczonego, dabunt operam ichm. [1252] panowie posłowie nasi, jakoby omni meliori modo iustitiae curent ab ordinibus Regni constituatur. A iż per sinistram interpretationem tegoż prawa o dwuletnim Trybunale suprascripta constitutione 1676¹⁰²¹ napisanego, przez niektóre osoby zanesione manifesty, authoritati Trybunałowi terażniejszemu Lubelskiemu, ut nunc sic et in 'posterum' następującym Trybunałom zdadzą się derogare, więc i na sejmik niniejszy przedsejmowy list eo nomine do koła naszego acriori, quam decebat stilo, osobę j.w. jm. pana wojewody podlaskiego, marszałka tegoż Trybunału¹⁰²² videbite exaggerando napisany: „Conclusionem trybunalskiego sądu” redolere videtur, przeto list pomieniony i manifesty quocumque titulo na wzruszenie Trybunału uczynione, authoritate conventus praesentis pro irritis declarando, serio imponimus ichm. panom posłom naszym, aby na przyszłym, da Bóg, sejmie, na wzwyz

¹⁰²¹ Konstytucja sejmu 1676 r. „Trybunał Koronny” (Vol. leg., t. 5, s. 177-178).

¹⁰²² Wacław Leszczyński wojewoda podlaski, marszałek Trybunału.

mianowane uskarżywszy się inkonweniencyje, conservationem Trybunału Koronnego, który omnes omnium nostri complectitur libertates, pilnie promowali”.

Drugi takowy:

Nic słusniejszego nad to, aby privatae iniuriae, które do rozsądzenia należą, publica negotia Reipublicae na sejmach non expediant, ale ordinario iudiciorum cursu decidentur. Zlecamy tedy ichm. panom posłom naszym, aby sprawa jm. pana kanclerza W.Ks.L.¹⁰²³ z jm. panem podczaszym [1253] koronnym¹⁰²⁴ ullatenus inturbare consilia R.P. nie pozwalali, owszem, inistant, aby in causis facti, każdy ex loco delicti respondeant w Koronie i w W.Ks.L. i pomieniona sprawa ex mutuis actoratibus et reatibus, aby była decydowana w Trybunale koronnym, gdzież zaczęta jest, fidei ichm. committimus.

^a brak części tekstu, kopista pozostawił puste miejsce ^{b-b} w Rp.: telonei ^{c-c} w Rp: (prae)posterum

4. Protestacja Feliksa Potockiego wojewody sieradzkiego z powodu nieporuszenia w instrukcji poselskiej artykułu o Trybunale – Bełż, 10 stycznia 1679 r.

Rp. CDIAUL, *Fond 1, Opis 1, 271, s. 104-105* – oblata; w grodzie bełskim oblatowano w dniu 10 stycznia 1679 r. [feria 3 post festum Sanctorum Trium Regum proxima a. D. 1679].
Bibl. Oss., rkp. 15964, t. 2, s. 137.

Ad officium et acta praesentia castrensia capitanealia Belzensia personaliter veniens Ill. et Mag. Felicianus a Potok in Podhajce Potocki palatinus Siradiensis, Crasnostaviensis, Sokaliensis, Robcyczensis etc. capitaneus, insistendo legibus et constitutionibus Regni de libera activitate equestris ordinis in locis publicis conventibusque, quibuscum tam generalibus quam particularibus sancitis, quam primum manifestans rescivit de quodam non connotato in instructione conventus particularis Belzensis ad comitia generalia unanimes voce et consensu libere formati et ratificati articulo, nempe intuitu iudiciorum Tribunalitiorum Regni Lublinskiensium decretis in eisdem a festo Sancti Francisci usque ad festum Sancti Thomae Apostoli uti iurium latorum aprobantium et in comitiis generalibus ad praesens Grodnae per universos ordines et status Regni ratificandorum, quae materia articuli eiusdem licet a principio sessionis quibusdam incolarum palatinatus Belzensis, vigore liberae activitatis ipsis scilicet Gen. Christophori Dunin subdapiferi Belzensis et Sigismundi Głogowski pincerna Buscensis contradictionibus sistebatur, nihilominus post serias e converso ceterae nobilitatis eiusdem articuli dicti de approbatione iudiciorum dictorum Tribunalitiorum decretorumque ibidem latorum ventilationum et gravissimas disceptationes in stabiliendo eodem uti legibus et constitutionibus Regni non contrario licet eidem Gen. contradicentorum ratione protunc illatus gravitates, tum et boni publici exinde emergentis auctoritate, assensum ad connotandum articulum eundem in volumen consiliorum instantiamque Gen. nuntiorum suorum et promovendum eundem praebuerunt et unanimiter a Gen. [105] Gasparo Trembiński

¹⁰²³ Krzysztof Pac kanclerz litewski.

¹⁰²⁴ Jan Wielopolski podczaszy koronny.

notario terrestri Belzensi, marschalco protunc conventus eiusdem, connotatus ac in loco consultationum solito praesente manifestante, nullis interveniens ac accedentis ulterioribus contradictionibus seu protestationibus ratificatus existebat. Nihilominus ad praesens extra volumen consiliorum eundem annotatum et non subscriptum, nescitur ob quas rationes et ex qua causa adinvenit. Illico providendo bono publico autoritatieque sacrosancte iudiciorum tribunalitiorum, quae in nullo et a nemine contemni derogari et in levipendium dubiumque vocari debet, suffragando ratione non inscripti eiusdem articuli, uti plurimum boni, Patriae adherentis, iterum iterumque manifestatur et protestatur offerendo se iuxta munus suum senatorium eundem articulum defensurum et promotorum ac ratione praemissorum non connotatorum in termino quovis, ubi necessitas et aequitas postulaverit et cum quo competierit expostulaturum.

117. Sejmik relacyjny w Bełzie, 25 maja 1679 r.

‡ 1. *Deklaracja posłów województwa bełskiego na sejmie w sprawie podatków i sejmiku relacyjnego.*

Vol. leg., t. 5, s. 296.

Województwo bełskie. Na zapłatę wojsku tak długu starego, to jest ośmiu ćwierci i miliona, jako i oschłych asygnacyi, deklaruje do sumy moskiewskiej dodać sumę korespondującą półtrzecia pogłównego iuxta tariffam anni 1673 suplementując defekta województw i ziem per hostilitates uznane, którą dwiema ratami wydać obiecuje, pierwszą ratę in augusto, drugą zaś ultimis diebus decembris. Do której sumy przyłożyć się powinni będą ichm. duchowni według instruktarza. Asygnacyi żadnych na pomienione podatki poborcy przyjmować nie będą prócz na jedną zapłatę wojsku według skryptu ad archivum sub solutione de suo, przyszła zaś płaca wojsku, któremu się służba a 1 maii zaczyna, anni praesentis una cum spiritualibus płacić deklaruje ad proportionem półtora pogłównego tariffae 1673. Modum contribuendi biorą sobie do braci, relacyjny zaś sejmik bierze sobie pro die 25 maii.

‡ 2. *Laudum sejmiku relacyjnego województwa bełskiego w Bełzie, 25 maja 1679 r.*

Rp. CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 271, s. 1103-1108 – pozostawione puste miejsce na oblatę; w grodzie bełskim oblatowano w dniu 26 maja 1679 r. [feria 6 post festum Solennia Sacri Pentecosten proxima a. D. 1679].

Bibl. Oss., rkp. 15964, t. 2, s. 139.

Laudum sejmiku nie zostało wpisane do księgi, pozostawiono puste miejsce.

118. Sejmik deputacki w Bełzie, 11 września 1679 r.

1. *Laudum sejmiku deputackiego województwa bełskiego w Bełzie, 11 września 1679 r.*

Rp. CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 272, s. 1890-1892 – oblatą; w grodzie bełskim oblatował marszałek sejmiku w dniu 12 września 1679 r. [feria 3 ante festum Exaltationis Sanctae Crucis proxima a. D. 1679].

Bibl. Oss., rkp. 15964, t. 2, s. 141.

My rady, dygnitarze i wszystkie rycerstwo województwa bełskiego, zjechawszy się na sejmik electionis deputatów województwa naszego na Trybunał blisko przyszedł Piotrkowski, prawem pospolitym naznaczony, za sędziów na ten Trybunał ichm. panów Jana Stanisława Drużbiczę podsędkę bełskiego i Seweryna Korwina Kochanowskiego podstarościego grodzkiego bełskiego, unaniami omnium consensu et pluralitate votorum, podług zwyczaju w tym województwie zachowałego, accedente uprosiliśmy i zgodnie obrali.

A że na tymże sejmiku interweniebat ratio statuendi o podatkach, jako o czopowym, tak i o suplemencie eo defectu w podatkach possessionis na sejmiku relationis blisko przeszłym uchwalonych, tę materyie cale inkludując, oraz i desideriiis j.w. jm. pana marszałka koronnego nadwornego¹⁰²⁵, tudzież jm. pana Stanisława Ołtarzewskiego starosty niechorowskiego i innych ichm. panów obywatelów województwa naszego iniuriarum o podymnym na sejmiku blisko przeszłym relationis uchwalonym pretendujących, ad diem 11 decembris po skończeniu Komisyej Lwowskiej odłożyliśmy. Na który dzień wszyscy zjechać się do Bełza na sejmik konsultacyjom naznaczony mamy i co ex re także z denuncyacyjej jm. pana Krzysztofa Dunina podstolego bełskiego i komisarza [1892] naszego evenient, nie przestępując laesiones pogorzalców miast i wsi Bełza, tudzież Żydów tutejszych w czopowym dawnym niedobranym ukrzywdzonych, postanowiliśmy.

Hoc unum sit praecautum, aby suma tysiąca złp na restauracyją kościoła farnego sokalskiego od nas ordynowana była skutecznie i nieodmiennie z rąk jm. pana Tomasz Jagiełłowicza komornika ziemskiego bełskiego, jako i przez jm. pana Mikołaja Jemiołowskiego, egzaktora przeszłego naszego, do rąk jm. księdza proboszcza sokalskiego wydana, sub rigore poenarum in retentores destinato. A tę uchwałę ręką jm. pana marszałka koła naszego podpisaną, do akt grodzkich bełskich in vim perpetuitatis podajemy. Działo się w Bełzie, dnia 11 miesiąca września r. P. 1679.

Wojciech Alojzy Zieliński wojski ziemie buskiej, marszałek koła rycerskiego m.p.

¹⁰²⁵ Mikołaj Hieronim Sieniawski marszałek nadworny koronny.

2. *Protestacja Samuela Lipskiego stolnika kijowskiego przeciw nielegalnemu wyborowi deputatów na sejmiku – Bełż, 12 września 1679 r.*

Rp. CDIAUL, *Fond 1, Opis 1*, 272, s. 1877-1878 – oblata; w grodzie bełskim wniesiono w dniu 12 września 1679 r. [feria 3 ante festum Exaltationis Sanctae Crucis proxima a. D. 1679].
Bibl. Oss., rkp. 15964, t. 2, 143.

Hoc loco inserenda et acticanda erat protestatio per Gen. Samuelem de Lipie Lipski dapiferum Kijoviae, Joannem Żuliński, Adauctum et Joannem Lipskie fratres inter se germanos, Georgium Jabłoński in et contra Gen. incolas palatinatus praesentis Belzensis pro comitiolis palatinatus Belzensis electionis deputatorum Tribunalitiorum Regni ad oppidum Bełż locumque consultationibus solitum confluxorum, ratione per ipsos contra omnem praescriptum [1878] iuris actum eundem electionis deputatorum pro die hesterna incidentis, uti unius die actum non continuationis imo tumultuose non per vota solita eiusdem inchoationis. Quae omnia quoniam iuribus publicis contraria sunt ^{a-a}atque^a debito ordine et methodo per agi debent secusque et praemissum actum est, id circo iidem potestantes de nullitate praemissi actus iterum iterumque protestantur ac pro invalidis caetera praemissa omnia in iisdem transacta declarant facta. Cuius quidem protestationis iidem protestantes promiserant se latiore porrecturos copiam, verum quoniam eandem intra triduum, ut iuris ac moris est, ad acticandum officio praesenti non porrexerunt, ideo de non porrectione eiusdem ex parte Gen. notarii loci praesentis solenniter protestatum est.

^{a-a} w Rp. fragment powtórzony dwukrotnie

119. Sejmik z limity w Bełzie, 11 grudnia 1679 r.

1. *Laudum sejmiku województwa bełskiego z limity w Bełzie, 11 grudnia 1679 r.*

Rp. CDIAUL, *Fond 1, Opis 1*, 272, s. 2379-2385 – oblata; w grodzie bełskim oblatowano w dniu 13 grudnia 1679 r. [feria 4 ipso die festi Sanctae Luciae Virginis et Martyris a. D. 1679].
Bibl. Oss., rkp. 15964, t. 2, 145-151.

My rady, dygnitarze, urzędnicy i wszytko rycerstwo województwa bełskiego, ziem i powiatów do niego należących, zjechawszy się do Bełża na sejmik dnia dzisiejszego, laudo publico sejmiku naszego deputackiego blisko przeszłego naznaczony i przypadający, intuitu publicznej obrady stosując się w tej mierze do konstytucyj¹⁰²⁶ sejmu generalnego grodzieńskiego i ad lauda praeterita sejmików naszych, tak relacyjnego, jako

¹⁰²⁶ Konstytucja sejmu 1678 r. „Deklaracje województw i ziem koronnych” (*Vol. leg.*, t. 5, s. 296).

i deputackiego, na wypłacenie podatków od R.P. postanowionych i na sejmiku naszym [2380] relacyjnym pozwolonych *manutenendo et ad executionem deducendo legem eo nomine sancitam* półtrzecia pogłównego podymnym płacić pozwoliliśmy. W czym, iż niektórych ichm. panów obywatelów województwa naszego *varietates sensus et resistentiam* w wydawaniu tych podatków postrześliśmy, *praesenti laudo nostro* przeszłe *reassumimus lauda* i deklarujemy, aby każdy z ichm. panów obywatelów województwa naszego, *nemine excepto*, nie zasłaniając się żadnymi ekscepcyjami ani racyjami, te podatki podług uchwały R.P. i sejmiku naszego relacyjnego do rąk ichm. panów egzaktorów naszych, tak jm. pana Jakuba Korwina Kochanowskiego jako i jm. pana Wojciecha Kadłubiskiego skarbnika buskiego, *realiter et in effectu* wypłacił. Co się zaś tćnie półtora pogłównego na zapłatę nowych zasług wojsku uchwalonych, ponieważ z relacyjnej jm. pana komisarza naszego *liquide patet*, iż na wypłacenie pięci ćwierci, a die 1 maii in anno *praesenti* zaczętych, a w roku przyszłym 1680 kontynu[u]jących się, regimentowi j.w. jm. pana Szczęsnego Potockiego wojewody sieradzkiego, pieszemu i chorągwi husarskiej j.w. jm. pana Jana na Mirowie Myszkowskiego kasztelana bełskiego, do województwa naszego w repartycyjej wojska po województwach na Komisyyej blisko przeszłej Lwowskiej postanowionej, *debetur suma* 55 050 [2381] zł. Także niedopłacenie defektów w egzakcyjej podymnego jm. pana Jakuba Kochanowskiego i jm. pana skarbnika buskiego znajdujących się i wynoszących sumę zł 9 tys., przy tym naznaczoną *gratitudinem* jm. panu Krzysztofowi Duninowi podstolemu bełskiemu, komisarzowi naszemu za koszty, prace i fatygi na tej przeszłej Komisyyej Lwowskiej podjęte, złp 2 tys. do tego przyłączając i z wyżej mianowanymi sumami in *unum computando efficientes summam* 66 050 zł tali medio wypłacić.

Ponieważ *modus contribuendi ex lege publica in optione nostra* zostaje, postanowiliśmy poborów 12 *sine abiuratis*, według kwitów jm. pana [Mikołaja] Jemiołowskiego a regestrów jm. pana [Jana] Lipskiego uchwaliliśmy. Stojanów¹⁰²⁷ jednak, miasto j.w. jm. pana wojewody sieradzkiego, tak przez nieprzyjaciela jako *per varias calamitates belli* spustoszone, według kwitów jm. pana [Mikołaja] Jabłońskiego te pobory wypłacać powinno. Inne zaś dobra tegoż jm. wszystkie, zarówno z naszymi, według kwitów jm. pana Jemiołowskiego, a regestrów jm. pana Lipskiego, płacić ten pobór powinni będą. Jm. pan starosta niechworowski¹⁰²⁸ z dóbr Komorowa z łanów samych *modo quo* wszyscy te pobory płacić ma, *exceptis inquilinis et hortulanis* tegoż jm. w tychże dobrach, którzy do podatku tego należeć nie mają. [2382]

Desiderio jm. pana [Samuela] Lipskiego stolnika kijowskiego dosyć czyniąc na rewizyją do Lipska¹⁰²⁹ i Lipiego¹⁰³⁰ jm. pana Samuela Łaszcza stolnika i jm. pana Jana Lesieckiego pisarza ziemskiego buskich, *absentia* jednak *unius non obstante*, naznaczyliśmy. Z której rewizyyej jaka kwota łanów i domów pokaże się, z takiej te dobra płacić te pobory powinni będą, tak jednak, aby wcześniej ta rewizyya odprawiona była.

¹⁰²⁷ Stojanów, miasto w pow. bełskim (ob. wieś Стоянів w rej. radziechowskim, obw. lwowskim, Ukraina).

¹⁰²⁸ Stanisław Ołtarzewski starosta niechworowski.

¹⁰²⁹ Lipsko, miasto w pow. bełskim (ob. wieś w pow. lubaczowskim, woj. podkarpackim).

¹⁰³⁰ Lipe (Lipie) wieś w pow. bełskim (ob. wieś w pow. lubaczowskim, woj. podkarpackim).

Do wybierania tych poborów laudo sejmiku naszego relacyjnego jm. pana Jana Lesieckiego pisarza ziemskiego buskiego, za egzaktora obranego praesenti stwierdzamy laudo i wybieranie tych poborów na dwie rozdzielamy racyje. Pierwszą ratę, to jest 6 poborów, ma jm. wybierać począc a die 1 februarii futuri ad ultimam eiusdem, drugą zaś ratę a die 1 maii anni futuri 1680 ad ultimam eiusdem.

Do tegoż podatku wypłacenia należec mają w miastach szosy, domy, rzemieślnicy, także rudy, młyny, karczmy. Popi według tychże kwitów i regestrów wyżej opisanych. Te zaś dobra, które ex antiquo łanów nie mają, także i villae novae locationis dziesięciuro podymnego według kwitów tychże jako i pobory, płacić będą powinni te podatki. Postanawiając in et super retentoribus militare executionem et rigorem lege descriptam, także forum tutejsze grodzkie bełskie naznaczając.

Z tychże tedy poborów jm. pan pisarz ziemski buski¹⁰³¹, egzaktor nasz, asygnacyje regimentowi j.w. jm. pana wojewody sieradzkiego, z [2383] chorągwi usarskiej j.w. jm. pana kasztelana bełskiego, ducta proportione ludzi i koni pod chorągwiami znajdujących się, wypłacać będzie powinien, tak, aby iuste secundum quantitatem ludzi i koni każdego z ichm. dochodziła zapłata. Ante omnia jednak 9 tys. zł in supplementum defektów, do pierwszych dwóch rat podymnego pozwolonych, tenże jm. pan pisarz do rąk jm. pana Jakuba Kochanowskiego i jm. pana skarbnika buskiego, jako egzaktorów podymnego, oddać powinien.

Asygnacyją od skarbu do województwa naszego z Komisyyje Lwowskiej daną j.w. jm. panu wojewodzie ruskiemu, hetmanowi polnemu koronnemu¹⁰³², także i jm. panu podstolemu bełskiemu, komisarzowi naszemu, na 2 tys. zł, jako wyżej od nas in vim gratitudinis dane, tenże jm. pan egzaktor z tychże pieniędzy poborowych exsolvere tenebitur.

Miasto Sokal¹⁰³³ ratione conflagrationis circa constitutionem sejmu grodzieńskiego¹⁰³⁴, którym jest od podatków publicznych ochronione, wolne od tychże podatków zachowujemy, także juramenta ratione conflagratorum et desertatorum, którym lat cztery nie wyszło, circa beneficium legis publicae zachowujemy.

Tudzież osobliwy na ruinę jm. pana Alojzego Zielińskiego wojskiego buskiego, podstarościę grodzkiego horodelskiego, w dobrach jm. wsi Mirczu¹⁰³⁵ przez konflagracyją dworskich i chłopskich gumien, jako nam deductum est, mając respekt, ażebyśmy bene meritis in Republica civibus w ich [2384] upadkach nasze podali dexteram, dóbr tych części Mircze jm. od wszelkich, tak tego podymnego 13 za egzaktorstwa jm. pana skarbnika buskiego i przez nas uchwalonych poborów, jako i innych wszelkich iuxta legis praescriptum podatków, na lat cztery uwalniamy.

Deductum to też nam jest tak listami, jako i suplikami, iż sumy od nas z sejmików przeszłych na restauracyją kościoła sokalskiego zł tys. u jm. pana Tomasza Jagiełłowicza komornika ziemskiego bełskiego, i u jm. pana Mikołaja Jemiołowskiego przeką-

¹⁰³¹ Wojciech Kazimierz Koc pisarz ziemski buski.

¹⁰³² Stanisław Jan Jabłonowski wojewoda ruski, hetman polny koronny.

¹⁰³³ Sokal, miasto w pow. bełskim (ob. Сокаль w rej. sokalskim, obw. lwowskim, Ukraina).

¹⁰³⁴ Konstytucja sejmu 1678 r. „Miasto Sokal” (Vol. leg., t. 5, s. 275).

¹⁰³⁵ Mircze, wieś w pow. bełskim (ob. w pow. hrubieszowskim, woj. lubelskim).

zane, także i oo. dominikanom bełskim zł 100 u jm. pana [Mikołaja] Brodowskiego, poborcy przeszłego naszego, naznaczone, nie są ichm. zapłacone, przeto *salvam viam iure agendi assignatorii* z tymiż ichm. panami poborcami *reservamus* i aby się ichm. sprawili *iure fisci*, *iniungimus*.

Condignam rationem mając instancyjej niektórych ichm. za jm. panem Pawłem Orłowskim regentem grodzkim horodelskim, względem niedobrania podczas subkolektorstwa jm. szelężnego, jako tę instancyją przyjmujemy, tak, aby *iniuriarum retentio-nis suae super retentoribus ordinario iuris* dochodził via, pozwalamy.

Mając też wzgląd na koszty i spezy ichm. panów deputatów wojskowych, po za-sługi do województwa naszego zesłanych od chorągwi pancernej J.K.M. j.w. jm. pana bełskiego, tudzież jm. pana Daniela Zarudnego, tymże ichm. wszystkim sumę zł 300, którą ichm. [2385] między sobą podzielią, u jm. pana Jakuba Kochanowskiego, poborcy naszego podymnego, naznaczamy i onę wypłacać zlecamy.

A żebyśmy *certitudinem* mieć mogli, jeżeli te 12 poborów, przez nas *modo quo supra* na wypłacenie długów pomienionych uchwalone, długom tymże wystarczą albo nie, tedy po wypłaceniu pierwszej raty in februario rezerwujemy sobie sejmik i on pro die 11 martii in anno proxime venturo tu, w Bełzie, *praesenti laudo* składamy. Na który zjechawszy się, jeżeliby jakowe w tym podatkowaniu *mankamenta* albo *defecta* znajdować się miały i nam przez jm. pana egzaktora *sufficienter enuclearent*, *melioro-wać* je *supplere* natenczas powinni będziemy. Tamże egzakcyjej czopowego w pierwszą rezę wprawić i kalkulacyjej przeszłych ichm. panów administratorów tegoż podatku rachunku wysłuchać mamy.

Do tegoż sejmiku *reiciuntur desideria et supplicationes* niektórych Żydów bełskich, *ratione* niedobrania przez nich czopowego za administracyjej jm. pana Andrzeja Moszyńskiego z pozwoloną im defalkatą zaarendowanego, którym lubo z przeszłego sejmiku do terażniejszego *reiecta* była stanęła, jednak że *obstantibus multo maiori-bus* teraz swojej nie mogli wziąć satysfakcyjej, na przyszłym, da Bóg, blisko sejmiku *nostrum* w tej mierze onym *pollicemur respectum*.

Które to *laudum* nasze, jako *unanimiter confectum*, ręką jm. pana dyrektora koła naszego podpisane, do akt grodzkich bełskich podać zleciliśmy. Działo się w Bełzie, na miejscu konsultacyjom naszym zwykłym, dnia 11 miesiąca grudnia r. P. 1679.

Wojciech Kazimierz Koc pisarz ziemski buski, marszałek koła rycerskiego sejmiku bełskiego m.p.

120. Sejmik z limity w Bełzie, 11 marca 1680 r.

1. *Laudum sejmiku województwa bełskiego z limity w Bełzie, 11 marca 1680 r.*

Rp. CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 273, s. 479-484 – oblatą; w grodzie bełskim oblatowano w dniu 13 marca 1680 r. [feria 4 post Dominicam Invocavit Quadragesimalem proxima a. D 1680].
Bibl. Oss., rkp. 15964, t. 2, s. 153-157.

My rady, dygnitarze, urzędnicy i wszystko rycerstwo województwa bełskiego, z ziem i powiatów do niego należących zjechawszy się [480] do Bełza dnia dzisiejszego, na termin sejmiku laudo publico die 11 decembris anno proxime et immediate elapso naznaczony i konserwowany, intuitu publicznej obrady w ukontentowaniu stipendiorum dobrze zasłużonego R.P. żołnierza, postanawiamy.

Aby każdy z ichm. panów obywateli województwa naszego wedle uchwały ut supra przeszłego sejmiku, nemine excepto, do rąk jm. pana Jana Lesieckiego pisarza buskiego ziemskiego, na przeszłym sejmiku egzaktora obranego, 12 poborów podług rejestru jm. pana Jana Lipskiego i kwitów jm. pana [Mikołaja] Jemiołowskiego, sine omni refragatione na dwie racie, iuxta praescriptum anterioris laudi, oddał i wypłacił sub executione militari admovenda.

A że pierwszej racie czas determinowany ekspirował sine omni effectu i wniesienia namówionego podatku, serio napominamy jm. pana egzaktora naszego, ut adhibeat omnem curam jako najprędszego wybrania tej kontrybucyje dla prędszego ukontentowania zasłużonego żołnierza, na co jm. quam amplissima facultas exequendi ut supra in refragarios i tym podatkom sprzeciwnych conceditur et praesenti laudo praecustoditur.

Z tych zaś podatków na dwie racie do skarbu przychodzących jm. pan egzaktor asygnacje dawniejszych zasług ante omnia wypłacać powinien będzie. A po wypłaceniu zaś onych, a 1 maii służbę zaczęłą ludziom z repartycjej Komisyje Lwowskiej i do województwa naszego wziętej, zasługi według propozycyje sumy specifice chorągwi usarskiej j.w. jm. pana kasztelana bełskiego¹⁰³⁶, także ludziom pieszym wedle komputu rozebrania wojska j.w. jm. pana wojewody sieradzkiego¹⁰³⁷ regimentu wypłacać będzie.

Quantum zaś [481] spectat modum contribuendi na przyszłe czasy, tedy unanimi consensu na terażniejszym sejmiku praesenti laudo generalem revisionem dóbr wszystkich, w województwie naszym leżących, praecavemus i postanawiamy. Do której funkcyje ichm. panów rewizorów z każdego powiatu na przyszłym, da Bóg, sejmiku desygnować będziemy. Którzy ichm. praevio iuramento dymy tak komputować będą, sług jeden na dym i sprzęgających się trzech na pług dym jeden. Pieszych 6 na dym jeden pospisać mają. W miastach zaś i miasteczkach dwa domy rynkowych na dym jeden, w ulicach zaś domów 8 na dym jeden. Żydzi zaś ci tylko należeć będą do komputu dymów, którzy chrześcijańskie osiedli place. Miednik każdy za dym jeden, pod-

¹⁰³⁶ Jan Aleksander Myszkowski kasztelan bełski.

¹⁰³⁷ Szczesny Potocki wojewoda sieradzki.

lejszych zaś 4 computari possunt na dym jeden. Której to rewizyjej żadne libertacyje obstaro nie mają, cum hac declaratione, iż pogorzelnicy wedle prawa do lat czterech wolni być mają. Którego zaś dymu Pan Bóg uchwalał od ognia w tychże dobrach, tenże należeć będzie do rewizyjej i kontrybucyjej.

A że dla nieprędkiego wniesienia podatków do skarbu nie mogliśmy odebrać rationem quantitatis sum od ichm. panów egzaktorów, ani ich sami certitudine onych nas informować ad praesens mogli, tedy sejmik sobie zachowujemy do rzetelniejszego porachowania się i ukontentowania zasłużonego żołnierza pro die 3 iulii anni praesentis. Na który zjachawszy się wcześniej, in quantum by się defekta jakie ukazać miały, tedy one tamże iuxta sensum nostrum supplere mamy. Jednak, żeby nam wszystkim na przyszłym sejmiku certitudo quantitatis podatków trudnić i defektów pateat, tedy ichm. panom [482] ^aegzaktorom^a laudo praesenti iniungimus, aby ichm. pro 25 iunii z gotowemi rachunkami zjechali się do Bełza i przed ichm. od nas uproszonymi, jm. panem [Samuelem] Łaszczem stolnikiem buskim, jm. panem [Krzysztofem] Duninem podstolim bełskim, jm. panem [Alojzym] Zielińskim wojskim buskim, jm. panem [Stanisławem] Ołtarzewskim starostą niechworowskim, jm. panem Polanowskim podstarościm buskim, jm. panem Janem Polanowskim, jm. panem [Krzysztofem] Woyną podczaszym rawskim, unius plurium ne absentia non obstante, kalkulacją egzakcyi swoich praevis iuramento uczynili, ichm. serio adstringimus.

Czopowe zaś, aby do swojej było redukowano pory, administrationi jm. pana Wojciecha Kadłubiskiego skarbnika buskiego, praesenti laudo committitur. Z którego egzakcyjej Żydom bełskim, to jest Jowlowi, Chomie i Irszowi długi winne zapłacić będzie powinien, praevis jednak przez tychże Żydów przed zwyczaj rzeczonymi ichm. do kalkulacyjej słuchania ichm. panów egzaktorów pro die 3 iulii naznaczonymi, do Bełza comprobatione.

Ambiquitatem o popach pod terazniejszy podatek poborowy podpadających jm. panu egzaktorowi jak persolvimus i laudo praesenti onych stringimus, aby według rejestru jm. pana [Jana] Lipskiego każdy z nich na symple po 2 zł do skarbu przy gromadzie zapłacił.

A iż też kwerele różne z różnych dóbr J.K.M., osobliwie z starostwa bełskiego, ^abuskiego^a, lubaczowskiego, do koła naszego wniesione były, iż ichm. bracia nasi [483] używając i dzierżąc pola miejskie, do poborów należące, onych opłacać i do poborów z tych miast należytych przykładać się nie chcą, inhaerendo tedy prawu pospolitemu, aby każdy takowy, takoweż pola zażywający, iuxta quantitatem pola kontrybucyjom podległego, ducta proportionem ten podatek wspólnie do skarbu zapłacił, in refragarium zaś każdego, do jm. pana poborcy odniesionego, liberam executionem militarem de bonis onego pozwalamy jm.

Pensyja także na reformacyją kościoła farnego sokalskiego pogarzałego, w podziwieniu mając, że przez nas de aerario publico temuż kościołowi naznaczona, przez tak długi czas od ichm. panów egzaktorów przeszłych naszych nie jest uspokojony, tedy zlecamy jm. panu dyrektorowi naszemu, aby jm. nomine totius conventus nostri serio do jako najprędzej naznaczonej sumy stymulował satysfakcyjej, aby chwala Boża w nimże do pierwszej przyjść mogła czym prędzej kultury. Także ichm. oo. dominikanom bełskim naznaczoną sumę, tudzież jm. panu [Krzysztofowi] Woynie podczaszemu

rawskiemu, irremissibiliter wyliczyli. Czego jeżeliby dobrowolnie nie uczynili, salvam viam agendi praecustodimus ichm. wszystkim pomienionym w grodzie beńskim z tymi ichm. etiam perempte.

Indolendo vicibus jejm. pani Ujazdowskiej, świeżo z niewoli oswobodzonej, et succumbendo prędszemu wyjściu dziatek jm. z niewoli zł 500 naznaczamy. Które jm. pan skarbnik [484] buski¹⁰³⁸ z egzakcyjej swojej podymnego sine mora oddać i wyliczyć powinien będzie do rąk jm.

Jm. panu Kawieckiemu, szpitala lwowskiego żołnierzowi skaleczonemu, zł 30 naznaczamy, aby ichm. panowie egzaktorowie podymnego również z asygnacją szpitalowi pomienionemu służącą na zł 100 wypłacili sine intermissione.

Które to laudum nasze, jako unanimiter confectum, ręką jm. pana dyrektora koła naszego podpisać i do akt grodzkich beńskich podać zleciliśmy. Działo się w Bełzie, na sejmiku konsultacyjom naszym zwykłym, die 11 miesiąca marca 1680 r.

Krzysztof z Skrzynna Dunin podstoli beński, dyrektor koła rycerskiego województwa beńskiego

^{a-a} fragment powtórzony dwukrotnie

121. Sejmik z limity w Bełzie, 3 lipca 1680 r.

1. *Uniwersał Stanisława Jana Jabłonowskiego hetmana polnego koronnego do szlachty beńskiej o niebezpieczeństwie – Zawalów, 28 czerwca 1680 r.*

Rp. CDIAUL, Fond 3, Opis 1, 23, s. 114 – oblata; w grodzie buskim oblatował Nob. Mikołaj Jaroszewski w dniu 28 czerwca 1680 r. [feria 6 in vigilia festi Sanctorum Petri et Pauli Apostolorum a. D. 1680].

Stanisław Jan na Jabłonowie Jabłonowski wojewoda i generał ziem ruskich, hetman polny koronny, buski, świecki starosta.

Wszystkim, komu to wiedzieć należy, ex vi urzędu mego hetmańskiego do wiadomości donoszę.

Lubo nam nie jest ogłoszona hostilitas od Porty Otomańskiej, jednakże ponieważ liczne wojska tak tureckie i tatarskie ściągają się blisko granic naszych i już są effective w Wołoszech, suspikować necesario o tym potrzeba. Dla czego wydaję tym prędej uniwersały moje, przestrzegając ichm. panów i życząc, abyście się w.m. panowie na wszelkiej ostrożności mieli, fortuny swoje in tuto lokowali et omnem proventum póty, póki powtórne uniwersałami nie ogłoszę, jako się te wojska obróć, w tej ostrożności

¹⁰³⁸ Wojciech Kadłubowski skarbnik buski.

czekali, na co pilne mieć będę oko. A teraz pokornie przestrzegam i proszę, abyście się mieli na ostrożności, gdyż to niepłonne są rzeczy. Datum w Zawałowie, die 28 iunii anni 1680.

Jabłonowski s[tarosta] z[iem] r[uskich], h[etman] p[olny] k[oronny]

Locus sigilli

‡ 2. *Laudum sejmiku województwa bełskiego z limity w Bełzie, 3 lipca 1680 r.*¹⁰³⁹

Rp. CDIAUL, *Fond 1, Opis 1, 273, s. 1281-1284 – oblata; w grodzie bełskim oblatował Nob. Jan Korzeniowski w imieniu marszałka sejmiku w dniu 5 lipca 1680 r. [feria 6 post festum Visitationis Beatissimae Virginis Mariae proxima a. D. 1680].*
Bibl. Oss., rkp. 15964, t. 2, s. 159-161.

My rady, dygnitarze, urzędnicy i wszystko rycerstwo województwa bełskiego i powiatów do niego należących, zjachawszy się do Bełza na sejmik laudo publico województwa naszego, które dnia 11 miesiąca marca w roku terażniejszym stanęło, na dzień dzisiejszy, to jest 3 miesiąca lipca asygnowany i konserwowany.

Że nam ichm. panowie deputaci do odebrania rachunków od ichm. panów poborców województwa naszego, anteriori laudo naznaczeni, sufficientem relationem calculationis ad praesens uczynić nie mogli, kontynuacją tych rzeczy et terminum konkludowania in eo negotio obrad naszych pro die 10 septembris, to jest nazajutrz [1282] po sejmiku electionis ichm. panów deputatów na Trybunał Koronny brevi imminentis złożyliśmy et praesenti laudo składamy, committendo ichm. panom poborcom, aby iuxta lauda anteriora, a mianowicie podług rejestru jm. pana [Jana] Lipskiego anni 1618, a kwitów jm. pana [Mikołaja] Jemiołowskiego podatków uchwalonych dobierali i rachunek dostatecznej egzakcyjej swojej na tymże przysły, da Pan Bóg, sejmiku uczynili. Ni w czym jednak non praeiudicando libertacyjom anterioribus laudis pozwolonym, ani juramentom, które przez konstytucyją są obwarowane, a i do wybierania szosów ex laudo praesenti referować się mają.

Pro eadem tempore, aby jm. pan Jemiołowski registra egzakcyjej swojej miał gotowe, województwo praecustodit. Interea, żeby asygnacyje skarbowe, jako ludziom j.w. jm. pana wojewody sieradzkiego¹⁰⁴⁰, tak i chorągwi usarskiej j.w. jm. pana kasztelana bełskiego¹⁰⁴¹, sine quavis difficultate, ciż ichm. panowie egzaktorowie nasi wypłacali.

¹⁰³⁹ Na stronie 1250 w tej samej księdze pozostawiono puste miejsce z nagłówkiem „Laudi particularis palatinatus Belsensis oblata”, oblatowane w dniu 1 lipca 1680 r. [feria 2 pridie festi Visitationis Beatissimae Virginis Mariae a. D. 1680]. Być może jest to samo laudum, które pisarz wypełniając czystopis pomyłkowo przypisał do 1 lipca, ostatecznie jednak wpisał je we właściwym miejscu, stare pozostawiając puste, lub laudum nieznanego sejmiku, zapewne elekcyjnego.

¹⁰⁴⁰ Szczęśny Potocki wojewoda sieradzki.

¹⁰⁴¹ Jan Aleksander Myszkowski kasztelan bełski.

A że wznieciła się na terażniejszym zjeździe naszym kontrowersyja około podatków od prezbyterów ritus Graeci, którzy subveniendo terażniejszej ciężkości podatków województwa naszego, iż in parte wypłacili podatki registrem jm. pana Lipskiego opisane, nie wątpimy, że et in residuo uważając terażniejsze potrzeby wspólnej [1283] Ojczyzny eandem praestabunt facilitatem, do której praesenti etiam laudo adstringuntur. Cavemus to jednak kapłanom in unione Sanctae Romanae Ecclesiae zostającym, że do takowych podatków in futurum ich non stringemus, ale ta kaucyja nasza disunitis nigdy służyć nie będzie powinna.

Warujemy i to sobie invicem, że kiedy nam przyjdzie do stanowienia podatków jakich między sobą, pan poborca, którego na ten czas uprosimy, aggredi officium nie powinien, aż pierwiej iurament in volumine legum opisany super fidelitatem suam in facie całego sejmiku wykona.

Więc że na terażniejszym zjeździe naszym concordibus votis jm. panu Tomaszowi Jagiełłowiczowi komornikowi ziemskiemu bełskiemu, kondonowali resztę z sumy kościołowi sokalskiemu ex laudo anteacto województwa naszego u niego asygnowanej, onus do wypłacenia tej reszty, to jest 410 zł na siebie przyjmujemy i obmyślenie skuteczne tej satysfakcyj ex aerario publico województwa naszego, jako i inne wszystkie in praesenti termino wniesione desideria, do przyszłego blisko sejmiku odkładamy.

Ostrzegając to in rem jm. pana Stefana Wolińskiego łowczego braclawskiego, że cokolwiek respondeo taryfie zwyż mianowanej jm. pana Lipskiego erogavit de proprio peculio za poddanych, uchodząc następujących egzekucyi skarbowych i poddanych ochraniając ze wsi Krynice¹⁰⁴² i innych [1284] przyległych in possessione eius natenczas zostających, na tym szkodować nie powinien, ale to ma być jm. circa exemptionem od ichm. panów dziedziców plenarie exsolutum.

Na co dla lepszej weryfikacyi i wiary w. jm. panu Łukaszowi z Prusinowa Prusinowskiemu staroście czerkaskiemu, marszałkowi koła naszego, podpisać się i tę uchwałę naszą zgodną do akt grodzkich bełskich podać zleciliśmy. Datum w kole naszym rycerskim w Bełzie, dnia 3 miesiąca lipca r. P. 1680.

Łukasz Prusinowski starosta czerkaski, dyrektor koła rycerskiego województwa bełskiego

122. Sejmik deputacki w Bełzie, 9 września 1680 r.

Sejmik zerwany.

¹⁰⁴² Krynice, wieś w powiecie grabowieckim (ob. stolica gminy w pow. tomaszowskim, woj. lubelskim).

1. *Informacja o zerwaniu sejmiku w wykazie deputatów trybunalskich na rok 1680.*

Rp. *Bibl. U.W., rkp. 47, s. 77 – oryginał.*

[...] Palatinatus Belzensis vacat. Sejmik zerwany. [...]

123. Sejmik z limity w Bełzie, 10 września 1680 r.

1. *Laudum sejmiku województwa bełskiego z limity w Bełzie, 10 września 1680 r.*

Rp. *CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 273, s. 1980-1984 – oblata; w grodzie bełskim oblatował marszałek sejmiku w dniu 13 września 1680 r. [feria 6 pridie festi Exaltationis Sanctae Crucis a. D. 1680].*

Bibl. Oss., rkp. 15964, t. 2, s. 163-167.

My rady, dygnitarze, urzędnicy i wszystko rycerstwo województwa bełskiego, ziem i powiatów do niego należących, zjechawszy się do Bełza na miejsce konsultacyjom zwyczajne, z konserwowanego terminu laudo anteriori naznaczonego.

Naprzód, wzięwszy in considerationem bonum publicum, a potem satisfactionem ichm. rycerstwu R.P., podatki [1981] na zapłatę ludziom do województwa naszego ordynowanym uchwalamy i postanawiamy podymnego czworo według rejestru i kwitów jm. pana Wojciecha Kadłubiskiego skarbnika buskiego. Do tego podatku uprosiliśmy za egzaktora jm. pana Franciszka Rudnickiego. Które podatki zaczynać się mają a 1 octobris a kończyć się mają i ich eksolucya na dzień święta Świętego Marcina [11 listopada]. In futurum zaś rewizyją podymnego generalną praesenti laudo postanawiamy i ichm. panów rewizorów z każdego powiatu po dwóch ichm. uprosiliśmy. Z powiatu bełskiego jm. pana Jerzego Floriana Trzczińskiego i jm. pana Jakuba Korwina Kochanowskiego, z powiatu grabowieckiego jm. pana Franciszka Rudnickiego i jm. pana Mikołaja Jemiołowskiego, z powiatu horodelskiego jm. pana Tomasza Mireckiego i jm. pana Tomasza Aleksandra Jagiełłowicza komornika ziemskiego bełskiego, z ziemi zaś buskiej jm. pana Wojciecha Kadłubiskiego skarbnika buskiego i jm. pana Sebastiana Dąbskiego. Jednak ichm. prae-vio iuramento kwit w którymkolwiek grodzie super fidelem revisionem praestito unius absentia non obstante mutuo videlicet insimul rewidować będą, to jest bełscy w grabowieckim, grabowieccy w bełskim, horodelscy w buskim, buscy w horodelskim. Ta rewizycja poczynąć się ma die 14 octobris.

Dymy zaś tem sposobem namówione są, pług jeden na dym jeden, sprzęgających się trzech na pług dym jeden spisować będą. W miastach zaś i miasteczkach dwa dymy rynkowych na dym jeden, w ulicach zaś dymów ośm na dym jeden. We wsiach pieszych zagrodników sześć na dym jeden. Żydzi zaś ci tylko do rewizyjej należeć mają, którzy chrześcijańskie osiedli place. Młyn dwukolny dymów dwa, pojedynkowy dym jeden,

podlejszych kół dwie dym jeden. Której to rewizyje żadne libertacyje obstar nie mają, exceptis mere conflagratis [1982] lege publica do lat czterech praecustoditis.

A że liquidum calculum ichm. panów poborców dotąd mieć nie może województwo, przez co w retentach i remanentach przejrzeć się [nie] może, tedy propter sufficientem calculum formatum iudicium statuimus, coram quo ichm. panowie poborcy omnium contributionum, którzy kwitów od województwa nie mają, comparere i kalkulacyją uczynić powinni. Tenże sąd kognicyją i kombinacyją regestrów jm. pana [Jana] Lipskiego i jm. pana [Mikołaja] Jemiołowskiego uczyni i kwity, które discrepant od regestrów discernet i w nich decidet villas vagabundas locatas et novas, których w regestrach nie masz, adnotabit i jeżeli z nich wnoszono do województwa disiudicabit, libertacyje, dezolacyje, konflagracyje, si quae occurrerint discernet et decidet, iniuratos et retentores plenaria in fisco disiudicabit potestate.

Do którego to sądu ichm. panów sędziów e medio nostro deputowaliśmy i upraszamy, jm. pana Jana Sierakowskiego stolnika bełskiego, jm. pana Samuela Łaszcza stolnika buskiego, jm. pana Krzysztofa Dunina podstolego bełskiego, jm. pana Wojciecha Koca podsędką buskiego, jm. pana [Michała Ignacego] Jarczewskiego podczaszego buskiego, w. ichm., panów Jana Kazimierza Brodeckiego jasielskiego, jm. pana Łukasza Prusinowskiego czerkaskiego, jm. pana Stanisława Ołtarzewskiego niechworowskiego starostów, jm. pana Krzysztofa Woynę podczaszego rawskiego, dyrektora koła naszego. Ci ichm. panowie, zjachawszy się do Bełza pro die 29 octobris, unius duorumque absentia non obstante, insimul cum iudicio terrestri Belzensi, praevio iuramento super fidelem calculationem zasiadać i sądzić wyżej opisane punkta, non praeiudicando iuramentom i szosom z miast i miasteczek constitutione Grodnensi¹⁰⁴³ libertowanym. Przez niedziel dwie mają kontynuowane być te sądy, do przyszłego tylko sejmiku postanowiliśmy.

Jm. panu [Janowi] Lesieckiemu pisarzowi ziemskiemu buskiemu zlecamy, aby kontynuując swój podatek z miast, [1983] miasteczek i wsiów, które mere łanów nie mają, które jeszcze nie pooddawali, ani iuramenta od nich pozachodzili podymnych według kwitów jm. pana [Walentego?] Mireckiego odbierał. A że pan starosta niechworowski anteriori laudo w podymnym ratione desolationis odniósł respekt, tedy i teraz pro hac sola vice iuxta praestita noviter iuramenta od jm. pana poborcy kwity jm. generalne powinni będą oddać. Oo. bernardynom sokalskim, wspomóżenia zebrzącym, do obrazu supremi verbi Najświętszej Maryjej Panny zł 500 condonatum i recedet na tę sumę dać do jm. pana Wojciecha Kadłubskiego skarbnika buskiego, administratora natenczas czopowego, jm. panu marszałkowi koła naszego zleciliśmy. Mając respekt na pogorzenia manastyra derewlińskiego¹⁰⁴⁴ ad praesens succurere nie mogąc, ad formatum iudicium pro cognitione odsyłamy.

A że jm. pan Bobowski kompasyjej desolat dóbr swoich Świdnik¹⁰⁴⁵ iusto respectu żądał, tedy według noviter uczynionych abiurat pro hac sola vice contribuere jm. pozwoliliśmy.

¹⁰⁴³ Konstytucja sejmu 1678 r. „O miastach spustoszących i pogorzących” (*Vol. leg.*, t. 5, s. 278).

¹⁰⁴⁴ Być może Wola Derewlańska, wieś w pow. buskim (ob. Волиця-Деревляньська w rej. buskim, obw. lwowskim, Ukraina).

¹⁰⁴⁵ Świdnik, wieś w pow. lubelskim (ob. miasto powiatowe w woj. lubelskim).

Insze wszystkie instancyje i supliki ad cognitionem formato iudicio odsyłamy. Mając słuszną kompasyją nad zasłużonym w województwie naszym bełskim jm. panem Krzysztofem z Skrzynna Duninem podstolim bełskim, a to respektem pogorzenia miasta Uhnowa¹⁰⁴⁶, tedy pomienione miasto, stosując się do prawa o konflagracjię postanowionego, od wszelkich podatków cale uwalniamy.

A że jm. pan skarbnik buski wnosil in medium nostri, że ichm. panowie obywatele województwa et tenutarii miast i miasteczek czopowego oddawać renuunt, tedy my, chcąc przywieść do aukcyje to czopowe, postanawiamy, aby wszyscy z miast i miasteczek posesorowie jako najstuszniej i najprędzej ten podatek oddawali.

A dla lepszej tych naszych konsultacyje pewności i weryfikacyje jm. panu marszałkowi koła naszego podpisać i do akt grodzkich bełskich podać zleciliśmy. Datum w kole naszym rycerskim w Bełzie, dnia 10 septembris a. D. 1680. [1984]

Krzysztof Konstanty z Rusinowa Woyno marszałek koła rycerskiego województwa bełskiego

124. Sejmik przedsejmowy w Bełzie, 3 grudnia 1680 r.

Sejmik został zerwany.

1. *Uniwersał Jana III zwołujący sejmik przedsejmowy województwa bełskiego w Bełzie na dzień 3 grudnia 1680 r. – Jaworów, 22 października 1680 r.*

Rp. 1 CDIAUL, Fond 3, Opis 1, 23, s. 198-199 – oblata; w grodzie buskim oblatował Nob. Stefan Zawadzki w dniu 20 listopada 1680 r. [feria 3 ante festum Praesentationis Beatissimae Virginis Mariae proxima a. D. 1680].

Inne rękopisy: **Rp. 2** NGAB Mińsk, Fond 1713, Opis 1, rkp. 3, k. 808-809 – oblata; oblatowano w grodzie horodelskim, brak daty oblasy; **Rp. 3** CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 273, s. 2360 – pozostawione puste miejsce na wpisanie uniwersału; w grodzie bełskim oblatowano w dniu 23 listopada 1680 r. [Sabbatho post festum Praesentationis Beatissimae Virginis Mariae proximo a. D. 1680].

Druk: ASWPiK 1676-1696, s. 215-216 – uniwersał do województw wielkopolskich datowany na 22 października 1680 r.

¹⁰⁴⁶ Uhnów, miasto w pow. bełskim (ob. Угнів w rej. sokalskim, obw. lwowskim, Ukraina).

125. Sejmik relacyjny w Bełzie, 15 lipca 1681 r.

1. *Uniwersał Jana III zwołujący sejmik relacyjny województwa bełskiego w Bełzie na dzień 15 lipca 1681 r. – Warszawa, 15 czerwca 1681 r.*

Rp. CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 274; s. 1448-1451 – oblata; w grodzie bełskim oblatował Gen. Stefan Wnuczek Łobaczewski w dniu 30 czerwca 1681 r. [feria 2 post festum Nativitatis Sancti Joannis Baptistae proxima a. D. 1681].

Druk: ASWPiK 1676-1695, s. 249-251 – egzemplarz uniwersału do grodu poznańskiego nosi datę 14 czerwca 1681 r.

2. *Uniwersał Dymitra Wiśniowieckiego kasztelana krakowskiego, hetmana wielkiego koronnego do szlachty w sprawie zwrotu jeńców tureckich i tatarskich – Baranów, 1 lipca 1681 r.*

Rp. CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 274, s. 1600-1601 – oblata; w grodzie bełskim oblatował Nob. Jan Maścibrocki w dniu 19 lipca 1681 r. [Sabbatho post festum Divisionis Sanctorum Apostolorum proximo a. D. 1681].

Dymitr Jerzy Korybut ks. na Wiśniowcu i Zbarażu Wiśniowiecki kasztelan krakowski, hetman wielki koronny, białocerkiewski, drahimski, lubański, solecki etc. starosta.

Wszystkim wobec i każdemu z osobna, komu to wiedzieć należy, tak z ichm. panów obywatelów województw i ziem, jako też z ludzi rycerskich, usługę R.P. traktujących, przy zaleceniu służb i chęci moich wiadomo czynię.

Nie tylko ex iure gentium, ale też ex interesse conservationis całej R.P. należy na tym siła, aby czyniąc dosyć we wszystkich punktach i klauzulach zawartych z najjaśniejszą Portą Otomańską traktatom najmniejsza z strony naszej do rozerwania przyjaźni i pokoju nie znajdowała się okazyja. Więc że niepoślednia ^{adla} pomienionych pakt jest kondycja, aby więźniowie ab utrinque znajdujący się, na miejsca pewne zwiezieni, per commutationem eliberowani być mogli i Turcy żwawie i mocno executionem tego upominają się, naszej stąd stateczności i wiary w dotrzymaniu przyjaźni biorąc miarę, o czym już kilka gorących od paszy jm. kamienieckiego¹⁰⁴⁷ podczas rozgraniczenia, na sejmie i teraz tak świeżych było legacyi. Aby stąd jaka okazyja niechęci, a za tym desolatis (co podobne cum votivum) non emergat, tym moim ogłaszam to uniwersałem, pilnie żądając, aby azali gdzie i u kogokolwiek tylko jaki znajdowałby się niewolnik, lubo Turczyn, lubo Tatarzyn, onego do Lwowa jako najpilniej przywoził i z niem jm. panu wojewodzie ruskiemu, [hetmanowi] polnemu koronnemu¹⁰⁴⁸ opo-

¹⁰⁴⁷ Defterdar Ahmed pasza kamieniecki.

¹⁰⁴⁸ Stanisław Jan Jabłonowski wojewoda ruski, hetman polny koronny.

wiedział się, z tą asekuracją, że nikt niewolnika swojego darmo nie da, ale praetium onego jakie ex conventione będzie mogło constitui, R.P. exsolvet.

W czym tak każdego, u kogo by się jakikolwiek znajdował niewolnik, upewniając, ten uniwersał aby był do grodach [s] jako najpilniej publikowany i do egzekucyjnej wstawienia więźniów do Lwowa niemieszkany przywieziony mieć chcę, amore Ojczyzny każdego obtestando. Datum w Baranowie, die 1 iulii anno 1681.

Dymitr ks. Wiśniowiecki m.p.

Locus sigilli

^{a-a} w Rp.: yła

‡ 3. *Laudum sejmiku relacyjnego województwa bełskiego w Bełzie, 15 lipca 1681 r.*

Rp. CDIAUL, *Fond 1, Opis 1, 274, s. 1621-1628 – oblata; w grodzie bełskim oblatował Nob. Jan Cielemeński w imieniu marszałka sejmiku w dniu 24 lipca 1681 r. [feria 5 in vigilia festi Sancti Jacobi Apostoli a. D. 1681].*

Bibl. Oss., rkp. 15964, t. 2, s. 169-179.

My senatorowie, rady, dygnitarze i wszystko rycerstwo województwa bełskiego, zjechawszy się na sejmik przez uniwersały J.K.M. p.n.m. po rozerwanym dolendo casu blisko przeszłym sejmie warszawskim, na dzień dzisiejszy złożony, najpierwej z relacyjnej publicznej informowani będąc o okazjach zerwanego sejmu pod Panem tak dobrotliwym, a prawie ojcem Ojczyzny, do którego żadna ni na czyim sercu z prawdziwych tejże matki synów nie powinna padać dyfidencyja, posłów z pośrodku siebie dwóch, jm. pana Łukasza Prusinowskiego chorążego bełskiego, starostę czerkaskiego i jm. pana Jana Kazimierza Brodeckiego chorążego horodelskiego a starostę jasielskiego, do Majestatu J.K.M. z kontestacją wiernego poddaństwa i uniżoności naszej, dawszy ichm. doskonałą około tego instrukcją naszą, uprosiliśmy.

Po tym do odebrania rachunków przez [1622] ichm. na to z pośrodku nas deputowanych od ichm. panów egzaktorów województwa naszego, to jest od jm. pana Jakuba Korwina Kochanowskiego, od jm. pana Wojciecha Kadłubskiego skarbnika ziemie buskiej i od jm. pana Franciszka Rudnickiego rotmistrza wybranieckiego J.K.M., przystąpiliśmy. Którzy to ichm. panowie egzaktorowie że doskonały z egzakcyjnej swoich uczynili rachunek, jako to nam w pośrodku koła naszego dostatecznie wywiedziono jest przez ichm. panów deputatów naszych, dlatego co pozostał na rachunku jm. pan Jakub Kochanowski z egzakcyjnej swojej winien województwu 136 zł, to unaniami omnium accedente consensu kondonowawszy, jm. kwit zupełny, ichm. wszystkim z swoich egzakcji przez jm. pana marszałka koła naszego wydać deklarowaliśmy.

A że się z rachunków dowodnie pokazało, iż nad sumy egzakcyjnej swojej wydali na ekspensa w kalkulacyjnej likwidowane de proprio aere, jm. pan skarbnik ziemie buskiej 338 zł i gr pół ośmnasta, jm. pan Franciszek Rudnicki zł 123 i gr 12, tedy aby

ichm. pomienieni obydwaj na tym nie szkodowali, jm. panu skarbnikowi z czopowego administracyjnej swojej, a jm. panu Rudnickiemu za terażniejsze i jm. panu pisarzowi ziemskiemu buskiemu za dawniejsze na ekspensa województwa nad wydatki egzakcją swoją, które są na zł 194 i gr dwadzieścia półósma redukowane, z siedmiorga podymnego na terażniejszym sejmiku pro prima rata uchwalonego, satysfakcją w wydatkach swoich obmyśliliśmy. Na co asygnacja do jm. pana egzaktora powinna być przez jm. pana marszałka koła naszego wydana.

Więc że rzecz słuszną uważając, aby wojsko in excubiis pro continuo Republica trwające w borgowej długo nie zostawało służbie, na ludzi z repartyccyjej ostatniej lwowskiej do województwa naszego ordynowanych, to jest na 80 koni chorągwie usarskiej j.w. jm. pana kasztelana bełskiego¹⁰⁴⁹ i na porcyi 140 i półczwarty regimentu pieszego j.w. jm. pana wojewody sieradzkiego¹⁰⁵⁰ [1623] ad rationem czterech ćwierci, które się die ultima mensis iulii proxime venturi kończą, suplementując defekta przeszłych egzakcyi, dla których nie dobrali pro praeteritis chorągiew usarska pomieniona 538 zł i gr 24, regiment pieszy 713 zł i gr także 24.

A za intercesora osobliwego do Majestatu Najwyższego Boskiego w terażniejszej potrzebie i niebezpieczeństwach Ojczyzny naszej chcąc mieć błogosławionego Szymona z Lipnice, na kanonizacją jego siedmiorgo podymne według regestrów ostatnich jm. pana [Franciszka] Rudnickiego uchwaliliśmy, które egzakcyjej jm. pana Marka Stoińskiego cześnika bełskiego, podstarościę grodzkiego krasnostawskiego, commisimus. Czas egzakcyjej a die 1 augusti ad diem ultimam septembris in anno praesenti determinowawszy. Do tej egzakcyi i pierwszej raty będzie należało półtrzecia pogłównego od duchowieństwa w województwie naszym zostającego przychodzące, na które, ponieważ już proces do duchowieństwa wyszedł od j.w. jm. księdza biskupa chełmskiego¹⁰⁵¹ i naszego bełskiego, jako przezornego tej R.P. senator[a], nie wątpimy, że w wydaniu onego podług dawnej z ichm. panami egzaktorami województwa naszego kalkulacyjnej, na 600 zł pro simpla, a na półtora tys. zł za półtrzecia pogłównego redukowanej, żadnej remory nie będzie, w czym ad illustrissimum loci ordinarium jm. pana cześnika¹⁰⁵² i jm. pana pisarza ziemskiego bełskich¹⁰⁵³ z kredensem naszym używamy.

Więc iż między te siedmiorgo podymnego pierwszej raty includitur połowica podymnego, któreśmy na kanonizacją pomienioną, na defekta pewne i na tractamenta niżej specyfikowane ordynowali, z teje egzakcyjej swojej jm. pan cześnik bełski dług jm. panu Rudnickiemu, dług dawniejszy jm. panu pisarzowi ziemskiemu buskiemu¹⁰⁵⁴, [1624] na zapłatę tymże ludziom do województwa naszego ordynowanym, zaciągniony zapłacić i in vim tractamentu jm. panu Jerzemu Żulińskiemu deputatowi chorągwi usarskiej zł 300, deputatowi regimentowemu zł 100 wydać adstringitur za asygnacją jm. pana marszałka koła naszego. Za drugie zaś dwie ćwierci tymże ludziom, do

¹⁰⁴⁹ Jan Aleksander Myszkowski kasztelan bełski.

¹⁰⁵⁰ Szczęsny Kazimierz Potocki wojewoda sieradzki.

¹⁰⁵¹ Stanisław Jacek Święcicki biskup chełmski.

¹⁰⁵² Marek Stoiński cześnik bełski.

¹⁰⁵³ Kasper Trębiński pisarz ziemski bełski.

¹⁰⁵⁴ Być może Jan Lesiecki pisarz ziemski buski.

województwa naszego z repartycey lwowskiej naznaczonym, półsiódma podymnego dla wypłacenia zasług, ante diem 1 augusti in anno praesenti kończących się, namówiliśmy, ordynując na chorągiew usarską na koni 80 z kuchennym rotmistrzowskim 8160 zł, na regiment pieszy na porcyi 140 i półczwarty, 13 202 zł.

Do wybierania i ekspendowania podług ordynacye naszej tego półsiódma podymnego jm. pana Franciszka Winiarskiego użyliśmy, czas egzakcyi jm. a die 1 novembris ad diem ultimam decembris w tymże teraźniejszym roku determinowaliśmy, tego rekwirując po ichm. panach egzaktorach na teraźniejszym sejmiku obranych, aby iuxta legem publicam iurati byli i registra egzakcyi swoich sprawiedliwie ad acta publica grodu bełskiego podawali. Do którego podawania registrów i ichm. panowie egzaktorowie przeszłych podatków, którzy na teraźniejszym sejmiku kwity pootrzymywali, sub rigore eiusdem publicae legis adstringuntur. Egzakcyi jednak tej na powtórny ratę jm. pan Winiarski tykać się inaczej i pretendować jej nie będzie, aż pierwej praecedet rewizya dymów laudo publico województwa naszego, dnia 10 miesiąca września w roku blisko przeszłym 1680 uchwalona, stosując się in toto do laudum pomienionego.

Do której to rewizyi uprosiliśmy z pośrodka siebie, z powiatu bełskiego jm. pana Tomasza Ołtarzewskiego podstolego czernihowskiego, jm. pana Remigiana Lesieckiego, z powiatu grabowieckiego jm. pana Franciszka Rudnickiego rotmistrza J.K.M. wybranieckiego, jm. [1625] pana Mikołaja Jemiołowskiego, z powiatu horodelskiego jm. pana Benedykta Iwanickiego miecznika żytomierskiego, jm. pana Tomasza Mireckiego, z ziemi buskiej jm. pana Wojciecha Kadłubiskiego skarbnika buskiego, jm. pana Tomasza Aleksandra Jagiełłowicza komornika ziemskiego bełskiego, i salarium każdemu z ichm. po odprawionej rewizyi po zł 200 deklarowaliśmy. Którzy ichm. panowie rewizorowie nasi zjechawszy się in simul wszyscy, unius z któregokolwiek powiatu absentia non obstante, do Bełza na dzień 6 miesiąca sierpnia blisko następującego, naprzód propter formandam uniformem ideam w dyspartycje dalszej funkcyi swojej Bełz i przyleżitych wsi kilka w kupie zrewidują i konotują, a potem dla prędszego odprawienia tej rewizyi, podzieliwszy się miasteczkami i wsiami tak, żeby do każdego powiatu przybierając z powiatu bełskiego liczba jednaka miejsc rewizyi podległych na każdą parę przypadała, na swoje się partie rozjadą et eadem methodo partitim jako Bełz [z] przyległemi wsiami, tak wszystkie dobra królewskie, duchowne i świeckie, nikogo nie ochraniając, rewidować i konotować będą. Jeden egzemplarz konotacyi swojej przy ichm. panach dzierzawcach i dziedzicach, abo przy gromadzie, z podpisem ręki swojej zostawować, a drugi przy sobie będą do generalnej kalkulacyi. A nazajutrz po sejmiku, da Pan Bóg, przyszłym electionis deputatów, relacyą funkcyi swojej nam uczynią, juramento unius cuiusque realem et sufficientem connotationem suam, sine respectu et favore aut odio cuiuscunque personae, w grodzie bełskim, abo też in facie całego sejmiku komprobawwszy.

Podług której rewizyi podatek ten, taryfie jm. pana Rudnickiego korespondujący, a pod teraźniejszy zjazd nasz na półsiódma podymnego do egzakcyi jm. pana Winiarskiego redukowany, deklarować będziemy, a do tej deklaracyi jm. pana Winiarskiego, egzaktora powtórnej raty, cale [1626] referujemy. A jeśliby się ta rewizya przed sejmikiem electionis deputata nie skończyła, tedy ichm. panowie rewizorowie od nas uproszeni i po sejmiku tym funkcją swoją aż do skończenia rewizyi zatrzymać się będzie powinien.

To też sobie unanimi voce przyrzekamy, że do uchwały podatków żadnych w województwie naszym nie przystąpimy, poko ta rewizya we wszystkich generaliter dobrach, nemine excepto, do skutku nie będzie przywiedziona. W czym żeby ichm. panowie rewizorowie nasi żadnej prepedycyji nie mieli, owszem, gromady dla weryfikacyi dymów i spisania porządných regestrów, za ogłoszeniem bytności ichm., żeby przed ichm. stawali. Securitatem omnem ichm. tak, jako jest o lustracyjach opisana, cavemus i forum w grodzie bełskim, albo też ubi bona consistunt, tanquam in causa ex occasione fisci promanante in contraven-tores naznaczamy. Regestrów zaś funkcyjej swojej żadnych ichm. panowie rewizorowie nasi in publico produkować nie powinni, aż pierwej wszystkie in genere dobra rewidowane i ko-notowane będą, a to propter servandam aequalitatem. Libertacyje i abiurata żadne rewizyi terażniejszej impedire nie mają, bo na co zaszła libertacyja, abo co jest ob conflagrationem abiuratum, stąd choćby się na tym miejscu pobudowano, praetendi żaden nie może podatek do czasu prawem oznaczonego. Amnestyja jednak nowo wystawionych po zgorzeniu domów nie powinna być zbronią dla dalszych podatków po wyjściu libertacyjej. A żeby dla swawolnego rozchodzenia się poddanych więcej desolucyjej nie przybywało i obywatela za umniejszeniem rewidowanych i konotowanych dymów w płaceniu podatków z odbiera-nych chałup agrawowani nie byli, postanawiamy jednostajnym zezwoleniem między sobą, aby wolno było każdemu przejeżdżających zbiegów gdziekolwiek na przeprawie, lubo na gościńcu potkawszy, zatrzymywać i do siebie zabrawszy mieć ich w sekwestrze swoim, tylko [1627] wyrozumiawszy, czyj jest poddany, intererit dawać znać o takowych zbiegach bez omieszkania do własnego pana, aby go sobie odszukał. A cokolwiek dobytku i sprzętu przy takowych zbiegach zastanie, ten, co ich przyjmie i zatrzyma, jemu to wszystko cedere będzie powinno bez wszelkiej impetycyi sub quocunque colore od własnego dziedzica.

Kompasyją przy tym mając nad spółobywatelami naszymi, a mianowicie nad w. jm. panem Andrzejem Kuropatnickim, którego we wsi Nieleddwi¹⁰⁵⁵, nad jm. panem Adamem Bełżeckim wojewodziecm podolskim, którego we wsi Ławczy¹⁰⁵⁶, nad jej. panią Łaszczołą stolnikową buską, której po świeżem zejściu małżonka¹⁰⁵⁷ swojego, wiel-ce zasłużonego temu województwu i całej Ojczyźnie spółobywatela i brata naszego, w Radziechowie¹⁰⁵⁸ i w Małoniżu¹⁰⁵⁹, nad jm. panem Wacławem Kadłubiskim, którego w Pawłowie¹⁰⁶⁰ poddanych niedawnemi czasy znaczna ogniowa pressit calamitas, onych quotquot damna passi sunt, innixi legi publicae od podatków wszelakich ab actu conflagrationis rachując, wolnymi deklarujemy. Tak jednak, żeby drudzy sąsiedzi ich, których ta nie dosięgła calamitas, pod pretekstem tej libertacyjej od podatków uchwalonych nie uchroniali się, na co powinna być rewizya. Z Nieleddwi zaś, ponieważ się niewcześnie z tą opowiedzianą pożogą, w ten prawie czas, kiedy jm. pan [Jan] Lesiecki pisarz ziemski buski, będąc egzaktorem 12 poborów, ten podatek stamtąd pro persolu-

¹⁰⁵⁵ Nieleddew, wieś w pow. horodelskim (ob. w pow. hrubieszowskim, woj. lubelskim).

¹⁰⁵⁶ Wł. Łuwcza (Łówcza), wieś w pow. bełskim (ob. w pow. lubaczowskim, woj. podkarpackim).

¹⁰⁵⁷ Samuel Łaszczoła stolnik buski.

¹⁰⁵⁸ Radziechów, miasto w pow. bełskim (ob. Радехів w rej. radziechowskim, obw. lwowskim, Ukraina).

¹⁰⁵⁹ Małoniż, wieś w pow. bełskim (ob. w pow. tomaszowskim, woj. lubelskim).

¹⁰⁶⁰ Pawłów, wieś w pow. buskim (ob. Павлів w rej. radziechowskim, obw. lwowskim, Ukraina).

to circa calculationem położywszy, de suo go zapłacił, tedy aby na tę egzakcją też Niele dew satisfiat in toto jm. panu pisarzowi ziemskiemu buskiemu, a in futurum od tej jm. pana pisarza ziemskiego buskiego egzakcyjej gaudeat do lat 4 sua immunitate.

Obostrzenie win na retentorów uchwalonego podatku dawniejszemi i świeżemi konstytucyjami obwarowane przez teraźniejsze postanowienie nasze reasumujemy i po otrzymanej super renitentibus kondemnacie [1628] executioni forti ac etiam militari ich subiicimus.

Na restauracją kościoła farnego sokalskiego że donatywa od województwa dawno naznaczona dotąd nie doszła, ordynujemy, aby z czopowego administracji jm. pana Kadłubskiego skarbnika ziemie buskiej, 500 zł polskich na to do rąk jm. księdza proboszcza tamecznego nieodwłocznie wyliczone i uiszczone były. Także pannom zakonnym tutejszym bełskim in vim suplementu na rozprzestrzenie [s] klasztoru ich, z tegoż czopowego półtora sta zł. Z osobna panu Wawrzyńcowi Lityńskiemu zł 100 ofiarujemy, na co asygnacja przez jm. pana marszałka koła naszego będzie wydana każdemu z ichm.

A że wiadoma nam jest szkoda brata naszego jm. pana Adama Wydźgi, którego przed lat półtora w domu jego potkała, a potem o to sprawa wytoczyła się na Trybunał, aby sine fulcimento braterskich afektów naszych nie zostawał, instancją imieniem koła naszego wesprzeć w tym jm. et in desideriis drugich ichm., jako to primario j.w. jm. pana kasztelana bełskiego¹⁰⁶¹, potem jm. pana podsędką¹⁰⁶² i jm. pana miecznika ziemie buskiej¹⁰⁶³, za jejm. panią Rudnicką, za panem Mączyńskim, za jm. panem Wrzeszczem, za jm. panem [Tomaszem] Ołtarzewskim podstolim czernihowskim, takowegoż i tam, gdzie którego requiritur potrzeba, non denegare fulcimentum.

A tę zgodną uchwałę naszą przy podpisie ręki własnej jm. pana marszałka naszego do grodu bełskiego podać zleciliśmy. Datum w kole naszym na sejmiku w Bełzie, dnia 15 miesiąca lipca r. P. 1681.

Wojciech Alojzy Zieliński wojski ziemie buskiej, marszałek koła naszego rycerskiego województwa bełskiego m.p.

4. Instrukcja dana posłom do Jana III z sejmiku bełskiego – Bełż, 15 lipca 1681 r.

Rp. AGAD, APP 133, s. 93-94 – oryginał.

Instrukcja dana ichm. panom Łukaszowi Prusinowskiemu chorążemu bełskiemu, czerkaskiemu, Janowi Kazimierzowi Brodeckiemu chorążemu horodelskiemu, jasielskiemu starostom, posłom do J.K.M. z sejmiku województwa naszego bełskiego, na dzień 15 miesiąca lipca w roku teraźniejszym 1681 przez uniwersał J.K.M. po zerwanym sejmie warszawskim złożonego, obranym.

¹⁰⁶¹ Jan Aleksander Myszkowski kasztelan bełski.

¹⁰⁶² Wojciech Kazimierz Koc podsędek buski.

¹⁰⁶³ Michał Komorowski miecznik buski.

Jest za co Bogu Najwyższemu dziękować, że nam dał e medio nostri poznać i obrać na tron królewski takowego Pana, którego ex fructibus uznawamy, iż ten jedyny miał być (jako jest) conservatorem Ojczyzny naszej, kiedy przy tak srogich niesfornościach naszych, a nie tak dyfidencyjach, które żadnym żywym sposobem nie mogą padać na serca synów koronnych, jako przy niepotrzebnych paucorum malevolorum inwidyjach, o których nam jest na sejmiku naszym terazniejszym delatum. Z swojemi regia aequanimitate postępuje sobie, a tak ciężki strasznej wszytkiemu światu potencji jej otomańskiej impet, jako Atlas prawie, jako Republica magnanimitate consilio et prudentia sua sam zatrzymywa na sobie.

Aby tedy J.K.M. p.n.m. nie tajno było, qua veneratione et gratitudine przyjmuje województwo nasze paternam curam et sollicitudinem, i wszytkie czyny J.K.M, około dobra pospolitego zlecamy ichm. panom posłom naszym, aby przy zaleceniu wiernego zawsze i uniżonego poddaństwa naszego donieśli to jako najśpieszniej Majestatowi J.K.M., deklarując, że et in posteritate nostra będzie bez przestanku trwała taż rekolekcja i wdzięczność propensyi in Rempublicam pańskich J.K.M. p.n.m.

Opowiedzą przy tym imieniem województwa naszego, że jako wszytkie zdania J.K.M. grato zawsze sequitur animo, tak w zapłacie zasług wojsku in excubiis pro Republica zostającemu, ileśmy go z repartycyjei lwowskiej ad proportionem innych województw na się przyjęli, z województwa naszego remory nie będzie. [94]

Nad to sami, kiedy wola J.K.M. nastąpi, za wydaniem wici ostatnich na koń wsiaść i zdrowia nasze na zaszczyt dostojęństwa J.K.M. p.n.m., na obronę całości wspólnej Ojczyzny naszej, ochotnie nieść gotowi jesteśmy. A ktoby się znajdował iniurius dostojęństwu pańskiemu, tego i my kładziemy pro iniurio bezpieczeństwu, prawom i swobodom całej Ojczyzny naszej. Czego wszytkiego konserwacyjei nadzieja u nas największa in suprema Maiestate Regia zawisła.

Upraszać nad to pokornie będą Majestatu J.K.M. p.n.m. ichm. panowie posłowie nasi, aby jako szczęśliwie przyjął, chwalebnie, z nieśmiertelną imienia swojego pańskiego sławą trzyma, tak i dalej nie ustając w ojcowskim obmyśławaniu securitatis publicae tej Ojczyzny infusa od Boga scientia prowadził gubernium swoje. Na którą gdy się venerabundi zapatrujemy, nie inne, tylko dobre jej wszytkie skutki ominari i obiecować sobie musimy.

Nie zapomnią na ostatek comoda occasione desiderium per modum supliki uniżonej, niektórych obywatelów województwa naszego względem zbiegłych do włości J.K.M. poddanych, aby z wrodzonej klemencyjei swojej pańskiej i zachowanej zawsze statecznie in tribuendo unicuique quod suum est, sprawiedliwości, też ichm. panom ekonomom swoim miłościwie raczył zalecić i zlecić stateram aequanimitatis. Reliqua supplebit prudentiae, dexteritas i znajoma województwu naszemu przeciwko Majestatowi Pańskiemu obserwancyja ichm. panów posłów naszych.

Wojciech Alojzy Zieliński wojski ziemie buskiej, marszałek koła rycerskiego województwa bełskiego m.p.

Locus sigilli

126. Sejmik deputacki w Bełzie, 15 września 1681 r.

Sejmik zerwany, zob. niżej, Laudum sejmiku z 16 września 1681 r.

127. Sejmik z limity w Bełzie, 16 września 1681 r.

‡ 1. *Laudum sejmiku województwa bełskiego z limity w Bełzie, 16 września 1681 r.*

Rp. CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 274; s. 1915-1916 – oblatą; w grodzie bełskim oblatował Stanisław Chojnowski w imieniu marszałka sejmiku w dniu 16 września 1681 r. [feria 3 post festum Exaltationis Sanctae Crucis proxima a. D. 1681].

Bibl. Oss., rkp. 15964, t. 2, s. 181.

My rady, dygnitarze, urzędnicy i wszystko rycerstwo ziem i powiatów województwa bełskiego, zjechawszy się tu, do Bełza, na sejmik electionis deputatów dnia wczorajszego prawem pospolitem determinowany, który infelici et dolendo casu nam cessit, a mając anteriori laudo sejmiku naszego conservationem sejmiku in diem hodiernam incidentis, sesyją naszą in loco consultationum solito dnia dzisiejszego zaczęliśmy, za dyrektora koła naszego jm. pana Wojciecha Kazimierza Koca podsędka ziemskiego buskiego unanimi consensu obraliśmy.

Więc to in considerationem wzięwszy, że rewizycja anteriori laudo circumscripta skutku swego jeszcze nie wzięła, także ichm. panowie rewizorowie jedni jeszcze nie skończyli zaczętej funkcji swojej, a drudzy jej nie zaczynali, przez co [1916] województwu i laudo non satisfactum. Tedy na tym sejmiku naszym nic stanowić in futurum względem rewizji tej nie mogliśmy, ale propter sufficientem informationem, tak ratione auctionis, jako diminutionis dymów i dla dostateczniejszej około tego namowy, sejmik terazniejszy ad diem 5 novembris proxime futuri proxime venturam limitujemy i prorogujemy, non derogando in quopiam anteriori laudo nostro.

Którą to limitacją ręką jm. pana dyrektora koła naszego podpisaną, do akt grodzkich bełskich podać zleciliśmy. Działo się w Bełzie, dnia 16 miesiąca września r. P. 1681.

Wojciech Kazimierz Koc podsędek ziemi buskiej, marszałek koła rycerskiego województwa bełskiego m.p.

128. Sejmik z limity w Bełzie, 5 listopada 1681 r.

1. *Laudum sejmiku województwa bełskiego z limity w Bełzie, 5 listopada 1681 r.*

Rp. CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 274, s. 2162-2164 – oblata; w grodzie bełskim oblatował Nob. Jan Gozdecki w dniu 15 listopada 1681 r. [Sabbatho post festum Sancti Martini Pontificis proximo a. D. 1681].

Bibl. Oss., rkp. 15964, t. 2, s. 183-184.

My rady, dygnitarze, urzędnicy i wszystko rycerstwo województwa bełskiego, ziem i powiatów do niego należących, zjechawszy się do Bełza na miejsce konsultacyjom naszym zwyczajne na dzień dzisiejszy, vigore conservationis et prorogationis termini die 16 mensis septembris anno praesenti circumscriptae et constitutae in diem hodiernam incidentis, wota nasze quo ad bonum publicum i całego [2163] województwa należy, dalszej obrady akomodując, za dyrektora koła naszego jm. pana Michała Pajewskiego unanimi suffragiorum nostrorum consensu uprosiliśmy i tam, chcąc dalszy afekt kontrybucyje województwa naszego anteriori laudo naznaczonej i determinowanej uczynić i odebrać, sufficientem od ichm. panów rewizorów województwa naszego lustrationem et liquidationem dymów dla dalszej kontrybucyje i satysfakcyej ludziom rycerskim w służbie R.P. zostającym, in vim stipendiorum do województwa naszego naznaczonym, jako o tym lauda anteriora w sobie sonant, ale że różne interweniencyje i desideria ichm. ratione pomienionej rewizyje in medium nostri są inferowane, osobiwie jm. pana Seweryna Korwina Kochanowskiego podstarościego grodzkiego bełskiego, który iniuriatum et aggravatum se proposuit w majątnościach swoich od ichm. panów rewizorów powiatu horodelskiego, ratione której agrawacyje i manifestacyją produkował. Satisfaciendo tedy desiderio jm., upraszamy i naznaczamy ichm. panów rewizorów województwa naszego, to jest jm. pana Tomasza Ołtarzewskiego podstolego czernihowskiego i jm. pana Remi[g]iana Lesieckiego (nil quidquam derogando auctoritati ichm. panów rewizorów powiatu horodelskiego) do zrewidowania powtórnego majątności pomienionego jm. pana podstarościego, także i insze rationes od ichm. panów rewizorów naszych in medio nostro proponowane, dla których funkcyje swojej nie skończyli, a drudzy ichm. ad dandam rationem pro praesenti termino nie zjechali.

Wziąwszy tedy in considerationem pomienione interweniencyje consulendoque bono publico i całemu województwu zachowując integritatem dla skuteczniejszej in futurum obrady naszej, sejmik terażniejszy ad diem 3 mensis decembris proxime futuri limitujemy i prorogujemy, non derogando in quopiam anterioribus laudis, tam ratione revisionis, quam aliarum occasionum constitutis. Hoc adiecto, aby ichm. panowie rewizorowie nasi intra hoc tempus munus officii sui skończyli, których fide, honore et conscientia obowiązujemy, [2164] aby w dalszą prolongacyją ta rewizya nie szła. Na którym, da Bóg, sejmiku przyszłym ichm. sufficientem calculationem funkcyje swojej uczynią i registra lustracyje ad archivum podadzą.

Insze desideria i okazyje konsultacyjom naszym potrzebne i supliki na tenże termin transferujemy i konserwujemy. Tę jednak prorogacyją i limitacyją ręką jm. pana

dyrektora koła naszego podpisaną, do akt grodzkich bełskich podać zlecamy. Działo się w Bełzie, in loco consultationum solito, die 5 mensis novembris 1681 a.

Michał z Karniewa Pajewski dyrektor koła rycerskiego województwa bełskiego

129. Sejmik z limity w Bełzie, 3 grudnia 1681 r.

‡ 1. *Laudum sejmiku województwa bełskiego z limity w Bełzie, 3 grudnia 1681 r.*

Rp. CDIAUL, *Fond 1, Opis 1, 274, s. 2171-2176* – *pozostawione miejsce na oblatę; w grodzie bełskim oblatowano w dniu 9 grudnia 1681 r. [feria 3 in crastino festi Immaculatae Conceptionis Beatissimae Virginis Mariae a. D. 1681].*

W księdze brak tekstu laudum, pozostawiono puste miejsce na oblatę. Wiadomo, że sejmik doszedł i limitował się do dnia 17 lutego 1682 r.

130. Sejmik z limity w Bełzie, 17 lutego 1682 r.

‡ 1. *Laudum sejmiku województwa bełskiego z limity w Bełzie, 17 lutego 1682 r.*

Rp. CDIAUL, *Fond 1, Opis 1, 275, s. 213-215* – *oblata; w grodzie bełskim oblatował marszałek sejmiku w dniu 17 lutego 1682 r. [feria 3 post Dominicam Invocavit Quadragesimalem proxima a. D. 1682].*

Bibl. Oss., rkp. 15964, t. 2, s. 185-187.

My senatorowie, rady, dygnitarze i wszystko rycerstwo województwa bełskiego, zjechawszy się do Bełza na miejsce konsultacyjom naszym zwyczajne na dzień dzisiejszy, podług terminu przeszłym sejmikiem prefigowanego złożony, takowy teje obradzie uczyniliśmy porządek.

Ponieważ obmyślona z województwa naszego wojsku w służbie R.P. zostającemu zapłata przez podatki na przeszłych sejmikach uchwalone servari (aby z wybranych tychże [214] pieniędzy ichm. panowie egzaktorowie uczynili rachunek) potrzebowała animadversionem, która na terażniejszym sejmiku fuse mieścić się nie mogła, tedy rzecz najpotrzebniejszą i sejmiku powtórnego złożenie uważyliśmy, i jego termin w poniedziałek po świętym Wojciechu najbliższy [27 kwietnia] anno praesenti sobie konserwowaliśmy, i na tenże dzień, na toż miejsce zjechać obiecujemy.

To jednak z tejże naszej obrady po wszystkich województwa naszego ichm. panach poborcach mieć chcemy i na to zgodziliśmy się, aby ichm. wszyscy, którzykolwiek administracyjej któregokolwiek podatku, etiam czopowego, tknęli się, nemine excepto, rejestra rękami swemi podpisane i porządnie spisane do akt grodzkich bełskich przed intendencyją tegoż „przyszłego” sejmiku omnino podali, a tychże administracyjej swoich rachunki na ziemstwie bełskim, w poniedziałek pierwszy po świętym Wojciechu przypadającym, przed ichm. pany Janem Stanisławem Družbiczem podsędkiem, Kasprem Trembińskim pisarzem, Krzysztofem z Skrzynna Duninem podstolim bełskimi, Jerzym Florianem Trzczańskim i Krzysztofem Woyną podczaszym rawskim, tu, w Bełzie, oddali. Sub poena bannitionis perpetuae, w grodzie bełskim praxi fiscali, absque ulla ad citationem, na instancyją jm. pana Pawła Orłowskiego regenta grodzkiego horodelskiego, którego teraz za instygatora eo in passu obraliśmy, publicanda.

Rachunki zaś in futurum wszystkich ichm. panów egzaktorów, których województwo nasze obierać będzie, juramentami ichm. solidowane bywać powinny będą. Dalszą ordynacyją czopowego, komu by i jako (atoli per plus offerentiam) miała pójść w administracyją, sejmik tenże przyszły constituet, do której przyszłego czopowego administracyi, komu oddana będzie, interesa tak jm. księdza gwardiana sokalskiego uwzględni, 500 zł na restauracyją klasztoru sokalskiego, jako i pomienionego jm. pana Orłowskiego względem 200 zł za pracę instygatoryjej przez nas ichm.znaczonych pro praestanda ichm. satisfactione odsyłamy. Zaś interes w. jm. księdza [215] Pogoralskiego kanclerza chełmskiego¹⁰⁶⁴, względem reszty 500 zł, ponieważ jm. pan Wojciech Kadłubiski skarbnik buski z odebranych retent czopowego swego wypłacić obiecuje, tedy et praesenti laudo adstringitur, aby wypłacił, quam ocius [s/].

A że jm. pan Krzysztof Woyno podczaszy rawski znaczną Boską dotknięty jest plagą, kiedy poddani w Siemnicy¹⁰⁶⁵, dobrach jm. dziedzicznych, z gumnami i sprzętami swemi do szcztu zgorzali, tedy tak supplicanti jm. w kole naszym condolendo, jako praescripto legis, mianowicie konstytucyjej grodzińskiej¹⁰⁶⁶, inhaerendo dobra te, wieś Siemnice, i poddanych tejże wsi od wszelkich in genere podatków R.P. na lat ośm zupełnie one, ab actu conflagrationis, to jest ab anno 1681 zaczynając, wolne mieć chcemy i de facto uwalniamy.

Instancyje w sprawie całego województwa naszego do ichm. panów deputatów ruskich na Trybunał, tudzież do j.w. jm. pana wojewody podolskiego¹⁰⁶⁷ za jm. panem Tomaszem Ołtarzewskim podstolim czernihowskim, aby nomine koła naszego wydane były, jm. panu dyrektorowi koła naszego to negotium zlecamy.

Inne zaś przeszłego sejmiku instancyje, supliki et desideria cum toto negotio do blisko przyszłego sejmiku odkładamy i zgodną tę naszą umowę przy podpisie tegoż jm. pana dyrektora koła naszego, chcąc każdemu intimare, onę w grodzie bełskim

¹⁰⁶⁴ Kazimierz Aleksander Pogoralski kanclerz kapituły chełmskiej, kanonik kamieniecki, dziekan bełski.

¹⁰⁶⁵ Siemnice, wieś w pow. bełskim (ob. w pow. tomaszowskim, woj. lubelskim).

¹⁰⁶⁶ Konstytucja sejmu 1678 r. „O miastach spustoszałych i pogorzałych” (Vol. leg., t. 5, s. 278).

¹⁰⁶⁷ Stanisław Koniecpolski wojewoda podolski, starosta doliński.

oblatowaną mieć chcemy. Działo się w kole naszym na sejmiku w Bełzie, dnia 17 lutego r. P. 1682.

Krzysztof Konstanty Woyno dyrektor koła braterskiego województwa bełskiego

^{a-a} w Rp.: przeszłego

131. Sejmik z limity w Bełzie, 27 kwietnia 1682 r.

Nie odnaleziono informacji o sejmiku. Zapewne został zerwany, ponieważ województwo nie wypłaciło pieniędzy przypisanym do niego jednostkom wojskowym.

132. Sejmik deputacki w Bełzie, 14 września 1682 r.

Sejmik zerwany, zob. informację w instrukcji dla posłów z sejmiku 16 grudnia 1682 r., pkt 33.

133. Sejmik przedsejmowy w Bełzie, 16 grudnia 1682 r.

1. Uniwersał Jana III zwołujący sejmik przedsejmowy w Bełzie na dzień 16 grudnia 1682 r. – Stryj, 4 listopada 1682 r.

Rp. 1 CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 275, s. 1385-1386 – oblata; w grodzie bełskim oblatował Gen. Krzysztof Jurowicz w dniu 26 listopada 1682 r. [feria 5 in crastino festi Sanctae Catharinae Vrginis et Martyris a. D. 1682].

Inne rękopisy: **Rp. 2** CDIAUL, Fond 3, Opis 1, 23, s. 670-671 – oblata; w grodzie buskim oblatowano w dniu 27 listopada 1682 r. [feria 6 post festum Sanctae Catharinae Virginis et Martyris a. D. 1682].

Druk: ASWPiK 1676-1695, s. 272-273.

2. *Laudum sejmiku przedsejmowego województwa bełskiego w Bełzie, 16 grudnia 1682 r.*

Rp. CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 275, s. 1431-14461068 – obłata; w grodzie bełskim oblatował Gen. Tomasz Aleksander Jagiełłowicz w imieniu marszałka sejmiku w dniu 22 grudnia 1682 r. [feria 3 in crastino festi Sancti Thomae Apostoli a. D. 1682].

Bibl. Oss., rkp. 15964, t. 2, s. 189-197.

My rady, dygnitarze, urzędnicy i wszystko rycerstwo, obywatele województwa bełskiego i powiatów do niego należących, na sejmik przedsejmowy za uniwersałem J.K.M. p.n.m. pro die 16 decembris anno 1681 zgromadzeni, takowe umówiliśmy między sobą około wewnętrznego w województwie porządku niżej opisane punkta.

A naprzód, szczęśliwie z łaski Bożej ichm. panów posłów obrawszy na sejm blisko przyszedł warszawski i przysięgi ichm. iuxta rotham od pierwszych ichm. panów posłów naszych practicatam wysłuchawszy, i instrukcją do J.K.M. i R.P. spisawszy, zachęceni będąc instrukcją od J.K.M. p.n.m. do wypłacenia zatrzymanych zasług naznaczonym z repartycyj lwowskiej do województwa naszego ludziom, omni possibili modo przystąpiliśmy.

A trutinatis variis podatkovania modis na podatek de novo emergenti, to jest z rewizyj przez ichm., jm. pana Tomasza Ołtarzewskiego podstolego czernihowskiego, Remigiana Lesieckiego, Franciszka Rudnickiego rotmistrza J.K.M. łanowego, Mikołaja Jemiółowskiego, Benedykta Iwanickiego miecznika żytomierskiego, Tomasza Mireckiego, Wojciecha Kadłubiskiego skarbnika buskiego, Tomasza Jagiełłowicza komornika ziemskiego bełskiego, anno proxime praeterito odprawionej pozwoliliśmy. A to według komputu anterioris laudi o rewizyj opisanego, ale singularitatem tylko dymów, tak jako są, kędy chałupy konotowane przed się wziąwszy z relacyj ichm. panów posłów rewizorów i z podanych regestrów, porachowaliśmy symplę jedną na zł 6157. Tandem z porachowania się z ludźmi do województwa ad solvendum ordynowanym, naleźliśmy zatrzymanego ichm. panom wojskowym od województwa długu za ćwierci 6, ad 1 februarii anni proxime venturi 1683, exclusive chorągwi usarskiej j.w. jm. [1432] pana kasztelana bełskiego¹⁰⁶⁹ natenczas zł 20 480 teź chorągwi niedopłaconych za dawniejsze ćwierci przez jm. pana [Franciszka] Winiarskiego, poborcę naszego, zł 1808, regimentowi j.w. jm. pana wojewody krakowskiego¹⁰⁷⁰ itidem za ćwierci 6 zł 30 906, a nie dodanych przez tegoż jm. pana Winiarskiego za dawniejsze ćwierci zł 1927. Któremu długowi od województwa zaciągnionemu proporcjonalną obmyślając zapłatę, unanimi consensu podymnych dwojenaście modo superius conscripto na trzy raty wydać pozwoliliśmy, uprosiwszy do pierwszej raty, która się a 1 ianuarii anni futuri poczynąć, a kończyć się ma ultima februarii, jm. pana Stanisława Bełżeckiego podczaszego czernihowskiego. Do drugiej raty, która się także a 1 martii poczynąć, a ultima aprilis kończyć się ma, jm. pana Stanisława Rulikowskiego. Do trzeciej zaś

¹⁰⁶⁸ W księdze pomyłka w numerowaniu stron, po stronie 1433 jest 1444.

¹⁰⁶⁹ Jan Aleksander Myszkowski kasztelan bełski.

¹⁰⁷⁰ Szczesny Potocki wojewoda krakowski.

raty, która się a 1 maii ad ultimam iunii kończyć będzie, jm. pana Benedykta Iwankiego miecznika żytomierskiego. Każdemu z ichm. salarium po groszu od złotego, a od kwitu po gr 6 zwyczajnie naznaczywszy.

Którzy to ichm. panowie poborcy nasi, każdy singulariter swoją ratę, odebrawszy od ichm. panów rewizorów rejestra, w Bełzie, na miejscu zwyczajnym tenże podatek odbierać będą. Hoc praecauto, że każdy z nas przy odesłaniu podatków oraz i atestacją od ichm. panów rewizorów, którzy kędy, jako i u kogo rewidowali singularitatis samej przysyłać do rąk jm. pana poborca dla weryfikacyjej z rejestrami ichm. obiecujemy. W czym jm. pan poborca wcześniej uniwersałem swoim obwieścić powinien będzie, że nie według dawnych atestacyi od ichm. panów rewizorów ad mentem laudis anterioris danych, ale według singularitatem ten podatek odbierać będzie.

Po której, da Bóg, effective wybranej racie pierwszej tenebitur jm. pan poborca ante omnia nieoddane przez jm. pana Winiarskiego chorągwi usarskiej j.w. jm. pana kasztelana bełskiego zł 1808, a regimentowi j.w. jm. pana wojewody krakowskiego zł 1927 wypłacić. A potem za ćwierci dwie winne proporcjonalną sumę regimentowi temuż j.w. jm. pana wojewody krakowskiego zł 13 202, a chorągwi usarskiej w. jm. pana kasztelana bełskiego zł 8160 exsolvere tenże jm. pan poborca z tejże raty pierwszej ichm. [1433] panom rewizorom ośmiom, wyżej mianowanym, każdemu po zł 200 anterioribus laudis za pracą naznaczone persolvēt. Więc, że jm. pan Kadłubiski skarbnik buski i jm. pan Kochanowski nie dopłacili do skarbu koronnego, będąc egzaktorami województwa naszego, zł 300, które województwo samo in restis do skarbu koronnego zostało winno i dlatego kwitu skarbowego nie otrzymali, tedy te zł 300 pro eliberatione kwitu województwu z tejże raty pierwszej jm. pan poborca wypłacić ma. Na traktament ichm. panom deputatom wojskowym chorągwie usarskiej j.w. jm. pana kasztelana bełskiego zł 400, jm. panu oficerowi j.w. pana wojewody krakowskiego zł 200 z tejże raty naznaczamy.

A że jm. pan Winiarski de suo za egzakcyjej swojej wydał zł 180 na zapłatę ichm. panom wojskowym, tedy i te (praevia calculatione jm. pana poborce coram designatis laudo anteriori et quietationis eorundem productione), z tejże pierwszej raty mają być oddane.

Jeśli by jednak na wypłacenie mianowanych wyżej sum pierwszej raty nie wystarczała taryfa, tedy od drugich dwóch ichm. panów poborców et ratis subsequentibus pomienione sumy wypłacane być mają.

Do drugiej raty jm. pan Rulikowskiego naznaczony simili modo, wprzód ichm. panom wojskowym za dwie ćwierci wyżej mianowane likwidacyje, a potem jm. księdzu kanclerzowi chełmskiemu, proboszczowi sokalskiemu¹⁰⁷¹, zł 500 dawno naznaczone, oo. bernardynom sokalskim elemozyny dawno obiecanej zł 600, jm. panu Orłowskiemu¹⁰⁷² pro munere instigatoriatu zł 200, ichm. oo. dominikanom konwentu bełskiego zł 600 wypłacać z tejże drugiej raty będzie.

¹⁰⁷¹ Kazimierz Aleksander Pogoralski, kanclerz kapituły chełmskiej, kanonik kamieniecki, dziekan bełski.

¹⁰⁷² Paweł Orłowski regent grodzki horodelski.

Et consequenter, z trzeciej raty jm. pan Iwanicki miecznik żytomierski, naprzód tymże pomienionym chorągwiom wyżej mianowane zasług likwidacyjne za ćwierci dwie, a potem, w czym by largicyjom do pierwszej i drugiej raty ordynowanym nie wystarczyła z pierwszych dwóch rat suma, tedy to z trzeciej raty jm. pan poborca supplere et exsolvere powinien będzie.

Meruit to j.w. jm. pana wojewody ruskiego, hetmana polnego koronnego¹⁰⁷³ wniesiona w kole naszym braterskim za spustoszonem miastem jm. Buskiem instancja, aby w osobliwym naszym zostawała respekcie. Mając tedy prae oculis summam desolationem tego miasta, podatek ten terazniejszy more antiquo według kwitów jm. pana [Jana] Lesieckiego pisarza ziemskiego buskiego, także [1444] podymnym dwunastą, na trzy raty rozdzielonym, jako przed tym dawali, i teraz do lat ośmiu wypłacać pozwalamy. Toż beneficjum i spustoszałemu olim, lubo teraz trochę osiedlejszemu za kosztem i staraniem j.w. jm. pana Marka Matczyńskiego koniuszego koronnego, miasteczku dziedzicznym Warężowi¹⁰⁷⁴ ma currere, aby antiquo more dwanaście podymnego, według kwitów jm. pana Lesieckiego, na trzy raty wypłacało.

Jawna województwu naszemu, świeżo przeszłych czasów miasteczka Łaszczówki¹⁰⁷⁵ dziedzicznego jm. pana [Mikołaja] Radeckiego stolnika żydaczowskiego, przez ogień po rewizyjej dezolacja, a więc lubo same prawo jm. de conflagratis od podatku uwalnia, ale i my instancją jm. akceptując, dobra te ab actu conflagrationis od wszelkich podatków, etiam i od czopowego, do lat czterech uwalniamy.

Taż calamitas conflagrationis potkała jm. pana [Wojciecha Kazimierza] Koca ziemskiego buskiego podsędką, w dobrach jm. dziedzicznych Rzepniowie¹⁰⁷⁶, aby tedy i te dobra lege publica gaudeant i od podatków wszelkich ab actu conflagrationis do lat czterech wolne było, unanimiter consentimus.

Jm. pan Wiśniowski Wojciech eandem de conflagratis do nas upraszał inhaerendo legi publicae commiserationem, i temu tedy, co i drugim ichm., we wsi Szystowicach¹⁰⁷⁷ dóbr jm. pogorzałych, praesenti laudo eadem conceditur libertatio.

Wnosił takową calamitatem jm. pan Miecznikowski, któremu toż beneficjum służyć ma i aby ex conflagratis od mieszczan potylickich¹⁰⁷⁸ do podatków nie był pociągany, praecavimus.

Popi, w jedności z Kościołem Rzymskim będący, od tego podatku iuxta revisionem terazniejszego libertantur, salva nihilominus od schizmatyków po zł dwa na jedną egzakcją repetitione. Młynarze nie z kół, ale z osiadłości samej tanquam ab uno ten podatek wspólnie z gromadą oddawać powinni. Żydzi w miastach, którzy na chrześcijańskich gruntach pobudowali się, insimul z chrześcijany do tego podatku należeć będą, iuxta revisionem.

¹⁰⁷³ Stanisław Jan Jabłonowski wojewoda ruski, hetman polny koronny.

¹⁰⁷⁴ Waręż, miasto w woj. bełskim (ob. wieś Варяж w rej. sokalskim, obw. lwowskim, Ukraina).

¹⁰⁷⁵ Łaszczówka, miasto w pow. bełskim (ob. w pow. tomaszowskim, woj. lubelskim).

¹⁰⁷⁶ Rzepniów, wieś w pow. buskim (ob. Ріпнів w rej. buskim, obw. lwowskim, Ukraina).

¹⁰⁷⁷ Szystowice, wieś w pow. grabowieckim (ob. w pow. zamojskim, woj. lubelskim).

¹⁰⁷⁸ Potylicz, miasto w starostwie lubaczowskim, w pow. bełskim (ob. wieś Потелич w rej. żółkiewskim, obw. lwowskim, Ukraina).

W wielkim zaiste u województwa podziwieniu zostaje, że czopowego prowent do tak wielkiej przyszedł dyminucyje, za czym tak tusząc, że ten, daj Boże, szczęśliwie skończony sejm bez podatków być nie może, tedy in vim praeparamenti do dalszych podatków rewizyją kotłów gorzałczanych w województwie całym unaniami consensu przedsięmy wzięli i do tej rewizyje jm. pana Winiarskiego do bełskiego, jm. pana [Mikołaja] Jemiołowskiego do grabowieckiego, jm. pana Tomasza Mireckiego do horodelskiego powiatów, a do ziemi buskiej jm. pana Bukara uprosiliśmy. Którzy to ichm., ad normam revisionis peractae miastami i wsiami [1445] podzielić się i tak w miastach, miasteczkach jako i wsiach quaem efficacissimam revisionem sine omni respectu cuiuscunque status et conditionis uczynić mają. Et eam quantitate bań gorzałczanych, jako się pokaże, nam na sejmiku relationis producent, czego żaden z nas ichm. denegować nie będzie, sub rigore iudicii formati decernendo ad instantiam instigatoris et delationem cuiuslibet revisoris czopowego.

Ponieważ w. jm. pan chorąży horodelski¹⁰⁷⁹ na jm. pana Kowalowskiego personelem evictionem anteriori laudo na się wzięwszy, teraz ob renitentiam miast i miasteczek w kole naszym benevole ab ea recessit, tedy praesenti laudo jm. pana chorążego ab omni impetitione uwalniamy, a na miejsce jm., jm. pana Wojciecha Zielińskiego wojskiego buskiego upraszamy i ten podatek curae et sedulitati jm., a die 10 iunii proxime praeteriti do sejmiku relationis, albo póki insza podatku tego nie stanie województwa ordynacyja, committimus cum libera repetitione od retentorów podatku tego. A gdzie by in hoc tempore komu co które miasto dało, libera vindicatio in iudiciis formatis albo w grodzie iniuriatis praemittitur. Z którego to prowentu czopowego zł 500 jm. panu Piotrowi Powęskiemu ^anaznaczamy^a.

Wielka się remora w oddawaniu podatków uchwalonych dzieje, przeto zabiegając temu, unaniami consensu formatum iudicium constituimus, uprosiwszy do tych sądów j.w. jm. pana kasztelana bełskiego za marszałka, w. ichm., jm. pana Łukasza Prusinowskiego bełskiego, starostę czerkaskiego, jm. pana Kazimierza Brodeckiego horodelskiego chorążych, jasielskiego starostę, Andrzeja Sierakowskiego stolnika bełskiego, Piotra Stońskiego sędziego ziemskiego bełskiego, Jana Družbicza podsędka ziemskiego bełskiego, Krzysztofa Dunina podstolego bełskiego, Wojciecha Zieleńskiego wojskiego buskiego, Marka Stońskiego cześnika bełskiego, Kaspra Trembińskiego pisarza ziemskiego bełskiego, Jerzego Trzcńskiego, Krzysztofa Woynę podczaszego rawskiego, Samuela Lipskiego stolnika kijowskiego, Stanisława Ołtarzewskiego starostę niechworowskiego, Mikołaja Radeckiego stolnika żydaczowskiego, którzy to ichm. zniósłszy się z sobą, na poniedziałek pierwszy po Trzech Królach [11 stycznia 1683 r.] do Bełza zjadą się i tam jurysdykcją swoją ufundowawszy, tak ichm. panów retentorów ad instantiam instygatora województwa naszego, za delacyją ichm. panów poborców, lubo arendarzów i administratorów czopowego, albo subkolektorów ich, et cuiusvis personae nobilis sądzić i od samych ichm. panów poborców rachunki odbierać, et [1446] quidquid huic iudicio de lege competierit czynić i te sądy pro libitu per cadentias kontynuować, plenarium dajemy facultatem. Absentia unius plurium ne non obstante, byle sexenarius iudicium numerus impleatur.

¹⁰⁷⁹ Jan Kazimierz Brodecki chorąży horodelski.

A ponieważ ichm. panowie rewizorowie niektórzy ob certas rationes, osobiłwie w powiecie bełskim, funkcyjej swojej nie skończyli zupełnie, iniungimus tedy ichm. to bratersko, aby quam citissime te rzeczy expediant i registra jm. panu poborcy primae rathae facilitando officium jm. fide integra porrigant i swojej satisfaciant in toto funkcyjej.

Co zgodnie umówiwszy, w. jm. panu Stanisławowi Kazimierzowi margrabi na Mirowie Myszkowskiemu Gonzadze, hrabi na Księżu, kasztelaniciowi bełskiemu, rotmistrzowi J.K.M., marszałkowi koła naszego rycerskiego podpisać i do akt grodzkich bełskich per oblatam podać zleciliśmy. Działo się w Bełzie, w kościele oo. Dominikanów, na miejscu konsultacyjom naszym zwyczajnym, dnia 16 miesiąca grudnia r. P. 1682.

Stanisław Kazimierz margrabia na Mirowie Myszkowski Gonzaga k[asztelanici] b[ełski], r[otmistrz] J.K.M., marszałek koła rycerskiego województwa bełskiego m.p.

^{a-a} fragment dopisany na dole strony, we właściwym miejscu znak #

3. Instrukcja dana posłom na sejm z sejmiku przedsejmowego województwa bełskiego w Bełzie, 16 grudnia 1682 r.

Rp. CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 275, s. 1446-1456 – oblata; w grodzie bełskim oblatował Gen. Michał Jabłoński w imieniu marszałka sejmiku w dniu 22 grudnia 1682 r. [feria 3 in crastino festi Sancti Thomae Apostoli a. D. 1682].

Bibl. Oss., rkp. 15964, t. 2, s. 199-215.

Instrukcja ichm. panom Janowi Andrzejowi Sierakowskiemu stolnikowi bełskiemu, Stanisławowi Kazimierzowi na Mirowie Myszkowskiemu Gonzadze, hrabi na Księżu, kasztelaniciowi bełskiemu, rotmistrzom J.K.M., Adamowi Antoniemu z Bełżca Bełżeckiemu wojewodzie podolskiemu, Franciszkowi z Skrzynna Duninowi, posłom od województwa [1447] bełskiego na sejmiku przedsejmowym dnia 16 miesiąca grudnia roku 1682 na sejm walny warszawski pro die 27 mensis ianuarii anni 1683 złożony, zgodnie obranym, dana.

1. Przy powszechnym całej Ojczyzny naszej ukontentowaniu, które z szczęśliwego J.K.M. p.n.m. panowania odbiera, nie może debita gratitudinis województwu naszemu praecipui w tym palma, żeby Pana tego, quo minor est quisquis maximus hominum est, należytą nie miało venerari uniżonością. Jakoż bowiem nie kochać tego, który ugruntowany będąc w przyrodzonym przeciwko Ojczyźnie swojej afekcie, upatruje a longe et speculo salutis populorum następujące na nie procellas. Jako nie dawać patris Patriae nomen temu, który indefesso ojcowskiego pieczołowienia studio miłej Ojczyzny curas wczasom i wygodom królewskim, więcej rzec się może, zdrowiu antepońit, owo zgoła jako ów veteranus, kiedy drudzy komilitonowie wyliczali szczęśliwe swoje ekspedycyje, chwalili tryumfy, rachowali zdobycze, on pro summa liczył felici-

tatis ego vero sub Fabio Maximo¹⁰⁸⁰ militavi. Tak i my dosyć stąd sumimus audaciae, że tak nieporównany we wszystkich dobrych monarchy okolicznościach Pan nostris contigit temporibus. Za co jako Boskiemu Majestatowi nieustające fundimus vota, tak ichm. panom posłom naszym iniungimus, żeby in communi świata polskiego applausu nie omieszkali debitaie gratitudinis exemplo, jeżeli non praeire, tedy przynajmniej proxime subsequi zgromadzonych na sejm w osobach ichm. panów posłów swoich województw, z tą życzliwych afektów naszych J.K.M. kontestacją, że jako wszystko felicitatis nostrae summum w przezornej J.K.M. pokładamy opatrności, tak i wszystkie nasze consilia pendimus alto J.K.M. iudicio, tego pewni, że wspólnej matce naszej pro fulcro stawić się non dignabitur i owszem, gloriae ducet.

2. Opatrzność zatym, jako ludźmi, tak i municyją, miasta stołecznego Krakowa i zamku tamecznego z dawnych praw i zwyczajów do jm. pana starosty miejsca tamecznego i obywatelów województwa krakowskiego primarie należące i całą obronę Ojczyzny subiicimus osobliwej protekcji pańskiej J.K.M., do której stawiać się in toto ichm. panowie posłowie nasi inibunt cum ordinibus Regni rationes, jakoby in tutores i Krakowa, i całej R.P. collocari mogły, na co plenaria [dajemy] ichm. panom posłom naszym, ponieważ nam na to iurata obstrinxerunt fidei według rot dawniejszej ichm. panów posłów przeszłych na sejm grodzieński obranych, in actis grodu belskiego zostającej, potestas conceditur. [1448]

3. Więc jako to efficit R.P., że naznaczony consiliis publicis czas prywatnymi teritur interesami, tak instabunt o to ichm. panowie posłowie nasi, żeby cała izba poselska przysięgła in eadem iuramenti rotham, jako ichm. panowie posłowie nasi in facie sejmiku naszego przysięgli, aby się w żadne nie wdawali materyje, póki materyja defensionis Ojczyzny namówiona i konkludowana nie będzie.

4. Status terazniejszy moskiewskiego panowania dobrą czyni dościa interesów R.P. otuchę, której pogody żeby nie opuszczała R.P., ale komisją na św. Jan przysły [24 czerwca 1683 r.] postanowioną, effectu tradunt, urgebunt ichm. panowie posłowie.

5. Wojsko kwarciane jako excubat w pustyni pro tuenda granic ojczystych securitate każemu z nas, ile in hac vicina zostających, jest manifestum. Których excubias żeby R.P. punktualną nagradzała w czas przysły nagrodą, za przysły wprzód skuteczną uczyniwszy satysfakcją, domówią się o to serio ichm. panowie posłowie nasi. Do czego żeby refractariis, addatur stimulus, activitatem vocis tych województw posłom, które w wypłaceniu deservitae żołnierzowi mercedis czynią remoram, na terazniejszym sejmie ichm. panowie posłowie denegabunt.

6. Lubo w tym żadnej nie masz wątpliwości, żeby motu aliquo repartycja wojska miała województwom immutari, atoli providendo w tem securitati tych okazji, iniungimus ichm. panom posłom naszym, aby serio vindictam z skarbu od województw wojsko zapłatę omni ex parte manu teneant.

7. Uznawa to evidentissime województwo nasze, jakowa stąd szkoda całej ojczyźnie dzieje się, kiedy łanowa piechota non postremum militiae robur, przez libertacyę, lubo też przez ichm. panów dzierżawców rujnuje się. Instabunt przeto ichm. panowie posłowie, aby takowe libertacyje, przeciwko prawu otrzymane, annihilowane

¹⁰⁸⁰ Kwintus Fabiusz Maksimus Kunktator (ok. 280-203 p.n.e.), konsul i dyktator rzymski.

były. Gdziebykolwiek zaś per opressionem ciż wybrańcy byli suprymowani i przez jursdykcją prowentów zamkowych od służby R.P. oderwani (jako się to osobliwie w starostwie krzemienieckim, kowelskim i łuckim dzieje), urgebunt serio ichm. panowie posłowie, aby każdego takiego z sił R.P. suprimat ad instantiam cuiusvis do grodu któregokolwiek, etiam extra districtum proprium wolno było przypoznać et poenas eo nomine succubitas windykować, które ad poenam mille marcarum Poloncialium sunt reducendae.

8. A że też dobra łanowej piechoty niektóre różnego stanu osoby trzymają się i onych zażywają, tedy nie wymawiając się żadną wokacją, tę służbę tot constitutio-nibus circumscriptam, effective żeby odprawiali, lege publica [1449] est cavendum.

9. Zachęcając zaś ichm. panów rotmistrzów teje łanowej piechoty ad ferventius Reipublicae obsequium, procurabunt ichm. panowie posłowie, aby stipendia z skarbu R.P. constitutionibus naznaczone in tempore przed ruszeniem się w kampanię odda-wane były, a osobliwie jm. panu rotmistrzowi¹⁰⁸¹ naszemu zatrzymane, tak przez lat sześć zatrzymane jako i na po tym należyte.

10. Okazowania po województwach nie tylko dla porządku, ale i ad tenorem ho-stium vicinorum mogą być pomocne Ojczyźnie naszej, dlatego aby prawa dawne o nich były reasumowane et ad effectum przywiedzione, committimus ichm. panom posłom.

11. Artylerya że przez czas tak długi od żurawińskiej okazyjy in opere belli nie była, praesumitur, że prowent na nią ordynowany nie wychodził tak, jako wychodził podczas wojny, requirunt tedy ichm. panowie posłowie nasi rationem tych expens i reszty pozostałej.

12. Similiter i jm. panu podskarbiemu¹⁰⁸² upomnią się rachunków według trybu dawnego z prowentów R.P., który, że z okazyjy sekretarskiej podczas funkcyjy swojej poselskiej u K.J.M. francuskiego¹⁰⁸³ otrzymanej wpadł u wielu obywatelów koronnych w podejrzenie, zniosą się w tym cum ordinibus Regni ichm. panowie posłowie nasi, aby cognitio et decisio tych rzeczy na terażniejszym sejmie determinowana była.

13. Należy i to hoc turbulento rerum tempore, żeby praesidia w miastach i for-tecach R.P. według tego komputu w liczbie były, na jaką R.P. z skarbu zapłatę daje. W czym że wielkie dzieją się mankamenta, inibunt ichm. panowie posłowie nasi modum cum Republica, jakoby tego dojrzyć, aby praesidia według komputu z ludzi dobrych i pod oficerami słusznymi na fortecach zostawały.

14. Asygnacje oszłe, a mianowicie na chorągiew zasłużonego rotmistrza, niebosz-czyka jm. pana Iwanowskiego¹⁰⁸⁴ na sumę żywiecką dana et per longam successionem na sukcesorów jego devoluta, że dotąd niewypłacona zostaje, instabunt ichm. panowie posłowie, aby iuxta mentem konstytucyjy pacificationis 1673 a.¹⁰⁸⁵ wypłacona nieod-

¹⁰⁸¹ Franciszek Rudnicki rotmistrz piechoty łanowej województwa bełskiego.

¹⁰⁸² Jan Andrzej Morsztyn podskarbi wielki koronny.

¹⁰⁸³ Ludwik XIV Burbon król Francji.

¹⁰⁸⁴ Wł. Stanisław Iwanicki miecznik czernihowski, rotmistrz J.K.M.

¹⁰⁸⁵ Konstytucja 1673 r. „Uspokojenie w zasługach zatrzymanych wojska polskiego i cudzoziem-skiego zaciągu” (*Vol. leg.*, t. 5, s. 62-63).

włocznie była. Taż wniesiona ma być instancja i za oschłą oschłą asygnacją, do ziemi drohickiej daną, na chorągiew godnej pamięci jm. pana Wacława Lanckorońskiego.

15. Upominki tatarskie aby nie skąd inąd, ale całe z głównego żydowskiego [1450] były oddawane, poprą tego ichm. panowie posłowie nasi i około głównego żeby skarb inakszej dyspozycji czynić i asygnacji innych wydawać ekstorsyjami żadnemi, gdy główne zapłacą, onerować Żydów nie ważył się, sub solutione de suo restitutione extorsum ad cuiusvis nuntii terrestres, na sejmie instantiam. Żydów zaś żeby żadne protekcje pańskie nie ochraniały w tym podatku, ale wszyscy in communi, zwyczajem dawno zachowałym ut conferant quam strictissime lege obwarują.

16. A że ciż Żydzi impune peccant przeciwko prawu i konstytucyjom o niechowaniu przy sobie czeladzi chrześcijańskiej postanowionym, podw[óz]ysząc na nich winę na 500 grzywien in officio castrensi proprii districtus peremptorie per quemvis vindicandam, proponent ichm. panowie posłowie et urgebunt.

17. Do obrony R.P. najwięcej (sam bellorum nervum) prosunt pieniądze, które najpospolitszym trybem acquiruntur przez statków ze zbożem defluitacją do Gdańska rzekami, w prawie pospolitym opisanemi, a defluitacja na Bugu dla zagęszczonych na tej rzece jazów, tam i młynów, dla depaktacji na służbie w Brześciu Litewskim i dla podniesienia tejże służby (przez co szkuty w górę łatwie którego roku powracają) całe ustaje, z wielką szkodą obywatelów, osobiłwie naszego województwa. Proponent to publicum incommodum na sejmie i przy reasumowaniu około tego dawnych praw, a mianowicie konstytucji anni 1641¹⁰⁸⁶, curabunt augeri rigorem poenarum na 5 tys. grzywien parti et iudicio totidem et ad refusionem damnorum, jako jest strona uszkodzona, albo szyper tam będący poprzysięże, bannitorum ibidem decernenda et publicanda irremissibiliter, sine quavis indulgentia exsolvenda. A który by sąd albo urząd nie stosował się do prawa w tym pospolitego, aby sam też winę popadał w Trybunale między skarbowymi sprawami, tak w Koronie, jako i W.Ks.L. vindicandum.

18. Do tejże obrony i ad securitatem publicam województwa naszego należy fortyfikacja Belza, opatrzenie municyją, przeprawy na Styrze dla uczynienia inkursyjom nieprzyjacielskim pod Szczurowicami¹⁰⁸⁷, które quondam do starostwa buskiego należały. Nie przepomnią tych miejsc zalecił respektowi i uwadze pańskiej J.K.M. p.n.m. ichm. panowie posłowie. [1451]

19. Na cłach i mytach, także komorach i przykomórkach, aby wedle dawnych praw szlachta osiadła byli pisarzami i egzaktorami stanowimy, inaczej gdyby się tego plebeius miał podjąć, aby ipso facto sit infamis i dobra onych subsint confiscationi, a oni sami sessioni ^aturricae^a in fundo per annum et sex septimanas.

20. Sól zamorska aby nie była na przeszkodzie soli ruskiej, do prowentu J.K.M. należącej, iniungimus ichm. panom posłom naszym, aby z każdym takim, który by ją miał wprowadzać do Korony, każdemu szlachcicowi, nie tylko skarbowi, wolno było o to agere i poenam confiscationis na nim promovere. Soli jednak suchedniowej aby

¹⁰⁸⁶ Konstytucja sejmu 1641 r. „Reassumptio konstytucji o służach na rzece Bugu i cłach” (*Vol. const.*, t. 4, vol. 1, s. 30).

¹⁰⁸⁷ Szczurowice, miasto w pow. buskim (ob. wieś Шчуровичі w rej. radziechowskim, obw. lwowski, Ukraina).

partycypowało województwo, także i skład solny aby był restytuowany Bełzowi, urgent ichm. panowie posłowie.

21. Poglówne od duchownych z dekanatów województwa bełskiego, że impertinenter appropriatur do ziemie chełmskiej cum praeiudicio województwa naszego, aby się to praeiudicium województwu nie działo i to, co jest impertinenter usurpatum, aby było województwu należycie compensatum, starać się o to omnimode będą ichm. panowie posłowie.

22. A że nowe scandala znajdują się w Ojczyźnie naszej, że niektóre osoby, nie bywszy na to rite et legitime obrani, chodzą per imposturam do Trybunału z funkcją deputacką. Obviando huic scandalo curabunt ichm. panowie posłowie przez wyraźną konstytucją, żeby takowi impostores, mianowicie które by autentycznym z akt grodzkich miejsca swojego wyjętym dokumentem nie komprobował elekcyjnej swojej, nie był do przysięgi przypuszczony, a który by przysiągł, żeby po przysiędze nie tylko od funkcji był relegowany, ale et pro periurio et pro impostura w tymże Trybunale był sądzony.

23. Hospodara jm. wołoskiego¹⁰⁸⁸ życzliwie przeciwko Majestatowi J.K.M. i szczerść przeciwko całej R.P. intererit nie przepomnieć i zalecić go osobliwie w łaskę i respekt dystrybucji pańskiej J.K.M. p.n.m.

24. Sprawy graniczne między ziemskimi a R.P. dobrami, że prawa dawne przez komisye terminować deklarują, a in contrarium po odprawionych komisyjach stan szlachecki passim evocatur post curiam, inibunt rationes ichm. panowie posłowie, aby na takowych evocatores, jako i na tych, co komisye wzruszają, seorsiva była poena sancita quinque millium marcarum Polonicalium w Trybunale inter causas officii aut palatinatus, sine quavis indulgentia iudicii vindicanda.

25. Deputaci do remis na sejmie przez jm. pana marszałka mianowani poselskiego aby nie byli ullatenus per quempiam z ichm. panów posłów [1452] prepedyowani według konstytucji grodzieńskiej i sprawa krasnobrodzka od tak dawnego czasu w regestrze zostająca, aby była na tym sejmie skończona, interponent operam ichm. panowie posłowie.

26. Duchownego stanu ludzie, tak świeccy, jako i zakonnicy, że niektórzy ob impunitatem zwykli per protestationes criminales targać się niewinnie na honory szlacheckie i servire nad zamiar calumniis na tenże stan, skąd następują odia między świeckim a duchownym stanem, cavendum lege, aby takowe ausus były poskromione. A który by się pokazał być criminans et non probans albo intra annum et sex septimanas protestacją takową non prosequens, aby taki ad instar statutu de cortesanis officio et dignitate privetur et inhabilis, tam ad praeeminentias w zakonie, quam ad quaevis beneficia minora vel maiora ecclesiastica declaratur, a przyjmujący takowe protestacje regent albo pisarz, bez wyraźnej licencyjnej na to a loci ordinario, aby poena quingentarum marcarum Polonicalium był in posterum karany in iudicio terrestri sive officio castrensi quovis onego województwa peremptorie vindicanda i protestacje takowe ex decreto et declaratione iudicii aby byli ex actis eliminowane, procurandum. Więc

¹⁰⁸⁸ Zapewne Stefan Petriceicu (Petryczek) gospodar mołdawski w latach 1672-1674 i 1684.

że też *passus est laesionem* jm. pan podstoli nasz bełski¹⁰⁸⁹, *vir integrae et illibatae virtutis*, od pewnych osób, którzy lubo *iudicio loci ordinarii* są skarani, ale że przecie *infamationem iniustam acta loquuntur perpetuo*, aby one były *decisioni publica* eliminowane z ksiąg, wniosą instancję ichm. panowie posłowie.

27. A że na niektórych miejscach, jako to w Sandomierzu, Zawichoście, Kamieniu, Kazimierzu, Puławach, Ryczywole, Stężycy, Warszawie, Nowym Dworze, w Zakroczymiu, Płocku, Dobrzyniu, Włocławku, aggaravatur stan szlachecki w defluitacjach ekstorsyjami nienależytymi, eadem poena na tych depaktatorów *sancienda*, jako wyżej *contra plebeios susipientes munus pisarstva* na cłach i mytach opisana jest.

28. Targi w miastach i miasteczkach, dla ujęcia obrady a potem i zemsty Boskiej, aby w dzień niedzielny były zabronione. Miary także w każdym województwie żeby wedle dawnych praw byli po wszystkich miasteczkach jednaki, jaka się w głównym którego województwa znajduje, obostrzyć to poena mają *nempe duorum millium marcarum Polonicalium in officio castrensi proprii districtus super contraventoribus* tego prawa w miastach świeckich dziedzicznych *per causam statuitionis inculpati*, w miastach królewskich na samych urządach miejskich *peremptorie sine quibusvis appellationibus vindicanda*.

29. Zalecenie niektórych osób do indygenatu i do klejnotu szlachectwa za przysługi ich od j.w. jm. pana wojewody ziem ruskich¹⁰⁹⁰, jako przezornego hetmana i mądrego krwie rycerskiej szafarza, *grato acceptandum* [1453] *animo* będą deklarowali *in facie* całej R.P., że jednak z tych niektórzy, jako to pan Gęsicki, panowie Podolscy mieli *obstacula* swoje ab *iniuriatis querulantibus et contradicentibus* na sejmiku naszym, będą to mieli w pamięci ichm. panowie posłowie nasi, aby *non nisi praevia quietatione* ab *iniuriatis* byli przypuszczeni ad *eam praerogativam nobilitatis*. A kiedy ^ajej litowali^a i starożytnej szlachty ad *panem bene merentium* i do honorów ad *eandem tertiam generationem* nie ubiegali *rigor de scartabellis sancitus interponatur*. A ci, którzy *non suo ordine* weszli *in volumen legum* na sejmie grodzieńskim, aby byli ab *hac praeeminentia* oddaleni.

30. *Vagabundae presonae* w miastach i miasteczkach, a mianowicie piwowarowie i winiarze przy żydowskich winnicach i browarach się bawiące, bez wszelkiej innej osiadłości, aby przez burmistrze co pół roka byli rejestrowane i pogłówne od nich po złotemu za każde pół roka wyciągane, a przy czopowym ad *aerarium* województwa wnoszone *praevia comprobationem iuratoria* burmistrza w każdym mieście *super veram conscriptionem* rejestri.

31. Wielką stąd stan szlachecki ponosi krzywdę, kiedy mieszczanie zadłużywszy się szlachcie i forum na się *ubiquinarium per inscriptionem* przyjąwszy, *effugiunt* inne jurysdykcje, a na zadworną się odwołują. Aby tedy zapisy takowe nie były wokowane *in dubium* i kto sobie gdzie forum *inscripsit*, aby tam *sine quavis exceptione respondeat* i *ultimariae executioni subsit*, szlalcica nie ewokując za dworem, *sanciendum lege publica* *procurabunt* ichm. panowie posłowie.

¹⁰⁸⁹ Krzysztof Dunin podstoli bełski.

¹⁰⁹⁰ Stanisław Jan Jabłonowski wojewoda ruski, hetman polny koronny.

32. Na urzędy grodzkie, że się napierają osoby takie, które *excludit* konstytucja anni 1635¹⁰⁹¹ o wieczności ksiąg grodzkich bełskich napisana et *legem publicam con-*
vellere nituntur, aby takowy poenam quingentarium marcarum Polonicalium w tymże grodzie vel in viciniori vindicandam peremptorie succumbant i od takowych urzędów amoveantur sanciendam lege ^bpublicam^b procurabunt. Także żeby jurystowie, którzy się spraw cudzych, tak in maioribus, jako in minoribus subseliis, protekcyjej podejmują, aby non nisi iurati do sądów przypuszczani byli. Przeciwno depaktatorom in salariis recipiendis oficyalistom, aby poena quingentarium marcarum Polonicalium była podwyższona cum praefixione fori w tymże [województwie] viciniori quovis castro vindicanda.

33. Więc iż casu quodam fatali w terażniejszym roku sejmik electionis województwa naszego deputatów na Trybunał nie doszedł, procurabunt ichm. panowie posłowie, aby ta elekcyja pro moderno casu nazajutrz po sejmiku przyszłym relationis per constitutionem publicam była złożona. [1454]

34. J.w. jm. książdz biskup chełmski¹⁰⁹² zostawszy dignitate episcopali w województwie naszym insignitus, jasne przezorności senatorskiej, czułości pasterskiej szczerej, przeciwko dostojęństwu Majestatu i najjaśniejszego domu pańskiego J.K.M. życzliwości i prawdziwej cum ordine equestri sub praesulatu suo konsonancyjej, codziennie wyświadcza dowody. Aby tedy gratum za tak wysokie cnoty swoje u ludzi administracyjej swojej duchownej od Boga powierzonych experiatur animum, wesprą go uniżoną supliką i instancyją województwa naszego do J.K.M. p.n.m. ichm. panowie posłowie nasi, aby do tego biskupstwa, które szczupłe jest w dochodach swoich, nec correspondet dignitati senatoriae pro munere gerendae, opatrzenie należyte ex primis vacantibus, tak jako to anteseccores jm. miewali, otrzymać mógł z łaski i miłościwej dystrybucyi J.K.M.

35. A że na konserwacyjej starożytnych praw (które najjaśniejsi Królowie ichm., panowie nasi, poprzysięgać i dotrzymywać nam zwykli) immunitates wszystkich wolności i prerogatyw naszych szlacheckich zawisła, będą to mieli w osobiwej pamięci ichm. panowie posłowie nasi, in quantum by co było od kogo (co nie może być, tylko per invidiam bardziej, niżeli per iustitiam) na wzruszenie praw dawnych i ordynacyjej per consensum publicum omnium ordinum Reipublicae aprobowanych propositum na sejmie, ab[y] to miejsca nie miało i akceptowano nie było ullatenus. W czym fide[m], honorem et constientiam obstringimus ichm. panów posłów naszych.

36. A lubo by non absque re było, żeby na terażniejszym sejmie generalna do wszystkich dóbr R.P. propter bonum publicum et servandam inter aequales iustitiae lancem była uchwalona lustracyja, iż się to jednak dla zagęszczenia innych obrad R.P. na terażniejszym sejmie zmieścić nie może, tribuent to instancyjej, jako meriti in Republica civis, jm. pana Jana Kazimierza Brodeckiego chorążego horodelskiego, starosty natenczas jasielskiego, aby volenti et requirenti na terażniejszym sejmie byli

¹⁰⁹¹ Konstytucja sejmu 1635 r. „Grody wieczne województwa bełskiego” (*Vol. const.*, t. 3, vol. 2, s. 276).

¹⁰⁹² Stanisław Jacek Świącicki biskup chełmski.

per assensum publicum ordinum Regni do starostwa jm. jasielskiego uchwalona była lustracja i lustratorowie naznaczeni.

37. Connubium księcia jm., syna kurfirsztowego, z księżną jm. Radziwiłłówną¹⁰⁹³, magnam parit województwu naszemu perplexitatem, aby nie było cum dispendio aliquo całej R.P., jeżeli by ks. jm. nie chciał communem cum nobilitate ferre aequalitatem. Znosić się zatem będą cum ordinibus Regni na terażniejszym sejmie quam accuratissime ichm. panowie posłowie nasi, żeby ks. jm. abo się quam sufficientissime R.P. obligował, jako respektu tych dóbr po księżnie jejm. wziętych prawom R.P. suberit, albo też za te dobra satysfakcją pieniężną kontentował się od tego, kto de iure naturali księżnie jejm. jest proximior i do wyliczenia sumy będzie gotowszy. [1455]

38. Przysługę zesłego nieboszczyka, jm. pana Aleksandra Kazimierza Wysockiego cześnika sochaczewskiego, na funkcyje u Porty Otomańskiej¹⁰⁹⁴, przypominają Majestatowi pańskiemu i całej R.P. ichm. panowie posłowie nasi et adlaborabunt, jakoby suma od R.P. pozwolona in satisfactionem długów przez niego w Stambule zaciągniomych była nieodłącznie od skarbu do rąk potomków i opiekunów uiszczona.

39. J.w. jm. pan marszałek koronny¹⁰⁹⁵, tantorum meritorum in Republica civis, aby za odpadłe w Podolu na okup pokoju pospolitego dobra swoje dziedziczne, z naznaczonej ex senatus consilio sumy effective mógł się cieszyć, addent operam ichm. panowie posłowie nasi.

40. Jm. pan Jan Koniecpolski wojewodziec bełski, jako destinatus successor bonorum omnium po j.w. sławnej pamięci jm. panu Stanisławie Koniecpolskim kasztelanie krakowskim świeżo zesłym, aby także asekurowaną satysfakcją za odpadłe w Podolu dobra dziedziczne był ukontentowany, apponent manum, ea jednak conditione, żeby potomkom zesłego nieboszczyka jm. pana Jerzego Rudnickiego, obywatela quondam województwa naszego, za poddane zbiegłe, przez dekreta trybunalskie ewinkowane, nieodwłoczna i dostateczna uczyniona była satysfakcja, co także curae ichm. panów posłów committitur.

41. Pozostała numerosa proles po sławnej pamięci jm. panu Pawle Potockim kasztelanie kamienieckim, który po długim więzieniu moskiewskim przyszedłszy do dóbr ojczystych niedługo się z nich cieszył, bo dla pokoju R.P. wszystkie prawie cesserunt in partem Otomanicam, godna jest osobliwego respektu u całej R.P. Aby tedy przykładem innych ichm. i tym była obmyślona pro amissa haereditate satysfakcja, wniosą to do J.K.M. i całej R.P. instancją osobliwą ichm. panowie posłowie nasi.

42. Nie zapomnią i za jm. panem Boguszem pułkownikiem J.K.M.¹⁰⁹⁶, dobrze i R.P. zasłużonym, gorącej wnieść instancyje, aby za ruiny, które poniósł i ponosi w dziedzicznej majątności swojej Janowie¹⁰⁹⁷ przez bliskość obozu partyjei trembo-

¹⁰⁹³ Małżeństwo Ludwika Karoliny, córki Bogusława Radziwiłła z Ludwikiem Hohenzollernem, synem Fryderyka Wilhelma elektora brandenburskiego, księcia pruskiego.

¹⁰⁹⁴ Franciszek Kazimierz Wysocki cześnik sochaczewski, sekretarz poselstwa do Porty.

¹⁰⁹⁵ Stanisław Herakliusz Lubomirski marszałek wielki koronny.

¹⁰⁹⁶ Jan Marcin Bogusz rotmistrz J.K.M., później podkomorzy podolski.

¹⁰⁹⁷ Janów, miasto (ob. wieś Долина, rej. tarnopolski, obw. tarnopolski, Ukraina).

welskiej, z łaski J.K.M. i R.P. należyta na terażniejszym sejmie otrzymał rekompensę, ponieważ tenentarii bonorum regaliū to jest praestitum beneficium.

43. Quaerela proponowana in medio koła naszego przeciwko j.w. jm. panu wojewodzie podlaskiemu¹⁰⁹⁸ od jm. pana Wrzyszcza, jm. pana Mączyńskiego i od jm. pana "Rusieckiego", jako od braci naszych iustum meretur respectum, dla którego włożą się w to ichm. panowie posłowie nasi, aby w proponowanej krzywdzie należyte mogli odnieść na sejmie terażniejszym ukontentowanie, zasiągnąwszy in subsidium interpozycyjej swojej i Majestat J.K.M. p.n.m., jeśli się to inaczej nie będzie mogło obejść. [1456]

Co wszystko poleciwszy curae, sollicitudini, fidei et dexteritati ichm. panów posłów naszych, jakośmy w tym facilitatem ichm. uznali, że lubo ludzie są wielcy et intaminatae virtutis et ex meritis suis, przysięgę jednak na funkcję swoją podług rotę dawniej opisaną wykonać in facie całego województwa naszego nie wzdrygali się, także in perficiendo opere tejże funkcyjej od nas na się włożonej integra et intaminata procedant fide, namniej nie wątpimy. A dla pamięci i wiary lepszej do akt grodzkich województwa i powiatu tutejszego instrukcją tę z podpisem ręki jm. pana dyrektora koła naszego podać zleciliśmy. Actum et datum in loco solito, die 16 decembris a. D. 1682.

Stanisław Kazimierz margrabia na Mirowie Myszkowski Gonzaga kasztelan belski, rotmistrz J.K.M., marszałek koła rycerskiego województwa belskiego

^{a-a} lekcia niepewna ^{b-b} w Rp: nepublicam ^{c-c} zapewne tak powinno brzmieć nazwisko, w Rp.: Riwieckiego

4. Manifestacja Benedykta Iwanickiego miecznika żytomierskiego, egzaktora podatków z powodu jednego punktu laudum sejmiku przedsejmowego z 16 grudnia 1682 r. – Bełż, 9 lutego 1683 r.

Rp. CDIAUL, *Fond 1, Opis 1*, 276, s. 219 – oblata; w grodzie belskim oblatowano w dniu 9 lutego 1683 r. [feria 3 post festum Sanctae Dorotheae Virginis et Martyris proxima a. D. 1683]. *Bibl. Oss., rkp. 15964, t. 2, s. 217.*

Ad officium actaque praesentia castrensia capitanealia Belzensia personaliter veniens Gen. Benedictus Iwanicki ensifer Żytomiriensis, exactor palatinatus Belzensis in comitiis particularibus ante comitia generalia Varsaviensia non pridem praesentibus eiusdem palatinatus ex libera voce et consensu, nemine contradicente, omnium incolarum ad secundam ratam iuxta novum emergens ad singularitem electus et constitutus, quam primum notitiam ex nexu laudi de immutatione functionis suae videlicet ex rata secunda ad tertiam extra mentem omnium incolarum nescitur ex qua causa et occasione existens transpositus, praecavendo itaque ne aliqua exactionibus subsequeretur difficultas suamque detestando in personam sui publicam interpositam per Gen. palatinatus Belzensis functionem, nil tamen derogando exactioni iuxta nexum eiusdem laudi expresse tam contra Gen. Stanisalum Rulikowski, qui ad tertiam ex consensu

¹⁰⁹⁸ Wacław Leszczyński wojewoda podlaski.

incolarum publico non vero ad secundam est et fuit constitutus, quam contra conditores raptulare laudi sibi publicae a Gen. protunc marschalco concessi, per quos, an etiam per errorem calami est commutata supraexpressa functio, de nullitate eiusdem in laudo indebite et contra voluntatem incolarum puncti iterum atque iterum manifestatur, offerendo se tam cum Gen. Rulikowski, qui secundam intendit possidere ratam, quam cum supranominatis conditionis conditoribus, coram iudicio formato ex consensu incolarum palatinatus eiusdem constituto iure acturum et vindicaturum velle.

|| 5. *Protestacja Krzysztofa Dunina podstolego bełskiego przeciw jednemu z punktów laudum sejmiku przedsejmowego z 16 grudnia – Bełż, 18 marca 1683 r.*

Rp. CDIAUL, *Fond 1, Opis 1, 276, s. 325* – oblata; *w grodzie bełskim wniesiono w dniu 18 marca 1683 r. [feria 4 post Dominicam Reminiscere Quadragesimalem proxima a. D. 1683].*

Ad officium et acta praesentia castrensia capitanealia Belzensia personaliter veniens Gen. Christopherus Dunin subdapifer Belzensis, quam primo perlecto et mature trutinato laudo palatinatus praesentis Belzensis in conventu particulari Belsensi ante comitia Regni Varsaviensis proxime praeteritis celebratis sancitis, punctum laudi eiusdem certum ad suam devenit notitiam, illico solenniter protestatus est contra punctum laudi eiusdem. Videlicet concessisse Gen. Paulo Orłowski regenti castrensi Horodlensi largitionis certae ad summam ducentorum florenum Poloncialium sese extendentis idque ex ea ratione, quod punctum idem extra sui protestantis consensum, imo se incio sit appositum, quodque largitiones stipendiis militaribus citissime solvendis non debeant praeripere palmam. De nullitate itaque eiusdem laudi puncti idque ex rationibus fusius in termino inferendis iterum iterumque protestatur.

134. Sejmik relacyjny w Bełzie, 18 maja 1683 r.

|| 1. *Deklaracja posłów województwa bełskiego na sejmie w sprawie podatków i sejmiku relacyjnego.*

Vol. leg., t. 5, s. 332.

Województwo Bełskie, nie chcąc deesse terazniejszej potrzebie R.P. deklaruje sumę trojgu pogłównemu anni 1673 korespondującą, wpłacać. Nadto przykładem niektórych województw pozwala aukcją, to jest po 3 gr przy każdym zł, co wszystko in simul wynosi sumę złp 120 tys., warując to sobie, że te grosze in sequelam trahi, abo w taryfę na potym computari nie mają. Którą pomienioną sumę ludziom R.P. ex repartitione

sejmu terazniejszego naznaczonym (non excludendo ludzi, którym hactenus płaciło), wypłacać obiecuje. Genus podatkovania biorą sobie do braci. Sejmik zaś relationis pro die 18 maii.

2. *Laudum sejmiku relacyjnego województwa bełskiego w Bełzie, 18 maja 1683 r.*

Rp. CDIAUL, *Fond 1, Opis 1*, 276, s. 743-754 – oblata; w grodzie bełskim oblatował Gen. Tomasz Aleksander Jagiełłowicz komornik bełski w imieniu marszałka sejmiku w dniu 22 maja 1683 r. [Sabbatho post Dominicam Cantate proximo a. D. 1683].

Bibl. Oss., rkp. 15964, t. 2, s. 219-229.

My rady, dygnitarze, urzędnicy i wszystko rycerstwo, obywatele województwa bełskiego i powiatów do niego należących ad locum consiliorum nostrorum w Bełzie pro die 18 maii, po skończonym felicissimis sub auspiciis sejmie warszawskim, constitutione naznaczony, satisfaciendo legi publicae i zjechawszy się na relationis sejmik, takowe consiliorum województwa naszego ex votis et unanimi consensu postanawiamy media i punkta, które spectant bonum Reipublicae i województwa naszego.

Naprzód w tym upatruje województwo nasze rem maxime necessariam et bonum publicum, wyprawienie posłów do J.K.M. p.n.m., których de medio nostri uprosiliśmy, jm. pana Jana Stanisława Drużbiczę podsędkę ziemskiego bełskiego i jm. pana Jerzego Floriana Trzcińskiego, z podziękowaniem J.K.M. p.n.m. pro praeteritis beneficiis erga Patriam jako patri Patriae oraz i w inszych okazyjach boni publici województwa naszego, na co zleciliśmy jm. panu marszałkowi koła naszego, aby dał instrukcyję do J.K.M. [744] p.n.m., według której instrukcyje ichm. panowie posłowie sprawić się mają. In vim zaś honorarii et gratitudinis za podjętą pracę naznaczamy ichm. zł 600 monety polskiej i asygnacyją wydać do najpierwszych podatków, kończących się w wybieraniu ad ultimam maii, do jm. pana Stanisława Bełżeckiego podczaszego czernihowskiego, egzaktora pierwszej raty, jm. panu marszałkowi koła naszego wydać zleciliśmy.

A iż nie mniej zawsze najbardziej przestrzega tego województwo, ne frustratur w zapłacie ratione stipendiorum ^adeservitorum^a ichm. panowie żołnierze chorągwi do województwa naszego naznaczonych, nie życząc borgowej służby, według repartycey z Komisyej Lwowskiej, jako obmyśliliśmy laudo anteriori trzy raty podymnego, po czworo podymnego na każdą ratę, gdy likwidacyja stanęła, coram formato iudicio województwa naszego, te i teraz registra rewizyje jm. pana Stanisława Bełżeckiego podczaszego czernihowskiego i jm. pana Stanisława Franciszka z Poradowa Rulikowskiego aprobowujemy laudo praesenti. Według tych tedy registrów ciż ichm. panowie poborcy sami wybierać te podatki i wypłacać asygnacje powinni, to jest, podatku ośmiorga podymnego na dwie racie anteriori laudo destynowanych, a nadto in supplementum, aby ad 1 maii anni praesenti ćwierci ichm. panom żołnierzom wypłacone były, uchwalamy dwoje podymnego, aby na dług suma tak z tamtego podatku, wzwyż specyfikowanego, jako i terazniejszej kontrybucyje dwojga podymnego [745] wypłacona była, efficiens

74 777 zł ten podatek wszytek insimul coniuctim, lubo anteriori laudo już ośmiorga podymnemu czas minął, prolongujemy ad ultimam octobri wydania.

Do którego dwojga podymnego ^begzakcyje^b uprosiliśmy ichm., jm. pana [Stanisława Bełżeckiego] podczaszego czernihowskiego i jm. pana [Stanisława Franciszka] Rulikowskiego, które dwoje podymnego według dawnych swoich kwitów i rewizyje wybierać mają. Trzecią ratę przeszłego laudum, ex quo summa wystarcza dwóch rat i terazniejszym addytamentem podymnego dwojga uchwały naszej kasujemy i anihilujemy, u tych zaś ichm. panów poborców, że residuitas zostanie tych podatków z dziesięciorga podymnego, dabunt rationem circa calculum.

Przystępujemy po tym do konsultacyjej dalszej naszej, która concernit województwo nasze ex mente constitutionis praesentis. Wziąwszy in considerationem sumę 120 tys. zł, przez ichm. panów posłów skończonego sejmu przeszłego z uczynienia relacyjej i z deklaracyjej do nas modum contribuendi wziętą, in rem tedy tej sumy przez konstytucyją do ichm. panów posłów naszych, ut praemissum est, do województwa wziętej, uchwalamy ^bkontrybucyją^b ośmiorga podymnego, to jest czworo podymnego na wypłacenie sumy 30 tys. pierwszą ratą ad ultimam iunii. Do której raty pierwszej naznaczamy wzwyż pomienionego jm. pana Bełżeckiego podczaszego czernihowskiego. Który podatek [746] według pierwszych swoich kwitów i jm. pana Rulikowskiego drugiej rewizyje, ut supra specificatum, wybierać powinien. Drugą zaś ratę wydać mamy tegoż podatku similiter czworo podymnego ad ultimam decembris, także na wypłacenie sumy similiter, jako pierwsza rata sonat, do którego wyboru podatku 30 tys. zł naznaczamy jm. pana Rulikowskiego na też kwity i rewizyją. Altera zaś medietas z oryginalnej sumy 120 tys. zł reszty zostaje 60 tys. złp, dyferujemy tej sumy kontrybucyją do sejmiku electionis ichm. panów deputatów na Trybunał Koronny. Jednak do pierwszej raty, jako natenczas cedet podatek według deklaracyjej tej reszty 60 tys., naznaczamy jm. pana Benedykta Iwanickiego miecznika żytomierskiego.

Sądy fiskalne, laudo antecomitali postanowione, że dla niejeżdżania się ichm. panów sędziów na to uproszonych ^bustawicznemi^b limitacyjami protrahuntur i teraz na ekspostulacyję niektórych e gremio nostri osób aż ad feriam 2 po święcie narodzenia Jana św. [28 czerwca] są limitowane, interim periculum in mora, żeby dla prolongacyjej kondemnaty na retentorach otrzymane podatki w dalszą nie szły zwłokę, deklarujemy ichm. panom poborcom, że o te retenta retentorów wolno iuxta antiquam iuris formam w grodach, tak bełskim, jako i w każdym grodzie województwa naszego, na delatach podawać, [747] processa w sądach fiskalnych zaczęte kontynuować, kondemnaty otrzymywać, do egzakcyjej finalnej przywodzić, żeby jako najprędsza ichm. panów wojskowych deputatów doszła iuxta interesse unius cuiuscunque ipsorum satysfakcyja. Które to sądy grodzkie, sub poenis in volumine legum eo nomine descriptis, obstringuntur sędzić indilate. A którzy ichm. panowie egzaktorowie rachunków egzakcyjej swojej nie czynili i kwitu od województwa nie mają, ci powinni przed ichm. pany sędziami skarbowemi rachunek doskonały uczynić, żebyśmy na sejmik blisko przyszły electionis deputatorum doskonałą mogli mieć informacyją, co przy kim zostaje. Do którego sejmiku i sądy fiskalne od kadencyjej świętojańskiej mają być limitowane.

Jako zawsze województwo nasze konsyderuje uszczerbek zdrowia, spezę i pracę bene meritorium, konsyderując dobrze zapracowane meritum jm. pana Jana Andrzeja

Sierakowskiego stolnika bełskiego na teraźniejszym sejmie blisko przeszłym, per assiduitatem praesentiae aktu sejmowego, i inszych ichm. panów posłów na sejm warszawski ordynowanych, którzy ustąpili suum interesse gratitudinis temuż jm. panu stolnikowi, rekompensując jm. naprzód candore et affectu, a po tym 2 tys. złp naznaczamy, jm. asygnacją od jm. pana egzaktora, to jest do jm. pana Stanisława Bełżeckiego pod czaszego czernihowskiego, pierwszej raty teraźniejszej ad ultimam iunii naznaczonej, do wybrania, a jeżeliby była sufficientia etiam jeszcze z pierwszych rat dziesięciorga podymnego, ad ultimam maii naznaczonych, od [748] tegoż jm. aby hac gratitudo rąk jm. jako najprędzej doszła, pro rato et grato akceptować będziemy. Wypłacenie tej asygnacji ichm. panom posłom sejmu grodzieńskiego, dotychczas w ekspektatywie zostającym, to jest jm. panu Markowi z Stojaszyna Stoińskiemu cześnikowi bełskiemu i jm. panu Kasprowi Trembińskiemu pisarzowi ziemskiemu bełskiemu, naznaczamy zł tysięcy do rat ostatecznych 60 tys. złp do podatkovania należytych, to jest do raty pierwszej podatkovania tejże sumy jakimkolwiek sposobem uchwalonej, skąd ma być indilate ichm. przez ichm. panów poborców ante omnia wypłacona.

Często się trafia, iż przez przechodzące wojska litewskie szkody niezmierne dzieją się. Zabiegając temu, uprosiliśmy j.w. jm. Felicjana Potockiego wojewodę krakowskiego, jm. pana Jana Myszkowskiego kasztelana bełskiego, o konferencyją z j.w. ichm. panami hetmanami litewskimi¹⁰⁹⁹ ratione prowiantu na ludzi przechodzących przez województwo nasze, quibus mediis mogłaby się opatrzyć ochrona dobrom województwa naszego na trakcie zostającym. Cokolwiek ichm. panowie postanowią, tem się kontentować będzie województwo, praevia innotescentia przez uniwersały od j.w. jm. pana kasztelana bełskiego dla kongresu braciej w Bełzie i do uczynienia dosyć umowy do grodów województwa naszego, cum praefixione temporis w uniwersałach.

Wniesione jest desiderium instancji za panem Michałem Jackowskim, któremu na okup deklarowaliśmy zł 300 z politowania [749] nad niewolnikiem w ciężkiej niewoli tatarskiej zastającym, na które jm. pan marszałek koła naszego asygnacją wydać powinien do ichm. panów egzaktorów podatku teraźniejszego.

Także z konflagracji jm. pana Pawła Dąbskiego, jako pogorzałego, pozwalamy jm. zł 300, obmyślenie jednak skąd, odkładamy do sejmiku electionis ichm. panów deputatów na Trybunał.

Gdy zaś praemit calamitas przez częste ognie w województwie naszym doniesiona jest konflagracja Oleszyc¹¹⁰⁰, miasta i wsi Oleszyc, także Starego Sioła¹¹⁰¹, ta jest w osobliwym respekcie województwa naszego, z którego respektu ad affectationem j.w. jm. pana [Mikołaja Hieronima] Sieniawskiego wojewody wołyńskiego, hetmana polnego koronnego, ekscypując domy i dymy, które nie pogorzały, na lat ośm uwalniamy. Konflagracja jm. pana Stanisława Szornela i desiderium wniesione do koła naszego, prosząc o respekt swego przypadku z Miączyna¹¹⁰², posesyje jm., na ten podatek cedere in rem jm., respektem szkód jm. własnych, co in recompensam województwo polito-

¹⁰⁹⁹ Kazimierz Jan Sapieha hetman wielki i Jan Jacek Ogiński hetman polny litewscy.

¹¹⁰⁰ Oleszyc, miasto w woj. bełskim (ob. w pow. lubaczowskim, woj. podkarpackim).

¹¹⁰¹ Stare Sioło wieś w pow. bełskim (ob. w pow. lubaczowskim, woj. podkarpackim).

¹¹⁰² Miączyn, wieś w pow. grabowieckim (ob. w pow. zamojskim, woj. lubelskim).

wania szkód własnych jm. kondonuje. Także konflagracją wsi Szczerca¹¹⁰³ j.w. jm. pana kasztelana przemyskiego¹¹⁰⁴, w której lubo nie chałupy, z których się dym kurzy, ale gumna same poddanym 15 funditus, skoro zboża do gumna zwieźli, ze dworem pogorzały jesieni terażniejszej przeszłej, circa legem de conflagrationis do lat czterech conservamus. Której konflagracji realitatem poddani iuramento [750] comprobare tenebuntur. Także Sokal¹¹⁰⁵, Uhnów¹¹⁰⁶, Radziechów¹¹⁰⁷, Pawłów¹¹⁰⁸ część jm. pana Wacława Kadłubiskiego, Stanin¹¹⁰⁹ jm. pana Stanisława Dąbskiego, Belz domy pogorzałe, Liwcze¹¹¹⁰ jm. pana Władysława Dunina, Szczerowice¹¹¹¹ także przez konflagracją i dezolacją od nieprzyjaciela koronnego zrujnowane, Steniatyn¹¹¹² jm. pana Obucha i inszych, którzykolwiek pogorzeli, jako vigore konstytucyj grodzieńskiej¹¹¹³ lauda województwa naszego reassumuntur et praesenti laudo liberantur.

Iż zaś ichm. querulantur, jako to haereditas Derewlany¹¹¹⁴ sortis jm. pana Kazimierza Koca podśędka buskiego, przez odejście poddanych 7 po rewizyjy ichm. panów rewizorów, Suszno¹¹¹⁵ jm. pana Michała Komorowskiego miecznika buskiego, przez odejście poddanych 17 po rewizyjy, także z Niestanice¹¹¹⁶ jm. pana Jana Komorowskiego przez odejście chłopów 12, z buskiego starostwa po rewizyjy poddanych 20 odeścia, na to tedy desiderium uwalniamy ichm. Jednak ichm. panowie poborcy konflagracji abiurat etiam per revisionem suam dotknąć się i probować powinni. Co się ma rozumieć et profugorum, jako ichm. querulantur.

Post fata śp. j.w. jm. pana Aleksandra Stanisława Bełżeckiego wojewody podolskiego, lubo in vita tegoż jm., że armata z zamku bełskiego poszła in dispersim w różne miejsca, urget tedy całe województwo o to, aby instygator fisci terażniejszy, jm. pan [Paweł] Orłowski regent horodelski grodzki, [751] agat coram officio castrensi Belzensi, dowiedziawszy się i z temi, co pozabierali armatę, nomine całego województwa.

¹¹⁰³ Szczercz, wieś w woj. ruskim (ob. nie istnieje, jej grunty znajdują się na terenie poligonu w rej. jaworowskim, obw. lwowskim, Ukraina).

¹¹⁰⁴ Wiktoryn Stadnicki kasztelan przemyski.

¹¹⁰⁵ Sokal, miasto w pow. bełskim (ob. Сокаль w rej. sokalskim, obw. lwowskim, Ukraina).

¹¹⁰⁶ Uhnów, miasto w pow. bełskim (ob. Угнів w rej. sokalskim, obw. lwowskim, Ukraina).

¹¹⁰⁷ Radziechów, miasto w pow. bełskim (ob. Радехів w rej. radziechowskim, obw. lwowskim, Ukraina).

¹¹⁰⁸ Pawłów, wieś w pow. buskim (ob. Павлів w rej. radziechowskim, obw. lwowskim, Ukraina).

¹¹⁰⁹ Stanin, wieś w ziemi łukowskiej woj. lubelskiego (ob. w pow. łukowskim, woj. lubelskim).

¹¹¹⁰ Liwcze, wieś w pow. bełskim (ob. w pow. hrubieszowskim, woj. lubelskim).

¹¹¹¹ Wł. Szczurowice, miasto w pow. buskim (ob. wieś Щуровичі w rej. radziechowskim, obw. lwowskim, Ukraina).

¹¹¹² Steniatyn, wieś w pow. bełskim (ob. w pow. tomaszowskim, woj. lubelskim).

¹¹¹³ Konstytucja sejmu 1678 r. „O miastach spustoszałych y pogorzałych” (Vol. leg., t. 5, s. 278).

¹¹¹⁴ Derewlany, wieś w pow. buskim (ob. Деревляни w obw. i rej. lwowskim, Ukraina).

¹¹¹⁵ Suszno, wieś w pow. buskim (ob. Сушно w rej. radziechowskim, obw. lwowskim, Ukraina).

¹¹¹⁶ Niestanice, wieś w pow. buskim (ob. Нестанич w rej. radziechowskim, obw. lwowskim, Ukraina).

A że to nam delatum w kole naszym od samego jm. pana podczaszego czernihowskiego, iż w Niemirowie¹¹¹⁷, miasteczku j.w. jm. pana kasztelana przemyskiego, omylił się w rewizyje, rachując wraz tak chrześcijańskie, jako i żydowskie dymy, tedy unanimitate consensu zgadzamy się na to, ażeby tenże jm. pan rewizor nasz znowu zjechał do pomienionego miasteczka i ekscypował domy żydowskie, którzy per constitutionem uwolnieni są od wszystkich podatków, wyjąwszy tych, którzy na chrześcijańskich zasiedli placach, także i sług dworskich. Na inne zaś zostające domy dał atestacyją, według której pomienione miasto i przeszłe, i terażniejsze, powinno będzie płacić podatki, tudzież i do Krowice¹¹¹⁸, jm. pana Rykowskiego posesyje, condescendere ma.

A ponieważ oo. dominikani bełscy, także oo. bernardyni sokalscy i w. jm. Pogoralski kanclerz kapituły chełmskiej¹¹¹⁹, docisnąć się nie mogą z asygnacyjami wydanymi laudis anterioribus do ichm. panów poborców^c, ob solutionem et satisfactionem chorągwiom z repartycyje lwowskiej do województwa naszego naznaczonym, zlecamy jm. marszałkowi koła naszego, aby odebrał asygnacyę od tychże ichm., a nowe wydał do czopowego egzakcye jm. pana Wojciecha Alojzego Zielińskiego wojskiego ziemi buskiej, podstarościego grodzkiego horodelskiego, w tym roku, obstringendo jm. tegoż, aby przed wszystkimi asygnacyjami inszemi, ponieważ te są dawniejsze, ichm. wypłacił. [752]

Na instancyją ichm. panów kolatorów za jm. księdzem plebanem waręskim¹¹²⁰, ponieważ contribuunt poddani tegoż jm. ad aerarium publicum województwa naszego, aby jm. pan marszałek kwit dyrygował do j.w. jm. księdza biskupa chełmskiego¹¹²¹, żeby drugi raz ci poddani nie byli pociągani do kontrybucyje duchownej.

Iż jm. pan Rulikowski podzielił w rewizyje swojej poddanych plebańskich i poddanych jm. pana [Adama] Siekierzyńskiego miecznika bełskiego, posesyje w Oszczowie¹¹²², a deducitur to przez jm. pana miecznika, że wraz dawali podatek poddani jm. na jeden kwit zawsze ad affectationem ichm. panów posesorów, dystynkcją restituitur in unum na jeden kwit komputując, tedy my na dymów 30 plebańskich i jm. pana miecznika bełskiego, patrząc na ubóstwo wielkie bonifratelów konwentu zamojskiego, chałup dwie, które tylko mają w Łabuniach¹¹²³, od podymnego i innych podatków stante illorum possessione uwalniamy.

Popi in unione będący, według praw swoich nie należą do podymnego, za ukazaniem jednak rejestru i atestacyje od j.w. jm. księdza episkopa chełmskiego¹¹²⁴. Dysunici jednak należeć mają do wszelkich podatków.

¹¹¹⁷ Niemirow, miasto w pow. bełskim (ob. osiedle miejskie Немирів w rej. jaworowskim, obw. lwowskim, Ukraina).

¹¹¹⁸ Krowica, wieś w pow. bełskim (ob. w pow. chełmskim, woj. lubelskim).

¹¹¹⁹ Kazimierz Aleksander Pogoralski, kanclerz kapituły chełmskiej, kanonik kamieniecki, dziekan bełski.

¹¹²⁰ Waręż, miasto w woj. bełskim (ob. wieś Варяж w rej. sokalskim, obw. lwowskim, Ukraina).

¹¹²¹ Stanisław Jacek Świącicki biskup chełmski.

¹¹²² Oszczów, wieś w pow. bełskim (ob. w pow. hrubieszowskim, woj. lubelskim).

¹¹²³ Łabunie, wieś w pow. grabowieckim (ob. w pow. zamojskim, woj. lubelskim).

¹¹²⁴ Jakub Jan Susza władzka chełmski.

Relatum to jest od koła naszego przez jm. pana Stanisława Bartosza Bełżeckiego podczaszego czernihowskiego, egzaktora podymnego i rewizora dymów województwa [753] ex mente decreti iudicii formati fiscalis palatinatus Belzensis (którego gloriosum opus z dobrym całego województwa expeditum praesenti approbatur laudo), iż dymów 12 najduje się we wsi Lubyczy¹¹²⁵, którzy nie będąc kniaziami, i owszem, na gruntach gromadzkich, jako to manifeste ex assertione samychże innych kniazów uprzywilejowanych benevola patuit, do starostwa rzeczyckiego należytych, zasiadłszy, łączą się do kniazów lubyckich i ich wolności. Zaczynam, aby nie zaszczycając się prawami kniazów, tylko samym primitive lokowanym a nie przykniaskom służącemi, podatek ten do skarbu województwa należyty wypłacili. Co curae et dexteritati ichm. panów egzaktorów województwa naszego committitur. Legem zaś exquendam super retentores contributionum sancitam i na nich in casu renitentiae deklarujemy.

Supliki ichm. panien zakonnych, tak bełskich, jako i sokalskich, do przyszłego, da Bóg, sejmiku electionis ichm. panów deputatów na Trybunał odkładamy i inne desideria ad praesens in medium wniesione.

Które to sancitum i punkta uchwały naszej votis nostris approbando, zleciliśmy jm. panu marszałkowi koła naszego podpisawszy do akt grodzkich bełskich iuxta obloquentioniam legis podać. Działo się w Bełzie, in [754] loco solito consultationum nostrarum, die 18 mensis maii a. D. 1683.

Samuel z Lipego Lipski stolnik kijowski, marszałek koła rycerskiego województwa bełskiego

^{a-a} fragment dopisany na dole strony we właściwym miejscu znak # ^{b-b} fragment powtórzony, pomyłka kopisty ^c nad tekstem błędnie nadpisano: wydanymi

3. Instrukcja dana posłom do Jana III z sejmiku relacyjnego województwa bełskiego w Bełzie, 18 maja 1683 r.

Rp. Bibl. Nar., rkp. BOZ 1809, t. 2, k. 843-843v – kopia.

Instrukcja do najjaśniejszego K.J.M. Jana III, szczęśliwie nam panującego p.n.m., ichm. panom Janowi Drużbiczowi podsędkowi bełskiemu, Jerzemu Trzcieskiemu, z koła rycerskiego województwa bełskiego na sejmik relationis zjachany dana, die 18 maii a. D. 1683.

Uznawa zawsze województwo nasze J.K.M. p.n.m. sedulitates, które około państwa sobie powierzonego z woli Boskiej nieustającym pieczołowaniem świadczy. A będąc wdzięczni tych prac, fatyg, które J.K.M. p.n.m. z ujmą zdrowia swego insomnes agendo noctes w tym pieczołowaniu ducit, z submisyją pełną afektu i wdzięczności przyjmując wierne poddaństwo nasze i wszelakie na zaszczyt dostojenstwa pańskiego cum dispendio vitae et fortunarum suarum ofiaruje, tego życząc, aby omnipotens nam szczęśliwie

¹¹²⁵ Wł. Lubycza Królewska, miasto w woj. bełskim (ob. w pow. tomaszowskim, woj. lubelskim).

panującego monarchę, J.K.M. p.n.m. fortunnymi i zwyciężnej ręki laurami w panującym swym et in serenissima prole koronował sukcesami. Co ichm. panowie posłowie nasi przy oddaniu wiernego poddaństwa od województwa naszego opowiedzieć mają.

A ponieważ vindicationem Divini cultus desuper bello determinari provisum, jako tedy dextera domini fecit potentatem, tak non desperat województwo nasze, że przy szczęściu J.K.M. p.n.m. tryumfach ukoronowawszy laurea in campo virtutis, do pożądanego portu szczęśliwości et victricem z nieprzyjaciela pańską udaruje dexteram praetenta enim beneficia sunt quasi pignora futurorum.

Ażeby tym rzetelniejszą ku Panu wdzięczność pokazało województwo nasze, że vitam cum sanguine na zaszczyt dostojęństwa pańskiego chętnie ofiarować gotowi, za tak wielkie starania hanc gratitudinem codzienne J.K.M. p.n.m. około całości Ojczyzny spondet, iż życiem swoim pańskie zasłaniać zdrowie deklaruje i nie tylko uchwałę z sejmu przyniesioną przyjmując do najdoskonalszego przywodzi efektu, ale i serca swoje cum ultima lacryma sanguinis na zaszczyt pański ofiaruje.

Ciężko przy tym ubolewa województwo nasze, że takowy znalazł się proditor Patriae, który powinien być być onej conservator, tak wielkich od niej doznawszy dobrodziejstw, cumulos. Więc kiedy przeciwko Panu takowe machinatus zdrady, które J.K.M. p.n.m. swoim uwiadomiwszy województwo nasze listem, molimina tak złośliwego odkreśl zdrajcę i z listu tedy J.K.M. dosyć będąc informowana nobilitas, i z relacyj posłów naszych na sejm wyprawionych, uprasza województwo nasze J.K.M. p.n.m., aby nam nefandum scelus pana podskarbiego¹¹²⁶ nie tylko impune iść miał, ale demeritas delecti sui luat poenas.

A lubo J.K.M. p.n.m. we wszystkim konserwator będąc praw i swobód państwa sobie od Pana Boga powierzonego, summario processu za zgodą wszystkich stanów [843v] na sejmie tantum nie sądził patratorem criminis, ale aby ją poena pro multis timor pro omnibus, upraszać będą ichm. panowie posłowie, ażeby wydaniem mandatu na przyszły sąd adstrictus pan podskarbi był in attententia ichm. panów marszałków, dobra zaś jego aby w zawiadowaniu tego zostawali, którego J.K.M. p.n.m. poda z woli swojej.

Angit to nie pomału serca civium, że lubo po większej części już się odkreły molimina pana podskarbiego przeszłego, kiedy jako o elekcyjey i interregno dosyć postronne listowne informacyje, ale skrytsze przez cyfry czynił konferencyje. Jeżeli tedy klucz już jest ad manus, który się go stawić submitował, uprasza województwo nasze przez ichm. panów posłów J.K.M. p.n.m., aby to tłumaczenie cyfr przynajmniej na sejmik electionis deputata mogło z łaski pańskiej mieć województwo.

A że nie tylko takowemu, który mało pro bono recyprokował Panu i R.P., honor urzędu podskarbstwa ma być odebrany, ale sam poczuwając się in delicto dobrowolnie onego ustąpił. Za czym, aby nie był capax alterius honoris, upraszać o to będą J.K.M. p.n.m. ichm. panowie posłowie nasi i skarb w administracyją J.K.M. p.n.m. per administratorem virum probatam virtutis et bene possessionatum poszedł do sejmu przyszłego.

¹¹²⁶ Jan Andrzej Morsztyn podskarbi wielki koronny.

A lubo ceł sta tys. stanęła aukcja, uprasza jednak województwo nasze J.K.M. p.n.m., aby toż cło w administracyjej tegoż pana administratora było, którego J.K.M. p.n.m. poda. Który to pan administrator aby był probatam virtutis et bene possessionatus, upraszać będą ichm. panowie posłowie nasi J.K.M. p.n.m. Tej bowiem jest nadziei województwo nasze, że gdy nierozdzielna administracja skarbu będzie, iż nie tylko sto tysięcy, ale i więcej R.P. emolumenti przybyć może.

Utwierdzą ichm. panowie nasi o wiernym i życzliwym poddaństwie, upewniając, że amore et obsequio nikomu uprzedzić się województwo nasze nie da, czego na ten czas jawny dowód jest, że zgadzać się z wolą imperantis amoris est obsequii. To wszystko dexteritati ichm. panów posłów comittitur dostatecznie do wyrażenia.

4. *Informacja o sejmiku w liście Marcina Zamoyskiego do [Jana Gnińskiego podkanclerzego koronnego?] – Lublin, 24 maja 1683 r.*

Rp. AGAD, AZ 456, s. 118-119 – oryginał.

[...] Jam list w.m. pana tu w Lublinie odebrał, gdzie dziś sejmik zagaję, daj Boże szczęśliwie. W Bełzie stanął, cura jm. pana bełskiego¹¹²⁷, niesłuchanie o podatkach trudnili. Co zaś do afektu pańskiego uno ore posłów obrali, jm. pana podsędka bełskiego i jm. pana Trzcińskiego. Rozumiem, że się podoba instrukcja, której kopię w.m. panu posyłam, posyłam i list jm. pana wołyńskiego¹¹²⁸, a to dlatego, aby się wywiódł, że nie zasypiał interesów pańskich. [...]

135. Sejmik deputacki w Bełzie, 13 września 1683 r.

1. *Laudum sejmiku deputackiego województwa bełskiego w Bełzie, 13 września 1683 r.*

Rp. CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 276, s. 1244-1247 – oblata; w grodzie bełskim oblatował Gen. Kazimierz Rądzka w imieniu marszałka sejmiku w dniu 15 września 1683 r. [feria 4 in crastino festi Exaltationis Sanctae Crucis a. D. 1683].

Bibl. Oss., rkp. 15964, t. 2, s. 231-235.

My rady, dygnitarze, urzędnicy, obywatele i wszystko rycerstwo województwa bełskiego i powiatów do niego należących, zjechawszy się ad locum consiliorum solitum do Bełza, na dzień 13 września roku niniejszego, na czas prawem opisany i termin do umó-

¹¹²⁷ Jan Aleksander Myszkowski kasztelan bełski.

¹¹²⁸ Jan Piotr Wielhorski kasztelan wołyński.

wienia sposobu podatkovania anteriori laudo zachowany, takową zgodnemi głosami naszymi umawiamy uchwałę.

Naprzód, czyniąc dosyć prawu popolitemu, obraliśmy i uprosili z pośrodka nas spólną zgodą et nemine contradicente za sędziów do Trybunału Koronnego deputowanych, w. ichm. panów, Łukasza z Prusinowa Prusinowskiego chorążego bełskiego, czerkaskiego etc. starostę i Samuela z Lipego Lipskiego stolnika kijowskiego, i dla pewniejszej, zgodnej umowy naszej wagi, atestacją ichm. dać i podpisać jm. panu Michałowi z Liniewa Liniewskiemu łowczemu bełskiemu, dyrektorowi koła naszego, zleciliśmy.

Potym, reflektując się do zachowanego z przeszłego sejmiku relationis nuntiorum terminu, lubośmy byli powinni sposób podatkovania dalszego i wypłacenia sumy 60 tys. umówić i zordynować, mając jednak prae oculis zwłokę w oddawaniu i dawniejszych podatków, na przeszłych sejmikach uchwalonych, a dotychczas ultra praefixum tempus nie oddanych i nie wypłaconych, tedy czas i termin [1245] umówienia sposobu, jakim by te dalsze podatki mogły być wydawane, do przyszłego, da Bóg, sejmiku odkładamy i prorogujemy. Którego sejmiku czas i termin na dzień 1 grudnia w roku terażniejszym spólną zgodą umawiamy i naznaczamy.

Na którym terminie wszystkie interesa do dzisiejszego sejmiku odłożone, a nie uspokojone, także privatorum desideria i czopowe mieścić się będą i decydowane być mają. Nadto, respektując na uskarżenie się ichm. panów wojskowych, do województwa naszego po pieniądze deputowanych, że dla renitencyjej retentorów i niewypłacenia ultra tempus praefixum podatków, osobliwie przez ichm. duchownych, od usługi R.P. per moram molestiorem w czas tak gorący aveluntur, tedy jednostajnie decydujemy, aby necessario te podatki dawno uchwalone, na rat cztery podzielone, a dotąd nie wypłacone, przed datą dnia 2 października do rąk competitorum wypłacali. Zaś na renitentów i retentorów, którzy to ani na uchwały, ani na kondemnaty, ani na wydane z skarbu delaty nie dbając, w wydaniu podatków moram agunt i którzy by do czasu wyżej naznaczonego ad 2 octobris nie wypłacili, rigor triplicis pensionis irremisibilter wkładamy, i o ten rygor, jako i o rzecz samą, sądzić sądowi grodzkiemu bełskiemu moc zupełną dajmy. O czym innotescencyje ichm. panowie egzaktorowie pod swemi tytułami wydać per parochias powinni będą. Na których spólną zgodą wkładamy, aby nie respektując na pozwy, impetencyje i niesłuszne ichm. duchownych in aequalitate z nami pociągać nie chcących processa, funkcją swoją ad mentem laudi anterioris egzekwowali, deklarując ichm. nomine publico, jednak za atendencyją tychże ichm. panów egzaktorów zastępować.

Quo nomine listy tak do j.w. ichm. księży przemyskiego¹¹²⁹ i chełmskiego¹¹³⁰ biskupów, jako i do Trybunału Koronnego napisać jm. panu dyrektorowi koła naszego zleciliśmy.

Rachunków i kalkulacyjej anteriori laudo naznaczonej, ponieważ ob contumaciam ichm. panów skarbowych sędziów ichm. panowie egzaktorowie nie uczynili, tedy też kalkulacją wszyscy ichm. [1246] panowie egzaktorowie, którzykolwiek się dotąd nie

¹¹²⁹ Jan Stanisław Zbąski biskup przemyski.

¹¹³⁰ Stanisław Jacek Świącicki biskup chełmski.

rachowali i kwitu od województwa nie mają, dnia 19 października blisko przyszłego przed j.w. jm. panem Janem Aleksandrem z Mirowa Myszkowskim kasztelanem bełskim, tyszowieckim etc. starostą, pułkownikiem J.K.M., Wiktorynem z Żmigroda Stadnickim kasztelanem przemyskim, Janem Stanisławem Drużbiczem podsędkiem bełskim, Markiem Stoińskim cześnikiem bełskim, Janem Lesieckim pisarzem ziemskim [buskim], Wojciechem Alojzym Zielińskim wojskim buskim, Jerzym Trzcieskim i Sewerynem Korwinem Kochanowskim podstarościm grodzkim bełskim, quam sufficientissime uczynić i kwit od ichm., absentia unius pluriumque non obstante, otrzymać obligantur.

Nadto na afektacją spółną obywatelów województwa naszego postanawiamy, aby miara zbóż we wszystkich miastach i miasteczkach w województwie bełskim będących była jednostajna, nie większa ani mniejsza, tylko jak w Bełzie, czego jm. pan podwojewodzi bełski z urzędem grodzkim bełskim in spatio 6 niedziel przestrzegając, zjeżdżać do tych miast i miasteczek mają i miarę albo kłodę śród rynku w każdym mieście wymierzyć i postanowić, sub poenis contra negligentes officiales descriptis powinni będą. A które by miasta albo miary postanowić nie dały, albo postanowionej nie trzymały, albo okrom pospolitej kłody miarami prywatnie w domach mianami mierzyć chęć, tedy za to przed urzędem grodzkim sprawić się et poenis arbitrariis karani być mają.

Mając respekt na ichm. panów wojskowych po podatki do województwa naszego deputowanych, że przez zwłokę w odebraniu pieniędzy szkodują, tedy konsolacyję albo raczej traktamentu ichm. spod znaku j.w. jm. pana margrabiego¹¹³¹ zł 300, spod znaku jm. pana stolnika bełskiego¹¹³² pancernego zł 200, spod chorągwie tegoż jm. wołoskiej zł 100, spod znaku jm. pana cześnika kijowskiego¹¹³³ zł 200, po półtorasta zł na osobę usarskich deputatów, na osobę zaś pancernych po zł 100, a na osobę wołoskich [1247] deputatów po zł 50 rachując, obmyślamy i deklarujemy. Który traktament jm. panu poborcy secundae rathae wypłacać zleciliśmy. Asygnacyje z przeszłego sejmiku ad mentem laudi wydane, które nie są ad usquae wypłacone, do ichm. panów egzaktorów pro obtinenda satisfactione odsyłamy.

Reparacyją ziemskiego i grodzkiego sklepów, repositorium ksiąg województwa naszego, do sejmiku przyszłego odkładamy.

Defekta, które by się ex calculatione w podatkach pokazały, powinny być nagrodzone sposobem na przyszłym sejmiku obmyślonym.

A ponieważ per communem calamitatem miasto Narol¹¹³⁴ przez ogień przypadkowy zrujnowane, tedy podług prawa o konflagracjach napisanego, od podatków ad instar libertacyje oleszyckiej¹¹³⁵ uwalniamy, jednak praevio iuramento super quantitate zgorzałych domów per conflagrationem praestando.

Desideria tak ichm. panien zakonnych bełskich, jako i jm. pana Dąbskiego, do przyszłego sejmiku odsyłamy.

¹¹³¹ Zapewne Stanisław Kazimierz margrabia na Mirowie Myszkowski Gonzaga.

¹¹³² Jan Andrzej Sierakowski stolnik bełski.

¹¹³³ Być może Aleksander Micowski cześnik kijowski, rotmistrz J.K.M.

¹¹³⁴ Narol, miasto w woj. bełskim (ob. w pow. lubaczowskim, woj. podkarpackim).

¹¹³⁵ Oleszyce, miasto w woj. bełskim (ob. w pow. lubaczowskim, woj. podkarpackim).

Na instancją ichm. panów bełskiego¹¹³⁶ i buskiego¹¹³⁷ łowczych, w swojej się powinności poczuwających, prawo i statut o niechowaniu lisów ani wilków reasumujemy i super contraventores poenam arbitrariam w sądzie grodzkim vindicandam wkładamy.

Które punkta i zgodną umowę naszą votis unanimibus aprobowawszy, jm. panu dyrektorowi koła naszego podpisać i do akt grodzkich według obmowy prawnej podać zleciliśmy. Działo się w Bełzie, na zwyczajnym consiliorum miejscu, dnia 13 miesiąca września r. P. 1683.

Michał Liniewski łowczy bełski dyrektor na ten czas koła rycerskiego województwa bełskiego

136. Sejmik z limity w Bełzie, 1 grudnia 1683 r.

Nie odnaleziono informacji o sejmiku. Zapewne został zerwany – zob. laudum z 5 czerwca 1683 r.

1. Uniwersał Jędrzeja Potockiego kasztelana krakowskiego zwołującego szlachtę i ostrzegającego przed niebezpieczeństwem tatarskim – w obozie pod Jazłowcem, 5 listopada 1683 r.

Rp. CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 276, s. 1476-1478 – oblaty; w grodzie bełskim oblatował Nob. Paweł Wierzbicki w imieniu Gen. Jana Andrzeja Sierakowskiego stolnika bełskiego, rotmistrza J.K.M., brak daty oblaty.

Andrzej z Potoka na Stanisławowie Potocki kasztelan krakowski, halicki, śniatyński, leżajski, kołomyjski starosta.

Mając pewną i listem J.K.M. [1477] p.m., jako i ichm. panów hetmanów koronnych, m.m. panów, de data 20 octobris spod Strigoniū¹¹³⁸ pisany wyrażoną wiadomość, że chan¹¹³⁹ nowo nastawiony po Murat Giereju mauzułowanym z tym emirem gorącym rozszedł się z wezyrem¹¹⁴⁰ et 16 octobris, aby z przebraną ordą do Polski wpadał, nie wątpić, że jako nowo nadany zechce Porcie nowo uczynić przysługę. Lubo nie kładę, aby tak prędko, ile jasyr mający swój, zlekcić się mogli i wybrać do nas z Biłogrodu, ubezpieczać się tym nie trzeba, mając przed oczyma dość wyrażoną i gorącą K.J.M. przestrożę. Rozesłałem i ja podjazdy i dobre mam w różnych miejscach strażę,

¹¹³⁶ Michał Liniewski łowczy bełski.

¹¹³⁷ Adam Komorowski łowczy buski.

¹¹³⁸ Ostrzychom (Esztergom), miasto na Węgrzech w komitacie Komárom-Esztergom.

¹¹³⁹ Hadzi II Girej chan krymski.

¹¹⁴⁰ Być może Ahmet aga wezyr chana.

ale to wszystko nierychła przestroga, kiedy ordy momentaliter na świeżych koniach metiunt mile. Ex vi tedy mojej powinności, [1478] którą K.J.M. na mię włożył i te-
rażniejszą przestrogę obwieścić expresse iniunxit, wszystkim w.m. panom i braci przy
zaleceniu służb braterskich wiedzieć donoszę i przestrzegam, abyście w ostrożności
wielkiej byli, do fortec bezpiecznych ciężary zwozili, ludzi sprowadzali. Wszystkich zaś
w.m. panów i braci zelo erga Patriam et amore obstringo, aby na zaszczyt tej Ojczyzny
i odpór idącym ordom sami do mnie osobami swemi, gdzie natenczas będę, pro nunc
dosyć szczupłym, jako to wiadomo, ochotnie brali się, komu wrodzona in publicum
cnota i przysługa każe, wszak to agit de integritate. Wszystkich tym zaś ichm. polskiego
i cudzoziemskiego i W.Ks.L. zaciągu ludziom pozostałym, i suplementom bawiącym
się w Polsce serio iniungo, aby jako najprędzej, dniem i nocą, do mnie garnęli się, pod
surowością artykułów.

Ten tedy uniwersał mój po grodach rozesłać, w miastach, miasteczkach publikować
kazałem. O co proszę w grodach ichm. panów oficjalistów, w miastach po urzędach
require, aby wcześniej i nieodwłocznie obwieszczali. Datum w obozie pod Jazłowcem,
die 5 novembris 1683 a.

Jędrzej Potocki kasztelan krakowski

Locus sigilli

137. Sejmik ekstraordynaryjny za uniwersałem królewskim w Bełzie, 5 czerwca 1684 r.

Laudum sejmiku nie odnaleziono.

1. *Uniwersał Jana III zwołujący sejmik ekstraordynaryjny województwa bełskiego
w Bełzie na dzień 5 czerwca 1684 r. – Jaworów, 15 maja 1684 r.*

Rp. CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 277, s. 571-573-647 – oblata; w grodzie bełskim oblatował Nob.
Stanisław Staniewski dworzanin Ill. et Mag. Jana na Mirowie Myszkowskiego kasztelana bełskie-
go, pułkownika J.K.M. w dniu 20 maja 1684 r. [Sabbatho post Dominicam Exaudi proximo
a. D. 1684].

Jan III z Bożej łaski Król Polski, wielki książę litewski, ruski, pruski, mazowiecki,
żmudzki, inflancki, wołyński, kijowski, podolski, podlaski, smoleński, siewierski
i czernihowski.

Wszem wobec i każdemu z osobna, a mianowicie w., ur., senatorom, dygnitarzom, urzędnikom i wszystkiemu rycerstwu województwa bełskiego uprzejmie i wiernie nam miłym, łaskę naszą królewską. Uprzejmie i wiernie nam mili.

Z ojcowskiej naszej około dobra pospolitego pieczy nie tylko ubolewamy, że tak częste sejmików zerwania, dissonantia animorum et privata cuique stimulatior przynosi, ale też że żołnierz męstwem, odwagą i sławną nigdy nieporównaną zalecony, tak wielkimi stratami i krwią własną zasłużony, pretium vitae, emerita stipendia nie odbiera, przyczynia jeszcze solitudines et angorem następująca kampania. Gdy rycerstwo nowa praca i potrzeba granic ojczystych obrona evocat in campum dalszych rycerskich czynów, nie tylko solatio, kiedy przeszłych prac nulla gratitudo, przyszłych nullum incitamentum. Chcąc zatym temu wszystkiemu providere, a oraz temuż województwu paterne subvenire, składamy teraz sejmik uprzejmościom i wiernościom waszym na miejscu zwyczajnym w Bełzie, pro die 5 miesiąca czerwca roku terażniejszego. Na który zjechawszy się uprzejmości i wierności wasze to wszystko, cokolwiek ex iustitia et debito zasłużonemu rycerstwu a oraz ad commodum samegoż województwa należeć będzie, postanowicie i uchwalicie, mając przed oczyma zelum et amorem communis Patriae, która omnium caritates in se complectitur i oną uprzejmości i wierności wasze synowskie obtestamur serca. [573]

Ten zaś uniwersał nasz, aby podług zwyczaju obwołany i publikowany był, i we wszystkim zachowany mieć chcemy. Dan w Jaworowie, dnia 15 miesiąca maja r. P. 1684, panowania naszego 10.

Jan Król

Locus sigilli

Stanisław Szczuka podczaszy wiski, J.K.M. s[ekretarz] m.p.

‡ 2. Kwit sejmiku dla poborcy podymnego – Bełż, 6 czerwca 1684 r.

Rp. CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 277, s. 646-647 – oblata; w grodzie bełskim oblatował Gen. Stanisław Bartosz z Bełżca Bełżecki podczaszy czernihowski w dniu 7 czerwca 1684 r. [feria 4 pridie octava festi Sacratissimi Corporis Christi a. D. 1684].

Bibl. Oss., rkp. 15964, t. 2, s. 237.

Ja, niżej podpisany, wiadomo czynię wszystkim ichm. [647] rycerstwu i obywatelom województwa bełskiego, iż zjechawszy się do Bełża na sejmik podatkovania, uniwersałem J.K.M. p.n.m. pro die 5 mensis praesentis naznaczony, na którym to sejmiku, jako o uchwale podatków przyszłych radziliśmy, tak ichm. panów egzaktorów podatków przeszłych z egzakcyjej ichm. rachunków słuchaliśmy. Że tedy jm. pan Stanisław Bartosz Bełżecki podczaszy czernihowski, egzaktor podymnego województwa naszego tak ośmiorga podymnego, dwiema ratami, to jest in ianuario anni 1682, drugą zaś in iunio anni proxime elapsi 1683, jako i ze dwojga na te ośm in mense maio anni eadem

1683 wybranych suo pro interesse dostateczny in facie całego województwa naszego oddał rachunek i nic województwu in restis nie został, tedy nomine całego województwa, które mi to zleciło, tegoż jm. podczaszego czernihowskiego z pomienionych, tak ośmiorga, jako i dwojga, pro interesse jm. podymnych in perpetuum kwitując. Działo się w Bełzie, dnia 6 czerwca a. 1684.

Jan z Mirowa Myszkowski kasztelan bełski, tyszowiecki starosta, imieniem całego koła uproszony

Locus sigilli

138. Sejmik deputacki w Bełzie, 11 września 1684 r.

1. *Laudum sejmiku deputackiego województwa bełskiego w Bełzie, 11-12 września 1684 r.*

Rp. CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 277, s. 1102-1114 – oblata; w grodzie bełskim oblatował Nob. Jacek Małachowski, w imieniu marszałka sejmiku w dniu 18 września 1684 r. [feria 2 ante festum Sancti Mathaei Apostoli et Evangelistae proxima a. D. 1684].
Bibl. Oss., rkp. 15964, t. 2, s. 239-251.

My rady, dygnitarze, urzędnicy, obywatele i całe rycerstwo województwa bełskiego, także powiatów do niego należących, zjechawszy się na dzień dzisiejszy, jako termin electionis ichm. panów sędziów na Trybunał Koronny deputowanych, in locum consiliorum solitum do Bełza, takową obrad naszych czynimy ordynacją. Naprzód, za dyrektora i marszałka koła naszego braterskiego uprosiliśmy jm. pana Adama z Komorowa na Szychowicach Komorowskiego łowczego ziemie buskiej, potem przystąpiwszy do nominacji ichm. panów deputatów na Trybunał za zgodnem wszystkich nas konsensem i głosami, ac nemine contradicente, obraliśmy i uprosili za sędziów na Trybunał Koronny deputowanych od nas ichm. panów, w. jm. pana Krzysztofa z Skrzynna na Uhnowie Dunina podstolego województwa naszego i w. jm. pana Zygmunta z Głogowca na Magierowie Głogowskiego cześnika ziemie buskiej. Którym ichm. aby na miejscu jurysdykcji trybunalskiej należyta huic muneri dana była obserwancja i prerogatywa, in testimonium zgodnej na to całego województwa woli, zleciliśmy pomienionemu jm. panu koła naszego dyrektorowi zwyczajną ichm. wydać i nomine publico podpisać, atestacją.

Co skończywszy, nie chcąc zadłużonego ludziom w służbie wojskowej zostającym bez sposobu wypłacenia się zostawić województwa, termin obmyślenia podatków do jutra odłożyliśmy. Na którym po tym odłożonym terminie przystąpiwszy [1103] ad

genus podatkovania na zapłatę ludziom z repartycji do województwa ordynowanym, podymnego 24 na rat cztery, według rewizji jm. pana Stanisława Bartosza z Bełża Bełżeckiego podczaszego czernihowskiego i jm. niegdy pana Stanisława Franciszka z Poradowa Rulikowskiego, amputatis conflagratorum et profugorum, po rewizji abiuratis przez poddanych różnych włości expeditis, uchwaliliśmy z tym dokładem, iż jeśliby się z nas ktokolwiek przy alegacji swojej, tak względem szkody przez ogień, jako i zbiegłych poddanych w dobrach swoich pomienionej, przy której go dawniejsze pro illa vice libertowały od podatków lauda, zostać i utrzymać zechciał, ratyfikując przysięgę przez poddanych swoich occasione praemissorum, lub przy atestacji, lub bez atestacji rewizora wykonaną, aby sam dziedzic lub dzierżawca, pan majątności, przysiągł w grodzie super realitatem tantae vel minoris allegationis. Co by się zaś nad pogorzałych albo zbiegłych poddanych bez tej szkody zostało, ci do płacenia podatku należeć mają.

Które to pomienionego podymnego raty tym kształtem i do rąk niżej opisanych egzaktorów mają być wcześniej oddane, sub poenis in officio castrensi fiscali Belzensi extra cadentiam, na rekwizycję ichm. panów poborców po ekspiracji czasu do wypłacenia naznaczonego vindicandis i nie na prywatne osoby, ale na zapłatę żołnierzom convertendis. To jest, pierwsza rata od aktu dzisiejszego począwszy za niedziel 6 ad 23 octobris anni praesentis sześcioro [1104] podymnego do rąk i za kwitem pierwszego egzaktora, jm. pana Jerzego Floriana Trzcńskiego. Druga rata itidem sześcioro podymnego, od ekspiracji raty pierwszej rachując ad diem 4 decembris w tym roku, do rąk i za kwitem drugiego egzaktora, jm. pana Benedykta Iwanickiego miecznika żytomierskiego. Trzecia rata sześcioro podymnego, po ekspiracji drugiej raty, ad diem 17 ianuarii w roku przysłym 1685 do rąk i za kwitem trzeciego egzaktora, jm. pana Wojciecha Kadłubiskiego skarbnika ziemie buskiej. Czwarta zaś rata, po skończonej trzeciej, ad diem 28 martii do rąk i za kwitem jm. pana [Teofila] Hurczyń. Ci zaś ichm. panowie egzaktorowie wyżej specyfikowani mają przysiąc na najpierwszych od aktu dzisiejszego skarbowych sądach, w grodzie bełskim odprawujących się, według prawa pospolitego i rotę w nim opisaną, iż się o egzaktorstwo ani przez się, ani przez żadne na to namówione u uproszone osoby nie starali. Także i to do powinności ichm. należeć będzie, aby subkolektorów do wybierania podatków zaciągniętych mieli szlachtę w urodzeniu sobie równych i, może li być, possessionatos, a dla prętszej ichm. panów żołnierzów satysfakcji, aby retentorów po ekspiracji czasu exigendo naznaczonego w skarbowych sądach kondemnowali, na ich dobra delaty ręką jm. pana podstarościgo grodzkiego bełskiego [1105] podpisane z przydaniem przez jm. subdelegata deputatom po zasługi ordynowanym oddawali.

Więc że za pokazaniem rachunków i likwidacji przez ichm. panów żołnierzów po zasługi deputowanych z jm. panem [Wojciechem Alojzym] Zieleńskim wojskim ziemie buskiej, ad mentem laudis sejmiku relationis nuntiorum et consequenter electionis ichm. panów na Trybunał Koronny roku przeszłego deputatów, uczynionej i ręką tegoż jm. pana wojskiego buskiego konotowanej pokazało się, iż dawnych retent, ante 1 maii anno 1683, za dawne ćwierci niedopłaconych, zostało winno województwo usarskiej

chorągwi w. jm. pana margrabie pińczowskiego¹¹⁴¹ zł 9302 i gr 24, także regimentowi j.w. jm. pana wojewody krakowskiego¹¹⁴² zł 8886 i gr 6, item temuż regimentowi niedopłaconych majowej, augustowej ćwierci zł 5265 i gr 19, tedy tę resztę do raty pierwszej egzakcyjej jm. pana [Jerzego Floriana] Trzcńskiego odsyłamy, iniungendo temuż jm. panu egzaktorowi, aby wyrażone wyżej retenta, tak usarskiej chorągwi, jako i regimentowi, przed inszemi asygnacyjami wypłacił.

Co się zaś tkanie sumy 51 520 zł, za cztery ćwierci a 1 novembris anno [1106] 1683 ad ultimam octobris anni praesentis inclusive rachując, pomienionemu regimentowi winnych, tę sumę wszyscy ichm. panowie czterech rat egzaktorowie, ducta proportionem z długami inszych chorągwi, jako to j.w. jm. pana wojewody lubelskiego¹¹⁴³, w. jm. pana podkomorzego podolskiego¹¹⁴⁴, w. jm. pana stolnika bełskiego¹¹⁴⁵ pancernej i wołoskiej, dragoniej natenczas j.w. niegdy jm. pana wojewody wołyńskiego, hetmana polnego koronnego¹¹⁴⁶, według proporcyyj ćwierci i zasług płacić powinni, eo jednak praevis, aby ichm. panowie deputaci po zasługi registra i rolle ręką j.w. jm. pana pisarza polnego koronnego¹¹⁴⁷ lub substytuta jm. podpisane i tam poprzysiężone super quantitate ludzi na każdą ćwierć w służbie zostających w skarbie przed wypłaceniem zasług pokazali, albo in defectu pokazania podpisanych, tu, w grodzie bełskim, in praesentia jm. pana rathae egzaktora, przed aktami i jm. panem podstarościm grodzkim przysięgli. Którzy jednak dawnych, ante 1 maii anno 1683 zasłużonych, dobierają retent, mają być od tej przysięgi wolni.

Imponitur i to ichm. panom egzaktorom, aby żadnych datyn [s] na ichm. panach deputatach za wypłacenie zasług nie wyciągali, ale chorągiew [1107] jedną z drugą, także regimenty według proporcyyj w zapłaceniu zasług adekwowali, eo excepto, jeśli by kto jaką z ochoty i ludzkości będzie providował largicyyą.

Czopowe, które dotąd extra modum contribuendi u nas zostając, tak wiele obrad naszych przez czas nie miały tamować, teraz reassumitur i za spólną nas wszystkich zgodą, ad eam exigendi reducitur methodam, aby miasta i miasteczka w województwie naszym będące, jaką kwotę czopowego przed lat dwiema egzakcyjej jm. pana [Wojciecha] Kadłubskiego skarbnika ziemie buskiej, według kwitów i kontraktów eo nomine z jm. spisanych płaciły, teraz za te dwie lecie ad 10 iunii w roku niniejszym skończone w dwójnasób, to jest taką dwojaką kwotę do rąk i za kwitem jm. pana Wojciecha Alojzego Zieleńskiego wojskiego ziemie buskiej, administratora tych przeszłych dwóch lat czopowego, sub poenis arbitrariis in officio castrensi fiscali Belzensi irrogandis contribuant. Po zapłaceniu zaś pomienionego zatrzymanego czopowego, tenże jm. pan wojski buski, tak z zapłacenia, jako z kondemnat i procesu, in quovis subsellis przewidzionych, każdego z retentorów płacącego w grodzie kwitować powinien.

¹¹⁴¹ Zapewne Stanisław Kazimierz margrabia na Mirowie Myszkowski Gonzaga.

¹¹⁴² Szczęśny Potocki wojewoda krakowski.

¹¹⁴³ Karol Tarło wojewoda lubelski.

¹¹⁴⁴ Hieronim Lanckoroński podkomorzy podolski.

¹¹⁴⁵ Jan Andrzej Sierakowski stolnik bełski.

¹¹⁴⁶ Mikołaj Hieronim Sieniawski wojewoda wołyński, hetman polny koronny.

¹¹⁴⁷ Stefan Stanisław Czarniecki pisarz polny koronny.

Do której sumy z retent czopowego, przez jm. pana wojskiego buskiego wybranej, zleciliśmy jm. panu koła naszego dyrektorowi [1108] podpisane wydać asygnacyje. Jedną na półtora tys. zł, przez uchwałę niniejszą jm. panu Krzysztofowi z Skrzynna na Uhnowie Duninowi podstolemu, Markowi z Stojeszyna Stoińskiemu cześnikowi, Kasprowi Trembińskiemu pisarzowi ziemskiemu bełskiemu, za koszty i prace ichm. na funkcyje poselskiej do Grodna na sejm erogowane naznaczone. Drugą na zł 500, tąż uchwałą jm. panu Franciszkowi Rudnickiemu podstarościemu grodzkiemu grabowieckiemu, rotmistrzowi J.K.M., za trudy wojenne pod Jazłowcem i w przeszłorocznej całej podolskiej kampanijey kondonowane. Trzecią na zł 477 ichm. oo. dominikanom bełskim ad complementum sumy 600 zł od województwa darowanych, ordynowane. Czwartą na zł 500 jm. panu Piotrowi Powęskiemu. Piątą na zł 300 jm. panu Pawłowi Dąbskiemu deklarowane. Szóstą na zł 400 na reparacyją sklepów, w których ziemskie i grodzkie księgi są in repositione, do rąk jm. pana pisarza ziemskiego bełskiego¹¹⁴⁸ oddać powinny. Prosząc pomienionego jm. pana wojskiego buskiego, aby te asygnacyje z retent czopowego jm. [1109] egzakcyjej, wzięwszy sobie za pracę in administrando województwa wyświadczoną, zł tysiąc, pomienionym ichm. assignatariis quam celerius opłacił.

Który jm. pan wojski buski, distentus legalitatibus, ponieważ z dalszej tego czopowego wymawia się administracyjej, tedy za dwuletnią jm. podziękowawszy pracę, do administracyjej czopowego uprosiliśmy na ten rok, a die 10 iunii proxime praeterita poczynający się, jm. pana Stanisława Bartosza z Bełżca Bełżeckiego podczaszego czernihowskiego, spólną zgodą postanowiwszy, iż na ten rok ad exactionem jm. naznaczony wszystkie miasta i miasteczka województwa naszego w trójnasób, albo raczej byle troje, ile płaciły jm. panu skarbnikowi buskiemu, tegorocznemu jm. panu administratorowi czopowego płacić będą. Który to jm. pan podczaszy czernihowski z tegoż administracyjej swojej czopowego za prace sobie circa revisionem et exactionem podymnego województwu fide, virtute et honore, zdrowiem prawie i substancyją służąc, podjęte, zł tysiąc sobie in recompensam województwa ofiarowany odbierze.

Mając w respekcie postulacyją jm. pana Tomasza z Ołtarzowa Ołtarzewskiego podstolego czernihowskiego, przez przechodzące litewskie chorągwie et temporum calamitatem zrujnowanego in subsidium fortune, jm. zł 500 deklarowaliśmy, które, aby jm. wyż mianowany jm. pan podczaszy czernihowski z czopowego praesentis anni wypłacił, prosimy.

Nadto, skłoniwszy się do nieszczęśliwości inszych ichm., nam w kole braterskim opowiedzianych, jako do jm. pana Adama z Komorowa Komorowskiego łowczego ziemi buskiej, marszałka [1110] koła naszego, którego wieś dziedziczna Szystowice¹¹⁴⁹ przez ogień przypadkowy z dworem, gumnami, poddaństwem i ich sprzętami funditus została zrujnowana, tedy jm. i z poddaństwem wsi pomienionej od podatków wszystkich, według uchwały Uhnówowi¹¹⁵⁰ pogorzałemu służącej, na czas takż nemine con-

¹¹⁴⁸ Kasper Trębiński pisarz ziemski bełski.

¹¹⁴⁹ Szystowice, wieś w pow. grabowieckim (ob. w pow. zamojskim, woj. lubelskim).

¹¹⁵⁰ Uhnów, miasto w pow. bełskim (ob. Угнів w rej. sokalskim, obw. lwowskim, Ukraina).

tradicente uwalniamy. Wsi zaś, niżej wyrażone, jako to Żużel¹¹⁵¹ i Głuchów¹¹⁵² jm. pana Trzcińskiego, Waniów¹¹⁵³ i Wyżłów¹¹⁵⁴ jm. pana podstarościego bełskiego¹¹⁵⁵, Miców¹¹⁵⁶ jm. pana pisarza ziemskiego bełskiego¹¹⁵⁷, Smarzów¹¹⁵⁸ jm. pana Grzymały, częścią przez gradobicie i zniszczenie zbóż, częścią przez powietrze na bydło, częścią przez przechodzącego żołnierza, znacznie zdezolowane, od uchwalonych praesenti laudo na pierwszą ratę podatków czyniemy wolne, hac adiecta conditone, aby ichm. panowie, tych pomienionych włości dzierżawcy, realitatem szkody swojej, o którą quaerulantur, poprzysięgli.

Miasta i miasteczka, które mają dawniejszą libertacją i na ten rok są od czopowego wolne.

Żydzi bełscy, Choma i Jowel, z supliką do nas się udający, z swoją pretensją do jm. pana Kadłubskiego skarbnika ziemie buskiej, z którym kontrakty mieli, remittuntur, aby tenże jm. pan skarbnik jako administrator natenczas czopowego retenta z miast i miasteczek pomienionym Żydom arendarzom niewypłacone windykował i wybrał, a tym Żydom według porachowania z nimi jako najprędzej oddał. Który przed komisarzami na to od województwa deputowanymi z percept tegoż czopowego według kontraktów, vigore których ta Żydom debetur satysfakcja, wyrachował się.

Na wysłuchanie zaś rachunków jm. pana Jana Winiarskiego z egzakcyjej poborowej uprosiliśmy ichm. panów, Stanisława Drużbiczę podsejdy, Zygmunta [1111] Głogowskiego cześnika ziemie buskiej, Kaspra Tręmbińskiego pisarza ziemskiego bełskiego, Jerzego Trzcińskiego. Po którym wyrachowaniu się ciż ichm. komisarze kwit jm. dadzą, a nam uczynią relacją na sejmiku, da Bóg, przyszlým electionis jm. pana podkomorzego, przez województwo całe afektowanym, który żeby jako najprędzej doszedł, zleciliśmy jm. panu koła naszego marszałkowi, aby do j.w. ks. jm. pana wojewody bełskiego¹¹⁵⁹ list nomine publico napisał instancyjalny o uniwersał na ten sejmik. Jm. zaś pana [Teofila] Bukara podwojewodzkiego bełskiego, aby tę instancją naszą książęciu jm. prezentować raczył, uprosiliśmy.

Na instancją jm. pana Stanisława Szornela do koła naszego, względem szkód jegomościnych, przez konflagracją dworu miączyńskiego poniesionych, proponowaną, stosując się do uchwał naszej za dyrekcycje jm. pana [Samuela] Lipskiego stolnika kijowskiego postanowionej, podatki niniejszym laudum umówione z Miączyną¹¹⁶⁰

¹¹⁵¹ Żużel, wieś w pow. bełskim (ob. Жужеляни w rej. sokalskim, obw. lwowskim, Ukraina).

¹¹⁵² Głuchów, wieś w pow. bełskim (ob. Глуків w rej. sokalskim, obw. lwowskim, Ukraina).

¹¹⁵³ Waniów, wieś w pow. bełskim (ob. Ванів w rej. czerwonogrodzkim, obw. lwowskim, Ukraina).

¹¹⁵⁴ Wyżłów, wieś w pow. bełskim (ob. w pow. hrubieszowskim, woj. lubelskim).

¹¹⁵⁵ Seweryn Kochanowski podstarości bełski.

¹¹⁵⁶ Miców (wł. Myców), wieś w pow. bełskim (ob. w pow. hrubieszowskim, woj. lubelskim).

¹¹⁵⁷ Kasper Trembiński pisarz ziemski bełski.

¹¹⁵⁸ Smarzów, wieś w pow. buskim (ob. Сморжів w rej. radziechowskim, obw. lwowskim, Ukraina).

¹¹⁵⁹ Konstanty Krzysztof Korybut Wiśniowiecki wojewoda bełski.

¹¹⁶⁰ Miączyn, wieś w pow. grabowieckim (ob. w pow. zamojskim, woj. lubelskim).

należące i od poddanych tamecznych wybrać powinno, temuż jm. panu Szornelowi w nagrodę szkód jm. przez ten ogień podjętych kondonujemy pro hac sola vice.

Kontentując ichm. panów wojskowych do województwa naszego po zasługi ordynowanych, a dla idących oporem podatków ichm. jeszcze niewypłaconych, kontentacyjej in vim traktamentu ichm. jako to od usarskiej w. jm. pana margrabie chorągwi zł 200, od regimentu j.w. jm. pana wojewody krakowskiego [1112] zł 200, od dragoniej j.w. jm. pana kasztelana krakowskiego¹¹⁶¹ zł 100, od chorągwie w. jm. pana podkomorzego podolskiego zł 200, od chorągwie jm. pana stolnika bełskiego zł 200, od chorągwie lekkiej tegoż jm. zł 100 pozwoliliśmy, i aby ichm. z czopowego była wypłacona, mieć chcemy.

Exposuerunt w kole naszym braterskim jm. pan Bełżecki podczaszy czernihowski i sukcesorowie nieboszczyka jm. pana Stanisława Rulikowskiego, że ichm. duchowni, osobiście j.w. jm. ksiądz biskup przemyski¹¹⁶², także i niektórzy ichm. księża plebani diecezycznej chełmskiej, przeciwko wyrażonej województwa naszego woli i uchwale ex officio exactoriatu podymnego, pomienionych ichm. impetunt, jakoż tego dowód additatio successorum Gen. olim Rulikowski i wpis wzdawaniem z rejestru trybunalskiego wyjęty w kole naszym produkowali. Tedy mając respekt na zlecenie nasze i na ewikcyją od tej impetycyjej laudo anteriori electionis ichm. panów deputatów przyrzeczoną, też ewikcyją i punkt o niej w uchwale dawniej opisany i teraz aprobujemy, i zlecamy jm. panu marszałkowi koła naszego, aby list do Trybunału Koronnego lubelskiego publico nomine napisał, i nim per instantias całego województwa ichm. impetitos i zgodnej woli naszej executores wymówił. Prosząc o animadwersyją Trybunału, i na tego legata, który kondemnatę, uchwałę całego województwa naszego, nad prawo kasującą, formować poważył się.

Na interpozycyją [1113] jm. pana Wojciecha Wiśniowskiego, do słusznej się, lubo nierychło, przymawiającego materyjej, za zgodą całego województwa deklarujemy, iż na przysze podatki, quoquo modo et genere uchwalone, poborstwa albo raczej egzacyjej alternata przy ichm. powiatu grabowieckiego obywatelach ma zostawać.

Dragonija po j.w. niegdy jm. panu wojewodzie wołyńskim¹¹⁶³ pozostała, ponieważ w naszym województwie ma swoje zasłużone stypendia i na dalsze in post meretur zasługi, tedy lubo a 1 februarii anni praesentis dostała się j.w. jm. panu kasztelanowi krakowskiemu, jednak zasługi równo z inszymi ichm. u nas odbierać będzie.

Doszła nas od różnych ichm. wniesiona do koła braterskiego kwerymonija na jm. pana Wojciecha Karabata wicesgerenta grodzkiego horodelskiego, instygująca i onegoż inconvenientias i postęпки mniej słuszne na subkolektoryjej przeszłych podatków redarguens. Tedy dawszy desiderii ichm. panów kwerulantów i samej słuszności miejsce, z racyjej pewnych nam opowiedzianych, incapacem na czasy dalsze subkolektoryjej jm. deklarujemy.

Przymówił się na koniec z słuszną dosyć materyją jm. pan Franciszek Sulimowski, prosząc o kompasyją nad zrujnowaną przez przechodzącego żołnierza wsią swoją Ha-

¹¹⁶¹ Jędrzej Potocki kasztelan krakowski.

¹¹⁶² Jan Stanisław Zbąski biskup przemyski.

¹¹⁶³ Mikołaj Hieronim Sieniawski wojewoda wołyński.

towicami¹¹⁶⁴, którą jm. ilacją in considerationem wzięwszy, należyty in recompensam z umówionych sposobów jm. obiecujemy respekt.

Którą uchwałę naszą zgodnemi całego województwa namówiwszy i postanowiwszy głosami, dla znaczniejszej powagi podpisać nomine publico i do akt bełskich podać jm. koła naszego dyrektorowi, przy należytych za podjęte prace podziękowaniu, zleciliśmy. [1114] Działo się w Bełzie, in loco consiliorum, dnia 11 września r. 1684.

Adam z Komorowa Komorowski łowczy ziemi buskiej, marszałek koła rycerskiego województwa bełskiego m.p.

2. *Manifestacja przeciwko jednemu punktowi laudum z dnia 11 września – Bełz, 27 września 1684 r.*

Rp. CDIAUL, *Fond 1, Opis 1, 277, s. 1125 – oblata; w grodzie bełskim wniesiono w dniu 27 września 1684 r. [feria 4 ante festum Sancti Michaeli Archangeli proxima a. D. 1684]. Bibl. Oss., rkp. 15964, t. 2, s. 253.*

Ad officium et acta praesentia castrensia capitanealia Belzensia personaliter veniens Gen. Franciscus Sulimowski, quamprimum laudum palatinatus praesentis in conventu particulari proxime praeterito sancitum unanimi voce per incolas palatinatus eiusdem constitutum et ad acta officii praesentii feria 2 ante festum Sancti Mathaei Apostoli proxime praeterita porrectum in animum suum animadversit recollectionemque de puncto certo iuxta interesse suum ratione bonorum villae Sawczyn¹¹⁶⁵ desolatorum illatum rehabuit, illico contra Gen. Adamum a Komorow Komorowski protunc marschalcum conventus eiusdem fecit manifestationem in eo. Quia ille non iuxta mentem sui manifestantis et illationem in publicum incolarum palatinatus eiusdem in laudo praefato occasione bonorum villae Sawczyn, per milites varios peragrantes summo et notabiliter desolatorum, bona villa Hatowice connotavit et inscribi procuravit exindeque sui manifestationem in detrimentum quoddam induxit, tum quod praemissam voluntatem omnium incolarum sibi manifestatanti condonata non expressit, tantum modo ambigue fraternum respectum pollicendum posuit, praecavendo indemnitati in his iterum atque iterum manifestatur.

¹¹⁶⁴ Hatowice, wieś w pow. bełskim (ob. Гатківка в rej. sokalskim, obw. lwowskim, Ukraina).

¹¹⁶⁵ Sawczyn, wieś w pow. bełskim (ob. Савчин в rej. sokalskim, obw. lwowskim, Ukraina).

139. Sejmik przedsejmowy w Bełzie, 5 stycznia 1685 r.

Sejmik zerwany, zob. Uniwersał Konstantego Wiśniowieckiego wojewody bełskiego z 10 stycznia 1685 r.

1. *Uniwersał Jana III zwołujący sejmik przedsejmowy województwa bełskiego w Bełzie na dzień 5 stycznia 1685 r. – Żółkiew, 24 listopada 1684 r.*

Rp. 1 CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 277, s. 1435-1437 – oblata; w grodzie bełskim oblatował Nob. Korzycki w dniu 9 grudnia 1684 r. [Sabbatho in crastino festi Immaculatae Conceptionis Beatissimae Virginis Mariae a. D. 1684].

Inne rękopisy: **Rp. 2** CDIAUL, Fond 3, Opis 1, 23, s. 1262-1264 – oblata; w grodzie buskim oblatował Hon. Matwij w dniu 15 grudnia 1684 r. [Sabbatho post festum Sanctae Luciae Virginis proximo a. D. 1684].

Druk: ASWPiK 1676-1696, s. 326-327.

140. Sejmik przedsejmowy powtórny w Bełzie, b.d. stycznia 1685 r.

Sejmik zerwany, województwo nie miało posłów na sejmie, zob. Vol. leg., t. 5, s. 738. Informacja o sejmiku powtórny zob. laudum sejmiku relacyjnego z 10 lipca 1685 r.

1. *Uniwersał Jana III zwołujący powtórny sejmik przedsejmowy województwa bełskiego w Bełzie – b.m. i d.*

Rp. CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 278, s. 81 – oblata; w grodzie bełskim oblatował Nob. Zygmunt Głogowski cześnik buski w dniu 24 stycznia 1685 r. [feria 4 pridie festi Conversionis Sancti Pauli Apostoli a. D. 1685].

Tekstu uniwersału brak, w księdze pozostawiono puste miejsce na jego wpisanie.

2. Informacja o sejmiku w liście Piotra Raczkowskiego do Marcina Zamoyskiego wojewody lubelskiego – Zamość, 9 lutego 1685 r.

Rp. AGAD, AZ 484, s. 5-6 – oryginał.

[...] Poselski powtórny sejmik zerwał pan [Stanisław Bartosz] Bełżecki, co był poborcą.
[...]

141. Elekcja kandydatów na urząd podkomorzego bełskiego w Bełzie, 25 stycznia 1685 r.

1. Uniwersał Konstantego Wiśniowieckiego wojewody bełskiego zwołujący elekcję kandydatów na urząd podkomorzego bełskiego – w Bełzie, 10 stycznia 1685 r.

Rp. CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 278, s. 30-31 – oblata; w grodzie bełskim oblatował Nob. Zygmunt Głogowski cześnik buski w dniu 11 stycznia 1685 r. [feria 5 post festum Sanctorum Trium Regum proxima a. D. 1685] – dokument bardzo zniszczony i mało czytelny, naderwane brzegi.

Konstanty Krzysztof Korybut ks. Wiśniowiecki wojewoda bełski, białocerkiewski, glińskiego etc. starosta.

Wszem wobec i każdemu z osobna, komu o tym wiedzieć należy, mianowicie j.w., w., ichm. panom senatorom, dygnitarzom, urzędnikom ziemskim, jako i grodzkim, i całemu rycerstwu i obywatelom województwa bełskiego, w.m.m. panom i braci, przy zaleceniu [31] usług moich donoszę do wiadomości.

Iż ja stosując się do prawa pospolitego urzędowi memu należytego, a widząc, jako [usta]wiczną przez to cierpi województwo bełskie niewygodę, kiedy post ascensum na kasztelanę bełską j.w. jm. Jana na Mirowie Myszkowskiego, przez tak wielkie czasu interstitium nie ma podkomorzego, przez co nie tylko tak potrzebnego województwu urzędu vacat subselium, ale też ichm. panowie obywatele w dyslimitacjach swoich, jedni remoram, drudzy zaciągając obcych ichm. panów podkomorzych, summam mają difficultatem. Nie tylko pro munere officii mei, ale też ad publicam ichm. panów obywatelów województwa bełskiego na przeszłym, zerwanym die 5 ianuarii anno praesenti, podczas wjazdu mego na województwo bełskie, sejmiku przedsejmowym zgromadzonych requisitionem et expostulationem, sejmik electionis podkomorzego bełskiego w Bełzie, na miejscu konsultacyjom publicznym zwykłym, w.m.m. panom składałam na dzień 25 miesiąca stycznia, prosząc, abyście w.m.m. panowie na czas i miejsce praesentibus naznaczone zjechawszy się iuxta mentem legis, czterech ichm. panów kandydatów obrali, z których by jednemu J.K.M. p.n.m. według pozwolonej sobie władzy jednego na ten województwa nazaczył urząd. Co w.m. panom podawszy

ad notitiam vota mea ^a votis w.m.m. panów. Ażeby ten uniwersał wszystkim w.m.m. panom innotescat wiadomości, żeby był po grodach województwa iuxta praxim legis podany i publikowany, upraszam. A dla lepszej wiary i powagi przy pieczęci mojej ręką własną podpisuję. Działo się w Bełzie dnia dziesiątego miesiąca stycznia r. P. 1685.

Konstanty ks. Wiśniowiecki wojewoda bełski, biało[cerkiewski] starosta m.p.

Locus sigilli

^a jedno słowo nieczytelne

2. *Laudum elekcji kandydatów na urząd podkomorzego bełskiego w Bełzie, 25 stycznia 1685 r.*¹¹⁶⁶

Rp. CDIAUL, *Fond 1, Opis 1*, 278, s. 83-84 – oblata; w grodzie bełskim oblatował Gen. Andrzej Kossakowski w imieniu marszałka elekcji w dniu 26 stycznia 1685 r. [feria 6 in crastino festi Conversionis Sancti Pauli Apostoli a. D. 1685].

Bibl. Oss., rkp. 15964, t. 2, s. 255.

My rady i wszystkie rycerstwo województwa bełskiego, na sejmik electionis w. jm. pana podkomorzego bełskiego, vigore legum publicarum i uniwersału na elekcją podkomorzego od j.o. ks. jm. pana Konstantego na Wiszniowcu Wiszniowieckiego wojewody bełskiego, die 10 ianuarii wydanego et iuxta praescriptum legum publicarum wcześniej publikowanego, na dzień dzisiejszy w dacie wyrażony, do Bełza zjechawszy się, unanimi nostro et concordii consensu e medio nostri za kanadydatów na urząd tenże podkomorski obraliśmy czterech ichm. Pierwszego, w. jm. pana Łukasza Prusinowskiego chorążego bełskiego, czerkaskiego [84] starostę, drugiego jm. pana Jana Andrzeja Sierakowskiego stolnika bełskiego, trzeciego jm. pana Jana Kazimierza Brodeckiego chorążego horodelskiego, jasielskiego starostę, a czwartego jm. pana Jana Drużbica podsędką ziemskiego bełskiego. Których ichm. per vota solite odprawione, concordibus animis nulla contraveniente contradictione obrawszy, zleciliśmy w. jm. panu Adamowi na Mirowie Myszkowskiemu kasztelanicyowi bełskiemu, tyszowieckiemu staroście, marszałkowi koła naszego toż laudum nasze podpisać i do akt grodzkich bełskich ad notitiam publicam podać, atestationemque ichm. panom kandydatom cum expressione pluralitatis votorum pro persona cuiuslibet ichm. concordibus affectibus nostris datorum wydać. Działo się w Bełzie, w kościele wielebnych oo. Dominikanów, konsultacyjom naszym publicznym zwyczajnym miejscu, die 25 [ianuarii] a. D. 1685.

Adam z Mirowa Myszkowski kasztelanicy bełski, tyszowiecki starosta jako marszałek koła rycerskiego województwa bełskiego

¹¹⁶⁶ Na sejmiku miała odbyć się relacja komisarzy do spraw podatków, zob. laudum z 11 września 1685 r. Informacji na ten temat nie udało się odnaleźć.

3. *Protestacja Adama Gujskiego przeciwko elekcji kandydatów na podkomorstwo bełskie – Bełz, 26 stycznia 1685 r.*

Rp. CDIAUL, *Fond 1, Opis 1*, 278, s. 85 – oblata; w grodzie bełskim wniesiono w dniu 26 stycznia 1685 r. [feria 6 in crastino festi Conversionis Sancti Pauli Apostoli a. D. 1685].

Bibl. Oss., rkp. 15964, t. 2, s. 257.

Ad officium et acta praesentia castrensia capitanealia Belzensia personaliter veniens Gen. Adamus Gujski incola palatinatus presentis protestatus est de nullitate totius conventus particularis palatinatus praesentis et incolas eiusdem palatinatus die hodierna actum hunc proxime praecedenti pro conventu electionis Mag. succamerarii palatinatus praesentis congregatorum, ratione sui circa liberam vocem confusionis et circa exitum manibus arreptionis, vestis superioris lacerationis tum ex aliis rationibus omni in termino inhaerendis iterum iterumque manifestatur.

142. Sejmik relacyjny w Bełzie, 10 lipca 1685 r.

1. *Deklaracja posłów sejmowych w imieniu nieobecnych posłów województwa bełskiego w sprawie sejmiu relacyjnego i podatków województwa bełskiego.*

Vol. leg., t. 5, s. 360.

Województwu bełskiemu, ponieważ posłów na teraźniejszym sejmie nie miało, składamy sejmik pro die 10 iulii, na zapłatę zaś wojsku z repartycji teraźniejszej do tegoż województwa należącemu podatki ad exemplum inszych województw i ziem 35 podymnych według taryfy anni 1661 na cztery ćwierci, począwszy a 1 februarii anni praesentis naznaczamy. Także i na drugie cztery ćwierci do sejmu przyszłego takowymże sposobem wojsku temuż z repartycji płacić swojej będzie. Modum contribuendi liberum zostawujemy.

2. *Uniwersał Stanisława Jana Jabłonowskiego wojewody ruskiego, hetmana wielkiego koronnego – Warszawa, 10 czerwca 1685 r.*

Rp. CDIAUL, *Fond 1, Opis 1*, 278, s. 670-673 – oblata; w grodzie bełskim oblatował Nob. Stanisław Deszkowski w dniu 7 lipca 1685 r. [Sabbatho post festum Visitationis Beatissimae Virginis Mariae proximo a. D. 1685].

Stanisław Jan na Jabłonowie [671] Jabłonowski wojewoda i generał ziem ruskich, hetman wielki koronny, buski, bohusławski, korsuński starosta.

J.o., j.w., w. ichm. księżom arcybiskupom, biskupom, opatom, prałatom, ichm. starostom, dzierżawcom, ekonomom, administratorów po miastach, miasteczkach, wójtostwach, wsiach J.K.M. i duchownych, tudzież burmistrzom, wójtom po tychże miastach i miasteczkach mieszkającym, do których onus hiberny wydawania z prawa należy, przy zaleceniu powolności mojej respective każdemu pro notitia donoszę.

Przyszła znowu post tot ea pectata et expetita nota, za wiadomą ichm. panom posłom województw i ziem pracą i aplikacją, do swego dawnego R.P. na terażniejszym sejmie porządku, aby wojsko przechodami corocznymi na konsystencyje i z konsystencyi zimowych, krajów nie rujnując, na pograniczu lokowane było, poprawiła przez to aegestatem publicam et providit gemitui pauperum w takich teraz czasów koniunkcjach dum segetes telus infida negavit, wygodziła sobie do sposobniejszego podatków wydawania i oddaliła się od tak częstej na wojsko kwerymoniej. Że jednak fata sua propitia postawiła na pierwszym fundamencie zwiezienia wczesnego podług taryfy i kwitów przeszlorocznych, tak zupełnej samej sumy hibernowej, jako i aukcyjej na terażniejszym sejmie, pro complementum sumy na wojsko po szóstaku do każdego zł z dóbr wszystkich J.K.M., także R.P. [672] i duchownych asekurowanej na powtórny liberalitatis Ojca św. przyłożeniu do tego sumy kilkukroć sto tys. dla większej porcyi na koń hiberny. A co większa, na trzecim aby województwa i ziemie, chcąc już pomienioną dla osobliwej swojej ex omni circumstantia wygody solidare lokacją corocznie przedhibernowej komisyyej kadencyją dwie ćwierci wojsku, februariuszową i majową, na wyprowadzeniu zaś w pole po zimie drugie dwie idące ćwierci, które mu z reparacyjej ordynowanemu do siebie płacić będą, wcześniej a wcześniej wydały. Już tedy z jm. panem kasztelanem krakowskim, hetmanem polnym koronnym¹¹⁶⁷ impendimus non simplices u nas, jakoby te supraema R.P. nota do pomyślnego przywieść skutku. W.m. panom zaś evictionem deklaracyi swoich i stawienie się prętkie in executione sancitorum publicorum pilno zalecam i proszę. Uczynicie w.m. panowie przez satysfakcją niezwłoczną wyżej namienionych punktów rem sobie heroicam publicae quieti plaudam et saeculo [673] memorandum, a wojsko wyzwolicie od tak ustawicznych pretensyjach iniuriatorum querimonii, gdyż inaczej, jeżeli by się w tym wojsko zawieść miało, przez co by omni possibili ratione subsistere na pograniczu ieiuniae vitae suppliciis nie mogło, przysłoby do dawnego w tym wrócić się zwyczaju. Przecież amore communi zelo in Patriam sacrisque omnibus obtestor w.m. panów i powtórnie hanc pietatem dosyć uczynienia wczesnego wyżej położonym kondycyjom anxie przypominam i pilno proszę. Działo się w Warszawie, die 10 iunii a. 1685.

Stanisław Jabłonowski, w[o]jewoda] z[iem] r[uskich], h[etman] w[ielki] k[oronny]

Locus sigilli

¹¹⁶⁷ Jędrzej Potocki kasztelan krakowski, hetman polny koronny.

3. *Laudum sejmiku relacyjnego województwa bełskiego w Belzie, 10 lipca 1685 r.*

Rp. CDIAUL, *Fond 1, Opis 1, 278, s. 701-705 – oblata; w grodzie bełskim oblatował marszałek sejmiku w dniu 11 lipca 1685 r.* [feria 4 ante festum Sanctae Margarethae Virginis et Martyris proxima a. D. 1685].

Bibl. Oss., rkp. 15964, t. 2, s. 259-261.

My rady, dygnitarze, urzędnicy, obywatele i całe rycerstwo województwa bełskiego, także powiatów do niego należących, zjachawszy się in locum consiliorum solitum do Bełza na dzień dzisiejszy, niżej specyfikowany, per constitutionem przeszłego sejmiku niedawno skończonego, sejmikowi postkomicyjalnemu albo relationis naznaczony (lubo fato województwa tego inimico, dla rozerwanych dwóch ^aprzedsejmowych^a sejmików, postów nam naszych na sejm mieć nie przyszło), takową obrad naszych czyniemy dyspozycją.

Za dyrektora i marszałka koła naszego braterskiego concordibus votis et suffragiis uprosiliśmy w. jm. Jana Sierakowskiego podkomorzego bełskiego, rotmistrza J.K.M., którego we wszelkich województwa okazyjach probata zawsze virtus et dexteritas dobrą nam czyni w tej funkcycji felicitis successus nadzieję.

A że i z racji pewnych, i życząc sobie quam plenissimo numero publiczne terminować obrady, nie przyjdzie nam kończyć teraz zaczętego sejmiku, tedy go odkładając dla wygody wszystkich ichm. obywatelów województwa bełskiego, ad pleniorum congressum, czas mu continuationis diem 6 augusti eiusdem anni praefixae naznaczamy, hoc adiecto, że się pod tąż łaską, pod którą się zaczął, kontynuować powinien.

Chcąc zaś jak najbardziej facilitare przyszłą sejmiku kontynuacją do rachunków skarbowych odprawienia, tak z ichm. pany poborcami podymnego do czterech rat, na sejmiku przeszłym electionis ichm. panów deputatów na Trybunał w roku przeszłym feria 2 ante festum Sancti Mathaei Apostoli et Evangelistae obranemi, jako i jm. panem administratorem czopowego na tymże wzwyż pomienionym sejmiku naznaczonym, [703] uprosiliśmy w. jm. pana Łukasza Prusinowskiego kasztelana lubaczowskiego, w. jm. pana Jana Sierakowskiego podkomorzego bełskiego, marszałka sejmiku terażniejszego, jm. pana Jana Drużbicza chorążego horodelskiego, jm. pana Adama Myszkowskiego stolnika bełskiego, jm. pana Wojciecha Łubińskiego podstolego buskiego, jm. pana Marka Stoińskiego cześnika bełskiego, jm. pana Michała Liniewskiego łowczego bełskiego, jm. pana Wojciecha Koca podsędka buskiego, jm. pana Wojciecha Zielińskiego wojskiego buskiego. Którzy ichm. zjchawszy się do Bełza na dzień 24 miesiąca lipca, unius pluriumque absentia non obstante, wszystkie rachunki, tak perceptarum in genere z podatków summarum, jako też na żołnierza i insze consensu publico naznaczone wydatki expensarum, od pomienionych ichm. odbiorą tudzież ex repartitione od województwa należącym, jako to lejtkompanij j.w. jm. pana kasztelana krakowskiego¹¹⁶⁸, także i inszym, którym się jeszcze nie stała satysfakcja, zniósłszy się z ichm. panami poborcami, jeśli in toto być nie będzie mogło ex rationibus adaequatis, przynajmniej in parte obmyśłą. A tak dostatecznie pomienione odprawiwszy rachunki, województwo na przyszłą zgromadzone sejmiku kontynuacją plene informują.

¹¹⁶⁸ Jędrzej Potocki kasztelan krakowski, hetman polny koronny.

Na który termin ichm. panowie exactores stanąć semotis omnibus dilationibus powinni i rachunki pomienione oddać tenebuntur, sub poena peculatus. Która poena na ichm. w grodzie bełskim, etiam extra cadentiam terminorum quaerelarum, ad instantiam instigatoris palatinatus fisci publikowana irremissibiliter być powinna.

A ponieważ wniesione już na dwóch przeszłych [704] sejmikach desiderium j.w. jm. pana bełskiego¹¹⁶⁹ względem libertacyjej dóbr jm. od podatków (a to czyniąc kompasiją w przypadku jm.) dla rozerwanych tychże sejmików connotari nie mogło, lubo publico consensu acceptatum było, tedy teraz de consensu publico dobra jm. wszystkie, które w województwie naszym contribuant, tak z przeszłych podatków, jako też i przyszłych ab actu praesenti, do roku zupełnego uwalniamy i kwity ichm. panom poborcom wydać zleciliśmy.

A że jest za co dziękować j.w. jm. panu wojewodzie krakowskiemu¹¹⁷⁰, którego sedulitas nie tylko na wszelkich obradach naszych siła dobra publicznego pomnaża, ale też i na blisko przeszłym sejmie folgę niemałą w taryfie terażniejszego podatkovania przyniosła województwu, tedy nim się inne, znaczniejsze, ad regratificandum jm. podadzą okazyje, teraz desiderio jm. annuendo, domy w miasteczku jm. Stojanowie¹¹⁷¹ świeżo pogorzałe (super quantitate których jurament ma być przez mieszczan wykonywany), od podatków tak przeszłych, które toż miasto zatrzymało, jako też i przyszłych ad tempus lege praefixum uwalniamy.

Jm. pan Adam Zbykalski także, ponieważ o pogorzenie w części swej we wsi Żernikach¹¹⁷² querulatur, tedy także od przyszłych podatków ad tempus lege praefixum wolen declaratur, nihilominus super numerum pogorzenia chałup jurament podług przeszłych laud wykonać w grodzie powinien.

Które to wyżej opisane sancitum unanimis votis nostris comprobando, toż sancitum pomienionemu w. jm. panu [705] dyrektorowi koła naszego podpisać i do akt grodzkich bełskich podać zleciliśmy. Działo się w Bełzie, na miejscu konsultacyjom zwyczajnym, dnia 10 lipca r. P. 1685.

J[an] Sierakowski podkomorzy bełski, marszałek koła rycerskiego województwa bełskiego

^{a-a} w Rp.: przedsejmowym

¹¹⁶⁹ Jan Aleksander Myszkowski kasztelan bełski.

¹¹⁷⁰ Szczęsny Kazimierz Potocki wojewoda krakowski.

¹¹⁷¹ Stojanów, miasto w pow. bełskim (ob. wieś Стоянів w rej. radziechowskim, obw. lwowskim, Ukraina).

¹¹⁷² Żerniki, wieś w pow. bełskim (ob. w pow. tomaszowskim, woj. lubelskim).

143. Sejmik z limity w Bełzie, 6 sierpnia 1685 r.

1. *Laudum sejmiku województwa bełskiego z limity w Bełzie, 6 sierpnia 1685 r.*

Rp. CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 278, s. 838-850 – obłata; w grodzie bełskim oblatował Gen. Tomasz Aleksander Jagiełłowicz komornik bełski w imieniu marszałka sejmiku w dniu 9 sierpnia 1685 r. [feria 5 in vigilia festi Sancti Laurentii Levitae et Martyris a. D. 1685].

Bibl. Oss., rkp. 15964, t. 2, s. 263-279.

My rady, dygnitarze, urzędnicy, obywatele i całe rycerstwo [839] województwa bełskiego, także powiatów do niego należących, zjachawszy się tu, do Bełza, in locum consiliorum solitum, na dzień dzisiejszy, niżej specyfikowany, anteriori laudo sejmiku relationis ex mente legis die 10 iulii anni praesentis zaczętego, a ob paucitatem congressus do dnia dzisiejszego ad continuandum pod tąż laską consensu publico odłożonego, takową dalszych obrad naszych czynimy ekspresyją.

Naprzód, ponieważ per exactam calculationem uproszonych od nas anteriori laudo ichm. panów komisarzów do rachunków skarbowych pokazało się, że województwo nasze zostało winne ludziom ex repartitione sejmu anni 1683 do nas ordynowanym za ćwierci ad ultimam ianuarii anni nunc currentis sumę zł 64 935 i gr 1, tedy evincendo województwo ab hoc onere, a krzewiąc in pectoribus żołnierzów ochotę do usługi R.P., uchwalamy na wypłacenie tego długu podymnego 12 iuxta immediatam exactionem.

Których naznaczamy egzaktorami jm. pana Franciszka Rudnickiego podstarościego grodzkiego grabowieckiego, rotmistrza J.K.M., jm. pana Adama Zbykalskiego, jm. pana Gabriela Stempkowskiego, jm. pana Tomasza Jagiełłowicza komornika ziemskiego bełskiego. Którzy ichm. eo ordine, jako tu są położeni, naprzód dwóch pierwszych wybierać będą sześcioro podymnego, poczynając tę egzakcją a data skończonego sejmiku, a kończąc ultima augusti. Drugie zaś sześcioro podymnego drudzy dwóch ichm. wybierać będą, poczynając egzakcją swoją a die 1 septembris, a kończąc ultima eiusdem.

Który podatek wybrawszy, powinno żołnierzom długi likwidacją ichm. panów [840] komisarzów ex anteriori laudo do tego wysadzonych aprobowane według proporcyej quantitatis aequaliter wypłacać tenebuntur, żadnych na panach deputatach wojskowych quoquo titulo nie wyciągając donatyw.

A że z nowej repartycyej sejmu blisko przeszłego ludziom R.P. do województwa naszego ordynowanym na dwie ćwierci a 1 februarii anni praesentis poczynające się, a skończone ultima iulii proxime praeterita przychodzi długi zł 59 384 zł, do których wypłacenia stringit nas novella constitutio, chcąc tego po nas, żebyśmy te dwie ćwierci ante 1 novembris wypłacili, sub carentia activitatis na Trybunale Radomskim jm. pana komisarza naszego, tedy na tę sumę uchwalamy podatek 10 podymnego, itidem iuxta immediatam exactionem (salvis abiuratis). Do którego uprosiliśmy egzaktorami jm. pana [Teofila] Bukara podwojewodziego bełskiego, jm. Ostafiego Kadłubiskiego, jm. Krzysztofa Żulińskiego, jm. pana Wojciecha Wiśniowskiego, którzy podzieliwszy się tą egzakcją, to jest wzięwszy na się dwóch ichm. pierwszych podymnego pięcioro,

a dwóch ichm. drugich pięcioro podymnego, wybrać oboje mają, począwszy a 1 octobris ad ultimam eiusdem. Który podatek wybrawszy, powinni nim nieodwłocznie dwie ćwierci wzwyż mianowane ludziom ex repartitione do województwa naszego należącym wypłacić.

Idąc w tym tak w województwie naszym praxi usitata, jako też i teraz exemplo drugich województw, a chcąc, żeby zapłata ludziom R.P. jak najskuteczniej wypłacona bywała in ordine do wypłacenia zasług ichm. panom żołnierzom, uprosiliśmy komisarzem j.w. jm. kasztelana bełskiego¹¹⁷³, którego to będzie muneris in determinio czasu do wypłacenia każdej egzakcyi naznaczonego, [841] uwiadomiwszy wprzód per innotescentias suas tak ichm. panów egzaktorów, jako i ichm. panów deputatów wojskowych, do Bełza zjechać i tam regista ludzi podpisem jm. pisarza polnego¹¹⁷⁴ iuxta legem stwierdzone, abo też w grodzie za wiadomością jednak tegoż jm. pana pisarza polnego poprzysiężone (lubo tychże ichm. do rezydencyjej swojej konwokowawszy), przejrzeć. W podatkach zaś, tak już wybranych, jako i na delatach, per condemnationem w grodzie obtentam zostających, informowawszy się iuxta quantitate ludzi obojgiem tym aequaliter ichm. panów deputatów podzielić penami, które z delat ad aerarium przypadną, według słuszności jadących, na też delaty panów deputatów in vim kosztów podróżynych suplementować, jeśliby jakie depaktacje subsequerentur panów deputatów od ichm. panów poborców, lubo by to praetextu darowizny ad restitutionem stringere i to, cokolwiek ex commodo województwa, ex re żołnierzów być może, uczynić, a tego relacją na sejmiku województwu deferre.

Stosując się ad mentem legis, komisarzem na Trybunał Skarbowy Radomski pro die 15 novembris naznaczony, uprosiliśmy jm. pana Jana Drużbiczę chorążego horodelskiego, będąc securi, że jm. jako probatae activitatis, tak tę funkcją traktować będzie, jako dignitas województwa et commune jego commodum potrzebuje. Chcąc zaś ekspensa jm., bez których ta funkcja być nie może, regratificari, 2 tys. zł z czopowego województwa jm. naznaczamy i asygnacją wydać do jm. pana administratora czopowego, wydać jm. panu marszałkowi koła naszego zleciliśmy. A że województwo nasze zapatrząc się in viciniam bliską nieprzyjacielską i nie chcąc retardatione stipendiorum minuere sił R.P., nie tylko deklarowane na sejmie anni 1683 od sejmu do sejmu zł 120 [842] tys. ludziom do siebie ex repartitione należącym de toto wypłaciło, ale stosując się ad mentem novellae constitutionis na sejmie blisko przeszłym postanowionej, lubo cum summa aggravatione sui, sumę dwom ćwierciom, to jest februariuszowej i majowej anni praesentis korespondującą uchwaliło i żeby ante 1 novembris wypłacona była, laudo publico obostrzyło, iniungit dexteritati jm. pana komisarza swego województwo nasze, żeby interponat auctoritatem suam in congressu Trybunału Radomskiego, żeby ichm. panowie poborcy nasi, jako in exsolutione wydanych podatków non tepidi, na których że żadna nie zajdzie od ichm. panów żołnierzów kwerela, jesteśmy tej nadziei, nie byli ex occasione rachunków na Trybunale Radomskim aggravati i tam pociągani.

Chcąc zabezpieczyć gemitui ubogich poddanych naszych, którzy przez różne i częste podatki srodze są aggravati, kotłowe generalne nemine excepto na cały rok uchwalamy,

¹¹⁷³ Jan Aleksander Myszkowski kasztelan bełski.

¹¹⁷⁴ Stefan Stanisław Czarniecki pisarz polny koronny.

które poczynąć się ma a die 1 augusti proxime praeterita, naznaczając od kotła naszego tak miodowego, piwnego jako i gorzałczanego w miastach po zł 15, we wsiach po zł 7 gr 15. Od którego żadne dobra szlacheckie, królewskie i ziemskie wyłamywać się nie mają. Żeby zaś constet quantitas tych kotłów, do zrewidowania ich uprosiliśmy jm. pana Jana Lesieckiego pisarza ziemskiego buskiego z jm. panem Stanisławem Bartłomiejem Bełżeckim podczaszym czernihowskim, którzy doskonale w pomienionych dobrach te kotły zrewidują. Tymże ichm. administracją podatku tego zlecamy do roku zupełnego, który per ratas na cztery części rozdzielony wybierać będą, obligując w tym fidei ichm. intaminatam, żeby wszelką tak w rewizyj, jako i w wybieraniu zachowali aequitatem. Czego relacją i informacją na przyszłym, da Bóg, eodem laudo prorogowanym podatkowym sejmiku dać województwu będą powinni. [843] Tej zaś sumy z procentu tego wybranej na żadne nie będą erogowali expensy, wyjąwszy niektóre per assignationem teraźniejszego jm. pana marszałka koła naszego ex mente laudi do wypłacenia naznaczone.

Po odprawionym rachunku z ichm. panami poborcami przeszłymi przez ichm. panów komisarzy, anteriori laudo do tego wysadzonych, pokazuje się pewny mankament w Oszczowie¹¹⁷⁵, dziedzictwie jm. pana Adama Siekierzyńskiego miecznika bełskiego, a to stąd, że differunt między sobą jm. pan miecznik z jm. księdzem plebanem tamecznym, kto siła tenetur wypłacać dymów in complementum 30, które ex revisione weszły w taryfę. Tedy, ponieważ w tej materyj in iudicis castrensibus Belzensibus nakazano było dekretem iuramentum księdzu plebanowi oszczowskiemu, którym by próbował quantitatem dymów swoich ad sortem plebanalem należących, a on tego per contumaciam nie uczynił, iniungimus laudo praesenti jm. panu podstarościemu grodzkiemu bełskiemu¹¹⁷⁶, żeby tam do Oszczowa intra decursum duarum septimanarum officiose zjechał i praevia sufficienti revisione, podział tych dymów 30 między jm. panem dziedzicem, a jm. księdzem plebanem uczynił, kto z siły [s] płacić ma, salva indemnitate województwa, żeby taryfie nihil decedat z tych 30 dymów, i żeby na tym ichm. panowie żołnierze, którym się to już w rachunku pro persoluto położyło, nie szkadowali.

Podobne już po rachunkach pokazały się defekta, jako to dobra w. jm. pana Jana Brodeckiego chorążego bełskiego, starosty jasielskiego, w których dla pogorzenia we wszystkich czterech ratach, począwszy od egzakcyj jm. pana Trzcíńskiego, w każdej decessit po zł 50 gr 15, co uczyni zł 222. Małosusz¹¹⁷⁷ w. jm. pana Aleksandra Łaszcza starosty [844] grabowieckiego, w którym także dla pogorzenia w ratach dwóch decessit po dymów trzy, co uczyni zł 18. Stojanów¹¹⁷⁸ j.w. jm. pana wojewody krakowskiego¹¹⁷⁹, w którym dla pogorzenia decessit na ratę jedną ostatnią per iuramentum dymów 20,

¹¹⁷⁵ Oszczów, wieś w pow. bełskim (ob. w pow. hrubieszowskim, woj. lubelskim).

¹¹⁷⁶ Seweryn Kochanowski podstarości bełski.

¹¹⁷⁷ Małosusz, miejscowość niezidentyfikowana. Być może chodzi o należący do Łaszców Małoniż, wieś w pow. bełskim (ob. w pow. tomaszowskim, woj. lubelskim).

¹¹⁷⁸ Stojanów, miasto w pow. bełskim (ob. wieś Стоянів w rej. radziechowskim, obw. lwowskim, Ukraina).

¹¹⁷⁹ Szczęśny Potocki wojewoda krakowski.

co uczyni zł 60. Żerniki¹¹⁸⁰ jm. pana Adama Zbykalskiego, w których dla pogorzenia we dwóch ratach decessit po dymów dwa, co uczyni w obuch ratach zł 12. Bełz j.w. jm. pana podskarbiego wielkiego koronnego¹¹⁸¹, w którym dla pogorzenia decessit per iuramentum w jednej ostatniej racie dymów 15, co uczyni zł 45. Bobeszko, młyn w starostwie sokalskim, w którym dla omyłki w rewizyjy miasto dwóch dymów nie znajduje się, tylko jeden, co uczyni zł 3. Suma zaś tego wszystkiego wynosi zł 340, tedy, ponieważ to w rachunkach położono pro perceptis, a nie są percepta, jako się to pokazuje, żeby ichm. panowie żołnierze nie szkodowali, tak się to supplebitur.

Zostali byli successores godnej pamięci jm. pana Stanisława Rulikowskiego na rachunkach wybieranej od nieboszczyka egzakcyjy województwu w reszcie zł 1425, gr 23, którym in vim gratitudinis daruje województwo pomienionym sukcesorom za podjętą pracę w rewizyjy przez nieboszczyka, równo z jm. panem [Stanisławem Bartłomiejem] Bełżeckim podczaszym czernihowskim odprawionej zł tysiąc i kwit na niego wydać jm. panu marszałkowi koła naszego zleca. Reliquum zaś, to jest zł 425, gr 23, na wypłacenie tych defektów aplikuje, obligując do prędkiego oddania pomienionych jm. pana Rulikowskiego nieboszczyka sukcesorów. Którą resztę ichm. panowie egzaktorowie przeszłych czterech rat odzyskawszy i między sobą, co w czyjej racie decessit, pomiarkowawszy, te defekta tak [845] tą sumę założą, jakoby na tym ichm. panowie żołnierze najmniej nie szkodowali. A co się zostanie reszty z tego, dabunt rationem jm. panu komisarzowi.

Przez namnożenie się falsae monetae plurimum detrimenti cierpi województwo nasze, bo nie tylko że w przedawaniu i kupowaniu srogą ma przez to trudność, ale i następujące z uchwały sejmikowej podatki, jaką by brać mieli monetę, vacillant ichm. panowie exactores, żeby na tym oni, abo ichm. panowie żołnierze nie szkodowali. Wiedząc tedy, że podczas sejmu było o tym w Warszawie mentis ex praecustoditione j.w. jm. pana podskarbiego wielkiego koronnego, uprosiliśmy e gremio nostri do jm. j.w. pana kasztelana bełskiego¹¹⁸² z w. jm. panem chorążym bełskim¹¹⁸³, żeby w tej ^amateryjej^a plenam od jm. wzięwszy informationem, naprzód ichm. panów poborców, nim do wybierania uchwalonych podatków przystąpią, informowali, a potem i województwu na sejmiku electionis deputata dostateczną konferencyjy swojej z jm. panem podskar bim dali relacyją.

Coequatio miary, tot legibus opisana, że dotąd swego non sortitur effectum, iniungimus iudicio palatinali, żeby należytą w tym sobie uczyniwszy animadwersyją, ad proportionem miary metropolis województwa naszego, to jest Bełza, insze miary w całym województwie adoptowało.

Że ćwierci drugie dwie ex nova repartitione, a 1 augusti poczynające się, nieodwłocznej potrzebują satysfakcyjy, tedy żebyśmy przejrzawszy się w kotłowym noviter uchwalonym, co też uczyni, i siła będzie przyczynić do niego trzeba podatków na

¹¹⁸⁰ Żerniki, wieś w pow. bełskim (ob. w pow. tomaszowskim, woj. lubelskim).

¹¹⁸¹ Marcin Zamoyski podskarbi wielki koronny.

¹¹⁸² Jan Aleksander Myszkowski kasztelan bełski.

¹¹⁸³ Jan Kazimierz Brodecki chorąży bełski.

wypłacenie tych dwóch ćwierci, sejmik do namówienia sobie tego porządku pro die 17 decembris anni praesentis auctoritate conventus praesentis konserwujemy.

Nie tylko wyświadczona tot documentis w. jm. pana podkomorzego¹¹⁸⁴ [846] naszego ku województwu temu życzliwość, ale też i świeża calamitas przez straszny ogień rezydencji jm. znaczną szkodę meruit in pectoribus nostris tę kompasją i respekt, że propter farraginem materiarum nie mogąc przyjść do tego, jakobyśmy ex effectu nostro, tak pracę jm., jako i tak wielką szkodę, przynajmniej in parte resarcire mogli na terażniejszym sejmiku, skutek obietnicy naszej do przyszłego, electionis ichm. panów na Trybunał Koronny, odkładamy sejmiku i że za pewne subsequetur deklarujemy.

A że toż nieszczęsne pogorzenie dworów tetigit concives nostros, jako to jm. pana Wierzbickiego w Żulicach¹¹⁸⁵, jm. pana Charzyńskiego w kupie z jm. panem Żmładzkim we wsi Niemirowie¹¹⁸⁶, tudzież jm. pana Preka majora J.K.M.¹¹⁸⁷, tedy ichm. in gremio nostri querulantes fraterna wysłuchawszy aure, ukontentowanie ichm. na przyszłym także sejmiku ad implere obiecujemy.

Jm. pan [Stanisław Bartosz] Bełżecki podczaszy czernihowski, że in functione czopowego optime se gessit za rok pierwszy, tedy też administracją do roku drugiego incipiendo a data 10 iunii proxime praeterita prorogujemy. Kwit zaś jm. z egzakcyj czworga podymnego, consensu województwa od jm. pana kasztelana bełskiego dany, auctoritate sejmiku terażniejszego aprobujemy.

A że varietas w wydawaniu kwitów na podymne przez panów subkolektorów przeszłych najduje się, cum iniuria dóbr różnych, praecavemus całości naszej, aby każdemu iniuriato za słusznym tego dokumentem panowie subkolektorowie przeszli satisfaciunt za przebrane nad registra i kwity nieboszczyka jm. pana podymne.

Znajdują się także w województwie naszym miasteczka, które nullo fundamento iuris, albo libertacyjej od województwa, ale per solam renitentiam czopowego przeszłego nie wydają, [847] przez co szkoda województwu, zlecamy tedy jm. panu administratorowi naszemu, żeby na takowych in officio castrensi Belzensi otrzymawszy kondemnaty, jako in refragaria zwodził, którą officium ad requisitionem administratoris odprawić powinno, sub solutione de suo.

Jest to nam deductum manifeste, że jm. pan Wojciech Łubiński podstoli buski znacznie w czopowym Witkowa¹¹⁸⁸, miasteczka swego, agramowany. Subveniendy tedy uciążeniu jm., symplę jedną communi sensu do zł 30 reducemus, a in triplo rachując po zł 90, pomienione miasto jm. wydawać powinno będzie. Tartaków¹¹⁸⁹, miasto j.w. jm. pana wojewody krakowskiego jako novae locationis, żeby privilegio libertacyjej iuxta legem do pewnych lat gaudeat, praesenti laudo pozwalamy.

¹¹⁸⁴ Jan Andrzej Sierakowski podkomorzy bełski.

¹¹⁸⁵ Żulice, wieś w pow. bełskim (ob. w pow. tomaszowskim, woj. lubelskim).

¹¹⁸⁶ Niemirow, miasto w pow. bełskim (ob. osiedle miejskie Немирів w rej. jaworowskim, obw. lwowski, Ukraina).

¹¹⁸⁷ Prek major J.K.M., osoba niezidentyfikowana; rodzina Preków posiadała wsie w północnej części pow. bełskiego.

¹¹⁸⁸ Wł. Lipsko, miasto w woj. bełskim (ob. wieś w pow. lubaczowskim, woj. podkarpackim).

¹¹⁸⁹ Tartaków, miasto w woj. bełskim (ob. wieś Taprakiv w rej. sokalskim, obw. lwowski, Ukraina).

Powinne j.w. ichm. panom hetmanom naszym koronnym¹¹⁹⁰ grati pectoris oświadczenie, lubo non in capite laudi nostri propter farraginem materiarum położone, primas w sercach naszych vendicat sobie partes, in exsolutionem którego uprosiliśmy e gremio nostri j.w. jm. pana kasztelana bełskiego z jm. panem chorążym bełskim, żeby za szczęśliwym, da Bóg, z tej kampaniej ichm. panów hetmanów do ichm. zjechawszy, jako za podjęte wojskowe trudy i fatygi na wojnie, tak pro cooperatione do całości Ojczyzny na przyszłym sejmie przez eliberacją jej od przechodów żołnierskich dignas agant grates.

Na reparacją sklepów, w których depositarium ksiąg ziemskich i grodzkich dawno województwo naznaczyło było dać do rąk jm. pana [Kaspra] Trembińskiego pisarza ziemskiego bełskiego zł 400 z czopowego, co że non exsolutum, iniungimus jm. panu administratorowi czopowego, żeby sine dilatione exsolvat.

Asygnacja temuż [848] jm. panu pisarzowi ziemskiemu bełskiemu za podjęte prace na sejmie grodzieńskim na zł 500 do tegoż czopowego dana, także i jm. panu Pawłowi Dąbskiemu na zł 300, że dotąd non sortitam suam exsolutionem, żeby jm. pan administrator czopowego exsolvat, laudo praesenti mieć chcemy.

Chcąc quoquo modo arcere ab inconvenientiis w wybieraniu podatków ichm. panów egzaktorów, lubo o ichm. jako intaminatae fidei ludziach nihil suspicamur, mieć jednak praxi już to u nas usitata chcemy, żeby pomienieni ichm. na terażniejszym sejmiku do egzakcyj od nas obrani, także subkolektorowie ich, na przyszłym, da Bóg, sejmiku przysięgli in eam iuramenti rotham: „Ja N. przysięgam Panu Bogu Wszchemogącemu w Trójcy Świętej jedynemu, iż w wybieraniu podatków od województwa bełskiego uchwalonych wierny będę województwu. A chcę i jestem powinien wszelakim staraniem, szczerością i pilnością podatki według laudum województwa wiernie konotować, wyciągać i zbierać, nikogo nie ochylając ani depaktując, ani na przyjaźń, ani na nagrody abo podarki patrząc, i żadnego jako dymu, tak podatku nie utaję, ani przyczynię, o defektach pilną inkwizycją czynić będę i fideliter cokolwiek wybiorę, zregestruję i pieniądze wybrane wedle uchwały województwa oddam zupełnie, nie zatrzymując ani ich nikomu nie puszczając, ani nimi handlując, ani pożytku sobie żadnego nimi przywodząc. Korupcy zaś, quoquo titulo nazwanych, od ichm. panów deputatów brać nie będę, a od kwitu więcej nad 6 gr brać nie będę. Tak mi Panie Boże dopomóż i męka jego święta.” Ci zaś ichm., których pro futuro na przyszłym, da Bóg, obierzemy sejmiku, na tymże zaraz przysiąc powinni, przydawszy jeszcze do pomienionej wzywz przysięgi etiam hanc clausulam, że się o to nie starali.

Jako zawsze województwo nasze zwykło oświadczać powinny ludziom [849] rycerskim gratitudinem, tak rekompensując podjęte koszty i fatygi ichm. panom deputatom do województwa naszego po zasługi ex anteriori repartitione przysłanym, każdemu traktamentu more usitato po zł 200 naznaczamy z czopowego, abo kotłowego noviter uchwalonego i każdemu z osobna na tę sumę asygnacją wydać zleciliśmy jm. panu marszałkowi koła naszego braterskiego. Tych zaś ichm. panów deputatów takowa jest

¹¹⁹⁰ Stanisław Jan Jabłonowski hetman wielki koronny; Jędrzej Potocki hetman polny koronny.

liczba regimentu: j.w. jm. pana kasztelana krakowskiego jeden, regimentu j.w. jm. pana wojewody krakowskiego jeden, chorągwi j.w. jm. pana podskarbiego koronnego trzech, chorągwi j.w. jm. pana podkomorzego bełskiego trzech, chorągwi w. jm. pana podkomorzego podolskiego¹¹⁹¹ jeden, na których wszystkich przychodzi sumy zł 1800.

Mając wzgląd nie tylko na ciężką niewolę w rękach tureckich, ale też i na trudną, bo z znacznym kosztem, eliberacją z pomienionej niewolei ichm., jm. pana Glinńskiego towarzysza chorągwi pancernej w. jm. pana podkomorzego bełskiego, także jm. pana Borzęckiego towarzysza chorągwi pancernej w. jm. pana pisarza polnego koronnego¹¹⁹², każdemu z ichm. po zł 200 z czopowego albo z kotłowego deklarujemy i asygnacje jm. panu marszałkowi koła naszego wydać zleciliśmy.

Pogorzenie jm. pana Stanisława Słupskiego, obywatela województwa naszego, me-ruit ten respekt nasz, że mu 100 zł dać z czopowego naznaczyliśmy i asygnacją na to jm. panu marszałkowi koła naszego wydać zlecamy.

Ponieważ z przeszłymi ichm. panami egzaktorami dostateczna przez ichm. panów komisarzów naszych stanęła kalkulacja, tedy skoro in resto dostateczną uczynią ichm. panom deputatom wojskowym [850] satysfakcją, kwit z egzakcyj in personam każdego od ichm. panów komisarzów wydany im być ma.

A że jm. pan Adam Antoni Jagiełłowicz wiceregent grodzki bełski, subkolektor jm. pana Benedykta Iwanickiego miecznika żytomierskiego, in toto ichm. panom żołnierzom satisfecit, tedy praesenti laudo z egzakcyj swojej quietatur et liber pronunciat.

A że w dawne laudum wszedł punkt ad malam informationem na osobę jm. pana Jana Karabata wicesgerent grodzkiego horodelskiego, a co większa, że mu się ex illegitime obiectis propter absentiam natenczas ekskuzować nie przyszło, tedy tamten punkt, jako in contumaciam napisany, praesenti laudo abrogujemy i że bonae famae jm. szkodzić nie ma, deklarujemy.

Desideria zaś privata, jako to jm. pana Ostafiego Kadłubiskiego względem gradobicia, jm. pana Franciszka Sulimowskiego względem dezolacyjy Sawczyna¹¹⁹³, jm. pana Kunickiego, jm. pana Grzymały, jm. pana Tomasza Ołtarzewskiego względem dezolacyjy Strzemielcza¹¹⁹⁴ i Smarzowa¹¹⁹⁵, ichm. panien sokalskich względem Babińca¹¹⁹⁶ spustoszonego, jm. pana Pawła Ołtarzewskiego względem ruiny przez ogień, jm. pana Gościńskiego, dzierżawcy starostwa lubaczowskiego, względem pogorszenia tamtych dóbr, w. jm. pana Andrzeja Rzeczyckiego chorążego grabowieckiego względem grado-

¹¹⁹¹ Hieronim Lanckoroński podkomorzy podolski.

¹¹⁹² Stefan Stanisław Czarniecki pisarz polny koronny.

¹¹⁹³ Sawczyn, wieś w pow. bełskim (ob. Савчин w rej. sokalskim, obw. lwowskim, Ukraina).

¹¹⁹⁴ Strzemilcze, wieś w woj. bełskim (ob. Стремільче w rej. radziechowskim, obw. lwowskim, Ukraina).

¹¹⁹⁵ Smarzów, wieś w pow. buskim (ob. Сморгів w rej. radziechowskim, obw. lwowskim, Ukraina).

¹¹⁹⁶ Babiniec, wieś w pow. bełskim (ob. część miasta Sokal w rej. sokalskim, obw. lwowskim, Ukraina).

bicia w Kamionce¹¹⁹⁷, jm. pana Ołtarzewskiego starościca niechworowskiego względem zrujnowania przez ogień, że dla krótkości czasu in deliberatione województwa na terazniejszym sejmiku, pro die 17 decembris anni praesentis odkładamy.

Którą uchwałę naszą zgodą całego województwa namówiwszy i postanowiwszy, dla większej wagi jm. panu dyrektorowi koła naszego podpisać i do akt grodzkich bełskich podać zleciliśmy. Działo się w Bełzie, in loco consiliorum solito, die 6 mensis augusti a. D. 1685.

J[an] Sierakowski podkomorzy bełski, marszałek koła rycerskiego województwa bełskiego m.p.

^{a-a} w Rp. fragment powtórzony dwukrotnie

2. *Protestacja Adama Antoniego Bełżeckiego wojewodzica podolskiego i Świeżawskiego przeciw marszałkowi sejmiku – Bełż, 11 sierpnia 1685 r.*

Informacja na temat protestacji w laudum sejmiku z 11 września 1685 r. W księdze grodzkiej bełskiej tekstu protestacji brak – być może ze względu na decyzję sejmiku o jej skasowaniu nie została przepisana do czystopisu.

144. Sejmik deputacki w Bełzie, 10 września 1685 r.

Nie odnaleziono informacji o sejmiku.

¹¹⁹⁷ Wł. Kamionka Wołoska, wieś w pow. bełskim (ob. Кам'янка-Волоська w rej. żółkiewskim, obw. lwowskim, Ukraina).

145. Elekcja kandydatów na urząd podsędka bełskiego w Bełzie, 11 września 1685 r.

1. *Uniwersał Konstantego Wiśniowieckiego wojewody bełskiego zwołujący elekcję podsędka ziemskiego bełskiego – Bełz, 8 sierpnia 1685 r.*

Rp. 1 CDIAU, Fond 1, Opis 1, 278, s. 855-856 – oblata; w grodzie bełskim oblatował Gen. Tomasz Aleksander Jagiełłowicz komornik ziemski bełski w dniu 11 sierpnia 1685 r. [Sabbatho in crastino festi Sancti Laurentii Levitae et Martyris a. D. 1685].

Inne rękopisy: **Rp. 2** CDIAU, Fond 1, Opis 1, 278, s. 1236-1237 – oblata; w grodzie bełskim oblatował Gen. Tomasz Aleksander Jagiełłowicz komornik ziemski bełski w dniu 12 grudnia 1685 r. [feria 4 post festum Immaculae Conceptionis Beatissimae Virginis Mariae a. D. 1685].

Konstanty Krzysztof Korybut ks. na Wiśniowcu i Zbarażu Wiśniowiecki wojewoda bełski, białocerkiewski, gliniański etc. starosta.

Wiadomo czynię, komu o tym wiedzieć należy, a mianowicie j.w. w. ur., senatorom, dygnitarzom, urzędnikom i całemu rycerstwu województwa bełskiego, a m.w.m. panom i braciej.

Iż jako zawsze województwo bełskie in administranda cuiusvis iustitia w żadnej nieposzlakowane remorze, tak expedit i teraz, aby urząd podsędkowski (post assecutionem przez jm. pana Jana Stanisława Drużbicza wyższego urzędu, to jest chorągwa horodelskiego, dla którego tenże urząd podsędkowski bełski benevole deposuit) iustitiae administrationem praestolantibus, jak onego przez wakans nie przynosił taedium, pro munere tedy officii mei czas elekcyjnej podsędka bełskiego w Bełzie na miejscu konsultacyjom zwyczajnym, pro die 11 mensis septembris anni praesenti składam i na tenże czas w.m. panów przy powolności usług moich convoco, upraszając, abyście pro nesessitate legis i województwa natenczas zjechawszy się, unanimi voce tę elekcyjną do skutku przywieść raczyli. [856] I ja natenczas (jeżeli Bóg użyczy zdrowia) non deero. Dan w Bełzie, dnia 8 miesiąca sierpnia r. P. 1685.

Konstanty ks. Wiśniowiecki, wojewoda bełski, białocerkiewski etc. starosta

2. *Laudum elekcyj kandydatów na urząd podsędka bełskiego w Bełzie, 11 września 1685 r.*

Rp. CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 278, s. 936-943 – oblata; w grodzie bełskim oblatował Nob. Jan Sozdecki w dniu 12 września 1685 r. [feria 4 post festum Nativitatis Beatissimae Virginis Mariae proxima a. D. 1685].

Bibl. Oss., rkp. 15964, t. 2, s. 281-287.

My rady, dygnitarze, urzędnicy, obywatele i całe rycerstwo województwa bełskiego i powiatów do niego należących, zjechawszy się in locum consiliorum solitum do Bełża, na dzień dzisiejszy, uniwersałem j.o. ks. jm. pana Konstantego Korybuta na Wiśniowcu i Zbarażu Wiśniowieckiego wojewody bełskiego, białocerkiewskiego, gliniańskiego etc. starosty, innotescencyjalnym do nas na elekcyjną jm. pana podsędką wydanym naznaczony, na pomieniony urząd podsędkostwa bełskiego post ascensum na chorąstwo horodelskie jm. pana Jana Stanisława z Lipia Drużbiczka immediati subiudicis zgodnymi głosami et nemine contradicente, według obmowy prawa pospolitego, obraliśmy i uprosili z pośrodku nas czterech kandydatów, to jest jm. pana Kaspra Trembińskiego pisarza ziemskiego bełskiego, jm. pana Wojciecha Alojzego Zielińskiego wojskiego ziemi buskiej, podstarościego grodzkiego horodelskiego, jm. pana Jana Lesieckiego pisarza ziemskiego buskiego i jm. pana Seweryna Korwina z Kierzkowa Kochanowskiego podstarościego grodzkiego bełskiego. Których ichm. panów kandydatów przez nas zgodnie wybranych jako ludzi probatae virtutis temu urzędowi zgodnych, reputacyjej pełnych i województwu naszemu zasłużonych, przy kontestacyjej wiernego poddaństwa naszego [938] J.K.M. p.n.m. prezentujemy, aby według woli i upodobania swego jednego z pomienionych ichm. panów kandydatów na wakujący podsędkostwa bełskiego urząd wydanym z kancelaryjej swojej przywilejem łaskawie insituere raczył. A dla lepszej, zgodnej elekcyjnej naszej elucydacyjej, atestacyją nomine publico ichm. wydać jm. panu koła naszego dyrektorowi z podpisem ręki jm. zleciliśmy.

Po której elekcyjnej ichm. panów kandydatów na podsędkostwo bełskie mianowanych szczęśliwie skończonej, nie wprzód ad sopienda ichm. panów braci naszych desideria do koła naszego inducta przystąpiliśmy, aż wprzód chcąc powiną naszą submisyją Majestat J.K.M. p.n.m. venerari, uprosiliśmy z pośrodku nas za posłów do J.K.M. j.w. jm. pana Łukasza z Prusinowej Prusinowskiego kasztelanica lubaczowskiego, czerkaskiego etc. starostę i w. jm. pana Andrzeja Sierakowskiego podkomorzego województwa naszego bełskiego, rotmistrza J.K.M., którzy uproszeni ichm. powitawszy Majestat Pański, podziękują J.K.M. p.n.m. za podjęte dla całości R.P. trudy i ojcowskie około dobra pospolitego pieczętowanie, oraz, ponieważ nieznajoma, przez ludzi złych pofalszowana w państwie J.K.M. increbruit miedziana moneta, którą miejscami ludzie akceptują, a miejscami brakują, jakoż i województwo nasze onę jako braxatam [939] falsam et legi contrariam repudiavit, a przez to nieznajomej monety wprowadzanie, województwo w wydaniu podatków vacillat et remoratur i ichm. panowie żołnierze w zasługach swoich nieco frustratur, tedy pomienieni ichm. panowie posłowie będą prosić J.K.M. o rezolucyjną skrupułu tego i informacyją, jaka moneta do skarbu wnoszona miałaby currere, a ichm. panowie uchwalonych immediato laudo podatków egzaktorowie tantisper, póki ichm. panowie posłowie powrócą i informabunt de recte exigendo, od wybierania podatków i wydawania ichm. panom żołnierzom na retentorów delat abstinebunt.

Przy tym przywodząc do skutku obietnicę naszą na sejmiku przeszłym, w. jm. podkomorzemu województwa naszego deklarowaną, także i jm. panu Franciszkowi Wierzbickiemu na dobrach przez nieszczęśliwość ognia w Żabczu¹¹⁹⁸, dobrach jm. pana

¹¹⁹⁸ Żabcze, wieś w pow. bełskim (ob. w pow. hrubieszowskim, woj. lubelskim).

podkomorzego, i Żulicach¹¹⁹⁹ jm. pana Wierzbickiego grasującego, znacznie zrujnowanym, przyrzeczoną, dobra pomienionych ichm. w województwie naszym leżące in genere wszystkie od podatków na przeszłym sejmiku uchwalonych, to jest dwudziestu i dwojga podymnego, laudo praesenti de plano uwalniamy.

A że i inni ichm. uskarżali się na nieszczęśliwość swoją, jako to w. jm. pan Zygmunt Głogowski cześnik ziemie buskiej, w dobrach swoich Ulicku¹²⁰⁰ i Biłej¹²⁰¹ przez gwałtowne gradobicie poniesioną, j.w. jm. pan [Andrzej Michał] Kuropatnicki kasztelan biecki, w dobrach jm. Neledwi¹²⁰², jejm. pani Wyszotrawczyna [940] wojska braclawska, w dobrach jm. Hruszowie¹²⁰³, j.w. jm. pan [Józef Karol] Lubomirski koniuszy koronny, w dobrach jm. Lipowcu¹²⁰⁴ i Kobylnicy Wołoskiej¹²⁰⁵ także przez gradobicie poniesioną, jm. zaś pan Maliński i j.w. jejm. pani Stadnicka, kasztelanowa przemyska¹²⁰⁶ indolebant calamitati suae przez ogień przypadkowy w dobrach jm. Strzyżowie¹²⁰⁷ i Niemierowie¹²⁰⁸ perpressae, przy tym i jm. pan Gabriel Stempkowski przez Litwę zrujnowany w części swojej dóbr Ordowa¹²⁰⁹ podobnej podległ nieszczęśliwości, tedy subveniendo tej niefortunie ichm., dobra ichże zrujnowane od uchwalonych przeszłym laudum podatków uwolnić deklarujemy, aby tylko według obmowy takroczonej uchwały, na sejmiku electionis ichm. panów deputatów postanowionej, illacy swoich realitatem i zgorzałych chałup quantitate iuramentem utwierdzili.

Uspakajając nad to desiderium jm. pana [Marka] Stoińskiego cześnika bełskiego, do koła naszego wniesione, o zł 120 do sumy zł 500 od województwa dawniejszym laudum za koszty jm. podczas poselskiej do Grodna funkcyej erogowane, z czopowego administracyjej jm. pana Zielińskiego¹²¹⁰ podległego do wypłacenia naznaczonych niedopłacone, upraszamy pomienionego jm. pana wojskiego buskiego, aby jako już zł 380 [941] z administracyjej swojej czopowego jm. panu cześnikowi zapłacił, tak i residuum te zł 120 lub gotowizną, lub delatami na retentorów czopowego wydanymi jm. exsolvat.

Protestacyją przez j.w. jm. pana [Adama Antoniego] Bełżeckiego wojewodzica podolskiego i jm. pana Świeżawskiego na w. jm. pana podkomorzego województwa naszego, marszałka przeszłego konserwowanego sejmiku niesłusznie, aggravatorie et iniuriouse w sobotę nazajutrz po święcie Wawrzyńca świętego [11 sierpnia] roku niniejszego

¹¹⁹⁹ Żulice, wieś w pow. bełskim (ob. w pow. tomaszowskim, woj. lubelskim).

¹²⁰⁰ Ulicko (Ulicko-Seredkiewicz), wieś w pow. bełskim (ob. Середкевичі, w rej. jaworowskim, obw. lwowskim, Ukraina).

¹²⁰¹ Biała, wieś w pow. bełskim (ob. nie istnieje, jej grunty znajdują się na terenie poligonu w rej. żółkiewskim i jaworowskim, obw. lwowskim, Ukraina).

¹²⁰² Nieledew, wieś w pow. horodelskim (ob. w pow. hrubieszowskim, woj. lubelskim).

¹²⁰³ Hruszów, wieś w pow. bełskim (ob. Грушів w rej. jaworowskim, obw. lwowskim, Ukraina).

¹²⁰⁴ Lipowiec, wieś w pow. bełskim (ob. Липовець w rej. jaworowskim, obw. lwowskim, Ukraina).

¹²⁰⁵ Kobylnica Wołoska, wieś w pow. bełskim (ob. w pow. lubaczowskim, woj. podkarpackim).

¹²⁰⁶ Wiktoryn Stadnicki kasztelan przemyski ożeniony był z Teresą Tomisławską.

¹²⁰⁷ Strzyżów, wieś w pow. horodelskim (ob. w pow. hrubieszowskim, woj. lubelskim).

¹²⁰⁸ Niemirów, miasto w pow. bełskim (ob. osiedle miejskie Немирів w rej. jaworowskim, obw. lwowskim, Ukraina).

¹²⁰⁹ Ordów, wieś w pow. bełskim (ob. Ордів w rej. radziechowskim, obw. lwowskim, Ukraina).

¹²¹⁰ Wojciech Alojzy Zieliński wojski buski.

w grodzie bełskim uczynioną, laudo praesenti kasujemy i abrogujemy. A ponieważ jm. pan Świeżawski in publico congressu naszego in vim justyfikacyjej deduxit, iż skrybentowi tę protestacyją przyjmującemu więcej w niej konotować ani jej directe contra personam w. jm. pana podkomorzego formować nie zlecał, ale tylko querimonium przeciwko jm. panu Karabatowi, inwalidując punkt laudi in rem tegoż jm. pana Karabata uchwalony i napisany, swoim tylko imieniem przyjąć i napisać kazał, a zaś skrybent referując się ad presens na kogo inszego citra mentem protestantis iuxta dictaturam drugiego laesive przyjął, tedy iniungimus, aby ci obadwa, tak susceptant, jako i dictator na sądach grodzkich wczora rozpoczętych et in ulterius ciągnących się sprawili się, który z nich winniejszy ad poenas merito irrogandas destinandus. W czym użyliśmy jm. pana Rydzki komornika granicznego bełskiego, aby [942] tak znacznej przez tę protestacyją zaciągnięnej super inculpatis nomine publico windykował krzywdy. Salvam agendi viam jm. panu Świeżawskiemu i każdemu contrarianti z jm. panem Karabatem według prawa in foro fori zostawując.

Deductum i to województwu naszemu, iż nieboszczyk śp. jm. pan [Jerzy Florian] Trzeciński chorąży horodelski, egzaktor pierwszej raty sześciorga podymnego, roku przeszłego postanowionego, został nieco in restis, a successores jm. z tego dać wywodu nie mogą, więc habita onych uti minnorenium ratione resztę niewypłaconą ichm. w nagrodę zasług nieboszczyka rodzica ichm. kondonujemy, a nihilominus żeby ichm. panowie deputaci, po zasługi ordynowani, z próżnymi nie osychali delatami, satysfakcyją ichm. z pierwszej raty uchwalonych na ten rok podatków podymnego, praevia jednak j.w. jm. pana komisarza naszego na to assignatione, osobliwie spod znaku j.w. jm. pana podskarbiego koronnego¹²¹¹ i w. jm. pana podkomorzego bełskiego deputowanym naznaczając.

Ichm. oo. bernardynom rodecznickim góry Świętego Antoniego na domurowanie kościoła magna in parte rozpoczętego zł 300 dać deklarujemy, których wydania i wyliczenia sposób na przyszłym, da Bóg, sejmiku namówiemy.

A teraz tę zgodnej woli naszej uchwałę kończąc, dla większej wagi jm. panu, koła naszego dyrektorowi, podpisać i do akt podać zleciliśmy. Działo się w Bełzie, [943] dnia 11 września r. 1685.

Michał z Karniewa Pajewski marszałek koła rycerskiego województwa bełskiego

3. Instrukcja dana posłom do Jana III z elekcji kandydatów na podsędkostwo bełskie – Bełż, 11 września 1685 r.

Rp. AGAD, APP 133, s. 159 – oryginał.

Instrukcja ichm. panom Łukaszowi Prusinowskiemu kasztelanowi lubaczowskiemu, staroście czerkaskiemu i Janowi Sierakowskiemu podkomorzemu bełskiemu od woje-

¹²¹¹ Marcin Zamoyski podskarbi wielki koronny.

wódtwa bełskiego do J.K.M. na sejmiku tegoż województwa, dnia i roku niżej specyfikowanego, uproszonym dana.

Lubo iniquo fato, nad zwyczaj prawie województwa naszego powadze, że na sejm przeszły nie mieliśmy posłów, nie mogliśmy w osobach ich służyć J.K.M. p.n.m. in ulla statione, atoli et ex fama publica, i z konstytucyje skończonego sejmu informowawszy się, że solita cura J.K.M. nie tylko securitas Ojczyzny doskonale jest provisa, ale też viscera jej od uprzykrzonych wojska przechodów i subsystemy są uwolnione maturo J.K.M. consilio. Zleca województwo nasze ichm. panom posłom, żeby imieniem nas wszystkich, skłoniwszy się z należytą do nóg pańskich weneracją, za wszystkie około pospolitego dobra conamina powinny oddali dzięki. Prosili oraz żeby jako nas J.K.M. w ojcowską swoją raz wziął protekcyję, tak od wszelkich, które by ingruere na Ojczyznę miały niebezpieczeństw, waleczną zaszczycił ręką.

A że ad complementum sejmowych obrad najbardziej należy matura sancitorum executio, do której lubo się ante omnia zabiera województwo i stipendia ludziom rycerskim już uchwaliło, stawia in obice i retardat w prędkim podatków wydaniu zamieszanie miedzianej monety, kiedy złą i fałszywą przerażony populus, już i dobrą brakuje. Kupcy zaś i Żydzi pro libitu suo srebrnej monecie podniósłszy walor, depactant ludzi, przez co oporem podatki składane być muszą, a zatym zapłatę ludziom ex repartitionem do województwa naznaczonym trudno accelerari. Będą prosić exemplo inszych województw ichm. panowie posłowie nasi J.K.M., żeby wyraźną deklaracyją wywiedzieli ex hoc scrupulo, panowie egzaktorowie nasi się uspokoiłi i mogli się miarkować, jakie brakować, a jakie brać szelągi. Co dexteritati ichm. panów posłów eo nomine uproszonych committimus. Działo się w Bełzie, dnia 11 września r. 1685.

Michał z Karniewa Pajewski marszałek koła rycerskiego województwa bełskiego

146. Sejmik z limity w Bełzie, 17 grudnia 1685 r.

1. *Uniwersał Jana Myszkowskiego kasztelana bełskiego w sprawie podatków i poborców – w zamku dubieńskim, 5 listopada 1685 r.*

Rp. CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 278, s. 1124-1125 – oblata; w grodzie bełskim oblatował Nob. Wąż w imieniu Jana Myszkowskiego kasztelana bełskiego; brak daty oblatty.

Jan Aleksander z Mirowa Myszkowski kasztelan bełski, tyszowski etc. starosta, komisarz województwa bełskiego.

Ichm. panom poborcom z uchwały przeszłego sejmiku, także też ichm. panom deputatom z repartycyje, tak przeszłego sejmiku, jako i terażniejszego, od chorągwi do zapłaty województwa naszego należących, m.m. panom i braci [1125] przy zaleceniu służb moich braterskich donoszę do wiadomości.

Ponieważ Komisya Radomska brevi imminet, kędy wszystkie województwa i ichm. panowie egzaktorowie iuxta mentem constitutionis przez swoich komisarzów stawają i tenże Trybunał przez komisarzów, z pośrodku siebie obranych, w uczynionej satysfakcyi województw i ziem informują. Ja tedy i tej publicznej całej R.P. subveniendo dyspozycyjej, tudzież i włożonej od całego województwa funkcyjej abym doskonale mógł jm. pana komisarza na Trybunał Radomski obranego in praestita satisfactione od województwa naszego informować, oraz likwidacyją w wydanych ode mnie asygnacyjach chorągwiom i regimentom, tak gotowizną, jako delatami, od ichm. panów poborców zapłaconych doskonale mógł uczynić obrachowanie. Dla czego ad mentem laudi stosując się, miejsce tak ichm. panom poborcom wszystkim, którzy do mojej należą dyspozycyjej, jako ichm. panom deputatom, naznaczam dzień pro die 10 praesentis w Tyszowcach, ponieważ dla słabości zdrowia do Bełza progredi nie mogę, upraszając o to ichm. panów poborców, aby cum se dispositia et parata, tak w wypłaceniu na asygnacyje moje gotowizną, jako też i w wydawaniu delat ichm. panom deputatom stawali. W czym że secundum mentem laudi we wszystkich punktach i dołożonych w asygnacyjach moich postąpiliście sobie w.m.m. panowie, tej jestem nadzieje. Non parcendo tedy i słabemu zdrowiu memu, zjeżdżam na miejsce naznaczone pro termino assignato, w.m.m. panów wszystkich o to proszę ad moneo. A sam przy braterskim ukłonie zostawam. Działo się w zamku dubieńskim, die 5 novembris a. 1685.

Jan z Mirowa Myszkowski k[asztelan] b[ełski,] t[yszowiecki] s[tarosta,] k[omisarz] w[ojewództwa] b[ełskiego] m.p.

Locus sigilli

‡ 2. *Laudum sejmiku województwa bełskiego z limity w Bełzie, 17 grudnia 1685 r.*

Rp. CDIAUL, *Fond 1, Opis 1, 278, s. 1259-1267* – oblata; w grodzie bełskim oblatował Nob. Piotr Napiórkowski w imieniu marszałka sejmiku w dniu 22 grudnia 1685 r. [Sabbatho in crastino festi Sancti Thomae Apostoli a. D. 1685].

Bibl. Oss., rkp. 15964, t. 2, s. 289-301.

My rady, dygnitarze, urzędnicy, obywatele i wszystko rycerstwo województwa bełskiego i powiatów do niego należących, zjechawszy się tu, do Bełza, in locum consiliorum solitum na dzień dzisiejszy, anteriori laudo sejmiku die 6 mense augusto w roku terazniejszym odprawionego naznaczony i konserwowany, abyśmy skuteczną obrad naszych mieć mogli determinacyją, naprzód za marszałka i dyrektora koła naszego obraliśmy i uprosiliśmy e medio sui jednostajnymi głosami jm. pana Pawła Józefa Olszewskiego pisarza grodzkiego włodziemskiego, a potem do dalszej przystępując konsultacyjej, iż sejmik terazniejszy tak dla uczynienia relacyjej przez j.w. jm. pana kasztelana bełskiego¹²¹², komisarza naszego, i ichm. panów rewizorów i egzaktorów podatku kotłowego

¹²¹² Jan Aleksander Myszkowski kasztelan bełski.

na przeszłym sejmiku uchwalonego, jako dla obmyślenia zapłaty za dwie ćwierci, a die 1 augusti zaczęte, chorągwiom do województwa naszego ex nova repartitione ordynowanym jest konserwowany, dlatego naprzód odebrawszy relacją j.w. jm. pana kasztelana bełskiego, komisarza naszego, de perceptis et expensis przeszłych podatków, uznaliśmy singulare studium jm. i znaczne pieczołowanie około dobra pospolitego województwa naszego. Za które, jako należytyjm jm. veneramur podziękowaniem, tak do dalszego zachęcając starania, in vim gratitudinis zł 4 tys., aby sobie z podatków którychkolwiek przez nas postanowionych odebrał, praesenti laudo naznaczamy.

Nie mogąc zaś mieć sufficientem informationem od ichm. panów rewizorów i egzaktorów podatku kotłowego przez to, że tej swojej rewizyjey in toto nie skończyli, de quantitate tegoż podatku et consequenter wiele by do tegoż podatku [1261] przyczynić na zapłatę pomienionego ^a wiedzieć nam nie przyszło, dlatego tymże ichm. panom rewizorom i egzaktorom kotłowego, na przeszłym sejmiku uproszonym, bratersko zlecamy i prosimy, aby tę swoją rewizyją kotłowego podług opisanego przeszłego laudum sine intermissione kontynuowali i we wszystkim tak, jako sonat to z przeszłego laudum, ad amussim się sprawili i tak rewizyjey, jako i egzakcyjey na przyszłym, da Bóg, sejmiku podatkowym, który praesenti laudo prorogabitur, dostateczną nam relationem et rationem uczynili.

Interim zaś, aby parata sanguine merita dobrze zasłużonych żołnierzy, do województwa naszego ordynowanych, sua non frustrentur satisfactione, na zapłatę ćwierci a die 1 augusti zaczętych in supplementum podatku pomienionego kotłowego, sześciu podymnego według kwitów ichm. panów egzaktorów ostatniej raty immediatae exactionis uchwalamy i do wybierania tego podatku egzaktora, jm. pana Franciszka Sulimowskiego, uprosiliśmy. Który, wykonawszy jurament w grodzie tutejszym według rotty laudo anteriori opisaney, zacząć ma tę swoją egzakcyją a die 1 februarii w roku, da Bóg, przyszłym 1686, a kończyć się die 15 martii w roku tymże.

A że ob incertitudine quantitatis kotłowego ten podatek sześciorga podymnego na zapłatę dwóch ćwierci pomienionych nie wystarczy, tedy sejmik, tak dla powzięcia informacyjey de quantitate kotłowego, jako obmyślenia dalszej satysfakcyjey chorągwiom z repartycyjey do województwa naszego ordynowanym, pro die 5 martii w roku, da Bóg, przyszłym autoritate conventus praesentis sobie konserwujemy.

Mając przestrogę województwo nasze od jm. pana komisarza na Trybunale Radomskim zasiadającego, iż ichm. panowie egzaktorowie województwa naszego lubo dostateczną tak coram deputatis e gremio nostri, jako i przed j.w. jm. panem kasztelanem bełskim, komisarzem naszym anteriori laudo obranym, uczynili kalkulacją i niektórzy kwity z egzakcyjey swojej otrzymali, jednak lege novellae constitutionis et ordinationis sądu tamecznego trybunalskiego radomskiego exigente [1262] ^a muszą fraterne ichm., którzy tylko na ten Trybunał pojadą, na kosztu podrózne chcąc subvenire, z podatku kotłowego naznaczamy jm. panu [Stanisławowi Bartoszewi] Bełżeckiemu podczaszemu czernihowskiemu złp 600, inszym zaś ichm. komisarzom wszystkim złp 2 tys. To subiungendo, iż którzy ichm. po dwa jedną ratę wybierali, będzie mógł jeden tylko jechać na Trybunał i porachować się z całą ratą za drugiego, nie zabraniając jednak ochoty, kto by chciał, nie spuszczając się na kolegę swego, jachać sam in persona.

Do teŝe komparycyje na Trybunale Radomskim lubo prawem pospolitym sã adstricti i sukcesorowie ichm. panów egzaktorów, jednak pro maiori informatione calculationis praesenti laudo mieć chcemy, aby subkolektorowie ich, osobiwie jm. pana [Stanisława] Rulikowskiego, jako to jm. pan [Wojciech] Karabath i inni, takŝe jm. pana [Jerzego Floriana] Trzcińskiego, na tymŝe Trybunale Radomskim compareant sub poena peculatus et executione militari praevis decretis vel condemnationibus tego Trybunału z nich facienda, a to sine quavis adcitatione.

Wniesione takŝe desiderium ichm. panów egzaktorów, aby subkolektorowie ichm. wszyscy, którzy in actu exactionis podatków województwa tego byli, insimul z ichm. compareant na Trybunale Radomskim, za słuszne uznawszy, iniungimus praesenti laudo, aby się do sądu tamecznego stawili pod tymŝe rygorem prawa, który o poborcach jest w konstytucyje napisany.

A poniewaŝ deductum to jest województwu, iż co się tknie podatku dwojga podymnego w województwie naszym uchwalonego, lubo te do egzakcyje tak jm. pana podczaszego czernihowskiego, jako i niegdy jm. pana [Stanisława] Rulikowskiego naleŝało, ale ŝe jednak jm. pan podczasz czernihowski tegoŝ dwojga podymnego nic się nie tykał, ale one sam niegdy jm. pan Rulikowski wybierał i wybrał, i kwity swe dawał, tedy z tego dwojga podymnego ŝadnego rachunku jm. pan podczasz czernihowski oddać nie powinien, ale sukcesorowie i subkolektorowie jm. pana Rulikowskiego.

A ŝe w kole naszym na tychŝe ichm. panów subkolektorów zachodzą kwerymonie o niesłuszne egzakcyje [1263] nad uchwałą sejmu na ^a wiemy, aby ŝaden subkolektor ani poborca wiêcej nad 6 gr od kwitu nie waŝył się wyciągać, sub poena centum marcarum in officio castrensi sine quavis appellatione, ad instantiam in curiali vindicanda. Ci zaś, którzy dotąd wiêcej nad 6 brali, powinni kaŝdemu iniuriato wrócić. A conventi do grodu, takŝe sine appellatione, cum triplici pensione et poena quatuordecem marcarum Poloncialium mają być adstricti decreto ad restituendum.

Wiêc ŝe według uchwały przeszej ichm. panowie egzaktorowie juramentu na sejmiku teraŝniejszym nie wykonali, mają to uczynić w grodzie według roty w laudum blisko przeszłym opisaney.

Wniesioną ekspostulacyję jm. pana [Wojciecha] Kałubiskiego skarbnika buskiego i egzaktora województwa naszego, aby się znowu powtórnie rachował przed tymiŝ ichm. panami komisarzami co i wprzód, dla pewnej omyłki, za słuszną przyjąwszy, na powtórnią jm. pozwałamy kalkulacyją.

Lubo niemają cierpią retardationem chorągwie do województwa naszego ordynowane w zapłacie swojej przez następujące co raz abiurata, uważając jednak publicam calamitatem jako ciężko województwo nasze, tak przez przechodzącego ŝołnierza koronnego i litewskiego, jako i gradobicia i częste podatkowania, takŝe i ognie przypadkowe, jest nadrujnowane, abiurata wszystkie ad actum sejmiku tego do przeszłych podatków ściągające się przyjmujemy i ichm. panom egzaktorom naszym przyjąć iniungimus, osobiwie jednak jurament j.w. jm. pana [Stanisława Dunin] Borkowskiego kasztelana połanieckiego ze wsi Nowosiółek¹²¹³ cum attinentiis, jm. pana [Hie-

¹²¹³ Nowosiółki, wieś w pow. horodelskim (ob. w pow. hrubieszowskim, woj. lubelskim).

ronima Stanisława] Kuropatnickiego sędziego lwowskiego ze wsi Zapałowa¹²¹⁴, jm. pana Michała z Wojskiej Wojskiego ze wsi Hrebenne¹²¹⁵, ichm. oo. dominikanów horodelskich ze wsi Bereźnicy¹²¹⁶, które in medio nostri produkowali. Także jm. panu Stadnickiemu¹²¹⁷ wykonać jurament super decessum dymów do przeszłych podatków intra spatium unius septimanae pozwalamy.

A że jm. pan [Adam] Siekierzyński miecznik bełski, podług laudum blisko przeszłego z jm. księdzem plebanem oszczowskim per condescensio [1264] ^a dymów nie uspokoił się, tedy aby jm. pan miecznik bełski suo pro interesse, z wielu dymów ma płacić, a jm. ksiądz pleban także suo pro interesse odprzysięgał, pozwalamy. Także temuż jm. panu miecznikowi bełskiemu dymów cztery, które in medio w kole naszym wnosił, że mu dwóch chłopów uciekło, dwóch zgorzało, odprzysięgał pozwalamy.

Jm. pan [Stanisław] Jankowski miecznik podolski, iż lubo w sześciu dymach czuł się być przez rewizyją uciążonym, jednak ich per teneritudinem conscientiae nie odprzysięgając, in hucusque opłacał, rekompensując jm. eam realitatem, od płacenia podymnego z tych sześciu dymów in futurum zgodnie uwalniamy.

Tudzież jm. pan Grabowski wojski braclawski, ponieważ z części swojej w Parypsach¹²¹⁸ dla gradobicia in toto podymnego zapłacić nie może, wolne odprzysiężenie trzech dymów in futurum jm. conceditur.

Żulice¹²¹⁹, wieś jm. pana chorążego bełskiego¹²²⁰, ponieważ infortunis ognia jest zrujnowana, wolną od podatków praesenti laudo declaratur.

Smarzów¹²²¹ jm. pana Grzymały, iż przez przechody żołnierskie jest zrujnowany, praevio iuramento, jako nie może wydać podatków, per possessorem, od płacenia podymnego in futurum wolny ma być. Która libertacyja służyć tylko ma do egzakcyj jm. pana [Franciszka] Sulimowskiego.

Asygnacyja chorągwi pancernej w jm. pana podkomorzego podolskiego¹²²², iż jest aresztem od ichm. oo. canonicorum regularium innodowaną, j.w. jm. komisarz województwa naszego wydać jej nie ma, aż areszt będzie relaksowany.

Asygnacje także wszystkie do czopowego wydane, jako to jm. panu [Kasprowi] Trembińskiemu podsędkowi ziemskiemu bełskiemu, jm. panu [Pawłowi] Dąbskiemu i innym et praesenti approbantur laudo, iniungendo ichm. panom egzaktorom, aby je nieodwłocznie wypłacili.

¹²¹⁴ Zapałów, wieś w pow. bełskim (ob. w pow. jarosławskim, woj. podkarpackim).

¹²¹⁵ Hrebenne, wieś w pow. horodelskim (ob. w pow. hrubieszowskim, woj. lubelskim).

¹²¹⁶ Bereźnica, wieś w pow. horodelskim (ob. Bereźnica w pow. hrubieszowskim, woj. lubelskim).

¹²¹⁷ Wiktoryn Stadnicki kasztelan przemyski.

¹²¹⁸ Parypsy (Папінци), wieś (chutor) w pow. bełskim (ob. nie istnieje, jego teren zajmuje poligon, Ukraina).

¹²¹⁹ Żulice, wieś w pow. bełskim (ob. w pow. tomaszowskim, woj. lubelskim).

¹²²⁰ Jan Kazimierz Brodecki chorąży bełski.

¹²²¹ Smarzów, wieś w pow. buskim (ob. Сморжів w rej. radziechowskim, obw. lwowskim, Ukraina).

¹²²² Hieronim Lanckoroński podkomorzy podolski.

Wielkie incommodum obywatele województwa naszego stąd mają, iż podczas rezolucyjnej mosty pod Bełzem z obu stron, tak od Sokala¹²²³, jako i od Mostów¹²²⁴, cum periculo przebywają. Przeto iniungimus jm. panu Orłowskiemu¹²²⁵ instygatorowi województwa naszego, laudo [1265] anteriori obranemu, aby cum tenutariis et administratoribus starostwa bełskiego o naprawę tych mostów ekspostulował, a renitentes iure convenient, a jm. panu marszałkowi koła naszego, aby list napisał w tej materji do j.w. jm. pana podskarbiego koronnego¹²²⁶, zlecamy.

Wniesioną także instancją in medium nostri ichm. panów Wydzgów, aby jm. pan marszałek koła naszego listem do J.K.M. p.n.m. imieniem całego województwa wsparł, mieć chcemy.

Godne kompasyjnej calamitates od ichm. tak na przeszłym, jako na teraźniejszym sejmiku in medio nostri proponowane et laudo anteriori do tego terminu odłożone, którym fraterne chcąc subvenire, naznaczamy jm. panu Turskiemu zł 300, jm. panu Pawłowi Ołtarzewskiemu zł 200, jm. panu Charzyńskiemu zł 200, jm. pan Żmiądzkiemu zł 200, jm. panu Kichmistrzowi von Szteynberkowi, majorowi regimentu j.w. jm. pana wojewody krakowskiego¹²²⁷ zł 500, którym satysfakcją na przyszłym, da Bóg, sejmiku podatkowym excepta relatione et ratione od ichm. panów rewizorów kotłowego z tegoż podatku kotłowego obmyśleć obiecujemy.

Mając także wzgląd na pogorzenie jm. pana Preka, majora J.K.M., a medietate płacenia podymnego egzakcyjnej jm. pana [Franciszka] Sulimowskiego laudo praesenti uwalniamy, to oraz ostrzegając, iż według prawa i uchwały laudorum anteriorum abiurata conflagratorum, do każdego podatku, tak podymnego, jako i kotłowego, ab actu conflagrationis iść mają, które ichm. panowie poborcy przyjąć zawsze powinni.

Certując zawsze województwo nasze debita z ludźmi rycerskimi gratitudine, ponieważ jm. pan Korytko, deputat chorągwi jm. pana [Jana Sierakowskiego] podkomorzego bełskiego, podczas przeszłego sejmiku ob legalitatem bytności swojej w obozie nie był praesens i chcąc jm. równo [1266] z inszymi pany deputatami natenczas będącemi, za podjęte koszty i fatygi coaequare złp 200 jm. z czopowego albo kotłowego naznaczamy i asynacją wydać jm. panu komisarzowi województwa naszego zleciliśmy.

Takoważ gratitudo ichm. panów deputatów teraz świeżo z teraźniejszej repartycyjnej do nas ordynowanych, jako to w. jm. pana podkomorzego bełskiego, w. jm. pana starosty grabowieckiego¹²²⁸, jm. pana podstolego bełskiego¹²²⁹, jm. pana podstolego buskiego¹²³⁰ na przyszłym, da Bóg, sejmiku podatkowym manere ma.

¹²²³ Sokal, miasto w pow. bełskim (ob. Сокаль w rej. sokalskim, obw. lwowskim, Ukraina).

¹²²⁴ Mosty (Mosty Wielkie, Augustów), miasto w pow. bełskim (ob. Великі Мости w rej. sokalskim, obw. lwowskim, Ukraina).

¹²²⁵ Paweł Orłowski regent grodzki horodelski.

¹²²⁶ Marcin Zamoyski podskarbi wielki koronny.

¹²²⁷ Szczęśny Potocki wojewoda krakowski.

¹²²⁸ Aleksander Michał Łaszcz starosta grabowiecki.

¹²²⁹ Franciszek Dunin podstoli bełski.

¹²³⁰ Mikołaj Radecki podstoli buski.

A że z porachowania ichm. panów komisarzów jm. pan Łuczyński, deputat chorągwi jm. pana podkomorzego bełskiego, ma resztę zł 56 i gr 14, tedy aby ta reszta wypłacona była, jm. pan komisarz województwa naszego obmyślić powinien będzie.

Pokazało się i to dowodnie w kole naszym, że jm. pan Borowski, deputat chorągwie pancernej j.w. jm. pana podskarbiego wielkiego koronnego, wzięwszy od jm. pana Wojciecha Alojzego Zielińskiego wojskiego ziemie buskiej, administratora przeszłego czopowego w województwie naszym, asygnacją na czternaście set zł do Bełza i do Tomaszowa¹²³¹ względem czopowego przychodzących, a to in vim zasług na też chorągiew z podymnego egzakcyjej ichm. panów Franciszka Rudnickiego podstarościego grodzkiego grabowieckiego, Adama Zbykalskiego, Gabriela Stępkowskiego, Tomasza Jagiełłowicza komornika ziemskiego bełskiego, ordynowanych, tę asygnację przy sobie zatrzymał i zasługi jedne gotowizną, drugie delatami u ichm. panów egzaktorów pierwszej egzakcyjej całe wybrał. Tedy na tym aby jm. pan administrator przeszły czopowego i województwo nie szkodował, delaty, które ratione podymnego z egzakcyjej wyżej wspomnianych ichm. panów egzaktorów naszych na części w Rzeplinie¹²³², na połowicę Steniatyna¹²³³, na Horodyłowice¹²³⁴, na Husinne¹²³⁵, na Leszczków¹²³⁶, na Winniki¹²³⁷, na Dłużniew¹²³⁸, [1267] na Miców¹²³⁹, na Strzyżów¹²⁴⁰, na Bąkowiec alias Zalesie¹²⁴¹ wyszły in suspendo mieć chcemy, i że nie mogą, ani powinny być do egzekucyjej przywodzone, póki ta asygnacja nie będzie do rąk jm. pana administratora przywrócona, abo od ichm. panów deputatów drugich pro persoluto przyjęta, laudo praesenti deklarujemy.

Jurament j.w. jm. pana podskarbiego wielkiego koronnego super quantitate dymów majątności Horyszowskiej¹²⁴² w województwie naszym ratificatur i że Wólka

¹²³¹ Tomaszów, miasto w pow. bełskim (ob. w pow. tomaszowskim, woj. lubelskim).

¹²³² Rzeplin, wieś w pow. bełskim (ob. w pow. tomaszowskim, woj. lubelskim).

¹²³³ Steniatyn, wieś w pow. bełskim (ob. w pow. tomaszowskim, woj. lubelskim).

¹²³⁴ Horodyłowice, wieś w pow. bełskim (ob. nie istnieje, jej grunty w rej. sokalskim, obw. lwowskim, Ukraina).

¹²³⁵ Husynne, wieś w pow. horodelskim (ob. m pow. hrubieszowskim, woj. lubelskim).

¹²³⁶ Leszczków, wieś w pow. bełskim (ob. Лешків w rej. sokalskim, obw. lwowskim, Ukraina).

¹²³⁷ Winniki, wieś w pow. bełskim (ob. uroczysko w gminie Dołhobyczów, pow. hrubieszowskim, woj. lubelskim).

¹²³⁸ Dłużniów, wieś w pow. bełskim (ob. w pow. hrubieszowskim, woj. lubelskim).

¹²³⁹ Waniów, wieś w pow. bełskim (ob. Ванів w rej. czerwonołgodzkim, obw. lwowskim, Ukraina).

¹²⁴⁰ Strzyżów, wieś w pow. horodelskim (ob. w pow. hrubieszowskim, woj. lubelskim).

¹²⁴¹ Zalesie, wieś w woj. bełskim (ob. być może w gminie Oleszyce, pow. lubaczowskim, woj. podkarpackim).

¹²⁴² Horyszów Ruski, wieś w pow. grabowieckim (ob. w pow. zamojskim, woj. lubelskim).

Horyszowska¹²⁴³ w tęż majątność Horyszowa Lackiego¹²⁴⁴ i pod tenże jurament inklu-
dowana jest i komputowana być powinna, laudo praesenti statuitur.

Delaty, które in contrarium na tę Wólkę Horyszowską powychodziły, cassantur. Ponieważ asygnacja jm. pana Trembińskiego podsędka ziemskiego bełskiego do czo-
powego dotąd niewypłacona, tedy iż jm. ad rationem tej asygnacyjnej podymne z ma-
jątności swych zatrzymał, ichm. panom egzaktorom podymnego zlecamy, aby kwity
jm. na te podymne wydali, a jm. pan egzaktor czopowego, przy wypłaceniu reszty
asygnacyjnej, ma taką kwotę jm. wytrącić, jaka się z kwitów pokaże.

Jarczew¹²⁴⁵, miasto novae locationis jm. pana [Michała Ignacego] Jarczewskiego
podczaszego buskiego, stosując się do prawa, praesenti laudo od podatku kotłowego
uwalniamy.

Żydzi, którzy na żydowskich gruntach po miasteczkach mieszkają, a do podatków
per laudum uchwalonych nie przykładają się, aby stosując się do konstytucyjnej sejm
tegorocznego¹²⁴⁶ pociągani byli, sposób na przyszłym, da Bóg, sejmiku obmyślić mamy.

Którą to uchwałę naszą zgodą całego województwa namówiwszy i postanowiwszy,
dla większej wagi jm. panu dyrektorowi koła naszego podpisać i do akt grodzkich po-
dać zleciliśmy. Działo się w Bełzie, in loco consiliorum solito, die 17 mensis decembris
anno 1685.

Paweł Józef Olszewski pisarz grodzki włodziński, marszałek koła rycerskiego wo-
jewództwa bełskiego

^a brak pół wersu tekstu z powodu przycięcia górnej części strony

147. Sejmik z limity w Bełzie, 5 marca 1686 r.

‡ 1. *Laudum sejmiku województwa bełskiego z limity w Bełzie, 5 marca 1686 r.*

Rp. CDIAUL, *Fond 1, Opis 1*, 279, s. 184-186 – oblata; w grodzie bełskim oblatował Gen. Alek-
sander Drogomir w imieniu marszałka sejmiku w dniu 7 marca 1686 r. [feria 5 post Dominicam
Invocavit Quadragesimalem proxima a. D. 1686].

Bibl. Oss., rkp. 15964, t. 2, s. 303-305.

¹²⁴³ Wólka Horyszowska, miejscowość w pow. grabowieckim (ob. w pow. zamojskim, woj. lubel-
skim).

¹²⁴⁴ Horyszów Lacki (Horyszów Polski), wieś w pow. grabowieckim (ob. w pow. zamojskim, woj.
lubelskim).

¹²⁴⁵ Jarczów (Konwica), miasto w pow. bełskim (ob. w pow. tomaszowskim, woj. lubelskim).

¹²⁴⁶ Konstytucja sejmiku 1685 r. „Pogłowne żydowskie” (*Vol. leg.*, t. 5, s. 355).

My rady, dygnitarze, urzędnicy i całe rycerstwo województwa bełskiego, także powiatów do niego należących, zjachawszy się in locum consiliorum solitum do Bełza na dzień dzisiejszy, termin, przeszłą immediate uchwałą dnia 17 miesiąca grudnia roku przeszłego postanowioną, naznaczony i zachowany, takową dalszych obrad naszych czynimy ordynacją i postanowienie.

Naprzód za marszałka i dyrektora koła naszego obraliśmy i uprosili z pośródka nas jm. pana Franciszka z Skrzynna Dunina podstolego bełskiego, rotmistrza J.K.M. p.n.m., pod którego łaską i dyrekcją o wybranych w województwie naszym i ichm. panom deputatom wojskowym do nas po zasługi z repartycyjej ordynowanych wypłaconych podatkach podymnego 22, nie mogąc dla nieprzytomności j.w. jm. pana Jana na Mirowie Myszkowskiego kasztelana bełskiego, komisarza do rachunków skarbowych województwa naszego uproszonego, znaczną niedyspozycyją zdrowia w domu zatrzymanego, także ob legalitatem ichm. panów poborców do egzakcyjej pomienionego podatku uproszonych, natenczas necessitate konstytucyjej przeszłosejmowej do Trybunału Radomskiego wezwanych, skutecznej mieć informacyjej, sejmik i konsultacyją dzisiejszą na wyrozumienie taryfy wybranego ad hucusque podymnego i postanowienie dalszego podatkovania sposobu do konwalescencyjej j.w. jm. pana kasztelana, komisarza województwa naszego i powrotu ichm. panów poborców z Radomia, ordinem zaś do dnia 24 kwietnia, pod tegoż jm. pana marszałka ad praesens uproszonego łaską i dyrekcją odkładamy i prorogujemy. Termin utwierdzenia i postanowienia obrad naszych za specjalną [185] zgodą tamże zachowujemy.

A ponieważ dla leniwej podatku czopowego i kotłowego egzakcyjej j.w. jm. pan Stanisław z Lipin Druźbic chorąży horodelski, komisarz na Trybunał Radomski uproszony, pollicita na sejmiku przyszłym prac i fatyg swoich frustratur gratitudine, tedy zachęcając na dalszy czas niewygaszoną naszego jm. pana ku temuż województwu ochotę, z uchwalonych ab actu electionis jm. na tę funkciją podatków, deklarowaną kwotę z dóbr własnych jm. do wypłacenia naznaczamy i pro persoluto w skarbie województwa przyjąć deklarujemy.

Że zaś powtórnią sesyją z limitacyjej jm. odprawować się będzie, tedy mając repekt wielkich w tak drogim kraju jm. n.m.p. kosztów, tot idem jako przy elekcyjej jm. naznaczamy gratitudinis, pozwalając, aby tę kwotę jm. z podatków przyszłych z dóbr jm. do skarbu wnieść się mających wybrał i wyrachował. In casu zaś defektu w pomienionych podatkach z kotłowego albo czopowego residuitatem niedobranej kwoty supplere obiecujemy, in quantum by zaś delaty na dobra jm. powychodziły, tedy praesenti laudo cassantur.

Ichm. panowie egzaktorowie, aby na Trybunał Radomski iuxta praescriptum anterioris laudi in personis stanęli i nie wprzód do likwidacyjej i rachunków przystępowali, póki górnieszych województw ichm. panowie poborcy nie dadzą rationem egzakcyjej swoich praesenti laudi conventus decernimus.

Województwo nasze widząc się być ukrzywdzone od przechodzących chorągwi wojsk W.Ks.L. e gremio nostri uprosiliśmy ichm. panów posłów do J.K.M. p.n.m., w. jm. pana Aleksandra na Tuczapach i Łaszczowie Łaszcz starostę grabowieckiego i jm. pana Franciszka z Skrzynna Dunina podstolego bełskiego, dyrektora natenczas koła naszego, rotmistrzów J.K.M., którzy upraszać mają K.J.M. p.n.m., aby j.w. ichm.

panowie hetmani W.Ks.L. pilną i surową uczynili animadwersyją, jakoby iuxta disciplinam militarem ichm. panowie żołnierze W.Ks.L. przechodzący, we wsiach i miasteczkach żadnych agrawacyjej nie czynili, ale jako najskromniej, trawą i wodą kontentując się, przechodzili, ukrzywdzeni zaś, aby nieodwłoczną sprawiedliwość iuxta rigorem iuris odnosili. Uskarżają się oraz J.K.M. i osobliwemu in vindicando zalecą [186] respektowi dezolacją dóbr w. jm. pana starosty grabowieckiego¹²⁴⁷ przez choraągwie W.Ks.L., które hostiliter na poddanych i samego jm. saeviendo wsi popalili i ludzi kilka pozabijali.

Jurament jm. pana [Hieronima Stanisława] Kuropatnickiego sędziego ziemskiego lwowskiego, we Lwowie przez samego in personam jm. wykonany super quantitate dymów w Zapałowie¹²⁴⁸, ichm. panowie egzaktorowie przyjąć iuxta antierius laudum, wedle tych abiurat sześcioro podymnego i inne potem tegoż rejestru podatkovania odbierać powinni.

Które to natenczas postanowienie nasze i uchwalone punkta, za spólną wszystkich nas zgodą uformowane, pomienionemu jm. panu dyrektorowi koła naszego podpisać zleciliśmy. Działo się w Bełzie, dnia 5 marca r. 1686.

Franciszek Stanisław ze Skrzynna Dunin podstoli bełski, dyrektor natenczas koła rycerskiego województwa bełskiego, rotmagister S.R.M. m.p.

148. Sejmik z limity w Bełzie, 24 kwietnia 1686 r.

‡ 1. *Laudum sejmiku województwa bełskiego z limity w Bełzie, 24 kwietnia 1686 r.*

Rp. CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 279, s. 365-369 – oblata; w grodzie bełskim oblatował Gen. Kazimierz Rądzka komornik graniczny bełski w imieniu marszałka sejmiku w dniu 25 kwietnia 1686 r. [feria 5 post Dominicam Conductus Paschae proxima a. D. 1686].

Bibl. Oss., rkp. 15964, t. 2, s. 307-309.

My rady, dygnitarze, urzędnicy, obywatele i całe rycerstwo województwa bełskiego, także powiatów do niego należących, zjachawszy się ad locum consiliorum solitum do Bełza na dzień dzisiejszy, uchwałą sejmiku pierwszego, dnia 5 marca roku niniejszego agitującego się, naznaczony i konserwowany.

Ponieważ i Trybunał Radomski finaliter nie skończony, i repartycja z sejmu anni immediate elapsi 1685 przywieziona, de plano nie likwidowana, tudzież niewiadoma ad usque wybranych i wydanych przez ichm. panów egzaktorów naszych podatków

¹²⁴⁷ Aleksander Michał Łaszcz starosta grabowiecki.

¹²⁴⁸ Zapałów, wieś w pow. bełskim (ob. w pow. jarosławskim, woj. podkarpackim).

quantitas, dla nieprzytomności tak j.w. jm. pana kasztelana bełskiego¹²⁴⁹, słabością zdrowia dotkniętego, jako jm. pana chorążego horodelskiego¹²⁵⁰, komisarza województwa naszego, verificari i nas ex aequo informować nie może, tedy z pomienionych racyi sejmik niniejszy ad diem crastinam po sejmiku electionis [366] ichm. panów posłów na sejm grodzieński blisko przyszedł proximam odkładamy¹²⁵¹ i tam terminy dalszych obrad naszych pod tąż laską zachowujemy.

A interea ichm. panowie egzaktorowie województwa naszego od sejmu warszawskiego anni 1683 do wybierania podatków uproszeni, na dzień drugi maja anni praesenti ad praesentiam j.w. jm. pana kasztelana i komisarza województwa naszego, za obwieszczeniem tegoż jm. stawić się mają i tam, tak przed pomienionym jm. panem kasztelanem bełskim, jako i w. jm. panem Janem Andrzejem Sierakowskim podkomorzym, rotmistrzem J.K.M. i jm. panem Kasprem Trembińskim podsędkiem bełskim z ziemie bełskiej, ichm. pany, Kazimierzem Kocem sędzią i Janem Lesieckim podsędkiem ziemskim buskim z ziemi buskiej, jm. panem Krzysztofem z Skrzynna na Uhnowie Duninem chorążym buskim i w. jm. panem Aleksandrem na Tuczapach i Łaszczowie Łaszczem starostą grabowieckim, rotmistrzem J.K.M. z powiatu grabowieckiego, ichm. pany, Ignacem Michałem na Jarczewie Jarczewskim podczaszym i Wojciechem Alojzem Zieleńskim wojskim buskim, z powiatu horodelskiego in adminiculum prac j.w. jm. [367] pana kasztelana bełskiego, słabością zdrowia złożonego, uproszonymi z pośrodku nas do słuchania rachunków skarbowych komisarzami, skuteczną egzakcyję swoich kalkulacyją uczynić i de percepta expensaque summa informować i we wszystkim iuxta mentem iudicatorum Trybunału Radomskiego sprawić się powinni. Jednak na radomską kadencyją i ichm. panowie, tychże wybranych podatków subkolektorowie, którym spartam czynienia za niektórych, z tego świata zeszyłych, ichm. panów poborców rachunków pomieniony Trybunał Radomski imposuit, stanąć i obmówić dekretów radomskich dosyć czynić obligantur, sub poena peculatus et executione militari przez tychże ichm. panów komisarzów in ibidem super renitentibus decernenda. Zaś pomienieni ichm. panowie komisarze bełscy, do rachunków uproszeni, będą mieli potestatem ichm. panów egzaktorów stringere, aby zasługi dawne, na które już powychodziły asygnacyje, także z delat niepewnych oschle assignatariis wypłacali.

Egzakcyja jm. pana [Franciszka] Sulimowskiego ex quo dotąd swego nie determinowała skutku, tedy niniejszą uchwałą cautum mieć chcemy, aby ichm. panowie retentorowie ten [368] podatek do egzakcyje jm. pana Sulimowskiego należący, ante 1 augusti anni praesenti bez wszelakich win i rygorów, salvo ordinario salario do rąk jm. pana egzaktora oddawali, a jm. pan egzaktor assignatariis in eodem spatio wypłacał. A którzy by z retentorów podatku tego ante 1 augusti nie oddali, tedy go cum triplici pensione, etiam per executionem militare vindicandam, wypłacić powinni

¹²⁴⁹ Jan Aleksander Myszkowski kasztelan bełski.

¹²⁵⁰ Jan Stanisław Drużbicz chorąży horodelski.

¹²⁵¹ Zapewne szlachta uznała, że sejmik przedsejmowy odbędzie się jeszcze w 1686 r., jednak ze względu na kampanię król przełożył zwołanie sejmu o rok. W związku z tym nie wiadomo, czy sejmik z limity się odbył (nie ma po nim śladu w dokumentach), tym nie mniej został uwzględniony w tejże publikacji.

będą. Praevis condemnationibus in officio castrensi obtinendis, które aby tym prędzej otrzymane być mogły, in casu retentorum contributionum zlecamy bratersko jm. koła naszego dyrektoriowi, aby napisanym do j.w. jm. pana podskarbiego koronnego¹²⁵² nomine publico listem upraszał, ażeby jm. dla prędszej sprawiedliwości administracyjej compassus iniuriatis z ramienia swego urząd grodzki bełski in plenitudine constituat i jeśliby quavis legalitate obstante in effectu to być nie mogło, tedy liberam viam agendi ichm. panowie egzaktorowie z retentorami podatków, etiam coram viciniore, tego województwa officio będą mieli.

Nadto, pełniąc obietnicę naszą jm. panu Andrzejowi Podolskiemu na sejmiku przeszłym deklarowaną in supplementum potrzeb jego zł 100 z czopowego lub kotłowego naznaczamy i jm. pana dyrektora koła naszego, aby asygnacją [369] do jm. pana, tych podatków administratora, wydał, prosimy.

Które zgodne postanowienie nasze dla większej wagi, temuż jm. panu dyrektoriowi naszemu podpisem ręki swojej stwierdzić i do akt grodzkich bełskich podać zleciliśmy. Działo się w Bełzie, dnia 24 kwietnia r. 1686.

F[ranciszek] Dunin p[odstoli] b[ełski], r[otmistrz] J.K.M. m.p.

149. Sejmik deputacki w Bełzie, 9 września 1686 r.

Nie odnaleziono informacji o sejmiku.

1. *Uniwersał Stanisława Jana Jabłonowskiego wojewody ruskiego, hetmana wielkiego koronnego do szlachty w sprawie zagrożenia tatarskiego – naprzeciw Cecory nad Prutem, 11 września 1686 r.*

Rp. CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 279, s. 1297-1298 – oblata; w grodzie bełskim oblatował Fam. Andrej Niżnik z Sokala w dniu 2 października 1686 r. [feria 4 ante festum Sancti Francisci Confessoris proxima a. D. 1686].

Jan Stanisław [s] na Jabłonowie Jabłonowski wojewoda i generał ziem ruskich, hetman wielki koronny, buski, świecki, białocerkiewski, bohusławski, korsuński etc. starosta.

J.o., j.w., w. ichm. panom, obywatelom ruskiego, wołyńskiego i podolskiego¹²⁵³ województwa i ziem w nich zostających, tudzież i wszelkiej kondycyi, po miastach, miasteczkach i wsiach tychże województw będących ludziom, przy zaleceniu powinności moich respektuje, każdemu do wiadomości donoszę.

¹²⁵² Marcin Zamoyski podskarbi wielki koronny.

¹²⁵³ W tekście nie wymieniono województwa bełskiego, zapewne omyłkowo, skoro uniwersał znalazł się w grodzie bełskim.

Jużeśmy się w tej tu od krajów swoich odległości do nieprzyjaciela przybliżyli i jedna nas tylko bystrość i głębokość wody prutowej od niego dzieli. A lubo na tym jesteśmy, jakoby prędką z nim rozprawę uczynić, [1298] przecież że zwykła jego celeritas może być in suspicio et metu, aby zagonów jakich torhak¹²⁵⁴ który w tamte kraje na Sanie uczynił, dlatego wcześniej znać dawam w.m. panom, żebyście się na wszelkiej ostrożności mieli siebie samych, poddanych, cara pignora et praestantiora quoque sub tuitionem fortis, ile już sprzątnąwszy z pola, natenczas umknęli i wprowadzili, będzie J.K.M. osobliwa przestrożność i aplikacja nas, hetmanów, około wszelkiego bezpieczeństwa i zaszczytu krajów tymże chodziła. Aleć przecie z tym wszystkim trzeba się mieć na ostrożności wielkiej, bo cuncta tueri nie podobna i należytym baczeniu.

Co pilnie per sacraque omnia zalecam i ten mój uniwersał po grodach i parafiach publikować rozkazuję. Działo się przeciwko Cecorze, na tej stronie Prutu od Jass, dnia 11 septembris 1686 a.

S[tanisław] Jan Jabłonowski w[ojewoda] z[iem] r[uskich], h[etman] w[ielki] koronny

Locus sigilli

150. Zjazd z okazji wjazdu na województwo bełskie i elekcja kandydatów na urząd sędziego ziemskiego bełskiego w Bełzie, 24-25 lutego 1687 r.

Nie odnaleziono informacji o samym zjeździe.

1. *Uniwersał Marka Matczyńskiego wojewody bełskiego na wjazd na województwo i elekcję kandydatów na urząd sędziego ziemskiego bełskiego – Lwów, 12 lutego 1687 r.*

Rp. 1 CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 280, s. 278-279 – oblata; w grodzie bełskim oblatował Nob. Aleksander Gliński w dniu 14 lutego 1687 r. [feria 6 post Diem Cinerum proxima a. D. 1687]. Inne rękopisy: **Rp. 2** AP Lublin, 11 Ks. gr. horodelskie 22, s. 576-577 – oblata; w grodzie horodelskim oblatował Nob. Aleksander Gliński w dniu 15 lutego 1687 r. [Sabbatho post Diem Cinerum proximo a. D. 1687].

¹²⁵⁴ Torhak, niewielki oddział wojsk tatarskich.

Marek na Waręży i Michrowie Matczyński, wojewoda bełski, hrubieszowski, piasecki, grójecki starosta.

J.w., w., ur. ichm. panom senatorom, dygnitarzom, urzędnikom i całemu rycerstwu województwa bełskiego i powiatów do niego należących, m.w.m. panom i braci, przy zaleceniu mojej uniżoności, tudzież i innym wszelkiego stanu i kondycyi ludziom do tegoż województwa i powiatów jego należącym, przy zasłaniu mojej życzliwości donoszę do wiadomości.

Iż gdym z łaski J.K.M. p.m.m. wakujący urząd województwa bełskiego jest konferowany, od którego to urzędu mego wszelki województwa ma dependere porządek, tedy powinności mojej nie chcąc in remoram puszczać, termin i akt wjazdu mego na toż województwo, który się more solito w Bełzie, jako in metropoli województwa odprawować zwykł, na dzień 24 miesiąca lutego w roku terażniejszym składam. Na którym terminie powołność usług moich w.m. panom i braci sam personaliter rekomendować będę.

A że i do domowego urzędu spectat, aby święta sprawiedliwość w województwie tymże odłogiem nie leżała, która hactenus po śmierci niegdy jm. pana Piotra z Stojeszyna Stoińskiego sędziego ziemskiego bełskiego, moram patiebatur, tedy [279] pro munere meo sejmik electionis pana sędziego ziemskiego bełskiego w Bełzie na miejscu konsultacyjnej w.m. panów i braci zwyczajnym, zaraz nazajutrz wjazdu mego, to jest na dzień dwudziesty piąty miesiąca i roku tegoż składam, na które oba dwa terminy w.m. panów i braci nisko proszę, abyście raczyli comparere i ja sam osobą swoją, z pomocą Bożą, compariturus na ten czas na pierwszym terminie wjazdu mego moję uniżoność w.m. panom i braci oddam, a zaś na drugim przy elekcyjnej jm. pana sędziego ziemskiego wota moje ad wota w.m. panów i braci stosować nie omieszkać.

Co żeby tym prędzej wiadomości w.m. panów i braci doszło, ten mój uniwersał po grodach województwa bełskiego aby był publikowany ichm. panom oficjalistom grodzkim i namiestnikom onych pilno zalecam i proszę, na co się ręką moją własną podpisuję. Dan we Lwowie, dnia 12 miesiąca lutego r. P. 1687.

Marek Matczyński

Locus sigilli

151. Sejmik z limity w Bełzie, [przed 4 kwietnia] 1687 r.

Sejmik został zapewne zerwany („anihilowany”)

1. *Uniwersał Jana Aleksandra Myszkowskiego kasztelana bełskiego w sprawie podatków – w zamku dubieńskim, 12 lutego 1687 r.*

Rp. CDIAUL, *Fond 1, Opis 1, 280, s. 281-282 – oblata; w grodzie bełskim oblatował Gen. Dłuski w dniu 17 lutego 1687 r. [feria 2 post Dominicam Invocavit Quadragesimalem proxima a. D. 1687] – tekst częściowo wyblakły i mało czytelny.*

Jan Aleksander z Mirowa Myszkowski kasztelan bełski, tyszowiecki etc. starosta, komisarz województwa bełskiego.

Ponieważ zaczęte rachunki, tak przeze mnie, jako przez ichm. z koła do mnie uproszonych, nie są dokończone, a sama necessitas et illuminatio przyszłego sejmiku ^acerti^a quanti potrzebuje elucidationem, tudzież Trybunał Radomski naznaczył wszystkim ichm. panom egzaktorom czynić kalkulacje przed swoim komisarzem, oraz i terazniejsza likwidacja blisko następująca, także coequatio województw w wydanych podatkach blisko następująca, potrzebują te wszystkie requisita dobrej informacji, bez dokończenia zaś rachunków, te wszystkie rzeczy subsistere nie mogą. Zaczynam pro munere officii mei comissorialis donoszę do wiadomości ichm. panom egzaktorom wszystkim województwa bełskiego naszego, ażeby tak ichm. panowie egzaktorowie wszelkich podatków, tak pierwszej repartycji, jako i terazniejszej, także ichm. panowie deputaci spod chorągwi i regimentów, tak pierwszej, jako i powtórnej repartycji dla likwidacji do Bełza pro die 22 mensis februarii anni praesentis stawili się, kędy i ja z ichm. z koła braterskiego do mnie naznaczonemi stawić się nie omieszkam. Co rozumiem każdemu, tak z ichm. panów egzaktorów, jako i ichm. panów deputatów dictabit iustitia et generositas nie odradzi i prawo napisane, i dekretem Trybunału Radomskiego obostrzone persuadebit, i wola universalis sensus województwa całego. Ja zaś pro munere officii mei dawszy do wiadomości w.m.m. panów, sam się łasce braterskiej oddaję i zostaję. W zamku dubieńskim, die 12 februarii 1687.

J[an] A[leksander] z Mirowa Myszkowski k[asztelan] b[ełski], k[omisarz] w[ojewództwa] b[ełskiego] m.p.

Locus sigilli

^{a-a} lekcja niepewna

2. *Informacja o sejmiku w liście Jana Stanisława Drużbicza chorążego horodelskiego do Marcina Zamoyskiego podskarbiego koronnego – Zamość, 4 kwietnia 1687 r.*

Rp. AGAD, AZ 472, s. 146-147 – oryginał.

[...] po anihilowanym sejmiku naszym bełskim jest uniwersał na drugi sejmik, pro 24 aprilis determinowany [...]

152. Sejmik ekstraordynaryjny za uniwersałem królewskim w Bełzie, 24 kwietnia 1687 r.

Uniwersału Jana III zwołującego sejmik ekstraordynaryjny województwa bełskiego w Bełzie na dzień 24 kwietnia 1687 r. nie odnaleziono.

1. Informacja o sejmiku w liście Jana Stanisława Drużbicza chorążego horodelskiego do Marcina Zamoyskiego podskarbiego koronnego – Zamość, 4 kwietnia 1687 r.

Rp. AGAD, AZ 472, s. 146-147 – oryginał.

[...] Aby skarbowa ekspedycja dojść mogła z łaski w.m. dobrodzieja jako najprędzej, gdyż słyszałem, że po anihilowanym sejmiku naszym bełskim jest uniwersał na drugi sejmik, pro 24 aprilis determinowany, na który potrzeba tej informacyi województwa. W tymże moim traktacie nieforemno o bełskim wzięłem wiadomość, który jak znowu Pan Bóg conflagratiae nawiedził, gdzie i mój ubogi dworek nie uszedł. Mile to wszystko [147] z dotknięcia pańskiego przyjmując, trzeba łaski w.m. pana, aby succursu z Mostowskich puszczy, które to porządniejsze w drewno, za interpozycją w.m. pana nie broniono. [...]

2. *Laudum sejmiku ekstraordynaryjnego województwa bełskiego za uniwersałem królewskim w Bełzie, 24 kwietnia 1687 r.*

Rp. CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 280, s. 640-649 – oblata, w grodzie bełskim oblatował marszałek sejmiku w dniu 25 kwietnia 1687 r. [feria 6 post Dominicam Jubilate proxima a. D. 1687].
Bibl. Oss., rkp. 15964, t. 2, s. 311-319.

My rady, dygnitarze, urzędnicy i całe rycerstwo województwa bełskiego, za uniwersałem J.K.M. p.n.m. na miejsce konsultacyjej naszej zwyczajne do Bełza, według prefiksyjej tegoż uniwersału, dnia dzisiejszego zjechawszy się, a zgodnymi głosami za dyrektora koła naszego jm. pana Jana Stanisława na Rosochatym Rosochackiego pisarza grodzkiego trembowelskiego uprosiwszy, wprzód Majestatowi J.K.M. jako patri Patriae przy przeczytaniu uniwersału pomienionego za to, iż zachęcając rycerstwo do służby R.P., etiam omnimode securitati Ojczyzny naszej providere raczy, wszelką naszą submisją uczyniwszy podziękowanie, do obrad publicznych przystąpiliśmy. Nemine tedy contradicente, i owszem, do publicznych niniejszych obrad omnibus consensum opponentibus takowe uchwały niniejszej postanawiamy punkta.

To jest, stosując się do uniwersału J.K.M. p.n.m. jako też do samej słuszności, aby ludzie w służbie R.P. zostający, a do województwa naszego z repartycyjey należący, w zasługach swych frustrati nie byli i województwo nasze w długi nie [641] zacho-

dziło, podatki 24 podymnego na zapłatę tymże ludziom, do województwa naszego z repartycey należącym (a nie na inne prywaty ani largicyje), obrócić się mające, a to podług rejestru jm. pana Jana Franciszka Sulimowskiego, immediati sześciorga podymnego województwa naszego exactoris. Którego aby jm. egzakcyjej registr swej intra spatium dwóch niedziel od aktu niniejszego najbliższych, sub poenis coram iudicio formato fiscali Belzensi vindicandis, do grodu bełskiego podał, praesenti laudo obstringimus, uchwaliliśmy. A to na dwie racie, pierwsza rata, do której za egzaktora jm. pana Michała z Wojskiej Wojskiego użyliśmy, to jest 12 podymnego, ma się zaczynać a die 1 maii, a wydana być powinna ad diem ultimam iunii, druga zaś, także 12 podymnego, do której za egzaktora jm. pana Jana z Lesiec Lesieckiego podsędka ziemskiego buskiego obraliśmy, zacząć się powinna a die 1 septembris, a wydana ma być i powinna ad ultimam octobris w roku niniejszym, na pomieniony registr i kwity jm. pana Sulimowskiego.

A ponieważ przez libertacyje anterioribus laudis wielom ichm. pozwolone, tak dalece uroszczona difficultas, że województwo istotnej podatku nie może dojść taryfy, tedy te libertacyje którekolwiek nude, bez przysięgi pozwolone (salvis iuramentis przez ichm. dziedziców i dzierżawców praestitis in toto manentibus) znosimy, eo adiecto, iż jeżeli kto albo przez ogień, albo jaką inną znaczną calamitatem teraz recenter po egzakcyjej jm. pana Sulimowskiego poniósł ruinę i onę sam pan albo dzierżawca majątności iuramentem, lub w grodzie, lub na sądach formatnych fiskalnych bełskich, wykonanym evincet, aby takowe iuramenta ichm. panowie exactores akceptowali.

A że województwu naszemu wiadome są i widome j.w. [642] jm. pana Jana na Mirowie Myszkowskiego kasztelana i komisarza województwa naszego, około dobra publicznego województwa fatygi, prace i koszty, które omnimoda indigent gratitudine, tedy do należytego anterioribus laudis uchwalonego salarium 4 tys. adiungimus praesenti laudo 2 tys. zł, ut efficiat summa salarii zł 6 tys. Którą to sumę albo niżej wyrażony jm. pan egzaktor trojga podymnego z egzakcyjej swojej jm. zapłacić tenetur, albo też z podatków którychkolwiek w dobrach swoich jm. te sobie sumy wybierze, in quantum podatki z dóbr jm. tej sumie correspondebunt.

W. także jm. pan Jan Stanisław z Lipin Druźbic chorąży horodelski, komisarz na Trybunał Radomski województwa naszego, ponieważ znaczne także dla pospolitego województwa dobra naszego podejmuje fatygi i prace przez częste do Radomia drogi i tam pro bono publico rezydencyje, gratitudinis tedy jm. ergo zł 2 tys. z egzakcyjej niżej wyrażonej pomienionego trojga podymnego jm. naznaczamy i pozwalamy. Którą sumę, aby niżej wyrażony jm. pan poborca z egzakcyjej swojej wyliczył jm., albo też żeby jm. sumę tę z podatków uchwalonych w dobrach swoich wybrał sobie, mieć chcemy.

W. jm. pana Krzysztofa z Skrzynna na Uhnowie Dunina chorążego buskiego, gratitudo [643] od województwa ^a jm. ofiarowana ^a i zł półtorasta jeszcze jm. są winne, tedy my resztę gratitudinis z podatków dóbr swoich należących potrącić sobie jm. panu Jakubowi Korwinowi Kochanowskiemu komornikowi ziemskiemu buskiemu, anterioribus laudis naznaczone, zł 300.

Ichm. panom deputatom wojskowym chorągwi czterech i regimentów dwóch, płące w województwie naszym biorących, którzy do tych przyszłych podatków są deputo-

wani, zł 3 tys., jm. panu Zawilskiemu porucznikowi chorągwi pancernej w. jm. pana podstolego buskiego¹²⁵⁵, sędziego generalnego wojsk J.K.M., recenter z więzów nieprzyjacielskich przysłemu zł 600, jm. panu Mireckiemu towarzyszowi w. jm. pana podstolego bełskiego¹²⁵⁶, którego podobnaż nieprzyjacielskich więzów pressit sevities zł 400, ichm. pannom zakonnym bełskim reguły św. Dominika zł 300, jm. panu ober-sztlejttnantowi j.w. jm. pana wojewody krakowskiego¹²⁵⁷, dawniejszemi uchwałami deklarowane zł 500, ichm. panom poborcom przeszłych podatków, którzy do Radomia jeździli, a podług dawniejszych uchwał satysfakcyje nie wzięli, których jw. [644] jm. Jan na Mirowie Myszkowski ^a proportionie koekwować ^a naznaczamy.

Na których to wyrażonych wyżej pomienionych sum solariorum et largitionum wypłacenie osobny podatek trojga podymnego uchwalamy, podług tegoż rejestru jm. pana Sulimowskiego, do którego wybierania za egzaktora jm. pana Stanisława Giezka Zalichoskiego komornika ziemskiego i instygatora sądów formatnych fiskalnych bełskich, naznaczamy. Która to egzakcja zacząć się ma die 1 iulii, a wydana powinna być ad ultimam augusti anni praesentis. Z której egzakcyje swojej tenże jm. pan komornik, za asygnacyjami j.w. jm. pana komisarza naszego, sumy pomienione, distinctim każdemu z ichm. naznaczone wypłacać powinien będzie i wypłacone przed j.w. jm. panem komisarzem dabit rationem.

Ażeby w wypłacaniu tych 27 podymnego nikt nie był refragarius, super retentores omnimodum rigorem w sądach formatnych fiskalnych bełskich, anteriori laudo postanowionych, które sądy et praesenti laudo approbantur, irrogandum interponimus i w sądach tychże omnibus iniuriatis od ichm. panów egzaktorów, tudzież jeżeliby jm. pan egzaktor, który, nim minie rata jm., miał więcej od kogo od kwitu nad [645] 6 gr extorquere ^a zachowujemy.

Wiec ciż ichm. ^a do województwa naszego należącym ^a krzywda, że nie równo od ichm. panów biorą zasługi, tedy upraszamy w tym j.w. jm. pana komisarza naszego, aby koekwacją między ichm. panami deputatami wojskowymi uczynił, i który z ichm. mniej wziął, aby teraz więcej partycypował et e converso, ichm. panowie poborcy wszyscy ażeby non nisi za asygnacjami tegoż j.w. jm. pana komisarza sumy wypłacali.

Restauracja sklepu, w którym akta ziemskie i grodzkie bełskie leżą, że bez kosztu być nie może, a jm. pan Stanisław Bartosz z Bełzca Bełżecki podczaszy czernihowski, pisarz grodzki bełski, już znaczne tejże restaurucyje świadczy dokumenta, tedy upraszamy o to jm. pana podczaszego, ażeby i dalej był praesto tejże restaurucyje, a k'temu dołożywszy się w tym nihilominus j.w. jm. pana podskarbiego wielkiego koronnego¹²⁵⁸, którego jm. od koła naszego jm. pan dyrektor kredensem naszym ma venerari, upraszając jm., aby burgrabiego takowego, który by propter securitatem actorum w zamku bełskim assidue mieszkał, podał, i na zbudowanie kancelaryje grodzkiej [646] bełskiej ^a z podatku czopowego ^a asekurując w tem jm., że i ^a województwa naszego manebit za to jm. podziękowanie i koszt erogowany przy uczynieniu rachunku z tegoż podatku

¹²⁵⁵ Mikołaj Radecki podstoli buski.

¹²⁵⁶ Franciszek Dunin podstoli bełski.

¹²⁵⁷ Szczęsny Potocki wojewoda krakowski.

¹²⁵⁸ Marcin Zamoyski podskarbi wielki koronny.

czopowego i kotłowego, który ma być coram iudicio formato fiscali Belsensi pro persoluto acceptabitur.

Jm. pan Wojciech Kadłubiski skarbnik ziemie buskiej i jm. pan Teofil Hurczyn, egzaktorowie przeszłych rat podymnego województwa naszego, iż querulabuntur względem przeładowania jakiegoś przy rachunkach i też kwerymonija ichm. laudis antioribus była konotowana i akceptowana, tedy to negotium i na terażniejszym sejmiku propositum j.w. jm. panu kasztelanowi i komisarzowi województwa naszego w moc dajemy, aby jm. pilnie wejrzawszy w to, o co ichm. querulantur, pro satisfactione ichm. wydał asygnacyje do jm. pana egzaktora trojga podymnego teraz uchwalonego.

Wniesione przy tym różne desideria różnych ichm. braci naszych do koła naszego mając w respekcie, dobra niżej mianowane, jako to Horyszów Lacki¹²⁵⁹ j.w. jm. pana podskarbiego wielkiego koronnego dla gradobicia znacznej a w roku blisko przeszłym przypadłej, także Horyszów Ruski¹²⁶⁰ zupełny dziedzictwa ichm. panów [Stanisława Franciszka] Brzuchowskiego podczaszego latyczowskiego, Franciszka [647] Micowskiego, Miączyn¹²⁶¹ dziedzictwo a pana Sarbiewskiego wojewodzica mazowieckiego, wieś Niedeżów¹²⁶² jm. pana Franciszka Wierzbickiego, część wsi Malic¹²⁶³ dziedzictwa jm. pana Stanisława Szornela, Thłów¹²⁶⁴ dziedzictwo jm. pana Stanisława Świeżawskiego, dla przypadków do koła naszego wniesionych, od pomienionych 27 podymnego, teraz przez nas uchwalonych, libertujemy. Miasta także, Magierów¹²⁶⁵ dziedzictwo ichm. panów Głogowskich, Bełz i Tyszowce¹²⁶⁶ J.K.M., dla terażniejszych onych pogorzenia, stosując się do konstytucyje o pogorzelać, praevia nihilominus comprobatione iuratoria, iuxta legem od wszelkich podatków uwalniamy, tudzież i libertacyją miasta Sokala¹²⁶⁷ iuxta legem in toto conservamus, z tą jednak delibearacyją naszą publiczną, aby ta libertacyja domom tylko pogorzałym służyła, a z domów, których ta plaga nie dotknęła, podatek uchwalony contribuatur.

Lejbkompaniję śp. niegdy j.w. jm. pana [Mikołaja Hieronima] Sieniawskiego wojewody wołyńskiego, ponieważ województwo nasze zostało winno zł 3139, tedy ta suma teje lejbkompaniję na dobrach tego niegdy j.w. jm. pana wojewody wołyńskiego względem uchwalonych podatków demonstratur, na co ^bkwit^b ichm. panowie egzaktorowie wydać powinni będą, a województwo pro persoluto przyjmie. [648]

¹²⁵⁹ Horyszów Lacki (Horyszów Polski), wieś w pow. grabowieckim (ob. w pow. zamojskim, woj. lubelskim).

¹²⁶⁰ Horyszów Ruski, wieś w pow. grabowieckim (ob. w pow. zamojskim, woj. lubelskim).

¹²⁶¹ Miączyn, wieś w pow. grabowieckim (ob. w pow. zamojskim, woj. lubelskim).

¹²⁶² Wł. Nedeżów, wieś w pow. bełskim (ob. w pow. tomaszowskim, woj. lubelskim).

¹²⁶³ Malice, wieś w pow. grabowieckim (ob. w pow. hrubieszowskim, woj. lubelskim).

¹²⁶⁴ Wł. Tehłów, wieś w pow. bełskim (ob. Тяглів w rej. sokalskim, obw. lwowskim, Ukraina).

¹²⁶⁵ Magierów, miasto w pow. bełskim (ob. Мареїв w rej. żółkiewskim, obw. lwowskim, Ukraina).

¹²⁶⁶ Tyszowce, miasto w starostwie tyszowieckim, w pow. bełskim (ob. w pow. tomaszowskim, woj. lubelskim).

¹²⁶⁷ Sokal, miasto w pow. bełskim (ob. Сокаль w rej. sokalskim, obw. lwowskim, Ukraina).

Hruszów¹²⁶⁸, dzierżawy jm. pana [Henryka] Henrykowskiego, oberszterlejtanta artylerii koronnej J.K.M., tudzież i część do plebanii miasta Niemirowa¹²⁶⁹ należącą, lubo vigore rewizyjnej i rejestrów immiedialnych, z więcej dymów płaciły, ale że teraz deductum to w kole naszym, iż ob desolationem płacić tak nie mogą, tedy naznaczamy, aby te dobra wypłaciwszy przeszłe ad actum praesens podatki, jako dawniejsze edocent registra, już ab hinc na te przyszłe podatki Hruszów z dymów sześciu, a plebania niemirowska z dymów dwóch, a nie więcej, płacili. Żydzi w miastach będący, którzy na gruntach chrześcijańskich zasiedli, ci powinni zarówno płacić z tychże dymów z chrześcijan podatki, lecz którzy na swoich gruntach mieszkają, ci do płacenia podatków należeć nie mają, ex quo contribuunt generalne pogłówne do skarbu R.P. Co się ma rozumieć o wszystkich Żydach.

Którą to naszą uchwałę zgodnymi głosami et nemine contradicente postanowiono, jm. panu dyrektorowi koła naszego niniejszego podpisać i onę, ut moris est, do akt grodzkich bełskich podać zleciliśmy. Działo się w Bełzie, na miejscu konsultacyjnej naszych zwyczajnym, dnia 24 miesiąca kwietnia r. P. 1687.

Stanisław Jan z Rosochatego Rosochacki pisarz [649] grodzki trembowelski, °dyrektor koła rycerskiego województwa bełskiego°

^a uszkodzona górna część strony, brak fragmentów tekstu ^{b-b} w Rp.: kwitus ^{c-c} fragment na podstawie rękopisu Bibl. Oss., rkp. 15964, t. 2, obecnie księga grodzka w tym miejscu uszkodzona, tekstu brak

153. Elekcja kandydatów na urzędy podsędk i pisarza ziemskich bełskich w Bełzie, 7-8 lipca 1687 r.

1. *Uniwersał Marka Matczyńskiego wojewody bełskiego zwołujący elekcję kandydatów na urząd podsędk bełskiego – Jarworów, 17 czerwca 1687 r.*

Rp. AP Lublin, 11 Ks. gr. horodelskie 22, s. 756-757 – oblata; w grodzie horodelskim oblatował Gen. Kazimierz Wierzbicki w dniu 21 czerwca 1687 r. [Sabbatho post festum Viti et Modesti Martyrum proximo a. D. 1687].

Marek na Warężu i Michrowie Matczyński wojewoda bełski, hrubieszowski, piasecki, grójecki etc. starosta.

¹²⁶⁸ Hruszów, wieś w pow. bełskim (ob. Ірyшів в реј. јаворовским, обв. лвовским, Украина).

¹²⁶⁹ Niemirow, miasto w pow. bełskim (ob. осіdle мјејске Немеірів в реј. јаворовским, обв. лвовским, Украина).

J.w., w., ur., ichm. panom senatorom, dygnitarzom, urzędnikom i całemu rycerstwu województwa bełskiego i powiatów do niego należących, m.w.m. panom i braci przy zaślaniu mojej powolności donoszę do wiadomości.

Ponieważ do urzędu mego należy, aby święta sprawiedliwość sądów ziemskich w województwie naszym w jak najlepszym porządku i w opisanej prawem rezie zostając, wszystkim ad iuris praesidium uciekającym się, otwarta i przystępna zostawała, tedy tak ad munus meum, jako ad vota sitientium iustitiis stosując się, sejmik electionis podsędką po postąpieniu jm. pana Kaspra Trębińskiego na sęstwo ziemskie bełskie pro die 7 miesiąca lipca r. terażniejszego, na miejscu konsultacyi [757] w.m.m. panów braci zwyczajnym w Bełzie składam. Na który czas i miejsce że w.m.m. panowie i bracia pro zelo erga iustitia et debito suo zjehawszy, i według prawa i zwyczajów ojczystych, czterech de medio sui zgodnych do tego urzędu liberis obrawszy suffragiis kandydatów, J.K.M. p.n.m. publico instrumento prezentować i sub arbitrium jego podać zechcecie, jako nic nie wątpię, tak gorąco zalecam.

Co żeby tym prędzej wiadomości w.m.m. panów i braci doszło, ten mój uniwersał w księgach grodzkich horodelskich województwa bełskiego aktykować i on publikować ichm. panom ofycjalistom grodzkim horodelskim według zwyczaju zlecam. Na co się ręką moją własną przy pieczęci mojej podpisuję. Dan w Jaworowie, dnia 17 miesiąca czerwca r. 1687.

Marek Matczyński w[ojewoda] b[ełski]

Locus sigilli

2. *Uniwersał Marka Matczyńskiego wojewody bełskiego zwołujący elekcję kandydatów na urząd pisarza ziemskiego bełskiego – Jaworów, 17 czerwca 1687 r.*

Rp. *AP Lublin, 11 Ks. gr. horodelskie 22, s. 757-759 – oblata; w grodzie horodelskim oblatował Gen. Kazimierz Wierzbicki w dniu 21 czerwca 1687 r. [Sabbatho post festum Viti et Modesti Martyrum proximo a. D. 1687].*

Marek na Warężu i Michrowie Matczyński wojewoda bełski, hrubieszowski, piasecki, grójecki etc. starosta.

J.w., w., ur., ichm. panom senatorom, dygnitarzom, urzędnikom i całemu rycerstwu województwa bełskiego i powiatów do niego należącym, m.w.m. panom i braci przy zaślaniu mojej powolności donoszę do wiadomości.

Ponieważ do urzędu mego należy, aby święta sprawiedliwość sądów ziemskich w województwie naszym w jak najlepszym porządku i w opisanej prawem zostając rezie, wszystkim ad iuris praesidium uciekającym się, otwarta i przystępna zostawała, tedy tak ad munus meum, jako ad vota sitientium iustitiis stosując się, sejmik electionis pisarza pro die 8 miesiąca lipca r. terażniejszego, na miejscu konsultacyi [757] w.m.m. panów i braci zwyczajnym w Bełzie składam. Na który czas i miejsce że w.m.m. panowie i bracia pro zelo erga iustitia et debito suo zjehawszy, i według prawa i zwy-

czajów ojczystych, czterech de medio sui zgodnych do tego urzędu liberis obrawszy suffragiis kandydatów, J.K.M. p.n.m. publico instrumento prezentować i sub arbitrium jego podać zechcecie, jako nic nie wątpię, tak gorąco zalecam.

Co żeby tym prędzej wiadomości w.m.m. panów i braci doszło, ten uniwersał w księgach grodzkich horodelskich województwa bełskiego aktykować i on publikować ichm. panom oficjalistom grodzkim horodelskim według zwyczaju zlecam. Na co się ręką moją własną przy pieczęci mojej podpisuję. Dan w Jaworowie, dnia [759] 17 miesiąca czerwca r. 1687.

Marek Matczyński w[ojewoda] b[ełski]

Locus sigilli

3. *Laudum elekcji kandydatów na pisarstwo ziemskie bełskie – Bełż, 8 lipca 1687 r.*

Rp. CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 280, s. 982-983 – oblata; w grodzie bełskim oblatował Nob. Jan Czyżewski w imieniu marszałka elekcji w dniu 9 lipca 1687 r. [feria 3 post festum Visitationis Beatissimae Virginis Mariae proxima a. D. 1687].

Bibl. Oss., rkp. 15964, t. 2, s. 321.

My rady, dygnitarze, urzędnicy i wszystko rycerstwo województwa bełskiego i ziemi bełskiej, zjechawszy się na dzień dzisiejszy, to jest pro die 8 iulii, na miejsce konsultacyjom naszym zwyczajne do Bełża, za uniwersały j.w. jm. pana Marka na Warężu i Michrowie Matczyńskiego wojewody bełskiego, rubieszowskiego starosty, według prawa wydanemi i po grodach [983] publikowanemi, za marszałka, dyrektora koła naszego, obraliśmy jm. pana Pawła Józefa Olszewskiego pisarza ziemskiego buskiego i grodzkiego włodzińskiego.

Po którego obraniu ad nominationem kandydatów według prawa ad praesentandum najjaśniejszemu K.J.M. p.n.m. obraliśmy, to jest tegoż jm. pana dyrektora koła naszego, jm. pana Józefa Olszewskiego pisarza ziemskiego buskiego i grodzkiego włodzińskiego mającego vota i kresek ichm. panów braci 43, jm. pana Stanisława Rosochackiego podczaszego drohickiego, mającego kresek 36, jm. pana Wojciecha Kadłubiskiego skarbnika buskiego, mającego kresek 38, jm. pana Polanowskiego mającego kresek 32. Których kandydatów J.K.M. p.n.m., lubo niektórzy konkurencyjej ustąpieli, prezentujemy i respektowi pańskiemu zalecamy.

A lubo wniesione desiderium ichm. oo. augustianów konwentu witkowskiego otrzymało deklaracyją na teraźniejszym sejmiku electionis pisarza ziemskiego bełskiego respektem pogorzenia konwentu in vim komizeracyi złp 500, tedy modum exsolutionis do blisko przyszłego sejmiku naszego odkładamy. Które nasze laudum i elekcyją zgodnie postanowiwszy, jm. panu marszałkowi koła naszego podpisać zleciliśmy. Działo się w Bełzie, na miejscu konsultacyjom zwyczajnym, dnia 8 iulii r. 1687.

Paweł Józef Olszewski pisarz ziemski buski, grodzki włodziński m.p.

154. Sejmik deputacki w Bełzie, 15 września 1687 r.

Nie odnaleziono informacji o sejmiku. Prawdopodobnie został zerwany (zob. APAN, III-398 Teki Wolińskiego, nr 70, k. 130).

155. Sejmik przedsejmowy w Bełzie, 16 grudnia 1687 r.

Sejmik zakończył się szczęśliwie, jednak ani laudum, ani instrukcji sejmiku nie odnaleziono. Marszałkiem sejmiku był Stanisław Bartosz Bełzecki podczaszy czernihowski.

‡ 1. Oblata fragmentu instrukcji sejmiku przedsejmowego – Bełż, 16 grudnia 1687 r.

Rp. CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 283, s. 1551-1552 – oblata; w grodzie bełskim oblatował Nob. Jan Widzowski w dniu 27 września 1690 r. [feria 4 ante festum Sancti Michaelis Archangeli proxima a. D. 1690].

Ad personalem affectationem Nob. Joannis Widzowski, Gen. Joannis Stanislai a Rossochate in Korczow Rossochacki pocillatoris Drohicensis, vicecapitanei et iudicis loci praesentis (in cuius locum ad ad hunc unicum actum subdelegatus deputatus Gen. Casimirus Orochowski praesidebat) famuli nomine et ex parte eiusdem domini sui, coram praesenti castrensi capitanealis Belzensi officio officiose factam, officium praesens castrensis capitanealis Belzensis punctum certum ex instructione circa laudum palatinatus praesentis in conventu particulari Belzensi anno 1687, die 16 decembris, directionis protunc Gen. Stanislai Bartholomaei a Bełżec Bełzecki pocillatoris proxime elapso expedito, Mag. nuntiis ad comita Regni generali Varsaviensi datum infractican-dis extractem eiusdem affectanti mandavit. Cuius puncti tenor sequitur talis:

„W inszych zaś punktach, jako to non alienandis bonis regalibus et terrestribus, o komisarzach do hiberny, de iure patronatus, o dziesięcinach, o sumach moskiewskich i o inszych referuje się województwo bełskie do instrukcyje na sejm blisko przeszły, którą i przez terazniejszą we wszystkim reasumuje, ponieważ i J.K.M. p.n.m. do przeszłych referuje instrukcyje, excepto puncto cardinalatus”.

2. *Oblata fragmentu laudum sejmiku przedsejmowego województwa bełskiego w Bełzie, 16 grudnia 1687 r.*

Rp. CDIAUL, *Fond 1, Opis 1, 283, s. 1553-1554* – oblata; w grodzie bełskim oblatował Nob. Jan Widzowski w dniu 27 września 1690 r. [feria 4 ante festum Sancti Michaelis Archangeli proxima a. D. 1690].

Bibl. Oss., rkp. 15964, t. 2, s. 323.

Ad personalem affectationem Nob. Joannis Widzowski, Gen. Joannis Stanislai a Rossochate in Korczow Rossochacki pocillatoris terrae Drohiciensi, vicecapitanei et iudicis loci praesentis (in cuius locum ad hunc unicum actum subdelegatus deputatus Gen. Casimirus Orchowski praesidebat) famuli, nomine et ex parte eiusdem domini sui coram praesenti castrensis capitanealis Belzensis officio officiose factam, officium praesentis castrensis capitanealis Belzensis punctum certum ex instructione circa laudum palatinatus presentis in conventu particulari Belzensi anno 1687, die 16 decembris, directionis protunc Gen. Stanislai Bartholomei a Bełzec Bełżecki pocillaroris Czernihoviensis, notarii castrensis Belzensis expeditur magnificis nuntiis ad comitia Regni generalia Grodnense protunc electis datur infracticandis extradere eiusdem affectanti mandavit. Cuius puncti tenor sequitur talis:

„Niemniej i na tym należy R.P., aby inferior conditione a maiori quocunque praetextu non opprimatur. Tedy ichm. panowie posłowie do J.K.M. i R.P. [1554] querimonomiam jm. pana Stanisława Rossochackiego podczaszego drohickiego, do koła naszego wniesioną, respektem zabranej na kilkakroć sto tys. po nieboszczyku panu [Mikołaju Franciszku] Rossochackim ciwunie trockim, pisarzu ziemskim wileńskim, przez ichm. panów litewskich w protestacyjach o to uczynionych specyfikowanych, substancyjej, pomienionemu jm. panu podczaszemu drohickiemu per dispositionem civium należącej uti iustam deferent, oraz aby w pomienionej pretensyjej swojej był uspokojony, lubo per media pacis, lubo per strepitum iuris. Który jednak w Koronie vindicandum naznaczony ma być, serio instabunt ichm. panowie posłowie”.

3. *Posłowie województwa bełskiego na sejm 1688 r.*

Rp. AGAD, APP 163a, t. 14, s. 1382 – kopia: Registr posłów.

Z Bełska [s]

Ichm. panowie Grabowiecki¹²⁷⁰

Pan sędzia wojskowy¹²⁷¹

Pan Głogowski towarzysz usarski¹²⁷².

¹²⁷⁰ Postać niezidentyfikowana.

¹²⁷¹ Być może Kazimierz Minor Ligęza sędzia wojskowy.

¹²⁷² Postać niezidentyfikowana.

156. Sejmik relacyjny w Bełzie, 17 maja 1688 r.

Nie odnaleziono uchwał tego sejmiku.

1. *Uniwersał Jana III zwołujący sejmik relacyjny województwa bełskiego w Bełzie na dzień 17 maja 1688 r. – Grodno, 28 marca 1688 r.*

Rp. 1 *AP Lublin, 10 Ks. gr. grabowieckie 255, k. 525-525v – kopia; w grodzie grabowieckim oblatowano w dniu 3 kwietnia 1688 r. [Sabbatho post Dominicam Laetare Quadragesimalem proximo a. D. 1688].*

Inne rękopisy: Rp. 2 AP Lublin, 11 Ks. gr. horodelskie 22, s. 1183-1185 – oblata; w grodzie horodelskim oblatował Nob. Adam Tarkowski w dniu 5 kwietnia 1688 r. [feria 2 post Dominicam Iudica Quadragesimalem proxima a. D. 1688].

Druk: ASWPiK 1676-1695, s. 404-405.

157. Sejmik deputacki w Bełzie, 13 września 1688 r.

Nie odnaleziono informacji o sejmiku.

158. Sejmik przedsejmowy w Bełzie, 5 listopada 1688 r.

Sejmik został zerwany.

1. *Uniwersał Jana III zwołujący sejmik przedsejmowy województwa bełskiego w Bełzie na dzień 5 listopada 1688 r. – Złoczów, 1 października 1688 r.*

Rp. *AP Lublin, 11 Ks. gr. horodelskie 22, s. 1431-1432 – oblata; w grodzie horodelskim oblatowano w dniu 22 października 1688 r. [feria 6 post festum Sancti Lucae Evangelistae proxima a. D. 1688].*

Druk: ASWPiK 1676-1695, s. 420-422.

2. Informacja o rozpoczęciu obrad sejmiku w liście Marka Matczyńskiego wojewody bełskiego do Stanisława Antoniego Szczuki – Bełż, 6 listopada 1688 r.

Rp. AGAD, APP 163a, t. 15, s. 1369-1372 – oryginał.

Co rozkazano, to uczyniono i odsyła się w.m. panu. Dnia wczorajszego, podług kandydencji naznaczonej przez uniwersały J.K.M. p.n.m., zaczęliśmy sejmik nasz, którego dyrektorem jm. pan starosta krasnostawski¹²⁷³ remissis solennitatibus. Gdy przyszło do czytania listów od różnych magnatibus in ordine pierwszego wziął jm. pan marszałek list od jm. ks. kardynała¹²⁷⁴, a gdy go otworzył, nie znalazł ani na tytule koperty, ani też we środku [1370] nic o braci (lubo to podpisem nagrodził) podpisawszy się „w.m. panów życzliwy brat”. Nie przyjęto tej nagrody, ale magno fremitu wołano „Nie czytać, nie czytać”, lubo od wielu suasum, żeby czytać, dokładając i tego, a ktoś ^a jeśli tam nie będziemy mieli informationes circa statuenda nostra consilia, jako a primate Regni reclamatum, bodaj tego nie doczekać, brać informationes consiliorum nostrorum od ks. jm. prymasa [1371] „super vivat nasz wszystkich Król p.n.m., którego uznawamy jako summas curas cum dispendio zdrowia pańskiego circa bonum publicum, tak sanctissimas odbieramy zawsze ad consilia nostra informationea”. A tak na tym przyszło dnia wczorajszego skończyć sessio, odłożywszy onę dziś na ósmą z rana, na którą ^b stomalio pójdziemy. Frekwencja nobilitatis dość abunda serus, quid ve hat vesper de futuris non datur scientia a dlategoż i mnie deficit materyja importunowania w.m. pana, to tylko przydawam, [1372] by też miało być importunissimum, że jak się zawsze sposobić będę, jako natenczas piszę. W Bełzie, die 6 novembris 1688.

W.m. pana życzliwy brat powolny i sługa.

M[arek] Matczyński m.p.

^a uszkodzony brzeg karty, jeden wyraz nieczytelny ^b jedno słowo nieczytelne

3. Informacja o zerwaniu sejmiku bełskiego w liście Piotra Raczkowskiego do Marcina Zamoyskiego podskarbiego koronnego – Bełż, 9 listopada 1688 r.

Rp. AGAD, AZ, rkp. 484, s. 7-8 – oryginał.

Sejmik się zerwał na liście jm. księdza kardynała. Zerwał go jm. pan Bystrzanowski w poniedziałek. Po drugi posyłają do Króla, dziś mają kleić podatkowy, o którym nie tuszę, żeby stanął [...].

¹²⁷³ Michał Potocki starosta krasnostawski.

¹²⁷⁴ Michał Radziejowski arcybiskup gnieźnieński, prymas.

4. Informacja o zerwaniu sejmiku bełskiego w mowie Jana Chryzostoma Pieniążka wojewody sieradzkiego na sesji sejmowej – Grodno, 12 marca 1689 r.

Rp. *Bibl. Czart., rkp. 182, s. 557 – kopia:* Mowa jm. pana wojewody sieradzkiego miana w tydzień po powtórnej deklaracyi recesu od tronu J.K.M. p.n.m. doniesionej ordinibus, gdy jej niektóre województwa ullatenus odstąpić nie chciały die 12 martii 1689 r.

[...] bo lubo teraz w gromadzie R.P., przecież non integra, bo za rozerwaniem sejmowym nie widzę tu wiele i wielkich województw, jako to sandomierskiego, ruskiego, łęczyckiego, brzeskiego kujawskiego, lubelskiego, bełskiego, województw pruskich, wiele ziem województwa mazowieckiego i dwóch ziem województwa podlaskiego i niektórych województw W.Ks.L. [...].

159. Sejmik z limity w Bełzie, 9 listopada 1688 r.

Informacja na temat ekstraordynaryjnego sejmiku „podatkowego” pochodzi z listu Piotra Raczkowskiego do Marcina Zamoyskiego, Bełz 9 listopada 1688 r., tekst zob. wyżej. Nie odnaleziono uchwał sejmiku, zapewne został zerwany.

160. Sejmik relacyjny w Bełzie, 16 maja 1689 r.

1. Uniwersał Jana III zwołujący sejmik relacyjny województwa bełskiego w Bełzie na dzień 16 maja 1689 r. – Warszawa, 19 kwietnia 1689 r.

Rp. 1 *AP Lublin, 10 Ks. gr. grabowieckie 98, s. 767 – oblata; w grodzie grabowieckim oblatował Nob. Michał Kłębowski w dniu 9 maja 1689 r. [feria 2 post Dominicam Cantate proxima a. D. 1689].*

Inne rękopisy: Rp. 2 *AP Lublin, 11 Ks. gr. horodelskie 22, s. 1651-1652 – oblata; w grodzie horodelskim oblatował Nob. Paweł Jagielski w dniu 30 kwietnia 1689 r. [Sabbatho ante Dominicam Iubilare proximo a. D. 1689] – egzemplarz nosi datę 16 kwietnia 1689 r.*

Druk: ASWPiK 1676-1695, s. 450-451 – egzemplarz adresowany do Wielkopolski nosi datę 18 kwietnia 1689 r.

2. *Laudum sejmiku relacyjnego województwa bełskiego w Bełzie, 16 maja 1689 r.*

Rp. CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 282, s. 564-566 – obłata; w grodzie bełskim oblatował marszałek sejmiku w dniu 17 maja 1689 r. [feria 3 post Dominicam Rogationum proxima a. D. 1689].
Bibl. Oss., rkp. 15964, t. 2, s. 327.

My rady, dygnitarze, urzędnicy i wszystko rycerstwo województwa bełskiego i ziem do niego należących, zjechawszy się dnia dzisiejszego na sejmik nam uniwersałem J.K.M. p.n.m. naznaczony, naprzód za dyrektora koła naszego jm. pana Wojciecha Kazimierza Koca sędziego ziemskiego buskiego, unaniami voce obraliśmy, a potem stosując się do tegoż uniwersału J.K.M. do obrady publicznej przystąpiliśmy.

A nie mając informacji, jeżeli też województwa te, do których Trybunał Radomski dekretem swoim chorągwiom do nas po zapłatę ordynowanym, sumy przez nas insuper nad powinność onym wypłacone kompensować i nasze województwo eo in passu koekwować zechce, a te sumy tymże chorągwiom popłacić, i dla inszych poważnych racyi do obmyślenia zapłaty [565] onym teraz przystąpić nie mogliśmy, ale ten sejmik od aktu dzisiejszego do niedziel piąciu, to jest ad diem 20 iunii, pod tąż łaską i tymże dyrektorem koła naszego limitujemy i prorogujemy.

Posłów e medio koła naszego, ichm. panów chorążego bełskiego¹²⁷⁵ i buskiego¹²⁷⁶ z osobnym kredensem i instrukcją od nas danemi, do J.K.M. uprosiliśmy.

Interea zaś, abyśmy dostateczną natenczas mieć mogli informacją o rachunkach przeszłych wszystkich podatków naszych, tak podymnego, kotłowego jako i czopowego, i innych, które dotąd namówione w województwie naszym były, formatum iudicium ante namówione praesenti laudo reasumujemy i tych wszystkich ichm., którzy anteriori laudo do sądów fisci obrani byli, naznaczyliśmy, upraszając ichm., aby captato tempore una cum officio castrensi Belzensi, zjechawszy do Bełza, absentia nonnullorum non obstante, etiam sub tempus seu etiam extra tempus quaerelarum, wszystkich egzaktorów i retentorów sine addicatione sądzili i in tantis od poborców szlachcie i żołnierzom o depaktacje sprawiedliwość uczynili. W którym sądzie pluralitas votorum tychże sędziów decidere ma. A jeśliby który z tychże sędziów rachować się i sprawować powinien był, takowy ustępować na dekret powinien i przy sentencjowaniu być nie ma.

Które to laudum jm. panu dyrektorowi [566] koła naszego podpisać i do akt grodzkich bełskich podać zleciliśmy. Działo się w Bełzie, w kościele oo. Dominikanów, na miejscu sejmikowania zwykłym, dnia 16 miesiąca maja r. P. 1689.

Wojciech Kazimierz Koc sędzia ziemski buski, marszałek koła rycerskiego województwa bełskiego m.p.

¹²⁷⁵ Zapewne Jan Kazimierz Brodecki chorąży bełski.

¹²⁷⁶ Krzysztof Dunin chorąży buski.

161. Sejmik z limity w Bełzie, 20 czerwca 1689 r.

Nie odnaleziono informacji o sejmiku.

162. Sejmik deputacki w Bełzie, 12 września 1689 r.

1. *Laudum sejmiku deputackiego – Bełz, 12 września 1689 r.*

Rp. 1 AP Lublin, 10 Ks. gr. grabowieckie 225, k. 723-724v – oryginał; w grodzie grabowieckim oblatował Gen. Marcin Wiszniowski w imieniu marszałka sejmiku w dniu 3 października 1689 r. [feria 2 pridie festi Sancti Francisci Confessoris a. D. 1689].

Inne rękopisy: **Rp. 2** AP Lublin, 10 Ks. gr. grabowieckie 98, s. 1232-1234 – oblata; w grodzie grabowieckim oblatował Gen. Marcin Wiszniowski w imieniu marszałka sejmiku w dniu 3 października 1689 r. [feria 2 pridie festi Sancti Francisci Confessoris a. D. 1689] – *laudum datowane błędnie na 20 września 1689 r.*

My rady, dygnitarze, urzędnicy i całe rycerstwo województwa bełskiego, ziem i powiatów do niego należących, zjechawszy się (na sejmik electionis ichm. panów deputatów na Trybunał Główny Koronny, któremu dzień dzisiejszy prawem pospolitym jest naznaczony) do Bełza i miejsce konsultacyjom naszym zwyczajne, takowe obrad naszych publicznych uczyniliśmy postanowienie.

To jest wprzód, uti legis ac moris est, za dyrektora koła naszego jm. pana Stanisława Bartosza z Bełzca Bełzeckiego podczaszego czernihowskiego zgodnie uprosiwszy, to, co dzisiejszemu należało czasowi przedsięwzięliśmy.

A tak, gdy przyszło do obierania ichm. panów deputatów z województwa naszego na Trybunał Główny Koronny, per pluralitatem votorum udawszy się, w. ichm. panów Aleksandra na Tuczapach i Łaszczowie Łaszczą grabowieckiego, jasielskiego etc. starostę, rotmistrza J.K.M. i Michała na Liniewie Liniewskiego łowczego bełskiego. Których przy zgodnych hocce munerii atrybutach sama pluralitas et unanimitas votorum nam podała za deputatów na blisko przyszłe Główne Piotrkowski i Lubelski Trybunały, nemine contradicente obraliśmy i jm. panu dyrektorowi naszego koła wydać ichm. tymże eo nomine in passu atestacyje (si necessitas postulaverit ex quo laudum praesentis sufficientissime testatur) zleciliśmy.

A że na niniejszym sejmiku jeszcze i inne nastąpiły województwu naszemu potrzebne materyje, tedy i tych w odłóg nie puszczając, bono publico consulimus tali methodo. To jest, że iudicium formatum fiscale przeszłemi sejmikami, osobliwie jednak laudo "immediato" reasumptum ob legalia impedimenta swego efektu nie wzięło, tedy et praesenti reasumitur laudo. Na które sądy ichm. panowie sędziowie in numero anterioribus laudis praescripto pro die 5 octobris anni praesentis zjechawszy się, nie tylko wszelkich spraw sądowi temuż należących osądzenia będą mieć plenariam

facultatem, ale też względem 4 tys. zł przez sejmik, ultra mentem declarationum województwa na województwo nasze z repartycey włożonych, *essentiam rei* (jakim się to stało sposobem) wyrozumiawszy, województwo nasze *faciliori modo* informabunt.

Desiderium przy tym jm. pana Hieronima Kuropatnickiego sędziego ziemskiego lwowskiego *acceptando*, ponieważ [723v] *deductum* to jest w kole naszym listem od jm. pana Pawła Józefa Olszewskiego ziemskiego buskiego a grodzkiego włodzimierskiego pisarza, natenczas marszałka koła naszego, że *de consensu nostro publico* jurament we lwowskim grodzie przez jm. wykonany, akceptowany był, tedy i teraz *evincendo* słowo nasze na przeszłym sejmiku dane, tegoż jm. pana sędziego ziemskiego lwowskiego przy tymże juramencie (*non obstante anteriori laudo de non acceptandis iuramentis in aliena metropoli praestitis sancito*) konserwujemy. Według którego juramentu ichm. panowie egzaktorowie podatek z dóbr jm. dzierżawie podległej, to jest ze wsi Zapałowa¹²⁷⁷, odbierać *tenentur*.

Także ichm. panów Andrzeja Teofila na Dubliczach Brzozowskiego komornika ziemskiego bełskiego i Szymona Żeromskiego, braci naszych, wniesione desideria w osobliwym mając respekcje, zlecamy to jm. panu dyrektorowi koła naszego, aby imieniem koła naszego instancjował za tymiż ichm. do j.w. księdza biskupa chełmskiego¹²⁷⁸, żeby ci bracia nasi *ad importunas* ^b*partium adversorum delationis* ^c*eam* (którą *in medio* ^d*evocatorie* ^dswej niewinności) nie cierpieli labem.

A tak sejmik niniejszy szczęśliwie skończywszy, usitatam sejmikowania naszego względem podatkovania miawszy przed oczyma *proxim*, sejmik uchwały podatkowej na dzień jutrzejszy *unanimibus*, pod tegoż jm. pana dyrektora naszego łaską, składamy i onemu termin zgodnie naznaczamy.

Którą to uchwałę i jednostajną naszą zgodę jm. panu dyrektorowi koła naszego podpisać i do akt poblížszych grodzkich podać zlecamy. Działo się w Bełzie, w klasztorze ichm. oo. Dominikanów, dnia 12 września r. P. 1689.

Bełzecki podczasz[y] czernihowski, dyrektor koła rycerskiego województwa bełskiego m.p.

^{a-a} słowo powtórzone dwukrotnie ^{b-b} tekst bardzo wyblakły, lekcja niepewna ^c tekst wyblakły, dwa wyrazy nieczytelne ^d tekst wyblakły, jeden wyraz nieczytelny

‡ 2. Atestacja sejmiku dla deputatów na Trybunał – Bełz, 12 września 1689 r.

Rp. *AP* Lublin, 10 Ks. gr. grabowieckie 98, s. 1238-1240 – oblata; w grodzie grabowieckim oblatował Gen. Marcin Wiszniowski w imieniu marszałka sejmiku w dniu 3 października 1689 r. [feria 2 pridie festi Sancti Francisci Confessoris a. D. 1689].

¹²⁷⁷ Zapałów, wieś w pow. bełskim (ob. w pow. jarosławskim, woj. podkarpackim).

¹²⁷⁸ Stanisław Jacek Świącicki biskup chełmski.

Ja, niżej podpisany, z wolej i z zgodnych głosów rad dygnitarzów, urzędników i całego rycerstwa województwa bełskiego, na dzień dzisiejszy iuxta praefixum lege publica tempus do obrania ichm. panów deputatów na Trybunał Główny Koronny Piotrkowski i Lubelski zgromadzonych, dyrektor tegoż koła legi Regi ac materiae sejmiku niniejszego et ipsi praxi annuendo, testor praesentibus, iż przy publicznych koła naszego obradach między innemi ichm. candidatus do funkcyjej tejże sęskiej deputackiej głównej trybunalskiej zgodnych cessit, głos pluralitatis votumque unanimum na tę funkcyją w. ichm. panom Aleksandrowi na Tuczapach i Łaszczowie Łaszczowi grabowieckiemu, jasielskiemu etc. staroście, rotmistrzowi J.K.M. i Michałowi na Liniewie Liniewskiemu łowczemu bełskiemu. Którzy ichm. jako są unanimumis votis obrani i uproszeni na tę pomienioną, sejmikowi niniejszemu należącą, funkcyją, wszelkie także województwa naszego equitatem et iustitiam praestolantiam interessa ichm. per eadem equitate są zlecone, tak ja, nomine publico województwa tegoż, podpisuję się na to et iterum testor. Działo się w Bełzie, w klasztorze ichm. oo. Dominikanów, dnia ^a12^a września r. [1240] P. 1689.

Stanisław Bartosz z Bełzca Bełżecki podczaszy czernihowski, dyrektor koła rycerskiego województwa bełskiego

Locus sigilli

^{a-a} w Rp. dwudziestego

163. Sejmik z limity w Bełzie, 13 września 1689 r.

Szlachta na sejmiku deputackim w dniu 12 września 1689 r. zdecydowała o zebraniu się nazajutrz po sejmiku deputackim w celach podatkowych, zob. Laudum z 12 września 1689 r. Nie odnaleziono informacji o sejmiku.

164. Sejmik przedsejmowy w Bełzie, 5 grudnia 1689 r.

1. *Uniwersał Jana III zwołujący sejmik przedsejmowy województwa bełskiego w Bełzie na dzień 5 grudnia 1689 r. – Żółkiew, 31 października 1689 r.*

Rp. CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 282, s. 749-752 – oblata, w grodzie bełskim oblatował Gen. Jan Węgliński w dniu 28 listopada 1689 r. [feria 2 post festum Sanctae Catharinae Virginis et Martyris proxima a. D. 1689].

Druk: ASWPiK 1676-1695, s. 466-467 – egzemplarz z datą 30 października 1689 r.

2. *Uniwersał Marka Matczyńskiego podskarbiego wielkiego koronnego, starosty bełskiego, o wjeździe na starostwo i rozpoczęciu sądów – Żółkiew, 5 listopada 1689 r.*

Rp. CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 282, s. 766-768 – oblata; w grodzie bełskim oblatował Gen. Jan Napierowski, dworzanin Ill. et Mag. Marka Matczyńskiego podskarbiego wielkiego koronnego, starosty bełskiego; brak daty oblatty.

Marek na Warężu i Michrowie Matczyński podskarbi wielki koronny, bełski, hrubieszowski, grójecki starosta.

J.w., w., ichm. panom senatorom, dygnitarzom, urzędnikom i wszytkiej szlachcie województwa bełskiego, m.w.m. panom i braci, przy zaleceniu chęci moich donoszę do wiadomości.

Iż ja, konferowany mając z łaski J.K.M. p.m.m., lubo ex descensu województwa, urząd starostwa bełskiego, dzień wjazdu i ufundowania jurysdykcyej mojej starościńskiej 28 miesiąca novembra roku terażniejszego naznaczyłem, któremu aktowi, że w.m. panowie per recepto usu, assistere zechcecie, nie wątpię. A oraz donoszę, iż roki starościńskie przy zafundowaniu posesyi zaczną i sądzić będę. Który to uniwersał mój dla lepszej wszytkich wiadomości w grodzie moim bełskim publikować zleciwszy, ręką przy pieczęci mojej podpisałem. Dan w Żółkwi, die 5 novembris [768] 1689 a.

Marek Matczyński podskarbi wielki koronny

Locus sigilli

3. *Uniwersał Kazimierza Zamoyskiego wojewody bełskiego w sprawie wjazdu na województwo – Lwów, 15 listopada 1689 r.*

Rp. CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 282, s. 752-754 – oblata; w grodzie bełskim oblatował Gen. Jan Wieszczycki w imieniu Ill. Kazimierza Zamoyskiego wojewody bełskiego, generała majora J.K.M. w dniu 28 listopada 1689 r. [feria 2 post festum Sanctae Catharinae Virginis et Martyris proxima a. D. 1689].

Kazimierz Zamoyski wojewoda bełski, generał major wojsk J.K.M.

J.o., j.w., w., ichm. panom senatorom, dygnitarzom, urzędnikom i wszytkim obywatelom województwa bełskiego, m.w.m. panom i braci, po zaleceniu życzliwych moich w.m. panom usług i braterskich moich powolności.

Przezorna w szczęśliwym panowaniu J.K.M. dobroć, co w pańskim sercu swoim postanowi, to na widok całemu chce pokazać światu. Ubiegły czas, gdyby wyliczać przyszło hojnie na domek mój łaski i respektów J.K.M. influencyje et actus aeternitate loquuturos w mojej tylko osobie świętą godzi się depredicare dobrotliwego serca beniginitatem, kiedy pensando wierne moje za całość Ojczyzny i dostojęństwo Majestatu swego zasługi, pierwszym tego województwa ozdobić raczył stopniem. Podając to tedy

do wiadomości w.m. panom jako ad potioem Reipublicae partem, gdy w jazdu mego na pomienione województwo dzień 5 decembris na zwyczajnym miejscu w Bełzie naznaczył, wielce upraszam, ażebyście z afektów i łask swoich braterskich [754] dzień ten bytnością swoją ozdobić raczyli. Czym się upewniając, biorę to sobie na wzajemną przysługę mojej w.m. panom i braci gotowość, oraz usługi moje do zwykłej w.m. panów zalecam łaski. Datum we Lwowie, die 15 miesiąca novembra r. 1689.

Kazimierz Zamoyski wojewoda bełski, generał J.K.M.

Locus sigilli

4. *Laudum sejmiku przedsejmowego województwa bełskiego w Bełzie, 5 grudnia 1689 r.*

Rp. CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 282, s. 871-877 – oblata, w grodzie bełskim oblatował Nob. Jan Niemira dworzanin marszałka sejmiku w dniu 12 grudnia 1687 r. [feria 2 pridie festi Sanctae Luciae Virginis et Martyris a. D. 1689].
Bibl. Oss., rkp. 15964, t. 2, s. 329-335.

My rady, dygnitarze, urzędnicy i wszystko rycerstwo województwa bełskiego, na sejmik przedsejmowy do Bełza, na miejsce konsultacyjom zwyczajne, tak za uniwersałem J.K.M. p.n.m., jako za uniwersałem j.w. jm. pana Kazimierza Zamoyskiego wojewody bełskiego, podczas wjazdu na województwo dnia 5 grudnia w roku terażniejszym 1689 zgromadzeni, za dyrektora i marszałka uprosiliśmy e medio nostri w. jm. pana Jana Stanisława z Lipin Drużbicza chorążego bełskiego.

A potym, stosując się do uniwersału [i] instrukcyje J.K.M. p.n.m., uprosiliśmy posłów na sejm, w. jm. [872] pana Michała z Potoka Potockiego krasnostawskiego, sokalskiego etc. starosty, jm. pana Stanisława Jana z Lipin Drużbicza chorążego bełskiego i dyrektora koła naszego rycerskiego, jm. pana Krzysztofa z Skrzynna Dunina chorążego buskiego i jm. pana Samuela Głogowskiego cześnika nowogródzkiego, dawszy ichm. instrukcją unaniami consensu et voto namówioną i plenariam facultatem, cokolwiek commune bonum tej R.P. i Ojczyźnie naszej, osobiwie województwa naszego concernit, concludendi na sejmie, da Bóg, przyszyłem.

A lubo tymże ichm. panom posłom naszym, na sejm uproszonym, tak J.K.M. p.n.m., jako ichm. panom hetmanom, zleciliśmy podziękowania, jednak i osobiwych posłów do J.K.M. p.n.m., jako to j.w. jm. pana kasztelana bełskiego¹²⁷⁹ i jm. pana [Mikołaja] Radeckiego chorążego horodelskiego uprosiliśmy, którzy aby J.K.M. p.n.m. tak za wszelkie prace et studia około dobra pospolitego, jako et pro distributiva iustitia, tak w konferowaniu województwa bełskiego j.w. jm. panu wojewodzie bełskiemu terażniejszemu, jako i starostwa bełskiego j.w. jm. panu podskarbiemu wielkiemu koron-

¹²⁷⁹ Jan Aleksander Sierakowski kasztelan bełski.

nemu¹²⁸⁰, tudzież i za interpozycją pańską między j.o. ks. jm. kardynałem, arcybiskupem gnieźnieńskim, prymasem koronnym¹²⁸¹ [873] a jm. panem chorążym buskim¹²⁸² podziękowali, zleciliśmy jm. panu dyrektorowi koła naszego dać instrukcyją.

Także j.w. ichm. panom hetmanom, aby in particulari tym znaczniejsza wdzięczności naszej mogła być kontestacyja, do należytego podziękowania za wszystkie pracę i odwagi, uprosiliśmy ichm. panów posłów, w. jm. pana Aleksandra na Tuczapach Łaszczu starostę grabowieckiego, rotmistrza J.K.M. i jm. pana Andrzeja Rzeczyckiego chorążego grabowieckiego, starostę rzeczyckiego, rotmistrza J.K.M. i eo nomine instrukcyją temuż jm. panu dyrektorowi koła naszego wydać zleciliśmy.

Chcąc mieć ten porządek u siebie przy tym, aby dla konkurencyj sejmiki przedsejmowe nie rozrywały się, postanawiamy to u siebie na zawsze, iż kto zostanie posłem na sejm, nie będzie mógł tej funkcji z województwa naszego mieć, aż na sejm trzeci, ad normam prawa o deputatach trybunalskich.

A że podczas sejmiku tego tulit casus, iż nieboszczyka pana Stefana Małyszczuńskiego zabito, tedy w sprawie tegoż nieboszczyka crudeliter zabitego sub securitate sejmiku teraźniejszego, iż nie może constare przez kogo by i było patratum scelus, e medio nostri użyliśmy ichm. panów braci naszych, aby in recenti crimine mógł być wyjawiony pryncypał tego zabicia, do słuchania inkwizycji (która że wywiedziona [874] jest) przed tymiż ichm. deputowanymi e gremio nostri i tychże ichm. rękami podpisana i zapieczętowana *authoritate praesentis conventus* pozwalamy jm. panu marszałkowi koła naszego, aby tę inkwizycją *laudo praesenti* do ichm. panów grodzkich sądu bełskiego, jako jest zapieczętowana, odesłał. Zlecając ichm. panom oficjalistom grodzkim bełskim i dając onym *facultatem reserandi* w sądach ichm., aby dekretem swym in recenti crimine, etiam in vim *termini tacti*, przykazali adcytować ad *instantiam instigantium*, kto będzie winien. A chcąc mieć sąd fiskalny przez nas postanowiony jako w najlepszym porządku et in rigore, deklarujemy, iż lubo sędziami fiskalne przez przeszłe *laudum* są uproszeni niektórzy ichm. panowie egzaktorowie i administratorowie, tedy póki rachunku z egzakcyj administracyj swojej nie uczynią, i albo przez dekret sądu fiskalnego, albo per *laudum*, kwitu z egzakcyj i administracyj swojej nie otrzymają, póty w tej funkcji sędztwa fiskalnego *activitatem* mieć nie mają.

Więc jako na przeszłym sejmiku postanowiło sobie województwo podatek szelężnego, tak aby depactationi zabiec się mogło, postanawiamy, aby od przysięgi nad gr 6, także i od kwitu nad gr 6, więcej, tak grody, jako i jm. pan administrator, wyciągnąć nie ważyli się.

A że wiele i na tym należy województwu, aby wszystkie podatki [875] przeszłe ex *rationibus* ichm. panów egzaktorów constare mogli in *quantitate*, ma w to sąd skarbowy wejrzeć et *discernere*, aby wszystkie *retenta* oddane byli, a ichm. panowie egzaktorowie i administratorowie *sufficientem* uczynili *rationem* przed sejmikiem *relationis*.

¹²⁸⁰ Marek Matczyński podskarbi wielki koronny.

¹²⁸¹ Michał Radziejowski arcybiskup gnieźnieński, prymas.

¹²⁸² Krzysztof Dunin chorąży buski.

A lubo ta sprawa do urzędu podwojewodziego należy, aby korce i miary po miasteczkach sprawiedliwe były, aby jednak w tym się poczuwał jm. pan podwojewodzi, laudo praesenti obligujemy.

Wniesione desiderium do koła naszego j.w. jm. pana wojewody bełskiego, aby przez ekonoma swego mógł abiurata uczynić podatku podymnego, tedy nil derogando aequalitati akceptujemy.

Drugie zaś desideria, jako to j.w. jm. pana wojewody krakowskiego¹²⁸³ także j.w. jm. pana kasztelana krakowskiego¹²⁸⁴, także j.w. jm. pana podskarbiego wielkiego koronnego o Żużel¹²⁸⁵ i o inne dobra, które nie były w registrach skarbowych przed tym, także jm. pana [Wojciecha] Kadłubiskiego skarbnika buskiego, jm. pana Sulimowskiego, jm. pana Eustachego Kadłubiskiego, jm. pana Korytka deputata chorągwie j.w. jm. pana kasztelana bełskiego¹²⁸⁶, jm. pana Jakuba Kochanowskiego, jm. pana Mireckiego, jm. pana Lanckorońskiego, jm. pana [Piotra Felicjana] Telefusa, jm. pana Góreckiego, ichm. panów deputatów wojskowych, jm. pana Aleksandra Radeckiego, respektem konflagrat, do uspokojenia sądowi fiskalnemu committimus.

Także i suplikę przewielebnej jejm. panny ksieni sokalskiej do sądu skarbowego tegoż [876] remittimus, reasumując obietnicę swoją per laudum antierius deklarowaną. Oschle także asygnacje, tak chorągwi w. jm. pana starosty grabowieckiego¹²⁸⁷, jako i chorągwi jm. pana podstolego bełskiego¹²⁸⁸, aby z szelężnego wypłacone były, sądowi fiskalnemu i jm. panu administratorowi szelężnego committimus.

Wniesione desiderium jm. pana [Wojciecha] Wiśniowskiego o kwit z egzakcyjej za pokazaniem dekretu sądu skarbowego libertatis akceptować deklarujemy.

Instygator sądów skarbowych, aby pro munere suo agat cum exactoribus et administratoribus, serio iniungimus.

A ponieważ stanęło w kole naszym jm. panu Iłowieckiemu Tomaszowi in vim consolationis na wykupno żony i dzieci z niewoli tatarskiej dać zł 300, tedy i to do sądu skarbowego odsyłamy.

Także illacją jm. pana marszałka koła naszego względem satysfakcyjej od województwa temuż skarbowemu sądowi ad discernendum et decidendum committimus.

A lubo ichm. panom posłom naszym na sejm kosztów natenczas nie prowidujemy, jednak na przyszłym, da Bóg, sejmiku relationis obmyślić i oświadczyć gratitudinem deklarujemy.

Którą uchwałę naszą zgodnie umówiwszy, jm. panu dyrektorowi koła naszego podpisać deklarowaliśmy i do akt grodzkich bełskich podać per oblatam zleciliśmy. Działo się w Bełzie, na miejscu konsultacyjom naszym zwyczajnym, dnia 5 grudnia r. P. 1689.

¹²⁸³ Szczęsny Kazimierz Potocki wojewoda krakowski.

¹²⁸⁴ Andrzej Potocki kasztelan krakowski.

¹²⁸⁵ Żużel, wieś w pow. bełskim (ob. Жужеляни w rej. sokalskim, obw. lwowskim, Ukraina).

¹²⁸⁶ Jan Andrzej Sierakowski kasztelan bełski.

¹²⁸⁷ Aleksander Michał Łaszcz starosta grabowiecki.

¹²⁸⁸ Franciszek Dunin podstoli bełski.

Jan [877] Stanisław Drużbicz z Lipin chorąży bełski, marszałek koła rycerskiego województwa bełskiego m.p.

5. Instrukcja dana posłom na sejm z sejmiku przedsejmowego województwa bełskiego w Bełzie, 5 grudnia 1689 r.

Rp. CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 282, s. 877-889 – oblata; w grodzie bełskim oblatował Nob. Jan Niemira dworzanin marszałka sejmiku w dniu 12 grudnia 1689 r. [feria 2 pridie festi Sanctae Luciae Virginis et Martyris a. D. 1689].

Bibl. Oss., rkp. 15964, t. 2, s. 337-349.

Instrukcja ichm. panom, jm. panu Michałowi na Potoku Potockiemu krasnostawskiemu etc. staroście, Janowi Drużbicowski chorążemu bełskiemu, Krzysztofowi Duninowi chorążemu buskiemu, Samuelowi Głogowskiemu cześnikowi nowogródzkiemu, posłom województwa bełskiego na sejm walny warszawski, według prefiksyjej uniwersału J.K.M. p.n.m. dnia [878] 16 miesiąca stycznia w roku, da Bóg, przyszłym 1690 przypadający, za zgodą całego rycerstwa województwa bełskiego obranym i uproszonym, na sejmiku przedsejmowym podana dnia 5 grudnia anni 1689.

Naprzód, widzi to nie tylko województwo nasze, ale cały świat polski, jako J.K.M. p.n.m. tak wiele victrices za wieku swego z otomańskiej potencji odebrawszy laureas, na którą się zapatrując cały prawie świat, stupere musi, i przyznać, iż dextera domini fecit virtutem dotychczas indefesso conatu, nie tylko ustawicznymi pracami, nieporównanymi kosztami, własną substancją, ale i samym, quo nihil carius, zdrowiem, całość tej Ojczyzny konserwuje. Za co nie tylko najjaśniejszemu Majestatowi J.K.M., ale serae posteritati et serenissimae domui J.K.M. winno w sercu swoim województwo nasze vovet wdzięczność i ichm. panom posłom zaleca, aby przy kontestacyjej uniżonego poddaństwa, najjaśniejszemu Majestatowi nie tylko ustne oddali dzięki, ale też cokolwiek J.K.M. p.n.m. sublevando defectum skarbu koronnego, tak na zapłatę wojsku, jako na artyleriją i inne potrzeby R.P. wydał, to wszystko aby ex aerario publico oddano było, inibunt media cum ordinibus Regni. Oraz pokornie suplikować będą ichm. panowie posłowie województwa naszego [879] do Majestatu J.K.M. p.n.m., aby z zwykłej swej pańskiej inklinacyjej ku R.P. jako prawdziwy ociec tej Ojczyzny, integritatem et securitatem jej pro consumata sua prudentia prowidować raczył.

J.w. ichm. panom hetmanom¹²⁸⁹ jako wielkim w tej Ojczyźnie senatorom, za waleczne ichm. czyny i nieustawającą pracę, która pro gloria imienia polskiego i dla całości R.P. ponoszą, przy winnym podziękowaniu instabunt ichm. panowie posłowie, aby J.K.M. p.n.m. i R.P. nie tylko na tak wielkie ichm. zasługi osobliwy miała respekt, ale cokolwiek suadentibus belli et publicis necessitatibus erogatum est z szkatuł ichm., to według dawnego zwyczaju na terażniejszym sejmie z skarbu koronnego resarcitum było.

¹²⁸⁹ Stanisław Jan Jabłonowski hetman wielki koronny, Andrzej Potocki hetman polny koronny, Kazimierz Jan Sapieha hetman wielki litewski, Józef Bogusław Słuska hetman polny litewski.

Dobrze zapracowane całego rycerstwa zasługi województwo nasze ma zawsze w osobliwym respedcie i dla tegoż Trybunał Radomski nie tylko retent żadnych nie uznał, ale przeładowane 47 121 zł deklarował, aby tedy i inne województwa, przy których zatrzymane zasługi są, eadem facilitate z wojskiem J.K.M. certowały, urgebunt ichm. panowie posłowie. A w którym by województwie renitencyja znajdowała się tej płacy wojsku zasług, aby panowie posłowie ich nie tylko omni activitate careant, ale jako najskuteczniejszy rygor prawa obmyślony był, starać się będą ichm. [880] panowie posłowie. Ta zaś suma, którąśmy przedali, żeby, jeżeli województwo krakowskie i łęczyckie nie przejmie i nie zapłaci, według likwidacyjej skarbu koronnego w Radomiu i decyzyjej Trybunału Radomskiego, województwu naszemu w przyszłych podatkach potrącona była, adlaborabunt. A że toż województwo nasze nie tylko inkursyjami nieprzyjacielskimi w ziemi buskiej, ale corocznymi obozami wojsk obojga narodów i przechodami będąc zrujnowane, repartycją wojska et consequenter taryfą już przeładowane, przeto starać się będą ichm. panowie posłowie o allewiacyją i umniejszenie tejże repartycyjej i podatku.

Wielkie dispendium et incommodum stąd województwo nasze uważa, że sejmy nad czas prawem opisany dłużej trahuntur, przeto mają ichm. panowie posłowie zaraz na początku sejmu to intimare, et quam saepissime repetere, iż dalej nad niedziel sześć na prolongacyją żadną (etiam cum discrimine sejmu) pozwolić nie będą mogli, w czym serio ichm. obligamus.

Wielkie w tym praeciudicium stan szlachecki ponosi, iż wojska, tak koronne, jako i litewskie, po te czasy ex occasione belli w dobrach szlacheckich konsystencyje miewali i miewają, przeto aby się ^adość^a prawu stało de immunitate dóbr szlacheckich, i aby takowe konsystencyje etiam ex necessitate belli nie bywały, urgebunt ichm. panowie posłowie, i o takowe konsystencyje, które za asygnacjami ichm. panów hetmanów nastąpiły, aby nie sami rotmistrze, ale chorągwie [881] z zasług swoich respondeant, in omni foro starać się będą. Niemniej i w tym województwo nasze zna się być uciążonym, iż wojska W.Ks.L. ściąganie swoje pod Szczurowicami zakładając, trakt jeden w[ojewództwa] b[ełskiego] ustawicznie, tak do obozu, jako i z obozu, sobie obrali. Dlatego ichm. panowie posłowie expostulabunt z ichm. panami hetmany W.Ks.L., aby i locatio obozu i trakt inszy odmienili, a na ichm. panów hetmanów asygnacyje na dobra szlacheckie wydane forum aby R.P. naznaczyła. Także aby oficerowie chorągwie prowadzący ciągnięciem requirentibus ordynanse pokazywali.

Artyleryja koronna iż dostatecznej nie ma prowizyjej na potrzeby swoje, inibunt media ichm. panowie posłowie cum Republica, jakoby przewidowana być mogła, na którą aby i Żydzi do zwyczajnego podatku 50 tys. dobrą monetą przyłożyli, za rzecz słuszną województwo uznaje.

Kalkulacyja j.w. niegdy jm. pana [Marcina] Zamoyskiego podskarbiego koronnego, z prowentów R.P. na sejmie blisko przeszłym rozerwanym coram deputatis ex senatu et equestri ordine uczyniona, aby przyjęta była i sukcesorowie tegoż godnej pamięci jm. pana podskarbiego wielkiego koronnego praevia calculatione de residuitate proventum po przeszłej kalkulacyjej pereceptorum, kwit dostateczny otrzymali, instabunt ichm. panowie posłowie.

Więc że dawne zachowując zwyczaje, a ludzi rycerskich do usługi R.P. zachęcając j.w. jm. pan wojewoda ruski, hetman wielki koronny¹²⁹⁰ [882] powagą zwierzchności swojej ludzi zasłużonych, jako to ichm. panów, Jakuba Góreckiego towarzysza chorągwi usarskiej jm. pana wojewody poznańskiego¹²⁹¹, Biekierskiego towarzysza chorągwi usarskiej jm. pana starosty lwowskiego¹²⁹², Jana Aliskiego towarzysza chorągwi pancernej jm. pana podskarbiego nadwornego koronnego¹²⁹³, Zasieckiego towarzysza chorągwie tejże jm. pana podskarbiego nadwornego koronnego, Macieja Góreckiego towarzysza chorągwi pancernej jm. pana podkomorzego lwowskiego¹²⁹⁴, Jurkiewicza towarzysza chorągwi pancernej jm. pana strażnika wojskowego¹²⁹⁵, Kierniewicza towarzysza jm. pana Łazińskiego pułkownika, Zachariasza Bujnowskiego towarzysza jm. pana Dąbrowskiego rotmistrza, Aleksandra Dawidenka rotmistrza J.K.M., Chmielowskiego towarzysza jm. pana [Baltazara] Wilgi rotmistrza, do nobilitacyjej. A zaś do indygenatu ichm. panów Winiarskiego oberszterlejtanta, Branta pułkownika, Charsztela oberszterlejtanta¹²⁹⁶, Michała Matyasza Dekollera kapitana, Nowerka kapitana, Franka kapitana, Wilhelma Dopczyca porucznika, także i Błudaw porucznika i Arzymolicza porucznika regimentu dragańskiego J.K.M., do nobilitacyjej przez list swój prezentuje i zaleca. Tedy dopomogą instancyją swoją ichm. panowie posłowie do J.K.M. p.n.m., aby w nagrodę zasług swoich, prerogatywy klejnotu szlacheckiego dostąpić mogli. Jednak tego przestrzegać będą, aby insze żadne osoby, jakkolwiek nazwane, oprócz tych, wyżej wymianowanych, [883] pod tąż się nie podszywali nobilitacyją i przypuszczone były. Także expostulabunt z j.w. jm. panem wojewodą ruskim, hetmanem wielkim koronnym, aby in posterum serio praevis examine do nobilitacyjej takowe zlecał osoby, które by nie rok, albo pół roka w wojsku R.P. służyli, ale namniej sześć lat.

A że novum emergens znajdują się w Ojczyźnie naszej, kiedy prawa, przywileje, statuta i konstytucyje, dekreta sejmowe i trybunalskie koronne i W.Ks.L. w sądach Stolicy Apostolskiej w Rzymie przychodzą in censuram, jako to świeżo inauditum exemplum widzimy w sprawie j.w. jm. pana [Adama Mikołaja] z Granowa Sieniawskiego ratione hrabstwa myskiego, w W.Ks.L. będącego, tak wielo[ma] dekrety trybunalskimi koronnymi i W.Ks.L. i sejmowym per sententiam J.K.M. p.n.m., szczęśliwie nam ad praesens panującego, ultimarie decydowany i osądzony, wyszedł z Rzymu dekret między oo. jezuitami a jm. panem kawalerem maltańskim¹²⁹⁷ ferowany, nie tylko in praedudicium jm. pana starosty lwowskiego, ale i całej R.P. utriusque gentis. Instabunt tedy ichm. panowie posłowie, aby takowe od Stolicy Apostolskiej nie wychodziły praedudicata, iuribus Maiestatis et Reipublicae contraria. Komisya zaś w mieście My-

¹²⁹⁰ Stanisław Jan Jabłonowski wojewoda ruski, hetman wielki koronny.

¹²⁹¹ Rafał Leszczyński wojewoda poznański.

¹²⁹² Adam Mikołaj Sieniawski starosta lwowski.

¹²⁹³ Atanazy Miączyński podskarbi nadworny koronny.

¹²⁹⁴ Aleksander Stefan Chodorowski podkomorzy lwowski.

¹²⁹⁵ Michał Zbrozek strażnik wojskowy.

¹²⁹⁶ Być może Jerzy (Fryderyk) von Harstall podpułkownik.

¹²⁹⁷ Być może chodzi o Tomasza Judyckiego kawalera maltańskiego, brata zmarłego w 1670 r. Mikołaja Władysława Judyckiego, fundatora kolegium jezuickiego w Myszy.

szy ekspediowana, non obstante illo decreto Romano, cum toto suo effectu per legem publicam kasowana była, salvis decretis Regni et Magni Ducatus Lituaniae pro parte [884] jm. pana starosty lwowskiego prolatis.

Więc iż ci oo. jezuici per decreta tribunalitia wyłamują się i z konstytucyj anni 1635 sub titulo „Orynacyja R.P. dóbr ziemskich”¹²⁹⁸, tedy aby ta konstytucja ichm. oo. jezuitom per expressum służyła, aby intra biennium przed uczynieniem profesyj dobra rezygnowali, a o sukcesjach statut de monialibus służył im, mają się starać ichm. panowie posłowie.

Także ponieważ wiele dóbr ziemskich, tak przed konstytucją pomienioną anni 1635, jako i potym, non in vim foundationis, ale purae donationis do różnych klasztorów odeszło, aby takowe dobra exemptionis subsint, nulla termini praescriptione obstante, starać się będą ichm. panowie posłowie.

Mają się w tym znieść cum tota Republica ichm. posłowie nasi, aby komput wojska mógł być mniejszy, a w lepszym porządku za podwyższeniem żołdu na koń, także aby konsystencje wojsku i w dobrach duchownych pozwolone były, na które konsystencje j.w. jm. pan wojewoda ruski, hetman wielki koronny, aby żadnych libertacyj, tak do dóbr królewskich, jako i duchownych, nie wydawał, expostulabunt ichm. panowie posłowie.

Merentur bracia nasi w[o]jewództw]a podolskiego tę kompasyją, aby za dobra swoje zawojowane mogli mieć jaką konsolacyją i o co instabunt ichm. panowie posłowie do R.P.

Erogowana suma jm. pana Andrzeja z Młocka [885] Młockiego na potrzebę R.P. śp. najjaśniejszemu królowi jm. Kazimierzowi¹²⁹⁹ recomendatur ichm. panom posłom, aby o nie expostulowali.

Wiele i na tym należy, aby okazowania według dawnego prawa po województwach bywały, za czym urgebunt ichm. panowie posłowie, aby to prawo reasumowane było, a województwu bełskiemu czas po Wniebowstąpieniu Pańskim¹³⁰⁰ byłznaczony.

Niemalą agramacyją województwa naszego obywatele ponoszą, iż jm. ksiądz biskup chełmski¹³⁰¹ do sądu swego pozwami w sprawach sądowi swemu nie należących, pociąga. Aby tedy, tak in causis fundi, jako decimarium, pociągani nie byli do sądu duchownego, starać się będą ichm. panowie posłowie.

Lubo wiadome są merita jm. pana [Mikołaja] Radeckiego chorążego horodelskiego, w całej R.P., jednak aby w osobliwym respedie zostawały, instabunt ichm. panowie posłowie do J.K.M.

Wniósł tu in medium nostri querimonium jm. pana Pianowski względem przeładowania się hiberną, zaczym aby miał w tym levamen, instabunt ichm. panowie posłowie.

Wniesione in medium koła naszego desiderium jm. pana Firleja i w. jejm. paniej starościnej grabowieckiej, respedem odpadłej znacznej części haereditatis na Zadnieprzu j.o. niegdy ks. jm. Jeremiego Wiśniowieckiego wojewody ziem ruskich, per pacta

¹²⁹⁸ Konstytucja sejmu 1635 r. „Ordynacyja Rzeczypospolitej dóbr ziemskich dziedzicznych” (*Vol. const.*, t. 3, vol. 2, s. 258-259).

¹²⁹⁹ Jan Kazimierz Waza król Polski.

¹³⁰⁰ Święto ruchome, obchodzone 40 dni po Zmartwychwstaniu Jezusa.

¹³⁰¹ Stanisław Jacek Święcicki biskup chełmski.

novissima z carami ichm. moskiewskimi, [886] za którą awulsyją successores żadnej rekompensy od R.P. nie mają. Reassumit województwo nasze punkt przeszłej instrukcyjnej grodzieńskiej o tym napisanej i osobliwie ekspostulację w tym cum Republicae ichm. panom posłom zaleca, i aby w. jm. pan Aleksander na Tuczapach Łaszcz starosta grabowiecki, do podziału sumy pro bonis avulsis był naznaczonym komisarzem, procurabunt ichm. panowie posłowie.

Wniesiono także querimoniam w. jm. pana starosty grabowieckiego o wiołencyją W.Ks.L. w Modryniu¹³⁰² popełnione, także i desiderium respektem wsi Miączyna¹³⁰³, do starostwa grabowieckiego należącej, jako w przeszłej instrukcyjnej ichm. panom posłom województwo nasze zaleciło, tak i teraz też reassumit i ichm. panom posłom zleca.

Więc i chorągiew pancerna j.w. jm. pana wojewody krakowskiego¹³⁰⁴ z repartycyjnej województwa sandomierskiego wyrugowana, jako przeszłą instrukcją grodzieńską jest rekomendowano ichm. panom posłom, aby z skarbu koronnego praevia liquidatione na sejmie mogła być satysfakcja, tak i teraz urgebunt o to ichm. panowie posłowie.

Wielkie i w tym praeiudicium ponoszą posesorowie partykularzów za przywilejami J.K.M. p.n.m., iż starostowie przez komisye, ad instantiam sui uproszone, in praeiudicium przywilejów do starostw sobie przywłaszczają. Aby tedy takowe komisye nie wychodziły, gdzie cognitio privilegiorum intercedit bez dekretu J.K.M. p.n.m., instabunt ichm. panowie posłowie. [887]

Desiderium jm. Jana Maciejowskiego o daninę pod Łuckiem, Przegalińszczyznę nazywaną, rodzicowi jego nadaną, a przez jm. pana starostę łuckiego¹³⁰⁵ do starostwa aplikowaną i odebraną, recommendatur ichm. panom posłom, aby też jm. pan Maciejowski przy swoim przywileju był konserwowany.

Lex sumptuaria aby była reasumowana, instabunt ichm. panowie posłowie.

A że jm. pan [Franciszek] Rudnicki podstarości grodu grabowieckiego, rotmistrz powiatowy województwa bełskiego, który cały wiek swój na usłudze R.P., non sine summo dispendio fortun i zdrowia, strawił, nie tylko sam, ale i ichm. panów synów swoich do teźże usługi R.P. aplikuje, przez co u nas summum meretur respectum, tu in gremio nostri na niedolę swoją conqueritur, że za jego alternatą wołów siedmiu jm. księdzu, Sedis Apostolicae komisarzowi, spod straży nie wiedzieć których żołnierzy zginęło, o co aż w kilka niedziel po rozpuszczonym wojsku praemonitus nie był, jednak potym przed sąd j.w. jm. pana wojewody ruskiego, hetmana wielkiego koronnego, jest conventus. Gdzie mu nakazano płacić zł 540, przez co ponderando żołąd swój roczny, na 200 zł wynoszący, niemałą ponosi krzywdę i z tych ludzi, którzy causerunt damnum, sprawiedliwości sobie uczynić nie może, ex quo alternata jm. pana [Stanisława] Rozwadowskiego stolnika łukowskiego cessit. Tedy instabunt ichm. panowie posłowie do j.w. jm. pana wojewody ruskiego, aby exemplo ordynansu in vim [888] dekretu danego in anno 1686 podczas kampaniej budziackiej, gdzie in simili casu kazano jm. panu

¹³⁰² Modryń, wieś w woj. bełskim starostwie hrubieszowskim (ob. w pow. hrubieszowskim, woj. lubelskim).

¹³⁰³ Miączyn, wieś w pow. grabowieckim (ob. w pow. zamojskim, woj. lubelskim).

¹³⁰⁴ Szczęśny Potocki wojewoda krakowski.

¹³⁰⁵ Atanazy Międzyński starosta łucki.

Rudnickiemu stawić ludzi, sub onere causae obwinionych także o zginienie wołów armatnich, podczas jm. pana Rozwadowskiego alternaty, jakoż i stawił porucznika, tedy aby hoc exemplo et praeiudicato i terazniejsza sprawa, i szkoda reguletur do jm. pana Rozwadowskiego stolnika łukowskiego, jako następującej alternaty rotmistrza, ut statuat statuendos, instabunt ichm. panowie posłowie.

A ponieważ J.K.M. p.n.m. przez przywilej swój mieszczan i Żydów bełskich pogorzałych libertować raczył od hiberny i od pogłównego żydowskiego¹³⁰⁶, tedy aby to przez konstytucją utwierdzono było, instabunt ichm. panowie posłowie.

Desiderium jm. pana [Jana Marcina] Bogusza podstolego nowogródzkiego, względem oschłej asygnacyjej na hibernę chorągwi jm. wołoskiej na starostwie nowotarskim, recommendatur ichm. panom posłom.

W inszych zaś punktach, jako to de non alienandis bonis regalibus et terrestribus, o komisarzach do hiberny, de iure patronatus, o dziesięcinach, o sumach moskiewskich i o inszych, referuje się województwo bełskie do instrukcyjej na sejm blisko przeszły, którą i przez terazniejszą we wszystkim reasumuje, ponieważ i J.K.M. p.n.m. do przeszłych się swoich referuje instrukcyi, excepto puncto cardinalatus.

W tym zaś mieć chce obligatos ichm. panów posłów województwo, aby żadnych [889] novitates, żadnych materyi, które nie są w instrukcyjej, nie przypuścili, tylko co do obrony R.P. należy.

Którą naszą instrukcją zgodnie, bez wszelkiej kontradykcyjej, przez nas ichm. panom posłom zaleciwszy i onychże fide, honore et conscientia obligowawszy, aby się przy konotowanych w tej instrukcyjej punktach oponując, one jako najmocniej promowali. Co aby należytą u J.K.M. i stanów R.P. miało wagę i powagę, jm. panu uproszonemu koła naszego dyrektorowi podpisać i do akt podać zleciliśmy. Działo się w Bełzie, dnia 5 grudnia r. P. 1689.

Jan Stanisław Drużbicz z Lipin chorąży bełski, marszałek koła rycerskiego województwa bełskiego m.p.

^{a-a} w Rp: dojść

165. Sejmik relacyjny w Bełzie, 19 czerwca 1690 r.

1. *Deklaracja posłów województwa bełskiego na sejmie w sprawie podatków i sejmiku relacyjnego.*

Vol. leg., t. 5, s. 388.

¹³⁰⁶ Dekret króla w tej sprawie zob. CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 280, s. 1153-1156.

Województwo bełskie na zapłatę dobrze zasłużonemu wojsku winnych ćwierci inclusive, ad diem ultimam ianuarii anni 1690, zgadzając się cum Republica, pozwala 90 podymnego iuxta tariffam anni 1661. Które wypłacić we dwóch leciech obiecuje. Temuż wojsku na zapłatę nowej repartycyjej in anno eodem ut supra, a die 1 februarii do przyszłego, da Pan Bóg, sejmu deklaruje 45 podymnego według pomienionej taryfy 1661. Modum contribuendi do braci, sejmik relationis pro die 19 iunii bierze sobie. Salvis quietationibus wypłaconych zasług, które do tychże kontrybucyi terazniejszych regulantur.

2. *Laudum sejmiku relacyjnego województwa bełskiego w Bełzie, 19 czerwca 1690 r.*

Rp. CDIAUL, *Fond 1, Opis 1, 283, s. 1077-1087* – oblata; w grodzie bełskim oblatował Gen. Mikołaj Drzewoszewski w imieniu marszałka sejmiku w dniu 23 czerwca 1690 r. [feria 6 in vigilia festi Nativitatis Sancti Joannis Baptistae a. D. 1690].

My rady, dygnitarze, urzędnicy i całe rycerstwo województwa naszego, ziem i powiatów do niego należących, zjechawszy się dnia dzisiejszego do Bełza, na miejsce konsultacyjom naszym zwykle, na czas naznaczony przez sejm immediate przeszły walny warszawski relationis sejmiku, takowe uczyniliśmy postanowienia.

Że bez dyrektorów koła rycerskiego swoich nie zwykli odprawować konsultacyi, przetoż i my primo loco nie od inszego obrady nasze ordimur początku, ale zachowując zwykły i należyty porządek, uprosiliśmy i obrali za dyrektora w kole naszym w. jm. pana Franciszka ze Skrzynna Dunina podstolego bełskiego, rotmistrza J.K.M.

Po którego nemine contradicente obraniu należyte życziwych serc civium województwa naszego oddajemy J.K.M. tributum, który indefesso studio R.P. inter tot naufragia fluctuantem, czułością swoją i ojcowską opatrnością do szczęśliwego kierował i kierować nie przestaje portu pożądanego, boni publici popierając commodum. Za co jako uniżone J.K.M. p.n. czynimy dzięki, tak nieomylnie pollicemur, że zdrowia, fortuny i substancyje nasze przy dostojęństwie J.K.M.łożyć i stracić gotowiśmy.

Po wyznaniu zaś wiernego poddaństwa J.K.M., [1079] lubośmy nasze ad mentem legis chcieli za zdaniem terazniejszym konkludować consilia, że jednak magni obices et non postponenda legalitates, które dobrej i długiej potrzebowały refleksyjej, presterunt, jako to nieuczynione rachunki z egzakcyi swoich ichm. panów poborców kalkulacyjej niedoszłe ichm. panów deputatów od chorągwi naznaczonych po wypłaceniu zasług do województwa bełskiego przez repartycyją. Na pamięć albowiem o podatkowaniu mówić niesłuszna, zdało się nam, nie wiedząc, cośmy komu wypłacili i co jeszcze, czyli w skarbie u ichm. panów egzaktorów, czyli też na retentach mamy, et quod maximum ac cardinale est.

Przestrzegają nas w. ichm. panowie posłowie województwa naszego na sejm niedawno przeszły warszawski i j.w. jm. pan wojewoda krakowski¹³⁰⁷, że na tymże sejmie przez

¹³⁰⁷ Szczęsny Potocki wojewoda krakowski.

jm. pana marszałka izby poselskiej, Tomasza Działyńskiego starostę bratyańskiego, pupilla libertatis, libera vota upadłe i zniesione, kiedy pomieniony jm. pan marszałek izby poselskiej na publiczną ichm. panów senatorów i deputatów do konstytucyj nie dbając protestacją i kontradycją, ausus est et praesumpsit takowe pisać konstytucyje, o których abo żadna nie była mentia, albo publiczna przeciwko nim zaszła kontradycja. Który to jm. pan marszałek, nie mając dosyć na tym, że przysiędze swej dosyć [1080] nie uczynił i onę złamał, prawa ojczyste złotej wolności convulsit, protestującemu się jm. panu wojewodzie krakowskiemu przeciwko pomienionym, ultra mentem R.P. napisanym, konstytucyjom tak arroganter odpowiedział: „Protestuję się jako chcesz, ja napiszę co chcę!”. Zaczynając się jako najskuteczniej tanto mało mogło zabezpieczyć, sejmik terażniejszy pod tegoż jm. pana marszałka dyrekcją, dla doskonałego legalitatem wyżej mianowanych uważania, prorogujemy auctoritate conventus praesentis ad diem 17 iulii praesentis anni, termin obradom naszym na ten czas takowyż, jako niniejszy, na tymże miejscu konserwujemy et ante omnia de modo vindicandae libertatis et iniuriarum całej R.P., przez jm. pana marszałka izby poselskiej na sejmie niedawno przeszłym uczynionej, consulere obiecujemy i poenam na pomienionym jm. panu marszałku poselskim, ex vi praemissorum succubitam petere nie zaniechamy.

Abyśmy zaś dobrą mogli mieć informacją na przyszłej congressus nostri kadencji o długach winnych i wypłaconych, o kontrybucjach tak zatrzymanych, jako i wniesionych do skarbu, naznaczamy do słuchania rachunków ichm. panów egzaktorów i retentorów sądy fiskalne, które to sądy spólnie cum officio terrestri castrensi pomienioną kalkulacją sądzić będą. Do których uprosiliśmy ichm. panów deputatów [1081] po dwóch ex districtibus, jako to z bełskiego w. jm. pana chorążego bełskiego¹³⁰⁸ i jm. pana podczaszego buskiego¹³⁰⁹, z buskiego jm. pana łowczego i łowczego [s] buskich¹³¹⁰, z grabowieckiego jm. pana wojskiego lubaczowskiego¹³¹¹ i Franciszka Micowskiego, z horodelskiego jm. pana podstarości grodzkiego grabowieckiego¹³¹² i Stanisława Szornela. Którzy ichm. panowie sędziowie ziemscy i grodscy będą, aż póki kalkulacji w tychże sądach z egzakcyi swoich, kto był poborcą, nie uczynią. Żeby zaś tym pilniejsi muneris sui byli ichm. panowie sędziowie, nie przykrząc sobie dla kosztu na pomienionych sądach rezydencji, po zł 200 każdemu z ichm. z podatków naszych naznaczamy. Sądy zaś te jako in toto reasumujemy, tak in fundamento novellae legis et laudorum o sądach fiskalnych aprobujemy i utwierdzamy, hoc praecustodito, aby pomienionych ichm. panów sędziów numerus 6, jeżeliby wszyscy ob aliqua impedimenta zjechać się nie mogli, był komplet.

Do których to sądów aby ichm. panowie deputaci chorągwi, biorących w województwie naszym zasługi, semotis omnibus dilationibus, tudzież retentorowie et exactores peremptorie, absque ulla citatione, jako in causa fisci non patiente moram stawali, rigorem poenae peculatus super contumaces, wkładamy.

¹³⁰⁸ Jan Stanisław Družbic chorąży bełski.

¹³⁰⁹ Michał Ignacy Jarczewski podczaszy buski.

¹³¹⁰ Jan Meglewski łowczy buski.

¹³¹¹ Mikołaj Udrycki wojski lubaczowski.

¹³¹² Franciszek Rudnicki podstarości grabowiecki.

Które zaś kolwiek podatki, jakie dotąd zatrzymał i nie oddał [1082] do rąk ichm. panów egzaktorów albo administratorów, albo tym, którym dane delaty irremissibiliter poena triplicis pensionis w tychże sądach karany być ma et aliis legum poenis. Na co województwo seriam iniungit pomienionym sądom animadversionem. Który rygor etiam in futurum super renitentes naznaczamy.

Że jm. pan Tomasz Jagiełłowicz komornik ziemski bełski, natenczas egzaktor, został winien pewną sumę zasług jm. panu Korytkowi deputatowi chorągwi pancernej j.w. jm. pana kasztelana bełskiego¹³¹³, o co i fiskalnych sądów dekreta pozachodziły, tedy idem iudicium formatum sukcesorom pomienionego jm. pana Jagiełłowicza o wypłacenie zatrzymanych pieniędzy urgebit. A że i sukcesorowie jm. pana Gabriela Stępkowskiego, jako natenczas wspólnie egzaktora, do wypłacenia pomienionego długu należą, tedy wspólnie z sukcesorami jego, panów Jagiełłowiczów w tymże sądzie sprawić się mają. A jm. panu Korytkowi z podatków ekstraordynaryjnych, to jest szeleżnego albo czopowego, iudicium fiscale naznaczy zatrzymanego długu satysfakcją na tej najbliższej kadencji. Do tegoż także sądu należeć będzie obmyślenie satysfakcji chorągwiom, płacę w województwie naszym biorącym, względem niedopłaconych sum za dawne zasługi po tys. zł z ćwierci, jako to chorągwi j.w. jm. [1083] pana kasztelana bełskiego, w. jm. pana starosty grabowieckiego¹³¹⁴, jm. pana podstolego bełskiego¹³¹⁵, w. jm. pana wojewodzica podolskiego, których chorągwi ichm. panowie deputaci będą powinni comparere na przyszłej sądów fiskalnych kadencji.

Temuż sądowi fiskalnemu singulariter iniungimus, aby równą każdej chorągwi ordynował zapłatę. A jeżeliby kto in conducto sine legitima od egzaktorów wydał assignatione deputatom chorągwi której pieniądze, a inszy deputat miał asygnacją, tedy takowy każdy ad solutionem similis summae legitimae assignatario będzie powinien.

Miasteczko Łaszczówka¹³¹⁶ lubo libertacją gaudebat i województwo na wszelką ją kontrybucję jako należycie akceptowało, jednakże od sejmu niedawno przeszłego ekspirują libertacje, uznaje województwo bełskie winno być oddawać odtąd wszelkie podatki za ćwierci od sejmu terażniejszego idące. In casu zaś refragationis poenas debitas na pomienione dobra Łaszczówkę naznacza.

Na dobra Horyniec¹³¹⁷ i Wolę Horyniecką¹³¹⁸, lubo zachodzą quaerimonias o niezapłacenie podatków, ale iż jm. pan Felicjan Telefus podczaszy halicki, dóbr tych dziedzic, intuitu calamitatis publicae tak wielkiej drogości, publice w kole naszym o kompasję prosi oraz i rewizyją dymów po odejściu tak wielu [1084] poddanych z dóbr tychże, tedy upraszamy i naznaczamy jm. pana [Jana] z Lesiec Lesieckiego podsędka ziemie buskiej, aby zjechawszy in fundum pomienionych dóbr, intra decursum unius septimanae, doskonałą uczynił rewizyją i sąd fiskalny na przyszłej kadencji o teje

¹³¹³ Jan Andrzej Sierakowski kasztelan bełski.

¹³¹⁴ Aleksander Michał Łaszcz starosta grabowiecki.

¹³¹⁵ Franciszek Dunin podstoli bełski.

¹³¹⁶ Łaszczówka, miasto w pow. bełskim (ob. w pow. tomaszowskim, woj. lubelskim).

¹³¹⁷ Wł. Horyniec-Zdrój, wieś w pow. bełskim (ob. w pow. lubaczowskim, woj. podkarpackim).

¹³¹⁸ Wł. Wólka Horyniecka, wieś w pow. bełskim (ob. w pow. lubaczowskim, woj. podkarpackim).

rewizyjnej informował. Egzekucyje zaś wszelkie zatrzymać się mają ad disiudicationem na sądzie fiskalnym z pomienionymi dobrami Horyniec.

Też sądy fiskalne niewypłaconego subsidium braterskiego naszego, anterioribus laudis naznaczone, ichm. panom compatriotum naszym i dobrze zasłużonym żołnierzom, jm. panu Łukaszowi Mireckiemu towarzyszowi jm. pana podstolego bełskiego i jm. panu Kochanowskiemu naznaczoną eksolucyją.

Trybunał Radomski że jest, per legem novellam, jako całej R.P. potrzebny, reasumowany, tedy dla należytej temu sądowi atendencyjnej uprosiliśmy według zwyczaju i prawa jm. pana Krzysztofa z Skrzynna Dunina chorążego buskiego, virum multae experientiae i wiadomego dobrze repartycyjnej do wypłacenia województwu naszemu naznaczonej, za komisarza na ten pomieniony Trybunał. Które[mu] za przyszłą pracę i koszty należyta na blisko przyszłym sejmiku obmyśleć spondemus gratitudinem. Gdzie i w. ichm. panowie posłowie nasi, na sejm blisko przeszły deputowani, jako wszelkiego godni poszanowania, podziękowania [1085] za pracę i koszty około dobra województwa erogowane, otrzymają consolationem et satisfactionem, upewnia województwo.

Tenże afekt świadczy i deklaruje i innym ichm. panom, calamitate ognia pressis, osobiwie jm. panu Michałowi Rulikowskiemu z Poradowa przez ogień piorunowy cum tota supplectili pogorzałemu.

Jm. pana wojewodzica podolskiego¹³¹⁹ w kole naszym wniesiony żal względem oddalenia chorągwi i wyjęcia z repartycyjnej województwa naszego przez świeżą repartycję, do słusznej i powinnej pociąga nas kompasyjnej. Zaczym zlecamy to jm. panu marszałkowi koła naszego, aby imieniem nas wszystkich braciej listownie przez należyty kredens upraszał j.w. jm. pana wojewodę ruskiego, hetmana wielkiego koronnego¹³²⁰ o tę łaskę, aby dawnej nie raczył odmieniać repartycyjnej, mając na to wzgląd, że jm. pan wojewodzic podolski z dóbr swoich w województwie naszym znaczną na zapłatę zasług contribuit sumę. Ażeby zaś tanto efficacius ta nasza instancja mogła być akceptowana od j.w. jm. pana wojewody ruskiego, tedy dla większego jego n.m. pana honoru uprosiliśmy e medio nostri [1086] ichm. panów posłów, jm. pana miecznika halickiego Maurycego Kurdwanowskiego i jm. pana [Franciszka] Rudnickiego podstarościego grabowieckiego, do j.w. jm. pana. Którym ichm. panom posłom jm. pan marszałek koła naszego describet instrukcją, qua dimissione imieniem naszym będą mieli uniżone usługi nasze braterskie prezentować pomienionemu j.w. jm. panu wojewodzie n.m. panu, deklarując wszelaką do przysługi n.m. pana całego województwa gotowość.

I to też ma w animadwersyjnej województwo bełskie, aby nomine omnium była uczyniona protestacja contra appendicem konstytucyjnej sejmu blisko przeszłego sub titulo „Pogłówne żydowskie”¹³²¹.

¹³¹⁹ Zapewne Adam Antonii Bełzecki, syn Aleksandra Stanisława Bełzeckiego wojewody podolskiego.

¹³²⁰ Stanisław Jan Jabłonowski wojewoda ruski, hetman wielki koronny.

¹³²¹ Konstytucja sejmu 1690 r. „Pogłówne żydowskie” (*Vol. leg.*, t. 5, s. 375).

Którą uchwałę naszą zgodnie postanowiwszy, podpisać jm. panu dyrektorowi koła naszego zleciliśmy i onę do akt grodzkich bełskich podać. Działo się w Bełzie, w kościele oo. Dominikanów, die 19 iunii 1690.

Stanisław Franciszek Piotr Dunin podstoli bełski, marszałek koła rycerskiego [1087] województwa bełskiego

166. Sejmik z limity w Bełzie, 17 lipca 1690 r.¹³²²

1. *List sejmiku bełskiego do Marka Matczyńskiego podskarbiego wielkiego koronnego – Bełż, 17 lipca 1690 r.*

Rp. AGAD, APP 133, s. 396-399 – oryginał; na końcu listu, pod pieczęcią marszałka dopisek: Literae intracontenta feria 6 post festum Sancti Lucae Evangelistae ad acta officii castrensis capitanealis Leopoliensis, anno 1690 [20 października 1690 r.] per oblatam porrectae, susceptum per me, Alexandrum Rembowski m.p.

J.w., m. panie podskarbi wielki koronny, n.w.m. panie i bracie.

Nie zrównany w nikim ku R.P. i dobru jej zelus w.m.m. n.w.m. pana daje pewną otuchę, że i naszą circa indemnitatem tejże R.P. non postpones w.m.m. pan compellationem, którą tym poufałej do w.m.n.m. pana ordinamus, im większą waszeci n.w.m. pana tak ku całemu generaliter województwu naszemu, jako i każdemu z nas z osobna uznajemy benevolentiam.

Na sejmiku relationis wzięliśmy certitudinem od ichm. panów senatorów i ichm. panów posłów od nas na tenże sejm obranych i uproszonych, że ultra mentem R.P. jm. pan marszałek izby poselskiej per constitutionem numerum insolitum podał ichm. panów komisarzy na hibernową komisję, którym in vim gratitudinis pracy i kosztów po 2 tys. zł, każdemu z ichm. według dawnego R.P. zwyczaju, skarb tenetur wypłacić. [397] Zaczynam iunctis vocibus uniżenie n.w.m. pana upraszamy, abyś w.n.w.m. pan, mając wzgląd super egestatem R.P. et inopiam skarbu, więcej nie raczył erogare kosztów na traktament pomienionym ichm. panom komisarzom, nad sumę, która czterech concernit, według dawnego R.P. zwyczaju i postanowienia, ponieważ ultra assensum

¹³²² W księdze grodzkiej bełskiej pod datą 15 lipca 1690 r. (Sabbatho ipso die festi Divisionis Apostolorum a. D. 1690) pozostawiono puste miejsce z nagłówkiem „Laudi conventus particularis palatinatus Belzensis oblata”, zob. CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 283, s. 1184. Adnotacja ta zapewne dotyczy sejmiku elekcyjnego kandydatów na podsędkę bełskiego zwołanego na ten dzień, zob. Uniwersał Kazimierza Zamoyskiego wojewody bełskiego na sejmik elekcji kandydatów na podsędkostwo, Warszawa 23 kwietnia 1690 r., AP Lublin, Ks. gr. grabowieckie, 255 RMO luźne, k. 1000.

R.P. et antiquam legis praxim tak liczny numerus ichm. panów komisarzów podany przez jm. pana marszałka izby poselskiej.

Upatrzeliśmy imminens periculum R.P. et assemmina przyszłych, da Bóg, sejmów przez naznaczoną gratitudinem zasług jm. pana marszałka izby poselskiej, to jest sumę 40 tys. z skarbu R.P. że się wiele będzie takowych mogło znajdować, którzy dla podobnych largicyi usilnie marszałkostwo poselskie konkurować zechcą, et per consequens negotia R.P. [398] impediunt, i sejmy albo rwać, albo tamować usiłują. Zaczyn aby takowe inkonweniencje R.P. nie trudniły, obtestamur waszeci, n.w.m. pana, hoc quo fereris w.m. n.m. pan ku R.P. amore et supplicem przez ichm. panów posłów od nas do waszeci n.w.m. pana uproszonych, zanosimy libellum, aby w.m. n.w.m. pan pomienioną sumę 40 tys. do przyszłego, da Bóg, sejmu w skarbie zatrzymać raczył, ad disiudicationem R.P., o czym serio na tamtym, da Bóg, miejscu zechcemy się domówić.

A cokolwiek w tej mierze tak ku R.P. przychylności, jako ku nam chętnie świadczonego zawsze uznamy afektu, to wszystko pójdzie w oblig uniżonych usług i chęci naszych braterskich na wszelki w.n.m. pana rozkaz i zawołanie, z tym jako się przez ichm. panów posłów naszych do w.n.m. pana uproszonych, protestamur [399] tak i listownym stwierdzamy charakterem, żeśmy na zawsze uprzejmie życzliwi bracia i uniżeni słudzy j.w. n.w.n. pana. Którą to uniżoność naszą et propensionem affectuum quam sufficientissime pro dexteritate sua explicabunt ichm. panowie posłowie od nas do w.n.m. pana uproszeni w Bełzie, die 17 iulii anni 1690.

J.w. w.m.m. pana najniższy sługa

Fr[ancisze]k St[anista]w Pi[ot]r Dunin pod[stoli] bełski, marszałek natenczas koła rycerskiego województwa bełskiego nomine publico

Locus sigilli

2. Instrukcja dana posłom do Jana III z sejmiku bełskiego z limity w Bełzie, 17 lipca 1690 r.

Rp. *Bibl. Oss., rkp. 408, s. 133-136 – oryginał z pieczęcią.*

Instrukcja do J.K.M. z koła rycerskiego województwa bełskiego dana ichm. panom posłom, jm. panu [Piotrowi Felicjanowi] Telefusowi podczaszemu halickiemu i jm. panu [Adamowi Antoniemu] Bełżeckiemu wojewodzie podolskiemu a. 1690 die 17 iulii.

Nieucichłe echo na zawdzięczenie ojcowskiej ku R.P. miłości J.K.M. p.n.m. przed tym zawsze, a teraz na niedawno przeszłym generalnym zgromadzeniu ordinum Regni ogłoszone concatenatis votorum nexibus, quam fida cecinere ora, jako całemu światu słodko brzmi w uszach, tak miły i przyjemny w sercach województwa bełskiego czyniąc odgłos, nie tylko do powinnego najjaśniejszemu J.K.M. p.n.m. Majestatowi pobudza nas wdzięczności, ale i te, która toties od województwa naszego J.K.M. p.n.m. posłubiona wiernych i życzliwych animuszów gorliwość do większych zapala chęci, że niepa-

miętni zdrowia i fortun naszych, przy dostojęństwie J.K.M. p.n.m. na los fortuny szanc adversi fati ochotnie stawić się chcemy, a lubo dobroczynności pańskich mnogość mieć nie może na ukontentowanie swoje tak wiele, ile by należało, wiernych usług et grati pectoris testimonia, wiemy jednak, że i tą lichą nie zgardzi ofiarą, w który sami siebie et quidquid in corde carum devovemus J.K.M. p.n.m., niech to będzie suplement.

Tę serc życzliwych ochotę województwa bełskiego u nóg najjaśniejszego Majestatu J.K.M. p.n.m. panowie posłowie od nas uproszeni za powinna złożą od wiernych poddanych daninę i oraz in sinum paternum synowskiego żalu flebilem libellum oddadzą, który dolor stąd vel maxime invaluit in cordibus civium, że po uspokojeniu tak wielu pracowitych wojen, po skończeniu męstwem, szczęściem i dzi[e]lnością J.K.M. nie-pohamowanych nieprzyjacielskich insultów, post vitam civibus redditam zachowana i dotrzymana w pieśczonej opiece J.K.M. p.n.m. wolnego głosu całość, ius vetandi a concive [134] znacznie in suam immunitate szwankuje, kiedy jm. pan marszałek izby poselskiej¹³²³ na sejmie walnym warszawskim, niedawno przeszłym, nullo habito respectu contradictionis ichm. panów senatorów i ichm. panów posłów ziemskich, in volumen legum wpisał, ultra publicum ordinum Regni assensum, niektóre konstytucje, jako to koekwacja hiberny¹³²⁴ stante contradictione wpisana jest in volumen legum cum maximo detrimento boni publici, commodo zaś privatorum, bo tenentarii dóbr J.K.M. p.n.m. różne adinveniunt media ochrony dzierżaw swoich, depaktacjami dobrze prywatnemi swemi spustoszywszy dobra, daleko więcej, kiedy w tejsze konstytucyje frequens wpisany numerus ichm. panów komisarzów do hiberny, a rzadki bez królewszczyny, a tam campum mieć będą gruntowniejszego uchronienia się ^{bod} hiberny, waląc na tych ichm., którzy maxima cura et impensa dzierżawy swoje reparują i mocno proprio aere, chcąc ich mieć in bono statu, restaurują.

Nie mniejsza i w tym R.P. szkoda, że gdzie zasiadają czterech do hiberny ichm., teraz 16, ultra mentem Reipublicae vetantibus, quam publice, quam privatim nuntiis per legem naznaczoną, na których ichm. panów komisarzów znaczna ujma z skarbu J.K.M. p.n.m. i R.P. być musi.

Relaksował lege publica, obstante contradictione ichm. panów posłów, z sumy znacznej Trybunałem Radomskim przysądzonej dobrze zasłużonemu żołnierzowi jm. pana obożnego koronnego¹³²⁵, cum magno detrimento tegoż skarbu koronnego, a co większa, convulsio subsecuta decretorum Tribunalitiorum, tak Radomskiego, jako i Piotrkowskiego.

I inne appendices ultra communem assensum jm. pan marszałek pozwolił sobie inserere in volumen legum, co wszystko patebit J.K.M. p.n.m. [135]

A jakoż nie ma być żalosna, kiedy pupilla libertatis, liberum ius vetandi, ojczyste prawa, które J.K.M. dotrzymuje, protegit et defendit, concivis et compatriota psuje i łomie, za czym ichm. panowie posłowie pokornie suplikować będą najjaśniejszemu

¹³²³ Tomasz Działyński starosta bratyański, marszałek sejmu 1690 r.

¹³²⁴ Konstytucja sejmu 1690 r. „Koekwacja hyberny” (*Vol. leg.*, t. 5, s. 373).

¹³²⁵ Marjan Ścibor Chełmski obożny koronny; konstytucja sejmu 1690 r. „Uwolnienie urodz. obożnego koronnego a solutione triplicis pensionis dekretem Radomskim iniunctae” (*Vol. leg.*, t. 5, s. 379).

Majestatowi J.K.M. p.n.m., aby raczył wcześniej na ból tak ciężki życzliwych i wiernych poddanych swoich ojcowskie obmyślić remedium i tak znacznego R.P. krzywdy na przyszlým, da Bóg, sejmie pozwolił i dopomógł petere vindictam.

Casus fatalis jm. pana Jakuba Kalinowskiego rotmistrza J.K.M., że na usługę J.K.M. i R.P. wpadł w niewolę pogańską jako maeretur iustam compassionem, tak ad subveniendum commovet, będą tedy prosić ichm. panowie posłowie J.K.M. p.n.m., aby w tym łaskę swą pańską pokazał, a in eliberationem Szachinowicza Lipkę dać raczył, ponieważ pasza tego postulat, albo ex clementia Regia insze medium do eliberowania onego podał.

Sam to tylko J.K.M. p.n.m., któremu świat polski przyznał inopina reluxit te victore salus poprawić quod labefactum może, tak, jako wszelkie sublunaria do swojego się wracają principium quaerit suum natura auctorem medicum petit aeger fabrum ruina respicit, tak i my złotej wolności polskiej, praw i swobód naszych nave, toties super procellarum capita triumphantem teraz w szturmach domesticae malignitatis fluctuantem, jako najspieszniej ad portum bonae spei do J.K.M. p.n.m. jako konserwatora i budowniczego tychże praw i wolności naszych kierujemy, nieomylnie tusząc, że ibi salus quiesque, co wszystko [136] ad ampliorem explicationem probatissimae ichm. panom posłom comittimus dexteritati.

Fr[ancisze]k St[anisław]w P[io]tr Dunin podstoli bełski, dyrektor natenczas koła rycerskiego województwa bełskiego

Locus sigilli

^{a-a} w Rp.: od

‡ 3. *Laudum sejmiku województwa bełskiego z limity w Bełzie, 17 lipca 1690 r.*

Rp. 1 CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 283, s. 1270-1286 – oblata; w grodzie bełskim oblatował Gen. Aleksander Drogomir w imieniu marszałka sejmiku w dniu 27 lipca 1690 r. [feria 5 in crastino festi Sanctae Annae Matris a. D. 1690].

Inne rękopisy: **Rp. 2** AGAD, AR II, 1774, s. 1-12 – ekstrakt z grodu bełskiego, brak końcowej karty (kart); w dolnej partii kart, na wysokości 1-2 wierszy, uszkodzony, tekst częściowo słabo czytelny na skutek konserwacji.

Bibl. Oss., rkp. 15964, t. 2, s. 351-359.

My rady, dygnitarze, urzędnicy i wszystko rycerstwo [1271] województwa bełskiego, ziem i powiatów do niego należących, zjechawszy się die 19 iunii na sejmik relationis z sejmu niedawno przeszedłego naznaczony nam w Bełzie na tenże dzień tegoż sejmu konstytucyją, po obraniu dyrektora koła naszego i omówieniu privatorum negotiorum województwa naszego, in vim praeparamenti do jako najdoskonalszego obrad naszych przystępu, limitowaliśmy i prolongowali per continuationem pomieniony sejmik ad diem 17 iulii, pod tegoż w. jm. pana marszałka, jm. pana Franciszka de Skrzynno

Dunina podstolego bełskiego, dyrekcyją, ob legalitates anteriori immediate laudo explicatas. Między któremi że potissimum locum miała legalitas deliberationis de modo vindicandae convulsionis legum et liberi iuris vetandi, przez jm. pana Tomasza Działyńskiego starostę bratyańskiego, marszałka izby poselskiej, na sejmie niedawno przeszłym, materiam hanc primo loco tractandam censurimus.

Zaczynam stanąwszy teraz na pomieniony naznaczony continuationis sejmiku termin, to jest die 17 iulii tu w Bełzie, na miejscu konsultacyjom zwykłym naszym, ab integritate praw i swobód naszych ordimur consilia et exemplo ducti górnieszych województw, ante omnia postanawiamy, [1272] aby ichm. panowie posłowie województwa naszego na pomieniony niedawno przeszły sejm obrani i uproszeni, cum assistentia jm. pana marszałka koła naszego terażniejszego, nomine totius palatinatus, solenną uczynili protestacyją w grodzie bełskim przeciwko pomienionemu jm. panu marszałkowi izby poselskiej o to, że jm. niektóre konstytucyje ultra mentem R.P., non acceptatis contradictionibus j.w. ichm. panów senatorów jako i jm. pana deputata do konstytucyje tychże naznaczonego, in volumen legum wprowadził. Przez którą protestacyją te wszystkie konstytucyje, a protestantibus specificatas, pro illegitimis et pro praeiudiciosis znamy i onych nie przyjmujemy.

To ad laniendum tantisper dolore uczyniwszy, doskonalszego szukamy antidotum, które tylko w samym sercu ojcowskim dobrośliwego Pana, J.K.M. p.n.m. znaleźć spodziewamy się, ten jest pater Patriae, tutor, author et defensor ojczystych praw ac vindex starożytnej złotej wolności, ten ab infestantibus telis malignatis animi, pewnie nas z ojcowskiego złoży afektu, in hoc spes praeditam salutis clypeus nos proteget iste. Uprosilimy tedy ichm. panów posłów do J.K.M. p.n.m., jm. pana [Piotra Felicjana] Telefusa podczaszego halickiego [1273] i jm. pana [Adama Antoniego] Bełzeckiego wojewodzica podolskiego. Którzy ichm. panowie posłowie przy oddaniu wiernego poddaństwa fida et in obsequium prompta u nóg najjaśniejszego Majestatu wszystkich nas za dostojęństwo J.K.M. prospera aeque ac adversa ferre gotowych deponent pectora, zranione in leges Patrias et liberam vetandi vocem feritate pomienionego jm. pana marszałka izby poselskiej, aby J.K.M. p.n.m. nie dał convelli iura in quibus natus, oraz pokornie suplikować będą najjaśniejszemu Majestatowi J.K.M. p.n.m., aby raczył na przyszłym, da Bóg, sejmie pozwolić petere iudicium super personam jm. Co wszystko ichm. panowie posłowie fusius pro sua dexteritate explicabunt, konformując się do instrukcyje od jm. pana dyrektora koła naszego danej sobie do J.K.M. p.n.m. Którą to instrukcyją jm. pan dyrektor in forma quam sufficientissima wypisać i oddać ma ichm., contenta woli naszej nil minuendo vel immutando. A my, jako bezpiecznie (innumera odbierając ojcowskiej ku R.P. J.K.M. p.n.m. dobroczynnej miłości dokumenta) hanc deponimus in sinum łaski pańskiej querimoniam, tak nieomylnie tuszemy, że pro innata [1274] clementia et bonitate non dimittet nos J.K.M. p.n.m. deiunos [s] teje łaski a Maiestate discedere, za co in vitam nostram et secuturae posteritatis nostrae saecula przyjmujemy oblig, zdrowia i substancyje naszełożyć przy dostojęństwie J.K.M. p.n.m. et regnaturae domui jego.

Iniunximus i to jm. panu dyrektorowi koła naszego, aby osobiwą imieniem nas wszystkich uczynił protestacyją przeciwko konstytucyje sub titulo „Ur. marszałkowi na sumę 40 tys. in vim gratitudinis zasług pomienionego jm. pana marszałka izby po-

selskiej i domu jego”¹³²⁶, przecie jednak pozwolić ullatenus nie możemy, bo widzimy, że takowe largicyje przyniosły by nam wielką o marszałkostwo poselskiej izby konkurencyją, konkurencyje zaś przyniosłyby wielkie inter ordines zatarczki et discrimina sejmów, bo tak wiele znalazłoby się takowych, którzy sibi, non Patriae prodesse cupientes, o tę godność staraliby się.

Niemniej i to afficit województwo bełskie, że jm. pan marszałek izby poselskiej do komisyyj hibernowej, da Bóg, przyszłej, privata autoritate ichm. panów komisarzów ex equestri ordine podał 16, ichm. panów senatorów 7, naznaczając ichm. pro laboris [1279] praemio po 3 tys., a ichm. panom komisarzom po dwa każdemu, co wszystko in biennio uczyni, za dwie lecie rachując, 106 tys., a prawa zaś dawne minorem numerum mieć chciały, ichm. do tego takowych jm. pan marszałek constituit, którzy starostwa et bona regalia in sua possessione mają. Obawia się tedy województwo bełskie, aby ci ichm. panowie starostowie, mając po sobie konstytucyją „De coaequatione hibernorum”¹³²⁷ (lubo ta konstytucja sine assensu publico illegitime napisana i przeciwko niej protestacyje zaszły) nie chcieli starostwom swoim ulżyć et diminuere kontrybucyją hibernową, za której diminucyją subsequeretur żołnierz iuxta mentem R.P. na pograniczu lokowany nie mógłby subsistere in obsequio przez umniejszenie naznaczonej sobie od R.P. pensyyj hibernowej.

Czemu obviando, uprosiliśmy ichm. panów posłów, jm. pana [Wojciecha Kazimierza] Koca sędziego ziemie buskiej, jm. pana [Jana] Lesieckiego podsędka buskiego, do tejże komisyyj hibernowej, którzy ichm. panowie posłowie instare mają, aby inpracticabilis numerus ichm. panów komisarzów przeciwko prawu nie zasiadał, protestantur, że prawu wbrew et impediunt pro sua activitate et dexteritate imieniem województwa naszego, aby ci ichm., [1276] którzy są in possessione bonum regalum, nie zasiadali, in casu vero nieakceptowania postulacyj województwa naszego bełskiego, protestantur ichm. panowie posłowie, serio iniungimus, przeciwko panom komisarzom.

Wielką w tym zubożałej R.P. krzywdę upatruje nasze województwo bełskie, że nam przyniesione z sejmu niedawno przeszłego ekspensa wielkie na largicyje niesłuszne niżej mianowane do prowentu skarbu koronnego, a tą sumą mogłoby się cokolwiek do podatków R.P. przyłożywszy, defektów zapłacić. Zaczym uprosiliśmy posłów jm. pana [Samuela] Głogowskiego cześnika nowogródzkiego, pułkownika J.K.M. i jm. pana [Jana Stanisława] Rossochackiego podczaszego drohickiego, sędziego grodzkiego bełskiego¹³²⁸, do j.w. jm. pana podskarbiego koronnego¹³²⁹, aby sumy 40 tys. naznaczonej jm. panu marszałkowi izby poselskiej nie oddawał, ani ichm. panom komisarzom od R.P. i ichm. panom senatorom, którzy by nad liczbę prawem dawniejszym postanowioną znajdowali się i tej largicyj upominali się, nisi forte wszyscy ci ichm. sumą pauciozem numerum concernente podzielili się zarówno i kontentować chcieli. Deklarując jm. panu podskarbiemu koronnemu omnem affectuum nostrorum propen-

¹³²⁶ Konstytucja sejmu 1690 r. „Gratitudo Ur. marszałkowi poselskiemu” (*Vol. leg.*, t. 5, s. 377).

¹³²⁷ Konstytucja sejmu 1690 r. „Koekwacyja hyberny” (*Vol. leg.*, t. 5, s. 373).

¹³²⁸ Jan Stanisław Rosochacki podczaszy drohicki, sędzia grodzki bełski.

¹³²⁹ Marek Matczyński podskarbi wielki koronny.

sionem nieomylnie tuszemy, że desiederio [1277] województwa naszego omni facilitate korespondować będzie, haec quae pro universa Republica.

Co się zaś tycze samego in particulari województwa bełskiego, wzięwszy lumen sądów fiskalnych o długi winnym ludziom w służbie R.P. zostającym, a z repartycyjej generalnej do nas ordynowanym po zapłatę emeritorum stipendiorum, naznaczamy unanimes consensu, obsequendo legi publicae na wypłacenie tak przyszłych, jako i przeszłych zasług, pomienionym ludziom i chorągwiom 40 podymnego na rok jeden, na taryfę revisionis dymów przez jm. pana [Stanisława Bartosza] Bełżeckiego podczaszego czernihowskiego, pisarza grodzkiego bełskiego, amputatis omnibus libertationibus iuramentis in praeterito otrzymanych, hoc adiecto, że z połowy tylko dymów płacić to 40 podymnego mamy, to jest, gdzie dymów dziesięć, to z pięciu, gdzie dwadzieścia, to z dziesięciu et sic de caeteris. A tę defalkę non alio intuitu pozwoliliśmy, tylko aby libertacyje per lauda wszelkie et abiurata dawne zniesione były, chcąc kiedyżkolwiek mieć aequalitatem contribuendi. To jednak praecavemus sobie, ktokolwiek beneficio libertationis pozwołonego na rok usus, więcej nad rok zatrzymał podatki, faciat in iudicis fiscali calculationem i zatrzymane [1278] praetextu libertationis podatki comportet ad idem iudicium fiscale ad instantiam jm. pana instygatora sądu tegoż. Wszelkie tedy libertacyje każdemu tylko na rok jeden currere mają, a zatrzymane antierius albo posterius przed rokiem, albo po roku, podatki exsolubiles praesenti conventus auctoritate deklarujemy. Nihilominus, jeżeliby w terażniejszym roku dotknęła jakowa kogo calamitas per casus fortuitos, jako to przypadkowy i piorunowy ogień, tedy każdemu nullo habito personarum respectu posesorowi albo dziedzicowi personale iuramentum super devastationem bonorum pozwalamy. To jednak warujemy, aby sami tylko pogorzelnicy wolni byli, residua zaś których by calamitas nie doszła płacić mają iuxta mentem laudi praesentis per medium pozostałych w całości domów, z tym dokładem, aby ichm. panowie egzaktorowie uczynili personelem revisionem devastationis, jeżeli posesor prawdziwie odprzysięgił corporali iuramento abiurata. A in quantum by kto ex haeredibus aut possessoribus znalazł się takowy, żeby miał super falsam desolationem wykonywać przysięgę, tedy i takowy w sądzie fiskalnym, ad instantiam cuiusvis, karany ma być iuxta mentem legis a. D. 1678.

O dezolacyjach abjurata wszelkie mają być wykonane przed [1279] sądem fiskalnym bełskim. Takoweż odprzysiężenie conceditur j.w. jejm. paniej kasztelanowej halickiej¹³³⁰ za rok przeszły.

Te zaś 40 podymnego na cztery raty ma być wypłacone. Pierwsza rata a 1 septembris ad ultimam octobris do rąk i egzakcyjej jm. pana [Stanisława Bartosza] Bełżeckiego podczaszego czernihowskiego, ma być wypłacona, gdzie intra hoc spatium czopowe i kotłowe dawno zatrzymane, należące do tegoż jm. pana podczaszego egzakcyjej, ma być komportowane. Druga rata poczynąć się ma a 1 novembris tegoż roku, a kończyć ultima decembris anni 1690, należec będzie do egzakcyjej jm. pana Franciszka Winiarskiego. Trzecia rata a 1 ianuarii ad ultimam martii jm. panu Świeżawskiemu. Czwarta ma być wypłacona intra spatium czasu a 1 maii ad ultimam iulii do egzakcyjej

¹³³⁰ Być może Anna z Zamoyskich Cetnerowa, wdowa po Aleksandrze Centerze kasztelanie halickim.

jm. pana Młockiego. Ci zaś pomienieni ichm. panowie egzaktorowie, non aggravando ludzi ekstraordynaryjnym od kwitów płaceniem, równie tak gotowizną, jako i delatami, chorągwie i ludzi z repartycyje do nas należących dzielić aequaliter będą, nullo habito respectu personarum, sub poenis in iudicio fiscali super [1280] contravenientes decernendis. Także delat naznaczać nie powinni, na które już anterieus wyszły by asygnacje sub poenis iisdem.

Które podatki takowym sposobem wypłacać się mają. Pierwszą ratę 10 podymnego, stosując się ad mentem konstytucyje „De locatione na pograniczu wojska”¹³³¹, jm. pan podczaszy czernihowski¹³³² na Trybunał Skarbowy pro die 8 ianuarii anni 1691 comportare powinien. Drugą ratę, zasługi najdawniejsze, na registra likwidowane wypłacać będzie jm. pan [Franciszek] Winarski. Trzecią ratę iterum na dawne zasługi, po sobie subsequentur następujące, wypłaci jm. pan Świeżawski. Czwartą ratę tychże dawnych zasług, suo ordine po sobie następujących, zniesie dług jm. pan Młocki. A te cztery raty za ćwierci ośm rachują się, to jest anni praesentis dwie, a sześć dawnych.

Że zaś ekstraordynaryjne znajdują się w województwie naszym długi, to jest zatrzymane dawniejszych ćwierci in parte wypłaconych residuitates, także deklarowane sumy niektórym ichm., calamitate depressis braci naszej i obywatelom województwa naszego w niewoli będącym, skaleczonym na usłudze R.P., przy [1281] tym teraz naznaczone gratitudines ichm. panom posłom na sejm przeszły, także i jm. panu komisarzowi na Trybunał Radomski przyszły, do tego traktament ichm. panom deputatom od chorągwi po zasługi, tedy na wypłacenie tego wszytkiego naznaczamy czopowe i szelężne in anno praesenti do egzakcyje j.w. jm. pana kasztelana bełskiego¹³³³ oraz i dawniejszego czopowego, szelężnego i kotłowego residuitatem tak do egzakcyje jm. pana podczaszego czernihowskiego należące, jako do j.w. jm. pana kasztelana bełskiego przyłączamy, oraz to sobie warujemy, aby in causa fisci do żadnego grodu województwa naszego nikt nie był pociągany, jako to recenter jm. panu [Stanisławowi Bartoszowi] Bełżeckiemu podczaszemu czernihowskiemu dano pozwy do sądu grodzkiego buskiego o zabranie koni per executionem za zatrzymane czopowe do egzakcyje swojej należące z miasta Mostów¹³³⁴. Aby tedy od tej sprawy ichm. panowie sądowi grodzcy buscy supersedowali, zleciliśmy pisać do ichm. jm. panu dyrektorowi koła naszego, nomine publico upraszając ichm., aby do sądu swego in causis et rationibus skarbu województwa bełskiego [1282] emergentibus nikogo nie pociągali.

Konie niżej mianowane grabieżne z miasta Mostów, że dotąd nie wykupione, tedy po wyjściu tygodnia ab actu praesenti w grodzie bełskim, potaksowawszy je, poprzedać consensu unanimi pozwalamy jm. panu podczaszemu czernihowskiemu. In quantum by zaś gród którykolwiek województwa chciał causas fisci samemu tylko iudicio formato fiscali należące sądzić, tedy przypozywany gród ad idem iudicium fiscale formatum

¹³³¹ Konstytucja sejmu 1690 „Lokacyja wojska i skryptu ad archivum danego aprobacja” (*Vol. leg.*, t. 5, s. 372-373).

¹³³² Stanisław Bartłomiej Bełzecki podczaszy czernihowski.

¹³³³ Jan Andrzej Sierakowski kasztelan bełski.

¹³³⁴ Mosty (Mosty Wielkie, Augustów), miasto w pow. bełskim (ob. Великі Мости w rej. sokalskim, obw. lwowskim, Ukraina).

tenebitur comparere et respondere za niedosyć uczynienie laudo publico. Które sprawy do skarbu województwa bełskiego należące iudicio formato fiscali samemu tylko sądzić iniunxit, z tych tedy obojga prowentów dawnych i terażniejszych mają być wypłacone. Przyłączają się do tego summae repetibiles, tak od sukcessorów j.w. śp. jm. pana kasztelana bełskiego¹³³⁵, jako i od inszych ichm. panów egzaktorów dawniejszych, którzy doskonałej non praestiterunt województwu calculationem et satisfactionem. Których ichm. wszystkich jm. pan instygator sądów fiskalnych do tegoż sądu adcitare powinien.

A te sumy od województwa deklarowane takowym mają być wypłacane porządkiem. Ichm. panom posłom po 2 tys. każdemu. Jm. panu komisarzowi na Trybunał Skarbowy 2 tys. Jm. panu Czarnockiemu [1283] zł tysięcy, jm. panu [Michałowi] Rulikowskiemu zł tysięcy, jm. panu Kierzyńskiemu porucznikowi w. jm. pana podstolego bełskiego¹³³⁶ w niewoli zostającemu, zł tysięcy, jm. panu Lanckorońskiemu zł tysięcy i innym ichm. anterioribus laudis naznaczone sumy, jeżeli nie są wypłacone. Jm. panu Mireckiemu skaleczonemu iuxta laudum. Traktament ichm. panom deputatom od chorągwi naznaczamy po zł 300 na chorągwie, hoc praecauto, aby do tego traktamentu ci tylko należeli ichm. panowie deputaci, którzy po uchwalone ćwierci będą deputowani. Którym się zaś stanęła od województwa satysfakcja i traktamenta brali, interesować się do tego nie mają, chyba żeby który z takowych ichm. był i po terażniejsze zasługi deputatem. Dług na regiment j.w. jm. pana kasztelana krakowskiego, hetmana polnego¹³³⁷, zł 2 tys. i retenta ichm. panom deputatom od chorągwi dawniejszych ćwierci do tychże prowentów odsyłamy. Ichm. oo. dominikanom konwentu bełskiego na reparacją kościoła zł 300, na takowąż reparację ichm. oo. bernardynom sokalskim zł 200. Patribus disscalceatis de redemptione zł 200 naznaczamy ibidem, na które largicyje ad instantiam requirentis [1284] sąd fiskalny asygnacyje wydać każdemu z osobna będzie powinien.

Jm. panu komisarzowi na Trybunał Skarbowy uproszonemu serio pro dexteritate jm. iniungimus, aby omnem totius Reipublicae przestrzegał indemnitatem także i województwa naszego na tym tam miejscu, mając to w wielkiej animadwersyje, cokolwiek mogłoby jakową R.P. albo województwu przynieść szkodę. Starać się oraz będzie jm. pan komisarz, aby się dowiedział, skąd emersit dług sukcesorów jm. pana Wolffa¹³³⁸ i jeżeli R.P. powinna go płacić. Także upomni się jm. o sumę w Trybunale Radomskim w rekompensę przeładowania województwa naszego naznaczoną u województwa krakowskiego i łęczyckiego, ludziom w służbie R.P. zostającym, a z repartycyj do województwa bełskiego ordynowanym. Nie przepomni jm. i w tym przyłożyć starania, abyśmy, będąc terażniejszą nową repartycją przeładowani, mogli otrzymać należytą coaequationem.

¹³³⁵ Jan Aleksander Myszkowski kasztelan bełski, zm. 1687 r.

¹³³⁶ Franciszek Dunin podstoli bełski.

¹³³⁷ Szczęśny Potocki kasztelan krakowski.

¹³³⁸ Konstytucja sejmu 1690 r. „Zapłacenie pewnego długu Ur. sukcesorom Ur. niegdy Fremholda Wolffa, generała artylerji koronnej i sukcesorom Ur. Jana Szymanowskiego skarbnika sochaczewskiego, także Ur. Kaspra Arciechowskiego sędziego ziemskiego liwskiego i jego sukcesorom, i sukcesorom Ur. Boratyniego” (*Vol. leg.*, t. 5, s. 379).

Czopowe z Waręża, lubo jest na symplę zł 100 wypłacić determinowane, jednak, ponieważ dawne produkują kwity, że tylko po zł 30 przedtem płacili, tedy et ad praesens po zł 30 płacić powinno będzie, czego trypla zł 90 ma być wypłacona. Miasto Busk, [1285] lubo konstytucja grodzieńska o pogorzalcach¹³³⁹ wolne czyni od podatków, jako i wszelkie inne konflagrata do lat czterech tylko, jednakże po dwakroć w tych czasach funditus zgorzało, praesenti conventus nostri assensu do lat 8 libertujemy, salvis nihilominus contributionibus, które przed pogorzeniem należały.

Ponieważ dotąd successores nieboszczyka jm. [Stanisława] Rulikowskiego kwitu mieć nie mogli, ob non praestitam calculationem, teraz zaś w sądach fiskalnych noviter per decretum uwolnieni, non restat, tylko aby jm. pan dyrektor koła naszego nomine publico dał kwit ichm.

Ponieważ Żydzi, iure vetante, chrześcijan obojej płci, to jest kucharki i parobki służące u siebie chowają, tedy chcąc takową onych przeciwko prawu renitencyją ukarać, naznaczyliśmy aby po zł dziesięci na rok od osoby chrześcijańskiej płacili, od furmanów zaś, winników, słodowników, browarników płacić nie powinni wedle konstytucyj annu 1678¹³⁴⁰ ad instantiam jm. instygatora sądów fiskalnych. Któremu to jm. panu instygatorowi committitur rewizja Żydów. Jeżeliby tedy mógł jakowy stąd accedere w sądach fiskalnych prowent, tedy i ten prowent na wyżej mianowane ordynujemy i przyłączamy ekspensa.

Laudum anterius na jeździe naszym die 19 [1286] iunii formowane in toto reasumimus i aprobujemy.

Którą wszystkie uchwałę naszą zgodnie postanowiwszy, podpisać jm. panu dyrektorowi koła naszego zleciliśmy i onę do akt grodzkich bełskich podać. Działo się w Bełzie, w kościele oo. Dominikanów, die 17 iulii 1690 a.

Franciszek Stanisław Piotr Dunin podstoli bełski, marszałek koła rycerskiego województwa bełskiego^a

^{a-a} tekstu brak w Rp. 2

4. Oblata fragmentu laudum sejmiku województwa bełskiego z limity w Bełzie, 17 lipca 1690 r.

Rp. CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 283, s. 1364 – oblata; w grodzie bełskim oblatował Gen. Kierzyński porucznik chorągwi Franciszka Dunina podstolego bełskiego w dniu 14 sierpnia 1690 r. [feria 2 in vigilia festi Assumptionis in Coelum Gloriossimaе Virginis Mariae a. D. 1690].

Ad personalem et officiosam Gen. Kierzyński, Mag. Francisci de Skrzywno Dunin subdapifer Belzensis, cohortis loricatae viceprefecti affectationem officium praesentis castrensis capitanealia Belzensis annuendo affectationi laudi conventus particularis

¹³³⁹ Konstytucja sejmu 1678 r. „O miastach spustoszących i pogorzałych” (Vol. leg., t. 5, s. 278).

¹³⁴⁰ Konstytucja sejmu 1678 r. „Reasumpcja prawa o Tatarach i Żydach” (Vol. leg., t. 5, s. 286).

in Belz, die 17 iuli anni praesentis 1690 celebrati, sub directione supernominati Mag. subdapiferi Belzensi¹³⁴¹ punctum sic in se sonans: „A te sumy od województwa deklarowane, takowym mają być wypłacone porządkiem. Ichm. panom posłom 2 tys. każdemu, jm. panu komisarzowi na Trybunał Skarbowy 2 tys. Jm. panu Czarnockiemu zł tysiąc, jm. panu Rulikowskiemu zł tysiąc, jm. panu Kierzyńskiemu porucznikowi w. jm. pana podstolego bełskiego w niewoli zostającemu zł tysiąc, jm. panu Lanckorońskiemu zł tysiąc i innym ichm. anteriori laudi naznaczone sumy (jeżeli nie są wypłacone albo in toto albo in parte) tedy z tychże prowentów mają być wypłacone” extradidit.

5. *Protestacja Franciszka Dunina marszałka sejmiku bełskiego i posłów bełskich przeciwko marszałkowi sejmowi warszawskiego oraz przeciwko niektórym konstytucjom tegoż sejmiku – Belż, 20 lipca 1690 r.*

Rp. CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 283, s. 1226-1230 – oblata, w grodzie bełskim wniesiono w dniu 20 lipca 1690 r. [feria 5 post festum Sanctae Margarethae Virginis et Martyris proxima a. D. 1690].

Bibl. Oss., rkp. 15964, t. 2, s. 377-381.

Ad officium actaque praesentia castrensia capitanealia Belzensia personaliter venientes Mag. Franciscus de Skrzywno Dunin subdapifer et marschalcus conventus immediati palatinatus praesentis Belzensis relationis Mag. nuntiorum, nec non Michael a Potok Potocki Crasnostaviensis capitaneus, Joannes Stanislaus de Lipiny Družbic Belzensis, Christopherus [1227] a Skrzywno Dunin in Uhnów Buscensis vexilliferi et Samuel a Głogowiec Głogowski pincerna Novogrodensis reduces ad palatinum praesentem ex comitiis generalibus Regni Varsaviensibus, ad quae electi erant nuntii, et quidem Mag. marschalcus totius palatinatus praesentis nomine solenniter protestati sunt (idque quam primum constitutiones ex cancellaria Regni sat tarde ad castrum praesens Belzensis studio Mag. marschalci comitalis transmissae sunt) contra Mag. Thomam Działyński capitaneum Bratytensem, mareschalcum eorundem immediatorum comitiorum generalium Regni Varsoviensium idque ideo.

Quia cum Respublica ac eiusdem status in hoc praecipue consistat fundamento, ut consilia publica integritatem Reipublicae in se continentia, non alias quam unanimibus votis nemineque contradicente suum sortiantur effectum, praecipue tamen in comitiis generalibus, ubi serio de integritate status ac Reipublicae tractatur, ac ideo Mag. marschalci eorundem comitiorum generalium iuramentis obstringantur, ut nihil votis publicis dissonum ac pro suo velle privatum contradictioneque aliqua refrenatum in volumen [1228] legum inscribant, ipse Mag. Działyński mareschalcus immediatorum comitiorum Regni generalium Varsaviensium, licet praemissorum non ignarus, nihilominus per abusivam quandam ac exinde legibus Regni damnandam auctoritatem, praemissis in tergum missis, iuramentoque fidelitatis suae non attento, ausus est et temere praesumpsit constitutiones nonnullas in iisdem immediatis comitiis Regni

¹³⁴¹ Franciszek Dunin podstoli bełski.

generalibus Varsaviensibus extra scitum et consensum Reipublicae ac contradicentibus permultis tam Ill. quam et Mag. senatoribus atque Mag. nuntiis in volumen legum inscribere ut pote titulo: „Koekwacyja hiberny”¹³⁴². Ad quam coequationem ultra consensum Mag. nuntiorum, tam ex senatorio, quam et equestri ordinibus positi sunt Mag. comissarii citra determinatum numerum, quos neque declaratio neque connotatio publicae ad id ordinaverat. Quae constitutio plurimam Reipublicae continet in se iacturam et importunos sumptus. Item titulo: „Relaksacyja jm. pana obożnego koronnego”¹³⁴³, respectu acceptae per eundem ex thesauro Regni pro expeditione Viennicae summae nec tamen servitii eiusdem bellici, ut [1229] intererat, tractationis. Contra quod constitutionis punctum in comitiis propositum (ex quo iudicium Tribunalitium Regni Radomiense restitutionem summae praetactae iniunxerat), contradictiones solennes intervenerant nec ullus consensus Mag. nuntiorum ad stabiliendam eandem relaxationem sese inclinaverat. Item titulo: „Subsidium od nowej szlachty”¹³⁴⁴, quo quidem puncto itidem extra scitum et consensum Reipublicae ad privatum non nisi eiusdem Mag. marschalci velle nonnullae personae privatim rem suam promoventes sunt ab eodem subsidio libere declarati. Item titulo: „Pogłównie żydowskie”¹³⁴⁵, in quo quidem puncto appendix legibus Regni contraria necdum practicata itidem nullo interveniente Mag. nuntiorum assensu quinimmo neque ulla processa in comitiis de eandem mentione, idque quasi Iudaei non alibi quam post curiam etiam in causis criminalibus iudicari debeant, unde maiores perfidae Iudaicae genti concederentur ausus est, iustitia sancta in remoram venisset opposita est.

Hisque praemissis constitutionibus extra consensum Reipublicae in volumen legum inseris et indebite inductis, constitutiones ipsas ad typographiam Regni serio serius [1230] (ne ad faciendam citius protestationem pateat notitia) porrexit, ante quam autem easdem porrexerit contra obstrictam fidem suam iuratam nemini Mag. nuntiorum, quam etiam Ill. ac Mag. senatorum ad requisitionem ipsorum excerptum punctorum necessariorum praecipue vero intuitu Iudicii Generalis Regni Radomiensis permisit, quinimo hocce idem munus et officium marschalcatus sui, non pro integritate Reipublicae ac practicabili eo in passu consuetudine, verum pro suo libitu privato gessit.

Quapropter protestantes animadversis praemissis manifestam libertatis et Reipublicae iacturam conservationemque practicabilis et licit verbi veto praesefertibus, tam contra eundem Mag. mareschalcum praemissa exequi temere praesumentem, quam de nullitate praemissarum constitutionum extra scitum et consensum Reipublicae in volumen Regni inscriptorum iterum atque iterum protestantur.

¹³⁴² Konstytucja sejmu 1690 r. „Koekwacyja hyberny” (*Vol. leg.*, t. 5, s. 373).

¹³⁴³ Konstytucja sejmu 1690 r. „Uwolnienie Urodz. obożnego koronnego a solutione triplicis pensionis dekretem radomskim injunctae” (*Vol. leg.*, t. 5, s. 379).

¹³⁴⁴ Zapewne chodzi o konstytucję sejmu 1690 r. „Reassumptio konstytucyi 1685 tit. subsidium usarskiej milicyi” (*Vol. leg.*, t. 5, s. 375).

¹³⁴⁵ Konstytucja sejmu 1690 r. „Pogłównie żydowskie” (*Vol. leg.*, t. 5, s. 375).

6. *Protestacja Franciszka Dunina marszałka sejmiku bełskiego i posłów bełskich przeciwko wypłacie pensji marszałkowi sejmowi warszawskiego – Bełż, 20 lipca 1690 r.*

Rp. CDIAUL, *Fond 1, Opis 1, 283, s. 1230-1231 – oblata; w grodzie bełskim wniósł Mag. Franciszek Dunin podstoli bełski, marszałek sejmiku w dniu 20 lipca 1690 r.* [feria 5 post festum Sanctae Margarethae Virginis et Martyris proxima a. D. 1690].

Bibl. Oss., rkp. 15964, t. 2, s. 381.

Ad officium actaque praesentia castrensia capitanealia Belzensia [1231] personaliter veniens Mag. Franciscus a Skrzyzynno Dunin subdapifer Belzensis marschalculus conventus immediati palatinatus praesentis Belzensis relationis Mag. nuntiorum solenniter nomine totius palatinatus protestatus est contra punctum constitutionis immediate in comitiis generalibus Regni Varsaviensibus sancitae, videlicet quo ad summam largitivam quadraginta millium florenorum Polonicalium Mag. Thomae Działyński capitaneo Bratyatensi et Lakorcensi, marschalco eorundem comitiorum Regni generalium Varsaviensium ex thesauro Regni solvi declaratam. Cuius quidem summae solutio siquidem inaudito et impracticabili exemplo ad solam eiusdem Mag. marschalci importunitatem, obstantibus modernis Reipublicae oneribus ac in publica necessaria expensis eadem constitutione comprahensa est, idcirco protestans ne eiusmodi Mag. marschalculis comitialibus largitiones in usum veniant ac exinde concurrentia ratione marschalculus eiusdem ex concurrentia vero aliquod discrimen Reipublicae oriatur. Iterum atque iterum de nullitate puncti eiusdem, uti toti Reipublicae praeiudiciosi, protestatur.

7. *Protestacja przeciw Michałowi Działyńskiemu staroście bratyańskiemu, marszałkowi sejmowi 1690 r. – Bełż, 14 sierpnia 1690 r.*

Rp. CDIAUL, *Fond 1, Opis 1, 283, s. 1360 – oblata; w grodzie bełskim wniósł Mag. Franciszek Dunin podstoli bełski, marszałek sejmiku w dniu 14 sierpnia 1690 r.* [feria 2 in vigilia festi Assumptionis in Coelum Gloriossima Virginis Mariae a. D. 1690].

Brak tekstu, w księdze pozostawione puste miejsce

8. *Uniwersał Franciszka Winarskiego poborcy podymnego województwa bełskiego – Bełż, 24 października 1690 r.*

Rp. AP Lublin, 10 Ks. gr. grabowieckie 255, s. 1010 – oryginał; brak daty oblaty¹³⁴⁶.

Wszem wobec i każdemu z osobna, komu o tym wiedzieć należy, a osobliwie obywatelom miasta J.K.M. Bełża i innym wszystkim miastom królewskim, duchownym,

¹³⁴⁶ Za wskazanie tego uniwersału wydawcy dziękują Prof. Jarosławowi Stoliczekowi.

tudzież wsiom w powiatach i parafiach województwa bełskiego będącym, dzierżaw j.w., w., szlachełnych in genere wszystkich, przy zaleceniu powolności usług moich do wiadomości donoszę.

Iż na szczęśliwie skończonym sejmiku die 17 iulii anno praesenti per constitutionem anni praesenti województwu bełskiemu praefigowanym na zapłatę ludziom w służbie R.P. zostającym zgodnie uchwalony podatek 40 podymnego według rewizyjy ichm. panów Stanisława Bartosza z Bełzca Bełżeckiego podczaszego czernihowskiego i jm. pana Stanisława Rulikowskiego, i kwitów tegoż jm. pana podczaszego czernihowskiego immediatnego dziesięciorga podymnego egzaktora per medium, to jest gdzie było dymów 10, to z pięci et sic consequenter, czterema ratami wydać sine quibusvis exceptionibus, cassatis iuramentis, powinno. Do którego drugiej raty, to jest 10 podymnego po jm. panu Stanisławie z Bełzca Bełżeckim podczaszym czernihowskim, pisarzu grodzkim bełskim immediatnym pierwszej raty egzaktorze, a die 1 novembris ad diem ultimam decembris anni praesentis egzakcyjy zgodnie w kole braterskim uproszony egzaktorem zostawszy, ex munere officii mei przez niniejszy uniwersał do wiadomości w.m.m. donoszę, abyście w.m.m. panowie z miast i wsiów posesyi swoich podległych in genere wszystkich, pomieniony podatek na miejsce zwyczajne do Bełza znosić i za kwitem moim oddawać w czasie wyżej opisanym kazali. Upewniając, iż po ekspiracyjy czasu wyżej wyrażonego, renitentes et retentores na delatę skarbową podawszy, executionem militare zsyłać do dóbr deklaruję. Która egzekucya retenta z grzywnami prawem opisanemi odbierać będzie. Co aby do wiadomości w.m.m. panów wszystkim doniesiono było, niniejszy uniwersał po grodach, miastach i parafiach publikować zleciłem i ten uniwersał dla lepszej wiary ręką własną podpisuję. Datum z Bełza, die 24 octobris a. D. 1690.

Franciszek Winiarski egzaktor raty drugiej dziesięciorga podymnego województwa bełskiego

167. Sejmik deputacki w Bełzie, 11 września 1690 r.

Nie odnaleziono informacji o sejmiku.

168. Sejmik deputacki w Bełzie, 10 września 1691 r.

Sejmik zerwany.

1. Informacja o zerwaniu sejmiku w liście Kazimierza Niemyskiego do Stanisława Antoniego Szczuki – Lublin, 16 września 1691 r.

Rp. AGAD, APP 163a, t. 19, s. 566 – oryginał.

[...] Sejmiki małopolskie ledwie nie wszystkie porwane. Krakowski, sandomierski, lubelski, podlaski, chełmski, bełski, wołyński, bractawski, kijowski porozrywane. [...].

2. Informacja o zerwaniu sejmiku w liście Władysława Danowskiego do Stanisława Antoniego Szczuki – Lublin, 16 września 1691 r.

Rp. AGAD, APP 163a, t. 19, s. 203-206 – oryginał.

[...] Sejmik deputacki zerwał się. Podatkowy stanął, 60 podymnego na nim uchwalono. [...].

3. Informacja o zerwaniu sejmiku w liście Władysława Danowskiego do Stanisława Antoniego Szczuki – Lublin, 7 października 1691 r.

Rp. AGAD, APP 163a, t. 18, s. 799-806 – oryginał.

[...] Porwały się sejmiki małopolskie. Z wielkopolskich mało co stanęło, nawet generał nasz mazowiecki zerwał się, lubelski, podlaski, ruski, bełski, krakowski, opatowski, porwały się, nie będzie więcej na przyszły Trybunał nad 14. [...].

169. Sejmik ekstraordynaryjny nazajutrz po sejmiku deputackim w Bełzie, 11 września 1691 r.

1. Uniwersał Jana III w sprawie wypłacania przez województwa podatków uchwalonych na sejmie – w namiotach pod Tłumaczem, 28 sierpnia 1691 r.

Rp. CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 284, s. 1220-1223 – oblata; w grodzie bełskim oblatował Gen. Łukasz Świdorski burgrabia bełski w dniu 5 września 1691 r. [feria 4 post festum Sancti Egidii Abbatis proxima a. D. 1691].

Jan III z Bożej łaski Król Polski, wielki książę litewski, ruski, pruski, mazowiecki, żmudzki, kijowski, wołyński, podolski, podlaski, inflancki, smoleński, siewierski i czernihowski.

Wszem wobec i każdemu z osobna, komu o tym wiedzieć należy, a mianowicie w., ur., senatorom, dygnitarzom, urzędnikom i całemu rycerstwu województwa bełskiego, przy ofiarowaniu łaski naszej, do wiadomości podajemy.

Już tu, za brzegi dniestrowe wyszedłszy i dalej in interiora kraju nieprzyjacielskiego osobę naszą i zdrowie cum charis pignoribus przeciwko nieprzyjacielowi Krzyża Świętego [1221] na zaszczyt Ojczyzny i pomoc całego chrześcijaństwa wynosząc, żeby abo chwalebny pokój, do którego tractatum za rekwizycją z Wiednia destynowaliśmy do obozu cesarza jm.¹³⁴⁷ w Węgrach zostającego w. [Stanisława] Małachowskiego kasztelana sieradzkiego, państwa nasze et universorum desideria uweselić, abo szczęśliwych progresów wojennych z nieśmiertelną narodów naszych sławą poprzeć, zostajemy, wojska nasze w liczbie i siłach nie takich, jakie więc przeszły sejm provido consilio ordynował i na których R.P. securiatem et belli progressus fundował, a to z tej najbardziej przyczyny, że nie tylko te dwie ćwierci, które na posilenie w kampanię terażniejszą naznaczone, nie są wydane, ale nawet i te, które przy hibernie dla zimowej konsystencyj zwiezione być miały, dotąd z niektórych województw nie są zapłacone. I tak jedni się zrujnowawszy ciężką zimową kontestacją, drudzy umówionego od R.P. nie wzięwszy posiłku, ani na zimę, ani teraz, na wiosnę wszyscy razem debilitatem suam a w niej jawny R.P. zawód składają opuszczeniem i zaniedbaniem uchwały sejmowej. Nie możemy tedy, tylko donieść wszystkim województwom i ziemiom, jakoż niniejszym uniwersalem naszym in vim ojcowskiej przestrogi donosimy, iż jeżeli to, co się już stało z nieporównanym terażniejszej kampaniej, gdzie rzeczy na oczach przychodzą, zawodem przez słabość wojska magis defteri quam corrigi potest, przynajmniej aby in futurum wcześniej [1222] województwa i ziemie przed się wzięły, jakoby ćwierci, sejmem świeżo naznaczone, dawnych exsolutionem nie opuszczając, współ z hiberną, dawszy pokój sposobom przejmowania onej, w gotowiźnie na przyszły Trybunał Skarbowy zniesione były. Lubo bowiem w kraju nieprzyjacielskim, przy łasce i pomocy Boskiej, życzymy miejsca posieść i tam piesze regimenty in parte lokować, że jednak infortunis nostro kraj tamten pusty nie może sufficientiam subministrare, a dopiero konne wojsko subsistere nie będzie mogło, należy, aby województwa i ziemie, jeżeli chcą utrzymać rycerstwo w obowiązkach pogranicznej konsystencyj, przyrzeczonej satysfakcyi przez sejm przeszły egzekucją skutecznie czyniły, słowność publicznej wiary zatrzymały i nie dawały okazji do wzajemnego wojsku niedotrzymania, a stąd do tak ciężkich zawodów.

Co gdy za granice amore tej Ojczyzny wychodząc in pignus tenerrimi affectus wszystkim województwom i ziemiom zostawujemy, nie wątpimy, że nie tylko dla tej naszej przestrogi, ale też z obowiązków sejmowych tym wszystkim, do czego prawo obligowało, poczuwać się będą, i tę nam et publico bono przyniosą konsolacją, której universalis po staropolskiej żarliwości wygląda ekspektacja.

¹³⁴⁷ Leopold Habsburg cesarz.

Żeby zaś czym prędzej wszystkich wiadomości doszło, uniwersał ten nasz po grodach, parafiach i wszelkich publicznych miejscach ogłaszać [1223] zalecamy. Na co dla lepszej wiary ręką własną podpisawszy się, in absentia koronnych, pieczęć naszą przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w namiotach pod Tłumaczem, dnia 28 miesiąca sierpnia r. P. 1691, pa[nownania] na[szego] 18.

Jan Król

Locus sigilli

Stanisław Szczuka referendarz koronny

2. *Laudum sejmiku ekstraordynaryjnego województwa bełskiego w Bełzie, 11 września 1691 r.*

Rp. CDIAUL, *Fond 1, Opis 1, 284, s. 1331-1334* – oblatą; w grodzie bełskim oblatował marszałek sejmiku w dniu 12 września 1691 r. [feria 4 ante festum Exaltationis Sanctae Crucis proxima a. D. 1691].

Bibl. Oss., rkp. 15964, t. 2, s. 383-385.

My rady, dygnitarze, urzędnicy i całe rycerstwo województwa bełskiego, ziem i powiatów do niego należących, zjechawszy się dnia dzisiejszego, in crastino sejmiku naszego electionis ichm. panów deputatów na Trybunał Koronny do Bełza, na miejsce konsultacyjom naszym zwykle, takowe uczyniliśmy postanowienie.

Uważając primario, że bez dyrektora koła naszego rycerskiego swoich nie zwykliśmy odprawiać konsultacyi i przetoż my primo loco nie od inszego obrady nasze ordynujemy [1332] i postanawiamy początku, zachowując zwykły i należyty porządek, uprosiliśmy i obrali unanimitate voce et consensu, nemine contradicente za dyrektora w kole naszym jm. pana Adama z Komorowa na Szychowicach Komorowskiego łowczego ziemie buskiej, któremu wszelkie nasze za podjętą fatywę oddawszy uniżoność podziękowanie, do należytej sejmiku terażniejszego, a dnia dzisiejszego postanowionego, przystąpiliśmy, to jest obierania na Trybunał Radomski jm. pana komisarza naszego ordynacyjej.

Naprzód, wiedząc wielkie merita i wszelkie ku województwu naszemu życzliwości w. jm. pana Krzysztofa ze Skrzynna Dunina chorążego buskiego, w kole naszym rycerskim unanimitate consensu za komisarza na Trybunał przysły Radomski uprosiliśmy i za nielitowanie pracy swojej pro gratitudine województwo nasze temuż w. jm. panu Krzysztofowi ze Skrzynna Duninowi chorążemu buskiemu, z najpierwszych przysłych podatków województwa naszego zł 2 tys. polskich deklarowaliśmy i deklarujemy.

Na Komisyją zaś Lwowską hibernową przyszlą za posła uprosiliśmy jm. pana Teofila Brzozowskiego stolnika gostyńskiego, któremu za podjętą fatywę wszelkie nasze pollicemur życzliwości.

A że przy teŹe koła naszego kongregacyi niektóre zaszyły desideria ichm. panów i braci, jako to primario w. jm. pana Adama Mikołaja z Granowa Sieniawskiego starosty lwowskiego, za dobrami swemi, to jest kluczem oleszyckim¹³⁴⁸, jakoby o przeładowanie rewizyją pierwszą jm. pana [Stanisława] Bartosza Bełżeckiego podczaszego czernihowskiego, pisarza grodzkiego bełskiego, [1333] natenczas województwa naszego rewizora, które desiderium in animadversionem wzięwszy, nie prejudykując teŹe rewizyi, która się pokazała w dobrach pomienionych oleszyckich na 1464 dymów, ale widząc znaczną barzo, przez odejście z tych dóbr poddanych, ruinę, więc te dobra wszystkie oleszyckie pomienione w. jm. pana starosty lwowskiego dziedziczne na dymów 600 redukujemy, residuitatem zaś ex medietate rewizyi, to jest dymów 132, pro hac sola vice wytrącamy i od solucyi kontrybucyjej podymnego zatrzymanej aż do czasu terażniejszego libertujemy. Wieś zaś Zapałów¹³⁴⁹, tego w. jm. pana starosty lwowskiego dziedziczną, w posesyjejm. pana Hieronima Kuropatnickiego sędziego ziemskiego lwowskiego będącą, na którą jurament w grodzie lwowskim tenże jm. wykonał i do płacenia z teŹe wsi tylko dymów 40 sposobnych agnovit, który jurament z pomienionej wsi Zapałowa z dymów tylko 40 itidem pro hac sola vice płacić do skarbu województwa naszego deklarujemy.

Nie w mniejszej mając naszej konsyderacyi do nas wniesione desiderium jm. pana Maurycego Kurdwanowskiego miecznika halickiego, ratione wsi Brusna Nowego¹³⁵⁰ J.K.M., a tenuty terażniejszej jm. pana Maurycego Kurdwanowskiego miecznika halickiego, o gradobicie, więc wzięwszy ad liberam considerationem całego koła naszego, słysząc o to przez list querulantem jm., annuendo aequitati tę wieś Brusno Nowe, in tenuta tantum jm. pana miecznika halickiego będące, od przyszłych podatków, praevio jednak iuramento jm. pana miecznika halickiego in persona swojej osoby wykonania, na rok cały libertujemy. [1334]

Insze zaś desideria teraz w kole naszym wniesione i nas zachodzące, wszystkie in genere do przyszłego sejmiku, to jest ad diem 3 decembris anni praesentis między nami vigore terażniejszego sejmiku umówionego i naznaczonego odkładamy. Którą uchwałę naszą zgodnie postanowiwszy, podpisać jm. panu dyrektorowi koła naszego i onę do akt grodzkich bełskich podać zleciliśmy. Działo się w Bełzie, w kościele oo. Dominikanów, na miejscu konsultacyjom naszym zwyczajnym, die 11 septembris a. D. 1691.

Adam z Komorowa Komorowski łowczy ziemie buskiej, marszałek koła rycerskiego województwa bełskiego

¹³⁴⁸ Oleszyce, miasto w woj. bełskim (ob. w pow. lubaczowskim, woj. podkarpackim).

¹³⁴⁹ Zapałów, wieś w pow. bełskim (ob. w pow. jarosławskim, woj. podkarpackim).

¹³⁵⁰ Brusno Nowe, wieś w pow. bełskim (ob. w pow. lubaczowskim, woj. podkarpackim).

170. Sejmik z limity w Bełzie, 3 grudnia 1691 r.

1. *Laudum sejmiku województwa bełskiego z limity w Bełzie, 3 grudnia 1691 r.*

Rp. CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 284, s. 1721 – miejsce na oblatę; w grodzie bełskim oblatowano w dniu 7 grudnia 1691 r. [feria 6 in vigilia festi Immaculae Conceptionis Beatissimae Virginis Mariae a. D. 1691].

W księdze grodzkiej pozostawiono puste miejsce na oblatę laudum. Tekstu brak.

171. Sejmik ekstraordynaryjny za uniwersałem królewskim w Bełzie, 12 marca 1692 r.

Nie odnaleziono laudum sejmiku, być może sejmik został zerwany lub nie odbył się ze względu na zagrożenie tatarskie.

1. *Uniwersał Stanisława Jana Jabłonowskiego kasztelana krakowskiego, hetmana wielkiego koronnego do szlachty województw ruskich w sprawie zagrożenia tatarskiego – Lwów, 17 stycznia 1692 r.*

Rp. CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 285, s. 100-101 – oblata; w grodzie bełskim oblatował Jan Dębski w dniu 26 stycznia 1692 r. [Sabbatho in crastino festi Conversionis Sancti Pauli Apostoli a. D. 1692].

Stanisław Jan na Jabłonowie Jabłonowski kasztelan krakowski, hetman wielki koronny, międzyrzecki etc. starosta.

Jako ichm. panom regimentarzom, porucznikom i ichm. kompanii wojsk J.K.M. i R.P., tak i j.o., j.w., w. ichm. panom obywatelom ruskiego, wołyńskiego i bełskiego województwa i ziem w nich będących, [101] tudzież wszelkiej kondycyje et prae-minencyje ludziom, po miastach, miasteczkach i wsiach J.K.M., duchownych i świeckich, przy zaleceniu powolności mojej, respective każdemu do wiadomości donoszę.

Nie tylko z różnych wiadomości, które in vim życzliwych przestróg mam pewne, ale też i z języków przyprowadzonych już to nieomylnie constat, że orda wielkim czambułem gotuje się do nas i jako najprędzej wtargnąć chce w kraje te tu pograniczne na głowę się wybierając ad haec initia praedae. Jako tedy pomienionym ichm. panom wojskowym przykazuję pod ostrością sądu mego nieuchronną i artykułów wojskowych, aby ichm. panowie oficerowie i ichm. kompanija do chorągwi swoich zaraz a zaraz zjeżdżali się i spieszyli, jak najprędzej będąc gotowymi do ruszenia się na imprezę

i zaszczyt kraju, tak ichm. panów obywatelów ostrzegam et obtestor, aby consulendo całości swojej do fortece wszystkim uchodzili i do tych miejsc się brali, które od tak liczego nieprzyjaciela asekurować mogą, jak najprędzej, to jednak uczynić zalecam, a tak experientia maliznami et famam sui zwykł praevenire, kiedy zaś w.m. panowie w domach swoich ^adosiadać^a będziecie zwyczajnym trybem, dzień za dniem zwłócząc, sami sobie winnymi zostanieie, jakoby ultro czekając tragicum na siebie casum i powtórnie tędy in gemino te przestrozę moję, a uniwersał ten po grodach, miastach i parafiach publikowany mieć chcę, i aby wszędzie z dział bito na ostrzeżenie poblizszych miejsc, zalecam. Działo się we Lwowie, die 17 ianuarii a. 1692.

S[tanisław] Jabłonowski k[asztelan] k[rakowski], h[etman] w[ielki] koronny

Locus sigilli

^{a-a} w Rp.: dosiadacie

2. *Uniwersał Jana III zwołujący sejmik ekstraordynaryjny województwa bełskiego w Bełzie na dzień 12 marca 1692 r. – Lwów, 10 lutego 1692 r.*

Rp. 1 CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 285, s. 204-208 – oblata; w grodzie bełskim oblatował Gen. Łukasz Świdzki burgrabia grodu bełskiego w dniu 22 lutego 1692 r. [feria 6 post Diem Cinerum proxima a. D. 1692].

Inne rękopisy: **Rp. 2** AP Lublin, 10 Ks. gr. grabowieckie 99, s. 838-838 – oblata; w grodzie grabowieckim oblatował Gen. Szymon Włosowicz w dniu 26 lutego 1692 r. [feria 3 post Dominicam Invocavit Quadragesimalem proxima a. D. 1692]; **Rp. 3** AP Lublin, 10 Ks. gr. grabowieckie 256, k. 939-941 – oryginał; oblata jak w Rp. 2; **Rp. 4** NGAB Mińsk, Fond 1713, Opis 1, rkp. 9, k. 335-336v – oblata; oblatowano w grodzie horodelskim, brak daty oblatty.

Druk: ASWPiK 1676-1695, s. 511-513.

3. *Uniwersał Stanisława Jana Jabłonowskiego kasztelana krakowskiego, hetmana wielkiego koronnego do szlachty województw ruskich w sprawie zagrożenia tatarskiego – Jaworów, 15 maja 1692 r.*

Rp. CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 285, s. 615-616 – oblata; w grodzie bełskim oblatował Nob. Jan Kryński; brak daty oblatty.

Stanisław Jan na Jabłonowie Jabłonowski kasztelan krakowski, hetman wielki koronny, międzyrzecki etc. starosta.

J.o., j.w., w. ichm. panom obywatelom ruskiego, wołyńskiego, bełskiego województw i ziem w nichże będących, przy zaleceniu powolności mojej braterskiej do wiadomości donoszę.

Tak rozumieć, że ustawicznie niebezpieczeństwo et discrimen z wiszącego nad podgraniczem nieprzyjaciela w należytej m.w.m. panów trzyma ostrożności, przecież że coś raz augetur mnogością swoją w te tu kraje tym to bardziej intimo w.m.m. panów i braci dla ichże samych całości i konserwacyi, dziś tu znowu przysły pewne wiadomości, że sołtan w wielkości ordy staną pod Kamieńcem i tam się obozem rozłożył, z którymi i Turcy mają być, ponieważ siła namiotów rozbitych w obozie tym widziano. In momenta tedy spodziewać się trzeba wielkiej inkursyje, dla czego ostrzegam m.w.m. panów, aby i godziną nie zwłaczając z miejsc się bez asekuracyje zostających braliście się ze wszystkim do fortet. Nie życzę dosiadać w domach, wszakże już nieraz prędkości nieprzyjaciela sparzyła. Co iterum atque iterum ingerendo sensibus w.m.m. panów uniwersał ten po grodach i parafiach publikować proszę. Działo się w Jaworowie, 15 maii 1692.

Stanisław Jabłonowski kasztelan krakowski, hetman wielki koronny

Locus sigilli

172. Sejmik deputacki w Bełzie, 15 września 1692 r.

Laudum sejmiku nie odnaleziono. Przeciw sejmikowi wniesiono protest, toteż można przypuszczać, iż został zerwany. Jednak w spisach podano, że jednym z deputatów województwa bełskiego został Adam Trzeciński cześnik i podstarości sochaczewski (Deputaci, cz. 3, s. 228).

1. Protestacja przeciwko marszałkowi sejmiku i elekcji deputatów trybunalskich – Bełż, 15 września 1692 r.

Rp. CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 285, s. 1271-1272 – oblata; w grodzie bełskim wniósł Mag. Jan Drużbicz chorąży bełski w dniu 15 września 1692 r. [feria 2 in crastino festi Exaltationis Sanctae Crucis a. D. 1692].

Bibl. Oss., rkp. 15964, t. 2, s. 387.

Ad officium et acta praesentia castrensia capitanealia Belzensia personaliter venientes Mag. Joannes de Lipiny Drużbicz vexillifer Belzensis nec non Gen. Adamus Komorowski venator Buscensis, Paulus Josephus Olszewski notarius terrestris Buscensis [1272] castrensia Włodimirensis, Stanislaus Świeżawski tribunus Belzensis, Michael de Poradow Rulikowski dapifer Livensis, Franciscus Micowski, Mathias Bystranowski dapifer Rózanensis, Michael Pajewski dapifer czernihoviensis, Jacobus Załęski, Michael et Franciscus Woiuccy fratres germani, Stephanus Chyliński, Petrus Raczkowski, Wladislaus Piasecki, Ludovicus Wężyk Rucki, Joannes Horodyłowski, Franciscus Ja-

ślikowski, eodem coram officio protestati sunt, in et contra Gen. Stanislaum Bartolomeum Belżecki pocillatorem Czernihoviensem, quia ipse licet optime existens Gen. primae sententiae magnificorum dignitariorum, officialium ac multorum nobilium hic Belzae pro conventu particulari electionis iudicum deputatorum iuxta primum scriptum iuris publici congregatorum, initio cum suis nonnullis consanguinis condictamine, ad locum consultationum solitum ipso meridiano tempore praecipitavit, privataque autoritate, vix aliquod incolarum palatinatus Belzensis suffultus suffragio, cum praeiudicio magnificorum dignitariorum, ut pote vexiliferorum Belzensis et Buscensis primum pro tunc locum in absentia Ill. et Mag. tenentium et praerogatum ipsorum iuxta praxim usitatissimam intaminationis conventuum particularium, onus marschalcatu in se assumpsit et ad nominationem iudicum deputatorum, non avisans iisdem dignitariis et protestantibus accessit. Cum vero praemissa omnia non suo ordine nec suo tempore imo cum summo liberae vocis praeiudicio peracta sunt. Idcirco de nullitate tam eiusdem conventus particularis quam et praemissae electionis marschalcatu et nominationis iudicium deputatorum iterum iterumque protestantur.

173. Sejmik przedsejmowy w Belzie, 19 listopada 1692 r.

Sejmik został zerwany.

1. *Uniwersał Jana III zwołujący sejmik przedsejmowy województwa bełskiego w Belzie na dzień 19 listopada 1692 r. – Pomorzany, 3 października 1692 r.*

Rp. 1 CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 285, s. 1408-1412 – oblata; w grodzie bełskim oblatował Gen. Łukasz Świdorski burgrabia bełski w dniu 22 października 1692 r. [feria 4 post festum Sancti Lucae Evangelistae proxima a. D. 1692].

Inne rękopisy: **Rp. 2** NGAB Mińsk, Fond 1713, Opis 1, rkp. 9, k. 459-460 – oblata; oblatowano w grodzie horodelskim, brak daty oblaty.

Druk: ASWPiK 1676-1695, s. 523-524.

2. *Informacja o zerwaniu sejmiku bełskiego w liście Jana Władysława Przerębskiego kanonika krakowskiego do Karola Stanisława Radziwiłła podkanclerzego litewskiego – Magierów, 3 listopada 1692 r.*

Rp. AGAD, AR V, 12510, s. 7-10 – oryginał.

[...] Sejmiki proszowski, zatorski, sieradzki, łęczycki, rawski, halicki, podolski, warszawski i innych wiele stanęło, ale też i niemało pozrywało się, co się i siekli i bili, jako to w Ś[r]edzie, Bełzie i w innych miejscach. Sejmiki drohicki, mielnicki, wieluński, brański, nurski, czerski, sochaczewski, zakroczymski, ciechanowski, płocki, przemyski także pozrywały się. [...]

3. *Informacja o zerwaniu sejmików ruskiego i bełskiego – Warszawa, 6 grudnia 1692 r.*

Rp. *GStPK Berlin*, I HA, Rep. 9, 27.p, Fasz. 1, Bd. 2, k. 181 – Warschau, den 6 Decembris 1692.

[...] Von dem in Rußland zu Wisni gehaltenen General Landtag hat mann Nachricht, daß derselbe, sowohl alß der zu Bels, zerrisen sey. [...]

4. *Informacja o zerwaniu sejmiku bełskiego w liście Szczęsnego Kazimierza Potockiego do Adama Mikołaja Sieniawskiego – Bełż, 22 listopada 1692 r.*

Druk: Korespondencja Szczęsnego Kazimierza Potockiego, opr. i wyd. Karol Kościelniak, Warszawa – Bellerive sur Allier 2019, s. 59-60.

[...] Jakoż laudanda est mens praesaga w.m. pana, żeś w.m. pan nie był na takich tu niezwyuczajnych turbines, które sejmik dolendo fato zerwały, jako exhibitor praesentium explicitius opowie. Quantum ad interesse w.m. pana stanęło by było na tych 500 dymów, co po staremu być musi swego czasu. Mnie zaś, żem tam jeszcze w dobrach w.m. pana restat, 2 tys. upraszam, abyś ich w.m. pan kazał z łaski swej oddać, bo egenus miles na pograniczu stoi, regiment mój w Podhorcach, jm. pana marszałka koronnego¹³⁵¹ m.m. pana i brata, acceptabilis była, jako publicae iniuriae materia, co wszystko ruit per casum tego zerwania [...]

174. Sejmik relacyjny w Bełzie, 25 maja 1693 r.

Nie odnaleziono informacji o sejmiku.

¹³⁵¹ Stanisław Herakliusz Lubomirski marszałek wielki koronny.

1. *Uniwersał Jana III zwołujący sejmik relacyjny województwa bełskiego w Bełzie na dzień 25 maja 1693 r. – Grodno, 26 lutego 1693 r.*

Rp. 1 CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 286, s. 750-753 – oblata; w grodzie bełskim oblatował Gen. Piotr Gumowski w dniu 28 kwietnia 1693 r. [feria 3 post Dominicam Rogationum proxima a. D. 1693].

Inne rękopisy: **Rp. 2** NGAB Mińsk, Fond 1713, Opis 1, rkp. 9, k. 522-523 – oblata; oblatowano w grodzie horodelskim, brak daty oblaty.

Druk: ASWPiK 1676-1695, s. 536-537.

175. Sejmik deputacki w Bełzie, 14 września 1693 r.

Nie odnaleziono informacji o sejmiku. Według spisów jednym z deputatów województwa bełskiego mógł być Adam Stanisław Bełżecki stolnik bełski (Deputaci, cz. 3, s. 234).

176. Sejmik przedsejmowy w Bełzie, 10 listopada 1693 r.

Sejmik zerwany.

1. *Uniwersał Jana III zwołujący sejmik przedsejmowy województwa bełskiego w Bełzie na dzień 10 listopada 1693 r. – Zółkiew, 1 października 1693 r.*

Rp. 1 CDIAUL, Fond 1, opis 1, 286, s. 1691 – w księdze pozostawiono puste miejsce na oblatę uniwersału; w grodzie bełskim oblatowano w dniu 20 października 1693 r. [feria 3 post festum Sancti Lucae Evangelistae proxima a. D. 1693].

Inne rękopisy: **Rp. 2** NGAB Mińsk, Fond 1713, Opis 1, rkp. 9, k. 641-641v – oblata; oblatowano w grodzie horodelskim, brak daty oblaty.

Druk: ASWPiK 1676-1695, s. 548-549.

‡ 2. *Informacja o zerwaniu sejmiku w liście Krzysztofa Wicherta do Fryderyka III elektora brandenburskiego – Żółkiew, 18 listopada 1693 r.*

Rp. *GStPK, I HA, Rep. 9, 27.q, Bd. 2, k. 130-132v – oryginał.*

[...] Indeß hat mann hier von dem success unterschiedener Kreystäge nachricht erhalten, und zwar daß der Podolische, Belsische, Czernihovische zerrißen, der Wisnische und Lublinische aber bestandsen, und auf jenem der Krohnfehndrich Jablonowski¹³⁵², auf diesem aber der Krohnreferendarius [Stanisław] Szczuka nebst dem Succamerario Lublinensi¹³⁵³ und dem Starosta von Casimir fürsten Lubomirski¹³⁵⁴ zu Landbothen erwehlet worden. [...]

‡ 3. *Informacja o zerwaniu sejmiku w liście J. Szyszki do Stanisław Szczuki – Żółkiew, 19 listopada [1693 r.]*

Rp. *AGAD, APP 163a, t. 22, s. 170 – oryginał.*

[...] Sejmik podolski, czernihowski, łucki, bełski porwały się [...]

177. Sejmik ekstraordynaryjny za uniwersałem królewskim w Bełzie, 28 kwietnia 1694 r.

‡ 1. *Uniwersał Jana III po zerwanym sejmie – Żółkiew, 18 marca 1694 r.*

Rp. *CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 287, s. 451-453 – oblata; w grodzie bełskim oblatował Gen. Józef Sokołowski w dniu 6 kwietnia 1694 r. [feria 3 post Dominicam Ramis Palmarum Quadragesimalem proxima a. D. 1694].*

Druk: ASWPiK 1676-1695, s. 582-583.

¹³⁵² Jan Stanisław Jabłonowski chorąży koronny.

¹³⁵³ Aleksander Ciołek Drzewicki podkomorzy lubelski.

¹³⁵⁴ Jerzy Dominik Lubomirski starosta kazimierski.

2. *Uniwersał Jana III zwołujący ekstraordynaryjny sejmik województwa bełskiego w Bełzie na dzień 28 kwietnia 1694 r. – Żółkiew, 28 marca 1694 r.*

Uniwersału nie odnaleziono. Informacja o uniwersale zob. laudum z 28 kwietnia 1694.

3. *Laudum sejmiku ekstraordynaryjnego województwa bełskiego w Bełzie, 28 kwietnia 1694 r.*

Rp. CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 287, s. 571-576 – oblata; w grodzie bełskim oblatował Gen. Łukasz Chrzęszcz w imieniu marszałka sejmiku w dniu 30 kwietnia 1694 r. [feria 6 post Dominicam Misericordiae proxima a. D. 1694].

Bibl. Oss., rkp. 15964, t. 2, s. 389-397.

My rady, dygnitarze, urzędnicy i całe rycerstwo ziem i powiatów województwa bełskiego, zjechawszy się na miejsce konsultacyjom naszym zwyczajne za uniwersałem J.K.M. p.n.m. de data ipsius w Żółkwi dnia 28 [572] marca roku 1694, uprosiliśmy unaniami votorum consensu za dyrektora w. jm. pana Samuela z Głogowca Głogowskiego cześnika nowogródzkiego, pułkownika J.K.M., za którego marszałkowską koła naszego dyrekcyją takową obrad naszych postanowiliśmy uchwałę.

Ponieważ ludzie rycerscy w służbie R.P. zostający inakszej krwawych zasług swoich mieć nie mogą nagrody, tylko z uchwały podatków, tedy wszystkie suffragia nasze in eum obróciliśmy scopum, aby jako najprędzej rycerstwo z repartycey po zasługi do naszego województwa ordynowane, jako najprędszą od nas za ćwierci cztery odebrało satysfakcją. Przeto dla zapłaty tych pomienionych czterech ćwierci jako najłatwiejszy podatek postanawiamy dwoje pogłównne, które według konstytucyjej sejmu warszawskiego anni 1662 de subsidio charitativo napisanej¹³⁵⁵, ichm. panowie ichm. panowie dygnitarze, urzędnicy, szlachta, tudzież cuiusvis status, sexus, conditionis, ritus Romani et Graeci (wyjawszy Żydów, lege publica od podatków ekspypowanych, którzy jednak od czeladzi utriusque sexus, jako to od parobków, kucharek, winników, mamek, palaczów i wszelkich innych posługaczów według prawa wyżej wyrażonego pogłównne płacić będą) po miastach, miasteczkach i wsiach ziem, powiatów i grodów województwa naszego mieszkający et quocumque iuris atque obsequi titulo służący, lubo też luźno bawiący się, świeckiego i duchownego stanu, wielkiej i małej prerogatywy, nemine penitus excepto, inkludując w to etiam minorennes, 12 lat mające, iuxta praescriptum pomienionej kontrybucyjej płacić powinni będą. [573]

A żeby ichm. panowie egzaktorowie od nas do tej kontrybucyjej wysadzeni, facilio-rem mogli mieć wybierania tego podatku modum, nakazujemy praesenti laudo, żeby każdy dziedzic, dzierżawca zastawny, arendowny, dożywotni dóbr królewskich i ziemskich, duchownych województwa naszego, imię swoje naprzód, potem żony, dziątek lat 12 mających, czeladzi dworskich, folwarcznych, poddanych obojga płci i onych

¹³⁵⁵ Konstytucja sejmu 1662 r. „Zapłata wojsku generalna i Trybunał Skarbowy” (Vol. const., t. 4, vol. 2, s. 191-195).

czeladzi na rejestrze porządnie spisał i jako żadnej głowy w mieście, miasteczku i wsi swojej posesyjej podległej nie zataił przed ichm. pany egzaktorami, sub fide, honore et conscientia podpisem swym zeznał, a przy oddaniu rejestru zaraz podatek pogłównego za kwitem ręcznym ichm. panom egzaktorom oddał.

Który to podatek na dwie racie dzielimy i do wybierania onego jm. pana Michała z Wojskiej na Hrebennym Wojskiego komornika ziemskiego i pisarza grodzkiego bełskiego do pierwszej raty wybierania naznaczamy, którego egzakcja primis diebus iunii zacznie się, a ultimis diebus augusti kończyć się będzie. Do wybierania drugiej raty naznaczamy jm. pana Jana Radeckiego chorążego znaku pancernego w. jm. pana starosty grabowieckiego¹³⁵⁶, którego także egzakcja a primis diebus septembris zaczynać się, a ultimis diebus novembris kończyć się będzie. Którzy to ichm. panowie egzaktorowie według czasu wyrażonego wydawszy do grodu ziem i powiatów województwa naszego innotescencyje tygodniem przed kadencyją znoszenia rejestrów i podatków do skarbu w Bełzie do odbierania pogłównego stanąć, rejestra per contribuentes spisane, w swój osobliwy generalny rejestr spisać i pieniądze według nich odbierać powinni będą. A po wybranych podatkach de quantitate summae a delat j.w. jm. pana kasztelana bełskiego¹³⁵⁷, komisarza do rozdawania asygnacyjej od nas uproszonego, awizowawszy, deputatom od chorągwi za repartycją do nas posłanym aequalissime, neminem iniuriando, na asygnacją pieniądze wydawać i salaria od kwitów, jako i pierwsi przed tym egzaktorowie [574] kontentować się tenebuntur, nic supra legem et consuetudinem nadto non erogando.

Po którym do egzakcyjej naznaczonym czasie, jeśliby jaka osoba stanu duchownego albo świeckiego cuiuscunque dignitatis et preeminetiae, status, sexus, conditionis, ritus, fidei, niniejszej ustawie naszej sprzeciwiać się ważyła, do skarbu ani rejestru imion swoich i poddaństwa, tudzież ludzi sobie podległych do ichm. panów egzaktorów podać, ani pogłównego, według konstytucyjej alegowanej anni 1662, oddać contumaciter nie chciała, taką osobę, jako postanowieniu pospolitemu całego województwa naszego rebellem, ichm. panowie egzaktorowie na kwerelach grodzkich bełskich (ponieważ de praesenti laudo żadna ignorantia notabiliter praetendi nie może, ichm. panowie egzaktorowie wcześniej o tym innotescencyje wydadzą) wpisawszy się, konwinkować et in lucro tripilicis pensionis peremptorie wzdawać. Po tym executionem militare za delatami de bonis ipsius quibusvis, tudzież de personis ludzi luźnych i nieosiadłych czynić, praesenti [laudo] sancito nostro stringuntur.

Po dokończonych z sum przez siebie wybranych, jako też i z delat, na pierwszym sejmiku kalkulacją sub fide, honore et conscientia, et summarum perceptarum likwidacją uczynią.

A ponieważ województwu naszemu visum est, że to dwoje pogłówne na zapłacenie rycerstwu czterech ćwierci nie wystarcza, przeto kontrybucyje województwa całego czopowe i szelężne rzeczzone na dopłacenie tych ćwierci (jeśli pogłówne nie wystarczy) przyłączamy. A że j.w. jm. pan kasztelan bełski ex onere czopowego i szelężnego wymawia się i prosi, aby ten ciężar inszego z braci naszej muneris imponamus, tedy na-

¹³⁵⁶ Aleksander Michał Łaszcz starosta grabowiecki.

¹³⁵⁷ Jan Andrzej Sierakowski kasztelan bełski.

leżyte za prace i fatygi j.w. jm. pana kasztelana bełskiego eo in passu podjęte oddawszy dzięki, do tej administracyjej zgodnego jm. pana Maurycego Kazimierza z Głogowca na Mauryczynie Głogowskiego uznaliśmy i uprosili. Którego jm. pana administratora egzakcyja a 1 die augusti według kwitów jm. pana bełskiego currere ma. Komu by się zaś krzywda jaka działa, jm. pan administrator serio w to wejrzeć powinien i na sejmiku, da Bóg, przysłym województwo informować. Retentorów zaś swojej przyszłej egzakcyjej wprzód w grodzie bełskim konwinkowawszy, na delatę żołnierzom na egzekucyje podawać będzie.

A ponieważ licet non urgentibus nobis, ale sola teneritudine conscientiae motus, j.w. jm. pan kasztelan bełski pragnie gremio nostri z administracyjej czopowego i szelężnego deponere calculum, przeto my postulacyjom jm. pana kasztelana annuendo, do wysłuchania [575] rachunku komisarzy, w. jm. pana kasztelana bełskiego, w. jm. pana cześnika nowogródzkiego, pułkownika J.K.M., marszałka koła naszego, jm. pana podczaszego buskiego¹³⁵⁸, jm. pana stolnika liwskiego¹³⁵⁹. Którą kalkulacyją j.w. jm. pan bełski w drugi poniedziałek po Zielonych Świątkach [7 czerwca] w Bełzie in anno praesenti ekspediować i registra do terażniejszego jm. pana administratora oddać deklaruje. Jeśliby przy tej kalkulacyjej jakie fałsze w kwitach, wątpliwości albo ukrzywdzenia szlachty przez Żydów bełskich, przeszłych arendarzów czopowego i szelężnego, pokazały się, tedy ichm. panowie komisarze seriam na to uczynić animadversionem i eksorbitujących Żydów surowo o to karać plenariam będą mieli facultatem, laudis praesenti vigore.

Wniesione w kole naszym propozycyje jm. pana [Michała] Wojskiego komornika ziemskiego i pisarza grodzkiego bełskiego, tudzież jm. pana Dominika Zawadzkiego regenta grodzkiego bełskiego strony rewizyi ksiąg ziemskich i grodzkich, czyli vetustate, czyli niedozorem dawniejszych urzędników zepsowanych, tak rezolwujemy. Ponieważ największa substancyi i honorów naszych securitas na całości actorum terrestrium et castrensiuum zawisała, tedy słusznej illacyjej jm. pana pisarza grodzkiego bełskiego assentientes naznaczamy do rewizyjei ksiąg ziemskich bełskich jm. pana [Ignacego Michała] Jarczewskiego podczaszego buskiego i jm. pana [Stanisława] Szornela, do rewizyjei zaś ksiąg grodzkich bełskich jm. pana [Michała Franciszka] Rulikowskiego stolnika liwskiego i jm. pana Kazimierza Głogowskiego. Którą to rewizyją ichm. panowie komisarze in praesentia jm. pana pisarza ziemskiego do ksiąg ziemskich, grodzkiego do grodzkich, ultimis diebus maii vel captato opportuno tempore odprawić, księgi zepsowane i protokoły zregistrować, a potem o nich relacyją na przysłym sejmiku uczynić powinni będą. Za co ichm. panom komisarzom przy należytych podziękowaniu województwo nasze kontentacyje obmyśli.

Przysły też do koła naszego miasteczek i wiosek województwa tego zgorzałych supliki, prosząc, abyśmy one od podatków wyżej opisanych in tanta calamitatum pressura zostających niejako relevare chcieli. Którą prośbę, lubo godną wysłuchania i komizeracyjej, uznajemy, jednak żeby to nam, radom, na przysłym sejmiku luculentius pateat, na zerwidowanie tych cinerum uprosiliśmy jm. pana Rulikowskiego stolnika

¹³⁵⁸ Michał Ignacy Jarczewski podczaszy buski.

¹³⁵⁹ Michał Franciszek Rulikowski stolnik liwski.

liwskiego, aby captato tempore do Łaszczowa¹³⁶⁰, do Rawy¹³⁶¹, do Białej¹³⁶² tudzież do Wyżłowa¹³⁶³ zjechał i o dezolacyjnej tych miejsc nas także na przyszłym sejmiku informował, a my afflictis non deerimus solatio.

Desideria zaś inszych ichm., zwłaszcza jm. pana Załęskiego, jm. pana Hłowickiego do przyszłego odsyłamy sejmiku, praevia revisione tegoż jm. pana stolnika liwskiego.

Żeby też ichm. panowie żołnierze, po zasługi od wojska do tego województwa ordynowani, nie odchodzili z koła naszego nimis tristes, że onym na cztery tylko ćwierci obmyśliliśmy zapłatę, tedy ichm. tym, którzy za asygnacjami [576] po te cztery ćwierci przyjechali i na ten czas zjadą, a nie inszym do późniejszych ćwierci należącym, na każdą z osobna chorągiew i regiment, po zł 200 z czopowego largicyjnej dać za asygnacją jm. pana marszałka teraźniejszego koła naszego deklarujemy.

Merentur przy tym wielkie zasługi emeriti w województwie naszym concivis nostri jm. pana [Michała Ignacego] Jarczewskiego podczaszego buskiego, abyśmy nad przypadkiem onego, który przez ogień ponosi, braterską mieli kompasją, jako animitus compatimur, chcąc onemu obmyślić konsolację, o to jm. pana administratora czopowego i szelężnego upraszamy usilnie, aby naprzód jm. panu podczaszemu buskiemu z kontrybucyjnej swojej wyliczył półtora tys. zł (lubo maiorem meretur u nas) co przy kalkulacyjnej pro rato et grato akceptować będzie województwo. Inszym także ichm. similia damna przez ogień passis województwo nasze unanimiter, jako to jm. panu Ołtarzewskiemu zł 500, słowem braterskim przyrzeczone, temuż do drugiego sejmiku odkłada.

Na eliberacją więźniów, żołnierstwa w niewoli tatarskiej i tureckiej zostających, na usłudze R.P. wziętych, jako to jm. pana Czaplińskiego towarzysza jm. pana podstolego bełskiego¹³⁶⁴ chorągwi, do rąk jm. pana chorążego buskiego¹³⁶⁵ zł 600, jm. pana Pianowskiego towarzysza j.w. jm. pana kasztelana bełskiego zł 300 do rąk rodzica jego, jm. panu Wojnickiemu z niewoli wyszłemu zł 200 z administracyjnej czopowego jm. pana Głogowskiego naznacza.

Te zaś wszystkie konsolacje pogorzecom i więźniom, tudzież largicyje chorągwiom i regimentom jm. pan administrator za asygnacjami jm. pana cześnika nowogrodzkiego, dyrektora koła naszego, wydawać będzie. Które asygnacje j.w. jm. panu kasztelanowi bełskiemu jako komisarzowi assigantario prezentować powinni.

List instancyjalny aby jm. pana marszałek koła naszego do j.w. jm. księdza biskupa chełmskiego¹³⁶⁶, pasterza naszego, za jm. panem Wiszniowskim, sąsiadem naszym, napisał, prosimy też jm. pana marszałka.

¹³⁶⁰ Łaszczów, miasto w woj. bełskim (ob. w pow. tomaszowskim, woj. lubelskim).

¹³⁶¹ Rawa, miasto w pow. bełskim (ob. Рава-Руська w rej. żółkiewskim, obw. lwowskim, Ukraina).

¹³⁶² Biała, wieś w pow. bełskim (ob. nie istnieje, jej grunty znajdują się na terenie poligonu w rej. żółkiewskim i jaworowskim, obw. lwowskim, Ukraina).

¹³⁶³ Wyżłów, wieś w pow. bełskim (ob. w pow. hrubieszowskim, woj. lubelskim).

¹³⁶⁴ Franciszek Dunin podstoli bełski.

¹³⁶⁵ Krzysztof Dunin chorąży buski.

¹³⁶⁶ Stanisław Jacek Świącicki biskup chełmski.

Którą to uchwałę naszą i nieodmienne laudum jm. panu dyrektorowi koła naszego rycerskiego ręką naszą podpisać i do akt grodzkich bełskich per oblatam podać zleciliśmy. Działo się w Bełzie, w kościele oo. Dominikanów, na miejscu sejmikowania naszego zwyczajnym, dnia 28 kwietnia r. Pana i Boga naszego 1694.

Samuel z Głogowca Głogowski cześnik nowogródzki, marszałek koła rycerskiego województwa bełskiego m.p.

4. *Manifestacja przeciw niektórym punktom laudum z 28 kwietnia – Bełz, 30 kwietnia 1694 r.*

Rp. CDIAUL, *Fond 1, Opis 1, 287, s. 585* – oblatą; w grodzie bełskim wniesiono w dniu 30 kwietnia 1694 r. [feria 6 post Dominicam Misericordiae proxima a. D. 1694].

Bibl. Oss., rkp. 15964, t. 2, s. 399.

Inserenda et acticanda erat hoc loco manifestatio per Gen. Adamum a Bełzec in Delatyn Bełżecki dapiferum Belzensem, nil tangendo alia puncta laudi particularis palatinatus Belzensis, tantum de nullitate ipsarum largitionum eorundem laudo concessarum, exceptis tantummodo largitionibus deputationum eo pro stipendiis deservitis destinatorum ac in manibus hostium existentium militum laudo eodem connotatorum concessis facta. Cuius quidem manifestationis superscriptus actor copiam latiore obtulerat se porrecturum, verum quoniam intra spatium lege praefixum, ad acticandum officio praesenti non porrexerat, idcirco de non porrectione eiusdem ex parte Gen. notarii est manifestatum.

178. Sejmik deputacki w Bełzie, 13 września 1694 r.

1. *Laudum sejmiku deputackiego województwa bełskiego w Bełzie, 13 września 1694 r.*

Rp. CDIAUL, *Fond 1, Opis 1, 287, s. 1093-1094* – oblatą; w grodzie bełskim oblatował Gen. Jan Orzeszkowski w imieniu marszałka sejmiku w dniu 13 września 1694 r. [feria 2 pridie festi Exaltationis Sanctae Crucis a. D. 1694].

Bibl. Oss., rkp. 15964, t. 2, s. 401.

My rady, dygnitarze, urzędnicy i wszystko rycerstwo województwa bełskiego, zjechawszy się na sejmik electionis sędziów deputatów na Trybunał Koronny, w poniedziałek pierwszy po święcie Narodzenia Najświętszej Panny Maryjej według konstytucyj zgromadzeni, stosując się do prawa pospolitego o obieraniu deputatów postanowione-

go, naprzód e gremio nostri za dyrektora i marszałka koła naszego obraliśmy ur. jm. pana Antoniego Głogowskiego virum qua in sago, qua in toga emeritissimum, a potem nie tylko pluratitate votorum, ale nemine contradicente za sędziów deputatów na Trybunał Koronny, obrawszy ur. ichm. panów Pawła Józefa Olszewskiego pisarza naszego ziemskiego bełskiego i grodzkiego włodzimierskiego i tegoż jm. pana Antoniego Głogowskiego marszałka koła naszego, ludzi takowych, którzy et in legibus servandis, et in enucleandis osobiwą pollent experiencyją. Pro praestando iuramento na tę funkcją do Trybunału Koronnego ichm. odsyłamy i tę naszą elekcyją, jako zgodnie, nemine contradicente, postanowioną, jm. panu marszałkowi koła naszego podpisać i do akt grodzkich bełskich podać zleciliśmy. Działo się w Bełzie, na miejscu konsultacyjom naszym zwyczajnym, dnia wyżej mianowanego, r. P. 1694.

Antoni z Głogowca Głogowski marszałek koła rycerskiego województwa bełskiego

2. Informacja o kradzieży sejmiku w liście Marka Matczyńskiego wojewody ruskiego do Aleksandra Orchowskiego wojskiego lwowskiego – Warszawa, 23 listopada 1694 r.

Rp. AGAD, AR V, 9362, s. 378 – oryginał.

M.w.m. panie wojski ziemie lwowskiej, m.w.m. panie.

Wziąłem list w.m. pana z Bełza pisany nazajutrz po sejmiku, w którym doczytywam się, iż miałeś w.m. pan dependentiam na poczcie, ponieważ odebrałeś list mój na tamtym miejscu pod datą die 9 praesentis i w nim deklaracyje ad proposita w.m. pana, z czego kontent. Wierzę temu, że z Bełza donieść o domowych i gospodarskich transakcyjach nie miałeś w.m. pan materiam, to zaś, żeście bełski sejmik ukradli, minus laudabile furtum, patrzecież żeby was ukradkiem nie sądzono. Tak tedy w.m. respondowawszy, jestem w.m. pana życzliwym przyjacielem i służą.

Matczyński wojewoda ruski m.p.

179. Sejmik przedsejmowy w Bełzie, 1 grudnia 1694 r.

Sejmik zerwany.

1. *Uniwersał Jana III zwołujący sejmik przedsejmowy województwa bełskiego w Bełzie na dzień 1 grudnia 1694 r. – Warszawa, 26 października 1694 r.*

Rp. 1 CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 287, s. 1302-1305 – oblata; w grodzie bełskim oblatował Gen. Józef Sokołowski w dniu 8 listopada 1694 r. [feria 2 ante festum Sancti Martini Pontificis proxima a. D. 1694].

Inne rękopisy: **Rp. 2** NGAB Mińsk, Fond 1713, Opis 1, rkp. 10, k. 103-103v – oblata; oblatowano w grodzie horodelskim, brak daty oblaty.

Druk: ASWPiK 1676-1695, s. 588-589.

2. *Informacja o zerwaniu sejmiku przez Kazimierza Głogowskiego w liście Feliksa Potockiego do Jana III – Sokół, 12 grudnia 1694 r.*

Rp. NGAB Mińsk, Fond 695, Opis 1, rkp. 142, k. 98 – oryginał.

[...] Znając na sobie oblig przeciwko Majestatowi W.K.M., abym na sejmiku bełskim służył W.K.M. i jego paterne curae w prowidowaniu bezpieczeństwa R.P. in effectum deducere mógł, zjechałem lubo przy słabości zdrowia na sejmik, ale obstinata mens pana Kazimierza Głogowskiego zatamowała nie tylko cursum, lecz i ingressum sejmikowania, że ani do przyjęcia posła W.K.M. i czytania uniwersału nie przyszło. Czas wszytek spędzony ad occasum solis praetextu, jakoby asystencyjej mojej dość szczupłej i zwyczajnej, ale to w tym vertebatur magis zwyczajna disruptendorum consiliorum zawziętość. Skąd już snadna subsequencia, że chociażbyś W.K.M. z dobrotliwej swojej klemencyjej powtórnego nie bronić raczył sejmiku, vana spes konkluzyjej pożądanej jego, owszem, diminutio powagi Majestatu W.K.M. p.m.m. pocziwego byłaby. [...]

180. Sejmik relacyjny w Bełzie, 26 maja 1695 r.

1. *Uniwersał Jana III zwołujący sejmik relacyjny województwa bełskiego w Bełzie – Warszawa, 28 kwietnia 1695 r.*

Rp. 1 CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 288, s. 614 – pozostawiono puste miejsce na wpisanie uniwersału; w grodzie bełskim oblatowano w dniu 10 maja 1695 r. [feria 3 post Dominicam Rogationum proxima a. D. 1695].

Inne rękopisy: **Rp. 2** NGAB Mińsk, Fond 1713, Opis 1, rkp. 10, k. 195v-196v – oblata; oblatowano w grodzie horodelskim, brak daty oblaty.

Druk: ASWPiK 1676-1695, s. 625-626.

2. *Laudum sejmiku relacyjnego województwa bełskiego w Bełzie, 26 maja 1695 r.*

Rp. CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 288, s. 702-704 – oblata; w grodzie bełskim oblatował Paweł Bogacki w dniu 27 maja 1695 r. [feria 6 post festa Solennia Sacri Pentecosten proxima a. D. 1695].

Bibl. Oss., rkp. 15964, t. 2, s. 403-405.

My rady, dygnitarze i całe rycerstwo województwa bełskiego, zjechawszy się na miejsce konsultacyjom naszym zwyczajne, stosując się do uniwersału J.K.M. p.n.m. de data w Warszawie die 28 miesiąca kwietnia r. P. 1695 do województwa naszego danego, naprzód nemine contradicente za dyrektora koła naszego obraliśmy jm. pana Michała Franciszka z Poradowa Rulikowskiego stolnika liwskiego, za którego szczęśliwą dyrekcyją, zapatrując się na punkta uniwersału pomienionego i do niego się in toto przychyłając, uprosiliśmy za posłów do J.K.M. p.n.m. e gremio nostri ichm. panów Michała na Liniewie Liniewskiego łowczego bełskiego, Samuela z Głogowca Głogowskiego cześnika nowogródzkiego, Samuela z Lipin Drużbicza miecznika buskiego, Franciszka [703] Sokoła. Którzy to ichm. panowie posłowie województwa naszego naprzód J.K.M. p.n.m. należyte od województwa za prace i fatygi około całości naszej, indefesso pectore podjęte, alta veneratione winne oddadzą dzięki, a potem instrukcyje, osobiłwie tymże ichm. panom posłom od województwa dane, prosić Majestatu J.K.M. p.n.m. o rezolucyją będą, którą u tronu pańskiego miłościwie otrzymaną województwu pro die 6 iulii w roku terażniejszym na tymże miejscu konsultacyi naszych deferent, na który czas zgodnemi głosami, czekając pomienionej od Majestatu pańskiego rezolucyjej, kontynuacyją sejmiku limitujemy.

Na którym to akcie consiliorum dalsze na zaszczyt p[rzeciw]ko nieprzyjacielowi Krzyża Świętego obrady obmyśłone będą. A przy tym, iż ichm. panowie posłowie j.o. ks. jm. Kościoła rzymskiego kardynałowi, arcybiskupowi gnieźnieńskiemu koronnemu i W.Ks.L. prymasowi¹³⁶⁷, oddawszy wizytę, instabunt do ks. jm., aby inter concives Patriae zaszcze animorum dyssensyje do jedności i zgody przyprowadzić alaborował, a za przeszłe na sejmowym kongresie curas et solitudines uniżone uczynią podziękowanie, deklarując się, że hoc piissimum virtutis opus ks. jm. w sercach naszych vigebit cum aeviterna powinnej zasługi memoria. Mając zaś w konsyderacyjej egestatem publicam i że R.P. w zapłacie wojsku exviscerata contributionibus, upraszać będą ichm. panowie posłowie nasi, aby universum clerum do wsparcia wspólnej Ojczyzny subsidio charitativo powagą swoją przywieść raczył.

Co się zaś tycze desideria j.w. jm. pana wojewody bełskiego¹³⁶⁸, listownie wniesione do koła województwa naszego, akceptując, także jm. pana Jastrzembskiego porucznika jm. pana starosty winnickiego¹³⁶⁹, [704] jm. pana Cebrowskiego chorążego jm. pana starosty szczurowickiego¹³⁷⁰, jm. pana Franciszka Rulikowskiego, jm. pana Lesieckie-

¹³⁶⁷ Michał Radziejowski arcybiskup gnieźnieński, prymas.

¹³⁶⁸ Adam Mikołaj Sieniawski wojewoda bełski.

¹³⁶⁹ Zapewne Kazimierz Leszczyński starosta winnicki.

¹³⁷⁰ Aleksander Cetner starosta szczurowicki.

go, jm. pana Gdeszyńskiego, jm. pana Sobieszczańskiego, jm. pana Micowskiego, jm. pana Bieńkowskiego, jm. pana Korniatowskiego, oo. dominikanów konwentu bełskiego względem elemożyny, per respectum częstych konsultacyi do koła naszego wniesione, wszystkie do przyszłego sejmiku odkładają się.

Które to laudum nasze za spólną całego rycerstwa zgodą jm. panu marszałkowi ręką własną podpisać i do ksiąg grodu bełskiego per oblatam podać zleciliśmy. Działo się w Bełzie, w kościele oo. Dominikanów, dnia 26 miesiąca maja r. P. 1695.

Michał Franciszek z Poradowa Rulikowski stolnik ziemie liwskiej, marszałek koła rycerskiego województwa bełskiego m.p.

181. Sejmik limity w Bełzie, 6 lipca 1695 r.

1. *Laudum sejmiku województwa bełskiego z limity w Bełzie, 6 lipca 1695 r.*

Rp. CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 288, s. 854-855 – oblata; w grodzie bełskim oblatował Nob. Stanisław Mikoszewski w dniu 7 lipca 1695 r. [feria 5 post festum Visitationis Beatissimae Virginis Mariae proxima a. D. 1695].

Bibl. Oss., rkp. 15964, t. 2, s. 407.

My rady, dygnitarze i całe rycerstwo województwa bełskiego, zjechawszy się na miejsce konsultacyjom naszym zwyczajne, ex vi konserwacyjej dalszej obrady naszej, na dzień 6 lipca i stosując się do uniwersału J.K.M. p.n.m. de data w Warszawie 28 aprilis roku 1695, do województwa naszego danego, a na dzień 26 miesiąca maja relationis obrad publicznych sejmowych naznaczonego, z którego ichm. panów posłów do J.K.M. p.n.m. [855] uproszonych wyprawiliśmy z punktami instrukcyi naszej, konsultacje zaś nasze et totum actum na dzień 6 lipca odłożyliśmy.

Teraz i powtórnie ad praefixum zjachawszy się terminum et locum, naprzód nemine contradicente za dyrektora koła naszego tegoż uprosiliśmy jm. pana Michała Franciszka z Poradowa Rulikowskiego stolnika liwskiego, za którego dyrekcycje, zapatrując się na różne cyrkumstancyje et publica status rationes, niemniej i dla niepowrotu ichm. panów posłów naszych od J.K.M. p.n.m., którzy by in contentis instrukcyjej punktów od tronu Jego pańskiego dali nam resolutionem i informacyją, jako dalej progredi w ochocie naszej ku Majestatowi J.K.M. p.n.m., według uniwersału pomienionego zatrzymanych, profundiora consilia nasze tenże akt konsultacyjej i zjazdu naszego cum toto effectu odkładamy ad diem 20 praesentis, pod dyrekcycją laski tegoż jm. pana marszałka.

Na którym terminie i miejscu dalsze, tak in emeritis stipendiis wojska J.K.M., Pana i R.P., jako i na wszystkich innych totam Rempublicam concernentibus occurrentiis nostris succurremus consiliis.

A teraz te laudum nasze za spólną całego rycerstwa zgodą temuż jm. panu marszałkowi koła naszego ręką własną podpisane, do ksiąg per oblatam podać zleciliśmy. Działo się w Bełzie u oo. Dominikanów, miejscu konsultacyi naszych zwyczajnym, dnia 6 lipca r. 1695.

Michał Franciszek z Poradowa Rulikowski stolnik liwski, marszałek koła rycerskiego województwa bełskiego m.p.

2. Informacja o przebiegu sejmiku bełskiego w liście Szczęsnego Kazimierza Potockiego do Adama Mikołaja Sieniewskiego – Sokół, 15 lipca 1695 r.

Druk: Korespondencja Szczęsnego Kazimierza Potockiego, opr. i wyd. Karol Kościelniak, Warszawa – Bellerive sur Allier 2019, s. 96.

[...] Publiczne wojska wszystkiego takie nieszczęścia, że po województwach obrady i uchwały distrahuntur ustawicznie, co i w bełskim województwie dzieje się, gdy i na przeszłym sejmiku per oppositionem przyjaciół w.m. pana uchwała żadna nie stanęła i zda się, directe impet ten do mnie, ponieważ regimentowi memu potior pars podatków przychodzi się. Więc w afekcie w.m.m. pana optime supponendo trzymam po nim, że nie każesz przeszkadzać nadchodzącego pro die 20 iulii sejmiku i uchwały na nim. [...]

182. Sejmik z limity w Bełzie, 20 lipca 1695 r.

1. Laudum sejmiku województwa bełskiego z limity w Bełzie, 20 lipca 1695 r.

Rp. CDIAUL, Fond 1, Opis 1, 288, s. 899-901 – oblata; w grodzie bełskim oblatował Gen. Jan Wolski w dniu 21 lipca 1695 r. [feria 5 pridie festi Sanctae Mariae Magdalenae a. D. 1695]. *Bibl. Oss., rkp. 15964, t. 2, s. 409-411.*

My rady, dygnitarze, urzędnicy i całe rycerstwo województwa bełskiego, ex conservatione dawniejszych zjazdów naszych, zjechawszy się na miejsce konsultacyjom naszym zwyczajne, tudzież przychylając się do uniwersału J.K.M. p.n.m., według którego sejmik do powrotu ichm. panów posłów, z koła naszego braterskiego z instrukcją do Majestatu J.K.M. p.n.m. od nas daną ordynowanych, na dzień 6 lipca odłożyliśmy, a potem stante legali impedimento, gdy ciż ichm. panowie posłowie od tronu J.K.M. p.n.m. na czas wyżej wyrażony stanąć z relacją poselstwa swego nie mogli, tymże konsultacyjom naszym czas i termin na dzień dzisiejszy, to jest pro die 20 iulii, naznaczyliśmy.

Na którym obrad naszych terminie konserwowanym, pod dyрекcją łaski jм. pana Michała Franciszka z Poradowa Rulikowskiego stolnika liwskiego, że i ad praesens przerzeczeni ichm. panowie posłowie personali praesentia w kole naszym obstante na tamtym miejscu Majestatu J.K.M. p.n.m. legalitate publica dotąd reduces non comparuerunt, też obrady nasze koło dobra pospolitego cum toto effectu ad [900] diem 24 octobris, to jest za niedziel 6 po sejmiku electionis deputatów e gremio nostri na Trybunał Koronny kontynuować pod tąż łaską i dyрекcją umyśliłiśmy. Jakoż vigore laudi praesentis na tymże miejscu i wyżej wyrażonym terminie kończyć za pomocą Boską zechcemy.

Interea temporis retentorów obojga pogłównego laudo anno 1694 die 28 aprilis przez nas uchwalonego fide, honore et conscientia obligujemy, aby te kontrybucyje nemine excepto na wypłacenie krwawych zasług wojska J.K.M. i R.P. w województwie naszym, z repartyccyje swojej stipendia wybierającego, jako najprędzej do rąk ichm. panów egzaktorów należycie wypłacili, a ni więcej przez swoje renitencyją dłużyć się w zasługach wojskowych nie dawali i ex occasione retentorów, ne quid detrimenti patiatur Respublica, i województwo nasze wniesione.

Wniesione przy tym w. jм. pana Stanisława z Lipin Drużbicz chorążego bełskiego wielkie w tym w województwie merita i w przeszłych laudach cum gloria jм. wspomnionie merentur hunc respectum, aby (lubo pracy i fatygi, i straty jм. należytej nie mogą mieć, przy szczupłości skarbu województwa naszego, rekompensy) ^ajednak aby [s] województwo nasze^a uczyniło jakiegokolwiek meritorum jм. ^b solatium, ex aerario suo tysiąc zł z kontrybucyje czopowego i szelężnego, a die 1 augusti anni 1695 zacząć się, da Bóg, mającego u jм. pana Kazimierza na Maurycynie z Głogowca Głogowskiego, administratora tych kontrybucyi, za asygnacją j.w. jм. pana kasztelana bełskiego¹³⁷¹ naznaczamy.

Przekazuje na ostatek ichm. księży częstochowskich z dawna deklarowane certitudinem reasumując na reparację [901] funditus przez ogień zrujnowanego kościoła, także ichm. księży novae foundationis krystiampolskim i horodelskim na restaurację kościołów św. ekspostulowane elemosinas, na przyszłym, da Bóg, konsultacyje naszych wyżej wyrażonym terminie, ex pio przeciwko Bogu i świątnicom jego zelo, województwo nasze obmyślić deklaruje.

Którę to uchwałę naszą zgodnemi głosami postanowioną, jм. panu marszałkowi koła naszego ręką własną podpisaną i pieczęcią jego dla lepszej wiary stwierdzoną, do ksiąg grodu bełskiego per oblatam podać zleciliłiśmy. Działo się w kościele oo. Dominikanów konwentu bełskiego, dnia 20 lipca r. P. 1695.

¹³⁷¹ Jan Andrzej Sierakowski kasztelan bełski.

Michał z Poradowa Rulikowski stolnik liwski, marszałek koła rycerskiego województwa bełskiego m.p.

Locus sigilli

^{a-a} fragment nadpisany nad tekstem ^b nieczytelne dwa wyrazy nadpisane nad tekstem nad skreślonym słowem: meritorium

183. Sejmik deputacki w Bełzie, 12 września 1695 r.

Nie odnaleziono informacji o sejmiku.

184. Sejmik z limity w Bełzie, 24 października 1695 r.

Nie odnaleziono informacji o sejmiku.

Indeksy

Do niniejszego tomu dołączono indeks osobowy wraz z występującymi w źródle tytułami i urzędami. Indeks nie obejmuje tłumaczenia Wstępu oraz Bibliografii. W przypadku, gdy nazwisko jednego rodu pisano na kilka różnych sposobów, jako obowiązujące przyjmowano najczęściej występującą wersję, pozostałe umieszczano w nawiasie, np. *Stępkowski* (*Stempkowski*), *Trębiński* (*Trembiński*). Nazwiska latynizowane w indeksie przekształcono do zasad pisowni polskiej ze znakami diakrytycznymi. Poprawiano również ewidentne pomyłki pisarskie i błędy ortograficzne w nazwiskach. W wypadku kobiet podawano nazwisko panieńskie, a także występujące w tekście imię męża, co ułatwi identyfikację. W przypadku, gdy dla jednej osoby używano w tekstach różnych imion (zdarza się np. że jako jedyne występuje drugie imię), zaznaczano to w nawiasie, np. *Drużbicz Jan Stanisław* (*Stanisław*). Jeśli w tekstach występowała dwukrotnie osoba o tym samym imieniu i nazwisku, w indeksie podawano obie, jeśli nie było wątpliwości, że są to dwie różne osoby. Przydawano również określniki stosowane w źródłach do odróżnienia od siebie różnych osób, np. *starszy*, *młodszy*, *drugi*.

Zestawiono również indeks geograficzny (z uwzględnieniem urzędów), poszerzony o hasła rzeczowe zawierające deskryptory geograficzne. Ułatwi on przeszukiwanie tekstów pod kątem sporządzania lub korygowania spisów urzędników, zapewni również możliwość odszukania osób występujących w tekstach wyłącznie pod piastowanym urzędem. W indeksie geograficznym pominięto hasła „Rzeczpospolita”, „Bełż”, „bełskie województwo”, „bełski sejmik”, „bełski urząd” i bełski gród – jako występujące niezwykle często, a także nazwy poszczególnych prowincji państwa wymieniane w tytułaturze władców. Dodano również osobny wykaz nazw geograficznych miejscowości, rzek oraz krain znajdujących się obecnie w granicach Ukrainy, w ich obecnym brzmieniu, zapisanym ukraińskim alfabetem cyrylicznym, z odesłaniem do umieszczonych w nawiasie nazw polskich.

Indeks rzeczowy, choć wydaje się niezbędny w wydawnictwie źródłowym tego typu, podobnie jak w wydanych już drukiem tomach akt sejmikowych bełskich za lata 1572-1655 oraz 1696-1772 (1792), nie został zamieszczony. Przemawia za tym między innymi ograniczona objętość tomu, którą indeks rzeczowy w sposób znaczny by przekroczył. W nieodległej przyszłości pliki z zawartością wydanych już drukiem tomów znajdują się w Internecie w formie możliwej do przeszukiwania, co umożliwi skuteczne zastąpienie indeksów rzeczowych.

W indeksach zastosowano niezbędne skróty:

abp – arcybiskup
bp – biskup
bur. – burgrabia
chor. – chorąży
cześ. – cześnik
gen. – generał
gr. – grodzki
hetm. – hetman
kancl. – kanclerz
klan – kasztelan
klanic – kasztelanic
kom. – komornik
kor. – koronny
kpt. – kapitan
kraj. – krajczy
ks. – książę
lit. – litewski
łow. – łowczy
m. – miasto
marsz. – marszałek
miecz. – miecznik
nadw. – nadworny
panc. – pancerny
pis. – pisarz
płk – pułkownik
podcz. – podczaszy

podk. – podkomorzy
podkancl. – podkanclerzy
pods. – podsędek
podsk. – podskarbi
podst. – podstoli
por. – porucznik
pow. – powiat
ppłk – podpułkownik
reg. – regent
rotm. – rotmistrz
rz. – rzeka
s. – syn
skarb. – skarbnik
sta – starosta
stol. – stolnik
stwo – starostwo
sur. – surogator
sścic – starościc
tow. – towarzysz
w. – wieś
wda – wojewoda
wdzic – wojewodzie
woj. – wojski
z. – ziemski
zob. – zobacz

Indeks osobowy

- Adil Girej, chan krymski 293, 314, 359, 389
Ahmet aga, wezyr chana krymskiego 638
Aksak 470
Aksak Aleksander, stol. kijowski 363, 365, 420, 424
Aleksander VII, papież 268
Aleksy I Michajłowicz Romanow, car moskiewski 55, 64, 116, 211, 256, 293, 386, 403, 514, 532
Aliski Jan, towarzysz pancerny 704
Amoretti Andrea, mieszczanin lwowski 214
Andersztejn 513
Anna, starościna ciechanowska 121
Arciechowski Kasper, sędzia z. liwski 720
Arzymolicz, por. regimentu dragońskiego 704
Babkowski 473
Babski Tomasz 421
Baczyński Aleksander 121
Baczyński Łukasz 121
Baczyński Marcin 121
Baliński Daniel 327
Bałaban Dionizy, władca chełmski 338
Bapski Jan 380
Baranowski Stanisław 282
Bardzikowski 422
Bartoszewicz Piotr 453
Barzykowski 366
Barzykowski Wawrzyniec 121, 525
Batyr Murza 380
Bąkowski Albert 228
Bełchacki 424, 470
Bełchacki Mikołaj 365, 469
Bełski Kazimierz 548
Bełżecki 474
Bełżecki Adam Antoni z Bełzca na Delatynie, wdziec podolski 606, 618, 662, 665, 711, 713, 716, stol. bełski 735, 741
Bełżecki Aleksander Stanisław z Bełzca na Cieszanowie, wda podolski, sta bełski 24, 33-36, 47-49, 51-54, 58, 61, 69, 71, 77, 89, 90, 93, 97, 102-105, 114, 122, 128, 129, 151, 174, 175, 177, 179, 185, 203, 231, 231, 263, 281, 299, 320-324, 332, 379, 437, 439, 466, 474, 475, 477, 500, 520, 551, 631
Bełżecki Bonawentura Konstantyn, stol. halicki 471, 526
Bełżecki Ewaryst, cześć. kor. 63
Bełżecki Stanisław Bartosz 420, podcz. czerniowski 614, 628, 629, 630, 632, 633, 640, 642, 644, 646, 649, 657-659, 669, 670, pis. gr. bełski 684, 689, 695, 696, 697, 718, 719, 725, 729, 733

Bernacki 363, 423, 472
 Berny Jakub, sekretarz J.K.M. 88-89, 142
 Bębnowska 121
 Bębnowska, podkomorzyna derpska 367, 422
 Białobocki Jan 333
 Bianka, pis. skarbu kor. 214
 Bieganowski 423
 Biekierski, towarzysz husarski 704
 Bieniewski Stanisław Kazimierz, wda czerni-
 howski 585
 Bieńkowski 745
 Bilski Stanisław 585
 Blinowski 121, 364, 421, 423, 473, 525
 Blinowski Aleksander 422, 473
 Blinowski Walerian 525
 Błudaw, por. 704
 Bobowska 526
 Bobowski 363, 423, 470, 512, 600
 Bobowski Andrzej 121
 Bobowski Jan, woj. latyczowski 487, 585
 Bobowski Jerzy, podporucznik (vicepraefect)
 333, 524
 Bobowski Mikołaj 121
 Bobowski Stanisław 364
 Bobrowska 422
 Boczkowski Wojciech 368
 Bogacki Paweł 744
 Bogdanowicz Szymon, burmistrz grabowiecki
 441
 Bogucki Jan Jakub 333, 367
 Boguski 473
 Boguski Marcin 366, 526
 Bogusław XIV, ks. Pomorza 142, 314, 391
 Bogusz Jan Marcin, rotm. 625, podst. nowo-
 gródzki 707
 Bogusz Marcin, podst. nowogrodzki, rotm. 560,
 563
 Bojleński Aleksander 359
 Bolanowski Marcin 525
 Bolestraszycka Andrzejowa Światopełkowa 367
 Bolestraszycki 421, 525
 Bolestraszycki Jędrzej 365

Bondyra Wiesław XII
 Boniakiewicz 473
 Bonzy Pierre de, poseł francuski w Polsce 295
 Boratini Tytus Liwiusz, sekretarz J.K.M., dzier-
 żawca mennic 84, 272, 355, 374, 387, 392,
 406, 720
 Borawski Aleksander 111
 Borkowski Jan 135
 Borkowski Piotr Dunin 254
 Borkowski Stanisław Dunin, klan połączni-
 cki 670
 Borowski 424, 474
 Borowski Jan 364
 Borowski Mikołaj 364
 Borowski, deputat chorągwi pancерnej 673
 Boruchowski 363
 Borzęcki 424, 471
 Borzęcki Aleksander 364
 Borzęcki Jerzy 333
 Borzęcki Marcin, woj. bełski 24
 Borzęcki Paweł 333, 365, 420, 525
 Borzęcki Paweł, woj. kijowski 174
 Borzęcki, towarzysz chorągwi pancерnej 661
 Borzydzkowie 84
 Boskowski Jan 225, 226
 Brachno, poseł wojska zaporoskiego 476
 Branicki Jan Klemens, sta krośnieński 317
 Branicki Józef z Branic 173, 177, 189, 196, 199,
 201, 226, 235, 236, 248, 264, 290, 291, 300,
 311, 332, 333, 344, 382, 395, 400, sta rzeczy-
 cki 422, 428, 432, 436, 439, 441, 443, 445,
 459, 473, 474, 498, 502, 503, 510, 512, 542,
 543, 555, 566
 Brant, płk 704
 Brenner Maksymilian 414
 Brion Piotr, oberszter 245
 Brochowski 424
 Brodecki Jan Kazimierz, sta jasielski, dworzanin
 J.K.M, rotm. 275, 291, 324, 326, 332, 333,
 337, 383, 418, 420, 423, 434, 437, 460, 465,
 470, 500, 509, 511, 512, 530, 537, 548, 554,
 564, 570, 572, 600, chor. horodelski 603,

- 607, 617, 624, 650, chor. bełski 657, 658, 660, 671, 694
- Brodecki Kazimierz, podcz. bełski 17, 27, 29, 33, 34, 36-41, 43, 44, 55
- Brodowski Adam 423, 526
- Brodowski Ignacy 121
- Brodowski Mikołaj Jan 198, 199, 365, 378, 423, 440, 444, 460, 471, 479, 490, 495, 496, 511, 512, 525, 529, 530, 547, 548, 564, 570, 572, 573, 593
- Brodowski Wojciech 365, 420, 471
- Bryliński Aleksander 90
- Brzeski 424, 474
- Brześciński 363, 421, 422
- Brześciński Felicjan 121, 364, 471
- Brześciński Stefan 232, 333, 471
- Brzezicki Jan 431
- Brzezicki Marcin Mirż, podk. bełski 7, 10, 18, 19, 23, 26, 28, 33-39, 42-44, 47-54, 61, 69, 72, 73, 75, 77, 93, 95, 96, 99-102, 104, 110, 114, 118, 130, 155
- Brzeziński Wawrzyniec 166
- Brzozowski Aleksander 332-333
- Brzozowski Andrzej Teofil na Dubliczach, kom. z. bełski 696
- Brzozowski Krzysztof, podcz. czernihowski 139, 193, 203, 223, 232, 271, 330, 332, 339, 363, 432, 471
- Brzozowski Teofil, stol. gostyński 728
- Brzuchowski Stanisław Franciszek, podcz. łyczowski 685
- Bujnowski Zachariasz, towarzysz 704
- Bukar 617
- Bukar Teofil, kom. graniczny bełski 92, 97, 98, 100, 104, 115, 122, 130, 131, 136, 155, 164-166, 175, 176, 193, 194, 232, podwojewodzi bełski 234, 239, 242, 645, 655
- Bukowski 363, 423, 471
- Bukowski Mikołaj 120, 177, 179, 185, 232, 525
- Bukowski Stefan 333
- Bużeński Stanisław, ksiądz, reg. kancelarii kor. 475
- Bychawski Paweł 366
- Bykowski Leon Tysza, towarzysz chorągwi husarskiej 147, 299, 423, 452, 471
- Bystrzanowski 692
- Bystrzanowski Maciej 526, stol. różański 732
- Bystrzycki 363
- Bziczcy 220
- Bzicki Andrzej, oficjał łukowski 220
- Caterla, kpt. 142
- Caterle (Katerla) Aleksander, oficer piechoty 142, 222
- Cebrowski, chor. 744
- Cetler Marcin, żołnierz rotty niemieckiej 149
- Cetner Aleksander, klan halicki 718
- Cetner Aleksander, sta szczurowiecki 744
- Cetner Anna z Zamoyskich, kasztelanowa halicka 718
- Cetner Jan, sta lwowski, rotm. 563
- Chaimowicz Mendel, Żyd, mieszczanin sokalski 27
- Chamcowa Andrzejowa 364, 422, 472
- Chamiec Jan 363
- Chamiec Marcin 363
- Chamowicz Marek, Żyd 35
- Chanenko Michał, hetm. zaporoski 380, 450, 456, 475, 476, 481, 484, 491, 529
- Charzewski 367
- Charzyński 659, 672
- Chełmski Marcján Ścibor, oboźny kor. 714, 723
- Chłopecki 366
- Chmiel Jan, łow. bełski 130, 182, 185, 232, 332, 363, 420, 423
- Chmielecki Marcján 367
- Chmielecki Stefan, towarzysz chorągwi husarskiej 87, 147
- Chmielnicki Jerzy, hetm. zaporoski 167, 380
- Chmielowski, towarzysz 704
- Chodaczkowska 366
- Chodorowski 474
- Chodorowski Aleksander Stefan, podk. lwowski 704
- Chodorowski Jan 416

Choiński 471
 Chojecki 363, 424, 473, 526
 Chojecki Aleksander 365
 Chojecki Jan 333
 Chojecki Paweł 367
 Chojnacki Andrzej Michał, sta żytomierski 377
 Chojnowski Stanisław 609
 Cholewski Piotr 420
 Chołojowski 471
 Chołojowski Samuel, pods. z. buski 102, 155
 Chołoniewski Aleksander Myszką, por. chorąg-
 wi husarskiej 87
 Choma, Żyd bełski 595, 645
 Chorycki 474
 Chrapkowski Marcin 434
 Chrzastowski 474
 Chrząszcz Łukasz 737
 Chyliński Stefan 732
 Cichowski Wojciech 131
 Ciechanowiecki Mikołaj Walerian, wda mści-
 sławski 210
 Cielemeński Jan 603
 Cieszkowski Aleksander Felicjan, chor. nowo-
 gródzki, por. chorągwi pancерnej 502, 506
 Croy Ernest Bogusław de ks. 142, 314, 391
Cyceron 417
 Cynaki Jan, faktor królewski 457
 Czapliński, towarzysz 740
 Czarnecki 424, 472, 473
 Czarniawski 363, 471
 Czarniecki Stefan Stanisław, pis. polny kor. 510,
 572, 584, 643, 656, 661
 Czarniecki Stefan, klan kijowski 9, 11, 12, wda
 ruski 67, wda kijowski 204
 Czarnocki 421, 720, 722
 Czarnołoscy 220
 Czarnołoska Adamowa, wojska buska 364
 Czarnołoska Janowa 366
 Czarnołoski 363, 423, 472, 525
 Czarnołoski Adam Ciołek na Czarnołoziach,
 woj. buski, podstarości gr. bełski, pis. gr.
 włodzimierski 49, 59, 137, 156, 169, 172,
 174, 175, 179, 185, 187, 188, 190, 194, 271
 Czarnołoski Andrzej Orzeszko, chor. grabowie-
 cki 217, 253, 327, 328
 Czarnołoski Andrzej, łow. czernihowski 420
 Czarnołoski Franciszek 471
 Czarnołoski Jan Aleksander 398
 Czarnołoski Jędrzej 363
 Czarnołoski Mikołaj 472
 Czarnołoski Wojciech 472
 Czarnołoski Wojciech Orzeszko, chor. grabo-
 wiecki 67
 Czarnowski 423, 472
 Czarnowski Jan Kazimierz 332, chor. grabowie-
 cki 472, 512, 524
 Czartoryski Kazimierz Florian, bp kujawski, abp
 nominat gnieźnieński 498, 503
 Czartoryski Michał 62
 Czechowicz Jan 525
 Czechowski 421, 472
 Czechowski Jan 237, 364, 442
 Czekanowski 472
 Czekanowski Jerzy 368, 421
 Czeliński 471
 Czepowski Maciej 281
 Czermiński 363, 421, 423, 470
 Czermiński Michał 317
 Czermiński Piotr Kazimierz z Czerмна na Pi-
 ławcach i Tartakowie 33, 36, 42, 43, 92-94,
 204, 221, 280, 354, 374, 467, 481, 483
 Czermiński Stefan 90
 Czermiński Wojciech 90
 Czermiński Wojciech, podcz. parnawski 560
 Czerniecki, towarzysz 579
 Czerniejowski Władysław 367
 Czetwertyński ks. 103
 Czołowski Kazimierz 367
 Czubiński Franciszek 101
 Czuchański 363
 Czuchański Jacek, cześ. bielski 377, 392, 420
 Czyżewski Jan 688
 Daliński 424
 Danielecki Jakub, ksiądz proboszcz ostrowski 281

- Danielecki 472
 Daniłowicz Jan Mikołaj, podsk. wielki kor. 86
 Daniłowicz Karol, sta parczewski 376
 Daniłowicz Mikołaj, podst. kor. 139
 Daniłowicz Piotr, podst. kor. 86
 Danowski Władysław 726
 Dawid, Żyd 37, 45
 Dawid, Żyd z Tomaszowa 41
 Dawidenko Aleksander, rotm. 704
 Dąbrowska 422
 Dąbrowski Piotr, łow. braclawski 221
 Dąbrowski Stanisław ze Strzebawia 367
 Dąbrowski, rotm. 704
 Dąbski 424, 473
 Dąbski Jan 366
 Dąbski Paweł 630, 644, 660, 671
 Dąbski Remigian 102
 Dąbski Sebastian 599
 Dąbski Stanisław 102, 367, 631
 Dąbski zob. Dąbski
 Defterdar Ahmed, pasza kamieniecki 602
 Dekolleraf Michał Matyasz, kpt. 704
 Denefelt 391
 Denhoff Henryk, oberszter piechoty województwa bełskiego 57, 61
 Denhoff Teodor, podk. kor. 349
 Deszpot Jan Bazylik 258, 376
 Dębicki Marcin, chor. sandomierski 87, 88
 Dębski Jan 730
 Długopolski 474
 Dłuski 681
 Dobrogowski 367
 Dobrosielski 422, 473
 Dobrzycki Marcin 63, 134
 Dobszyc Wacław, obersztajtntant J.K.M. 378, 391
Dolinowski Wołodymyr XIII
 Domański Adrian Stanisław, pis. gr. bełski 281, 321, 322, 323, 332, 358, 395, 397, 419, 422, 436
 Domański Bogusław z Łaszczowa 332
 Domaszewski Stanisław Widlica, klan lubelski 212
 Domaszowski Franciszek 364
 Domiechowski 474
 Dopczyc Wilhelm, por. 704
 Dorochowski Kazimierz 90
 Doroszenko Piotr, hetm. kozacki 275, 462
 Dragan Maciej 443
 Dragan Wawrzyniec 99
 Dramiński 473
 Dramiński Andrzej (Jędrzej) 121, 333, 366, 424
 Dramiński Mikołaj 67, chor. horodelski 90, 121, 217, 330, 332, 339, 365, 420, 424, 441, 467, 491, 500, 509, 512, 518, 524, 547, 567, 568
 Drogomir Aleksander 674, 715
 Drużbicz 363, 413, 423, 470, 474, 477
 Drużbicz Jan Stanisław (Stanisław) z Lipin 193, 198, 200, 202, 232, 271, 332, 358, 383, 460, 477, 493, 500, 512, 524, 547, 549, pods. bełski 589, 612, 617, 628, 633, 637, 645, 650, chor. horodelski 653, 656, 663, 664, 675, 677, 681-683, 699-702, 707, chor. bełski 709, 722, 732, 747
 Drużbicz Samuel z Lipin, miecz. buski 744
 Drzewicki Aleksander Ciołek, podk. lubelski 736
 Drzewiecki 473
 Drzewiecki Jędrzej Borsza 367
 Drzewoszewski Mikołaj 708
 Dubaniecki 421
 Dubaniowski 366
 Duchpol Teodor, poseł wojska zaporoskiego 476
 Dudkiewicz Jan 308
 Dunin 93, 472
 Dunin Franciszek Stanisław Piotr ze Skrzynna 525, 584, 618, 672, podst. bełski, rotm. 675, 676, 678, 684, 701, 708, 710-713, 715, 716, 720-723, 740
 Dunin Krzysztof ze Skrzynna na Uhnowie 298, 332, 358, 422, podst. bełski 512, 576, 578, 587, 589, 591, 592, 595, 596, 600, 601, 612, 617, 623, 627, 641, 644, chor. buski 677, 683, 694, 699, 700, 702, 711, 722, 728, 740
 Dunin Władysław 421, 525, 631

Dunin Zygmunt 525
Dwornicka Irena XII
 Dyakowski Bazyl, pis. gr. grabowiecki 327, 332, 364, 378, 414, 420, 452, 472
Dymel Piotr XIII
 Działyński Tomasz, sta bratyański 709, 713, 714, 716, 717, 722, 724
 Dzieduszycki Mikołaj, chor. podolski 114, 120, 128, 194
 Eleonora Habsburg, królowa Polski 404, 503, 532
 Emiński Jan 230
 Fiodor III Romanow, car moskiewski 578
 Firlej 705
 Firlej Mikołaj, ścic lubelski, rotm. kozacki 539, 560
 Firlej, ścic lubelski 268
Fokt Krzysztof XII
 Frank, kpt. 704
 Fryderyk III Hohenzollern, elektor brandenburski, ks. pruski 736
 Fryderyk Wilhelm Hohenzollern, elektor brandenburski, ks. pruski 81, 143, 205, 206, 225, 252, 314, 337, 352, 372, 389, 404, 409, 448, 449, 483, 574, 625
 Gałęcki 471
 Ganowa Józefowa 364, 422
 Garczyński 585
 Garczyński Aleksander, sta rzeczycki 367
 Garwola Szymon, kpt. piechoty dymowej 565
 Gawłowski Paweł 120
 Gawroński 424
 Gąsecki Krzysztof 121
 Gdeszyński 745
 Gęsicki 632
 Giebułtowska 422, 525
 Giebułtowska Elżbieta 367
 Gierzyński Władysław 367
 Gistrzyński 424
 Glaubicz Jan Krystian, oberszter piechoty łanowej województwa bełskiego 61, 73, 80
 Gliński 423, 473
 Gliński Aleksander 679
 Gliński Mikołaj 333, 366
 Gliński Piotr 365
 Gliński Szymon 333
 Gliński, towarzysz chorągwi pancernej 661
 Głębocki zob. Głębocki
 Głębocki 472
 Głębocki Andrzej 393
 Głębocki Marcin 421
 Głogowscy 685
 Głogowska, cześnikowa nowogrodzka 422
 Głogowski 470, 525
 Głogowski Antoni 742
 Głogowski Kazimierz 739, 740, 743, 747
 Głogowski Maurycy Kazimierz z Głogowca na Maurycynie 739
 Głogowski Samuel, cześ. nowogrodzki, płk 699, 702, 717, 722, 737, 739-741, 744
 Głogowski Stanisław z Głogowca, sta buski 58, 67, 71, 72, 77, 85, 89, 93, 96-98, 101, 102, 104, 121, 151, 152
 Głogowski Zygmunt z Głogowca na Magierowie 232, 332, 358, 365, 420, 512, cześ. buski 568, 569, 587, 641, 645, 648, 649, 665
 Głogowski, towarzysz husarski 690
 Gniński Jan 295, 528, wda chełmiński, 561, podkancl. kor. 635
 Gniński Jan Chryzostom Benedykt, opat wągrowiecki 218, 219
 Gnoiński 473
 Gnoiński Franciszek z Petrykos 90, 367
 Godlewski Jan 364
 Godlewski Jan 364
 Godzimirska (młodsza) 365, 422
 Godzimirska (starsza) 365
 Godzimirska Zofia 472
 Gogoliński 474
 Gogoliński Krzysztof 366
 Gojski zob. Gujski
 Golewski 421, 424
 Goliński 423
 Golecki 472
 Golecki Szymon 224, 225

- Gołęcki Wojciech 366, 421, 422
 Gołębiowska 365
 Gołębiowski Łukasz 121
 Gołuchowscy 376
 Gołyński 422
 Gorajscy 474
 Gorajski Bogusław z Goraja 52, 53, 307, 358, 423
 Gorajski Krystyn 16, 17
 Gorajski Wojciech, reg. kancelarii kor., proboszcz krakowski i poznański 22
 Gorzeński Krzysztof 232
 Gorzkowski Jan 364, 421
 Gosiewska Magdalena z Konopackich, podskarbina i hetmanowa lit. 210
 Gosiewski Wincenty Korwin, podsk. wielki lit., hetm. polny lit. 140, 210, 216
 Gościński 365, 420, 471, 525, 661
 Gozdecki Jan 610
 Gozdski Szymon 333
 Górecki 525, 701
 Górecki Jakub, towarzysz husarski 704
 Górecki Maciej 363, 421
 Górecki Maciej, towarzysz pancerny 704
 Górnicki 122
 Grabia 423
 Grabia Daniel 50
 Grabiecki Franciszek, ksiądz, doktor teologii, przeor dominikanów lubelskich 551
 Grabowska 364
 Grabowski 474
 Grabowski Jan 151
 Grabowski, woj. brasławski 671
 Grajowski (młodszy) 474
 Grajowski (starszy) 474
 Grochowski 423
 Grochowski Jakub, kom. z. bełski 90, 98, 102, 105, 121
 Grodzicki Krzysztof, gen. artylerii kor. 586
 Grodziski Stanisław XII
 Grudziński Kazimierz, wdziec rawski 458
 Grudziński Mikołaj, sta ujski 354, sta golubski 376
 Gruszecka Katarzyna 367
 Gruszecki 423, 474
 Gruszecki Aleksander 37, 39, 44, 45, 73, 120, 332
 Gruszecki Marcin 121
 Grzybowski 87
 Grzymała 474, 645, 661, 671
 Grzymała Franciszek 90
 Grzymała Piotr 332
 Grzymułtowski Krzysztof, klan poznański 354
 Gujski 471
 Gujski Adam 366, 421, 525, 651
 Gujski Szymon 421
 Gujski Zygmunt 366, 423
 Gulczewski Jędrzej, łow. sanocki 472, 512, 525
 Gumiński Andrzej 236
 Gumowski Franciszek 555
 Gumowski Piotr 735
 Gumowski Stefan 367
 Gurski 473, 570
 Gutowski 472
 Gutowski Piotr 14, 333, 364, 421
 Hadzi II Girej, chan krymski 638
 Hankiewicz Stefan, sekretarz J.K.M. 107, 108, 493
 Haratyn 423
 Harstall Jerzy (Fryderyk) von, ppłk 704
 Hawratiński 253, 473
 Hawratiński Teodor 366
Hejnosz Wojciech VII, VIII, X, XIV, 68
 Henrykowski Henryk, oberszteljtant artylerii kor. 686
 Hohol Eustachy, płk i hetm. kozacki 532
 Horkowski Jerzy 367
 Horochowski 471
 Horochowski Jan 333
 Horyszowski 471
 Horyszowski Błażej 471
 Horyszowski Kazimierz 327
 Hostyńscy 139
 Hostyński (starszy) 472
 Hostyński 366, 472
 Hostyński Jakub 364, 421

Hostyński Olbrycht 203
 Hoszowski Piotr 150
 Hoverbeck Johan von, dyplomata brandenbur-
 ski 225
 Hrodyłowska 422
 Hrodyłowski 473, 526
 Hrodyłowki Jan 512, 585, 732
 Hrodyłowski Mikołaj 232
 Hryniewski Stanisław 392, 414
 Hulewicz, prowiantmagister 88
 Humieniecki Jan 333, 398
 Humieniecki Michał 367, 473
 Humieniecki Stefan 473
 Hurczyn 474
 Hurczyn Teofil 367, 642, 685
 Husz Hans, puszkarz 586
 Ichlecki 363
 Iłowicki zob. Iłowiecki
 Iłowiec 365
 Iłowiecki 471, 740
 Iłowiecki Kazimierz 327, 332, 360, 362, 363
 Iłowiecki Tomasz 701
 Irsz, Żyd 595
 Iwan 181
 Iwan V Romanow, car moskiewski 706
 Iwanicki (Iwanowski) Stanisław, rotm. 298, 277,
 390, miecz. czernihowski 487, 620
 Iwanicki Benedykt, miecz. żytomierski 605, 614,
 615, 616, 626, 629, 642, 661
 Iwanowski 473
 Izbiński 422, 472
 Izbiński Samuel 365
 Izdebski Jan Michał, pis. gr. bełski 90, pis. z. bu-
 ski 138, 154, 156, 157, 164, 168, 176, 190,
 193, 197, 199, 202, 217, 238, 239-242, 263,
 271, 278, 279, 289, 304, 310, 311, 323, 326,
 332, 367, 424
 Jabłonowski Jan Stanisław, chor. kor. 736
 Jabłonowski Stanisław Jan, wda ruski 284, hetm.
 polny kor. 592, 596, 597, 602, 616, 623,
 hetm. wielki kor. 651, 652, 660, 678, 679,
 702, 704-706, 711, klan krakowski 730-732
 Jabłoński 38, 279, 423, 471, 473, 525
 Jabłoński Aleksander 364
 Jabłoński Jan 30, 31, 333
 Jabłoński Jerzy 332, 367, 421, 590
 Jabłoński Michał 618
 Jabłoński Mikołaj 40, 43, 44, 62, 80, 81, 100, 103,
 104, 114, 146, 153, 164, 175, 194, kom. gra-
 niczny bełski 311, 325, 332, 343, 344, 357,
 362, 365, 370, 382, 591
 Jabłoński Stanisław 332, 366
 Jacimirski 423
 Jacimirski Stefan 421
 Jackowski Michał 630
 Jaczyński Florian 366
 Jaczyński Wacław 366
 Jagielski Paweł 694
 Jagiełłowicz 333
 Jagiełłowicz Adam Antonii, wiceregent gr. bełski
 661
 Jagiełłowicz Mikołaj 333, reg. gr. bełski 513
 Jagiełłowicz Stanisław 121
 Jagiełłowicz Tomasz (Aleksander) 333, 427,
 kom. z. bełski 472, 529, 547, 569, 589, 592,
 598, 599, 605, 614, 628, 655, 663, 673, 710
 Jahodyńska Zuzanna 368
 Jahodyński 473
 Jahodyński Jarosz 121
 Jakub Kettler, ks. Kurlandii 391, 515
 Jakubowicz Rubin, Żyd, mieszczanin uhnowski
 27
 Jałczewski 421
 Jałczewski Maciej 364
 Jan III Sobieski, król Polski IX, 516-524, 526,
 528-534, 536-544, 549, 550, 552, 553, 555,
 557-559, 561, 564, 571, 574-581, 585, 593,
 601-603, 607, 608, 613, 614, 618, 619, 621,
 622, 628, 633-635, 638-640, 648, 664, 666,
 667, 675, 767, 670, 679, 680, 682, 688-694,
 697-699, 702, 704, 707, 708, 713-716, 726,
 728, 731, 733, 735-737, 743, 744-747
 Jan Kazimierz Waza, król Polski 8-15, 19, 20-25,
 30-32, 55, 56, 59, 75, 106-108, 111, 112, 115-

- 117, 119, 122, 124, 125, 133, 134, 157, 159,
166, 181, 183, 189, 192, 195, 196, 198, 201,
224-228, 231, 234, 237, 243, 259-261, 270,
282, 283, 286, 287, 300, 302, 308, 329, 334,
336-339, 346, 348, 353, 355, 376, 387, 405,
532, 533, 705
- Janiewski 560
- Jankowski 423, 472, 525
- Jankowski Jan 567
- Jankowski Jan Stanisław, miecz. podolski 671
- Jankowski Michał z Karnkowa 332, 365
- Jankowski Stanisław 232
- Jankowski Tomasz z Karnkowa, sędzia z. bełski
41, 43
- Jankuliński Jan, przeor klasztoru bełskiego 345
- Janowski Piotr 157
- Jarczewski 470
- Jarczewski Franciszek 90
- Jarczewski Jan 90, 114
- Jarczewski Michał Ignacy (Ignacy Michał) na
Jarczewie 90, 176, 365, 420, 422, 460, 500,
512, podcz. buski 547, 572, 600, 674, 677,
709, 739, 740
- Jaroszewski Mikołaj 596
- Jarząbkowski 363, 423, 472
- Jarząbkowski Jan 333, 452, 541
- Jarząbkowski, towarzysz chorągwi kozackiej 318
- Jasiński (starszy) 472
- Jasiński 366, 423, 424, 471
- Jasiński Jan 121
- Jasiński Konstanty 421
- Jasiński Stanisław 364
- Jaskólski Mariusz Stanisław, strażnik wojskowy,
płk 21-22
- Jaskuliński, ksiądz, przeor konwentu bełskiego
395
- Jastrzembski, por. 744
- Jaszowski Wojciech, ksiądz kanonik chełmski
281
- Jaślikowski 423, 473
- Jaślikowski Adam 366, 421
- Jaślikowski Franciszek 732, 733
- Jaślikowski Stanisław 364
- Jazłowiecki 392
- Jedlecki 424, 473
- Jemiółowski zob. Jemiółowski
- Jemiółowski Mikołaj, towarzysz chorągwi koza-
ckiej 318, 326, 333, 343, 357, 358, 362, 363,
369, 370, 382, 395, 421, 422, 426-428, 434,
440, 444, 460, 461, 468, 471, 478, 481, 491,
497, 498, 511, 512, 530, 541, 564, 570, 589,
591, 592, 594, 597, 599, 600, 605, 614, 616
- Jerzy II Rakoczy, ks. Siedmiogrodu 28, 31, 32,
64, 83
- Jeziorkowski Karol 367
- Jeżowski Michał 517
- Jędrzejowski 424, 474
- Jędrzejowski Jakub 424
- Jędrzejowski Jan 364
- Jowel, Żyd bełski 595, 645
- Judycki Mikołaj Władysław 704
- Judycki Tomasz, kawaler maltański 704
- Jurkiewicz, towarzysz pancerny 704
- Jurowicz Krzysztof 613
- Kaczyński 421
- Kadłubicki zob. Kadłubowski
- Kadłubiski zob. Kadłubowski
- Kadłubowski Eustachy 701
- Kadłubowski Mateusz Kazimierz, skarb. bełski
363, 420, 461, 472, 487, 495, 512
- Kadłubowski Mikołaj Kazimierz 358
- Kadłubowski Ostafi 333, 368, 473, 576, 655, 661
- Kadłubowski Wacław 473, 606, 631
- Kadłubowski Wojciech 332, 333, 367, 473, skarb.
buski 591, 592, 595, 596, 599, 600, 603-605,
607, 612, 614, 615, 642, 643, 645, 670, 685,
688, 701
- Kalinowska Urszula Brygida z Ossolińskich 141,
172
- Kalinowski Jakub, rotm. 715
- Kalinowski Samuel Jerzy, oboźny kor. 141, 172
- Kamieński Andrzej XI
- Kamiński, deputat chorągwi 511
- Kamocki Franciszek, sekretarz J.K.M. 575

- Karabat Wojciech, wicesgerent gr. horodelski 646, 661, 666, 670
- Karabowicz Anna* XII
- Karczewski Tomasz, podcz. sanocki, oboźny wojskowy 510, 511
- Karnicki 424, 472
- Karol II Stuart, król Anglii 532
- Karol Waza, królewicz Polski 337
- Karol X Gustaw, król Szwecji 83
- Karol XI, król Szwecji 252, 515
- Karwecki Kazimierz 95
- Karwowski 421
- Kasperski 423, 424
- Kasperski Jędrzej 367
- Kaszabski Jan 286
- Kaszabski Mateusz 287
- Kasziński 367
- Kaszowski Wacław z Wysokiego, sędzia z. bełski 27, 29, 33-37, 40-44, 50, 51, 53, 57, 77, 79, 90, 93, 97, 101, 104
- Kawiecki 596
- Kawiecki Szymon, chor. nowogródzki, oboźny, rotm. 185
- Kazanowska z Komorowa 474
- Kazimirski Tomasz 121
- Kaznowska 366, 423
- Kaznowski Jan 232, 281
- Kątski Marcin, gen. artylerii kor. 483
- Kędzierski Jan 492
- Kęsicki Paweł, cześ. nowogródzki 365, 420, 474
- Kielczewski 142
- Kierniewicz, towarzysz 704
- Kierzyński, por. 720-722
- Kisiel Adam, wda kijowski 211
- Klaudian Klaudiusz* 416
- Klemens X, papież 402, 531
- Klepacki 421, 471
- Klepacki Michał 226, 333, 364
- Kliszewski Bartłomiej 133
- Kłembowski zob. Kłębowski
- Kłębowski 421, 472
- Kłębowski Michał 693
- Kłębowski Paweł 132, 149, 364
- Kłoński Adam 87
- Kłopocki 424
- Kobylecki Franciszek, sędzia wojskowy 484
- Kobyliński 421
- Kobyliński Stanisław 333
- Kobyłski Stanisław 366
- Koc 474
- Koc Wojciech Kazimierz (Kazimierz), pis. z. buski 592, 593, pods. z. buski 600, 607, 609, 616, 631, 653, sędzia z. buski 677, 694, 717
- Kochanowscy 424
- Kochanowski 236, 361, 711
- Kochanowski Jakub Korwin 474, 513, 564, 569, 572, 573, 591-593, 599, 603, kom. z. buski 683, 701
- Kochanowski Kasper 332
- Kochanowski Piotr 260
- Kochanowski Samuel 367, 474
- Kochanowski Seweryn Korwin na Kiskowach 232, 281, 358, 430, 433, 434, 440, 489, 495, 497, 500, 511, 512, 525, 529, 548, podstarości gr. bełski 554, 566, 568, 570, 589, 610, 637, 645, 657, 667
- Kolczycki Jan 90
- Kolenda Gabriel, unicki metropolita kijowski 375, 391
- Kołąkowski 424, 472
- Kołąkowski Antoni, woj. bełski 419, 470, 512, 525
- Kołodziej Robert* VII, XI
- Komarnicki Jan 362, 463
- Komnacki 363
- Komorowscy 424
- Komorowski 42, 44, 45, 424, 473
- Komorowski Adam z Komorowa na Szychowcach 525, łow. buski 638, 641, 644, 647, 728, 729, 732
- Komorowski Jan 631
- Komorowski Krzysztof Kazimierz 121, 358, 365, 420, 472, 525
- Komorowski Michał 470, miecz. buski 607, 631

- Komorowski Michał, chor. dobrzyński 232, 365, 394, 396, 418, 420-422, 470, 510, 512
- Komorowski Paweł 421
- Komorowski Stanisław 365
- Komorowski Stefan 37-39, 50, 189, 365, 424
- Komorowski Wojciech 472
- Konieczpolska Konstancja ze Stanisławskich, wojewodzina bełska 147
- Konieczpolska Zofia Izabela z Poryckich, wojewodzina bełska 121
- Konieczpolski Aleksander, wda sandomierski 235, 294
- Konieczpolski Jan, wdziec bełski 625
- Konieczpolski Krzysztof, wda bełski 29, 46, 50, 51, 102, 147
- Konieczpolski Stanisław, wdziec sandomierski 141, 235, 253, 267, 294, 317, sta doliński 373, 374, 385, 505, 510, 539, oboźny kor. 561, 584, wda podolski 612, klan krakowski 625
- Kopczyńska 366
- Köprülü Ahmed, wielki wezyr 462
- Kopytyńska 366
- Korabiowski Jan 320, 321
- Korniatowski 745
- Korycki 366
- Korycki Jakub 121, 364
- Korycki Krzysztof, podk. chełmiński 393, 422
- Koryński Wojciech 421
- Korytko, deputat chorągwi 672, 701, 710
- Korzeniowski Aleksander 421
- Korzeniowski Jan 597
- Korzybek Aleksy, reg. horodelski 366, 378, 424, 474
- Korzycki 648
- Kosiński Mikołaj 364
- Kossakowski Andrzej 467, 470, 650
- Kossakowski Jan, sta wiski 87, 147, 318
- Kostecki 363, 423, 473, 526
- Kostka Anna, starościanka lipińska, ksieni jarosławska 148, 220, 318, 393
- Kostro 365, 472
- Kostrzewa 472
- Kostrzewa Jan 366, 421
- Kościelniak Karol* 734
- Kośmiński Wawrzyniec 367, 436
- Kotowicz Andrzej Franciszek, pis. lit. 337, 348
- Kowalewska 424
- Kowalowska 366, 424, 472
- Kowalowski 423, 471, 617
- Kowalowski Andrzej (Jędrzej) 333, 363
- Kowalski 423
- Kowalski Marcin 367, 421
- Kozak Piotr, mieszczanin krasnostawski 431
- Koziczyna Romanowa 86
- Kozuborski Jan 121
- Kozubski Michał, sta horodelski 501, 503, 505, 510
- Koźmiński Wawrzyniec 422
- Krajewski 421, 423, 424, 474
- Krajewski Mateusz 366
- Krakowiak Paweł* 231
- Kralka Jan 368
- Kraśniński Jan Dobrogost, referendarz kor. 450
- Kraśniński Jan Kazimierz, podsk. wielki kor. 83, 85, 97, 128, 140, 141, 156, 170, 177, 180, 184, 205, 206, 211, 212, 214, 217, 218, 251, 258, 266, 280, 294, 296, 314, 336, 353, 371, 387, 404, 405, 450, 456
- Krasowski Stanisław 364
- Krośnicki 424
- Krośnicki Wojciech 366
- Królik Jan 94
- Królikowski Jan 333
- Kryczyński Aleksander, rotm. 222
- Krym Girej, sułtan kałga 292, 296, 313, 353, 372, 384
- Kryński 472
- Kryński Jan 731
- Kryński Wojciech 364
- Krzywkowski 363
- Kucharski 367, 421
- Kucharski Michał 364
- Kuchowicz Kazimierz, kpt. regimentu rajtarskiego 222

Kulicki Marcin 474, 520
 Kulikowski Jan, towarzysz i deputat chorągwi
 kozackiej 197, 299, 318, 378
 Kulikowski Mikołaj 525
 Kułakowski Wojciech 364
 Kułakowski zob. Kołakowski
 Kunicki 661
 Kurdwanowski Maurycy, miecz. halicki 711, 729
 Kuropatnicki Andrzej Michał 606, klan biecki
 665
 Kuropatnicki Hieronim Stanisław, sędzia z.
 łwowski 671, 675, 696, 729
 Kuropatwa Stanisław 525
 Kurowski Sebastian 234
Kwiecień Marcin XII
 Kwintus Fabiusz Maksimus Kunktator, konsul
 i dyktator rzymski 618, 619
 Lanckoroński 418, 435, 472, 473, 701, 720, 722
 Lanckoroński Hieronim, podk. podolski, rotm.
 377, 462, 643, 646, 661, 671
 Lanckoroński Stanisław, podcz. braclawski 483,
 487
 Lanckoroński Wacław Bąk z Brzezia 307, 333,
 klanic halicki 367, 368, 512, 621
 Latowicki 366, 473, 525
 Latowicki Stefan 421
 Lazarowicz Dawid, Żyd 41, 43
 Leopold Habsburg, król Węgier 64, cesarz 83,
 106, 404, 447, 531, 580, 727
Lepszy Kazimierz XI
 Lesiecki 744
 Lesiecki Jan, kom. z. bełski 274, 278, 280, 281,
 289, 303, 304, 307, 309, 310, 332, 343, 344,
 kom. graniczny bełski 365, 370, 381, 382,
 394, 395, 426, 427, 433, 434, 440, 460, 470,
 478, 479, 491, 495, 497, 525, 530, 548, 555,
 570, 573, 585, pis. z. buski 591, 592, 594,
 600, 604, 606, 607, 616, 637, 657, 664, pods.
 z. buski 677, 683, 710, 717
 Lesiecki Marek 332, 363, 421, 422, 472
 Lesiecki Remigian 605, 610, 614
 Leskowski Stefan 429
 Leszczkowska 367, 471
 Leszczyński Andrzej, abp gnieźnieński, prymas
 28
 Leszczyński Bogusław, podsk. wielki kor. 13, 83,
 86, 170, 221, 256, 257, 298
 Leszczyński Jan, kancl. wielki kor. 297, 350
 Leszczyński Kazimierz, sta winnicki 744
 Leszczyński Rafał, wda poznański 704
 Leszczyński Wacław, abp gnieźnieński, prymas
 205, 229
 Leszczyński Wacław, wda podlaski 586, 626
 Letki Jan 365
 Liberacki 363, 423, 471, 526
 Liberacki Jan 121
 Ligęza Achacy, klan czechowski 337
 Ligęza Kazimierz Minor, sędzia wojskowy 690
 Ligęza Kazimierz, klanic czechowski 337, 338
 Ligęza Zuzanna z Kossowskich 337
 Liniewski Marcin z Liniewa, łow. braclawski
 248, 256, 264, 298
 Liniewski Michał z Liniewa, łow. bełski 636, 638,
 653, 695, 697, 744
 Lipiński Franciszek 90
 Lipsy 254, 317, 388
 Lipska Zbożna 242, 473
 Lipski 227, 230
 Lipski Adam 365
 Lipski Adaukt 590
 Lipski Andrzej 420
 Lipski Andrzej, bp krakowski 219, 254, 268
 Lipski Hieronim z Lipego, woj. horodelski 248,
 264
 Lipski Jan 551, 590
 Lipski Jan, sędzia z. bełski (zm. ok. 1630 r.) 70,
 98, 136, 163, 164, 190, 191, 193, 238, 271,
 326, 427, 430, 444, 461, 495, 591, 594, 595,
 597, 598, 600
 Lipski Jan z Lipego, chor. bełski, rotm. chorągwi
 kozackiej 37, 80, 86, 139, 147, 169, 174, 203,
 221, 253, 254, 262, 275, 280, 290, 332, 344,
 370, 374, 381, 394, 395, 429, 430, 434, 437,
 440, 473, 512

- Lipski Jan 162, 166, 174, 182, 185, 190, 332, 365,
chor. buski 512, 524, 569
- Lipski Jan z Liwego, por. (vicerothmagistro) 332
- Lipski Jan ze Skomoroch 421
- Lipski Jarosz, woj. horodelski 57, 58, 129, 156
- Lipski Michał 363, 501, 509, 510, 518, 530
- Lipski Samuel z Liwego, rotm. 332, 460, 470, 489,
stol. kijowski 496, 510, 542, 543, 549, 590,
591, 617, 633, 636, 645
- Lipski Stefan, ksiądz proboszcz jeżowski, komi-
sarz J.K.M. do przechodu wojska 107-109
- Lipski Zbigniew z Goraja 258
- Lipski Zygmunt 364
- Lisiecki Walerian 525
- Lisowski 421, 472
- Lisowski Arnolf 122
- Lisowski Jan 166, 189, 192, 195, 234, 341, 358,
415, 425, 431, 441, 453, 458, 459, 462, 467,
549, 550, 552, 553
- Lisowski Paweł 364
- Lisowski Piotr 231, 260
- Literas 296
- Litwinowski Jakub 134
- Lityńska Adamowa 525
- Lityński 421, 424
- Lityński Jacek 366, 525
- Lityński Wawrzyniec 607
- Loebl Jan Zygmunt, komendant Białej Cerkwii
404
- Lubański 424, 473, 474
- Lubieniecki 471
- Lubomirski Aleksander Michał, wda krakowski,
sta lubaczowski 377, 382, 394, 395, 426, 495,
511, 560
- Lubomirski Hieronim Augustyn, kawaler mał-
tański 528, 538, chor. kor. 574
- Lubomirski Jerzy Dominik, sta kazimierski 736
- Lubomirski Jerzy Sebastian, marsz. wielki kor.
28, 29, 32, hetm. polny kor. 113, 114, 119,
129, 140, 163, 168, 170, 184, 204, 225, 227,
228, 244-246, 248, 265, 347, 487
- Lubomirski Józef Karol, koniuszy kor. 665
- Lubomirski Stanisław Herakliusz, marsz. wielki
kor. 580, 625, 734
- Ludwik de Bourbon-Condé ks. 335
- Ludwik Hohenzollern ks. 625
- Ludwik XIV Burbon, król Francji 532, 620
- Ludwika Maria Gonzaga, królowa Polski 87, 140
- Lula 424, 474
- Lula Jan 366
- Lutoborski Stanisław 121
- Lutowicki 421
- Łaskarzowski Walenty 121
- Łaski Stanisław 367
- Łasko Krzysztof, por. kozacki 284
- Łaszcz 278, 393, 474, 480
- Łaszcz Aleksander Michał na Tuczapach i Łasz-
czowie, sta grabowiecki, rotm. 657, 672, 675,
676, 677, 695, 697, 700, 701, 706, 710, 738
- Łaszcz Franciszek Nieledewski 121, 333
- Łaszcz Kazimierz 420
- Łaszcz Michał z Tuczap, rotm. 169, 182, 185
- Łaszcz Mikołaj 39, 67, 80, skarb. bełski 194
- Łaszcz Samuel Nieledewski na Tuczapach, rotm.
232, 277, 297, 311, 330, 332, 339, 358, 377, 378,
413, 418, 420, 423, 429, 430, 434, 435, 438, 459,
461, 473, 481, 490, 496, 497, 501, 503, 509, 512,
518, 525, 530, stol. buski 547, 555, 567, 568,
570, 573, 576, 577, 591, 595, 600, 606
- Łaszcz Stanisław 365
- Łaszczowa Stefanowa 367
- Łaszczowa, stolnikowa buska 606
- Łaszczowski Aleksander Stanisław, kom. z. beł-
ski 358
- Ławski Jan 429
- Łazarski 424
- Łazarski Jakub 366
- Łazecki 421
- Łazewski 474
- Łaziński, plk 704
- Łącki 424, 473
- Łącki Elias Jan, chor. ziem pruskich 541
- Łączyński Józef, sta buski 316, 413, 473, 506
- Łepkowski 473

Łepkowski Andrzej 366
 Łęski (młodszy) 474
 Łęski 424, (starszy) 474
 Łęski Jan 525
 Łęski Kazimierz 525
 Łobaczewski Stefan Wnuczek 602
 Łopacki 363
 Łosiecki 473
 Łoza 364, 421, 472
 Łoza Krzysztof 378, 416
 Łoziński 196
 Łoziński Jan 516
 Łoziński Piotr 192, 287, 393
 Łubieński Stanisław Andrzej, ksiądz kanonik
 krakowski, sekretarz J.K.M. 443
 Łubiński Wojciech, podst. buski 653, 659
 Łuczycki Aleksander 333
 Łuczyński, deputat chorągwi 673
 Łudowska Stanisławowa 364
 Ługowski 471, 526
 Ługowski Jan 260, 282, 286, 300, 302, 345, 360,
 368, 380, 431
 Ługowski Stanisław 282
 Ługowski Wawrzyniec 364
 Łukowska 472
 Łuszczewska Aleksandrowa 422
 Łuszczewski 253, 472
 Łuszczewski Aleksander 333
 Łuszczewski Bazyli 333, 420, 424, 526
 Łuszczewski Dominik 22, 23
 Łuszczewski Prokop 364
 Łuszczewski Stefan 365, 421, 424
 Łuszczowski zob. Łuszczewski
 Łużecki Stanisław Karol, klan podlaski 502, 506
 Łychowska, podkomorzyna bełska 121
 Łychowski 44
 Łychowski Adam 353
 Łychowski Stanisław 122
 Łysakowscy 87
 Łysakowski 472
 Łysakowski Aleksander 87
 Łyszkiewicz 424
 Machowski Sebastian, płk 48, 260, 275, 353, 392
 Maciejowski 474
 Maciejowski Jan 706
 Madaliński Marcin, sta przemyski 87, 221
 Malawski 422
 Malawski Jan (stryj) 366
 Malawski Jan (synowiec) 366
 Malawski Władysław 121, 366
 Malczewski 422
 Malczewski Stanisław 332
 Malinowski Andrzej 568
 Maliński 665
 Maliński Daniel Jeło, klan bełski 24, 117
 Małachowski Jacek 641
 Małachowski Stanisław, klan sieradzki 727
 Małowski 421
 Maływczyński Stefan 700
 Marchwiński Sebastian 272
 Marek, Żyd z Bełza 42, 45
 Marek, Żyd z Uchań 41
 Maria Kazimiera d'Arquien, królowa Polski 531,
 543, 544
 Martelli Francesco, nuncjusz apostolski 585
 Masowski Jakub 366, 424
 Masowski Stanisław 367
 Maszowski 363
 Maściborski Jan 602
 Matczyński Marek, koniuszy kor. 616, wda bełski
 679, 680, 686-688, 692, podsk. wielki kor., sta
 bełski 698, 699, 700, 701, 712, 717, wda ruski 742
 Matwój 648
 Mazaraki Jan 457
 Mączyński 607, 626
 Meglewski Jan, łow. buski 709
 Mehmed IV Girej, chan krymski 81, 106, 111,
 158, 159
 Mehmed IV, sułtan osmański 313, 407, 462
Mel'nyk Oksana XIII
 Metelski 471
 Mężyński 424
 Miaskowski Andrzej, opat przemęcki, reg. kan-
 celarii koronnej 112, 117

- Miączyński Atanazy, podsk. nadw. kor., sta łucki 704, 706
- Michajłowicz Jan z Góry, woźny 341
- Michał I Korybut Wiśniowiecki, król Polski 360, 368, 375, 379, 393, 396, 398, 400, 415, 425, 426, 429, 431, 432, 434, 441-443, 445-450, 453-456, 458-460, 462, 463, 466, 467, 474, 475, 477, 478, 481, 482, 484-487, 491-493, 497, 499, 503, 505, 538-540
- Micowska 472
- Micowski 471, 473, 745
- Micowski Aleksander, cześ. kijowski, rotm. 637
- Micowski Franciszek 180, 327, 363, 421, 685, 709, 732
- Micowski Jerzy 121, 367
- Micowski Kazimierz 180, 327, 332, 363, 421
- Miecznikowski 616
- Miedźwiecka 366, 423, 471
- Miedźwiecka Barbara 511
- Miedźwiecka Piotrowa 121
- Miedźwiecki 357
- Mikoszewski Stanisław 745
- Milewski Jan 525
- Milewski Paweł 364
- Milewski Wojciech 367
- Miliński 422
- Miłowski 424
- Minocki Jan 416
- Mirecki 190, 238, 271, 473, 474, 701, 720
- Mirecki Andrzej 525
- Mirecki Florian 120
- Mirecki Jakub 363, 423
- Mirecki Jan 423
- Mirecki Jędrzej 363, 424
- Mirecki Łukasz, towarzysz 711
- Mirecki Marek 121, 424
- Mirecki Mikołaj 121
- Mirecki Tomasz 121, 366, 421, 424, 472, 599, 605, 614, 616
- Mirecki Walenty Tomasz 232, 273, 279, 332, 363, 471, 525, 600
- Mirecki, towarzysz 684
- Miskowski Walenty 423
- Młocki 363, 423, 470, 525, 719
- Młocki Andrzej z Młocka 705
- Młocki Wojciech 512
- Mniszech Jan, sta lwowski i gliniański 410, 411
- Mochracki 363
- Moczulska 121
- Modryński Konstanty (Michał Konstanty), łow. czernihowski 222, 224, 307, 327, 330, 332, 339, 361, 363, 365, chor. grabowiecki 420, 422
- Modrzewski Andrzej, podcz. sieradzki 422
- Mohyla Mojżesz 121
- Mokracki 471
- Molski Wojciech 243
- Morawiński Florian 366
- Morsztyn Jan Andrzej, sekretarz J.K.M. 14, 20, 21, podsk. wielki kor. 336, 350, 369, 371, 387, 402, 405, 451, 456, 492, 505, 620, 634
- Mosakowski 424, 474
- Moszyński Andrzej (Jędrzej) 118, 119, 121, 131, 132, 165, 192, 195, 196, 202, 203, 239, 240, 264, woj. horodelski 272, 277, 279, 290, 291, 327, 330, 332, 339, 358, 418, 427, 428, 439, 445, 461, 466-470, 477, 479, 481, 487, 490, 491, 496, 500, 502, 512, 518, 529, 593
- Mrowiński Florian 472
- Mukański 363, 422, 436, 439
- Mukański Piotr 121
- Murat Girej, chan krymski 638
- Mustafa, rotm. 120
- Muszyński Jędrzej 113
- Myszkowski Adam, klanic bełski, sta tyszowiecki 650, stol. bełski 653
- Myszkowski Franciszek z Mirowa 50, klan bełski 192, 277, 373
- Myszkowski Jan Aleksander na Mirowie, sta tyszowiecki, rotm. 113, 117, 160, 174, 189, podk. bełski 191, 193, 194, 196, 197, 199, 201, 203, 226, 262, 263, 269, 270, 272, 274, 277-280, 285, 286, 290, 299, 303, 307, 309, 310, 318, 321, 322, 324, 325, 330, 332, 333,

- 339, 344, 347, 357, 360-362, 370, 373, 378,
381-383, 393-395, 399, 400, 428, 433, 435-
440, 451-453, 459-470, 472-474, 477, 480,
481, 486, 488, 490, 491, 495-497, 500, 501,
503, 509, 512, 518, 529, 530, 538, 541, 545,
klan bełski 547, 548, 557, 565, 566, 591-594,
597, 604, 607, 614, 615, 617, 630, 635, 637,
639-641, 649, 654, 656, 658-660, 667, 668,
669, 675-677, 681, 683-685, 720
- Myszkowski Stanisław Kazimierz margrabia na
Mirowie hrabia na Księżu Gonzaga, klnic
bełski, rotm. 618, 626, 627, 637, 643, 646
- Nagórny Jan 464
- Nagórski Andrzej (Jędrzej) 198, 332, 363, 421,
422, 472
- Nagórski Marek 332, 378, 421, 501, rotmistrz
piechoty łanowej województwa bełskiego
502
- Nagórski Paweł 232
- Nagórski, strażnik 471
- Nagurka Paweł 333
- Nahorecki Samuel, cześ. braclawski, komendant
Bełza 281
- Napierski Aleksander Kostka 83
- Napierski Jan 698
- Napiórkowski 472
- Napiórkowski Paweł 366, 421, 526
- Napiórkowski Piotr 668
- Nartowski 525
- Nartowski Jan 121
- Nartowski Wawrzyniec 366, 420
- Nasiłowski 424
- Nastorski 363, 423
- Niebocki 366
- Niemiera 362, 423
- Niemiera Jan 699, 702
- Niemierzyc Teodor 268
- Niemira zob. Niemiera
- Niemyski Kazimierz 726
- Nieprzycki Jakub 281
- Niewczas Grigorij 259
- Niewczas Jerzy 243
- Niewiarowski Andrzej, przeor dominikanów
hrubieszowskich 324
- Niewodzki 421
- Niezabitowski 364, 423, 471
- Niezabitowski Aleskander Ludwik, klan bełski
469
- Niezabitowski Ludwik 170
- Niezabitowski Marcin 121
- Niezabitowski, stol. braclawski 130
- Niklewicz Samuel 366
- Niszczycza 172
- Niszczycza Katarzyna 121
- Niwiński 424, 525
- Niżnik Andrej z Sokala 678
- Nowerk, kpt. 704
- Nowosielecka 422, 423
- Nowosielecki Franciszek 472
- Nowosielecki Stefan 121, 366
- Nurzyński Jan 90
- Obodyńska 422
- Obodyńska Zuzanna, stolnikowa kijowska 367
- Obodyński Leon Konstanty 118, 119, 120, 123
- Obuch 631
- Ochocki 363, 423, 424, 472
- Ochocki Mikołaj, towarzysz 579
- Ogiński Jan Jacek, wda połocki, hetm. polny li-
tewski 630
- Ohryzko Jozafat XII*
- Olchowski 472
- Olesznicka Elżbieta 121
- Olizar Jan, pods. kijowski 383
- Olszewski 421
- Olszewski Jan 364, 472
- Olszewski Paweł Józef, pis. gr. włodzimierski
668, 674, pis. z. buski 688, 696, 732, 742
- Olszewski Wincenty 364, 421
- Olszowski Andrzej, sekretarz J.K.M. 25, referen-
darz kor. 295, podkancl. kor. 337, abp gnieź-
nieński, prymas 553
- Ołtarzewski 423, 510, 740
- Ołtarzewski Andrzej (Jędrzej) 367, 424
- Ołtarzewski Paweł 121, 367, 661, 672

- Ołtarzewski Stanisław 332, 361, 420, 459, 472,
 481, 495, 497, sta niechworowski 512, 525,
 539, 589, 591, 595, 600, 617
 Ołtarzewski Tomasz z Ołtarzowa, podst. czer-
 nihowski 358, 414, 451, 486, 525, 540, 605,
 607, 610, 612, 614, 644, 661
 Ołtarzewski, sścic niechworowski 662
 Opacka 474
 Opacki 474
 Orchowski Aleksander, woj. lwowski 742
 Orchowski Jan 421
 Orchowski Kazimierz, subdelegat gr. bełski 689,
 690
 Orlik Mikołaj 122
 Orłowski Jan 491
 Orłowski Jan, reg. gr. horodelski 593
 Orłowski Paweł, reg. gr. horodelski 612, 615,
 627, 631, 672
 Orsetti Wilhelm 209
 Oryszewski 424
 Oryszowski zob. Horyszowski
 Orzeszkowski Jan 741
 Osmólski 423, 471, 473
 Osmólski Jędrzej 121, 367
 Osowski 421
 Ossoliński Jerzy z Tęczyna, sta piotrkowski 67,
 86
 Ossoliński Zbigniew z Tęczyna, opat pokrzyw-
 nicki 218, 219
 Ostojski 364, 421, 452, 472
 Ostrogscy 527
 Ostrogski-Zasławski Władysław Dominik 527
 Ostrowski 370, 393, 421, 424, 474
 Ostrowski Franciszek 366
 Ostrowski Jan 121, 299, 318, 326, 332
 Ostrowski Janusz ks. 207
 Ostrzycki Adam, marsz. skonfederowanego woj-
 ska kor. 247
 Oszczowski 473
 Oszczowski Mikołaj 367
 Owadowski 410
 Ożarowski Piotr 232
 Pac Feliks Jan, podk. lit. 349
 Pac Krzysztof, kancl. lit., 587
 Pac Michał Kazimierz, wda wileński, hetman
 wielki lit. 532, 533
 Pajewscy 525
 Pajewski Michał z Karniewa 610, 611, 666, 667,
 stol. czernihowski 732
 Pańczuk Stefan 122
 Paprocki 525
 Parczewski Szymon 422
 Paszkowski Jan 333
 Paszyński 421, 473
 Pawłowsy 423
 Pawłowski (nieboszczyk) 42
 Pawłowski 474
 Pawłowski Franciszek 420
 Pawłowski Piotr 44
 Pempłocki Stanisław 571
 Pentrzei 142
 Pern Jakub 222
 Pers Tadeusz Daniel Boubonombek, rotm. 230,
 245, 317
 Perteson 424
 Petruski 424
 Pianowski, towarzysz 705, 740
 Piasecki Jędrzej 526
 Piasecki Stanisław 364, 421
 Piasecki Władysław 732
 Piasecki Wojciech 364, 421
 Piasecki ze Skomoroch 472
 Piaseczyński Stefan, podst. braclawski 128
 Piątkowski Wojciech, bur. bełski 585, 586
 Pieczychojski 423, 470
 Pieczychojski Stanisław 120
 Pieniążek Jan Chryzostom, wda sieradzki 693
 Pierzchała 367
 Pietraszewski (młodszy) 472
 Pietraszewski 421, 472
 Pignatelli Anotnio, nuncjusz papieski 145
 Piłkowski Jerzy 364, 421
 Pinocci Hieronim, sekretarz J.K.M. 88
 Piotr I Romanow, car moskiewski 706

Piotrowski Jan 260
 Piotrowski Szymon 270, 302
 Piotruszowski Łukasz 364
 Piwo 473
 Piwo Jerzy z Opolska 67, chor. buski 120, 130, 166, 217, 327, 328, 332
 Platenberg Jerzy, sta czorszyński 83
 Płonowski Florian 232
 Pniowski Baltazar (Balcer), podst. bełski 182, 185, 232
 Pniowski Kazimierz 24
 Podczaski Wojciech 120
 Podczerniecki Mikołaj 584
 Podhorecki 424, 474
 Podhorecki Adam 121
 Podhorecki Jan Dusza 333
 Podhorecki Stanisław 332, 365, 424, 524
 Podhorecki Stanisław 365
 Podhorecki Władysław 424, 472
 Podniesiński 423
 Podniesiński Józef 232, 420
 Podolscy 623
 Podolski Andrzej 678
 Podolski, towarzysz 370
 Podorecki zob. Podhorecki
 Podsędkowski Franciszek 390
 Podwiński 424
 Pogoralski Kazimierz Aleksander, kanclerz kapituły chełmskiej, kanonik kamieniecki, dziekan bełski 577, 612, 615, 632
 Pogorzelski Andrzej 90
 Pogroszewski Wojciech 122, 366
 Polanowski 54, 413, 423, 424, 471, 688
 Polanowski Aleksander, plk 316
 Polanowski Jan 332, 365, 378, 393, 512, 595
 Polanowski Samuel 121
 Polanowski, podstarości buski 595
 Policki 424
 Policki Jakub 121
 Pomierski 424
 Popławski 423, 473, 526
 Porycki Mikołaj 367
 Postruski Zygmunt 333, 364
 Postupalski 421
 Postupalski Benedykt 366
 Potępski 525
 Potępski Jan 332
 Potępski Piotr, woj. trembowelski 361, 365
 Potocka 121
 Potocka Anna, wojewodzina krakowska 143
 Potocka Katarzyna, wojewodzina braclawska 121
 Potocki 423, 525
 Potocki Andrzej (Jędrzej), chor. kor. 284, 353, wda kijowski, sta halicki 390, 540, 557, klan krakowski 638, 639, 646, 652, 653, 660, 661, 701, 702
 Potocki Jakub, pis. polny kor. 255, 284, 314, 316
 Potocki Jan, strażnik wojskowy 281
 Potocki Jan, wda braclawski 284
 Potocki Krzysztof, podcz. lit., sta chełmski 389
 Potocki Michał, sta krasnostawski 692, 699, 702, 722
 Potocki Paweł, klan kamieniecki 625
 Potocki Stanisław, wda kijowski, hetm. wielki kor. 7, 8, 12, 27, 31, 34, 42, 48-50, 67, 70, wda krakowski 80, 87, 88, 94, 95, 100, 103, 105, 106, 110, 111, 114, 123, 130, 133-136, 140, 149, 150, 159, 160, 163, 166-168, 170, 171, 184, 204, 262, 275, 298, 337, 353, 538
 Potocki Szczęsny (Feliś) Kazimierz z Potoka na Podhajcach, sta krasnostawski 139, 169, podst. kor. 199, 235, 248, 262, 275, 289-291, 311, 315, 316, 332, 333, 353, 357, 370, 373, wda sieradzki 385, 409, 410, 413, 445, 450, 485, 486, 505, 513, 538, 548, 578, 587, 591, 592, 594, 597, 604, wda krakowski 614, 615, 630, 643, 646, 654, 657, 661, 672, 684, 701, 706, 708, 709, 720, 734, 746
 Powęski 366, 473, 525
 Powęski Adam 121
 Powęski Piotr 358, 420, 617, 644
 Prażmowscy 581
 Prażmowski Mikołaj, kancl. wielki kor. 130, abp

- gnieźnieński, prymas 308, 312, 329, 333-336, 345, 350, 368
- Prądkowski Ludwik, bernardyn 433
- Prek, major 659, 672
- Prekowie 659
- Prochaska Antoni XIV
- Progulbicki Paweł 367, 420
- Prusinowski 363, 423, 471
- Prusinowski Andrzej, sta horodelski 555, 584
- Prusinowski Kazimierz 50
- Prusinowski Łukasz 121
- Prusinowski Łukasz, sta czerkaski 598, 600, chor. bełski 603, 607, 617, 636, 650, klan lubaczowski 653, 664, 666
- Prusinowski, cześnik zakroczymski 333
- Pruszanowski Paweł 421
- Pruszczyński Samuel 90
- Pruszkowski Franciszek, por. 62
- Przanowski Krzysztof, sędzia z. buski 227, 228, 263, 264, 269, 270
- Przerębski Jan Władysław, kanonik krakowski 733
- Przychodzki 424
- Pszczeleński 474
- Pszonka 422
- Pudłowski 471
- Raczek, ksiądz dziekan ołycki 474
- Rackowska 525
- Rackowski 422, 474
- Rackowski Piotr 649, 692, 693, 732
- Rackowski Samuel 291, 326, 367
- Raczyk 424, 474
- Radecka Teresa z Lipna, stolnikowa żydaczowski 551
- Radecki 471
- Radecki Aleksander 365, 420, 526, 701
- Radecki Jan, chor. pancerny 738
- Radecki Jerzy, kom. graniczny bełski 30, 44, 52, 57, pis. z. bełski 77-79, 86, 90, 93, 98, 99, 101, 137, 162, pods. bełski 198, 202, 330, 332, 339, 365, 422
- Radecki Mikołaj, stol. żydaczowski, por. chorągwi pancernej 332, 358, 451, 495, 500, 512, 551, 616, 617, podst. buski 672, 684, chor. horodelski 699, 705
- Radecki Stanisław 525
- Radecki, por. 298-299
- Radkowski 421
- Radliński Adam, łow. łukowski 244
- Radomski Piotr, reg. gr. bełski 49
- Radoszewski 424
- Radziankowski 421
- Radziątkowski Felicjan 367
- Radziechowski 474
- Radziejowscy 378
- Radziejowski Hieronim 171, 214, 215, 253, 254, 261, 292, 540
- Radziejowski Michał, ksiądz 338, proboszcz parafii św. Michała w Zamku Krakowskim 531, abp gnieźnieński, prymas 692, 700, 744
- Radziwiński 421, 424, 471
- Radziwiński Jerzy 364
- Radziwiński Marcin 201
- Radziszewski Paweł, towarzysz 244
- Radziwiłł Bogusław ks., koniuszy lit. 625
- Radziwiłł Karol Stanisław, podkancl. lit. 733
- Radziwiłł Ludwika Karolina ks. 625
- Radziwiłł Michał Kazimierz, podkancl. i hetm. polny lit. 353, 444, 527, 532, 533, 552-554
- Radziwiłłowie 538
- Rajski Krzysztof 44
- Rądzka Kazimierz 635, 676
- Rembowski Aleksander 712
- Rey Władysław 295
- Reyt Aleksander 268
- Rogała 368, 423
- Rogowski Jan 472
- Rogowski, ksiądz proboszcz uchański 422, 472
- Rogowski Mikołaj, ksiądz kanonik chełmski 365
- Rogowski Stefan, rotm. piechoty łanowej województwa bełskiego 38, 42, 80, 280, 281, 318, 326, 327, 422, 438, 464, 466, 502
- Rokicki 473
- Rokicki Stefan 121, 367

- Rola Paweł 425
- Romanowski Aleksander 333, 366
- Romanowski Gabriel 125, 131
- Romanowski Jan Karol, chor. chełmski 541
- Rosochacki 472, 525
- Rosochacki Jakub 525
- Rosochacki Jan Stanisław (Stanisław Jan) na Rosochatym, pis. gr. trembowelski 682, 686, podcz. drohicki, podstarości bełski 688, 689, 690, sędzia gr. bełski 717
- Rosochacki Mikołaj Franciszek, ciwun trocki, pis. z. wileński 690
- Rosochacki Stanisław 333
- Rosochalski Tomasz 366
- Rossochacki zob. Rosochacki
- Rostek Jan 232
- Rostkowski 421, 474, 525
- Rostkowski Kazimierz 364, 525
- Rościszewski Jakub, kpt. chorągwi niemieckiej J.K.M. 133, 148
- Rozdanowski Seweryn 367
- Rozwadowski Stanisław, stol. łukowski 706, 707
- Roźniatowski 62, 63, 423
- Roźniatowski Sebastian 363
- Różycki Jan, sekretarz J.K.M. 32, 333
- Rudnicka 607
- Rudnicki 471
- Rudnicki Franciszek, towarzysz husarski 333, 365, 424, 472, rotm. piechoty wybranieckiej 548, 561, 599, 603-605, 614, 620, 644, podstarości gr. grabowiecki 655, 673, 706, 707, 709, 711
- Rudnicki Jerzy 365, 625
- Rudowski 422
- Rudowski Bernard 332, 421, 422, 472
- Rudowski Paweł 332, 366
- Rukowski Bernard 363
- Rulikowski 423, 471, 525
- Rulikowski Franciszek 744
- Rulikowski Jan 333
- Rulikowski Michał Franciszek z Poradowa 711, 720, 722, stol. liwski 732, 739, 740, 744-748
- Rulikowski Stanisław Franciszek z Poradowa 358, 365, 614, 615, 626, 627, 628, 629, 632, 642, 646, 658, 670, 721, 725
- Rupniowski Stanisław, skarb. wołyński 420, 510, 512
- Rusanowski zob. Rusjanowski
- Rusiecki 626
- Rusiecki Stanisław 363, 472
- Rusjanowski 424, 472, 526
- Rusjanowski Świętosław 333, 366
- Rusowski Paweł 364
- Russian 424
- Russian Aleksander 366
- Ruszanowski 472
- Rybiński Jan, pis. gr. buski 332
- Rychalski Jakub 488
- Rychalski, subkolektor 155
- Rychlewski Wojciech 322
- Rydzka, kom. graniczny bełski 666
- Rykowski 632
- Rylski Benjamin 180
- Rzeczycki Andrzej (Jędrzej), rotm. 453, sta rzeczycki 470, 500, 506, 512, 530, 570, chor. grabowiecki 661, 700
- Rzewuski Jan Kazimierz, cześ. lwowski 525, 554, 555, 561
- Rzuchowski 37
- Sadowski 423
- Sadowski Jan 284-286
- Sadowski Konstanty 364
- Safi II (Sulejman I), szach Persji 532
- Sapieha Fryderyk Franciszek, pis. polny kor. 120
- Sapieha Jan, pis. polny kor. 450
- Sapieha Kazimierz Jan, wda wileński, hetm. wielki lit. 630, 702
- Sapieha Mikołaj, sta owrucki 450, 557
- Sapieha Paweł Jan, hetm. wielki lit. 140, 205
- Sarbiewska Zofia z Napiórkowskich, wojewodzina mazowiecka 364
- Sarbiewski Jakub, wdziec mazowiecki 218
- Sarbiewski Rafał wdziec mazowiecki 218, sta korytnicki 358, 394, 396, 400, 413, 443, 451, 452, 470

- Sarbiewski Stanisław z Sarbiejowa, sta grabowie-
cki 7, 15, 33, 34, 36, 37-40, 43, 50, 55, 63,
66, 79, 85, klan sochaczewski 94, wda ma-
zowiecki 132, 138, 147, 151, 152, 205, 211,
218, 298, 364, 413
- Sarbiewski, wdziec mazowiecki 685
- Sarnowski 472
- Sawicki Andrzej, łow. mielnicki 63
- Sawicki Jan, łow. mielnicki 332
- Sebastianowicz 363
- Selim Girej, chan krymski 462
- Serny Krzysztof 333
- Serny Łukasz, miecz. bełski 121, 130, 196, 332,
365, 424, 474, 510, 512, 525
- Siciński 363, 424, 473
- Siciński Jan 333
- Siekierzyński Adam, miecz. braclawski 586,
miecz. bełski 632, 657, 671
- Sieklucki 424, 474
- Sieklucki Jan 364, 525
- Sielecki, rotm. 164, 165, 176
- Sielski Aleksander, klan łączycycki 13
- Siemiątkowski 472
- Sieniawski Adam Mikołaj z Granowa, sta lwow-
ski 704, 705, 729, 734, wda bełski 744, 746
- Sieniawski Mikołaj Hieronim strażnik kor. 284,
chor. kor. 436, 510, 540, marsz. nadw. kor.
557, 589, wda wołyński, hetm. polny kor.
630, 643, 646, 685
- Sienicki Wespazjan z Bończy 115, 119, 120, 122,
162, 202, 227, 228, 239, 240, 247, 259, 269,
271, 305, 311, 332, 334, 344, 369, 370, 371,
379, pods. z. buski 383, 395, 400, 428, 453,
473, 493, 498, 503, 530
- Sierakowska 121, 364
- Sierakowski 423
- Sierakowski Jan Andrzej (Andrzej, Jędrzej) 453,
458, stol. bełski, rotm. 470, 477, 500, 512,
518, 525, 548, 579, 600, 617, 618, 629, 630,
638, 643, 646, 650, podk. bełski 653, 654,
659, 661, 662, 664-666, 672, 673, 677, klan
bełski 699, 701, 710, 719, 738-740, 747
- Siestrzewitowska Olbrychtowa 363, 422, 474
- Siestrzewitowski Olbrycht 121, 239, 241, 263,
271-273, 278, 279, 289, 290, 304, 305, 309,
332
- Sikorski 379, 452
- Silnicki Gabriel, miecz. braclawski 147, stol. po-
dolski 284, 392, 445, klan czernihowski 486
- Sinicki 174
- Skarbek 473
- Skarbek Daniel 121, 358, 365, 420, 525
- Skawiński Wojciech, kom. graniczny bełski 332,
365, 420, kom. z. bełski 472
- Skolimowski Walenty 59
- Skomorowska 472
- Skomorowski 364, 525
- Skomorowski Adam 364
- Skomorowski Aleksander 364, 421, 472
- Skomorowski Gabriel 364, 421, 472
- Skomorowski Górny 472
- Skomorowski Jacek 364
- Skomorowski Jacek 364, 421
- Skomorowski Jacenty 421
- Skomorowski Jerzy 364
- Skomorowski Stanisław 364, 421, 472
- Skomorowski Stefan 333, 364, 421, 472
- Skomorowski Wojciech (drugi) 364, 421, 472
- Skomorowski Wojciech 364, 421, 472
- Skrzetuski Tomasz 332
- Skrzyniecki Jan 110
- Slibembach 214
- Słaka towarzysz 38
- Słowikowski 363
- Sługocki Zbigniew, sędzia z. chełmski 378
- Słupecki 474
- Słupska Aleksandra 121
- Słupski Stanisław 333, 651
- Słuska Józef Bogusław, klan wileński, hetm.
polny lit. 702
- Służewski Stanisław Feliks z Fałęcina, sta horo-
delski 26, 151, 152, 298, 377, 418, 420, 424,
435
- Smogulecki Franciszek 317

- Smoleński Paweł 235
- Smolski Juchno 237
- Sobiegunski 421, 422
- Sobieski Jan, chor. kor. 147, 220, marsz. wielki kor, hetm. polny kor. 275, 276, 281, 283-285, 287, 288, 292, 293, 296, 301, 305, 307, 310, hetm. wielki kor. 315, 337, 338, 344, 351, 358, 359, 372, 380, 382, 384, 402, 430, 437, 440, 445, 455, 462-464, 466, 482, 483, 500, 504, 510 zob. Jan III Sobieski, król Polski
- Sobieszczański 366, 424, 471, 474, 745
- Sobieszczański Jakub 365
- Sobieszczański Jerzy 474
- Sobieszczański Mikołaj 121
- Sobieszczański Stanisław 73
- Socha 363, 423
- Socha Wojciech 232
- Sokolnicki 38
- Sokolnicki Jan, podstarości gr. grabowiecki 98, 101, 115, 130, 155, 162, 174, 178, 189, 191, 193, 194, 197-200, pis. z. bełski 202, 232, 237, 239-243, 263, 273, 279, 290, 326, 330, 332, 339, 400, 415, 419, 427, 436, 439, 460, 472, 478, 481, 487, 488, 490, 491, 497, 502, 506, 507, 509, 512
- Sokołowa Adamowa 121
- Sokołowski 378, 392, 414
- Sokołowski Aleksander 90
- Sokołowski Józef 736, 743
- Sokołowski Stanisław, cześ. nowogrodzki 114, 269, 299, cześ. wyszogrodzki 392, 541
- Sokół 363, 473
- Sokół Aleksander 473
- Sokół Franciszek 744
- Sokół Jerzy 277, 378
- Sokół Jędrzej 121
- Sokół Marcin z Podhajec 333
- Sokół Samuel, sędzia z. buski 50, 57, 63, 68, 79, 102
- Sokół z Podhajec 363
- Solski 474
- Solski Wojciech 121
- Sołtyk Bazyli, podcz. czernihowski 210
- Sołtyk Paweł 83, 210
- Sołtykowie 541
- Sosnowski Piotr 260
- Sośnicki 121
- Sozdecki Jan 663
- Stabirowski 421
- Stabirowski Florian 364
- Stachowski Wojciech 364
- Stadnicka Teresa z Tomisławskich, kasztelanowa przemyska 665
- Stadnicki Andrzej Samuel, klan lubaczowski 471
- Stadnicki Wiktorzyn ze Żmigroda na Niemirowie 160, 162, 240, 242, 243, 277, 307, 330, 332, 339, 346, 347, 357-363, 365, 367, 368, 370, podst. bełski 418-423, 433, 435, 436, 443, 461, klan lubaczowski 477, 480, 486, 500, 520-524, 526, 529, klan przemyski 631, 632, 637, 665, 671
- Stadnicki z Hutki 474
- Stanicki, płk kozacki 344
- Staniewski Stanisław 498, 639
- Stanisławski Michał Zygmunt, chor. halicki 147, wda kijowski 321
- Stankar Adam 120
- Starczewski 422, 474, 525
- Starczewski Wojciech 525
- Staręgowski Bartosz XIII
- Starnalski Franciszek 364
- Starszewski 364
- Stawski Krzysztof 364, 421
- Stefan Batory, król Polski 88, 207, 534
- Stefan Petriceicu, gospodar mołdawski 532, 539, 622
- Stempkowska zob. Stępkowska
- Stempkowski zob. Stępkowski
- Stępkowska 422
- Stępkowski 378, 422, 423, 473
- Stępkowski Gabriel 332, 364, 471, 655, 665, 673, 710
- Stępkowski Gabriel, klan braclawski 211
- Stępkowski Jan 366, 421, 471

- Stępkowski Michał, pods. bełski 34, 37, 39, 43, 44, 51
- Stępkowski Samuel 327, 332
- Stępkowski Stefan 332, 367, 526
- Stoiński 471
- Stoiński Marek ze Stojeszyna 103, woj. lubaczowski, podstarości grabowiecki 258, 327, 332, 342, 344, 363, 548, 549, podstarości krasnostawski 576, 578, cześ. bełski 604, 617, 630, 637, 644, 653, 665
- Stoiński Michał 525
- Stoiński Mikołaj 317, 364
- Stoiński Piotr ze Stojeszyna 71, 76, 80, podstarości gr. bełski 90, 92, 93, 97, 98, 103, 105, 115, 120, 126, 130, 131, sędzia z. bełski 175, 183, 189, 193, 200, 202, 232, 239, 240, 242, 259, 262, 263, 269, 273, 279, 290, 311, 324, 325, 330, 332, 339, 344, 382, 395, 400, 420, 428, 436, 438, 512, 525, 617, 680
- Stolicki Jarosław XII*, 724
- Strzałka 367, 421, 472
- Strzałkowski Remigian, łow. lwowski 585
- Strzegowski 471
- Strzelbicki 423
- Strzelbicki Jędrzej z Kolczyc 367
- Strzygowski 363
- Strzyżowski Maciej 364, 421
- Studziński Stanisław, ksiądz pleban mosteński 281
- Suchodolski 363, 378, 423, 470
- Suchodolski Florian 367
- Suchodolski Jan z Suchodoł 281
- Sulewski 423
- Sulewski Krzysztof 367
- Sulimirski Andrzej, por. chorągwi kozackiej 358, 481, 491
- Sulimirski, towarzysz husarski 310
- Sulimowska Dorota 151
- Sulimowska Magdalena 151
- Sulimowska Teresa 151
- Sulimowski 472, 525, 701
- Sulimowski Franciszek (Jan Franciszek) 121, 151, 323, 332, 360, 362, 365, 420, 646, 647, 661, 669, 671, 672, 677, 683, 684
- Sulski 471
- Sułocki 86
- Surzyński 187
- Suspiński 423
- Susza Jakub Jan, władca chełmski 146, 222, 268, 338, 375, 391, 450, 632
- Suszyński 363
- Szachinowicz, Tatar Lipka 715
- Szadurski 424, 471
- Szadurski Jan 364
- Szadurski Piotr 366
- Szaniawska 365
- Szaniawski 421
- Szaszkiewicz 422, 424
- Szatrzycki 368
- Szczawiński 471
- Szczawiński Andrzej 121
- Szczawiński Stanisław, woj. lubaczowski 37, 39, 42, 47, 52, 53, 55, 57, 92, 93, 114, 121, 155, 162
- Szczucki 474
- Szczuka Stanisław Antonii, podcz. wiski, sekretarz J.K.M. 640, referendarz kor. 692, 726, 728, 736
- Szelejko 473
- Szeleński 424, 474
- Szeliski Wojciech 367
- Szeptycki 366
- Szeremietiew Wasyl, dowódca rosyjski 163
- Szommer Frydrych 121
- Szopiński 472
- Szornel 472
- Szornel Stanisław 363, 630, 645, 646, 685, 709, 739
- Szornel Wacław 281, 332, 422
- Szteynberk (Szteremberg) Kichmistrz von, major 672
- Szumlański Józef, prawosławny bp przemyski 377
- Szumowski Stanisław 121

Szydłowski Achacy 333, 364, 471
 Szymanowski 421, 471
 Szymanowski Jacek, towarzysz i deputat chorągwi kozackiej 197, 299, 318, 333, 364, 378, 392, 414, 452, 541
 Szymanowski Jan 181
 Szymanowski Jan, skarb. sochaczewski 720
 Szymanowski Maciej 11, 35, 90
 Szymanowski Mateusz 120, 187
 Szymanowski Paweł 19
 Szymanowski Stanisław 48
 Szymański Maciej 133
 Szystowski Jan 421, 472
 Szystowski Mikołaj 364, 421
 Szystowski Piotr 364
 Szyszka J. 736
 Szyszkowski Jan 152
 Śleśnicki Kasper 121
 Świdorski Jan Samuel, marszałek konfederacji wojska koronnego 155
 Świdorski Łukasz, bur. bełski 726, 731, 733
 Świdnicka 363, 422, 472
 Świdnicki Jędrzej 18, 39
 Świdziński 472
 Świdziński Jan ze Skomoroch 364, 421, 472
 Świdziński Mikołaj 421
 Świeżawski 662, 665, 666, 718, 719
 Świeżawski Stanisław 685, woj. bełski 732
 Święcicki Stanisław Jacek, bp chełmski 604, 624, 632, 636, 696, 705, 740
 Świętochowski 473
 Świętochowski, stol. liwski 525
 Świrski Mikołaj, bp sufragan chełmski 231
 Świstelnicki Jeremiasz Eustachy, episkop lwowski i halicki 451
 Świżyński Jan 121
 Tabiński Samuel 420
 Tacyt 416
 Talenty 367, 424, sekretarz J.K.M. 474
 Talkowski Zachariasz, rotm. tatarski 129
 Tałałaj 473
 Tański Jan, instygator kor. 296, 404
 Tarkowski Adam 691
 Tarło Karol, wda lubelski 643
 Tarnowski Jan, abp lwowski 95
 Tarzymirski 474
 Tchorzewski 145
 Telefus Piotr Felicjan, rotm. 80, 182, 185, 514, 701, podcz. halicki 710, 713, 716
 Teleżyńska 473, 541
 Teleżyński 413, 471, 525
 Teleżyński Krzysztof 366
 Teleżyński Wacław z Wielu Teleżyn, rotm. kozacki 164, 165, 176, 232, 278, 332, chor. owrucki 358, 367, 370, 381, 382, 392, 413, 451, 541
 Tęczyńscy 388
 Thököly Imre (Emeryk), przywódca powstania Kuruców 338
 Tomaszewski zob. Tomaszowski
 Tomaszkowicz Andrzej 345
 Tomaszowski (drugi) 472
 Tomaszowski 421, 472
 Tomaszowski Jędrzej 364
 Tomaszowski, kpt. 253
 Tomisławski Wojciech, podcz. bełski 137, 139, 148-151, 161, 200, 327, 420, 472, 512, 525
 Torzyński 363
 Trembiński zob. Trębiński
 Treter [Bernard?] 378
 Treterowie 391
 Trębiński 423, 525
 Trębiński Kasper, rotm. 70, 88, 114, 120, 193, 194, 196, 197, 198, 200, 202, 235, 271, 330, 332, 339, 365, 428, 429, 431, 467, 481, 500, 507, 508, 511, 512, 515, 516, 529, 530, 542-544, 548, 566, pis. z. bełski 576-578, 586-588, 604, 612, 617, 630, 644, 645, 660, 664, pods. z. bełski 671, 674, 677, sędzia z. bełski 687
 Trębiński Marcin 516
 Trojanowski 472, 525
 Trubecki Jerzy 83
 Trubecki, sędzic 210

- Trzcińska 422
 Trzcińska Katarzyna 367
 Trzciński 363, 423, 470
 Trzciński 657
 Trzciński Adam, cześ. i podstarości sochaczewski 732
 Trzciński Jerzy Florian 121, 299, 333, 378, 479, 490, 494, 497, 512, 518, 529, 540, 547, 569, 570, 599, 612, 617, 628, 633, 637, 642, 643, 645, chor. horodelski 666, 670
 Trzebicki Andrzej, bp krakowski 214, 349
 Trzyprztycki Maurycy 521
 Tukalski Józef, prawosławny bp metropolita kijowski 377
 Turkowiecki 253, 471, 525
 Turkowiecki Piotr 327, 333, 363
 Turski 473, 672
 Turski Jan 366
 Twardowski 363
 Twardowski Marcin 333
 Twardowski Marek 471
 Twardziński 423
 Tymf Andrzej, zarządca mennic 355, 374, 387, 406
 Tyskemberg Dawid von, major 378, 391, 414
 Ubysz Jerzy 471, 519
 Ubysz Marianna z Liwego, podczaszyna płocka 519
 Ubysz Mikołaj Antonii 232, 281, 367, 420
 Ubysz Mikołaj, podcz. płocki 519
 Ubysz Wojciech, skarb. bełski 80
 Ubysz Zygmunt, chor. dobrzyński 47, 50, 63, 174
 Udrycki 422, 525, 576
 Udrycki Franciszek 332, 420
 Udrycki Mikołaj 332, 363, 472, woj. lubaczowski 709
 Ujazdowska 596
 Ujazdowski 424
 Urban VIII, papież 581
 Uruszczak Wacław XII
 Ustrzycki Mikołaj, stol. żydaczowski, pis. gr. i podstarości przemyski 473
 Uszkowski Wojciech 224
 Villaries, oberszter leutnant 142
 Warenica Paweł, mieszczanin grabowiecki 562
 Waręga 424
 Wawrowska 367
 Wawrowski 471
 Wawrykowski Paweł 421
 Wągrowcki Stanisław 365, 420
 Wągrowdzki 472
 Wąż Samuel, cześ. mielnicki 470
Wengryn Irina XIII
 Wereszczaka 424, 471
 Wereszczyńska 422, 472
 Wereszczyńska Katarzyna 525
 Wereszczyński Abraham na Tuczapach 57
 Wereszczyński Wojciech 332, 363, 365
 Wesselini Franciszek, wda i żupan, dowódca wojsk cesarskich 338
 Wesselini Maria z Sieczańskich 338
 Węgliński 363, 525
 Węgliński Jan 697
 Węgliński Stanisław 491, 573
 Wężyk Ludwik Rudzki 732
 Wichert Christoph, rezydent brandenburski 574, 736
 Widnowski 423
 Widzowski 424, 471
 Widzowski Jan 689, 690
 Wielohorski Jan Piotr, klan wołyński 635
 Wielohorski Jerzy, podk. włodzimierski 444
 Wielopolski Jan, podcz. kor. 587
 Wielowicki 423
 Wielowicki Paweł 366
 Wielowski 424
 Wieniawski Jan Turowszowic, sekretarz J.K.M. 84
 Wierzbicki 316, 659
 Wierzbicki Franciszek 664, 665, 685
 Wierzbicki Jakub 423
 Wierzbicki Kazimierz 686, 687
Wierzbicki Leszek 362
 Wierzbicki Mikołaj 421
 Wierzbicki Paweł 638

- Wierzbicki Stanisław, cześ. bełski 24, 30, 33-35, 37, 45, 50-53, 57, 61, 65, 68, 78, 89, 101, 137, 155, 174, 178, 185, 186, 188, 189, 193, 324, 325, 327, 330, 332, 339, 361, 363, 419, 420, 423, 460, 471, 477, 509, 512, 525, 535, 547, 558
- Wierzbicki, kpt. 487
- Wieszczyczki Jan 698
- Więckiewicz 471
- Więckowski Mikołaj, woźny grabowiecki 69, 75
- Wilczkowski Jan, stol. kijowski 332
- Wilga Baltazar, rotm. 704
- Winiarski 121, 424
- Winiarski Franciszek 605, 614-616, 718, 719, 724, 725
- Winiarski Jan 645
- Winiarski, oberszteltnant 704
- Winnicki Antonii, prawosławny bp metropolita kijowski 377, 391
- Winnyczenko Oleksij* VII, XII, XIII, 113
- Wiśniowski zob. Wiśniowski
- Wiśniowiecka Gryzelda z Zamoyskich, wojewodzina ruska 141, 253, 267, 294, 316, 317, 372, 373, 385, 408
- Wiśniowiecka Teofila Ludwika z Zasławskich, wojewodzina bełska 527
- Wiśniowiecki Dymitr Jerzy Korybut ks., wda bełski 117, 155, 172, 176, 187, 188, 194, 198, 220, 232, 234-236, 277, hetm. polny kor 315, 337, 344, 352, 369-372, 378, 384, 386, 390, 408, 409, 414, 416-418, 425, 437, 440, 446, 449, 495, 500, 508, 511, 513, 527-529, 532, 538, 544, hetm. wielki kor. 545, 547, 550, 556, 562, 563, 565, 571-574, wda krakowski 580, klan krakowski 602, 603
- Wiśniowiecki Jeremi, wda ruski 141, 172, 221, 294, 385, 585, 705
- Wiśniowiecki Konstanty Krzysztof Korybut, wda bełski 645, 648-650, 663, 664
- Wiśniowiecki Michał, wdziec ruski 172, 221, 244, dalej zob. Michał I Korybut Wiśniowiecki, król Polski
- Wiśniowscy 220
- Wiśniowski 472, 740
- Wiśniowski Jan 364
- Wiśniowski Marcin 695, 696
- Wiśniowski Stanisław 364, 421
- Wiśniowski Wojciech 364, 421, 616, 646, 655, 701
- Witkowski Adam 519
- Władysław III, król Polski 582
- Władysław IV Waza, król Polski 86, 87, 142, 143, 229, 318, 337, 351, 532, 533, 581
- Włosowicz Szymon 731
- Włostowski Jan, cześ. bielski, podwojewodzi bełski 126, 128, 137, 139, 149, 155, 160, 161, 169, 175, 183, 188, 190, 191, 193, 200, 232, 233, 238-240, 273, skarb. bełski 281, 332, 363
- Włostowski Kazimierz 333, 421
- Włostowski Stanisław 365
- Wnorowski 424, 471
- Wnorowski Stanisław (Stefan Stanisław) 333, 358, 512, 526
- Wojakowski, rotm. piechoty łanowej województwa ruskiego 464
- Wojciechowski Tomasz 90
- Wojdański Wojciech 585
- Wojnicki 740
- Wojska 367, 422
- Wojski Michał z Wojskiego na Hrebennym 671, 683, kom. z. i pis. gr. bełski 738, 739
- Wojucki Franciszek 732
- Wojucki Michał 732
- Wolff Fromhold a Ludingshausen, gen. artylerii kor. 206, 720
- Woliński Janusz* 520
- Woliński Stefan, łow. braclawski 598
- Wolski 474
- Wolski Jan 746
- Wolski Jan Grabia 121, 333
- Wołczkowie 338
- Woronicz Aleksander Konstanty, podk. kijowski 305
- Woronecki 420, 471

- Woroniecki Adam 333, 420
 Woroniecki Jan B. 281, 333, 419
 Woyna 424, 472
 Woyna Adam, podcz. różański 367
 Woyna Andrzej 366, 526
 Woyna Krzysztof Konstanty z Rusinowa, podcz. rawski 422, 525, 576-578, 595, 596, 600, 601, 612, 613, 617
 Woyno zob. Woyna
 Woźuczynski Jacek, łow. bełski 37, 39
 Woźuczynski Jan Konstanty, ksiądz dziekan chełmski 90, 363, 471, 525
 Wrangel Jan Walter, Obersztajtjtnant 208
 Wrębski, por. 114, 120
 Wroniecki Adam 366
 Wroniecki Jan 366
 Wrzeszcz 585, 607, 626
 Wybranowska, stolnikowa bełska 471
 Wybranowski Jan, stol. bełski 24
 Wydźga (młodszy) 471, 525
 Wydźga (starszy) 471
 Wydźga Adam z Łykoszyna 120, 333, 365, 423, 607
 Wydźga Stanisław 120, 420
 Wydźgowie 672
 Wyhowski Iwan, wda kijowski 222
 Wyhowski Konstanty 560
Wypustek Andrzej XIII
 Wyrzykowski 474
 Wyrzykowski Franciszek 364
 Wyrzykowski Łukasz 421
 Wysocki 363, 423
 Wysocki Antoni 585
 Wysocki Florian Michał, chor. roty pancernej 244
 Wysocki Franciszek Kazimierz, cześ. sochaczewski 378, 540, 625
 Wysocki Stefan 358
 Wyszomirski 363, 423
 Wyszotrawczyzna, wojska bractawska 665
 Wyszotrawka 420, 525
 Wyszotrawka Jan 366
 Wyżycki Stanisław, płk 483
 Zabłocka 422
 Zahorowski Jan, sędzia z. włodziemierski 253
 Zajączkowski Bonifacy 520
 Zajączkowski Jan 519
 Zakrzewski 424, 474
 Zakrzewski Adam 366
 Zakrzewski Wojciech, podcz. różański 365, 420, 474, 525
 Zaleski 424
 Zaleski Eustachy 366
 Zaleski Marek 332
 Zaleski Wojciech 332, 366
 Zalihowski Stanisław Giezek, kom. z. bełski, instygator sądów fiskalnych bełskich 684
 Załęski 740
 Załęski Jakub 732
 Załęski Marek 366, 423, 473, 525
 Załęski Wojciech 423, 473
 Zamoyscy 253, 267, 316, 317, 372, 385, 505
 Zamoyski Jan, kancl. i hetm. wielki kor. 505
 Zamoyski Jan, podcz. kor. 12, 19, 20, wda kijowski 80, 87, wda sandomierski 114, 142, 146, 149, 150, 208, 209, 220, 222, 294, 372, 376, 505
 Zamoyski Kazimierz, wda bełski, gen. major 698, 699, 701
 Zamoyski Marcin, sta płoskirowski, rotm. 528, 539, 555, 561, klan lwowski 568, wda bractawski 577, sta bełski 584, 635, wda lubelski 649, podsk. wielki kor. 658, 661, 666, 672, 673, 678, 681, 682, 684, 685, 692, 693, 703
 Zaniwski Piotr 575
 Zanski Kasper z Zanisza, pis. gr. bełski 62, 80, podstarości gr. buski 90, 146, 175
 Zaporski 474
 Zaporski Adam 365, 420
 Zarudny Dniel, deputat chorągwi 593
 Zarzecki zob. Zarzycki
 Zarzycki 363, 423, 471, 525
 Zarzycki Stanisław 327, podstarości tyszowiecki 333, 437, 545

Zasiecki, towarzysz pancerny 704
 Zasławscy 527
 Zawacki Młocki 363
 Zawadzka Katarzyna 121
 Zawadzki 423, 474
 Zawadzki Dominik, reg. gr. bełski 739
 Zawadzki Jan Światopełk 120, 232
 Zawadzki Mikołaj Światopełk 568
 Zawadzki Stefan 601
 Zawilski, por. chorągwi pancерnej, sędzia gene-
 ralny 684
 Zawisza Jan Krzysztof, bp wileński 86
 Zbąski Jan Stanisław, bp przemyski 636, 646
 Zbierzechowski Ludwik 367
 Zborzechowski 424
 Zbrozek Michał, strażnik wojskowy 704
 Zbychalski 474
 Zbykalski Adam 654, 655, 658, 674
 Zbykowski 121, 424
 Zdanowski Jan 152
 Zęzuliński 423
 Zgorajski 424, 473
 Zielińska Anna 368
 Zieliński Stefan 423
 Zieliński Wojciech Alojzy (Alojzy) 115, 121,
 130, 137, woj. buski 310, 311, 320, 321-323,
 330, 332, 358, 566, podstarości horodelski
 576, 589, 592, 595, 606-608, 617, 632, 637,
 642-644, 653, 664, 665, 673, 677
 Ziółkowski Andrzej 121
 Ziółkowski Jędrzej 121
 Złoczowski Stefan, chor. halicki 457
 Złotnicki 423, 489
 Złotnicki Mikołaj 353
 Złotnicki Stanisław 366
 Złowocki Mikołaj 367
 Zwiartowski 121, 424
 Zwiartowski Marek 121
Zwierzykowski Michał VII, XI
 Zygmunt II August, król Polski 351, 583
 Zygmunt III Waza, król Polski 229
 Żbikowski 474
 Żbikowski Adam 366
 Żegocki Krzysztof Jan, bp chełmski 482, 485
 Żeromski Szymon 696
 Żmiądzki 659, 672
 Żółtecki 526
 Żółtecki Walerian 7-9, 20
 Żukowska 422
 Żukowski Jan, por. piechoty łanowej 281
 Żukowski Stanisław 121
 Żulińscy 220
 Żuliński (młodszy) 474
 Żuliński (starszy) 474
 Żuliński 473, 474, 525
 Żuliński Aleksander 120
 Żuliński Gabriel 37, 42, pods. bełski 59, 62, 80,
 90, 121, 129, 146, 175
 Żuliński Hieronim 333
 Żuliński Jan 366, 420, 472, 590
 Żuliński Jerzy, deputat chorągwi husarskiej 604
 Żuliński Krzysztof 655
 Żuliński Samuel 363
 Żuliński Stefan 121, 333, 363, 471, 526
 Żuliński Wacław 363
 Żuliński Władysław 333, 366
 Żurakowski 423, 472, 525
 Żurakowski Paweł 366
 Żyrzyński Andrzej 121
 Żytkiewicz Daniel, instygator kor. 143

Indeks geograficzny

(z hasłami rzeczowymi zawierającymi deskryptory geograficzne)

- andruszowskie pakta 386, 403
angielski król 532
augustowska dzierżawa zob. Mosty
austriacka fakcja 246
Babiniec, w. 376, 661
Bar (Бар), m. 207, 319, 354, 463
barski sta 462
barskie stwo 216
Baranie Peretoki (Перетоки), w. 148, 299
Baranów, w. 562, 563, 571, 572, 602, 603
Bartoszewice, w. 377
Baszczowice, w. 298
Bąkowiec zob. Zalesie
Bełz (Белз), m. passim
Bełz, archiwum gr. i z. 93, 168, 241, 263, 637, 644, 660, 684
Bełz, gościniec tyszowiecki 378
Bełz, klasztor Dominikanek 148, 200, 202, 219, 242, 254, 299, 370, 399, 418, 491, 607, 633, 637, 684
Bełz, klasztor Dominikanów 65, 139, 148, 149, 169, 172, 177, 194, 198, 199, 203, 223, 232, 241, 254, 259, 269, 291, 299, 300, 311, 320, 326, 344, 345, 357, 395, 400, 418, 428, 472, 481, 491, 525, 529, 554, 577, 593, 595, 615, 618, 632, 644, 650, 694, 696, 697, 712, 720, 721, 729, 741, 745-747
Bełz, kościół farny 59, 63, 70, 73, 78, 105, 152, 156
Bełz, przedmieście grabowieckie 378, 414
Bełz, przedmieście lwowskie 392, 414
Bełz, przedmieście sokalskie 452
Bełz, Ratusz 477
Bełz, skład solny 622
Bełz, tyszowiecki gościniec 414
Bełz, Zamek 16, 19, 33-35, 47, 52-54, 58, 61, 64, 71, 93, 168, 263, 281, 378, 414, 438, 464, 475, 537, 551, 621, 631
bełscy mieszczenie 17, 171, 182, 200
bełscy Żydzi 35, 42, 45, 53-55, 570, 577, 593, 595, 645, 707, 739
bełska kancelaria gr. 684
bełska kasztelanowa 541
bełska pisarzowa z. 525
bełska podkomorzyna 121
bełska stolnikowa 471
bełska wojewodzina 121, 147
bełska ziemia 459, 677
bełski burg. 16, 585, 684, 726, 731, 733
bełski chor. 37, 86, 139, 147, 169, 174, 203, 221,

253 254, 262, 267, 274, 275, 280, 290, 328,
332, 344, 370, 374, 381, 390, 394, 408, 429,
430, 434, 437, 440, 512, 603, 607, 617, 636,
650, 657, 658, 660, 671, 694, 699, 702, 707,
709, 732, 733, 747

bełski cześ. 24, 30, 33-35, 37, 45, 50-53, 57, 61,
65, 68, 78, 89, 101, 137, 155, 174, 178, 185,
188, 189, 193, 238, 239, 324, 325, 330, 332,
339, 361, 363, 418, 420, 423, 460, 471, 477,
509, 512, 525, 535, 547, 559, 604, 617, 630,
637, 644, 653, 665

bełski dziekan 612, 632

bełski gród (urząd) passim

bełski instygator 617, 672, 684, 701

bełski klan 24, 90, 117, 192, 277, 373, 469, 545,
547, 548, 557, 565, 566, 591-594, 597, 604,
607, 614, 615, 617, 630, 635, 637, 639, 641,
649, 654, 656, 658-660, 667-669, 675-677,
681, 683, 685, 699, 701, 710, 719, 720, 738-
740, 747

bełski klanic 618, 626, 650

bełski kom. graniczny 30, 52, 57, 92, 97, 100,
104, 115, 122, 130, 164, 165, 175, 311, 325,
332, 365, 381, 382, 394, 426, 440, 460, 470,
478, 491, 495, 497, 525, 530, 548, 555, 570,
573, 666, 676

bełski kom. z. 90, 98, 102, 105, 121, 274, 278,
280, 281, 289, 303, 304, 307, 309, 332, 358,
365, 370, 420, 472, 529, 547, 548, 569, 589,
592, 598, 599, 605, 614, 628, 655, 663, 673,
684, 696, 710, 738, 739

bełski łow. 37, 39, 130, 182, 185, 232, 332, 363,
420, 423, 636, 638, 653, 695, 697, 744

bełski miecz. 121, 130, 196, 332, 365, 424, 474,
510, 512, 525, 632, 657, 671

bełski pis. gr. 62, 90, 146, 281, 321-323, 323, 358,
395, 397, 419, 421, 436, 684, 690, 718, 725,
738, 739

bełski pis. z. 50, 51, 77-79, 86, 90, 93, 98, 99, 101,
137, 162, 197-199, 202, 232, 237, 239-243,
263, 273, 279, 290, 326, 330, 332, 339, 400,
415, 419, 427, 436, 439, 461, 472, 478, 481,
488, 490, 491, 497, 502, 506, 507, 509, 512,
566, 576-578, 586, 588, 604, 612, 630, 637,
644, 645, 660, 664, 686-688, 696, 732, 742

bełski podcz. 17, 27, 29, 33, 34, 36, 37, 39-41, 43,
44, 55, 137, 139, 148-151, 161, 200, 327, 420,
472, 512, 525, 689

bełski podk. 7, 10, 18, 19, 23, 26, 28, 29, 33-39,
42-44, 47, 49-51, 53, 54, 61, 69, 72, 73, 75,
77, 95, 96, 99-101, 104, 110, 114, 118, 130,
155, 187, 189, 191, 193, 196, 197, 199, 201,
203, 226, 262, 263, 269, 270, 272, 274, 275,
277-280, 285, 286, 290, 299, 303, 307, 309,
319, 321-325, 330, 333, 339, 344, 347, 357,
359-362, 370, 373, 378, 381-383, 393-395,
399, 400, 417, 423, 428, 433, 435-440, 451-
453, 459-465, 467-470, 472-474, 477, 480,
481, 486, 488, 490, 495, 497, 500, 501, 503,
509, 510, 512, 518, 529, 530, 538, 541, 645,
649-651, 653, 654, 659, 661, 662, 664-666,
672, 673, 677

bełski pods. z. 34, 39, 41, 43, 44, 51, 59, 62, 90,
93, 121, 129, 146, 175, 194, 198, 202, 330,
332, 339, 365, 422, 589, 612, 617, 628, 633,
635, 637, 650, 663, 664, 666, 671, 674, 677,
686, 712

bełski podst. 417, 419-421, 423, 433, 435, 443,
461, 512, 576, 578, 587, 589, 591, 592, 595,
596, 600, 601, 612, 617, 623, 627, 644, 672,
675, 676, 678, 684, 701, 708, 710-713, 715,
716, 720-722, 724, 740

bełski podstarości 24, 49, 59, 62, 90, 92, 97, 98,
103, 105, 115, 120, 126, 130, 131, 146, 181,
182, 185, 232, 419, 554, 568, 570, 589, 610,
637, 642, 645, 657, 664, 689

bełski podwojewodzi 126, 128, 137, 149, 155,
160, 169, 188, 190, 193, 200, 232-234, 239,
242, 637, 645, 655, 701

bełski pow. 8, 18, 66, 77, 86, 97, 114, 120, 126,
128, 145, 148, 152, 161, 196, 200, 202, 238,
242, 254, 269, 271, 275, 277, 282, 289, 291,
307, 316, 326, 328, 333, 362, 373, 376, 377,
385, 393, 409, 410, 414, 417, 423, 435, 444,

- 445, 450, 451, 461, 480, 487, 489, 521, 524,
535, 536, 559, 576, 577, 585, 591, 592, 599,
601, 605, 606, 612, 616-618, 630-632, 644,
645, 654, 657, 661, 662, 664, 665, 671, 672,
674, 676, 685, 696, 701, 706, 709, 710, 719,
729, 740
- bełski regent gr. 49, 513, 739
- bełski sejmik passim
- bełski sąd z. 477, 500, 576, 577, 612, 687
- bełski sędzia gr. 689, 717
- bełski sędzia z. 27, 30, 33-37, 40-44, 50-53, 55,
56, 77, 79, 90, 93, 97, 101-105, 136, 175, 183,
189, 193, 200, 202, 232, 239, 240, 242, 259,
262, 263, 269, 271, 273, 279, 290, 311, 324,
325, 330, 332, 339, 344, 382, 395, 400, 420,
428, 438, 512, 525, 617, 679, 680, 687
- bełski skarb. 80, 194, 281, 363, 420, 461, 472,
487, 495, 512
- bełski sta 24, 33, 35, 47-49, 51-53, 58, 69, 71, 73,
77, 90, 97, 122, 128, 151, 174, 175, 177, 179,
185, 203, 231, 232, 263, 281, 299, 320-322,
324, 332, 379, 436, 439, 464, 466, 474, 475,
477, 500, 520, 551, 584, 698
- bełski stol. 24, 33, 470, 477, 500, 512, 518, 525,
579, 600, 618, 630, 637, 638, 643, 646, 650,
735, 741
- bełski wiceregent 661
- bełski wda 29, 34, 46, 50, 51, 54, 90, 102, 117,
147, 155, 172, 176, 187, 189, 194, 198, 220,
232, 234-236, 277, 315, 337, 344, 352, 369,
372, 378, 384, 385, 390, 408, 409, 414, 416,
417, 425, 437, 440, 446, 449, 495, 500, 508,
511, 513, 527, 529, 538, 544, 545, 547, 550,
556, 562, 565, 571, 573, 574, 645, 648-650,
663, 664, 679, 680, 686-688, 692, 698, 699,
701, 712, 744
- bełski wdzić 625, 710
- bełski woj. 24, 419, 470, 512, 525, 732
- bełskie księgi gr. 50, 739
- bełskie księgi z. 66, 78, 739
- bełskie roki. z. 145
- bełskie stwo 17, 85, 145, 535, 559, 595, 672, 698, 699
- bełskie wdztwo passim
- Bełżec, m. 33, 47, 48, 53, 69, 90, 122, 177, 179,
185, 232, 320, 322, 332, 439, 500, 551, 618,
640, 642, 644, 684, 689, 690, 695, 697, 725,
741
- Bełżyce, m. 21-23, 25, 26
- Beresteczko, w. 80
- berestecka wyprawa 118
- Bereźnica (Bereznica), w. 671
- Besкиды 534
- Biała, w. 665, 740
- Biała Podlaska, m. 575, 578
- Biała Cerkiew (Біла Церква), m. 80, 282, 380,
387, 404, 455
- białocerkiewska forteca 371, 404
- białocerkiewski sta 198, 235, 236, 369, 416, 545,
550, 562, 571, 602, 649, 650, 663, 664, 678
- bielski cześ. 126, 128, 420
- Białogród (Білгород-Дністровський), m. 638
- białogrodzka orda 358, 380
- Biały Kamień (Білий Камінь), m. 276
- biecki klan 665
- Bielsk, m. 166
- bielski chor. 395
- bielski cześ. 377, 392, 420
- Błazowa, w. 338
- Bochnia, m. 209
- bocheńskie żupy 144, 405
- Boguniewo, w. 59
- bohusławski sta 651, 678
- Bończa, w. 115, 119, 120, 122, 259, 269, 305, 334,
370, 379, 382, 383, 400, 498, 530
- Boratyn, w. 45
- Bośnia 310
- braclawska wojewodztwa 121
- braclawska wojska 665
- braclawski cześ. 281
- braclawski klan 211
- braclawski łow. 221, 248, 256, 264, 598
- braclawski miecz. 147, 586
- braclawski podcz. 483, 487
- braclawski podst. 128

braclawski sejmik 225, 726
 braclawski stol. 130
 braclawski wda 284, 577, 580, 584
 braclawski woj. 671
 braclawskie województwo 209, 463, 558
 Brahiłów (Браїлів), m. 275
 brahiłowska bitwa 353, 390, 392
 brandenburski elektor 81, 143, 205, 225, 247,
 252, 314, 337, 352, 372, 389, 409, 448, 449,
 483, 574, 625, 736
 brandenburski rezydent 574
 Branice, w. 248, 264, 311, 333, 444
 brański sejmik 734
 bratyański sta 709, 713, 716, 722, 724
 Brodki (Бродки), w. 291, 333, 383, 460, 465
 Brody (Броди), m. 315, 374
 Broniewice, w. 265
 Brusno Nowe, w. 377, 729
 brzeskie kujawskie wdztwo 693
 Brześć Litewski, m. 210, 252, 297, 391, 408
 brzeska służa 621
 brzeski sejm 315, 384, 408, 449
 brzeskie-lit. cło (komora celna) 210, 252, 297,
 391, 408
 brzeskie-lit. wdztwo 106
 Brzezie, w. 18, 95, 99, 333, 368
 buczacki traktat 482
 Buczniów (Буцнів), m. 392
 budziacka kampania 706
 Bug, rz. 138, 153, 254, 297, 298, 319, 391, 413,
 444, 451, 621
 Busk (Буськ), m. 40, 41, 55, 153, 155, 200, 202,
 316, 331, 392, 413, 436, 480, 616, 721
 Busk, klasztor Dominikanów 254
 Busk, Zamek 67, 85, 413
 buska stolnikowa 570, 606
 buska wojska 364
 buska ziemia 196, 275, 367, 413, 423, 435, 459,
 460, 473, 529, 536, 558, 585, 599, 605, 617,
 677, 703
 buski chor. 67, 120, 130, 166, 217, 267, 274, 327,
 328, 332, 390, 408, 473, 512, 524, 569, 677,
 683, 694, 699, 700, 702, 711, 722, 728, 733,
 740
 buski cześć. 568, 569, 587, 641, 645, 648, 649, 665
 buski gród (urząd) 111, 134, 166, 287, 613
 buski komornik z. 683
 buski łow. 638, 641, 644, 647, 709, 728, 729, 732
 buski miecz. 607, 631, 744
 buski pis. gr. 332
 buski pis. z. 102, 138, 154, 156, 157, 164, 168,
 176, 190, 193, 197, 199, 202, 217, 238-242,
 263, 271, 278, 279, 289, 310, 311, 323, 332,
 367, 424, 591-594, 600, 604, 605, 607, 616,
 657, 664, 688
 buski podcz. 547, 572, 674, 677, 709, 739, 740
 buski pods. z. 102, 155, 194, 382, 383, 395, 400,
 428, 453, 473, 498, 503, 530, 600, 607, 609,
 616, 631, 645, 653, 677, 683, 710, 717
 buski podst. 659, 672, 684
 buski podstarości 90, 595
 buski pow. 43, 102, 128, 130, 147, 151, 154, 220,
 253, 277, 283, 290, 291, 307, 332, 390, 391,
 410, 414, 417, 420, 422, 444, 451, 487, 491,
 511, 524, 540, 541, 576, 600, 606, 616, 621,
 631, 645, 661, 671, 709
 buski sąd gr. 719
 buski sędzia z. 50, 56, 63, 68, 79, 102, 194, 227,
 228, 263, 264, 269, 270, 677, 694, 717
 buski skarb. 591, 592, 595, 596, 599-601, 603-
 605, 607, 612, 614, 615, 642-645, 670, 685,
 688, 701
 buski sta 58, 67, 71, 72, 77, 80, 85, 93, 96-98, 101,
 102, 104, 121, 151, 152, 241, 316, 473, 506,
 596, 651, 678
 buski stol. 547, 555, 567, 568, 573, 576, 577, 591,
 595, 600
 buski woj. 42, 49, 137, 156, 169, 172, 174, 175,
 179, 185, 188, 190, 194, 271, 310, 311, 320,
 322, 330, 332, 358, 566, 576, 589, 592, 607,
 608, 617, 632, 637, 642-644, 653, 664, 665,
 673, 677
 buskie księgi gr. 102
 buskie księgi z. 78

- buskie roki z. 145
 buskie stwo 67, 85, 332, 473, 506, 595, 621
 buskie wójtostwo 367
 bydgoskie pakta 389, 404, 409
 Bystrzejowice, w. 469
 Cecora, w. 678, 679
 chełmiński podk. 393
 Chełm, m. 537, 559
 chełmscy pijarzy 428, 573, 577
 chełmscy Żydzi 258, 268, 376
 chełmska diecezja 646
 chełmska kapituła 220, 577, 582, 612, 615, 632
 chełmska ziemia 9, 12, 14, 16, 28, 106, 117, 147,
 219, 235, 297, 319, 338, 365, 366, 370, 376,
 391, 399, 414, 424, 433, 438, 451, 460, 463,
 478, 491, 528, 537, 548, 556, 622
 chełmski archidiakon 78
 chełmski bp 78, 482, 485, 604, 624, 632, 636,
 696, 705, 740
 chełmski chor. 541
 chełmski dziekan 90, 363, 471, 525
 chełmski kanclerz 612, 615
 chełmski kanonik 281, 365
 chełmski konwent 585
 chełmski podk. 139, 422
 chełmski sejmik 225
 chełmski sędzia z. 378
 chełmski sta 389
 chełmski sufragán 231
 chełmski władyka (episkop) 146, 222, 268, 338,
 375, 391, 450, 632
 Chiszewice (Хишевичі), w. 728
 Chmielek, w. 316
 Chmielnik (Хмільник), m. 207
 Chocim (Хотин), m. 462, 501, 506, 518, 550
 chocimska ekspedycja 509, 510
 chocimskie pakta 410
 chockie probostwo 254, 268
 Chołojów (Бузлове), w. 128, 444, 511
 Chotcza, w. 219
 ciechanowska starościna 121
 ciechanowski sejmik 734
 Cieszanów, m. 36, 47, 48, 69, 152, 320, 480
 Cichobóz, w. 86, 121, 147
 Cudnów (Чуднів), m. 217
 Czamów, w. 86
 Czarnokozińce (Чорнокозинці), w. 526, 529,
 530
 Czarnołoży, w. 156, 169, 172, 179
 czechladyński młyn 218
 czechowski klan 337
 Czehryń (Чигирин), m. 282, 380, 390
 czerkaski sta 598, 600, 603, 607, 617, 636, 650,
 664, 666
 Czermin, w. 45, 94, 280
 Czymna, w. 204
 czernihowski klan 445, 486
 czernihowski łow. 222, 224, 307, 327, 330, 332,
 339, 361, 363, 365, 420
 czernihowski miecz. 487, 620
 czernihowski podcz. 139, 193, 203, 210, 223,
 232, 271, 330, 332, 339, 363, 432, 471, 614,
 628-630, 632, 633, 640-642, 644, 646, 647,
 658, 659, 669, 670, 684, 689, 690, 695-697,
 718, 719, 725, 729, 733
 czernihowski podst. 358, 486, 525, 540, 605, 607,
 610, 612, 614, 644
 czernihowski sejmik 736
 czernihowski stol. 732
 czernihowski wda 585
 czernihowskie wdztwo 558
 czerski sejmik 734
 Częstochowa, m. 32, 35, 747
 człuchowski sta 552, 553
 Czorsztyn, zamek 83
 czorsztyński sta 83
 Danków, w. 48
 Derewlany (Деревляни), w. 600, 631
 derpska podkomorzyna 367, 422
 Desna (Десна), rz. 196
 Dłużniów, w. 673
 Dmitrów (Дмитрів), w. 491
 Dniepr (Дніпро), rz. 196
 Dniestr (Дністер), rz. 462, 550, 553

Dobromirzyce, w. 327
Dobrotwór (Доброутвір), m. 40, 41, 585
Dobrzyń, m. 623
dobrzyńska chorążyna 525
dobrzyński chor. 47, 50, 63, 174, 232, 365, 394,
396, 417, 420, 421, 470, 510, 512
doliński sta 94, 105, 111, 123, 133, 135, 159, 167,
374, 505, 510, 539, 561, 612
Drahim, m. 205, 352, 372, 384, 409
drahimska starościna 143
drahimski sta 167, 416, 545, 550, 562, 602
drahimskie stwo 143, 337, 409, 449
drohicki podcz. 688-690, 717
drohicki sejmik 734
drohicka ziemia 621
Drwęca, rz. 141
Dub, w. 263, 463, 464, 488
Dubienka (Dubna), m. 38, 39, 153, 184, 667,
668, 681
Dublicze, w. 696
Dunaj, rz. 492
Dziwiewtyniki (Дев'ятники), w. 87
Elbląg, m. 143, 205, 336, 389
estrski sta 552, 553
Esztergom (Ostrzychom), m. 638
Fałęcin, w. 151, 417
Firlejówka (Андріївка), m. 40, 41, 290, 410
Florianów zob. Narol
Francja 295
francuski król 295, 532, 620
Gdańsk, m. 28, 65, 81, 106-108, 144, 214, 215,
222, 257, 389, 579, 621
Gliniany, w. 410
gliniański sta 410, 649, 663, 664
Głogowiec, w. 89, 102, 151, 568, 641, 722, 737,
739, 741, 744, 747
Głuchów, w. 409, 645
gniewski sta 276, 284, 287, 305, 358, 380, 462
gnieźnieński abp, prymas 28, 205, 229, 308, 312,
329, 333, 335, 350, 498, 503, 553, 692, 700,
744
gnieźnieńska kapituła 349
golubski sta 376
Goraj, w. 53, 258, 307, 358
gostyniński stol. 728
Góra, w. 340
Grabowa (Ірабова), w. 332
Grabowiec, m. 14, 38, 39, 132, 138, 153, 154,
321, 417, 452
grabowiecka chorążyna 471, 525
grabowiecka starościna 705
grabowiecka ziemia 536
grabowiecki burmistrz 441
grabowiecki chor. 67, 217, 253, 267, 274, 327,
328, 390, 408, 420, 422, 472, 512, 524, 661,
700
grabowiecki gród (urząd) 10-12, 14, 18, 25, 26,
29, 46, 50, 59, 69, 75, 112, 115, 133, 149, 151,
152, 154, 157, 166, 173, 181, 231, 237, 243,
259, 260, 270, 282, 286, 287, 302, 308, 321,
322, 324, 358, 368, 380, 393, 398, 416, 424,
429, 431, 434, 441, 443, 453, 510, 562, 677,
691, 693, 695, 696, 731
grabowiecki kościół 581
grabowiecki pis. gr. 327, 332, 364, 378, 414, 420,
452, 472
grabowiecki podstarości 115, 130, 155, 162, 174,
178, 189, 191, 258, 327, 332, 342, 344, 644,
655, 673, 706, 709, 711
grabowiecki pow. 15, 130, 151, 161, 196, 203,
218, 219, 254, 263, 275, 277, 298, 307, 327,
328, 363, 365, 417, 420, 421, 435, 459-461,
472, 495, 524, 576, 598, 599, 605, 616, 617,
632, 644, 645, 674, 677, 685, 709
grabowiecki sta 7, 15, 33, 34, 36-40, 43, 50, 55,
63, 66, 79, 85, 94, 132, 138, 147, 151, 152,
205, 298, 393, 413, 657, 672, 675, 676, 695,
697, 700, 701, 706, 710, 738
grabowieckie księgi z. 66
grabowieckie stwo 205, 706
Granowo, w. 704, 729
Grodno, m. 558, 644, 665, 691, 693, 735
grodzieński sejm 578, 587, 590, 592, 600, 612,
622, 630, 631, 660, 677, 690, 706, 721

- gródecki sta 105, 111, 123, 133, 135, 159, 167
 gródeckie stwo 295, 352
 grójecki sta 680, 686, 687, 698
 hadziacka komisja 389
 Halicz (Галич), m. 142
 halicka klanowa 718
 halicka ziemia 392, 415, 457, 540, 560
 halicki chor. 147, 457
 halicki klan 718
 halicki klanic. 367
 halicki miecz. 729
 halicki pis. gr. 471
 halicki podcz. 710, 713, 716
 halicki sejmik 734
 halicki sta 540, 638
 halicki stol. 471, 526
 halicki władyka (episkop) 451
 Hamernia w. zob. Ruda Szopocka
 Hatowice (Гатківка), w. 647
 Holsztyn (Holsatia) 180, 181
 homelski sta 552, 553
 Horbków (Горбків), w. 161
 Horodecznica zob. Radecznicza
 Horodło, m. 38, 39, 378, 501
 Horodło, klasztor Dominikanów 491, 548, 570, 671, 747
 Horodło, most 501
 horodelska ziemia 536
 horodelski chor. 67, 90, 121, 217, 267, 274, 330, 332, 339, 365, 390, 408, 420, 424, 441, 467, 477, 491, 500, 509, 510, 512, 518, 524, 547, 567, 568, 603, 607, 617, 624, 650, 653, 656, 663, 666, 675, 677, 681-683, 699, 705
 horodelski gród (urząd) 510, 574, 601, 687, 691, 693, 731, 733, 735, 743
 horodelski pis. gr. 424, 474
 horodelski podstarości 576, 592, 632, 664
 horodelski pow. 38, 86, 130, 138, 147, 151, 153, 154, 161, 196, 275, 277, 298, 307, 308, 322, 325, 360, 365, 367, 417, 420, 424, 435, 438, 444, 451, 459, 460, 473, 501, 524, 576, 599, 605, 606, 610, 617, 665, 671, 677, 709
 horodelski regent 366, 378, 593, 612, 615, 627, 631
 horodelski sta 26, 151, 152, 298, 377, 417, 420, 424, 501, 503, 505, 510, 555, 584
 horodelski wiceregent 646, 661
 horodelski woj. 57, 58, 129, 156, 248, 264, 272, 277, 279, 291, 327, 330, 332, 339, 358, 417, 427, 428, 439, 445, 461, 466-468, 470, 477, 487, 490, 496, 500, 512, 518, 529
 horodelskie księgi gr. 510, 687, 688
 Horodyłowice, w. 366, 673
 Horyniec-Zdrój, w. 710, 711
 Horyń (Горинь), rz. 358
 Horyszów Lacki, w. 180, 327, 673, 674, 685
 Horyszów Ruski, w. 685
 Hrebennie, w. 161, 671, 738
 Hrubieszów (Rubieszów), m. 117, 235, 460, 463
 Hrubieszów, klasztor Dominikanów 323, 325
 Hrubieszów, Zamek 67
 hrubieszowski przeor 324
 hrubieszowski sta 139, 680, 686-688, 698
 hrubieszowskie probostwo 582
 hrubieszowskie stwo 66, 706
 Hruszów (Грушів), w. 665, 686
 Humań (Умань), m. 380
 Humniska, w. 332
 Husynne, w. 673
 Hutka, w. 474
 Inflanty 141
 Jabłonowo, w. 596, 651, 678
 Janowiec, m. 467
 Janów (Іванів), m. 625
 Janów, m. 220
 Janów, klasztor oo. Dominikanów 146, 220
 Jarczew, m. 674, 677
 Jarosław, klasztor Benedyktynów 148, 220, 299, 318, 376, 414
 jarosławscy jezuici 391, 414, 451
 jarosławska księni 220, 318, 393
 jasielski sta 17, 275, 291, 324, 326, 332, 333, 337, 383, 417, 420, 423, 434, 437, 460, 465, 470, 500, 509, 511, 512, 530, 537, 548, 554, 564,

570, 572, 600, 603, 607, 617, 624, 625, 650,
657, 695, 697
jasielskie stwo 337, 559
Jassy, m. 679
Jastrzębica (Яструбичі), w. 147
Jastrzębiec, w. 221, 437
Jaworów (Яворів), m. 464, 520, 543, 544, 549,
561, 574, 601, 639, 640, 686-688, 731, 732
jaworowski sta 220, 276, 284, 287, 305, 358, 380,
462
jaworowskie stwo 220
Jazłowiec (Язловець), m. 550, 638, 639, 644
jeżowski proboszcz 107
Juchnowiec, w. 538, 559
Kalisz, m. 30, 31
kaliskie wdztwo 84
kałuski sta 19, 276, 284, 287, 305, 358, 380, 462
Kamieniec Podolski (Кам'янець-Подільський),
m. 142, 212, 221, 256, 284, 298, 336, 358,
387, 388, 397, 403, 462, 467, 482, 485, 535,
550, 732
kamieniecki kanonik 577, 612, 615, 632
kamieniecki klan 625
kamieniecki pasza 602
kamieniecki prowiantmagister 298
kamieniecki zamek (forteca) 82, 142, 313, 403,
456
Kamień, m. 623
Kamionka Wołoska (Кам'янка-Волоська), w.
662
kamionackie stwo 585
Kanie, w. 556
Karanie, w. 332
Karniewo, w. 611, 666, 667
Karnków, w. 41, 43, 332
Kazimierz Dolny, m. 18, 350, 623
kazimierski sta 736
Kierzków, w. 664
Kijów (Київ), m. 389, 403, 407, 425
kijowska stolnikowa 367, 474
kijowski cześ. 637
kijowski klan 9, 11, 12

kijowski metropolita 375, 377, 391
kijowski podk. 305
kijowski pods. z. 383
kijowski sejmik 726
kijowski stol. 332, 363, 420, 496, 542, 543, 549,
590, 591, 617, 633, 636, 645
kijowski wda 7, 8, 12, 27, 31, 34, 48-50, 80, 85,
87, 204, 211, 222, 321, 390, 540, 557
kijowski woj. 174
kijowskie prezydium 369
kijowskie województwo 207, 209, 389, 558
Kobylnica Wołoska, w. 665
Koło, m. 256
kolski sejmik generalny 256
kołomyjski sta 638
Komorów (Комарів), m. 161, 396, 474, 591, 641,
644, 647, 728, 729
Koniecpol, m. 29
Koniuchy, w. 180, 327
Konstantynopol zob. Stambuł
Konwica m. zob. Jarczów m.
Korczów, w. 689
Korona (Królestwo Polskie) passim
kor. artyleria 81, 141, 206, 252, 295, 314, 352,
455, 483, 533, 555, 586, 620, 686, 702, 703
kor. chor. 147, 220, 284, 436, 510, 540, 574, 736
kor. cześ. 63
kor. gen. artylerii 206, 352, 483, 586, 720
kor. hetman polny 86, 113, 119, 129, 140, 163,
168, 170, 171, 184, 204, 244-246, 248, 254,
265, 275, 276, 281, 283-285, 287, 292, 293,
296, 307, 315, 337, 347, 352, 369, 372, 384,
390, 403, 408, 414, 416, 417, 437, 440, 446,
449, 455, 487, 495, 496, 500-502, 504, 508,
513, 527, 529, 531, 538, 578, 592, 596, 597,
602, 616, 623, 630, 638, 643, 652, 660, 679,
700, 702, 720
kor. hetman wielki 7, 8, 27, 31, 34, 42, 48, 50,
67, 70, 80, 86-88, 94, 95, 100, 103, 105, 106,
110, 111, 114, 123, 130, 133-136, 140, 143,
147, 149, 150, 159, 160, 163, 166, 168, 170,
171, 184, 204, 216, 254, 262, 265, 275, 296,

- 298, 301, 305, 307, 310, 315, 336-338, 344,
351-353, 358, 359, 372, 380, 382, 384, 402,
403, 430, 437, 440, 445, 455, 462, 464, 466,
482, 496, 500-502, 504, 505, 510, 531, 538,
545, 547, 550, 562, 563, 565, 571, 573, 574,
578, 580, 602, 638, 651, 652, 660, 678, 679,
700, 702, 704-706, 711, 730-732
- kor. instygator 143, 296, 404, 457
- kor. kancelaria 184, 337, 355, 388
- kor. kanclerz wielki 130, 297, 350, 505
- kor. klejnoty 535
- kor. koniuszy 616, 665
- kor. marszałek nadw. 557, 589
- kor. marszałek w. 28, 29, 32, 113, 114, 119, 129,
204, 205, 212, 224, 225, 227, 228, 230, 244-
246, 248, 265, 276, 281, 284, 285, 287, 292,
293, 296, 301, 305, 307, 310, 315, 337, 338,
344, 347, 351, 358, 359, 372, 380, 382, 384,
402, 430, 437, 440, 445, 455, 462, 464, 466,
482, 487, 500, 504, 510, 580, 625, 734
- koronna marszałkowa 581
- kor. mennica 84, 144, 208, 250, 251, 355, 374,
387, 404, 406, 457, 485, 579
- kor. metryka 210
- kor. oboźna 141, 172
- kor. oboźny 141, 172, 561, 584, 713, 723
- kor. pis. polny 120, 255, 284, 314, 316, 352, 450,
510, 572, 584, 643, 656, 661
- kor. podcz. 12, 19, 20, 587
- kor. podkanclerzy 170, 337, 635
- kor. podk. 349
- kor. podskarbi nadw. 704
- kor. podskarbi wielki 13, 58, 82-86, 97, 128, 140,
141, 156, 170, 177, 180, 183, 184, 205, 206,
211, 212, 217, 221, 251, 256, 257, 266, 280,
294, 298, 314, 336, 349, 350, 353, 369, 371,
387, 389, 402, 404, 405, 451, 456, 492, 505,
620, 634, 658, 661, 666, 672, 673, 678, 681,
682, 684, 685, 692, 698, 699, 701, 703, 712,
717
- kor. podst. 86, 139, 235, 248, 262, 275, 289-291,
311, 315, 316, 332, 333, 353, 357, 370, 373
- kor. referendarz 295, 450, 728, 736
- kor. regent 22, 112, 117, 475
- kor. regimentarz 140
- kor. skarb 82, 114, 144, 146, 154, 165, 175, 183,
201, 206, 208, 211, 212, 214, 223, 250, 257,
258, 294-296, 315, 316, 336, 369, 372, 389,
405, 412, 413, 502, 506, 507, 515, 534, 541,
561, 564, 572, 579, 583, 615, 620, 635, 703,
706, 712, 713, 717, 724
- kor. strażnik 281, 284, 704
- kor. trybunał 58, 105, 130, 131, 137, 144, 151,
160, 177, 180, 190, 199, 207, 213, 218, 226,
240, 242, 243, 251, 256-258, 266, 267, 276,
283, 296, 297, 309, 317, 319-321, 323-325,
330, 339, 349, 352, 355, 356, 375, 377, 388,
404, 406, 407, 439, 447, 465, 477, 493, 500,
512, 528, 534, 536, 541, 548-551, 558, 559,
562, 566-569, 572, 580-582, 586, 587, 589,
590, 597, 599, 607, 621, 622, 624, 629, 630,
633, 636, 641, 642, 646, 653, 659, 695-697,
704, 713, 726, 728, 741, 742, 747
- kor. żupy 448
- Korczyn zob. Nowy Korczyn
- Korsuń (Корсунь), m. 207, 282, 414
- korsuński sta 651, 678
- Korytnica (Wręby, Коритниця), m. 38, 39, 138,
153, 298, 444, 451
- korytnicki sta 43, 55, 192, 358, 394, 396, 400,
413, 422, 444, 451, 470
- korytnickie stwo 268
- Kosmów, w. 438
- Kotelnia (Стара Котельня), w. 209
- Kowel (Ковель), m. 207
- kowelska starościna 584
- kowelskie stwo 620
- Kraków, m. 64, 133, 134, 212, 282, 283, 318, 336,
351, 379, 387, 397, 451, 456, 530, 537, 544,
619
- krakowscy jezuici 318, 451
- Krakowska Akademia 148, 255, 376
- krakowska wdżina 143
- krakowski bp 214, 219, 254, 268, 349

krakowski kanonik 443, 733
krakowski klan 602, 625, 638, 639, 646, 652, 653,
661, 701, 720, 730-732
krakowski proboszcz 22
krakowski (proszowicki) sejmik 726, 734
krakowski wda 67, 70, 80, 87, 88, 94, 95, 100,
103, 105, 106, 110, 111, 114, 123, 130, 133-
136, 147, 149, 150, 159, 160, 166, 167, 171,
262, 298, 337, 353, 377, 382, 394, 395, 426,
495, 511, 538, 560, 580, 614, 615, 630, 643,
646, 654, 657, 660, 661, 672, 684, 701, 706,
708, 709
krakowski zamek 531, 619
krakowskie wdztwo 83, 334, 574, 619, 703
Krasnobród, m. 462, 463
krasnobrodzcy dominikanie 376
krasnobrodzka sprawa 622
krasnopolski sta 203, 262, 270
Krasnystaw, m. 145, 149, 150
krasnostawski podstarości 576, 604
krasnostawski pow. 129, 581
krasnostawski sta 7, 50, 94, 139, 169, 199, 248,
262, 292, 311, 332, 333, 370, 581, 587, 692,
702, 722
Krechów (Крехів), m. 319
Krępiec, w. 469
Kręże, w. 552, 553
Krężnica, w. 365
Krowica, w. 632
krośnieński sta 317
krośnieńskie stwo 375
Królestwo Polskie zob. Korona
Krupiec, w. 377
Kryłów, m. 9, 12, 14, 16, 147, 235, 297, 319, 338
kryłowska służa 254
Krym 167, 313, 358, 359
krymski (tatarski) chan 38, 81, 106, 111, 158,
159, 167, 293, 314, 359, 389, 462, 638
Krynice, w. 461, 495, 598
Krystynopol (Krystuampol, Кристинопіль,
Червоноград), m. 747
Krystynopol, klasztor Bernardynów 747
Krzczenice, w. 161
krzemienieckie stwo 620
kurlandzki książę 314, 391
kujawski bp 498, 503
kurlandzki książę 515
Kurzelów, m. 28
Lachowicze, m. 116
Łatyczów (Летичів), m. 207
łatyczowski podcz. 685
łatyczowski woj. 487, 585
Lesko, m. 54
Leszczków (Лешків), w. 673
Leszno, m. 28
Leśce, w. 710
Lewartów zob. Lubartów
leżajski sta 638
leżajskie stwo 221, 437
Liniewo, w. 248, 264, 636, 695, 697, 744
Lipe, w. 169, 203, 248, 262, 264, 283, 332, 470,
519, 549, 551, 590, 591, 633, 636
Lipie, w. 664
Lipiny, w. 675, 683, 699, 702, 707, 722, 732, 744,
747
lipińska starościanka 148, 220, 318, 393
Lipnica, w. 604
Lipowiec (Липовець), w. 665
Lipsko (Witków), m. 66, 128, 480, 591, 659
Litwa (Wielkie Księstwo Litewskie, W.Ks.L.)
116, 145, 157, 158, 169, 206, 210, 250, 251,
266, 297, 375, 388, 389, 406, 407, 444, 458,
499, 558, 578, 587, 693, 704, 706
lit. hetman polny 140, 210, 216, 353, 504, 527,
532, 533, 552, 553, 554, 630, 676, 702
lit. hetman wielki 140, 205, 504, 532, 533, 630,
676, 702
lit. instygator 457
lit. kancelaria 388
lit. kanclerz wielki 353, 587
lit. mennica 457
lit. pisarz 337, 348
lit. podcz. 389
lit. podkanclerzy 527, 533, 552, 553, 733

- lit. podk. 349
 lit. podskarbi wielki 216
 lit. regimentarz 140
 lit. skarb 388, 391
 lit. trybunał 621, 704
 lit. wojsko 64, 116, 133, 140, 246, 252, 446, 451, 501, 506, 513, 518, 539-541, 560, 630, 644, 665, 670, 676, 703
 lityński sta 585
 Liwczę, w. 631
 liwska wieża 584
 liwski sędzia z. 720
 liwski sejmik 225
 liwski stol. 525, 732, 739, 740, 744-748
 Lubaczów, m. 36, 190, 434
 lubaczowski klan 24, 471, 477, 480, 486, 500, 520-524, 526, 529, 653
 lubaczowski klanic 664, 666
 lubaczowski łow. 326
 lubaczowski (trakt) pow. 130, 242
 lubaczowski sta 377
 lubaczowski woj. 39, 42, 48, 52, 53, 55, 57, 92, 93, 114, 121, 155, 162, 258, 327, 332, 342, 344, 363, 576, 578, 709
 lubaczowskie stwo 126, 161, 200, 202, 238, 289, 377, 435, 444, 480, 595, 616, 661
 lubański sta 602
 Lubar (Любар), m. 176
 Lubecz (Любеч), m. 172, 207
 Lubela (Любеля), w. 36
 lubiccy kniaziowie 773
 Lublin, m. 18, 21-26, 31, 108, 151, 152, 177, 187, 378, 441, 465, 467, 470, 473-475, 477-480, 482, 490, 539, 558, 560, 567, 568, 574, 635, 726
 Lublin, klasztor Dominikanów 258, 268, 551, 585
 lubelska komisja 71, 72, 76, 77, 80, 81, 87, 89, 93, 94, 96, 146, 164, 507, 510, 513
 lubelska ziemia 424, 560
 lubelski klan 212
 lubelski podk. 736
 lubelski pow. 87, 600
 lubelski sąd ziemski 375
 lubelski sejmik 726, 736
 lubelski ścic 268, 539, 560
 lubelski trybunał zob. kor. trybunał
 lubelski wda 643, 649
 lubelskie stwo 469
 lubelskie wdztwo 66, 106, 217, 218, 258, 267, 268, 326, 360, 365, 424, 469, 482, 502, 567, 568, 631, 693
 Luboml (Любомль), m. 142, 319, 354, 416, 417
 lubomelski sta 369, 416, 545, 550, 562, 571
 Lubowla, m. 212, 387
 Lubycza Królewska, m. 560, 633
 Lwów (Львів), m. 9-14, 16, 19, 20, 38, 94, 95, 123-126, 132, 133, 135, 138, 149, 150, 153, 154, 158, 161, 187, 188, 192, 195, 208, 223, 261, 273, 352, 358, 359, 387, 410-412, 432, 442, 443, 447, 451, 456, 464, 485, 521, 522, 537, 548, 550, 552-555, 562, 573, 574, 602, 603, 676, 679, 680, 698, 699, 730, 731
 Lwów, katedra 377
 lwowscy dominikanie 473
 lwowscy mieszczenie 411, 412
 lwowska forteca 410, 411, 580
 lwowska komisja (trybunał skarbowy) 92-94, 96, 97, 100, 104, 130, 150, 153, 156, 158, 161, 164, 186, 187, 190, 206-208, 211, 212, 214, 216, 217, 219, 220, 239, 241, 245, 249, 252, 272, 273, 278, 282, 287, 297, 303, 304, 309, 313, 314, 335, 353, 374, 381, 386, 388, 402, 413, 425, 434, 440, 449, 460, 469, 487, 490, 494-497, 548, 589, 591, 592, 594, 628, 728
 lwowska repartycja 608, 614, 632
 lwowska ziemia 278, 319
 lwowski abp 95
 lwowski burg. 412
 lwowski cześ. 525, 555, 561
 lwowski gród 412, 696, 729
 lwowski klan 568
 lwowski łow. 585
 lwowski podk. 704

lwowski podwojewodzi 412
lwowski pow. 87, 174
lwowski sędzia z. 671, 676, 696, 729
lwowski sta 410, 411, 563, 704, 705, 729
lwowski szpital 174, 596
lwowski władyka (episkop) 451
lwowski woj. 742
lwowskie biskupstwo 377
lwowskie dominikanki 87
lwowskie stwo 410
lwowskie władcytwa 391
Łabunie, w. 632
Ładyżyn (Ладижин), w. 463
Łaszczów, m. 36, 332, 675, 677, 695, 697, 740
Łaszczówka, m. 444, 616, 710
Łazów, m. 172
Łęczna, m. 560
łęczycki klan. 13
łęczycki sejmik 734
łęgonicki traktat, w. 265, 273
Łojów (Лоеў), m. 207
Łopiennik, w. 268
Łozy, w. 56
Łówcza, w. 606
Łuck (Луцьк), m. 125, 561, 706
łucki sejmik 736
łucki sta 706
łuckie sądy 87
łuckie stwo 620
łukowska ziemia 631
łukowski łow. 244
łukowski oficjał 220
łukowski pow. 217, 267, 268
łukowski stol. 706, 707
Łukoszyn, w. 333
Magierów (Мареїв), m. 77, 161, 480, 641, 685, 733
Malbork, m. 336
Malice, w. 685
maltański kawaler 528, 538, 704
małopolskie sejmiaki 726
małopolskie województwa 113, 350

Małoniż, w. 606
Małosusz, w. 657
Mauryczyn, w. 739, 747
mazowiecka wdżina 364
mazowiecki sejmik generalny 726
mazowiecki wda 132, 138, 147, 151, 152, 205, 211, 218, 298, 364, 413, 422
mazowiecki wdżic 394, 396, 400, 413, 685
mazowieckie wdżtwa 106, 693
Mątaawy, w. 513, 538
Miączyn, w. 218, 298, 630
Michrów, w. 680, 686-688, 698
Miców, w. 645
mielnicki cześ. 470
mielnicki łow. 63, 332
mielnicki sejmik 734
Miączyn, w. 645, 685, 706
Międzybórz (Меджибіж), m. 380
międzyrzecki sta 730, 731
Mircze, w. 592
Mirów, w. 50, 118, 193, 197, 201, 203, 226, 262, 270, 274, 277, 285, 286, 321, 322, 324, 330, 333, 339, 344, 357, 370, 381-383, 393, 399, 400, 417, 438, 459, 463-465, 470, 472-474, 477, 486, 488, 500, 503, 512, 518, 557, 591, 618, 626, 637, 639, 643, 649, 650, 667, 675, 681, 683, 684
Młock, w. 705
Młodów, w. 242
Młozów, w. 242
Modryń, w. 66, 706
Molarewo, w. 390
Mołdawia (Wołoszczyzna) 209, 214, 457, 458, 596
mołdawski (wołoski) gospodar 532, 539, 622
mołdawskie (wołoskie) biskupstwo 410
moskiewski car zob. rosyjski car
Mosty (Mosty Wielkie, Augustów, Великі Мости), m. 40, 41, 85, 111, 145, 146, 159, 190, 193, 535, 559, 672, 719
mostowski pleban 281
mostowski (mościcki) sta 105, 123, 133, 135, 145, 167

- mostowskie puszcze 682
 mostowskie (mościckie) stwo 17, 437, 489
 mściśławski wda 210
 Mysz, m. 704
 Nabróż, w. 242
 Narol, m. 36, 445, 637
 Nedeżów, w. 685
 niechworowski sta 512, 525, 539, 589, 591, 595, 600, 617
 niechworowski ścic 662
 Niedźwiada, w. 373, 385, 409, 450, 557
 Niele dew, w. 606, 607, 665
 Niemież, m. 211
 Niemirów (Немирів), m. 161, 240, 242, 243, 359, 370, 480, 500, 520, 632, 659, 665, 686
 Niestanice (Нестаничі), w. 631
 Nieśwież, m. 552, 553
 Niskienicze (Низкиничі), w. 366
 niżyński sta 552, 553
 Nowe Miasto, m. 237
 nowogródzka cześnikowa 422
 nowogródzki chor. 185, 502, 506, 541
 nowogródzki cześ. 114, 269, 365, 420, 474, 699, 702, 717, 722, 737, 739, 741, 744
 nowogródzki podst. 451, 560, 563, 707
 Nowosiółki, w. 670
 nowotarskie stwo 707
 Nowy Dwór, m. 295, 623
 Nowy Konstantynów (Новокосянтинів), m. 380
 Nowy Korczyn (Nowe Miasto Korczyn), m. 65
 Nowy Korczyn, sejmik generalny 256, 346, 350
 nurski sejmik 734
 Oleszyce, m. 36, 43, 630, 637, 729
 Ołtarzów, w. 644
 Ołyka, m. 552, 553
 ołycki dziekan 474
 Opulsko (Опільсько), w. 120, 328, 332
 Ordów (Ордів), w. 665
 Ostróg (Острор), m. 184
 ostrogska ordynacja 505, 513, 527, 528, 538, 556, 580
 ostrowski proboszcz 281
 Ostrza (Остреп), m. 196, 207
 Oszców, w. 657
 oszczowski pleban 671
 Owrucz (Овруч), m. 207
 owrucki chor. 358, 370, 381, 392, 413, 451
 owrucki sta 450, 557
 parczewski sta 376
 parnawski podcz. 560
 Parypsy, w. 671
 Pawełcze (Павлівка), w. 540
 Pawłów (Павлів), w. 606, 631
 Pawołocz (Паволоч), m. 209
 Peresławicze (Peresołowicze), w. 327
 perski szach 532
 Petrykozy, w. 367
 piaseczyński (piasecki) sta. 680, 686, 687
 Pilaszkowice, m. 305, 306
 Pilica, rz. 237
 Piławce, w. 92-94, 204, 221, 280, 354, 374
 pińczowski margrabia 643
 Piotrków (Trybunalski), m. 567, 568
 piotrkowski sta 67, 86
 piotrkowski trybunał zob. kor. trybunał
 piotrkowskie stwo 67, 86
 Płock, m. 623
 płocki podcz. 519
 płocki wda 85
 płoskirowski sta 539, 555, 561
 Poczajów (Почаїв), w. 106
 Podhajce (Підгайці), m. 7, 42, 94, 105, 110, 111, 122, 134, 135, 159, 166, 167, 284, 285, 291, 292, 296, 311, 313, 315, 332, 333, 353, 363, 370, 372, 373, 384, 385, 409, 538, 587
 podhajecka forteca 485
 podhajecki traktat 296, 313, 353, 372, 384
 Podhale 83
 podlaski klan 502, 506
 podlaski sejmik 726
 podlaski wda 586, 626
 podlaskie wdztwo 106, 538, 559, 574, 693
 Podole (Поділля) 208, 209, 483, 550, 560, 625

podolska kampania 644
podolski chor. 114, 120, 128, 194
podolski miecz. 671
podolski podk. 377, 462, 625, 643, 646, 661, 671
podolski sejmik 734, 736
podolski stol. 284, 392
podolski wda 33-36, 47-49, 51-54, 58, 61, 69, 71,
73, 77, 80, 89, 90, 93, 97, 98, 103-105, 114,
122, 128, 129, 151, 156, 174, 177, 179, 185,
203, 231, 232, 263, 281, 299, 320-324, 332,
379, 436, 439, 464, 466, 474, 475, 477, 500,
520, 551, 612, 631, 711
podolski wdziec 606, 618, 662, 665, 710, 711, 713,
716
podolskie wdztwo 207, 221, 313, 319, 354, 380,
482, 483, 514, 678, 705
pokrzywnicki opat 218
pokrzywnickie opactwo 219
Polska 159, 133, 159, 208, 209, 213, 410, 571,
638, 639
polscy kupcy 319
polski naród 24, 140
polski szlachcic 144
polski tron 144
polskie wojsko 91, 210, 639
połaniecki klan 670
Połonka, m. 116
pomorski książę 314, 391
pomorskie wdztwo 513, 538
Pomorzan (Поморяни), m. 733
Poradowo Wielkie, w. 358, 628, 642, 711, 732,
744-748
Porta Otomańska zob. Turcja
Poryck (Павлівка), m. 46
Potok zob. Złoty Potok
Poturzyn, w. 435
poturzyńskie stwo (tenuta) 66, 128
Potylicz (Потелич), m. 126, 161, 190, 200, 202,
238, 289, 435, 444, 480, 616
poznański klan 254
poznański proboszcz 22
poznański wda 704
poznańskie województwo 84
Praga (ob. dzielnica Warszawy) 23
propojski sta 552, 553
Prusinów, w. 598, 636, 664
Prusy, w. 298, 377
Prusy Książęce (pruskie księstwo) 31, 81, 404
pruski książę 81, 143, 205, 206, 314, 337, 352,
372, 389, 404, 409, 448, 483, 625
pruskie pakta 213
pruskie wojska 539, 560
Prusy Królewskie 81, 513, 538
pruski chor. 541
pruskie fortece 141, 314
pruskie wdztwa 693
Prut (Прут), rz. 678, 679
przemęcki opat 112, 117
przemyska klanowa 665
przemyska ziemia 221, 316, 366, 424, 437
przemyski bp 636, 646
przemyski klan 631, 632, 637, 665
przemyski pis. gr. 473
przemyski podstarości 473
przemyski pow. 147
przemyski sejmik 734
przemyski sta 87, 221, 552, 553
Przeworsk, w. 495, 551
Przystanie (Пристань), w. 414, 451
Puck, m. 214, 215
Pukarzew, w. 10, 18, 23, 26, 75, 95, 96, 110
Puławy, m. 623
rabsztyński sta 552, 553
Rachanie, m. 27
Radecznic (Horodecznic, Rodecznic), w. 370,
376, 391, 399, 414, 433, 438, 451, 491, 537,
548
radecznic klasztor Bernardynów 370, 376, 391,
399, 414, 433, 438, 491, 537, 548, 666
Radom, m. 42, 58, 85, 518, 684, 703
radomski traktat 447
radomski trybunał (radomska komisja) 57, 58,
60, 61, 71, 72, 96, 105, 130, 174, 183, 217,
425, 427, 436, 440, 447, 449, 450, 456, 457,

- 487, 490, 511, 512, 517, 518, 535, 656, 667,
669, 670, 675-677, 681, 683, 694, 703, 711,
713, 719-721, 723, 727, 728
- Radziechów (Радехів), w. 606, 631
- Ratno (Ратне), m. 207
- rawski podcz. 422, 525, 595, 596, 600, 612, 617
- rawski sejmik 734
- rawski wdzic 458
- Rawa Ruska (Рава-Руська), m. 24, 153, 161,
179, 230, 480, 740
- Rogów, w. 327, 328, 365
- Romanówka (Романівка), w. 540
- Ropczyce, m. 315
- ropczycki sta 50, 94, 105, 111, 123, 133, 135, 169,
248, 291, 311, 332, 333, 370, 587
- Rosja (Moskwa) 141, 147, 157, 159, 210, 213,
266, 314, 403
- rosyjska (moskiewska suma) 707
- rosyjski (moskiewski) car 55, 64, 80, 116, 211,
256, 293, 385, 403, 514, 532, 578, 706
- rosyjskie więzienie 452
- rosyjskie wojsko (moskiewskie, Moskwa) 78, 86,
111, 116, 163
- Rosochate, w. 682, 686, 689, 690
- różański podcz. 365, 367, 420, 474, 525, 732
- Różyn (Ружин), m. 209
- Rubieszów zob. Hrubieszów
- Ruda Różaniecka, w. 377
- Ruda Szczutkowska, w. 291, 326
- Ruda Szopocka, w. 146, 220
- Rusin (Русин), w. 601
- ruscy deputaci 612
- ruska wojewodzina 141, 253, 267, 294, 316, 372,
385, 408
- ruski naród 377
- ruski sejmik 726, 734, 736
- ruski wda 67, 141, 172, 221, 284, 294, 385, 585,
592, 596, 597, 602, 616, 623, 651, 652, 678,
679, 704-706, 711, 742
- ruskie kraje 266
- ruskie wdztwo 66, 87, 146, 185, 213, 217, 221,
316, 319, 374, 377, 422, 466, 478, 482, 574,
631, 678, 693, 730, 731
- Ryczywół, m. 623
- Ryga, m. 387
- Rzeczpospolita passim
- rzeczycki sta 367, 422, 432, 444, 470, 500, 512,
530, 570, 700
- rzeczyckie stwo 633
- Rzeplin, w. 673
- Rzepniów (Ріпнів), w. 616
- Rzyczki (Річки), w. 161
- Rzym, m. 450, 704
- Sambor (Самбір), m. 8, 9, 142, 486
- samborska ekonomia 405
- San, rz. 18, 679
- Sandomierz, m. 9, 318, 563, 623
- sandomierska komisja 563, 565, 571
- sandomierska miara 70
- sandomierski chor. 87, 88
- sandomierski sejmik 726
- sandomierski wda 114, 142, 146, 150, 208, 220,
222, 235, 294, 372, 376, 505
- sandomierski wdzic 141, 235, 253, 267, 294, 317,
373, 384
- sandomierskie wdztwo 57, 315, 318, 365, 373,
409, 450, 557, 693, 706
- sanocki łow. 472, 512, 525
- sanocki podcz. 510
- Sarbiewo, w. 36, 37, 43, 63, 66, 79, 147, 151, 394,
396, 400
- Sarny, w. 108, 109
- Sawczyn (Савчин), w. 647, 661
- Sądowa Wisznia (Судова Вишня), m. 734
- Serokomla, w. 268
- Siedliska, w. 161
- siedmiogrodzki książę 28, 31, 83
- Sielce Bieńkowe (Сілець), w. 585, 586
- Siemnice, w. 612
- sieradzki klan 727
- sieradzki podcz. 422
- sieradzki sejmik 734
- sieradzki wda 385, 409, 410, 413, 445, 450, 485,
486, 505, 513, 538, 548, 557, 578, 587, 591,

592, 594, 597, 604, 693
sieradzkie wdztwo 84
siewierskie księstwo 214
Sknół (Скнилів), w. 290, 410
Skomorochy (Скоморохи), w. 114, 120, 421
Skrzynno, w. 358, 576, 578, 596, 601, 612, 618,
641, 644, 675, 677, 683, 699, 708, 711, 715,
721, 722, 724, 728
Skwarzawa (Скважава), w. 283
Słonim, m. 65
Smarczewice, w. 498
Smarzów (Сморжів), w. 645, 661, 671
smoleńskie wdztwo 207
Smoligów, w. 86
Smolin (Смолин), w. 161
sochaczewski cześ. 540, 625, 732
sochaczewski klan 94
sochaczewski podstarości 732
sochaczewski pow. 365
sochaczewski sejmik 734
sochaczewski skarb. 378, 720
Sokal (Сокаль), m. 7, 8, 40-44, 135, 136, 166,
271, 273, 316, 385, 410, 413, 445, 487, 491,
521, 537, 577, 592, 631, 672, 678, 685, 743,
746
Sokal, klasztor Bernardynów 44, 65, 241, 279,
289, 310, 481, 537, 600, 612, 615, 632, 720
Sokal, klasztor Brygidek 202, 279, 289, 299, 353,
376, 391, 451, 491, 633, 661
Sokal, kościół farny 577, 589, 592, 595, 598, 607
Sokal, zamek 316, 373, 385, 537
sokalscy mieszczenie 27, 88, 148, 171, 570
sokalscy Żydzi 27, 577
sokalski gwardian 612
sokalski komendant 473
sokalski proboszcz 589, 615
sokalski sta 7, 139, 169, 199, 248, 262, 291, 311,
332, 333, 370, 587
sokalskie stwo 483, 658
Solec, m. 32, 34, 35
solecki sta 545, 550, 562, 571, 602
Sołotwina (Солотвин), m. 316

Spisz 212, 387
Staje (Стаївка), w. 219, 254
Stambuł (Константинopol), m. 261, 378, 625
Stanin, w. 631
Stanisławów (Івано-Франківськ), m. 638
Stare Sioło, w. 630
starodubowski pow. 207
Stebłów (Стеблів), w. 380
Steniatyn, w. 631, 673
Sterkowiec (Стирківці), w. 390
Stężycza, w. 623
Stojanów (Стоянів), m. 40, 41, 202, 269, 373,
385, 409, 450, 480, 591, 654, 657
Stojeszyn, w. 90, 576, 578, 630, 680
Stryj (Стрий), m. 613
Stryj, Zamek 50, 51
stryjski sta 29, 46, 276, 284, 287, 305, 358, 380,
462
Strzemilcze (Стремільче), w. 40, 41, 661
Strzyżów, w. 665, 673
Styr (Стир), rz. 541, 621
Suche Lipie, w. 581
Suchodoły, w. 281
Surmaczówka, w. 461
Suszo (Сушно), w. 631
Szarogród (Шаргород), w. 209
Szczeczeszyn, m. 491
Szczerec, w. 631
Szczurowice (Щуровичі), m. 40, 41, 541, 621,
631, 703
szczurowicki sta 744
szczurowickie stwo 390
Szwecja 252
szwedzki dług 337
szwedzki król 83, 85, 86, 252, 337, 515
szwedzkie pakta 213
Szydłowiec, m. 552, 553
Szyszowice, w. 616, 644
Śląsk 405
Ślipcze, w. 86, 147, 308, 311, 322, 325, 438, 501
śniatyński sta 638
Środa (Wlkp.), m. 734

- średzki sejmik 225
 Świdnik, w. 378, 600
 świecki sta 596, 678
 Świtarzów (Свитазів), w. 161
 tarnogórskie stwo 129, 130
 Tarnopol (Тернопіль), m. 146
 Tartaków (Тартаків), w. 280, 374, 659
 Tauryka Hersoneska, m. 581
 Tehlów (Тяглів), w. 685
 Teleżyny, w. 358
 Tęczyn, m. 67, 86, 218
 Tłumacz (Тлумач), m. 726, 728
 Tomaszów, m. 38, 39, 41, 42, 97, 137, 156, 400, 498, 673
 tomaszowscy mieszczenie 114, 148
 tomaszowscy pogorzelnicy 394, 436
 Toruń, m. 75
 Trembowla (Теребовля), m. 281
 trembowelska partia wojska 625
 trembowelski pis. gr. 682, 686
 trembowelski woj. 361, 365
 trocki ciwun 690
 trockie probostwo 86
 trościańskie chorągwie 455
 trubecka suma 83, 314, 457
 Tuczapy (Тучэпы), w. 57, 169, 232, 330, 332, 339, 358, 420, 423, 429, 434, 438, 473, 481, 530, 555, 568, 576, 675, 677, 695, 697, 700
 Turcja (Porta, Wysoka Porta, Imperium Osmańskie) 167, 214, 282, 292, 359, 371, 378, 387, 407, 446, 459, 532, 540, 556, 596, 602, 625, 638
 turecka wojna 266, 383, 487, 518, 532
 turecki sułtan (cesarz) 313, 407, 462, 539
 tureckie wojsko 462, 550, 596
 Tykocin, m. 184, 447
 Tyszowce, m. 18, 20, 21, 31, 202, 238, 465, 490, 668, 685
 tyszowiecka konfederacja 7
 tyszowiecki podstarości 333
 tyszowiecki sta 113, 118, 160, 174, 189, 197, 202, 203, 262, 270, 274, 285, 286, 321, 322, 324, 330, 333, 339, 344, 357, 370, 381-383, 400, 417, 437, 438, 453, 463-465, 470, 472-474, 477, 488, 500, 503, 530, 565, 637, 641, 650, 667, 668, 681
 tyszowieckie stwo 18, 31, 202, 203, 238, 685
 Uchanie, w. 41, 254
 uchański proboszcz 422, 472
 uchańskie probostwo 219, 254
 Uhnów (Угнів), m. 601, 631, 641, 644, 677, 683, 722
 uhnowscy mieszczenie 27
 uhnowscy Żydzi 27
 Uhrynów, m. 40, 41, 43
 ujski sta 354
 Ukraina (Україна) 81, 111, 116, 119, 127, 133, 135, 137, 141, 147, 150, 158, 159, 163, 167, 171, 195, 206, 207, 209, 221, 250, 261, 276, 284, 287, 293, 313, 352, 371, 375, 380, 396, 442, 444, 446, 449, 454, 455, 462, 476, 477, 482, 484
 Ulicko (Середкевичі), w. 665
 Uwin (Увин), w. 414, 451, 487, 540
 Waniów (Ванів), w. 645, 673
 Warężyn (Waręż Wieś, Варяж), m. 616, 680, 686-688, 698, 721
 waręski pleban 632
 Warszawa, m. 21, 22, 24, 55, 56, 83, 85, 96, 111, 112, 115, 117, 122, 147, 150, 151, 157, 159, 168, 169, 179, 181-183, 189, 201, 204, 210, 213, 224-226, 231, 234, 243, 259-261, 268, 270, 286, 287, 300, 302, 308, 309, 312, 318, 323, 329, 345-347, 356, 358-362, 368, 376, 389, 393, 397, 398, 400, 415, 419, 425, 429, 431, 447, 451, 453, 458, 459, 477, 480, 481, 491-493, 516, 517, 554, 555, 566, 602, 623, 651, 652, 658, 693, 734, 742-745
 Warszawa, Zamek 83
 warszawscy jezuita 318, 356, 376, 451
 warszawscy pijarzy 318, 356, 376
 warszawska konfederacja 342, 346
 warszawska konwokacja 334, 425, 498, 507, 508, 512

warszawska wyprawa 118
warszawski gród 184
warszawski sejm 13, 70, 73, 96, 152, 163, 168, 169,
178, 179, 224, 257, 259, 264, 291, 319, 331,
341, 382, 426, 541, 563, 603, 607, 614, 626-
628, 630, 677, 689, 702, 708, 722-724, 737
warszawski sejmik 734
wągrowiecki opat 219
welawsko-bydgoskie traktaty zob. bydgoskie
traktaty
Węgierskie Królestwo 28, 338, 457, 727
węgierski król 64
węgierskie granice 107
Wiedeń, m. 387, 727
Wieliczka, m. 209
wielickie żupy 144, 405
Wielkopolska 398, 693
wielkopolska prowincja 113
wielkopolskie sejmiki 726
wieluński sejmik 225, 734
Wieprz, rz. 108, 109
Wieprzowe Jezioro, w. 393
Wierszyca (Werszyca), w. 242
Wilno, m. 558
wileńska komisja 64, 216
wileński bp 86
wileński pisarz z. 690
wileński wda 533
wileńskie biskupstwo 86
Winnica (Вінниця), m. 276, 484
winnicki sta 744
Winniki, w. 673
Wisła, rz. 18, 20, 32, 186, 288
wiślickie stwo 87
Wiśniowiec (Вишнівець), m. 416, 545, 550, 562,
602, 650, 663, 664
Witków Nowy (Новий Витків), m. 43, 128, 238
Witków m. zob. Lipsko m.
Witków, klasztor Augustianów 688
wiska jurydyka 318, 354
wiski podcz. 640
wiski sta 87, 147, 318
wiskie stwo 354
Wiśniowiec (Вишнівець), m. 187, 571, 663
Włocławek, m. 623
włodzimierski pis. gr. 59, 156, 169, 171, 173, 175,
179, 185, 188, 668, 674, 688, 696, 732, 742
włodzimierski podk. 444
włodzimierski sędzia z. 253
włodzimierskie wdztwo zob. wołyńskie wdztwo
Wojska, w. 671, 683, 738
Wola Derewłańska (Wolica, Волиця-Деревлян-
ська), w. 220, 291, 299, 391, 600
Wola Przeworska, w. 495
Wolica, w. 219, 254, 299, 365
Wołochy zob. Mołdawia
Wołyń (Волинь) 260
wołyński klan 635
wołyński sejmik 225, 726
wołyński skarb. 420, 510, 512
wołyński wda 630, 643, 646, 685
wołyńskie wdztwo 14, 48, 84, 86, 142, 207, 209,
217, 366, 390, 409, 466, 478, 482, 558, 565,
678, 730, 731
Wółka Horyniecka, w. 710
Wółka Horyszowska, w. 674
Wręby zob. Korytnica
Wróblaczyn (Вороблячин), w. 474
Wschowa, m. 243, 244
Wysokie, w. 27, 36, 40, 41, 43, 79, 90, 93, 219
wyszogrodzki cześ., 299, 392, 541
wyszogrodzki sta 179
Wyszogródek (Вишгородок), w. 287, 288
Wyżłów, w. 645, 740
Wyżniany (Вижняни), w. 562, 563
Zaborce, w. 254
Zadnieprze (Лівобережна Україна) 317, 705
Zajączkowo Wielkie (Zajączków), w. 513, 538
Zakroczym, m. 623
zakroczymski cześ. 333
zakroczymski sejmik 734
Zalesie, w. 673
Założce (Залізці), m. 409, 565
Zamość, m. 12, 19, 20, 85, 108, 114, 146, 148,

- 220, 222, 285, 286, 315, 475, 476, 485, 510,
521, 528, 537, 555, 561, 649, 681, 682
- zamojscy bonifratrzy 461, 632
- zamojscy franciszkanie 146, 220, 254, 364, 461, 472
- Zamojska Akademia 148, 254, 255, 376, 391, 505
- zamojska forteca 146, 263, 485, 537, 580
- zamojska ordynacja 146, 220, 317, 372, 385, 505,
539
- zamojski ordynat 539
- zamojskie panny zakonne 461
- Zaniże (Zaniż), w. 90
- Zapałów, w. 461, 671, 676, 696, 729
- Zaporoże (Запоріжжя) 380, 476, 477, 486
- zaporoskie wojsko 81, 287, 380, 446, 449, 450,
475, 476, 481, 484, 491, 529
- zatorski sejmik 734
- Zawadka (Завадка), w. 63
- Zawałów, w. 254, 596, 597
- Zawichost, m. 623
- Zbaraż (Збараж), m. 187, 198, 235, 236, 315,
352, 372, 384, 409, 416, 449, 450, 538, 545,
550, 562, 571, 602, 663, 664
- zbaraska majątność 220
- zbaraskie oblężenie 284
- Zbigniewice, w. 318
- Zborów (Зборів), m. 80
- zborowska wyprawa 118, 194
- Zbrucz (Збруч), rz. 526, 528, 530
- Zemborzyce (ob. dzielnica Lublina), w. 359, 360,
362
- Złoczów (Золочів), m. 276, 284, 287, 305, 358,
380, 462, 519, 691
- Złoty Potok (Potok), w. 94, 105, 111, 123, 135,
139, 159, 167, 169, 199, 248, 262, 291, 311,
332, 333, 370, 587, 638, 702, 722
- Zniesienie (Знесіння), w. 174
- Żabcze, w. 435, 664
- Żerniki, w. 654, 658
- Żmigród, m. 160, 162, 240, 242, 243, 339, 357,
359, 361, 362, 365, 367, 368, 370, 417, 419-
421, 423, 433, 436, 443, 477, 486, 500, 521,
523, 524, 526, 637
- Żółkiew (Жовква), w. 276, 284, 287, 305, 358,
380, 462, 648, 697, 698, 735-737
- Żuków, w. 514
- Żulice, w. 659, 665, 671
- Żurawce, w. 161, 359, 362
- Żurawno (Журавно), m. 556
- żurawińska ekspedycja 569, 620
- Żwaniec (Жванець), w. 80, 462
- Żużel (Жужеляни), w. 645, 701
- żydaczowski stol. 332, 358, 451, 473, 495, 500,
512, 551, 616, 617
- żytomierski miecz. 605, 614-616, 626, 629, 642,
661
- żytomierski sta 377
- Żywiec, m. 211
- żywiecka suma 620

Zestawienie ukraińskich nazw geograficznych (miasta, wsie, rzeki, krainy) znajdujących się w granicach Ukrainy (hasła rzeczowe posiadające deskryptory topograficzne nie zostały uwzględnione).

Список українських географічних назв (міст, сіл, річок, земель), розташованих в межах України (предметні гасла, що містять географічні окреслення, не були тут враховані).

Бар (Bar)	Біла Церква (Biała Cerkiew)
Перетоки (Baranie Peretoki)	Білгород-Дністровський (Białogród)
Белз (Bełz)	Білий Камінь (Biały Kamień)
Берестечко (Beresteczko)	Браїлів (Brańków)

Бродки (Brodki)
Броди (Brody)
Буцнів (Buczniów)
Буськ (Busk)
Хишевичі (Chiszewice)
Хмільник (Chmielnik)
Хотин (Chocim)
Вузлове (Chołojów)
Чуднів (Cudnów)
Чорнокозинці (Czarnokozińce)
Чигирин (Czehryń)
Деревляни (Derewlany)
Десна (Desna)
Дмитрів (Dmitrów)
Дніпро (Dniepr)
Дністер (Dniestr)
Добротвір (Dobrotwór)
Дев'ятники (Dziewiętniki)
Андріївка (Firlejówka)
Грабова (Grabowa)
Галич (Halicz)
Гатківка (Hatowice)
Горбків (Horbków)
Горинь (Horyń)
Грушів (Hruszów)
Умань (Humań)
Іванів (Janów)
Яструбичі (Jastrzębica)
Яворів (Jaworów)
Язловець (Jazłowiec)
Кам'янець-Подільський (Kamieniec Podolski)
Кам'янка-Волоська (Kamionka Wołoska)
Київ (Kijów)
Комарів (Komorów)
Корсунь (Korsuń)
Коритниця (Korytnica, Wręby)
Стара Котельня (Kotelnia)
Ковель (Kowel)
Крехів (Krechów)
Кристинопіль (Червоноград, Krystynopol)
Летичів (Latyczów)
Лешків (Leszczków)

Липовець (Lipowiec)
Любар (Lubar)
Любеч (Lubecz)
Любеля (Lubela)
Любомль (Luboml)
Львів (Lwów)
Ладижин (Ładyżyn)
Лоеў (Łojów)
Луцьк (Łuck)
Магерів (Magierów)
Меджибіж (Międzybórz)
Великі Мости (Mosty)
Немирів (Niemirów)
Нестаничі (Niestanice)
Низкиничі (Niskienicze)
Новокосянтинів (Nowy Konstantynów)
Опільсько (Opulsko)
Ордів (Ordów)
Острог (Ostróg)
Остер (Ostrza)
Овруч (Owrucz)
Павлівка (Pawelcze)
Павлів (Pawłów)
Паволоч (Pawołocz)
Почаїв (Poczaјów)
Підгайці (Podhajce)
Поділля (Podole)
Павлівка (Poryck)
Потелич (Potylicz)
Прут (Pрут)
Пристань (Przystanie)
Радехів (Radziechów)
Ратне (Ratno)
Рава-Руська (Rawa Ruska)
Романівка (Romanówka)
Ружин (Różyn)
Русин (Rusin)
Ріпнів (Rzepniów)
Річки (Rzyczki)
Самбір (Sambor)
Савчин (Sawczyn)
Судова Вишня (Sądowa Wisznia)

Сілець (Sielce Bienkowie)
 Скнилів (Sknilów)
 Скоморохи (Skomorochy)
 Скვაжава (Skwarzawa)
 Сморжів (Smarzów)
 Смолин (Smolin)
 Сокаль (Sokal)
 Солотвин (Sołotwina)
 Стаївка (Staje)
 Івано-Франківськ (Stanisławów)
 Стеблів (Stebłów)
 Стирківці (Sterkowiec)
 Стоянів (Stojanów)
 Стрий (Stryj)
 Стремільче (Strzemilcze)
 Стир (Styr)
 Сушно (Suszno)
 Шаргород (Szarogród)
 Щуровичі (Szczurowice)
 Свитазів (Świtarzów)
 Тернопіль (Tarnopol)
 Тартаків (Tartaków)
 Тяглів (Tehlów)
 Тлумач (Tłumacz)
 Теремовля (Trembowla)
 Угнів (Uhnów)
 Україна (Ukraina)

Середкевичі (Ulicko)
 Увин (Uwin)
 Ванів (Waniów)
 Варяж (Warężyn, Waręż Wieś)
 Вінниця (Winnica)
 Вишнівець (Wiśniowiec)
 Новий Витків (Witków Nowy)
 Вишнівець (Wiśniowiec)
 Волиця-Деревлянська (Wola Derewlańska,
 Wolica)
 Волинь (Wołyń)
 Вороблячин (Wróblaczyn)
 Вишгородок (Wyszogródek)
 Вижняни (Wyżniany)
 Лівобережна Україна (Zadnieprze)
 Залізці (Założce)
 Запоріжжя (Zaporoże)
 Завадка (Zawadka)
 Збараж (Zbaraż)
 Зборів (Zborów)
 Збруч (Zbrucz)
 Золочів (Złoczów)
 Знесіння (Zniesienie)
 Жовква (Żółkiew)
 Журавно (Żurawno)
 Жванець (Żwaniec)
 Жужеляни (Żużel)

Spis treści

Wstęp	VII
Вступ	XV
Bibliografia	XXIII
Wykaz skrótów	XXVII

Akta sejmikowe

1. Zjazd województwa bełskiego za uniwersałem podkomorzego bełskiego pod Bełzem, 26 lutego 1656 r.	7
1. Uniwersał Stanisława Potockiego hetmana wielkiego koronnego w sprawie wydawania podatków – Sokal, 12 stycznia 1656 r.	7
2. Uniwersał Jana Kazimierza w sprawie popisu i przygotowań do wojny – Sambor, 1 lutego 1656 r.	8
3. Uniwersał Jana Kazimierza w sprawie gromadzenia się u boku Stefana Czarnieckiego kasztelana kijowskiego – Lwów, 20 lutego 1656 r.	9
4. Uniwersał Marcina Mirż Brzezickiego podkomorzego bełskiego zwołujący zjazd województwa bełskiego pod Bełż na dzień 26 lutego 1656 r. – Pukarzew, 22 lutego 1656 r.	10
5. Uniwersał Jana Kazimierza w sprawie gromadzenia się u boku Stefana Czarnieckiego kasztelana kijowskiego – Lwów, 28 lutego 1656 r.	11
2. Sejmik ekstraordynaryjny za uniwersałem królewskim w Bełzie, 30-31 marca 1656 r.	12
1. Uniwersał Jana Kazimierza w sprawie pospolitego ruszenia – Lwów, 5 marca 1656 r.	12
2. Uniwersał Jana Kazimierza w sprawie wydawania podatków – Lwów, 11 marca 1656 r.	13
3. Uniwersał Jana Kazimierza zwołujący sejmik ekstraordynaryjny w Bełzie – Lwów, 20 marca 1656 r.	13
4. Uniwersał Jana Kazimierza w sprawie fortyfikacji Grabowca – Lwów, 29 marca 1656 r.	14
5. Laudum sejmiku ekstraordynaryjnego województwa bełskiego w Bełzie, 30-31 marca 1656 r.	15
3. Sejmik ekstraordynaryjny za uniwersałem królewskim na pospolitym ruszeniu pod Bełżem, 29 kwietnia 1656 r.	18
1. Uniwersał Marcina Mirż Brzezickiego podkomorzego bełskiego w sprawie zebrania pospolitego ruszenia w dniu 11 kwietnia pod Tyszowce – Pukarzew, 8 kwietnia 1656 r.	18
2. Uniwersał Jana Kazimierza w sprawie zwolnień od podatków uchwalonych na sejmiku – Lwów, 10 kwietnia 1656 r.	19

3. Uniwersał Jana Kazimierza na pospolite ruszenie – Lwów, 10 kwietnia 1656 r.	20
4. Sejmik ekstraordynaryjny za uniwersałem królewskim na pospolitym ruszeniu pod Bełżycami – Bełżem – Lublinem, 20 sierpnia – 10 września 1656 r.	21
1. Uniwersał Jana Kazimierza w sprawie przemarszu wojsk tatarskich – obóz pod Warszawą, 26 czerwca 1656 r.	21
2. Uniwersał Jana Kazimierza na pospolite ruszenie – Lublin, 13 sierpnia 1656 r.	22
3. Uniwersał Marcina Mirz Brzezickiego podkomorzego bełskiego przesuujący termin zjazdu szlachty na 25 sierpnia – Pukarzew, 21 sierpnia 1656 r.	23
4. Odpowiedź Jana Kazimierza na poselstwo województwa bełskiego – Lublin, 2 września 1656 r.	24
5. Uniwersał Jana Kazimierza przesuujący termin pospolitego ruszenia na 10 września 1656 r. – Lublin, 3 września 1656 r.	25
6. Uniwersał Marcina Mirz Brzezickiego podkomorzego bełskiego w sprawie pospolitego ruszenia – Pukarzew, 6 września 1656 r.	26
5. Sejmik deputacki w Bełżu, 11 września 1656 r.	26
6. Sejmik ekstraordynaryjny za uniwersałami senatorów w Bełżu, 23 stycznia 1657 r.	27
1. Uniwersał poborców czopowego województwa bełskiego – Rachanie, 20 grudnia 1656 r.	27
2. Uniwersał prymasa Andrzeja Leszczyńskiego w sprawie zagrożenia od strony Węgier – Kurzelów, 12 stycznia 1657 r.	28
3. Laudum sejmiku ekstraordynaryjnego województwa bełskiego w Bełżu, 23 stycznia 1657 r.	29
7. Sejmik ekstraordynaryjny za uniwersałem królewskim w Bełżu, 9 marca 1657 r.	30
1. Uniwersał Jana Kazimierza w sprawie pospolitego ruszenia – Kalisz, 28 lutego 1657 r.	30
2. List Stanisława Potockiego wojewody kijowskiego, hetmana wielkiego koronnego w sprawie konsystencji dla wojska – Lublin, 13 marca 1657 r.	31
8. Sejmik z limity w Bełżu, 22 marca 1657 r.	32
1. Uniwersał Jana Kazimierza w sprawie pospolitego ruszenia, wici pierwsze za drugie i trzecie – Częstochowa, 8 marca 1657 r.	32
2. Laudum sejmiku ekstraordynaryjnego województwa bełskiego w Bełżu, 22 marca 1657 r.	33
3. Uniwersał dygnitarzy i urzędników bełskich w sprawie czopowego – Bełż, 22 marca 1657 r.	35
4. Kwitacja rachunków z czopowego przez deputatów sejmiku bełskiego – Bełż, 24 marca 1657 r.	36
9. Zjazd za uniwersałem wojewody bełskiego na popis przed pospolitym ruszeniem pod Bełżem – 24 kwietnia 1657 r.	45
1. Uniwersał Krzysztofa Koniecpolskiego wojewody bełskiego na popis – Poryck, 17 kwietnia 1657 r.	46
10. Zjazd za uniwersałem urzędników na pospolitym ruszeniu w Bełżu, 26 lipca 1657 r. ...	46
1. Uniwersał urzędników bełskich w sprawie pospolitego ruszenia – Bełż, 16 lipca 1657 r.	46
2. Protestacja szlachty bełskiej przeciwko odprawianiu sądów podczas pospolitego ruszenia – Bełż, 30 lipca 1657 r.	47
3. Uniwersał urzędników bełskich w sprawie stacji wojskowych – Bełż, 14 sierpnia 1657 r.	48
11. Sejmik deputacki w Bełżu, 10 września 1657 r.	49

1. Manifestacja szlachty bełskiej w sprawie uchwalonego podatku – Bełz, 10 września 1657 r.	49
12. Elekcja kandydatów na urząd pisarza bełskiego w Bełzie, 9 października 1657 r.	50
1. Uniwersał Krzysztofa Koniecpolskiego wojewody bełskiego zwołujący elekcję kandydatów na pisarstwo bełskie – zamek stryjski, 26 września 1657 r.	50
2. Laudum elekcji kandydatów na urząd pisarza bełskiego w Bełzie, 9 października 1657 r.	51
3. Kwit dla administratora czopowego od deputatów sejmiku bełskiego – Bełz, 11 października 1657 r.	52
4. Protestacja szlachty bełskiej przeciwko akcyzie – Bełz, 4 grudnia 1657 r.	53
5. Rachunki poborców czopowego województwa bełskiego – Bełz, 12 lutego 1658 r.	53
13. Sejmik ekstraordynaryjny za uniwersałem królewskim w Bełzie, 11 kwietnia 1658 r. ...	55
1. List Jana Kazimierza do Stanisława Sarbiewskiego starosty grabowieckiego i korytnickiego w sprawie sejmiku bełskiego – Warszawa, 19 marca 1658 r.	55
2. Laudum sejmiku ekstraordynaryjnego województwa bełskiego w Bełzie, 11 kwietnia 1658 r.	56
14. Sejmik przedsejmowy w Bełzie, 21 czerwca 1658 r.	59
1. Uniwersał Jana Kazimierza zwołujący sejmik przedsejmowy w Bełzie na dzień 21 czerwca 1658 r. – Boguniewo, 19 maja 1658 r.	59
2. Laudum sejmiku przedsejmowego województwa bełskiego w Bełzie, 21 czerwca 1658 r.	59
3. Instrukcja dana posłom na sejm z sejmiku przedsejmowego województwa bełskiego w Bełzie, 21 czerwca 1658 r.	63
15. Sejmik deputacki w Bełzie, 9 września 1658 r.	68
16. Sejmik relacyjny w Bełzie, 18 września 1658 r.	68
1. Deklaracja posłów województwa bełskiego na sejmie w sprawie podatków i sejmiku relacyjnego.	68
17. Sejmik z limity w Bełzie, 21 października 1658 r.	69
1. Uniwersał Aleksandra Stanisława Bełzeckiego wojewody podolskiego, starosty bełskiego w sprawie zwołania sejmiku z limity (powtórnego sejmiku relacyjnego) w Bełzie na dzień 21 października 1658 r. – Bełz, 14 października 1658 r.	69
2. Laudum sejmiku relacyjnego województwa bełskiego z limity w Bełzie, 21 października 1658 r.	69
3. Ordynans Marcina Mirz Brzezieckiego obwieszczaający instruktarz akcyzy – Bełz, 22 listopada 1658 r.	73
18. Sejmik z limity w Bełzie, 15 stycznia 1659 r.	75
19. Sejmik przedsejmowy w Bełzie, 28 lutego 1659 r.	75
1. Uniwersał Jana Kazimierza zwołujący sejmik przedsejmowy w Bełzie na dzień 28 lutego 1659 r. – Toruń, 12 stycznia 1659 r.	75
2. Laudum sejmiku przedsejmowego województwa bełskiego w Bełzie, 28 lutego 1659 r.	75
3. Instrukcja dana posłom na sejm z sejmiku przedsejmowego województwa bełskiego w Bełzie, 28 lutego 1659 r.	79
20. Sejmik z limity w Bełzie, 21 marca 1659 r.	89
1. Kwit sejmiku województwa bełskiego dla poborcy czopowego – Bełz, 21 marca 1659 r.	89
2. Manifestacja szlachty województwa bełskiego z powodu okazowania w Bełzie, 21 kwietnia 1659 r.	90

21. Sejmik relacyjny w Bełzie, 20 czerwca 1659 r.	91
1. Deklaracja posłów województwa bełskiego na sejmie w sprawie podatków i sejmiku relacyjnego.	91
22. Sejmik z limity w Bełzie, 1 lipca 1659 r.	91
1. Laudum sejmiku relacyjnego województwa bełskiego z limity w Bełzie, 1 lipca 1659 r. ...	91
23. Sejmik deputacki w Bełzie, 15 września 1659 r.	94
1. List Stanisława Potockiego wojewody krakowskiego, hetmana wielkiego koronnego w sprawie zapłaty wojsku – Lwów, 1 września 1659 r.	94
2. Uniwersał Marcina Mirz Brzezickiego podkomorzego bełskiego w sprawie podatków – Pukarzów, 3 września 1659 r.	95
3. Laudum sejmiku deputackiego województwa bełskiego w Bełzie, 15 września 1659 r. ...	96
24. Zjazd za uniwersałem podkomorzego bełskiego w Bełzie, 17 listopada 1659 r.	99
1. Uniwersał Marcina Mirz Brzezickiego podkomorzego bełskiego zwołujący zjazd w Bełzie na dzień 17 listopada 1659 r. – Bełż, 20 października 1659 r.	99
2. Laudum zjazdu województwa bełskiego w Bełzie, 17 listopada 1659 r.	100
3. Protestacja szlachty buskiej przeciwko złożeniu zjazdu przez Marcina Mirz Brzezickiego podkomorzego bełskiego – Busk, 13 listopada 1659 r.	101
25. Elekcja kandydatów na urząd sędziego ziemskiego bełskiego w Bełzie, 17 grudnia 1659 r.	102
1. Uniwersał Krzysztofa Koniecpolskiego wojewody bełskiego zwołujący elekcję kandydatów na urząd sędziego ziemskiego bełskiego w Bełzie na dzień 17 grudnia 1659 r.	102
2. Laudum elekcji kandydatów na urząd sędziego ziemskiego bełskiego w Bełzie, 17 grudnia 1659 r.	103
26. Sejmik ekstraordynaryjny za uniwersałem królewskim w Bełzie, 20 kwietnia 1660 r. ...	105
1. Uniwersał Stanisława Potockiego wojewody krakowskiego, hetmana wielkiego koronnego w sprawie wojska – Poczajów, 16 stycznia 1660 r.	105
2. Uniwersał Jana Kazimierza w sprawie przechodów wojska – Gdańsk, 10 marca 1660 r.	106
3. Uniwersał Jana Kazimierza do poborców podatków – Gdańsk, 18 marca 1660 r.	107
4. Uniwersał księdza Stefana Lipskiego komisarza królewskiego w sprawie przechodu wojska – Sarny nad Wieprzem, 2 kwietnia 1660 r.	108
5. Taryfa prowiantu dla przechodzącego wojska cesarskiego – Sarny nad Wieprzem, 6 kwietnia 1660 r.	109
6. Uniwersał Marcina Mirz Brzezickiego podkomorzego bełskiego wyznaczający termin sejmiku bełskiego na dzień 20 kwietnia 1660 r. – Pukarzów, 15 kwietnia 1660 r.	110
7. Uniwersał Stanisława Potockiego wojewody krakowskiego, hetmana wielkiego koronnego o zagrożeniu moskiewskim i kozackim – Podhajce, 26 kwietnia 1660 r.	110
27. Sejmik ekstraordynaryjny za uniwersałem królewskim w Bełzie, 27 lipca 1660 r.	111
1. Uniwersał Jana Kazimierza zwołujący ekstraordynaryjny sejmik w Bełzie na dzień 27 lipca 1660 r. – Warszawa, 9 lipca 1660 r.	111
2. Laudum sejmiku ekstraordynaryjnego województwa bełskiego w Bełzie, 27 lipca 1660 r.	113
28. Sejmik z limity podczas popisu przed pospolitym ruszeniem w Bełzie, 10 sierpnia 1660 r.	115
1. Uniwersał Jana Kazimierza ogłaszający trzecie wici na pospolite ruszenie – Warszawa, 9 lipca 1660 r.	115

2. Laudum sejmiku ekstraordynaryjnego województwa bełskiego w Bełzie, 10 sierpnia 1660 r.	117
3. Instrukcja dana posłom z sejmiku do Jana Kazimierza – Bełz, 10 sierpnia 1660 r.	119
4. Popis szlachty województwa bełskiego zebranej na pospolite ruszenie – Bełz, 11 sierpnia 1660 r.	120
5. Manifestacja Aleksandra Bełżeckiego wojewody podolskiego i starosty bełskiego w sprawie niemożności wybrania podatku czopowego z województwa bełskiego – Bełz, 12 sierpnia 1660 r.	122
6. Uniwersał Jana Kazimierza w sprawie podatków – Warszawa, 18 [lipca?] 1660 r.	122
7. Uniwersał Stanisława Potockiego hetmana wielkiego koronnego do szlachty województwa bełskiego w sprawie rabunków żołnierskich – Lwów, 11 sierpnia 1660 r.	123
29. Sejmik deputacki przed pospolitym ruszeniem w Bełzie, 13 września 1660 r.	124
1. Powtórny uniwersał Jana Kazimierza na pospolite ruszenie i sejmik przed pospolitym ruszeniem – Lwów, 15 sierpnia 1660 r.	124
2. Laudum sejmiku deputackiego województwa bełskiego w Bełzie, 13 września 1660 r. ...	125
3. Atestacja marszałka sejmiku potwierdzająca wybór deputata na Trybunał Koronny – Bełz, 13 września 1660 r.	131
4. Protestacja w imieniu Stanisława Sarbiewskiego wojewody mazowieckiego i starosty grabowieckiego przeciw punktowi laudum sejmiku deputackiego – Bełz, 27 września 1660 r.	132
5. Uniwersał Jana Kazimierza w sprawie podatków – Kraków, 8 listopada 1660 r.	133
6. Uniwersał Stanisława Potockiego wojewody krakowskiego, hetmana wielkiego koronnego w sprawie podatków – Podhajce, 4 grudnia 1660 r.	133
30. Sejmik przedsejmowy w Bełzie, 28 marca 1661 r.	134
1. Uniwersał Jana Kazimierza zwołujący sejmik przedsejmowy w Bełzie na dzień 21 lutego 1661 r. – Kraków, 21 grudnia 1660 r.	134
2. Uniwersał Jana Kazimierza przekładający sejmiki przedsejmowe na dzień 28 marca 1661 r. – Kraków, 10 stycznia 1661 r.	134
3. Uniwersał Stanisława Potockiego wojewody krakowskiego, hetmana wielkiego koronnego do szlachty bełskiej w sprawie podatków – Sokal, 24 lutego 1661 r.	135
4. Laudum sejmiku przedsejmowego województwa bełskiego w Bełzie, 28 marca 1661 r. ...	136
5. Instrukcja dana posłom na sejm z sejmiku przedsejmowego województwa bełskiego w Bełzie, 28 marca 1661 r.	139
6. Uniwersał poborcy Jana Włostowskiego podwojewódzkiego bełskiego w sprawie wypłacania zaległych podatków – Bełz, 1 kwietnia 1661 r.	149
7. List Stanisława Potockiego wojewody krakowskiego, hetmana wielkiego koronnego do poborcy województwa bełskiego – Krasnystaw, 22 kwietnia 1661 r.	149
31. Sejmik relacyjny w Bełzie, 3 sierpnia 1661 r.	150
1. Deklaracja posłów województwa bełskiego na sejmie w sprawie podatków i sejmiku relacyjnego.....	150
2. Obwieszczenie Wojciecha Tomisławskiego podczaszego i posła bełskiego z sejmu w sprawie sejmiku relacyjnego – Warszawa, 18 lipca 1661 r.	150
3. Uniwersał starostów województwa bełskiego wzywający szlachtę na pospolite ruszenie w celu egzekucji wyroku Trybunału – Lublin, 28 lipca 1661 r.	151
4. Laudum sejmiku relacyjnego województwa bełskiego w Bełzie, 3 sierpnia 1661 r.	152

5. Przysięga Jana Michała Izdebskiego pisarza ziemskiego buskiego, poborcy podatków województwa bełskiego – Bełz, 3 sierpnia 1661 r.	156
32. Sejmik deputacki w Bełzie, 12 września 1661 r.	157
1. Uniwersał Jana Kazimierza w sprawie wojny z Moskwą i sytuacji wojska – Warszawa, 30 sierpnia 1661 r.	157
2. Uniwersał Stanisława Potockiego wojewody krakowskiego, hetmana wielkiego koronnego w sprawie zagrożenia – Peczynczyn[?], 3 września 1661 r.	159
3. Laudum sejmiku deputackiego województwa bełskiego w Bełzie, 12 września 1661 r. .	160
33. Sejmik z limity w Bełzie, 9 stycznia 1662 r.	162
1. Laudum sejmiku województwa bełskiego z limity w Bełzie, 9 stycznia 1662 r.	162
34. Sejmik przedsejmowy w Bełzie, 30 stycznia 1662 r.	166
1. Uniwersał Jana Kazimierza zwołujący sejmik przedsejmowy województwa bełskiego w Bełzie na dzień 30 stycznia 1662 r. – Bielsk, 7 stycznia 1662 r.	166
2. Uniwersał Stanisława Potockiego wojewody krakowskiego, hetmana wielkiego koronnego ostrzegający o zagrożeniu – Podhajce, 9 stycznia 1662 r.	166
3. Laudum sejmiku przedsejmowego województwa bełskiego w Bełzie, 30 stycznia 1662 r.	168
4. Instrukcja dana posłom na sejm z sejmiku przedsejmowego województwa bełskiego w Bełzie, 30 stycznia 1662 r.	169
35. Sejmik relacyjny w Bełzie, 22 maja 1662 r.	173
1. Deklaracja posłów województwa bełskiego na sejmie w sprawie sejmiku relacyjnego. ...	173
2. Laudum sejmiku relacyjnego województwa bełskiego w Bełzie, 22 maja 1662 r.	173
3. Protestacja Aleksandra Stanisława Bełżeckiego starosty bełskiego przeciw punktowi w laudum sejmiku – Bełz, 17 czerwca 1662 r.	177
4. Manifestacja Stanisława Wierzbickiego poborcy podatków województwa bełskiego – Bełz, 17 czerwca 1662 r.	178
5. Manifestacja Aleksandra Stanisława Bełżeckiego starosty bełskiego z powodu nieogłoszenia konstytucji sejmu – Bełz, 19 czerwca 1662 r.	179
6. Protestacja Adama Ciołka Czarnołoskiego wojskiego buskiego, posła na sejm, przeciwko niektórym konstytucjom sejmowym – Bełz, 22 czerwca 1662 r.	179
7. Reprotestacja Kazimierza Micowskiego przeciw protestacji posłów – Bełz, 22 czerwca 1662 r.	180
36. Sejmik ekstraordynaryjny za uniwersałem królewskim w Bełzie, 26 czerwca 1662 r. ...	181
1. Uniwersał Jana Kazimierza zwołujący sejmik ekstraordynaryjny w Bełzie na dzień 26 czerwca 1662 r. – Warszawa, 7 czerwca 1662 r.	181
2. Uniwersał Jana Kazimierza na pospolite ruszenie – Warszawa, 9 czerwca 1662 r.	181
3. Laudum sejmiku ekstraordynaryjnego województwa bełskiego w Bełzie, 26 czerwca 1662 r.	182
4. Instrukcja dana posłom do Jana Kazimierza z sejmiku przedsejmowego województwa bełskiego w Bełzie, 26 czerwca 1662 r.	183
5. Protestacja Aleksandra Stanisława Bełżeckiego wojewody podolskiego, starosty bełskiego przeciwko laudum – Bełz, 30 czerwca 1662 r.	185
37. Elekcja kandydatów na urząd podkomorzego bełskiego w Bełzie, 1 sierpnia 1662 r.	187
1. Uniwersał Dymitra Wiśniowieckiego wojewody bełskiego zwołujący elekcję kandydatów na podkomorstwo bełskie – Lublin, 17 lipca 1662 r.	187
2. Uniwersał Adama Czarnołoskiego komisarza województwa bełskiego – Lwów, 21 lipca 1662 r.	187

3. Przysięga Stanisława Wierzbickiego poborcy podatków województwa bełskiego – Bełż, 31 lipca 1662 r.	188
4. Laudum elekcji kandydatów na urząd podkomorzego bełskiego w Bełzie, 8 sierpnia 1662 r.	189
5. Uniwersał Jana Kazimierza w sprawie podatków – Warszawa, 31 lipca 1662 r.	189
38. Sejmik deputacki w Bełzie, 11 września 1662 r.	189
1. Laudum sejmiku deputackiego województwa bełskiego w Bełzie, 11 września 1662 r. ...	189
2. Uniwersał Jana Kazimierza w sprawie podatków – Lwów, 29 grudnia 1662 r.	192
3. Uniwersał Jana Kazimierza w sprawie zapłaty wojsku – Lwów, 12 marca 1663 r.	192
4. Uniwersał Jana Kazimierza w sprawie zakończenia konfederacji wojska – Lwów, 24 lipca 1663 r.	192
39. Sejmik deputacki w Bełzie, 10 września 1663 r.	192
1. Laudum sejmiku deputackiego województwa bełskiego w Bełzie, 10 września 1663 r. ...	192
40. Sejmik ekstraordynaryjny za uniwersałem królewskim w Bełzie, 11 września 1663 r. ...	195
1. Uniwersał Jana Kazimierza zwołujący sejmik ekstraordynaryjny w Bełzie na dzień 11 września 1663 r. – Lwów, 8 sierpnia 1663 r.	195
2. Laudum sejmiku ekstraordynaryjnego województwa bełskiego w Bełzie, 11 września 1663 r.	195
3. Uniwersał Jana Kazimierza w sprawie zachowania porządku podczas jego wyjazdu na wojnę – w Ostrzu za Dnieprem nad Desną, 26 grudnia 1663 r.	196
41. Elekcja kandydatów na urząd pisarza bełskiego w Bełzie, 11 sierpnia 1664 r.	197
1. Laudum elekcji kandydatów na urząd pisarza bełskiego w Bełzie, 11 sierpnia 1664 r. ...	197
2. Atestacja o wyborze kandydatów na urząd pisarza bełskiego – Bełż, 11 sierpnia 1664 r.	198
42. Sejmik deputacki w Bełzie, 15 września 1664 r.	199
1. Laudum sejmiku deputackiego województwa bełskiego w Bełzie, 15 września 1664 r. ...	199
43. Sejmik przedsejmowy w Bełzie, 15 października 1664 r.	201
1. Uniwersał Jana Kazimierza zwołujący sejmik przedsejmowy w Bełzie na dzień 15 października 1664 r. – Warszawa, 26 sierpnia 1664 r.	201
2. Laudum sejmiku przedsejmowego województwa bełskiego w Bełzie, 15 października 1664 r.	201
3. Instrukcja dana posłom na sejm z sejmiku przedsejmowego województwa bełskiego w Bełzie, 15 października 1664 r.	203
4. Protestacja w imieniu Konstantego Modryńskiego łowczego czernihowskiego przeciw punktowi instrukcji dla posłów na sejm – Bełż, b.d. 1665 r.	224
44. Sejmik przedsejmowy w Bełzie, 19 lutego 1665 r.	224
1. Uniwersał Jana Kazimierza w sprawie Jerzego Lubomirskiego marszałka wielkiego koronnego – Warszawa, 3 stycznia 1665 r.	224
2. Uniwersał Jana Kazimierza zwołujący sejmik przedsejmowy w Bełzie na dzień 19 lutego 1665 r. – Warszawa, 15 stycznia 1665 r.	225
3. Uniwersał Jana Kazimierza w sprawie gromadzenia się wojska na pograniczu śląskim – Warszawa, 26 stycznia 1665 r.	225
4. Informacja o zerwaniu sejmiku w liście Johana von Hoverbeck do Fryderyka Wilhelma elektora brandenburskiego – Warszawa, 7 marca 1665 r.	225
5. Uniwersał Jana Kazimierza w sprawie działań Jerzego Lubomirskiego – Warszawa, 31 marca 1665 r.	225

6. Uniwersał Jana Kazimierza w sprawie podatków – Warszawa, 4 kwietnia 1665 r.	226
45. Sejmik deputacki w Bełzie, 14 września 1665 r.	226
1. Atestacja sejmiku o wyborze deputata na Trybunał Koronny – Bełz, 14 września 1665 r.	226
2. Instrukcja dana posłom do Jana Kazimierza z sejmiku deputackiego województwa bełskiego – Bełz, 14 września 1665 r.	227
3. Odpowiedź Jana Kazimierza dana posłom z województwa bełskiego – Rawa, 3 października 1665 r.	228
46. Sejmik przedsejmowy w Bełzie, 3 lutego 1666 r.	231
1. Uniwersał Jana Kazimierza zwołujący sejmik przedsejmowy w Bełzie na dzień 3 lutego 1666 r. – Warszawa, 26 listopada 1665 r.	231
2. Instrukcja Jana Kazimierza na sejmiki przedsejmowe – [Warszawa], 30 grudnia 1665 r.	231
3. Protestacja Stanisława Bełżeckiego wojewody podolskiego i innych obywateli w sprawie nieważności sejmiku bełskiego – Bełz, 3 lutego 1666 r.	231
4. Protestacja Jana Włostowskiego w sprawie bezprawnego kontynuowania obrad zerwanego sejmiku bełskiego i gróźb kierowanych wobec siebie – Bełz, 5 lutego 1666 r.	233
47. Sejmik ekstraordynaryjny za uniwersałem wojewody bełskiego przed pospolitym ruszeniem w Bełzie, 9 sierpnia 1666 r.	234
1. Uniwersał Jana Kazimierza w sprawie amnestii generalnej – Warszawa, 9 maja 1666 r. ...	234
2. Uniwersał Jana Kazimierza w sprawie sytuacji w kraju – Warszawa, 9 czerwca 1666 r.	234
3. Uniwersał Dymitra Wiśniowieckiego wojewody bełskiego w sprawie zjazdu przed pospolitym ruszeniem – Zbaraż, 3 sierpnia 1666 r.	234
4. Laudum sejmiku ekstraordynaryjnego województwa bełskiego w Bełzie, 9 sierpnia 1666 r.	235
48. Zjazd na pospolite ruszenie województwa bełskiego, 15 sierpnia 1666 r.	236
1. Uniwersał Dymitra Wiśniowieckiego wojewody bełskiego odwołujący zjazd pospolitego ruszenia – Zbaraż, 10 sierpnia 1666 r.	236
49. Sejmik ekstraordynaryjny za uniwersałem królewskim w Bełzie, 16 sierpnia 1666 r. ...	237
1. Uniwersał Jana Kazimierza zwołujący sejmik ekstraordynaryjny w Bełzie na dzień 16 sierpnia 1666 r. w sprawie wypłacenia podatków – Nowe Miasto nad Pilicą, 31 lipca 1666 r.	237
2. Laudum sejmiku ekstraordynaryjnego województwa bełskiego w Bełzie, 16 sierpnia 1666 r.	237
50. Sejmik deputacki w Bełzie, 13 września 1666 r.	239
1. Laudum sejmiku deputackiego województwa bełskiego w Bełzie, 13 września 1666 r. ...	239
2. Atestacja sejmiku o wyborze deputata na Trybunał Koronny – Bełz, 13 września 1666 r.	242
51. Sejmik przedsejmowy w Bełzie, 28 września 1666 r.	243
1. Uniwersał Jana Kazimierza zwołujący sejmik przedsejmowy w Bełzie na dzień 28 września 1666 r. – Warszawa, 31 sierpnia 1666 r.	243
2. Instrukcja dana posłom od skonfederowanego wojska koronnego do sejmiku przedsejmowego województwa bełskiego – Wschowa, 1666 r.	243
3. Instrukcja dana posłom na sejm z sejmiku przedsejmowego województwa bełskiego w Bełzie, 28 września 1666 r.	247

4. Protestacja przeciw marszałkowi sejmiku wniesiona przez Piotra Stoińskiego sędziego ziemskiego bełskiego – Bełż, b.d.	259
5. Uniwersał Jana Kazimierza w sprawie wydawania hiberny – w Warszawie na sejmie, 22 listopada 1666 r.	259
52. Sejmik przedsejmowy w Bełzie, 7 lutego 1667 r.	260
1. Uniwersał Jana Kazimierza zwołujący sejmik przedsejmowy w Bełzie na dzień 7 lutego 1667 r. – Warszawa, 31 grudnia 1666 r.	260
2. Uniwersał Jana Kazimierza w sprawie niebezpieczeństwa tatarskiego i kozackiego, pierwsze wici za dwoje – Warszawa, 31 grudnia 1666 r.	260
3. Laudum sejmiku przedsejmowego województwa bełskiego w Bełzie, 7 lutego 1667 r. ...	261
4. Instrukcja dana posłom na sejm z sejmiku przedsejmowego w Bełzie, 7 lutego 1667 r.	264
5. Atestacja sejmiku dla Wespazjana Sienickiego w sprawie marszałkostwa sejmiku przedsejmowego 9 listopada 1666 r. – Bełż, 7 lutego 1667 r.	269
53. Sejmik relacyjny w Bełzie, 6 czerwca 1667 r.	270
1. Uniwersał Jana Kazimierza w sprawie pospolitego ruszenia, wici jedne za dwoje – Warszawa, 28 marca 1667 r.	270
2. Deklaracja posłów województwa bełskiego na sejmie w sprawie podatków i sejmiku relacyjnego.	270
3. Laudum sejmiku relacyjnego województwa bełskiego w Bełzie, 6 czerwca 1667 r.	270
54. Sejmik deputacki w Bełzie, 12 września 1667 r.	276
1. Uniwersał Jana Sobieskiego marszałka wielkiego i hetmana polnego koronnego o zagrożeniu kozackim i tatarskim – w obozie pod Białym Kamieniem, 14 lipca 1667 r.	276
2. Laudum sejmiku deputackiego województwa bełskiego w Bełzie, 12 września 1667 r. ...	276
55. Zjazd szlachty za uniwersałem starosty bełskiego w Bełzie, 27 września 1667 r.	281
1. Asekuracja ziemian bełskich dla Jana Żukowskiego porucznika piechoty łanowej w sprawie obrony przed władzami wojskowymi – Bełż, 27 września 1667 r.	281
56. Sejmik ekstraordynaryjny za uniwersałem królewskim przed pospolitym ruszeniem w Bełzie, 31 października 1667 r.	282
1. Uniwersał Jana Kazimierza w sprawie wydawania podatków – Kraków, 30 września 1667 r.	282
2. Uniwersał Jana Kazimierza wzywający na pospolite ruszenie – w Kraków, 1 października 1667 r.	282
3. Uniwersał Jana Sobieskiego marszałka wielkiego i hetmana polnego koronnego o zagrożeniu kozackim i tatarskim – w obozie pod Podhajcami, 4 października 1667 r.	284
4. Uniwersał Jana Aleksandra Myszkowskiego podkomorzego bełskiego w sprawie gromadzenia się szlachty dla obrony kraju – w Zamościu, 14 października 1667 r.	285
5. Uniwersał Jana Kazimierza zwołujący sejmiki na dzień 31 października i pospolite ruszenie na dzień 15 listopada, trzecie wici – Warszawa, 17 października 1667 r.	286
6. Uniwersał Jana Kazimierza odwołujący trzecie wici – Warszawa, 31 października 1667 r.	286
57. Sejmik przedsejmowy w Bełzie, 14 grudnia 1667 r.	287
1. Uniwersał Jana Kazimierza zwołujący sejmik przedsejmowy w Bełzie na dzień 14 grudnia 1667 r. – Warszawa, 15 listopada 1667 r.	287
2. Uniwersał Jana Sobieskiego marszałka wielkiego i hetmana polnego koronnego do szlachty bełskiej – w obozie pod Wyszgródkiem, 25 listopada 1667 r.	287

3. Laudum sejmiku przedsejmowego województwa bełskiego w Bełzie, 14 grudnia 1667 r.	288
4. Instrukcja dana posłom na sejm z sejmiku przedsejmowego województwa bełskiego w Bełzie, 14 grudnia 1667 r.	291
58. Sejmik relacyjny w Bełzie, 16 kwietnia 1668 r.	300
1. Uniwersał Jana Kazimierza zwołujący sejmik relacyjny w Bełzie po zerwanym sejmie na dzień 16 kwietnia 1668 r. – Warszawa, 20 marca 1668 r.	300
2. Uniwersał Jana Kazimierza ogłaszający pierwsze wici za dwoje – Warszawa, 27 marca 1668 r.	302
3. Laudum sejmiku relacyjnego województwa bełskiego w Bełzie, 16 kwietnia 1668 r.	302
59. Sejmik z limity podczas popisu w Bełzie, 14 maja 1668 r.	305
1. Uniwersał Jana Sobieskiego marszałka i hetmana wielkiego koronnego do szlachty województwa bełskiego – Pilaszkowice, 30 kwietnia 1668 r.	305
2. Laudum sejmiku województwa bełskiego z limity, uchwalone podczas popisu w Bełzie, 14 maja 1668 r.	306
60. Sejmik przedsejmowy w Bełzie, 23 lipca 1668 r.	308
1. Uniwersał Jana Kazimierza zwołujący sejmik przedsejmowy w Bełzie na dzień 23 lipca 1668 r. – Warszawa, 18 czerwca 1668 r.	308
2. Laudum sejmiku przedsejmowego województwa bełskiego w Bełzie, 23 lipca 1668 r.	308
3. Instrukcja dana posłom na sejm z sejmiku przedsejmowego województwa bełskiego w Bełzie, 23 lipca 1668 r.	311
4. Protestacja przeciwko marszałkowi sejmiku relacyjnego – Bełż, 27 lipca 1668 r.	320
5. Reprywatyzacja Jana Myszkowskiego podkomorzego bełskiego w imieniu obywateli województwa bełskiego – Grabowiec, 13 sierpnia 1668 r.	321
61. Sejmik z limity na pospolitym ruszeniu pod Ślipczem, 24 sierpnia 1668 r.	322
1. Laudum i suplement do instrukcji dla posłów na sejm – pod Ślipczem, 24 sierpnia 1668 r.	322
62. Sejmik deputacki w Bełzie, 10 września 1668 r.	324
1. Atestacja sejmiku dla deputata na Trybunał – Bełż, 10 września 1668 r.	324
2. Laudum sejmiku deputackiego województwa bełskiego w Bełzie, 10 września 1668 r.	325
3. Protestacja przeciwko ważności sejmiku deputackiego – Bełż, 10 września 1668 r.	327
4. Reprywatyzacja obywateli województwa bełskiego w sprawie ważności sejmiku deputackiego – Bełż, 11 września 1668 r.	327
5. Reprywatyzacja Jerzego Piwo chorążego buskiego w sprawie ważności sejmiku deputackiego – Bełż, 11 września 1668 r.	328
63. Sejmik przedkonwokacyjny w Bełzie, 15 października 1668 r.	329
1. Uniwersał Mikołaja Prażmowskiego arcybiskupa gnieźnieńskiego, prymasa ogłaszający bezkrólewie i zwołujący sejmik przedkonwokacyjny w Bełzie na dzień 15 października 1668 r. – Warszawa, 19 września 1668 r.	329
2. Konfederacja województwa bełskiego zawiązana na sejmiku przedkonwokacyjnym w Bełzie, 15 października 1668 r.	329
3. Instrukcja dana posłom na konwokację z sejmiku województwa bełskiego w Bełzie, 15 października 1668 r.	333
4. Ordynacja sądów kapturowych województwa bełskiego – Bełż, 29 października 1668 r.	339
5. Informacja o oblatowaniu konfederacji generalnej w grodzie bełskim – Bełż, 20 lutego 1669 r.	341

64. Sejmik relacyjny po sejmie konwokacyjnym w Bełzie, 14 stycznia 1669 r.	342
1. Deklaracja posłów województwa bełskiego na sejmie w sprawie podatków i sejmiku relacyjnego.	342
2. Laudum sejmiku relacyjnego województwa bełskiego w Bełzie, 14 stycznia 1669 r.	342
65. Sejmik przedsejmowy w Bełzie, 8 kwietnia 1669 r.	345
1. Uniwersał prymasa Mikołaja Prażmowskiego w sprawie podatków – Warszawa, 12 marca 1669 r.	345
2. Instrukcja dana posłom na sejm elekcyjny z sejmiku przedsejmowego województwa bełskiego w Bełzie, 8 kwietnia 1669 r.	345
3. Uniwersał Jana Sobieskiego marszałka i hetmana wielkiego koronnego w sprawie niebezpieczeństwa tatarskiego – Lwów, 20 kwietnia 1669 r.	358
66. Sejmik przed elekcją na pospolitym ruszeniu pod Zemborzycami, 25 czerwca 1669 r.	359
1. Uniwersał Wiktoryna Stadnickiego pułkownika województwa bełskiego zwołujący województwo bełskie do wyruszenia na elekcję – pod Bełzem, 5 czerwca 1669 r.	359
2. Laudum sejmiku województwa bełskiego na pospolitym ruszeniu pod Zemborzycami, 25 czerwca 1669 r.	360
3. Regestr obywateli województwa bełskiego na pospolitym ruszeniu pod Zemborzycami, 25 czerwca 1669 r.	362
67. Sejmik przed sejmem koronacyjnym w Bełzie, 20 sierpnia 1669 r.	368
1. Uniwersał Michała I do województwa bełskiego w sprawie pospolitego ruszenia – Warszawa, 9 sierpnia 1669 r.	368
2. Uniwersał prymasa Mikołaja Prażmowskiego w sprawie pospolitego ruszenia – Warszawa, 9 sierpnia 1669 r.	368
3. Laudum sejmiku przedsejmowego województwa bełskiego w Bełzie, 20 sierpnia 1669 r.	369
4. Instrukcja dana posłom na sejm koronacyjny z sejmiku województwa bełskiego w Bełzie, 20 sierpnia 1669 r.	370
68. Sejmik deputacki w Bełzie, 9 września 1669 r.	379
69. Sejmik przedsejmowy w Bełzie, 22 stycznia 1670 r.	379
1. Uniwersał Michała I zwołujący sejmik przedsejmowy w Bełzie na dzień 22 stycznia 1670 r. – Kraków, 30 listopada 1669 r.	379
2. Uniwersał Jana Sobieskiego marszałka i hetmana wielkiego koronnego w sprawie zagrożenia – Żółkiew, 12 grudnia 1669 r.	380
3. Laudum sejmiku przedsejmowego województwa bełskiego w Bełzie, 22 stycznia 1670 r.	381
4. Instrukcja dana posłom na sejm z sejmiku przedsejmowego województwa bełskiego w Bełzie, 22 stycznia 1670 r.	383
70. Sejmik relacyjny w Bełzie, 20 maja 1670 r.	393
1. Uniwersał Michała I zwołujący sejmik relacyjny w Bełzie na dzień 20 maja 1670 r. – Warszawa, 28 kwietnia 1670 r.	393
2. Laudum sejmiku relacyjnego województwa bełskiego w Bełzie, 20 maja 1670 r.	394
3. Instrukcja dana posłom do Michała I z sejmiku relacyjnego województwa bełskiego w Bełzie, 20 maja 1670 r.	396
71. Sejmik z limity w Bełzie, 30 czerwca 1670 r.	398
1. Uniwersał Michała I na pospolite ruszenie, wici pierwsze za dwoje – Warszawa, 31 maja 1670 r.	398

72. Sejmik przedsejmowy w Bełzie, 29 lipca 1670 r.	398
1. Uniwersał Michała I zwołujący sejmik przedsejmowy w Bełzie na dzień 29 lipca 1670 r. – Warszawa, 27 czerwca 1670 r.	398
2. Laudum sejmiku przedsejmowego województwa bełskiego w Bełzie, 29 lipca 1670 r.	398
3. Instrukcja dana posłom na sejm z sejmiku przedsejmowego województwa bełskiego w Bełzie, 29 lipca 1670 r.	400
73. Sejmik deputacki w Bełzie, 15 września 1670 r.	415
74. Sejmik ekstraordynaryjny za uniwersałem królewskim podczas pospolitego ruszenia pod Bełzem, 2 października 1670 r.	415
1. Uniwersał Michała I na pospolite ruszenie, trzecie wici – Warszawa, 11 września 1670 r.	415
2. Uniwersał Dymitra Wiśniowieckiego wojewody bełskiego, hetmana polnego koronnego do województwa bełskiego w sprawie pospolitego ruszenia – Luboml, 25 września 1670 r.	416
3. Laudum sejmiku ekstraordynaryjnego podczas pospolitego ruszenia w Bełzie, 2 października 1670 r.	417
75. Sejmik podczas pospolitego ruszenia pod Bełzem, 13 listopada 1670 r.	419
1. Atestacja Wiktoryna Stadnickiego zwalniająca Adriana Stanisława Domańskiego z udziału w pospolitym ruszeniu – w obozie pod Bełzem, 17 października 1670 r.	419
2. Rejestry chorągwi powiatowych pospolitego ruszenia województwa bełskiego – pod Bełzem, 13 listopada 1670 r.	420
3. Uniwersał Michała I odwołujący pospolite ruszenie – Warszawa, 31 października 1670 r.	425
76. Sejmik relacyjny w Bełzie, 1–3 grudnia 1670 r.	425
1. Deklaracja posłów województwa bełskiego na sejmie w sprawie podatków i sejmiku relacyjnego.	425
2. Laudum sejmiku relacyjnego województwa bełskiego w Bełzie, 1 grudnia 1670 r.	426
77. Sejmik ekstraordynaryjny za uniwersałem królewskim w Bełzie, 5-6 marca 1671 r.	429
1. Uniwersał Michała I w sprawach skarbowych, zwołujący sejmik ekstraordynaryjny w Bełzie na dzień 5 marca 1671 r. – Warszawa, 9 lutego 1671 r.	429
2. Laudum sejmiku ekstraordynaryjnego województwa bełskiego w Bełzie, 5 marca 1671 r.	429
78. Sejmik ekstraordynaryjny za uniwersałem królewskim podczas pospolitego ruszenia w Bełzie, 12 czerwca 1671 r.	431
1. Uniwersał Michała I na pospolite ruszenie, wici pierwsze za dwoje – Warszawa, 15 kwietnia 1671 r.	431
2. Uniwersał Michała I na pospolite ruszenie, trzecie wici – Warszawa, 16 maja 1671 r. ...	431
3. Laudum sejmiku ekstraordynaryjnego województwa bełskiego w Bełzie, 12 czerwca 1671 r.	432
79. Sejmik z limity podczas pospolitego ruszeniu w Bełzie, 14 lipca 1671 r.	434
1. Laudum sejmiku województwa bełskiego z limity w Bełzie, 14 lipca 1671 r.	434
80. Sejmik z limity podczas pospolitego ruszenia pod Bełzem, 30 lipca 1671 r.	437
1. Laudum sejmiku województwa bełskiego z limity podczas pospolitego ruszenia pod Bełzem, 30 lipca 1671 r.	437
81. Sejmik deputacki w Bełzie, 14 września 1671 r.	439
1. Laudum sejmiku deputackiego województwa bełskiego w Bełzie, 14 września 1671 r. ...	439

82. Sejmik ekstraordynaryjny za uniwersałem królewskim w Bełzie, 28 września 1671 r. ...	441
1. Uniwersał Michała I zwołujący sejmik ekstraordynaryjny w Bełzie na dzień 28 września 1671 r. – Lublin, 10 września 1671 r.	441
83. Sejmik ekstraordynaryjny za uniwersałem królewskim w Bełzie, 3 listopada 1671 r. ...	442
1. Uniwersał Michała I zwołujący sejmik ekstraordynaryjny w Bełzie na dzień 3 listopada 1671 r. – Lwów, 21 października 1671 r.	442
84. Sejmik przedsejmowy w Bełzie, 15 grudnia 1671 r.	443
1. Uniwersał Michała I zwołujący sejmik przedsejmowy w Bełzie na dzień 15 grudnia 1671 r. – Lwów, 30 października 1671 r.	443
2. Laudum sejmiku przedsejmowego województwa bełskiego w Bełzie, 17 grudnia 1671 r.	443
3. Instrukcja dana posłom na sejm z sejmiku przedsejmowego województwa bełskiego w Bełzie, 17 grudnia 1671 r.	445
85. Sejmik przedsejmowy w Bełzie, 27 kwietnia 1672 r.	453
1. Uniwersał Michała I zwołujący sejmik przedsejmowy w Bełzie na dzień 27 kwietnia 1672 r. – Warszawa, 20 marca 1672 r.	453
2. Uniwersał Michała I na pospolite ruszenie, wici jedne za dwoje – Warszawa, 5 kwietnia 1672 r.	453
3. Instrukcja dana posłom na sejm z sejmiku przedsejmowego województwa bełskiego w Bełzie, 27 kwietnia 1672 r.	453
86. Sejmik relacyjny w Bełzie, 20 lipca 1672 r.	458
1. Uniwersał Michała I zwołujący sejmik relacyjny w Bełzie na dzień 20 lipca 1672 r. – Warszawa, 4 lipca 1672 r.	458
2. Uniwersał Michała I na pospolite ruszenie, trzecie wici – Warszawa, 5 lipca 1672 r.	459
3. Laudum sejmiku relacyjnego województwa bełskiego w Bełzie, 20 lipca 1672 r.	459
87. Sejmik z limity podczas popisu szlachty pod Bełzem, 31 sierpnia 1672 r.	462
88. Sejmik deputacki w Bełzie, 12 września 1672 r.	462
1. Uniwersał Jana Sobieskiego marszałka i hetmana wielkiego koronnego obwieszczający o wkroczeniu wojsk tureckich – Krasnobród, 10 sierpnia 1672 r.	462
2. Uniwersał Jana Aleksandra Myszkowskiego podkomorzego bełskiego do województwa bełskiego na pospolite ruszenie – Dub, 27 sierpnia 1672 r.	463
3. List Jana Sobieskiego marszałka i hetmana wielkiego koronnego do Stefana Rogowskiego dowódcy piechoty łanowej województwa bełskiego – Jaworów, 9 września 1672 r.	464
4. Laudum sejmiku deputackiego województwa bełskiego w Bełzie, 12 września 1672 r. ...	465
89. Zjazd na pospolitym ruszeniu pod Lublinem, 13 września 1672 r.	467
1. Uniwersał Michała I obwieszczający upadek Kamieńca Podolskiego i ponagląjący zebranie pospolitego ruszenia – Janowiec, 7 września 1672 r.	467
2. Laudum zjazdu województwa bełskiego na pospolitym ruszeniu – w obozie pod Lublinem, 2 listopada 1672 r.	467
3. Regestr szlachty województwa bełskiego na pospolitym ruszeniu pod Lublinem, 18 października 1672 r.	470
4. Uniwersał Michała I zwalnający z obowiązku pospolitego ruszenia Aleksandra Bełżeckiego wojewodę podolskiego, starostę bełskiego – obóz pod Lublinem, 26 października 1672 r.	474
90. Sejmik przedsejmowy w Bełzie, 17 grudnia 1672 r.	475
1. List hetmana wojska zaporoskiego Michała Chanenki do województwa bełskiego – Zamość, 29 listopada 1672 r.	475

2. Instrukcja dana posłom od hetmana wojska zaporoskiego Michała Chanenki do województwa bełskiego – Zamość, 29 listopada 1672 r.	476
3. Laudum sejmiku przedsejmowego województwa bełskiego w Bełzie, 17 grudnia 1672 r.	477
4. Instrukcja dana posłom do koła generalnego w Warszawie z sejmiku województwa bełskiego w Bełzie, 17 grudnia 1672 r.	481
91. Sejmik relacyjny w Bełzie, 2 maja 1673 r.	488
1. Deklaracja posłów województwa bełskiego na sejmie w sprawie sejmiku relacyjnego ...	488
2. Uniwersał Jana Aleksandra Myszkowskiego podkomorzego bełskiego w sprawie sejmiku relacyjnego – Dub, 20 kwietnia 1673 r.	488
3. Laudum sejmiku relacyjnego województwa bełskiego w Bełzie, 2 maja 1673 r.	489
4. Uniwersał Michała I w sprawie wydawania podatków i wzywający wojsko do obozu pod Sokal – Warszawa, 15 czerwca 1673 r.	491
92. Sejmik deputacki w Bełzie, 11 września 1673 r.	492
1. Uniwersał Michała I wzywający szlachtę do wydawania podatków, a żołnierzy do gromadzenia się w obozie – Warszawa, 3 lipca 1673 r.	492
2. Laudum sejmiku deputackiego województwa bełskiego w Bełzie, 11 września 1673 r. ...	493
93. Sejmik przedkonwokacyjny w Bełzie, 29 grudnia 1673 r.	498
1. Uniwersał Kazimierza Floriana Czartoryskiego biskupa kujawskiego, arcybiskupa nominata gnieźnieńskiego – Smarczewice, 5 grudnia 1673 r.	498
2. Laudum sejmiku przedkonwokacyjnego województwa bełskiego w Bełzie, 29 grudnia 1673 r.	498
3. Instrukcja dana posłom na sejm konwokacyjny z sejmiku przedkonwokacyjnego w Bełzie, 29 grudnia 1673 r.	503
94. Sejmik relacyjny i przedelekcyjny w Bełzie, 14 marca 1674 r.	507
1. Deklaracja posłów województwa bełskiego na sejmie w sprawie podatków i sejmiku relacyjnego.	507
2. Laudum sejmiku relacyjnego i przedelekcyjnego województwa bełskiego w Bełzie, 14 marca 1674 r.	507
95. Sejmik z limity w Bełzie, 3 kwietnia 1674 r.	508
1. Laudum sejmiku województwa bełskiego z limity w Bełzie, 3 kwietnia 1674 r.	508
2. Instrukcja dana posłom na elekcję z sejmiku województwa bełskiego w Bełzie, 3 kwietnia 1674 r.	512
96. Sejmik relacyjny w Bełzie, 16 sierpnia 1674 r.	516
1. Uniwersał Jana III na pospolite ruszenie, trzecie wici – Warszawa, 27 lipca 1674 r.	516
2. Laudum sejmiku przed pospolitym ruszeniem – Bełż, 16 sierpnia 1674 r.	516
3. Uniwersał Jana III odwołujący pospolite ruszenie – Warszawa, 20 sierpnia 1674 r.	517
97. Sejmik deputacki w Bełzie, 10 września 1674 r.	517
98. Sejmik ekstraordynaryjny za uniwersałem królewskim w Bełzie, 9 października 1674 r.	517
1. Laudum sejmiku ekstraordynaryjnego województwa bełskiego za uniwersałem Jana III w Bełzie, 9 października 1674 r.	517
2. Uniwersał Jana III o odłożeniu koronacji – w zamku złoczowskim, 23 ^a października 1674 r.	519
99. Zjazd na pospolite ruszenie za uniwersałem sądu kapturowego pod Bełżem, 4 lutego 1675 r.	519

1. Uniwersał sądu kapturowego województwa bełskiego w sprawie egzekucji – Bełz, 8 stycznia 1675 r.	519
100. Zjazd podczas popisu pospolitego ruszenia pod Bełzem, 31 lipca – 3 sierpnia 1675 r.	520
1. Uniwersał Jana III na pospolite ruszenie, drugie wici – Jaworów, 8 lipca 1675 r.	520
2. Uniwersał Wiktoryna Stadnickiego kasztelana lubaczowskiego obwieszczający zjazd na pospolite ruszenie pod Bełz, na dzień 31 lipca 1675 r. – Niemirów, 21 lipca 1675 r.	520
3. Uniwersał Jana III informujący o zagrożeniu i nakazujący areszt dla dezertków – w obozie pod Lwowem, 3 sierpnia 1675 r.	521
4. Laudum zjazdu województwa bełskiego podczas pospolitego ruszenia pod Bełzem, 3 sierpnia 1675 r.	522
101. Zjazd z limity podczas popisu pospolitego ruszenia pod Bełzem, 19 sierpnia 1675 r.	523
1. Laudum zjazdu z limity podczas pospolitego ruszenia pod Bełzem, 19 sierpnia 1675 r.	523
2. Regestr szlachty województwa bełskiego spisany podczas zjazdu na popis pod Bełzem, 19 sierpnia 1675 r.	524
102. Sejmik deputacki w Bełzie, 9 września 1675 r.	526
103. Sejmik przed sejmem koronacyjnym w Bełzie, 31 grudnia 1675 r.	526
1. Uniwersał Jana III przed sejmem koronacyjnym – obóz nad Zbruczą pod Czarnokozińcami, 7 listopada 1675 r.	526
2. List Dymitra Wiśniowieckiego wojewody bełskiego, hetmana polnego koronnego na sejmiki przed sejmem koronacyjnym – b.m., b.d. [1675 r.]	527
3. List Michała Kazimierza Radziwiłła podkanclerzego i hetmana polnego litewskiego na sejmiki przed sejmem koronacyjnym – b.m., b.d. [1675 r.]	527
4. List Marcina Zamoyskiego do Jana Gnińskiego – Zamość, 23 grudnia 1675 r.	528
5. Laudum sejmiku województwa bełskiego przed sejmem koronacyjnym w Bełzie, 31 grudnia 1675 r.	528
6. Instrukcja dana posłom na sejm koronacyjny z sejmiku przedsejmowego województwa bełskiego w Bełzie, 31 grudnia 1675 r.	530
7. Instrukcja dana posłom do Jana III z sejmiku przedsejmowego województwa bełskiego w Bełzie, 31 grudnia 1675 r.	542
8. Odpowiedź Jana III dana posłom z sejmiku przedsejmowego województwa bełskiego – Jaworów, 9 stycznia 1676 r.	543
9. Odpowiedź Jana III dana marszałkowi sejmiku przedsejmowego województwa bełskiego – Jaworów, 9 stycznia 1676 r.	544
104. Sejmik relacyjny w Bełzie, 6 maja 1676 r.	544
1. Deklaracja posłów województwa bełskiego na sejmie w sprawie podatków i sejmiku relacyjnego.	544
2. Uniwersał Dymitra Wiśniowieckiego wojewody bełskiego, hetmana wielkiego koronnego do województwa bełskiego w sprawie wypraw wojewódzkich – Kraków, 20 kwietnia 1676 r.	545
3. Laudum sejmiku relacyjnego województwa bełskiego w Bełzie, 6 maja 1676 r.	546
4. Uniwersał Jana III do województwa bełskiego w sprawie realizacji uchwał sejmowych – Jaworów, 16 czerwca 1676 r.	549
105. Sejmik deputacki w Bełzie, 7 maja 1676 r.	549
1. Atestacja sejmiku deputackiego województwa bełskiego dla deputata na Trybunał – Bełz, 7 maja 1676 r.	549

106. Sejmik deputacki w Bełzie, 14 września 1676 r.	550
1. Uniwersał Dymitra Wiśniowieckiego wojewody bełskiego, hetmana wielkiego koronnego do województwa bełskiego w sprawie zbliżania się wojsk tureckich – w obozie pod Lwowem, 3 września 1676 r.	550
2. Uniwersał Aleksandra Stanisława Bełżeckiego wojewody podolskiego, starosty bełskiego do obywateli bełskich wzywający na pospolite ruszenie w celu wykonania egzekucji – w zamku bełskim, 5 września 1676 r.	551
107. Sejmik przedsejmowy w Bełzie, 10 grudnia 1676 r.	552
1. Uniwersał Michała Kazimierza Radziwiłła podkanclerzego i hetmana polnego litewskiego do województwa bełskiego w sprawie pospolitego ruszenia – w obozie pod Lwowem, 10 października 1676 r.	552
2. Uniwersał Michała Kazimierza Radziwiłła podkanclerzego i hetmana polnego litewskiego do województwa bełskiego w sprawie zebrania pospolitego ruszenia pod Lwów – w obozie pod Lwowem, 16 października 1676 r.	553
108. Sejmik przedsejmowy powtórny w Bełzie, 22 grudnia 1676 r.	554
1. Laudum sejmiku przedsejmowego województwa bełskiego w Bełzie, 23 grudnia 1676 r.	554
2. Instrukcja dana posłom na sejm z sejmiku powtórnego przedsejmowego województwa bełskiego w Bełzie, 22 grudnia 1676 r.	555
3. Informacja o sejmiku w liście Marcina Zamoyskiego starosty płoskirowskiego [do Jana Gnińskiego] – Zamość, 26 grudnia 1676 r.	561
109. Sejmik deputacki w Bełzie, 29 marca 1677 r.	562
110. Sejmik relacyjny w Bełzie, 31 maja 1677 r.	562
1. Deklaracja posłów województwa bełskiego na sejmie w sprawie podatków i sejmiku relacyjnego.	562
2. Uniwersał Dymitra Wiśniowieckiego wojewody bełskiego, hetmana wielkiego koronnego – Baranów, 17 maja 1677 r.	562
3. Laudum sejmiku relacyjnego województwa bełskiego w Bełzie, 31 maja 1677 r.	563
111. Sejmik deputacki powtórny w Bełzie, 1 czerwca 1677 r.	566
1. Deklaracja sejmiku o złożeniu sejmiku deputackiego w województwie bełskim.	566
112. Sejmik deputacki w Bełzie, 13 września 1677 r.	567
1. Laudum sejmiku deputackiego województwa bełskiego w Bełzie, 13 września 1677 r. .	567
2. Atestacja dla deputatów wybranych na Trybunał – Bełż, 13 września 1677 r.	568
113. Sejmik deputacki w Bełzie, 21 marca 1678 r.	569
1. Laudum sejmiku deputackiego województwa bełskiego w Bełzie, 21 marca 1678 r.	569
114. Sejmik deputacki w Bełzie, 12 września 1678 r.	571
1. Uniwersał Dymitra Wiśniowieckiego wojewody bełskiego, hetmana wielkiego koronnego do szlachty w sprawie nielegalnych zaciągów i zapłaty żołnierzowi – Baranów, 6 maja 1678 r.	571
2. Laudum sejmiku deputackiego województwa bełskiego w Bełzie, 12 września 1678 r. .	572
115. Sejmik przedsejmowy w Bełzie, 3 listopada 1678 r.	574
1. Uniwersał Jana III na sejmik przedsejmowy w Bełzie, na dzień 3 listopada 1678 r. – Jaworów, 28 września 1678 r.	574
2. Informacja o bezowocnym rozejściu się sejmiku przedsejmowego w anonimowej wiadomości z Lublina, 19 listopada 1678 r.	574
116. Sejmik przedsejmowy powtórny w Bełzie, 1 grudnia 1678 r.	575

1. Uniwersał Jana III na powtórny sejmik przedsejmowy w Bełzie, na dzień 1 grudnia 1678 r. – Biała, 8 listopada 1678 r.	575
2. Laudum powtórnego sejmiku przedsejmowego województwa bełskiego w Bełzie, 1 grudnia 1678 r.	576
3. Instrukcja dana posłom na sejm z sejmiku przedsejmowego województwa bełskiego w Bełzie, 1 grudnia 1678 r.	578
4. Protestacja Feliksa Potockiego wojewody sieradzkiego z powodu nieporuszenia w instrukcji poselskiej artykułu o Trybunale – Bełz, 10 stycznia 1679 r.	587
117. Sejmik relacyjny w Bełzie, 25 maja 1679 r.	588
1. Deklaracja posłów województwa bełskiego na sejmie w sprawie podatków i sejmiku relacyjnego.	588
2. Laudum sejmiku relacyjnego województwa bełskiego w Bełzie, 25 maja 1679 r.	588
118. Sejmik deputacki w Bełzie, 11 września 1679 r.	589
1. Laudum sejmiku deputackiego województwa bełskiego w Bełzie, 11 września 1679 r. ...	589
2. Protestacja Samuela Lipskiego stolnika kijowskiego przeciw nielegalnemu wyborowi deputatów na sejmiku – Bełz, 12 września 1679 r.	590
119. Sejmik z limity w Bełzie, 11 grudnia 1679 r.	590
1. Laudum sejmiku województwa bełskiego z limity w Bełzie, 11 grudnia 1679 r.	590
120. Sejmik z limity w Bełzie, 11 marca 1680 r.	594
1. Laudum sejmiku województwa bełskiego z limity w Bełzie, 11 marca 1680 r.	594
121. Sejmik z limity w Bełzie, 3 lipca 1680 r.	596
1. Uniwersał Stanisława Jana Jabłonowskiego hetmana polnego koronnego do szlachty bełskiej o niebezpieczeństwie – Zawałów, 28 czerwca 1680 r.	596
2. Laudum sejmiku województwa bełskiego z limity w Bełzie, 3 lipca 1680 r.	597
122. Sejmik deputacki w Bełzie, 9 września 1680 r.	598
1. Informacja o zerwaniu sejmiku w wykazie deputatów trybunalskich na rok 1680.	599
123. Sejmik z limity w Bełzie, 10 września 1680 r.	599
1. Laudum sejmiku województwa bełskiego z limity w Bełzie, 10 września 1680 r.	599
124. Sejmik przedsejmowy w Bełzie, 3 grudnia 1680 r.	601
1. Uniwersał Jana III zwołujący sejmik przedsejmowy województwa bełskiego w Bełzie na dzień 3 grudnia 1680 r. – Jaworów, 22 października 1680 r.	601
125. Sejmik relacyjny w Bełzie, 15 lipca 1681 r.	602
1. Uniwersał Jana III zwołujący sejmik relacyjny województwa bełskiego w Bełzie na dzień 15 lipca 1681 r. – Warszawa, 15 czerwca 1681 r.	602
2. Uniwersał Dymitra Wiśniowieckiego kasztelana krakowskiego, hetmana wielkiego koronnego do szlachty w sprawie zwrotu jeńców tureckich i tatarskich – Baranów, 1 lipca 1681 r.	602
3. Laudum sejmiku relacyjnego województwa bełskiego w Bełzie, 15 lipca 1681 r.	603
4. Instrukcja dana posłom do Jana III z sejmiku bełskiego – Bełz, 15 lipca 1681 r.	607
126. Sejmik deputacki w Bełzie, 15 września 1681 r.	609
127. Sejmik z limity w Bełzie, 16 września 1681 r.	609
1. Laudum sejmiku województwa bełskiego z limity w Bełzie, 16 września 1681 r.	609
128. Sejmik z limity w Bełzie, 5 listopada 1681 r.	610
1. Laudum sejmiku województwa bełskiego z limity w Bełzie, 5 listopada 1681 r.	610
129. Sejmik z limity w Bełzie, 3 grudnia 1681 r.	611
1. Laudum sejmiku województwa bełskiego z limity w Bełzie, 3 grudnia 1681 r.	611

130. Sejmik z limity w Bełzie, 17 lutego 1682 r.	611
1. Laudum sejmiku województwa bełskiego z limity w Bełzie, 17 lutego 1682 r.	611
131. Sejmik z limity w Bełzie, 27 kwietnia 1682 r.	613
132. Sejmik deputacki w Bełzie, 14 września 1682 r.	613
133. Sejmik przedsejmowy w Bełzie, 16 grudnia 1682 r.	613
1. Uniwersał Jana III zwołujący sejmik przedsejmowy w Bełzie na dzień 16 grudnia 1682 r. – Stryj, 4 listopada 1682 r.	613
2. Laudum sejmiku przedsejmowego województwa bełskiego w Bełzie, 16 grudnia 1682 r.	614
3. Instrukcja dana posłom na sejm z sejmiku przedsejmowego województwa bełskiego w Bełzie, 16 grudnia 1682 r.	618
4. Manifestacja Benedykta Iwanickiego miecznika żytomierskiego, egzaktora podatków z powodu jednego punktu laudum sejmiku przedsejmowego z 16 grudnia 1682 r. – Bełż, 9 lutego 1683 r.	626
5. Protestacja Krzysztofa Dunina podstolego bełskiego przeciw jednemu z punktów laudum sejmiku przedsejmowego z 16 grudnia – Bełż, 18 marca 1683 r.	627
134. Sejmik relacyjny w Bełzie, 18 maja 1683 r.	627
1. Deklaracja posłów województwa bełskiego na sejmie w sprawie podatków i sejmiku relacyjnego.	627
2. Laudum sejmiku relacyjnego województwa bełskiego w Bełzie, 18 maja 1683 r.	628
3. Instrukcja dana posłom do Jana III z sejmiku relacyjnego województwa bełskiego w Bełzie, 18 maja 1683 r.	633
4. Informacja o sejmiku w liście Marcina Zamoyskiego do [Jana Gnińskiego podkanclerzego koronnego?] – Lublin, 24 maja 1683 r.	635
135. Sejmik deputacki w Bełzie, 13 września 1683 r.	635
1. Laudum sejmiku deputackiego województwa bełskiego w Bełzie, 13 września 1683 r. ...	635
136. Sejmik z limity w Bełzie, 1 grudnia 1683 r.	638
1. Uniwersał Jędrzeja Potockiego kasztelana krakowskiego zwołującego szlachtę i ostrzegającego przed niebezpieczeństwem tatarskim – w obozie pod Jazłowcem, 5 listopada 1683 r.	638
137. Sejmik extraordinaryjny za uniwersałem królewskim w Bełzie, 5 czerwca 1684 r. ...	639
1. Uniwersał Jana III zwołujący sejmik extraordinaryjny województwa bełskiego w Bełzie na dzień 5 czerwca 1684 r. – Jaworów, 15 maja 1684 r.	639
2. Kwit sejmiku dla poborcy podymnego – Bełż, 6 czerwca 1684 r.	640
138. Sejmik deputacki w Bełzie, 11 września 1684 r.	641
1. Laudum sejmiku deputackiego województwa bełskiego w Bełzie, 11-12 września 1684 r.	641
2. Manifestacja przeciwko jednemu punktowi laudum z dnia 11 września – Bełż, 27 września 1684 r.	647
139. Sejmik przedsejmowy w Bełzie, 5 stycznia 1685 r.	648
1. Uniwersał Jana III zwołujący sejmik przedsejmowy województwa bełskiego w Bełzie na dzień 5 stycznia 1685 r. – Żółkiew, 24 listopada 1684 r.	648
140. Sejmik przedsejmowy powtórny w Bełzie, b.d. stycznia 1685 r.	648
1. Uniwersał Jana III zwołujący powtórny sejmik przedsejmowy województwa bełskiego w Bełzie – b.m. i d.	648

2. Informacja o sejmiku w liście Piotra Raczkowskiego do Marcina Zamoyskiego wojewody lubelskiego – Zamość, 9 lutego 1685 r.	649
141. Elekcja kandydatów na urząd podkomorzego bełskiego w Bełzie, 25 stycznia 1685 r.	649
1. Uniwersał Konstantego Wiśniowieckiego wojewody bełskiego zwołujący elekcję kandydatów na urząd podkomorzego bełskiego – w Bełzie, 10 stycznia 1685 r.	649
2. Laudum elekcji kandydatów na urząd podkomorzego bełskiego w Bełzie, 25 stycznia 1685 r.	650
3. Protestacja Adama Gujskiego przeciwko elekcji kandydatów na podkomorstwo bełskie – Bełz, 26 stycznia 1685 r.	651
142. Sejmik relacyjny w Bełzie, 10 lipca 1685 r.	651
1. Deklaracja posłów sejmowych w imieniu nieobecnych posłów województwa bełskiego w sprawie sejmiku relacyjnego i podatków województwa bełskiego.	651
2. Uniwersał Stanisława Jana Jabłonowskiego wojewody ruskiego, hetmana wielkiego koronnego – Warszawa, 10 czerwca 1685 r.	651
3. Laudum sejmiku relacyjnego województwa bełskiego w Bełzie, 10 lipca 1685 r.	653
143. Sejmik z limity w Bełzie, 6 sierpnia 1685 r.	655
1. Laudum sejmiku województwa bełskiego z limity w Bełzie, 6 sierpnia 1685 r.	655
2. Protestacja Adama Antoniego Bełżeckiego wojewodzica podolskiego i Świeżawskiego przeciw marszałkowi sejmiku – Bełz, 11 sierpnia 1685 r.	662
144. Sejmik deputacki w Bełzie, 10 września 1685 r.	662
145. Elekcja kandydatów na urząd podsędka bełskiego w Bełzie, 11 września 1685 r.	663
1. Uniwersał Konstantego Wiśniowieckiego wojewody bełskiego zwołujący elekcję podsędka ziemskiego bełskiego – Bełz, 8 sierpnia 1685 r.	663
2. Laudum elekcji kandydatów na urząd podsędka bełskiego w Bełzie, 11 września 1685 r.	663
3. Instrukcja dana posłom do Jana III z elekcji kandydatów na podsędkostwo bełskie – Bełz, 11 września 1685 r.	666
146. Sejmik z limity w Bełzie, 17 grudnia 1685 r.	667
1. Uniwersał Jana Myszkowskiego kasztelana bełskiego w sprawie podatków i poborców – w zamku dubieńskim, 5 listopada 1685 r.	667
2. Laudum sejmiku województwa bełskiego z limity w Bełzie, 17 grudnia 1685 r.	668
147. Sejmik z limity w Bełzie, 5 marca 1686 r.	674
1. Laudum sejmiku województwa bełskiego z limity w Bełzie, 5 marca 1686 r.	674
148. Sejmik z limity w Bełzie, 24 kwietnia 1686 r.	676
1. Laudum sejmiku województwa bełskiego z limity w Bełzie, 24 kwietnia 1686 r.	676
149. Sejmik deputacki w Bełzie, 9 września 1686 r.	678
1. Uniwersał Stanisława Jana Jabłonowskiego wojewody ruskiego, hetmana wielkiego koronnego do szlachty w sprawie zagrożenia tatarskiego – naprzeciw Cecory nad Prutem, 11 września 1686 r.	678
150. Zjazd z okazji wjazdu na województwo bełskie i elekcja kandydatów na urząd sędziego ziemskiego bełskiego w Bełzie, 24-25 lutego 1687 r.	679
1. Uniwersał Marka Matczyńskiego wojewody bełskiego na wjazd na województwo i elekcję kandydatów na urząd sędziego ziemskiego bełskiego – Lwów, 12 lutego 1687 r.	679
151. Sejmik z limity w Bełzie, [przed 4 kwietnia] 1687 r.	680

1. Uniwersał Jana Aleksandra Myszkowskiego kasztelana bełskiego w sprawie podatków – w zamku dubieńskim, 12 lutego 1687 r.	681
2. Informacja o sejmiku w liście Jana Stanisława Drużbicza chorążego horodelskiego do Marcina Zamoyskiego podskarbiego koronnego – Zamość, 4 kwietnia 1687 r.	681
152. Sejmik ekstraordynaryjny za uniwersałem królewskim w Bełzie, 24 kwietnia 1687 r.	682
1. Informacja o sejmiku w liście Jana Stanisława Drużbicza chorążego horodelskiego do Marcina Zamoyskiego podskarbiego koronnego – Zamość, 4 kwietnia 1687 r.	682
2. Laudum sejmiku ekstraordynaryjnego województwa bełskiego za uniwersałem królewskim w Bełzie, 24 kwietnia 1687 r.	682
153. Elekcja kandydatów na urzędy podsędką i pisarza ziemskich bełskich w Bełzie, 7-8 lipca 1687 r.	686
1. Uniwersał Marka Matczyńskiego wojewody bełskiego zwołujący elekcję kandydatów na urząd podsędką bełskiego – Jaworów, 17 czerwca 1687 r.	686
2. Uniwersał Marka Matczyńskiego wojewody bełskiego zwołujący elekcję kandydatów na urząd pisarza ziemskiego bełskiego – Jaworów, 17 czerwca 1687 r.	687
3. Laudum elekcji kandydatów na pisarstwo ziemskie bełskie – Bełż, 8 lipca 1687 r.	688
154. Sejmik deputacki w Bełzie, 15 września 1687 r.	689
155. Sejmik przedsejmowy w Bełzie, 16 grudnia 1687 r.	689
1. Oblata fragmentu instrukcji sejmiku przedsejmowego – Bełż, 16 grudnia 1687 r.	689
2. Oblata fragmentu laudum sejmiku przedsejmowego województwa bełskiego w Bełzie, 16 grudnia 1687 r.	690
3. Posłowie województwa bełskiego na sejm 1688 r.	690
156. Sejmik relacyjny w Bełzie, 17 maja 1688 r.	691
1. Uniwersał Jana III zwołujący sejmik relacyjny województwa bełskiego w Bełzie na dzień 17 maja 1688 r. – Grodno, 28 marca 1688 r.	691
157. Sejmik deputacki w Bełzie, 13 września 1688 r.	691
158. Sejmik przedsejmowy w Bełzie, 5 listopada 1688 r.	691
1. Uniwersał Jana III zwołujący sejmik przedsejmowy województwa bełskiego w Bełzie na dzień 5 listopada 1688 r. – Złoczów, 1 października 1688 r.	691
2. Informacja o rozpoczęciu obrad sejmiku w liście Marka Matczyńskiego wojewody bełskiego do Stanisława Antoniego Szczuki – Bełż, 6 listopada 1688 r.	692
3. Informacja o zerwaniu sejmiku bełskiego w liście Piotra Raczkowskiego do Marcina Zamoyskiego podskarbiego koronnego – Bełż, 9 listopada 1688 r.	692
4. Informacja o zerwaniu sejmiku bełskiego w mowie Jana Chryzostoma Pieniążka wojewody sieradzkiego na sesji sejmowej – Grodno, 12 marca 1689 r.	693
159. Sejmik z limity w Bełzie, 9 listopada 1688 r.	693
160. Sejmik relacyjny w Bełzie, 16 maja 1689 r.	693
1. Uniwersał Jana III zwołujący sejmik relacyjny województwa bełskiego w Bełzie na dzień 16 maja 1689 r. – Warszawa, 19 kwietnia 1689 r.	693
2. Laudum sejmiku relacyjnego województwa bełskiego w Bełzie, 16 maja 1689 r.	694
161. Sejmik z limity w Bełzie, 20 czerwca 1689 r.	695
162. Sejmik deputacki w Bełzie, 12 września 1689 r.	695
1. Laudum sejmiku deputackiego – Bełż, 12 września 1689 r.	695
2. Atestacja sejmiku dla deputatów na Trybunał – Bełż, 12 września 1689 r.	696
163. Sejmik z limity w Bełzie, 13 września 1689 r.	697
164. Sejmik przedsejmowy w Bełzie, 5 grudnia 1689 r.	697

1. Uniwersał Jana III zwołujący sejmik przedsejmowy województwa bełskiego w Bełzie na dzień 5 grudnia 1689 r. – Żółkiew, 31 października 1689 r.	697
2. Uniwersał Marka Matczyńskiego podskarbiego wielkiego koronnego, starosty bełskiego, o wjeździe na starostwo i rozpoczęciu sądów – Żółkiew, 5 listopada 1689 r.	698
3. Uniwersał Kazimierza Zamoyskiego wojewody bełskiego w sprawie wjazdu na województwo – Lwów, 15 listopada 1689 r.	698
4. Laudum sejmiku przedsejmowego województwa bełskiego w Bełzie, 5 grudnia 1689 r.	699
5. Instrukcja dana posłom na sejm z sejmiku przedsejmowego województwa bełskiego w Bełzie, 5 grudnia 1689 r.	702
165. Sejmik relacyjny w Bełzie, 19 czerwca 1690 r.	707
1. Deklaracja posłów województwa bełskiego na sejmie w sprawie podatków i sejmiku relacyjnego.	707
2. Laudum sejmiku relacyjnego województwa bełskiego w Bełzie, 19 czerwca 1690 r.	708
166. Sejmik z limity w Bełzie, 17 lipca 1690 r.	712
1. List sejmiku bełskiego do Marka Matczyńskiego podskarbiego wielkiego koronnego – Bełż, 17 lipca 1690 r.	712
2. Instrukcja dana posłom do Jana III z sejmiku bełskiego z limity w Bełzie, 17 lipca 1690 r.	713
3. Laudum sejmiku województwa bełskiego z limity w Bełzie, 17 lipca 1690 r.	715
4. Oblata fragmentu laudum sejmiku województwa bełskiego z limity w Bełzie, 17 lipca 1690 r.	721
5. Protestacja Franciszka Dunina marszałka sejmiku bełskiego i posłów bełskich przeciwko marszałkowi sejmu warszawskiego oraz przeciwko niektórym konstytucjom tegoż sejmu – Bełż, 20 lipca 1690 r.	722
6. Protestacja Franciszka Dunina marszałka sejmiku bełskiego i posłów bełskich przeciwko wypłacie pensji marszałkowi sejmu warszawskiego – Bełż, 20 lipca 1690 r.	724
7. Protestacja przeciw Michałowi Działyńskiemu staroście bratyańskiemu, marszałkowi sejmu 1690 r. – Bełż, 14 sierpnia 1690 r.	724
8. Uniwersał Franciszka Winarskiego poborcy podymnego województwa bełskiego – Bełż, 24 października 1690 r.	724
167. Sejmik deputacki w Bełzie, 11 września 1690 r.	725
168. Sejmik deputacki w Bełzie, 10 września 1691 r.	725
1. Informacja o zerwaniu sejmiku w liście Kazimierza Niemyskiego do Stanisława Antoniego Szczuki – Lublin, 16 września 1691 r.	726
2. Informacja o zerwaniu sejmiku w liście Władysława Danowskiego do Stanisława Antoniego Szczuki – Lublin, 16 września 1691 r.	726
3. Informacja o zerwaniu sejmiku w liście Władysława Danowskiego do Stanisława Antoniego Szczuki – Lublin, 7 października 1691 r.	726
169. Sejmik ekstraordynaryjny nazajutrz po sejmiku deputackim w Bełzie, 11 września 1691 r.	726
1. Uniwersał Jana III w sprawie wypłacania przez województwa podatków uchwalonych na sejmie – w namiotach pod Tłumaczem, 28 sierpnia 1691 r.	726
2. Laudum sejmiku ekstraordynaryjnego województwa bełskiego w Bełzie, 11 września 1691 r.	728
170. Sejmik z limity w Bełzie, 3 grudnia 1691 r.	730
1. Laudum sejmiku województwa bełskiego z limity w Bełzie, 3 grudnia 1691 r.	730

171. Sejmik ekstraordynaryjny za uniwersałem królewskim w Bełzie, 12 marca 1692 r.	730
1. Uniwersał Stanisława Jana Jabłonowskiego kasztelana krakowskiego, hetmana wielkiego koronnego do szlachty województw ruskich w sprawie zagrożenia tatarskiego – Lwów, 17 stycznia 1692 r.	730
2. Uniwersał Jana III zwołujący sejmik ekstraordynaryjny województwa bełskiego w Bełzie na dzień 12 marca 1692 r. – Lwów, 10 lutego 1692 r.	731
3. Uniwersał Stanisława Jana Jabłonowskiego kasztelana krakowskiego, hetmana wielkiego koronnego do szlachty województw ruskich w sprawie zagrożenia tatarskiego – Jaworów, 15 maja 1692 r.	731
172. Sejmik deputacki w Bełzie, 15 września 1692 r.	732
1. Protestacja przeciwko marszałkowi sejmiku i elekcji deputatów trybunalskich – Bełż, 15 września 1692 r.	732
173. Sejmik przedsejmowy w Bełzie, 19 listopada 1692 r.	733
1. Uniwersał Jana III zwołujący sejmik przedsejmowy województwa bełskiego w Bełzie na dzień 19 listopada 1692 r. – Pomorzany, 3 października 1692 r.	733
2. Informacja o zerwaniu sejmiku bełskiego w liście Jana Władysława Przerębskiego kanonika krakowskiego do Karola Stanisława Radziwiłła podkanclerzego litewskiego – Magierów, 3 listopada 1692 r.	733
3. Informacja o zerwaniu sejmików ruskiego i bełskiego – Warszawa, 6 grudnia 1692 r. ...	734
4. Informacja o zerwaniu sejmiku bełskiego w liście Szczęsnego Kazimierza Potockiego do Adama Mikołaja Sieniawskiego – Bełż, 22 listopada 1692 r.	734
174. Sejmik relacyjny w Bełzie, 25 maja 1693 r.	734
1. Uniwersał Jana III zwołujący sejmik relacyjny województwa bełskiego w Bełzie na dzień 25 maja 1693 r. – Grodno, 26 lutego 1693 r.	735
175. Sejmik deputacki w Bełzie, 14 września 1693 r.	735
176. Sejmik przedsejmowy w Bełzie, 10 listopada 1693 r.	735
1. Uniwersał Jana III zwołujący sejmik przedsejmowy województwa bełskiego w Bełzie na dzień 10 listopada 1693 r. – Żółkiew, 1 października 1693 r.	735
2. Informacja o zerwaniu sejmiku w liście Krzysztofa Wicherta do Fryderyka III elektora brandenburskiego – Żółkiew, 18 listopada 1693 r.	736
3. Informacja o zerwaniu sejmiku w liście J. Szyszki do Stanisława Szczuki – Żółkiew, 19 listopada [1693 r.].....	736
177. Sejmik ekstraordynaryjny za uniwersałem królewskim w Bełzie, 28 kwietnia 1694 r.	736
1. Uniwersał Jana III po zerwanym sejmie – Żółkiew, 18 marca 1694 r.	736
2. Uniwersał Jana III zwołujący ekstraordynaryjny sejmik województwa bełskiego w Bełzie na dzień 28 kwietnia 1694 r. – Żółkiew, 28 marca 1694 r.	737
3. Laudum sejmiku ekstraordynaryjnego województwa bełskiego w Bełzie, 28 kwietnia 1694 r.	737
4. Manifestacja przeciw niektórym punktom laudum z 28 kwietnia – Bełż, 30 kwietnia 1694 r.	741
178. Sejmik deputacki w Bełzie, 13 września 1694 r.	741
1. Laudum sejmiku deputackiego województwa bełskiego w Bełzie, 13 września 1694 r. ...	741
2. Informacja o kradzieży sejmiku w liście Marka Matczyńskiego wojewody ruskiego do Aleksandra Orchowskiego wojskiego lwowskiego – Warszawa, 23 listopada 1694 r.	742
179. Sejmik przedsejmowy w Bełzie, 1 grudnia 1694 r.	742
1. Uniwersał Jana III zwołujący sejmik przedsejmowy województwa bełskiego w Bełzie na dzień 1 grudnia 1694 r. – Warszawa, 26 października 1694 r.	743

2. Informacja o zerwaniu sejmiku przez Kazimierza Głogowskiego w liście Feliksa Potockiego do Jana III – Sokal, 12 grudnia 1694 r.	743
180. Sejmik relacyjny w Bełzie, 26 maja 1695 r.	743
1. Uniwersał Jana III zwołujący sejmik relacyjny województwa bełskiego w Bełzie – Warszawa, 28 kwietnia 1695 r.	743
2. Laudum sejmiku relacyjnego województwa bełskiego w Bełzie, 26 maja 1695 r.	744
181. Sejmik limity w Bełzie, 6 lipca 1695 r.	745
1. Laudum sejmiku województwa bełskiego z limity w Bełzie, 6 lipca 1695 r.	745
2. Informacja o przebiegu sejmiku bełskiego w liście Szczęsnego Kazimierza Potockiego do Adama Mikołaja Sieniawskiego – Sokal, 15 lipca 1695 r.	746
182. Sejmik z limity w Bełzie, 20 lipca 1695 r.	746
1. Laudum sejmiku województwa bełskiego z limity w Bełzie, 20 lipca 1695 r.	746
183. Sejmik deputacki w Bełzie, 12 września 1695 r.	748
184. Sejmik z limity w Bełzie, 24 października 1695 r.	748
 Indeks osobowy	 751
Indeks geograficzny	779

W serii „Staropolski parlamentaryzm” ukazały się dotychczas:

1. *Akta sejmikowe województw poznańskiego i kaliskiego. Lata 1696-1732*, wyd. M. Zwierzykowski, Poznań 2008, Wydawnictwo Poznańskie, ss. XVI, 1202, il.
2. M. Zwierzykowski, *Samorząd sejmikowy województw poznańskiego i kaliskiego w latach 1696-1732*, Poznań 2010, Wydawnictwo Poznańskie, ss. 445, il.
3. R. Kołodziej, M. Zwierzykowski, *Bibliografia parlamentaryzmu Rzeczypospolitej szlacheckiej / Bibliography of the parliamentary system of the Nobles' Republic*, Poznań 2012, Wydawnictwo Poznańskie, ss. 210.
4. R. Kołodziej, „Ostatni wolności naszej klejnot”. *Sejm Rzeczypospolitej za panowania Jana III Sobieskiego*, Poznań 2014, Wydawnictwo Poznańskie, ss. 714.
5. *Akta sejmikowe województw poznańskiego i kaliskiego. Lata 1733-1763*, wyd. M. Zwierzykowski, Warszawa 2015, Wydawnictwo DiG, ss. XXI, 986, il.
6. *Akta sejmikowe województw poznańskiego i kaliskiego. Lata 1668-1675*, wyd. M. Zwierzykowski, R. Kołodziej, A. Kamiński, Poznań 2018, Wydawnictwo Naukowe UAM, ss. XXI, 674, il.
7. *Akta sejmikowe województw poznańskiego i kaliskiego. Lata 1676-1695*, wyd. M. Zwierzykowski, R. Kołodziej, A. Kamiński, Poznań 2018, Wydawnictwo Naukowe UAM, ss. XXI, 714, il.
8. *Akta sejmikowe województwa bełskiego. Lata 1572-1655*, wyd. M. Zwierzykowski, R. Kołodziej, Kraków 2020, Księgarnia Akademicka, ss. XXXIII, 812.
9. G. Glabisz, *Sejmiki Wielkopolski w latach 1764-1793*, Poznań 2022, Wydział Historii UAM, ss. 731.
10. *Akta sejmikowe województwa bełskiego. Lata 1696-1772 (1792)*, wyd. M. Zwierzykowski, R. Kołodziej, Kraków 2021, Księgarnia Akademicka, ss. XXVII, 940.

W przygotowaniu:

- Akta sejmikowe województw poznańskiego i kaliskiego. Lata 1633-1655*, wyd. I. Kraszewski, M. Zwierzykowski, R. Kołodziej, przy współpracy A. Kamińskiego, Poznań 2022, Wydział Historii UAM [książka w druku].
- Akta sejmikowe województw poznańskiego i kaliskiego. Lata 1656-1668*, wyd. I. Kraszewski, M. Zwierzykowski, R. Kołodziej, A. Kamiński.
- Akta sejmikowe województw Wielkopolski właściwej. Lata 1764-1793*, wyd. M. Zwierzykowski, G. Glabisz, W. Filipczak, D. Rolnik.
- T. Kościński, *Samorząd sejmikowy województw poznańskiego i kaliskiego w latach 1733-1763*.

<https://akademicka.pl>

ISBN 978-83-8138-830-6

